Jur Mödö

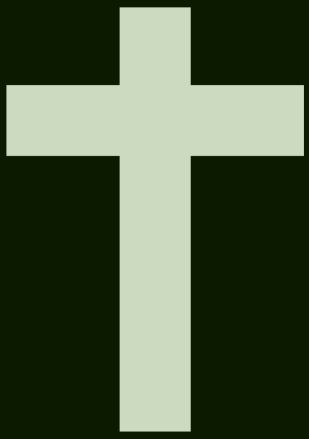

Jur Modo: Ndose Kɔdɔ Laka, Buku 'ba Tisaki ni Tɔdɔ to Lömu La'ja 'Ba Yësu Kurïsïtö Ŋere Ze New Testament+

Jur Mödö

Jur Modo: Ndose Kɔdɔ Laka, Buku 'ba Tisaki ni Tɔdɔ to Lömu La'ja 'Ba Yësu Kurïsïtö Ŋere Ze New Testament+

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Jur Mödö

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Apr 2025 from source files dated 26 Apr 2025
4cdbc69b-5207-55d8-8df2-e743cba8dc07

Contents

Tisaki 1
Tɔdɔ 80
Matayo 141
Marako 199
Luka 235
Yowani 293
Ndɔbɔ 'Ba Bɔ Laja 342
Romo 401
1 Korinito 426
2 Korinito 449
Galatiya 464
Epeso 473
Pïlïpöyï 481
Kɔlɔse 487
1 Tesalonika 493
2 Tesalonika 499
1 Timatiyo 502
2 Timatiyo 510
Tito 515
Pilemona 518
Ebere 520
Yakoba 537
1 Pïtörö 545
2 Pïtörö 552
1 Yowani 557
2 Yowani 564
3 Yowani 565
Yuda 566
Tileme 568

Buku 'Ba
TISAKI

To'ba Dɔliŋɔ

1 Di bi tisaki mo Bɔko'ba o'ba mïtɔrɔ ni ti dɔliŋɔ.
2 Tine dɔliŋɔ ŋgï du tara kinza bi tɔ mo, mandölu ma dɔ kiteli na kutu'bö
dɔ matïrï 'ba mini. Kina Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba na koloma rɔ tiliŋgere
kebe bi dɔ mini.
3 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di bi kɔpɔ këdï.” Kina bi kɔpɔ kɔdɔ ŋgï.
4 Bɔko'ba ti mï këyï gɔ ame bo koŋgɔ 'deni këdï laka, na bo koza bi kɔpɔ
yaga di rɔ mandölu.
5 Bo ïdëkï bi kɔpɔ rɔ bi këzë kina bo ïdëkï mandölu nima ŋgï rɔ korɔndɔ.
Tine na dɔkɔpiyari kiteli dɔŋbɔ kuyï rönï. Ama na rɔ tö'dö ma dɔgba.
6 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di a mɔtɔ këdï mï zana mini 'dɔ koza mï mini
yaga bi rïyö.”
7 Kina bo ko'dɔ a mɔtɔ koza mini ame bërï di rɔ ma koloma tɔrɔ 'dɔ
ka'di nima. Kina ko'dɔ rönï ŋgï tara.
8 Bɔko'ba ïdëkï wa nima rɔ mïtɔrɔ. Tine na dɔkɔpiyari kiteli dɔŋbɔ kuyï
rönï. Ama na rɔ tö'dö ma dɔ rïyö.
9 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di mini ma bërï nime kotɔtɔ kpënnï bi kɔtɔ, kina
i'di yayi ma sari kɔdɔ.” Kina ko'dɔ rönï ŋgï tara.
10 Bo ïdëkï yayi ma sari rɔ dɔyayi, kina bo ïdëkï mini ma kotɔtɔ kpënnï
bi kɔtɔ naga nima rɔ yöpö. Bɔko'ba ti mï këyï gɔ ame bo koŋgɔ 'deni këdï
laka.
11 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di dɔyayi koja dɔkomali wa ma këdï kötu naga,
dɔkomali wa ma këdï kana rɔ 'jɔ ti ma këdï kana 'bënnï rɔ döŋgërï naga.”
Kina ko'dɔ rönï ŋgï tara.
12 Dɔyayi oja dɔkomali wa ma këdï kötu naga, dɔkomali wa ma këdï
kana rɔ 'jɔ ti ma këdï kana 'bënnï rɔ döŋgërï naga 'dɔ lïjë pili kana gɔ
kinë lïjë ga. Bɔko'ba ti mï këyï gɔ ame bo koŋgɔ 'deni këdï laka.
13 Tine na dɔkɔpiyari kiteli dɔŋbɔ kuyï rönï. Ama na rɔ tö'dö ma dɔ
mota.
14 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di bi kɔpɔ këdï mïtɔrɔ gɔ koza bi këzë di rɔ
korɔndɔ. I'di lïjë këdï rɔ akileme bi këzë ti kɔmɔ kɔɔ gbï ti tö'dö 'ba 'dɔ
karama pili kisaki rönnï.
15 I'di lïjë toyi bi di mïtɔrɔ kako dɔyayi.” Kina ko'dɔ rönï ŋgï tara.
16 Bɔko'ba i'di bi kɔpɔ löbu këdï rïyö. Bo i'di kada 'bënï rɔ ma löbu rɔ
ŋere 'ba dɔ bi këzë, tine nyepe 'bënï rɔ ŋere 'ba dɔ korɔndɔ. Kina bo ki'di
këlu ni gbï.
17 Bo i'di bi kɔpɔ naga nime mïtɔrɔ 'dɔ koyi bi dɔyayi
18 'dɔ këdï rɔ ŋere 'ba dɔ bi këzë ni ti korɔndɔ, gɔ koza bi kɔpɔ yaga di
rɔ bi kölu. Bɔko'ba ti mï këyï gɔ ame bo koŋgɔ 'deni këdï laka.
19 Tine na dɔkɔpiyari kiteli dɔŋbɔ kuyï rönï. Ama na rɔ tö'dö ma dɔ
sowɔ.
20 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di wa ame ga ti dïdï yïmo ne konzi koso mï
mini, kina i'di yali köpu ti kebe tɔrɔ.”
21 Kina Bɔko'ba ko'ba dɔkomali kuruku löbu 'ba mï mini ti wa mɔtɔ ga
ame ti dïdï yïmo ne ame ga pili këdï kele kebe mï mini ti dɔkomali yali
pili. Bɔko'ba ti mï këyï gɔ ame bo koŋgɔ 'deni këdï laka.

22 Kina bo ko'dɔ yëyï zïnnï, iya te, “Arake konzi kogba mï mini, kina yali gɔ kara konzi mï dɔyayi.”
23 Tine na dɔkɔpiyari kiteli dɔŋbɔ kuyï rönï. Ama na rɔ tö'dö ma dɔ muyï.
24 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di dɔyayi koja dɔkomali yërï pili, yërï 'ba liŋɔ ti 'ba mökö, ti wa ma titi ma këdï kele kebe bërï naga.” Kina ko'dɔ rönï ŋgï tara.
25 Bɔko'ba o'ba dɔkomali yërï 'ba liŋɔ pili ti 'ba mökö, ti wa ma titi ame ga pili këdï kele kebe bërï mï dɔyayi naga. Bɔko'ba ti mï këyï gɔ ame bo koŋgɔ 'deni këdï laka.
26 Tine Bɔko'ba iya te, “I'di do'ba bilaka lesi kɔzɔ ze te, 'dɔ lïjë këdï ti közï kakpa dɔ kenze 'ba mï mini, dɔ yali ma këdï köpu kebe tɔrɔ, dɔ yërï 'ba liŋɔ ti 'ba mökö, pili dɔ wa ma këdï kele kebe bërï mï dɔyayi naga.”
27 Kina bo ko'ba bilaka lesi gɔ kïnë abo 'ba Bɔko'ba 'dɔ lïjë këdï kɔzɔ bo tara. Bo o'ba lïjë rɔ bɔtɔni ni ti 'ja.
28 Kina bo ko'dɔ yëyï zïnnï, iya te, “Arake konzi kogba mï dɔyayi pili, kinda'bake közï kakpa 'ba dɔmo. Mi'di ye tëdï ti közï kakpa dɔ kenze 'ba mï mini, dɔ yali ma këdï köpu kebe tɔrɔ, dɔ wa pili ma ti dïdï ame ga këdï kiliŋgere mï dɔyayi.”
29 Bo iya te, “Mi'di wa ame ga këdï kana rɔ 'jɔ ne 'deni ziye mï dɔyayi pili gbï ti ma këdï kana rɔ döŋgërï naga ziye rɔ akonyo.
30 Tine zi yërï 'ba mï dɔyayi pili, ti yali ma këdï köpu kebe tɔrɔ, ti wa ma titi këdï kele kebe bërï mï dɔyayi ame ga pili ti dïdï yïmo ne, mi'di mbili wa ma kunzï 'deni zïnnï rɔ akonyo.” Kina ko'dɔ rönï ŋgï tara.
31 Bɔko'ba oŋgɔ wa ame ga pili bo ko'ba ne, kina bo ti mï këyï gɔmo. Tine na dɔkɔpiyari kiteli dɔŋbɔ kuyï rönï. Ama na rɔ tö'dö ma dɔ modɔɔkɔtɔ.

2

1 Tine ote to'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi 'deni pili ti wa mo ga ame bo kiyija ne.
2 Mï tö'dö dɔ modɔmorïyö tine Bɔko'ba ote ndɔbɔ pili abo ga ma bo ko'dɔ 'deni, na bo kindawo rɔ bo mï tö'dö nima.
3 Gɔ kö'du mo na bo ko'dɔ yëyï zi tö'dö dɔ modɔmorïyö koweli yaga rɔ tö'dö ma laka, römöyï mï kada nima na bo Bɔko'ba kindawo rɔ bo di pötö ndɔbɔ pili abo ga ame bo ko'dɔ 'ba to'ba wa pili ne.
4 Tisaki ame 'dɔ ki'di mïtɔrɔ ni ti dɔliŋɔ ko'ba rönï ne na kɔzɔ wa nima tara.

Mï kada ma ŋere Bɔko'ba ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔliŋɔ,
5 a mɔtɔ rɔ ŋgërï ni inza kina kupö ötu dë gbï römöyï bo i'di tɔrɔ dë gba ka'di, kina bɔtɔ mɔtɔ inza gbï ma 'dɔ korɔ'dɔ yayi.
6 Tine mini oloma tunzu'dï kako di mï yayi bërï kiya'ji dɔyayi.
7 Tine na ŋere Bɔko'ba kogba yayi di mï dɔyayi ko'ba rɔ bilaka, kina bo kome lili 'ba ti'di dïdï kano mo kina bilaka nima ŋgï ti dïdï yïmo.

Nyaka 'Ba Edene

8 Tine na ŋere Bɔko'ba kïdïyë nyaka mï Edene kapa kari yïbï. Kina bo ki'di bilaka tönë bo ko'ba ne koloma yïmo yayi.
9 Bo i'di dɔkomali ŋgërï ma kïnë kele ame ga këdï kana döŋgërï ma kele rɔ akonyo ne kötu di mï yayi mï gɔ bi nima yayi. Mï zana nyaka nima ŋgërï ëdï yayi rɔ ŋgërï 'ba ti'di dïdï tine mɔtɔ rɔ ŋgërï 'ba ti'di 'dɔ tikali wa ma laka ni ti wa ma kënyë.

10 Yöpö oga rönï kɔlɔ kebe mï Edene kiya'ji mï nyaka nima. Di gönyï
Edene yayi na koza dönï sowɔ.
11 Yöpö ma dɔgba mo na rɔ ame kïdëkï rɔ Pisona ne, ɔlɔ 'bënï kebe mï
dɔyayi 'ba Awila.
12 Gɔ bi nima na ti yamo ma köbököbö ma laka kulöwö teyi gbï ti ama
kato kele ti lele ma kïnë köbö naga.
13 Yöpö ma mï rïyö mo na rɔ Giyona, ɔlɔ 'bënï kebe mï dɔyayi 'ba Kusa
pili.
14 Tine yöpö ma mï mota mo na rɔ Idekele, ɔlɔ 'bënï kebe kapa Asura
ma kari yïbï. Yöpö ma mï sowɔ mo na rɔ Epurate.
15 Kina ŋere Bɔko'ba ki'di bilaka tönë mï nyaka 'ba Edene yayi to'dɔ
ndɔbɔ yïmo gbï toŋgɔ gɔmo.
16 Ŋere Bɔko'ba ose gɔmo zi bɔ nima, iya te, “Döŋgërï 'ba mï nyaka nime
pili onyo rɔ dɔ ŋgölö,
17 tine ŋgërï 'ba 'dɔ ti'di tikali wa ma laka ni ti wa ma kënyë nima kinza
konyo dë, ɔdɔ konyo mï kada mo tɔ nima yɔ na këddï kölë ŋgï yaga.”
18 Tine ŋere Bɔko'ba iya te, “Ele dë 'dɔ bɔ nime koloma ŋge kutu nï te,
mëdï mo'dɔ lëpï bo ma koriya ti bo 'dɔ ko'dɔ ndɔbɔ ti bo.”
19 Kina Bɔko'ba kogba yayi di mï dɔyayi ko'ba dɔkomali yërï pili rɔ gɔmo
ti yali pili ko'de kako zi bilaka tönë 'dɔ koŋgɔ ɔdɔ bo ti kïdëkï möyï mo ga
rɔ wa'di. Gɔ kö'du mo na möyï ame ga pili bo kïdëkï wa naga nima timo
ne na kɔrɔ ŋgï rɔ möyï mo ga.
20 Kina bɔ nima koyi möyï ŋgï dɔ yali pili kpaki ti yërï pili. Tine ma kɔtɔ
mɔtɔ mo te inza du rɔ lëpï ma laka ame ŋgï 'dɔ ko'dɔ ndɔbɔ ti bo.
21 Tine na ŋere Bɔko'ba ki'di tö'dö ma kinza kiya kinda'ba bɔ tönë ŋgï.
Kina ɔdɔ bɔ nima kö'dö 'deni tara tine na bo kogba kɔmɔ liye mo ma kɔtɔ
di kpa yɔki mo kololi pötö mo teyi.
22 Kina bo ko'ba liye tönë bo kogba ne rɔ 'ja ko'de kako zi bɔ nima.
23 Bɔ tönë iya te, “Ee, ame na 'deni rɔ kiliŋba di mï kiliŋba ma, yida di
mï yida rɔma, ti kïdëkï möyï nï rɔ 'ja, römöyï ogba lɔko di rɔ bɔtɔni.”
24 Gɔ kö'du mo na me 'dɔ kö'bö 'deni zi bɔtɔni këdï kënyï di yɔki 'bu nï
ni ti mönï, kari kodɔ'bɔ rönï ti 'ja 'bënï kina lïjë kpaki rïyö 'deni rɔ a kɔtɔ.
25 Mï kada nima bɔ nima lïjë ti 'ja mo nima kpaki rɔ gɔ ŋbululu, tine
rönnï aya dë.

3

Tako 'Ba Lende Kënyë

1 Murë na rɔ yërï ma kënyë kandi kebe yërï ma laki mɔtɔ ga ame pili
ŋere Bɔko'ba ko'ba ne. Bo ititi 'ja nima, iya te, “Bɔko'ba iya ŋgï ziye rɔ
ma laka tëgë kinza konyoke döŋgërï 'ba mï nyaka nime dë?”
2 'Ja nima iya te, “Döŋgërï 'ba mï nyaka nime pili dëdï donyo,
3 tine ŋgërï ma mï zana nyaka nime 'dë Bɔko'ba iya te kinza donyo dë,
kina kinza dosa rɔmo dë gbï. Ɔdɔ donyo dëdï dölë.”
4 Murë iya zi 'ja nima, iya te, “Bëtï na, ölëke dë.
5 Bɔko'ba iya tara römöyï bo ikali ɔdɔ konyoke kɔmɔye ëdï kɔpɔ këddïke
gbï kɔzɔ bo Bɔko'ba tara tikali wa ma laka ni ti wa ma kënyë.”
6 Kina ɔdɔ 'ja nima koŋgɔ ŋgërï tönë ŋgï rɔ akonyo ma laka, kïnë mo
gbï rɔ ma kele, kina gbï rɔ ŋgërï ame këdï ki'di wa tikali lende tine, lɔko
ite'de ma kana mo ŋgï konyo, kina lɔko ki'di mɔtɔ gbï zi më'dë nï konyo.
7 Kina ɔdɔ lïjë konyo 'deni tine kömönnï ɔpɔ ŋgï lïjë kikali ma lïjë këdï
rɔ gɔ ŋbululu. Kina lïjë kuru mbili këlu ŋgï kutu'bö gönnï.

8 Mï dɔkɔpiyari 'deni tine na lïjë kuwö birɔ ŋere Bɔko'ba këdï kiliŋgere kebe mï nyaka yayi. Kina lïjë kusu dönnï ŋgï yaga di zi bo mï löŋgö ŋgërï.
9 Tine ŋere Bɔko'ba ïdëkï bɔ nima, iya te, “Ëddï yala?”
10 Bo iya te, “Muwö birɔ yï di mï nyaka bine na ma rɔ tikere römöyï mëdï rɔ gɔ ŋbululu kina me musu dɔma yaga di zïyï.”
11 Bɔko'ba iya te, “Yë na kiya zïyï kiya te ëddï rɔ gɔ ŋbululu? Döŋgërï tönë mose gɔmo zïyï miya te kinza konyo dë ne na konyo 'deni?”
12 Bɔ nima iya te, “'Ja nime ki'di lɔko tö bine ne lɔko i'di döŋgërï nima 'deni zö monyo.”
13 Kina ŋere Bɔko'ba kititi 'ja nima, iya te, “Wa'di na me ko'dɔ te ne?”
'Ja nima iya te, “Murë na ku'bölu ma ki'di monyo.”

Sönö

14 Ŋere Bɔko'ba ilende zi murë, iya te, “Gɔ kö'du nime ko'dɔ ne nï 'deni ti sönö di mï löŋgö yërï ma laki naga nime pili. Ti kele 'bëyï ti dɔ mïyï. Ti konyo 'bëyï rɔ lupu mï kada 'ba loma 'bï pili.
15 Mëdï mi'di ye ko'jike rɔye ti 'ja nime. Mï löŋgö kupö yï ti kö'bö rɔ ya ti 'bënï. Lïjë ti kututu döyï kina ti kuyï kpëyï koga burutu lïjë.”
16 Tine Bɔko'ba iya zi 'ja nima, iya te, “Mëdï mi'di gomɔ ma löbu këdï zïyï mï löyö, kina ti köyö kole ŋgï rɔ ma kɔ'ɔ ti gomɔ. Tine pele tara nï gba 'biri to'dɔkɔ më'dë yï. Kina bo ti këdï rɔ bɔ döyï.”
17 Tine zi bɔtɔni mo bo iya te, “Ebe kuwö dɔ 'ja 'bï ki'di konyo döŋgërï nime mose gɔmo zïyï, miya te, kinza konyo dë ne. Gɔ kö'du mo sönö ëdï 'deni mï yayi. Ti ko'dɔ ndɔbɔ ti gomɔ ti'di yayi koja akonyo zïyï mï kada 'ba loma 'bï pili.
18 Yayi ti koja kono ti wuru kina ti konyo dɔyilo 'ba yï mökö.
19 Ti ko'dɔ ndɔbɔ ti tende 'ba röyï ti'di yayi koja akonyo zïyï ŋbö kömö mï kada 'bï kileki mï yayi nime kogba yï di yïmo ne. Nï yayi na kina ti kileki gbï mï yayi.”

Möyï Awa

20 Bilaka nima rɔ Adama ne ïdëkï möyï 'ja abo nima rɔ Awa, 'jɔ 'ba lende mo tëgë “Ma dïdï,” römöyï lɔko na rɔ ma 'ba bilaka lesi pili.
21 Kina ŋere Bɔko'ba ko'dɔ kilaka rɔ bɔŋgɔ zi Adama ni ti 'ja abo kusu gönnï.

Toga Adama Ni

22 Tine ŋere Bɔko'ba omeri iya te, “Bilaka nime 'deni kɔzɔ ze tikali wa ma laka ni ti ma këwhile. Ola bo dë kpe bine kinza bo kari koja közï bo kite'de döŋgërï ma 'ba ti'di dïdï nima ra gbï konyo kinza ki'di bo koloma kö'bö rɔ ŋburuŋburu.”
23 Kina bo koga Adama ni ŋgï yaga di mï nyaka 'ba Edene kari torɔ'dɔ yayi ma tönë kogba bo di yïmo ne.
24 Bo oga bilaka nima yaga di mï nyaka nima yayi kina bo ki'di malayika 'ba toda bi kapa ma kari yibï gbï ti mbele ma köbö rɔ pa'do kö'bö tuyï kpënï kuŋguŋgu dɔ bi toko toda bi di rɔ ŋgërï 'ba ti'di dïdï nima.

4

Kayina Ni Ti Abele

1 Adama ni inda'ba dönnï ti 'ja abo Awa kina lɔko kɔmɔ köyö kole bɔtɔni. Lɔko iya te, “Mo'ja kole 'deni ti kɔnyi 'ba Bɔko'ba.” Kina lɔko kïdëkï möyï mo ŋgï rɔ Kayina, ame kiya te “Mo'ja 'deni.”

2 Di pötö mo 'böwu na lɔko köyö löndö mo Abele. Tine Abele rɔ bɔ koda
kamölö, Kayina 'ba bo rɔ bɔ korɔ'dɔ nyaka.
3 Mï kada mɔtɔ tine na Kayina ko'de wa 'ba mï nyaka abo rɔ kpa közï zi
Bɔko'ba.
4 Abele o'de 'ba bo rɔ kole kamölö abo ame ga rɔ dɔ tapi ne, kumu ko'de
bi ma lakalaka mo ga rɔ kpa közï zi Bɔko'ba. Kina Bɔko'ba ti mï këyï rɔ
Abele kutï gɔ kpa közï ki'di mo,
5 tine ilagi yaga di rɔ Kayina ti kpa közï ki'di ma 'ba bo. Gɔ kö'du mo na
Kayina kënyï ŋgï rɔ 'dïrï koworo rönï.
6 Bɔko'ba iya te zi Kayina, “Wa'di na nï rɔ 'dïrï tara gɔmo? Wa'di na
koworo röyï kulöwö tara gɔmo?
7 Ma këdï ko'dɔ ra laka dëne inza kutï göyï? Kina me ɔdɔ ko'dɔ dë laka
lende kënyë orɔ dönï 'deni ŋɔli kpadörï 'bï, o'dɔkɔ 'dɔ ka'da yi ne tine ti
ka'da bo ŋgï.”
8 Kayina iya te zi bɔ löndö bo Abele, “Ako dari mï nyaka.” Di mï nyaka
yayi na Kayina kuyï kpënï ŋgï dɔ löndö bo Abele kupö yaga.
9 Bɔko'ba ititi bo, iya te, “Löndö yï Abele ëdï yala?”
Bo iya te, “Mikali dë. Ma na rɔ mambïlëŋï 'ba löndö ma mo?”
10 Bɔko'ba iya te, “Gɔ wa'di na ko'dɔ wa nime te? Birɔ 'ba roma löndö
yï udu 'deni di mï yayi ŋbö kömö mbili ma kɔzɔ birɔ ame këdï kudu 'dɔ
kopi dɔkolo mo ne.
11 Usönö yi 'deni di mï yayi nime kobe kpënï 'deni tuwë roma löndö yï
di közïyï ne.
12 Ɔdɔ korɔ'dɔ pele inza koja wa kpe zïyï. Ti koloma rɔ bɔ kinza liŋɔ
tulë kebe mï dɔyayi.”
13 Kayina iya zi Bɔko'ba, iya te, “Karama nime kodɔ dɔma ne 'deni ŋgï
rɔ dɔ kiteli mɔ'bɔ dë 'dɔ tombi mo.
14 Oga ma 'deni tɔne yaga di rɔ torɔ'dɔ yayi, kina gbï 'deni yaga di
kömöyï. Ma 'deni rɔ bɔ kinza liŋɔ tulë kebe mï dɔyayi, bɔtɔ mɔtɔ ame
kondɔsɔ tö ne ti kupö ma ŋgï.”
15 Bɔko'ba iya te, “Inza tara, ɔdɔ bɔtɔ mo kupö yi, mëdï modɔ karama
ma dɔ kiteli dɔmo ŋbö mï modɔmorïyö kpa dɔkolo mo.”
Kina Bɔko'ba ko'dɔ kïnë rɔ Kayina 'dɔ kota gɔmo di zi bɔtɔ ame kondɔsɔ
timo ne di bi tupö mo.
16 Kina Kayina kënyï ŋgï kari yaga di kɔmɔ Bɔko'ba kari koloma mï
dɔyayi mɔtɔ kïdëkï rɔ “Tulë” kapa Edene ma kari yïbï.

Kupö Kayina

17 Kayina ni inda'ba dönnï ti 'ja abo di yayi na lɔko kɔmɔ köyö Enoka.
Mï kada nima na Kayina kubö gawo koyi möyï kole abo Enoka dɔmo.
18 Kina Enoka köyö Irada, Irada öyö Mëkuyëlë, Mëkuyëlë öyö Mëtusëla,
Mëtusëla öyö Lemeke.
19 Tine Lemeke ogbe 'ja rïyö rɔ Ada ni ti Zila.
20 Ada öyö Yabala, bo na rɔ yï lïŋgï 'ba ya ma kinda'ba kabi 'ba yërï këdï
koloma mï rö kilaka naga.
21 Möyï löndö bo rɔ Yubala, bo na rɔ yï lïŋgï 'ba ya ame ga rɔ bɔ komba
tɔmo gbï rɔ bɔ tome more ne.
22 Zila öyö Tubalakayina, bo na rɔ bɔ kuku wa pili di mï 'bïlëŋï ni ti
yamo. Lëmï bo möyï mo rɔ Nama.
23 Lemeke oba zi 'ja abo ga, iya te,
“Ada kpe ti Zila, uwöke dɔma.
Ojeke mbili ye gɔ wa ma mëdï miya.

Mupö bilaka mɔtɔ 'deni gɔ to'dɔ wëtö rɔma.
Mupö yɔbi 'deni römöyï bo omba ma.
24 Ne ɔdɔ topi dɔkolo Kayina këdï ti karama mï modɔmorïyö,
dɔkolo 'ba Lemeke ti këdï ŋgï kulöwö mï konzi.”

25 Di pötö tölë 'ba Abele nima Adama ni inda'ba dönnï 'deni 'böwu ti 'ja 'bëni, kina lɔko köyö kole ki'di möyï mo rɔ Sete, ame tëgë “Oja gɔmo,” römöyï lɔko iya te, “Bɔko'ba oja gɔ kole mɔtɔ 'deni zö pötö Abele ame Kayina kupö ne.”
26 Kina Sete köyö kole ki'di möyï mo rɔ Enosa. Mï kada naga nima tine na 'jaa bilaka kisaki tïdëkï möyï kɔtɔ laka 'ba Bɔko'ba mï mötu ko'dɔ.

5

Kupö Adama

1 Kupö Adama ga na kɔzɔ a nime te.
Mï kada ma Bɔko'ba ko'ba bilaka lesi, bo o'ba lïjë kɔzɔ bo tara.
2 Bo o'ba lïjë rɔ bɔtɔni ni ma ti 'ja. Kina bo ko'dɔ yëyï zïnnï kïdëkï möyï dönnï rɔ bilaka lesi.
3 Kina ɔdɔ Adama koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë mota (130) tine, bo öyö kole gbï kɔzɔ kïnë bo tara. Kina bo ki'di möyï mo rɔ Sete.
4 Di pötö töyö Sete nime, Adama oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku 'butë döömu dɔɔkɔtɔ (800) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
5 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔɔmota kɔdɔ dɔmo 'butë mota (930).
6 Kina ɔdɔ Sete koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo muyï (105) tine, na bo köyö Enosa.
7 Di pötö töyö Enosa nime Sete oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku 'butë döömu dɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo modɔmorïyö (807) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
8 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔɔmota kɔdɔ dɔmo 'butë dɔmorïyö (912).
9 Kina ɔdɔ Enosa koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë sowɔ (90) tine, na bo köyö Kenana.
10 Di pötö töyö Kenana nime Enosa oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku 'butë döömu dɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë döömu (815) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
11 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔɔmota kɔdɔ dɔmo muyï (905).
12 Kina ɔdɔ Kenana koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö (70) tine, na bo köyö Makalele.
13 Di pötö töyö Makalele nime Kenana oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë döömu dɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë sowɔ (840) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
14 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔɔmota kɔdɔ dɔmo 'butë (910).
15 Kina ɔdɔ Makalele koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë döömu (65) tine, na bo köyö Yarada.
16 Di pötö töyö Yarada nime Makalele oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku 'butë döömu dɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë mota (830) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.

17 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔmorïyö kɔdɔ dɔmo 'butë sowɔ döömu (895).
18 Kina ɔdɔ Yarada koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku mota kɔdɔ dɔmo 'butë dɔmorïyö (162) tine, na bo köyö Enoka.
19 Di pötö töyö Enoka nime Yarada oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku 'butë döömu dɔɔkɔtɔ (800) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
20 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔmosowɔ kɔdɔ dɔmo 'butë dɔmorïyö (962).
21 Kina ɔdɔ Enoka koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë döömu (65) tine, na bo köyö Metosela.
22 Di pötö töyö Metosela nime Enoka ö'bö nduwë mï rɔ kodɔ'bɔ ti Bɔko'ba ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔkɔtɔ (300), kina bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
23 Kada 'ba loma 'ba Enoka pili kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔmorïyö kɔdɔ dɔmo 'butë döömu (365).
24 Bo oloma kö'bö mï rɔ kodɔ'bɔ ti Bɔko'ba, kina tine bo ari kinda dë kpe bo ölu ŋgï liwo römöyï Bɔko'ba ogba bo 'deni.
25 Kina ɔdɔ Metosela koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku mota kɔdɔ dɔmo 'butë mota döömu dɔmorïyö (187) tine, na bo köyö Lemeke.
26 Di pötö töyö Lemeke nime Metosela oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku 'butë döömu kɔdɔ dɔmo 'butë mota dɔmorïyö (782) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
27 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔmosowɔ kɔdɔ dɔmo 'butë döömu dɔmosowɔ (969).
28 Kina ɔdɔ Lemeke koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku mota kɔdɔ dɔmo 'butë mota dɔmorïyö (182) tine, na bo köyö kole.
29 Kina bo ki'di möyï mo rɔ Nowa, ame kiya te “Kɔnyi,” römöyï bo iya te, “Kole nime ti ko'de kɔnyi zize di mï gomɔ 'ba ndɔbɔ ze ga ame dëdï do'dɔ mï yayi nime Bɔko'ba kusönö 'deni ne.”
30 Di pötö töyö Nowa nime Lemeke oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku 'butë dɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë sowɔ döömu (595) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
31 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo 'deni pili kuluku 'butë döömu kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö döömu dɔmorïyö (777).
32 Kina ɔdɔ Nowa koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë (500) tine, na bo köyö kole mota rɔ Seme ni ti Ama ti Yepete.

6

Kada 'Ba Loma

1 Kina ɔdɔ bilaka lesi kara 'deni mï dɔyayi köyö yïtötï tine,
2 kole ame ga rɔ 'ba Bɔko'ba ne oŋgɔ yïtötï 'ba bilaka lesi ele ŋgï rɔ mbëmbë, kina lïjë kako kigeli ma kele mo ga rɔ 'ja zïnnï.
3 Gɔ kö'du mo na Bɔko'ba kiya te, “Minza mola dïdï ma kpe koloma rɔ ŋburuŋburu mï bilaka, lïjë yida rɔ 'ba dɔyayi na. Kada 'ba loma 'bënnï ti kɔrɔ ŋge kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö (120).”
4 Mï kada naga nima kina gbï di pötö mo kolowani 'ba bilaka mɔtɔ ga oloma mï dɔyayi, lïjë na rɔ kupö köyö 'ba kole 'ba Bɔko'ba ga ma ti yïtötï 'ba bilaka lesi. Lïjë na koloma rɔ goŋga ma dɔ kïlëbï mï kada ma mɔlo tönë ga.
5 Kina ɔdɔ Bɔko'ba koŋgɔ lende këny kirasi 'ba bilaka 'deni ŋgï rɔ mbëmbë mï dɔyayi tine, meri 'ba mï bilaka kö'bö ŋgï rɔ ma kölu kote kada pili,

6 bo ti meri gɔ ame bo ko'ba bilaka ka le ndeŋi ki'di mï dɔyayi ne. Kö'du
mo ɔ'ɔ ŋbö kɔdɔ dökï'dï bo
7 kina bo kiya te, “Mëdï mote dɔ bilaka naga nime mo'ba ne yaga di mï
dɔyayi nime, kpaki ti dɔkomali yërï ti wa ma titi ti ma këdï kele kebe mï
dɔyayi bërï naga ti yali pili. Ma ti meri gɔ ame mo'ba lïjë ka le ndeŋi.”
8 Tine Bɔko'ba ti mï këyï rɔ Nowa.

Nowa

9-10 Ame na rɔ lende 'ba Nowa. Kole abo ga mota rɔ Seme ni ti Ama ti
Yepete. Nowa na rɔ bɔ lende laka ame ŋge kɔtɔ kpökï di mï löŋgö bilaka
'ba mï kada naga nima kinza lende kirasi mɔtɔ. Bo ö'bö nduwë mï rɔ
kodɔ'bɔ ti Bɔko'ba.
11 Tine ya ma laki pili lende kënyë mo ga idari 'deni kɔmɔ Bɔko'ba, közï
kasi ko'dɔ 'bënnï ogba mï dɔyayi 'deni ŋgï kpaki ti rönï.
12 Bɔko'ba oŋgɔ dɔyayi irasi rönï 'deni ti lende kënyë, römöyï loma 'ba
bilaka 'ba dɔyayi pili 'deni ŋgï rɔ ma kënyë.
13 Kina Bɔko'ba kilende zi Nowa, iya te, “Mo'dɔkɔ 'deni tote dɔ kupö
bilaka lesi pili yaga, römöyï közï kasi ko'dɔ 'bënnï ogba mï dɔyayi 'deni.
Gɔ kö'du mo mëdï mote dönnï kpaki yaga ti dɔyayi.
14 O'dɔ sorope ma löbu zïyï di mï ŋgërï ma kandi. Oke mï rö mo ga kolo
yïmo ti zïbïtï gbï kebe gɔmo yaga.
15 Sorope mo nima o'dɔ kɔzɔ a nime te. Gɔ ma kakpa mo i'di këdï
dɔkɔmɔ kumögu kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë mota dɔɔmota (133). Gɔmo
ma kö'bö mo i'di këdï dɔkɔmɔ kumögu 'butë rïyö dɔmorïyö. Tïyöbu ma
kari tɔrɔ mo i'di këdï dɔkɔmɔ kumögu 'butë dɔɔmota.
16 Ubö dɔmo kola bi gböŋö mbowa mï löŋgö dɔ ma tɔrɔ mo. O'dɔ kpadörï
mo kebe yɔki mo. Oke mï rö ma kalo mo bi mota rɔ dɔ kudö'du.
17 Mëdï mi'di mini koso dɔyayi kote dɔ wa ma ti dïdï yïmo naga nime
dɔyayi bërï bine ne pili yaga. Wa 'ba mï dɔyayi nime pili ëdï kölë yaga.
18 Tine mëdï mo'dɔ pɔri löŋgö ze tïyï. Nï 'dɔ këkï mï sorope ti 'ja 'bï ti
kole 'bï ga ti 'ja 'ba kole 'bï ga.
19-20 Ogba dɔkomali wa ma ti dïdï yïmo naga nime me rɔ rïyörïyö tïyï
mï sorope gɔ lïjë kɔmɔ. Ogba dɔkomali yali pili ti yërï mo ga ti wa ma titi
ti ma këdï kele kebe bërï mï dɔyayi naga. Ogba bɔtɔni mo kɔtɔ ti 'ja mo
teyi. Dɔkomali wa naga nime pili rɔ rïyörïyö i'di këkï kɔtɔ tïyï mï sorope
gɔ lïjë kɔmɔ.
21 Ogba dɔkomali akonyo pili kikeki mï sorope zïyï gbï zïnnï.”
22 Kina Nowa ko'dɔ ŋgï pili kɔzɔ wa ma Bɔko'ba kose gɔmo zi bo.

7

Mini Koso

1 Kina Bɔko'ba kilende zi Nowa, iya te, “Ëkï mï sorope ti bilaka 'bï ga pili,
römöyï moŋgɔ 'deni nï na ŋge kɔtɔ kpökï rɔ ma laka di mï löŋgö bilaka
pili 'ba dɔyayi nime.
2 Ogba di mï dɔkomali yërï ma kɔpɔ rɔ akumu naga nime modɔmorïyö
pili rɔ rïyörïyö, bɔtɔni mo kɔtɔ ti 'ja mo teyi. Tine ma kinza rɔ ma kɔpɔ
rɔ akumu naga ogba bɔtɔni mo kɔtɔ ti 'ja mo teyi pili di mï dɔkomali lïjë
nima rɔ gɔmo.
3 Kina ogba di mï dɔkomali yali pili gbï modɔmorïyö rɔ rïyörïyö 'dɔ lïjë
nima pili kɔmɔ rɔ dɔ kupö mï dɔyayi.
4 Di pötö tö'dö dɔ modɔmorïyö kisaki di mï kada nime tɔne mëdï mi'di
tɔrɔ ka'di mï dɔyayi kote kada kote korɔndɔ ŋbö tö'dö mo dɔ 'butë sowɔ.

Wa ma ti dïdï yïmo naga nime pili mo'ba mï dɔyayi nime bine ne mëdï mote dɔmo yaga di mï dɔyayi.”

5 Kina Nowa ko'dɔ ŋgï pili kɔzɔ wa ma Bɔko'ba kose gɔmo zi bo.

6 Mï kada nima mini koso kako dɔyayi ne, kɔmɔ kɔɔ 'ba loma 'ba Nowa 'deni kuluku 'butë dɔmorïyö (600).

7 Kina Nowa ni ti 'ja abo ti kole abo ga kpaki ti 'ja 'ba kole abo ga këkï ŋgï mï sorope tɔmɔ di zi mini koso nima.

8-9 Tine dɔkomali yërï ma kɔpɔ rɔ akumu naga kpaki ti ma kinza rɔ ma kɔpɔ naga ti yali ni pili, dɔkomali wa naga nime ëkï pili mï sorope rɔ rïyörïyö, bɔtɔni mo kɔtɔ ti 'ja mo teyi kɔzɔ wa ma Bɔko'ba kose gɔmo zi Nowa.

10 Di pötö tö'dö dɔ modɔmorïyö tine na mini koso kako ŋgï dɔyayi.

11 Mï kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë dɔmorïyö (600) 'ba loma 'ba Nowa mï tö'dö dɔ 'butë döömu dɔmorïyö 'ba nyepe ma mï rïyö tine na kɔmɔ mini löbu ame ga pili bïcï yayi bërï ne kulömö ŋgï yaga, bi gböŋö 'ba mïtɔrɔ pili urögö rönnï ŋgï yaga,

12 tɔrɔ kinda'ba ta'di mï dɔyayi kote kada kote korɔndɔ ŋbö tö'dö mo dɔ 'butë sowɔ.

13 Mï kada kɔtɔ mo nima na Nowa ni këkï ŋgï mï sorope ti 'ja abo ti kole mota abo ga, Seme ni ti Ama ti Yepete ti 'ja 'bënnï ga kpaki mota.

14 Dɔkomali yërï 'ba liŋɔ pili ti 'ba mökö ti wa ma titi ti ma këdï kele kebe mï dɔyayi bërï naga kpaki ti yali mo ga ëkï kɔtɔ tïnnï mï sorope.

15-16 Wa ame ga pili ti dïdï yïmo ne me rɔ rïyörïyö, bɔtɔni mo kɔtɔ ti 'ja mo teyi di mï dɔkomali mo ga pili rɔ gɔmo ako zi Nowa këkï kɔtɔ mï sorope ti bo kɔzɔ wa ma Bɔko'ba kose gɔmo zi bo. Kina Bɔko'ba kurögö kpadörï 'ba sorope ŋgï teyi.

17 Mini nima oso ŋbö tö'dö mo dɔ 'butë sowɔ mï dɔyayi, kina koso ŋgï kombi sorope kïyökö tɔrɔ.

18 Mini ozoli rönï ŋgï kalo rɔ ma kënyë kina sorope kïyökö ŋgï koloma tiliŋgere kebe dɔ mini.

19 Tine na kozoli rönï ŋgï rɔ mbëmbë dɔ dɔyayi kalo kindiyɔ dɔ döku ma löbu 'ba dɔliŋɔ naga nime pili.

20 Kina koto ŋgï nduwë tozoli rönï ŋbö kalo kindiyɔ dɔ döku ma löbu naga dɔkɔmɔ kumögu modɔmorïyö.

21-22 Tine dɔkomali wa ame ga pili mï dɔyayi ti dïdï yïmo ne ölë 'deni kote, dɔkomali yali pili ti yërï mo ga kpaki ti bilaka lesi. Wa ame ga pili mï dɔyayi ti tawo yïmo ne ölë kote dönnï me yaga.

23 Ŋere Bɔko'ba ote dɔ wa 'ba mï dɔyayi nime ame ga pili ti dïdï yïmo ne me yaga, bilaka lesi kpaki ti dɔkomali yërï pili ti wa ma titi ma këdï kele kebe mï dɔyayi bërï naga ti yali mo ga, bo ote dɔmo pili yaga di mï dɔyayi. Nowa na ŋge kɔmɔ ti ya ame ga ti bo mï sorope yayi ne.

24 Mini nima ö'bö rɔ ma koso dɔ dɔyayi ŋbö tö'dö mo dɔ kuluku mota (150).

8

Tulöku 'Ba Mini Koso

1 Tine Bɔko'ba ëdï nduwë komeri Nowa ni ti dɔkomali yërï 'ba mökö kpaki ti 'ba liŋɔ ame ga ti bo mï sorope yayi ne. Kina Bɔko'ba ki'di lili ma kembe koloma tome mï dɔyayi, na mini ki'di ŋgï tulöku.

2 Kɔmɔ mini löbu ame ga bïcï yayi kpaki ti bi gböŋö 'ba mïtɔrɔ urögö rönnï ŋgï teyi, kina tɔrɔ ma këdï ka'di koya ŋgï yaga.

3 Kina mini koloma ŋgï nduwë totɔ kari bërï di mï dɔyayi. Di pötö tö'dö dɔ kuluku mota (150) tine mini otɔ 'deni.
4 Mï tö'dö dɔ 'butë döömu dɔmorïyö 'ba nyepe ma modɔmorïyö na sorope kari kïkëtï rönï dɔ döku löbu 'ba Ararata.
5 Kina mini koloma ŋgï nduwë rɔ totɔ ŋbö kömö mï nyepe ma 'butë. Mï tö'dö ma dɔndende 'ba nyepe 'butë tine na dɔ döku ma löbu naga kinda yaga.
6 Di pötö tö'dö dɔ 'butë sowɔ na Nowa kurögö bi gböŋö 'ba sorope ma tönë bo ko'dɔ ne
7 kina bo koja gora kari yaga. Tine gora ari kö'bö ë'bënï ŋgï nduwë töpu kebe bi tɔ tɔne ga yayi ŋbö mini kulöku kote di dɔyayi.
8 Kina Nowa koja matukpuru 'böwu kari toŋgɔ mo ɔdɔ mini otɔ 'deni kote di dɔyayi.
9 Tine matukpuru ari ko'ja bi mɔtɔ dë ame gɔ ki'di ndïnï teyi. Kina matukpuru kileki ŋgï kari zi bo mï sorope römöyï mini ëdï gba mï dɔyayi pili. Nowa oja közï bo gɔ matukpuru kotɔ kileki mï sorope gönï yayi.
10 Bo oloma ko'dɔ tö'dö 'böwu dɔ modɔmorïyö na bo kileki koja matukpuru 'böwu kari yaga.
11 Mï dɔkɔpiyari 'deni tine na matukpuru kuyï dönï kileki kako zi bo mï sorope yayi ti mbili 'jöwu ma kunzï kpënï. Gɔ kö'du mo na Nowa kikali ŋgï mini ulöku 'deni kote di dɔ dɔyayi.
12 Bo oloma ko'dɔ tö'dö 'böwu dɔ modɔmorïyö na bo koja matukpuru 'böwu kari yaga. Ama tine matukpuru uyï dönï dë kpe kileki kako zi bo mï sorope.
13 Mï kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë dɔmorïyö kɔdɔ dɔmo kɔtɔ (601) 'ba loma 'ba Nowa, mï tö'dö ma dɔndende 'ba nyepe ma dɔgba tine mini ulöku 'deni yaga di dɔ dɔyayi. Kina Nowa kunyë dɔ sorope koŋgɔ bi kari yaga tine, bo o'ja dɔyayi këlë 'deni.
14 Mï tö'dö dɔ 'butë rïyö döömu dɔmorïyö 'ba nyepe ma mï rïyö tine, dɔyayi ëlë 'deni kututu yaga.
15 Kina Bɔko'ba kilende zi Nowa, iya te,
16 "Ɔdɔ yaga di mï sorope ti 'ja 'bï ti kole 'bï ga ti 'ja 'ba kole 'bï ga.
17 Oja dɔkomali yali naga nima ti yërï mo ga pili ti wa ma titi ti ma këdï kele kebe mï dɔyayi bërï naga nima tïyï mï sorope yayi ne kɔdɔ yaga 'dɔ lïjë kari kara konzi kogba mï dɔyayi."
18 Kina Nowa kɔdɔ yaga di mï sorope ti 'ja abo ti kole abo ga ti 'ja 'ba kole abo ga.
19 Dɔkomali wa ame ga këdï kiliŋgere kebe mï dɔyayi ne, yërï pili rɔ gɔmo kpaki ti wa ma titi ti ma këdï kele kebe mï dɔyayi bërï naga ti yali pili ɔlɔ pili yaga di mï sorope gɔ kïnë mo ga ma gege.

Akumu 'Ba Nowa

20 Kina Nowa ko'ba bi 'ba akumu zi Bɔko'ba na bo kogba rɔ kɔtɔkɔtɔ di mï dɔkomali yërï ma kɔpɔ rɔ akumu naga nima gbï ti yali mo ga koŋma rɔ akumu zi Bɔko'ba.
21 Kina ɔdɔ Bɔko'ba kumë tato kele mo 'deni tine, bo iya ti mï bo, kiya te, "A mɔtɔ minza musönö yayi kpe gɔ lende ko'dɔ 'ba bilaka, römöyï meri 'ba mï bilaka lesi rɔ 'ba kö'du këŋyë kisaki mɔlo rɔ dɔ kole titi. A mɔtɔ minza mote dɔ wa pili 'ba dɔyayi kpe kɔzɔ ame mo'dɔ gïrï nime ne.
22 Dɔyayi ti koloma nduwë kö'bö ti kada 'ba tïdïyë wa gbï ti kada 'ba tumu mo, kada 'ba bi këyï gbï ti bi kututu, yë'bu gbï ti lɔwa kina kada gbï ti korɔndɔ."

9

Lömu 'Ba Bɔko'ba

1 Kina Bɔko'ba ko'dɔ yëyï zi Nowa ni ti kole abo ga, iya te, “Arake konzi
kogba mï dɔyayi.
2 Dɔkomali yërï 'ba mï dɔyayi pili ti yali mo ga kpaki ti wa ma titi ti ma
këdï kele kebe mï dɔyayi bërï naga ti kenze 'ba mï mini ti kö'bö rɔ ma kere
ye. Mi'di lïjë pili 'deni kɔmɔ köziye.
3 Mi'di lïjë 'deni kpaki ti mbili wa ma kunzï naga nime ziye rɔ akonyo
tonyo mo.
4 Wa ma ŋge 'dɔ konyoke dë na rɔ yida ame gba ti roma mo rɔmo ne.
Mota gɔmo römöyï dïdï ëdï mï roma.
5 Ɔdɔ bilaka mo koja dïdï 'ba lëpï nï, mëdï modɔ karama mo dɔ bɔ mo.
Kuruku ame ga pili koja dïdï 'ba bilaka mëdï modɔ karama mo dɔmo rɔ
tölë.
6 Bɔtɔ ame kupö bilaka lesi lëpï nï, ti bilaka mɔtɔ kupö bo gbï tara. Ma
Bɔko'ba mo'ba bilaka 'deni gɔ kïnë ma 'ba Bɔko'ba.
7 Kina arake ti konzi kogba mï dɔyayi nime pili.”
8 Bɔko'ba ilende gbï zi Nowa ni ti kole abo ga, iya te,
9 “Mëdï 'deni mo'dɔ lömu ma mï löŋgö ze tiye kpaki ti kupö ye ga ma di
pötö ye,
10 kina gbï ti dɔkomali wa ma ti dïdï yïmo, dɔkomali yali pili ti yërï mo
ga 'ba liŋɔ ti 'ba mökö pili rɔ gönnï, dɔkomali wa konzi naga nime kɔdɔ
yaga di mï sorope kɔtɔ tïyï ne.
11 Mo'dɔ lömu 'deni mï löŋgö ze tiye a mɔtɔ minza mote dɔ wa ma ti
dïdï yïmo naga nime kpe ti mini koso. A mɔtɔ rɔ mini koso inza kako kpe
kote dɔ dɔyayi yaga.
12 Mëdï mi'di akileme 'ba lömu ma ŋburuŋburu mo nime mo'dɔ mï
löŋgö ze tiye kpaki ti dɔkomali wa ma ti dïdï yïmo naga nime nduwë
kala gɔ kupö ma di yï'böwu naga,
13 ti muruwö kanya ma azumulï mïtɔrɔ rɔ kïnë 'ba pɔri ma, ma ti dɔyayi.
14 Ɔdɔ kiya te mi'di pɔli kutu'bö dɔ dɔyayi na kanya nime kileme rönï
'deni yïmo,
15 mëdï momeri lömu ma nime mo'dɔ 'deni tiye kpaki ti dɔkomali wa
ma ti dïdï yïmo naga nime ne ŋgï. Kina a mɔtɔ rɔ mini koso inza kpe kako
kote dɔ wa ma ti dïdï yïmo naga nime yaga.
16 Ɔdɔ azumulï ma kɔdɔ 'deni kileme rönï mï pɔli mëdï momeri lömu
ma ŋburuŋburu ma nime mo'dɔ 'deni mï löŋgö ze ma ti dɔkomali wa ma
ti dïdï yïmo naga nime mï dɔyayi pili ne ŋgï.
17 Ame na rɔ kïnë lömu ma mo'dɔ 'deni mï löŋgö ze ma ti dɔkomali wa
ma ti dïdï yïmo pili.”

Nowa Ni Ti Kole Abo Ga

18 Kole 'ba Nowa ame ga kɔdɔ ti bo yaga di mï sorope na rɔ Seme ni ti
Ama ti Yepete. Kole 'ba Ama na rɔ Kanana.
19 Kole mota 'ba Nowa naga nime lïjë na rɔ yï lïŋgï 'ba bilaka 'ba dɔyayi
nime pili.
20 Nowa rɔ bɔ korɔ'dɔ nyaka, kina bo kïdïyë mɔwɔ këdï ko'dɔ rɔ layi
naga.
21 Mï kada mɔtɔ na bo kuwë layi mo ŋgï kupö bo kö'dö rɔ gɔ ŋbululu
mï rö kilaka abo.
22 Ama 'bu 'ba Kanana ako ko'ja 'bu nï rɔ gɔ ŋbululu, kina bo kari kïyöyö
gɔmo zi löndö bo ma rïyö naga nima.

23 Kina Seme ni ti Yepete kogba bɔŋgɔ ŋgï kuruwö dɔpora lïjë kari ti gönnï kutu'bö dɔ sari 'ba rɔ 'bu nnï, ti kömönnï rɔ ma kuyï mökö kinza lïjë ko'ja ra.
24 Kina ɔdɔ Nowa kindiŋi 'deni di pötö layi abo kikali wa ma kole abo ma titi ko'dɔ zi bo tine,
25 bo iya te, “Sönö këdï dɔ Kanana. Bo ti kö'bö rɔ atɔli zi löndö bo ga.”
26 Bo ileki gbï kiya te, “Akïlëlu këdï zi Bɔko'ba ma koŋgɔ gɔ Seme. Kanana ti koloma rɔ atɔli zi Seme.
27 Bɔko'ba ki'di Yepete kara, kupö bo ga ti koloma ti bilaka 'ba Seme ga. Kanana ti koloma rɔ atɔli zi bo.”
28 Di pötö mini koso nima Nowa oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'böwu kuluku modɔmorïyö (350).
29 Mï kada ma bo këdï kölë tine kɔmɔ kɔɔ abo 'deni pili kuluku 'butë döömu dɔmosowɔ (950).

10

Kupö Nowa

1 Ame na rɔ kupö kole 'ba Nowa ga ma lïjë Seme ni ti Ama ti Yepete köyö di pötö mini koso.
2 Kole ma 'ba Yepete ga na rɔ Gomere ni ti Magogo ti Madayi ti Yawana ti Tubala ti Maseke ti Tirasa.
3 Kole ma 'ba Gomere ga na rɔ Asekenaza ni ti Ripata ti Togaruma.
4 Kole ma 'ba Yawana ga na rɔ Elisa ni ti Sepaniya ti Kupurïyö ti Rodo.
5 Ya naga nime lïjë na rɔ yï lïŋgï 'ba ya ma koloma dɔ kpa yöpö gbï mï döötu naga. Ame na rɔ kupö Yepete ga mï kpa gɔli mo ga ma koloma mï dɔliŋɔ 'bënnï ga ma gege kilende kpënnï ga pili rɔ 'beri'beri.
6 Kole ma 'ba Ama ga na rɔ Kusa ni ti Ezipeto ti Libiya ti Kanana.
7 Kole ma 'ba Kusa ga na rɔ Seyiba ni ti Awila ti Sabeta ti Rama ti Sabeteka. Kole ma 'ba Rama ga na rɔ Seba ni ti Dedana.
8 Kusa ari köyö Nimoroda, ame bo na koloma dɔgba rɔ bɔ tigɔ ma ka'da yayi mï dɔyayi nime.
9 Bo na koloma rɔ rïrï ma dɔ kiteli kɔmɔ Bɔko'ba tupö yërï. Gɔ kö'du mo na 'dɔ këdï kiya te, “Kɔzɔ Nimoroda rɔ rïrï ma dɔ kiteli kɔmɔ Bɔko'ba bi tupö yërï.”
10 Kpa yayi abo na kisaki di Babele kala Ereke kebe Akada pili mï dɔyayi 'ba Babele.
11 Di mï dɔyayi nima yayi na bo kari Asura kari kubö gawo 'ba Nïnëwë ni ti Robotayïra ti Kala
12 ti Resene mï löŋgö Nïnëwë ni ti gawo löbu 'ba Kala.
13 Ezipeto na köyö kupö bilaka naga nima kïdëkï rɔ Ludïya ni ti Anama ti Laba ti Napetuma
14 ti Paterusa ti Kasulu ti Kurëtë ame kupö bilaka 'ba Pilisitiya kɔdɔ kako di teyi ne.
15 Kole ma dɔndende 'ba Kanana ga na rɔ Sidona ni ti Ete.
16 Kanana na gbï köyö kupö bilaka naga nima kïdëkï rɔ Yebusa ni ti Amora ti Girigasa
17 ti Iwa ti Aruka ti Sina
18 ti Aruwa ti Zemara ti Amata. Kupö Kanana naga nime pili ïyëyï rönnï rɔ gege
19 kina dɔ maga 'ba e'be Kanana kala ŋgï di Sidona ŋbö kömö Gerara ŋgɔsi ŋgila Gaza di kapa ma kari dɔ ro'ɔ. Tine kapa ma kari yïbï ala ŋbö

kebe Sodomo ni ti Gomora ti Adoma ti Zeboyimo ŋbö kömö ŋgɔsi ŋgila Lasa.
20 Ame na rɔ kupö Ama ga mï kpa gɔli mo ga ma koloma mï dɔliŋɔ 'bënnï ga ma gege kilende kpënnï ga pili rɔ 'beri'beri.
21 Seme bɔ löndö 'ba Yepete ni ma löbu na köyö kupö bilaka pili ame kïdëkï rɔ Ebere ne.
22 Kole ma 'ba Seme ga na rɔ Elama ni ti Asura ti Arupakasada ti Ludu ti Arama.
23 Kole ma 'ba Arama ga na rɔ Uzu ni ti Ulu ti Getere ti Mesa.
24 Kole ma 'ba Arupakasada na rɔ Sela, kina Sela köyö Ebere.
25 Ebere öyö kole rïyö, möyï ma kɔtɔ rɔ Pelege, ame kiya te “Rɔ koza,” römöyï mï kada abo na bilaka 'ba dɔyayi koza mïnnï. Möyï löndö bo na rɔ Yekotana.
26 Kole 'ba Yekotana ga na rɔ Alimodada ni ti Selepa ti Azalamaweta ti Jera
27 ti Adorama ti Uzala ti Dikala
28 ti Obala ti Abimayele ti Seba
29 ti Opira ti Awila ti Jobaba. Ya naga nime pili rɔ kupö Yekotana ga.
30 Dɔyayi ma lïjë koloma teyi na kala ŋbö di Mesa kömö Separa mï dɔyayi kuruŋgu ma kileki kapa karï yïbï.
31 Ame na rɔ kupö Seme ga mï kpa gɔli mo ga ma koloma mï dɔliŋɔ 'bënnï ga ma gege kilende kpënnï ga pili rɔ 'beri'beri.
32 Ya naga nime na rɔ kupö kole 'ba Nowa ga mï kpa gɔli mo ga ma gege pili gɔ yï lïŋgï mo ga. Kupö lïjë na me kïyëyï rönï mï dɔyayi di pötö mini koso rɔ bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili.

11

Babele

1 Ma dɔgba tönë bine bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili ilende kpa ŋge kɔtɔ, mï 'bö 'ba lende mo ga inza rɔ 'beri'beri.
2 Kina ɔdɔ bilaka lesi koloma 'deni rɔ tilaki kebe yïbï tine, lïjë ari kömö mï bi pëpëlë mï dɔyayi 'ba Babele kina lïjë koloma ŋgï yayi.
3 Tine lïjë ilende rɔ gɔ rönnï, iya te, “Ako do'bake tö'bu gɔ doŋmake kele kandi.”
Kina lïjë ko'ba tö'bu ŋgï tine zïbïtï na rɔ wa 'ba 'dɔ tora kɔmɔ mo timo.
4 Lïjë iya te, “Ako do'bake gawo zize gbï ti tëlï ndende ma kakpa ŋbö kota mïtɔrɔ 'dɔ ki'di möyï ze kïlëbï kinza dita'bake ra kote mï dɔyayi pili.”
5 Kina Bɔko'ba kako bërï toŋgɔ gawo ti tëlï ndende nima bilaka naga nima ko'ba ne.
6 Na bo kiya ti mï bo, kiya te, “Ya naga nima lïjë pili rɔ bilaka kɔtɔ, kina lïjë ilende kpa gbï ŋge kɔtɔ. Ame na 'deni rɔ tisaki 'ba wa ma lïjë këdï ko'dɔ kada mɔtɔ. A mɔtɔ ame lïjë ko'dɔkɔ to'dɔ mo inza konya dönnï kpe.
7 Ako dari bërï tudölö mï kpënnï yaga kinza lïjë kuwö mï lende kiya 'bënnï ga ra kpe rɔ gɔ rönnï.”
8 Kina Bɔko'ba kïyëyï lïjë ŋgï di yayi kita'ba kote mï dɔyayi nime pili lïjë kola to'ba gawo tönë.
9 Gɔ kö'du mo na kïdëkï möyï mo rɔ Babele, ame kiya te “Kudölö,” römöyï di yayi na Bɔko'ba kudölö mï kpa bilaka 'ba dɔyayi nime pili, kina di yayi na gbï bo kïyëyï lïjë kita'ba kote mï dɔyayi nime ne.

Kupö Seme

10 Ame na rɔ kupö Seme ga. Kina ɔdɔ Seme koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku rïyö (100) tine, na bo köyö Arupakasada. Ama na 'deni rɔ rïyö 'ba kɔɔ ma di pötö mini koso.
11 Di pötö töyö Arupakasada nime bo oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë (500) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
12 Kina ɔdɔ Arupakasada koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë mota döömu tine, na bo köyö Sela.
13 Di pötö töyö Sela nime Arupakasada oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔmota kɔdɔ dɔmo mota (403) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
14 Kina ɔdɔ Sela koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë mota tine, na bo köyö Ebere.
15 Di pötö töyö Ebere nime Sela oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔmota kɔdɔ dɔmo mota (403) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
16 Kina ɔdɔ Ebere koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë mota dɔmosowɔ tine, na bo köyö Pelege.
17 Di pötö töyö Pelege nime Ebere oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔmota kɔdɔ dɔmo 'butë mota (430) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
18 Kina ɔdɔ Pelege koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë mota tine, na bo köyö Ru.
19 Di pötö töyö Ru nime Pelege oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku sowɔ kɔdɔ dɔmo modɔmosowɔ (209) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
20 Kina ɔdɔ Ru koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë mota dɔmorïyö tine, na bo köyö Seruga.
21 Di pötö töyö Seruga nime Ru oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku sowɔ kɔdɔ dɔmo modɔmorïyö (207) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
22 Kina ɔdɔ Seruga koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë mota tine, na bo köyö Nawura.
23 Di pötö töyö Nawura nime Seruga oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku sowɔ (200) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
24 Kina ɔdɔ Nawura koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë rïyö döömu dɔmosowɔ tine, na bo köyö Tera.
25 Di pötö töyö Tera nime Nawura oloma 'böwu ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë döömu dɔmosowɔ (119) bo köyö kole bɔtɔni mɔtɔ ga gbï ti yïtötï.
26 Kina ɔdɔ Tera koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö (70) tine, na bo köyö Abarama ni ti Nawura ti Arana.

Kupö Tera

27 Ame na rɔ kupö Tera ga. Kole abo ga na rɔ Abarama ni ti Nawura ti Arana. Kole ma 'ba Arana na rɔ Lɔtɔ.
28 Arana ölë di mï gawo 'bënnï Ura mï dɔyayi 'ba Babele gba kota 'bu nnï këdï ti kömönï.
29 Abarama ogbe Sarayi, tine Nawura ogbe 'ba bo rɔ Mileka nyiti 'ba Arana. Kole 'ba Arana mɔtɔ na gbï rɔ Yiseka.
30 Tine löyö i'di rönï dë zi Sarayi lɔko ɔrɔ gbɔ ŋgï rɔ kɔtɔ.
31 Tera ogba kole abo Abarama ni ti kole 'ba kole abo Lɔtɔ kole 'ba Arana ti Sarayi 'ja 'ba kole abo Abarama kënyï tïnnï di Ura di mï dɔyayi 'ba Babele

tari mï dɔyayi 'ba Kanana. Tine lïjë ari kömö Arana na lïjë koloma ŋgï kileke bina.
32 Tera ari kölë di Arana yayi ko'ja kɔmɔ kɔɔ 'ba loma abo këdï 'deni pili kuluku sowɔ kɔdɔ dɔmo muyï (205).

12

Dëkï 'Ba Abarama

1 Bɔko'ba ilende zi Abarama, iya te, “Ënyï di mï dɔyayi 'be di mï löŋgö bilaka 'bï ga, di mï liŋɔ 'ba 'bu yï kari mï dɔyayi ame mëdï mileme zïyï ne.
2 Ti mi'di kupö bilaka ma konzi kɔdɔ di mïyï. Ti mo'dɔ yëyï ma laka zïyï mi'di möyï yï kïlëbï, 'dɔ këddï rɔ yëyï zi bilaka.
3 Ti mo'dɔ yëyï ma laka zi bilaka ame ga këdï ko'dɔ yëyï zïyï. Tine ti mulömu bɔtɔ ma kulömu yi. Ti mo'dɔ yëyï ma laka tïyï pili dɔ bilaka 'ba dɔyayi.”
4 Kina Abarama kënyï ŋgï kari kɔzɔ ma Bɔko'ba kiya zi bo tara. Kina Lɔtɔ ënyï gbï kari kɔtɔ ti bo. Mï kada nima Abarama kënyï di Arana ne kɔmɔ kɔɔ abo ëdï 'deni kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö döömu (75).
5 Abarama ogba 'ja abo Sarayi ni ti Lɔtɔ kole 'ba löndö bo ti wa ame ga pili lïjë këdï timo kpaki ti atɔli ame ga lïjë ko'ja di Arana yayi ne tari timo mï dɔyayi 'ba Kanana.
Kina ɔdɔ lïjë kömö 'deni mï dɔyayi 'ba Kanana yayi tine,
6 bo ari nduwë kebe mï dɔyayi nima ŋbö bo kömö ŋgila ŋgërï koro 'ba Mɔre mï Sekeme. Mï kada mo nima e'be Kanana ëdï gba koloma mï dɔyayi nima yayi.
7 Kina Bɔko'ba kileme rönï zi Abarama, kiya te, “Yayi nime na mëdï mi'di zi kupö yï ga.” Kina Abarama ko'ba bi 'ba akumu yayi zi Bɔko'ba ame kileme rönï 'deni zi bo ne.
8 Di pötö mo tine na bo kolɔlɔ nduwë kari kapa dɔ ro'ɔ kari dɔyayi kuruŋgu ma kileki kapa Betele ma kari yïbï. Kina bo kari koga taya abo yayi mï löŋgö Betele ni ti Ayi. Betele kebe kapa ma kari dɔ tɔrɔ tine Ayi kebe kapa mo ma kileki yïbï. Di yayi bo o'ba bi 'ba akumu gbï bo koloma tumötu Bɔko'ba di teyi.
9 Kina bo koloma tolɔlɔ ŋgï nduwë di yayi kari kapa dɔyayi 'ba Kanana ma kileki dɔ ro'ɔ.

Abarama Ari Ezipeto

10 Tine sëyï ma kënyë ari kila'ba ŋgï mï dɔyayi nima yayi. Gɔ kö'du mo na Abarama kari ŋbö Ezipeto 'dɔ toloma titi mbowa yayi.
11 Kina ɔdɔ bo kari kömö 'deni dɔ maga 'dɔ tari ŋgï Ezipeto tine, bo iya zi 'ja abo Sarayi, bo iya te, “Nï na me kele kulöwö te,
12 ɔdɔ Ezipeto ko'ja yi lïjë ëdï kiya te nï 'ja ma na, kina lïjë ti kupö ma ŋgï yaga kola yi koloma.
13 Iya zïnnï, iya te, nï lëmï ma na kina lïjë ti kola ma moloma 'dɔ ko'dɔ ma laka gɔ kö'du 'bï.”
14 Kina ɔdɔ bo kumu dɔ maga nima 'deni kɔdɔ Ezipeto tine, bilaka 'ba Ezipeto oŋgɔ 'ja nima ele ŋgï rɔ ma kënyë.
15 Kina ɔdɔ turu ma löbu mɔtɔ ga 'ba bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Ezipeto nima ko'ja lɔko 'deni tara tine, lïjë ari ŋgï kubï gɔ tele mo zi bo. Kina koto lɔko ŋgï kari liŋɔ abo.
16 Gɔ kö'du mo na bɔ nima koloma ŋgï rɔ to'dɔ Abarama rɔ ma laka ki'di dɔtumu 'ba kamölö ni ti banya teyi ti sa ni ti akaca gbï ti atɔli ni ti gamele.

17 Tine gɔ kö'du nima bo kogba Sarayi 'ja 'ba Abarama ne, na Bɔko'ba
kodɔ rɔkɔ'ɔ ma kinza kiya naga ŋgï dɔ bo kpaki ti bilaka 'ba mï liŋɔ abo
ga.
18 Kina bo koja laja gɔ Abarama, kiya teyi, iya te, “Wa'di na me ko'dɔ zö
te ne? Gɔ wa'di na kiya dë zö te, lɔko 'ja 'bï na?
19 Gɔ wa'di na kiya te lɔko lëmï yï na ki'di mogba lɔko rɔ 'ja zö? 'Ja 'bï
na me, ogba lɔko këŋyï kari yaga di bine.”
20 Bɔ dɔliŋɔ nima i'di lende mo zi bilaka abo ga kogba Abarama koja
yaga di mï dɔyayi nima kari ti 'ja abo Sarayi kpaki ti wa ame ga 'deni rɔ
'ba bo ne.

13

Abarama Ni Ti Lɔtɔ

1 Kina Abarama kɔdɔ yaga di mï dɔyayi 'ba Ezipeto ti 'ja abo kpaki ti
wa ame ga pili rɔ 'ba bo ne. Lɔtɔ ari gbï kɔtɔ ti bo, lïjë kari mï dɔyayi 'ba
Kanana ma kileki kapa dɔ ro'ɔ.
2 Tine Abarama 'deni rɔ bɔ wa ti dɔtumu 'ba yërï ame ga pili rɔ 'ba liŋɔ
ne rɔ ma konzi gbï ti yamo rɔ mbëmbë.
3 Di yayi na bo këŋyï nduwë tolɔlɔ kari yɔki Betele, ŋbö bo kari kömö gɔ
bi ma tönë mï löŋgö Betele ni ti Ayi bo koga taya abo pa dɔpara teyi ne.
4 Gɔ bi nima na gbï tönë bo ko'ba bi 'ba akumu zi Bɔko'ba teyi, na bo
kari kumötu Bɔko'ba yayi.
5 Lɔtɔ ma tönë kari ti Abarama ne ëdï 'deni gbï ti dɔtumu 'ba yërï rɔ ma
konzi ti bilaka ma 'ba bo ga.
6 Gɔ kö'du mo na gɔ bi inza kpe ŋgölö rönnï di mï dɔyayi nima yayi 'dɔ
toloma bi kɔtɔ, römöyï yërï 'bënnï ga onzi 'deni ŋgï rɔ mbëmbë, gɔ bi 'ba
mɔli ɔ'bɔ dë kpe zïnnï todɔ'bɔ dönnï teyi.
7 Kina lamo ku'du rönï ŋgï mï löŋgö bɔ koda yërï 'ba Abarama ga ti bɔ
koda yërï ma 'ba Lɔtɔ ga.
Mï kada nima e'be Kanana ti e'be Pereze ga ëdï gba koloma mï dɔyayi
nima.
8 Kina Abarama kilende zi Lɔtɔ, iya te, “Ze rɔ löndö, kinza di'di lamo dë
këdï mï löŋgö ze ma ze tïyï ala gbï mï löŋgö bɔ koda yërï 'bama ga ma ti
'bëyï.
9 Dɔyayi na me pili kömöyï, oza röyï gbɔ yaga di rɔma. Oza kapa ma
ko'dɔkɔ, ɔdɔ ko'dɔkɔ tari dɔ kapa gali ti mileki 'bama te dɔ kapa dörï. Ne
ala ari te dɔ kapa dörï ti mileki 'bama te dɔ gali.”
10 Lɔtɔ ombi kömönï koŋgɔ yayi ame pili mï bi kïlëdë 'ba kpa yöpö
Yaradene ŋbö kala Zora na ti mini teyi rɔ mbëmbë kɔzɔ nyaka 'ba Bɔko'ba
tönë mï Edene, gbï kɔzɔ dɔyayi 'ba Ezipeto. Wa nime mɔlo gba kota kinza
ma Bɔko'ba kote dɔ Sodomo ni ti Gomora dë.
11 Kina Lɔtɔ koza 'ba bo rɔ yayi ame pili mï bi kïlëdë 'ba yöpö Yaradene,
na bo këŋyï kari ŋgï nduwë kapa ma kileki yïbï. Toza rɔ ma ya rïyö naga
nime koza rönnï na kɔzɔ wa nima tara.
12 Abarama oloma 'ba bo mï dɔyayi 'ba Kanana, tine Lɔtɔ ari 'ba bo
koloma mï löŋgö gawo ma mï bi kïlëdë naga nima, kina bo kari koga taya
abo ŋgɔsi ŋgila Sodomo.
13 Tine bilaka 'ba mï gawo nima lende këŋyë mo ŋgï rɔ dɔ kiteli kɔmɔ
Bɔko'ba.

Abarama Ënyë Eborona

14 Di pötö Lɔtɔ kari 'deni tine na Bɔko'ba kilende zi Abarama, iya te, “Di
mï gɔ bi nima këddï teyi ne, ombi kömöyï koŋgɔ bi toko dɔ kapa 'ba bi
pili.
15 Yayi nime koŋgɔ ne mëdï mi'di pili zïyï ti kupö yï ga 'dɔ kö'bö ŋburu
rɔ ë'bï.
16 Ti mi'di kupö yï ga konzi kɔzɔ lupu 'ba dɔyayi. Ɔdɔ bɔ mo kïtëtë lupu
'ba mï dɔyayi nime 'deni kote tine na bo ti kɔ'bɔ 'jaa tïtëtë kupö yï ga.
17 Ënyï kiliŋgere kote mï dɔyayi nime pili römöyï mëdï mi'di zïyï.”
18 Kina Abarama kolɔlɔ taya abo ŋgï kari ŋgila ŋgërï koro 'ba Mamore
mï Eborona. Kina bo kari ko'ba bi 'ba akumu yayi zi Bɔko'ba.

14

Aka'da 'Ba Abarama

1 Mï kada 'ba Amorapela ŋere 'ba Babele ni lïjë ti Ariyɔko ŋere 'ba
Elesara ti Kedarolamera ŋere 'ba Elama ti Tidala ŋere 'ba Goyima, ŋere
sowɔ naga nime
2 alo ya dɔ Bera ŋere 'ba Sodomo ni lïjë ti Birasa ŋere 'ba Gomora ti
Sinaba ŋere 'ba Adoma ti Semebere ŋere 'ba Zeboyimo ti ŋere 'ba Bela
ame kïdëkï möyï mo gbï rɔ Zora ne.
3 Ŋere muyï naga nime inda'ba mïnnï kodɔ'bɔ rönnï kpa ya mï bi kïlëdë
'ba Sidimi ame 'deni le'jete rɔ Pöpö Mëlö ne.
4 Kɔmɔ kɔɔ mo 'deni 'butë dɔmorïyö ame Kedarolamera na koloma rɔ
bɔ dönnï pili. Tine mï kɔmɔ kɔɔ ma 'butë dɔɔmota na lïjë kënyï tonyo
burutu bo.
5 Mï kɔmɔ kɔɔ 'butë dɔmosowɔ na Kedarolamera ni ti ŋere ame ga ti bo
ne kalo ti bɔ ya 'bënnï ga ka'da e'be Repa ga di Asetoro Karanayima, kina
gbï ti e'be Zuza ga di Ama ti e'be Eme ga di mï bi pëpëlë 'ba Kiriyatayima
6 ti e'be Ori ga di dɔ kuruŋgu 'ba Edome koga gɔmo ŋbö kala Eleparana
kapa ma kari yï mökö.
7 Kina lïjë kuyï kpënnï 'böwu di yayi kileki kari te mï Kadesa ame kïdëkï
möyï mo pa rɔ Enemisapata ne. Di yayi na lïjë ka'da e'be Amaleke ga pili
di mï dɔyayi 'bënnï gbï ti e'be Amora ame ga koloma 'bënnï mï Azazona
Tamara ne.
8 Kina ŋere 'ba Sodomo ni ti 'ba Gomora ti 'ba Adoma ti 'ba Zeboyimo ti
'ba Bela ame gbï kïdëkï rɔ Zora ne kotɔtɔ bɔ ya 'bënnï ga ŋgï kari kpa ya
mï bi kïlëdë 'ba Sidimi.
9 Ŋere muyï naga nime alo ya dɔ ŋere ma sowɔ ame ga rɔ Kedarolamera
ŋere 'ba Elama ni lïjë ti Tidala ŋere 'ba Goyima ti Amorapela ŋere 'ba
Babele ti Ariyɔko ŋere 'ba Elesara.
10 Tine bi kïlëdë 'ba Sidimi mo nima ŋgï lɔ ti gö 'ba zïbïtï. Kina ɔdɔ ŋere
'ba Sodomo ni ti 'ba Gomora këdï ko'dɔ tiriŋa yaga di zi ya tine, lïjë ila'ba
ŋgï mï gö tönë ga. Ŋere ma mota na ŋge kolɔlɔ kɔmɔ kari dɔ kuruŋgu.
11 Kina ŋere sowɔ naga nima kolɔ wa ame ga pili mï Sodomo ni ti
Gomora ne ŋgï kpaki ti wa ma konyo kari timo.
12 Lïjë inda'ba Lɔtɔ kole 'ba löndö 'ba Abarama ma tönë këdï koloma
Sodomo yayi ne ŋgï gbï kpaki ti wa mo ga kari timo.
13 Tine bɔ mɔtɔ ame kɔmɔ di mï ya nima na kako kiya lende mo zi
Abarama bɔ Ebere tönë këdï koloma ŋgila ŋgërï koro 'ba Mamore e'be
Amora ne. Mamore ni ti löndö bo ga Esekole ni ti Anera na kinda'ba
mïnnï 'deni ti Abarama.
14 Kina ɔdɔ Abarama kuwö 'deni kiya te inda'ba kole 'ba löndö bo 'deni
kɔzɔ a nima tara tine, na bo kotɔtɔ bɔ to'dɔ ya abo ga ame pili mï liŋɔ

abo yayi ne ŋgï. Lïjë ëdï pili kuluku modɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë döömu dɔɔmota (318). Kina lïjë kari tozi gɔ ya naga nima ŋbö kömö Dana.

15 Rɔ mï korɔndɔ 'deni tine na bo koza bilaka abo ga rɔ dɔtumu kuru dɔ ya naga nima ko'dɔ ya timo ka'da koga gɔmo ŋbö kala Oba kapa Damaseke ma kileki dɔ tugbu tɔrɔ.

16 Kina bo kotɔtɔ wa ame ga pili ya naga nima kolɔ ne kileki timo gbï ti Lɔtɔ kole 'ba löndö bo ti wa mo ga ti 'ja ma kinda'ba kpaki ti 'bɔki mɔtɔ ga.

Abarama Ni Ti Malekisedeke

17 Di pötö tileki 'ba Abarama di bi ta'da ŋere Kedarolamera ni na ŋere 'ba Sodomo kari turë dɔ bo mï bi kïlëdë 'ba Sawe ame kïdëkï möyï mo gbï rɔ bi kïlëdë 'ba ŋere.

18 Kina Malekisedeke ŋere 'ba Salema ame bo gbï rɔ bɔ akumu 'ba Bɔko'ba ma mïtɔrɔ ne kako ti maŋgolɔ'bɔ ni ti layi

19 ko'dɔ yëyï dɔ Abarama, kiya te, “Bɔko'ba 'ba mïtɔrɔ ame ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ne ko'dɔ yëyï zi Abarama.

20 Akïlëlu këdï zi bo Bɔko'ba 'ba mïtɔrɔ ame ki'di yi ka'da bɔ ya 'bï ga ne.”

Kina Abarama ki'di kapa ma 'butë 'ba wa pili zi Malekisedeke.

21 Ŋere 'ba Sodomo nima ilende zi Abarama, iya te, “Ileki bilaka ma ga zö, tine wa naga nima pili ogba zïyï.”

22 Tine Abarama ileki dɔmo zi ŋere 'ba Sodomo nima, iya te, “Mulömu rɔma kɔmɔ ŋere Bɔko'ba 'ba mïtɔrɔ bɔ ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi,

23 a mɔtɔ minza mogba alato 'bï ala kabi 'ba wari 'bï ala ë'bï ma kɔtɔ mɔtɔ te, kinza kari kiya ra te, ‘Ma na mi'di Abarama rɔ bɔ mɔri.’

24 Minza mogba ë'bï ma kɔtɔ mɔtɔ te, tine ŋge rɔ wa ame ga bilaka ma ga konyo 'deni. Ne i'di bɔ pɔri ma ga Anera ni ti Esekole ti Mamore kogba bi gomɔ 'ba rönnï.”

15

Lömu Ti Abarama

1 Di pötö mo na lende 'ba Bɔko'ba kako zi Abarama ti nyï ko'de dɔ bo, iya te, “Abarama, kinza kere dë. Ma na rɔ makëtï 'ba titata yi di zi wa ma kënyë. Mëdï mi'di kpa közï zïyï rɔ mbëmbë.”

2 Tine Abarama ileki dɔmo, iya te, “Yö, ŋere Bɔko'ba, lende laka wa'di na ti kpa közï 'bï mo nima ko'dɔ zö ko'ja mö'bö 'deni ŋgï kinza kole ɔtɔ ne ya? Bɔ ma këdï kari kinda'ba apötö ma na ŋgï ti këdï rɔ Elizara 'ba Damaseke nime.

3 I'di kole ɔtɔ dë gbï zö yɔ, atɔli nime köyö mï linɔ ma ne na ŋgï këdï kari kinda'ba apötö ma.”

4 Kina bo kuwö Bɔko'ba kilende 'böwu zi bo, iya te, “Atɔli nima inza kinda'ba apötö yï. Kole 'ba gbagba yï na ko këdï kinda'ba apötö yï.”

5 Kina Bɔko'ba koto bo kari yaga, iya te, “Ombi kömöyï mïtɔrɔ kiyɔzɔ tïtëtë këlu naga nime te, kupö yï ga na ti konzi tara.”

6 Abarama i'di dɔ bo gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina me ki'di Bɔko'ba kïdëkï Abarama rɔ bɔ lende laka.

7 Bɔko'ba ilende zi bo, iya te, “Ma na rɔ Bɔko'ba ame ko'de yi di Ura di mï dɔyayi 'ba Babele 'dɔ ti'di yayi nime zïyï gɔ këddï rɔ bɔ dɔmo.”

8 Abarama iya te, “Yö, ŋere Bɔko'ba, ti mikali tondo ma mëdï moloma rɔ bɔ dɔmo?”

9 Bɔko'ba iya te, “O'de rokɔ sa ti rokɔ banya ti kole kamölö, ërï naga
nime pili rɔ ma kɔmɔ kɔɔ mo ga ŋge gba mota ti matukpuru gbï ti kole
matukpuru.”
10 Kina Abarama ko'de ërï naga nime kumu kotopa yïmo rïyö, bo kiyija
kapa mo ga pili rɔ ma koriya mindalo rïyö rɔ lömu löŋgö lïjë ti Bɔko'ba.
Tine bo otopa mï yali mo ga dë.
11 Raŋga ako ko'dɔkɔ togɔ yida naga nima, tine Abarama oga lïjë ŋgï
yaga di teyi.
12 Kina ɔdɔ kada këdï kösö 'deni tine na tö'dö ma kinza kiya kinda'ba
Abarama ŋgï. Mandölu ma dɔ kiteli utu'bö bo ŋgï gbï ti tikere ma
mbëmbë.
13 Kina Bɔko'ba kilende zi bo, iya te, “Rɔ ma laka kupö yï ga ti koloma
rɔ bɔ löwö mï dɔyayi löwö. Lïjë ti koloma rɔ atɔli yayi ko'dɔ kpɔŋi rönnï
ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔmota (400).
14 Tine ti modɔ karama dɔ bilaka 'ba dɔyayi mo naga nima ko'dɔ kpɔŋi
rönnï ne. Kina ɔdɔ lïjë këdï kɔdɔ 'deni yaga di mï dɔyayi löwö nima, lïjë
ti kogba wa ŋgï tïnnï rɔ mbëmbë.
15 Ne 'bëyï ti kari ë'bï 'jaa liya zi 'bu yï ga ti mï këyï. Ti kusu yi 'jaa ndɔ
ko'ja köndë ë'bï 'deni kote.
16 Kupö yï ga ti kileki 'jaa kako bine mï kada 'ba kupö ma mï sowɔ ma
koloma mï dɔyayi löwö nima yayi römöyï minza moga e'be Amora ga titi
yaga di bine, tine 'jaa ŋbö ɔdɔ lende kirasi 'bënnï 'deni rɔ mbëmbë 'dɔ
kodɔ karama mo dönnï.”
17 Kina ɔdɔ kada kösö 'deni gɔ bi kölu tine, na Bɔko'ba kako ŋgï ti kete
pa'do ti pa'do dɔ kali kako ŋgï kudö kebe mï löŋgö yida naga nima.
18 Mï kada nima na Bɔko'ba ko'dɔ lömu ti Abarama, iya te, “Mi'di yayi
nime 'deni pili zi kupö yï ga, kisaki mɔlo di kpa dɔ maga 'ba Ezipeto kala
kpa yöpö 'ba Epurate,
19 ame rɔ dɔyayi 'ba bilaka naga nima kïdëkï rɔ Kene ti Keneze ti
Kadamono
20 ti Ete ti Pereze ti Repa
21 ti Amora ti Kanana ti Girigasa kina gbï ti Yebusa.”

16

Sarayi Ni Ti Agara

1 Sarayi 'ja 'ba Abarama öyö kole ma kɔtɔ te dë du zi bo. Tine lɔko ëdï
ti atɔli 'bënï yayi rɔ yïtö 'ba Ezipeto kïdëkï möyï mo rɔ Agara.
2 Kina lɔko kilende zi më'dë nï Abarama, iya te, “Bɔko'ba na me ko'jɔŋɔ
ma 'deni kinza töyö kole. Atɔli ma nima ö'dö timo, mɔtɔga lɔko na ti köyö
kole zö.”
Kina Abarama kutï ŋgï gɔ lende 'ba Sarayi nima.
3 Di pötö ma Abarama koloma 'deni ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'butë mï dɔyayi 'ba
Kanana tine, na 'ja abo Sarayi ki'di atɔli 'bënï Agara yïtö 'ba Ezipeto nima
ŋgï rɔ 'ja zi bo.
4 Abarama ö'dö ti Agara kina kɔmɔ ŋgï.
Kina ɔdɔ lɔko koŋgɔ 'deni lɔko kɔmɔ kɔzɔ wa nima tara tine, lɔko ŋgï
rɔ dɔ kombi kebe toŋgɔ Sarayi ŋgï kɔzɔ wa ma yawa.
5 Sarayi iya zi Abarama, iya te, “Ee, lende kënyë nime ko'dɔ rɔma ne ti
kileki dö̈yï. Ma na tönë mi'di atɔli ma nime zïyï, kina me lɔko ko'ja 'deni
lɔko kɔmɔ, lɔko oŋgɔ ma 'deni ŋgï kɔzɔ wa ma yawa. Bɔko'ba ko'dɔ burë
nime mï löŋgö ze tïyï, ɔdɔ 'ba yë na laka.”

6 Tine Abarama ileki zi Sarayi, iya te, “Lɔko atɔli 'bï na, nï ti közï kakpa dönï. O'dɔ lɔko ŋgï kɔzɔ wa ma ko'dɔkɔ to'dɔ mo tara.”
Kina Sarayi koloma ŋgï to'dɔ Agara rɔ ma kënyë, na Agara kënyï kiriŋa ŋgï di zïnï.

Malayika Ni Ti Agara

7 Malayika 'ba Bɔko'ba ari kondɔsɔ ti Agara di kpa daa di mï mökö gɔ kɔri kari Surö,
8 kilende zïnï, iya te, “Agara atɔli 'ba Sarayi, ako di yala kina ëddï kari yala?”
Lɔko iya te, “Mëdï miriŋa di zi Sarayi bɔ dɔma.”
9 Malayika nima iya zïnï, iya te, “Ileki kari zi Sarayi bɔ döyï kuwö dönï.”
10 Kina malayika kileki gbï kiya te, “Mëdï mi'di kupö yï ga kara konzi rɔ mbëmbë bi 'ba tïtëtë mo konya dɔ.
11 Kole nima mïyï ne ëddï köyö rɔ kole bɔtɔni kïdëkï möyï mo rɔ Yisamele, ame kiya te ‘Bɔko'ba uwö 'deni,’ römöyï Bɔko'ba uwö lisa 'bï 'deni.
12 Bo ti koloma rɔ kuruku kɔzɔ akaca 'ba mökö naga tara. Bo ti koloma kö'bö rɔ ya ti bilaka pili kina bilaka pili ti kö'bö gbï rɔ ya ti bo. Bo ti koloma 'beri yaga di mï löŋgö wado abo ga pili.”
13 Agara ititi rönï, iya te, “Bɔko'ba na me ŋgï mo'ja rɔ ma laka? Mëdï moloma gba rɔ ma kïdïdï di pötö mo ne?”
Gɔ kö'du mo na lɔko kïdëkï möyï Bɔko'ba ame kileme rönï zïnï ne rɔ “Bɔko'ba ma koŋgɔ ma.”
14 Kina ma 'dɔ ki'di bilaka kïdëkï möyï daa nima mï löŋgö Kadesa ni ti Berede ne rɔ “Daa 'ba bɔ dïdï ame koŋgɔ ma ne.”
15 Agara öyö kole zi Abarama kina bo ki'di möyï mo rɔ Yisamele.
16 Mï kada mo nima kɔmɔ kɔɔ 'ba Abarama ëdï 'deni kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë mota döömu dɔɔkɔtɔ (86).

17

Lömu Ti Yëyï

1 Kina ɔdɔ kɔmɔ kɔɔ 'ba Abarama këdï 'deni kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë sowɔ döömu dɔmosowɔ (99) tine, na Bɔko'ba kileme rönï zi bo, iya te, “Ma na rɔ Bɔko'ba bɔ tigɔ dɔ kiteli. Uwö dɔma, kina ö'bö nduwë to'dɔ wa ma kodɔrɔ gɔ kɔmɔ ma.
2 Mëdï mo'dɔ lömu ma tïyï mi'di kupö yï ga konzi rɔ mbëmbë.”
3 Kina Abarama kudë dɔ bo bërï mëmë mo kosa yayi. Bɔko'ba iya te,
4 “Mo'dɔ lömu ma 'deni tïyï, ti këddï rɔ 'bu löbu 'ba bilaka 'ba dɔ'be ma konzi.
5 Möyï yï inza kpe rɔ Abarama, tine 'deni rɔ Abarayama, ame kiya te ‘'Bu 'ba dɔ'be,’ römöyï mo'dɔ yi 'deni rɔ 'bu löbu 'ba bilaka 'ba dɔ'be ma konzi.
6 Ti mi'di kupö ma konzi kɔdɔ di mïyï mɔtɔ ga koloma rɔ bɔ dɔliŋɔ ma löbu. Mëdï mi'di kupö yï ga konzi koloma rɔ bilaka 'ba dɔ'be ma konzi.
7 Ti mi'di lömu ma kö'bö mï löŋgö ze tïyï gbï ti kupö yï ga nduwë kala gɔ kupö lïjë ga ma di yï'böwu yayi. Ti mi'di lömu nime kö'bö rɔ ŋburuŋburu, moloma rɔ Bɔko'ba zïyï kina gbï zi kupö yï ga.
8 Mëdï mi'di yayi nime këddï koloma yïmo rɔ bɔ löwö ne zïyï kina gbï zi kupö yï ga. Dɔyayi 'ba Kanana nime pili ti koloma kö'bö ŋburu rɔ yayi 'ba kupö yï ga, kina ti mö'bö gbï rɔ Bɔko'ba zïnnï.”

9 Kina Bɔko'ba kilende gbï zi Abarayama, iya te, “Nï gbï 'dɔ kutï toro
lömu nime mï löŋgö ze tïyï ne, nï Abarayama kpaki ti kupö yï ga nduwë
kala gɔ kupö lïjë ga ma di yï'böwu yayi.
10 Lömu ame 'dɔ koro gɔ kö'bö mï löŋgö ze tïyï gbï ti kupö yï ga ne, kina
me. Bɔtɔni pili ame ga rɔ kupö yï ne 'dɔ ko'dɔ dölëtï 'ba akilele.
11 Ziye pili tilele dɔ 'bana 'ba rɔye 'dɔ kö'bö rɔ kïnë 'ba lömu nime mï
löŋgö ze tïyï ne.
12-13 Kisaki di mï kada nime tɔne nduwë kari dɔgba, ziye tilele kole bɔtɔni
pili mï tö'dö dɔ modɔɔmota di pötö kada 'ba töyö mo. Kole bɔtɔni ame ga
nduwë kala gɔ kupö yï ga ma di yï'böwu yayi kpaki ti atɔli ma köyö mï
liŋɔ 'bï ala ma kugö ti yamo 'bï ga ame lïjë rɔ bɔ löwö kinza rɔ kupö 'ba
mïyï ne pili 'dɔ tilele mo. Ame na rɔ kïnë 'ba lömu ma mï yida rɔye 'dɔ
kileme lömu nime mo'dɔ tïyï ne ö'bö 'deni rɔ ŋburuŋburu.
14 Bɔtɔni ame kilele dë ne inza kpe rɔ 'bama römöyï bo oro lömu ma
dë.”
15 Kina Bɔko'ba kilende 'böwu zi Abarayama, iya te, “Kinza kïdëkï möyï
'ja 'bï Sarayi dë kpe rɔ Sarayi, tine möyï nï 'deni rɔ Sara.
16 Mëdï mo'dɔ yëyï ma laka zïnï lɔko köyö kole zïyï. Mëdï mo'dɔ yëyï
zïnï lɔko koloma rɔ ma 'ba bilaka 'ba dɔ'be ma konzi. Bɔ dɔliŋɔ ma löbu
ti kɔdɔ di mï kupö nï ga.”
17 Kina Abarayama kudë dɔ bo bërï mëmë mo kosa yayi. Tine bo ögö
kiya ti mï bo, iya te, “Bɔtɔni ame kɔmɔ kɔɔ mo 'deni kuluku rïyö (100)
ne, ti köyö kole yɔ? Sara ame kɔmɔ kɔɔ mo 'deni kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo
'butë sowɔ (90) ne ti köyö kole yɔ?”
18 Kina bo kiya zi Bɔko'ba, iya te, “Dëne 'dɔ ki'di Yisamele ra gbɔ 'dɔ
koloma rɔ bi dɔma.”
19 Bɔko'ba iya te, “Inza tara, 'ja 'bï Sara ëdï köyö kole zïyï ki'di möyï mo
rɔ Yisika. Kina ti mulömu lömu ma nime kö'bö ti bo nduwë rɔ ŋburuŋburu
kala gɔ kupö bo ga ma di yï'böwu.
20 Ne muwö akititi 'bï ma gɔ lende 'ba Yisamele 'deni, ti mo'dɔ yëyï zi
bo mi'di kole konzi zi bo, kupö bo kara rɔ mbëmbë. Bo ti këdï rɔ 'bu 'ba
ŋere 'butë dɔmorïyö. Kina ti mi'di kupö bo ŋgï kara rɔ bilaka 'ba dɔ'be
ma löbu.
21 Tine ti mulömu lömu ma kö'bö ti Yisika ame Sara këdï köyö zïyï ti kɔɔ
kabate ne.”
22 Kina ɔdɔ Bɔko'ba kote tilende 'deni zi Abarayama kɔzɔ a nime te tine,
na bo kari ë'bënï ŋgï.
23 Mï kada kɔtɔ mo nima na Abarayama kuwö dɔ Bɔko'ba, bo kogba kole
abo Yisamele kilele kpaki ti bɔtɔni ame ga pili mï liŋɔ abo ne ti atɔli ma
köyö mï liŋɔ abo ga pili ti ma bo kugö ti yamo abo naga.
24 Mï kada nima kilele Abarayama ne kɔmɔ kɔɔ abo ëdï 'deni kuluku
kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë sowɔ döömu dɔmosowɔ (99).
25 Tine kɔmɔ kɔɔ 'ba kole abo Yisamele ëdï 'deni 'butë dɔɔmota.
26 Mï kada kɔtɔ nima na kilele Abarayama ni kpaki ti kole abo Yisamele
pili
27 ti atɔli ma köyö mï liŋɔ abo ga kpaki ti ame ga bo kugö ti yamo di zi
bɔ löwö ne.

18

Bɔko'ba Ako Tori Abarayama

1 Bɔko'ba ileme rönï zi Abarayama di ŋgila ŋgërï koro 'ba Mamore ko'ja
Abarayama këdï koloma kpadörï 'ba rö kilaka abo 'deni mï zana kada ma
kata.

2 Bo ombi kɔmɔ bo ko'ja bilaka mota këdï kɔrɔ yayi. Kina ɔdɔ bo ko'ja lïjë 'deni tara tine, na bo kiriŋa ŋgï kurë dönnï, bo kudë dɔ bo bërï mëmë bo kosa yayi.
3 Bo iya te, “Ŋere ma ga, moma'jo rɔma ziye kinza kitelike dë di dɔliŋɔ ma. Ma na me bine toja laja ziye.
4 I'dike mo'de mini kurögöke ndïye timo, kindawoke rɔye mbowa bïcï ŋgërï nime bine
5 'dɔ moma akonyo ɔtɔ ga ziye konyoke. Di pötö mo tine ti karike e'be 'jaa nduwë dɔ liŋgere 'be, kɔzɔ ame kutïke 'deni tako toŋgɔ ma bɔ laja 'be ne, i'dike moja laja ziye.”
Na ya naga nima kiya te, “Ele, o'dɔ kɔzɔ ma kiya.”
6 Kina Abarayama köpu welo kari rö zi Sara 'dë yayi, iya te, “Ogba sapiya welo kiyari ruzu ma kele koŋma rɔ maŋgolɔ'bɔ.”
7 Kina bo kiriŋa kari mï jɔlɔ kope kole sa ma kɔnɔ laka, ki'di zi bɔ laja ko'dɔ welo.
8 Kina bo kogba wï ma kërï gbï ti ma kara ti yida mo tönë ko'de kutë kɔmɔ ya naga nima. Kina bo koloma ŋgï rɔ toja laja zïnnï di bïcï ŋgërï nima yayi, lïjë konyo kpënnï.
9 Lïjë ititi bo, iya te, “'Ja 'bï Sara ëdï yala?”
Bo iya te, “Lɔko ëdï rö bine.”
10 Bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ya naga nima, iya te, “Mëdï mileki mako kabate ti kɔɔ, kina 'ja 'bï Sara ti köyö kole ŋgï.”
Sara ëdï kpadörï kebe gɔ bo yayi këdï kuwö lende nime.
11 Abarayama ni kpaki rïyö ti Sara öndë 'deni gɔmo kɔwɔ. Kina Sara inza gbï kpe ti a dɔ 'ja.
12 Gɔ kö'du mo na lɔko kögö, kiya te, “Ze ame döndë 'deni rɔ korɔ'bɔ kɔzɔ a nime te kpaki rïyö ti më'dë ma ne, ti mebe 'böwu to'dɔkɔ tö'dö ti më'dë?”
13 Kina Bɔko'ba nima kititi Abarayama, iya te, “Gɔ wa'di na Sara kögö kiya te, ‘Ti möyö kole ŋgï ko'ja möndë ama 'deni?’
14 A mɔtɔ ëdï ma to'dɔ mo konya dɔ Bɔko'ba? Kɔzɔ kada ame mose kö'du mo ne, mëdï mileki mï kpa dökïkërï, kina Sara ti kɔmɔ kole ŋgï.”
15 Tine Sara 'deni rɔ tikere, na lɔko kandi gɔmo, iya te, “Mögö dë.”
Bo iya te, “Inza tara, ögö ko rɔ ma laka.”

Akititi Gɔ Sodomo

16 Ya naga nima ënyï di yayi kuyï kömönnï kari dɔ Sodomo. Kina Abarayama kari tïnnï koto gönnï gɔ kɔri.
17 Bɔko'ba iya ti mï bo, iya te, “Minza musu dɔ wa ma mëdï mari to'dɔ mo nime di zi Abarayama.
18 Kupö bo ga na ti këdï rɔ bɔ tigɔ gbï rɔ ma dɔ kiteli. Kina ti bo na ti ko'dɔ yëyï ma laka zi bilaka pili.
19 Bo na rɔ bɔ ame migeli 'deni 'dɔ bo ki'di kole abo ga kpaki ti kupö bo ga kuwö dɔma gɔ lïjë ko'dɔ wa ma kodɔrɔ ame rɔ ma laka ne. Kina ɔdɔ lïjë ko'dɔ 'deni tine ti mo'dɔ wa ame ga mulömu 'dɔ to'dɔ mo zi Abarayama ne ŋgï.”
20 Kina bo kiya zi Abarayama, iya te, “Lëbï 'ba lende kënyë 'ba Sodomo ni ma ti Gomora udu 'deni kömö mbili ma. Lende kënyë 'bënnï 'deni ŋgï rɔ dɔ kiteli.
21 Mëdï mari toŋgɔ mo, ɔdɔ ëdï ŋgï kɔzɔ lëbï mo ame muwö ne tara ya. Ne ɔdɔ kinza tara ti mikali gbï.”
22 Kina ya ma rïyö kënyï ŋgï nduwë kari kapa yɔki Sodomo, tine Bɔko'ba ileke 'ba bo ti Abarayama yayi.

23 Kina Abarayama kese ŋgɔsi ŋgila Bɔko'ba kititi, kiya te, “Ti kote dɔ
bɔ lende laka gbï yaga kɔtɔ ti bɔ lende kënyë?
24 Ɔdɔ bɔ lende laka këdï kuluku kɔtɔ mï gawo nima, ti kote dɔmo gbï
yaga? Ti kɔmɔ gawo nima dë gɔ kö'du 'ba bïlaka kuluku kɔtɔ naga nima
yïmo yayi ne?
25 Rɔ ma laka mikali inza kote dɔ bɔ lende laka pili yaga kɔtɔ ti bɔ lende
kënyë. To'dɔ mo tara inza kari du te laka. Ɔdɔ ko'dɔ kɔzɔ a nima tara
ëddï kodɔ gomɔ dɔ bɔ lende laka kpaki ti bɔ lende kënyë. To'dɔ mo tara
inza du te rɔ ma laka. Nï bɔ ko'dɔ burë 'ba dɔyayi pili na rɔ bɔ ko'dɔ wa
ma kodɔrɔ.”
26 Bɔko'ba iya te, “Ɔdɔ mo'ja bɔ lende laka këdï kuluku kɔtɔ mï Sodomo
yayi, mëdï mɔmɔ gawo nima pili gɔ kö'du 'bënnï.”
27 Abarayama ileki 'böwu kiya zi Bɔko'ba, iya te, “Moma'jo rɔma zïyï
Bɔko'ba ola ma gɔ tilende zïyï rɔ dɔ kïtëwu. Minza rɔ ɔtɔ, ma ŋgï rɔ lupu
ni ma ti buruku.
28 Ne ɔdɔ ma muyï konye rönnï yaga di kɔmɔ bɔ lende laka naga nima,
ti kote dɔ gawo nima pili yaga gɔ kö'du 'ba ya ma muyï naga nima kinza
kpe teyi ne?”
Bo iya te, “Ɔdɔ mo'ja bɔ lende laka yayi 'butë sowɔ döömu, minza mote
dɔmo.”
29 Abarayama ititi 'böwu, iya te, “Ne ɔdɔ ko'ja bɔ lende laka ŋge 'butë
sowɔ yayi?”
Bo iya te, “Ɔdɔ bɔ lende laka këdï yayi 'butë sowɔ, minza mote dɔmo.”
30 Abarayama iya te, “Bɔko'ba, moma'jo rɔma zïyï, kinza kënyï dë rɔ
'dïrï tö, i'di milende gbï. Ne ɔdɔ ko'ja ŋge 'butë mota?”
Bo iya te, “Ɔdɔ mo'ja bɔ lende laka 'butë mota yayi minza mo'dɔ.”
31 Abarayama iya te, “Bɔko'ba, moma'jo rɔma zïyï, ola ma gɔ tilende zïyï
rɔ dɔ kïtëwu. Ne ɔdɔ ko'ja këdï ŋge 'butë rïyö yayi?”
Bo iya te, “Minza mote dɔ gawo nima ɔdɔ ma 'butë rïyö këdï yayi.”
32 Abarayama iya te, “Bɔko'ba, kinza kënyï dë rɔ 'dïrï tö, i'di ma milende
ŋge mï kɔtɔ na ti. Ne ɔdɔ ko'ja ŋge 'butë?”
Bo iya te, “Minza mote dɔmo ɔdɔ këdï ŋge 'butë.”
33 Di pötö bo kote tilende 'deni ti Abarayama na Bɔko'ba kari abo ŋgï
tine na Abarayama kileki ŋgï liŋɔ.

19

Lɔtɔ Ni Ti Malayika

1 Malayika rïyö naga nima ari kömö Sodomo rɔ mï dɔkɔpiyari, ko'ja Lɔtɔ
këdï koloma kpa reki yayi. Kina ɔdɔ bo ko'ja lïjë 'deni tara tine na bo kënyï
ŋgï kurë dönnï kudë dɔ bo bërï kömönnï.
2 Bo iya te, “Ŋere ma ga, ma na me bine 'dɔ toja laja ziye. Moma'jo
rɔma ziye akoke liŋɔ ma gɔ kurögöke ndïye kö'döke, mɔlo ŋbɔ tine ti
karike e'be 'jaa.”
Lïjë iya te, “Inza tara, dëdï dö'dö eze yaga bi kɔpɔ nime bine.”
3 Tine bo oloma to'dɔ atiri gönnï rɔ gögö na lïjë kari ŋgï gbɔ liŋɔ abo.
Bo i'di koŋma maŋgolɔ'bɔ ko'dɔ akonyo ma koŋmi zi ya naga nima konyo
kpënnï.
4 Tine gba kota kinza lïjë kö'dö bërï na bɔtɔni 'ba mï gawo nima kotɔtɔ
rönnï ŋgï pili yayi, yɔbi kpaki ti bulöbu mo ga otɔtɔ rönnï ŋgï me kuru dɔ
rö nima toko teyi.
5 Kina lïjë kïdëkï Lɔtɔ kititi, iya te, “Bilaka naga nime kako mï dɔkɔpiyari
nime liŋɔ 'bï bine ne lïjë ëdï yala? Oja lïjë yaga zize dayi gɔ dö'dö tïnnï.”

6 Lɔtɔ ɔdɔ kari zïnnï yaga yayi, kurögö kpadörï teyi ti gönï,
7 kilende zïnnï, iya te, “Löndö ma ga, moma'jo rɔma ziye, kinza ko'dɔke
lende ma kënyë ma tara ga dë.
8 Mëdï ti yïtötï rïyö bine ame lïjë gba kikali a mɔtɔ rɔ bɔtɔni dë, i'dike
moja lïjë ziye bine ko'dɔke ɔtɔ nima mïye ne zïnnï. Ne kinza ko'dɔke a
mɔtɔ dë zi ya naga nime, römöyï lïjë ako 'deni rɔ ŋba mï gɔ bi 'ba loma
ma.”
9 Tine lïjë iya te, “Ese yaga di kɔmɔze, nï bɔ löwö nime, nï yë na 'dɔ kebe
ti'di lende zize? Dëdï do'dɔ wa kënyë tɔne zïyï kebe ma do'dɔkɔ 'dɔ to'dɔ
mo zïnnï.”
Kina lïjë ki'di tïtïŋï Lɔtɔ ŋgï rɔ ma kënyë, lïjë kese 'deni 'dɔ todowe
kpadörï.
10 Tine na ŋba naga nima koja közïnnï ŋgï gɔ Lɔtɔ kotɔ kileki rö, kurögö
kpadörï teyi.
11 Kina ŋba tönë ga kïyölu kɔmɔ bilaka naga nima gɔ kpadörï yayi ne
ŋgï pili yaga kinza lïjë ko'ja kpadörï nima ra gbï.
12 Ŋba naga nima ititi Lɔtɔ, iya te, “Ëddï ti bilaka 'bï mɔtɔ ga bine? Ɔdɔ
bɔ lanzo yï ga ti kole 'bï ga ti yïtötï 'bï ga ti ma wado 'bï ga këdï mï gawo
nime bine, otɔtɔ lïjë koja yaga,
13 römöyï dëdï do'dɔkɔ tote dɔ gɔ bi nime yaga. Lëbï 'ba lende kënyë
mbëmbë 'ba bilaka 'ba gɔ bi nime ömö 'deni zi Bɔko'ba, kina me koja ze
'deni tote dɔ gɔ bi nime.”
14 Lɔtɔ ënyï kari zi bɔ lanzo bo ga ame këdï ko'dɔkɔ togbe yïtötï abo ga
ne, iya te, “Ënyï kɔdɔke yaga welo di mï gɔ bi nime, Bɔko'ba o'dɔkɔ 'deni
tote dɔ gawo nime.”
Tine lïjë iya te bo ëdï ka kïndëndë dönnï.

'Ja 'Ba Lɔtɔ

15 Mï kano bi 'deni tine malayika naga nima iya te, “Lɔtɔ, ënyï welo
kogba 'ja 'bï ni ti yïtötï rïyö 'bï naga nime kɔdɔke yaga di bine, kinza kote
dɔye ra kɔtɔ mï karama nime këdï kodɔ dɔ gawo nime ne.”
16 Tine Lɔtɔ ëdï gba kicayi kina malayika naga nima kinda'ba közï bo ti
'ja abo kpaki ti yïtötï abo ga koja yaga di mï gawo nima, römöyï Bɔko'ba
ti mï këyï rɔ mbëmbë rɔ bo.
17 Kina ɔdɔ malayika koja lïjë 'deni gɔ kɔri tine, bɔ ma kɔtɔ iya te,
“Iriŋake tɔmɔ dïdï ye. Kinza koŋgɔke bi dë kileki yï'böwu kina kinza
kɔrɔke dë gbï mï bi kilëdë bine. Iriŋake ŋbö dɔ döku tɔmɔ rɔye kinza
kote dɔye.”
18 Lɔtɔ iya te, “Inza tara, ŋere ma ga,
19 o'dɔke ma 'deni kele kulöwö kɔmɔke dïdï ma. Dɔ döku nima ɔwɔ
kënyë, tölë löbu nime ëdï kuru dɔma kupö ma gba kota kinza mömö yayi.
20 Ma laka mo gawo titi nime na ŋɔli 'dɔ tiriŋa teyi, i'di ma miriŋa yayi,
kɔzɔ ame koŋgɔ bo ka ŋgï rɔ gɔ bi ma titiyi kina ti mɔmɔ ŋgï yayi.”
21 Malayika iya te, “Ele, mutï 'deni gɔ lende kiya 'bï, minza mote dɔ bi
nima kpe yaga.
22 O'dɔ röyï welo kiriŋa yayi, minza mo'dɔ a mɔtɔ titi gba kota kinza
kömö yayi.”
Gɔ kö'du nima Lɔtɔ kiya te bi nima ŋge titiyi ne, na ki'di kïdëkï möyï
mo ŋgï rɔ Zora, ame kiya te “Titi.”
23 Lɔtɔ ari kömö yayi 'deni ti kada këdï ki'di kpënï.
24 Kina Bɔko'ba kodɔ pa'do ŋgï ti kulugbï döku ma këdï kilaŋma kako
di mïtɔrɔ dɔ gawo 'ba Sodomo ni ti Gomora.

25 Kina kote dɔ gawo naga nima ŋgï pili yaga kpaki ti bi kïlëdë mo pili
ti bilaka mo ga ti wa ame ga kötu mï gɔ bi nima yayi.
26 Tine 'ja 'ba Lɔtɔ uyï kömönï kileki yï'böwu na lɔko kɔrɔ ŋgï kïyï yayi
rɔ döku 'ba mëlö.
27 Mɔlo mï dɔŋbɔ mo nima na Abarayama kënyï kari gɔ bi tönë bo kɔrɔ
pa kɔmɔ Bɔko'ba di teyi ne.
28 Bo oŋgɔ bi kari dɔ Sodomo ni ti Gomora ti dɔyayi pili ma mï bi kïlëdë
nima, tine bo o'ja kötu na ŋgï këdï kanyo gulïyï di dɔyayi nima yayi kɔzɔ
kötu 'ba lïndï tara.
29 Mï kada nima Bɔko'ba këdï kote dɔ gawo 'ba mï bi kïlëdë naga nima
Lɔtɔ koloma teyi ne, bo i'di akititi 'ba Abarayama tönë dë du te kudölu di
dɔ bo. Bo oja Lɔtɔ ŋgï yaga di mï tölë löbu nima.

Kupö Lɔtɔ

30 Lɔtɔ rɔ tikere di bi toloma mï Zora, kina bo kënyï ŋgï yaga di yayi ti
yïtötï rïyö abo naga nima kari koloma mï tï'börö 'ba döku.
31 Tine na nyiti ma löbu mo kënyï kiya zi lëmï nï ma titi, iya te, "'Bu ze
na me köndë 'deni. Kina me bɔtɔni ɔtɔ inza gbï mï dɔyayi nime bine yɔ
'dɔ kogbe ze kɔzɔ dölëtï 'ba bilaka lesi pili.
32 Ako di'di 'bu ze kuwë layi gɔ dö'dö tïnï 'dɔ döyö kole ti bo."
33 Mï korɔndɔ nima na lïjë ki'di bo kuwë layi, na nyiti ma löbu mo kari
kö'dö ti bo. Tine layi upö bo 'deni ŋgï i'di bo ikali gɔmo dë.
34 Mï bi këzë ma di gɔmo na, nyiti ma löbu mo tönë kako kiya zi lëmï nï
ma titi, iya te, "Mö'dö ti 'bu ze ti korɔndɔ ene, ako di'di bo gbï kuwë layi
tɔne gɔ kari kö'dö tïnï 'dɔ döyö kole ti bo."
35 Kina lïjë ki'di bo kuwë layi gbï mï korɔndɔ ama, na nyiti ma titi mo
kari kö'dö ŋgï ti bo, tine layi upö bo 'deni gbï i'di bo ikali gɔmo dë.
36 Wa nime na ki'di yïtötï 'ba Lɔtɔ ga kɔmɔ kpaki rïyö köyö kole ti bo.
37 Nyiti ma löbu mo öyö kole bɔtɔni ki'di möyï mo rɔ Mowaba, bo na rɔ
yï lïŋgï 'ba bilaka naga nima kïdëkï rɔ Mowaba ame ga le'jete ne.
38 Nyiti ma titi mo öyö gbï rɔ kole bɔtɔni, na lɔko ki'di möyï mo rɔ
Benami. Bo na rɔ yï lïŋgï 'ba bilaka naga nima kïdëkï rɔ Amona ame ga
le'jete ne.

20

Abarayama Ni Ti Abimeleke

1 Abarayama ënyï di Mamore yayi kolɔlɔ kari kapa dɔ rɔ'ɔ. Kina bo kari
koloma mï löŋgö Kadesa ni ti Surö. Ko'ja bo koloma 'deni mï Gerara yayi
tine
2 na bo kiya te 'ja abo Sara nima lëmï bo na. Gɔ kö'du mo na Abimeleke
ŋere 'ba Gerara koja laja gɔ Sara kogba koto kari liŋɔ abo rɔ 'ja zi bo.
3 Mï korɔndɔ ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na Bɔko'ba ki'di nyï ko'de dɔ Abimeleke,
iya te, "Ëddï kölë, 'ja nima kogba ne lɔko 'ja 'ba bɔ mɔtɔ na."
4 Tine Abimeleke osa rɔ Sara dë gba, na bo kileki kiya zi Bɔko'ba, iya te,
"Bɔko'ba, ti kupö ma ŋgï ti bilaka ma ga kinza ma mirasi lende ɔtɔ?
5 Abarayama na kiya te 'ja nime lëmï bo na. Kina lɔko iya gbï te bɔ nima
löndö nï na. Dökï'dï ma ti közö rɔ ma kɔpɔ di mï lende nime mo'dɔ ne.
Inza du te rɔ lende kirasi zö."
6 Kina Bɔko'ba kilende zi bo di mï nyï nima, iya te, "Mikali 'deni dökï'dï
yï rɔ ma kɔpɔ di mï lende nima. Gɔ kö'du mo na ma mota yi di bi tirasi
lende zö ki'di kosa rɔ 'ja nima dë ne.

7 Ileki lɔko kari zi më'dë nï. Bo bɔ kumë lende ma na kina bo ti kititi ma ŋgï göyï 'dɔ kɔmɔ. Ne ɔdɔ kileki lɔko dë rɔ ma laka ëddï kölë pili ti bilaka 'bï ga.”
8 Mɔlo mï dɔŋbɔ mo na Abimeleke kïdëkï bɔ laja abo ga kïyëtï gɔ kö'du nime teyi. Kina lïjë ŋgï pili rɔ tikere.
9 Abimeleke ïdëkï Abarayama kititi, iya te, “Wa'di na me ko'dɔ zize te ne? Wali këwhile wa'di na mo'dɔ zïyï ki'di ko'de tölë löbu nime dɔma kpaki ti bilaka 'ba dɔliŋɔ ma nime? Wa nime ko'dɔ zö ne bɔtɔ mɔtɔ ame ŋgï gɔ ko'dɔ lende ma tara inza du te.”
10 Abimeleke ititi Abarayama, iya te, “Wa'di na komeri ki'di ko'dɔ lende nime zö te?”
11 Abarayama iya te, “Mo'dɔ tara römöyï momeri 'bama miya te bilaka 'ba mï dɔyayi nime ere Bɔko'ba dë kina mɔtɔga lïjë ti kupö ma ŋgï 'dɔ lïjë kogba 'ja ma.
12 Ne rɔ ma laka lɔko ŋgï rɔ lëmï ma, nyiti 'ba baba tine mönï na 'beri kina me mogbe lɔko rɔ 'ja ma.
13 Gɔ kö'du mo na mï kada ma Bɔko'ba koja ma yaga di mï liŋɔ 'ba 'bu ma tari tulë mï dɔyayi löwö ne na miya zïnï, miya te, ‘Akɔ'ɔ ma 'dɔ kileme zö na me. Mï gɔ bi pili ame ga dömö teyi iya zi bilaka mo ga te ma löndö yï na.’ ”
14 Kina Abimeleke kileki Sara ŋgï zi Abarayama kogba kamölö ni ti sa ti atɔli ki'di zi bo.
15 Abimeleke iya te, “Dɔyayi ma na me pili kömöyï. Oloma kapa ma ko'dɔkɔ.”
16 Bo ileki kiya zi Sara, iya te, “Oŋgɔ, mi'di yamo 'deni kuluku 'butë rïyö (1,000) zi löndö yï 'dɔ kileme yi rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ bilaka naga nime pili. Bilaka pili ti kikali ŋgï irasi lende ɔtɔ dë du te.”
17 Abarayama ititi Bɔko'ba gɔ Abimeleke na Bɔko'ba kileŋo Abimeleke ŋgï pili ti 'ja mo ga kpaki ti yïtötï ma rɔ atɔli abo ga,
18 römöyï Bɔko'ba ɔrɔ 'ja liŋɔ 'ba Abimeleke 'deni pa me kinza köyö kole gɔ kö'du nima bo kogba Sara 'ja 'ba Abarayama ne.

21

Töyö Yisika

1 Bɔko'ba o'dɔ yëyï zi Sara kɔzɔ ame bo ki'di kö'du mo tara.
2 Kina lɔko kɔmɔ köyö kole zi Abarayama mï töndë abo nima mï kada ma Bɔko'ba kose gɔmo zi bo tönë.
3 Abarayama ïdëkï möyï kole nima Sara köyö zi bo ne rɔ Yisika.
4 Kina bo kilele kole abo Yisika mï tö'dö dɔ modɔɔmota kɔzɔ ma Bɔko'ba kose gɔmo zi bo tara.
5 Kɔmɔ kɔɔ 'ba Abarayama 'deni kuluku rïyö (100) mï kada nima köyö Yisika ne.
6 Sara iya te, “Bɔko'ba i'di ma 'deni tögö rɔ lɔŋɔ. Bɔtɔ ame pili kuwö lende nime ti kögö gbï kɔtɔ tö.”
7 Lɔko iya te, “Yë na ti kiya 'böwu te zi Abarayama, Sara ti ki'di mba kpa kole yɔ? Kina me möyö kole 'deni zi bo mï töndë abo nime.”

Toga Agara

8 Kina ɔdɔ kole kïyöbu 'deni tine na Abarayama ko'dɔ karama ma löbu ŋgï mï kada 'ba tola gɔ mba 'ba kole.
9-10 Sara ari ko'ja Yisamele kole ame Agara yïtö 'ba Ezipeto köyö zi Abarayama ne këdï ko'dɔ dede rɔ kole 'bënï Yisika. Kina lɔko kiya zi

Abarayama, iya te, “Oga 'ja atɔli nime yaga ti kole 'bënï nime. Kole 'bënï nime inza koloma rɔ bɔ dɔ apötö yï kɔtɔ ti kole ma Yisika.”

11 Kina Abarayama ŋgï rɔ meri gɔ lende 'ba kole abo Yisamele.

12 Tine Bɔko'ba iya zi bo, iya te, “Kinza koloma dë rɔ meri gɔ lende 'ba kole 'bï ti 'ja atɔli 'bï nime. O'dɔ wa ame ga Sara kiya zïyï ne, römöyï Yisika na këdï koja dɔ kupö yï.

13 Kina ti mi'di kupö kole 'ba 'ja atɔli nima gbï kara rɔ dɔ'be ma löbu römöyï bo kole 'bï na gbï.”

14 Kina Abarayama kënyï mɔlo mï dɔŋbɔ kogba kilaka 'ba mini ti maŋgolɔ'bɔ ki'di zi Agara kowe dɔkɔnyɔ mo koga kari bitɔ ga yayi ti kole nima gɔmo. Kina lɔko kari ŋgï tilaki kebe mï mökö 'ba Berasaba.

15 Kina ɔdɔ mini 'ba mï kilaka nima kote rönï 'deni tine, na lɔko kola kole tönë ŋgï yï 'jöwu mɔtɔ yayi.

16 Kina lɔko këny ï di dɔmo kari koloma caki rɔ ma kɔwɔ kɔzɔ bi 'ba to'be kɔmo naga tara, römöyï lɔko iya te, “Mo'dɔkɔ dë 'dɔ moŋgɔ kole ma këdï kölë di kɔmɔ ma.”

Ko'ja lɔko koloma 'deni caki yayi na lɔko kebe tudu.

17 Bɔko'ba uwö kole nima këdï kudu na malayika 'ba Bɔko'ba kilende zi Agara di mïtɔrɔ, iya te, “Agara, gɔ wa'di? Kinza kere dë. Bɔko'ba uwö dɔ kole nima 'deni dï gɔ bi ma bo këdï teyi.

18 Ënyï kari kinda'ba közï bo tɔrɔ. Mëdï mi'di dɔ'be ma löbu kɔdɔ di mï bo.”

19 Kina Bɔko'ba kiyɔpɔ kɔmɔ Agara ki'di lɔko ko'ja daa 'ba mini, kina lɔko kari kunö mini mï kilaka tönë ki'di zi kole nima kuwë.

20 Bɔko'ba oloma laka ti kole tönë ŋbö kïyöbu. Bo oloma mï mökö kutu rɔ bo rɔ bɔ ko'be kanya közï kikaka. Mï mökö 'ba Parana na bo koloma teyi.

21 Ma bo ari kogbe 'ja zi bo di mï yïtötï 'ba Ezipeto.

Pɔri Mï Löŋgö Abarayama Ni Ti Abimeleke

22 Mï kada nima na Abimeleke ni ti Pikolo bɔ dɔ bɔ kanya abo kako kiya zi Abarayama, iya te, “Bɔko'ba ëdï nduwë tïyï mï wa ame ga pili këddï ko'dɔ ne.

23 Kina me ulömu röyï zö kɔmɔ Bɔko'ba bine kinza ko'dɔ 'bölu mɔtɔ dë zö ala zi kole ma ga. Moloma dɔ mï kɔtɔ tïyï kina me gbï 'dɔ koloma dɔ mï kɔtɔ tö pili ti bïlaka 'ba dɔyayi nime këddï koloma yïmo ne.”

24 Abarayama iya te, “Mëdï mulömu rɔma.”

25 Kina Abarayama kënyï konyɔ kö'du 'ba daa mɔtɔ bɔ laja 'ba Abimeleke ga kolɔ 'deni di zi bo.

26 Tine Abimeleke iya te, “Mikali bɔ ko'dɔ wa naga nime dë. Iya lende mo dë gbï zö yɔ, tuwö mo na 'jaa me tɔne zö.”

27 Kina Abarayama ki'di kamölö ni ti sa zi Abimeleke, kina lïjë kpaki rïyö ko'dɔ pɔri ŋgï.

28 Abarayama oza rokɔ kamölö modɔmorïyö 'beri yaga di mï dɔtumu yërï abo ga.

29 Abimeleke iya te, “'Jɔ 'ba rokɔ kamölö modɔmorïyö naga nime koza yaga ne rɔ wa'di?”

30 Abarayama iya te, “Rokɔ kamölö modɔmorïyö naga nime ako kogba di közö, 'dɔ këddï rɔ bɔ kodɔrɔ yï lende ma, ame ma na mole daa nime.”

31 Kina kïdëkï möyï bi nima ŋgï rɔ Berasaba, ame kiya te “Daa 'ba lömu,” römöyï bi nima na lïjë ko'dɔ lömu di teyi.

32 Kina Abimeleke ni ti Pikolo bɔ dɔ bɔ kanya abo këny‌ï ŋgï kileki mï
dɔyayi 'ba Pilisitiya.
33 Abarayama ari kïdï‌yë ŋgërï mɔtɔ Berasaba yayi gɔ lömu nima, bo
koloma to'dɔ mötu zi Bɔko'ba ma ŋburuŋburu di ŋgila mo.
34 Abarayama oloma kada dɔ konzi mï dɔyayi 'ba Pilisitiya.

22

Tumu Yisika
1 Di pötö mo 'deni yayi na Bɔko'ba kiyɔzɔ meri 'ba Abarayama kïdëkï
kiya te, “Abarayama.”
Tine Abarayama ileki dɔmo, iya te, “Ma na me.”
2 Bɔko'ba iya te, “Ogba kole kɔtɔ 'bï nima rɔ Yisika kɔ'ɔ bo kulöwö ne
kari timo dɔ döku 'ba Moriya. Ari ti bo 'dɔ kumu bo zö yayi rɔ akumu mï
gɔ bi ame mëdï mileme zïy‌ï ne.”
3 Mɔlo ŋbɔ mï bi këzë ma di gɔmo na Abarayama koga ŋgërï 'ba toŋma
akumu kudödu gɔ akaca. Bo ogba Yisika ni ti bɔ koja laja rïyö ti bo. Kina
lïjë këny‌ï ŋgï dɔmo tari gɔ bi ame Bɔko'ba kiya 'deni zi bo ne.
4 Mï tö'dö dɔ mota 'deni tine na Abarayama kombi kɔmɔ bo ko'ja dɔ
döku nima kinda rɔ ma kɔwɔ.
5 Bo iya zi bɔ laja abo naga nima, bo iya te, “Olomake tötï ti akaca nime
bine. Ze ti kole titi nime dëdï dari dɔgba to'dɔ mötu zi Bɔko'ba ti dileki
'jaa dako ziye bine.”
6 Abarayama ogba ŋgërï 'ba toŋma akumu nima ki'di dɔ kole abo Yisika,
tine bo inda'ba 'ba bo rɔ kulu ni ti kpa kolɔlɔ pa'do 'ba 'dɔ tulö'jö mo. Kina
ɔdɔ lïjë këdï kari 'deni tara tine,
7 Yisika iya te, “Baba.”
Abarayama iya te, “Tondo ya, kole ma?”
Yisika ititi, iya te, “Mo'ja pa'do ëdï bine ti ŋgërï, ne yida 'ba tumu mo
ëdï yala?”
8 Abarayama iya te, “Kole ma, Bɔko'ba ti koja gɔmo zize.”
Kina Abarayama ni kari ŋgï nduwë ti Yisika.
9 Kina ɔdɔ lïjë kari kömö 'deni dɔ gɔ bi nima Bɔko'ba kiya zi bo ne tine
na Abarayama ko'ba bi 'ba akumu kiyija kpa ŋgërï mo ga dɔmo. Kina bo
kudödu Yisika ŋgï ku'du dɔ kpa ŋgërï 'ba akumu nima.
10 Abarayama ombi közï bo 'dɔ tumu kole abo,
11 tine na malayika 'ba Bɔko'ba kïdëkï bo di mïtɔrɔ, iya te, “Abarayama,
Abarayama.”
Bo iya te, “Ma na me.”
12 Malayika nima iya te, “Kinza kosa közïy‌ï dë rɔ kole titi nima. Kinza
ko'dɔ wa ma kɔtɔ mɔtɔ dë zi bo, römöy‌ï mikali 'deni ŋgï oro Bɔko'ba. Ame
mo'ja 'deni kilagi dë di bi tumu kole kɔtɔ 'bï nime zö ne.”
13 Abarayama oŋgɔ bi kileki gɔ bo na bo ko'ja kamölö 'deni kazo mo
kilaka mï morogo yayi. Kina bo kari kogba kamölö nima ŋgï koŋma rɔ
akumu gɔ bi 'ba kole abo Yisika.
14 Abarayama ïdëkï möy‌ï gɔ bi nima rɔ “Bɔko'ba ti koja gɔmo.” Kina
me nduwë kömö mï kada nime tɔne, bilaka këdï kiya te, “Di dɔ döku 'ba
Bɔko'ba bo ti koja gɔmo.”
15 Kina malayika 'ba Bɔko'ba kïdëkï Abarayama 'böwu di mïtɔrɔ,
16 iya te, “Wa nime ko'dɔ 'deni ame ko'jɔŋɔ kole kɔtɔ 'bï nime dë di zö
ne, gɔ kö'du mo mulömu rɔma ti möy‌ï ma Bɔko'ba
17 mëdï mo'dɔ yëy‌ï zïy‌ï kupö y‌ï ga konzi kɔzɔ këlu 'ba mïtɔrɔ kina gbï
kɔzɔ yayi lida 'ba kpa mini lôbu. Kupö y‌ï ga ti ka'da bɔ ya 'bënnï ga.

18 Kina ti kupö yï ga na ti ko'dɔ yëyï zi bilaka ma konzi 'ba dɔyayi nime
pili, römöyï uwö dɔma 'deni.”
19 Abarayama ileki kari zi bɔ laja abo naga nima, kina lïjë kënyï di yayi
bo kari koloma Berasaba.

Kupö Nawura

20 Di pötö lende naga nime na Abarayama kuwö lende mo, iya te, “Mileka
öyö kole 'deni gbï ti löndö yï Nawura.
21 Lïjë na rɔ Uzu kole ma dɔgba ti bɔ löndö bo Buzu, ti Kemuwele 'bu
'ba Arama
22 ti Kesede ti Azo ti Pilidasi ti Jidalapa ti Betowele.”
23 Betowele na köyö Rebeka.
Kole modɔɔmota naga nime Mileka ni na köyö ti Nawura löndö 'ba
Abarayama.
24 Tine 'ja 'ba Nawura mɔtɔ ame kïdëkï möyï mo rɔ Rewoma ne na köyö
'bënï Teba ni ti Gama ti Takasa ti Maka.

23

Tölë 'Ba Sara

1 Sara oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö döömu
dɔmorïyö (127) tine
2 na lɔko kölë ŋgï di mï Eborona mï dɔyayi 'ba Kanana yayi. Abarayama
ari tudu 'ja abo Sara,
3 kina bo kënyï di dɔ ŋgila töku nima yayi kari zi Ete bɔ dɔyayi naga
nima, kiya te,
4 “Ma na me rɔ bɔ löwö mëdï moloma mï löŋgö ye bine, i'dike yayi mɔtɔ
zö 'dɔ musu töku ma nime teyi.”
5 Ete naga nima ileki dɔmo zi Abarayama, iya te,
6 “Löbu ze, uwö dɔze, nï rɔ ŋere ma löbu mï löŋgö ze bine. Usu töku 'bï
mï gö 'ba tusu töku ame ko'dɔkɔ ne bɔtɔ mɔtɔ inza ma 'dɔ kota gɔ gö 'ba
tusu töku di zïyï.”
7 Kina Abarayama kënyï kudë dɔ bo bërï kɔmɔ Ete naga nima,
8 kiya te, “Ɔdɔ kutïke ŋgï dɔmo zö 'dɔ musu töku ma nime bine, uwöke
dɔma, ititike Eporona kole 'ba Zora
9 'dɔ bo kugö tï'börö 'ba Makapela ame rɔ abo dɔ kpa nyaka abo 'dë yayi
ne zö. Ititike bo 'dɔ bo kugö zö gɔ ndögö mo ma gɔ kɔmɔ bo di kɔmɔye
pili bine 'dɔ kö'bö rɔ ama tusu töku ma ga teyi.”
10 Eporona gbagba bo ëdï gbï koloma mï löŋgö Ete mɔtɔ naga nima kpa
reki nima yayi. Kina bo kënyï kilende kiya rɔ ma kembe mbili bilaka kuwö
pili, iya te,
11 “Uwö te, löbu ma, mëdï mi'di nyaka nime pili zïyï ti tï'börö mo. Mëdï
mi'di zïyï di kɔmɔ bilaka ma naga nime bine kusu töku 'bï yïmo.”
12 Tine Abarayama ënyï kudë dɔ bo bërï kɔmɔ bilaka bɔ dɔyayi naga
nima
13 kilende rɔ ma kembe bilaka kuwö pili, kiya zi Eporona, iya te,
“Moma'jo rɔma zïyï, uwö dɔma. I'di ma mugö nyaka nime pili rɔ tugö.
Utï dɔ ndögö mo 'dɔ musu töku ma nime yayi.”
14 Eporona ileki dɔmo zi Abarayama, iya te,
15 “Löbu ma, uwö te. Ndögö 'ba nyaka ŋge ti yamo kuluku sowɔ. Ama
ti ko'dɔ wa'di mï löŋgö ze tïyï? Usu töku 'bï ŋgï yïmo.”

16 Abarayama utï dɔmo tara na bo kiyija yamo zi Eporona kɔzɔ ame bo
kiya mbili Ete naga nima pili kuwö ne tara. Yamo nima pili rɔ kïnë ame
kiyari 'deni mɔlo rɔ 'ba ndögö ne.
17 Wa nime na 'dɔ ki'di nyaka 'ba Eporona ame mï Makapela kapa
Mamore ma kari yïbï ne kö'bö rɔ wa 'ba Abarayama. Nyaka nima ti tï'börö
mo kpaki ti ŋgërï mo ga ma yïmo yayi ŋbö kömö dɔ kpa nyaka.
18 Ete naga nima pili kpa reki yayi ne ikali rɔ nyaka 'ba Abarayama.
19 Kina Abarayama kusu 'ja abo Sara mï tï'börö 'ba tusu töku nima yayi
mï dɔyayi 'ba Kanana.
20 Gɔ kö'du nime na 'dɔ ki'di nyaka 'ba Ete naga nima ti tï'börö 'ba tusu
töku mo koloma ŋgï kö'bö rɔ nyaka 'ba Abarayama tusu töku teyi.

24

Gbe 'Ba Yisika

1 Mï kada nime tine Abarayama öndë 'deni gɔmo kɔwɔ. Kina Bɔko'ba
o'dɔ yëyï 'deni zi bo mï wa pili.
2 Kina bo kilende zi bɔ laja abo ma löbu mo ame rɔ bɔ dɔ wa 'ba mï liŋɔ
abo ga ne, bo iya te, “Ulömu röyï ti mbola ma, usu közïyï teyi.
3 Mo'dɔkɔ 'dɔ kulömu röyï ti möyï ŋere Bɔko'ba 'ba mïtɔrɔ ni ma ti
dɔyayi kinza kogbe 'ja dë zi kole ma Yisika di mï yïtötï 'ba Kanana dɔyayi
nime mëdï moloma teyi ne.
4 Tine ileki kari mï dɔyayi ma köyö ma teyi zi wado ma ga 'dɔ kogbe 'ja
zi kole ma di yayi.”
5 Bɔ laja nima ititi bo, iya te, “Ne ɔdɔ nyiti mo ko'dɔkɔ dë tako tö mï
dɔyayi nime bine, 'dɔ moja kole 'bï kileki kari mï dɔyayi ma kako di teyi
nima?”
6 Abarayama iya te, “Oŋgɔ, kinza koja kole ma dë du te kileki yayi.
7 Ŋere Bɔko'ba 'ba mïtɔrɔ ame kogba ma di mï liŋɔ 'ba 'bu ma di mï
dɔyayi ma köyö ma teyi ne, ilende ko'dɔ lömu zö, iya te, ‘Mëdï mi'di yayi
nime zi kupö yï ga.’ Kina bo ti koja malayika abo ŋgï dɔgba kömöyï, 'dɔ
ko'ja 'ja zi kole ma di yayi.
8 Ne ɔdɔ nyiti mo na ko'dɔkɔ dë tako tïyï tine lömu nime inza kpe döyï.
Tine kinza ki'di kole ma dë du te kileki kari yayi.”
9 Kina bɔ laja nima kusu közï bo mï mbola Abarayama kulömu rɔ bo
to'dɔ wa ma Abarayama kose gɔmo nima.
10 Bɔ laja nima ogba gamele 'ba löbu abo Abarayama ga 'butë gbï ti kpa
közï ma kele di zi bo, kina bo kënyï di yayi kari mï gawo ame Nawura këdï
koloma teyi kapa Mesopotamiya ma kari dɔ tugbu tɔrɔ.
11 Kina ɔdɔ bo kömö 'deni yayi tine na bo ki'di gamele abo ga kö'dö bërï
kpa daa nima dɔ kpa gawo nima yayi ne.
Mï dɔkɔpiyari 'deni rɔ bi 'ba tako 'ba 'ja gɔ mini tine,
12 na bo kebe to'dɔ mötu, kiya te, “Ŋere Bɔko'ba 'ba löbu ma Abarayama,
i'di wa nime tɔne ne ko'dɔ rönï laka zö. Mititi yi i'di wa ma laka ko'dɔ
rönï zi löbu ma kɔzɔ ame ki'di kö'du mo ne tara.
13 Ma na me 'deni kpa daa ame yïtötï 'ba bilaka 'ba mï gawo nime pili
këdï kako tunö mini di teyi.
14 Ɔdɔ miya zi ma kɔtɔ mɔtɔ, miya te, ‘Unö mini ki'di zö muwë,’ kina
ɔdɔ lɔko kiya te, ‘Me uwë, kina mëdï mi'di gbï zi gamele 'bï ga,’ lɔko na gɔ
ki'di këdï rɔ ame kigeli 'deni rɔ 'ja zi bɔ laja 'bï Yisika ne. Ɔdɔ ko'dɔ rönï
te, na ti mikali ŋgï kö'du 'bï ma tönë kose gɔmo zi löbu ma ne uyï yïmo
dë.”

15 Tine gba kota kinza bo kote lende nime na Rebeka kömö ŋgï. Lɔko na rɔ nyiti 'ba Betowele ame Mileka köyö zi Nawura löndö 'ba Abarayama ni ne. Kina lɔko kömö ŋgï ti kete mini dɔkɔnyɔ nï.
16 Lɔko rɔ nyiti ma kele rɔ dɔ kiteli ame gbï gba kikali bɔtɔni dë. Lɔko ëkï mï daa kunö mini 'bënï lɔko këkï yaga.
17 Kina bɔ laja nima kiriŋa kurë dönï, iya te, “I'di mini zö muwë di mï kete 'bï nima.”
18 Lɔko iya te, “Löbu ma, me uwë.”
Kina lɔko kombi welo di dɔkɔnyɔ nï ki'di kpa bɔ nima kuwë.
19 Kina ɔdɔ lɔko ki'di mini 'deni zi bɔ nima kuwë kɔ'bɔ bo tine, lɔko iya te, “Mëdï mi'di gbï zi gamele 'bï ga kuwë kɔ'bɔ lïjë.”
20 Kina lɔko köpu welo kodɔ mini mï gɔ bi 'ba tuwë mini 'ba yërï, lɔko kileki 'böwu welo kari mï daa ŋbö lɔko kunö mini kɔ'bɔ gamele 'ba bɔ nima.
21 Tine bɔ nima ëdï kɔrɔ le yayi toŋgɔ mo ɔdɔ Bɔko'ba o'dɔ lende laka 'deni ŋgï mï liŋgere abo nima ya.
22 Kina ɔdɔ gamele kote tuwë mini 'deni na bɔ nima kogba wa 'ba kano ma kele ame ndögö mo kitigɔ kulöwö ne ki'di zi nyiti nima gbï ti ŋbëlë ma kele rïyö 'do, kolɔ kɔnyɔ mo ga.
23 Bo ititi lɔko, iya te, “Nï nyiti 'ba yë na? Ti do'ja bi 'ba tö'dö ŋgï di liŋɔ 'ba 'bu yï yayi?”
24 Lɔko iya te, “Ma nyiti 'ba Betowele ame Mileka köyö zi Nawura ne na.
25 Dëdï ti akonyo 'ba yërï gbï ti mɔli zïnnï 'dɔ tö'dö dɔmo. Kina rö ëdï gbï zïyï tö'dö teyi.”
26 Kina bɔ nima kolɔdɔ bërï ko'dɔ mötu zi Bɔko'ba, iya te,
27 “Yëë'dï këdï zïyï Bɔko'ba 'ba löbu ma Abarayama gɔ ame kuyï mï kö'du ma kose zi löbu ma Abarayama dë ne. O'de ma 'deni te dɔ wado 'ba löbu ma Abarayama naga nime.”
28 Nyiti nima ënyï kiriŋa kileki kari liŋɔ zi mönï, lɔko kari kïyëtï gɔ kö'du naga nime ko'dɔ rönï ne pili zi ya 'bënnï ga.
29 Lɔko ëdï ti löndö nï yayi möyï mo rɔ Labana. Kina bo kënyï ŋgï kiriŋa kari kpa daa toŋgɔ bɔ laja 'ba Abarayama nima.
30 Labana o'ja wa 'ba kano ni ti ŋbëlë naga nima kɔnyɔ lëmï bo ne 'deni kina bo uwö lende ma bɔ nima kiya lɔko koloma rɔ tïyétï mo ne 'deni gbï. Bo ari ko'ja bɔ nima këdï kɔrɔ ŋgila gamele abo ga kpa daa yayi.
31 Bo iya te, “Ako liŋɔ, nï ame Bɔko'ba ko'dɔ yëyï ma laka 'deni döyï ne. Ëddï kɔrɔ mökö bine gɔ wa'di? Mëdï ti rö ndö zïyï mï liŋɔ ma 'dë yayi kina gɔ bi ëdï gbï zi gamele 'bï ga.”
32 Kina bɔ nima kari ŋgï liŋɔ, na Labana kope akombi yaga di gɔ gamele naga nima ki'di akonyo ti mɔli 'ba tö'dö dɔmo teyi. Kina bo ko'de mini zi bɔ nima lïjë kurögö ndïnnï ti ya ame ga ti bo ne.
33 Kina ɔdɔ ko'de akonyo 'deni zïnnï tine bɔ nima iya te, “Minza monyo kpama titi, tine 'jaa ŋbö ɔdɔ miya lende ame mako timo ne 'deni.”
Labana iya te, “Iya lende 'bï.”
34 Bɔ nima iya te, “Ma bɔ laja 'ba Abarayama na.
35 Bɔko'ba o'dɔ yëyï 'deni rɔ mbëmbë zi löbu ma ko'dɔ bo rɔ bɔ wa. Bɔko'ba i'di dɔtumu ma konzi 'ba kamölö ni ti banya ti sa ti yamo rɔ mbëmbë ti atɔli ma konzi 'deni zi bo gbï ti gamele ni ti akaca.
36 Sara 'ja 'ba löbu ma Abarayama ari köyö kole zi bo ko'ja bo köndë 'deni. Kina me bo ki'di wa ame ga pili bo këdï timo ne 'deni teyi.

37 Bo i'di mulömu rɔma 'dɔ muwö dɔ kö'du ki'di abo. Bo iya te, ‘Kinza kogbe 'ja dë zi kole ma di mï yïtötï 'ba Kanana dɔyayi nime mëdï moloma yïmo ne.
38 Tine ileki kari liŋɔ 'ba 'bu ma mï löŋgö wado ma ga 'dɔ kari kogbe 'ja zi kole ma di yayi.’
39 Mititi bo, miya te, ‘Ne ɔdɔ nyiti mo ko'dɔkɔ dë tako tö?’
40 Bo ileki dɔmo zö, bo iya te, ‘Bɔko'ba ame mö'bö tuwö dɔmo ne ti koja malayika abo kari tïyï ki'di wa ko'dɔ rönï pili zïyï rɔ ma laka. Ëddï kari ko'ja 'ja zi kole ma di mï löŋgö wado ma ga ame rɔ bilaka 'ba 'bu ma ga ne.
41 Tine ɔdɔ kari zi wado ma naga nima kina ɔdɔ kiya te lïjë na kilagi tine, ti këddï ë'bï rɔ ma kɔpɔ di mï lömu nime.’
42 Kina me mömö kpa daa bine ti kada ne, na mititi ŋere Bɔko'ba, miya te, ‘Ŋere Bɔko'ba 'ba löbu ma Abarayama, moma'jo rɔma zïyï wa nime mëdï mo'dɔ tɔne ne i'di ko'dɔ rönï laka zö.
43 Ma na me 'deni kpa daa bine. Ɔdɔ nyiti mɔtɔ kako tunö mini nime mëdï mïdëkï mini di zïnï gɔ lɔko ki'di zö muwë di mï kete 'bënï.
44 Ɔdɔ lɔko kutï dɔmo kina lɔko ko'dɔkɔ gbï ti'di mini zi gamele ma ga, lɔko na gɔ ki'di këdï rɔ nyiti ame kigeli 'deni rɔ 'ja zi kole 'ba löbu ma ne.’
45 Tine gba kota ma kinza mote mötu nime di yïmö, na Rebeka kömö ŋgï ti kete mini dɔkɔnyɔ nï, lɔko këkï kari mï daa tunö mini. Mïdëkï mini di zïnï, miya te, ‘I'di mini zö muwë.’
46 Kina lɔko kodi dɔkɔnyɔ nï ŋgï welo ki'di mini zö, kiya te, ‘Me uwë, kina ti mi'di mini gbï zi gamele 'bï ga.’
Kina muwë mini, lɔko ki'di gbï zi gamele ma ga kuwë.
47 Kina mititi lɔko, miya te, ‘Nï nyiti 'ba yë na?’
Lɔko iya te, lɔko nyiti 'ba Betowele kole 'ba Nawura ame Mileka köyö ne na. Kina musu wa kano nï, molɔ ŋbëlë kɔnyɔ nï.
48 Tine na molɔdɔ mo'dɔ mötu mïlëlu Bɔko'ba 'ba löbu ma Abarayama, gɔ ame bo ko'de ma 'deni kɔri ma laka ki'di mo'ja nyiti 'ba wado 'ba löbu ma 'deni rɔ 'ja zi kole mo ne.
49 Kina me ɔdɔ ko'dɔkɔke ŋgï to'dɔ mo 'dɔ këdï laka zi löbu ma, iyake zö, ne ɔdɔ dɔmo kinza, iyake gbï zö 'dɔ muyï kɔmɔ ma mari te dɔ dörï ala mɔtɔ mileki te dɔ gali.”
50 Labana ni ti Betowele ileki dɔmo, iya te, “Kö'du nime ako di zi Bɔko'ba dinza ti a mɔtɔ 'dɔ tiya mo.
51 Rebeka na me kömöyï, ogba lɔko kari tïnï. I'di lɔko rɔ 'ja zi kole 'ba löbu 'bï kɔzɔ ame Bɔko'ba kiya ne tara.”
52 Kina ɔdɔ bɔ laja 'ba Abarayama nima kuwö lende nima 'deni tara tine na bo kolɔdɔ ŋgï bërï bo ko'dɔ mötu zi Bɔko'ba.
53 Kina bo koja bɔŋgɔ ni ti sïtërï ti wa 'ba mbili ma kileŋo di mï yamo ma köbököbö naga, bo ki'di zi Rebeka. Bo i'di kpa közï ma ndögö mo kitigɔ kulöwö naga gbï zi löndö 'ba Rebeka ni ti ma mo.
54 Kina bɔ nima ti bilaka ame ga ti bo ne konyo kpënnï kuwë wa lïjë kö'dö yayi. Mï dɔŋbɔ tine na bo kiya te, “I'dike ma mileki mari zi löbu ma.”
55 Tine löndö 'ba Rebeka ni ti ma mo iya te, “I'di nyiti nime koloma titi ko'dɔ tö'dö kɔzɔ dɔ ndö tara, ala dɔ 'butë tize bine. Dï pötö mo tine ti lɔko kari 'jaa.”
56 Tine bɔ nima ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Kinza ki'dike ze dë digabi bine. Bɔko'ba i'di liŋgere ma 'deni këdï laka, i'dike mari zi löbu ma.”
57 Lïjë iya te, “I'di dïdëkï nyiti gɔ dititi lɔko.”

58 Kina lïjë kïdëkï Rebeka kititi, iya te, “Ti kari ti bɔ nime?”
Lɔko iya te, “Yëë, mëdï mari.”
59 Kina lïjë ki'di Rebeka ni ti nyiti ame mɔlo rɔ bɔ laja 'bënï ne kari kɔtɔ ti bɔ nima kpaki ti bilaka abo ga.
60 Kina lïjë ko'dɔ lömu ma laka zi Rebeka, iya te, “Nï lëmï ze, ti koloma rɔ ma 'ba tïndï 'ba bilaka ma konzi. Kupö yï ga ti kö'bö ta'da bɔ ya 'bënnï ga.”
61 Kina Rebeka ni ti yïtötï bɔ laja 'bënï naga nima kileŋo rönnï ŋgï këkï dɔ gamele kari kɔtɔ ti bɔ laja 'ba Abarayama nima. Kina lïjë këŋyï ŋgï dɔmo di yayi.

Tömö Ti Rebeka

62 Yisika ako 'deni di kpa daa ame kïdëkï rɔ, “Daa 'ba Bɔko'ba bɔ dïdï ame koŋgɔ ma ne.” Bo ëdï koloma mï dɔyayi 'ba Kanana ma kapa kileki dɔ ro'ɔ.
63 Bo ënyï 'deni rɔ mï dɔkɔpiyari kari bi liŋgere mï nyaka na bo ko'ja gamele ŋgï këdï rɔ tako.
64 Kina ɔdɔ Rebeka ko'ja Yisika 'deni tara tine na lɔko këkï ŋgï bërï di dɔ gamele,
65 lɔko ititi bɔ laja 'ba Abarayama nima, iya te, “Yë mo na me 'dë këdï kako rɔ mï nyaka zize yöyï ne?”
Bɔ nima iya te, “Bo na rɔ löbu ma.” Kina lɔko kogba bɔŋgɔ 'ba dönï ŋgï lɔko kolo kömönï timo.
66 Bɔ laja nima ïyëtï gɔ wa ame ga bo ko'dɔ ne pili zi Yisika.
67 Kina Yisika kogbe Rebeka rɔ 'ja abo ko'de mï rö ma tönë ma bo Sara koloma pa teyi ne. Yisika ɔ'ɔ Rebeka rɔ mbëmbë kina kïyëyï dökï'dï bo ŋgï di gɔ meri 'ba tölë 'ba ma bo.

25

Tölë 'Ba Abarayama

1 Abarayama ogbe 'ja mɔtɔ möyï mo rɔ Ketora.
2 Lɔko na köyö Zimarana ni ti Yokezana ti Medana ti Midiyana ti Yisebaka ti Suwa.
3 Yokezana na rɔ 'bu 'ba Seba ni ti Dedana. Kupö Dedana ga na rɔ bilaka naga nima kïdëkï rɔ Asura ni ti Letosa ti Luma.
4 Kole ma 'ba Midiyana ga na rɔ Epa ni ti Epera ti Anoko ti Abida ti Elida. Ya naga nime pili rɔ kupö ma kɔdɔ di zi Ketora ga.
5 Yisika na Abarayama ki'di 'dɔ këdï rɔ bɔ dɔ apötö bo ga.
6 Tine ko'ja bo këdï gba ti kɔmɔ bo, bo i'di kpa közï zi kole 'ba 'ja abo mɔtɔ naga nima, kina bo koga lïjë ŋgï yaga di ŋgila kole abo Yisika yayi, lïjë kari mï dɔyayi ma kileki kapa kari yïbï.
7-8 Abarayama ari kölë 'jaa ko'ja bo köndë 'deni kote, kɔmɔ kɔɔ abo këdï 'deni kuluku mota kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö döömu (175).
9 Kole abo ga Yisika ni ti Yisamele usu bo mï tï'börö 'ba Makapela kapa Mamore ma kari yïbï mï nyaka 'ba Eporona kole 'ba Zora ame di e'be Ete ne.
10 Nyaka nime na tönë Abarayama kugö di zi e'be Ete ga. Kina kusu Abarayama gbï yayi ŋgila 'ja abo Sara.
11 Di pötö tölë 'ba Abarayama na Bɔko'ba ko'dɔ yëyï zi kole abo Yisika ko'ja bo këdï koloma ŋgila daa ame kïdëkï rɔ “Daa 'ba Bɔko'ba bɔ dïdï ame koŋgɔ ma” ne.

Kupö Yisamele

12 Yisamele ma tönë Agara yïtö 'ba Ezipeto atɔli 'ba Sara köyö zi
Abarayama ne na köyö kole naga nime.
13 Ame na rɔ möyï kole mo ga ma kiyija pili gɔ töyö mo. Nebayota na rɔ
kole ma dɔgba 'ba Yisamele, kina Kedara ni ti Adabele ti Mibesama
14 ti Misama ti Duma ti Masa
15 ti Adada ti Tema ti Yetora ti Napisa ti Kedema.
16 Kole 'ba Yisamele naga nime lïjë na rɔ yï lïŋgï 'ba kpa gɔli ma 'butë
dɔmorïyö ame möyï lïjë na pili kïlëbï dɔ dɔliŋɔ mo ga gbï ti bi 'ba toda
yërï mo ga ne.
17 Kɔmɔ kɔɔ 'ba loma 'ba Yisamele pili kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë
mota döömu dɔmorïyö (137) kina bo kölë ŋgï.
18 Kupö Yisamele ga oloma 'bënnï mï dɔyayi 'ba Awila ni ti Surö kapa
Ezipeto ma kari yïbï mï löŋgö mo ma ti Asura. Ya naga nime oloma 'bënnï
kö'bö caki yaga di dɔ ŋgila kupö Abarayama mɔtɔ naga nima.

Töyö Esawu Ni Ti Yakoba

19 Ame na rɔ lende 'ba Yisika kole 'ba Abarayama.
20 Kɔmɔ kɔɔ 'ba Yisika ëdï 'deni 'butë sowɔ mï kada ma bo kogbe Rebeka
nyiti 'ba Betowele bɔ Arama tönë koloma Padanarama ne. Löndö 'ba
Rebeka na rɔ Labana.
21 Tine Rebeka öyö kole dë kina Yisika kititi Bɔko'ba gɔ kö'du mo. Kina
Bɔko'ba kileki dɔ akititi abo ŋgï ki'di Rebeka kɔmɔ.
22 Kole roŋa na mïnï, tine gba kinza lɔko köyö dë na kole naga nima
koloma ŋgï tunyöpö di mïnï. Lɔko iya te, “Gɔ wa'di na wa ma te ga ko'dɔ
rönï zö?”
Lɔko ari kititi Bɔko'ba gɔ kö'du mo.
23 Kina Bɔko'ba kileki dɔmo zïnï, iya te, “Dɔ'be rïyö na ma mïyï. Ëddï
köyö bilaka rïyö mɔtɔ ga ma kö'bö to'ji rönnï. Bɔ ma kɔtɔ ti këdï ti tigɔ
kebe bɔ mɔtɔ. Bɔ ma löbu mo ti koja laja zi ma titi mo.”
24 Kina ɔdɔ kada 'ba löyö kömö 'deni zïnï tine, lɔko öyö rɔ kole roŋa.
25 Kole ma dɔgba mo rɔ ma kasi rɔmo pili rɔ sunë kɔzɔ sunë 'ba rɔ yërï
tara. Kina lïjë ki'di möyï mo rɔ Esawu, ame kiya te “Rɔ köyu.”
26 Tine na köyö kole ma mï rïyö mo közïmo kinda'ba burutu Esawu 'deni
könyö teyi. Kina ki'di möyï bo ŋgï rɔ Yakoba, ame kiya te “Inda'ba.” Mï
kada nima köyö lïjë ne kɔmɔ kɔɔ 'ba Yisika 'deni kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo
'butë (60).

Esawu Rɔ 'Bö

27 Kina ɔdɔ kole naga nima kïyöbu 'deni tine, Esawu 'ba bo rɔ bɔ ko'be
kanya gɔti mo kö'bö rɔ laki mökö. Tine Yakoba 'ba bo le rɔ ma këyï gɔti
mo rɔ loma liŋɔ.
28 Esawu na Yisika kɔ'ɔ laka römöyï bo rɔ lɔŋɔ gɔ tonyo yida ame ga
Esawu këdï kupö ne. Tine Rebeka ɔ'ɔ 'bënï rɔ Yakoba.
29 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ tine Esawu ömö di bi laki mökö kako ko'ja
Yakoba këdï tu'dï monzo. 'Bö o'dɔ bo 'deni ŋgï sowa
30 kina bo kiya zi Yakoba te, “'Bö upö ma 'deni, wa kasi nima ku'dï ne
i'di zö.”
Gɔ kö'du nime na kïdëkï möyï bo rɔ Edome, ame kiya te “Akasi.”
31 Yakoba iya te, “Ti mi'di zïyï ɔdɔ kiya te ki'di rɔ löbu 'bï 'ba tëdï rɔ kole
ma dɔgba nima zö.”
32 Esawu iya te, “'Bö na me kɔdɔ 'deni rɔma, rɔ löbu ma 'ba tëdï rɔ kole
ma dɔgba nime ti ko'dɔ wa'di zö?”
33 Yakoba iya te, “Ulömu röyï titi dɔgba zö.”

Kina bo kulömu rɔ bo ŋgï kugö rɔ löbu abo 'ba tëdï rɔ kole ma dɔgba nima zi Yakoba.
34 Kina Yakoba ki'di maŋgolɔ'bɔ zi bo ti monzo nima bo konyo, bo kuwë wa, na bo këny ŋgï nduwë kari abo. Wa ma Esawu ki'di kɔ'ɔ rɔ bo kulöwö di dɔ rɔ löbu abo 'ba tëdï rɔ kole ma dɔgba nima na ŋge nime.

26

Yisika Ënyï Gerara

1 'Bö mɔtɔ ari kila'ba 'böwu mï dɔyayi nima 'beri di gɔ ma tönë pa mï kada 'ba Abarayama ne. Kina Yisika këny ŋgï kari Gerara zi Abimeleke ŋere 'ba Pilisitiya.
2 Bɔko'ba ɔdɔ kileme rönï zi Yisika, iya te, “Kinza kari dë ŋbö Ezipeto, oloma mï dɔyayi nime miya zïyï toloma teyi ne.
3 Oloma mï dɔyayi nime bine kina ti mö'bö nduwë tïyï. Ti mo'dɔ yëyï zïyï römöyï yayi nime na mëdï mi'di pili zïyï ti kupö yï ga. Mëdï mo'dɔ wa ma tönë ga mulömu mɔlo zi 'bu yï Abarayama bine ne.
4 Mëdï mi'di kupö yï ga kara konzi kɔzɔ këlu 'ba mïtɔrɔ. Kina ti mi'di yayi nime pili zïnnï. Kina ti kupö yï ga na ti ko'dɔ yëyï dɔ bilaka pili 'ba dɔyayi nime. Mëdï mo'dɔ yëyï zïyï
5 römöyï Abarayama uwö dɔma koro kö'du ki'di ma ga pili rɔ gɔmo.”
6 Mï kada ma Yisika këdï koloma Gerara yayi na
7 bilaka ma yayi kititi 'ja abo Rebeka di zi bo, tine bo iya te, “Lɔko lëmï ma na.” Bo ere tiya mo rɔ 'ja abo kinza bilaka naga nima kupö bo ra gɔ kö'du 'bënï römöyï lɔko ele kulöwö.
8 Kina ɔdɔ bo koloma 'deni gɔmo kɔwɔ yayi tine, mï kada mɔtɔ na Abimeleke ŋere 'ba Pilisitiya kuyï kɔmɔ bo koŋgɔ bi di bi gböŋö 'ba rö ko'ja Yisika ni kinda'ba közïnnï 'deni ti Rebeka.
9 Kina Abimeleke kïdëkï Yisika kititi, iya te, “Dëmba lɔko 'ja 'bï na? Ne gɔ wa'di na kiya te lɔko lëmï yï na?”
Yisika iya te, “Römöyï momeri miya te mɔtɔga bilaka ti kupö ma ɔdɔ miya te lɔko 'ja ma na.”
10 Abimeleke iya te, “Wa'di na me ko'dɔ zize te ne? Mɔtɔga dëne bilaka ma naga nime ö'dö 'deni ti 'ja 'bï. Ma këdï ra tara dëne nï na ti kɔrɔ rɔ bɔ ki'di ze do'dɔ lende kënyë nime.”
11 Tine na Abimeleke kose gɔmo zi bilaka pili, iya te, “Bɔtɔ ame kosa közïnï rɔ bɔ nime ala rɔ 'ja mo ëdï kupö yaga.”
12 Yisika orɔ'dɔ nyaka mï dɔyayi nima yayi. Kina mï kɔmɔ kɔɔ mo nima bo kumu ŋgï rɔ mbëmbë kebe dɔ kupö ma bo kïdïyë römöyï Bɔko'ba o'dɔ ëyï 'deni zi bo.
13 Kina mɔri abo nima koto ŋgï nduwë tïyöbu ŋbö bo kari këdï rɔ bɔ mɔri.
14 Bo 'deni ti dɔtumu 'ba kamölö ni ti sa gbï ti atɔli ma konzi. Gɔ kö'du mo na bilaka 'ba Pilisitiya naga nima kombi mïnnï ŋgï rɔ bo.
15 Kina lïjë kïdïrï daa ame ga bɔ laja 'ba 'bu bo Abarayama ga kole gba kota bo këdï ti kömönï ne ŋgï me teyi.
16 Abimeleke ilende zi Yisika, iya te, “Ënyï yaga di mï dɔyayi ze nime. Nï 'deni rɔ bɔ tigɔ ma dɔ kiteli kebe ze pili.”
17 Kina Yisika kënyï ŋgï kari koga taya abo mï bi pëpëlë 'ba Gerara, bo koloma yayi.

18 Bo ole daa ma tönë ga kole pa mï kada 'ba 'bu bo Abarayama ne, ame
bilaka 'ba Pilisitiya kïdïrï 'deni teyi di pötö tölë 'ba Abarayama. Möyï ame
ga mɔlo 'bu bo ki'di dɔ daa naga nima na gbï bo kïdëkï timo.
19 Bɔ laja 'ba Yisika ga ole daa mï bi pëpëlë nima yayi na lïjë ko'ja mini
di teyi.
20 Tine bɔ koda kamölö ma mï dɔyayi 'ba Gerara yayi ako kamo tïnnï,
iya te, “Mini ze na me.”
Gɔ kö'du mo na Yisika ki'di möyï daa nima rɔ “Lamo.”
21 Bɔ laja 'ba Yisika ga ari kole daa mɔtɔ 'böwu, kina lamo ku'du rönï
gbï gɔ lende mo na bo kïdëkï möyï mo rɔ “Ndo'ji.”
22 Bo olɔlɔ di yayi kari kole daa mɔtɔ. Ama tine na lamo kinza kpe teyi.
Kina bo ki'di möyï mo rɔ “Dɔ ŋgölö.” Bo iya te, “Bɔko'ba i'di dɔ ŋgölö
'deni zize toloma mï dɔyayi nime bine gɔ do'jake wa laka nduwë di teyi.”
23 Di yayi na bo kënyï kari Berasaba.
24 Kina Bɔko'ba kɔdɔ kileme rönï zi bo mï korɔndɔ mo nima, iya te, “Ma
na rɔ Bɔko'ba 'ba 'bu yï Abarayama. Kinza kere dë, mëdï tïyï. Mëdï mo'dɔ
yëyï zïyï mi'di kupö yï kara konzi gɔ kö'du ki'di ma ame mose zi bɔ laja
ma Abarayama ne.”
25 Kina Yisika ko'ba bi 'ba akumu yayi ko'dɔ mötu zi Bɔko'ba di teyi. Bo
oga taya abo yayi na bɔ laja abo ga kole daa mɔtɔ gbï.

Yisika Ni Ti Abimeleke

26 Ŋere Abimeleke ni ënyï di Gerara lïjë ti Awuzata bɔ ti'di lende zi bo
ti Pikolo bɔ dɔ bɔ kanya abo lïjë kari toŋgɔ Yisika.
27 Tine bo iya zïnnï, iya te, “Akoke toŋgɔ ma tɔne gɔ wa'di? O'ja tönë
o'jike ma kogake ma yaga di mï dɔyayi 'be 'di.”
28 Lïjë iya te, “Le'jete dikali 'deni rɔ ma laka Bɔko'ba ëdï tïyï. Kina me
diya te gɔ do'dɔ pɔri tïyï. Do'dɔkɔ yi gɔ kulömu röyï
29 kinza ko'dɔ wa ma kënyë mɔtɔ dë zize, gbï kɔzɔ ame do'dɔ wa ma
kënyë mɔtɔ dë zïyï ne tara. Doloma do'dɔ kɔmɔ kele döyï doja yi kari liya
ti mï këyï. Kina me dikali 'deni rɔ ma laka Bɔko'ba o'dɔ yëyï 'deni zïyï.”
30 Yisika o'dɔ karama zïnnï lïjë konyo kpënnï kuwë wa.
31 Mɔlo mï bi këzë ma di gɔmo tine na lïjë ko'dɔ lömu mï löŋgö lïjë.
Yisika o'dɔ mötö gbɔ zïnnï kina lïjë kari ŋgï di rɔ bo liya ti mï këyï.
32 Mï kada mo nima na bɔ koja laja 'ba Yisika ga kako kiya lende 'ba daa
ame lïjë kole ne zi bo, iya te, “Do'ja mini 'deni.”
33 Kina bo ki'di möyï mo rɔ Saba, ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Lömu.”
Wa nime na 'dɔ ki'di kïdëkï möyï gawo nima rɔ Berasaba ne.

'Ja 'Ba Esawu Ga

34 Tine Esawu kɔmɔ kɔɔ abo 'deni 'butë sowɔ na bo kogbe 'ja ŋgï rïyö
di mï yïtötï 'ba e'be Ete, Yudïta nyiti 'ba Beri ti Basemata nyiti 'ba Elone.
35 Tine lende ko'dɔ 'bënnï i'di Yisika ni ti Rebeka ŋgï kö'bö rɔ meri.

27

Yakoba Na Ti Yëyï

1 Kina ɔdɔ Yisika köndë 'deni kɔmɔ mo kölu tine, na bo kïdëkï Esawu
kole abo ma dɔndende mo kako zi bo. Bo ïdëkï, iya te, “Kole ma.”
Esawu iya te, “Ma na me.”
2 Bo iya te, “Oŋgɔ ma na me möndë 'deni mɔtɔga ti mölë gïrï naga nime.
3 Ogba kanya ti bölö 'bï kɔdɔ kari mökö to'be yida zö.

4 Kina gɔ ko'dɔ akonyo koŋmi tönë ga mo'dɔkɔ ne ko'de kako zö monyo
'dɔ mo'dɔ yëyï zïyï gba kota kinza mölë.”
5 Tine Rebeka ëdï kuwö lende nima Yisika këdï kiya zi Esawu ne. Kina
ɔdɔ Esawu kari 'deni toma yida to'be mo di yï mökö tine,
6 na lɔko kiya zi Yakoba, iya te, “Muwö 'bu yï koloma tiya mo zi löndö
yï Esawu gïrï nime, iya te,
7 ‘O'de yida ko'dɔ akonyo koŋmi tönë ga ko'de zö monyo 'dɔ mo'dɔ yëyï
zïyï kɔmɔ Bɔko'ba gba kota kinza mölë.’
8 Kina me kole ma, uwö dɔma ko'dɔ wa ame ga miya zïyï ne.
9 Ari mï jɔlɔ ko'de kole banya ma kɔnɔ rïyö 'dɔ mo'dɔ rɔ akonyo koŋmi
ma 'bu yï ko'dɔkɔ nima
10 'dɔ koto kari zi bo konyo gɔ bo ko'dɔ yëyï zïyï gba kinza bo kölë.”
11 Tine Yakoba ileki dɔmo, iya te, “Löndö ma Esawu rɔmo rɔ sunë, ma
'bama rɔma kinza sunë,
12 mɔtɔga 'bu ma ti komomo rɔma kikali mëdï mïndëndë bo. Kina mëdï
mo'de ŋgï rɔ sönö na za dɔma kola yëyï mo tönë.”
13 Ma bo iya te, “Kole ma, sönö nima kileki dɔma. Lende ma nime na
ŋge kuwö dɔmo kari ko'de banya naga nima kako zö.”
14 Kina bo kari ŋgï gɔmo ko'de kako zi ma bo ko'dɔ rɔ akonyo koŋmi
ame 'bu bo ko'dɔkɔ ne.
15 Kina lɔko kogba bɔŋgɔ ma laka 'ba Esawu ame lɔko këdï kikeki rö
gönï yayi ne, kolɔ rɔ Yakoba.
16 Kina lɔko kogba kilaka banya tönë ga kolo kɔnyɔ bo ga gbï kebe gɔ bi
'ba mugu bo ma kinza sunë teyi.
17 Kina lɔko ki'di akonyo koŋmi tönë ti maŋgolɔ'bɔ mo ga ame lɔko ko'dɔ
ne közï kole 'bënï Yakoba kari timo.
18 Yakoba ari zi 'bu bo Yisika, kiya te, “Baba.”
'Bu bo iya te, “Ma na me. Nï kole ma, ma rɔ yë mo na?”
19 Yakoba iya te, “Ma Esawu kole dɔndende 'bï na. Mo'dɔ 'deni kɔzɔ ma
kiya zö. Ënyï tɔrɔ konyo yida ma mo'dɔ 'deni zïyï nime 'dɔ ko'dɔ yëyï zö.”
20 Tine Yisika ititi, iya te, “Ari ko'ja ŋgï welo te tondo ga ya, kole ma?”
Yakoba ileki dɔmo, iya te, “Ŋere Bɔko'ba 'bï na ki'di ko'dɔ rönï ŋgï laka
zö.”
21 Yisika iya zi Yakoba, iya te, “Ese ŋgɔsi ŋgila ma bine 'dɔ momomo
röyï, gɔ mikali ɔdɔ nï kole ma Esawu na ŋgï.”
22 Yakoba ese ŋgɔsi zi 'bu bo. Yisika omomo rɔ bo, iya te, “Mugu yï udu
rɔ mugu Yakoba, tine kɔnyɔ yï ga rɔ kɔnyɔ Esawu.”
23 Yisika ikali dë kpe rɔ Yakoba römöyï kɔnyɔ bo ga 'deni rɔ sunë kɔzɔ
kɔnyɔ löndö bo Esawu. Tine gba kinza bo ko'dɔ yëyï nime zi Yakoba,
24 bo ileki kititi, iya te, “Nï Esawu na ŋgï?”
Yakoba iya te, “Ma na ŋgï.”
25 Yisika iya te, “Kole ma, o'de yida nima zö monyo 'dɔ mo'dɔ yëyï zïyï.”
Kina Yakoba ko'de yida tönë ŋgï zi 'bu bo konyo, bo ko'de layi gbï zi 'bu
bo kuwë.
26 Yisika iya zi bo, iya te, “Kole ma, ese ŋgɔsi kome mbili ma.”
27 Kina Yakoba kese ŋgɔsi kome mbili 'bu bo. Yisika umë tato 'ba bɔŋgɔ
'ba kole abo na bo kiya te, “Tato kele 'ba rɔ kole ma ŋgï kɔzɔ nyaka ame
Bɔko'ba ko'dɔ yëyï teyi ne.
28 Bɔko'ba koja solɔrɔ zïyï di mïtɔrɔ ki'di nyaka 'bï kolɔ'bɔ. Bo koja gɔ
nyönyu rɔ mbëmbë zïyï ti layi.
29 Bilaka pili ti koja laja zïyï. Kina lïjë pili ti kolɔdɔ bërï kömöyï. Ti këddï
ti közï kakpa dɔ löndö yï ga pili. Kupö e'be möyï ga ti kolɔdɔ bërï kömöyï.

Lömu këdï dɔ bilaka ame ga pili kulömu yi, tine yëyï këdï dɔ bilaka ame ga pili ko'dɔ yëyï zïyï.”

Monɔ 'Ba Esawu

30 Yisika ote to'dɔ yëyï nime. Kina mbowa di pötö Yakoba kënyï kari
'deni tine na löndö bo ma löbu Esawu kömö ŋgï di bi to'be yida.
31 Bo o'dɔ akonyo ma koŋmi gbï ko'de kako zi 'bu bo Yisika. Bo iya zi 'bu
bo, iya te, “Baba, ënyï tɔrɔ konyo yida nime mo'de zïyï ne gɔ ko'dɔ yëyï
zö.”
32 Yisika ititi, iya te, “Nï yë mo na?”
Bo iya te, “Ma Esawu, kole dɔndende 'bï na.”
33 Kina rɔ Yisika ki'di tïlë'dï ŋgï pili rɔ ma kënyë. Yisika iya te, “Yë mo
na me pa kupö yida ko'dɔ ko'de zö bine monyo gba kinza kako dë mo'dɔ
yëyï 'deni teyi ne? Yëyï nima ö'bö 'deni ŋburu rɔ abo.”
34 Lende nime Esawu kuwö te na bo kudu ŋgï rɔ ma kembe rɔ monɔ ma
kënyë. Bo ileki kiya zi 'bu bo, iya te, “O'dɔ yëyï gbï zö, baba.”
35 Yisika iya te, “Löndö yï ako bine kïndëndë ma 'deni kogba yëyï 'bï.”
36 Esawu iya te, “Wa nime na dë ŋgï kïdëkï möyï bo rɔ Yakoba gɔmo ne?
Mï rïyö abo ma bo ku'bölu ma na 'deni me. Bo ogba rɔ löbu ma 'ba tëdï rɔ
kole ma dɔgba bine kina me bo kogba yëyï ma 'deni gbï. Yëyï mɔtɔ inza
kpe zö?”
37 Yisika ileki dɔmo zi Esawu, iya te, “Mo'dɔ bo 'deni rɔ löbu 'ba döyï.
Kina mi'di löndö bo ga 'deni pili rɔ bɔ laja zi bo. Mi'di nyönyu ni ti layi
'deni zi bo. Tine wa'di na gɔ mo'dɔ gbɔ zïyï ya, kole ma?”
38 Esawu iya te, “Baba, ëddï ŋge ti yëyï kɔtɔ kpökï? O'dɔ yëyï gbï zö.”
Kina Esawu koloma ŋgï tudu rɔ ma kembe.
39 Yisika ileki dɔmo zi bo, iya te, “Nyaka 'bï inza kolɔ'bɔ. Solɔrɔ inza
kako zïyï di mïtɔrɔ.
40 Tine ti koloma 'bëyï gɔ mbele 'ba közïyï, ti këddï rɔ bɔ laja zi löndö
yï. Ne ɔdɔ konyo burutu bo, ti kolɔ röyï ŋgï yaga di kɔmɔ közï bo.”

Esawu Rɔ Tiyeli

41 Esawu o'ji Yakoba ŋgï rɔ ma kënyë gɔ ame 'bu bo ki'di yëyï abo zi
Yakoba ne. Bo omeri ti mï bo, iya te, “Kada 'ba tölë 'ba 'bu ze ɔwɔ dë kpe,
kina 'dɔ mupö Yakoba yaga.”
42 Lende kiya 'ba Esawu nime ari kömö zi Rebeka, kina lɔko koja laja gɔ
Yakoba kiya teyi, iya te, “Löndö yï Esawu ëdï kiteri 'dɔ tupö yi gɔ wa nime
ko'dɔ zi bo ne.
43 Kina me kole ma, o'dɔ wa ame ga miya ne. Ënyï welo kiriŋa kari zi
löndö ma Labana mï Arana
44 koloma titi yayi ŋbö tiyeli 'ba löndö yï kote rönï.
45 Ɔdɔ ya 'ba löndö yï kote rönï 'deni dɔ bo kudölu di gɔ wa ma ko'dɔ
zi bo nime tine, na ti moja laja 'jaa göyï. Gɔ wa'di na 'dɔ kpe kole ma ga
koteke dɔye ŋgï kpaki rïyö di zö mï kada kɔtɔ teyi?”

Tari 'Ba Yakoba

46 Rebeka iya zi Yisika, iya te, “Lende 'ba 'ja 'ba Esawu rɔ yïtötï 'ba e'be
Ete naga nime ɔdɔ 'deni rɔma. Ɔdɔ kiya te Yakoba kogbe yïtötï 'ba Ete ya
naga nime gbï ti mölë gbɔ yaga.”

28

1 Kina Yisika kïdëkï Yakoba ko'dɔ yëyï teyi, iya te, “Kinza kogbe yïtötï
'ba Kanana naga nime dë.

2 Ënyï kari Padanarama liŋɔ 'ba 'bu yï löbu Betowele 'dɔ kogbe nyiti 'ba
lano yï Labana ma kɔtɔ.
3 Bɔko'ba bɔ tigɔ dɔ kiteli ko'dɔ yëyï zïyï ki'di kole konzi zïyï gɔ këddï
rɔ yï lïŋgï 'ba bilaka 'ba dɔ'be ma konzi.
4 Bo ko'dɔ yëyï zïyï ti kupö yï ga kɔzɔ ma bo ko'dɔ yëyï zi Abarayama.
Yayi nime këddï koloma yïmo ame Bɔko'ba ki'di 'deni zi Abarayama ne ti
këddï rɔ bɔ dɔmo."
5 Yisika oja Yakoba kari Padanarama zi Labana kole 'ba Betowele bɔ
Arama tönë. Labana na rɔ löndö 'ba Rebeka ma 'ba Yakoba ni ti Esawu.

Esawu Ogbe Nyiti 'Ba Yisamele

6 Esawu ikali Yisika o'dɔ yëyï 'deni zi Yakoba koja kari Padanarama 'dɔ
kogbe 'ja di yayi. Kina gbï di bi to'dɔ yëyï nima Yisika iya zi Yakoba kinza
kogbe 'ja dë di mï löŋgö yïtötï 'ba Kanana.
7 Kina me Yakoba kuwö dɔ 'bu bo ni ti ma bo 'deni kënyï kari
Padanarama.
8 Gɔ kö'du nime na Esawu kikali ŋgï 'bu bo Yisika o'dɔkɔ wa mɔtɔ rɔ
yïtötï 'ba Kanana naga nima dë du te.
9 Kina bo kari zi Yisamele kole 'ba Abarayama, bo kari kogbe nyiti mo
Malata lëmï 'ba Nebayota 'böwu rɔ 'ja abo mɔtɔ.

Nyï 'Ba Yakoba

10 Yakoba ënyï di Berasaba kari nduwë kapa Arana.
11 Kada ari kösö dɔ bo bi mɔtɔ na bo kö'dö ŋgï yï mökö yayi. Bo ogba
kulugbï döku mɔtɔ bo kitaka dɔ bo timo. Kina ɔdɔ bo kö'dö 'deni tine
12 na nyï ko'de dɔ bo tëgë, bo o'ja bi tëkï kïdëyï di dɔyayi dɔndende
mo kömö ŋbö mïtɔrɔ. Kina malayika koloma tïlëlë rönnï kebe gɔmo kako
bërï, kari tɔrɔ.
13 Tine na bo ko'ja Bɔko'ba këdï kɔrɔ ŋgila bo yayi, kina Bɔko'ba kilende
zi bo, iya te, "Ma na rɔ ŋere Bɔko'ba ma koŋgɔ gɔ 'bu yï löbu Abarayama
ni ti 'bu yï Yisika. Dɔyayi nime këddï kö'dö teyi ne mëdï mi'di zïyï ti kupö
yï ga.
14 Lïjë ti konzi kɔzɔ lupu kogba mï kapa 'ba dɔyayi pili. Kina ti kupö yï
na ti ko'dɔ yëyï zi bilaka pili 'ba dɔyayi.
15 Mëdï mö'bö tïyï moŋgɔ göyï di mï gɔ bi ame ga pili këddï kari teyi ne,
mo'de yi kileki mï dɔyayi nime bine. Minza mola yi du kinza ma mo'dɔ
wa ame mi'di kö'du mo 'dɔ to'dɔ mo ne."
16 Yakoba indiŋi di bi tö'dö, kiya te, "Wu, Bɔko'ba ëdï ŋgï mï gɔ bi nime,
ma na mikali dë."
17 Bo rɔ tikere, na bo kiya te, "Gɔ bi wa'di na koro te? Ala mɔtɔga liŋɔ
'ba Bɔko'ba na, ala kpadörï 'ba mïtɔrɔ na?"
18 Yakoba ënyï mɔlo mï dɔŋbɔ kogba kulugbï döku nima bo kitaka dɔ bo
pa timo ne kïdëyï dɔmo tɔrɔ, kina bo kogba 'bu kodɔ dɔmo.
19 Bo i'di möyï gɔ bi nima rɔ Betele, tine gawo ma ŋgɔsi ŋgila gɔ bi mo
nima yayi, möyï mo ïdëkï pa rɔ Luza.
20 Yakoba o'dɔ lömu zi Bɔko'ba, iya te, "Ɔdɔ nï Bɔko'ba koloma ŋgï tö
koŋgɔ gɔma di mï liŋgere ma nime mëdï mari teyi ne, koja gɔ akonyo zö
gbï ti bɔŋgɔ tusu mo rɔma,
21 kileki ma ŋbö mï liŋɔ 'ba 'bu ma ti mï këyï, nï na ti kö'bö ŋgï rɔ ŋere
Bɔko'ba ma rɔ ŋburuŋburu.
22 Kina döku nime mïdëyï dɔmo ne ti këdï ŋgï rɔ bi 'ba to'dɔ mötu zïyï
di teyi. Wa ame ga pili ki'di zö ti mi'di kapa ma 'butë mo zïyï."

29

Yakoba Ömö Arana

1 Yakoba ari nduwë mï liŋgere abo nima kala mï dɔyayi ma kapa kari yïbï.
2 Bo ari kömö mï löwu mɔtɔ ti daa teyi dɔtumu 'ba kamölö mota kö'dö 'deni bërï kpamo yayi. Daa nima na këdï ki'di mini zi kamölö naga nima di teyi. Tine döku ma kutu'bö kpa daa mo nima timo rɔ ma löbu,
3 ɔdɔ bɔ koda kamölö naga nima kotɔtɔ rönnï 'deni pili tine, na 'jaa lïjë koloma tululu döku nima yaga ki'di mini zi kamölö 'bënnï ga, kina lïjë kululu 'jaa 'böwu kileki gɔ bi mo.
4 Yakoba ititi bɔ koda kamölö naga nima, iya te, “Kpe di gɔ bi ma yala ga ya, löndö?”
Lïjë iya te, “Ze di Arana.”
5 Bo ileki kititi lïjë, iya te, “Ikalike bɔ mɔtɔ rɔ Labana kole 'ba Nawura?”
Lïjë iya te, “Yëë, dikali bo.”
6 Bo ititi lïjë, iya te, “Bo ëdï le?”
Lïjë iya te, “Bo ëdï le. Nyiti abo Rayile na me 'dë këdï rɔ tako ti kamölö abo ga.”
7 Bo iya te, “Kada gba mbiri bi 'ba totɔtɔ dɔ kamölö mï jɔlɔ na dë gba. I'dike mini zïnnï lïjë kari tonyo kpënnï.”
8 Lïjë iya te, “Inza tara, dëdï doda bɔ koda kamölö mɔtɔ ga kotɔtɔ rönnï pili titi kako tine, na 'jaa gɔ dululu döku yaga di'di mini zi kamölö.”
9 Ko'ja Yakoba këdï gba tilende ti ya naga nima, na Rayile kömö ŋgï ti kamölö 'ba 'bu nï römöyï lɔko na rɔ bɔ koda mo.
10 Kina ɔdɔ Yakoba ko'ja Rayile kömö 'deni ti kamölö 'ba lano bo Labana ga tara tine, na bo kari ŋgï kululu döku tönë yaga di kpa daa nima ki'di mini zi kamölö naga nima.
11 Kina bo kumötö Rayile bo kudu rɔ ma kembe.
12 Bo iya te, “Ma lano 'ba 'bu yï na. Ma kole 'ba Rebeka na.”
Kina Rayile kiriŋa ŋgï kari kiya lende mo zi 'bu nï.
13 Kina ɔdɔ Labana kuwö lende 'ba kole 'ba lëmï bo 'deni tara tine, na bo kiriŋa kurë dɔmo kiramo kome mbili mo, bo ko'de kako liŋɔ.
Yakoba ïyëtï gɔ lende naga nime pili zi Labana.
14 Tine Labana ileki dɔmo, iya te, “Rɔ ma laka nï roma ma na.”

Aranda Gɔ Leya Ni Ti Rayile

Yakoba oloma ko'dɔ nyepe kɔtɔ yayi,
15 kina Labana kiya zi bo, iya te, “Ëddï ko'dɔ ndɔbɔ zö rɔ ma sari gɔ ame ze rɔ wado ne, tine mo'dɔkɔ dë 'dɔ kö'bö to'dɔ mo tara. Iya wa ame ko'dɔkɔ ne gɔ mopi zïyï.”
16 Labana ëdï ti yïtötï rïyö, möyï ma löbu mo rɔ Leya, tine ma titi mo möyï mo rɔ Rayile.
17 Leya ele ŋge di kɔmɔ mo, tine Rayile ele 'bënï ŋgï rɔ mbëmbë kpaki ti yida rɔmo.
18 Yakoba ɔ'ɔ Rayile, gɔ kö'du mo na bo kiya te, “Mëdï mo'dɔ ndɔbɔ kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö zïyï 'dɔ ki'di Rayile zö mogbe.”
19 Labana ileki dɔmo, iya te, “Ma laka mo na 'dɔ mi'di lɔko zïyï di dɔ ame 'dɔ mi'di lɔko zi bilaka mɔtɔ ne. Oloma tö bine.”
20 Yakoba o'dɔ ndɔbɔ kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö gɔ Rayile, tine inda ŋgï di zi bo kɔzɔ tö'dö dɔ ndö tara römöyï bo ɔ'ɔ lɔko rɔ mbëmbë.
21 Kina Yakoba kiya zi Labana, iya te, “Kɔɔ 'ba ndɔbɔ ma ote rönï 'deni, i'di 'ja ma zö.”

22 Labana oja karama 'ba gbe kose bilaka 'ba mï gɔ bi nima yayi pili kotɔtɔ rönnï kako yïmo.
23 Tine mï korɔndɔ mo nima, Leya na za Labana ko'de koja gɔ Yakoba kö'dö timo.
24 Labana i'di nyiti atɔli abo mɔtɔ möyï mo rɔ Zilepa zi nyiti abo Leya rɔ bɔ laja.
25 Mï dɔŋbɔ tine, na Yakoba koŋgɔ za 'böwu rɔ Leya. Kina bo kënyï kari kititi Labana, iya te, “Wa'di na me ko'dɔ zö te ne? Mo'dɔ ndɔbɔ nime zïyï gɔ Rayile, gɔ wa'di na kebe kïndëndë ma?”
26 Labana iya te, “Mï dölëtï 'beze bine, ogbe nyiti ma titi dë dɔgba kola nyiti ma löbu.
27 Ne oda tö'dö dɔ modɔmorïyö 'ba karama 'ba gbe nime kote rönï titi 'dɔ mi'di Rayile gbï zïyï, ɔdɔ ko'dɔkɔ to'dɔ ndɔbɔ gbï zö kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö mɔtɔ.”
28 Yakoba utï gɔmo. Kina ɔdɔ tö'dö dɔ modɔmorïyö 'ba karama 'ba gbe nima kote rönï 'deni tine, na Labana kogba nyiti abo Rayile ki'di gbï rɔ 'ja zi Yakoba.
29 Labana i'di nyiti atɔli abo mɔtɔ möyï mo rɔ Bila zi Rayile rɔ bɔ laja.
30 Yakoba ö'dö gbï ti Rayile, tine Rayile na bo kɔ'ɔ rɔ dɔ kiteli kebe Leya. Kina bo ko'dɔ ndɔbɔ 'böwu zi Labana kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö.

Töyö Kole 'Ba Yakoba Ga

31 Kina ɔdɔ Bɔko'ba koŋgɔ Yakoba kɔ'ɔ Leya dë laka kɔzɔ a nima tara tine, na Bɔko'ba koja gɔ löyö ŋgï zïnï. Rayile ɔrɔ 'bënï ŋgï rɔ kɔtɔ.
32 Leya ɔmɔ köyö rɔ kole bɔtɔni, kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Rubënï, ame kiya te “Oŋgɔ lisa,” römöyï lɔko iya te, “Bɔko'ba oŋgɔ lisa ma 'deni, më'dë ma ti kɔ'ɔ ma nati.”
33 Kina lɔko kɔmɔ 'böwu köyö kole mɔtɔ. Lɔko iya te, “Bɔko'ba uwö 'deni ma kɔ'ɔ ma dë kina me bo ki'di kole nime 'deni gbï zö.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Simona, ame kiya te “Uwö.”
34 Lɔko ɔmɔ 'böwu köyö kole mɔtɔ. Kina lɔko kiya te, “Ame tine, më'dë ma ëdï kodɔ'bɔ rönï kö'bö tö römöyï möyö kole 'deni mota zi bo.” Na lɔko ki'di möyï mo rɔ Lëwë, ame kiya te “Odɔ'bɔ.”
35 Lɔko ɔmɔ 'böwu köyö kole mɔtɔ. Kina lɔko kiya te, “Ame tine ti mïlëlu Bɔko'ba.” Na lɔko ki'di möyï mo rɔ Yuda, ame kiya te “Lëlu.” Tine na lɔko kɔrɔ ŋgï, lɔko öyö kole mɔtɔ dë kpe titi di gɔ ama.

30

1 Kina ɔdɔ Rayile koŋgɔ 'deni lɔko köyö kole dë zi Yakoba kɔzɔ a nima tara tine, na lɔko kombi mïnï ŋgï rɔ lëmï nï. Gɔ kö'du mo na lɔko kiya zi Yakoba, iya te, “Ɔdɔ ki'di kole dë zö ti mölë yaga.”
2 Yakoba ënyï rɔ 'dïrï tïnï, kiya te, “Ma na rɔ Bɔko'ba? O'ja Bɔko'ba na ki'di löyö dë zïyï.”
3 Lɔko iya te, “Bila nyiti bɔ laja ma na me, ö'dö timo 'dɔ lɔko köyö kole zö. Tïnï na ti mëdï rɔ ma 'ba kole.”
4 Kina lɔko ki'di Bila rɔ 'ja zi më'dë nï, kina bo kö'dö timo.
5 Bila ɔmɔ köyö kole zi Yakoba,
6 kina Rayile kiya te, “Bɔko'ba o'dɔ burë ma 'deni laka. Bo uwö akititi ma 'deni bo ki'di kole zö.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Dana, ame kiya te “Burë.”
7 Bila ɔmɔ 'böwu köyö kole mɔtɔ zi Yakoba.
8 Rayile iya te, “Mo'dɔ ya 'deni ti lëmï ma rɔ ma kënyë ŋbö ma'da.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Napatali, ame kiya te “Ya.”

9 Kina ɔdɔ Leya koŋgɔ lɔko kɔrɔ 'deni di bi töyö kole tara tine na lɔko kogba Zilepa bɔ laja 'bënï ki'di zi Yakoba rɔ 'ja.
10 Kina Zilepa köyö kole zi Yakoba.
11 Leya iya te, “Mëdï ti gɔ kele.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Gada, ame kiya te “Gɔ kele.”
12 Zilepa ɔmɔ 'böwu köyö kole mɔtɔ zi Yakoba.
13 Leya iya te, “Ma 'deni rɔ lɔŋɔ. 'Ja ma laki pili ti kïdëkï ma rɔ bɔ lɔŋɔ.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Asera, ame kiya te “Lɔŋɔ.”
14 Mï kada 'ba tumu nyönyu na Rubënï kari ko'ja liŋga 'ba löyö di mï nyaka kogba kako timo liŋɔ ki'di zi ma bo Leya. Rayile iya zi Leya, iya te, “I'di liŋga nima kole 'bï ko'ja ne zö.”
15 Tine Leya ileki dɔmo, iya te, “Më'dë ma nima kolɔ ne ɔ'bɔ yi dë gba? Kina me këddï kiteri 'böwu 'dɔ togba liŋga nime kole ma ko'ja ne?”
Rayile iya te, “Ɔdɔ ki'di liŋga nima zö, Yakoba ëdï kö'dö göyï mï korɔndɔ nime tɔne.”
16 Kina mï dɔkɔpiyari ko'ja Yakoba këdï kileki 'deni kako di mï nyaka tine na, Leya kurë dɔ bo, kiya te, “Ëddï kako kö'dö tɔne gɔma römöyï mugö yi 'deni di zi Rayile ti liŋga nime kole ma ko'ja ne.”
Kina Yakoba kö'dö tïnï mï korɔndɔ nima.
17 Bɔko'ba ileki dɔ akititi 'ba Leya ki'di lɔko kɔmɔ köyö kole ma mï muyï 'bënï zi Yakoba.
18 Lɔko iya te, “Bɔko'ba i'di kpa közï 'deni zö römöyï mi'di bɔ laja ma zi më'dë ma.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Yisakara, ame kiya te “Kpa közï.”
19 Leya ɔmɔ 'böwu köyö kole ma mï modɔɔkɔtɔ zi Yakoba.
20 Lɔko iya te, “Bɔko'ba i'di kpa közï ma dɔ kiteli 'deni zö. Më'dë ma ëdï ko'dɔkɔ ma, römöyï möyö kole 'deni modɔɔkɔtɔ zi bo.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Zebolona, ame kiya te “To'dɔkɔ.”
21 Di gɔmo na lɔko köyö nyiti ki'di möyï mo rɔ Dina.
22 Bɔko'ba oŋgɔ Rayile koja gɔ löyö teyi.
23 Kina lɔko kɔmɔ köyö kole. Lɔko iya te, “Bɔko'ba ogba rɔ kaya 'deni yaga di dɔma.
24 Bɔko'ba koja gɔ kole mɔtɔ tɔ kpe gbï zö.” Kina lɔko ki'di möyï mo rɔ Yesepa, ame kiya te “Mɔtɔ gbï.”

Labana Ni Ti Yakoba

25 Di pötö töyö Yesepa na Yakoba kiya zi Labana, iya te, “I'di mileki mari mï dɔyayi ze.
26 I'di 'ja ma ga ti kole ma ga ame mo'dɔ ndɔbɔ gɔmo zïyï ne 'dɔ mari. Ikali ndɔbɔ ame mo'dɔ zïyï ne 'deni.”
27 Tine Labana iya te, “I'di miya lende nime. Mumë 'deni ti 'bɔsi ma, Bɔko'ba ëdï ko'dɔ yëyï dɔma nime gɔ kö'du 'bï.
28 Iya wa ma ko'dɔkɔ 'dɔ mopi zïyï. Kina mëdï mi'di ŋgï pili zïyï.”
29 Yakoba iya te, “Ikali ndɔbɔ laka ame mo'dɔ zïyï ne 'deni kina ikali ma yërï 'bï ga kara 'deni gbï mï ndɔbɔ ko'dɔ ma.
30 Mï kada ma tönë mako ne yërï 'bï ga ŋgï ndö te, ne oŋgɔ te kina me kara 'deni ŋgï le'jete konzi rɔ mbëmbë. Kina Bɔko'ba o'dɔ yëyï 'deni gbï nduwë zïyï di mï gɔ bi ame ga moloma tari teyi. Kina me kada ma 'bama ömö 'deni 'dɔ moŋgɔ gɔ wa ma rɔ 'ba gbagba ma ga.”
31 Labana ititi, iya te, “Wa'di na gɔ mopi zïyï?”
Yakoba iya te, “Mo'dɔkɔ a mɔtɔ dë gɔ kopi zö. Mëdï mö'bö nduwë toŋgɔ gɔ yërï 'bï ga ɔdɔ kutï gɔ lende nime.

32 I'di milaki kebe mï löŋgö yërï 'bï naga nima 'dɔ migeli kole kamölö ma kölu naga ti kole banya ma kumöru naga. Wa naga nime na ŋge mo'dɔkɔ.
33 Ti kikali laka ma 'jaa ɔdɔ kako toŋgɔ yërï ame ga mogba 'deni ne kada mɔtɔ. Ɔdɔ ko'ja banya ame ga kinza rɔ ma kumöru ne ti kamölö ame ga kinza rɔ ma kölu ne mï löŋgö 'bama naga nime ti kikali ŋgï rɔ 'bögö.”
34 Labana iya te, “Ele, do'dɔ kɔzɔ ame kiya ne tara.”
35 Tine mï kada mo nima na Labana kigeli banya ma kumöru naga kpaki ti ame ga ti kïnë ma kaŋmi rɔmo ne ti kamölö ma kölu naga me yaga. Kina bo ki'di kole abo ga toda mo
36 tine na bo kënyï kari tïnnï kiliŋgere ŋbö tö'dö dɔ mota koto yaga rɔ ma kɔwɔ di ŋgila ama ga ti Yakoba ne. Yakoba oloma nduwë toda kɔsɔ yërï 'ba Labana naga nima.
37 Kïnë ŋgërï mota mɔtɔ ga yayi Yakoba ënyï koke dɔŋgila ma ka'ji mo ga rɔ nyigbara kopepe yɔkɔ mo yaga kola rɔmo rɔ ma kumöru.
38 Bo ako timo kuruwö kɔmɔ yërï naga nima kpa gɔ bi ame lïjë këdï kuwë mini di teyi. Bo uruwö yayi römöyï yërï naga nima bi 'ba tëkï mo na di kpa mini.
39 Gɔ kö'du mo na banya ame ga këkï di yayi kuyï kömönnï dɔ ŋgërï naga nima ne köyö kole ŋgï me rɔ ma kumöru.
40 Yakoba oza kamölö mo ga yaga di rɔ banya kina bo ki'di lïjë kuyï kömönnï kari dɔ yërï ma kumöru ti ma kölu ame ga mï löŋgö yërï 'ba Labana ga yayi ne. Wa nime na ki'di Yakoba këdï ti dɔtumu 'ba yërï koza 'beri yaga di rɔ 'ba Labana ga.
41 Ɔdɔ yërï ma kɔnɔ naga këdï këkï na Yakoba kuruwö ŋgërï naga nima kɔmɔ mo di kpa gɔ bi 'ba tuwë mini yayi 'dɔ lïjë këkï di mï löŋgö mo.
42 Tine bo uruwö dë kɔmɔ yërï ma kilike naga. Gɔ kö'du mo na yërï ma kilike naga ŋgï me rɔ 'ba Labana, tine ma kɔnɔ naga ŋgï me rɔ 'ba Yakoba.
43 Kina Yakoba koloma ŋgï rɔ bɔ mɔri ti dɔtumu 'ba kamölö ni ti banya rɔ ma konzi, gbï ti atɔli ti gamele ti akaca.

31

Riŋa 'Ba Yakoba

1 Yakoba ari kuwö kö'du mo kole 'ba Labana ga këdï rɔ tiya mo, iya te, “Yakoba otɔtɔ wa 'ba 'bu ze ga 'deni kote. Wa 'ba 'bu ze ga na me bo ko'dɔ mɔri 'deni timo.”
2 Bo oŋgɔ gbï Labana inza kpe rɔ ma laka ti bo kɔzɔ ma dɔgba.
3 Kina Bɔko'ba kilende zi Yakoba, iya te, “Ileki kari mï dɔyayi 'be mï löŋgö e'be 'bu yï ga. Mëdï mö'bö tïyï.”
4 Kina Yakoba koja laja gɔ Rayile ni ti Leya kako zi bo mï löwu nima bo këdï koda kamölö abo ga yïmo yayi ne.
5 Kina bo kiya zïnnï, iya te, “Moŋgɔ 'deni 'bu ye inza kpe rɔ ma laka tö kɔzɔ ma dɔgba. Ne Bɔko'ba 'ba 'bu ma ni ëdï tö.
6 Ikalike 'deni ma mo'dɔ ndɔbɔ zi 'bu ye ti tigɔ ma pili.
7 Tine pele tara bo ö'bö nduwë tuyï dɔŋgala zö. Kpa közï 'ba ndɔbɔ ame mëdï mo'dɔ ne bo uyï yïmo mï 'butë, tine Bɔko'ba na këdï kitata ma di zi bo.
8 Ɔdɔ bo kiya te, ‘Banya ma kumöru naga nima këdï pili rɔ kpa közï zïyï,’ kina banya köyö ŋgï me rɔ ma kumöru. Kina ɔdɔ bo kiya te, ‘Banya ma ku'du kïnë kaŋmi naga nima këdï pili rɔ kpa közï zïyï,’ kina banya köyö ŋgï me rɔ ma ku'du kïnë kaŋmi.
9 Bɔko'ba ogba yërï 'deni me di zi 'bu ye ki'di zö.

10 Mï kada ame rɔ bi 'ba töyö ma laka 'ba yërï ne, nyï o'de dɔma mombi
kɔmɔ ma mo'ja mo'de banya ame ga këdï këkï ne 'deni me rɔ ma kumöru
ti ma ku'du kïnë kaŋmi.
11 Malayika 'ba Bɔko'ba ïdëkï ma di mï nyï nima, iya te, ‘Yakoba.’ Miya
te, ‘Ma na me.’
12 Malayika nima iya zö, iya te, ‘Ombi kömöyï koŋgɔ mo'de ame ga pili
këdï këkï ne 'deni me rɔ ma kumöru ti ma ku'du kïnë kaŋmi, römöyï mo'ja
wa ma Labana këdï ko'dɔ zïyï 'deni.
13 Ma na rɔ Bɔko'ba ma tönë kɔdɔ kileme rönï zïyï di Betele, tönë 'dɔ
kïdëyï döku yayi kodɔ 'bu dɔmo kulömu röyï gbï zö ne. Ënyï di mï dɔyayi
nime kileki kari mï dɔyayi ma köyö yi teyi.’ ”
14 Rayile ni ti Leya ileki dɔmo zi Yakoba, iya te, “Wa mɔtɔ inza kpe zize
ame gɔ dogba rɔ apötö di zi 'bu ze.
15 Bo o'dɔ ze kɔzɔ bɔ löwö, bo kugö ze mökö. Kina me bo kïyölu yamo
'ba dɔze 'deni pili yaga.
16 Wa naga nime pili Bɔko'ba kogba yaga di zi 'bu ze ne, eze ga na zi
kole ze ga. Wa ame Bɔko'ba kiya zïyï ne o'dɔ ŋgï.”
17 Yakoba i'di kole abo ga ti 'ja abo ga dɔ gamele
18 bo këny dɔmo di yayi ti wa ame ga pili bo ko'ja di Padanarama yayi
ne, kina bo koga dɔtumu 'ba yërï abo ga pili kɔmɔ bo tari mï dɔyayi 'ba
Kanana zi 'bu bo Yisika.
19 Tine mï tënyï 'bënnï Labana ari 'deni mɔlo bi kɔwɔ tumu sunë kamölö
abo ga kina Rayile ku'bögö akoro 'ba 'bu nï ŋgï kari timo.
20 Yakoba ïndëndë Labana këny ŋgï kinza ma bo kose gɔ bo kiya te bo
ëdï 'deni kari.
21 Bo iriŋa di yayi ti wa ame ga pili rɔ 'ba bo ne bo kumu dɔ yöpö Epurate
bo kuyï kɔmɔ bo kari yɔki dɔyayi kuruŋgu 'ba Gilada.

Bɔko'ba Iyandi Labana

22 Di pötö tö'dö dɔ mota tine na Labana kuwö kö'du mo 'jaa iya te,
Yakoba iriŋa 'deni.
23 Kina bo kotɔtɔ bilaka abo ga lïjë kozi gɔ Yakoba ŋbö tö'dö dɔ
modɔmorïyö kari kota gɔmo mï dɔyayi kuruŋgu 'ba Gilada.
24 Mï korɔndɔ mo nima na Bɔko'ba kako kilende zi Labana ti nyï, iya te,
“I'di kömöyï kandi laka kinza kiya wa ma kënyë mɔtɔ dë zi Yakoba.”
25 Yakoba oga taya abo 'deni dɔ kuruŋgu yayi tine na Labana ni ti bilaka
ma 'ba bo ga koga taya gbï yayi.
26 Labana iya zi Yakoba, iya te, “Wa'di na me ko'dɔ te ku'bölu ma kogba
yïtötï ma ga këny timo kɔzɔ 'bɔki ma kinda'ba di mï ya?
27 Gɔ wa'di na ku'bölu ma kusu röyï kinza kose göyï zö? Ma këdï kiya
ra dëne 'dɔ moja yi gɔ kɔri ti lɔŋɔ ti ŋgala ti birɔ 'ba tɔmo ni ti lërï.
28 Ne gɔ wa'di na këny ŋgï kinza ma ki'di mome mbili yïtötï ma ga ti
kole 'bënnï ga mo'dɔ mötö zïnnï? Lende dɔ rumö nime ko'dɔ ne.
29 Mëdï ti tigɔ 'ba 'dɔ to'dɔ yi rɔ ma këny, ne Bɔko'ba 'ba 'bu yï ilende
zö ti korɔndɔ ene, iya te, mi'di kɔmɔ ma kandi laka kinza miya wa ma
këny mɔtɔ dë zïyï.
30 Mikali 'deni lende 'ba liŋɔ 'be na kɔ'ɔ röyï ki'di yi këddï kari. Ne gɔ
wa'di na ku'bögö akoro ma?”
31 Yakoba iya te, “Ma rɔ tikere römöyï miya te mɔtɔga ti kolɔ yïtötï 'bï
ga yaga di zö.

32 Ne ɔdɔ kiya te ko'ja akoro 'bï nima di zi bilaka mətɔ bine, bɔ mo tɔ nima ëdï kölë tɔne yaga. Bilaka ze ga na me, oma wa ame ga rɔ 'bëyï ne kigeli yaga 'dɔ kömɔ́nnï pili ko'ja."

Yakoba ikali dë ma Rayile na ku'bögö akoro 'ba Labana nima.

33 Labana ɔdɔ koma mï rö kilaka 'ba Yakoba, bo kolɔlɔ kari koma mï 'ba Leya, bo kari 'böwu koma mï 'ba Bila ni ti Zilepa. Tine bo o'ja akoro abo naga nima dë du te. Kina bo kari kɔdɔ mï rö 'ba Rayile toma yïmo.

34 Rayile ogba akoro naga nima 'deni kusu dɔmo mï kilaka bi loma 'ba gɔ gamele ki'di 'deni rö yayi lɔko koloma dɔmo. Labana oma mï rö nima pili tine o'ja akoro abo dë du te.

35 Rayile iya zi 'bu nï, iya te, "Ŋere ma, kinza kënyï dë rɔ 'dïrï tö gɔ ame mënyï dë tɔrɔ zïyï ne, römöyï mëdï ti a dɔ 'ja."

Gɔ kö'du mo na Labana koma ŋgï le ko'ja akoro naga nima dë.

36 Kina Yakoba kënyï ŋgï rɔ 'dïrï ti Labana kititi, iya te, "Lende kënyë wa'di na mo'dɔ? Wa ma mirasi zïyï ki'di koga gɔma kulöwö rɔ ma kututu gɔmo ne na rɔ wa'di?

37 Wa ma ga na me koma yïmo 'deni me, ne ë'bï ma ko'ja di mï löŋgö mo ga bine ëdï yala? Ne ɔdɔ këdï, oja yaga bine kɔmɔ bilaka 'bï ga ti 'bama ga koŋgɔ gɔ lïjë kiya lende ma laka mo mï löŋgö ze tïyï.

38 Mï kɔmɔ kɔɔ 'butë rïyö naga nime mo'dɔ tïyï ne kamölö ti banya 'bï ga ö'bö dë kinza töyö, monyo muruku ma kɔtɔ te dë di mï löŋgö dɔtumu 'ba yërï 'bï ga.

39 Ame ga kuruku kinda'ba mopi gɔ bi mo ŋgï teyi mo'de lende mo dë gbï yɔ kako zïyï. Ame ga ku'bögö rɔ mï korɔndɔ ala rɔ mï kada ne mopi gɔ bi mo teyi kɔzɔ ma kiya zö to'dɔ mo.

40-41 Mï kɔmɔ kɔɔ 'butë rïyö naga nime mo'dɔ tïyï ne, kada oŋma ma rɔ gɔ bi këzë pili, bi këyï okpe yïmɔ́ kote korɔndɔ a mətɔ rɔ tö'dɔ́ kinda'ba kɔmɔ ma dë. Mo'dɔ ndɔbɔ zïyï kɔmɔ kɔɔ 'butë dɔmosowɔ gɔ yïtö rïyö 'bï naga nime, kina me mo'dɔ 'böwu kɔmɔ kɔɔ modɔɔkɔtɔ gɔ ki'di dɔtumu 'ba yërï 'bï mətɔ ga zö. Ne pele ö'bö tuyï mï kpa közï ma mï 'butë.

42 Ma kiya te Bɔko'ba 'ba 'bu ma Abarayama ame bo na gbï Yisika kere ne kinza gɔma dëne me oja ma 'deni mari rɔ közï sari. Bɔko'ba oŋgɔ gomɔ ma ti ndɔbɔ ame mo'dɔ zïyï ne kina ma bo kamo döyï ti korɔndɔ ene."

43 Labana ileki dɔmo zi Yakoba, iya te, "Yïtötï ma ga na pili ma. Kole naga nima pili rɔ kole ma ga. Dɔtumu 'ba yërï naga nima pili rɔ ama ga. Wa naga nime pili këddï koŋgɔ ne me rɔ ama ga. Tine a mətɔ inza ma 'dɔ mo'dɔ tota gɔ yïtötï ma naga nime ti kole ma lïjë köyö naga nime di zïyï.

44 Ako do'dɔ lömu tïyï. Ako dotɔtɔ kulugbï döku dulu dɔmo bine 'dɔ koloma rɔ kïnë 'ba lömu nime do'dɔ 'deni mï löŋgö ze tïyï ne."

45 Kina Yakoba kogba döku kïdëyï dɔmo tɔrɔ.

46 Bo i'di bilaka abo ga kotɔtɔ kulugbï döku kulu dɔmo. Kina lïjë konyo kpënnï di ŋgila döku nima kulu dɔmo yayi ne.

47 Labana ïdëkï möyï gɔ bi nima rɔ Yegara Saduta, tine Yakoba ïdëkï rɔ Galede.

48 Labana iya zi Yakoba, iya te, "Döku nime 'deni rɔ lende kileme mï löŋgö ze tïyï." Gɔ kö'du mo na kïdëkï möyï gɔ bi nima ŋgï rɔ Galede, ame kiya te "Döku 'ba akileme."

49 Labana ileki gbï, kiya te, "Bɔko'ba ki'di kömönï nduwë kö'bö toŋgɔ ze mï rɔ koza ze nime." Gɔ kö'du nime na kïdëkï möyï gɔ bi nima ŋgï rɔ Mizapa, ame kiya te "Kilaŋga koda wa."

50 Labana iya te, “Ɔdɔ ko'dɔ yïtötï ma naga nime rɔ ma kënyë ala ebe
kogbe 'ja mɔtɔ ga ame muwö kö'du mo dë pele, zïyï tikali mo laka kɔmɔ
Bɔko'ba ëdï toŋgɔ ze.
51 Döku nime mulu dɔmo ti ma mïdëyï dɔmo nime
52 ti kö'bö rɔ lende kileme mï löŋgö ze tïyï. A mɔtɔ minza miteli dɔ döku
nime mari mo'dɔ ya tïyï kina a mɔtɔ inza kiteli dɔ döku nime gbï ala ma
mïdëyï dɔmo nime kako ko'dɔ ya tö.
53 Bɔko'ba 'ba Abarayama ti 'ba Nawura ti Bɔko'ba 'ba 'bu nnï ga koŋgɔ
lende nime mï löŋgö ze tïyï.”
Yakoba ulömu rɔ bo ti möyï Bɔko'ba ame 'bu bo Yisika kere ne
54 kina bo kumu roma zi Bɔko'ba dɔ döku nima yayi. Bo ïdëkï bilaka
abo ga kako tonyo akonyo nima lïjë kö'dö dɔ kuruŋgu nima yayi.
55 Mɔlo mï dɔŋbɔ na Labana kome mbili yïtö abo ga ti kole 'bënnï ga bo
kumötö lïjë gbɔ na bo kuyï dɔ bo ŋgï kileki liŋɔ.

32

Yakoba Ni Ti Esawu

1 Yakoba ënyï di yayi kari nduwë mï liŋgere abo nima, kina malayika
mɔtɔ ga 'ba Bɔko'ba kako kondɔsɔ ti bo.
2 Kina ɔdɔ Yakoba ko'ja lïjë 'deni tara tine, bo iya te, “Dɔtaya 'ba Bɔko'ba
na me.” Kina bo kïdëkï möyï gɔ bi nima ŋgï rɔ Manama, ame kiya te “Taya
rïyö.”
3 Yakoba oja bɔ laja abo mɔtɔ ga kari dɔgba kɔmɔ bo zi löndö bo Esawu
mï dɔyayi 'ba Edome.
4 Bo ose zïnnï 'dɔ lïjë kïyëtï kpa bo zi Esawu, kiya te, “Ma Yakoba bɔ laja
'bï, moloma 'deni migabi ti Labana ŋbö kömö mï kada nime tɔne.
5 Ma 'deni ti sa ti akaca ti dɔtumu 'ba kamölö ni ti banya gbï ti atɔli, kina
me mëdï mose lende nime zïyï löbu ma 'dɔ ki'di mïyï këyï rɔma.”
6 Bɔ laja naga nima ileki kako zi Yakoba, kiya te, “Dari 'deni dömö zi bɔ
löndö yï Esawu. Bo ëdï 'deni ndö gɔ kɔri tako turë döyï. Bo ëdï ti bilaka
abo ga kuluku modɔɔmota (400) ti bo.”
7 Kina Yakoba ŋgï rɔ tikere rɔ mbëmbë, na bo koza bilaka abo ga ti
kamölö abo ga ti banya ti sa ti gamele kpaki bi rïyö.
8 Bo omeri ɔdɔ kiya te Esawu kömö dɔtumu ma kɔtɔ kote dɔmo ma kɔtɔ
nima ti kɔmɔ kiriŋa yaga.
9 Yakoba ititi Bɔko'ba, iya te, “Bɔko'ba 'ba 'bu ma löbu Abarayama ti 'ba
'bu ma Yisika, uwö akititi ma. Iya 'deni tönë zö 'dɔ mileki mari mï dɔyayi
ze zi e'be 'bu ma ga, kina gɔ ko'dɔ wa ma laka gbï zö.
10 Ma bɔ laja 'bï nime, ma ŋgï wötï rɔ bɔ lende këyë, mï këyï 'bï ti
kö'du laka 'bï ame kileme zö ne ma gbagba ma mɔ'bɔ dë. Mï kada ma
tönë mumu dɔ yöpö 'ba Yaradene mëdï mari ne, ma ŋge ti përï adɔkotɔni
közö. Ne kina me tɔne mëdï mileki 'deni ti dɔtumu rïyö naga nime.
11 Moma'jo rɔma zïyï, okɔnyi ma di zi bɔ löndö ma Esawu. Ma rɔ tikere
rɔ mbëmbë mɔtɔga bo ëdï kako kote dɔze kpaki ti 'ja ti kole titi.
12 Ne nï Bɔko'ba iya 'deni tönë bine, iya te, ëddï ki'di wa ko'dɔ rönï pili
laka zö ki'di kupö ma konzi kɔzɔ 'jɔ yayi lida 'ba kpa mini löbu ame bɔtɔ
kɔ'bɔ dë tïtëtë mo ne.”
13 Yakoba ö'dö mï gɔ bi nima yayi, na bo koza wa ame ga bo këdï timo
ne ki'di rɔ kpa közï zi Esawu.
14 Bo oza ma banya kuluku sowɔ (200) ti mo'de 'butë rïyö, ma kamölö
kuluku sowɔ (200) ti mo'de 'butë rïyö,

15 ma gamele 'butë mota ti kole mo ga, ma sa 'butë sowɔ ti ŋgulö 'butë,
ma akaca 'butë rïyö ti bɔtɔni mo ga 'butë.
16 Bo oza rɔ dɔtumu ki'di bɔ laja abo ga rɔ bɔ dɔmo. Bo iya zïnnï, iya te,
“Arike nduwë dɔgba kɔmɔ ma. Olake löŋgö dɔtumu mo naga nime këdï
rɔ ma kɔwɔ ti ma këdï kako di gɔmo.”
17 Bo ose zi bɔ laja ma dɔgba nima, iya te, “Ɔdɔ bɔ löndö ma Esawu
kondɔsɔ tïyï kititi yi, kiya te, ‘Ŋere 'bï rɔ yë? Kina ëddï kari yala? Yërï 'ba
yë ga na me kömöyï ne?’
18 Ileki dɔmo zi bo, iya te, ‘Wa 'ba bɔ laja 'bï Yakoba ga na, kina me bo
koja rɔ kpa közï ki'di zi ŋere abo Esawu. Kina Yakoba gbagba bo mo ëdï
yï'böwu.’ ”
19 Bo ose kö'du nime gbï te zi bɔ laja ma mï rïyö mo ti ma mï mota mo
nduwë kala rɔ gönnï nima pili këdï kona yërï naga nima ne, bo iya te,
“Ɔdɔ kondɔsɔke ti Esawu, iyake tara zi bo.
20 Kina iyake gbï te, Yakoba gbagba bo mo ëdï yï'böwu.”
Bo omeri, bo iya te, “Mɔtɔga ti mïyëyï dökï'dï Esawu ti wa naga nime
'dɔ ɔdɔ mëdï mömö pele zi bo yayi tine mï bo ëyï 'deni.”
21 Bo oja kpa közï ki'di naga nima tötï kari dɔgba kɔmɔ bo, tine bo ileke
'ba bo titi tö'dö mï taya yayi.

Nyöpö 'Ba Yakoba

22 Mï korɔndɔ kɔtɔ mo nima na bo kënyï dɔmo kogba 'ja rïyö abo ga ti
'ja ma rïyö ame ga rɔ bɔ laja ne ti kole 'butë dɔɔkɔtɔ abo ga lïjë kumu tɔro
'ba Yaboko.
23 Bo oja lïjë pili kumu dɔ tɔro nima ti wa ame ga pili bo këdï timo ne,
24 tine bo na kileke 'ba bo kutu bo yï'böwu. Kina bilaka mɔtɔ kako
kunyöpö ti bo ŋbö kömö mï kano bi këzë.
25 Kina ɔdɔ bɔ nima koŋgɔ 'deni bo ka'da Yakoba dë kpe tara tine na bo
kokpe dɔ'bötöru mo ŋgï, na kpa dɔ'bötöru Yakoba kogba rönï ŋgï.
26 Bo iya te, “Ola ma mari, gɔ bi ëdï 'deni këzë.”
Yakoba iya te, “Minza mola yi titi. O'dɔ yëyï zö.”
27 Bo iya te, “Möyï yï rɔ yë?”
Yakoba iya te, “Möyï ma rɔ Yakoba.”
28 Bo iya te, “Möyï yï inza kpe rɔ Yakoba, tine 'deni rɔ Yisarele, ame kiya
te ‘Nyöpö ti Bɔko'ba,’ römöyï unyöpö 'deni ti Bɔko'ba gbï ti bilaka lesi ŋbö
ka'da.”
29 Yakoba ititi bo, iya te, “Moma'jo rɔma zïyï, iya möyï yï zö.”
Bo iya te, “Wa'di na ko'dɔkɔ tikali möyï ma gɔmo?” Kina bo ko'dɔ yëyï
zi Yakoba.
30 Yakoba iya te, “Bɔko'ba na me mo'ja mëdï moloma gba di pötö mo
ti kɔmɔ ma?” Kina bo kïdëkï möyï gɔ bi nima rɔ Penowele, ame kiya te
“Kɔmɔ Bɔko'ba.”
31 Yakoba ënyï di Penowele yayi këdï kiteli pele tine kada ëdï 'deni ki'di
kpënï. Tine bo ëdï 'deni kujë ka'bo römöyï dɔ'bötöru bo.
32 Gɔ kö'du mo na me nduwë ŋbö ko'ja kabate kupö Yisarele konyo lërï
ame kpa dɔmoso 'ba dɔ'bötöru ne dë, römöyï kpa dɔmoso nima na kokpe
Yakoba di teyi.

33

Esawu Urë Dɔ Yakoba

1 Yakoba ombi kɔmɔ bo ko'ja Esawu këdï rɔ tako ti bilaka abo ga kuluku
modɔɔmota (400). Kina Yakoba koza kole abo ga ŋgï zi 'ja abo ga Leya ni
ti Rayile ti 'ja ma rïyö ma rɔ bɔ koja laja mo naga nima.

2 Bo i'di bɔ laja naga nima na kösö dɔgba ti kole ma 'bënnï ga, tine na
bo ki'di Leya ti kole ma 'bënï ga Rayile na yï'böwu ti kole 'bëni Yesepa.
3 Yakoba gbagba bo mo na kösö dɔgba zïnnï kari turë dɔ bɔ löndö bo
Esawu ti tudë dɔ bo bërï ŋbö mï modɔmorïyö.
4 Tine Esawu iriŋa kurë dɔ bo kiramo bo kome mbili mo. Kina lïjë kpaki
rïyö koloma ŋgï tudu.
5 Kina ɔdɔ Esawu kuyï kɔmɔ bo ko'ja 'ja naga nima këdï kako ti kole titi
tara tine, bo ititi, iya te, “Yë mo ga na me tïyï ne?”
Yakoba iya te, “Ŋere ma, ya naga nime kole ma Bɔko'ba ko'dɔ mï këyï
koja gɔmo zö na.”
6 Kina 'ja ma rɔ bɔ laja naga nima kömö ŋgï ti kole ma 'bënnï ga kako
kolɔdɔ bërï.
7 Na Leya kömö ti kole ma 'bënï ga, rɔ ŋburuŋburu mo na Rayile ni ti
Yesepa kömö lïjë kolɔdɔ pili bërï.
8 Esawu ileki kititi, iya te, “Ne dɔtumu ame ga mondɔsɔ timo di dɔgba
'dë yayi ne 'jɔ 'ba lende mo tëgë rɔ wa'di?”
Yakoba iya te, “Ŋere ma, mo'dɔ ama 'dɔ tïyëyï dökï'dï yï timo.”
9 Esawu iya te, “Inza tara, löndö ma, mëdï ti 'bama ga, i'di ame ga koloma
rɔ 'bëyï.”
10 Yakoba iya te, “Inza tara, moma'jo rɔma zïyï, ɔdɔ mïyëyï dökï'dï yï
'deni ŋgï utï dɔ kpa közï ki'di ma naga nime, kogba di közö. Rɔ ma laka
to'ja kinë yï nime ŋgï zö kɔzɔ to'ja kinë Bɔko'ba römöyï inda'ba ma 'deni
ti mï këyï.
11 Moma'jo rɔma zïyï utï dɔ kpa közï ki'di ma naga nime mo'de zïyï ne.
Bɔko'ba o'dɔ mï këyï 'deni ki'di wa ma mëdï rɔ leri mo naga pili zö.”
Yakoba oloma nduwë to'dɔ atiri mo ŋbö Esawu kutï dɔmo.
12 Esawu iya te, “Dënyï ti dari, mëdï mösö dɔgba zïyï.”
13 Yakoba iya te, “Ikali gbï kole titi rɔ ma keŋme kina mëdï gbï momeri
kamölö ti sa ame ga kole mo ga këdï gba kulu mba ne, ɔdɔ debe toga lïjë
kulöwö rɔ ma kembe pele ŋge mï tö'dö dɔ kɔtɔ nime lïjë pili ëdï kölë ŋgï
kote.
14 Moma'jo rɔma zïyï, ari tötï ti mokɔkɔ rɔma 'jaa mozi ndɔ gɔ liŋgere
'ba yërï naga nime gbï ti kole titi ti dari dota göyï Edome.”
15 Esawu iya te, “Ne ɔdɔ këdï tara i'di mola bilaka ma mɔtɔ ga kileke tïyï
bine.”
Tine Yakoba iya te, “'Dɔ lïjë kileke bine gɔ wa'di? Mo'dɔkɔ ŋge tïyëyï
dökï'dï yï.”
16 Kina Esawu kileki ŋgï mï kada nima kari Edome
17 tine Yakoba ari 'ba bo za Sukötа bo kubö rö zi bo yayi, kina bo kubö
jɔlɔ gbï zi yërï abo ga. Gɔ kö'du mo na kïdëkï möyï bi nima ŋgï rɔ Sukötа,
ame kiya te “Jɔlɔ.”
18 Di mï tileki 'ba Yakoba di Padanarama nima bo ako laka ŋbö kömö
Sekeme mï dɔyayi 'ba Kanana na bo koga taya abo mï nyaka mɔtɔ ŋgɔsi
dɔ ŋgila gawo nima yayi.
19 Bo ugö kapa 'ba nyaka nima bo koloma yïmo ne di zi bɔ Amoro mɔtɔ
'bu 'ba Sekeme. Ndögö mo ti yamo kïsï kɔtɔ.
20 Kina bo ko'ba bi 'ba akumu yayi kïdëkï möyï mo rɔ bi 'ba akumu 'ba
Bɔko'ba 'ba Yisarele.

34

Wali Gɔ Dina

1 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na Dina nyiti 'ba Yakoba ame Leya köyö ne
kënyï kari toŋgɔ 'ja mɔtɔ ga 'ba mï dɔyayi 'ba Kanana yayi.
2 Sekeme kole 'ba Amoro e'be Iwa o'ja lɔko di yayi. Amoro na rɔ ŋere
'ba dɔyayi nima. Kina Sekeme kari ŋgï kinda'ba lɔko rɔ gbörökötö kö'dö
timo.
3 Dökï'dï bo o'dɔkɔ nyiti nima kina bo koloma ŋgï tilende teyi 'dɔ tïyëyï
dökï'dï mo.
4 Bo iya zi 'bu bo Amoro, iya te, “Mo'dɔkɔ 'dɔ kogbe nyiti nime zö rɔ 'ja.”
5 Yakoba ari kuwö kö'du mo odɔ laŋa 'deni rɔ nyiti abo. Tine kole abo
ga ëdï toda yërï abo ga mï löwu, gɔ kö'du mo na bo kogbɔ dökï'dï bo ŋbö
koda lïjë.
6-7 Kö'du mo ari kömö zi kole 'ba Yakoba ga di mï löwu kina lïjë kënyï
ŋgï kako. Lende mo ïlë'dï ŋgï rönnï mïnnï kata rɔ ma kënyë gɔ ti'ja nima
Sekeme ko'dɔ rönnï lïjë e'be Yisarele ti to'dɔ kö'du ma yawa ma tara ga zi
nyiti 'ba Yakoba ne.
Amoro ënyï kari zi Yakoba 'dɔ tiya lende nima,
8 bo iya zi Yakoba ni, iya te, “Kole ma Sekeme ɔ'ɔ nyiti 'be sowa. Moma'jo
rɔma ziye, i'dike lɔko zi bo kogbe.
9 Do'dɔke pɔri mï löŋgö ze gɔ dogbeke rɔze nduwë tiye.
10 Kina gbï 'dɔ kolomake tize mï dɔyayi nime bine. Ti kolomake mï gɔ
bi ame ga pili ko'dɔkɔke kugöke ndögö rɔ dɔ ŋgölö gɔ këddïke gbï rɔ bɔ
mɔri.”
11 Sekeme ileki gbï kiya zi 'bu 'ba nyiti ti löndö mo ga, iya te, “I'dike
mïye këyï rɔma. Mëdï mopi wa ame ga pili ko'dɔkɔke ne ziye.
12 Iyake wa ma ko'dɔkɔke 'dɔ mi'di zïnï kina odoweke gbe 'be gbï kɔzɔ
ame mïye ko'dɔkɔ ne tara. Wa ame ga pili kïtëtëke mëdï mopi ziye ɔdɔ
kiya te ki'dike lɔko ŋgï zö mogbe.”
13 Kole 'ba Yakoba ga ileki dɔmo rɔ dɔŋgala zi Sekeme ni ti 'bu bo Amoro
römöyï bo odɔ laŋa 'deni rɔ lëmï nnï Dina. Gɔ kö'du mo na lïjë kiya te,
14 “Di'di lëmï ze dë zi bilaka ame kilele dë ne kogbe, kinza ko'de rɔ kaya
rɔze.
15 Ti dutï ŋge dɔmo ɔdɔ ko'dɔke gbï kɔzɔ 'beze kileleke bɔtɔni pili rɔ
gɔmo.
16 Ɔdɔ këdï 'deni tara tine na ti dutï 'jaa togbe rɔze tiye. Ti doloma mï
löŋgö ye bine dodɔ'bɔ rɔze rɔ bilaka kɔtɔ tiye.
17 Ne ɔdɔ kutïke dë gɔ lende ze nime kileleke bɔtɔni 'be ga dëdï dogba
nyiti ze dënyï yaga di bine.”
18 Amoro ni ti kole abo Sekeme ŋgï ti mï këyï gɔ lende nima.
19 Gɔ ame Sekeme kɔ'ɔ Dina nyiti 'ba Yakoba kulöwö ne i'di bo dë kpe
kicayi to'dɔ dölëtï nima. Bo na gbï rɔ bɔ ame bilaka 'bënï ga pili koro rɔ
dɔ kiteli.
20 Kina lïjë kako mï kpa reki 'ba gawo 'bënnï kilende zi bilaka 'bënnï ga,
iya te,
21 “Ya naga nime rɔ ma laka tize. Di'dike lïjë koloma mï dɔyayi nime
bine kugö ndögö rɔ dɔ ŋgölö. Yayi nime ïyöbu kënyë ëdï kɔ'bɔ ze kpaki
tïnnï. Dogbeke yïtö 'bënnï ga gɔ lïjë kogbe yïtö 'beze ga gbï.
22 Tine ya naga nime o'dɔkɔ toloma todɔ'bɔ rönnï tize rɔ bilaka kɔtɔ ɔdɔ
kiya te do'dɔke ŋgï gbï kɔzɔ 'bënnï dileleke bɔtɔni pili rɔ gɔmo.
23 Do'dɔke tara 'dɔ yërï 'bënnï naga nima ti wa 'bënnï ga këdï pili rɔ eze
ga. Dutïke dɔmo zïnnï gɔ lïjë koloma mï löŋgö ze bine.”
24 Bilaka 'ba mï gawo nima pili utï ŋgï gɔ lende 'ba Amoro ni ti kole abo
Sekeme, kina kilele bɔtɔni ma mï löŋgö lïjë yayi ŋgï pili rɔ gɔmo.

25 Mï tö'dö dɔ mota ko'ja ya naga nima këdï gba dɔ wëtö 'ba akilele nima
na kole 'ba Yakoba ga ma rïyö, Simona ni ti Lëwë ame lïjë na rɔ löndö 'ba
Dina ne, kogba mbele 'bënnï ga ŋgï lïjë kusu rönnï kari mï gawo nima
kupö bɔtɔni mo ga me yaga.
26 Lïjë upö Amoro ni gbï ti kole abo Sekeme. Kina lïjë kogba Dina di rö
'ba Sekeme yayi lïjë kënyï kari ë'bënnï.
27 Di pötö löpö nima na kole 'ba Yakoba mɔtɔ ga kako kolɔ wa 'ba mï
gawo nima ŋgï pili kpa dɔkolo laŋa nime kodɔ rɔ lëmï nnï ne.
28 Lïjë otɔtɔ kamölö mo ga ti sa ni ti akaca kpaki ti wa 'ba mï gawo nima
pili ti 'ba mï nyaka.
29 Lïjë ogba wa ame ga rɔ 'ba mɔri 'ba ya naga nima ŋgï pili ti 'ja mo ga
ti kole titi kpaki ti wa 'ba mï liŋɔ mo ga lïjë kari timo.
30 Yakoba iya zi Simona ni ti Lëwë, iya te, “O'deke wali 'deni dɔma,
Kanana naga nime ti Pereze 'bënï kpaki ti bilaka ame ga pili këdï koloma
mï dɔyayi nime ëdï kënyï to'ji ma. Bilaka ma ga na me konzi dë, ɔdɔ kiya
te ya naga nima kotɔtɔ rönnï kalo ya dɔma, lïjë ëdï kote dɔze ŋgï pili ti
bilaka ma ga.”
31 Tine Simona ni ti Lëwë ileki dɔmo, iya te, “Dɔ'dɔkɔ dë gɔ ko'dɔ lëmï
ze kɔzɔ 'ja ame ga rɔ bɔ lende yawa ne tara.”

35

Tusu Akoro

1 Bɔko'ba ilende zi Yakoba, iya te, “Ënyï kari Betele gɔ koloma yayi. O'ba
bi 'ba akumu zö yayi, ma na rɔ Bɔko'ba ma tönë kileme rönï zïyï mï kada
ma këddï kiriŋa di zi löndö yï Esawu ne.”
2 Yakoba iya zi bilaka abo ga ti ya ame ga pili ti bo ne, iya te, “U'duke
akoro 'ba bɔ löwö naga nime kogbake ne mökö. Urögöke rɔye kusuke
bɔŋgɔ ma kɔpɔ rɔye.
3 Dëdï dënyïke di bine darike Betele gɔ mari mo'ba bi 'ba akumu yayi zi
Bɔko'ba ame kokɔnyi ma mï kada 'ba gomɔ ma bo kö'bö nduwë tö di mï
gɔ bi ame ga pili mari teyi ne.”
4 Kina lïjë kotɔtɔ akoro ame ga pili lïjë këdï timo ne ŋgï ko'de zi Yakoba
kpaki ti kaga mo ga kina bo kusu ŋgï bïcï ŋgërï nima yayi ŋgɔsi ŋgila
Sekeme.
5 Mï tënyï 'bënnï na Bɔko'ba ki'di tikere ma löbu ŋgï kila'ba zi bilaka 'ba
mï gawo ma ŋgɔsi yayi naga nima, gɔ kö'du mo na lïjë oga gɔ e'be Yakoba
ga dë.
6 Yakoba ako ti bilaka abo ga pili mï Luza ame 'deni le'jete rɔ Betele ne,
mï dɔyayi 'ba Kanana.
7 Bo o'ba bi 'ba akumu zi Bɔko'ba yayi na bo ki'di möyï Bɔko'ba 'ba
Betele dɔmo römöyï Bɔko'ba ɔdɔ pa kileme rönï zi bo di yayi mï kada ma
bo këdï kiriŋa di zi löndö bo Esawu.
8 Di yayi na Debora bɔ laja 'ba Rebeka kölë kina kusu lɔko bïcï ŋgërï
nima yayi kapa Betele ma kari dɔ ro'ɔ. Kina kïdëkï möyï gɔ bi nima ŋgï
rɔ “Ŋgërï 'ba Monɔ.”
9 Bɔko'ba ɔdɔ kileme rönï 'böwu zi Yakoba ko'ja bo kileki 'deni di
Padanarama. Kina Bɔko'ba ko'dɔ yëyï zi bo,
10 iya te, “Möyï yï rɔ Yakoba, tine kisaki di mï kada nime tɔne nduwë kari
dɔgba ti kïdëkï möyï yï rɔ Yisarele.” Kina kïdëkï möyï bo ŋgï rɔ Yisarele.
11 Bɔko'ba iya zi bo, iya te, “Ma na rɔ Bɔko'ba bɔ tigɔ dɔ kiteli. Öyö kole
kara konzi rɔ mbëmbë. Kupö bilaka ma konzi ti kɔdɔ di mïyï. Ti këdï rɔ
yï lïŋgï 'ba bɔ dɔliŋɔ ma konzi.

12 Mëdï mi'di yayi nime mi'di zi Abarayama ni ti Yisika ne zïyï kina gbï
zi kupö yï ga ma di yï'böwu.”
13 Kina Bɔko'ba këny ŋgï kari ë'bënï.
14 Gɔ bi nima Bɔko'ba kilende ti bo di teyi ne na bo kogba döku kïdëyï
dɔmo yayi, bo kodɔ layi gbï ti 'bu dɔmo bo kulömu zi Bɔko'ba.
15 Kina bo kïdëkï möyï gɔ bi nima ŋgï rɔ Betele.

Tölë 'Ba Rayile

16 Yakoba ni ënyï ti bilaka abo ga di Betele yayi tari, tine gba kota lïjë
këdï rɔ ma kɔwɔ di ŋgila Eporata na kada 'ba lóyó kömö ŋgï zi Rayile, tine
'deni ŋgï rɔ gomɔ ma löbu zïnï.
17 Kina ɔdɔ gomɔ 'bënï 'deni ŋgï rɔ ma këny tine, 'ja bɔ bulï mo iya te,
“Rayile, kinza kere dë kole bɔtɔni mɔtɔ na.”
18 Tine lɔko ëdï 'deni kölë. Ko'ja lɔko këdï 'deni kulöku na lɔko ki'di möyï
kole 'bënï nima ŋgï rɔ Benoni, tine 'bu mo i'di möyï mo rɔ Benyimona.
19 Rayile ölë na kusu lɔko kɔri kari Eporata yayi. Gɔ bi mo nima na me
'deni le'jete rɔ Beteleme ne.
20 Kina Yakoba kogba döku kïdëyï rɔ raba dɔ dögö Rayile yayi ame këdï
gba nduwë ko'ja kabate ne.

Kole 'Ba Yakoba Ga

21 Yakoba iteli nduwë ŋbö bo kari koga taya abo ŋgila Migidala Edere.
22 Mï kada nima Yakoba këdï koloma mï dɔyayi nima yayi ne na Rubënï
kari kö'dö ti Bila ame rɔ 'ja 'ba 'bu bo mɔtɔ ne. Yakoba uwó lende mo kina
bo ŋgï rɔ 'dïrï.
Yakoba ëdï 'deni ti kole 'butë dɔmorïyö.
23 Kole ma köyö 'ba Leya ga na rɔ Rubënï kole ma rɔ dɔndende 'ba
Yakoba, kina ti Simona ni ti Lëwë ti Yuda ti Yisakara ti Zebolona.
24 Kole ma köyö 'ba Rayile ga na rɔ Yesepa ni ti Benyimona.
25 Kole ma köyö 'ba Bila nyiti bɔ laja 'ba Rayile ga na rɔ Dana ni ti
Napatali.
26 Kole ma köyö 'ba Zilepa nyiti bɔ laja 'ba Leya ga na rɔ Gada ni ti Asera.
Kole naga nime öyö pili di Padanarama.
27 Yakoba ari zi 'bu bo Yisika mï Mamore ŋgɔsi ŋgila Eborona, gɔ bi ma
tönë pa Abarayama ni koloma teyi ti Yisika ne.
28 Kɔmɔ kɔɔ 'ba loma 'ba Yisika 'deni kuluku mota kɔdɔ dɔmo 'butë
mota (180) mï kada ma bo këdï kölë.
29 Bo ölë ko'ja bo köndë 'deni kote kina kole abo ga Esawu ni ti Yakoba
kusu bo ŋgï.

36

Kupö Esawu

1 Ame na rɔ möyï kupö Esawu ga ame kïdëkï bo gbï rɔ Edome ne.
2 Esawu ogbe 'ja di mï löŋgö yïtötï 'ba Kanana. Lïjë na rɔ Ada nyiti 'ba
Elone di e'be Ete ni ti Olibama nyiti 'ba Ana kole 'ba Zibeyona di e'be Iwa.
3 Esawu ogbe 'ja mɔtɔ gbï rɔ Basemata nyiti 'ba Yisamele ame rɔ lëmï
'ba Nebayota ni ne.
4 Ada na köyö Elipaza. Basemata öyö Ruwëlë,
5 tine Olibama na köyö 'bënï Yusa ni ti Yalama ti Kora. Kole 'ba Esawu
naga nime öyö pili di mï dɔyayi 'ba Kanana.
6 Kina Esawu kotɔtɔ 'ja abo ga ti kole abo ga ti yïtötï abo ga kpaki ti
bilaka ame ga pili mï liŋɔ abo ne ti yërï pili ti wa ame ga bo ko'ja di mï

dɔyayi 'ba Kanana yayi ne, kina bo kënyï kari mï dɔyayi mɔtɔ rɔ ma kɔwɔ di dɔ ŋgila löndö bo Yakoba.
7 Bo ënyï di yayi römöyï dɔyayi nima lïjë koloma teyi ti löndö bo Yakoba ne ɔ'bɔ lïjë dë kpe, yërï 'bëni ga onzi 'deni ŋgï rɔ mbëmbë gɔ bi ɔ'bɔ lïjë dë kpe todɔ'bɔ dönnï.
8 Kina Esawu kari koloma mï dɔyayi kuruŋgu 'ba Seyira ame kïdëkï gbï rɔ Edome ne.
9 Ame na rɔ kupö Esawu yï lïŋgï 'ba kupö bilaka naga nime kïdëkï lïjë rɔ Edome ma këdï koloma mï dɔyayi kuruŋgu 'ba Seyira.
10-13 Ada 'ja 'ba Esawu öyö kole kɔtɔ zi bo rɔ Elipaza. Elipaza öyö kole bɔtɔni muyï rɔ Temana ni ti Omara ti Zepo ti Gatama ti Kenaza. 'Ja abo mɔtɔ ame rɔ Timina ne na köyö Amaleke. Basemata 'ja 'ba Esawu öyö kole kɔtɔ zi bo rɔ Ruwëlë. Ruwëlë öyö kole sowɔ rɔ Nata ni ti Zera ti Sama ti Miza.
14 'Ja 'ba Esawu ame rɔ Olibama nyiti 'ba Ana kole 'ba Zibeyona ne öyö kole mota zi bo rɔ Yusa ni ti Yalama ti Kora.
15 Dɔ'be ame ga pili kɔdɔ di zi Esawu ne na me ga. Elipaza kole dɔndende 'ba Esawu na rɔ yï lïŋgï 'ba bilaka naga nime, Temana ni ti Omara ti Zepo ti Kenaza
16 ti Kora ti Gatama kina gbï ti Amaleke. Ya naga nime pili rɔ kupö bilaka ma kɔdɔ di zi Ada 'ja 'ba Esawu.
17 Ruwëlë kole 'ba Esawu na rɔ yï lïŋgï 'ba dɔ'be naga nime, Nata ni ti Zera ti Sama kina gbï ti Miza. Ya naga nime pili rɔ kupö bilaka ma kɔdɔ di zi Basemata 'ja 'ba Esawu.
18 Dɔ'be naga nime na rɔ ma kɔdɔ di zi 'ja 'ba Esawu ame rɔ Olibama nyiti 'ba Ana. Lïjë na rɔ Yusa ni ti Yalama ti Kora.
19 Ya naga nime pili rɔ kupö bilaka ma kɔdɔ di zi Esawu.

Kupö Seyira

20 Ame na rɔ kupö Seyira e'be Ori ame lïjë na rɔ bɔ dɔyayi nima ne. Lotana ni ti Sobala ti Zibeyona ti Ana
21 ti Disona ti Ezere ti Disana. Ya naga nime na rɔ yï lïŋgï 'ba e'be Ori mï kpa gɔli mo ga ma gege ame koloma mï dɔyayi 'ba Edome.
22 Lotana na rɔ 'bu 'ba Ori ni ti Emana. Lëmï 'ba Lotana na rɔ Timina.
23 Sobala na rɔ 'bu 'ba Alawana ni ti Manata ti Ebala ti Sepo ti Onama.
24 Kole ma 'ba Zibeyona ga rïyö rɔ Aya ni ti Ana. Ana nime na tönë ko'ja mini kututu këdï kulöwu di mï yayi mï kada ma bo këdï yï mökö toda akaca 'ba 'bu bo ga ne.
25 Kole 'ba Ana na rɔ Disona kina nyiti abo na gbï rɔ Olibama.
26 Kole 'ba Disona ga na rɔ Amedana ni ti Ezebana ti Yiterana ti Korana.
27 Kole 'ba Ezere ga na rɔ Bilana ni ti Zawana ti Akana.
28 Disana na rɔ 'bu 'ba Uzu ni ti Arana.
29 Kpa gɔli 'ba e'be Lotana ni ti Sobala ti Zibeyona ti Ana
30 ti Disona ti Ezere ti Disana na rɔ kupö e'be Ori ma koloma mï dɔyayi 'ba Edome.

Bɔ Dɔliŋɔ 'Ba Edome

31 Mɔlo gba kinza bɔ dɔliŋɔ këdï mï dɔyayi 'ba Yisarele ya naga nime na koloma rɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Edome nduwë rɔ ma kolɔlɔ.
32 Bela kole 'ba Bɔra di mï gawo 'ba Dinaba na koloma rɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Edome.
33 Di pötö tölë 'ba Bela na Jobaba kole 'ba Zera di mï gawo 'ba Bozara kinda'ba kïtï 'ba bɔ dɔliŋɔ nima.

34 Di pötö tölë 'ba Jobaba na Usama di mï dɔyayi 'ba Temana kinda'ba kïtï nima.
35 Di pötö tölë 'ba Usama na Adada kole 'ba Bedada di mï gawo 'ba Awita kinda'ba kïtï nima. Adada na ka'da bilaka 'ba Midiyana mï ya ma di mï dɔyayi 'ba Mowaba.
36 Di pötö tölë 'ba Adada na Samala di mï gawo 'ba Meseraka kinda'ba kïtï nima.
37 Di pötö tölë 'ba Samala na Sawola di mï Robota di kpa yöpö Epurate kinda'ba kïtï nima.
38 Di pötö tölë 'ba Sawola na Bala Anana kole 'ba Akobora kinda'ba kïtï nima.
39 Di pötö tölë 'ba Bala Anana na Adara di mï gawo 'ba Pawu kinda'ba kïtï nima. Möyï 'ja abo na rɔ Metabele nyiti 'ba Matorede nyiti 'ba Mesaba.

Yï Lïŋgï 'Ba Edome

40 Esawu na rɔ yï lïŋgï 'ba kupö bilaka naga nima kïdëkï lïjë rɔ Edome ne. Möyï nnï ga na me pili ti kpa gɔli 'bënnï ga ti gɔ bi ma lïjë koloma teyi. Lïjë na rɔ e'be Timina ni ti Alawana ti Yetete
41 ti Olibama ti Ela ti Pinona
42 ti Kenaza ti Temana ti Mibizara
43 ti Magadile ti Irama. Esawu na rɔ yï lïŋgï 'ba bilaka 'ba Edome naga nime, gɔ bi ma lïjë koloma teyi di mï dɔyayi nima yayi ïdëkï pili ti möyï kpa gɔli 'bënnï ga ma gege.

37

Yesepa

1 Di pötö tölë 'ba Yisika kole abo Yakoba oloma nduwë kö'bö mï Kanana dɔliŋɔ ma 'bu bo koloma mɔlo teyi.
2-3 Tine lende 'ba kole 'ba Yakoba ga na kɔzɔ a nime te.
Yesepa na rɔ kole ma Yakoba köyö ko'ja rɔ bo kandi 'deni. Kina bo kɔ'ɔ Yesepa ŋgï rɔ dɔ kiteli pili di dɔ kole abo mɔtɔ naga nima. Kina ɔdɔ Yesepa kɔmɔ kɔɔ abo këdï 'deni 'butë döömu dɔmorïyö tine bo oloma tiliŋgere ti löndö bo ga ame Yakoba köyö ti 'ja abo ga Bila ni ti Zilepa ne. Lïjë ëdï koda kamölö ni ti banya 'ba Yakoba, tine lende ko'dɔ 'bënnï ele dë. Kina Yesepa kö'bö nduwë to'de lende mo zi 'bu nnï.
Gɔ kö'du 'ba akɔ'ɔ ame bo kɔ'ɔ Yesepa kulöwö ne mï kada mɔtɔ tine na bo ki'di bɔŋgɔ kele kakpa kilala yayi ŋgï zi Yesepa.
4 Kina ɔdɔ ya mɔtɔ naga nima koŋgɔ 'bu nnï kɔ'ɔ Yesepa 'deni ŋgï rɔ dɔ kiteli tara tine lïjë i'di ŋgï tombi mïnnï rɔ Yesepa. Lïjë ilende dë kpe zi bo rɔ mugu këyï.
5 Mï kada mɔtɔ na nyï ko'de dɔ Yesepa, kina ɔdɔ bo kïyëtï gɔmo zi löndö bo ga tine i'di lïjë ko'jï bo ŋgï rɔ mbëmbë.
6 Bo iya te zïnnï, “Uwöke tɔ ma, nyï o'de dɔma ti korɔndɔ ene
7 tëgë dëdïke pili mï nyaka tudödu kolɔkɔ. Kina dɔ kolɔkɔ ma 'bama këmyï kɔrɔ ŋgï tɔrɔ kɔzɔ bilaka lesi tara, kina dɔ kolɔkɔ ma 'beye ga kako ŋgï kuru dɔ 'bama tönë lïjë kolɔdɔ ŋgï pili bërï kɔzɔ bilaka ame kolɔdɔ bërï kɔmɔ ŋere ne tara.”
8 Bɔ löndö bo ga iya te, “Mï nyï 'bï nima iya te o'dɔkɔ to'dɔ röyï rɔ ŋere dɔze? Inza ko'dɔ du te.” Kina lïjë ko'ji bo ŋgï rɔ ma këmyë gɔ kö'du 'ba nyï nima kina gbï gɔ ame bo kiya lende 'ba rönnï ne.
9 Mï kada mɔtɔ na nyï ko'de 'böwu dɔ Yesepa. Kina bo kïyëtï gɔmo gbï zi bɔ löndö bo ga. Bo iya te, “Nyï mɔtɔ o'de dɔma gbï tëgë kada nï ti nyepe ako ti këlu 'butë dɔɔkɔtɔ kolɔdɔ bërï kɔmɔ ma.”

10 Bo ari kïyëtï gɔ lende nima gbï zi Yakoba. Ɔdɔ Yakoba kuwö lende
nima 'deni tara tine, bo iya te, “Kole ma, wa'di na tara? Mï nyï 'bï nima
iya te ze ti möyï ti löndö yï ga ti dolɔdɔ bërï kömöyï?”
11 Kina löndö 'ba Yesepa ga kombi mïnnï ŋgï rɔ bo rɔ ma këny ë. Tine
Yakoba ö'bö 'ba bo nduwë tomeri gɔ lende nima.

Tugö Yesepa

12 Mï kada mɔtɔ na löndö 'ba Yesepa ga këny ï kari yï mökö bi liŋgere
toda yërï 'ba Yakoba ga. Lïjë ari ŋbö mï dɔyayi 'ba Sekeme.
13 Kina Yakoba kiya te zi Yesepa, “Löndö yï ga ëdï toda yërï ma ga mï
dɔyayi 'ba Sekeme. Mëdï moja yï kari toŋgɔ lïjë.”
Yesepa iya te, “Ele, muwö 'deni.”
14 Yakoba iya te, “Ari koŋgɔ löndö yï ga ti yërï ma ga 'dɔ kako kïyëtï
lende mo zö.”
Kina Yakoba koja bo ŋgï di kpa tɔro 'ba Eborona yayi kari dɔyayi 'ba
Sekeme.
15 Di mï tömö abo Sekeme bɔ mɔtɔ o'ja bo këdï kiliŋgere ŋgï sowa kebe
yï mökö. Bɔ nima iya te, “Wa'di na këddï koma?”
16 Bo iya te, “Mëdï moma gɔ löndö ma ga, lïjë oloma toda yërï 'bënnï pa
bine. Iya zö te 'di, baba, lïjë ëdï yala?”
17 Bɔ nima iya te, “Lïjë ënyï 'deni di bine. Muwö lïjë koloma tiya mo
tëgë lïjë o'dɔkɔ tari Dotana.”
Kina Yesepa kari ŋgï nduwë gɔ löndö bo ga, bo kari ko'ja lïjë Dotana.
18 Kina ɔdɔ bo kömö 'deni lïjë o'ja bo mɔlo di bi kɔwɔ na lïjë kususu
kpënnï ŋgï rɔ bo 'dɔ tupö mo yaga.
19 Lïjë iya te, “Bɔ tönë ko'dɔ rɔ bo rɔ bɔ nyï ko'de dɔ bo ne, bo na me
'dë këdï kako.
20 Bi abo nati, dupöke bo yaga du'duke töku bo mï daa bine, 'dɔ dari
diyake te kuruku na kinda'ba bo 'deni konyo bo. Ti doŋgɔke ɔdɔ wa'di na
ti ko'dɔ rönï gɔ nyï abo nima ya?”
21 Kina ɔdɔ bɔ löndö bo Rubënï kuwö lende nima 'deni tara, bo o'dɔkɔ
tokɔnyi Yesepa di zi lïjë. Kina bo kiya te, “Kinza dupöke bo dë rɔ tupö,
22 du'duke bo mï daa kalo nime mï mökö bine. Kinza dosake közïze dë
rɔ bo.”
Bo o'dɔkɔ tokɔnyi Yesepa di zi lïjë 'dɔ bo koja kileki kari zi 'bu nnï.
23 Kina ɔdɔ Yesepa kömö 'deni zïnnï yayi tine lïjë inda'ba bo ŋgï kolɔ
bɔŋgɔ yaga di rɔ bo, bɔŋgɔ kele kakpa kilala yayi tönë.
24 Kina lïjë kogba bo ŋgï ku'du mï daa nima mini mo kulöku 'deni yaga
mɔlo di yïmo ne.
25 Tine mbowa di pötö mo kota bɔ löndö 'ba Yesepa naga nima këdï gba
tonyo akonyo na lïjë ko'ja e'be Yisamele mɔtɔ ga ŋgï këdï kari dɔ liŋgere
kebe yayi. Ya naga nima ëdï kiliŋgere rɔ ma konzi kako di Gilada këdï kari
Ezipeto ti gamele 'bënnï ga kombi a 'ba ndögö 'bënnï ga ame ti dɔkomali
wɔwɔ ma kato kele kulöwö yïmo.
26 Kina Yuda kiya zi bɔ löndö bo ama ga, iya te, “Ɔdɔ dupöke Yesepa
pele dandike gɔmo, wa'di na ti do'jake di gɔmo?
27 Bo löndö ze na, kinza do'dɔke ɔtɔ dë zi bo, ze ame aa rɔ kole 'ba 'bu
kɔtɔ ne. Zize ŋgï togba bo tugö bo zi Yisamele naga nime.”
Kina löndö bo ama ga kutï ŋgï pili gɔ lende nima.
28 E'be Yisamele naga nima ömö yayi ti Midiyana mɔtɔ ga ame rɔ bɔ
ndögö ne. Kina kole 'ba Yakoba ga kotɔ Yesepa ŋgï yaga di mï daa kari
kugö zi ya naga nima ti yamo 'butë rïyö. Kina bilaka naga nima kogba
Yesepa ŋgï kari timo Ezipeto.

29 Kina ɔdɔ Rubënï kileki kari yayi tine bo o'ja Yesepa inza kpe mï daa.
Kina bo ŋgï ti meri rɔ ma kënyë, bo kirica bɔŋgɔ yaga di rɔ bo römöyï
lende nima ata 'deni dökï'dï bo sowa.
30 Kina bo kari zi löndö bo ga, bo iya te, “Bɔ titi nime inza kpe 'dë, ti
mo'dɔ rɔma tɔne tondo?”
31 Kina lïjë kënyï kupö banya kusu bɔŋgɔ 'ba Yesepa mï roma mo.
32 Kina lïjë kari ti bɔŋgɔ nima kileme zi 'bu nnï Yakoba, iya te, “Do'ja a
nime di mökö, ɔdɔ tara ne bɔŋgɔ 'ba kole 'bï Yesepa na dë ya?”
33 Kina Yakoba kikali bɔŋgɔ nima ŋgï. Bo iya te, “Bu'bu, bɔŋgɔ 'ba kole
ma na. Kuruku tɔ ne ga upö bo 'deni ŋgï kirica mï bo rɔ kɔtɔkɔtɔ.”
34 Kina Yakoba kudu ŋgï kirica bɔŋgɔ ma laka yaga di rɔ bo kolɔ rɔ
bɔŋgɔ 'ba monɔ. Kina bo koloma ŋgï tudu kole abo Yesepa rɔ gɔ kɔwɔ.
35 Kole abo ga ako pili ti yïtötï mo ga tuyë kɔmɔ bo. Tine bo o'dɔkɔ abo
lende 'ba kɔmɔ kuyë 'bënnï dë. Bo iya te, “Inza tara, kole ma na me kölë
'deni, mo'dɔkɔ gbï 'dɔ mölë yaga. Meri abo ëdï kupö ma.”
Kina bo koloma ŋgï rɔ kɔmɔ tɔlɔ gɔ lende 'ba Yesepa.
36 Dëmba mï kada mo nima ne bilaka 'ba Midiyana naga nima oto Yesepa
'deni ŋbö kari Ezipeto kugö zi Potiparo rɔ atɔli. Potiparo nima na rɔ bɔ
laja 'ba bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Ezipeto, bo na rɔ bɔ dɔ bɔ kanya 'ba bɔ
dɔliŋɔ.

38

Yuda Ni Ti Tamara

1 Mï kɔmɔ kɔɔ mo nima na Yuda kënyï di mï löŋgö löndö bo ga kari
koloma ti bɔ mɔtɔ möyï mo rɔ Ira bɔ Adolama mɔtɔ.
2 Di liŋɔ 'ba bɔ nima yayi na bo kari ko'ja nyiti mɔtɔ rɔ yïtö 'ba Kanana.
Möyï 'bu mo ïdëkï rɔ Suwa. Bo ogbe nyiti nima
3 tine na lɔko kɔmɔ ŋgï köyö kole bɔtɔni kina ki'di möyï mo rɔ Ere.
4 Lɔko ɔmɔ 'böwu gbï di gɔmo köyö rɔ kole bɔtɔni kina lɔko ki'di möyï
mo rɔ Onana.
5 Di gɔmo 'böwu lɔko ari köyö kole ma mï mota gbï rɔ kole bɔtɔni kina
lɔko ki'di möyï mo rɔ Sela. Mï kada nima Yuda ëdï koloma Keziba.
6 Kina ɔdɔ Ere kole ma dɔndende nima kïyöbu 'deni tine Yuda ogbe 'ja
teyi möyï mo rɔ Tamara.
7 Tine Ere o'dɔ lende kënyë ŋgï rɔ mbëmbë. Kina ɔdɔ Bɔko'ba koŋgɔ
lende kënyë 'ba Ere 'deni ŋgï kulöwö tara yɔ na kupö bo ŋgï yaga.
8 Kina Yuda kilende zi kole abo ma mï rïyö mo nima kïdëkï möyï mo rɔ
Onana ne. Bo iya te, “'Jɔkɔ yï nima ɔdɔ gɔmo kinda'ba közïmo 'dɔ köyöke
kole 'dɔ ki'di dɔ löndö yï ame kölë ne kudu timo.”
9 Tine Onana ikali kole naga nima bo këdï köyö ti 'ja 'ba löndö bo nima
inza kilëbï dɔ bo kada mɔtɔ. Gɔ kö'du mo na ɔdɔ lïjë këdï kö'dö ti Tamara
bo ebe ti'di wa dɔ bɔtɔni abo kolɔdɔ za bërï mï yayi, römöyï kinza bo köyö
kole ra ti 'ja 'ba löndö bo nima.
10 Kina Bɔko'ba kënyï ŋgï rɔ 'dïrï ti Onana gɔ lende ko'dɔ abo nima kina
kupö bo ŋgï gbï yaga.

11 Yuda rɔ meri gɔ lende 'ba kole rïyö abo naga nime. Gɔ kö'du mo na
ki'di bo kere ŋgï kinza Sela kari kölë ra gbï kɔzɔ a nima tara. Kina bo kiya
te zi Tamara, “Ïleki kari liŋɔ 'ba 'bu yï koloma yayi rɔ makuru'bë ŋbö Sela
kïyöbu.” Kina Tamara kileki ŋgï kari koloma liŋɔ 'ba 'bu nï.
12 Mï kɔmɔ kɔɔ mɔtɔ 'böwu yayi na 'ja 'ba Yuda tönë rɔ nyiti 'ba Suwa
ne kölë ŋgï. Kina ɔdɔ bo kote tudu 'ja abo 'deni tine lïjë ënyï ti bɔ murë

bo Ira tari Timana toŋgɔ bilaka abo ga ame këdï tumu sunë kamölö abo ga yayi ne.
13 Kina ɔdɔ Tamara kuwö lende mo kiya te lanzo nï Yuda ëdï ko'dɔkɔ tari Timana tumu sunë kamölö abo ga tine,
14 lɔko ikali Sela kole 'ba lanzo nï ïyöbu 'deni kɔmɔ mo kɔpɔ, kina me lanzo nï o'dɔkɔ dë todɔ kpënï zi kole nime 'dɔ kɔdɔ gönï. Tine na lɔko kolɔ bɔŋgɔ 'ba monɔ ŋgï yaga di rönï, lɔko kisali rönï kolɔ bɔŋgɔ rönï kolo mɔtɔ dönï kola ŋge rɔ kömönï. Kina lɔko kënyï ŋgï kari koloma kpa kɔri ŋɔli ŋgila gawo 'ba Enayima kpa gɔ kɔri kari Timana.
15 Kina ɔdɔ Yuda kömö 'deni ko'ja lɔko këdï koloma kpa kɔri tine bo omeri 'ba bo, bo iya te bɔ rɔnyɔ na, römöyï lɔko olo kömönï 'deni liyɔ teyi ti bɔŋgɔ.
16 Bo ikali dë kpe rɔ 'ja 'ba kole abo. Kina bo kilende zïnï, iya te, “Ako zö, mo'dɔkɔ yi.”
Lɔko iya te, “Wa'di na ti ki'di zö?”
17 Bo iya te, “Ti moja kole banya kako zïyï.”
Lɔko iya te, “Wa'di na ti ki'di zö tötï 'dɔ mikali timo ëddï koja banya kako zö?”
18 Bo iya te, “Wa'di na ko'dɔkɔ?”
Lɔko iya te, “I'di wa 'ba tugu möyï yï nima zö pili ti kabi mo. Kina i'di përï adɔkotɔni 'bï nima gbï zö.”
Kina ɔdɔ bo ki'di wa naga nime 'deni pili zïnï tine na bo kö'dö ŋgï tïnï na lɔko kombi mï ŋgï.
19 Kina lɔko kënyï ŋgï di gɔ bi nima yayi kari ë'bënï. Lɔko ari kope bɔŋgɔ kolo 'bënï nima ŋgï yaga, lɔko kolɔ 'ba monɔ tönë kileki rönï.
20 Kina Yuda koja bɔ murë bo Ira kari ti banya 'dɔ tari ti'di mo zi bɔ rɔnyɔ tönë lïjë ko'ja di gɔ kɔri ne 'dɔ bo kotɔtɔ wa ma tönë ga bo ki'di tötï teyi ne kako timo. Tine Ira ari ko'ja lɔko kinza kpe yayi.
21 Bo ititi bilaka 'ba gɔ bi nima yayi, bo iya te, “'Ja bɔ rɔnyɔ nime koloma kpa kɔri ŋɔli ŋgila gawo 'ba Enayima bine ne, lɔko ari 'deni yala?”
Lïjë iya te, “'Ja bɔ rɔnyɔ ɔtɔ inza gɔ bi ze nime bine.”
22 Kina Ira kileki ŋgï kari zi Yuda. Bo iya te, “Mari mo'ja lɔko dë. Bilaka ame ga yayi ne iya zö tëgë, 'ja bɔ rɔnyɔ ɔtɔ inza du te mï gɔ bi 'bënnï nima.”
23 Yuda iya te, “I'di lɔko kogba wa naga nima ka yayi. Doma gönï dë towa kinza ko'de rɔ kaya rɔze. Moja banya zïnï kina me kari ko'ja lɔko dë, embe dë gbï.”

24 Mï mota 'ba nyepe ma di pötö lende tönë na bɔ mɔtɔ kako zi Yuda, kiya te, “Tamara 'ja 'ba kole 'bï o'dɔ rönï 'deni ŋgï rɔ bɔ rɔnyɔ kina me lɔko kɔmɔ 'deni di mï kɔri 'ba yërï ko'dɔ 'bënï nima.”
Yuda iya te, “Ari kinda'ba nï kupö yaga ku'du lɔko mï pa'do ma löbu kilaŋma yaga.”
25 Kina ɔdɔ lïjë kogba nï 'deni këdï kari 'dɔ tupö mo tine, lɔko oja laja kari gɔ Yuda. Lɔko iya te, “Oŋgɔ wa naga nime te, wa 'ba tugu möyï ti kabi mo ga pili ti përï adɔkotɔni nime. Ikali bɔ dɔmo? Bɔ dɔ wa naga nime na me ki'di kole yïmö.”
26 Yuda ikali wa naga nima na bo kodɔ kpa bo ŋgï gɔ lende mo. Bo iya te, “Lende 'bënï ele 'deni kiteli 'bama. Dëne 'dɔ mi'di lɔko ra zi kole ma Sela, ne kina me mi'di lɔko dë yɔ.” Tine Yuda ileki dë kpe kö'dö ti Tamara.
27 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kada 'ba löyö 'bënï tine ikali ŋgï kole roŋa na mïnï.

28 Tine ko'ja lɔko këdï ko'dɔ töyö 'deni yɔ na kole ma kɔtɔ koja közïnï
ŋgï yaga. Kina bɔ bulï mo kudödu kabi kasi közïmo. Lɔko iya te, “Kole
nime na köyö dɔgba.”
29 Tine kole mo tönë ënyï kotɔ ë'bënï kɔnyɔ nï 'böwu kileki mïyö, kole
mɔtɔ na za 'böwu köyö dɔgba. Bɔ bulï nima iya te, “Awo, o'dɔ 'bëyï ka ŋgï
ti tigɔ na ma ki'di kïtïrï kpa kɔri zïyï.”
Gɔ kö'du mo na lïjë ki'di möyï bo rɔ Pereze. 'Jɔ 'ba lende mo tëgë, “Tïtïrï
kpa kɔri.”
30 Tine mbowa di pötö mo na köyö kole ma tönë kudödu kabi kasi közïmo
ne ŋgï. Kina lïjë ki'di möyï mo rɔ Zera.

39

Yesepa Ni Ti Potiparo

1 Yisamele tönë ga oto Yesepa ŋbö kari Ezipeto kari kugö zi bɔ mɔtɔ rɔ
Potiparo löbu 'ba turu ma kɔtɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima rɔ bɔ dɔ bɔ
kanya ne.
2 Tine Bɔko'ba ëdï nduwë ti Yesepa di yayi tokɔnyi mo 'dɔ wa pili ame
ga bo këdï ko'dɔ ne kari nduwë rɔ ma kodɔrɔ. Kina Yesepa koloma ŋgï rɔ
atɔli 'ba mï liŋɔ 'ba Potiparo.
3 Kina ɔdɔ Potiparo koŋgɔ 'deni Bɔko'ba këdï kokɔnyi Yesepa mï ndɔbɔ
ko'dɔ abo ga pili ki'di ndɔbɔ abo këdï kari rɔ ma kodɔrɔ tine,
4 lende mo oŋmi ŋgï dökï'dï Potiparo rɔ mbëmbë. Kina bo ki'di Yesepa
ŋgï rɔ bɔ laja abo kose gɔ liŋɔ abo pili zi Yesepa 'dɔ koŋgɔ gɔ wa pili ame
ga këdï mï liŋɔ yayi ne.
5 Mï kada nima Potiparo ki'di Yesepa 'deni rɔ bɔ koŋgɔ gɔ wa pili 'ba mï
liŋɔ abo ga ne, Bɔko'ba okɔnyi Potiparo gbï ki'di lende mo ga pili kari rɔ
ma kodɔrɔ kpaki ti wa 'ba mï liŋɔ pili ti 'ba mï nyaka. Bo okɔnyi Potiparo
gɔ kö'du 'ba Yesepa.
6 Kina Potiparo ki'di abo ga ŋgï pili közï Yesepa 'dɔ koŋgɔ gɔmo bo omeri
a mɔtɔ dë kpe gɔ lende 'ba wa 'ba mï liŋɔ abo ga tine ŋge kɔtɔ rɔ akonyo
ma bo ko'dɔkɔ tonyo mo.

Yesepa Ni Ti 'Ja 'Ba Potiparo

Yesepa rɔ kole ma kele rɔ ma kënyë,
7 gɔ kö'du mo na mbowa te yɔ 'ja 'ba Potiparo i'di kömönï ŋgï dɔ bo. Mï
kada mɔtɔ tine na lɔko kënyï kiya zi Yesepa, tëgë, “Ako kö'dö tö.”
8 Tine Yesepa ilagi abo ŋgï. Bo iya te, “Bu'bu, ma ame aa mï liŋɔ bine,
më'dë yï na gbï rɔ ŋere ma ame le'jete bo komeri a mɔtɔ dë kpe gɔ wa 'ba
mï liŋɔ abo. Bo kose gɔ abo ga 'deni pili zö,
9 bo ki'di ma 'deni ti közï kakpa mbiri dɔ liŋɔ abo nime gbï kɔzɔ 'ba bo.
Bo o'jɔŋɔ gɔ wa ma kɔtɔ mɔtɔ te dë di zö tine ŋge kɔtɔ rɔ nï 'ja abo. Lende
ame 'deni te ne 'dɔ mari mo'dɔ kö'du ma yawa ma tara ga totondo? Ti
kinza rɔ lende kënyë ma löbu kɔmɔ Bɔko'ba?”
10 Bo ilagi abo ŋgï kɔzɔ a nima tara. Kina ɔdɔ 'ja nima kö'bö pele tokpasi
bo kote kada pili 'dɔ tö'dö tïnï bo o'dɔkɔ abo dë.
11 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja Yesepa kɔdɔ 'deni rö mɔtɔ bi ndɔbɔ,
kina bɔ laja mɔtɔ ga inza gbï ti bo yayi,
12 na 'ja tönë kënyï kikapo bɔŋgɔ ma kakpa 'ba rɔ bo ŋgï, lɔko iya te,
“Ako kö'dö tö.”
Na bo kolɔ rɔ bo ŋgï kola bɔŋgɔ 'ba rɔ bo közï 'ja tönë bo kiriŋa abo
kɔdɔ yaga.

13 Kina ɔdɔ lɔko koŋgɔ Yesepa kiriŋa 'deni kari yaga kola bɔŋgɔ nima
tara tine
14 na lɔko kulörï ŋgï rɔ ma kembe kïdëkï bɔ laja 'bënï ga. Lɔko iya te,
“Wuwu, atɔli Ebere nima më'dë ma ko'de bine ne, bo ëdï 'deni le'jete kuyï
dɔ giliti kuruku zize. Bo ɔdɔ gɔma bine gïrï nime tëgë 'dɔ bo kö'dö tö.
Kina me mulörï rɔ ma kembe,
15 bo kuwö mëdï mulörï yɔ na ma bo kiriŋa ŋgï kari yaga yayi kola
bɔŋgɔ 'ba rɔ bo me bine.”
16 Lɔko ikeki bɔŋgɔ 'ba Yesepa nima ŋbö kidabi më'dë nï Potiparo kileki
kako liŋɔ.
17 Kina lɔko kïyëtï lende mo zi bo, iya te, “Atɔli Ebere 'bï nima ko'de
bine ne, bo ënyï ŋgï tɔne kɔdɔ kari gɔma rö ma 'dë yayi to'dɔ lende yawa
rɔma.
18 Mulörï dönï rɔ ma kembe na bo kiriŋa ŋgï kɔdɔ yaga kola bɔŋgɔ abo
tö bine.”
19 Lende nime i'di Potiparo ŋgï rɔ 'dïrï
20 ki'di bɔ kanya kinda'ba Yesepa koto kari mï maboso 'ba bɔ dɔliŋɔ.
Kina Yesepa koloma ŋgï yayi tara.
21 Tine pele di mï maboso yayi Bɔko'ba ëdï nduwë kokɔnyi bo. Kina ɔdɔ
bɔ dɔ maboso nima koŋgɔ ndɔbɔ 'ba Yesepa ga 'deni ŋgï pili rɔ ma laka
tara tine,
22 bo i'di Yesepa ŋgï mbiri dɔ bilaka ame ga këdï mï maboso yayi ne
toŋgɔ gɔ ndɔbɔ ko'dɔ 'bënnï ga.
23 Bɔ dɔ maboso nima omeri a mɔtɔ dë kpe gɔ lende 'ba wa ame ga bo
kose gɔmo 'deni pili zi Yesepa ne. Bo ikali ŋgï rɔ ma laka Bɔko'ba ëdï ti
Yesepa tokɔnyi mo ki'di ndɔbɔ ko'dɔ mo ga këdï kari pili rɔ ma kodɔrɔ.

40

Nyï 'Ba Bɔ Maboso

1-2 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto ame kïdëkï rɔ Paro
'bënnï mo ne kënyï ŋgï rɔ 'dïrï ti bilaka löbu rïyö mɔtɔ ga ma këdï ko'dɔ
ndɔbɔ zi bo. Bɔ ma kɔtɔ rɔ bɔ dɔ bɔ koti layi zi bo, tine bɔ mɔtɔ rɔ löbu
'ba dɔ ya ma këdï koŋma maŋgolɔ'bɔ zi bo. Bo ënyï tïnnï rɔ 'dïrï gɔ lende
ko'dɔ 'bënnï
3 kina bo ki'di lïjë ŋgï mï maboso mï liŋɔ 'ba bɔ dɔ bɔ kanya abo. Maboso
nima na gbï Yesepa këdï yïmo.
4 Kina bɔ dɔ bɔ kanya nima ki'di Yesepa ŋgï 'dɔ koja laja zi bilaka löbu
rïyö naga nima di mï maboso yayi. Kina Yesepa koloma ŋgï rɔ toja laja
zïnnï.
Kina ɔdɔ lïjë koloma 'deni yayi tara tine,
5 mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ rɔ mï korɔndɔ na nyï ko'de ŋgï dɔ bilaka
löbu rïyö tönë ga di mï maboso yayi. Nyï mo ga pili rɔ 'beri'beri, kina 'jɔ
'ba lende mo ga gbï pili rɔ 'beri'beri.
6 Yesepa ako rɔ mï dɔŋbɔ ko'ja lïjë koloma 'deni ŋgï rɔ dɔ lisa.
7 Bo iya te, “Wa'di na këddï koŋgɔke bi 'bawo tɔne tara gɔmo?”
8 Lïjë iya te, “Nyï na ko'de dɔze ti korɔndɔ ene kina me bɔtɔ bɔ kikali
tïyëtï 'jɔ 'ba lende mo ga zize inza.”
Bo iya te, “Rɔ ma laka Bɔko'ba na këdï ki'di bilaka kikali tïyëtï 'jɔ 'ba
nyï. Ïyëtïke gɔ nyï 'be mo naga nima te zö.”
9 Kina bɔ ma tönë rɔ bɔ dɔ bɔ koti layi zi bɔ dɔliŋɔ ne kënyï ŋgï tïyëtï
gɔ nyï ma 'ba bo zi Yesepa, iya te, “Mo'ja mɔwɔ këdï ko'dɔ rɔ layi,

10 dɔŋgila mo ga mota. Tine mari mo'ja këdï 'deni rɔ tomo. Tëgë me
mbowa te yɔ kina kumöru ŋgï kana ŋgï kasi welo.
11 Kösu 'ba bɔ dɔliŋɔ ëdï közö kina mite'de ma kana mo ŋgï muzï tɔlɔ
mo kolɔdɔ mï kösu kina mari mi'di ŋgï zi bɔ dɔliŋɔ."
12 Yesepa iya te, "'Jɔ 'ba lende 'ba nyï 'bï nima kina me, dɔŋgila ŋgërï
mota naga nima ko'ja ne, tö'dö dɔ mota na.
13 Tine di pötö tö'dö dɔ mota nime bɔ dɔliŋɔ ëdï koja yi yaga di mï
maboso bine kileki yi mï ndɔbɔ 'bï ma mɔlo kari toti layi zi bo kɔzɔ ma
dɔgba tara.
14 Ne ɔdɔ kope yi 'deni yaga di mï gomɔ mbëmbë 'ba maboso nime,
moma'jo rɔma zïyï kinza ki'di lende ma dë kudölu di döyï. Ari kokɔnyi
ma ti tïyëtï gɔ lende ma zi bɔ dɔliŋɔ 'dɔ ki'di bo kope ma gbï yaga di mï
maboso nime.
15 Ma 'bama mo'dɔ lende këngë ɔtɔ dë yɔ, inda'ba ma di dɔyayi ze 'ba
Ebere ko'de ma Ezipeto bine. Di bine gbï mo'dɔ lende këngë ɔtɔ dë gbï yɔ
kina me ko'de ma ŋgï kako mï maboso bine."
16 Kina bɔ ma löbu mɔtɔ nima ame pa rɔ bɔ ko'dɔ maŋgolɔ'bɔ zi bɔ
dɔliŋɔ ne, ɔdɔ bo koŋgɔ 'deni nyï nima 'jɔ 'ba lende mo kïyëtï rönï ŋgï rɔ
ma kele tara tine, bo iya te zi Yesepa, "Nyï o'de gbï dɔma tëgë mëdï mombi
gbërë 'ba maŋgolɔ'bɔ mota dɔma.
17 Tine mï gbërë ame dɔ ama ga ne dɔkomali maŋgolɔ'bɔ ëdï yïmo ame
ko'de 'deni zi bɔ dɔliŋɔ ne. Kina yali kako ŋgï koloma togɔ maŋgolɔ'bɔ
mo naga nima."
18 Yesepa iya te, "'Jɔ 'ba lende 'ba nyï 'bï nima kina kɔzɔ a nime te. Gbërë
mota naga nima kombi ne tö'dö dɔ mota na.
19 Tine di pötö tö'dö dɔ mota bɔ dɔliŋɔ ëdï koja yi yaga di mï maboso
nime kari kosi mugu yï dɔ ŋgërï tɔrɔ kölë yaga. Kina yali ti kako ŋgï kogɔ
yida yï pili yaga."

20 Mï tö'dö dɔ mota na bɔ dɔliŋɔ koja ŋbele 'ba kada 'ba töyö bo ŋgï
yaga, bo kïdëkï bilaka löbu abo ga pili kako yïmo. Kina bo ki'di ko'de ya
rïyö tönë ga ŋgï di mï maboso kako kɔrɔ kɔmɔ ŋba abo naga nima.
21 Bɔ ma tönë rɔ bɔ koti layi ne bo ileki ŋgï mï ndɔbɔ mo ma mɔlo kisaki
toti layi mï kada nima.
22 Tine bɔ ma tönë rɔ bɔ koŋma maŋgolɔ'bɔ ne bo i'di ŋgï kupö yaga ti
tosi mugu mo dɔ ŋgërï tɔrɔ.
Lende naga nime o'dɔ rönnï ŋgï zi ya rïyö tönë ga te kɔzɔ lende tönë ga
Yesepa kiya zïnnï ne.
23 Tine bɔ ma tönë rɔ bɔ koti layi ne omeri a mɔtɔ dë kpe gɔ lende 'ba
Yesepa. Dɔ bo udölu ŋgï di gɔ lende 'ba Yesepa.

41

Nyï 'Ba Bɔ Dɔliŋɔ

1 Mï rïyö 'ba kɔɔ ma di pötö mo na nyï ko'de ŋgï dɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto
nima mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ. Nyï o'de dɔ bo tëgë bo ëdï kɔrɔ kpa yöpö
ame kïdëkï möyï mo rɔ Nayile ne.
2 Kina sa ma kɔnɔ modɔmorïyö mɔtɔ ga kɔdɔ ŋgï di mï yöpö kari tonyo
mɔli. Sa naga nima ti yëyï rönnï rɔ ma laka kɔnɔ rɔ mbëmbë.
3 Tine na sa modɔmorïyö mɔtɔ ga rɔ ma kilike gɔ'dɔgɔ'dɔ kɔdɔ ŋgï gbï
di mï yöpö kari kɔrɔ ŋgila ma kɔnɔ tönë ga.
4 Kina sa ma kilike naga nima kindiyɔ sa ma kɔnɔ tönë ga ŋgï pili yaga.
Kina bo kindiŋi ŋgï yaga di bi tö'dö.

5 Bo ileki kö'dö kina nyï mɔtɔ ko'de 'böwu dɔ bo, tëgë bo o'ja dɔ nyönyu
modɔmorïyö köyö pili dɔ kumögu kɔtɔ. Dɔ nyönyu mo ga rɔ ma löbu
gbölögbölö.
6 Tine na dɔ nyönyu modɔmorïyö mɔtɔ ga köyö ŋgï gbï yayi. Nyönyu
mo naga nima lili ma kututu o'dɔ 'deni kolomba yaga, lïjë 'bënnï titititi
yiliyili.
7 Kina dɔ nyönyu ma yiliyili naga nima kënyï kindiyɔ dɔ nyönyu ma
löbu tönë ga ŋgï pili yaga.
Bɔ dɔliŋɔ indiŋi di bi tö'dö kikali ŋgï rɔ nyï na ko'de dɔ bo.
8 Mï dɔŋbɔ mo na bo ŋgï ti meri rɔ mbëmbë gɔ lende 'ba nyï nima ko'de
dɔ bo ne. Kina bo kïdëkï bɔ kikali lende abo ga pili kako zi bo ti bɔ 'bɔsi
ma kata naga. Kina bo kïyëtï gɔ nyï abo tönë ga ŋgï pili zïnnï. Tine bɔtɔ
ma kɔtɔ mɔtɔ te di mï löŋgö lïjë nima pili ikali 'jɔ 'ba lende mo dë du te.
9 Mï kada mo nima na bɔ ma tönë rɔ bɔ koti layi zi bo ne kako kiya zi
bo, iya te, “Ŋere, mï kada tönë mirasi lende zïyï
10 'dɔ kënyï rɔ 'dïrï tize ze ti bɔ ma tönë rɔ löbu 'ba bɔ koŋma maŋgolɔ'bɔ
kinda'ba ze ki'di mï maboso liŋɔ 'ba bɔ dɔ bɔ kanya ne,
11 mï kada nima dëdï yayi nyï o'de dɔze kpaki rïyö mï korɔndɔ kɔtɔ. Nyï
mo ga pili rɔ 'beri'beri kina 'jɔ 'ba lende mo ga gbï pili rɔ 'beri'beri.
12 Tine bɔ Ebere mɔtɔ ëdï tize mï maboso yayi rɔ bɔ laja 'ba bɔ dɔ bɔ
kanya mo nima. Kina dïyëtï gɔ nyï ze naga nima zi bo na bo kiya 'jɔ 'ba
lende mo ga ŋgï pili zize.
13 Kina lende tönë ga ko'dɔ rönnï ŋgï pili kɔzɔ wa ame ga bo kiya zize
ne tara. 'Bama ileki ma ŋgï mï ndɔbɔ ma, ma mɔlo kina 'ba bɔ ma tönë
osi mugu mo ŋgï dɔ ŋgërï tɔrɔ kölë yaga.”
14 Kina ɔdɔ bɔ dɔliŋɔ kuwö lende 'ba bɔ koti layi abo nima 'deni tara
tine, bo oja laja ŋgï kari gɔ Yesepa 'dɔ ko'de kako zi bo. Kina kari ŋgï welo
gɔ Yesepa koja yaga di mï maboso kumu sunë yaga di dɔmo ki'di kisali rɔ
bo kolɔ bɔŋgɔ ma la'ja. Kina ko'de bo ŋgï kako kɔrɔ kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ.
15 Bɔ dɔliŋɔ iya te, “Nyï o'de dɔma kina me bɔ kïyëtï 'jɔ 'ba lende mo zö
inza. Kina me bilaka mɔtɔ kiya lende 'bï zö bine tëgë ɔdɔ bilaka kïyëtï gɔ
nyï 'bënnï ga zïyï, iya 'jɔ 'ba lende mo ga ŋgï pili zïnnï.”
16 Yesepa iya te, “Ti gbagba ma mikali dë, ne Bɔko'ba na kikali tïyëtï 'jɔ
'ba lende rɔ ma laka.”
17 Kina bɔ dɔliŋɔ kënyï ŋgï tïyëtï gɔ nyï abo tönë ga zi Yesepa. Bo iya te,
“Nyï nime o'de dɔma tëgë mëdï mɔrɔ kpa yöpö Nayile.
18 Kina sa modɔmorïyö kɔdɔ ŋgï di mï yöpö kari tonyo dɔ mɔli di kpa
yöpö yayi. Sa mo naga nima ti yëyï rönnï rɔ ma kɔnɔ.
19 Kina sa ma modɔmorïyö mɔtɔ ga kɔdɔ gbï di mï yöpö kozi kari gɔ ama
ga yayi. Lïjë 'bënnï rɔ ma kilike gɔ'dɔgɔ'dɔ kɔmɔ rögbö mo ga kinda ŋgï
yaga saŋiyi. Kïnë sa ma kilike kɔzɔ a nime te mo'ja dë gba mɔlo mï dɔyayi
nime bine.
20 Kina sa ma kilike tönë ga kindiyɔ sa ma kɔnɔ tönë ga ŋgï pili yaga.
21 Tine ikali dë gbï kɔzɔ iya te lïjë indiyɔ ma kɔnɔ naga nima tara, lïjë
ö'bö ŋgï te rɔ ma kilike. Kina mindiŋi yaga di bi tö'dö.
22 Nyï mɔtɔ o'de 'böwu dɔma tëgë mo'ja dɔ nyönyu modɔmorïyö köyö
'deni dɔ kumögu kɔtɔ pili rɔ ma löbu gbölögbölö.
23 Kina dɔ nyönyu modɔmorïyö mɔtɔ ga köyö 'böwu gbï yayi. Lïjë 'bënnï
titi yiliyili lili ma kututu o'dɔ 'deni kolomba yaga.
24 Kina dɔ nyönyu ma titi tönë ga kënyï kindiyɔ dɔ nyönyu ma löbu tönë
ga ŋgï pili yaga.

Nyï naga nime ko'de dɔma ne na kɔzɔ a nima tara. Kina me mïyëtï gɔmo zi bɔ 'bɔsi ma kata naga tine lïjë ikali 'jɔ 'ba lende mo dë du te.”
25 Yesepa iya te, “Nyï rïyö naga nima ko'de döyï ne 'jɔ 'ba lende mo ŋge kɔtɔ. Wa ame ga Bɔko'ba ko'dɔkɔ to'dɔ mo ne na ma kileme 'deni zïyï.
26 Sa modɔmorïyö ma kɔnɔ naga nima ileme kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö. Kina dɔ nyönyu ma löbu gbölögbölö naga nima ileme kɔmɔ kɔɔ gbï modɔmorïyö. 'Jɔ 'ba lende mo ŋge kɔtɔ.
27 Sa ma kilike naga nima kɔdɔ di mï yöpö kozi gɔ ya ama ga ne ileme kɔmɔ kɔɔ gbï modɔmorïyö. Kina dɔ nyönyu ma titi rɔ ma kolomba di zi lili ma kututu naga nima ileme kɔmɔ kɔɔ gbï modɔmorïyö. Sëyï ëdï kako ko'dɔ ŋbö kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö.
28 Lende nima na kɔzɔ wa nima miya zïyï ne tara, ŋere. Bɔko'ba ëdï kileme wa ame ga bo ko'dɔkɔ to'dɔ mo ne zïyï.
29 Dɔgba mo akonyo ëdï kɔdɔ rɔ mbëmbë ŋbö kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö mï dɔliŋɔ pili 'ba Ezipeto.
30 Kina di pötö mo na sëyï ma löbu këdï kila'ba ŋgï dɔyayi. Mï kada mo nima dɔ bilaka ti kudölu me di gɔ bi konyo löbu, kina 'bö ti kirasi dɔliŋɔ ŋgï mï kɔtɔ.
31 'Bö ti ko'dɔ bilaka 'deni ŋgï rɔ mbëmbë, dönnï kudölu di gɔ kada ma tönë ga akonyo këdï rɔ ma konya ne.
32 Nyï nima o'de döyï mï rïyö gɔ kileme ŋgï zïyï rɔ ma laka Bɔko'ba o'dɔkɔ 'deni to'dɔ lende nima, bo uyï yïmo dë kpe. Kina kada mo ɔwɔ dë gbï.”
33 Yesepa ileki gbï kiya zi bɔ dɔliŋɔ, kiya te, “Kina ma 'deni kɔzɔ wa nima tara, ŋere, ma laka mo na 'dɔ koŋgɔ bilaka mɔtɔ ame kikali lende ne gɔ ki'di bo këdï mbiri dɔ dɔliŋɔ nime.
34 O'dɔkɔ zïyï gbï toŋgɔ bilaka löbu mɔtɔ ga gɔ koŋgɔ gɔ wa laka mï kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö ame ga akonyo këdï kɔdɔ teyi rɔ mbëmbë ne. Mï kɔmɔ kɔɔ naga nima i'di bilaka koza kapa ma muyï 'ba ë'bënnï ga 'dɔ bilaka löbu naga nima kotɔtɔ
35 kikeki mï mata kote mï gawo pili 'ba dɔliŋɔ nime. Kina 'dɔ lïjë këdï ti közï kakpa 'ba toda bi rɔmo laka mï kɔmɔ kɔɔ ame ga akonyo këdï gba rɔ mbëmbë ne.
36 Tine ɔdɔ sëyï nima kila'ba 'deni mï dɔliŋɔ gɔ ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö, nyönyu nima na ti kokɔnyi bilaka 'ba dɔyayi nime kinza 'bö kote dɔ dɔliŋɔ nime ra.”

Yesepa Mï Turu

37 Kina bɔ dɔliŋɔ ni kpaki ti bilaka ma löbu abo ga kutï ŋgï gɔ lende 'ba Yesepa nime. Lïjë iya te, “Lende nima ëdï laka.”
38 Tine bɔ dɔliŋɔ iya zi bilaka naga nima, iya te, “Bɔ nime Bɔko'ba ëdï ti bo. O'jake bɔtɔ mɔtɔ ra kɔzɔ bo te?”
39 Kina bo kileki zi Yesepa, bo iya te, “Doŋgɔ 'deni Bɔko'ba na me kileme lende nime zïyï ne tine bɔtɔ mɔtɔ ame gɔ kikali lende kulöwö rɔ dɔ kiteli di döyï ne inza.
40 Nï na mi'di yi 'deni gɔ këddï mbiri dɔ dɔliŋɔ ma nime. Bilaka pili 'ba dɔliŋɔ nime ti koro yi ŋgï. Bɔtɔ mɔtɔ inza mbiri di döyï ŋge kɔtɔ rɔ ma bɔ dɔliŋɔ.
41 Tɔne mi'di yi 'deni gɔ këddï ti közï kakpa dɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nime.”
42 Kina bɔ dɔliŋɔ kogba wa 'ba dɔkole közï bo ŋgï kolɔ dɔkole közï Yesepa. Wa nima na rɔ a 'ba tugu möyï 'ba ŋere abo timo. Bo ogba bɔŋgɔ ma kele rɔ dɔ kiteli kolɔ rɔ Yesepa gbï ti amugu ame kileŋɔ dï mï yamo ma köbö ne.

43 Aribiya abo ame kosani na këdï kotɔ ne bo i'di ma kɔtɔ gbï zi Yesepa. Kïnë aribiya nima mɔtɔ ma kele kiteli inza ŋge kɔtɔ rɔ ame rɔ 'ba bo ne. Bo i'di zi Yesepa gɔ kiliŋgere timo. Ɔdɔ kiya te Yesepa këdï kari bi mo nima bilaka mɔtɔ ga kari tötï dɔgba tuwöwö mo, kiya te, “Ileŋoke kɔri laka.”

Ti'di ma bɔ dɔliŋɔ ki'di Yesepa rɔ turu ma löbu toŋgɔ gɔ dɔyayi pili 'ba Ezipeto na kɔzɔ a nima tara.

44 Bo ileki kiya gbï zi Yesepa, iya te, “Ma bɔ dɔliŋɔ miya 'deni zi bilaka pili 'ba Ezipeto nime, bɔtɔ mɔtɔ inza ko'dɔ wa ma titi mɔtɔ te, pele ŋge rɔ tombi közï ala tombi ndï, tine ŋge kɔtɔ ɔdɔ nï na kiya zi bɔ mo tɔ nima 'dɔ ko'dɔ.”

45 Kina bo ki'di möyï Yesepa ŋgï rɔ Zepenata Peneya rɔ kpënnï Ezipeto. Kina bo ki'di Asenata nyiti 'ba Potipera bɔ kata ame koloma mï gawo 'ba Ɔno ne ŋgï rɔ 'ja zi Yesepa.

Kina Yesepa koloma ŋgï tiliŋgere kote mï dɔyayi 'ba Ezipeto toŋgɔ gɔmo.

46 Mï kada nima Yesepa kisaki to'dɔ ndɔbɔ nime ti bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto ne kɔmɔ kɔɔ abo ëdï 'deni 'butë mota. Bo ënyï kiliŋgere kote bi pili mï dɔyayi nima toŋgɔ gɔmo.

47 Kina mï kada 'ba kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö naga nima wa 'ba mï nyaka ɔdɔ ŋgï rɔ mbëmbë.

48 Mï kada nima nyönyu këdï kɔdɔ rɔ mbëmbë ne, Yesepa otɔtɔ kikeki mï mata kote dɔ gawo pili. Mï gawo pili rɔ kɔtɔkɔtɔ otɔtɔ rɔ nyönyu ma mï nyaka ma ŋɔliŋɔli ŋgila mo.

49 Kina nyönyu ame kulu mï mata ne ŋgï rɔ mbëmbë kɔzɔ yayi lida 'ba kpa mini löbu. Lïjë ikali dë kpe tiyari mo.

50 Mï kada naga nima gba kinza sëyï kila'ba dë Yesepa öyö kole 'deni rïyö ti 'ja abo Asenata.

51 Bo iya te, “Bɔko'ba i'di dɔma 'deni kudölu di gɔ gomɔ pili ame ga mo'ja ne. Bo i'di dɔma kudölu 'deni gbï di gɔ lende 'ba liŋɔ 'ba 'bu ma.” Gɔ kö'du mo na 'dɔ bo ki'di möyï kole abo ma dɔndende mo rɔ Manase, ame kiya te “Udölu.”

52 Bo iya gbï te, “Bɔko'ba i'di ma 'deni möyö kole mï dɔyayi nime mo'ja gomɔ kulöwö di teyi ne.” Gɔ kö'du mo na bo ki'di möyï kole abo ma mï rïyö mo rɔ Eporima, ame kiya te “I'di löyö.”

Sëyï

53 Kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö naga nima wa 'ba mï nyaka këdï kɔdɔ kulöwö teyi ne ari kote rönnï gbɔ ŋgï.

54 Kina kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö 'ba sëyï tönë kisaki ŋgï to'dɔ bilaka kɔzɔ lende tönë Yesepa kiya ne. Mï kada naga nima 'bö ila'ba 'deni mï dɔliŋɔ mɔtɔ ga pili, tine Ezipeto na ŋge gba akonyo këdï teyi.

55 'Bö isaki ŋgï gbï to'dɔ bilaka 'ba Ezipeto tine na lïjë kari zi bɔ dɔliŋɔ tokpasi bo gɔ bo ki'di akonyo zïnnï. Bo iya te, “Arike zi Yesepa, wa ame ga pili bo kiya ziye ne o'dɔke.”

56 Kina ɔdɔ sëyï kila'ba 'deni mï dɔyayi pili tine na Yesepa kope kpa mata tönë ga pili bo kikeki nyönyu yïmo ne ŋgï yaga tugö mo zi Ezipeto. Bo ugö zïnnï römöyï 'bö ëdï 'deni ko'dɔ lïjë rɔ ma kënyë.

57 Mï kada naga nima bilaka ako Ezipeto di dɔliŋɔ mɔtɔ ga pili tugö nyönyu di zi Yesepa römöyï sëyï ila'ba 'deni gbï mï dɔliŋɔ ma 'bënnï ga.

42

Tugö Nyönyu Di Ezipeto

1 Yakoba 'bu 'ba Yesepa uwö lëbï mo gbï di liŋɔ abo ma nyönyu këdï
mï dɔyayi 'ba Ezipeto. Bo iya zi kole abo ga, bo iya te, “Wa'di na këddï
kolomake 'beye te gɔmo?
2 Muwö lende mo tëgë nyönyu ëdï Ezipeto. Ënyï kari kugöke nyönyu
zize di yayi kinza 'bö kupö ze.”
3 Kina kole 'ba Yakoba ga ma 'butë kënyï ŋgï kari Ezipeto tugö nyönyu
di yayi.
4 Tine Yakoba ota gɔ kole abo Benyimona bɔ löndö Yesepa di bi tari. Bo
ere römöyï kinza wa ma kënyë mɔtɔ kari kömö ra gbï dɔmo di yayi. Gɔ
kö'du mo na bo ko'dɔkɔ dë ti'di Benyimona kari ti löndö bo naga nima.
5 Kole 'ba Yakoba ga ari ti bilaka 'ba dɔliŋɔ mɔtɔ ga tari tugö nyönyu di
Ezipeto. Lïjë ari römöyï sëyï ame kila'ba 'deni dɔyayi 'bënnï 'ba Kanana
ne.

Tolɔdɔ Bërï 'Ba Kole 'Ba Yakoba Ga

6 Mï kada nima Yesepa na 'deni rɔ turu löbu mbiri dɔ dɔyayi 'ba Ezipeto.
Bo na rɔ bɔ kugö nyönyu zi bilaka pili. Kina bɔ löndö bo tönë ga kako kɔdɔ
ŋgï mï gɔ bi ame bo këdï teyi ne. Tine na lïjë kako ŋgï kolɔdɔ bërï kɔmɔ
bo.
7 Kina ɔdɔ Yesepa ko'ja lïjë 'deni tine, bo ikali lïjë ŋgï rɔ löndö bo ga.
Tine bo o'dɔ abo rɔ bo le kɔzɔ iya te bo ikali lïjë dë tara. Bo ilende rɔ ma
kisili gönnï, bo iya te, “Akoke dï yala?”
Lïjë iya te, “Dako di Kanana 'dɔ tugö nyönyu di bine.”
8 Kina Yesepa kikali ŋgï rɔ ma laka omba ya naga nima löndö bo ga na,
tine lïjë ikali bo dë kpe.
9 Kina bo komeri gɔ lende 'ba nyï ma tönë ga ko'de dɔ bo mɔlo gɔ lende
'ba löndö bo ga ne ŋgï. Kina bo kiya te zïnnï, “Kpe bɔ kore na, akoke
toŋgɔ dɔliŋɔ ze nime gɔ kikalike kɔri ame 'dɔ kaloke ya dɔze timo ne.”
10 Lïjë iya te, “Ŋere, inza tara. Ze 'beze ŋgï kɔzɔ kole 'bï ga tara. Dako
eze ŋge gɔ nyönyu 'dɔ dugö di bine.
11 Ze nime pili rɔ kole 'ba 'bu kɔtɔ, rɔ ma laka ze bɔ dɔ kïndëndë na dë.
Dako dë bine kɔzɔ bɔ kore tara.”
12 Bo iya te, “Inza tara, mikali rɔ ma laka akoke toŋgɔ kɔri ame gɔ kaloke
ya timo dɔze ne.”
13 Lïjë iya te, “Ŋere, ze nime dëdï 'butë dɔmorïyö pili rɔ kole 'ba 'bu
kɔtɔ. Ze kole 'ba bulöbu mɔtɔ këdï koloma Kanana na. Löndö ze ma kɔtɔ
ölë 'deni kina tundu mo na kileke liŋɔ ti 'bu ze.”
14 Bo iya te, “Mikali 'deni rɔ ma laka ëdï kɔzɔ lende nime miya bine ne
kpe bɔ kore na 'biri.
15 Ne ti miyɔzɔ lende 'be nima. Mulömu rɔma kɔmɔye pili ti möyï ŋere,
ɔdɔ kiya te ko'deke löndö ye ma titi tɔ nima dë a mɔtɔ inza kombike ndïye
di gɔ bi nime bine.
16 Kina oŋgɔke bɔ mɔtɔ le'jete di mï löŋgö ye bina gɔ kileki kari ko'de bɔ
löndö ye nima kako bine. Kpe ya mɔtɔ mo naga nima ilekeke 'beye bine
rɔ 'bɔki ŋbö bo kuyï dɔ bo. Ɔdɔ kiya te ko'dɔke dë te mëdï mikali ŋgï rɔ
ma laka, omba kpe bɔ kore na.”
17 Kina bo ki'di lïjë ŋgï pili mï maboso koloma yayi ŋbö tö'dö dɔ mota.
18 Mï tö'dö dɔ mota na bo kiya zïnnï, bo iya te, “Ma rɔ bɔ koro Bɔko'ba.
Wa ame ga pili mëdï miya ziye ne o'dɔke kina ti kɔmɔke ŋgï.
19 Ɔdɔ kiya te kinzake ŋgï rɔ ma laka rɔ bɔ dɔ kïndëndë i'dike bɔ ma
kɔtɔ kileke bine rɔ 'bɔki, kina gɔ kpe ya mɔtɔ mo naga nima kotoke nyönyu
ame ga kugöke 'deni ne kari zi bilaka 'be ame ga rɔ 'bö di pötö ye 'dë ne.

20 Kina gɔ kari kakoke ti bɔ löndö ye ma titi nima ko'deke bo kako bine. Tine na ti mikali ŋgï rɔ ma laka omba lende 'be ëdï rɔ ma kodɔrɔ kina minza mupö ye kpe.”

Kina lïjë kutï ŋgï gɔ lende abo nima.

21 Lïjë ebe tiya mo rɔ gɔ rönnï, tëgë, “Rɔ ma laka Bɔko'ba ëdï 'deni ki'di gomɔ nime dɔze gɔ kö'du 'ba lende kënyë tönë do'dɔke mɔlo zi bɔ löndö ze Yesepa ne. Mï kada nima bo oloma toma'jo rɔ bo zize gɔ dolake bo gbɔ. Ne duwöke lende 'ba rɔ koma'jo abo dë gbï yɔ, ma doŋgɔke gomɔ 'ba rɔ bo pele rɔ mbëmbë dititike lende mo dë gbï yɔ. Kina me le'jete do'jake gomɔ mo 'deni.”

22 Rubënï iya te, “Miya dë su ziye mï kada tönë miya te kinza ko'dɔke ɔtɔ dë zi bɔ titi nima? Ne o'ja uwöke lende ma dë 'di. Kina ma dɔkolo 'ba löpö tönë na me Bɔko'ba këdï 'deni ki'di gomɔ mo dɔze.”

23 Dëmba Yesepa uwö lende kiya 'bënnï nima 'deni le, tine lïjë ikali dë römöyï pa bɔ mɔtɔ na koloma tiyari kpënnï zi bo rɔ kpa Ezipeto.

24 Kina ɔdɔ bo kuwö lende 'bënnï nima 'deni tara tine, bo ënyï ŋgï kɔdɔ yaga bi monɔ. Bo ileki kako kilende 'böwu zïnnï kina bo kigeli Simona ŋgï di mï löŋgö lïjë, bo ki'di kudödu di kɔmɔ lïjë pili te.

25 Kina Yesepa koja bɔ laja abo ga kari tiyari nyönyu mï sorowali 'ba löndö bo naga nima. Bo iya gbï zi bɔ laja naga nima gɔ kogba yamo ame ga lïjë kugö nyönyu timo ne kileki ki'di kpa sorowali mo ga. Kina bo koja bɔ laja abo ga ŋgï kari ki'di akonyo zïnnï gɔ lïjë konyo di gɔ kɔri. Kina ko'dɔ ŋgï pili kɔzɔ lende nima tara.

Yamo Mï Nyönyu

26 Bɔ löndö Yesepa naga nima udödu sorowali 'bënnï ga ŋgï gɔ akaca 'bënnï ga lïjë kösö dɔmo.

27 Lïjë iliŋgere ŋbö kari kömö gɔ bi ame lïjë ko'dɔkɔ tö'dö teyi ne. Bɔ mɔtɔ ope kpa sorowali 'ba bo togba nyönyu ti'di mo zi akaca abo. Tine bo oŋgɔ te, yamo abo ëdï kpa sorowali yayi.

28 Bo iya te zi bɔ löndö bo ga, “Yamo ma tönë mugö nyönyu timo ne lïjë ileki 'deni 'böwu zö. Oŋgɔke tɔma kina me kpa sorowali ma dayi.”

Kina ɔdɔ lïjë koŋgɔ wa nima 'deni tara lïjë ënyï ŋgï pili rɔ tikere. Lïjë iya te, “Wë, wa'di na Bɔko'ba këdï ko'dɔ kulöwö zize te nime?”

29 Kina lïjë kari ŋgï nduwë liŋɔ zi 'bu nnï Yakoba mï Kanana. Ɔdɔ lïjë kömö 'deni yayi tine lïjë ïyëtï gɔ wa ame ga ko'dɔ rönnï zïnnï di Ezipeto ne pili zi bo. Lïjë iya te,

30 “Bɔ ame rɔ löbu 'ba dɔ Ezipeto mo ne ilende ŋgï rɔ ma kisili gɔze, bo iya te tëgë ze bɔ kore na do'dɔkɔ toŋgɔ kɔri ame gɔ dalo ya timo dɔ dɔyayi 'bënnï ne.

31 Kina dileki diya zi bo, diya te, ze bɔ kore na dë, ze bilaka ma sari na.

32 Diya te ze nime pili rɔ löndö kɔtɔ 'butë dɔmorïyö rɔ kole 'ba 'bu kɔtɔ, kina löndö ze ma kɔtɔ ölë 'deni tundu mo na kileke liŋɔ 'dë yayi ti 'bu ze mï dɔyayi 'ba Kanana.

33 Kina bɔ löbu mo nima omeri dë du te mï lende kiya ze. Bo iya te, ‘Ti miyɔzɔ lende 'be nima, ɔdɔ këddïke rɔ bilaka ma sari i'dike bɔ ma kɔtɔ kileke tö bine. Kpe ya mɔtɔ mo naga nima ileki karike ti nyönyu tokɔnyi bilaka 'be ga timo kinza 'bö kupö lïjë ra.

34 Kina ari ko'deke bɔ löndö ye ma titi nima kakoke timo bine gɔ mikali omba kpe e'be rɔ bilaka ma sari. Kina ti mileki bɔ löndö ye ame kileke bine rɔ 'bɔki ne ŋgï ziye gɔ kugöke ndögö nduwë di bine.’ ”

35 Lïjë ïyëtï gɔ lende nime pili te zi 'bu nnï, kina lïjë kope kpa sorowali 'bënnï ga ŋgï. Tine lïjë o'ja yamo 'bënnï ga pili di kpa sorowali 'bënnï ga

rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kina ɔdɔ lïjë ko'ja yamo 'bënnï ga 'deni pili tara tine, lïjë ŋgï rɔ tikere rɔ ma këwhile rɔ lende mo. 'Bu nnï gbï ŋgï rɔ tikere,

36 bo iya te zïnnï, “Wa'di na këddï kolɔlɔke kole ma naga nime kari mökö di rɔma teyi? Yesepa ölu 'deni gbï kina me Simona kölu 'deni gbï, kina me 'böwu ko'dɔkɔke 'deni gbï gɔ kogbake Benyimona gbï yaga di zö. Wa'di na këddï kodɔke gomɔ rɔma kulöwö te gɔmo?”

37 Rubënï iya te, “I'di Benyimona közö mari timo. Mëdï moŋgɔ gɔ bo laka mileki ti bo zïyï bine. Minza mola a mɔtɔ kömö rɔ bo. Kina ɔdɔ kiya te mileki bo dë kako zïyï bine ogba kole bɔtɔni rïyö ma naga nime kupö yaga kpa dɔkolo mo.”

38 Tine 'bu nnï utï dë gɔ lende nima. Bo iya te, “Kole ma nime inza kari tiye. Löndö bo ölë 'deni gbï, bo na me kola ŋge kɔtɔ. Ɔdɔ a mɔtɔ kari kömö dɔ bo di bi liŋgere nima yayi lisa ma këwhile na ko'deke 'deni zö. Möndë ama 'deni, meri mo na ŋgï këdï kosɔsɔ ma.”

43

Toto Benyimona Ezipeto

1 Tine sëyï nima kila'ba mï dɔyayi 'ba Kanana ne 'deni ŋgï rɔ ma këwhile.

2 Kina ɔdɔ e'be Yakoba ga konyo nyönyu ma tönë kugö kako timo di Ezipeto ne 'deni kote tine, bo iya zi kole abo ga, bo iya te, “Arike Ezipeto tugö nyönyu zize.”

3 Kole abo Yuda iya te, “Turu löbu 'ba Ezipeto mo nima tönë dari yayi ne bo ilende zize rɔ ma kisili. Bo iya te ɔdɔ do'de bɔ löndö ze ma titi nime dë, a mɔtɔ bo o'dɔkɔ dë kpe gɔ bo ko'ja kïnë ze kɔmɔ bo.

4 Kina me ɔdɔ kiya te kodɔ kpa bɔ löndö ze ma titi nima 'deni gɔ kari tize, dëdï dari ŋgï dugö nyönyu dako timo zïyï.

5 Ne ɔdɔ kutï dë gɔ lende ze nime ti dari yayi rɔ ma totondo ga? Bɔ nima iya te a mɔtɔ bo o'dɔkɔ dë gɔ bo ko'ja kïnë ze kɔmɔ bo, ɔdɔ kiya te do'de bɔ löndö ze ma titi nime dë.”

6 Yakoba iya te, “Ne 'di, wa'di na kiyake zi bo kiyake te ëddïke ti löndö ye mɔtɔ gɔmo? Gɔ wa'di na ko'dɔke lende tara, këddï ki'dike ma ŋgï milisa kulöwö te gɔmo?”

7 Lïjë iya te, “Bɔ mo nima oloma ŋgï tititi ze rɔ aliri gɔ lende 'ba bilaka ze ga pili. Bo ititi ze tëgë ɔdɔ 'bu ze ëdï. Kina bo kititi ze gbï tëgë ɔdɔ dëdï ti löndö ze mɔtɔ. Gɔ kö'du mo na me ki'di 'dɔ diya lende 'ba Benyimona zi bo gɔmo ne, gɔ akititi ame bo këdï kititi ze timo. Ne dikali tondo ma bo ko'dɔkɔ gɔ do'de bɔ löndö ze kako zi bo?”

8 Yuda iya te, “Baba, i'di bɔ titi nima közö gɔ bo kari tize. Kina gɔ dënyï dari 'dɔ dako dɔmɔ bilaka ze ga di zi sëyï löbu nime. Ne ɔdɔ kinza tara 'bö ëdï kote dɔze kpaki ti kole titi ze ga.

9 Mëdï moŋgɔ gɔ kole 'bï Benyimona laka, mëdï mi'di dïdï ma gbï këdï kɔzɔ 'ba bo tara. Ɔdɔ kiya te, mileki dë mo'de bo kako zïyï bine i'di lende mo kɔrɔ dɔma ŋbö mölë.

10 Oŋgɔ te, ma kiya te dako dë ŋgï dumu dɔze bine kɔzɔ a nime te, dëne me dileki 'deni mï rïyö na me.”

11 Yakoba iya te, “Ele, ileŋoke rɔye kɔzɔ ame mëdï miya ziye ne. Ogbake wa ma laka 'ba dɔyayi nime gɔ ki'dike mï akombi 'be ga gɔ kotoke kari zi turu löbu nima rɔ kpa közï ki'di. Ogbake tagi ti dɔkomali wɔwɔ ma kato kele mɔtɔ ga ti dõŋgërï ma kana mɔtɔ ga kɔzɔ pisitaki ni ti alomonda.

12 Arike ti yamo rɔ mbëmbë kebe dɔ ma dɔgba tönë 'dɔ kilekike ma tönë ga ki'di kpa sorowali 'be ga ne. Mɔtɔga dɔ bɔ mɔtɔ na kudölu ki'di yayi kinza kikali gɔmo.

13 Kina arike ti löndö ye Benyimona laka zi turu löbu nima.
14 Mï Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli këyï rɔye bɔ nima koŋgɔ ye ŋgï rɔ bɔ lisa. Kina gɔ bo ki'di Benyimona kileki kako tiye ti Simona ame kileke yayi ne. Ne oŋgɔ 'bama, ɔdɔ kiya te Bɔko'ba bo kogba kole pele di rɔma ama ndɔbɔ abo na."

Mï Rïyö 'Ba Tari Ezipeto

15 Kina kole 'ba Yakoba ga kogba wa tönë ga ŋgï kari timo rɔ kpa közï ki'di zi turu ma löbu 'ba Ezipeto nima. Lïjë ogba yamo gbï mbiri kebe dɔ ma dɔgba tönë. Kina lïjë kënyï ti Benyimona tarï Ezipeto. Ɔdɔ lïjë kömö 'deni yayi tine lïjë ari ŋgï toŋgɔ bɔ löbu mo tönë ame rɔ Yesepa ne.
16 Kina ɔdɔ Yesepa ko'ja Benyimona 'deni këdï tïnnï tine, bo iya zi bɔ laja ame këdï koŋgɔ gɔ wa 'ba mï liŋɔ abo ne, tëgë, "Oto ya naga nime kari liŋɔ ma. Omba kole yërï ɔtɔ ga ko'dɔ akonyo gɔ dari donyo tɔne tïnnï mï zana kada."
17 Kina bɔ laja nima ko'dɔ ŋgï kɔzɔ ma Yesepa kiya, koto ya naga nima ŋgï kari liŋɔ 'ba Yesepa.
18 Kina ɔdɔ lïjë koŋgɔ bɔ laja nima këdï koto lïjë 'deni kari liŋɔ 'ba bɔ löbu tönë lïjë ŋgï rɔ tikere. Lïjë ebe tiya mo rɔ gɔ rönnï, iya te, "Ëdï ko'de ze 'deni bine gɔ lende 'ba yamo tönë ga kileki kpa sorowali ze ga ne. Bɔ löbu nima o'dɔkɔ 'deni 'dɔ kinda'ba ze ko'dɔ ze rɔ bɔ ndɔbɔ 'ba mï liŋɔ abo kpaki ti akaca ze ga."
19 Kina ɔdɔ lïjë kömö 'deni kpa reki 'ba liŋɔ nima lïjë iya zi bɔ laja nima, iya te,
20 "Ŋere, tönë dako dɔgba bine tugö nyönyu ne ko'ja dëdï dileki 'deni dari liŋɔ,
21 dari dömö gɔ bi ame do'dɔkɔ tö'dö teyi na dope kpa sorowali ze ga do'ja yamo ma tönë ga dugö nyönyu timo ne 'böwu di kpa sorowali ze ga. Yamo ma dugö nyönyu timo ne pili rɔ gɔmo, kina me dileki 'deni timo.
22 Kina dako 'deni gbï ti yamo mɔtɔ ame gɔ dugö nyönyu mɔtɔ gbï timo. Dikali dë ɔdɔ yë mo na kileki yamo ze naga nima kpa sorowali ze ga mï kada nima."
23 Bɔ laja nima iya te, "Olomake ti mï këyï, kinza kereke dë. Bɔko'ba ma këdï koŋgɔ gɔye ti 'bu ye na ma kileki yamo 'be ga pili kpa sorowali ne. Yamo ma tönë ga kugöke nyönyu timo ne mogba 'deni mɔlo mï kada mo nima."
Kina bo kari ŋgï ko'de Simona kako zïnnï.
24 Bɔ laja tönë ogba löndö 'ba Yesepa naga nima koja rö 'ba Yesepa, bo ko'de mini zïnnï turögö ndïnnï timo gɔ dölëtï 'bënnï, bo ki'di akonyo gbï zi akaca 'bënnï ga.
25 Lïjë oloma yayi ŋbö kömö mï zana kada tileŋo rönnï ti kpa közï 'bënnï ga römöyï lïjë uwö 'deni tëgë bɔ löbu nima ëdï kako tonyo akonyo bi kɔtɔ tïnnï.
26 Kina ɔdɔ Yesepa kileki 'deni kako liŋɔ tine, lïjë ënyï ŋgï ti kpa közï ki'di 'bënnï ga kɔdɔ timo gɔ bo rö ma bo këdï yïmo kari ki'di zi bo. Kina lïjë kolɔdɔ ŋgï bërï kɔmɔ bo.
27 Bo iya te, "Ëddïke tondo? Kina 'bu ye ma tönë 'deni rɔ bulöbu köndë kiyake lende mo zö bine ne, bo ëdï tondo? Bo ëdï gba ti kɔmɔ bo?"
28 Lïjë iya te, "Yëë ŋere, 'bu ze ëdï laka gba ti kɔmɔ bo." Kina lïjë kolɔdɔ 'böwu bërï kɔmɔ bo.
29 Yesepa ileki koŋgɔ dönnï, kina ɔdɔ bo ko'ja bɔ löndö bo Benyimona ame rɔ kole 'ba ma bo ko ne tine, bo iya te, "Bɔ nime na rɔ bɔ löndö ye ma titi mo tönë kiyake lende mo zö bine ne?"

Kina bo kiya te zi Benyimona, “Kole ma, Bɔko'ba koloma tïyï laka.”

30 Kina bo kënyï ŋgï welo kɔdɔ kari yaga. Dökï'dï bo ata 'deni rɔ ma kënyë gɔ lende nima bo ko'ja kïnë bɔ löndö bo ne. Bo i'di toma gɔ bi ame gɔ bo kari kudu di teyi, kina bo kɔdɔ ŋgï rö 'ba tö'dö abo kari tudu yayi.

31 Bo urögö kɔmɔ bo kogbɔ dökï'dï bo, kina bo kɔdɔ kako yaga. Bo iya zi bɔ laja abo, iya te, “O'de akonyo kako zize.”

32 Bo oloma dɔ gɔ bi loma ma 'ba bo ki'di löndö bo ga koloma dɔ tarabiza mɔtɔ kuyï kömönnï kari dɔ bo. Tine Ezipeto ame ga këdï konyo akonyo gbï tïnnï yayi ne oloma 'bënnï gbï 'beri. Dölëtï 'bënnï 'ba Ezipeto na tara. Lïjë oloma dë tonyo kpënnï bi kɔtɔ ti Ebere, ëdï rɔ lende ma koro zïnnï.

33 Kina Yesepa kiyija löndö bo ga ŋgï koloma bërï. Dɔgba bo i'di kole ma löbu mo kina bo ki'di bɔ ma köyö gɔmo ŋbö kari kömö zi kole ma rɔ tundu mo. Kina ɔdɔ lïjë koŋgɔ Yesepa këdï kiyija lïjë 'deni ŋgï koko tine lende mo igayi lïjë ŋgï.

34 Bɔ laja naga nima ombi akonyo di dɔ tarabiza ma 'ba Yesepa ko'de kako zi löndö bo ga. Tine akonyo ma ki'di zi Benyimona ebe 'ba ya ama ga ŋbö mï muyï. Kina lïjë koloma ŋgï yayi tonyo akonyo, tuwë layi ŋgï rɔ lɔŋɔ.

44

Kösu 'Ba Yesepa

1 Yesepa i'di lende mo zi bɔ laja abo ma löbu mo, iya te, “Ari kunzö nyönyu mï sorowali 'ba ya naga nime, unzö koso yïmo kɔzɔ wa ame lïjë ko'dɔkɔ tombi mo ne tara. Ileki yamo ma lïjë kugö nyönyu timo naga nima ki'di kpa sorowali 'bënnï ga me rɔ kɔtɔkɔtɔ.

2 Kina ogba kösu sïtërï ki'di mï sorowali 'ba bɔ ma titi nima ti yamo abo ame bo kugö nyönyu timo ne.”

Kina bɔ laja tönë ko'dɔ ŋgï kɔzɔ a nima tara.

3 Kina ɔdɔ bi këzë 'deni tine löndö 'ba Yesepa naga nima ösö ŋgï kɔri tari ti akaca 'bënnï ga.

4 Kina ɔdɔ lïjë kari 'deni gba mbowa yɔ na Yesepa kënyï kiya te zi bɔ laja abo, “Ënyï kozi gɔ ya naga nime 'dë, ari kiya zïnnï, iya te, ‘Ŋere ma o'dɔ lende laka ziye, wa'di na ko'dɔke lende kënyë zi bo gɔmo?

5 Wa'di na ku'bögöke kösu abo nima kileŋo di mï sïtërï ne gɔmo? Kösu nima na ŋere ma këdï kuwë wa timo, kina gbï rɔ 'bɔsi abo. Lende ko'dɔ 'be nima ele dë.’ ”

6 Bɔ laja nima ozi gönnï kari kota gönnï kiya lende tönë ga Yesepa kose ne ŋgï pili zïnnï.

7 Lïjë iya te, “Ŋere, wa'di na kiya lende tara gɔmo? Dulömu rɔze, a ma tara do'dɔ dë du te.

8 Ikali dë me tönë dari do'ja yamo di kpa sorowali ze ga ne dako timo di dɔyayi 'ba Kanana dileki zïyï bine? Ne gɔ wa'di na kari kiya te du'bögö wa ma kileŋo di mï sïtërï ma kele gɔmo di mï liŋɔ 'ba ŋere 'bï?

9 Ɔdɔ kiya te ko'ja di zi bɔ mɔtɔ di mï löŋgö ze bine, bɔ mo ti kölë kpamo. Kina ze mɔtɔ mo ga ti dö'bö bine rɔ bɔ ndɔbɔ zïyï.”

10 Bɔ laja nima iya te, “Ti këdï ŋgï tara. Tine bɔ ame mo'ja kösu nima di zi bo ne, bo na ŋge ti kileki rɔ bɔ ndɔbɔ zö bine, kpe ya mɔtɔ mo naga nima ti karike e'be, römöyï o'dɔke 'beye wa ma kënyë mɔtɔ dë.”

11 Kina lïjë kënyï ŋgï welo kutë sorowali 'bënnï ga pili bërï kope kpamo ga yaga.

12 Kina bɔ laja nima ki'di ŋgï toma yïmɔ. Bɔ isaki dɔgba di dɔ sorowali
'ba bɔ ma löbu mɔ kari timɔ ŋbö kömö dɔ 'ba bɔ ma titi mɔ, kina kari
ko'ja kösu nima ŋgï di mï sorowali ma 'ba Benyimona.
13 Kina ɔdɔ lïjë koŋgɔ 'deni tara tine, lïjë ŋgï rɔ meri, kirica bɔŋgɔ yaga
di rönnï gɔ lende 'ba gomɔ mbëmbë nime këdï ko'dɔ rönï zïnnï ne. Kina
lïjë kudödu sorowali 'bënnï ga ŋgï gɔ akaca, lïjë kuyï dönnï kileki mï gawɔ.
14 Kina ɔdɔ Yuda ni ti bɔ löndö bɔ ga kuyï dönnï 'deni kako mï gawɔ, lïjë
ileki 'böwu kari liŋɔ 'ba Yesepa. Lïjë ari ko'ja Yesepa këdï gba liŋɔ. Kina
lïjë kari kolɔdɔ ŋgï bërï kɔmɔ bɔ.
15 Bɔ iya te, “Wa'di ga na me ko'dɔke bine te ne? Ma nime, ma bɔ kumë
lende kɔzɔ 'bɔsi na, ikalike dë?”
16 Yuda iya te, “Ŋere, tine gɔ diya tondo? Dikali dë kpe tiya a mɔtɔ.
Dikali dë kpe ma 'dɔ dileme laka ze zïyï. Lende kënyë nime ze na dë
do'dɔ, Bɔko'ba na këdï kodɔ karama dɔze gɔ lende 'ba wa ma kënyë ame
ga do'dɔ 'deni mɔlo ne. Kina me 'deni do'dɔkɔ ŋgï gɔ dileke pili zïyï bine
rɔ bɔ ndɔbɔ 'bï ga tine dë ŋge kɔtɔ rɔ bɔ ame ko'ja kösu nima di teyi ne.”
17 Yesepa iya te, “Inza tara, minza mo'dɔ tara. Bɔ nima ko'ja kösu di zi
bɔ ne bɔ na këdï kileke ŋge bine. Kpe ya mɔtɔ naga nima inzake ti lende
ɔtɔ, ileki karike zi 'bu ye.”
18 Kina Yuda kese ŋgï ŋɔli dɔ ŋgila bɔ, kiya te, “Ŋere, i'di milende tɔ
kpe mbowa tïyï 'di. Kinza kënyï dë rɔ 'dirï tö. Moŋgɔ 'deni ŋgï nï na rɔ
ŋere ma löbu mbiri kɔzɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nime.
19 Lende ma na kɔzɔ a nime te. Mï kada tönë dɔgba bine ne gɔ koloma
tititi ze kiya te, ɔdɔ 'bu ze ëdï kina dëdï ti löndö mɔtɔ,
20 diya te 'bu ze ëdï kina dëdï gbï ti löndö ze ame rɔ tundu mɔ ne ame
'bu ze köyö ko'ja rɔ bɔ kandi 'deni. Löndö 'ba kole nime ölë 'deni, bɔ na
ŋge ma kola kɔtɔ zi ma bɔ. Kina 'bu ze kɔ'ɔ bɔ ŋgï rɔ mbëmbë.
21 Kina me tönë kiya te gɔ do'de kole nima kako zïyï gɔ koŋgɔ bɔ.
22 Dileki zïyï diya te, ‘Bɔ inza kënyï di dɔ ŋgila 'bu ze. Ɔdɔ bɔ kënyï di
dɔ ŋgila 'bu ze, 'bu ze inza kɔmɔ.’
23 Ne iya zize mï kada nima yayi, iya te ɔdɔ kiya te bɔ titi nime kako dë
tize a mɔtɔ o'dɔkɔ dë gɔ ko'ja kïnë ze dɔrɔ kpe kömöyï.
24 Kina dileki dari dïyëtï gɔ lende kiya 'bï tönë ga ŋgï pili zi 'bu ze.
25 Kina me 'böwu 'bu ze kiya te gɔ dako tugö nyönyu di Ezipeto bine.
26 Diya te zi bɔ ɔdɔ kole titi nime kari dë tize a mɔtɔ dinza dari. Inza
ko'dɔkɔ gɔ dɔrɔ kɔmɔ turu löbu 'ba dɔliŋɔ nima ɔdɔ kiya te kole nime
kari dë tize.
27 'Bu ze iya te, ‘Kɔzɔ ikali 'ja ma ama öyö kole ŋge rïyö zö.
28 Kina me mɔtɔ kari ë'bënï 'deni mɔlo bitɔ tɔ ne ga mo'ja kɔmɔ mɔ dë
gbï yɔ mɔlo nime. Mɔtɔga kuruku 'ba yï mökö ti konyo 'deni.
29 Kina me ko'dɔkɔke 'deni gbï togba ma titi nime yaga di zö. Ɔdɔ a mɔtɔ
kömö dɔmɔ di yayi lisa ma löbu na ko'deke 'deni zö. Möndë ama 'deni
meri abo na ŋgï këdï kosɔsɔ ma.’ Lende ma 'bu ze kiya zize na kɔzɔ a
nime te.
30-31 Kina me ɔdɔ kiya te dari dileki ra rɔ ma sari kinza kole nime, kina
ɔdɔ 'bu ze ko'ja bɔ kinza tize bɔ ëdï kölë ŋgï. Ëdï 'deni ŋgï kɔzɔ iya te
dïdï abo ti 'ba kole nime 'deni ŋgï rɔ akɔtɔ. Ɔdɔ bɔ ko'ja kole nime kinza
tize yɔ na bɔ këdï kölë ŋgï. Lisa nime do'de 'deni dɔ bɔ ne na këdï kupö
bɔ ŋgï.
32 Ŋere, ma na mëdï moŋgɔ gɔ kole nime, miya 'deni mɔlo zi 'bu ma,
miya te, ‘Ɔdɔ mileki dë ti bɔ, lende mɔ ti kɔrɔ dɔma ŋbö mölë.’

33 Kina me moma'jo rɔma zïyï i'di ma na mileke bine to'dɔ ndɔbɔ zïyï
pötö bɔ nime. I'di kole nime kileki kari liŋɔ ti löndö bo ga.
34 Ne ma 'bama gɔ mileki tondo mari zi 'bu ze rɔ ma sari kinza kole
nime? Rɔma aga 'deni di bi tari toŋgɔ lisa 'ba 'bu ze."

45

Yesepa Ileme Rɔ Bo Zïnnï

1 Kina ɔdɔ Yesepa kuwö lende kiya 'ba Yuda nime 'deni te tine, bo ikali
dë kpe togbɔ dökï'dï bo di kɔmɔ bɔ laja abo ga. Kina bo kapi ŋgï rɔ ma
kembe dönnï, tëgë, "Ɔdɔke yaga di gɔze bine."
Bilaka naga nima ɔdɔ ŋgï pili yaga kola Yesepa ni ŋge yayi ti bɔ löndö
bo ga. Kina bo kebe ŋgï tileme rɔ bo zïnnï, bo iya te, "Ma löndö ye na."
2 Kina bo ki'di ŋgï tudu rɔ ma kembe na Ezipeto naga nima kuwö monɔ
'ba dɔ bo ŋgï ŋbö di yaga. Gɔ kö'du mo na lende mo kari ŋgï ŋbö kömö
liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ.
3 Yesepa iya zi löndö bo naga nima, iya te, "Ma Yesepa na. 'Bu ze ëdï
gba ti kömönï?"
Tine lïjë ikali dë kpe tileki dɔ lende abo, rönnï ëdï 'deni ŋgï kïlë'dï gɔ
kö'du ame lende mo kigayi lïjë 'deni ne.
4 Kina ɔdɔ Yesepa koŋgɔ rönnï këdï kïlë'dï 'deni kulöwö tara tine bo iya
zïnnï gɔ lïjë kiyese ŋgɔsi dɔ ŋgila bo. Bo iya te, "Ma Yesepa na, ma löndö
ye ma tönë kugöke mɔlo zi bɔ ndögö ne na. Kina me ko'de ma kako mï
dɔyayi 'ba Ezipeto bine.
5 Ne kinza kereke dë komerike kaga rɔye, kina kinza ki'dike dökï'dï ye dë
kata rɔye gɔ lende kënyë tönë ko'dɔke zö mï kada nima yayi ne. Bɔko'ba
na koja ma kako dɔgba kɔmɔye bine 'dɔ tokɔnyi ye kɔzɔ a nime te kinza
'bö kupö ye ra.
6 Kɔmɔ kɔɔ mo 'deni rïyö ame 'bö kila'ba 'deni mï dɔyayi nime. Kina
ola kɔsɔ mo ga 'deni gba muyï ame bilaka inza kikali gbï torɔ'dɔ nyaka
ala tumu nyönyu.
7 Rɔ ma laka Bɔko'ba na me ko'dɔ lende löbu abo nime, bo koja ma kako
dɔgba kɔmɔye bine gɔ ki'di ye ti bilaka pili 'be ga kɔmɔke di zi gomɔ nime
'dɔ ki'di kupö ye kara gba nduwë.
8 Kpe na dë me kojake ma bine, tine Bɔko'ba na koja ma. Bo o'dɔ ma rɔ
löbu mï liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ, kina me bo ko'dɔ ma 'deni rɔ turu löbu mbiri
dɔ dɔyayi 'ba Ezipeto nime."
9 Bo ileki gbï kiya zïnnï, bo iya te, "Kina ënyïke ti, kilekike welo karike
zi 'bu ze. Ari kiyake zi bo, iyake te ma kole abo Yesepa na. Kina me le'jete
mëdï mose kpama kari zi bo, miya te, 'Bɔko'ba o'dɔ ma 'deni rɔ löbu 'ba
dɔ dɔyayi 'ba Ezipeto. Ako welo gɔ koloma tö bine.
10 Ako ti kole 'bï ga pili ti kole 'ba kole 'bï ga, ti yërï 'ba mï liŋɔ 'bï ga pili
ti wa ame ga këddï timo ne. Gɔ bi ëdï zïyï bine toloma teyi kapa Gosene.
Bi nime na ŋgɔsi ŋgila liŋɔ ma gɔ kako kolomake teyi.
11 Ti mö'bö nduwë ti'di wa ame ga këddï rɔ leri mo ne zïyï di yayi, römöyï
sëyï nime ëdï gba ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ muyï. Dëne mɔtɔga 'bö löbu nime ti
kote dɔye pili ti bilaka 'bï ga, kpaki ti yërï 'ba mï liŋɔ 'bï ga.'
Ndose ma nime ari kiyake tara zi 'bu ze.
12 Rɔ ma laka ikalike ma 'deni pili, kina nï bɔ löndö ma Benyimona ikali
'deni ma Yesepa bɔ löndö yï na.
13 Ari kiyake zi 'bu ze, iyake te mëdï 'deni ti közï kakpa mbiri dɔ Ezipeto.
A mɔtɔ ga ame pili ko'jake bine ne iyake lende mo gbï zi bo. Ari ko'deke
bo kako welo bine."

14 Tine na Yesepa kiramo Benyimona ŋgï bo kudu rɔ ma kënyë. Kina
Benyimona kiramo bo gbï kebe tudu.
15 Kina Yesepa kebe ŋgï tiramo löndö bo ama ga pili rɔ kɔtɔkɔtɔ nduwë
ti monɔ. Kina lïjë ki'di ŋgï tilende ti bo.
16 Lende nima ari kömö zi bɔ dɔliŋɔ tëgë löndö 'ba Yesepa ga ako 'deni,
kina bɔ dɔliŋɔ ni ŋgï pili ti mï këyï ti bɔ laja abo ga.
17 Bo iya zi Yesepa, iya te, “Iya zi löndö yï naga nima gɔ lïjë kudödu
akombi 'bënnï ga gɔ akaca lïjë kileki kari liŋɔ 'bënnï mï dɔyayi 'ba Kanana.
18 Kina gɔ lïjë kari ko'de 'bu nnï ti bilaka 'bënnï mɔtɔ ga pili kileki timo
bine. Ti mi'di kapa yayi 'ba Ezipeto ma laka rɔ dɔ kiteli zïnnï gɔ lïjë koloma
teyi. Kina ti mi'di akonyo ma laka gbï zïnnï rɔ mbëmbë.
19 Mï dɔyayi nime bine dëdï ti aribiya ame ga sa na këdï kotɔ ne, kina
'dɔ lïjë kogba kari timo gɔ 'ja ti kole titi 'bënnï ga pili këkï yïmo kako bine,
kina 'dɔ 'bu yï kako gbï bine kɔzɔ a nima tara.
20 Iya zïnnï kinza lïjë ki'di mïnnï kombi dë gɔ lende 'ba wa 'bënnï ga.
Ɔdɔ kiya te lïjë kömö Ezipeto bine wa ma laka 'ba dɔyayi nime lïjë ti këdï
pili timo.”
21 Kole 'ba Yakoba ga o'dɔ pili kɔzɔ lende kiya 'ba bɔ dɔliŋɔ nima tara.
Yesepa i'di aribiya nima zïnnï kɔzɔ lende kiya 'ba bɔ dɔliŋɔ tara. Kina bo
ki'di akonyo gbï zïnnï gɔ lïjë konyo di gɔ kɔri.
22 Bo i'di bɔŋgɔ ma kele me zïnnï. Tine 'ba Benyimona bo i'di yamo
kuluku modɔɔkɔtɔ ti bɔŋgɔ ma kele muyï.
23 Kina bo kako gbï ti wa naga nime ko'de zi 'bu bo, ame akaca 'butë na
kombi wa ma kele 'ba mï dɔyayi 'ba Ezipeto, kina akaca gbï 'butë ame ga
kombi nyönyu zi bo ti a mɔtɔ ga ame gɔ bo konyo di gɔ kɔri ne.
24 Bo oja lïjë gɔ kɔri, bo iya te, “Kinza kamoke dë rɔ gɔ rɔye di gɔ kɔri.”

Lɔŋɔ 'Ba Yakoba

25 Bɔ löndö 'ba Yesepa naga nima ënyï di Ezipeto yayi kileki kari Kanana.
Lïjë ari kömö liŋɔ zi 'bu nnï
26 na lïjë kiya te, “Yesepa ëdï gba ti kömönï, bo na 'deni rɔ turu löbu
mbiri dɔ Ezipeto.”
Kina ɔdɔ Yakoba kuwö lende nime te tine bo otɔ ŋgï rɔ gɔ bo. Bo i'di dɔ
bo dë gɔ lende kiya 'bënnï nima.
27 Lïjë ïyëtï gɔ lende ame ga pili Yesepa kose ne zi bo. Tine ŋbö bo kari
ko'ja aribiya ame ga Yesepa koja gɔ bo tari timo Ezipeto ne, tine na 'jaa
dökï'dï bo këyï.
28 Bo iya te, “Ee, kina 'deni, rɔ ma laka kole ma Yesepa ëdï gba ŋgï ti
kömönï. Mëdï mari toŋgɔ bo du titi ti kɔmɔ ma gba kinza mölë dë.”

46

Tari 'Ba Yakoba Ezipeto

1 Yakoba otɔtɔ abo ga pili kënyï ŋgï di yayi kari ŋbö kömö Berasaba.
Kina ɔdɔ bo kömö 'deni Berasaba tine na bo kumu roma ŋgï zi Bɔko'ba
'ba 'bu bo Yisika.
2 Kina Bɔko'ba kileme rönï ŋgï zi Yakoba rɔ mï korɔndɔ kïdëkï bo, kiya
te, “Yakoba, Yakoba.”
Yakoba utï, iya te, “Ma na me bine.”
3 Bɔko'ba iya te, “Ma Bɔko'ba na, ma na moloma toŋgɔ gɔ 'bu yï Yisika
bine. Kinza kere dë di bi tari Ezipeto. Gɔ bi nima na mëdï mari mi'di kupö
yï kara di teyi rɔ mbëmbë.

4 Kina ti moloma gbï tïyï yayi gɔ mileki kupö yï ga 'jaa kako mï yayi nime bine. Tine nï 'bëyï ɔdɔ kölë kada mɔtɔ Yesepa na ti kokoko yi.”
5 Kina Yakoba këny ŋgï di Berasaba yayi. Kole abo ga i'di bo mï aribiya ma tönë bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto koja ne. Lïjë i'di 'ja 'bënnï ga kpaki ti kole titi mï aribiya naga nima gɔ kiliŋgere timo.
6 Kina lïjë këny ŋgï pili ti yërï 'ba mï liŋɔ 'bënnï ga ti wa ame ga pili lïjë ko'ja di Kanana ne, lïjë kari Ezipeto. Yakoba ari pili ti bilaka abo ga,
7 kole abo ga ti kole 'ba kole abo ga ti yïtötï abo ga pili ti yïtötï 'ba kole abo ga. Lïjë pili ösö gɔ bo kari Ezipeto.
8 Yakoba nime na kïdëkï möyï mo mɔtɔ gbï rɔ Yisarele. Möyï bilaka abo ga ame kari ti bo Ezipeto ne kina me ga. Rubënï ame rɔ kole 'ba Yakoba ma dɔndende mo ne,
9 ti kole abo ga Anoko ni ti Palo ti Ezerona ti Karomi.
10 Simona ti kole abo ga Yemowele ni ti Yamina ti Oda ti Yakina ti Zowara kina gbï ti Sawola ame yïtö 'ba dɔyayi 'ba Kanana na köyö ne.
11 Lëwë ti kole abo ga Gerosona ni ti Kowata ti Merari.
12 Yuda ti kole abo ga Sela ni ti Pereze ti Zera. Kole abo mɔtɔ mo ga Ere ni ti Onana ölë 'deni mɔlo di dɔyayi 'ba Kanana yayi. Kina Pereze kari köyö kole rïyö rɔ Ezerona ni ti Amola.
13 Yisakara ti kole abo ga Tola ni ti Puwa ti Yabo ti Simerona.
14 Zebolona ti kole abo ga Serede ni ti Elone ti Yalele.
15 Kole 'ba Yakoba naga nime ma bo köyö ti Leya ko'ja bo këdï koloma Padanarama na. Bo öyö nyiti gbï ti Leya möyï mo rɔ Dina. Kina kupö bilaka lesi ame ga pili kɔdɔ di zi Leya ne ëdï 'butë mota dɔɔmota.
16 Kole 'ba Yakoba mɔtɔ ga ame kari ti bo Ezipeto ne kina me ga. Gada ti kole abo ga Zipeyona ni ti Agi ti Sunï ti Eziboni ti Eri ti Arodi ti Areli.
17 Asera ti kole abo ga Yimena ni ti Yisewa ti Yisewi ti Beriya ti nyiti abo Sera ti kole 'ba Beriya ga ame ga rɔ Eberi ni ti Malekele.
18 Kole 'ba Yakoba naga nime ma bo köyö ti Zilepa ame Labana ki'di gɔ kari koja laja zi nyiti abo Leya na. Kina kupö bilaka lesi ame ga pili kɔdɔ di zi Zilepa ne ëdï 'butë döömu dɔɔkɔtɔ.
19 Yakoba öyö kole gbï rïyö ti 'ja abo ame rɔ Rayile ne, möyï mo ga na rɔ Yesepa ni ma ti Benyimona.
20 Tine Yesepa öyö kole 'deni rïyö di Ezipeto rɔ Manase ni ti Eporima. Bo öyö lïjë ti 'ja abo Asenata nyiti 'ba Potipera bɔ kata ame këdï koloma mï dɔyayi 'ba Ɔno ne.
21 Benyimona öyö kole gbï rɔ Bela ni ti Bekere ti Asebele ti Gera ti Namana ti Eyi ti Rose ti Mupïma ti Wupïma ti Arada.
22 Kina kupö bilaka lesi ame ga pili kɔdɔ di zi Rayile ne ëdï 'butë dɔmosowɔ.
23 Kole 'ba Yakoba mɔtɔ ga ame kari ti bo Ezipeto ne kina me ga. Dana ti kole abo Wusïma.
24 Napatali ti kole abo ga Jazele ni ti Gunï ti Jereze ti Silema.
25 Kole 'ba Yakoba naga nime ma bo köyö ti Bila ame Labana ki'di gɔ kari toja laja zi nyiti abo Rayile na. Kina kupö bilaka lesi ame ga pili kɔdɔ di zi Bila ne ëdï modɔmorïyö.
26 Kupö Yakoba ga ame kari ti bo Ezipeto ne ëdï pili bi kɔtɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë döömu dɔɔkɔtɔ (66) rɔ dönnï kinza 'ja 'ba kole abo ga teyi.
27 Tine Yesepa öyö kole 'deni rïyö di Ezipeto yayi kina ki'di bilaka 'ba Yakoba ga ame ga kari Ezipeto ne kodɔ'bɔ rönnï pili bi kɔtɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö (70).

Loma 'Ba Yakoba Ezipeto

28 Yakoba oja Yuda kari dɔgba kiya zi Yesepa gɔ kurë dönnï Gosene. Kina ɔdɔ lïjë kömö 'deni Gosene tine

29 Yesepa ënyï ŋgï kileŋo aribiya abo ma tönë kosani na këdï kotɔ ne bo kari tileme rɔ bo zi 'bu bo di Gosene yayi. To'ja ma bo ko'ja 'bu bo na bo kiramo ŋgï bo kudu rɔ ma kënyë.

30 Yakoba iya zi bo, iya te, “Mo'ja kömöyï 'deni kina mikali 'deni ŋgï rɔ ma laka ëddï gba ti kömöyï. Ne ɔdɔ tölë kömö pele dɔma yïmö ëyï 'deni.”

31 Kina Yesepa kebe ŋgï tilende zi löndö bo ga ti bilaka pili mɔtɔ ga 'ba 'bu bo. Bo iya te, “Mëdï mari miya zi bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto, miya te, ‘Löndö ma ga ako 'deni zö ti bilaka pili 'ba 'bu ma ga ame këdï mɔlo mï dɔyayi 'ba Kanana ne.’

32 Mëdï mari miya zi bo, miya te, kpe bɔ koda kamölö ni ti sa na kina me kakoke 'deni ti sa 'be ga pili ti kamölö mo ga pili ti wa 'be ga.

33 Kina ɔdɔ kiya te bɔ dɔliŋɔ kïdëkï ye bo ëdï kari kititi ye, kiya te, ɔdɔ ndɔbɔ 'be ga rɔ wa'di?

34 Kina gɔ kiyake zi bo, iyake te, ndɔbɔ 'be mɔlo këddïke gba rɔ ma titi ŋbö kömö mï kada nime tɔne na rɔ toda kamölö ni ma ti sa. Kina 'bu ye löbu ga o'dɔ ndɔbɔ nima gbï tara bine. Ari kiyake zi bo tara kina bo ti ki'di ye ŋgï kolomake mï yayi 'ba Gosene nime.”

Yesepa iya tara römöyï Ezipeto lende 'bënnï lïjë o'dɔkɔ dë toloma bi kɔtɔ ti bɔ koda yërï.

47

1-2 Kina Yesepa kigeli löndö bo ga ma muyï kari timo zi bɔ dɔliŋɔ. Bo iya zi bɔ dɔliŋɔ, iya te, “'Bu ma ni ti löndö ma ga ënyï 'deni di Kanana kako bine. Lïjë ako 'deni ti yërï 'bënnï ga kpaki ti wa 'bënnï ga kina me lïjë kömö 'deni Gosene.”

Kina bo kileme löndö bo ga ma muyï nima zi bɔ dɔliŋɔ.

3 Bɔ dɔliŋɔ ititi lïjë, iya te, “Ndɔbɔ 'be rɔ wa'di?”

Lïjë iya te, “Ŋere, ze rɔ bɔ koda yërï, kina 'bu ze löbu ga ma mɔlo gbï tara.

4 Dako 'deni gɔ doloma titi mbowa bine römöyï sëyï ila'ba 'deni rɔ ma kënyë mï dɔyayi 'ba Kanana, mɔli inza kpe yayi zi kamölö ze ga gɔ konyo. Kina me dëne gɔ ki'di ze doloma Gosene bine.”

5 Bɔ dɔliŋɔ iya zi Yesepa, iya te, “'Bu yï ni ti löndö yï ga na me kako 'deni zïyï bine,

6 mo'dɔkɔ gɔ lïjë koloma mï gɔ bi ame lïjë ko'dɔkɔ toloma teyi di mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime ne. Ne oŋgɔ, yayi ma laka di mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime na rɔ Gosene, zïnnï 'dɔ toloma yayi. Kina ɔdɔ bɔ mɔtɔ këdï mï löŋgö lïjë ame kikali ndɔbɔ 'ba toŋgɔ gɔ yërï rɔ ma laka i'di bo koŋgɔ gɔ yërï 'ba ma naga nime gbï.”

7 Yesepa o'de 'bu bo Yakoba gbï kako kileme zi bɔ dɔliŋɔ. Kina Yakoba ko'dɔ yëyï zi bɔ dɔliŋɔ.

8 Bɔ dɔliŋɔ ititi bo, iya te, “Kɔmɔ kɔɔ 'bï ëdï 'deni ndö?”

9 Yakoba iya te, “Kɔmɔ kɔɔ ma onzi dë gba laka, ëdï 'deni ŋge kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë mota (130). Ne gomɔ na mo'ja 'deni ŋgï rɔ ma kënyë. Kɔmɔ kɔɔ ma ame moloma dɔyayi bine ne onzi dë kɔzɔ 'ba 'bu ma löbu ni tara.”

10 Kina Yakoba ko'dɔ yëyï ŋgï gbï 'böwu zi bɔ dɔliŋɔ kina bo kɔdɔ ŋgï yaga.

11 Yesepa i'di 'bu bo ni ti löndö bo ga koloma Ezipeto yayi mï gɔ bi mɔtɔ
ŋgɔsi ŋgïla gawo 'ba Ramese. Bo i'di nyaka zïnnï di yayi gɔ koloma ŋburu
rɔ ë'bënnï kɔzɔ lende ame bɔ dɔliŋɔ kiya ne tara. Gɔ bi nima na yayi mo
kele ŋgï rɔ dɔ kiteli pili kebe dɔyayi mɔtɔ ga 'ba Ezipeto nima.
12 Bo i'di akonyo gbï zi 'bu bo ni ti löndö bo ga pili ti bilaka mɔtɔ ga ame
'ba 'bu bo ne rɔ mbëmbë kɔzɔ wa ame ga lïjë ko'dɔkɔ ne tara.

Zana 'Bö Ma Kata

13 Sëyï nima 'deni ŋgï rɔ mbëmbë a mɔtɔ rɔ akonyo inza kpe mï dɔyayi
pili. Kina bilaka ma Kanana ti ma mï Ezipeto 'bö ɔdɔ 'deni ŋgï rɔmo rɔ
ma kënyë.
14 Kina lïjë koloma ŋgï nduwë tugö nyönyu di zi Yesepa rɔ mbëmbë, bo
kotɔtɔ yamo 'bënnï ga ŋgï pili kikeki liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ.
15 Tine na kari kömö mï kada ame ga yamo kote rönï 'deni di zi bilaka
pili, a mɔtɔ rɔ yamo inza kpe mï dɔyayi 'ba Ezipeto pili ti 'ba Kanana. Kina
Ezipeto kotɔtɔ rönnï kako zi Yesepa tokpasi bo, iya te, “Yamo ze ga ote rönï
'deni pili, i'di akonyo zize kinza kola ze dë dölë.”
16 Bo iya te, “Ɔdɔ yamo 'be ga kote rönï 'deni o'deke yërï 'ba liŋɔ 'be ga
gɔ kugöke akonyo timo ziye.”
17 Mï kɔmɔ kɔɔ nima na bilaka ko'de kosani 'bënnï ga ti kamölö ni ti
banya ti sa ti akaca zi Yesepa kutë di zïnnï ti akonyo.
18 Kina ɔdɔ kari kömö 'deni mï kɔmɔ kɔɔ mɔtɔ 'böwu tine na bilaka tönë
ga kako gbï zi Yesepa. Lïjë iya te, “Ŋere, oŋgɔ le'jete kɔzɔ ikali yamo ze
ga ote rönnï 'deni me. Kina me yërï ze ga di'di 'deni kpaki zïyï. Dinza kpe
ti a mɔtɔ, ame kileke zize bine gɔ dugö akonyo timo di zïyï ola 'deni ŋge
kɔtɔ rɔ yida rɔze ni ti nyaka ame ga dëdï timo ne.
19 Kinza kola ze dë dölë, ɔdɔ kiya te 'bö kupö ze nyaka ze ga ëdï kulë
ŋgï kada mɔtɔ rɔ wa ma yawa. Doma'jo rɔze zïyï i'di akonyo zize dugö ti
yida rɔze ni ma ti nyaka ame ga dëdï timo ne. Kina ze mo ti doloma ŋgï
rɔ bɔ ndɔbɔ zi bɔ dɔliŋɔ, tine nyaka ze ga ti koloma rɔ wa 'ba bɔ dɔliŋɔ.
I'di nyönyu zize gɔ dɔmɔ rɔze timo kina gɔ dari dulï mɔtɔ ga gbï mï nyaka
ze ga. Kina nyaka ze ga inza kikali kpe tulë rɔ wa ma yawa.”
20 Kina Yesepa kugö nyaka 'ba Ezipeto naga nima ŋgï 'doyi rɔ gɔmo pili
rɔ a 'ba bɔ dɔliŋɔ. Lïjë ugö nyaka 'bënnï ga mökö römöyï 'bö 'deni ŋgï rɔ
ma kënyë tïnnï. Kina nyaka ŋgï pili rɔ nyaka 'ba bɔ dɔliŋɔ.
21 Kina Yesepa kugö bilaka naga nima ŋgï pili di mï dɔyayi 'ba Ezipeto
yayi rɔ bɔ ndɔbɔ zi bɔ dɔliŋɔ.
22 Nyaka 'ba bɔ kata na ŋge Yesepa kugö dë römöyï bɔ dɔliŋɔ ëdï nduwë
ki'di akonyo zïnnï. Gɔ kö'du mo na ma ki'di lïjë kinza kugö nyaka ma
'bënnï ga ne.
23 Tine na Yesepa kiya zi bilaka naga nima, bo iya te, “Oŋgɔke te, le'jete
mugö yida rɔye 'deni pili ti nyaka 'be ga rɔ wa 'ba bɔ dɔliŋɔ. Kupö na me
mëdï mi'di ziye arike timo kulïke mï nyaka 'be ga,
24 kina ɔdɔ kiya te kpa dɔlili kömö 'deni ozake kapa ma muyï 'ba wa
ame ga pili kɔdɔ ziye di mï nyaka 'be ga ne gɔ ki'dike zi bɔ dɔliŋɔ. Tine
gɔ kɔsɔ mo ga koloma rɔ e'be 'dɔ këdï rɔ kupö gbï rɔ akonyo ziye ti bilaka
'be ga ti kole titi 'be ga.”
25 Bilaka naga nima iya te, “Nï na me kɔmɔ ze 'deni di mï tölë 'ba 'bö
löbu nime, ti doloma ŋgï rɔ bɔ ndɔbɔ zi bɔ dɔliŋɔ.”
26 Wa nime na Yesepa ki'di kö'du zi bilaka pili gɔ koza kapa ma muyï 'ba
wa ame ga lïjë kotɔtɔ di mï nyaka ne ki'di zi bɔ dɔliŋɔ. Kö'du ki'di nime
ö'bö nduwë te zi Ezipeto. Nyaka 'ba bɔ kata na ŋge kileke kinza rɔ 'ba bɔ
dɔliŋɔ.

Yakoba Iteri Bi 'Ba Tusu Bo

27 Tine Yisarele oloma 'bënnï mï yayi 'ba Gosene di Ezipeto yayi. Lïjë ari ko'dɔ rönnï ŋgï rɔ bɔ wa di yayi, lïjë köyö kole rɔ mbëmbë.

28 Yakoba oloma Ezipeto yayi ŋbö kɔmɔ kɔɔ 'butë döömu dɔmorïyö, ŋbö kɔmɔ kɔɔ abo kari kömö kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë sowɔ döömu dɔmorïyö (147).

29 Kina ɔdɔ bo kɔ'bɔ tölë 'deni tine na bo kïdëkï kole abo Yesepa kako ŋgï zi bo. Kina bo kiya zi Yesepa, bo iya te, “Ɔdɔ kɔ'ɔ ma ŋgï ako kusu közïyï mï mbola ma kulömu röyï timo. Ulömu gɔ ko'dɔ wa ame ga pili mititi yi to'dɔ mo ne. Ulömu röyï kiya te a mɔtɔ inza kusu ma Ezipeto bine,

30 tine gɔ kari kusu ma bi kɔtɔ ti baba löbu ni. Ɔdɔ mölë 'deni ombi töku ma di Ezipeto bine kari kusu ma gɔ bi ame kusu 'bu ma löbu ga teyi ne.”

Yesepa iya te, “Ti mo'dɔ ŋgï kɔzɔ lende kiya 'bï tara.”

31 Yakoba iya te, “Ulömu 'dɔ ko'dɔ kɔzɔ wa nima tara.”

Tine na Yesepa ko'dɔ lömu ŋgï. Kina Yakoba ko'dɔ yëë'dï ŋgï zi Bɔko'ba di dɔ laŋgiri yayi.

48

Manase Ni Ti Eporima

1 Yesepa uwö lende mo tëgë 'bu bo Yakoba ëdï dɔ rɔkɔ'ɔ, kina bo kënyï ŋgï kari ti kole abo ga Manase ni ti Eporima kari toŋgɔ Yakoba.

2 Kina ɔdɔ Yakoba kuwö kiya te Yesepa ömö 'deni tine na bo kinzinzi rɔ bo ŋgï kënyï koloma tɔrɔ dɔ laŋgiri.

3 Bo ilende zi Yesepa, iya te, “Mɔlo bine Bɔko'ba bɔ tigɔ dɔ kiteli ileme rönï zö. Mï kada nima mëdï Luza mï dɔyayi 'ba Kanana. Bɔko'ba o'dɔ lömu ma laka zö,

4 iya te, ‘Ti mi'di yi köyö kole konzi gɔ kupö yï ga kara koloma rɔ kpa dɔ'be ma konzi. Ti mi'di yayi nime zi kupö yï ga kö'bö ŋburu rɔ ë'bënnï.’ Lende ma Bɔko'ba kiya zö na tara.

5 Kina me mëdï miya zïyï kole rïyö 'bï naga nime, Eporima ni ti Manase, ti koloma rɔ kole ma ga. Öyö lïjë Ezipeto bine gba kinza mako dë zïyï bine, ne lïjë ti koloma rɔ kole ma ga rɔ ma koriya ti Rubënï ni ti Simona.

6 Kina ɔdɔ kiya te kari köyö kole mɔtɔ ga gbï 'böwu tine, lïjë ti koloma rɔ kole 'bï ga inza kpe rɔ 'bama. Lïjë ti ko'ja apötö di zi Eporima ni ti Manase.

7 Mëdï mo'dɔ lende nime gɔ kö'du 'ba möyï Rayile ame kölë mï dɔyayi 'ba Kanana 'dë yayi mï kada ma dëdï dako di Padanarama. Ko'ja dömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Eporata na lɔko kölë ŋgï tine ma rɔ meri rɔ mbëmbë gɔ lende mo. Musu nï yayi kpa kɔri kari Eporata.”

Eporata nima, möyï mo ma le'jete na 'deni rɔ Beteleme.

8 Kina ɔdɔ Yakoba ko'ja kole rïyö 'ba Yesepa naga nima tine, bo ititi, iya te, “Yë mo ga na me ne?”

9 Yesepa iya te, “Kole ma ga na. Lïjë ame Bɔko'ba ki'di zö di Ezipeto bine ne na.”

Yakoba iya te, “O'de lïjë kako ŋgɔsi zö bine gɔ mo'dɔ yëyï dönnï.”

10 Yakoba 'deni rɔ bulöbu köndë kɔmɔ mo o'ja bi dë kpe laka. Kina Yesepa ko'de kole rïyö abo naga nima ŋgï kako ŋɔli zi 'bu bo. Yakoba iramo lïjë kome mbili mo.

11 Bo iya zi Yesepa, iya te, “Mɔlo momeri miya te minza mo'ja yi kpe. Ne kina me mo'ja yi 'deni ti kole 'bï ga, Bɔko'ba na ko'dɔ lende laka nime 'deni zö.”

12 Kina Yesepa kiyese kole abo naga nima yaga di rɔ Yakoba na bo kërë bërï kɔmɔ 'bu bo.
13 Tine na bo ko'de kole abo ga kako 'böwu ŋɔli zi Yakoba, bo i'di Eporima dɔ gali Yakoba, Manase na bo ki'di dɔ dörï.
14 Tine Yakoba oja közï bo ma dörï na ki'di dɔ Eporima ame za rɔ kole ma titi ne. Kina bo ki'di közï bo ma gali dɔ Manase ma tönë rɔ kole ma löbu mo ne.
15 Kina bo koloma ŋgï kɔzɔ wa nima tara to'dɔ yëyï zi Yesepa. Bo iya te, “Bɔko'ba ko'dɔ lende laka zi kole naga nime. Bo ame 'bu ma löbu Abarayama ni ti Yisika koro bo ne. Bo na me koloma toŋgɔ gɔma ŋbö kömö mï kada nime tɔne, bo ko'dɔ lende laka abo gbï zi kole naga nime.
16 Malayika 'ba Bɔko'ba ko'dɔ lende laka gbï zïnnï. Bo na kɔmɔ ma kinza lende këny ë ɔtɔ kömö dɔma. Kole naga nime na ti ki'di möyï ma ti möyï baba löbu Abarayama ni ti Yisika kïlëbï. Kupö lïjë ti kara konzi rɔ mbëmbë.”
17 Kina ɔdɔ Yesepa koŋgɔ Yakoba ki'di közï bo ma dörï za dɔ Eporima tine mï bo indili dë kpe. Kina bo kombi közï Yakoba ma dörï yaga di dɔ Eporima 'dɔ ti'di mo dɔ Manase.
18 Bo iya te, “Baba, inza tara, oŋgɔ te kole ma dɔndende mo na me. Bo na gɔ ki'di közïyï ma dörï dɔ bo.”
19 Tine Yakoba utï dë gɔ lende nima. Bo iya te, “Kole ma, mikali 'deni ŋgï Manase na rɔ kole ma dɔndende, bo ti koloma rɔ 'bu 'ba kpa roba ma löbu. Tine bɔ löndö bo Eporima ame rɔ kole ma titi ne ti këdï ŋgï mbiri di dɔ bo. Kupö Eporima ti këdï rɔ kpa roba ma konzi.”
20 Yakoba o'dɔ yëyï 'böwu zi kole naga nima, iya te, “Kupö Yisarele pili ti ko'dɔ yëyï kada mɔtɔ ti möyï ye, kiya te, ‘Bɔko'ba ko'dɔ lende laka zïyï kɔzɔ ma ko'dɔ zi Eporima ni ti Manase.’ ”
Kɔri ma Yakoba ki'di Eporima këdï dɔgba zi Manase na me te.
21 Yakoba iya zi Yesepa, iya te, “Le'jete mɔ'bɔ tölë 'deni, ne Bɔko'ba ti koloma tiye. Bo ti kogba ye kileki ye yï'böwu kari dɔyayi 'ba 'bu ye löbu ga.
22 Yayi 'ba Sekeme mi'di 'deni zïyï Yesepa, dë zi löndö yï ga. Gɔ bi kɔ'dɔ nima e'be Amora ga na pa rɔ bɔ dɔmo, kina molɔ di zïnnï ti ya.”

49

Yakoba Ose Kpa Bo Zi Kole Abo Ga

1 Yakoba ïdëkï kole abo ga pili kako zi bo, bo iya te, “Otɔtɔke rɔye kakoke gɔ miya wa ame ga pili këdï kömö ziye kada mɔtɔ ndɔ yayi ne ziye.” Kina bo koloma ŋgï toba ŋgala nime zïnnï.

2 “Kole 'ba Yakoba ga ako kojeke mbili ye.
Ako kuwöke lende kiya 'ba 'bu ye Yisarele.

3 Rubënï kole dɔndende ma, nï na rɔ tigɔ ma.
Nï na möyö yi dɔgba gba ti tigɔ ma ame 'ba dɔ yɔbi ma.
Nï na mbiri di dɔ kole ma ama ga pili, tigɔ 'bï iteli 'bënnï.
4 Tigɔ 'bï kɔzɔ dölölö 'ba mini koso tara.
Tine inza këddï kpe mbiri kiteli ya ama ga.
Römöyï ebe kö'dɔ ti 'ja 'ba 'bu yï kodɔ rɔ kaya rɔ 'bu yï.

5 Simona kpe ti Lëwë, kpe rɔ löndö dökï'dï ye kɔtɔ.
Inda'bake mbele 'be ga ŋgï ko'dɔke ya.

6 Minza modɔ'bɔ rɔma tiye mï kpa kususu 'be.
Minza moloma tiye ɔdɔ kotɔtɔke kpeye.
E'be rɔ ya kupöke bilaka.
Okeke ndï ŋgulö sa ŋgï bërï rɔ ma sari.
7 Ya kënyë 'be nima ti dökï'dï kënyë 'be nima ti ko'dɔ ye nduwë rɔ kpa sönö.
Ti mïyëyï ye rɔ kɔtɔkɔtɔ mï dɔyayi 'ba Yisarele.
Ti moza mï kpa roba 'be ga titititi.

8 Yuda, löndö yï ga pili ti kïlëlu yi.
Ti ka'da bɔ ya 'bï ga.
Löndö yï ga ti kolɔdɔ bërï zïyï.
9 Nï kɔzɔ tabïyö 'bɔ'bi ame kinda'ba yida.
Bo ileki kako timo liŋɔ na bo kö'dö ŋgï bërï.
Yë na ti kilaŋa rönï kari koŋbeŋbe kpa bo?
Yë na ti kilaŋa rönï kari koŋbeŋbe kpëyï?
10 Yuda, përï 'ba ŋere ti kö'bö közïyï.
Kupö yï na ti kö'bö ŋburu rɔ ŋere ŋbö bɔ dɔ ŋere mo kako.
Bilaka pili ti koro bo.
11 Bo ti këdï rɔ bɔ mɔri ma löbu.
Mɔwɔ këdï ko'dɔ rɔ layi ti këdï zi bo rɔ mbëmbë.
Bo ti kosi dɔ akaca abo yɔki mɔtɔ ga.
Layi mo ti këdï rɔ mbëmbë.
Bo ti kurögö bɔŋgɔ abo ga timo.
12 Kɔmɔ bo ö'bö ŋgï rɔ ma kasi di zi layi.
Kiliŋba kpa bo aŋmi ŋgï ŋböwö di bi tuwë wï.

13 Zebolona, ti koloma kö'bö kpa mini löbu.
Sorope ti kö'bö tusuru kpa götö abo.
Dɔ maga abo ti këdï rɔ ma kɔwɔ ŋbö kömö Sidona.

14 Yisakara ŋgï kɔzɔ akaca ma kitigɔ ame kö'dö mï löŋgö akombi abo ga.
15 Tine ɔdɔ bo koŋgɔ bi 'ba rɔ kindawo mo kele, dɔyayi mo kele na bo kodi gɔ bo tombi akombi.
Ö'bö tutörï bo mï ndɔbɔ kɔzɔ atɔli.

16 Dana ti këdï rɔ ŋere dɔ bilaka abo ga.
Lïjë roba kɔtɔ 'ba Yisarele naga na.
17 Bo kɔzɔ murë ame kö'dö kpa kɔri ne.
Bo oga ndï kosani bɔ dɔmo kila'ba bërï.
18 Bɔko'ba, mëdï molɔ'bɔ 'bama ŋgï gɔ nï na kɔmɔ ma.

19 Gada, bɔ akolɔ ti kota kpëyï,
tine ti kuyï kpëyï koga lïjë.

20 Asera, akonyo 'bï ti kö'bö rɔ a ma laka.
Akonyo 'bï ti kö'bö rɔ ma koŋmi kɔzɔ akonyo 'ba ŋere.

21 Napatali, nï 'bëyï kɔzɔ gole riŋa mbëmbë,
ame köyö kole ma kele ne.

22 Yesepa, nï 'bëyï kɔzɔ ŋgërï ame kötu kpa daa ne.

Dɔŋgila mo ga a'ba kari dɔ reki.
Bo ana rɔ mbëmbë.
23 Bɔ ya 'bï ga ti kota kpëyï.
Lïjë ti koga göyï ti kanya.
24 Tine ti kinda'ba kanya 'bëyï kitigɔ.
Közïyï inza kïlë'dï.
Tigɔ abo 'ba Bɔko'ba ti ki'di kɔnyɔ yï kö'bö rɔ ma kitigɔ.
Bo na rɔ Bɔko'ba ame koloma toŋgɔ gɔ Yakoba bine ti tigɔ abo,
kɔzɔ bɔ koda kamölö tara ne.
Bo na rɔ döku 'ba kɔnyi zi Yisarele.
25 Bɔko'ba 'ba 'bu yï na kokɔnyi yi.
Bo na ti tigɔ dɔ kiteli.
Bo ko'dɔ yëyï zïyï.
Bo ki'di tɔrɔ ka'di zïyï.
Bo ki'di mini kulöwu zïyï di mï yayi.
Bo koja gɔ löyö zi 'ja 'bï ga.
Bo ki'di mba mo ga kïlëri.
26 Yëyï ma 'ba 'bu yï ele kiteli yëyï 'ba mini këyï ma kɔlɔ di mï döku
löbu.
Lïjë döku naga nime ëdï mɔlo bine di bi tisaki 'ba dɔliŋɔ nime.
Yëyï naga nime kotɔŋi rönnï pili ti dɔ Yesepa.
Oza bo 'deni di mï löŋgö löndö bo ga.

27 Benyimona 'ba bo rɔ bïlö wölïwölï ma kembe.
Bo ö'bö 'ba bo tupö yida tonyo mo ŋgï rɔ kɔmɔ kada pili.”

28 Ŋgala ma Yakoba ko'dɔ lömu timo dɔ kole 'butë dɔmorïyö abo ga na me. Ya naga nime lïjë na rɔ yï lïŋgï 'ba kpa roba 'butë dɔmorïyö 'ba Yisarele. Bo o'dɔ lömu pili zïnnï rɔ kɔtɔkɔtɔ gɔ wa ame ga koriya tïnnï.

Tölë 'Ba Yakoba

29-30 Kina Yakoba kose kpa bo ma ŋburuŋburu mo ŋgï zi kole abo ga, bo iya te, “Mëdï mozi 'deni gɔ töku ne baba ni. Tine mo'dɔkɔ 'dɔ kombike töku ma kilekike timo mï dɔyayi 'ba Kanana. Ari kusuke ma bi kɔtɔ ti baba ni mï tï'börö ma tönë mï nyaka 'ba Makapela ne. Ëdï kebe kapa Mamore ma kari yïbï. Gɔ bi nima pa mɔlo bine rɔ bi 'ba Eporona e'be Ete. Tine Abarayama ugö 'deni di zïnï tusu bilaka abo ga yïmo.
31 Bi nima na kusu Abarayama ni ti 'ja abo Sara teyi, gbï ti Yisika ni ti 'ja abo Rebeka. Kina musu 'ja ma Leya gbï yayi.
32 Nyaka nima 'bu ze löbu ugö 'deni di zi e'be Ete kpaki ti tï'börö mo.”
33 Kina ɔdɔ Yakoba kote tose gɔ lende naga nime 'deni zi kole abo ga kɔzɔ a nime te tine, bo ö'dö ŋgï bërï yɔ na bo kulöku ŋgï.

50

1 Yesepa ulöru dɔ töku 'bu nnï kiramo koloma tudu.
2 Bo ënyï ki'di lende mo zi bilaka ame ga kikali ndɔbɔ 'ba wɔwɔ ne 'dɔ kosa 'bu ti wɔwɔ rɔ töku 'bu bo gɔ koloma kinza kato.
3 Bilaka naga nima oloma to'dɔ mo nduwë ŋbö tö'dö dɔ 'butë sowɔ, römöyï kada 'ba to'dɔ mo na tara. Ezipeto gbï udu Yakoba ŋbö tö'dö dɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö (70).
4 Kina ɔdɔ kada 'ba monɔ kote rönï 'deni tine, Yesepa iya zi bilaka löbu 'ba bɔ dɔliŋɔ naga nima, iya te, “Ari kiyake lende ma zi bɔ dɔliŋɔ. Ari kiyake te,

5 mï kada ma 'bu ma këdï ko'dɔ 'deni tölë bo i'di ma mulömu rɔma gɔ
mari musu bo ŋbö gɔ bi ame bo kileŋɔ 'deni mï dɔyayi 'ba Kanana ne.
Ititike bɔ dɔliŋɔ gɔ bo kodɔ kpama mari tusu 'bu ma, ti muyï dɔma 'jaa
mako bine."
6 Bɔ dɔliŋɔ utï dɔmo zi Yesepa, iya te, "Ari kusu 'bu yï kɔzɔ ame kulömu
röyï 'deni mɔlo ne tara."
7 Kina Yesepa kënyï ŋgï kari Kanana tusu 'bu bo. Bilaka löbu 'ba bɔ
dɔliŋɔ naga nima arï kɔtɔ ti Yesepa gbï ti bilaka ma kɔmɔ kɔpɔ 'ba Ezipeto
mɔtɔ ga,
8 gbï ti bilaka abo ga pili ti bɔ löndö bo ga kpaki ti bilaka 'ba 'bu bo ga.
Kole titi na ŋge kileke Gosene yayi ti yërï 'bënnï ga.
9 Kina bilaka mɔtɔ ga ari gbï tïnnï këkï 'bënnï dɔ kosani ti ya mɔtɔ ga
ame këkï 'bënnï mï aribiya ma kosani këdï kotɔ naga. Lïjë pili rɔ tïndï ma
löbu.
10 Lïjë umu yöpö 'ba Yaradene kari kömö bi 'ba tomba nyönyu 'ba Atada.
Lïjë oloma bina tö'dö dɔ modɔmorïyö tudu Yakoba ti monɔ rɔ mbëmbë.
11 Kina ɔdɔ Kanana ame mo ga këdï koloma yayi ne ko'ja lïjë këdï kudu
rɔ mbëmbë tine lïjë iya te, "Wu, Ezipeto ëdï 'deni tudu rɔ ma kënyë." Kina
lïjë kïdëkï möyï gɔ bi nima ŋgï rɔ Abele Misarima, ame 'jɔ 'ba lende mo
tëgë "Monɔ 'ba Ezipeto." Bi mo nima ɔwɔ dë di ŋgila yöpö 'ba Yaradene.
12 Kole 'ba Yakoba ga o'dɔ kɔzɔ ame bo kose gɔmo zïnnï ne tara.
13 Lïjë ombi töku bo kari timo dɔyayi 'ba Kanana kari kusu mï tï'börö
mï nyaka 'ba Makapela, ame kebe kapa Mamore ma kari yïbï ne. Nyaka
nima ti tï'börö mo na rɔ ame Abarayama kugö di zi Eporona bɔ Ete tönë
tusu töku abo ga yïmo.
14 Kina ɔdɔ Yesepa kusu 'bu bo 'deni yayi tine, bo ileki kari Ezipeto ti
löndö bo ga pili ti bilaka ame ga kari ti bo bi 'ba monɔ nima yayi ne.

Tere Dɔkolo

15 Di pötö Yakoba kölë 'deni löndö 'ba Yesepa ga ŋgï rɔ tikere. Lïjë oloma
tiya mo rɔ gɔ rönnï, iya te, "Mɔtɔga Yesepa ti kënyï komeri gɔ lende kënyë
ma tönë ga do'dɔke zi bo ne, bo kileki ko'dɔ dɔkolo ma gbï zize."
16 Kina lïjë koja laja zi Yesepa, iya te, "Gba bine kinza 'bu ze kölë dë bo
ose gɔ lende zize
17 tëgë gɔ diya zïyï 'dɔ kola ze gɔ lende kënyë ame do'dɔ zïyï ne. Kina
me le'jete doma'jo rɔze zïyï 'dɔ kola ze gɔ lende kënyë ze. Ze gbï doro
Bɔko'ba ma koŋgɔ gɔ 'bu ze."
Kina ɔdɔ Yesepa kuwö lende nime te tine na bo kudu ŋgï.
18 Kina löndö bo ga kako zi bo kolɔdɔ bërï kɔmɔ bo, kiya te, "Nï na rɔ
bɔ dɔze."
19 Bo iya te, "Kinza kereke dë. Ma Bɔko'ba na dë gɔ miya burë 'be.
20 Rɔ ma laka kpe na ko'dɔke lende kënyë zö. Tine Bɔko'ba i'di lende
laka 'deni kɔdɔ di mï lende kënyë nima gɔ bilaka ma konzi kɔmɔ di mï
tölë.
21 Kinza kereke dë, mëdï moŋgɔ gɔye ti bilaka 'be ga pili."
Lende nime na Yesepa kïyëyï dökï'dï löndö bo ga timo ki'di lïjë koloma
dë kpe rɔ tikere.

Tölë 'Ba Yesepa

22 Yesepa oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ konzi ti e'be 'bu bo ga mï Ezipeto yayi.
Mï kada 'ba tölë abo tine kɔmɔ kɔɔ abo 'deni kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë
(110).
23 Bo o'ja kole 'ba kole 'ba Eporima ga ti kɔmɔ bo. Kina gbï Makira kole
'ba Manase öyö kole tine Yesepa ogba rɔ kole 'ba mï liŋɔ abo ga.

24 Bo iya te zi löndö bo ga, “Mɔ'bɔ tölë 'deni, ne Bɔko'ba ti koŋgɔ gɔye. Bo ti kako kogba ye 'jaa di dɔyayi nime bo kileki ye karike dɔyayi ma tönë bo kulömu 'dɔ ti'di mo zi Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba ne.”
25 Kina bo ki'di ya ë'bënnï ga kulömu rönnï. Bo iya te, “Ulömuke rɔye ɔdɔ Bɔko'ba kako kogba ye këdï kileki ye kari dɔyayi nima ombike töku ma karike timo.”
26 Tine na bo kölë ŋgï. Kɔmɔ kɔɔ abo 'deni kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë (110). Kina bilaka abo ga kosa 'bu ŋgï ti wɔwɔ rɔ töku bo gɔ koloma kinza kato. Kina lïjë ki'di töku bo ŋgï mï sandu di Ezipeto yayi.

Buku 'Ba
TƆDƆ

Gomɔ 'Ba Yisarele Di Ezipeto

1 Kole 'ba Yakoba tönë ga kari ti bo Ezipeto, mɔtɔ nï ti bɔ bɔyi 'bï ga ne
möyï lïjë na me.
2 Rubënï ti Simona ti Lëwë ti Yuda
3 ti Yisakara ti Zebolona ti Benyimona ti
4 Dana ti Napatali ti Gada ti Asera.
5 Kupö Yakoba ame ga kari ti bo kömö yayi ne ëdï pili kuluku kɔtɔ kɔdɔ
dɔmo 'butë rïyö. Tine Yesepa ëdï 'ba bo 'deni mɔlo yayi.
6 Kina ɔdɔ lïjë koloma 'deni Ezipeto yayi kɔmɔ kɔɔ mo konzi tine tölë ari
kupö Yesepa ni ti löndö bo naga nima ŋgï kpaki ti ya ma kako tïnnï tönë
ga.
7 Tine kupö lïjë ara 'deni ŋgï konzi kogba mï dɔyayi 'ba Ezipeto.

Tu'du Kole 'Ba Yisarele Gɔ Mini

8 Kina bɔ dɔliŋɔ mɔtɔ 'ba Ezipeto ame 'beri kinza kikali Yesepa dë ne na
'deni dɔ kïtï.
9 Bɔ dɔliŋɔ mo nima kïdëkï gbï rɔ Paro 'bënnï mo ne ënyï kilende zi
bilaka abo ga, iya te, "Oŋgɔke te, Yisarele naga nima lïjë na ma kara 'deni
ŋgï konzi rɔ ma kënyë rɔ lende rɔze.
10 O'dɔkɔ zize 'dɔ toŋgɔ bi dönnï do'dɔke a mɔtɔ zïnnï römöyï lïjë ëdï
koto tara ŋgï nduwë rɔ mbëmbë kina ɔdɔ ya na kömö yɔ na lïjë këdï
kodɔ'bɔ rönnï ŋgï ti bɔ ya kileki 'böwu tupö ze gɔ lïjë kënyï kiriŋa ë'bënnï
ŋgï."
11 Kina Ezipeto naga nima ki'di turu 'ba toŋgɔ gɔ Yisarele ŋgï kota kpamo
ti ndɔbɔ ma kïrïndï tïdïrï mo timo. I'di lïjë ko'ba gawo 'ba Pitomo ni ti
Ramese rɔ bi 'ba tikeki wa abo 'ba bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto mo nima.
12 Tine gomɔ löbu nime këdï kodɔ pele rönnï rɔ mbëmbë te nime na lïjë
kara ŋgï rɔ dɔ kiteli nati kogba mï dɔyayi 'ba Ezipeto nima ti rönnï ki'di
Ezipeto ŋgï rɔ tikere.
13 Kina kodɔ ŋgï zi Ezipeto nati rɔ tupö Yisarele ti ndɔbɔ ma kinza kiya
naga.
14 Ari kömö ŋgï mï lende ma kata kulöwö mo zi Yisarele ki'di ye 'beye
ŋgï rɔ bɔ to'dɔ ndɔbɔ 'ba to'ba rö 'bënnï ga ti nyaka 'bënnï ga ko'dɔ ye dë
kpe ŋgï nati ko'de bilaka lesi.
15 Kina bɔ dɔliŋɔ mo nima ënyï kilende zi bɔ bulï ma löbu rïyö mɔtɔ ga
'ba Ebere kïdëkï möyï mo rɔ Sipora ni ti Powa, iya te,
16 "Ɔdɔ këddï kinda'bake kole 'ba Ebere naga nima, ɔdɔ ko'jake köyö rɔ
bɔtɔni upöke yaga tine ɔdɔ këdï rɔ nyiti na kolake."
17 Tine bɔ bulï naga nima ere ë'bënnï Bɔko'ba gbï lïjë ari dë ŋgï ko'dɔ
kɔzɔ lende nima bɔ dɔliŋɔ kiya zïnnï ne. Ɔdɔ köyö pele rɔ kole bɔtɔni lïjë
ola ŋgï.
18 Tine na bɔ dɔliŋɔ kïdëkï bɔ bulï rïyö naga nima kititi, iya te, "Wa'di
na këddï ko'dɔke tara këddï kolake kpa kole bɔtɔni 'ba Ebere naga nima
këdï gba 'biri kunzï ne?"
19 'Ja tönë ga ileki kiya te, "Ŋere, 'ja 'ba Ebere naga nime inza kɔzɔ 'ja
'beye ga 'ba Ezipeto. Löyö 'bënnï ïdësï dë. Ɔdɔ dëdï dömö pele dako do'ja
köyö 'deni mɔlo."

20-21 Bɔko'ba ti mï këyï rɔ bɔ bulï naga nima römöyï lïjë ere bo. Kina bo ki'di kupö ŋgï gbï zïnnï lïjë kara konzi. Kina Yisarele koto tara ŋgï nduwë rɔ mbëmbë.
22 Kina bɔ dɔliŋɔ ki'di kö'du mo ŋgï zi bilaka abo ga pili, iya te, “Kole 'ba Ebere ame ga ko'jake köyö rɔ kole bɔtɔni ne, ogbake ku'duke gɔ yöpö. Tine ɔdɔ këdï rɔ nyiti olake.”

2

Töyö Musa

1 Mï kada mo naga nima na bɔ mɔtɔ di mï kupö e'be Lëwë, 'ja abo gbï di mï kupö lïjë kɔtɔ nima
2 köyö ŋgï rɔ kole bɔtɔni. Kina ɔdɔ lɔko koŋgɔ kole 'bënï nima kele ŋgï kulöwö tara tine na lɔko kogba ŋgï koloma rɔ tusu dɔmo ŋbö nyepe mota.
3 Kina ɔdɔ kole kari kandi 'deni lɔko kɔ'bɔ dë kpe tusu dɔmo tara tine na lɔko ko'de kee ma ku'jö di mï mɔli rïtï ŋgï lɔko kora kɔmɔ mo teyi ti zïbïtï. Na lɔko ko'ba kole tönë ŋgï yïmo lɔko kari kutë mï liya mï yöpö.
4 Tine lëmï mo ɔrɔ caki yaga rɔ ma kɔwɔ toŋgɔ wa ma këdï ko'dɔ tömö dɔ kole nima.
5 Kina nyiti 'ba bɔ dɔliŋɔ kari ŋgï kpa yöpö yayi turögö rönï. Kina ko'ja bɔ laja 'bënï ga këdï kiliŋgere kebe dɔ kpa götö yayi yɔ na kömönï kila'ba ŋgï rɔ kee tönë. Na lɔko koja nyiti ma rɔ bɔ laja 'bënï mo ŋgï kari ko'de.
6 Nyiti nima ari ko'de zïnï na lɔko kombi dɔmo kina ko'ja ŋgï rɔ kole na yïmo këdï kudu ko'de lisa ŋgï kömönï. Lɔko iya te, “Kole 'ba Ebere naga nime na.”
7 Lëmï mo tönë ako kititi lɔko iya te, “'Dɔ moma bɔ ki'di mba kpamo ziye di mï löŋgö 'ja 'ba Ebere ya?”
8 Nyiti 'ba bɔ dɔliŋɔ mo tönë iya te, “Yëë, ari ko'de.” Kina lɔko kari ŋgï ko'de ko rɔ ma mo.
9 Nyiti 'ba bɔ dɔliŋɔ iya zi 'ja nima te, “Ogba kole nime kulu ama zö. Mëdï mopi gïrïsï zïyï gɔmo.” Kina 'ja nima kogba kole nima ŋgï kari timo kulu.
10 Kina ɔdɔ kole kiliŋgere 'deni kandi tine na lɔko kogba ŋgï koto ki'di zi nyiti 'ba bɔ dɔliŋɔ rɔ kole 'bënï. Lɔko i'di möyï mo rɔ Musa. 'Jɔ 'ba lende mo tëgë, “Motɔ ama di yï mini.”

Musa Iriŋa Midiyana

11 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ yayi ko'ja Musa kïyöbu 'deni na bo kënyï kari toŋgɔ bilaka 'bënnï ga Yisarele. Bo ari ko'ja lïjë këdï mï ndɔbɔ kïrïndï. Tine na bo kari ko'ja bɔ Ezipeto mɔtɔ ŋgï këdï rɔ tomba bɔ Yisarele mɔtɔ, bilaka 'bënnï ga.
12 Bo oŋgɔ bɔtɔ inza ŋgɔsi yayi yɔ na bo kupö bɔ Ezipeto nima ŋgï bo kusu dɔ töku mo mï yayi lida.
13 Mï bi këzë ma di pötö mo na bo kari ko'ja Yisarele ma rïyö mɔtɔ ga këdï bi 'dïrï. Bo ënyï kititi bɔ ma koma 'dïrï mo nima, bo iya te, “Ëddï komba Yisarele lëpï yï tara gɔ wa'di?”
14 Bɔ nima ileki dɔmo zi Musa, iya te, “Nï, yë na ko'dɔ yi rɔ ŋere dɔze to'dɔ burë ze? Ëddï ko'dɔ 'dɔ kupö ma gbï kɔzɔ ma tönë kupö bɔ Ezipeto nima bine ne?”
Kina Musa ŋgï rɔ tikere. Bo omeri iya te, “Wa nime mo'dɔ ne ëdï kinda yaga.”

15 Kina ɔdɔ lende mo kömö mbili bɔ dɔliŋɔ tine bo iteri ŋgï 'dɔ tupö
Musa yaga. Tine na Musa kënyï kiriŋa ŋgï kari Midiyana. Bo ari kömö
yayi bo koloma kpa daa.
16 Tine bɔ akumu mɔtɔ 'ba Midiyana yayi ëdï ti yïtötï modɔmorïyö. Kina
yïtötï naga nima kömö ŋgï tunö mini gbï todɔ mini mï wörï zi kamölö 'ba
'bu nnï ga tuwë mo.
17 Bɔ koda kamölö mɔtɔ ga ömö ŋgï gbï yayi koloma rɔ toga yïtötï tönë
ga yaga. Kina Musa kako ŋgï ko'dɔ kpërï gönnï kunö mini zi kamölö ma
'bënnï ga.
18 Kina ɔdɔ yïtötï naga nima kuyï dönnï ŋgï kömö welo liŋɔ zi 'bu nnï
Yetoro tine bo ënyï kititi lïjë iya te, “Ma tɔne ömöke ŋgï mɔlo te gɔ wa'di?”
19 Lïjë iya te, “Bɔ Ezipeto mɔtɔ na kokɔnyi ze bo kunö mini zize gbï zi
kamölö ze ga.”
20 Bo ileki kititi yïtötï abo naga nima, bo iya te, “Ne bo ëdï yala? Olake
bo mökö gɔ wa'di? O'deke bo kako liŋɔ gɔ bo konyo kpa bo.”
21 Musa utï ŋgï dɔmo toloma ti bulöbu nima. Kina bo kogba nyiti abo
mɔtɔ rɔ Zipora ŋgï ki'di rɔ 'ja zi Musa.
22 Zipora öyö rɔ kole bɔtɔni zi Musa kina bo ki'di möyï mo ŋgï rɔ
Geresomo, ame kiya te “Bɔ löwö”, römöyï bo omeri bo iya te, “Ma 'deni
rɔ bilaka mï dɔyayi löwö nime.”

Monɔ 'Ba Yisarele

23 Di pötö kɔmɔ kɔɔ konzi 'deni yayi tine na bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto mo
tönë kari kölë ŋgï. Tine pele Yisarele gba nduwë mï ndɔbɔ kïrïndï nima
tileri di kpamo topapa kɔnyi. Kina monɔ 'bënnï di kpa közï lisa ma këdï
ko'dɔ rönnï ne kömö ŋgï mbili Bɔko'ba.
24 Bɔko'ba uwö monɔ 'bënnï na bo komeri lömu abo ma tönë bo ko'dɔ
mɔlo ti Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba ne ŋgï.
25 Bo oŋgɔ lisa 'ba bilaka abo ga Yisarele kina lende mo kɔ'ɔ ŋgï rɔ bo.

3

Dëkï 'Ba Musa

1 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja Musa këdï rɔ toda kamölö 'ba Yetoro bɔ
lanzo bo bɔ akumu 'ba Midiyana nima tine, na bo kona kamölö ŋgï kari
timo rɔ ma kɔwɔ ŋbö yï mökö ndï döku koro mɔtɔ yayi kïdëkï möyï mo
rɔ Sinayi.
2 Di yayi na malayika 'ba Bɔko'ba kɔdɔ ŋgï zi bo rɔ pa'do köbö mï zana
morogo. Musa oŋgɔ lende nima pa'do nima öbö pele tara tine morogo mo
ilaŋma dë gbï yɔ.
3 Bo omeri bo iya te, “Sëgë wa'di ga na te? Morogo mo ilaŋma dë rɔ ma
totondo mo ga tara? I'di mari te ŋgɔsi toŋgɔ mo.”
4 Kina ɔdɔ ŋere Bɔko'ba koŋgɔ bo kese 'deni ŋgɔsi toŋgɔ mo tara tine,
na kïdëkï bo ŋgï di mï morogo yayi iya te, “Musa, Musa.”
Musa iya te, “Ma na me.”
5 Bɔko'ba iya te, “Kinza kese dë kpe kulöwö 'de. Otɔ wari yaga di ndïyï
römöyï bi nima këddï kɔrɔ teyi, yayi koro na.”
6 Bɔko'ba ënyï kileki 'böwu gbï kiya te, “Ma na rɔ Bɔko'ba 'ba 'bu yï
löbu Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba.” Kina Musa kusu kɔmɔ bo ŋgï bërï
römöyï bo ere di bi toŋgɔ Bɔko'ba.
7 Ŋere Bɔko'ba iya te, “Rɔ ma laka mo'ja lisa 'ba bilaka ma ga 'deni di
Ezipeto. Muwö 'deni ma lïjë këdï kudu di kpa közï gomɔ 'ba turu bɔ koŋgɔ
gönnï ga. Kina lende 'bënnï ɔ'ɔ 'deni rɔma.

8 Kina me mako 'deni bërï tɔmɔ lïjë di közï Ezipeto naga nima 'dɔ mo'de
lïjë kako yaga di mï dɔyayi nima kako mï yayi ma laka ame tagi ni ti wï sa
kambi di teyi kɔzɔ sëgë ne. Bi nima Kanana naga nima ti Ete ti Amora ti
Pereze ti Iwa ti Yebusa këdï koloma teyi ne.
9 Monɔ 'ba bilaka ma ga Yisarele ömö 'deni mbili ma kina mo'ja kpɔŋi
ame Ezipeto këdï ko'dɔ rönnï ne 'deni.
10 Kina me ari, mëdï moja yi kari zi bɔ dɔliŋɔ 'bënnï 'ba Ezipeto mo nima
'dɔ ko'de lïjë bilaka ma ga yaga di mï dɔyayi abo nima."
11 Tine Musa ënyï kileki dɔmo zi Bɔko'ba iya te, "Ma yë na gɔ mari zi bɔ
dɔliŋɔ mo'de Yisarele yaga di Ezipeto?"
12 Bɔko'ba iya te, "Ti mëdï tïyï. Akileme 'ba ame ma na mëdï moja yi ne
ti këdï kɔzɔ a nime te, ɔdɔ kari ko'de lïjë 'deni ti kako kumötuke ma dɔ
döku nime bine."
13 Musa iya te, "Ne ɔdɔ mari zïnnï miya te, 'Bɔko'ba 'ba 'bu ye löbu ga
ma mɔlo na me koja ma ziye,' ne ɔdɔ lïjë kënyï kititi ma kiya te, 'Möyï bo
rɔ yë?' gɔ miya tondo ga zïnnï?"
14 Bɔko'ba iya te, "Ma na rɔ bɔ ame rɔ ma mo ne. Kina 'dɔ kiya zïnnï
kɔzɔ a nime te, 'Bɔ ame kïdëkï rɔ ma mo ne, bo na me koja ma ziye.'
15 Kina 'dɔ kiya gbï zïnnï Yisarele, 'Bɔ ma kïdëkï rɔ ma mo tönë, ŋere
Bɔko'ba 'ba 'bu ye löbu Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba na me koja ma
ziye.' Möyï nime na 'dɔ dɔ kupö pili ame ga këdï köyö pele kɔwɔ yayi ne
kïdëkï ma nduwë timo rɔ ŋburuŋburu.
16 Ari kotɔtɔ dɔ löbu 'ba Yisarele kilende zïnnï kiya te, 'Ŋere Bɔko'ba 'ba
'bu ye löbu ga Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba ɔdɔ kileme rönï zö kiya
te, "Moŋgɔ ye 'deni kina mo'ja wa ame Ezipeto këdï ko'dɔ ziye ne 'deni.
17 Ne momeri 'deni gɔ mo'de ye yaga di mï kpɔŋi nima Ezipeto këdï ko'dɔ
kulöwö rɔye ne mo'de ye kako mï dɔyayi 'ba Kanana 'ba Ete 'ba Amora
'ba Pereze 'ba Iwa ti 'ba Yebusa ni. Yayi ma laka ame wï sa ni ti tagi kambi
ŋgï di teyi kɔzɔ sëgë ne." '
18 Löbu 'ba Yisarele ti kuwö döyï. Kina 'dɔ karike tïnnï zi bɔ dɔliŋɔ 'ba
Ezipeto mo nima kiyake zi bo te, 'Ŋere Bɔko'ba ze 'ba Ebere ɔdɔ 'deni
kileme rönï zize. I'di ze dari yï mökö rɔ liŋgere 'ba tö'dö dɔ mota tumu
roma zi bo ŋere Bɔko'ba ze.'
19 Ne rɔ ma laka mikali bɔ dɔliŋɔ nima inza kodɔ kpeye tari, tine 'jaa
ŋbö ɔdɔ kpa közö Bɔko'ba na kɔdɔ 'deni rɔ bo.
20 Ti moja közö ti tigɔ ma modɔ karama dɔ Ezipeto ti wa ame ga pili
lende mo ga kigayi wa ne. Di pötö mo tine na bo ti kodɔ kpeye 'jaa karike.
21 Mï kada mo nima ti mi'di Ezipeto koro ye 'dɔ ɔdɔ këddï kɔdɔke kinza
bilaka ma ga kari ra rɔ közï sari kinza a 'ba mɔri.
22 'Ja 'ba Yisarele pili ti kari kokpasi yamo ma köbököbö ti sïtërï ni ti
bɔŋgɔ di zi 'ja 'ba Ezipeto ame ga liŋɔ mo ŋgɔsi tïnnï ne ala ma këdï tïnnï
liŋɔ kɔtɔ. Kina ti ki'di ŋgï zïnnï. Kina 'dɔ ki'dike dɔ kole 'be ga ti yïtötï
'be ga kombi a 'ba mɔri 'ba Ezipeto naga nime konake karike timo."

4

Toja Musa

1 Musa ititi iya te, "Ne ɔdɔ lïjë ki'di dönnï dë gɔ lende ma kuwö lende
ma dë gbï gɔ mo'dɔ tondo? Ɔdɔ lïjë kiya te, 'Bëtï 'bï na ka, Bɔko'ba ɔtɔ ɔdɔ
dë zïyï'?"
2 Ŋere Bɔko'ba iya te, "Wa'di na ma kinda'ba közïyï ne?"
Bo iya te, "Përï na."
3 Bɔko'ba iya te, "U'du bërï."

Bo ogba ku'du bërï kina kuyï rönï ŋgï rɔ murë na bo kiriŋa ŋgï yaga di teyi.
4 Bɔko'ba iya te, “Oja közïyï kinda'ba di dɔ giliti mo.”
Kina bo koja közï bo ŋgï gɔmo kinda'ba di dɔ giliti mo na kuyï rönï ŋgï kileki yaga rɔ përï közï bo.
5 Bɔko'ba iya zi bo te, “Na 'dɔ kari ko'dɔ te zïnnï gɔ kileme zïnnï ŋere Bɔko'ba 'ba 'bu nnï löbu ga Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba ɔdɔ 'deni ŋgï kileme rönï zïyï.”
6 Bɔko'ba iya 'böwu zi bo te, “Usu közïyï mï bɔŋgɔ 'bï.”
Bo usu közï bo tine ɔdɔ bo kotɔ yaga dayi o'be'be 'deni ŋgï me yaga rɔ mönyu ma kinza kiya.
7 Bɔko'ba iya te, “Usu közïyï kileki mï bɔŋgɔ 'ba röyï.”
Bo usu tine ɔdɔ bo kotɔ yaga dayi a tönë kora gɔ közï bo ne olɔ 'deni ŋgï pili yaga közï bo kileki gɔ bi mo kɔzɔ yida rɔ bo ma laki.
8 Bɔko'ba iya zi Musa te, “Ɔdɔ kiya te lïjë ki'di dönnï dë lïjë kutï dë pele gɔ, gɔ kotɔ ma dɔndende nima ma mï rïyö nime lïjë ti ki'di dönnï gɔmo.
9 Ne ɔdɔ lïjë ki'di dönnï dë gɔmo kpaki rïyö lïjë kuwö lende 'bï dë, ogba mini di mï yöpö nima yayi kodɔ bërï dɔ yayi ma këlë. Kina ti mini nima kuyï rönï ŋgï rɔ roma.”
10 Musa ënyï kileki zi Bɔko'ba, iya te, “Yö, ŋere, ma mɔ'bɔ dë tilende laka. Lende ma ndɔ. Kpama rɔ ma kilali. Mɔlo pele gba kinza kilende dë zö ŋbö kömö mï kada nima tɔne ma bɔ kpa kitigɔ ɔtɔ na dë.”
11 Bɔko'ba iya zi bo te, “Yë na ki'di kpa dɔ bilaka lesi? Kina yë na këdï ku'bë mbili bilaka ala kudödu kpamo teyi? Yë na ki'di kɔmɔ dɔ bilaka lesi ala kïyölu yaga? Tara ne ma ŋere Bɔko'ba nime na dë?
12 Ari ti mokɔnyi yi tilende kina ti miyandi yi ti wa ma 'dɔ kiya.”
13 Tine Musa iya te, “Yö, ŋere, moma'jo rɔma zïyï oja rɔ bilaka mɔtɔ na 'dɔ kari to'dɔ wa nime.”
14 Dökï'dï Bɔko'ba ënyï kata ŋgï rɔ Musa kiya te, “Ne bɔ löndö yï Arona kupö Lëwë mo nima tondo? Mikali bo rɔ bɔ kpa kikali lende. Bo ëdï 'deni rɔ tako turë döyï, bo ti këdï ti dökï'dï këyï ɔdɔ bo ko'ja yi.
15 Ti kilende zi bo ki'di lende kpa bo. Ti mokɔnyi ye kpaki rïyö tilende kina ti miyandi ye gbï ti wa ma 'dɔ ko'dɔke.
16 Bo na ti kilende zi bilaka naga nima tine ti këdï kɔzɔ nï na kilende kina ti këddï 'bëyï kɔzɔ Bɔko'ba tilende zi bo.
17 Ogba përï nime közïyï kari timo 'dɔ koto to'dɔ gɔ kotɔ nduwë timo.”

Tileki 'Ba Musa Ezipeto

18 Kina Musa kënyï ŋgï kileki kari zi Yetoro bɔ lanzo bo kari kiya teyi te, “I'di mari toŋgɔ ya e'be ze ga di Ezipeto, ɔdɔ lïjë ëdï ŋgï na ya.”
Yetoro iya te, “Ari, kɔri ti köbö zïyï.”
19 Tine Bɔko'ba iya 'deni zi Musa di Midiyana yayi iya te, “Ënyï kileki kari Ezipeto. Bilaka tönë ga kiteri tupö yi ne lïjë ölë 'deni pili.”
20 Kina Musa kogba 'ja abo ni ŋgï ti kole abo ga ki'di dɔ akaca lïjë kënyï dɔmo tari Ezipeto. Bo ogba përï 'ba Bɔko'ba tönë közï bo.
21 Bɔko'ba iya zi Musa te, “Ɔdɔ kileki 'deni kömö Ezipeto gɔ kotɔ ame ga mi'di tigɔ mo 'deni zïyï ne o'dɔ pili kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ 'bënnï mo nima. Ne ti mogbɔ dökï'dï bo 'dɔ bo kota gɔ bilaka ma ga Yisarele.
22 Ari kiya zi bo te, ‘Yisarele na rɔ kole dɔndende ma 'ba Bɔko'ba.
23 Kina me mëdï miya zïyï, “I'di kole ma nime kari 'dɔ bo kari kumötu ma.” Ne nï ebe kota gɔ bo kina ti mupö kole dɔndende ma 'bëyï.’ ”

Arona Urë Dɔ Musa

24 Di bi ma Musa ni kö'dö teyi di gɔ kɔri yayi na Bɔko'ba kalo ya ŋgï dɔ
Musa ko'dɔ tupö mo.
25 Tine na 'ja abo Zipora kogba döku ma kapa ŋgï koke kpa 'bana 'ba
kole abo timo lɔko kogba kosa ndï Musa timo. Lɔko iya te, “Rɔ ma laka nï
ŋgï rɔ më'dë 'ba roma zö.”
26 Lɔko iya tara römöyï gɔ kö'du 'ba dölëtï 'bënnï 'ba akilele. Kina
Bɔko'ba kola Musa ŋgï.

27 Ŋere Bɔko'ba iya 'deni zi Arona te, “Ënyï kari yï mökö turë dɔ Musa.”
Kina bo kënyï ŋgï dönnï kari kondɔsɔ ti Musa dɔ döku koro mo tönë na
lïjë koloma ŋgï gbɔ rɔ tumötö rönnï ti tiramo rönnï.
28 Kina Musa kïyëtï gɔ wa ame ga pili Bɔko'ba kiya zi bo gɔ tileki abo
Ezipeto 'dɔ bo kari kiya ne ŋgï pili zi Arona. Gɔ kotɔ ame ga gbï Bɔko'ba
kose gɔmo 'deni zi bo 'dɔ bo kari ko'dɔ ne bo iya gɔmo gbï pili zi Arona.
29 Kina Musa ni ti Arona kari kotɔtɔ dɔ löbu 'ba Yisarele ŋgï pili bërï.
30 Kina Arona kora gɔ wa ame ga ŋere Bɔko'ba kose zi Musa ne ŋgï pili
zïnnï. Kina bo ko'dɔ gɔ kotɔ mo tönë ga ŋgï kɔmɔ lïjë Yisarele naga nima
pili.
31 Kina lïjë ki'di dönnï ŋgï gɔmo. Kina ɔdɔ lïjë kuwö 'deni Bɔko'ba ŋgï
ti lende 'bënnï sowa koŋgɔ lisa 'bënnï 'deni tara tine kina lïjë kolɔdɔ ŋgï
bërï tïlëlu Bɔko'ba.

5

Minyi 'Ba Bɔ Dɔliŋɔ

1 Di pötö mo 'deni na Musa ni ti Arona kënyï ŋgï kari zi bɔ dɔliŋɔ
'ba Ezipeto mo nima, kiya te, “Ame na rɔ lende ma ŋere Bɔko'ba ze 'ba
Yisarele kiya. ‘Ola bilaka ma naga nime kari 'dɔ lïjë ko'dɔ karama zö di yï
mökö.’ ”
2 Bɔ dɔliŋɔ iya zïnnï te, “Ŋere Bɔko'ba mo bo rɔ yë gɔ muwö dɔ bo
mola Yisarele kari? Mikali a mɔtɔ rɔ ŋere Bɔko'ba dë kina a mɔtɔ ŋgï rɔ
Yisarele 'dɔ kombi ndïnnï di bine kari bitɔ inza.”
3 Musa ni ti Arona ileki kiya te, “Bɔko'ba ze 'ba Ebere ɔdɔ kileme rɔ bo
'deni zize. Kina me ola ze ŋge dari rɔ liŋgere 'ba tö'dö dɔ mota mï mökö
tumu roma zi bo ŋere Bɔko'ba ze kinza bo kote dɔze ti rɔkɔ'ɔ mɔtɔga ti
ya.”
4 Bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima ileki zïnnï iya te, “Musa kpe ti Arona,
o'dɔkɔke totɔ bilaka naga nime yaga di kpa ndɔbɔ 'bënnï ga gɔ wa'di?
Kpe, ilekike mï ndɔbɔ 'be ga.
5 Kpe nima kupö ye kara 'deni ŋgï mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime kɔzɔ mɔli
ne. Kina me kpe këddï kiterike 'böwu 'biri gɔ lïjë kɔrɔ di mï ndɔbɔ.”
6 Mï kada kɔtɔ mo nima na bɔ dɔliŋɔ ki'di kö'du mo ŋgï zi turu 'ba gönnï
ga ti makuŋgu mo ga, iya te,
7 “Kinza ki'dike ko'de wuyö dë kpe zïnnï to'ba tö'bu timo. I'dike lïjë na
kari koma wuyö 'bënnï ga zïnnï.
8 Tine i'dike bɔ kɔtɔ ko'ba ko kɔzɔ ma mɔlo tönë lïjë koloma pa rɔ to'ba
mo ko'ja këdï ko'de wuyö zïnnï bine ne tara, kɔmɔ mo kileke dë rɔ cologaki.
Ndɔbɔ ɔ'bɔ lïjë dë rɔ tɔ'bɔ na ma lïjë këdï kititi ma tëgë gɔ mi'di lïjë kari
tumu roma zi Bɔko'ba 'bënnï tɔ nima ne.
9 I'dike ndɔbɔ ma kinza kiya na zïnnï kinza lïjë kebe ra ti'di dönnï gɔ
bëtï go'de'de mbëmbë tɔ naga nima.”
10 Kina turu 'ba gönnï mo naga nima ti makuŋgu mo ga kari ŋgï kiya te,
“Bɔ dɔliŋɔ iya te kinza di'di ko'de wuyö dë kpe ziye.

11 Kpe na 'dɔ kari komake e'be di bi tɔ ame ga ko'jake di teyi. Tine ndɔbɔ
'be ŋburu kɔzɔ ma dɔgba kola dë rɔ cologaki."
12 Kina Yisarele naga tönë kita'ba ga ŋgï kpaya kote mï dɔyayi 'ba Ezipeto
nima toma a ma 'dɔ ko'dɔ rɔ wuyö.
13 Turu 'ba gönnï mo ga ö'bö ŋgï ŋburu rɔ tembe dönnï gɔ lïjë ko'ba
tö'bu konzi mï kada kɔtɔ kɔzɔ ma tönë lïjë koloma pa rɔ to'dɔ mo ko'ja
këdï ko'de wuyö zïnnï rɔ to'de ne.
14 Makuŋgu 'ba dɔ ndɔbɔ ame ga ki'di di mï Yisarele ne ote dë kömö
kɔzɔ ma kiya rönï mo nima. Kina komba ya ga ŋgï rɔ ma kënyë kititi
kpënnï, iya te, "I'dike dë ko'ba tö'bu tipiyara ene kina gbï tɔne kömö gɔ
ma mɔlo gɔ wa'di?"
15 Makuŋgu naga nima ënyï kari kititi bɔ dɔliŋɔ, iya te, "O'dɔ ze atɔli 'bï
ga kulöwö te gɔ wa'di?
16 Bɔtɔ o'de wuyö dë gbï yɔ zize, ze na dëdï doma eze gɔ dɔze. Tine pele
tara lïjë iteri tëgë gɔ do'ba tö'bu konzi kɔzɔ ma dɔgba tönë ga. Oŋgɔ lende
nime te, këdï komba ze atɔli 'bï ga dëmba tine bilaka 'bï ga na dɔmo kele
dë."
17 Bɔ dɔliŋɔ ënyï kiya zïnnï iya te, "Tïkëpï. A nima na tönë kako kititike
ma bine tëgë gɔ mi'di ye karike tumu roma zi ŋere Bɔko'ba 'be ne.
18 Tïkëpï. Ilekike mï ndɔbɔ. Bɔtɔ ko'de wuyö dë ziye. Ne a mɔtɔ rɔ kɔmɔ
tö'bu ma kɔtɔ kinza kö'bö dë rɔ cologaki."
19 Makuŋgu 'ba Yisarele naga nima ari koŋgɔ ŋgï te wa ënyë 'deni ame
kiteri 'deni zïnnï di mï wuyö nime ko'de dë pele zïnnï gɔ kɔmɔ tö'bu 'ba
mï kada dɔ kɔtɔ mɔtɔ ame kose zïnnï ne kö'bö dë rɔ cologaki ne.
20 Kina ɔdɔ lïjë kɔdɔ 'deni yaga di mï liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ yayi tine lïjë o'ja
Musa ni ti Arona ŋgï yayi këdï rɔ toda lïjë.
21 Na lïjë kiya zi Musa ni te, "Kpe, lende 'be nima ŋere Bɔko'ba o'ja 'deni.
Bo ti kodɔ karama mo 'basi dɔye. Ososoke bɔ dɔliŋɔ ni ti turu abo ga 'deni
ŋgï ko'ji ze le'jete kɔzɔ ɔtɔ këdï kupö ze 'deni yaga nati."
22 Musa ënyï kileki zi ŋere Bɔko'ba, iya te, "Yö ŋere, o'de gomɔ kulöwö
dɔ bilaka naga nime te gɔ wa'di? Ne oja ma ka le mako gɔ wa'di?
23 Mɔlo tönë gɔ mari milende zi bɔ dɔliŋɔ ti möyï yï ne kina me bo këdï
kodɔ gomɔ 'deni ŋgï rɔ ma kënyë rɔ bilaka 'bï ga. Ne nï 'dɔ kokɔnyi lïjë
bilaka 'bï ga tɔ yɔ ne inza yɔ."

6

1 Ŋere Bɔko'ba ënyï kileki kilende zi Musa iya te, "Ti koŋgɔ wa ma mëdï
mo'dɔ zi bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima 'deni. Ti tigɔ ma bo ti kope közï bo di
gönnï 'dɔ lïjë kari. Ti tigɔ ma bo ti koga lïjë yaga di mï dɔyayi abo nima."

Ndose Zi Musa

2 Bɔko'ba ënyï 'böwu gbï kiya zi Musa te, "Ma na rɔ ŋere Bɔko'ba.
3 Mɔdɔ 'deni tönë ga bine mileme rɔma zi Abarayama zi Yisika zi Yakoba
rɔ Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli. Ne mï kada naga nima yayi mileme rɔma dë zïnnï
ti möyï koro ma nime kïdëkï rɔ 'Ma na rɔ bɔ ame rɔ ma mo ne.'
4 Mo'dɔ lömu ma 'deni gbï tïnnï gɔ mi'di dɔyayi 'ba Kanana zïnnï ame
lïjë këdï koloma teyi kɔzɔ bɔ löwö ne.
5 Kina me gbï tine tileri 'ba Yisarele di kpa közï gomɔ 'ba Ezipeto ömö
'deni mbili ma. Kina ma momeri gɔ lömu ma tönë 'deni.
6 Ne oŋgɔ, ari kiya zïnnï Yisarele te, 'Ma na rɔ ŋere Bɔko'ba 'be ti moja
ye yaga di mï akïrïndï nima Ezipeto këdï kïdïrï ye timo ne. Ti mope ye
yaga rɔ dɔ ŋgölö di mï atɔli nima këddike yïmo zïnnï ne. Ti moja közö ti
tigɔ ma modɔ karama ma kinza kiya dönnï mɔmɔ ye timo yaga.

7 Ti mogba ye rɔ 'bama ga moloma rɔ Bɔko'ba 'be. Kina ti kikalike ma
ŋgï ma na rɔ ŋere Bɔko'ba 'be ame ko'de ye yaga di mï akïrïndï 'ba Ezipeto
ame lïjë koloma rɔ tïdïrï ye timo ne.
8 Ti mo'de ye mï yayi ma tönë mombi közö tɔrɔ mulömu 'deni lipo ti'di
mo zi Abarayama zi Yisika zi Yakoba ne. Ti mi'di ziye rɔ e'be. Ma na rɔ
ŋere Bɔko'ba.' "
9 Musa ari kora gɔ wa naga nime pili zi Yisarele tine lïjë uwö dɔ bo dë
kpe römöyï dökï'dï nnï idaki 'deni ŋgï di zi közï kënyë ame Ezipeto këdï
ko'dɔ rönnï ne.
10 Bɔko'ba iya zi Musa te,
11 "Ari kiya zi bɔ dɔliŋɔ nima 'dɔ bo ki'di Yisarele kënyï yaga di mï dɔliŋɔ
abo."
12 Tine Musa ileki kiya zi Bɔko'ba, iya te, "Yisarele mo ga na me 'deni
bine kuwö dɔma dë, tine bɔ dɔliŋɔ na ti kari kuwö 'ba bo lende ma totondo
ko'ja mëdï milende rɔ kpa kilali?"

Kpa Gɔli 'Ba Yisarele

13 Bɔko'ba ose 'deni zi Musa ni ti Arona te, "Ari kiyake zi Yisarele ti bɔ
dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima te ma na mose ziye 'dɔ kojake Yisarele yaga di mï
dɔyayi 'ba Ezipeto."

Yï Lïŋgï 'Ba Musa

14 Kpa gɔli 'bënnï mo ga na me.
Rubënï kole dɔndende 'ba Yisarele ëdï ti kole bɔtɔni sowɔ, Anoka, Palo,
Ezerona kina ti Karomi. Lïjë na rɔ kpa gɔli 'ba e'be Rubënï ga.
15 Simona ëdï ti kole bɔtɔni modɔɔkɔtɔ, Yemowele, Yamina, Oda, Yakina,
Zowara kina ti Sawola ame yïtö 'ba Kanana na köyö ne. Lïjë na rɔ kpa gɔli
'ba e'be Simona ga.
16 Lëwë ëdï ti kole bɔtɔni mota, Gerosona, Kowata kina ti Merari. Lïjë
na rɔ kpa gɔli 'ba e'be Lëwë ga. Kɔmɔ kɔɔ 'ba loma 'ba Lëwë pili kuluku
rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë mota döömu dɔmorïyö (137).
17 Gerosona ëdï ti kole bɔtɔni rïyö, Libini ni ti Simi, lïjë gbï ti kpa gɔli
'bënnï ga.
18 Kowata ëdï ti kole bɔtɔni sowɔ 'do, Amarama, Yisara, Eborona kina ti
Uzïyëlë. Kɔmɔ kɔɔ 'ba loma 'ba Kowata pili kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë
mota dɔɔmota (133).
19 Merari ëdï ti kole bɔtɔni rïyö, Mali ni ti Musï. Lïjë ya naga nime na
rɔ kpa gɔli 'ba e'be Lëwë ga kari nduwë rɔ yï roba 'bënnï.
20 Amarama ari kogbe Yɔkobede lëmï 'ba 'bu nnï ni kina ma 'dɔ köyö
Arona ni ti Musa ne. Kɔmɔ kɔɔ 'ba loma 'ba Amarama pili kuluku rïyö
kɔdɔ dɔmo 'butë mota döömu dɔmorïyö (137).
21 Yisara ëdï ti kole bɔtɔni mota, Kora, Nepege kina ti Zikiri.
22 Uzïyëlë ëdï ti kole bɔtɔni mota, Misale, Elisapana kina ti Siteri.
23 Arona ari kogbe Eliseba nyiti 'ba Aminadaba lëmï 'ba Nasona ni. Lɔko
na köyö Nadaba ni ti Abïwu ti Elizara gbï ti Itomara.
24 Kora ëdï ti kole bɔtɔni mota, Asira, Elikana ni ti Abisapa. Lïjë na rɔ
kpa gɔli 'ba e'be Kora ga.
25 Elizara kole 'ba Arona ari kogbe nyiti 'ba Pitiyele ma kɔtɔ mɔtɔ kina
ma 'dɔ köyö Pinasa ne.
Kupö e'be Lëwë naga nima 'bu nnï löbu mo ga na kiyija rönï kɔzɔ a
nime te, mɔtɔ nï ti kpa gɔli 'bï.
26 Arona ni lïjë ti Musa kɔtɔ nime na me 'dɔ Bɔko'ba kiya zïnnï te, "Oja
dɔ kupö Yisarele yaga di mï dɔyayi 'ba Ezipeto ne."

27 Arona ni lïjë ti Musa kɔtɔ mo nime lïjë na tönë kari kiya lende 'ba toja
Yisarele yaga di mï dɔyayi 'ba Ezipeto zi bɔ dɔliŋɔ mo ne.

Közï Kakpa 'Ba Arona

28 Mï kada nima ŋere Bɔko'ba kilende zi Musa di Ezipeto ne, iya te,
29 “Ma na rɔ ŋere Bɔko'ba. Ïyëtï wa ame ga miya zïyï ne pili zi bɔ dɔliŋɔ
'ba Ezipeto nima.”
30 Tine Musa ënyï kileki kiya te, “Ko'ja mëdï milende rɔ kpa kilali nime
bɔ dɔliŋɔ mo ti kuwö dɔmo totondo mo ga?”

7

1 Ŋere Bɔko'ba ilende zi Musa iya te, “Oŋgɔ, mo'dɔ yi 'deni kɔzɔ Bɔko'ba
tara zi bɔ dɔliŋɔ. Kina Arona bɔ löndö yï na ti këdï kɔzɔ bɔ kumë lende
tara tilende zi bo.
2 Ïyëtï gɔ wa ame ga mose zïyï ne pili zi Arona 'dɔ bo kari kiya zi bɔ
dɔliŋɔ 'dɔ ki'di Yisarele kɔdɔ yaga di mï dɔyayi abo nima.
3 Tine ti mi'di dökï'dï bɔ dɔliŋɔ këddï. Gɔ kotɔ mbëmbë naga nime ɔdɔ
mo'dɔ pele,
4 bo inza konyɔ lende mo bo kutï gɔ lende 'bï. Kina ti mutu'bö közö dɔ
Ezipeto ti tigɔ ma moja bilaka ma ga Yisarele yaga rɔ dɔtumu mï kpa gɔli
mo ga di mï dɔyayi 'bënnï nima.
5 Kina ti lïjë Ezipeto kikali ŋgï ma na rɔ ŋere Bɔko'ba gɔ ame mileme
kpa közö 'deni zïnnï moja bilaka ma ga Yisarele yaga di mï dɔyayi 'bënnï
nime ne.”
6 Musa ni ti Arona ari ko'dɔ kɔzɔ ma Bɔko'ba kose gɔmo zïnnï tara.
7 Mï kada naga nima lïjë këdï kilende zi bɔ dɔliŋɔ ne, kɔmɔ kɔɔ 'ba Musa
ëdï 'deni kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë mota, 'ba Arona 'deni kuluku kɔtɔ
kɔdɔ dɔmo 'butë mota dɔɔmota.

Përï 'Ba Arona

8 Bɔko'ba iya zi Musa ni ti Arona te,
9 “Ɔdɔ bɔ dɔliŋɔ kiya ziye te, ‘O'dɔke gɔ kotɔ te,’ iya zi Arona kogba përï
abo ku'du bërï kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ. Kina ti kuyï rönï ŋgï rɔ murë.”
10 Kina Musa ni ti Arona kari ko'dɔ ŋgï kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zïnnï.
Arona ogba përï abo ku'du bërï kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ ni lïjë ti turu abo ga kina
përï nima kuyï rönï ŋgï rɔ murë.
11 Bɔ dɔliŋɔ i'di kotɔtɔ bɔ kata 'ba mï dɔyayi 'ba Ezipeto yayi ko'de kako
kina lïjë ko'dɔ ŋgï gbï kɔzɔ 'ba Arona tara ti dɔŋgala ma 'bënnï ga.
12 Lïjë u'du përï ma 'bënnï ga bërï na kuyï rönï ŋgï gbï rɔ murë. Tine
përï ma 'ba Arona tönë ënyï kindiyɔ ma 'bënnï naga nima ŋgï pili yaga.
13 Pele tara, dökï'dï bɔ dɔliŋɔ ëddï ŋgï bo kuwö lende 'bënnï dë kɔzɔ
kö'du tönë Bɔko'ba kiya mɔlo zi Musa ne tara.

Roma

14 Bɔko'ba iya zi Musa te, “Bɔ dɔliŋɔ dökï'dï mo ëddï kulöwö bo o'dɔkɔ
dë tope közï bo di gɔ Yisarele 'dɔ kari.
15 Ënyï ŋbɔ kurë dɔ bo kɔri mini. Ari koda bo kpa yöpö yayi. Ogba përï
kuyï rönï rɔ murë tönë tïyï.
16 Kina 'dɔ kiya zi bo te, ‘Ŋere Bɔko'ba 'ba Yisarele na me koja ma tiya
mo zïyï te, “Ola bilaka ma ga kari 'dɔ lïjë kari kumötu ma di yï mökö. Ne
mɔlo nime nï, uwö dɔmo dë yɔ.” ’
17 Ne nï, ŋere Bɔko'ba iya te ti kikali bo 'deni ŋgï rɔ ŋere Bɔko'ba mo
gɔ wa ma bo këdï ko'dɔ zïyï. Kina me oŋgɔ mëdï momba dɔ mini ti përï
nime. Ti mini pili 'ba mï yöpö nime kuyï rönï yaga rɔ roma.

18 Ti kenze ni kölë, mini kato, Ezipeto inza kɔ'bɔ kpe tuwë mini 'ba yöpö nime.”
19 Bɔko'ba iya zi Musa te, “Ilende zi Arona bo kombi përï nima tɔrɔ dɔ yöpö kpaki ti gbögbö mo ga ti putï ni rɔ gɔ mini ame ga pili mï dɔyayi 'ba Ezipeto ne. Kina ti mini kuyï rönï me rɔ roma ma mï 'bɔrɔ kpaki ti ma mï bi ŋgaŋi 'ba döku.”
20 Musa ni ti Arona ari ko'dɔ ŋgï kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zïnnï. Arona ombi përï tönë tɔrɔ komba dɔ mini 'ba mï yöpö nima timo di kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ ni ti turu abo ga te kina mini kuyï rönï ŋgï rɔ roma.
21 Kenze 'ba mï yöpö kölë ŋgï pili mini kato kënyë bɔtɔ kɔ'bɔ dë kpe tuwë mo. Roma ŋgï kote gɔ bi pili mï dɔyayi 'ba Ezipeto yayi.
22 Tine bɔ kata 'ba Ezipeto yayi ako ko'dɔ gbï tara ti dɔŋgala ma 'bënnï ga. Kina dökï'dï bɔ dɔliŋɔ kö'bö ŋgï rɔ ma këddï. Bo uwö lende 'ba Musa ni ti Arona dë kpe nati kɔzɔ ma tönë Bɔko'ba kiya 'deni mɔlo zi Musa ne tara.
23 Bo ënyï abo za kusë kileki kari liŋɔ abo bo konyɔ lende mo dë.
24 Kina Ezipeto kebe ŋgï rɔ tiyagba mini di mï yayi lida römöyï mini 'ba yöpö ele dë kpe.

Nyɔ'dɔ

25 Kina ɔdɔ tö'dö mo kiteli 'deni dɔ modɔmorïyö di pötö a löbu nime Bɔko'ba ko'dɔ mï yöpö nima ne tine,

8

1 na Bɔko'ba kënyï kilende zi Musa iya te, “Ari zi bɔ dɔliŋɔ kiya zi bo te, ‘Ŋere Bɔko'ba iya te, “Ola bilaka ma ga kari 'dɔ lïjë kumötu ma.
2 Ɔdɔ kilagi mëdï modɔ karama dɔ dɔliŋɔ 'bï nime pili ti nyɔ'dɔ koso lɔ yïmo.
3 Nyɔ'dɔ ti koso lɔ mï yöpö kpaki kebe mï liŋɔ 'bï pili kebe rö 'bï kebe dɔ a tö'dö 'bï ga kote mï liŋɔ 'ba turu 'bï naga nima rɔ gɔ bilaka 'bï ga pili kpaki kebe mï akirisi wa 'ba 'ja 'bï kebe mï sele ni kpaki.
4 Lïjë ti kö'bö töpu röyï rɔ bilaka 'bï ga ti turu 'bï ga pili.” ’ ”
5 Kina Bɔko'ba kilende zi Musa iya te, “Iya zi Arona kombi përï abo tɔrɔ dɔ yöpö ni ti gbögbö ti putï mo ga pili koja nyɔ'dɔ mï dɔyayi 'ba Ezipeto.”
6 Kina Arona koja kɔnyɔ bo ŋgï kombi tɔrɔ dɔ mini pili 'ba mï Ezipeto. Kina nyɔ'dɔ ŋgï setiyi kote mï dɔyayi nima.
7 Tine bɔ kata ni ako gbï ko'dɔ dɔŋgala ma 'bënnï ga lïjë koja nyɔ'dɔ gbï tara.
8 Bɔ dɔliŋɔ ïdëkï Musa ni ti Arona kilende teyi, iya te, “Ilendeke zi ŋere Bɔko'ba kogba nyɔ'dɔ naga nime yaga di rɔma tí bilaka ma ga. Kina ti mola bilaka 'be ga ŋgï kari tumu roma zi bo Bɔko'ba.”
9 Musa ileki zi bɔ dɔliŋɔ, iya te, “Ma ti mï këyï 'dɔ tititi Bɔko'ba gɔ lende 'bï gbï ti turu 'bï ga kpaki ti bilaka 'bï ga. Tine kada mo na koza zö. Nyɔ'dɔ naga nima ti kölu ŋgï pili liwo yaga kola ŋge rɔ ma mï yöpö.”
10 Bɔ dɔliŋɔ ileki dɔmo, iya te, “Ilende zi Bɔko'ba tülëndö.”
Musa iya te, “Ti mo'dɔ ŋgï tara kɔzɔ ame kititi ne kina nï ti kikali ŋgï rɔ ma laka Bɔko'ba 'beri mɔtɔ inza kɔzɔ ŋere Bɔko'ba ze 'ba Yisarele.
11 Nï, kpe ti turu 'bï ga ti bilaka 'bï ga pili inza ko'jake kïnë a mɔtɔ rɔ nyɔ'dɔ kpe ŋgila ye, tine ŋge rɔ ame ga mɔlo mï yöpö ne.”
12 Kina Musa ni ti Arona kënyï ŋgï di yayi. Tine na Musa kari kilende ŋgï zi Bɔko'ba 'dɔ kona nyɔ'dɔ tönë ga bo ko'de dɔ bɔ dɔliŋɔ ne yaga.
13 Kina Bɔko'ba ko'dɔ ŋgï kɔzɔ ame Musa kititi ne tara. Nyɔ'dɔ tönë ga ma kebe rö ti ma kpa liŋɔ ni ti ma mï nyaka naga ölë ŋgï me yaga.

14 Kina bilaka koloma ŋgï rɔ tulu dɔmo kɔzɔ kurugumu tara kato kogba
mï dɔyayi.
15 Tine ɔdɔ bɔ dɔliŋɔ koŋgɔ nyɔ'dɔ tönë ga kölë 'deni tara tine dökï'dï
bo ileki këddï ŋgï 'böwu yaga kɔzɔ lende tönë Bɔko'ba kiya mɔlo zi Musa
ne tara.

Duru Gɔ Banya

16 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te, “Iya zi Arona kombi përï abo tɔrɔ komba
lupu timo. Kina lupu 'ba mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime pili ti kuyï rönï ŋgï
rɔ duru gɔ banya.”
17 Musa ni ti Arona o'dɔ kɔzɔ a nime te. Arona ombi közï bo tɔrɔ komba
lupu ti përï kina duru gɔ banya kɔdɔ ŋgï setiyi tonyo bilaka kpaki ti yërï
mo ga. Lupu 'ba mï dɔyayi 'ba Ezipeto nima pili ënyï kuyï rönï ŋgï yaga
rɔ duru gɔ banya.
18 Tine ɔdɔ bɔ kata ni kako gbï kiyɔzɔ to'dɔ mo ti dɔŋgala ma 'bënnï
ga tine pele lïjë ɔ'bɔ dë. Kina duru gɔ banya koloma ŋgï rɔ tonyo bilaka
kpaki ti yërï mo ga.
19 Bɔ kata naga nima ileki kiya zi bɔ dɔliŋɔ te, “Ako'dɔ 'ba Bɔko'ba na.”
Tine bɔ dɔliŋɔ dökï'dï mo ëddï ŋgï kuwö dɔ Musa ni dë kɔzɔ lende tönë
Bɔko'ba kiya mɔlo zi Musa ne tara.

Kɔŋɔ

20 Kina Bɔko'ba kënyï kilende zi Musa, iya te, “Ënyï mɔlo mï dɔŋbɔ kurë
dɔ bɔ dɔliŋɔ kɔri mini kiya zi bo te, ‘Bɔko'ba iya te, “Ola bilaka ma ga kari
'dɔ lïjë kumötu ma.
21 Ɔdɔ kope közïyï dë di gönnï kola lïjë kari mëdï moja kɔŋɔ döyï nï kpe
ti turu 'bï naga nima ti bilaka 'bï ga pili. Mï liŋɔ 'be ga 'ba Ezipeto ti koso
lɔ rɔ kɔŋɔ me'de kote dɔyayi.
22 Tine minza mi'di lïjë kömö Gosene gɔ bi 'ba bilaka ma ga Yisarele 'dɔ
kikali ŋgï omba ma ŋere Bɔko'ba mëdï ŋgï mï dɔyayi nime.
23 Ti mo'dɔ geli löŋgö ye ti bilaka ma ga. Kɔŋɔ nime miya ne ëdï kodowe
bi tïlëndö.” ’ ”
24 Kina Bɔko'ba koja sëyï 'ba kɔŋɔ ma kinza kiya ŋgï mï dɔyayi 'ba
Ezipeto koso kebe mï liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ mo ti 'ba turu abo ga kɔŋɔ kirasi
mï dɔyayi nima ŋgï.
25 Kina bɔ dɔliŋɔ kïdëkï Musa ni ti Arona ŋgï kilende teyi, iya te, “Ari
kumuke roma zi Bɔko'ba 'be tɔ nima mï dɔyayi 'ba Ezipeto bine.”
26 Tine Musa ileki zi bo, iya te, “Tara inza kako römöyï yërï ame dëdï
dumu rɔ roma zi Bɔko'ba ze ne inza ko'dɔ dökï'dï bilaka 'bï ga 'ba Ezipeto
laka. Ɔdɔ lïjë kari ko'ja ze dëdï to'dɔ wa ame ko'dɔ dökï'dï nnï dë laka
kɔzɔ a nime te mɔtɔga lïjë ti ku'du ze gɔmo ti döku kupö ze yaga.
27 To'dɔ mo o'dɔkɔ gɔ dari ŋbö mï zana mökö rɔ liŋgere 'ba kada dɔ
mota na gɔ dari dumu roma zi ŋere Bɔko'ba ze di yayi kɔzɔ ame mo bo
kose zize ne tara.”
28 Bɔ dɔliŋɔ iya te, “Ti mi'di ye karike tumu roma zi Bɔko'ba 'be nima
yï mökö yayi. Tine kinza karike dë kɔwɔ. Kina ititi Bɔko'ba ti gɔma.”
29 Musa iya te, “Tari ma di bine na ti mititi ŋere Bɔko'ba göyï 'dɔ kɔŋɔ
kita'ba yaga tïlëndö di röyï gbï di rɔ turu 'bï ga ti bilaka 'bï ga pili. Tine
kinza kebe kïndëndë dɔze dë kpe gbï rɔ tïndëndë kebe 'böwu kota gɔ
bilaka ze ga di bi tari tumu roma zi ŋere Bɔko'ba ze.”
30 Kina Musa kënyï ŋgï di yayi kari kititi Bɔko'ba.

31 Kina Bɔko'ba ko'dɔ ŋgï zi bo kɔzɔ a ma bo kititi. Kɔŋɔ tönë ga ita'ba ŋgï di rɔ bɔ dɔliŋɔ ni ti turu abo ga ti bilaka abo ga pili. Kïnë kɔŋɔ ma gɔkɔ 'dɔ ko'ja te, ari kinza kpe.
32 Tine bɔ dɔliŋɔ ebe kogbɔ dökï'dï bo 'böwu gbï kebe kilagi tola ya naga nima kari.

9

Tölë 'Ba Yërï

1 Kina Bɔko'ba kilende zi Musa iya te, “Ari kilende zi bɔ dɔliŋɔ, iya te, ‘Ŋere Bɔko'ba 'ba Ebere iya te, “Ola bilaka ma ga kari gɔ lïjë kumötu ma.
2 Ɔdɔ kö'bö nduwë tota gönnï kope köziyï dë di gönnï,
3 ti tigɔ ma 'ba Bɔko'ba ti mo'de rɔkɔ'ɔ ame ŋgï rɔ sëyï ma kinza kiya ne dɔ yërï 'ba mï dɔyayi 'bï nime. Rɔkɔ'ɔ nima ti kila'ba dɔ kosani 'be ga ti akaca 'be ga ti gamele ti sa ti kamölö gbï ti banya 'be ga.
4 Ti mo'dɔ geli mï löŋgö yërï ma 'ba Yisarele ti ma 'beye 'ba Ezipeto. Yërï 'ba Yisarele ma kɔtɔ mɔtɔ te inza kölë.
5 Ma ŋere Bɔko'ba mi'di kada mo 'deni 'dɔ kisaki rönï di mï tïlëndö.” ’ ”
6 Kina mï bi këzë mo nima yɔ na Bɔko'ba ko'dɔ ŋgï ko tara. Yërï 'ba Ezipeto pili ölë tine 'ba Yisarele ma kɔtɔ te ölë dë.
7 Bɔ dɔliŋɔ oja bilaka kari liŋɔ 'ba Yisarele toŋgɔ lende nima, tine lïjë ari ko'ja yërï 'ba Yisarele ma kɔtɔ te kölë dë. Pele tara dökï'dï bɔ dɔliŋɔ o'dɔ dë gbï yɔ ma kpiti bo kola ya naga nima kari.

Kurëkurë

8 Kina Bɔko'ba kilende zi Musa ni ti Arona iya te, “Unzöke kötu ma këdï kululu rönï kumu rö naga lɔ köziye 'dɔ Musa kulï tɔrɔ mï lili di kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ te.
9 Ti kanyo kɔzɔ lupu tara kote mï dɔyayi 'ba Ezipeto. Kina ti kuyï rönï ŋgï rɔ kurëkurë ame 'böŋö mo kunyölö kɔzɔ ɔtɔ ne rɔ bilaka lesi kpaki ti yërï mo ga.”
10 Kina lïjë kunzö buruku ŋgï di kɔmɔ pa'do lïjë kɔrɔ timo kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ. Musa ulï tɔrɔ mï lili kina kurëkurë kebe ŋgï to'be bilaka lesi kpaki ti yërï mo ga.
11 Bɔ kata mo ga tönë ömö dë kpe nati kɔmɔ Musa römöyï kurëkurë naga nima ko'be bilaka 'ba Ezipeto pili ne o'be lïjë 'deni gbï.
12 Tine Bɔko'ba ogbɔ dökï'dï bɔ dɔliŋɔ kuwö dɔ Musa ni dë kɔzɔ a tönë Bɔko'ba kiya 'deni zi Musa ne tara.

'Dë'dï

13 Kina Bɔko'ba kilende zi Musa iya te, “Ënyï mɔlo ŋbɔ kurë dɔ bɔ dɔliŋɔ 'dɔ kiya zi bo te, ‘Lende ma ŋere Bɔko'ba 'ba Ebere kiya na kɔzɔ a nime te, “Nï, ola bilaka ma ga kari gɔ lïjë kumötu ma.
14 Dëne ame mo tine ti modɔ karama ma kïrïndï döyï gbï dɔ turu 'bï naga nima rɔ gɔ bilaka 'bï ga pili ti tigɔ ma 'dɔ kikali ŋgï rɔ ma laka bɔtɔ ma kɔzɔ ma te inza mï dɔliŋɔ nime.
15 Dëne ma mëdï mombi közö ra mokɔsɔ ye kpe ti bilaka 'bï naga nima ti rɔkɔ'ɔ ma kinza kiya naga mona ye 'deni 'doyi yaga di mï dɔliŋɔ nime.
16 Ne mogbɔ yi 'deni tötï gɔ mileme tigɔ ma zïyï 'dɔ möyï ma kilëbï kote mï dɔyayi nime.
17 Ne nï ëddï kogbɔ röyï gba dɔ bilaka ma ga ko'dɔkɔ dë tola lïjë kari.
18 Tïlëndö ŋgï kabate ti moja 'dë'dï ti pïwu ma kinza kiya ame ko'dɔ rönï dë mɔlo mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime di bi tisaki mo ne.

19 Iya 'dɔ ko'de yërï ame ga yaga mï löwu ne ti wa pili ma yaga naga
kako rö. Römöyï 'dë'dï nime ëdï ko'be bilaka kpaki ti wa ame ga pili kola
yaga ne kölë 'doyi.” ’ ”
20 Turu 'ba bɔ dɔliŋɔ mo nima mɔtɔ ga ma rɔ ma koro lende 'ba Bɔko'ba
naga ari ŋgï welo ko'de yërï ti atɔli 'bënnï ga ame ga këdï yaga ne kako
rö.
21 Tine ya ma kudölï lende 'ba Bɔko'ba naga ola wa ma 'bënnï ga ŋgï
yaga.
22 Kina Bɔko'ba kiya zi Musa te, “Oja közïyï kari mïtɔrɔ 'dɔ 'dë'dï ka'di
te mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime dɔ bilaka lesi mo ga kpaki ti yërï mo ga ti a
'ba mï nyaka ni.”
23 Kina ɔdɔ Musa kombi përï tönë koja tɔrɔ tine, na Bɔko'ba koja tɔrɔ
këbï ŋgï ti 'dë'dï tɔrɔ kunyï kapi ko'be mï yayi.
24 Ŋere Bɔko'ba oja pïwu ma kinza kiya ŋgï ti 'dë'dï ti tɔrɔ kapi kunyï
kilaka kote bi toko. Ame na rɔ pïwu ma kinza kiya ma ko'dɔ rönï mï dɔyayi
'ba Ezipeto.
25 Kote mï dɔyayi 'ba Ezipeto pili 'dë'dï nima o'be wa ame ga kola yaga
ne ŋgï 'doyi, bilaka lesi kpaki ti yërï mo ga. Omba nyönyu 'doyi bërï di mï
nyaka kurö ŋgërï me.
26 Gosene ame Yisarele këdï koloma teyi ne na ŋge kɔtɔ pïwu löbu nima
kömö dë teyi.
27 Kina bɔ dɔliŋɔ mo tönë koja laja gɔ Musa ni ti Arona, iya te, “Ame mo
tine ma na mo'dɔ lende kënyë 'deni. Lende 'ba Bɔko'ba na rɔ ma laka. Ma
mo gbï ze ti bilaka ma ga dölu lende 'deni.
28 Ititi Bɔko'ba gɔze. Tɔrɔ kapi ti 'dë'dï löbu nime ɔ'bɔ ze 'deni. Miya
'deni ŋgï mëdï mi'di ye karike. Olomake dë kpe bine.”
29 Musa iya te, “Ɔdɔ mëdï mɔdɔ 'deni yaga kpa reki tine ti mombi közö
'jaa milende zi Bɔko'ba. Kina ti tɔrɔ kapi nima ti 'dë'dï mo kɔrɔ ŋgï 'dɔ nï
kikali ŋgï dɔliŋɔ nime a 'ba Bɔko'ba na.
30 Ne rɔ ma laka mikali ŋgï nï kpe ti turu 'bï ga ereke ŋere Bɔko'ba dë
gba.”
31 Kirilewo ni ti mana 'dë'dï nima irasi ŋgï mï kɔtɔ yaga. Römöyï ota
mana köyö 'deni tine kirilewo kumöru 'bëni 'deni.
32 Tine tala ni ti dërï na kɔmɔ römöyï lïjë ëdï 'bënnï gba kïyöbu.
33 Musa ënyï di mï liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ yayi bo kɔdɔ 'deni yaga kpa reki
na bo kombi közï bo ŋgï tɔrɔ kititi Bɔko'ba. Kina tɔrɔ kapi tönë ti 'dë'dï
mo ti tɔrɔ ma këdï ka'di koya ŋgï wiŋi yaga.
34 Tine ɔdɔ bɔ dɔliŋɔ koŋgɔ tɔrɔ koya 'deni ɔtɔ kinza kpe tara tine, lïjë
ebe ko'dɔ lende kënyë 'böwu ti turu abo ga lïjë kogbɔ dökï'dï nnï.
35 Dökï'dï bo ebe kitigɔ ŋgï 'böwu gɔ Yisarele bo kope közï bo dë di gɔmo
gɔ kari kɔzɔ lende tönë Bɔko'ba kiya 'deni mɔlo zi Musa ne.

10

Mömï

1 Ŋere Bɔko'ba ënyï kilende zi Musa iya te, “Ari zi bɔ dɔliŋɔ. Mi'di
dökï'dï nnï lïjë ti turu abo naga nima 'deni këddï 'dɔ mo'dɔ gɔ kotɔ ma
naga nime mï löŋgö lïjë
2 'dɔ kïyëtï rönï 'jaa zi kole 'be ga gbï zi kole 'ba kole 'be ga ma, ma ŋere
Bɔko'ba mileme wa zi Ezipeto mo'dɔ gɔ kotɔ ma mï löŋgö lïjë 'dɔ kikalike
ŋgï ma na rɔ ŋere Bɔko'ba.”

3 Kina Musa ni ti Arona këny̱ï ŋgï kari zi bɔ dɔliŋɔ kiya te, “Ame na rɔ
lende ma ŋere Bɔko'ba 'ba Ebere kiya, ‘Nï, ti kö'bɔ̈ ŋbɔ̈ kinza tileki röy̱ï
bërï zö nyanya ga? Ola bilaka ma ga kari gɔ lïjë kumɔ̈tu ma.
4 Ɔdɔ kota gönnï di bi tari mëdï moja mömï kako mï dɔliŋɔ 'bï nime
tïlëndö.
5 Ti mömï kora dɔyayi mïy̱öwö kïnë yayi kinda dë. Ti lïjë kitene kɔsɔ wa
ame ga kɔmɔ di kpa 'dë'dï tönë ti ŋgërï ma kunzï mï nyaka 'be ga 'doyi
yaga.
6 Mömï ti koso lɔ mï rö 'bï ti rö 'ba turu 'bï naga nime rɔ gɔ rö 'ba bilaka
'bï ga 'ba Ezipeto pili. Wa ame mɔlo 'bu y̱ï ni ti 'bu y̱ï löbu ga ko'ja dë ti
ko'ja mï kada ma tɔne.’ ” Kina Musa këny̱ï ŋgï di ŋgila bɔ dɔliŋɔ yayi kari
abɔ.
7 Ya ma mï turu 'ba bɔ dɔliŋɔ mo nima ënyï kilende zi bo iya te, “Bɔ
nima 'dɔ bo kö'bö togba dɔ bilaka nduwë tara ŋbö nyanya ga? I'di lïjë
kari tumötu ŋere Bɔko'ba 'bënnï nima. Dɔyayi 'ba Ezipeto nime kirasi
rönï 'deni ne ikali dë gba?”
8 Kina ko'de Musa ni ti Arona 'böwu kileki kako zi bɔ dɔliŋɔ. Na bo kiya
zïnnï te, “Ari kumötuke ŋere Bɔko'ba 'be nima.” Tine bo ileki kiya te, “I'di
mititi ye titi, yë ga na këdï kari?”
9 Musa iya te, “Dëdï dɔlɔ 'doyi ti bɔ bɔyi ze ga ti bulöbu kpaki ti yɔbi mo
ga ti y̱ïtötï pili ti yërï ze ga römöy̱ï 'dɔ dari do'dɔ karama zi ŋere Bɔko'ba.”
10 Bɔ dɔliŋɔ iya te, “Ee, ti mulömu ziye ti möy̱ï Bɔko'ba, minza mola ye
karike ti 'ja 'be ga ti bɔ bɔyi 'be ga. Mikali 'deni ëddï ko'dɔke tënyï mökö
to'dɔ ya.
11 Ɔdɔ ko'dɔkɔke, bɔtɔni na ŋge ti kari tumötu ŋere Bɔko'ba.”
Lende nime na lïjë koga Musa ni ti Arona ŋgï timo yaga di kɔmɔ bɔ
dɔliŋɔ.
12 Kina Bɔko'ba kiya zi Musa te, “Ombi közïy̱ï tɔrɔ dɔ dɔyayi 'ba Ezipeto
'dɔ mömï kokpayi rönï mï dɔyayi 'bënnï nima 'dɔ kitene kɔsɔ wa ame ga
kɔmɔ di kpa 'dë'dï a ma kunzï naga nima me 'doyi yaga.”
13 Musa ombi közï bo yɔ na Bɔko'ba ki'di lili ma kembe ŋgï kebe tome
di y̱ïbï kako mï dɔyayi kote kada nima kpaki ti korɔndɔ mo. Mï dɔŋbɔ mo
tine lili nima o'de mömï 'deni ŋgï rɔ ma këny̱ë.
14 Ako ŋgï rɔ dɔtumu ma konzi rɔ tïndï koso lɔ mï dɔyayi nima. Ame na
rɔ dɔtumu 'ba mömï ame bɔtɔ ko'ja dë mɔlo kina inza ko'ja gbï kpe di gɔ
ame.
15 Ora dɔ yayi ŋgï mï kɔtɔ kïy̱ölu kïnë yayi yaga. Kina lïjë kitene kɔsɔ
wa ame ga kɔmɔ di kpa 'dë'dï ne ŋgï 'doyi yaga kpaki ti döŋgërï ma kana
ni. Kïnë a mɔtɔ rɔ ma kunzï rɔ ma ka'ji te kari kinda dë kpe ma kɔtɔ te
mï dɔyayi 'ba Ezipeto.
16 Kina bɔ dɔliŋɔ kïrëŋgë ŋgï welo kïdëkï Musa ni ti Arona kiya teyi te,
“Mirasi lende 'deni këny̱ë zi ŋere Bɔko'ba 'be gbï ziye.
17 Ne olake ma gɔ lende këny̱ë ma ame mï kɔtɔ 'böwu. Ititike ŋere
Bɔko'ba 'be gɔma 'dɔ bo kombi gomɔ löbu kïrïndï nime yaga di dɔma.”
18 Musa ni ënyï di ŋgila bɔ dɔliŋɔ yayi na lïjë kititi Bɔko'ba.
19 Kina Bɔko'ba ki'di lili tönë ŋgï kuy̱ï tome 'bato rɔ ma kembe kako di
dɔ tɔrɔ. Kina kome mömï tönë ga ŋgï kote kona koto kari mï mini löbu
kola mï dɔyayi 'ba Ezipeto ŋgï nati rɔ ma sari kïnë mömï ma kɔtɔ te kinda
dë kpe.
20 Tine Bɔko'ba i'di dökï'dï bɔ dɔliŋɔ kö'bö rɔ ma këddï ko'dɔkɔ dë tope
közï bo di gɔ Yisarele 'dɔ kari.

21 Kina Bɔko'ba kilende zi Musa iya te, “Oja közïyï mïtərɔ 'dɔ mandölu
kako mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime rɔ mandölu ame komomo te kikali ŋgï
te.”
22 Musa ombi közï bo tərɔ na mandölu ma kinza kiya kutu'bö dɔyayi 'ba
Ezipeto ŋgï ŋbö tö'dö mo dɔ mota.
23 Bətɔ ko'ja kïnë lëpï nï dë ala koja ndïyï mbowa kari bi mətɔ ŋbö tö'dö
mo dɔ mota. Tine bi ame Yisarele këdï teyi ne le rɔ ma kɔpɔ.
24 Kina bɔ dɔliŋɔ kïdëkï Musa kilende teyi iya te, “Arike pili ti 'ja 'be ga
ti bɔ bɔyi 'be ga tumötu Bɔko'ba. Tine yërï 'be ga pili rɔ gɔmo olake kileke
bine.”
25 Musa ileki dɔmo iya te, “Ola ze dogba yërï tize gɔ dari doŋma rɔ
akumu zi Bɔko'ba ze.
26 Yërï ze ga pili rɔ gɔmo kari tize ma kɔtɔ mətɔ kileke dë bine. Römöyï
mətɔ mo ga na dëdï dari dumötu ŋere Bɔko'ba ze timo. Tine ɔdɔ dari
dömö 'deni yayi tine, na 'jaa dëdï dikali ma yala ga na gɔ dumötu ŋere
Bɔko'ba timo.”
27 Tine Bɔko'ba i'di dökï'dï bɔ dɔliŋɔ ŋgï kö'bö rɔ ma këddï ko'dɔkɔ dë
tola Yisarele kari.
28 Bo ënyï kiya zi Musa te, “Ënyï yaga di kɔmɔ ma bine. Kïnë yï nima
kinza ki'dï mo'ja dë kpe kɔmɔ ma. Mï kada mo tɔ nima këddï ko'ja kɔmɔ
ma tölë 'bï na 'deni.”
29 Musa iya te, “Ŋgï kɔzɔ lende kiya 'bï, minza mako kpe kömöyï bine.”

11

Rɔ Kileŋo 'Ba Yisarele

1 Ŋere Bɔko'ba iya 'deni zi Musa te, “Mëdï moja gomɔ ŋge mï kɔtɔ nati
dɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima lïjë ti bilaka abo ga. Di pötö mo na ti bo
kola ye ŋgï karike. Bo ti koga ye yaga di bine ŋburu mï kɔtɔ.
2 Ari kiya zi Yisarele, bətɔni mo ga kpaki ti 'ja kokpasi wa ma kileŋo di
mï sïtërï ni ti yamo ma köbököbö naga di zi pɔri 'bënnï ga.”
3 Bɔko'ba i'di dökï'dï Ezipeto pili ŋgï rɔ ma koŋmi rɔ Yisarele. Turu 'ba
Ezipeto ti bilaka ma sari mo ga pili oŋgɔ Musa ŋgï rɔ a löbu.
4 Kina Musa kiya zi bɔ dɔliŋɔ te, “Ame na rɔ lende kiya 'ba ŋere Bɔko'ba,
bo iya te, ‘Mï zana korɔndɔ 'deni ti milaki kote mï Ezipeto toko.
5 Kole dɔndende pili ma mï Ezipeto ti kölë yaga kisaki di dɔ kole
dɔndende 'bï 'ba bɔ dɔliŋɔ ame 'dɔ kinda'ba kïtï 'ba bɔ dɔliŋɔ ne ŋbö
kömö dɔ kole dɔndende 'ba atɔli bɔ lisa ame këdï kuwu ndöwu 'bënï ti
közïnï ne gbï ti dɔndende kole 'ba yërï ni pili.
6 Birɔ ti kuwu ma kinza kiya ti kogba mï Ezipeto, kuwu ame kinza te
mɔlo di bi tisaki mo kina mətɔ kinza kpe gbï te ne.
7 Tine ma mï löŋgö Yisarele bï pele inza kugbö ala lïjë ti yërï 'bënnï ga
kudu. Kina ti kikalike ŋgï omba ma ŋere Bɔko'ba mo'dɔ geli löbu 'deni
mï löŋgö Ezipeto di rɔ Yisarele.’ ”
8 Musa ileki gbï kiya te, “Turu 'be naga nima pili ti kako kolɔdɔ bërï
kɔmɔ ma kiya te, ‘Arike ti bətɔ 'bï ame pili kösö göyï ne.’ Kina ti mënyï
mari ŋgï.”
Lende nima ata 'deni ŋgï dökï'dï Musa sowa na bo kënyï ŋgï di yayi kari
abo.
9 Bɔko'ba iya 'deni mɔlo zi Musa te, “Bɔ dɔliŋɔ nima ti kö'bö tilagi lende
'bï tara 'dɔ mo'dɔ gɔ kotɔ ma mï konzi mï dɔyayi 'ba Ezipeto.”

10 Musa ni ti Arona o'dɔ gɔ kotɔ naga nime pili kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ, tine
Bɔko'ba i'di dökï'dï bo kö'bö rɔ ma këddï. Bo o'dɔkɔ dë tope közï bo di gɔ
Yisarele kola kari yaga di mï dɔyayi abo.

12

Pasaka

1 Bɔko'ba ose zi Musa ni ti Arona di Ezipeto yayi iya te,

2 “Nyepe nime na 'dɔ këdï rɔ nyepe ma dɔndende mï kɔmɔ kɔɔ ziye.

3 Ari kiyake ndose nime zi Yisarele pili. Mï tö'dö dɔ 'butë 'ba nyepe nime
nï mɔtɔ ogba kamölö 'bɔ'bi ala banya ziye dɔ kulumutu 'bï.

4 Ne ɔdɔ kiya te konzike dë di kpa kulumutu 'be ɔdɔ'bɔke rɔye ti ya ma
ŋgɔsi ŋgila ye naga nima. Ame ɔdɔ koŋgɔke dɔ 'bö mo koriya 'deni laka
ziye 'dɔ konyoke yërï nima pili kɔ'bɔ ye ne.

5 Yërï ma 'dɔ koŋgɔke mo ga rɔ ma kɔmɔ kɔɔ mo 'deni kɔtɔ naga rɔmo
piyɔpiyɔ kinza a mɔtɔ rɔmo. Tine 'dɔ këdï ŋge rɔ banya ti kamölö.

6 Oŋgɔke gɔmo laka ŋbö kömö mï tö'dö dɔ 'butë dɔmosowɔ mo. Kina gɔ
Yisarele pili kumu ɔdɔ kada kösö 'deni kpɔki bërï nima.

7 Tine gɔ lïjë kogba roma mo kosa gɔ kpadörï ti lë'bërë 'bënnï ga ame
lïjë këdï konyo yida nima yïmo ne.

8 Mï korɔndɔ mo nima lïjë konyo yida nima rɔ ma kilaŋma ti akaŋga
gɔmo ti maŋgolɔ'bɔ ame kinza laŋga gɔmo ne.

9 Kinza bɔtɔ mɔtɔ konyo yida nima dë rɔ ma kïdïdï ala ku'dï rɔ tu'dï ti
tɔlɔ gɔmo. Tine oŋma ŋge rɔ toŋma dɔ pa'do, dɔmo ga ti kolɔŋbɔ mo ga
pili ti a 'ba yïmo koŋma rɔ toŋma.

10 Kinza kola kɔsɔ mo dë bi këzë dɔmo. Ɔdɔ kɔsɔ mo kola gba omɔ pa'do
dɔmo kilaŋma kulötö yaga.

11 Ɔdɔ këddï konyoke 'deni nima mɔtɔ nï ti bɔŋgɔ 'bï ga ndö röyï kusu
a ndïyï ga 'deni përï 'bï közïyï. Kina 'dɔ konyoke welowelo. Karama ma
kïdëkï rɔ Pasaka 'ba toro ma, ma ŋere Bɔko'ba timo na.

12 Mï korɔndɔ kɔtɔ mo nima mëdï milaki kebe mï Ezipeto pili tupö kole
dɔndende 'bënnï ga ti 'ba bilaka lesi kpaki ti 'ba yërï mo ga. Kina ti modɔ
karama dɔ akoro 'bënnï 'ba Ezipeto naga nima pili rɔ gɔmo. Ma na rɔ
ŋere Bɔko'ba.

13 Roma nima na ti këdï rɔ akileme zö tikali rö 'be ga timo. Ɔdɔ mo'ja
roma yɔ na ti miteli ŋgï nduwë dɔgba. Gomɔ kënyë nime mëdï modɔ dɔ
Ezipeto ne inza kosa rɔye.

14 Ame na ti këdï rɔ kada ma löbu ziye toro mo nduwë kala gɔ kole 'be
ga ma kɔwɔ yayi ko'dɔke karama mo nduwë rɔ ŋburuŋburu zö ma ŋere
Bɔko'ba.

15 Mï tö'dö dɔ modɔmorïyö nima onyoke ŋge rɔ maŋgolɔ'bɔ ame kinza
laŋga gɔmo ne. Mï dɔndende 'ba kada mo nima otɔtɔke laŋga pili yaga di
mï rö 'be ga. Bɔtɔ ame konyo a ma ti laŋga gɔmo mï tö'dö dɔ modɔmorïyö
nime koga yaga di mï löŋgö Yisarele bo këdï rɔ bɔ löwö.

16 Mï dɔndende 'ba kada mo nima akoke pili mï mötu ma löbu kina gbï
mï tö'dö dɔ modɔmorïyö mo. Mï kada dɔ rïyö naga nime kinza ko'dɔke a
mɔtɔ rɔ ndɔbɔ dë, tine ŋge rɔ ndɔbɔ 'ba akonyo 'ba kpeye.

17 O'dɔke karama nime këdï konyo maŋgolɔ'bɔ mo kinza laŋga gɔmo
ne nduwë römöyï bo na rɔ kada ame moja dɔ kupö ye yaga di mï Ezipeto
yïmo. O'dɔke karama nime nduwë kala zi dɔ kupö ye ga ma kɔwɔ yayi
ŋbö rɔ ŋburuŋburu.

18 Mï dɔndende 'ba nyepe mo nima onyoke ŋge rɔ maŋgolɔ'bɔ ma kinza laŋga gɔmo, kisaki di mï tö'dö dɔ 'butë dɔmosowɔ ŋbö kömö mï tö'dö dɔ 'butë rïyö dɔɔkɔtɔ mo.
19 Dɔ modɔmorïyö nime pili a mɔtɔ rɔ laŋga kudö dë mï rö 'be ga. Bɔtɔ mɔtɔ ame konyo a ma ti laŋga gɔmo di mïye ala rɔ bɔ loma 'be koga ŋgï yaga di mï kupö Yisarele ŋburu rɔ bɔ löwö.
20 Ɔdɔ këddï koloma pele ŋbö rɔ ma kɔwɔ bitɔ tɔ ne, a ma ti laŋga gɔmo kinza konyo dë."

Karama 'Ba Pasaka

21 Kina Musa kotɔtɔ dɔ löbu 'ba Yisarele ŋgï pili kiya teyi te, "Nï mɔtɔ ari koŋgɔ kole yërï ziye kpa kulumutu 'bï 'dɔ kumuke karama 'ba Pasaka.
22 O'dɔ roma mo mï lebe. Ogba kuyu kusu yïmo 'dɔ kosa roma nima kpadörï 'bï ti rɔ lë'bërë mo ga. Kina kinza bɔtɔ mɔtɔ kɔdɔ dë yaga mï korɔndɔ mo nima ŋbö bi këzë titi.
23 Römöyï ɔdɔ ŋere Bɔko'ba këdï kozi tupö kole dɔndende 'ba Ezipeto, bo ko'ja roma kpadörï 'be ga yɔ na bo ti kiteli ŋgï dɔgba. Bo inza ki'di malayika 'ba tölë nima kpe kɔdɔ rö 'be ga kupö ye.
24 Kö'du ki'di nime ziye toro mo nduwë kala gɔ kupö ye ga rɔ ŋburuŋburu.
25 Kina ɔdɔ kiya te kari kömöke 'deni mï dɔyayi ame bo Bɔko'ba kulömu ti'di mo ziye ne, o'dɔke lende koro nime.
26 Kina ɔdɔ kole 'be ga kititi ye kiya te, 'Lende 'ba wa'di na?'
27 ïyëtïke zïnnï te, 'Lende 'ba toro ŋere Bɔko'ba na. Römöyï mï kada nima bo kote dɔ kole dɔndende 'ba Ezipeto ne bo onye ze kiteli di dɔze.' "
Kina Yisarele naga nima kolɔdɔ ŋgï bërï kïlëlu Bɔko'ba.
28 Kina lïjë kari ko'dɔ wa nima Bɔko'ba kose zi Musa ni ti Arona ne ŋgï.

Tölë 'Ba Kole Dɔndende

29 Mï zana korɔndɔ mo nima na Bɔko'ba kote dɔ kole dɔndende 'ba Ezipeto ŋgï pili yaga kisaki di dɔ kole 'ba bɔ dɔliŋɔ ame mo ŋgï ko gɔ na kinda'ba kitï di pötö 'bu bo ne ŋbö kömö dɔ kole 'ba ya ma kudödu 'deni ku'du mï maboso naga ti kole 'ba yërï 'bënnï ga pili.
30 Kina bɔ dɔliŋɔ ni ti turu abo ga ti bilaka 'ba mï Ezipeto pili kindiŋi ŋgï mï korɔndɔ mo nima kuwu kudu ŋgï kogba mï Ezipeto pili. Römöyï liŋɔ ma kɔtɔ te ileke dë kinza töku teyi.
31 Mï korɔndɔ mo nima na bɔ dɔliŋɔ kïdëkï Musa ni ti Arona ŋgï kilende teyi iya te, "Ënyï ti Yisarele 'bï naga nima yaga di mï dɔyayi ma nime kari kumötuke Bɔko'ba 'be nima kɔzɔ ame kiteri ne.
32 Ogbake yërï 'be ga pili tiye karike timo. Tine ititi Bɔko'ba ko'dɔ yëyï zö."
33 Ezipeto ututu ŋgï kpa bïcï ya naga nima 'dɔ kënyï welo kɔdɔ yaga di mï dɔyayi 'bënnï. Lïjë iya te, "Arike, kinza dölë kote."
34 Kina Yisarele ŋgï gölïgölï, mɔtɔ otope lagini 'bï ame kodɔ laŋga dë gba gɔmo ne ŋgï mï kole sele kudödu mï bɔŋgɔ kukölö dɔkɔnyɔ yï.
35 Yisarele o'dɔ 'deni kɔzɔ ma tönë Musa kiya zïnnï ne kïdëkï yamo ma köbököbö ti sïtërï ni ti bɔŋgɔ di zi Ezipeto naga nima.
36 Bɔko'ba i'di mï bilaka naga nima ŋgï këdï rɔ ma koŋmi rɔ Yisarele. Kina ki'di wa ame ga lïjë kïdëkï ne ŋgï pili zïnnï. A nime na 'dɔ ki'di Yisarele kombi wa 'ba mɔri 'ba mï dɔyayi 'ba Ezipeto ŋgï kari timo ne.

Tënyï 'Ba Yisarele

37 Yisarele ënyï ŋgï dɔmo ti ndïnnï di Ramese tari Sukötа. Bɔtɔni 'beri rɔ dönnï ëdï kɔzɔ kuluku kpa mota bi sowɔ kɔdɔ dɔmo kuluku kpa rïyö bi 'butë sowɔ (600,000) kola 'ja ni ma ti kole titi kïtëtë dë yïmo.
38 Bilaka ma konzi mɔtɔ ga ame kinza rɔ kupö Yisarele ne ti yërï ma konzi kɔzɔ ɔtɔ ɔlɔ ŋgï kɔtɔ tïnnï.
39 Lagini kinza laŋga gɔmo tönë ga na lïjë koloma rɔ to'bɔ mo rɔ maŋgolɔ'bɔ römöyï toga lïjë di Ezipeto yayi nima ömö ŋgï tugu'du kinza ma lïjë kileŋo rönnï togba akonyo ma laka zïnnï.
40 Loma 'ba Yisarele mï Ezipeto yayi nima ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔmota kɔdɔ dɔmo 'butë mota (430).
41 Di pötö kɔmɔ kɔɔ nime kote rönï 'deni mï kada mo nima na bilaka 'ba Bɔko'ba këny ŋgï dɔmo di Ezipeto rɔ dɔtumu gɔ kpa gɔli mo ga.
42 Korɔndɔ nima na rɔ ame Bɔko'ba koda lïjë yïmo koja yaga di Ezipeto. Kina kulömu korɔndɔ nima ŋgï ŋburu zi Yisarele rɔ korɔndɔ 'ba bi koda.

Kö'du Ki'di 'Ba Pasaka

43 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa ni ti Arona te, “Kö'du ki'di 'ba karama 'ba Pasaka nime na kɔzɔ a nime te. Bilaka ame ga rɔ bɔ löwö ne konyo akonyo mo dë.
44 Tine atɔli ame ga ɔdɔ kpe na kugöke e'be 'deni ne ti konyo ɔdɔ kilele bo 'deni.
45 Bilaka ame kako rɔ ŋba ala mï ndɔbɔ ne konyo dë.
46 Akonyo mo konyo aa mï rö mo ame ku'dï yïmo ne kombi dë kari timo yaga bi mɔtɔ. Yida mo tɔ nima kinza kodowe mï kiliŋba mo ma kɔtɔ te dë.
47 Kupö Yisarele pili rɔ gɔmo ko'dɔ karama nime.
48 Tine bilaka ame kilele dë gba ne konyo akonyo mo dë. Ɔdɔ bɔ löwö ma koloma 'deni mï löŋgö ye naga nima kiteri to'dɔ karama nime, ileleke bɔtɔni mo ga titi dɔgba yaga gɔ lïjë këdï yaga rɔ kupö Yisarele gɔ lïjë kako ti tonyo karama 'ba Pasaka.
49 Lende nime ziye kupö Yisarele kpaki ti bɔ löwö ma koloma 'deni mï löŋgö ye naga.”
50 Yisarele pili rɔ gɔmo uwö dɔ lende ame ga pili Bɔko'ba kose zi Musa ni ti Arona ne ŋgï koro ko'dɔ ko tara.
51 Mï kada nima na Bɔko'ba ko'de Yisarele ŋgï yaga di mï Ezipeto rɔ dɔtumu gɔ kpa gɔli mo ga.

13

Kole Bɔtɔni Ma Rɔ Dɔndende

1 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te,
2 “Kole dɔndende ame ga rɔ bɔtɔni ne pili kulömu zö. Kole dɔ tapi 'ba Yisarele pili ama ga na, dï mï bilaka lesi kpaki ti yërï mo ga.”
3 Kina Musa kilende zi bilaka 'ba Yisarele iya te, “Kada 'ba tɔdɔ di mï Ezipeto di mï loma rɔ atɔli nime ziye ti'di mo këdï ŋburu dɔye. Römöyï Bɔko'ba na koja ye di yïmo ti tigɔ dɔ kiteli abo. Wa ame ti laŋga gɔmo ne kinza konyoke dë mï kada mo nima.
4 Tɔne mï nyepe ma dɔgba nime kïdëkï möyï mo rɔ Abibi ne tënyï 'be na 'deni.
5 Bɔko'ba ti koto ye mï yayi 'ba Kanana ni ti Ete ti Amora ti Iwa ti Yebusa yayi ma tönë bo kulömu 'deni mɔlo ti'di mo zi 'bu ye löbu ga 'dɔ ti'di mo ziye ne, yayi ma laka ame tagi ni ti wï sa kambi di teyi kɔzɔ sëgë ne. Ɔdɔ bo koto ye 'deni yayi ziye to'dɔ karama nime mï nyepe mo nima.

6 Mï tö'dö dɔ modɔmorïyö mo naga nima onyoke ŋge rɔ maŋgolɔ'bɔ ame kinza laŋga gɔmo ne. Mï kada ame mo 'deni rɔ dɔ modɔmorïyö mo na 'dɔ ko'dɔke karama mo zi Bɔko'ba.
7 Mï tö'dö dɔ modɔmorïyö mo nima onyoke ŋge rɔ wa ma sari kinza laŋga gɔmo naga. Wa ame ga ti laŋga gɔmo ne kinë mo kinda dë mï rö 'be ga ala mï dɔyayi 'be.
8 Mï kada mo nima iyake zi kole 'be ga te, ‘Mo'dɔ a nime te gɔ wa ma ŋere Bɔko'ba ko'dɔ zö gɔ tɔdɔ ma yaga di mï Ezipeto.’
9 Lende koro nime i'dike këdï dɔye kɔzɔ mbero ame kore döyï ala közïyï kö'bö kinza kölu dë ne tara. 'Dɔ kö'du ki'di abo kö'bö ŋburu dɔ kpeye. Römöyï ŋere Bɔko'ba na koja ye yaga di mï Ezipeto ti tigɔ dɔ kiteli abo.
10 Karama nime ziye nduwë to'dɔ mo rɔ kɔmɔ kɔɔ mï kada mo ame Bɔko'ba koza 'deni.
11 Di pötö ma Bɔko'ba ko'de ye 'deni mï dɔyayi 'ba Kanana ki'di ziye kɔzɔ ame bo kulömu 'deni ziye ti 'bu ye löbu ga ne,
12 ziye ti'di kole dɔ tapi pili ame ga rɔ bɔtɔni ne zi bo. Dɔ tapi 'ba yërï 'be ga ame ga rɔ bɔtɔni ne gbï pili rɔ abo 'ba Bɔko'ba.
13 Dɔ tapi 'ba akaca zïyï tutë gɔmo ti kole kamölö. Ne ɔdɔ kutë gɔmo dë upö yaga. Kole ma dɔndende 'be ga gbï tara tutë gɔmo rɔ tutë.
14 Tine kɔwɔ kada mɔtɔ yayi ɔdɔ kole 'be ga kititi ye, kiya te, ‘Wa'di mo ga na tara?’ Iyake te, ‘Ŋere Bɔko'ba na ko'de ze dɔdɔ yaga di mï Ezipeto ti tigɔ dɔ kiteli abo di mï loma rɔ atɔli.
15 Mï kada nima bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto kota gɔze tëgë kinza dari dë ne na ŋere Bɔko'ba kupö kole dɔndende ŋgï 'doyi yaga di mï Ezipeto, 'ba bilaka lesi kpaki ti 'ba yërï mo ga. Gɔ kö'du mo na me 'dɔ ki'di dëdï dumu kole dɔndende 'ba wa pili zi bo ŋere Bɔko'ba rɔ roma ne. Tine ma rɔ bilaka lesi mo ga dutë gɔmo yaga.’
16 Kina 'dɔ kö'bö kɔzɔ mbero közïye ala kpa dɔye naga tara ame lende mo kudölu dë ne, Bɔko'ba na koja ze yaga di mï Ezipeto ti tigɔ dɔ kiteli abo.”

Pɔli Pa'do

17 Mï kada mo nima bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto kope közï bo di gɔ Yisarele kola kari ne, Bɔko'ba oto lïjë dë kudö kebe gɔ kɔri ma ŋgɔsi ame kebe mï dɔyayi 'ba Pilisitiya ne. Römöyï Bɔko'ba iya te, “Ɔdɔ ya naga nime kari koŋgɔ ya kënyë 'deni tïnnï lïjë ti kënyï kebe 'böwu kuyï dönnï kileki Ezipeto.”
18 Kina Bɔko'ba koto lïjë ŋgï koga tïnnï za te rɔ mï mökö kari kpa Yöpö Kasi. Yisarele mï tënyï 'bënnï di Ezipeto lïjë ndö ti jama 'ba közïnnï ga.
19 Musa i'di kombi kiliŋba Yesepa teyi römöyï Yesepa i'di bilaka 'bënnï ga 'deni kulömu rönnï mɔlo gɔ lïjë kombi kiliŋba bo kileki timo. Bo iya zïnnï te, “Rɔ ma laka ŋere Bɔko'ba ti kako kokɔnyi ye. Kina gɔ kombike kiliŋba ma di mï dɔyayi nime karike timo.”
20 Tënyï 'bënnï di Suköta lïjë ari koga taya Etama ŋgɔsi dɔ kpa mökö.
21 Rɔ mï kada Bɔko'ba ösö dɔgba zïnnï rɔ pɔli kakpa tokɔkɔ lïjë mï liŋgere nima. Tine ma rɔ mï korɔndɔ bo ösö dɔgba zïnnï rɔ pa'do ma kakpa toyi bi zïnnï. O'dɔ tara zïnnï römöyï gɔ lïjë kiliŋgere kote kada kpaki ti korɔndɔ mo gɔmo.
22 Pɔli kakpa rɔ mï kada ti pa'do mo ma rɔ mï korɔndɔ nima oloma ŋgï nduwë kö'bö ŋburu dɔgba kömönnï.

14

Tumu Dɔ Yöpö Kasi

1 Kina Bɔko'ba kiya zi Musa te,

2 “Iya zi Yisarele kileki koga taya ŋgɔsi ŋgila Pirota mï löŋgö Migedola
ni ma ti Yöpö Kasi. Lïjë koga taya 'bënnï yayi rɔ ma koriya ti Bala Zepona.
3 Römöyï bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto ti komeri kiya te, ‘Yisarele tönë ga ëdï
kïlïkö dönnï 'deni konyɔpi rönnï bina yayi lida ukpë kpënnï 'deni.’
4 Kina ti mi'di mï bɔ dɔliŋɔ nima këddï bo ki'di koga gɔye. Tine ma na
ti mo'dɔ a löbu zi bo ti bɔ ya abo naga nima. Kina ti lïjë Ezipeto kikali ŋgï
ma na rɔ ŋere Bɔko'ba.” Kina Yisarele ko'dɔ ŋgï kɔzɔ a nime te.
5 Tine ɔdɔ kari kiya zi bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto mo nima kiya te Yisarele
iriŋa 'deni tine na lïjë ti turu abo ga kuyï meri mɔtɔ ŋgï. Lïjë iya te,
“Wa'di ga na me do'dɔke te dolake Yisarele naga nime kari? Yë ga na ti
ko'dɔ ndɔbɔ zize?”
6 Kina bo kiyija aribiya 'ba ya ŋgï ndö bo kogba bɔ ya abo ga ti bo.
7 Bo igeli rɔ aribiya ma laka naga kuluku 'butë dɔmorïyö (600) gbï ti
aribiya mɔtɔ ga 'ba Ezipeto ti bɔ këlu pili dɔmo.
8 Bɔko'ba i'di mï bo këddï kebe toga gɔ Yisarele ko'ja ya naga nima këdï
kari ë'bënnï 'deni yaga rɔ dɔ mɔri.
9 Bɔ kanya 'ba Ezipeto naga nima ma dɔ aribiya ti ma dɔ kosani gbï ti
bɔ kanya ma ti ndïnnï mo ga ari kota gɔ Yisarele ko'ja lïjë koga taya 'deni
Pirota kɔmɔ Bala Zepona ŋgɔsi kpa yöpö yayi.
10 Tine ɔdɔ bɔ dɔliŋɔ ni kömö 'deni ŋgɔsi yayi tine na Yisarele ko'ja
lïjë ŋgï këdï rɔ tozi gönnï. Kina tikere kinda'ba Yisarele ŋgï kebe tudu zi
Bɔko'ba.
11 Lïjë iya zi Musa te, “Dögö na kinza mï dɔyayi 'ba Ezipeto na me ko'de
ze tölë yï mökö bine? Gɔ wa'di na ko'dɔ lende nime te zize ko'de ze bine
di Ezipeto?
12 Diya dë du tönë mɔlo zïyï diya te ola ze do'dɔ ndɔbɔ ka zi Ezipeto?
To'dɔ ndɔbɔ zïnnï ti ame 'dɔ dölë mökö bine ne, ma yala na laka?”
13 Musa iya zïnnï te, “Kinza kereke dë. Ogbɔke dökï'dï ye. Ti koŋgɔke
tɔne ma Bɔko'ba këdï kɔmɔ ye. Ezipeto naga nima inza ko'jake kïnë mo
kpe.
14 Bɔko'ba na këdï ko'dɔ ya tïnnï gɔye. 'Beye ogbɔke le rɔ dökï'dï ye.”
15 Tine na Bɔko'ba kileki zi Musa iya te, “Ëddï kuduke zö gɔ wa'di? Iya
zi Yisarele lïjë kari nduwë dɔgba.
16 Ombi përï nima közïyï ne tɔrɔ koja kari dɔ yöpö nima 'dɔ mini koza
mïnï yaga rïyö gɔ Yisarele kumu kebe mï dɔyayi ma këlë.
17 Mëdï mogbɔ dökï'dï Ezipeto naga nima gɔ lïjë kozi nduwë gɔye. Kina
ti mileme tigɔ 'ba aka'da ma ti bɔ dɔliŋɔ ni ti bɔ kanya abo naga nima bo
kona ti bo ne kpaki ti kosani mo ga.
18 Kina ti lïjë Ezipeto kikali ŋgï ma na rɔ ŋere Bɔko'ba ɔdɔ kiya te mileme
tigɔ ma 'deni ŋgï zïnnï ti bɔ dɔliŋɔ 'bënnï mo kpaki ti aribiya 'ba ya abo
naga nima ti worota ma dɔ kosani mo ga.”

Yisarele Ti Ezipeto

19 Kina malayika 'ba Bɔko'ba mo tönë kösö dɔgba kɔmɔ Yisarele ne kuyï
rönï ŋgï kileki kebe gönnï yï'böwu. Pɔli kakpa mo tönë dɔgba ne ileki ŋgï
gbï kebe gönnï
20 kuruwö rönï mï löŋgö lïjë ti Ezipeto. Mï korɔndɔ nima pili pɔli nima
o'dɔ mandölu kapa ma zi Ezipeto tine kiyɔpɔ bi zi Yisarele. Kina ki'di ŋgï
bɔtɔ bɔ ya mɔtɔ kese dë ŋgɔsi rönnï mï korɔndɔ nima.
21 Musa ombi közï bo tɔrɔ dɔ yöpö kina mï korɔndɔ mo nima na Bɔko'ba
ki'di lili ma kembe ŋgï kënyï tome kako di yïbï kulöku mini nima tö yaga
kola dɔyayi rɔ ma këlë.

22 Mini löbu nima oza mïnï ŋgï rïyö Yisarele kumu kebe dɔyayi sari. Kpa
mini këdï ŋgëŋï te kapa dɔ gali gbï dɔ dörï.
23 Ezipeto tönë ga oga gönnï ŋgï nduwë. Kina kosani 'ba bɔ dɔliŋɔ tönë
ga ti aribiya mo ga kpaki ti worota mo ga kɔdɔ ŋgï gɔ Yisarele mï zana
mini löbu nima yayi.
24 Mɔlo mï kano bi na Bɔko'ba kuyï kɔmɔ bo ŋgï dɔ bɔ kanya 'ba Ezipeto
naga nima di mï pɔli pa'do tönë kïlïkö dɔmo yaga.
25 Bɔko'ba i'di ndï aribiya 'bënnï ga kiŋgi'dɔ dɔ yayi tari koloma yaga
zïnnï rɔ gomɔ. Ezipeto naga nima iya te, “Dënyïke yaga di rɔ Yisarele naga
nime Bɔko'ba na këdï ko'dɔ ya 'deni tize gönnï.”
26 Kina Bɔko'ba kiya zi Musa te, “Ombi közïyï tɔrɔ 'dɔ mini nima kileki
kutu'bö rönï dɔ Ezipeto naga nima ti aribiya 'bënnï ga kpaki ti worota 'ba
dɔ kosani mo naga nima.”
27 Kina Musa kombi közï bo ŋgï tɔrɔ dɔ mini nima. Kina ko'ja bi këzë
'deni yaga nima na mini kileki ŋgï pi'di bi 'bënï ma mɔlo. Ezipeto tönë ga
'deni ŋgï nzïkï dɔ mini ŋere Bɔko'ba ona lïjë 'deni pili gɔ mini löbu nima.
28 Mini ɔlɔ ŋgï ko'boli dɔ aribiya 'bënnï tönë ga kpaki ti worota mo ga.
Ezipeto naga nima kozi gɔ Yisarele ŋbö mï zana mini yayi ne ma kɔtɔ mɔtɔ
mo te ɔmɔ dë.
29 Tine Yisarele umu ma 'bënnï le kebe mï dɔyayi sari ko'ja mini këdï
ŋgëŋï dɔ gali nnï gbï kapa dɔ dörï.
30 Mï kada nima na ŋere Bɔko'ba kɔmɔ Yisarele ŋgï di zi Ezipeto lïjë
ko'ja ti kömönnï te, ma Ezipeto kölë ŋgï kote dönnï mï mini kïyökö 'jaa
kebe kpa götö.
31 Kina ɔdɔ Yisarele ko'ja tigɔ löbu nima ŋere Bɔko'ba ko'dɔ zi Ezipeto
ne 'deni tara tine, lïjë pili ŋgï rɔ ma kere Bɔko'ba ki'di dönnï gɔmo gbï ti
Musa bɔ laja abo.

15

Ŋgala 'Ba Musa

1 Kina Musa ni ti Yisarele pili koloma ŋgï rɔ toba ŋgala nime zi ŋere
Bɔko'ba, kiya te,
“Ti moba ŋgala zi Bɔko'ba gɔ aka'da ti tigɔ dɔ kiteli abo.
Kosani ni ti bɔ dɔmo ga bo ululu 'deni mï mini löbu.
2 Bɔko'ba na rɔ tigɔ ma gbï rɔ ŋgala zö.
Bo ako 'deni bo kɔmɔ ma. Bo na rɔ ŋere Bɔko'ba ma.
Kina ti mïlëlu bo.
Ŋere Bɔko'ba 'ba 'bu ma ti moba rɔ löbu dɔ kiteli abo.
3 Bɔko'ba na rɔ bɔ ya.
Möyï bo na rɔ ŋere Bɔko'ba.
4 Bo ululu aribiya 'ba bɔ dɔliŋɔ 'deni ti bɔ kanya mo ga gɔ mini löbu.
Bɔ këlu ma lakalaka mo ga ari 'deni ŋgï pili gɔ mini.
5 Mini kalo nima indiyɔ dönnï 'deni.
Lïjë önzu ŋgï bïcï mini bërï kɔzɔ kulugbï döku.
6 Yö, ŋere Bɔko'ba, dörï yï embe sowa.
Dörï yï ïyëyï mï bɔ ko'dɔ ya tïyï ga ŋgï kɔtɔkɔtɔ.
7 Ti tigɔ dɔ kiteli 'bï na kïtïŋï bɔ ŋbörï 'bï ga 'deni bërï.
Okpekpe kpa ya 'bï 'deni rönnï köbö koŋma lïjë yaga kɔzɔ wuyö.
8 Tawo 'bï i'di mini löbu ŋgï kɔrɔ kulu dönï bi kɔtɔ kɔzɔ tëlï.
Mï zana mini ma kalo kulöwö tönë ileki ŋgï këlë yaga.
9 Kuruku bɔ ya ze naga nima ögö iya te,
‘Dëdï doga gönnï dota kpënnï.

Ti doza mï a 'ba mɔri 'bënnï ga dogba kɔzɔ ma do'dɔkɔ togba mo.
Ti dotɔ mbele ze ga dotɔtɔ ë'bënnï ga 'doyi.'
10 Ne oŋgɔ Bɔko'ba, tawo 'bï ma mï kɔtɔ le te na kona Ezipeto ŋgï gɔ mini löbu.
Lïjë önzu ŋgï kɔzɔ yamo mï mini löbu.
11 Bɔko'ba ma yala na këdï kɔzɔ nï ŋere Bɔko'ba? Nï ma koro rɔ mbëmbë nime.
Yë na ti kɔ'bɔ to'dɔ gɔ kotɔ kɔzɔ 'bëyï?
12 Ombi közïyï tɔrɔ
na yayi kindiyɔ bɔ ya ze ga ŋgï.
13 Ti akɔ'ɔ 'bï ame lipo mï kɔtɔ ne ti kokɔkɔ bilaka ame ga kutë gɔmo ne ŋgï.
Ti kogbɔ lïjë ŋgï ti tigɔ 'bï koto lïjë mï dɔyayi ma laka 'bï.
14 Laki ti kuwö kina ti rönnï kïlë'dï ŋgï
tikere kinda'ba Pilisitiya ŋgï.
15 Ŋere 'ba Edome ti këdï dɔ tikere.
Rɔ kïlë'dï ti kinda'ba ŋere 'ba Mowaba.
Bilaka ame ga rɔ Kanana mo ga ne ti kolɔkpɔ ŋgï yaga.
16 Tikere ni ti rɔ kïlë'dï ti kinda'ba lïjë ŋgï.
Ti tigɔ 'bï lïjë ti kɔrɔ ŋgï te kɔzɔ döku ŋbö bilaka 'bï ga kiteli,
ŋbö bilaka 'bï ga ame kutë gɔmo 'deni ne kiteli lïjë.
17 Kina ti ko'de lïjë bilaka 'bï ga kako
koloma dɔ döku koro 'bï,
gɔ bi ame nï na kileŋo 'deni rɔ bi 'ba loma 'bï ne.
Bi 'ba mötu mo közïyï na kileŋo.
18 Rɔ löbu 'bï 'ba ŋere Bɔko'ba ti kö'bö rɔ ŋburuŋburu."

Ŋgala 'Ba Miriyama

19 Mï kada nima ko'ja kosani 'ba Ezipeto ti aribiya mo ga kɔdɔ 'deni mï zana mini löbu yɔ na Bɔko'ba ki'di mini löbu kileki ŋgï ko'boli dönnï. Tine Yisarele umu 'bënnï 'deni kari kebe mï dɔyayi ma këlë.
20 Kina Miriyama bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba lëmï 'ba Arona ni kogba kaliseye ŋgï 'ja mɔtɔ ga kulölï gönï toba ŋgala tomba kaliseye tusï mo.
21 Lɔko oba iya te,
"Oba ŋgala zi Bɔko'ba gɔ aka'da ti tigɔ dɔ kiteli abo.
Kosani ni ti bɔ dɔmo ga bo ululu 'deni mï mini löbu."

Mini Kata

22 Kina Musa kokɔkɔ Yisarele ŋgï di kpa Yöpö Kasi yayi lïjë kari mï mökö 'ba Surö. Lïjë iliŋgere ŋbö kada dɔ mota ko'ja a mɔtɔ rɔ mini dë.
23 Lïjë ari kömö Mara, tine mini mo rɔ ma kata bɔtɔ ko'bɔ tuwë mo dë. Gɔ kö'du mo na ma 'dɔ ki'di kïdëkï möyï mo rɔ Mara ne ama kiya te "Ata".
24 Kina bilaka naga nima kebe ŋgï tilende rɔ Musa, iya te, "Wa'di na gɔ duwë?"
25 Musa udu zi Bɔko'ba na Bɔko'ba kileme ŋgërï mɔtɔ ŋgï zi bo. Bo ogba ŋgërï tönë ku'du mï mini nima na këyï ŋgï yaga.
Kina Bɔko'ba ki'di kö'du ki'di ŋgï zi Yisarele toloma gɔmo, bo kiyɔzɔ lïjë gbï di yayi.
26 Ŋere Bɔko'ba ose zïnnï te, "Ɔdɔ kuwöke dɔma laka ma ŋere Bɔko'ba 'be koroke kö'du ki'di ma ame ga mose ziye ne pili a mɔtɔ rɔ rɔkɔ'ɔ ma tönë ga mo'de dɔ Ezipeto ne minza modɔ dɔye. Römöyï ma na rɔ Bɔko'ba bɔ yëyï 'ba yida rɔye."

27 Di yayi na lïjë kënÿï kari Elima bi ma ti daa teyi 'butë dɔmor̈ïyö ŋgër̈ï mbere kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë r̈ïyö kɔrɔ kpamo yayi. Kina lïjë koga taya 'bënnï ŋgï yayi ŋgɔsi kpa mini nima.

16

Mani

1 Mï tö'dö dɔ 'butë döömu 'ba nyepe ma mï r̈ïyö di pötö tɔdɔ 'ba dɔtumu 'ba Yisarele naga nima yaga di mï Ezipeto na lïjë kënÿï ŋgï pili dɔmo di Elima yayi kari mï mökɔ̈ 'ba Sini mï löŋgö Elima ni ma ti Sinayi.

2 Di yï mökɔ̈ 'deni yayi na bilaka naga nima pili kebe ga tilende rɔ Musa ni ma ti Arona.

3 Lïjë iya te, “Ma këddï kolake ze ra dölë eze di kpa közï Bɔko'ba mï Ezipeto dëne ëdï kele sowa. Doloma ŋgɔsi te dɔŋgila kete 'ba yida donyo akonyo ame ga pili do'dɔkɔ ne. Ne kpe ari kugbë'duke gɔze ko'deke ze mï mökɔ̈ bine zi 'bö tote dɔze.”

4 Kina Bɔko'ba kiya zi Musa te, “Ti mi'di maŋgolɔ'bɔ ka'di kako ziye di mïtɔrɔ. Kina 'dɔ bilaka pili kɔdɔ kari kutö'du akonyo 'ba mï kada dɔ kɔtɔ nima ŋge z̈ïnnï. Ti miyɔzɔ lïjë kɔzɔ a nime te gɔ moŋgɔ ɔdɔ lïjë ti kuwö dɔma na ŋgï ya.

5 Mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ lïjë ti kutö'du kebe ma mï kada ma laki naga nima pili ŋbö mï r̈ïyö.”

6 Kina Musa ni ti Arona kari kiya ŋgï zi Yisarele pili iya te, “Ti dɔkɔpiyari ti kikalike ŋgï ŋere Bɔko'ba na ko'de ye di Ezipeto.

7 Mï dɔŋbɔ dayi ti ko'jake tigɔ 'ba Bɔko'ba ŋgï römöyï bo uwö lende 'be ame këddï kilendeke rɔ bo ne 'deni. Ze yë na 'dɔ kebeke tilende rɔze?”

8 Musa ileki gbï z̈ïnnï iya te, “Ti kikalike ŋgï rɔ ma laka ŋere Bɔko'ba ëdï ki'di yida ziye mï dɔkɔpiyari tonyo mo. Kina bo ti ki'di maŋgolɔ'bɔ ziye mï dɔŋbɔ kɔzɔ ma ko'dɔkɔke. Römöyï bo uwö lende 'be ame këddï kilendeke rɔ bo ne 'deni. Ze yë na? Lende 'be nima inza kilendeke rɔze, tine ëddï kilendeke rɔ bo ŋere Bɔko'ba.”

9 Kina Musa kiya zi Arona te, “Iya zi Yisarele pili kako kɔmɔ ŋere Bɔko'ba römöyï bo uwö lende 'bënnï ma lïjë këdï kilende rɔ bo 'deni.”

10 Ko'ja Arona këdï gba rɔ tilende zi Yisarele naga nima na lïjë kombi kömönnï kari yɔki mökɔ̈ te na lïjë ko'ja bi nzari 'ba rɔ Bɔko'ba ŋgï kiyɔpɔ mï pɔli 'deni.

11 Bɔko'ba iya zi Musa te,

12 “Muwö lende 'ba Yisarele ma lïjë këdï kilende rɔma 'deni. Iya z̈ïnnï, mï bi p̈ïp̈ïrï lïjë ti konyo yida. Tine rɔ mï dɔŋbɔ lïjë ti kïtëkpë ti maŋgolɔ'bɔ. Kina ti lïjë kikali ŋgï ma na rɔ ŋere Bɔko'ba 'bënnï.”

13 Mï dɔkɔpiyari mo nima na matikpiri kako ŋgï kutu'bö taya ŋbuku. Tine mï dɔŋbɔ mo solɔrɔ na köyö 'deni ŋgï kuru dɔ taya 'bënnï nima toko teyi.

14 Kina ɔdɔ solɔrɔ nima koya 'deni na kola ŋgï rɔ a mɔtɔ kɔzɔ kulötu naga tara kora dɔ yayi 'deni.

15 Tine ɔdɔ lïjë ko'ja tara lïjë ebe tititi rönnï iya te, “Wa'di ga na te?” Römöyï lïjë ikali dë wa'di mo ga na tara.

Kina Musa kiya z̈ïnnï te, “Maŋgolɔ'bɔ mo tönë ŋere Bɔko'ba ki'di ziye tonyo mo ne na.

16 Lende ma bo kose mo na te, ‘Nï bɔ mɔtɔ utö'du kɔ'bɔ gɔ mïyï. Ɔdɔ këddïke ndö kpa liŋɔ 'be utö'duke gbërë me rɔ kɔtɔkɔtɔ koriya ti gɔye.’ ”

17 Yisarele o'dɔ ŋgï kɔzɔ ma kiya rönnï z̈ïnnï nima tara. Mɔtɔ ga utö'du ŋbaŋi tine ya mɔtɔ ga utö'du 'bënnï ŋge mbowa.

18 Tine ɔdɔ kebe 'böwu tiyari mo ti gbërë nï mɔtɔ ame 'bëyï pele mbiri oriya aa ti 'ba bɔ ame kutö'du 'bënï ŋge mbowa ne. Mɔtɔ utö'du ŋgï kɔzɔ a ma mïyï ko'dɔkɔ.
19 Kina Musa kose gɔmo zïnnï pili iya te, “Kinza nï mɔtɔ kikeki kɔsɔ mo dë kö'dö ŋbö koda dɔŋbɔ.”
20 Tine ya mɔtɔ ga uwö dë ikeki kɔsɔ mo ŋbö koda ŋbɔ. Kina ɔdɔ bi këzë ŋbɔ dayi öyö kuru 'deni kato dë kpe kele. Kina dökï'dï Musa kata ŋgï rönnï kɔzɔ ɔtɔ.
21 Rɔ kɔmɔ lëndö löbu nime pili, mɔtɔ ari kutö'du ë'bï ŋgï zïyï kɔzɔ ma mïyï ko'dɔkɔ. Tine ɔdɔ kada kata 'deni kɔsɔ ma kileke mökö naga ebe kara ŋgï yaga.
22 Mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ tine na bɔ kɔtɔ kutö'du ŋgï ŋbö gbërë rïyö zïyï. Kina bɔ dönnï mo ga kako kiya lende mo zi Musa.
23 Kina bo kileki zïnnï, iya te, “Lende kiya 'ba ŋere Bɔko'ba na te, ‘Tïlëndö kada 'ba rɔ kindawo na, kada ma koro rɔ dɔ kiteli zö Bɔko'ba. Wa ame ga rɔ 'ba tïlëndö ne u'dïke mɔlo tɔne. Kɔsɔ mo ame ga këdï ne olake koda tïlëndö.’ ”
24 Kina lïjë kola ŋgï kö'dö koda bi këzë mɔtɔ kɔzɔ ame Musa kiya zïnnï ne tara. Tine ato dë gbï ala köyö kuru.
25 Mï dɔŋbɔ mo nima na Musa kiya zïnnï te, “Onyoke ti yaga tɔne römöyï tɔne kada 'ba rɔ kindawo na zi Bɔko'ba inza ko'jake ɔtɔ kpe bërï.
26 Ziye tutö'du mo ŋge mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ. Tine mï tö'dö dɔ modɔmorïyö ame rɔ kada 'ba rɔ kindawo ne inza ko'jake ɔtɔ.”
27 Tine pele ya mɔtɔ ga ënyï 'biri mï tö'dö dɔ modɔmorïyö mo nima kari toŋgɔ bi mo. Tine lïjë ari ko'ja ɔtɔ kinza.
28 Kina Bɔko'ba kiya zi Musa te, “Ti kö'böke tilagi kö'du ki'di ma ti ndose ma ŋbö nyanya?
29 I'dike këdï dɔye ma Bɔko'ba moza kada 'ba rɔ kindawo 'deni yaga ziye na ma 'dɔ mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ mi'di ye kutö'duke akonyo 'ba kada dɔ rïyö 'do ne. Mï kada 'ba rɔ kindawo nï mɔtɔ zïyï toloma gɔ bi 'bï ma këddï teyi. Bɔtɔ kɔdɔ dë yaga.”
30 Mï tö'dö dɔ modɔmorïyö na bilaka kindawo rönnï ŋgï.

31 Yisarele ïdëkï möyï maŋgolɔ'bɔ 'bënnï nima rɔ mani. Wa aŋmi ŋgï kɔzɔ kölu kaŋmi naga tara tine rɔ ma kindili kɔzɔ lëmbërë ma koŋma ti tagi gɔmo.
32 Musa iya te, “Ame na rɔ ndose 'ba Bɔko'ba, ‘Ogba gbërë kɔtɔ 'ba mani 'dɔ kikeki zi dɔ kupö ye ma di yï'böwu naga nima 'dɔ lïjë ko'ja kïnë maŋgolɔ'bɔ ma, ma Bɔko'ba moloma ti'di mo ziye di yï mökö mï kada ma mo'de ye di Ezipeto.’ ”
33 Kina Musa kilende zi Arona iya te, “Ogba kete kodɔ gbërë 'ba mani yïmo 'dɔ kutë gɔ bi 'ba tumötu ŋere Bɔko'ba 'dɔ kikeki koda dɔ kupö ze ga ma di yï'böwu.”
34 Kina kɔzɔ wa ame Bɔko'ba kose 'deni zi Musa ne tara, Arona ogba mani nima ŋgï kïdëyï kɔmɔ sandu koro 'ba kö'du ki'di yayi tikeki mo.
35 Yisarele onyo mani ŋbö kɔmɔ kɔɔ 'butë sowɔ ŋbö lïjë kari kömö dɔyayi ma lïjë këdï kari koloma teyi mo tönë. Lïjë ako ti tonyo mani ŋbö lïjë kómö timo kpa dɔ maga 'ba Kanana.
36 Gbërë 'bënnï mo naga nima 'butë na këdï koso mï lö'dï.

17

1 Kina Yisarele pili kënyï ŋgï dɔmo di mökö 'ba Sini yayi kari nduwë rɔ
ma kolɔlɔ kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zïnnï. Lïjë ari koga taya Rapidimi, tine
mini ari kinza 'böwu bi mo.
2 Kina lïjë kebe ŋgï tamo ti Musa iya te, “I'di mini zize duwë.”

Musa ileki dɔmo zïnnï iya te, “Ëddï kamoke tö gɔ wa'di? Gɔ wa'di na
këddï kiyɔzɔke ŋere Bɔko'ba te?”
3 Tine koda o'dɔ lïjë 'deni ŋgï sowa na lïjë koloma ŋgï rɔ tamo ti Musa,
iya te, “Gɔ wa'di na kari kugbë'du gɔze ko'de ze di Ezipeto 'dɔ dëdï dölë
'deni dote dɔze mï mökö te ti bɔyi titi ze ga kpaki ti yërï ze ga?”
4 Kina Musa kudu zi Bɔko'ba, iya te, “'Dɔ mo'dɔ tondo zi bilaka naga
nime? Lïjë 'deni ŋgï ndö 'dɔ tu'du ma ti döku.”
5 Bɔko'ba ënyï kileki dɔmo zi Musa iya te, “Ari dɔgba kɔmɔ Yisarele naga
nima. Ogba bulöbu 'bënnï mɔtɔ mo ga tïyï. Kina ogba përï 'bï tönë komba
dɔ yöpö timo ne tïyï.
6 Ari. Ti mɔrɔ dɔgba zïyï yayi ŋgila döku mɔtɔ di Sinayi. Omba yɔki mo
kina ti mini kɔdɔ ŋgï di yïmo zi bilaka tuwë mo.”
Kina Musa kari ko'dɔ ŋgï kɔzɔ a nime te di kɔmɔ löbu 'ba Yisarele naga
nima pili.
7 Kina Musa koyi möyï bi nima ŋgï rɔ Masa ame kiya te “Iyɔzɔ” gbï rɔ
Meriba ame kiya te “Lamo” römöyï bi nima na Yisarele kamo ti Musa di
teyi kiyɔzɔ Bɔko'ba koloma tititi mo, iya te, “Bɔko'ba ëdï ŋgï tize na ala bo
inza?”

Ya 'Ba Yisarele Ti Amaleke

8 Ko'ja Yisarele këdï koloma Rapidimi yayi na Amaleke kalo ya ŋgï dönnï.
9 Musa iya zi Yësuwa te, “Ogba bilaka tïyï kari ko'dɔ ya ti Amaleke naga
nime tïlëndö. Mëdï mari ma 'bama mɔrɔ dɔ döku tɔrɔ ti përï tönë Bɔko'ba
kose zö 'dɔ mombi ne.”
10 Yësuwa o'dɔ ŋgï kɔzɔ ma Musa kiya zi bo kari to'dɔ ya ti Amaleke
naga nima. Tine Musa ni ti Arona ti Uru ari këkï ga ma 'bënnï tɔrɔ dɔ
döku.
11 Ɔdɔ Musa kombi közï bo tɔrɔ na Yisarele ki'di ŋgï ta'da bɔ ya 'bënnï
Amaleke naga nima. Tine ɔdɔ bo kileki közï bo bërï na Amaleke naga nima
kuyï ŋgï 'böwu gburu tïnnï 'dɔ ta'da lïjë.
12 Kina ɔdɔ kɔnyɔ Musa kidaki 'deni Arona ni ti Uru o'de döku ŋgï ki'di
bo koloma dɔmo lïjë kɔrɔ 'bënnï ŋgila bo togbɔ kɔnyɔ bo kö'bö tɔrɔ ŋbö
kada kösö.
13 Kina Yësuwa ka'da Amaleke naga nima ŋgï.
14 Kina ŋere Bɔko'ba kiya zi Musa te, “Aka'da nime ugu bërï 'dɔ kö'bö
kinza kudölu. Iya gɔmo zi Yësuwa. Ma Bɔko'ba mëdï mote dɔ Amaleke
naga nima pili yaga.”
15 Musa o'ba bi 'ba akumu yayi bo ki'di möyï mo rɔ “Bɔko'ba na rɔ bero
ma.”
16 Bo iya te, “Ombike bero 'ba Bɔko'ba ŋbö tɔrɔ. Bo ti kö'bö to'dɔ ya
nduwë ti Amaleke rɔ ŋburuŋburu.”

18

Tako 'Ba Yetoro

1 Yetoro bɔ akumu 'ba Midiyana bɔ lanzo Musa tönë uwö lende 'ba wa
ame ga Bɔko'ba ko'dɔ zi Musa gbï ti bilaka abo ga Yisarele ne 'deni. Kina
bo uwö 'deni gbï ma Bɔko'ba koja Yisarele 'deni yaga di mï dɔyayi 'ba
Ezipeto.

2 Kina bo kako ŋgï ko'de gɔ nyiti abo Zipora 'ja 'ba Musa mo tönë bo
koja 'deni pa kari zï bɔ lanzo bo yayi bine ne
3-4 ti kole rïyö mo tönë ga Geresomo ni ti Elizara. Musa i'di möyï kole
abo mɔtɔ nima rɔ Geresomo ame kiya te “Bɔ löwö” römöyï bo iya te, “Ma
moloma 'deni rɔ bɔ löwö mï dɔyayi löwö.” Kina bo ki'di möyï mɔtɔ mo
nima rɔ Elizara ame kiya te “Bɔko'ba okɔnyi ma 'deni” römöyï bo omeri
bo iya te, “Bɔko'ba 'ba 'bu ma ni na rɔ bɔ kɔnyi ma. Bo ɔmɔ ma 'deni di
kpa kulu 'ba bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto.”
5 Yetoro ni ti nyiti abo ti kole mo naga nima ako kota Musa ni koga taya
'deni mï mökö ŋgɔsi ŋgila döku koro 'ba Bɔko'ba.
6 Musa uwö gɔ kose 'ba Yetoro ni ma lïjë këdï kako 'deni mɔlo na bo kari
7 ŋgï turë dönnï. Bo ari kudë dɔ bo bërï kɔmɔ bɔ lanzo bo, bo kiramo
na lïjë koloma ŋgï rɔ tumötö rönnï. Kina bo ko'de lïjë ŋgï liŋɔ mï bi loma
ma 'ba bo.
8 Kina Musa koloma ŋgï rɔ tïyëtï gɔ wa ame ga Bɔko'ba ko'dɔ zi Ezipeto
gbï ti bɔ dɔliŋɔ 'bënnï mo gɔ lende 'ba bilaka abo ga Yisarele ne ŋgï zi bɔ
lanzo bo Yetoro kina gbï ti gomɔ ame ga ko'ja lïjë di gɔ kɔri ti ma Bɔko'ba
kokɔnyi lïjë di yïmo.
9 Yetoro ŋgï ti mï këyï di bi tuwö lende laka nime Bɔko'ba ko'dɔ 'deni zi
Yisarele kɔmɔ, koja yaga di mï Ezipeto ne.
10 Yetoro iya te “Akïlëlu këdï zi bo Bɔko'ba bɔ kɔmɔ ye di kpa közï Ezipeto
ti bɔ dɔliŋɔ 'bënnï mo. Akïlëlu këdï zi bo Bɔko'ba ame bo kɔmɔ bilaka abo
ga Yisarele 'deni di mï loma rɔ atɔli ne.
11 Rɔ ma laka mikali 'deni bo ŋere Bɔko'ba na rɔ dɔ kiteli kebe akoro
ni pili. Römöyï bo ileme wa 'deni zi Ezipeto bɔ ko'dɔ kpɔŋi rɔ bilaka abo
tönë ga.”
12 Kina Yetoro ko'de akoŋma ŋgï gbï ti a mɔtɔ ga tumu mo zi Bɔko'ba.
Kina Arona ni ti löbu 'ba Yisarele mɔtɔ ga kari ŋgï tonyo akonyo koro
nima kɔtɔ ti bo kɔmɔ Bɔko'ba.

Ti'di Bɔ Burë

13 Mï bi këzë ma di gɔmo na Musa kutë kïtï abo ŋgï to'dɔ burë 'ba bilaka
ma kirasi lende naga. Kina bo koto ŋgï tara ŋbö kada kösö dɔ bo.
14 Kina ɔdɔ bɔ lanzo bo Yetoro koŋgɔ lende nima 'deni tara tine, bo ititi
Musa iya te, “Wa'di ga na këddï ko'dɔ tara? Gɔ wa'di na nï ŋge kɔtɔ kutu
yï bi to'dɔ burë ki'di bilaka konzi naga nime këdï kolɔ'bɔ ŋbö kada kösö
dɔmo?”
15 Musa ileki zi bo, iya te, “Römöyï bilaka naga nime lïjë ako zö toma
ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba.
16 Ɔdɔ mɔtɔ ga këdï ti lende mbowa mï löŋgö nnï na ma ga këdï ko'de zö
'dɔ modɔrɔ ndïmo zïnnï mïyëtï gɔ ndose ti kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba zïnnï.”
17 Bɔ lanzo bo Yetoro ileki dɔmo zi bo, iya te, “Wa nima këddï ko'dɔ ne
ele dë.
18 Loma nima ëdï kodɔ gomɔ rɔye kïyëndë ye. Ndɔbɔ nima ïrïndï sowa.
Ɔ'bɔ dë ŋge zi bɔ kɔtɔ na 'dɔ ko'dɔ kutu nï.
19 Uwö lende 'bama ma mëdï miya zïyï. Bɔko'ba koloma kɔtɔ tïyï, nï
'bëyï oloma ŋge rɔ bɔ kɔmɔ bilaka naga nima mï löŋgö lïjë ti Bɔko'ba
to'de lende 'bënnï kɔmɔ bo.
20 Iyandi bilaka naga nima ti ndose ti kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba kileme loma
ma laka zïnnï ti a ma gɔ lïjë ko'dɔ.
21 Tine igeli ya mɔtɔ ga di mïnnï rɔ ya ame ga bilaka ki'di dönnï gɔ lende
mo gbï rɔ bɔ koro Bɔko'ba ne ko'dɔkɔ a mɔtɔ rɔ kɔmɔ kugö dë gbï, gɔ koza

lïjë këdï rɔ bɔ dɔtumu 'ba bilaka ma kuluku 'butë rïyö ti ma kuluku rïyö ti ma kuluku kɔtɔ ti ma 'butë.
22 Lïjë na gɔ këdï rɔ bɔ ko'dɔ burë 'ba bilaka, tine lende ma kïrïndï ka'da lïjë naga na 'jaa 'dɔ ko'de zïyï. Ma mbowa naga lïjë kote yayi 'dɔ ki'di röyï kawo. Lïjë kokɔnyi yi kombi akïrïndï nima mbowa yaga di döyï.
23 Ɔdɔ ko'dɔ ŋgï te kina ɔdɔ këdï rɔ ndose abo 'ba Bɔko'ba mo gomɔ inza kɔdɔ kulöwö röyï. Kina gbï bilaka pili ti kileki ŋgï liŋɔ 'bënnï ga ti mï këyï."
24 Musa uwö lende kiya 'ba bɔ lanzo bo nime na bo ko'dɔ ŋgï tara.
25 Bo oŋgɔ bilaka ma laka naga di mï löŋgö Yisarele koza rɔ bɔ dɔtumu 'ba bilaka ma kuluku 'butë rïyö, ma kuluku rïyö, ma kuluku kɔtɔ ti ma 'butë.
26 Lïjë na koloma nati rɔ bɔ to'dɔ burë 'ba bilaka. Lende ma kitigɔ naga na 'jaa koto kari dɔgba zi Musa, tine ma mbowa naga lïjë ote ŋgï yayi.
27 Kina Musa koto gɔ bɔ lanzo bo Yetoro ŋgï kɔri bo kileki kari mï dɔyayi 'bënnï.

19

Sinayi

1 Mï mota 'ba nyepe 'bënnï 'ba Yisarele ma lïjë kɔdɔ timo yaga di mï Ezipeto mï tö'dö ma dɔndende 'ba nyepe mo nima na rɔ tömö 'bënnï Sinayi.
2 Di pötö tënyï 'bënnï di Rapidimi kako mï mökö ŋgila dɔ döku Sinayi na lïjë koga taya ŋgï yayi.
3 Kina Musa këkï ŋgï kari tɔrɔ dɔ döku tilende ti Bɔko'ba. Kina Bɔko'ba kïdëkï bo di dɔ döku tɔrɔ yayi, iya te, "Ari kiya kɔzɔ a nime te zi Yisarele kupö e'be Yakoba naga nima,
4 'Kpe, o'jake wa ma mo'dɔ zi Ezipeto 'deni ti kɔmɔye. Kina o'jake 'deni gbï ma mombi ye kɔzɔ yagi tara dɔ kakala ma mo'de ye zö.
5 Ɔdɔ kiya te kuwöke dɔma ŋgï kinda'bake lömu ma nime tiye ne, kpe na ti këddïke rɔ a löbu zö di mï löŋgö bilaka konzi 'ba dɔliŋɔ nime. Dɔliŋɔ nime pili a ma na.
6 Tine kpe ti këddïke zö rɔ 'bama ga ame moweli 'deni rɔ bɔ akumu ma.' Lende naga nime ari timo kiya zïnnï lïjë Yisarele."
7 Kina Musa kileki ŋgï kako kotɔtɔ dɔ bulöbu 'ba Yisarele pili bërï kora gɔ lende naga nime Bɔko'ba kose ne teyi.
8 Kina lïjë pili kutï ŋgï gɔmo, iya te, "Wa ame ga pili ŋere Bɔko'ba kose ne ti do'dɔ ŋgï tara." Kina Musa kuyï dɔ bo ti kpënnï nima kari kïyëtï zi Bɔko'ba.
9 Bɔko'ba ileki zi Musa, iya te, "Mëdï mako ziye yayi mï zana pɔli ma këddï, 'dɔ bilaka naga nima kuwö ma mëdï milende tïyï gɔ lïjë ki'di dönnï gɔ lende 'bï."
Kina Musa kileki kïyëtï gɔ wa ame bilaka naga nima kiya ne ŋgï zi Bɔko'ba.
10 Kina Bɔko'ba kiya zi bo te, "Ari kileŋo bilaka naga nima ndö rɔ ma kɔpɔ kisaki di mï tɔne gbï tïlëndö. I'di lïjë kurögö bɔŋgɔ 'bënnï ga lïjë kiyada rönnï ndö
11 koda tö'dö dɔ mota mo nima. Römöyï mï kada mo nima ma ŋere Bɔko'ba mëdï mako bërï dɔ döku 'ba Sinayi kɔmɔ Yisarele pili te.
12 Tine iya gɔmo zïnnï ko'dɔ maga zïnnï kinza bɔtɔ kese dë kulöwö ŋgɔsi 'de ŋgila döku nime. Iya zïnnï, kinza lïjë këkï dë dɔmo ala kosa ndïmo ma di bërï. Bɔtɔ ame kosa rɔ döku nima, kupö ŋgï yaga.

13 U'du bo yaga ti döku mɔtɔga ko'be bo ti kɔmo, kinza bɔtɔ kosa rɔ bo
dë ti közïnï. Rɔ gɔ wa ame ga pili kosa rɔ döku nima, ala bo rɔ yërï ala
bilaka lesi, kupö ŋgï yaga. Tine ɔdɔ kiya te kome mï tɔtɔti 'denï rɔ ma
kembe na 'jaa 'dɔ bilaka naga nima këkï tɔrɔ dɔ döku bine."
14 Kina Musa kileki kari ki'di bilaka tönë ga ŋgï kileŋo rönnï, lïjë kurögö
bɔŋgɔ 'bënnï ga.
15 Bo iya zïnnï gɔ lïjë këdï ndö rɔ ma kɔpɔ mï tö'dö ma rɔ dɔ mota mo.
Kinza bɔtɔ kö'dö dë ti 'ja.

Bɔko'ba Urë Dɔ Musa Dɔ Döku Sinayi

16 Mï dɔŋbɔ 'ba tö'dö ma rɔ dɔ mota mo nima yɔ na birɔ tɔrɔ këbï ti tɔrɔ
kapi kudu ŋgï pɔli ma këddï ko'boli dɔ döku tönë ŋgï. Kina kome tɔtɔti
ŋgï rɔ ma kembe, bilaka ame ga pili mï taya yayi ne rɔmo kebe ŋgï tïlë'dï.
17 Kina Musa kösö ŋgï dɔgba zïnnï tari turë dɔ Bɔko'ba lïjë kari kɔrɔ ndï
döku bërï yayi.
18 Döku kïdëkï rɔ Sinayi mo nima kötu utu'bö dɔmo 'deni ŋgï ŋbuku
römöyï Bɔko'ba ëkï 'deni kako dɔmo yayi mï pa'do. Kötu anyo ŋgï di dɔmo
kɔzɔ kötu 'ba lïndï döku löbu nima kiyaya rönï ŋgï pili rɔ ma kënyë.
19 Kina birɔ tɔtɔti mo tönë koŋbeki bi ŋgï nati nduwë rɔ dɔ kiteli. Musa
ilende, kina birɔ mugu Bɔko'ba kudu ŋgï kileki dɔmo.
20 Bɔko'ba ëkï kako dɔ döku 'ba Sinayi tɔrɔ yayi na bo kïdëkï Musa ŋgï
kari zi bo. Musa ëkï kari tɔrɔ yayi
21 na Bɔko'ba kiya zi bo te, "Ëkï kileki bërï kiya zïnnï lïjë bilaka naga
nima kinza bɔtɔ kese dë kako ŋgɔsi ndï döku tëgë toŋgɔ ma Bɔko'ba.
Ame kako ti kölë yaga.
22 Ya ame ga pele rɔ bɔ akumu këdï kese ŋgɔsi ŋgila ma ne lïjë kileŋo
rönnï kɔpɔ kinza modɔ karama dönnï."
23 Musa ileki zi Bɔko'ba, iya te, "Lïjë inza këkï tɔrɔ dɔ döku bine römöyï
ose gɔmo 'deni mɔlo zïnnï ko'dɔ maga 'deni mɔlo kpa bi 'bï ame koweli
'denï rɔ ma koro ne."
24 Bɔko'ba iya te, "Ëkï kileki bërï kari ko'de Arona tïyï tɔrɔ bine. Tine
kinza bɔ akumu ni ti bilaka ma laki naga nima kumu dɔ maga nima dë
tako zö bine kinza modɔ karama dönnï."
25 Kina Musa këkï ŋgï kileki kari bërï zi bilaka naga nima kïyëtï gɔ wa
ame ŋere Bɔko'ba kiya zïnnï ne.

20

Kö'du Ki'di Ma 'Butë

1 Kina Bɔko'ba koloma ŋgï rɔ tiya lende naga nime zïnnï te,
2 "Ma na rɔ ŋere Bɔko'ba 'be ame koja ye yaga di mï Ezipeto di mï loma
rɔ atɔli.
3 Kinza ko'dɔke a mɔtɔ dë rɔ Bɔko'ba ziye 'beri di gɔma.
4 Kinza ko'dɔke a mɔtɔ dë rɔ akoro ziye kɔzɔ kïnë a mɔtɔ ame mïtɔrɔ
ala mï dɔyayi bërï bine ala mï mini löbu tara.
5 Kina kinza kolɔdɔke dë bërï kulömuke kpeye zïnnï. Römöyï ma ŋere
Bɔko'ba 'be ma ti mï kombi gɔye. Ti modɔ karama 'ba lende këŋyë dɔ 'bu
ma ko'ji ma naga kala gɔ kole mo ga ma mï mota ŋbö kala gɔ ma mï sowɔ
mo ga.
6 Tine ti mileme akɔ'ɔ ma zi dɔ kupö ma konzi ame ga kɔ'ɔ ma koro
kö'du ki'di ma gbï ne.

7 Kinza kirasi möyï ma ŋere Bɔko'ba 'bï dë rɔ ma sari mï lende kënyë. Römöyï bɔtɔ ame kirasi möyï ma ŋere Bɔko'ba mï lende kënyë ne minza mola du tara di bi todɔ karama dɔmo.
8 Tö'dö 'ba kada 'ba rɔ kindawo i'di këdï döyï zïyï rɔ tö'dö ma koro gbï kɔtɔ laka.
9 O'dɔ ndɔbɔ 'bï ga ŋge mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ.
10 Tine tö'dö dɔ modɔmorïyö mo nima kada 'ba rɔ kindawo na zö ma ŋere Bɔko'ba. Mï kada mo nima kinza kosa ndɔbɔ mɔtɔ dë. Nï gbagba yï mo ala kole 'bï ala nyiti 'bï ala atɔli 'bï ga ala yërï 'bï ga ala bɔtɔ ma rɔ bɔ löwö ame këdï tïyï líŋɔ ne kinza kosa ndɔbɔ mɔtɔ dë.
11 Römöyï mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ na ma Bɔko'ba mote to'ba mïtɔrɔ ni yïmo ti dɔyayi ti mini löbu ni pili ti wa mo ga ame yïmo ne. Tine ma Bɔko'ba mindawo rɔma mï tö'dö ma rɔ dɔ modɔmorïyö mo. Kina me mulömu tö'dö dɔ modɔmorïyö 'deni mi'di këdï rɔ ma koro.
12 Oro 'bu yï ni ti möyï. Römöyï 'dɔ koloma göyï kɔwɔ mï dɔyayi nime ma ŋere Bɔko'ba 'bï mi'di zïyï ne.
13 Kinza ko'dɔ röyï dë rɔ bɔ közï roma.
14 Kinza ko'dɔ yërï dë.
15 Kinza ko'dɔ 'bögö dë.
16 Kinza kunzö lende dë rɔ bëtï kpa lëpï yï mɔtɔ.
17 Kinza kombi mïyï dë rɔ liŋɔ 'ba lëpï yï mɔtɔ. Kinza kombi mïyï dë rɔ 'ja abo ala rɔ atɔli abo ala rɔ ŋgulö sa abo ala rɔ akaca abo ala rɔ ɔtɔ ame ga pili rɔ abo ne."

Bɔko'ba Ilende Zi Yisarele

18 Kina ɔdɔ bilaka naga nima ko'ja tɔrɔ këbï ti ma kapi mo nime 'deni lïjë kuwö birɔ tɔtɔti kötu kanyo kutu'bö dɔ döku 'deni tara tine na rönnï kebe ŋgï tïlë'dï di zi tikere. Lïjë ɔrɔ ŋbö rɔ ma kɔwɔ
19 kiya zi Musa te, "Nï mo na ŋge do'dɔkɔ gɔ kilende zize, Musa. Ti duwö döyï. Tine kinza ki'di Bɔko'ba na dë kpe kako kilende zize kinza dölë."
20 Musa ileki zïnnï te, "Kinza kereke dë. Bɔko'ba ako tiyɔzɔ ye gɔ tikere abo këdï mïye kitata ye di mï to'dɔ lende kënyë."
21 Bilaka naga nima ileke 'bënnï ŋbö rɔ ma kɔwɔ. Musa na ŋge kese kari ŋgila bi kölu kɔzɔ pɔli nima Bɔko'ba këdï yïmo ne.
22 Kina Bɔko'ba kilende zi Musa, iya te, "Ari kiya zïnnï Yisarele te, 'Kpe, o'jake 'deni ti kɔmɔye ma milende ziye di mïtɔrɔ.
23 Kinza ko'dɔke ɔtɔ mɔtɔ dë kpe rɔ Bɔko'ba ziye 'beri di gɔma di mï sïtërï ala di mï yamo ma köbököbö.
24 Yayi na ko'bake rɔ bi 'ba toŋma akumu zö 'dɔ koŋmake akumu 'be ga dɔmo zö. Yërï ma këdï koŋma pili ko'do ti ma këdï koŋma ŋge rɔ bi koro mo naga gɔ koŋmake zö dɔmo. Gɔ bi ame pili migeli 'deni ziye tïdëkï möyï ma di teyï ti mako ŋgï mo'dɔ yëyï dɔye.
25 Ɔdɔ këddï ko'bake bi 'ba akumu zö ti döku kinza ko'bake dë ti döku ame ga kïtë'dï dɔ kpamo ne. Römöyï ɔdɔ kosa rɔmo 'deni ti jama irasi 'deni yaga rɔ ti'da di zö.
26 Tine kinza ko'bake bi 'ba akumu dë zö ti bi tëkï teyi. Römöyï ɔdɔ këddï kombi ndïyï tëkï dɔmo a titi 'ba röyï ga ti kebe kinda za 'böwu yaga pili dɔmo.'

21

Atɔli Ebere

1 Ame na rɔ kö'du ki'di ma, ma Bɔko'ba, gɔ nï Musa ki'di zïnnï lïjë
Yisarele.
2 Ɔdɔ nï mɔtɔ kugö Ebere rɔ atɔli zïyï, i'di bo ko'dɔ ndɔbɔ ŋge zïyï kɔmɔ
kɔɔ modɔɔkɔtɔ. Tine mï modɔmorïyö 'ba kɔɔ mo nima ope bo kari abo
kinza topi ɔtɔ zïyï gɔmo.
3 Ɔdɔ ko'de bo ŋge kɔtɔ kutu bo, i'di bo gbï kileki kari abo kutu bo. Ne
ɔdɔ bo kako mɔlo ti 'ja abo i'di bo kari timo.
4 Ne ɔdɔ kiya te nï na 'jaa kogbe 'ja zi bo, kole ti yïtö ma bo köyö nima
kpaki ti 'ja mo ë'bï na, ogba yaga i'di bo kari abo ŋge kutu bo.
5 Ne ɔdɔ bo kiya ti kpa bo te lende 'ba kole abo ga ti 'ja abo ɔ'ɔ rɔ bo, bo
ko'dɔkɔ yi löbu abo nima gba nduwë,
6 nï bɔ dɔ bo mo nima oto bo kari rö 'ba Bɔko'ba ki'di bo kɔrɔ gɔ kpadörï
ala lë'bërë kumö mbili bo. Kina gɔ bo kö'bö ŋgï nati ŋburu rɔ atɔlï zïyï.
7 Nï mɔtɔ ɔdɔ bɔ mo kugö nyiti abo zïyï rɔ atɔli kinza kope dë kpe kola
kari kɔzɔ 'ba bɔtɔni.
8 Tine ɔdɔ lɔko na kari kele dë kömöyï rɔ 'ja nï bɔ kugö nï mo nima i'di
'bu nï kutë gönï yaga di zïyï rɔ tutë. Kinza kebe kugö nï dë zi bɔ löwö
römöyï ɔdɔ ko'dɔ tara irasi lende 'deni ti a nima ko'dɔ zïnï ne.
9 Tine ɔdɔ kiteri nï mɔlo rɔ 'ja zi kole 'bï, inda'ba nï laka kɔzɔ nyiti 'bï
tara.
10 Nï mɔtɔ ɔdɔ kebe kogbe 'ja mɔtɔ 'böwu kinza ki'di 'ja 'bï ma dɔgba
nima kileri ɔtɔ mɔtɔ dë pele rɔ akonyo ni ti bɔŋgɔ 'ba rönï gbï ti ako'dɔkɔ
ame tönë koloma pa to'dɔ mo zïnï ne.
11 Ɔdɔ ko'dɔ a mɔta naga nime dë zïnï lɔko këny ë'bënï yaga. Kina kinza
kopi ɔtɔ dë gbï zïyï.

Dɔkolo

12 Bɔtɔ ame kupö bilaka ne, kupö bo gbï yaga.
13 Ne ɔdɔ kiya te közï bo na kɔmɔ rɔ tɔmɔ rɔmo bo kiriŋa abo kari mï
bi ame ma Bɔko'ba na mileme ziye ne.
14 Ne bɔ ame kupö bilaka ŋgï ti lende 'ba mï bo kinza közï bo na dë
kɔmɔ rɔmo ne, otoke bo yaga ala pele di ŋgila bi 'ba akumu ma kupöke
bo yaga.
15 Bɔtɔ ame komba 'bu bo ni ti ma bo kupö bo yaga.
16 Bɔtɔ ame kinda'ba lëpï bo mɔtɔ rɔ 'bɔki 'dɔ tugö mo mökö ala kogba
rɔ atɔli ne kupö bo yaga.
17 Bɔtɔ ame kulömu 'bu bo ni ti ma bo ne, kupö yaga.
18-19 Ɔdɔ ya mɔtɔ ga kamo lïjë komba rönnï koga dɔ bɔ ma kɔtɔ ti közï
ala ti döku bɔ mo kölë dë, bɔ lamba nima inza ti a mɔtɔ 'dɔ ko'dɔ teyi.
Tine bo koŋgɔ ŋge rɔ gɔ bɔ ma bo koga dɔmo nima bo kopi dɔ tö'dö ame
ga bɔ nime ko'dɔ bërï di kpa ndɔbɔ ne. Bo koŋgɔ gɔ bɔ nima ŋbö rɔmo
kele kokɔkɔ rönï.
20 Bɔtɔ ame komba atɔli abo ti ŋgërï kulöku ŋgï kölë közï bo ne, odɔ
karama dɔmo.
21 Ne ɔdɔ atɔli mo nima këny ï di dɔ lamba nima mï tö'dö dɔ kɔtɔ ala dɔ
rïyö kinza kodɔ karama dë dɔ bo römöyï atɔli abo na.
22 Ɔdɔ ya mɔtɔ ga ame këdï komba ga rönnï ne közïmo kɔmɔ rɔ 'ja kɔmɔ,
na ɔdɔ 'ja mo nima koja kole ŋgï yaga tine ɔtɔ kosa rönï dë, lïjë bɔtɔ mo
naga nima kopi wa ame më'dë 'ba 'ja nima kiteri di zïnnï burë kutï 'deni
gbï gɔmo ne.
23 Ne ɔdɔ kiya te wëtö këdï rɔ 'ja nima topi mo kɔzɔ wa ame lïjë ko'dɔ
ne. Ala rɔ tölë dɔmo konyo gbï ti tölë.

24 Ɔdɔ këdï rɔ kɔmɔ gbï ti kɔmɔ, kiliŋba kpa gbï ti kiliŋba kpa, kɔnyɔ dɔmo konyo gbï ti kɔnyɔ, ndï gbï ti ndï,
25 tilaŋma gbï ti tilaŋma, wëtö gbï ti wëtö, kina tïbï gbï ti tïbï.
26 Ɔdɔ bɔ mo komba atɔli abo kitikɔ kɔmɔ mo bo kope ŋgï kola kari kpa dɔkolo kɔmɔ mo nima bo kitikɔ 'deni ne.
27 Kina ɔdɔ bo kotɔ rɔ kpamo gbï tara bo kope ŋgï kola kari.

Wali

28 Ɔdɔ ŋgulö sa 'bï 'ba mɔtɔ koga bilaka kupö ku'du ti döku kölë yaga. Kina kinza bɔtɔ konyo yida mo dë. Tine kinza ko'dɔ ɔtɔ dë zi bo bɔ dɔmo.
29 Ne ɔdɔ ŋgulö mo nima këdï pa to'dɔ ya ti bilaka bɔ dɔmo kuwö lende mo tine bo na ko'dɔkɔ dë tosi dɔmo bërï, na ɔdɔ kari kupö bilaka tara u'du ŋgulö mo nima ti döku kupö yaga kina bo bɔ dɔmo mo nima kupö bo gbï yaga.
30 Ne ɔdɔ kiteri zi bo topi mo rɔ yamo bo kopi gɔ bo kɔzɔ ame kiteri di zi bo ne tara.
31 Ɔdɔ ŋgulö sa mo nima koga pele rɔ kole ma titiyi ala nyiti kina 'dɔ ko'dɔ pili tara.
32 Ne ɔdɔ kiya te ŋgulö mo nima kari koga rɔ atɔli bɔ dɔmo kopi yamo 'butë mota zi bɔ dɔ atɔli nima. Kina ŋgulö mo nima ku'du ti döku kupö yaga.
33 Ɔdɔ bɔtɔ mɔtɔ kari kombi toto yaga di dɔ gö kola rɔ gböŋö ala bo na kole kola tara, ɔdɔ sa ala akaca 'ba bɔtɔ kila'ba yïmo
34 bo kopi yamo zi bɔ dɔ yërï mo nima. Tine yida ma kölë mo nima bo bɔ gö mo nima kogba abo.
35 Ɔdɔ ŋgulö 'bï 'ba mɔtɔ kari koga 'ba lëpï yï kupö, ŋgulö ma koga wa mo nima ugöke mökö kozake mï yamo mo ti bɔ lëpï yï nima koga 'ba bo 'deni kölë ne. Kina yida ma kölë mo nima ozake yïmo kpe ti bo.
36 Ne ɔdɔ ŋgulö mo nima këdï 'deni mɔlo rɔ bɔ 'dïrï, tine nï bɔ dɔmo na ko'dɔkɔ dë tosi dɔmo bërï opi ŋgulö mɔtɔ zi bɔ dɔmo kpa 'ba bo nima kogba yida ma kölë nima zïyï.

22

Akopi

1 Ɔdɔ bɔ mo kari ku'bögö sa 'ba bɔ mɔtɔ kugö mökö ala kumu bërï bo kopi sa muyï kpamo. Ne ɔdɔ bo ku'bögö rɔ kamölö bo kopi kamölö gbï sowɔ kpamo.
2 Ɔdɔ ko'ja bɔ 'bögö këdï kodowe kpadörï 'bï rɔ mï korɔndɔ na komba ŋgï kölë, roma bo inza kileki rɔ lende kënyë döyï.
3 Ne ɔdɔ kiya te këdï rɔ mï kada ti këdï ŋgï rɔ lende kënyë zïyï.
Bɔ 'bögö kopi wa ame ga bo ku'bögö ne. Tine ɔdɔ ɔtɔ kinza zi bo, bo mo na ko kugö bo mökö 'dɔ kopi timo.
4 Ɔdɔ bo ku'bögö rɔ yërï na kari kota gba këdï rɔ ma kïdïdï ɔdɔ këdï rɔ sa ala akaca ala kamölö bo kopi bi mo teyi rïyö.
5 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kola yërï abo ga kari konyo wa di mï nyaka 'ba bɔ mɔtɔ bo kopi ti a ma laka 'ba mï nyaka ma 'ba bo.
6 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kusu pa'do na kolɔlɔ kari koŋma nyönyu 'ba bɔ mɔtɔ di bërï ala gba di mï nyaka bɔtɔ bɔ kusu pa'do mo nima kopi.
7 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ ki'di yamo ala abo mɔtɔ ga gɔ lëpï bo mɔtɔ tikeki mo na kari ku'bögö, ɔdɔ kinda'ba bɔ 'bögö mo bo kopi mï rïyö.

8 Ne ɔdɔ kinda'ba bɔ 'bögö mo dë bɔ ma ku'bögö di zi bo mo nima kari
rö 'ba Bɔko'ba kulömu rɔ bo a nima bo na dë konyo tine u'bögö ŋgï rɔ
tu'bögö.
9 Wa ame ga pili kölu kɔzɔ sa ala akaca ala kamölö ala bɔŋgɔ, bɔ ama
kiya te, ‘Ama na,’ lïjë nima kpaki rïyö kari rö 'ba Bɔko'ba. Kina bɔ ame
kari ko'ja kinza rɔ abo ne kopi mï rïyö zi bɔ ma rɔ bɔ dɔmo mo nima.
10 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ ki'di yërï abo tötï zi bɔ mɔtɔ toŋgɔ gɔmo, na kari kölu
ala a mɔtɔ ko'dɔ ala ku'bögö bɔtɔ ko'ja gɔmo dë,
11 lende mo kote rönï löŋgö nnï ti lömu kɔmɔ Bɔko'ba, kiya te, bo na dë
kö'dö dɔ a 'ba lëpï bo nima. Kina bo kopi ɔtɔ dë teyi. Kina kinza bɔ dɔmo
kititi dë gbï kpe.
12 Ne ɔdɔ kiya te ku'bögö rɔ tu'bögö bo kopi zi bɔ dɔmo.
13 Ne ɔdɔ kuruku na konyo, sɔnzɔ mo bo ko'de 'dɔ ko'ja. Kina bo inza
kopi ɔtɔ kpe gɔmo.
14 Ne ɔdɔ nï mɔtɔ ko'de yërï 'ba lëpï yï mɔtɔ tötï zïyï, ɔdɔ ɔtɔ mɔtɔ ko'dɔ
ala kölë kinza kɔmɔ bo ko'ja dë, zïyï topi mo zi bo bɔ dɔmo nima.
15 Ne ɔdɔ bo bɔ dɔmo mo këdï teyi, opi ɔtɔ dë. Kina gbï tara ɔdɔ ko'de
'dɔ topi tö'dö mo naga nima ti gïrïsï, ɔdɔ ɔtɔ mɔtɔ kari kömö dɔmo gïrïsï
ma kopi nima na kote lende mo 'deni mɔlo.

Akolɔ Ni Ti Tata

16 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kari kirasi nyiti ame gba kïlïbö dë ne kö'dö timo, i'di bo
ko'dɔ gbe mo ŋgï bo kogbe abo rɔ 'ja.
17 Ne ɔdɔ 'bu 'ba nyiti mo na ko'dɔkɔ dë bɔ kö'dö ti nyiti abo nima kopi
yamo zi bo kɔzɔ gbe 'ba dɔ nyiti tara.
18 'Ja ame ko'dɔ rönï rɔ bɔ kata ne, upöke yaga.
19 Bɔtɔni ame kari kö'dö za ti yërï ne, upöke yaga.
20 Bɔtɔ ame kari kumu roma za zi akoro kola ma ŋere Bɔko'ba ne, odɔke
karama dɔmo kupöke bo yaga.
21 Kinza ko'dɔke kpɔŋi dë rɔ bɔ löwö. Römöyï kpe olomake gbï tönë bine
rɔ bɔ löwö mï Ezipeto.
22 Kinza ko'dɔke kpɔŋi dë rɔ makuru'bë ni ti kiri'bala mo ga.
23 Ɔdɔ ko'dɔke na lïjë kudu zö ma ŋere Bɔko'ba ti mileki dɔ monɔ 'bënnï
24 mupö ye yaga mï ya 'dɔ 'ja ma 'beye ga koloma gbï rɔ makuru'bë kole
'be ga kileki yaga rɔ kiri'bala.
25 Ɔdɔ ki'di yamo rɔ tötï zi bɔ lisa ma mɔtɔ kinza ki'di bo dë kopi zïyï ti
a mɔtɔ dɔmo.
26 Ɔdɔ kinda'ba bɔŋgɔ kolɔ rɔ bɔ mɔtɔ kpa wali 'bï ileki zi bo gba kota
kada kinza kösö dë.
27 Römöyï gɔmo na ma ŋge kɔtɔ zi bo tutu'bö mo dɔ bo. Kina ɔdɔ kogba
'deni yaga bo ti kutu'bö wa'di dɔ bo? Ɔdɔ bo kudu zö mëdï muwö römöyï
ma rɔ bɔ mï këyï.
28 Kinza kiya kpa kënyë dë rɔ ma Bɔko'ba. Kina kinza kulömu bɔ ame
rɔ löbu 'ba dɔye ne dë gbï.
29 I'di kpa közï zö di mï wa ame ga pili këddï kumu di mï nyaka 'bï kɔzɔ
nyönyu ni ne. Kole bɔtɔni 'bï ame rɔ dɔndende mo ne i'di zö.
30 Kina kole ma rɔ dɔndende 'ba yërï 'bï ga gbï tara. Kole bɔtɔni ame
köyö rɔ dɔndende ne ko'dɔ tö'dö ŋge dɔ modɔmorïyö ti ma mo, tine mï
tö'dö dɔ modɔɔmota mo nima ko'de zö.
31 Kpe 'deni rɔ bilaka ma koro ma ga. Kina kinza konyoke yida kpa
kuruku dë. U'duke zi bï.

23

Burë Kodɔrɔ

1 Kinza kebe dë tilaki ti lende rɔ bëtï. Kina kinza kunzö bëtï dë gbï tandi gɔ lende ti bɔ lende kënyë.
2 Kinza kebe dë tösö gɔ bilaka ma konzi ɔdɔ lïjë këdï ko'dɔ lende kënyë ala kpënnï këdï kandi dï mï burë.
3 Kinza ko'dɔ mï koŋmi dë ŋge rɔ bɔ lisa ni di kɔmɔ kïtï 'ba burë.
4 Ɔdɔ kari kömö dɔ sa ala akaca 'ba bɔ ya 'bï kölu ra mökö ogba kileki zi bo.
5 Kina ɔdɔ ko'ja akaca abo kidaki ra di bïcï akïrïndï okɔnyi kombi dɔmo tɔrɔ. Kinza kebe kiteli dë ŋgï di dɔŋgila mo kari ë'bï nduwë.
6 Kinza kandi dë gɔ lende laka 'ba bɔ lisa ɔdɔ bo kako 'deni kɔmɔ kïtï 'ba burë.
7 Kinza kebe kususu bɔtɔ dë rɔ bëtï. Kina kinza ki'di dë kupö bilaka ame abo ŋgï rɔ ma sari kinza lende ɔtɔ ne. Römöyï ma ŋere Bɔko'ba ti modɔ karama dɔ bɔtɔ ame pili këdï ko'dɔ kïnë lende kënyë ma kɔzɔ a naga nime te ne.
8 Kinza kutï dë dɔ kɔmɔ kugö. Römöyï kɔmɔ kugö ndɔbɔ abo rɔ tïyölu kömöyï ŋgï di dɔ lende laka kirasi kɔri di zi ya ame ga rɔ bɔ lende laka ne.
9 Kinza kebeke dë to'dɔ kpɔŋi rɔ bɔ löwö. Römöyï kpe ikalike kpa loma rɔ bɔ löwö 'deni tönë bine di yida rɔye di mï Ezipeto.

Kɔɔ Ni Ti Tö'dö Dɔ Modɔmorïyö

10 Nyaka 'bï orɔ'dɔ ŋge kɔmɔ kɔɔ modɔɔkɔtɔ kumu a mo ga.
11 Tine mï modɔmorïyö 'ba kɔɔ mo nima ola kari mökö 'dɔ kindawo rönï. Kina kinza kebe kumu taŋga ame ga kötu yïmo ne dë. Römöyï 'dɔ bɔ lisa ni kumu kɔsɔ ma kileke mo ga koloma 'jaa zi yërï ni. Rɔ gɔ nyaka 'be ga pili na ko'dɔke lende mo ga te.
12 O'dɔ ndɔbɔ 'bï ŋge dɔ modɔɔkɔtɔ mï tö'dö dɔ modɔmorïyö. Tine mï tö'dö ma rɔ dɔ modɔmorïyö mo nima kinza ko'dɔ ndɔbɔ ɔtɔ dë. Römöyï 'dɔ atɔli 'bï ga ti bɔ löwö 'bï ame ga këdï ko'dɔ ndɔbɔ zïyï ne kpaki ti yërï 'bï ga kindawo rönnï.
13 Wa ame ga pili ma ŋere Bɔko'ba mëdï miya ziye ne, uwöke. Kinza kebe kulömuke kpeye dë zi akoro ni ala kïdëkïke möyï nnï dɔ kpeye.

Karama Löbu Ma Mota
(TD 34:18-26)

14 O'dɔke karama mï mota zö mï kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ toro ma ŋere Bɔko'ba timo.
15 Mï nyepe ma dɔgba 'ba tɔdɔ 'be di Ezipeto mo tönë kïdëkï möyï mo rɔ nyepe 'ba Àbibi ne, o'dɔke karama 'ba maŋgolɔ'bɔ kinza laŋga gɔmo zö ti kɔri mo tönë ga mose ziye ne. Kinza konyoke maŋgolɔ'bɔ ma ti laŋga gɔmo dë mï tö'dö dɔ modɔmorïyö mo nima. Kina kinza kako dë ŋgï rɔ ma sari zö tumötu ma ŋere Bɔko'ba 'bï. Ako ti kpa közï ki'di.
16 O'dɔke karama 'ba kpa dɔlili ti wa la'ja ma kumuke di mï nyaka.
O'dɔke karama 'ba loma mï ŋgöŋgöbö zö di pötö totɔtɔ wa 'deni kote yaga di mï nyaka.
17 Mï kada 'ba karama mota naga nime rɔ gɔ kɔmɔ kɔɔ pili kpe bɔtɔni kɔlɔke me tumötu ma, ma ŋere Bɔko'ba 'be.
18 Ɔdɔ kumu roma zö kinza ko'de maŋgolɔ'bɔ mo dë ti laŋga gɔmo. Yërï ame ga kumu zö mï karama naga nime ne kinza kola 'bu mo ga dë kö'dö ŋbö bi këzë dɔmo.

19 Rɔ gɔ kɔɔ pili dɔndende 'ba nyönyu ma kumuke di mï nyaka o'deke
kako mï rö ma 'ba Bɔko'ba.
Kinza ku'dï kole banya ala kole kamölö dë ti mba 'ba ma mo.

Ndose 'Ba Bɔko'ba Zi Yisarele

20 Oŋgɔke, ti moja malayika ma dɔgba ziye kɔmɔye tokɔkɔ ye ŋbö ko'de
ye mï gɔ bi ma mileŋo 'deni ziye.
21 Ojeke mbili ye kuwöke dɔ bo. Kinza kamoke dë dɔ bo römöyï ma na
moja bo kari ti möyï ma. Kina mï bo inza këyï rɔ bɔtɔ ame kamo dɔ bo
ne.
22 Ne ɔdɔ kiya te kuwöke dɔ bo ko'dɔke wa ma mose naga, ma na ti
mo'dɔ ya gɔye ti bɔ ya 'be ga pili.
23 Bo na ti kösö dɔgba ziye ko'de ye mï dɔyayi 'ba Amora ni ti 'ba Ete
ti 'ba Pereze ti 'ba Kanana ti 'ba Iwa gbï ti 'ba Yebusa. Ti mona lïjë 'doyi
yaga.
24 Tine kpe kinza kolɔdɔke dë bërï kulömuke kpeye zi akoro 'bënnï ga.
Kina kinza kinda'bake mötu ko'dɔ 'bënnï ga dë gbï. Tine icacake dɔmo
kitikɔke mï toto koro 'bënnï mo ga yaga.
25 Ma ŋere Bɔko'ba 'be na ŋge kumötuke. Kina yëyï ma ti këdï ŋgï ziye
dɔ akonyo ni ti mini. Ti mogba rɔkɔ'ɔ yaga di mï löŋgö ye.
26 Kina 'ja ma kɔtɔ mɔtɔ te di mï löŋgö ye ti yërï 'be ga roma inza kolɔdɔ
di rɔmo ala kɔrɔ rɔ kɔtɔ. Ti mi'di gɔ loma 'be ga kɔwɔ.
27 Ti modɔ tikere mïnnï lïjë bɔ kiteri ya tiye naga nima. Ti mïlïkö dönnï
yaga rɔ gɔ rönnï. Ti mi'di lïjë kuyï kpënnï kiriŋa yaga di ziye.
28 Ti moja makalïgbögbö ma dɔgba kɔmɔye mï Iwa naga nima ti Kanana
'bënï pili ti Ete mo ga 'dɔ koga lïjë yaga di kɔri ziye.
29 Tine minza moga lïjë ŋgï yaga mï kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ römöyï kinza dɔyayi
nima kari koloma ra rɔ yï mökö kuruku köyö koso yïmo ziye.
30 Tine ti moga lïjë yaga mbowambowa ziye ŋbö karake titi kɔ'bɔke
tinda'ba dɔyayi nima pili.
31 Ti mi'di kpa dɔ maga 'ba yayi 'be këdï ŋbö kebe kpa Yöpö Kasi kala
kpa mini löbu koga rɔ yï mökö kudö te kala kpa yöpö Epurate. Ti mi'di
közï kakpa ziye dönnï lïjë bilaka 'ba mï dɔyayi mo naga nima pili. Kina ti
kogake lïjë ŋgï yaga mï tari 'be nima.
32 Kinza ko'dɔke lömu dë tïnnï ala ti akoro 'bënnï mɔtɔ ga.
33 Kinza ki'dike lïjë bilaka naga nima dë koloma ga mï dɔyayi 'be. Ɔdɔ
kolake lïjë ti ki'di ye ko'dɔke lende kënyë zö ma ŋere Bɔko'ba. Ɔdɔ kebe
kulömuke kpeye zi akoro 'bënnï ga ti këdï rɔ laŋba ma löbu ziye.”

24

Ndose 'Ba Kö'du Ki'di

1 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te, “Nï Musa kpe ti Arona ti Nadaba ti Abïwu
ti löbu 'ba Yisarele ma kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö mɔtɔ ga, akoke
zö dɔ döku tɔrɔ bine. Lïjë ama ga kumötu 'bënnï ŋbö rɔ ma kɔwɔ yayi.
2 Tine nï Musa na ŋge kɔtɔ gɔ kese ŋgɔsi zö. Kina kinza bɔtɔ mɔtɔ këkï
dë kako tïyï tɔrɔ bine.”
3 Kina ɔdɔ Musa kileki kari kiya lende naga nime zïnnï Yisarele tine lïjë
pili utï ŋgï gɔmo, iya te, “Wa ame ga pili ŋere Bɔko'ba kose ne ti do'dɔ
ŋgï.”
4 Kina Musa kugu wa ame ga pili ŋere Bɔko'ba kiya ne ŋgï bërï.

Mɔlo mï dɔŋbɔ na bo këny ï ŋgï kari ko'ba bi 'ba akumu ndï döku yayi. Bo ïdëyï dɔ döku 'butë dɔmorïyö yayi kileme kpa gɔli 'ba Yisarele mo tönë ga.
5 Kina bo koja kole yɔbi ŋgï kari koŋma akumu ma ko'do gbï ti ma koŋma ŋge rɔ bi koro mo zi Bɔko'ba.
6 Roma sa ma kumu mo nima Musa ogba mbowa mï gberi tine kɔsɔ mo bo ulï rɔ bi 'ba akumu mo nima.
7 Kina bo kogba buku 'ba lömu mo tönë bo kebe tïdëkï kö'du ki'di mo ga zi bilaka naga nima kina lïjë pili kutï ŋgï kiya te, "Ti do'dɔ wa pili ame ga ŋere Bɔko'ba kose ne ŋgï. Kina ti duwö dɔmo gbï."
8 Roma mo tönë Musa ogba kulï rönnï, kiya te, "Ame na rɔ roma 'ba lömu ma bo Bɔko'ba ko'dɔ 'deni tiye kɔzɔ ame bo kiya bine ne."
9 Kina Musa ni ti Arona ti Nadaba ti Abïwu ti löbu 'ba Yisarele ma kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö mo tönë ga kari ŋgï
10 ko'ja kïnë Bɔko'ba 'ba Yisarele ti kömönnï. Bi ndï bo bërï ŋgï kɔzɔ olo 'deni ti a mɔtɔ ga kɔzɔ kïnë kïlï'dï 'döyï naga tara kese kɔzɔ mïtɔrɔ.
11 Tine Bɔko'ba o'dɔ ɔtɔ dë zi bilaka naga nima. Lïjë o'ja kïnë Bɔko'ba lïjë koloma gba tonyo kpënnï.

Lere 'Ba Kö'du Ki'di
12 Bɔko'ba iya zi Musa te, "Ako zö tɔrɔ dɔ döku bine, koloma bine. Kina ti mi'di lere 'ba ndose ma ti kö'du ki'di ma dɔmo ŋgï zïyï, ame ma na mugu 'deni zïnnï to'dɔ mo."
13 Kina Musa ni këny ï ŋgï dɔmo lïjë ti Yësuwa bɔ gɔ bo. Kina Musa këkï ŋgï tari tɔrɔ dɔ döku koro 'ba Bɔko'ba nima.
14 Bo iya zi löbu 'bënnï mo ga te, "Odake ze bine ŋbö dileki. Arona ni ti Uru na me tiye bine. Bɔtɔ ame këdï ti lende kako zïnnï."
15 Kina ɔdɔ Musa këkï 'deni dɔ döku koro 'ba Sinayi mo nima tɔrɔ yayi tine na pɔli kutu'bö dɔmo ŋgï.
16 Rɔ löbu 'ba Bɔko'ba oloma ŋgï dɔ döku yayi. Pɔli utu'bö dɔ döku nima ŋbö tö'dö mo dɔ modɔɔkɔtɔ. Mï dɔ modɔmorïyö mo tine na Bɔko'ba kïdëkï Musa ŋgï di mï pɔli nima.
17 Ma di zïnnï Yisarele ma laki 'dë rɔ löbu 'ba Bɔko'ba nima inda ŋgï kɔzɔ pa'do ma këdï kilaŋma naga tara dɔ döku tɔrɔ yayi.
18 Kina Musa këkï ŋgï kɔdɔ mï pɔli nima tɔrɔ dɔ döku yayi. Kina bo kari ko'dɔ ŋgï yayi ŋbö tö'dö dɔ 'butë sowɔ, kpaki ti kada mo ti korɔndɔ 'bënï.

25

Kpa Közï Ki'di 'Ba Yisarele
(TD 35:4-9)
1 Ŋere Bɔko'ba ilende zi Musa iya te,
2 "Iya zi Yisarele, lïjë ko'de kpa közï ki'di zö. Wa ame ga pili lïjë ko'de ne ogba kɔzɔ ame mɔtɔ mï bo ko'dɔkɔ ti'di mo tara.
3 Kpa közï ki'di ame 'dɔ kogba di zïnnï ne na me ga, yamo ma köbököbö, sïtëri, 'bïlëŋï,
4 sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo, ti sunë banya,
5 ti kilaka kamölö ma kinyanyi 'deni kasi liyi, ti kilaka ma kinyanyi 'deni keŋme laka, ti ŋgërï kono,
6 ti 'bu 'ba toyi mo, agba'ji 'ba mï 'bu kondi rɔ gbï ti 'ba akato kele,
7 gbëyï ma ŋbɔwɔ ti lele ma kele mɔtɔ ga ame 'dɔ kulölï rɔ nyama 'ba bɔ akumu mo tönë gbï ti bɔŋgɔ 'ba kpa dɔŋgo'do bo.

8 I'di lïjë ko'dɔ rö kilaka ma koro zö ma ŋere Bɔko'ba 'dɔ moloma mï löŋgö lïjë.
9 Rö nime ti jama 'ba yïmo ga o'dɔ pili gɔ wa ame mëdï mileme zïyï ne.

Sandu 'Ba Kö'du Ki'di
(TD 37:1-9)
10 I'di lïjë ko'dɔ sandu zö di mï ŋgërï kono. Gɔmo ma kakpa dɔkɔmɔ kolɔkɔ 'butë dɔɔkɔtɔ. Tö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmorïyö. Kina ma kakpa kari tɔrɔ mo gbï tara.
11 Yïmo ma di mïyö ora ti yamo ma köbököbö ŋbö kala kebe gɔmo ma yaga. Kina gɔ kïyöru dɔ kpamo ti yamo ma köbököbö.
12 Oŋgo yamo köbököbö rɔ kano mo kutötï rɔ rïyörïyö gɔ ndïmo naga nima kpaki sowɔ rɔ bi 'ba tombi mo timo.
13 Ŋgërï 'ba tombi mo o'dɔ di mï kono kina 'dɔ komba rɔmo ti yamo ma köbököbö.
14 Kina 'dɔ kusu mï kano mo tönë ga gɔ kapa ndïmo ga ne.
15 Ŋgërï mo naga nime koloma 'bënnï ŋburu kö'bö yïmo bɔtɔ kotɔ dë yaga.
16 Kina 'dɔ ki'di lere rïyö mo tönë ga mugu kö'du ki'di ma 'deni dɔmo ne mï sandu nima.
17 O'dɔ a dɔmo di mï yamo ma köbököbö. Gɔmo ma kakpa dɔkɔmɔ kolɔkɔ 'butë dɔɔkɔtɔ. Kina ma kö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmorïyö.
18 Uku bikoro sasa rïyö ti kakala dɔmo di mï yamo ma köbököbö.
19 Ma kɔtɔ kebe kapa a 'ba dɔmo ma kileki te mɔtɔ kebe kapa ma bine. O'dɔ lïjë kambi kɔtɔ ti a dɔmo.
20 Sasa mo naga nima o'dɔ mɔtɔ kuyï kömönï kari dɔ lëpï nï tine koŋgɔ bi bërï. O'dɔ dɔ a dɔmo tɔrɔ kakala lïjë kutu'bö sandu nima.
21 I'di lere rïyö mo tönë ga mï sandu yayi kutu'bö dɔmo teyi ti a dɔmo.
22 Kina ti mako mondɔsɔ tïyï mï löŋgö sasa naga nima mi'di kö'du ki'di ma pili zïyï zi Yisarele.

Tarabiza 'Ba Bɔko'ba
(TD 37:10-16)
23 O'dɔ tarabiza zö di mï ŋgërï kono. Gɔ ma kakpa mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmosowɔ. Gɔ ma kö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ muyï. Ma kakpa kari tɔrɔ mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmorïyö.
24 Ora rɔmo ti yamo ma köbököbö kïyöru dɔ kpamo ti yamo ma köbököbö.
25 Dɔtara kpamo ma kɔ'dɔ kari tɔrɔ o'dɔ koriya ti dɔkole közï ma zana nime. Kina 'dɔ kïyöru dɔ kpamo gbï ti yamo köbököbö.
26 O'dɔ kano 'ba 'dɔ tombi mo timo këdï di mï yamo köbököbö. Utötï kano mo naga nime gɔ ndïmo ga ma sowɔ naga nima.
27 O'dɔ bi mo ga ŋgɔsi ŋgila dɔtara 'ba kpamo tɔrɔ.
28 O'dɔ ŋgërï 'ba tombi mo di mï kono komba rɔmo teyi ti yamo köbököbö.
29 O'dɔ gata mo ga ti kösu mo ti gberi mo ti lebe 'ba todɔ layi mo. Wa naga nime pili o'dɔ di mï yamo ma köbököbö.
30 Kina maŋgolɔ'bɔ koro kö'bö ŋburu ti'di mo zö dɔ tarabiza mo nime.

Akïdëyï Lamba
(TD 37:17-24)
31 O'dɔ a 'ba tïdëyï lamba di mï yamo ma köbököbö. Uku ndïmo ti dɔdɔrɔ mo rɔ tuku. Döwöru ma kiyada timo mo ga ti mbili ma këdï komo mo ga o'dɔ kambi kɔtɔ timo.

32 Kapa mo ga kpaki rïyö o'dɔ ti dɔŋgila rɔ motamota teyi.
33 Dɔŋgila ma konza mo naga nima këdï ti döwöru me rɔ motamota ti ma komo mo ga teyi.
34 Dədɔrɔ mo këdï ti döwöru sowɔ teyi ti ma komo mo ga.
35 Dɔŋgila ma konza mo naga nima këdï pili ti mbili ma komo kpa ŋgoriya mo ga.
36 Mbili mo ma komo nima ti dɔŋgila mo ga ti akïdëyï lamba mo nima kuku kambi kɔtɔ di mï yamo ma köbököbö.
37 O'dɔ lamba modɔmorïyö dɔ akïdëyï mo nima 'dɔ lïjë kiyɔpɔ bi ma dɔgba nima.
38 O'dɔ makara mo ti akunzö buruku mo di mï yamo köbököbö.
39 Kilɔ 'ba yamo köbököbö 'butë mota döömu na 'dɔ ko'dɔ pili rɔ wa naga nime.
40 Oŋgɔ laka 'dɔ ko'dɔ rönï kɔzɔ wa ame tönë mileme zïyï di dɔ döku bine ne.

26

Rö Koro
(TD 36:8-38)

1 O'dɔ rö kilaka zö, yïmo ma mïyö di mï bɔŋgɔ ma kele kudö'bö 'butë ku'jö di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo. Ïyöru ti kïnë sasa tönë ga ti kakala dɔmo ne.
2 O'dɔ bɔŋgɔ mo naga nima takpa mo ga këdï pili rɔ ma koriya dɔkɔmɔ kumögu 'butë dɔmorïyö. Tö'bö mo dɔkɔmɔ kumögu rïyö.
3 Ma muyï iyoso kpamo pili bi kɔtɔ rɔ mindalo. Kina 'dɔ ko'dɔ kapa ma muyï mɔtɔ nima gbï tara.
4 O'dɔ bɔŋgɔ kese rɔ kano teyi kora rɔ gɔ mindalo 'ba dɔ kpamo ma yaga nima.
5 O'dɔ rɔ ma dɔgba mo kuluku kɔtɔ. Kina 'dɔ ko'dɔ mɔtɔ ga gbï kuluku kɔtɔ rɔ mindalo ma mï rïyö mo, tulölï mo timo.
6 O'dɔ moŋgɔ kuluku kɔtɔ di mï yamo köbököbö tiyoso kpa ma dɔgba nima ti ma mï rïyö mo timo 'dɔ këdï rɔ akɔtɔ.
7 O'dɔ gɔmo ma yaga di mï bɔŋgɔ kudö'bö 'butë dɔɔkɔtɔ ma ku'jö di mï sunë banya.
8 O'dɔ lïjë pili rɔ ma koriya. Takpa mo dɔkɔmɔ kumögu 'butë dɔɔmota tö'bö mo dɔkɔmɔ kumögu rïyö.
9 Uru kpa ma muyï kiyoso bi kɔtɔ rɔ mindalo. Kina ma modɔɔkɔtɔ ama uru kiyoso kpamo 'beri rɔ mindalo mɔtɔ. Kapa ma rɔ modɔɔkɔtɔ mo nima uköku yïmo teyi mï rïyö kebe kapa kpadörï mo.
10 Kapa ma rɔ mindalo ma yï'böwu mo nima o'dɔ kano rɔmo kuluku kɔtɔ. Kina 'dɔ ko'dɔ kano gbï kuluku kɔtɔ rɔ mindalo mɔtɔ mo nima.
11 O'dɔ moŋgɔ kuluku kɔtɔ di mï 'bïlëŋï tiyoso kpamo timo rɔ akɔtɔ.
12 Kɔsɔ kapa mo ma kola nima owe kileki kebe kapa mo ma yïkundö.
13 Kɔsɔ ma dɔkɔmɔ kolɔkɔ muyï mo naga nima o'dɔ kolɔkɔ kuru kapa mo ga toko gɔ kutu'bö dɔmo.
14 O'dɔ akutu'bö dɔmo mɔtɔ ga gbï 'böwu rïyö teyi. Ma kɔtɔ di mï kilaka kamölö ame kinyanyi 'deni rɔmo kasi liyi ne. Kina mɔtɔ rɔ kilaka ma kinyanyi 'deni keŋme laka naga 'dɔ bo na këdï kebe gɔmo ma yaga.
15 O'dɔ nzora 'ba rö kilaka nime ma rɔ dədɔrɔ mo di mï ŋgërï kono.

16 Takpa mo ga këdï pili dɔkɔmɔ kumögu sowɔ. Ma kö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmorïyö.
17 O'dɔ lösï rïyö ndïmo ga 'dɔ kïdëyï timo. Nzora naga nima pili rɔ gɔmo këdï ti lösï teyi.
18 O'dɔ nzora 'butë rïyö kapa mo ma kari dɔ ro'ɔ.
19 Kina o'dɔ akïdëyï mo ga 'butë sowɔ tutötï mo timo di mï sïtërï. Nzora kɔtɔ këdï ti akïdëyï mo rïyö ndïmo.
20 O'dɔ nzora 'butë rïyö kapa mo ma kari dɔ tugbu.
21 Kina o'dɔ akïdëyï mo ga 'butë sowɔ tïdëyï mo timo. Nzora kɔtɔ këdï ti akïdëyï mo rïyö ndïmo.
22 Yïkundö mo ame kileki te kapa dɔ tɔrɔ ne o'dɔ nzora teyi modɔɔkɔtɔ.
23 Kina gɔ dɔ kumu mo ga o'dɔ nzora rïyö teyi.
24 Nzora 'ba gɔ dɔ kumu mo naga nima iyoso kpamo di bërï di zana mo kina gbï di dɔmo ma tɔrɔ. Nzora ma rïyö 'ba toza mï dɔ kumu mo naga nime na ko'dɔ tara.
25 Nzora modɔɔmota ti akïdëyï mo di mï sïtërï 'butë döömu dɔɔkɔtɔ ndïmo ga pili rɔ rïyörïyö.
26 O'dɔ mo'ba teyi 'butë döömu di mï ŋgërï kono. Muyï kapa ma kɔtɔ,
27 muyï kapa ama, kina ma muyï mɔtɔ kebe yïkundö mo ame kileki te kapa dɔ tɔrɔ ne.
28 Mo'ba ma zana mo kisaki mɔlo di bine kuŋguŋgu ŋbö kala kapa mo ma 'dë.
29 Nzora mo naga nima omba yɔki mo ti yamo köbököbö ko'dɔ kano yɔki mo tusu mo'ba mo ga kebe yïmo. Mo'ba mo ga omba yɔki mo gbï ti yamo ma köbököbö.
30 Rö kilaka nime zïyï to'dɔ mo gɔ kïnë mo ame mileme zïyï di dɔ döku tɔrɔ bine ne.
31 O'dɔ bɔŋgɔ di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo rɔ bɔŋgɔ kuröbö. Kina 'dɔ kïyöru rɔmo ti kïnë sasa naga tönë ti kakala dɔmo ne.
32 Owe dɔ lë'bërë sowɔ ma mï zana mo yayi komba rɔmo teyi ti yamo ma köbököbö. Iyoso kpamo ti moŋgɔ kutötï ndïmo bërï ti akïdëyï mo sowɔ di mï sïtërï.
33 Osi kpamo ma di tɔrɔ dɔ mindalo 'ba moŋgɔ ma kiyija nima. Kina 'dɔ kutë sandu 'ba lömu ma mo tönë gönyï mo ma kari yïkundö. Bɔŋgɔ kuröbö nima na koza bi ma koro timo di rɔ bi ma koro rɔ dɔ kiteli mo.
34 Sandu 'ba lömu nima utu'bö dɔmo teyi ti a dɔmo tönë.
35 Kebe kɔmɔ bi koro rɔ dɔ kiteli mo nima ma kileki kapa yaga na 'dɔ kïdëyï tarabiza mo tönë teyi kapa mo ma kileki dɔ tugbu. A 'ba tïdëyï lamba mo na kïdëyï te kapa kileki dɔ ro'ɔ.
36 Akpadörï mo o'dɔ rɔ bɔŋgɔ kuröbö di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo kiyada kïyöru laka.
37 Bɔŋgɔ kuröbö ame o'dɔ lë'bërë muyï teyi di mï ŋgërï kono komba yamo köbököbö rɔmo kiyoso kpamo ti moŋgɔ yamo köbököbö. O'dɔ akïdëyï mo muyï di mï 'bïlëŋï teyi.

27

Bi 'Ba Akumu
(TD 38:1-7)

1 O'dɔ bi 'ba akumu di mï ŋgërï kono rɔ dɔ 'baga kapa mo ga kpaki rɔ
ma koriya dɔkɔmɔ kumögu rïyö. Tine takpa mo ma karï tɔrɔ këdï dɔkɔmɔ
kumögu kɔtɔ.
2 O'dɔ dɔ dɔ kumu mo ga kpaki sowɔ rɔ ma kapa kɔzɔ biti. O'ba kambi
kɔtɔ timo kora rɔmo ti 'bïlëŋï.
3 O'dɔ akunzö buruku mo ti körë ti lebe ti jakira 'ba tuyï gɔ yida mo timo
ti gata 'ba tombi pa'do mo. Jama naga nime pili o'dɔ di mï 'bïlëŋï.
4 O'dɔ kayikayi kɔmɔ ŋgurögbö di mï 'bïlëŋï ti kano 'ba tombi mo timo
sowɔ teyi.
5 Kayikayi mo nima usu kebe bïcï dɔmo ma kɔ'dɔ mo tönë ŋbö kömö
zana mo.
6 O'dɔ ŋgërï kombi mo ga di mï kono komba 'bïlëŋï rɔmo.
7 Kina 'dɔ kusu mï kano mo tönë ga rɔ dɔ kumu sowɔ 'ba bi 'ba akumu
mo nima yayi ne, 'dɔ tombi mo timo.
8 O'dɔ bi 'ba akumu nime di mï ŋgërï kola yïmo rɔ gböŋö di mï zana mo
kɔzɔ ame tönë mileme zïyï di dɔ dɔku bine ne.

Kali 'Ba Rɔ Rö Koro
(TD 38:9-20)

9 Tine 'ba rö ma mo tönë o'dɔ kali 'ba rɔmo di mï bɔŋgɔ rɔ bɔŋgɔ kuröbö
ma kele. Kapa mo ma kari dɔ rɔ'ɔ o'dɔ këdï dɔkɔmɔ kumögu 'butë sowɔ
dɔmosowɔ.
10 Kïkëtï gɔmo ti dɔdɔrɔ 'bïlëŋï 'butë rïyö ti akïdëyï mo ga gbï 'butë rïyö
ndïmo. Moŋgɔ mo ga ti bi kïyöru mo ko'dɔ di mï sïtërï.
11 Kapa mo ma kari te dɔ tugbu 'dë këdï gbï tara.
12 Kapa mo ma kileki te dɔ tɔrɔ këdï dɔkɔmɔ kumögu 'butë rïyö
dɔmorïyö ti dɔdɔrɔ mo ga 'butë gbï ti akïdëyï mo ga.
13 Kapa mo ame kileki te yïbï ti kpadörï mo teyi ne këdï gbï tara dɔkɔmɔ
kumögu 'butë rïyö dɔmorïyö.
14-15 Kapa kpadörï mo naga nima kpaki rïyö këdï dɔkɔmɔ kumögu
modɔmorïyö ti dɔdɔrɔ mota ti akïdëyï mo ga.
16 Akpadörï mo o'dɔ gɔ ma kakpa mo dɔkɔmɔ kumögu modɔɔmota di
mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ
ti ma kasi ti alato kirilewo kïyöru rɔmo kumöru. Kïkëtï gɔmo ti dɔdɔrɔ
sowɔ ti akïdëyï mo ga teyi.
17 Dɔdɔrɔ 'ba kali mo ga ame kiyija toko ne ïyöru rɔmo pili ti sïtërï.
Moŋgɔ mo ga këdï di mï sïtërï tine akïdëyï mo ga na di mï 'bïlëŋï.
18 Gɔ ma kakpa mo këdï dɔkɔmɔ kumögu 'butë sowɔ dɔmosowɔ. Tö'bö
mo këdï dɔkɔmɔ kumögu 'butë rïyö dɔmorïyö. Ma kakpa kari tɔrɔ mo
këdï dɔkɔmɔ kumögu rïyö. Bɔŋgɔ kuröbö nime ko'dɔ di mï bɔŋgɔ ma
kele tine akïdëyï mo ga na di mï 'bïlëŋï.
19 Jama 'ba ndɔbɔ timo mï rö nime ti akutötï mo ga ti 'ba kali 'ba rɔmo
ga këdï di mï 'bïlëŋï.

'Bu 'Ba Mï Lamba

20 Ose zïnnï Yisarele lïjë ko'de 'bu ma laka zïyï 'dɔ koyi nduwë rɔ kɔmɔ
lëndö ɔdɔ bi kölu 'deni.
21 Arona ni ti kole abo ga kïdëyï lamba nime mï rö ma yayi kebe kɔmɔ
bɔŋgɔ kuröbö mo tönë ma yaga kɔmɔ sandu 'ba lömu. Lamba nima kö'bö
ŋburu rɔ töbö tara kɔmɔ ma di mï rö ma yayi këzë dɔmo tayi. Kö'du ki'di
nime Yisarele kö'bö nduwë toro mo to'dɔ mo te rɔ gɔ dɔ kupö nnï ga rɔ
ŋburuŋburu.

28

Bɔ Akumu
(TD 39:1-7)

1 Ogba bɔ löndö yï Arona ni ti kole abo ga Nadaba ni ti Abïwu ti Elezara
ti Itomara koza lïjë yaga di mï löŋgö Yisarele rɔ bɔ akumu toja laja zö ma
ŋere Bɔko'ba.
2 O'dɔ bɔŋgɔ 'ba bɔ akumu zi Arona gɔ ki'di bo koyo rɔ bo gɔmo gbï ti
tele mo.
3 Ose bɔ miri ame ga pili mi'di akikali mo 'deni teyi ne. Kina 'dɔ kiya
zïnnï lïjë ko'dɔ bɔŋgɔ rɔ Arona nime gɔ kulömu bo rɔ bɔ akumu toja laja
zö mï ndɔbɔ ma nime.
4 Iya zïnnï gɔ lïjë ko'dɔ bɔŋgɔ 'ba kpa dɔŋgo'do ti nyama mo ti bëbë ma
löbu kakpa mo ti ma kolɔ rɔ kïyöru rɔmo kele ti yima 'ba dɔ ti lapo mo ma
'dɔ bo koga gɔmo. Bɔŋgɔ 'ba bɔ akumu nime ko'dɔ zi bɔ löndö yï Arona
ni ti kole abo ga gɔ lïjë këdï rɔ bɔ akumu toja laja zö.
5 Bɔ ko'dɔ mo naga nima kogba sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë
mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo ti yamo köököbö.

Nyama

6 O'dɔ nyama mo di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga
rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo kïyöru rɔmo laka.
7 Kabi rïyö 'ba dɔkɔnyɔ mo ga ma 'dɔ kosi kpamo timo bërï kuru kpamo.
8 Gasi ma kele ku'jö di mï kïnë kɔtɔ mo nima gbï kiyoso kpamo yɔki
nyama mo 'dɔ kambi kɔtɔ timo.
9 Ogba lele ma ŋbɔwɔ ne rïyö ko'de bɔ miri koga möyï kole 'ba Yakoba
ga rɔmo,
10 rɔ ma kiyija gɔ töyö mo ga, modɔɔkɔtɔ rɔ ama kina gbï modɔɔkɔtɔ rɔ
mɔtɔ.
11 O'de bɔ miri koga möyï kole 'ba Yakoba ga rɔ lele naga nime ko'ba'ba
ti yamo köbököbö.
12 Kina 'dɔ kuru rɔ kapa kabi 'ba dɔkɔnyɔ mo naga nima kpa nyama ne
gɔ kileme kpa gɔli 'butë dɔmorïyö 'ba Yisarele gɔ Arona kombi möyï lïjë
dɔkɔnyɔ bo 'dɔ dɔma ma ŋere Bɔko'ba kö'bö ŋburu gönnï kinza kudölu
lïjë bilaka ma ga ra.
13 O'dɔ yamo köbököbö rɔmo
14 kosi kpa nyɔri rɔmo kopi kɔzɔ ga'da naga tara.

Bɔŋgɔ 'Ba Kpa Dɔŋgo'do
(TD 39:8-21)

15 O'dɔ bɔŋgɔ 'ba kpa dɔŋgo'do zi bɔ dɔ bɔ akumu rɔ akileme ako'dɔkɔ
'ba Bɔko'ba. Kïnë mo këdï gbï di mï a kɔtɔ nima ko'dɔ rɔ nyama ne gbï
kpaki ti tïyöru mo ga.
16 Gɔmo këdï rɔ ma kö'bö rɔ ma koriya dɔkɔmɔ kolɔkɔ rïyö rɔ dɔ 'baga
gɔ kuköku mïnï rïyö.
17 Döku ndögö kitigɔ kulöwu naga ulölï rɔ mindalo sowɔ dɔ kpamo.
Mindalo ma dɔgba mo i'di mboro ni ti ma kïnë dɔŋɔte ti ma kese teyi.
18 Mindalo ma mï rïyö mo i'di ma kïnë biliwa ti ma rɔ yëwë ti ma
kilindekilinde teyi.
19 Mindalo ma mï mota mo i'di ma kese tïyötïyö ti ma kumöru ti ma liyi
teyi.
20 Mindalo ma mï sowɔ mo i'di ma kïdïdï ti ma kïnë wölïwölï ti ma kïnë
kïlï'dï 'döyï teyi. Ko'ba'ba pili ti yamo köbököbö.

21 Lele 'butë dɔmorïyö naga nime pili rɔ gɔmo rɔ kɔtɔkɔtɔ koga möyï
kole 'butë dɔmorïyö 'ba Yakoba ga rɔmo 'dɔ kileme kpa gɔli 'ba Yisarele.
22 Bɔŋgɔ 'ba kpa dɔŋgo'do mo nima o'dɔ nyɔri yamo köbököbö rɔmo
kɔzɔ ga'da naga tara.
23 O'dɔ magbaya rïyö kuru dɔ kpamo ma tɔrɔ nima,
24 'dɔ kosi kpa nyɔri rïyö mo tönë ga rɔmo.
25 Kpamo ma kapa mɔtɔ osi rɔ yamo köbököbö mo tönë ga. Osi rɔ ma
kileki te dɔ kapa mo ma kɔmɔ dɔkɔnyɔ kabi 'ba nyama mo nima.
26 O'dɔ magbaya yamo köbököbö mɔtɔ ga gbï kuru kpa dɔgali bɔŋgɔ 'ba
dɔŋgo'do mo tönë ŋgɔsi kpa nyama ma kapa bërï kebe mïyö.
27 O'dɔ magbaya mɔtɔ ga gbï 'böwu rïyö kuru kpa kabi 'ba dɔkɔnyɔ
nyama mo nima ŋgɔsi kpa dɔmoso mo tine mbowa tɔrɔ bi dɔ gasi ku'jö
kele mo tönë.
28 Magbaya 'ba kpa bɔŋgɔ 'ba dɔŋgo'do mo tönë osi kpamo rɔ 'ba nyama
ti kabi kese 'dɔ ma 'ba dɔŋgo'do mo nima këdï kebe dɔ gasi mo, kinza
koloma ra rɔ ma kuŋgölö.
29 Ɔdɔ Arona këdï kɔdɔ kari mï bi ma koro mo nima bo kolɔ bɔŋgɔ 'ba
kpa dɔŋgo'do mo nima ti möyï kpa gɔli 'ba Yisarele mo tönë ga rɔmo ne.
Römöyi 'dɔ ma ŋere Bɔko'ba mö'bö nduwë kinza dɔma kudölu lïjë bilaka
ma ga ra.
30 Döku 'jɔ lɔzɔ mo tönë ga kïdëkï rɔ Urïmu ni ti Tumïmï ne i'di mï bɔŋgɔ
'ba kpa dɔŋgo'do mo nima 'dɔ Arona kombi ti bo ɔdɔ bo këdï kako zö mï
bi koro ma rɔ akileme ako'dɔkɔ ma zïnnï Yisarele.

Bëbë
(TD 39:22-31)

31 Bëbë ma löbu mo nima na 'dɔ kusu titi gba bërï mï nyama mo yayi
ame ko'dɔ di mï sunë ma kese.
32 Tine kola bi gböŋö teyi 'ba dɔ, kolo dɔtara kpamo kitigɔ kinza kirica.
33-34 Dɔ kpamo ma koŋgo kebe kapa mo ma bërï nima iyija ŋgoloŋgolo
kese ti ma ŋbɔwɔ ti sunë kasi kujölu yïmo ti lalaŋa yamo köbököbö.
35 Ɔdɔ Arona këdï kari mï ndɔbɔ 'ba akumu zö bo kolɔ bɔŋgɔ nime rɔ
bo. Ɔdɔ bo këdï kako zö mï bi ma koro ma ala ɔdɔ bo këdï kɔdɔ yaga gɔ
kuwö birɔ bo, lalaŋa këdï kozɔ. Kina inza kupö bo kpe.
36 O'dɔ dökulë yamo köbököbö kugu rɔmo te, ‘Ulömu 'deni zi Bɔko'ba.’
37 Kina 'dɔ kudödu dɔ yima ma tönë kpa dɔ Arona ti kabi kese.
38 Arona kolɔ wa naga nime kpa dɔ bo 'dɔ ma ŋere Bɔko'ba mutï gɔ kpa
közï ki'di ame ga pili Yisarele këdï ki'di zö ne. Ɔdɔ lïjë kɔcɔ ra pele zö di
bi ti'di mo ti mutï ŋgï dɔmo.
39 U'jö bɔŋgɔ kolɔ rɔ zi Arona di mï alato kirilewo ko'dɔ yima mo gbï di
mï kïnë kɔtɔ mo nima kina 'dɔ ko'dɔ lapo mo gbï teyi kiyada rɔmo kïyöru
kele.
40 O'dɔ bɔŋgɔ ma kolɔ rɔ ti lapo mo ga ti adɔ zi kole 'ba Arona ga gɔ lïjë
koyo rönnï gɔmo gbï ti tele mo.
41 Olɔ bɔŋgɔ nime rɔ löndö yï Arona ni lïjë ti kole abo ga. Kina 'dɔ kondi
'bu rönnï ko'dɔ lïjë rɔ bɔ akumu toja laja zö.
42 O'dɔ ridi zïnnï di bi kabi ŋbö kömö gɔ gölö bërï kinza atiti 'ba rönnï
ga kinda ra yaga.
43 Bɔŋgɔ naga nime Arona ni ti kole abo ga kö'bö tolɔ mo ɔdɔ lïjë këdï
kari mï rö ma mo tönë ala kese ŋgila bi 'ba akumu to'dɔ mo mï bi koro
mo nima. Römöyï kinza mupö lïjë ra gɔ tola atiti 'ba rönnï ga kinda yaga.
Kö'du ki'di nime kö'bö ŋburu tara zi Arona ni ti kole abo ga.

29

Ti'di Bɔ Akumu

1 A ma 'dɔ ko'dɔ ti'di lïjë timo rɔ bɔ akumu zö na me. Ogba ŋgulö sa
ame këdï gba kënyï ne ti mo'de kamölö rïyö pili rɔ ame ga kinza bɔti mɔtɔ
rɔmo ne.
2 Ogba ruzu ma kele tine kinza ki'di laŋga dë gɔmo. O'dɔ maŋgolɔ'bɔ
ti 'bu gɔmo. Kina 'dɔ ko'dɔ mɔtɔ gbï kinza 'bu gɔmo. Tine mɔtɔ ga ko'dɔ
kɔzɔ lëmbërë naga tara kosa 'bu rɔmo.
3 I'di maŋgolɔ'bɔ naga nime mï kee koto zö ɔdɔ këdï kumu ŋgulö mo
tönë ti kamölö rïyö mo naga nima 'deni.
4 O'de Arona ni ti kole abo ga kako kpadörï 'ba rö ma mo tönë. Kina 'dɔ
kiya zïnnï lïjë kurögö rönnï yaga kɔpɔ.
5 Kina 'dɔ kolɔ bɔŋgɔ 'ba bɔ akumu mo nima rɔ Arona, ma kolɔ rɔmo
ti bëbë ma löbu mo tönë këdï kolɔ kebe mï nyama mo titi dɔgba ne. Kina
'dɔ kolɔ nyama mo dɔmo ki'di gasi mo ti 'ba dɔŋgo'do mo gɔmo.
6 I'di yima mo tönë dɔ bo kudödu dökulë koro mo nima kugu 'deni rɔmo
te ‘Ülömu 'deni zi Bɔko'ba’ ne dɔmo.
7 Kina 'dɔ kogba 'bu kondi mo tönë kodɔ dɔ bo kondi rɔ bo.
8 Kina 'dɔ ko'de kole abo mo ga kolɔ bɔŋgɔ kolɔ rɔ rɔmo.
9 Lapo mo tönë ga oga 'bömbö lïjë kudödu adɔ dönnï. Ti'di Arona ni ti
kole abo ga zö rɔ bɔ akumu na 'dɔ ko'dɔ te. Lïjë nime nduwë rɔ kupö nnï
ga kö'bö rɔ bɔ akumu zö toja laja ma.
10 Kina 'dɔ ko'de ŋgulö sa mo tönë kako kpadörï ma yayi. Kina 'dɔ kiya
zi Arona ni ti kole abo ga ki'di közïnnï dɔmo.
11 Upö ŋgulö sa nima kɔmɔ ma yayi kpadörï 'ba rö ma.
12 Ogba roma mo kusu dɔkole közïyï yïmo kosa dɔ biti 'ba bi 'ba akumu.
Kina 'dɔ kodɔ kɔsɔ roma mo bërï bi ndïmo yayi.
13 Tine ogba 'bu mo ma kambi ame ga kora rönï kebe rɔ a 'ba yïmo ga
ne ti kapa luru mo ma laka ti dɔ'jɔ mo ga kpaki rïyö ti 'bu mo ga rɔmo
koŋma zö dɔ bi 'ba akumu yayi.
14 Tine yida mo ga ti kilaka mo ti tokpe mo ga ari koŋma ŋbö yaga mökö
di mï taya. Kina rɔ kpa közï ki'di 'ba tombi lende kënyë 'ba bɔ akumu.
15 Ogba mo'de kamölö ma kɔtɔ kiya zi Arona ni ti kole abo ga ki'di
közïnnï dɔmo.
16 Upö kogba roma mo kulï kapa bi 'ba akumu nima kpaki sowɔ.
17 Ilele yïmo kurögö tokpe mo ga ti wato mo ga kodɔ'bɔ pili bi kɔtɔ ti
dɔmo ni ti kapa mɔtɔ mo ga.
18 Kina 'dɔ koŋma pili dɔ bi 'ba akumu yayi rɔ akoŋma zö ma ŋere
Bɔko'ba. Tato kele mo ti kïyëyï dökï'dï ma ŋgï.
19 Ogba mo'de kamölö mɔtɔ mo nima kiya zi Arona ni ti kole abo ga ki'di
közïnnï dɔmo.
20 Upö kogba roma mo kosa monda mbili Arona ni ma kapa dörï lïjë ti
kole abo ga. Ondi rɔ dɔkole ndïnnï ga ti dɔkole közïnnï ga ma löbu ma dɔ
kapa dörï. Kɔsɔ roma mo nima ulï rɔ bi 'ba akumu kebe dɔ kapa mo ga
pili sowɔ.
21 Ogba kɔsɔ roma mo ame dɔ bi 'ba akumu ne ti 'bu kondi rɔmo tönë
kinzanza rɔ Arona kebe rɔ bɔŋgɔ 'bënnï ga pili lïjë ti kole abo ga. Kina
'dɔ kulömu bo pili ti kole abo ga ti bɔŋgɔ abo zö.
22 Bi kambi 'ba kamölö mo nima umu yaga, giliti ma kambi mo nima ti
'bu ma kora rɔ a 'ba yïmo ga ti kapa luru mo ma laka mo ti dɔ'jɔ mo ga
kpaki rïyö ti 'bu mo ga rɔmo ti wato mo ma kapa dörï.

23 Kina 'dɔ kogba dɔkomali maŋgolɔ'bɔ mo tönë ga ki'di 'deni zö yayi
ne di yïmo rɔ kɔtɔkɔtɔ. Ma ko'dɔ ti 'bu gɔmo nima ogba kɔtɔ, ma kinza
'bu gɔmo mo nima ogba gbï kɔtɔ kina ma kɔzɔ lëmbërë mo tönë ogba gbï
kɔtɔ.
24 I'di akonyo naga nime közï Arona ni ti kole abo ga, kina 'dɔ kiya zïnnï
lïjë kulömu zö rɔ kpa közï ki'di zö ma ŋere Bɔko'ba.
25 Kina 'dɔ kogba di közïnnï koŋma dɔ bi 'ba akumu yayi kɔtɔ ti akoŋma
mo tönë. Tato kele mo ïyëyï dökï'dï ma, ma ŋere Bɔko'ba ŋgï.
26 Ogba dɔŋgo'do kamölö mo nima kulömu zö rɔ kpa közï ki'di ma koro.
Dɔŋgo'do mo nime ma 'bëyï na.
27 Ɔdɔ këdï ki'di bɔ akumu, oweli dɔŋgo'do ti wato kamölö ma kulömu
'deni zö rɔ kpa közï ki'di ma koro mo tönë 'beri zi bɔ akumu.
28 Meri ma ame 'dɔ kö'bö ŋburu kinza kuyï yïmo na me zïnnï lïjë bilaka
ma ga Yisarele. Ɔdɔ lïjë kumu akumu dɔŋgo'do mo ga ti wato mo ga 'ba
bɔ akumu mo na. Ame na rɔ kpa közï ki'di 'bënnï 'ba bilaka zö ma ŋere
Bɔko'ba.
29 Bɔŋgɔ 'ba Arona nime di pötö tölë abo kolɔlɔ 'jaa nduwë ki'di zi kole
abo ga. Zïnnï tusu mo 'jaa ɔdɔ ki'di lïjë 'deni rɔ bɔ akumu.
30 Kole 'ba Arona mo ame kinda'ba pötö bo rɔ bɔ akumu tari mï rö koro
ma 'ba ŋere Bɔko'ba toja laja zö mï bi koro ma mo nima ne kolɔ bɔŋgɔ
nima titi ŋbö dɔ modɔmorïyö.
31 Ogba yida kamölö mo nima kumu rɔ Arona ni ti kole abo ga mï ti'di
lïjë rɔ bɔ akumu ne ki'di kïlë'dï mï bi koro mo yayi.
32 Kina 'dɔ lïjë konyo di kpadörï mo bine ti kɔsɔ maŋgolɔ'bɔ mo tönë ga
mï kee yayi ne.
33 Lïjë konyo wa ma kumu rönnï tileŋo lïjë kɔpɔ rɔ bɔ akumu nima. Bɔ
akumu ni na ŋge 'dɔ konyo römöyï bi ma koro mo na.
34 Ɔdɔ kɔsɔ yida mo ti maŋgolɔ'bɔ mo ga kileke konyo rönnï dë kote
kinza kola dë kpe kö'dö 'dɔ konyo 'jaa ŋbɔ. Oŋma yaga römöyï a koro na.
35 Dölëtï 'ba ti'di wa rɔ bɔ akumu nime o'dɔ rɔ Arona ni ŋbö dɔ
modɔmorïyö ko'dɔ kɔzɔ ame mose zïyï ne.
36 Bi këzë ma dɔ kɔtɔ kiteli dë kinza ma kumu ŋgulö yïmo rɔ akumu.
Römöyï 'dɔ kola lïjë gɔ lende kënyë 'bënnï ga. Kina gɔ kileŋo dɔ bi 'ba
akumu gbï timo yaga rɔ ma kɔpɔ. Ondi 'bu rɔ bi 'ba akumu nima gɔ këdï
yaga rɔ ma kɔpɔ.
37 Oto to'dɔ mo nduwë te ŋbö dɔ modɔmorïyö gɔ bi 'ba akumu këdï ŋgï
rɔ ma koro. Kina ɔtɔ ame kako kosa rɔmo ti këdï rɔ ma koro.

Toŋma Akumu

38 Ziye kpe dɔ kupö ame ga këdï kako ne, umuke kole kamölö ma kɔmɔ
kɔɔ mo ga 'deni kɔtɔ ne nduwë rɔ rïyörïyö zö rɔ kɔmɔ lëndö dɔ bi 'ba
akumu ma.
39 Kumu kɔtɔ rɔ mï dɔŋbɔ tine kɔtɔ rɔ mï dɔkɔpiyari.
40 Kamölö ma dɔgba mo o'de ti kilɔ kɔtɔ 'ba ruzu ma kele kuturö ti 'bu
kizaza rïyö. Odɔ kizaza layi rïyö bërï rɔ yëyï zi Bɔko'ba.
41 Kamölö mɔtɔ mo nima umu rɔ mï dɔkɔpiyari. Kina gɔ ko'de wa naga
nime gbï ŋgila mo zö ma ŋere Bɔko'ba. Tato kele mo ïyëyï dökï'dï ma, ma
ŋere Bɔko'ba ŋgï.
42 Kina 'dɔ kö'bö nduwë tara zi dɔ kupö ame ga këdï kako ne, akoŋma zö
ma ŋere Bɔko'ba nime ko'dɔ zö kpadörï ma nime. Di bina na ti mondɔsɔ
ti bilaka ma ga milende tïyï.
43 Ti mondɔsɔ tïnnï lïjë bilaka ma ga Yisarele bina. Bi nzari 'ba kɔmɔ
ma ti ko'dɔ bi nima ŋgï yaga rɔ ma koro.

44 Ti mo'dɔ rö nima ti bi 'ba akumu mo yaga rɔ ma koro. Kina ti moweli
Arona ni ti kole abo ga zö rɔ bɔ akumu toja laja zö.
45 Ti moloma mï löŋgö lïjë Yisarele mëdï rɔ ŋere Bɔko'ba 'bënnï.
46 Kina lïjë ti kikali ma ŋgï rɔ ŋere Bɔko'ba 'bënnï ame koja lïjë yaga di
Ezipeto 'dɔ moloma mï löŋgö lïjë. Ma na rɔ ŋere Bɔko'ba 'bënnï.

30

Bi Koŋma Akato Kele
(TD 37:25-28)

1 O'dɔ bi 'ba akumu toŋma akato kele dɔmo di mï ŋgërï kono
2 rɔ dɔ 'baga rɔ ma koriya dɔkɔmɔ kolɔkɔ muyï. Takpa mo ma kari tɔrɔ
këdï dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmosowɔ. Gɔ dɔ kumu mo ga kpaki sowɔ o'dɔ
rɔ ma kapa kɔzɔ biti kambi kɔtɔ timo.
3 Ora rɔmo pili kebe dɔmo ma di tɔrɔ ti biti mo ga ti yamo köbököbö.
Kina gɔ kïyöru dɔ kpamo ga gbï ti yamo köbököbö.
4 O'dɔ kano rïyö rɔmo di mï yamo köbököbö kebe kpa bïcï ma kïyöru
mo nima kebe gɔ dɔ kapa mo ga kpaki rïyö tombi mo timo.
5 O'dɔ ŋgërï kombi mo ga di mï kono komba rɔmo ti yamo köbököbö.
6 Ïdëyï bi 'ba akumu ame yaga kebe kɔmɔ bɔŋgɔ kuröbö mo tönë kɔmɔ
sandu 'ba lömu yayi ne. Bi nima na ti mako mondɔsɔ tïyï teyi.
7 Rɔ gɔ dɔŋbɔ 'ba kɔmɔ lëndö löbu nime pili Arona kö'bö toŋma akato
kele dɔ bi 'ba akumu nime ɔdɔ bo këdï kako tileŋɔ lamba naga nime.
8 Kina gɔ bo ko'dɔ gbï tara mï dɔkɔpiyari mo ga ɔdɔ bo këdï ki'di pa'do
dɔ lamba mo naga nime. Toŋma akato kele nime kö'bö ŋburu tara rɔ
kɔmɔ lëndö löbu nime kɔrɔ dë.
9 Kinza kebe koŋma kinë agba'ji ame ma ŋere Bɔko'ba mo'dɔkɔ dë ne
dë dɔ bi 'ba akumu nime. Kinza koŋma yida ma kumu rɔ kpa közï ala
nyönyu mo ga dë gbï dɔmo. A mɔtɔ rɔ layi kinza kodɔ dë gbï dɔmo.
10 Arona kondi roma kamölö ma kumu gɔ tombi lende kënyë naga rɔ
biti mo naga nime ŋge mï kɔtɔ mï kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ. Kina 'dɔ kö'bö to'dɔ
mo nduwë te rɔ gɔ dɔ kupö ma këdï kako naga nime rɔ gɔ kɔmɔ kɔɔ löbu
nime pili. Bi 'ba akumu nime kulömu yaga mï kɔtɔ rɔ ma koro zö ma ŋere
Bɔko'ba."

Möyï Kugu

11 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te,
12 "Ɔdɔ këddï kugu möyï Yisarele tïtëtë mo, iya zïnnï mɔtɔ kopi gɔ dïdï
nï di zö ti yamo kinza ko'de dɔ kututu dönï mï möyï kugu nime.
13 Bɔtɔ ame kɔ'bɔ 'deni 'dɔ kugu möyï mo ne kopi kɔzɔ ma kiteri mo
nima gɔ ndögö mo ma kɔrɔ 'deni dɔmo. Lïjë pili kopi rɔ kpa közï ki'di zö
ma ŋere Bɔko'ba.
14 Bilaka ame pili kïtëtë 'deni mï möyï kugu nime kisaki di dɔ ma kɔmɔ
kɔɔ mo 'butë rïyö nduwë kala dɔgba kopi yamo nime zö.
15 Kinza ki'di dë bɔ mɔri kopi kebe bɔ ma rɔ lisa tine lïjë pili kopi rɔ ma
koriya.
16 Ogba yamo nime lïjë Yisarele këdï kopi ne ko'dɔ ndɔbɔ ma timo mï rö
ma bine. Awada nime 'ba tutë gɔ dïdï nni timo na. Kina ti mi'di lende mo
ŋgï këdï dɔma zö tɔmɔ lïjë."

Dölëtï 'Ba Akurögö

17 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te,

18 “O'dɔ wörï 'bïlëŋï ti bi kïdëyï mo teyi gbï di mï 'bïlëŋï. Utë mï löŋgö
rö ma nima ma ti bi 'ba akumu. Kina gɔ kunö mini yïmo.
19 Arona ni ti kole abo ga kurögö közïnnï ti ndïnnï ti mini mo nime
20 ɔdɔ lïjë këdï ko'dɔ tɔdɔ tari mï rö ma ala ŋgila bi 'ba akumu mo toŋma
kpa közï ki'di mo ga zö.
21 Lïjë kurögö közïnnï ti ndïnnï kinza mupö lïjë ra. Kö'du ki'di nime lïjë
kinda'ba nduwë koro kö'bö rɔ ŋburuŋburu rɔ gɔ dɔ kupö nnï ga.”

'Bu Kondi

22 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te,
23 “Ogba agba'ji kato kele naga nime ko'dɔ 'bu kondi rɔ. Ogba a kïdëkï
rɔ murï ne kilɔ modɔɔkɔtɔ, yɔkɔ ŋgërï kïdëkï rɔ girifa ne ma kato koŋmi
mo kilɔ mota, matuŋburu kilɔ mota,
24 konɔ kilɔ modɔɔkɔtɔ kiyari gɔ ndögö mo ma kɔrɔ 'deni dɔmo. Odɔ
kizaza rïyö 'ba 'bu ma kele gɔmo
25 ko'dɔ 'bu kato kele rɔ a 'ba tondi mo.
26 'Bu kondi mo nime na 'dɔ kondi rɔ rö ma, rɔ sandu 'ba lömu,
27 rɔ tarabiza mo pili ti jama mo ga, rɔ akïdëyï lamba ni pili ti jama mo
ga, rɔ bi 'ba akumu ma 'ba toŋma akato kele mo nima,
28 kina ma 'ba toŋma yida mo nima gbï kpaki ti jama ma 'ba bo ga, rɔ
wörï kurögö közï mo tönë kpaki ti bi kïdëyï mo.
29 Ulömu kɔzɔ a nime te zö kina ti lïjë këdï ŋgï pili rɔ ma koro. Kina
bɔtɔ ala ɔtɔ ame kako kosa rɔmo ti toro mo ko'be ŋgï.
30 Kina ondi 'bu mo nime gbï rɔ Arona ni ti kole abo ga 'dɔ lïjë këdï rɔ
bɔ akumu zö mï ndɔbɔ ma.
31 Iya zïnnï lïjë Yisarele, ‘'Bu kondi koro ma nime kö'bö nduwë to'dɔ mo
tara mï ndɔbɔ ma rɔ ŋburuŋburu.
32 Tine kinza kinzanzake dë rɔ bilaka ma sari. Kina kinza nï mɔtɔ kɔtɔtɔ
dɔ amo naga nime dë gbï ko'dɔ 'bëyï zïyï tara. 'Bu koro na. Kina i'dike
kö'bö rɔ ma koro.
33 Bɔtɔ ame ko'dɔ kïnë mo ala kosa rɔ bɔtɔ ame kinza rɔ bɔ akumu ne
bo inza kpe rɔ bilaka ma.’ ”

Akato Kele

34 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te, “Ogba dɔkomali agba'ji kato kele naga
nime pili rɔ gɔmo rɔ ma koriya, tagi 'ba lɔkpɔ, yɔkɔ kïlï'dï, akïlërï ti 'boŋa
ma kato kele naga,
35 ko'dɔ akato kele kɔzɔ riya. Odɔ tikɔ'dɔ gɔmo 'dɔ kö'bö rɔ ma laka rɔ
ma koro.
36 U'bë mɔtɔ yaga rɔ ruzu kari timo kinzanza mï rö ma yayi kɔmɔ sandu
'ba lömu mo nima. Bi nima na ti mako mondɔsɔ tïyï teyi. Akato kele nime
këdï rɔ a koro ziye.
37 Kinza ko'dɔke agba'ji mɔtɔ dë ziye kɔzɔ a nime te. I'dike ŋge këdï rɔ
a ma koro ame kulömu 'deni zö ne.
38 Bɔtɔ ame ko'dɔ kïnë mo zi bo ala rɔ riya bo inza kpe rɔ bilaka ma.”

31

Bɔ Miri
(TD 35:30–36:1)

1 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te,
2 “Moza Bezalele kole 'ba Urï kole 'ba kole 'ba Uru 'deni di mï kupö e'be
Yuda.

3 Mi'di Nyï Kɔtɔ Laka ma 'deni lɔ mï bo. Mi'di akikali ti miri 'ba to'dɔ
wa pili 'deni zi bo,
4 tose wa rɔ miri to'dɔ mo di mï yamo köbököbö ni ti sïtërï gbï ti 'bïlëŋï
5 kina mɔtɔ gbï toga lele ti tose ŋgërï ni pili rɔ gɔ ndɔbɔ 'ba közï.
6 Moza Oliba kole 'ba Asamaka di mï kupö e'be Dana 'deni 'dɔ këdï rɔ
bɔ gɔ Bezalele to'dɔ ndɔbɔ nime ti bo. Kina mi'di akikali mo ti tigɔ 'deni
gbï zi bɔ miri mɔtɔ naga nima 'dɔ lïjë ko'dɔ wa ma tönë ga pili mose gɔmo
zïyï tiya mo zïnnï 'dɔ to'dɔ mo ne,
7 rö kilaka ma nime ti sandu mo ti a dɔmo ti jama mo ga pili,
8 ti tarabiza mo ti jama mo ga pili, ti akïdëyï lamba mo tönë di mï yamo
köbököbö ne ti jama mo ga pili, ti bi 'ba akumu ma 'ba toŋma akato kele
mo tönë
9 gbï ti ma 'ba toŋma yida 'ba akumu mo dɔmo nima kpaki ti jama mo
ga pili, ti wörï 'ba turögö közï mo tönë ti bi 'ba tïdëyï mo,
10 ti bɔŋgɔ koro 'ba rɔ bɔ akumu zi Arona ni ti kole abo ga zïnnï tolɔ mo
ɔdɔ lïjë këdï kari toja laja ma,
11 ti 'bu kondi mo tönë ti agba'ji kato kele mo tönë gbï mï gɔ bi ma koro
mo ne. Wa naga nime to'dɔ mo këdï pili kɔzɔ ma tönë miya zïyï ne.”

Kada 'Ba Rɔ Kindawo

12 Bɔko'ba ose zi Musa
13 gɔ bo kiya zi Yisarele te, “Oroke kada 'ba rɔ kindawo ma. Römöyï na
rɔ akileme mï löŋgö ye tö ma ŋere Bɔko'ba nduwë mï kada ma këdï kako
naga nime 'dë gɔ kinda ŋgï omba moza ye 'deni rɔ 'bama ga.
14 Ziye toro kada 'ba rɔ kindawo römöyï kada ma koro kɔtɔ laka ma na.
Bɔtɔ ame koro dë kebe ko'dɔ ndɔbɔ mï kada nime ne kupö ŋgï yaga.
15 Tö'dö ëdï 'do zïyï dɔ modɔɔkɔtɔ to'dɔ ndɔbɔ yïmo. Tine tö'dö ma rɔ
dɔ modɔmorïyö mo nima 'ba rɔ kindawo na ŋge, ulömu 'deni zö. Bɔtɔ
ame kosa ndɔbɔ közï bo mï kada nime kupö yaga.
16 Kpe Yisarele inda'bake lende 'ba kada nime rɔ akileme 'ba lömu ma,
ma ŋere Bɔko'ba.
17 Akileme ma ŋburuŋburu na mï löŋgö ze tiye kpe Yisarele. Römöyï ma
ŋere Bɔko'ba mo'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi 'deni pili mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ.
Tine mï tö'dö ma rɔ dɔ modɔmorïyö mo mɔrɔ ndɔbɔ pili 'deni mindawo
rɔma.”
18 Kina ɔdɔ Bɔko'ba kote tilende 'deni ti Musa di dɔ döku Sinayi yayi na
bo ki'di lere rïyö 'ba kö'du ki'di mo tönë ga bo kugu 'deni ti közï bo ne ŋgï
zi Musa.

32

Akoro Sa

1 Tine ɔdɔ Yisarele naga nima lïjë koŋgɔ 'deni Musa kigabi ŋgï dɔ döku
bitɔ tɔ ne ga yayi kileki dë kpe welo tine, na lïjë kotɔtɔ rönnï ŋgï kari zi
Arona kiya te, “Ako ko'dɔ akoro zize 'dɔ kokɔkɔ ze. Musa bɔ ko'de ze yaga
di mï Ezipeto mo nime dikali abo dë wa'di na kömö 'deni zi bo di bitɔ
yayi.”
2 Arona ileki zïnnï te, “Ari kotɔtɔke yamo köbököbö di mbili 'ja 'be ga ti
yïtötï 'be ga ti kole 'be ga ko'deke kako zö dayi.”
3 Kina lïjë pili kari kotɔtɔ ambili ŋgï ko'de kako zi Arona.
4 Kina bo kogba a tönë ga ŋgï ko'dɔ rɔ akoro zïnnï. Bo uku kɔzɔ kïnë kole
sa naga nima tara. Kina lïjë kebe nati tiya mo rɔ gɔ rönnï tëgë, “Yisarele,
mïtɔrɔ 'be mo tönë ko'de ye yaga di mï Ezipeto ne bo na me.”

5 Tine ɔdɔ Arona koŋgɔ 'deni tara bo o'ba bi 'ba akumu kebe kɔmɔ a
nima yayi. Na bo kuwöwö zïnnï te, “Tïlëndö, karama ma löbu ëdï bine zi
ŋere Bɔko'ba.”
6 Kina ŋgï mɔlo mï bi këzë mo nima na bilaka naga nime ko'de akoŋma
ŋgï kako gbï ti akumu. Kina lïjë koloma ŋgï nati rɔ tonyo kpënnï tuwë mo.
Tine ari kuyï rönï za 'böwu ŋgï yaga di dɔmo rɔ lende yawa.
7 Bɔko'ba iya zi Musa te, “Ëkï kileki kari bërï. Bilaka 'bï tönë ga ko'de
lïjë kako yaga di mï Ezipeto ne dönnï ele dë kpe.
8 Lïjë ebe 'deni ŋgï kuyï kpënnï yaga welo di zö lïjë ko'dɔ akoro zïnnï
kuku kɔzɔ kïnë kole sa naga nima tara. Kina me lïjë këdï 'deni rɔ tumötu
mo lïjë kumu roma teyi. Lïjë ebe 'deni bi tiya mo te, ‘Yisarele, mïtɔrɔ 'be
mo tönë ko'de ye yaga di mï Ezipeto ne bo na me.’ ”
9 Bɔko'ba iya zi Musa te, “Bilaka naga nima mikali lende 'bënnï 'deni.
Lïjë ŋgï rɔ a dɔ kitigɔ tɔ ne ga.
10 Kina me nï, kinza ko'dɔ kpërï dë kpe zö. Ola lïjë zö gɔ mileme wa
zïnnï mote dönnï yaga. Kina ti mi'di yi ŋgï kara rɔ kpa dɔ'be ma kinza
kiya.”
11 Tine Musa ebe toma'jo rɔ bo zi ŋere Bɔko'ba abo, iya te, “Yö ŋere
Bɔko'ba, i'di mïyï ŋgï kata kulöwö te gɔ wa'di rönnï lïjë bilaka 'bï naga
nime kɔmɔ lïjë 'deni ti tigɔ 'bï koja lïjë yaga di mï Ezipeto ne?
12 Gɔ wa'di na 'dɔ ki'di Ezipeto kebe 'böwu togora gönnï kiya te o'de lïjë
ka tote dönnï yï mökö kɔmɔ döku bine? I'di mïyï tɔ kpe këyï rönnï. Kinza
ko'de dɔ kote dë dönnï lïjë bilaka 'bï ga.
13 Lömu 'bï ma tönë ko'dɔ ti bɔ laja 'bï ga Abarayama ni ti Yisika ti
Yakoba ne, omeri gɔmo te. Lömu 'bï ma tönë ko'dɔ 'deni zïnnï 'dɔ ki'di
kupö lïjë kara kɔzɔ këlu 'ba mïtɔrɔ ne, omeri gɔmo te. Kina gbï lömu
'bï ma tönë ko'dɔ gɔ yayi nime ti'di mo zi dɔ kupö lïjë ga rɔ ë'bënnï rɔ
ŋburuŋburu ne, omeri gɔmo te.”
14 Kina Bɔko'ba kola a tönë ga bo komeri 'dɔ tote dɔ bilaka abo ga yaga
timo ne ŋgï gbɔ.

Dɔ Kïlïkö 'Ba Yisarele

15-16 Musa ënyï 'deni këdï rɔ tëkï tako bërï di dɔ döku ti lere rïyö mo
tönë ga Bɔko'ba kugu kö'du ki'di abo ga 'deni dɔmo ne. Bɔko'ba na ko'dɔ
lere nima kugu kö'du ki'di abo ga dɔmo ti közï bo kebe kapa mo ga kpaki
rïyö.
17 Yësuwa uwö birɔ dɔ kudu, na bo kiya zi Musa te, “Ya ëdï mï taya.”
18 Musa ileki zi bo te, “Birɔ ya inza tara. Römöyï udu dë kɔzɔ birɔ aka'da
ala birɔ gɔ koga. Birɔ ŋgala ma këdï koba na za muwö 'bama.”
19 Kina ɔdɔ Musa ni kako kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila taya bo ko'ja kïnë kole
sa nima ti ŋgala kusï tara tine na mï bo kata ŋgï bo ku'du lere tönë ga ŋgï
bërï kila'ba kitikɔ yaga ndï döku yayi.
20 Kina bo kako kogba kole sa 'bënnï mo tönë lïjë kuku ne ŋgï ku'du dɔ
pa'do kilaŋma yaga. Na bo kosono ŋgï kodɔ mï mini ki'di kpa Yisarele
naga nima kuwë.
21 Bo ititi Arona, iya te, “Wa'di na ya naga nime ko'dɔ zïyï ki'di yi kusu
kpënnï mï lende kënyë löbu dɔ kiteli nime?”
22 Arona iya te, “Kinza kembe dë ka rɔ 'dïrï tö. Bilaka naga nime ndörö
'bënnï ma gɔ lende kënyë ikali ë'bï 'deni gbï mɔlo.
23 Lïjë na kalo dɔma bine, kiya te, ‘O'dɔ akoro zize gɔ kösö dɔgba zize.
Musa bɔ ko'de ze yaga di Ezipeto nime dikali abo dë wa'di na kömö 'deni
zi bo di bitɔ yayi.’

24 Kina me mënyï miya zïnnï te, ‘Nï bɔ ame këddï ti ambili yamo köbököbö ogba yaga ko'de kako.’ Kina ma lïjë ko'de kako zö mogba mu'du mï pa'do na kɔdɔ ŋgï rɔ kole sa nima.”
25 Musa oŋgɔ Arona ola bilaka naga nima 'deni dɔmo kaya kebe todɔ laŋa rönnï kɔmɔ bɔ ya 'bënnï ga.
26 Kina bo kɔrɔ ŋgï yaga kpa reki bo kuwöwö dɔ bo rɔ ma kembe kiya te, “Lïjë ame ga rɔ 'ba Bɔko'ba ne kako bine.”
Kina kupö e'be Lëwë ga kɔlɔ ŋgï kuru bo bërï.
27 Kina bo kiya zïnnï te, “Nï mɔtɔ ŋere Bɔko'ba 'ba Yisarele i'di kö'du mo 'deni zïyï, inda'ba mbele 'bï kisaki di kapa taya ma bine ŋbö kala 'dë, upö löndö yï, bɔ murë yï ti bɔ pɔri yï.”
28 Kina e'be Lëwë naga nima pili ko'dɔ ŋgï kɔzɔ ma Musa kiya zïnnï. Bilaka ma kupö mï kada nima ëdï pili kɔzɔ kuluku 'butë bi modɔɔkɔtɔ (3000) tara.
29 Musa ileki zi e'be Lëwë naga nima te, “Tɔne, ulömuke rɔye 'deni rɔ bɔ akumu zi ŋere Bɔko'ba ti löpö nime kupöke kole 'be ga ti löndö ye ga ne. Bɔko'ba o'dɔ yëyï 'deni dɔye.”
30 Mï bi këzë ma di pötö mo na Musa kiya zi bilaka naga nima te, “O'dɔke lende kënyë ma dɔ kiteli 'deni. Mëdï mileki mari dɔ döku tɔrɔ zi ŋere Bɔko'ba. Mɔtɔga ti mi'di bo kola ye gɔ lende kënyë 'be nime.”
31 Kina Musa kuyï dɔ bo kileki kari zi ŋere Bɔko'ba kiya te, “Bilaka tönë ga o'dɔ lende kënyë ma rɔ dɔ kiteli 'deni. Lïjë uku akoro zïnnï di mï yamo köbököbö lïjë koloma rɔ tumötu mo.
32 Moma'jo rɔma zïyï ola lïjë gɔmo. Ne ɔdɔ kola lïjë dë kpe gɔ lende kënyë nime, möyï ma mo na kore gbɔ yaga di mï buku 'bï ame kugu möyï bilaka 'bï ga yïmo ne.”
33 Ŋere Bɔko'ba ileki dɔmo zi Musa te, “Lïjë bɔtɔ bɔ kirasi lende mo naga nima na ti more möyï nnï yaga di mï buku ma.
34 Ne ari kokɔkɔ lïjë koto bi mo tönë miya ne. Malayika ma ti koda bi di rɔye. Ne kada mo ti kömö 'deni ame 'dɔ modɔ karama dönnï lïjë bilaka naga nima gɔ lende kënyë 'bënnï ga.”
35 Kina Bɔko'ba koja rɔkɔ'ɔ ŋgï dɔ Yisarele römöyï lïjë ebe ki'di Arona ko'dɔ akoro zïnnï di mï yamo köbököbö kɔzɔ kïnë kole sa naga tara.

33

Tënyï 'Ba Yisarele Di Sinayi

1 Kina ŋere Bɔko'ba kilende zi Musa iya te, “Ënyï di bine tïnnï lïjë bilaka naga nima ko'de lïjë di Ezipeto ne karike mï dɔyayi ma mulömu ti'di mo ziye mo tönë, dɔyayi mo tönë mulömu ti'di mo zi Abarayama zi Yisika zi Yakoba gbï zi dɔ kupö lïjë ga ne.
2 Ti moja malayika kari dɔgba kɔmɔye 'dɔ koga Kanana naga nima ti Amora ti Ete ti Pereze ti Iwa ti Yebusa mo ga pili yaga.
3 Ëddï karike nime mï yayi ma laka ame wï sa ni ti tagi kambi di teyi kɔzɔ sëgë. Tine minza mari tiye römöyï kpe rɔ bilaka dɔ kitigɔ tɔ ne ga. Ɔdɔ mari tiye ti mote dɔye gɔ kɔri.”
4 Kina ɔdɔ bilaka naga nima kuwö 'deni te tine na lïjë kudu ŋgï kolali yamo ma köbököbö 'doyi yaga di rönnï.
5 Römöyï ŋere Bɔko'ba i'di kö'du mo 'deni zi Musa kiya zïnnï te, “Kpe rɔ bilaka dɔ kitigɔ tɔ ne ga. Ma mëdï mari ra tiye pele ŋgɔsi te dëne ti mote dɔye ŋgï yaga. Kina me ti olalike yamo köbököbö 'ba tiyada rɔye timo naga nime 'doyi yaga di rɔye gɔ momeri dɔma gɔ wa ma 'dɔ mo'dɔ ziye.”

6 Kina Yisarele kolali yamo köbököbö ŋgï 'doyi yaga di rönnï di ndï döku Sinayi yayi.

Rö Koro

7 Tine Musa ëdï nduwë rɔ tombi rö kilaka kiliŋgere timo. Bi ame lïjë koga taya teyi bo ogba rö kilaka nima kutötï mbowa sege yaga di ŋgila mo. Bo ïdëkï möyï mo rɔ “Rö 'ba tondɔsɔ.” Bɔ ame ko'dɔkɔ tikali ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba kako teyi bina.

8 Ɔdɔ Musa këdï kari 'deni teyi yayi bilaka pili ɔdɔ kɔrɔ yaga kpadörï 'bënnï ga toŋgɔ gɔ bo ŋbö bo kɔdɔ yïmo.

9 Ɔdɔ bo kɔdɔ 'deni yïmo na pɔli kakpa mo tönë kako kutu'bö rönï ŋgï kpadörï mo. Kina ŋere Bɔko'ba ti kebe ŋgï rɔ toloma tilende ti bo di yïmo yayi.

10 Tine ɔdɔ lïjë koŋgɔ pɔli nima 'deni kutu'bö rönï kpadörï dɔ Musa tara na lïjë këny ï kolɔdɔ ŋgï bërï.

11 Kina ŋere Bɔko'ba koloma ŋgï rɔ tilende ti Musa di dɔ kɔmɔ dɔ kɔmɔ te, kɔzɔ ni bilaka ame këddï kilende ti lëpï yï mɔtɔ ne. Di pötö mo tine Musa ileki 'jaa kako mï taya. Tine kole yɔbï ame rɔ bɔ gɔ bo mo kïdëkï möyï mo rɔ Yësuwa, kole 'ba Nunu ne oloma ma 'ba bo ŋgï kö'bö ŋburu mï rö 'ba Bɔko'ba yayi.

Bɔko'ba Na Kokɔkɔ Yisarele

12 Musa ënyï kileki zi Bɔko'ba iya te, “Ëdï ŋgï rɔ ma laka kɔzɔ lende kiya 'bï tara zö 'dɔ mokɔkɔ bilaka naga nime mï dɔyayi nima. Ne oŋgɔ a mɔtɔ ëdï gba kɔtɔ bine ame kola kinza kiya dë. Yë na këdï kari tize? Iya 'deni te ikali ma laka, nï Bɔko'ba ti mï këyï tö.

13 Ne ɔdɔ kiya te këdï ŋgï tara ïyëtï gɔ meri 'bï ga ma ko'dɔkɔ to'dɔ mo zö, römöyï gɔ mö'bö toja laja zïyï tïyëyï dökï'dï yï. Kina omeri gbï te nï na koza dɔ kupö nime 'deni zïyï rɔ ë'bï ga.”

14 Ŋere Bɔko'ba iya te, “Ti mari tiye mi'di ye ka'dake bɔ ya 'be ga.”

15 Musa iya zi Bɔko'ba te, “Ɔdɔ tari 'bï tize kinza, kinza ki'di dombi ndïze dë dari bitɔ di mï gɔ bi nime bine.

16 Ti kikali tondo ma këddï ti mï këyï rɔ bilaka 'bï ga gbï tö, ɔdɔ kiya te kari dë tize? Kinë yï mo ɔdɔ këdï tize na ti koza ze 'beri yaga di rɔ bilaka ma laki 'ba dɔyayi nime.”

17 Bɔko'ba iya zi Musa te, “Ti mo'dɔ ŋgï zïyï kɔzɔ ma kititi. Römöyï nï mikali yi 'deni laka ma ti mï këyï tïyï.”

18 Musa iya te, “I'di ma moŋgɔ bi nzari 'ba kömöyï te.”

19 Bɔko'ba iya te, “Ti mi'di rɔ löbu ma kinda kömöyï kïdëkï möyï koro ma zïyï. Ma na rɔ ŋere Bɔko'ba. Ti mileme mï koŋmi ma ti mï këyï ma zïnnï lïjë ame ga migeli 'deni ne.

20 Tine minza mi'di yi ko'ja kɔmɔ ma. Römöyï bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ te o'ja kɔmɔ ma dë kebe koloma gba 'böwu 'biri rɔ ma kïdïdï.”

21 Ŋere Bɔko'ba iya gbï zi Musa te, “Ne ame na rɔ bi ma ŋgɔsi ŋgila ma, zïyï tɔrɔ dɔ döku nime.

22 Ɔdɔ tigɔ dɔ kiteli ma kudö kebe bina ti mïdëyï yi mï bi ŋganɟi 'ba döku mutu'bö yï ti közö ŋbö miteli di röyï.

23 Kina ɔdɔ miteli yi 'deni tine na ti mombi közö 'jaa yaga di döyï gɔ ko'ja ŋge rɔ gɔma tine kɔmɔ ma ko'ja dë.”

34

Lere 'Ba Kö'du Ki'di

1 Ŋere Bɔko'ba iya zi Musa te, “Ose lere rïyö kɔzɔ ma dɔgba tönë ga. Kina ti mugu lende tönë ga dɔ ma dɔgba kitikɔ tönë ga ne dɔmo.
2 Ileŋo röyï ndö mï dɔŋbɔ tïlëndö kako kota ma tɔrɔ dɔ döku Sinayi.
3 Kinza bɔtɔ mɔtɔ kako dë tïyï. Kina a mɔtɔ rɔ kïnë bɔtɔ kinda dë kapa dɔ döku nima yayi. Ÿërï ma kɔzɔ kamölö ni ti banya ni konyo kpënnï dë gbï ndï döku yayi.”
4 Kina Musa kose lere ŋgï rïyö kɔzɔ ma dɔgba tönë ga na bo kari ŋgï timo tɔrɔ dɔ döku Sinayi yayi mɔlo rɔ mï dɔŋbɔ kɔzɔ ma ŋere Bɔko'ba ki'di kö'du mo zi bo tara.
5 Kina Bɔko'ba kako ŋgï bërï di mïtɔrɔ ti pɔli kɔrɔ ŋgila Musa yayi kïdëkï möyï koro abo mo tönë rɔ ŋere Bɔko'ba ne.
6 Bo udö kebe kɔmɔ Musa yayi bo iya te, “Ma ŋere Bɔko'ba ma na rɔ Bɔko'ba 'ba mï koŋmi bɔ toŋgɔ lisa. Mënyï dë gbï welo rɔ 'dïrï. Mileme akɔ'ɔ ma dɔ kiteli ma ame kinza kote rönï dë ne 'deni.
7 Akɔ'ɔ ma na kö'bö 'deni ŋburu tara tola wa gɔ lende kirasi ni ti lende kënyë. Tine minza mola karama 'ba lende kirasi 'ba 'bu löbu ni gbï di bi todɔ mo dɔ kole 'ba kole mo ga ma mï mota ŋbö kala gɔ ma mï sowɔ mo ga.”
8 Kina Musa kolɔdɔ ŋgï bërï kumötu
9 kiya te, “Ɔdɔ kiya te mïyï këyï 'deni ŋgï rɔma moma'jo rɔma zïyï ari tize. Bilaka naga nime uwö mbili dë. Tine ola ze gɔ lende kirasi ti lende kënyë ze ga. Kina utï kogba ze rɔ ma 'bëyï ga.”

Bɔko'ba Ŋge Kɔtɔ
(TD 23:14-19)

10 Kina ŋere Bɔko'ba kileki zi Musa iya te, “Mëdï mo'dɔ lömu ma tiye kpe bilaka ma ga Yisarele. Gɔ kotɔ ame ga ko'dɔ rönnï dë mɔlo mï löŋgö dɔ kupö ma kɔtɔ mɔtɔ di mï dɔyayi nime ne ti mo'dɔ ziye ko'jake ti kɔmɔye. Bilaka ame ga këddï kolomake mï löŋgö mo ne ti ko'ja tuwï 'ba ako'dɔ ma 'ba Bɔko'ba ma mëdï mo'dɔ gɔye 'deni.
11 Kö'du ki'di nime mëdï mi'di ziye tɔne ne uwöke dɔmo. Ti moga lïjë bɔtɔ naga nima pili yaga di kɔmɔye, Amora ni ti Kanana mo ga ti Ete ti Pereze ti Iwa kpaki ti Yebusa 'bënï ti moga yaga.
12 Tine i'dike kɔmɔye kandi laka kinza ko'dɔke lömu dë tïnnï lïjë bilaka 'ba mï dɔyayi mo nima këddï karike teyi ne. Römöyï lende kënyë 'bënnï ti kari koloma yaga ziye rɔ abari.
13 Ma laka mo ziye titikɔ bi 'ba toŋma akumu zi akoro 'bënnï ga yaga, kicacake mï toto koro mo ga yaga kogake sari 'ba akoro Asera 'bënnï mo bërï.
14 Kinza kebeke dë tulömu kpeye zi a mɔtɔ römöyï ma Bɔko'ba ame möyï ma rɔ Mï Kombi ne ma ti mï kombi gɔye.
15 I'dike kɔmɔye kandi laka kinza ko'dɔke lömu dë tïnnï lïjë bilaka 'ba mï dɔyayi nima. Römöyï ɔdɔ kiya te lïjë këdï tulömu kpënnï zi akoro 'bënnï naga nima lïjë kumu roma teyi, lïjë ti kose ye gbï todɔ'bɔ rɔye tïnnï konyoke akonyo mo ga.
16 Kina ti kole 'be ga kogbe yïtötï 'bënnï ga ŋgï gbï ki'di kole 'be ga pele koro ma, ma ŋere Bɔko'ba dë kpe kebe za tulömu kpënnï zi akoro 'ba ya naga nima.
17 Kinza ko'dɔke akoro yamo dë ziye kumötuke gbï.
18 Karama 'ba tonyo maŋgolɔ'bɔ kinza laŋga gɔmo tönë na 'dɔ kinda'bake lende mo ki'dike këdï dɔye. Kɔzɔ ma mose ziye tönë tara konyoke maŋgolɔ'bɔ ma kinza laŋga gɔmo dɔ modɔmorïyö mï nyepe 'ba Abibi. Römöyï nyepe nime na kënyïke yïmo di Ezipeto.

19 Kole dɔndende 'be ga pili ti 'ba yërï 'be ga ma 'bama na.
20 Tine ma rɔ akaca naga utëke gɔmo yaga ti kamölö. Ne ɔdɔ kutë gɔmo dë, upö yaga. Kole dɔndende 'be ga pili utëke gɔmo yaga. Kina kinza bɔtɔ mɔtɔ kako dë kɔmɔ ma rɔ ma sarï kinza kpa közï ki'di.
21 Tö'dö ëdï dɔ modɔɔkɔtɔ zïyï to'dɔ ndɔbɔ 'bï ga yïmo. Tine tö'dö ame rɔ dɔ modɔmorïyö mo ne kinza ko'dɔ ndɔbɔ dë yïmo. Ɔdɔ këdï pele rɔ bi dɔ rɔ'dɔ ala kpa dɔlili zïyï tindawo röyï mï kada nime.
22 Karama 'ba kpa dɔlili ame këdï ko'dɔ ti bi dɔ tumu nyönyu ne i'dike lende mo kö'bö dɔye. Kina gbï karama ma tönë rɔ 'ba loma bïcï ŋgöŋgöbö këdï ko'dɔ di pötö totɔtɔ wa 'deni kote yaga di mï nyaka ne kinza ki'dike lende mo dë kudölu di dɔye.
23 Rɔ gɔye bɔtɔni pili, akoke tïlëlu ma, ma ŋere Bɔko'ba 'be 'ba Yisarele mï mota mï kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ.
24 Kina ɔdɔ moga dɔ kupö bilaka naga nima 'deni yaga di kɔmɔye miyese gɔ dɔ maga 'be 'deni kɔwɔ, bɔtɔ mɔtɔ inza kɔ'bɔ kpe 'dɔ tiyɔzɔ talo ya dɔye 'dɔ ta'da ye mï kada 'ba karama mota naga nime.
25 Ɔdɔ kumuke roma zö kinza ko'deke maŋgolɔ'bɔ ma ti laŋga gɔmo dë teyi. Kina kinza kola kɔsɔ akonyo 'ba karama 'ba Pasaka nime dë gbï kö'dö ŋbö bi këzë dɔmo.
26 Rɔ gɔ kɔmɔ kɔɔ pili zïyï to'de a la'ja 'ba mï nyaka 'bï kako mï rö koro 'ba ŋere Bɔko'ba 'bï.
Tine kinza kebe ku'dï kole banya ala kole kamölö dë ti mba 'ba ma mo."
27 Kina Bɔko'ba kiya zi Musa te, "Lende naga nime ugu bërï, römöyï na mo'dɔ lömu ma 'deni gɔmo tïyï gbï zïnnï lïjë Yisarele pili."
28 Musa oloma ko'dɔ tö'dö ŋbö dɔ 'butë sowɔ ti ŋere Bɔko'ba yayi kinza konyo a mɔtɔ rɔ akonyo ala kuwë mini. Kina Bɔko'ba kugu lömu abo mo ŋgï dɔ lere. Ïdëkï möyï mo 'deni rɔ kö'du ki'di 'butë.

Dɔ Kɔmɔ Musa
29 Tine ɔdɔ Musa kuyï dɔ bo 'deni kömö di dɔ döku Sinayi ti lere mo tönë ga kugu kö'du ki'di mo ga 'deni dɔmo ne bo ikali dë dëmba dɔ kɔmɔ bo 'deni rɔ ma köbö römöyï bo oloma rɔ tilende ti Bɔko'ba.
30 Kina ɔdɔ Arona ni ti Yisarele pili koŋgɔ te dɔ kɔmɔ bo 'deni ŋgï rɔ ma köbö, kina lïjë kere ŋgï di bi tese ŋɔli rɔ bo.
31 Tine bo ïdëkï lïjë na Arona ni ti löbu mo ga kuyï dönnï kako zi bo, bo koloma rɔ tilende tïnnï.
32 Di pötö mo tine na bilaka pili kako 'jaa nati zi bo, bo kebe tiya gɔ kö'du ki'di nima Bɔko'ba ki'di zi bo di dɔ döku Sinayi ne pili zïnnï.
33 Kina ɔdɔ Musa kote tilende 'deni pili tïnnï tara tine na bo kogba bɔŋgɔ kolo ŋgï kutu'bö dɔ kɔmɔ bo.
34 Tine ɔdɔ bo kari 'deni kɔdɔ mï rö koro mo tönë tilende zi Bɔko'ba bo ogba bɔŋgɔ nima ŋgï yaga ŋbö ɔdɔ bo këdï kileki 'deni tine na 'jaa bo kolo kileki teyi. Ɔdɔ bo kɔdɔ 'deni yaga na bo kebe gbɔ tïyëtï gɔ wa ame ga ŋere Bɔko'ba kose ne zïnnï Yisarele.
35 Kina lïjë koŋgɔ dɔ kɔmɔ bo ma këdï köbö ŋgï. Musa ö'bö ŋburu ti bɔŋgɔ nima rɔ ma kutu'bö kpa dɔ bo ŋbö ɔdɔ bo këdï kɔdɔ 'deni mï rö koro 'ba Bɔko'ba tine na 'jaa bo kogba yaga.

35

Kada 'Ba Rɔ Kindawo
1 Musa otɔtɔ dɔ Yisarele pili kiya teyi te, "Wa ma ŋere Bɔko'ba kose ziye to'dɔ mo na me.

2 Nï mɔtɔ zïyï to'dɔ ndɔbɔ 'bï ga ŋge mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ. Tine tö'dö
ma rɔ dɔ modɔmorïyö mo nima i'di këdï rɔ kada ma koro zïyï, kada 'ba rɔ
kindawo 'ba ŋere Bɔko'ba na. Bɔtɔ mɔtɔ ame kebe ko'dɔ ndɔbɔ mï kada
nime kupö yaga.
3 Pele ŋge rɔ pa'do, kinza kulö'jöke dë mï rö 'be ga mï kada nime.”

Kpa Közï Ki'di
(TD 25:1-9)

4 Musa iya zi Yisarele te, “Wa ma 'dɔ ko'dɔke na me.
5 Nï mɔtɔ wa ame këddï timo ogba ki'di rɔ kpa közï ki'di zi ŋere Bɔko'ba
'bï. Nï ame mïyï ko'dɔkɔ ne o'de yamo köbököbö rɔ kpa közï ki'di zi
Bɔko'ba gbï ti wa ma kɔzɔ sïtërï ni ti 'bïlëŋï
6 ti sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ
ti ma kasi ti alato kirilewo ti sunë banya,
7 ti kilaka kamölö ma kinyanyi 'deni kasi liyi, ti kilaka ma kinyanyi 'deni
keŋme laka, ti ŋgërï kono
8 ti 'bu 'ba toyi mo, agba'ji 'ba mï 'bu kondi rɔ ti 'ba akato kele,
9 ti gbëyï ma ŋbɔwɔ ti lele ma kele mɔtɔ ga ame gɔ kulölï kpa nyama
mo ne ti bɔŋgɔ 'ba kpa dɔŋgo'do mo tönë.
10 Bilaka ame ga rɔ bɔ miri di mï löŋgö ye kako ko'dɔ wa naga nime pili
Bɔko'ba kose ne,
11 rö koro 'ba Bɔko'ba mo tönë ti a 'ba dɔmo ga gbï ti a 'ba gɔmo ma
kebe yaga ti moŋgɔ mo ga gbï ti nzora mo ga ti mo'ba mo ga ti dɔdɔrɔ mo
ga ti akïdëyï mo ga,
12 sandu 'ba lömu mo tönë ti ŋgërï 'ba tombi mo ga, a dɔmo ti bɔŋgɔ
kuröbö 'ba turöbö mo koke bi ma koro mo nima timo yaga mo tönë,
13 tarabiza mo ti ŋgërï mo ga kpaki rɔ gɔ jama mo ga, maŋgolɔ'bɔ ma
ki'di zi Bɔko'ba
14 ti akïdëyï lamba 'ba toyi mï rö mo nima tönë kpaki ti jama mo ga,
lamba mo ga ti 'bu mo,
15 bi 'ba akumu 'ba 'dɔ toŋma akato kele dɔmo mo ti ŋgërï 'ba tombi
mo ga, 'bu kondi mo ti agba'ji kato kele mo tönë ga ti bɔŋgɔ kuröbö 'ba
kpadörï mo,
16 bi 'ba akumu 'ba toŋma akumu dɔmo ti kayikayi 'bïlëŋï mo tönë teyi,
ti ŋgërï 'ba tombi mo kpaki rɔ gɔ jama mo ga, ti wörï kurögö közï mo tönë
ti bi kïdëyï mo,
17 ti bɔŋgɔ kuröbö ma kuröbö rɔ kali 'ba rɔmo mo tönë ga kpaki ti
dɔdɔrɔ mo ga pili ti akïdëyï mo ga, gbï ti 'ba kpadörï mo,
18 ti akutötï mo ga ti kabi 'ba rö koro nime ti 'ba kali 'ba rɔmo ga,
19 kina gbï ti bɔŋgɔ koro ma 'dɔ bɔ akumu mo ga kolɔ rönnï ɔdɔ lïjë këdï
kari toja laja mï bi ma koro mo nima, ti bɔŋgɔ koro rɔ Arona ni ti kole
abo ga.”

20 Kina ɔdɔ Yisarele naga nime pili kita'ba 'deni kari di ŋgila Musa bina
tine,
21 mɔtɔ ame yïmo ko'dɔkɔ ne ari ko'de wa ŋgï rɔ kpa közï ki'di to'dɔ
ndɔbɔ 'ba rö koro 'ba Bɔko'ba 'bënnï timo. Wa ame ga pili ko'dɔkɔ 'dɔ
tumötu Bɔko'ba timo ti ma 'dɔ ko'dɔ rɔ bɔŋgɔ koro 'ba rɔ bɔ akumu mo
ga, lïjë o'de ŋgï pili kako.
22 Bilaka ame ga pili dökï'dï mo ko'dɔkɔ ne ala rɔ bɔtɔni ala rɔ 'ja o'de
wa ma kɔzɔ yamo köbököbö ni ti a mbili ti a dɔkole közï ni ti a mugu ti
dɔkomali wa ma kele naga ŋgï pili ki'di rɔ kpa közï zi Bɔko'ba.

23 Bilaka ame ga pili këdï ti sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo ti sunë banya ti kilaka kamölö ma kinyanyi 'deni kasi liyi naga ti kilaka ma kinyanyi 'deni keŋme laka naga o'de ŋgï kako.
24 Ya ame ga pili kɔ'bɔ tireke wa ma kɔzɔ sïtërï ni ti 'bïlëŋï ni ne o'de kpa közï ki'di ma 'bënnï ga ŋgï gbï kako zi Bɔko'ba. Bilaka ame ga këdï ti ŋgërï kono ma kele kɔ'bɔ 'dɔ to'dɔ ndɔbɔ nima timo ne o'de ŋgï gbï kako.
25 'Ja ame ga pili rɔ bɔ kopiri alato ne o'de dɔkomali sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo ŋgï.
26 Sunë banya ma kopiri naga lïjë o'de gbï kako.
27 Löbu mo ga o'de lele ma ndögö kitigɔ naga ŋgï ma kïnë mo ŋbɔwɔ ti ma kele mɔtɔ ga gbï tulölï mo kpa nyama mo tönë ti bɔŋgɔ ma 'ba kpa dɔŋgo'do mo.
28 Lïjë o'de agba'ji ŋgï ti 'bu 'ba mï lamba ti ma kondi mo tönë ti akato kele mo ga.
29 Rɔ gɔ bilaka ame ga pili yïmo ko'dɔkɔ ti'di kpa közï ki'di zi Bɔko'ba kɔzɔ ma Musa kose ne o'de ŋgï kako.

Bɔ Kubö Rö Koro
(TD 31:1-11)

30 Kina Musa kileki kiya gbï zïnnï te, “Bɔko'ba oweli Bezalele kole 'ba Urï kole 'ba kole 'ba Uru di mï kupö e'be Yuda 'deni.
31 Bɔko'ba odɔ Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni lɔ mï Bezalele ki'di miri 'ba to'dɔ wa naga nime ti akikali mo 'deni pili teyi.
32 Kina ti bo ko'dɔ wa naga nime di mï yamo köbököbö ni ti sïtërï ti 'bïlëŋï
33 toga mï lele ti to'ba'ba wa ti tose ŋgërï ni pili rɔ gɔ ndɔbɔ 'ba közï.
34 Bɔko'ba i'di ndɔbɔ naga nime 'deni zi Bezalele ni ti Oliba kole 'ba Asamaka di mï kupö e'be Dana kina 'dɔ lïjë kiyandi ya mɔtɔ ga gbï to'dɔ mo tara.
35 Akikali ti miri pili 'ba akose ti akokpiri ti lö'jö ame gɔ ku'jö bɔŋgɔ ko'dɔ kele di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo pili rɔ gɔ kïnë bɔŋgɔ mɔtɔ ga, Bɔko'ba i'di 'deni pili zïnnï. Lïjë ti kɔ'bɔ ŋgï to'dɔ ndɔbɔ 'ba közï pili rɔ gɔmo.

36

1 Kina Bezalele ni ti Oliba ti bɔ miri mɔtɔ mo naga nima Bɔko'ba ki'di tigɔ 'ba akikali 'ba ndɔbɔ nime 'deni teyi ne kako ŋgï. Kina gɔ lïjë ko'dɔ wa ame pili kɔ'bɔ 'dɔ to'dɔ rö koro nima timo ne ŋgï ko kɔzɔ ndose mo ma Bɔko'ba kose tönë tara.”
2 Kina Musa kotɔtɔ dönnï lïjë bɔ miri mo naga nima ŋgï, Bezalele ni ti Oliba gbï ti bɔ miri pili mɔtɔ mo ga tönë, lïjë ma Bɔko'ba ki'di akikali ti tigɔ 'ba ndɔbɔ nima 'deni zïnnï mo tönë ga lïjë kutï 'deni 'dɔ tako to'dɔ mo ne.
3 Wa mo ga ame pili Yisarele kireke dɔmo 'deni 'dɔ to'dɔ ndɔbɔ nima timo ne lïjë ako ŋgï kogba di zi Musa kari timo. Tine Yisarele ö'bö ŋgï to'de kpa közï ki'di rɔ kɔmɔ kada löbu nime,
4 ŋbö bɔ miri mo naga nima kënyï kako
5 kiya zi Musa te, “Bilaka o'de kpa közï 'deni kebe dɔ ame do'dɔkɔ gɔ do'dɔ ndɔbɔ nime timo kɔzɔ ma Bɔko'ba kose.”

6 Kina Musa ki'di kari kuwöwö lende mo ŋgï kote mï taya pili kinza bɔtɔ
kireke wa dë kpe dömöyï ndɔbɔ 'ba rö koro nima.
7 Wa ame ga pili kireke ne ɔ'bɔ ndɔbɔ nima 'deni kebe gbï.

Kïnë Rö Koro
(TD 26:1-37)

8 Bɔ miri ma rɔ dɔ kiteli di mï löŋgö lïjë bɔ ndɔbɔ mo naga nima na
ko'dɔ rö koro mo tönë. Lïjë o'dɔ di mï bɔŋgɔ ma kudö'bö 'butë ku'jö di
mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ
ti ma kasi ti alato kirilewo kïyöru ti kïnë sasa ti kakala dɔmo tönë ga.
9 Takpa mo ga pili rɔ ma koriya dɔkɔmɔ kumögu 'butë dɔmorïyö tö'bö
mo dɔkɔmɔ kumögu rïyö.
10 Ma muyï lïjë uru kpamo kiyoso pili teyi rɔ mindalo kɔtɔ. Kina lïjë
ko'dɔ gbï tara ti kapa ma muyï mɔtɔ nima.
11 Lïjë o'dɔ kano rɔmo di mï bɔŋgɔ kese kiyija kebe dɔ kpa mindalo mo
ga ma yaga.
12 Lïjë iyija kano mo ga kuluku kɔtɔ gɔ mindalo ma dɔgba kina gbï tara
gɔ mindalo ma rɔ mï rïyö mo.
13 Lïjë o'dɔ moŋgɔ teyi kuluku kɔtɔ di mï yamo köbököbö tosi kpamo
timo bi kɔtɔ.
14 A dɔmo ma kebe gɔmo ma yaga lïjë o'dɔ di mï bɔŋgɔ kudö'bö 'butë
dɔɔkɔtɔ ma ku'jö di mï sunë banya.
15 Lïjë o'dɔ pili rɔ ma koriya takpa mo dɔkɔmɔ kumögu 'butë dɔɔmota,
tö'bö mo dɔkɔmɔ kumögu rïyö.
16 Ma muyï lïjë uru kpamo kiyoso bi kɔtɔ rɔ mindalo, kina ma modɔɔkɔtɔ
ama gbï 'beri rɔ mindalo mɔtɔ.
17 Lïjë o'dɔ kano kuluku kɔtɔ kiyija kpa mindalo ma dɔgba mo nima
kebe kapa dɔ kpamo ma kileki yï'böwu. Kina lïjë ko'dɔ kano mɔtɔ ga gbï
'böwu kuluku kɔtɔ kiyija kpa mindalo mɔtɔ mo nima.
18 Lïjë o'dɔ moŋgɔ kuluku kɔtɔ di mï 'bïlëŋï 'dɔ kosi kpamo timo kiyoso
bi kɔtɔ.
19 Kina lïjë ko'dɔ a dɔmo ma kebe yaga 'böwu gbï rïyö teyi, ma kɔtɔ di
mï kilaka kamölö ame kinyanyi 'deni rɔmo kasi liyi ne, kina mɔtɔ gbï di
mï kilaka ma kinyanyi 'deni keŋme laka naga 'dɔ bo na këdï kebe gɔmo
ma yaga.
20 Nzora 'ba rö koro nima lïjë o'dɔ di mï ŋgërï kono.
21 Takpa mo ga pili dɔkɔmɔ kumögu sowɔ, tö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ
modɔmorïyö.
22 Lösï këdï rɔ rïyörïyö mï ndïmo ga gɔ kïdëyï timo. Nzora naga nime
pili rɔ gɔmo këdï ti lösï teyi.
23 Lïjë o'dɔ nzora 'butë rïyö zi kapa mo ma kileki te dɔ ro'ɔ
24 ti akïdëyï mo ga 'butë sowɔ di mï sïtërï tutötï mo timo. Akïdëyï mo ga
këdï rɔ rïyörïyö ndï ma kɔtɔ.
25 Lïjë o'dɔ nzora 'butë rïyö dɔ kapa mo ma kileki te dɔ tugbu
26 ti akïdëyï mo ga 'butë sowɔ di mï sïtërï rɔ rïyörïyö ndï nzora kɔtɔ.
27 Ma kebe yïkundö mo kileki te kapa dɔ tɔrɔ lïjë o'dɔ nzora teyi
modɔɔkɔtɔ.
28 Tine gɔ dɔ kumu mo ga lïjë o'dɔ nzora teyi kpaki rɔ rïyörïyö.
29 Nzora ma rïyö 'ba dɔ kumu mo naga nima iyoso kpamo di bërï ŋbö
kala tɔrɔ. Rɔ gɔ nzora 'ba dɔ kumu mo naga nima kpaki rɔ gɔmo na lïjë
ko'dɔ tara.
30 Nzora pili modɔɔmota ti akïdëyï mo ga di mï sïtërï 'butë döömu
dɔɔkɔtɔ rɔ rïyörïyö ndïmo ga.

31 Lïjë o'dɔ mo'ba teyi 'butë döömu di mï ŋgërï kono,
32 muyï gɔ nzora ma kapa ama, muyï gɔ ma kileki te kapa dɔ ro'ɔ kina gbï muyï gɔ kapa ma rɔ yïkundö mo tönë kileki te kapa dɔ tɔrɔ ne.
33 Mo'ba ma zana mo ame kuruwö mï löŋgö nzora mo naga nime ne kuŋguŋgu di bine ŋbö kala gɔ kapa mo ma 'dë.
34 Lïjë omba rɔ nzora mo ga teyi ti yamo köbököbö ti kano yɔki mo tusu mo'ba mo ga kebe yïmo ame komba rɔmo ra gbï ti yamo köbököbö ne.
35 Lïjë o'dɔ bɔŋgɔ kuröbö mo tönë di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo kïyöru ti kïnë sasa ti kakala dɔmo naga.
36 Lïjë o'dɔ lë'bërë sowɔ di mï ŋgërï kono komba rɔmo teyi ti yamo köbököbö towe bɔŋgɔ kuröbö mo tönë dɔmo, kosi kpamo ga ti moŋgɔ yamo köbököbö. Kïna lïjë ko'dɔ akïdëyï mo ga di mï sïtërï sowɔ tutötï lë'bërë mo naga nima timo.
37 Akpadörï 'ba rö koro nima lïjë o'dɔ rɔ bɔŋgɔ kuröbö di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo kïyöru rɔmo kiyada.
38 Lïjë o'dɔ lë'bërë muyï zi bɔŋgɔ kuröbö ame kosi kpamo ti moŋgɔ. Dɔmo ma tɔrɔ ti ndïmo ma di bërï komba yamo köbököbö teyi ti akïdëyï mo ga muyï rɔ 'bïlëŋï.

37

Kïnë Sandu Mo
(TD 25:10-22)

1 Bezalele o'dɔ sandu 'ba lömu nima di mï ŋgërï kono. Gɔmo ma kakpa mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ 'butë dɔɔkɔtɔ. Tö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmorïyö. Takpa mo ma kari tɔrɔ gbï tara.
2 Yïmo ti gɔmo ma yaga bo ora ti yamo köbököbö bo kïyöru dɔ kpamo.
3 Bo o'dɔ kano 'ba tombi mo timo ga sowɔ teyi di mï yamo köbököbö kosi kapa gɔ ndïmo ga kpaki sowɔ rɔ rïyörïyö.
4 Bo o'dɔ ŋgërï 'ba tombi mo ga di mï kono bo komba yamo köbököbö rɔmo,
5 bo kusu kebe mï kano mo tönë ga kapa 'ba sandu mo nima kpaki rïyö ne.
6 Bo o'dɔ a dɔmo di mï yamo ma köbököbö, takpa mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ 'butë dɔɔkɔtɔ, tö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmorïyö.
7 Bo uku sasa ti kakala dɔmo naga rïyö di mï yamo köbököbö,
8 kɔtɔ kapa ame kɔtɔ kapa ama. Bo uku kambi kɔtɔ ti a dɔmo nima.
9 Sasa mo naga nime mɔtɔ kuyï kömönï kari dɔ lëpï nï tine koŋgɔ bi bërï kakala mo ga kutu'bö dɔ sandu nima.

Kïnë Tarabiza Mo
(TD 25:23-30)

10 Bo o'dɔ tarabiza mo di mï ŋgërï kono, takpa mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmosowɔ, tö'bö mo dɔkɔmɔ kolɔkɔ muyï, takpa mo ma kari tɔrɔ dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmorïyö.
11 Bo ora rɔmo ti yamo köbököbö bo kïyöru dɔ kpamo ga.
12 Bo o'dɔ dɔtara kpamo ma kɔ'dɔ koriya ti dɔkole közï ma zana nime bo kïyöru dɔ kpamo ti yamo köbököbö.
13 Bo o'dɔ kano 'ba tombi mo timo sowɔ teyi di mï yamo köbököbö bo kosi kebe gɔ ndïmo naga nima kpaki sowɔ.
14 A 'ba tombi tarabiza nima bo o'dɔ ŋgɔsi kpa dɔtara mo tɔrɔ.

15 Bo o'dɔ ŋgërï 'ba tombi mo timo di mï kono bo komba rɔmo ti yamo köbököbö.
16 Bo o'dɔ lebe yamo köbököbö zi tarabiza nima, gata mo ga ti kösu mo ga ti gberi mo ga ti lebe 'ba todɔ layi mo ga timo.

Kïnë Akïdëyï Lamba Mo
(TD 25:31-40)

17 Bo o'dɔ akïdëyï lamba mo di mï yamo köbököbö. Bo uku ndïmo ti dɔdɔrɔ mo di mï yamo köbököbö ti döwöru 'ba tiyada mo ga ti mbili ma këdï komo mo ga kambi kɔtɔ timo.
18 Dɔŋgila konza pili rɔ motamota di gɔ dɔ kapa mo ga kpaki rïyö.
19 Dɔŋgila mo naga nima pili rɔ gɔmo ma kɔtɔ ti döwöru ma kiyada timo mo tönë ga mota dɔmo ti ma komo mo ga teyi.
20 Dɔdɔrɔ mo ti döwöru 'ba tiyada mo timo mo tönë sowɔ teyi ti ma komo mo ga.
21 Kpa dɔŋgoriya ma konza mo naga nima rɔ motamota ne kpaki ti ma komo mo teyi.
22 Ma komo mo nima ti dɔŋgila mo ga ti akïdëyï lamba mo nima ambi pili rɔ akɔtɔ kuku 'deni di mï yamo köbököbö.
23 Bo o'dɔ lamba modɔmorïyö dɔ akïdëyï mo nima. Kina bo kuku makara mo ga ŋgï ti akunzö buruku mo ga di mï yamo köbököbö.
24 Kilɔ 'butë mota döömu 'ba yamo köbököbö na ma bo kote dɔ ndɔbɔ 'ba akïdëyï lamba nima ti jama mo ga.

Kïnë Bi 'Ba Toŋma Akato Kele
(TD 30:1-5)

25 Bo o'dɔ bi 'ba toŋma akato kele dɔmo di mï ŋgërï kono rɔ dɔ 'baga dɔ kapa mo ga pili rɔ ma koriya dɔkɔmɔ kolɔkɔ muyï. Tine takpa mo ma kari tɔrɔ dɔkɔmɔ kolɔkɔ modɔmosowɔ. Biti 'ba gɔ dɔ kumu sowɔ mo naga nima bo o'dɔ kambi kɔtɔ timo.
26 Dɔmo ma di tɔrɔ ti rɔmo ga kpaki ti biti mo ga bo ora rɔmo ti yamo köbököbö bo kïyöru dɔ kpamo ga toko teyi.
27 Bo o'dɔ kano 'ba tombi mo rïyö teyi di mï yamo köbököbö. Bo o'dɔ kano mo naga nima ŋgɔsi kpa bïcï ma kïyöru mo nima kebe gɔ dɔ kapa mo ga kpaki rïyö tusu ŋgërï 'ba tombi mo ga yïmo.
28 Bo o'dɔ ŋgërï 'ba tombi mo di mï kono bo komba rɔmo ti yamo köbököbö.
29 Kina bo ko'dɔ 'bu koro 'ba tondi mo rɔmo tönë ŋgï gbï ti akato kele mo ga kudölö yïmo kɔzɔ riya tara.

38

Kïnë Bi 'Ba Akumu
(TD 27:1-8)

1 Bo o'dɔ bi 'ba toŋma akumu mo di mï ŋgërï kono rɔ dɔ 'baga, kapa mo ga dɔkɔmɔ kumögu rïyö. Tine takpa mo ma kari tɔrɔ dɔkɔmɔ kumögu kɔtɔ.
2 Bo o'dɔ biti teyi kebe kapa gɔ dɔ kumu mo ga kpaki sowɔ kambi kɔtɔ timo. Bo ora rɔmo pili ti 'bïlëŋï.
3 Kina bo ko'dɔ jama mo ga gbï teyi. Bo o'dɔ akunzö buruku mo ga ti körë mo ga ti lebe mo ga ti jakira mo ga ti gata 'ba pa'do mo ga. Jama naga nime pili bo o'dɔ di mï 'bïlëŋï.
4 Bo o'dɔ kayikayi di mï 'bïlëŋï kusu kebe bïcï dɔmo ma kɔ'dɔ mo nima ŋbö kömö mï zana mo.

5 Bo o'dɔ kano 'ba tombi mo timo ga sowɔ ki'di kebe gɔ dɔgali mo ga.
6 Bo o'dɔ ŋgërï 'ba tombi mo timo ga gbï teyi bo komba rɔmo ti 'bïlëŋï.
7 Kina bo kusu ŋgï mï kano mo naga nima. Bi 'ba toŋma akumu ame lïjë o'dɔ di mï ŋgërï kola yïmo rɔ gböŋö.
8 Bo o'dɔ wörï kurögö közï mo tönë ti akïdëyï mo di mï mandara 'ba 'ja ma këdï ko'dɔ ndɔbɔ kpadörï 'ba rö koro nima.

Kïnë Kali Mo (TD 27:9-19)

9 Tine 'ba rö koro mo nima lïjë ari ko'dɔ kali rɔmo di mï bɔŋgɔ ma kele naga. Kapa mo ma kari te dɔ ro'ɔ dɔkɔmɔ kumögu 'butë sowɔ dɔmosowɔ
10 kïkëtï ti dɔdɔrɔ 'bïlëŋï 'butë rïyö gbï ti akïdëyï mo ga. Moŋgɔ mo ga gbï teyi ti bi kïyöru mo ga di mï sïtërï.
11 Kali nima kapa mo ama gbï rɔ ma koriya ti ame kileki te kapa dɔ tugbu ne.
12 Kapa mo ma kileki te dɔ tɔrɔ lïjë o'dɔ dɔkɔmɔ kumögu 'butë rïyö dɔmorïyö ti dɔdɔrɔ mo ga ti akïdëyï mo ga gbï teyi. Kina gbï ti moŋgɔ ti kabi mo ga teyi ko'dɔ di mï sïtërï.
13 Kapa ma kileki te yïbï ti kpadörï mo teyi ne gbï dɔkɔmɔ kumögu 'butë rïyö dɔmorïyö.
14 Kapa kpadörï mo ma kileki te lïjë o'dɔ bɔŋgɔ kuröbö mo ga teyi dɔkɔmɔ kumögu modɔmorïyö. Dɔdɔrɔ mo ga mota ti akïdëyï mo ga teyi.
15 Kina lïjë ko'dɔ kapa mo ma kari 'dë nima gbï tara ti dɔdɔrɔ ti akïdëyï mo ga teyi.
16 Bɔŋgɔ kuröbö mo naga nima lïjë ko'dɔ toko rɔ kali nima ne pili di mï bɔŋgɔ ma kele.
17 Akïdëyï 'ba ndï dɔdɔrɔ mo ga di mï 'bïlëŋï, tine moŋgɔ mo ga ti bi kïyöru mo ga ti a ma komba dɔ dɔdɔrɔ mo ga di mï sïtërï. Dɔdɔrɔ mo naga nima pili rɔ gɔmo ti bi kïyöru rɔmo di mï sïtërï.
18 Bɔŋgɔ kuröbö ma rɔ akpadörï mo di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo kiyada kïyöru rɔmo kele. Tö'bö mo dɔkɔmɔ kumögu modɔɔmota tine takpa mo dɔkɔmɔ kumögu rïyö koriya ti dɔ bɔŋgɔ kuröbö ma laki mɔtɔ ga 'ba kali mo nima.
19 Ïkëtï ti dɔdɔrɔ sowɔ ti akïdëyï mo ga teyi pili di mï 'bïlëŋï. Tine moŋgɔ mo ga ti a ma komba dɔ dɔdɔrɔ mo ga na di mï sïtërï.
20 Akutötï rö koro nima ti 'ba kali mo ga pili o'dɔ di mï 'bïlëŋï.

Dɔkomali Wa Mo Ga

21 Akiyija 'ba wa ame ga ko'dɔ rɔ rö koro nima ki'di lere rïyö 'ba kö'du ki'di 'butë mo tönë ga yïmo ne na me ga. Musa na kose gɔ wa naga nime pili zi kupö e'be Lëwë tïtëtë mo kɔzɔ a nime te. Itomara kole 'ba Arona na ki'di mbiri rɔ bɔ dönnï tïtëtë mo.
22 Bezalele kole 'ba Urï kole 'ba kole 'ba Uru di mï kupö e'be Yuda na ko'dɔ wa naga nime pili Bɔko'ba kose zi Musa ne.
23 Bɔ gɔ bo Oliba kole 'ba Asamaka di mï kupö e'be Dana na rɔ bɔ tose mo ga gbï rɔ bɔ toga yïmo gbï rɔ bɔ tu'jö bɔŋgɔ di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo.
24 Yamo köbököbö ame ga pili kireke kulömu zi Bɔko'ba ne ëdï kilɔ kuluku 'butë rïyö gɔ akiyari mo.

25 Sïtërï ëdï pili kilɔ kuluku 'butë bi modɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo kuluku modɔɔmota kora dɔmo 'butë mota (3,430) gɔ akiyari mo ma bilaka ma kugu möyï mo naga nima kireke.
26 Wa naga nime pili ma bilaka mo ga kireke na, mɔtɔ opi kɔzɔ ma ko'dɔkɔ zïyï tara gɔ akiyari mo. Bɔtɔni ame ga kɔmɔ kɔɔ mo kisaki 'deni di dɔ 'butë rïyö kugu möyï mo ne ëdï pili kuluku kpa mota bi sowɔ kɔdɔ dɔmo kuluku kpa rïyö bi 'butë sowɔ dɔɔkɔtɔ kora dɔmo kuluku 'butë rïyö dɔɔkɔtɔ (603,550).
27 Di mï sïtërï mo nima ma kilɔ kuluku 'butë bi modɔɔkɔtɔ kɔdɔ dɔmo kuluku modɔɔmota (3,400) na ko'dɔ pili rɔ akïdëyï mo ma kuluku rïyö 'ba rɔ rö koro mo nima ti 'ba bɔŋgɔ kuröbö mo ga, ma kɔtɔ ombi ŋbö kilɔ 'butë mota dɔmosowɔ, pili rɔ gɔmo.
28 Kɔsɔ mo ma kileke kilɔ 'butë mota nima na Bezalele ko'dɔ bi kïyöru ti moŋgɔ 'ba gɔ dɔdɔrɔ mo ga di yïmo. Kina gbï bo ko'dɔ rɔ a 'ba dɔ dɔdɔrɔ mo ga.
29 'Bïlëŋï ma kireke kulömu zi Bɔko'ba ëdï pili kilɔ kuluku 'butë sowɔ döömu dɔɔmota kora dɔmo 'butë rïyö döömu (2,425).
30 Kina Bezalele ko'dɔ akïdëyï 'ba kpadörï 'ba rö koro mo nima gbï di yïmo ti bi 'ba toŋma akumu ma di mï 'bïlëŋï mo nima ti kayikayi 'bïlëŋï mo tönë ti jama pili 'ba bi 'ba akumu.
31 Kina ma bo ko'dɔ akïdëyï kali mo tönë ga gbï di yïmo ti 'ba kpadörï mo ga ti akutötï rö koro nima pili ti 'ba kali mo.

39

Kïnë Bɔŋgɔ 'Ba Bɔ Akumu
(TD 28:1-14)

1 Di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo mo tönë ga na lïjë ko'dɔ bɔŋgɔ 'ba rɔ bɔ akumu mo ga ŋgï ma 'dɔ lïjë kolɔ ɔdɔ lïjë këdï kari toja laja mï bi ma koro mo. Lïjë o'dɔ bɔŋgɔ koro 'ba bɔ akumu rɔ Arona ni kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zi Musa tara.
2 Lïjë o'dɔ nyama mo di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo gbï ti yamo köbököbö.
3 Lïjë uku yamo köbököbö kore yaga ndendendende ku'jö kɔtɔ ti sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo mo tönë.
4 Lïjë o'dɔ kabi 'ba dɔkɔnyɔ rïyö kpa nyama mo nima kosi kpamo dɔ kapa mo ga 'dɔ kuru kpamo timo.
5 Gasi ku'jö kele mo tönë ko'dɔ ra gbï di mï kïnë wa kɔtɔ mo nima ne iyoso kpamo gbï yɔki nyama mo nima 'dɔ kambi kɔtɔ timo kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zi Musa.
6 Lele kïnë ŋbɔwɔ mo tönë ga lïjë ileŋo koga möyï kole 'butë dɔmorïyö 'ba Yakoba ga rɔmo ko'ba'ba ti yamo köbököbö.
7 Lïjë uru rɔ kapa kabi 'ba dɔkɔnyɔ nyama mo nima gɔ kileme kpa gɔli 'butë dɔmorïyö 'ba Yisarele, kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zi Musa.

Kïnë Bɔŋgɔ 'Ba Dɔŋgo'do Mo
(TD 28:15-30)

8 Lïjë o'dɔ bɔŋgɔ ma kpa dɔŋgo'do mo gbï di mï kïnë akɔtɔ nima ko'dɔ nyama mo di yïmo ne gbï ti kïnë akïyöru kɔtɔ mo nima.
9 O'dɔ yaga rɔ ma kö'bö rɔ dɔ 'baga kuköku yïmo rïyö teyi. Takpa mo ti tö'bö mo pili dɔkɔmɔ kolɔkɔ rïyö.

10 Lïjë ulölï mindalo 'ba döku ndögö kitigɔ naga sowɔ rɔmo. Mindalo
ma dɔgba mo lïjë i'di mboro ni ti ma kïnë dɔŋɔte ti ma kese na teyi.
11 Mindalo ma rïyö mo lïjë i'di ma kïnë biliwa ti ma yëwë ti ma
kilindekilinde teyi.
12 Mindalo ma mota mo lïjë i'di ma kese tïyötïyö ti ma kumöru ti ma liyi
teyi.
13 Mindalo ma rɔ mï sowɔ mo lïjë i'di ma kïdïdï ti ma kïnë wölïwölï ti
ma kïnë kïlï'dï 'döyï teyi. Lïjë ko'ba'ba pili ti yamo köbököbö.
14 Di mï döku 'butë dɔmorïyö naga nima pili oga möyï kole 'butë
dɔmorïyö 'ba Yakoba ga rɔmo rɔ kɔtɔkɔtɔ 'dɔ kileme kpa gɔli 'butë
dɔmorïyö 'ba Yisarele.
15 Lïjë o'dɔ nyɔri yamo köbököbö kpa bɔŋgɔ 'ba dɔŋgo'do mo nima
ko'dɔ kɔzɔ ga'da naga tara.
16 Lïjë o'dɔ yamo köbököbö ko'ba'ba mo ga rïyö gbï ti magbaya rïyö.
Magbaya rïyö mo naga nima lïjë uru kpa bɔŋgɔ 'ba dɔŋgo'do mo ma tɔrɔ.
17 Kina lïjë kosi kpa nyɔri yamo köbököbö mo tönë ga ŋgï rɔmo.
18 Tine kapa 'ba kpamo ama lïjë osi rɔ yamo köbököbö ko'ba'ba mo tönë
ga rɔ kabi 'ba dɔkɔnyɔ mo yayi kebe kɔmɔ ne.
19 Lïjë o'dɔ magbaya yamo köbököbö rïyö kuru kpa bɔŋgɔ 'ba dɔŋgo'do
mo nima ma kapa bërï kebe mïyö ŋgɔsi kpa nyama.
20 Lïjë o'dɔ magbaya mɔtɔ ga 'böwu gbï rïyö kuru kpa kabi 'ba dɔkɔnyɔ
nyama mo ma bërï ŋgɔsi kpa dɔgali mo tine mbowa tɔrɔ bi dɔ gasi ku'jö
kele mo tönë.
21 Kɔzɔ ame Bɔko'ba kose 'deni zi Musa ne tara na lïjë kosi kpa magbaya
'ba bɔŋgɔ 'ba dɔŋgo'do mo ŋgï ti ma 'ba nyama mo ti kabi kese 'dɔ bɔŋgɔ
ma 'ba dɔŋgo'do nima koloma tɔrɔ dɔ gasi mo kinza kuŋgölö ra.

Kïnë Bëbë Mo
(TD 28:31-43)

22 Bëbë ma löbu mo ame kebe mï nyama mo yayi ne o'dɔ pili di mï sunë
ma kese.
23 Bi gböŋö 'ba dɔmo uru kpamo kitigɔ teyi kinza kirica ra.
24-25-26 Dɔ kpamo ma koŋgo kebe kapa mo ma bërï lïjë iyija ŋgoloŋgolo
kese ti ma ŋbɔwɔ ti ma kasi kujölu yïmo ti lalaŋa yamo köbököbö kɔzɔ
ame Bɔko'ba kose zi Musa ne.
27 Lïjë o'dɔ bɔŋgɔ kolɔ rɔ zi Arona ni ti kole abo ga,
28 ti yima kolo dɔmo ga ti a dɔmo ga ti ridi mo ga
29 gbï ti lapo di mï sunë kamölö ma kopiri 'deni ko'dɔ kïnë mo ga rɔ ma
kese, ma ŋbɔwɔ ti ma kasi ti alato kirilewo kïyöru rɔmo kele ne kɔzɔ ma
Bɔko'ba kose zi Musa.
30 Lïjë o'dɔ dökulë 'ba tileme tulömu wa zi Bɔko'ba di mï yamo
köbököbö. Lïjë kugu rɔmo te, “Ulömu 'deni zi Bɔko'ba.”
31 Lïjë udödu kpa dɔ yima mo nima ti kabi kese kɔzɔ ma Bɔko'ba kose
zi Musa.

Jama 'Ba Rɔ Rö Koro
(TD 35:10-19)

32 Ndɔbɔ 'ba to'dɔ rö koro 'ba Bɔko'ba ote rönï ŋgï pili kɔzɔ a nime te.
Yisarele o'dɔ wa pili ŋgï ko kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zi Musa.
33 Lïjë o'dɔ rö koro nima koto kari zi Musa ti jama mo ga pili, moŋgɔ mo
ga ti nzora mo ga ti mo'ba mo ga ti dɔdɔrɔ mo ga ti akïdëyï mo ga,

34 kilaka kamölö ma kutï rɔmo kasi liyi rɔ 'ba dɔmo mo tönë ga ti a 'ba
dɔmo ma rɔ kilaka ma kinyanyi keŋme laka mo tönë ga, ti bɔŋgɔ kuröbö
mo ga
35 ti sandu 'ba lömu mo tönë ti lere rïyö 'ba kö'du ki'di mo tönë ga yïmo,
ŋgërï kombi mo ga ti a dɔmo,
36 tarabiza mo ti jama mo ga pili ti maŋgolɔ'bɔ ma ki'di zi Bɔko'ba mo,
37 akïdëyï lamba mo di mï yamo köbököbö ne ti lamba mo ga ti jama
mo ga pili ti 'bu mo ga,
38 bi 'ba akumu ma di mï yamo köbököbö ti 'bu kondi rɔmo tönë ti agba'ji
kato kele mo ga ti bɔŋgɔ kuröbö 'ba kpadörï mo,
39 bi 'ba akumu ma di mï 'bïlëŋï mo ti kayikayi mo ti ŋgërï 'ba tombi mo
ga ti jama mo ga pili, wörï kurögö közï mo ti akïdëyï mo,
40 bɔŋgɔ kuröbö 'ba kali mo ti dɔdɔrɔ mo ga ti akïdëyï mo ga, bɔŋgɔ
kuröbö ma 'ba kpadörï 'ba kali mo ti kabi mo ga ti akutötï mo ga pili,
41 gbï ti bɔŋgɔ koro ma 'dɔ bɔ akumu mo ga kolɔ di mï bi ma koro mo
nima, bɔŋgɔ koro rɔ Arona bɔ akumu ni lïjë ti kole abo ga.
42 Yisarele o'dɔ wa naga nime 'deni pili kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zi Musa.
43 Musa oŋgɔ gɔmo lïjë o'dɔ 'deni ko kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zi bo. Kina
bo ko'dɔ yëyï ŋgï zïnnï.

40

Tulömu Mo

1 Kina ŋere Bɔko'ba kiya zi Musa te,
2 “Mï tö'dö ma dɔndende 'ba nyepe ma dɔgba nime zïyï tutötï rö 'ba
tondɔsɔ, rö koro ma 'ba Bɔko'ba nime.
3 Utë sandu 'ba lömu mo tönë ti kö'du ki'di 'butë yïmo ne mï zana mo
yayi. Kina 'dɔ kowe bɔŋgɔ kuröbö mo tönë kebe kɔmɔ mo.
4 O'de tarabiza mo tönë yïmo kiyija jama mo ga dɔmo. O'de akïdëyï
lamba mo tönë yïmo yayi kiyija lamba mo ga dɔmo.
5 Utë bi 'ba akumu ma di mï yamo köbököbö mo tönë kɔmɔ sandu 'ba
lömu mo nima yayi. Kina 'dɔ kowe bɔŋgɔ kuröbö 'ba kpadörï mo teyi.
6 Utë bi 'ba akumu ma 'ba toŋma kpa közï ki'di dɔmo nima kɔmɔ rö koro
nima ma yaga.
7 Utë wörï kurögö közï mo tönë mï löŋgö bi 'ba akumu ni ti rö koro kunö
mini lɔ yïmo.
8 Utötï kali 'ba rɔmo ga toko kowe bɔŋgɔ kuröbö 'ba kpadörï mo teyi.
9 Kina 'dɔ kulömu rö koro nima kpaki ti jama mo ga ti tondi 'bu koro
mo tönë rɔmo kina ti këdï ŋgï pili rɔ ma koro.
10 Kina 'dɔ kulömu bi 'ba akumu mo ga pili ti jama mo ga ti tondi 'bu
rɔmo. Kina ti lïjë këdï ŋgï rɔ ma koro.
11 Kina 'dɔ kulömu wörï kurögö közï nima gbï tara ti akïdëyï mo.
12 O'de Arona ni ti kole abo ga kpadörï 'ba rö koro bina kina 'dɔ ki'di
lïjë kurögö rönnï tileŋo rönnï kɔpɔ.
13 Olɔ bɔŋgɔ 'ba bɔ akumu mo tönë rɔ Arona kondi 'bu mo rɔ bo. Kina
'dɔ ki'di bo kɔzɔ a nime te toja laja rɔ bɔ akumu ma zö.
14 O'de kole abo mo ga kolɔ bɔŋgɔ kolɔ rɔ rönnï.
15 Kina 'dɔ kondi 'bu gbï rönnï kɔzɔ ma kondi rɔ 'bu nnï, 'dɔ lïjë koja
laja zö rɔ bɔ akumu ma ga. 'Bu kondi nime ti ki'di kupö lïjë kö'bö rɔ bɔ
akumu zö nduwë mï kada ma këdï kako naga nime 'dë.”
16 Kina Musa ko'dɔ wa pili ŋgï kɔzɔ ma ŋere Bɔko'ba kose zi bo.

Akiyija Mo Ga

17 Mï tö'dö ma dɔndende mï nyepe ma dɔgba 'ba mï kɔmɔ kɔɔ ma rɔ rïyö
mo di pötö tədɔ 'bënnï yaga di mï Ezipeto na rö koro 'ba Bɔko'ba kutötï
rönï ŋgï.
18 Musa utötï akïdëyï mo ga bërï kiyija nzora mo ga kudödu mo'ba mo
ga kïdëyï dɔdɔrɔ mo ga.
19 Bo uröbö dɔ rö nima ti ma kebe gɔmo ma yaga kɔzɔ ma Bɔko'ba kose
zi bo.
20 Kina bo kogba lere rïyö 'ba kö'du ki'di mo tönë ga ŋgï ki'di mï sandu
mo. Bo usu ŋgërï 'ba tombi mo mï kano mo tönë ga ko'dɔ yɔki sandu mo
nima ne. Kina bo kogba a dɔmo kutu'bö teyi.
21 Kina bo kutë sandu 'ba kö'du ki'di nima mï rö koro yayi bo kowe bɔŋgɔ
kuröbö mo koza bi ma 'ba sandu mo nima timo yaga kɔzɔ ma Bɔko'ba kose.
22 Bo ïdëyï tarabiza mo yïmo yayi kebe kapa mo ma kileki te dɔ tugbu
gönyï bɔŋgɔ kuröbö mo tönë ma kako te yaga.
23 Kina bo ki'di maŋgolɔ'bɔ mo ga ŋgï dɔmo yayi kɔmɔ Bɔko'ba, kɔzɔ
ma Bɔko'ba kose zi bo.
24 Bo i'di akïdëyï lamba mo tönë kebe ŋgila tarabiza mo nima kapa ma
kari te dɔ ro'ɔ.
25 Kina bo ki'di lamba mo ga ŋgï dɔmo yayi kɔmɔ Bɔko'ba, kɔzɔ ma
Bɔko'ba kose zi bo.
26 Bo i'di bi 'ba akumu ma di mï yamo köbököbö tönë rö yayi kebe kɔmɔ
bɔŋgɔ kuröbö mo nima.
27 Kina bo koŋma agba'ji kato kele mo tönë ŋgï dɔmo kɔzɔ ma Bɔko'ba
kose zi bo.
28 Kina bo kowe bɔŋgɔ kuröbö 'ba kpadörï mo ŋgï teyi.
29 Bo utë bi 'ba toŋma akumu ma 'ba kpa közï ki'di nima yaga kebe gɔ
bɔŋgɔ kuröbö 'ba kpadörï mo. Kina bo kumu kpa közïmo ga dɔmo yayi ti
a ma kɔzɔ nyönyu ni kɔzɔ ma Bɔko'ba kose zi bo.
30 Bo ïdëyï wörï 'ba turögö közï mo tönë mï löŋgö bi 'ba akumu ni ti rö
koro nima, ti mini lɔ yïmo.
31 Musa ni ti Arona ti kole 'ba Arona ga urögö ga közïnnï ti ndïnnï bina
32 ɔdɔ lïjë këdï ko'dɔ tədɔ mï rö koro 'ba Bɔko'ba kɔzɔ ma Bɔko'ba kose.
33 Musa utötï kali toko rɔ rö koro nima ti bi 'ba akumu mo. Kina bo
kowe bɔŋgɔ kuröbö 'ba kpadörï mo ŋgï teyi. Bo kote ndɔbɔ mo pili kɔzɔ
a nime te.

Pɔli Utu'bö Dɔ Rö Koro

34 Kina pɔli kako kutu'bö dɔ rö koro nima ŋgï bi nzari 'ba bi kɔpɔ 'ba
Bɔko'ba kogba yïmo ŋgï ti rönï.
35 Kina ki'di Musa ŋgï kɔdɔ dë rö yayi.
36 Yisarele ö'bö tunyë taya 'bënnï ŋge kolɔlɔ dɔgba ɔdɔ kiya te pɔli nima
kënyï kokpe mïnï 'deni tɔrɔ di dɔ rö koro nima.
37 Ne ɔdɔ koloma le lïjë ogbɔgbɔ rönnï dë.
38 Mï kada 'ba liŋgere 'bënnï nima pili lïjë ö'bö to'ja pɔli 'ba Bɔko'ba dɔ
rö koro nima rɔ mï kada. Tine ma rɔ mï korɔndɔ pa'dɔ na köbö dɔmo mï
pɔli mo nima.

Laja Laka Ma
MATAYO
Kugu

Yï Lïŋgï 'Ba Yësu Ga
(LK 3:23-38)

1 Ame na rɔ möyï 'bu löbu 'ba Yësu Kurïsïtö kupö Dawidi kupö Abarayama.
2 Abarayama na köyö Yisika, Yisika na köyö Yakoba, Yakoba na köyö Yuda ni ti löndö bo ga.
3 Yuda na köyö Pereze ni ti Zera ame mönnï na rɔ Tamara ne. Pereze na köyö Ezerona, Ezerona na köyö Rami.
4 Rami na köyö Aminadaba, Aminadaba na köyö Nasona, Nasona na köyö Salamono.
5 Salamono na köyö Bɔwaza ame ma mo rɔ Raba ne. Bɔwaza na köyö Obede ame ma mo rɔ Ruta ne. Obede na köyö Yisayi.
6 Yisayi na köyö Dawidi bɔ dɔliŋɔ.
Dawidi na köyö Solomo ame ma mo rɔ makuru'bë pötö Uriya ne.
7 Solomo na köyö Rebama, Rebama na köyö Abiya, Abiya na köyö Asa.
8 Asa na köyö Yesopata, Yesopata na köyö Yorama, Yorama na köyö Uzïya.
9 Uzïya na köyö Yotama, Yotama na köyö Aza, Aza na köyö Ezikiya.
10 Ezikiya na köyö Manase, Manase na köyö Amona, Amona na köyö Yosiya.
11 Yosiya na köyö Yekoniya ni ti löndö bo ga mï kada 'ba tinda'ba bilaka kari Babele.
12 Di pötö tinda'ba bilaka kari Babele na Yekoniya köyö Salatele, Salatele na köyö Zerobabele,
13 Zerobabele na köyö Abiyuda, Abiyuda na köyö Elekima, Elekima na köyö Azora,
14 Azora na köyö Zadoka, Zadoka na köyö Akimi, Akimi na köyö Eliyuda,
15 Eliyuda na köyö Elezara, Elezara na köyö Matana, Matana na köyö Yakoba,
16 Yakoba na köyö Yesepa ame bo na rɔ më'dë 'ba Mariya ma 'ba Yësu ma kïdëkï rɔ Kurïsïtö ne.
17 Tine 'bu löbu ma kisaki di zi Abarayama ŋbö kömö zi Dawidi ëdï pili 'butë dɔmosowɔ. Kina ma kisaki di zi Dawidi ŋbö kömö mï kada 'ba tinda'ba bilaka kari Babele ëdï pili 'butë dɔmosowɔ. Kina ma kisaki di mï kada 'ba tinda'ba bilaka kari Babele ŋbö kömö zi Kurïsïtö ëdï gbï pili 'butë dɔmosowɔ.

Töyö Yësu
(LK 2:1-7)

18 Tine töyö Yësu Kurïsïtö na kɔzɔ a nime te. Ɔdɔ kïlïbö ma bo Mariya 'deni 'dɔ togbe mo zi Yesepa tine gba kinza lïjë kodɔ'bɔ dönnï dë lɔko ari kikali rönï lɔko ɔmɔ 'deni ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.
19 Tine më'dë nï Yesepa rɔ bɔ lende laka, kina bo o'dɔkɔ dë 'dɔ tuburu lɔko kɔmɔ bilaka ma konzi. Kina bo komeri ŋgï 'dɔ tope lɔko lowo.
20 Kina ɔdɔ bo ko'dɔ meri mo 'deni tara tine, Bɔko'ba i'di nyï ko'de ŋgï dɔ bo kina malayika 'ba Bɔko'ba kilende zi bo, iya te, “Yesepa kupö Dawidi,

kinza kere dë di bi togba Mariya zïyï liŋɔ rɔ 'ja 'bï. Römöyï kole nima mïnï ne Nyï Kɔtɔ Laka na ki'di lɔko kɔmɔ.
21 Lɔko ti köyö kole kina ti kïdëkï möyï mo rɔ Yësu. Römöyï bo na ti kɔmɔ bilaka abo ga yaga di mï lende kënyë 'bënnï ga.”
22 Wa naga nime o'dɔ rönnï 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ wa ma tönë ga Bɔko'ba ki'di bɔ kumë lende abo ga kiya 'deni mɔlo ne tara. Ame kiya te,
23 “Nyiti mɔtɔ gba rɔ yïtö ti kɔmɔ 'deni köyö kole. Kina ti kïdëkï möyï mo rɔ Imanuwël.” Ame 'jɔ 'ba lende 'ba möyï nima iya te, “Bɔko'ba ëdï tize.”
24 Kina ɔdɔ Yesepa koŋgɔ bi tine bo ogbe Mariya ŋgï kɔzɔ ma malayika 'ba Bɔko'ba kiya zi bo.
25 Tine Yesepa ni inda'ba dönnï dë titi ti Mariya ŋbö lɔko köyö kole. Kina bo ki'di möyï mo ŋgï rɔ Yësu.

2

Tako 'Ba Bɔ Lende Kikali

1 Öyö Yësu 'deni Beteleme mï dɔyayi 'ba Yudayi mï kada 'ba Erode bɔ dɔliŋɔ. Kina bɔ lende kikali mɔtɔ ga ako ra di bïcï tɔrɔ ŋbö kömö Yerosalema.
2 Lïjë ititi, tëgë, “Kole nime köyö bine rɔ ŋere 'ba Yudayi ne, bo ëdï yala ga? Këlu abo do'ja 'deni di bïcï tɔrɔ, kina me dako tïlëlu bo.”
3 Kina ɔdɔ Erode kuwö lende nime 'deni te tine, mï bo ënyï kombi ŋgï kina bilaka 'ba Yerosalema mɔtɔ ga yïmo ombi 'deni gbï.
4 Kina bo kari kïdëkï löbu 'ba bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ŋgï pili gɔ kako zi bo, kina bo kititi lïjë, bo iya te, “Ɔdɔ tara ne Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja kako di mïtɔrɔ ne ëdï köyö bo yala ga ya?”
5 Lïjë iya te, “Ëdï köyö Kurïsïtö mï Beteleme mï dɔyayi 'ba Yudayi bine. Römöyï bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba mɔtɔ ugu lende nime 'deni mɔlo ame kiya te,
6 ‘Nï, Beteleme, dɔyayi 'ba Yudayi nime, inza 'bëyï kulöwö wötï titiyi bërï di mï dɔyayi 'ba Yudayi nime. Bilaka ma löbu ti kɔdɔ 'deni di mïyï ame gɔ kokɔkɔ bilaka ma ga 'ba Yisarele.’ ”
7 Kina Erode kïdëkï bɔ lende kikali tönë ga ŋgï lowo kako zi bo gɔ lïjë kiya kada 'ba tɔdɔ 'ba këlu nima zi bo.
8 Kina bo kënyï koja lïjë ŋgï kari, bo iya te, “Arike Beteleme toma gɔ kole nima. Ɔdɔ ko'jake bo 'deni ako kiyake lende mo zö gɔ mari gbï tïlëlu bo.”

9-10 Kina ɔdɔ lïjë kuwö lende kiya 'ba Erode nima 'deni tine lïjë ënyï ŋgï tari. Kina lïjë ko'ja këlu mo tönë lïjë ko'ja mɔlo di yïbï ne ŋgï. Kina ɔdɔ lïjë ko'ja 'deni tara tine lïjë ŋgï ti mï këyï rɔ mbëmbë.
Këlu nima ösö nduwë dɔgba zïnnï ŋbö kari kɔrɔ dɔ bi ame kole Yësu këdï teyi ne.
11 Kina lïjë kɔdɔ ŋgï kari ko'ja kole ni këdï rö yayi ti ma mo. Kina lïjë kolɔdɔ ŋgï bërï tïlëlu bo. Kina lïjë kunyë kpa sandu 'bënnï ga ŋgï, lïjë ki'di kpa közï ki'di 'bënnï ga zi kole nima. Kpa közï ki'di mo ga rɔ yamo köbökôbö, ti akato kele ti wɔwɔ kele mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ murï.
12 Tine na Bɔko'ba kiyandi lïjë ŋgï ti nyï kinza lïjë kileki dë kpe kebe dɔ Erode. Kina lïjë kileki ŋgï kari dɔyayi 'bënnï ti kɔri ma löwö mɔtɔ.

Tiriŋa Ti Yësu Ezipeto

13 Kina ɔdɔ ya naga nima kari 'deni tine, Bɔko'ba i'di nyï ko'de ŋgï dɔ Yesepa, kina malayika kiya zi bo, iya te, “Erode o'dɔkɔ toma gɔ kole nime

'dɔ bo kupö yaga. Ënyï ti kole nime ti ma mo kiriŋa kari Ezipeto. Oloma yayi ŋbö ma na 'jaa ti miya zïyï gɔ kileki."
14 Kina Yesepa kënyï ŋgï mï korɔndɔ nima kiriŋa kari Ezipeto ti kole tönë ti ma mo.
15 Lïjë ari 'dɔ toloma Ezipeto yayi ŋbö kömö mï kada 'ba tölë 'ba Erode.
Loma 'bënnï yayi nima ëdï 'deni kɔzɔ lende 'ba Bɔko'ba ame tönë bo kiya 'deni mɔlo ti bɔ kumë lende abo mɔtɔ, kiya te, "Mïdëkï kole ma 'deni kako di Ezipeto."

Tupö Kole Bɔtɔni Di Mï Beteleme

16 Kina ɔdɔ Erode kikali 'deni bɔ lende kikali naga nima ïndëndë dɔ bo 'deni kɔzɔ a nima tara tine, mï bo ënyï kata ŋgï. Kina bo koja bɔ kanya abo ga ŋgï kari mï dɔliŋɔ pili 'ba Beteleme tupö kole titi ame ga pili rɔ bɔtɔni ne, ame kɔmɔ kɔɔ mo ga këdï 'deni rïyö ŋbö kömö dɔ ame ga köyö mï kɔmɔ kɔɔ mo nima ne. Tisaki mo di dɔ ame ga kɔmɔ kɔɔ mo ga këdï 'deni rïyö ne römöyï gɔ lende 'ba kada 'ba tɔdɔ 'ba këlu ame bo kuwö lende mo di zi bɔ lende kikali naga nima ne.
17 Tupö kole titi 'ba Beteleme naga nime ëdï 'deni kɔzɔ lende 'ba Bɔko'ba ame bo kiya 'deni mɔlo ne tara, ame Yeremaya kumë 'deni mɔlo kiya te,
18 "Birɔ ëdï kudu mï Rama, birɔ 'ba monɔ ni ti kuwu. Rayile na këdï kudu gɔ kole 'ba kole 'bënnï ga. Lïjë ölë 'deni pili kina lɔko o'dɔkɔ dë kpe gɔ kuyë kömönï."

Loma Mï Nazareta

19 Tine Yesepa ni ëdï 'deni koloma mï Ezipeto. Kina ɔdɔ Erode kölë 'deni tine, na Bɔko'ba ki'di nyï ko'de ŋgï dɔ Yesepa, kina malayika kɔdɔ ŋgï zi bo,
20 kiya te, "Ënyï di bine ti kole titi nime ti ma mo kileki kari mï dɔyayi 'ba Yisarele. Bilaka ma tönë ga yayi ko'dɔkɔ tupö kole nime ne lïjë ölë 'deni."
21 Kina bo kënyï ŋgï ti kole tönë ti ma mo, bo kileki kari mï dɔyayi 'ba Yisarele.
22 Tine bo ari kuwö 'böwu tëgë kole 'ba Erode, ame kïdëkï möyï mo rɔ Arokelawo ne, na 'deni rɔ ŋere 'ba Yudayi. Kina bo kere ŋgï di bi tari toloma mï Yudayi. Kina Bɔko'ba ki'di nyï mɔtɔ ko'de gbï dɔ bo, kiya zi bo gɔ bo kari koloma Galilaya.
23 Kina ɔdɔ bo kömö 'deni yayi tine, bo ari koloma 'deni mï gawo mɔtɔ kïdëkï rɔ Nazareta. Loma mï Nazareta nima ëdï 'deni kɔzɔ lende 'ba Bɔko'ba ame bo kiya 'deni mɔlo ne tara, ame bilaka mɔtɔ ga kumë lende mo 'deni, kiya te, "Bɔ nima ti kïdëkï bo 'deni rɔ bilaka 'ba Nazareta."

3

Yowani Bɔ Bapatisi
(MK 1:1-8; LK 3:1-18; YN 1:19-28)

1 Mï kada naga nima yayi Yowani bɔ bapatisi ɔdɔ 'deni yï mökö mï dɔyayi 'ba Yudayi. Kina bo kisaki 'deni tuwöwö laja 'ba Bɔko'ba zi bilaka.
2 Iya te, "Otɔke dɔye di mï lende kënyë 'be ga römöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni ŋɔlï."
3 Yowani nime na tönë Yesaya bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kiya lende mɔlo gɔ kö'du mo, ame bo kiya te, "Bɔ mɔtɔ ëdï kuwöwö dɔ bo di yï mökö kiya te, 'Ileŋoke kɔri zi ŋere. Odɔrɔke gɔ kɔri zi bo.' "
4 Bɔŋgɔ 'ba rɔ Yowani o'dɔ di mï sunë gamele. Kina kilaka na bo kudödu 'bömbö bo rɔ gasi. Akonyo abo ga rɔ mömï ni ti tagi 'ba mï 'bɔrɔ.

5 Bilaka ɔlɔ 'deni kari zi bo di mï Yerosalema, di mï dɔliŋɔ 'ba Yudayi
pili kina gbï di mï liŋɔ ame ga pili ŋgɔsi kpa yöpö 'ba Yaradene ne.
6 Lïjë odɔ kpënnï gɔ lende kënyë 'bënnï ga kina bo kodɔ mini 'ba bapatisi
ŋgï dönnï mï yöpö 'ba Yaradene.
7 Tine ɔdɔ bo koŋgɔ ya ma kïdëkï rɔ Parosi ni ti Sadoke ma konzi 'deni
këdï kako zi bo mï bapatisi tine, bo iya te, “Kpe kole 'ba murë naga nime,
yë na ku'bölu ye tiriŋa di kpa ya nime këdï kako dɔye ne?
8 O'dɔke wa ame ga 'dɔ kileme otɔke dɔye 'deni di mï lende kënyë 'be
ga ne.
9 Kinza kebeke dë tomeri mo ti kɔmɔke di mï gomɔ nima gɔ ame kiyake
te kpe kupö Abarayama na ne. Rɔ ma laka miya ziye Bɔko'ba ti kikali ŋgï
togba döku naga nime ko'dɔ rɔ kupö zi Abarayama.
10 Goroŋa ëdï 'deni ndö ndï ŋgërï toga mo bërï ti ŋgira'da mo. Ŋgërï
ame ga pili kana a ma laka dë ne ti koga bërï ku'du mï pa'do.
11 Mëdï mo'dɔ 'bama bapatisi ŋge dɔye ti mini 'dɔ kileme dɔ kotɔ. Tine
bɔ ma këdï kako di pötö ma nime, bo na mbiri di dɔma, pele rɔ tombi
wari abo mɔ'bɔ dë. Bo ti ko'dɔ 'ba bo bapatisi dɔye ti Nyï Kɔtɔ Laka gbï ti
pa'do.
12 Bo ëdï ti kïzërï abo 'dɔ tubö nyönyu timo. Bo ti kotowa dɔkandilere
abo, bo ki'di nyönyu abo ga mï mata tine turu mo bo ti koŋma yaga ti
pa'do ame kinza kölu dë ne.”

Bapatisi 'Ba Yësu
(MK 1:9-11; LK 3:21-22)

13 Kina Yësu kako di Galilaya kömö kpa yöpö 'ba Yaradene zi Yowani 'dɔ
ko'dɔ bapatisi dɔ bo.
14 Tine Yowani oma tota bo, iya te, “Ako za 'böwu zö, o'ja ma na 'dɔ mari
zïyï 'dɔ ko'dɔ bapatisi dɔma 'dï?”
15 Tine Yësu ileki dɔmo iya te, “I'di këdï tötï tara. Römöyï ti to'dɔ mo te
na ti do'dɔ ŋgï kɔzɔ ako'dɔkɔ abo 'ba Bɔko'ba tara.” Kina Yowani kutï ŋgï
gɔmo.
16 Kina ɔdɔ ko'dɔ bapatisi 'deni dɔ Yësu bo këdï kɔdɔ yaga di mï mini
tine na mïtɔrɔ kurögö rönï ŋgï zi bo. Kina bo ko'ja Nyï Kɔtɔ Laka 'ba
Bɔko'ba këdï kako bërï dɔ bo di mïtɔrɔ kɔzɔ matukpuru tara.
17 Kina birɔ kudu ŋgï di mïtɔrɔ kiya te, “Ame na rɔ kole ma. Mɔ'ɔ bo
'deni kulöwö. Ma ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ lende abo.”

4

Akiyɔzɔ Ma Kömö Zi Yësu
(MK 1:12-13; LK 4:1-13)

1 Kina Nyï Kɔtɔ Laka koto Yësu ŋgï kari yï mökö 'dɔ Satani kiyɔzɔ bo.
2 Kina ɔdɔ bo ko'dɔ tö'dö 'deni dɔ 'butë sowɔ bo konyo ɔtɔ dë tine bo
'deni rɔ 'bö.
3 Kina Satani kako ŋgï zi bo kiya te, “Ɔdɔ këddï ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba
ilende zi kulugbï döku naga nime 'dɔ kuyï rönnï rɔ manŋgolɔ'bɔ zïyï.”
4 Tine Yësu ileki dɔmo, iya te, “Ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te,
‘Bilaka oloma dë ŋge kɔtɔ gɔ akonyo tine ti lende ame ga pili këdï kɔdɔ di
kpa Bɔko'ba ne.’ ”
5 Kina Satani koto Yësu ŋgï kari Yerosalema gawo kɔtɔ laka nima, kina
ki'di bo ŋbö dɔ kumu rö löbu 'ba Bɔko'ba,
6 kina kiya zi bo, iya te, “Ɔdɔ këddï ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba ola röyï bërï.
Römöyï ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Bo ti ki'di lende zi malayika

abo ga gɔ kö'du 'bï 'dɔ lïjë kikapo yï kinza koga ndïyï ra yɔki döku ma kɔtɔ mɔtɔ.' "

7 Tine Yësu ileki dɔmo iya te, "Ugu 'deni gbï iya te, 'Kinza kiyɔzɔ ŋere Bɔko'ba 'bï dë.' "

8 Kina Satani koto bo 'böwu ŋbö dɔ döku ma kakpa rɔ dɔ kiteli kina kileme dɔliŋɔ nime ti tele mo ga pili zi bo,

9 iya te, "Wa naga nime pili ti mi'di zïyï ɔdɔ kolɔdɔ bërï zö kumötu ma."

10 Yësu ileki dɔmo zi bo, iya te, "Ese yaga di rɔma Satani. Römöyï ugu 'deni iya te, 'Ŋere Bɔko'ba 'bï na ŋge kɔtɔ 'dɔ kumötu kulömu kpëyï teyi.' "

11 Kina Satani kola bo ŋgï na malayika kako ŋgï tokɔnyi bo.

Tisaki Ndɔbɔ 'Ba Yësu
(MK 1:14-15; LK 4:14-15)

12 Kina ɔdɔ Yësu kuwö 'deni kiya te i'di Yowani 'deni mï maboso tine, na bo kënyï ŋgï kari Galilaya.

13 Tine bo oloma dë Nazareta bo ari ŋgï nduwë Kaparanoma. Ame rɔ gawo ma kpa pöpö 'ba Galilaya mï dɔyayi 'ba Zebolona ni ti Napatali.

14 O'dɔ rönï 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ ma tönë Yesaya bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kiya ne tara. Ame kiya te,

15 "Ya ma mï dɔyayi 'ba Zebolona ni ti Napatali, ti ya ma kpa kɔri mini löbu ti ya ma gönyï yöpö 'ba Yaradene ti bilaka 'ba Galilaya dɔyayi ma ti bɔ löwö yïmo,

16 lïjë ame ga pili këdï koloma mï bi kölu ne o'ja bi kɔpɔ ma löbu 'deni. Bi kɔpɔ oyi rönï 'deni dɔ ya ma këdï koloma mï mandölu 'ba tölë naga."

17 Mï kada nima yayi Yësu isaki 'deni tuwöwö laja abo zi bilaka, iya te, "Otɔke dɔye di mï lende kënyë 'be ga römöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni ŋɔli."

Tösö 'Ba Atoyi Gɔ Yësu
(MK 1:16-20; LK 5:1-11)

18 Kina ɔdɔ Yësu këdï 'deni kiliŋgere kebe kpa pöpö 'ba Galilaya tine, na bo kari ko'ja atoyi rïyö mɔtɔ ga ŋgï, Simona ma kïdëkï rɔ Pïtörö ni ti löndö bo Andareya këdï ga rɔ tugu kenze di mï pöpö ti duru.

19 Kina Yësu kiya zïnnï, iya te, "Ösöke gɔma, ti mi'di ye rɔ atoyi 'ba to'de bilaka kako zi Bɔko'ba."

20 Kina lïjë kola duru 'bënnï ga ŋgï lïjë kösö gɔ bo.

21 Kina ɔdɔ bo kari nduwë dɔgba di yayi tine bo ari ko'ja löndö ma rïyö mɔtɔ ga gbï, Yakoba ni ti Yowani kole 'ba Zebedayo ga këdï mï sorope ti 'bu nnï tileŋo duru 'bënnï. Kina ɔdɔ Yësu kïdëkï lïjë tine,

22 lïjë ënyï ŋgï kola sorope ti 'bu nnï yayi, lïjë kösö gɔ Yësu.

23 Yësu iliŋgere kote mï Galilaya toko tiyandi kɔmɔ bilaka mï rö 'ba mötu 'ba Yudayi, tuwöwö laja laka 'ba ŋere lõbu 'ba Bɔko'ba, gbï tileŋo bilaka ame ga pili këdï ti dɔkomali rɔkɔ'ɔ mɔtɔ ga ne.

24 Lëbï abo ote mï dɔyayi 'ba Surïya 'deni, kina bilaka koloma ŋgï rɔ to'de bɔ rɔkɔ'ɔ pili kako zi bo. Bilaka ame ga pili ti dɔkomali rɔkɔ'ɔ ma gege ti ya ma ti abërï naga kpaki ti bɔ nökï ni ti ya ma keŋme bërï naga o'de 'deni pili kako zi bo kina bo kileŋo lïjë 'deni pili.

25 Tïndï ma konzi 'ba bilaka ösö 'deni gɔ bo di Galilaya ni ti Gawo 'Butë, gbï di Yerosalema gbï di mï Yudayi, kina gbï di mï dɔyayi ma gönyï Yaradene.

5

Akiyandi 'Ba Yësu

1 Kina ɔdɔ Yësu koŋgɔ tïndï 'deni tara tine bo ëkï ŋgï kari koloma dɔ
döku tɔrɔ. Bɔ kösö gɔ bo ga ako zi bo
2 na bo koloma ŋgï rɔ tiyandi lïjë kpaki ti tïndï naga nima, kiya te,
3 “Lïjë ame ga rɔ rumö na laka römöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime na
rɔ 'bënnï.
4 Lïjë ame ga ti monɔ na laka römöyï ti kïyëyï lïjë 'deni.
5 Lïjë ame ga ko'dɔ dɔ kombi dë na laka römöyï lïjë ti ko'ja wa ma
Bɔko'ba kulömu 'deni zi bilaka abo ga ne ŋgï.
6 Lïjë ame ga mïnnï löbu gɔ to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba na laka römöyï
Bɔko'ba ti ki'di 'deni ŋgï kɔ'bɔ lïjë.
7 Lïjë ame ga rɔ bɔ mï koŋmi na laka römöyï Bɔko'ba ti ko'dɔ mï koŋmi
gbï zïnnï.
8 Lïjë ame ga dökï'dï nnï ŋge kɔtɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na laka römöyï
lïjë ti ko'ja Bɔko'ba ŋgï.
9 Lïjë ame ga rɔ bɔ lata to'dɔ lende këyï mï löŋgö bilaka na laka römöyï
Bɔko'ba ti kïdëkï lïjë 'deni rɔ kole abo ga.
10 Lïjë ame ga bilaka këdï ko'dɔ közï kasi zïnnï gɔ lende laka 'ba Bɔko'ba
na laka römöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba na rɔ 'bënnï.
11 Kpe ame bilaka këdï kiti'ja ye ko'dɔ közï kasi ziye kiya kpa kënyë rɔye
rɔ mbëmbë römöyï kpe bɔ köso gɔma ga na ne, kpe na laka.
12 Kina olomake rɔ lɔŋɔ ti mï këyï römöyï Bɔko'ba ulu kpa közï ma löbu
'deni koda ye mïtɔrɔ. Bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma tönë ga koloma dɔgba
bine bilaka o'dɔ közï kasi gbï teyi kɔzɔ 'beye te.”

Tikɔ'dɔ Ni Ti Bi Kɔpɔ
(MK 9:50; LK 14:34-35)

13 “Kpe 'beye ëddïke kɔzɔ tikɔ'dɔ tara zi bilaka lesi 'ba mï dɔyayi nime.
Ne tine ɔdɔ tïkɔ'dɔ kote tulöwu ma kiyɔkɔ 'bënï 'deni ti ko'dɔ 'böwu kileki
kiyɔkɔ totondo mo ga ya? Ele dë kpe ŋburu mï kɔtɔ, tine 'deni ŋgï 'dɔ
tu'du mo mökö tututu dɔmo ti ndï.
14 Kina ëddïke gbï kɔzɔ bi kɔpɔ 'ba dɔliŋɔ nime. Gawo ame kubö 'deni
dɔ kuruŋgu ne ikali dë kpe tusu dɔmo.
15 Kina bilaka i'di pa'do dë gbï dɔ lamba kogba kutu'bö dɔmo ti kete.
Tine ëdï ki'di lamba ŋgï dɔ a 'ba tïdëyï mo 'dɔ kiyɔpɔ gɔ bi pili mï rö yayi.
16 Kina gbï tara 'dɔ bi kɔpɔ 'be kiyɔpɔ gɔ bi kɔmɔ bilaka gɔ lïjë ko'ja wa
ma laka ame ga këddï ko'dɔke ne. Römöyï 'dɔ lïjë kilëlu 'bu ye ame mïtɔrɔ
ne gɔ kö'du mo.”

Kö'du Ki'di

17 “Kinza komerike dë te mako 'deni tuburu kö'du ki'di 'ba Musa ni ti
akiyandi 'ba bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba. Mako dë tuburu mo tine mako
'dɔ to'dɔ mo këdï ŋgï kɔzɔ ame lïjë kiya ne.
18 I'dike lende nime këdï dɔye, kɔzɔ mïtɔrɔ ni ma ti dɔyayi ame kö'bö
'deni ŋburu ne tara, gɔ bi ma titi 'deki mɔtɔ di mï kö'du ki'di nime inza
kölu kɔtɔ te. Tine ŋbö ko'dɔ rönï ko kɔzɔ ame kiya rönï ne.
19 Gɔ kö'du mo na bilaka ame kuwö dɔ kö'du ki'di nime dë ala pele ŋge
rɔ kapa ma mbowa mo mɔtɔ, kina bo kutu ya mɔtɔ ga gbï to'dɔ mo tara
ne ti kïdëkï bo ŋgï wötï titiyi di mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba. Kina gbï tara,
bɔ ame kuwö dɔmo kina bo kutu ya mɔtɔ ga gbï to'dɔ mo tara ne bo ti
këdï ŋgï rɔ löbu mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.

20 Kina me miya ziye inza ko'bɔke tɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ɔdɔ kiya te kogbɔke rɔye dë ŋgï laka kebe bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti Parosi nï bi to'dɔ wa ame ga pili Bɔko'ba ko'dɔkɔ ne.”

'Dïrï
(LK 12:57-59)

21 “Uwöke 'deni tönë mɔlo bine, iya te, ‘Kinza ko'dɔ röyï dë rɔ bɔ közï roma. Bɔtɔ ame kupö bilaka ti koto ŋgï mï bi 'ba burë.’
22 Tine kina me miya ziye, bɔtɔ ame rɔ 'dïrï ti löndö mɔtɔ ti ko'de ŋgï mï gɔ bi 'ba burë. Bɔtɔ ame kiya zi löndö mɔtɔ kiya te, ‘Nï wa yawa nime,’ ti ko'de ŋgï kɔmɔ kïtï 'ba burë ma löbu. Bɔtɔ ame kiya zi löndö mɔtɔ kiya te, ‘Nï rumö yawa nime,’ bo irasi lende 'deni 'dɔ tu'du bo mï pa'do 'ba Gehena.
23 Gɔ kö'du mo na nï bɔ mɔtɔ ɔdɔ këddï koto kpa közï 'bï 'deni ti'di mo dɔ bi 'ba akumu zi Bɔko'ba kina lende mo köyö mïyï lende mɔtɔ këdï mbowa mï löŋgö ye ti löndö mɔtɔ,
24 ola kpa közï 'bï tötï yayi kileki titi kari koteke lende nima yaga. Kina 'dɔ kako 'jaa ki'di kpa közï 'bï zi Bɔko'ba.
25 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kinda'ba yi toto yi mï bi 'ba burë, ote lende nima welo yaga ti bo gba kota kinza kömö mï bi 'ba burë. Römöyï ɔdɔ kiya te kömö 'deni yayi bo ëdï ki'di yi ŋgï közï bɔ burë kina lïjë këdï ki'di yi ŋgï közï bɔ kanya kina këdï koto yi ŋgï mï maboso.
26 Kina ti koloma ŋgï yayi ŋbö kopi taripa 'ba karama ma kodɔ döyï nima ŋgï titi du. Rɔ ma laka mëdï miya ziye.”

Kinza Ko'dɔ Yërï Dë

27 “Uwöke 'deni iya te kinza ko'dɔ yërï dë.
28 Tine kina me mëdï miya ziye, bɔtɔ mɔtɔ ame koŋgɔ 'ja mɔtɔ pele ŋge ti kɔmɔ bo kina meri 'ba mï bo kiteri 'ja nima 'deni, bo o'dɔ yërï 'deni ti 'ja nima ti mï bo.
29 Gɔ kö'du mo na, ɔdɔ kömöyï ma dörï na ki'di yi ko'dɔ lende kënyë, iyagba bo yaga ku'du mökö. Tu'du ŋge rɔ kapa yï ma kɔtɔ mökö ëdï laka rɔ dɔ kiteli di dɔ ame 'dɔ ku'du yi pili mï pa'do 'ba Gehena ne.
30 Kina ɔdɔ közïyï ma dörï na ki'di yi ko'dɔ lende kënyë, oke bo yaga ku'du mökö. Tu'du ŋge rɔ kapa yï ma kɔtɔ mökö ëdï laka rɔ dɔ kiteli di dɔ ame 'dɔ koto yi pili mï pa'do 'ba Gehena ne.”

Toga 'Ja
(MT 19:9; MK 10:11-12; LK 16:18)

31 “Iya 'deni gbï te ɔdɔ bɔ mɔtɔ koga 'ja abo 'dɔ bo kugu waraga 'ba tëyï ki'di teyi.
32 Tine kina me miya ziye, ɔdɔ bɔtɔ mɔtɔ koga 'ja abo gɔ lende mɔtɔ 'beri di gɔ kɔmɔ kolɔlɔ 'ba tö'dö ti rɔ, bo irasi lende 'deni. Bo na ki'di 'ja nima 'deni 'dɔ ko'dɔ yërï ɔdɔ lɔko kari kogbe më'dë mɔtɔ 'böwu. Kina më'dë mɔtɔ mo ame kari kogbe lɔko 'böwu ne o'dɔ yërï 'deni gbï.”

Kinza Kulömuke Rɔye Dë

33 “Uwöke 'deni tönë mɔlo bine, iya te, ‘Kinza kïyëyï mï lömu 'bï dë. Tine o'dɔ wa ame kulömu röyï 'deni zi Bɔko'ba 'dɔ to'dɔ mo ne.’
34 Kina me mëdï miya ziye, ɔdɔ ki'dike kö'du 'ba a mɔtɔ kinza ko'dɔke lömu dë teyi. Kinza kulömuke rɔye dë ti mïtɔrɔ römöyï kïtï 'ba Bɔko'ba na.
35 Kina kinza kulömuke rɔye dë ti dɔyayi römöyï bi tïdëyï ndï bo na. Tine kinza kulömuke rɔye dë gbï ti Yerosalema römöyï gawo 'ba Bɔko'ba bɔ dɔliŋɔ ma löbu na.

36 Kinza kulömuke rɔye dë gbï ti dɔye ga römöyï inza kɔ'bɔke tuyï sunë
ma kɔtɔ kaŋmi yaga ala kileki 'böwu kölu.
37 I'dike lende kiya 'be kö'bö ŋge rɔ, ‘Yëë’ ala ‘Ee’. Wa mɔtɔ ame 'beri
di gɔ ame ako di zi Satani.”

Dɔkolo
(LK 6:29-30)
38 “Uwöke 'deni, iya te, ‘Ɔdɔ kitikɔ kɔmɔ bɔ mɔtɔ 'dɔ kitikɔ kömöyï gbï.
Kina ɔdɔ kotɔ kpa bɔ mɔtɔ 'dɔ kotɔ kpëyï gbï.’
39 Tine kina me mëdï miya ziye. Nï bɔ mɔtɔ, ɔdɔ bɔtɔ mɔtɔ kirasi lende
mɔtɔ zïyï kinza kopi dɔkolo mo dë. Ɔdɔ bɔtɔ mɔtɔ kokɔsɔ lɔ'bɔ yï ma kapa
dörï uyï kapa ma gali gbï zi bo 'dɔ bo kokɔsɔ.
40 Ɔdɔ bɔtɔ mɔtɔ koto yi zi bɔ burë 'dɔ kogba bɔŋgɔ 'ba röyï i'di bo kogba
ma këdï kolɔ dɔmo gbï.
41 Ɔdɔ bɔ kanya ki'di yi tombi wa tari timo mayile kɔtɔ, tine ombi koto
ŋbö mayile rïyö.
42 I'di wa zi bilaka ame ko'dɔkɔ wa di zïyï ne. Kina i'di gbï zi bɔ ma
ko'dɔkɔ togba mo tötï 'dɔ kileki 'jaa ne.”

Akɔ'ɔ
(LK 6:27-28, 32-36)
43 “Uwöke 'deni iya te, ‘Ɔ'ɔ lëpï yï ga kina o'ji bɔ ya 'bï ga.’
44 Tine kina me mëdï miya ziye, ɔ'ɔke bɔ ya 'be ga kina o'dɔke mötu gɔ
ya ma këdï ko'dɔ közï kasi ziye naga.
45 Ɔdɔ ko'dɔke te ti këddïke ŋgï rɔ kole 'ba 'bu ye ame mïtɔrɔ ne. Römöyï
bo i'di kada abo 'deni keze dɔ bɔ lende kënyë ni kpaki ti bɔ lende laka.
Kina bo i'di tɔrɔ ka'di 'deni zi bɔ ko'dɔ lende kënyë ni kpaki ti bɔ ko'dɔ
lende laka.
46 Ne ɔdɔ kɔ'ɔke ŋge rɔ ya ame ga kɔ'ɔ ye ne, 'dɔ Bɔko'ba ki'di kpa közï
ziye gɔ wa'di? Bɔ kireke awada ni o'dɔ gbï tara.
47 Ne ɔdɔ löndö ye ga na ŋge kumötöke rɔ ma laka, lende laka wa'di na
ko'dɔke kulöwö bine di dɔ 'ba ya ma laki? Ya ma kikali Bɔko'ba dë naga
o'dɔ gbï tara.
48 Kina me olomake ti mï kɔtɔ rɔ ma laka kɔzɔ 'ba 'bu ye ame mïtɔrɔ ne
tara.”

6

Aki'di
1 “Ziye tikali mo laka, kinza kebeke dë to'dɔ lende laka 'be kɔmɔ bilaka
'dɔ ko'ja. Ɔdɔ ko'dɔke tara inza ko'jake a mɔtɔ du te gɔmo di zi 'bu ye ame
mïtɔrɔ ne.
2 Tine ɔdɔ nï mɔtɔ këddï ki'di wa zi bɔ lisa kinza kome more dë dɔmo
kɔzɔ 'ba bɔ kɔmɔ kandi naga nima këdï ko'dɔ mï rö 'ba mötu ala gɔ kɔri
'dɔ bilaka koro lïjë gɔmo ne tara. Rɔ ma laka miya ziye kpa közï 'bënnï na
'deni pili ma.
3 Tine ɔdɔ këddï ki'di wa zi bɔ lisa kinza ki'di bɔtɔ ame pele ŋgɔsi ŋgila
yi ne kikali gɔmo dë.
4 Ne 'dɔ këdï ŋgï liwo. Kina 'bu yï Bɔko'ba ame ko'ja wa ma ko'dɔ liwo
nima ne ti ki'di kpa közïmo ŋgï zïyï.”

Mötu Ko'dɔ
(LK 11:2-4)
5 “Tine ɔdɔ këddï ko'dɔke mötu kinza këddïke dë kɔzɔ bɔ kɔmɔ kandi
naga nima. Römöyï ako'dɔkɔ 'bënnï ma dɔ kiteli mo na rɔ tɔrɔ to'dɔ mötu

mï rö 'ba mötu ala kpa dɔkoka kɔri 'dɔ bilaka ko'ja lïjë. Rɔ ma laka miya ziye kpa közï 'bënnï na 'deni pili ma.
6 Ne ɔdɔ këddï ko'dɔ mötu ɔdɔ rö 'bï kurögö kpadörï teyi 'dɔ ko'dɔ mötu zi 'bu yï Bɔko'ba ame bɔtɔ ko'ja dë ne. Kina 'bu yï Bɔko'ba ame ko'ja wa ma ko'dɔ liwo nima ne ti ki'di kpa közïmo ŋgï zïyï.
7 Kina ɔdɔ këddï ko'dɔ mötu kinza kebe dë tojolo lende ma kinza 'jɔ mo naga rɔ gɔ kɔwɔ kɔzɔ 'ba ya ma kinza kikali Bɔko'ba dë naga. Römöyï lïjë omeri 'bënnï tëgë ti kuwö lïjë gɔ lende konzi 'bënnï naga nima.
8 Kinza këddïke dë gbï kɔzɔ lïjë römöyï 'bu ye Bɔko'ba ikali wa ma ko'dɔkɔke nima 'deni mɔlo gba kinza kititike dë.
9 Tine na 'dɔ kumötuke kɔzɔ a nime te,
‘'Bu ze nï ame mïtɔrɔ ne, möyï yï kö'bö rɔ ma koro.
10 I'di ŋere löbu 'bï kako, ako'dɔkɔ 'bï ko'dɔ rönï mï dɔliŋɔ kɔzɔ ma këdï ko'dɔ rönï mïtɔrɔ.
11 Oja gɔ akonyo 'ba mï kada ma tɔne zize.
12 Ola ze gɔ lende kirasi ze ga kɔzɔ ma dëdï dola lëpï ze ga ma kirasi lende zize naga tara.
13 Kinza koto ze dë mï bi 'ba akiyɔzɔ. Tine olɔ ze di zi bo bɔ ma kënyë nime.’
14 Römöyï ɔdɔ kolake bilaka gɔ lende ame lïjë kirasi ziye, 'bu ye ame mïtɔrɔ ne ti kola ye gbï gɔ lende kirasi 'be ga.
15 Ne ɔdɔ kolake bilaka dë gɔ lende kënyë 'bu ye ame mïtɔrɔ ne inza kola ye gbï gɔ lende kënyë 'be ga.”

Kpa Koro

16 “Ɔdɔ këddï koroke kpeye kinza kebeke dë tirasi kɔmɔye kɔzɔ 'ba bɔ kɔmɔ kandi naga nima. Lïjë upupu rönnï tulëtulë 'dɔ laki pili kikali lïjë ëdï rɔ toro kpënnï. Rɔ ma laka miya ziye kpa közï 'bënnï na 'deni pili ma.
17 Tine ɔdɔ këddï koroke kpeye, urögöke kɔmɔye kosake 'bu, kujëke dɔye,
18 kinza ya ma laki kikali ra ma këddï koroke kpeye 'dɔ 'bu ye ame ko'ja kïnë mo dë ne na ŋge kikali. Kina 'bu ye ame ko'ja wa ma ko'dɔke liwo nima ti ki'di kpa közïmo ŋgï ziye.”

Ulu Kpa Wa Zïyï Mïtɔrɔ
(LK 12:33-34)

19 “Kinza kuluke kpa wa dë ziye mï dɔliŋɔ nime bine, ame madɔböndï ni këdï kirasi wa di teyi, kina gbï ame a mo ga këdï koromaro ne, kina gbï ame bɔ 'bögö këdï ku'bögö wa di teyi ne.
20 Tine ma laka mo 'dɔ kuluke kpa wa ziye mïtɔrɔ gɔ bi ame madɔböndï kirasi wa dë di teyi a mo ga koromaro dë bɔ 'bögö ku'bögö dë gbï ne.
21 Römöyï gɔ bi ame kulu kpa wa 'deni teyi ne na dökï'dï yï ti kö'bö ŋburu gɔmo.”

22 “Kömöyï na rɔ lamba 'ba röyï. Ɔdɔ kömöyï këdï rekereke, yida röyï pili ti këdï ŋgï mï bi kɔpɔ ma löbu.
23 Ne ɔdɔ kömöyï kele dë, yida röyï pili ti këdï ŋgï mï bi kölu. Tine ɔdɔ dökï'dï ame rɔ bi kɔpɔ 'ba rɔ dïdï yï ne na këdï 'deni za rɔ bi kölu ti këdï ŋgï zïyï rɔ mandölu ma kinza kiya.”

Bɔko'ba Ni Ti Yamo
(LK 16:13; 12:22-31)

24 “Bilaka kɔtɔ ikali dë 'dɔ këdï rɔ bɔ laja zi ŋere rïyö. Bo ti kɔ'ɔ ŋge rɔ ma kɔtɔ tine bo ti ko'ji mɔtɔ. Bo ti kodɔ mï bo zi mɔtɔ tine rɔ yögö zi ma kɔtɔ. Kina gbï tara, inza kɔ'bɔ toja laja zi Bɔko'ba gbï zi a 'ba dɔliŋɔ nime.

25 Gɔ kö'du mo na me mëdï miya ziye, kinza kolomake dë ti kɔmɔ kïlë'dï gɔ kö'du 'ba akonyo ni ti akuwë ame rɔ a 'ba tulu yida rɔye timo ne. Kina gbï kinza kolomake dë ti kɔmɔ kïlë'dï gɔ kö'du 'ba bɔŋgɔ tusu mo rɔye. Ma komerike 'beye, dïdï na dë kebe akonyo? Kina gbï yida rɔ na dë kebe bɔŋgɔ?

26 Oŋgɔke yali ni te, lïjë orɔ'dɔ ɔtɔ dë gbï, kina lïjë umu ɔtɔ dë gbï ki'di mï mata. Tine pele tara 'bu ye ame mïtɔrɔ ne na këdï kulu lïjë. Ma komerike, kpe na dë kulöwö mbiri rɔ dɔ kiteli di dɔ yali?

27 Bɔtɔ mɔtɔ ikali dë 'dɔ tiyese gɔ loma abo kɔwɔ mbowa mï dɔyayi nime ti kɔmɔ kïlë'dï 'ba gɔ wa.

28 Tine ëddï kolomake ti kɔmɔ kïlë'dï gɔ kö'du 'ba bɔŋgɔ gɔ wa'di? Oŋgɔke döwöru ni te, lïjë o'dɔ ndɔbɔ dë gbï toma bɔŋgɔ rönnï.

29 Tine rɔ ma laka miya ziye, bɔ dɔliŋɔ Solomo pele ti wa mbëmbë abo naga nima usu bɔŋgɔ ma kele kebe döwöru ni dë.

30 Ne ɔdɔ Bɔko'ba na këdï kiyada mɔli ni ame këdï ko'ja tɔne bine, tine tïlëndö dayi kusu pa'do 'deni yïmo kilaŋma yaga ne bo ti kola ye kinza tusu bɔŋgɔ rɔye? Kpe bɔ kinza ki'dike dɔye laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba naga nime.

31 Kina me miya ziye, kinza kolomake dë ti kɔmɔ kïlë'dï tiya mo te, ‘Ti monyo tɔne di yala?’ ala, ‘Ti muwë di yala? Kina gbï ti mo'ja bɔŋgɔ di yala?’

32 Wa naga nime na ya ma kinza kikali Bɔko'ba dë naga këdï kulö dönnï ŋburu gɔmo. 'Bu ye Bɔko'ba ame mïtɔrɔ ne ikali 'deni ma ko'dɔkɔke wa naga nime pili.

33 Tine wa ma 'dɔ kulö döyï rɔ mbëmbë toma kɔri mo na rɔ ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime gbï ti wa ma bo ko'dɔkɔ di zïyï. Kina bo ti koja gɔ wa mɔtɔ naga nima ŋgï pili zïyï.

34 Kina gbï kinza kolomake dë ti kɔmɔ kïlë'dï gɔ wa 'ba tïlëndö. Kɔmɔ kïlë'dï ma tïlëndö koloma ë'bënï gbï tötï koda bo yayi. Kinza ko'deke gomɔ 'ba kada mɔtɔ dë korake dɔ a ma kada nima këdï ko'de ne.”

7

Nï Gbï Tara
(LK 6:37-38, 41-42)

1 “Kinza ko'dɔ burë 'ba bɔtɔ mɔtɔ dë. Ɔdɔ ko'dɔ ti ko'dɔ burë 'bï gbï.

2 Römöyï kɔri ame këddï ko'dɔ burë 'ba bilaka timo ne na gbï Bɔko'ba ti ko'dɔ burë 'bï timo. Ndï lende ame këddï kodɔrɔ rɔ bilaka ne na ti kodɔrɔ 'bëyï gbï timo tara.

3 Ne gɔ wa'di na kebe toŋgɔ pörï di kɔmɔ lëpï yï mɔtɔ konyɔ lende 'ba kpa kulugbu ma löbu nima kömöyï ne dë?

4 Ti kiya rɔ ma tondo zi löndö nima, kiya te, ‘I'di miyagba pörï nima yaga di kömöyï,’ ko'ja këddï 'bëyï ti kpa kulugbu kömöyï?

5 Nï bɔ kɔmɔ kandi nime, iyagba kpa kulugbu nima titi dɔgba yaga di kömöyï 'dɔ ko'ja bi laka tiyagba pörï nima yaga di kɔmɔ löndö yï mɔtɔ.

6 Kina kinza ki'di laja ma kɔtɔ laka dë zi bï, römöyï lïjë ti kileki kuyï kpënnï kirica mïyï yaga. Kinza ku'du wa ma kele 'bï dë bërï kɔmɔ ba'do, lïjë ti kututu dɔmo ti ndïnnï kirasi yaga.”

Ɔdɔ Koma Ti Ko'ja Ŋgï
(LK 11:9-13)

7 “Ititi kina ti ki'di ŋgï zïyï. Oma kina ti ko'ja ŋgï. Ukökö kina ti kurögö
kpadörï ŋgï zïyï.
8 Römöyï lïjë ame ga pili kititi ne, i'di ŋgï teyi. Kina lïjë ame ga pili koma
ne, o'ja ŋgï. Kina zi ame ga kukökö ne, urögö ŋgï.
9 Yë na ɔdɔ kole abo kïdëkï maŋgolɔ'bɔ bo kënyï kogba za rɔ kulugbï
döku ki'di teyi?
10 Ala mɔtɔ ɔdɔ kole abo kïdëkï kenze bo kogba za rɔ murë ki'di teyi?
11 Ne ɔdɔ kpe ame rɔ bɔ lende kënyë ne kikalike ti'di wa ma laka zi kole
'be ga tara, 'bu ye ame rɔ ma laka mïtɔrɔ ne ti ki'di wa ma laka rɔ dɔ kiteli
ŋgï zïnnï lïjë ame ga kititi di zi bo ne.
12 Wa ame ga ko'dɔkɔ 'dɔ lëpï yï ga ko'dɔ zïyï ne o'dɔ gbï zïnnï. Römöyï
wa nime na kö'du ki'di ni kpaki ti bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ni kɔrɔ
dɔmo.”

13 “Arike tɔdɔ kebe kpadörï ma titiyi römöyï ma löbu nima ari mï gɔ bi
'ba tölë dɔ kote. Kina kɔri mo gbï ŋgï rɔ ma kïtëwu. Ya ma këdï kari kebe
gɔmo lïjë rɔ ma konzi.
14 Tine kpadörï ma këdï kari mï gɔ bi 'ba dïdï ma ŋburuŋburu ŋge titiyi,
kina kɔri mo gbï rɔ gomɔ. Ya ma ko'ja mo ga ŋge mbowa.”

I'dike Kɔmɔye Kandi Laka
(LK 6:43-44)

15 “I'dike kɔmɔye kandi laka di zi bɔ kumë lende ma dɔ kïndëndë naga
nima. Römöyï lïjë ëdï kako ziye kɔzɔ kamölö di rönnï ma yaga, tine di
mïnnï lïjë rɔ kuruku wölïwölï ma kënyë.
16 Ti kikalike lïjë di mï wa ma lïjë këdï ko'dɔ. Römöyï kono ana maa dë,
kina ŋgɔpɔliŋga ana këlu dë gbï.
17 Kina gbï tara, ŋgërï ma la'ja ana 'bënï gbï rɔ döŋgërï ma laka. Kina
ŋgërï ame rɔ götö ne ana 'bënï gbï rɔ döŋgërï ma kënyë.
18 Ŋgërï ma la'ja ikali dë tana döŋgërï ma kënyë, kina ŋgërï ma götö
ikali dë tana döŋgërï ma laka.
19 Ŋgërï ame ga pili kana döŋgërï ma laka ɔtɔ dë ne ti koga yaga ku'du
mï pa'do.
20 Kina me 'dɔ kikalike bɔ kumë lende ma dɔ kïndëndë naga nima di mï
wa ma lïjë këdï ko'dɔ.”

21 “Bilaka ame ga kö'bö to'dɔ kpa koŋmi tïdëkï ma rɔ ŋere ŋere ne inza
kömö kɔtɔ te mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba. Tine ya ame ga ŋge këdï ko'dɔ wa
ame 'bu ma, ma mïtɔrɔ nime ko'dɔkɔ ne na ŋge ti kömö yïmo.
22 Mï kada 'ba burë nima bilaka ma konzi ti kiya 'deni zö te, ‘Ŋere, ŋere,
ze na dë tönë doloma tiya laja 'ba Bɔko'ba ti möyï yï ne ya? Kina ti möyï
yï na dë gbï tönë doloma ti'di nökï ma konzi kita'ba yaga di dɔ bilaka, kina
doloma gbï to'dɔ gɔ kotɔ ma löbu naga ya?’
23 Tine ti mileki miya zïnnï, miya te, ‘Mikali ye dë kɔtɔ te, arike yaga di
rɔma, kpe bɔ ko'dɔ lende kënyë naga nime.’ ”

Rö Ko'ba Rïyö
(LK 6:47-49)

24 “Kina me 'deni, bɔ ame kuwö lende ma nime kina ko'dɔ ŋgï tara ti
këdï kɔzɔ bɔ ma kandi ame ko'ba rö abo dɔ döku ne.
25 Ame tɔrɔ ka'di mini koso, kina lili pïwu kome kïkëtï rönï yɔki rö nima,
tine ulöru dë römöyï isaki to'ba gbɔndɔ mo 'deni di dɔ döku.

26 Ne bɔ ame kuwö lende ma nime tine ko'dɔ dë tara ne ëdï kɔzɔ bɔ
rumö ame ko'ba rö abo dɔ yayi lida ne.
27 Ame tɔrɔ ka'di mini koso, kina lili pïwu kome kïkëtï rönï yɔki rö nima
yɔ na kurö ŋgï. Tine tulöru mo ti këdï ŋgï rɔ ma kënyë rɔ dɔ kiteli.”

28 Kina ɔdɔ Yësu kote tiya lende naga nime 'deni tine tïndï naga nima
otɔ ŋgï rɔ gönnï rɔ mbëmbë gɔ kö'du 'ba akiyandi abo.
29 Römöyï bo iyandi wa 'deni ŋgï kɔzɔ bɔ közï kakpa, tine inza kɔzɔ 'ba
bɔ kɔmɔ kiyandi ni tara.

8

Yësu Ileŋo Bɔ Mönyu
(MK 1:40-45; LK 5:12-16)

1 Kina ɔdɔ Yësu këkï 'deni bërï di dɔ döku tine tïndï ma konzi ösö ŋgï
gɔ bo.
2 Kina bɔ mɔtɔ ame roma kila'ba 'deni rɔmo ne kako ŋgï kolɔdɔ bërï
kɔmɔ Yësu, kiya te, “Ŋere, ɔdɔ ko'dɔkɔ ŋgï ti kileŋo ma ŋgï yaga rɔ ma
kɔpɔ.”
3 Kina Yësu koja közï bo kosa rɔ bɔ nima, kiya te, “Mo'dɔkɔ 'deni ŋgï,
ileŋo yi 'deni.”
Kina rɔkɔ'ɔ tönë kola bɔ nima ŋgï welo.
4 Kina Yësu kose zi bo, iya te, “Uwö te, kinza kari kiya lende nime dë zi
bɔtɔ mɔtɔ, tine ari zi bɔ akumu 'dɔ bo kinyeli röyï. Kina 'dɔ ki'di kpa közï
'ba akileŋo kɔzɔ ame Musa ki'di kö'du mo mɔlo ne tara. Ame 'dɔ kileme
zi bilaka pili ileŋo yi 'deni.”

Bɔ Laja 'Ba Bɔ Dɔ Bɔ Kanya
(LK 7:1-10)

5 Kina ɔdɔ Yësu kɔdɔ 'deni mï Kaparanoma bɔ dɔ bɔ kanya mɔtɔ 'ba
Romo ako zi bo koma'jo rɔ bo zi Yësu,
6 kiya te, “Ŋere, bɔ laja ma ëdï rɔ rɔkɔ'ɔ dɔ sora liŋɔ ma 'dë yayi. Ëdï
ŋgï kilisa sowa, uyï rönï dë gbï.”
7 Yësu iya te, “Ti mari tileŋo bo.”
8 Tine bɔ dɔ bɔ kanya nime ileki dɔmo, iya te, “Ŋere, mɔ'bɔ dë 'dɔ ti'di
yi kako mï gɔ bi 'ba loma ma. Tine iya ŋge ti kpëyï kina ti kileŋo bɔ laja
ma nima ŋgï.
9 Römöyï mikali közï kakpa 'bï ëdï gbï kɔzɔ 'bama ame mëdï bïcï közï
kakpa ti bɔ kanya ŋbaŋi kpa bïcö ne. Ɔdɔ milende zi mɔtɔ, miya te, ‘Ari,’
kina kari ŋgï. Ɔdɔ milende zi mɔtɔ, miya te, ‘Ako,’ kina kako ŋgï. Kina
gbï ɔdɔ milende zi bɔ laja ma, miya te, ‘O'dɔ wa nime,’ kina ko'dɔ ŋgï.”
10 Kina ɔdɔ Yësu kuwö lende 'ba bɔ nime 'deni te tine, lende mo igayi
bo ŋgï. Kina bo kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, “Rɔ ma laka miya ziye,
mo'ja bɔtɔ dë di mï bilaka 'ba Yisarele ame ki'di dönï gɔ lende ma kɔzɔ bɔ
nime te.
11 Rɔ ma laka mëdï miya ziye, ma konzi ti kako di mï dɔyayi ma kapa
yïbï ti dɔ tɔrɔ kodɔ'bɔ rönnï ti Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba mï lɔŋɔ
'ba ŋbele 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.
12 Tine ya ame ga mɔlo rɔ kole 'ba mï ŋere löbu nima ne ti ku'du 'deni
ŋbö yaga mï gɔ bi kölu ame rɔ bi 'ba monɔ ni ti kpa kunyï.”
13 Kina Yësu kileki kiya zi bɔ dɔ bɔ kanya tönë, iya te, “Ari liŋɔ, wa ame
komeri 'deni mïyï gɔ tigɔ ma ne ti ko'dɔ rönï 'deni ŋgï tara zïyï.”
Kina kileŋo bɔ laja 'ba bɔ dɔ bɔ kanya tönë ŋgï mï saa nima.

Yësu Ileŋo Bɔ Rɔkɔ'ɔ Ma Konzi
(MK 1:29-34; LK 4:38-41)

14 Kina ɔdɔ Yësu kari 'deni kɔdɔ rö 'ba Pïtörö tine bo ari ko'ja mese 'ba
Pïtörö këdï kö'dö dɔ sora yayi ti zëyï.
15 Kina bo kosa közïmo yɔ na zëyï nima kola ŋgï, na lɔko kënyï ŋgï kari
toja laja zi bo.
16 Mï dɔkɔpiyari tine na ko'de ya ma konzi ame ga këdï ti nökï ne ŋgï
kako zi bo. Kina bo kamo ŋgï dɔ nökï ni kita'ba yaga di dɔmo. Kina bo
kileŋo ya ame ga pili rɔ rɔkɔ'ɔ ne ŋgï gbï.
17 Bo o'dɔ wa nime 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ ma tönë Yesaya bɔ kumë lende
'ba Bɔko'ba kiya ne. Ame kiya te, “Bo gbagba bo na kombi rɔkɔ'ɔ ze ga
'deni kpaki yaga.”

Gomɔ Mï Tösö Gɔ Yësu
(LK 9:57-62)

18 Kina ɔdɔ Yësu koŋgɔ tïndï 'deni këdï kuru bo bërï tara tine na bo
kilende ŋgï zi bɔ kösö gɔ bo ga 'dɔ kumu kari gönyï pöpö ma kapa mɔtɔ.
19 Kina bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ 'ba kö'du ki'di kako ŋgï zi bo, kiya te, “Bɔ
kɔmɔ kiyandi, ti mösö ŋgï nduwë göyï ŋbö bi tɔ ame këddï kari pele teyi.”
20 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Kiraba ni pele ëdï ti gö 'bënnï ga, kina yali ni
gbï ëdï ti rö 'bënnï ga. Tine kole 'ba bilaka lesi inza 'ba bo ti bi mɔtɔ ame
gɔ bo ko'ba dɔ bo teyi tindawo rɔ bo.”
21 Bɔ mɔtɔ ame rɔ bɔ kösö gɔ bo ne ako kiya te, “Löbu ma, i'di mileki
titi tusu 'bu ma.”
22 Yësu iya te, “Ösö gɔma, ola töku ni kusu töku lëpï nnï ga.”

Yësu Oga Pïwu
(MK 4:35-41; LK 8:22-25)

23 Kina Yësu ni këkï ŋgï mï sorope ti bɔ kösö gɔ bo ga tari rɔ dɔ mini.
24 Mbowa yɔ na pïwu ki'di ŋgï tome kebe dɔ pöpö yayi. Lili pïwu nima
i'di ŋgï toŋbeŋbe sorope ko'dɔ 'dɔ könzu bërï. Tine Yësu ëdï bi tö'dö.
25 Kina lïjë kari ŋgï kindiŋi bo, kiya te, “Ŋere, okɔnyi ze, dëdï 'deni
dölë.”
26 Tine bo iya te, “Ëddï kereke gɔ wa'di? Kpe bɔ kinza ki'dike dɔye laka
gɔ lende ma naga nime.”
Kina bo kënyï tɔrɔ kamo dɔ lili ni ti mini kikagba nima 'dɔ kɔrɔ. Kina
kɔrɔ ŋgï liwo.
27 Kina lïjë pili kotɔ ŋgï rɔ gönnï, iya te, “Bɔ nime, bo wa'di ga na? Lili
ni ti mini löbu ni kpaki rɔ wa kuwö dɔ bo.”

Nökï Ni Ti Ba'do
(MK 5:1-20; LK 8:26-39)

28 Kina ɔdɔ Yësu kömö 'deni kapa pöpö mɔtɔ mï dɔyayi 'ba Gadara tine
na ya mɔtɔ ga rïyö rɔ bɔ nökï kondɔsɔ ŋgï ti bo di yayi. Ya rïyö naga nima
ëdï kako di kpa tï'börö 'ba tusu töku. Ya naga nima nökï ila'ba 'deni dɔmo
koworo ŋgï rɔ ma kënyë. Gɔ kö'du mo na bɔtɔ ilaŋa rönï dë kpe tudö kebe
yayi.
29 Kina lïjë kulörï ŋgï rɔ ma kembe, iya te, “Nï kole 'ba Bɔko'ba nime,
wa'di na ko'dɔkɔ di zize? Ako 'deni tote dɔze tötï gba kinza kada mo
kömö?”
30 Tïndï 'ba ba'do 'ba liŋɔ ëdï tonyo kpënnï ŋɔli yayi,
31 kina nökï naga nima koma'jo rönnï ŋgï zi Yësu, iya te, “Ɔdɔ këddï
koga ze yaga oja ze dari mï ba'do naga nime 'dë.”

32 Kina bo kiya zïnnï, iya te, “Arike.” Kina ɔdɔ lïjë kari kila'ba ŋgï dɔ ba'do tönë ga yɔ, kina ba'do naga nima këny ŋgï pili kiriŋa kari bi kuluŋï 'ba pöpö kila'ba mï mini kote dönnï pili yaga.
33 Bɔ koda ba'do naga nima iriŋa kari kiya kö'du mo mï gawo. Kina lïjë kïyëtï gɔ wa ma ko'dɔ rönï nima gbï pili ti lende 'ba bɔ nökï tönë ga.
34 Kina bilaka 'ba mï gawo nima kɔlɔ ŋgï pili kako toŋgɔ Yësu. Kina ɔdɔ lïjë ko'ja bo 'deni tine lïjë ititi bo 'dɔ bo këny kari yaga di mï dɔyayi 'bënnï.

9

Yësu Ileŋo Bɔ Keŋme Bërï Mɔtɔ
(MK 2:1-12; LK 5:17-26)

1 Kina Yësu këkï ŋgï mï sorope kumu dɔ pöpö kileki kari mï gawo 'bënnï.
2 Di yayi na ya mɔtɔ ga ko'de bɔ mɔtɔ ame keŋme 'deni bërï ne ŋgï kako zi bo. Bɔ nima rɔ ma kö'dö dɔ sora. Kina ɔdɔ Yësu koŋgɔ 'deni lïjë kikali ŋgï bo ëdï ti tigɔ tileŋo bɔ nima tine, bo ilende zi bɔ nima, iya te, “Kole ma, ogbɔ dökï'dï yï, ola yi 'deni gɔ lende këny 'bï ga.”
3 Kina bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ga ame këdï yayi ne këny ŋgï tomeri mo ti mïnnï, iya te, “Bɔ nime ëdï kudölï Bɔko'ba.”
4 Tine Yësu ikali meri 'bënnï nima ŋgï na bo kiya te, “Ëddï komerike lende ma këny ma tara ga mïye gɔ wa'dï?
5 Ma yala na kïtëwu 'dɔ tiya mo? ‘Ola yi 'deni gɔ lende këny 'bï,’ ala 'dɔ kiya te, ‘Ënyï kiliŋgere’?
6 Ne ziye tikali mo rɔ ma laka kole 'ba bilaka lesi ëdï ti tigɔ dɔliŋɔ bine tola bilaka gɔ lende këny.”

Kina bo kiya zi bɔ keŋme bërï nima, iya te, “Ënyï tɔrɔ kombi sora 'bï kari liŋɔ.”
7 Kina bɔ tönë këny ŋgï tɔrɔ kari liŋɔ.
8 Tine ɔdɔ tïndï ko'ja bɔ nima 'deni tara tine lïjë ŋgï rɔ tikere. Na lïjë kebe ŋgï tïlëlu Bɔko'ba gɔ ti'dï közï kakpa ma kɔzɔ a nima tara zi bilaka lesi.

Bɔ Rɔkɔ'ɔ Na Ŋge Ko'dɔkɔ Wɔwɔ
(MK 2:13-17; LK 5:27-32)

9 Kina ɔdɔ Yësu kiteli 'deni di yayi na bo kari ko'ja Matayo bɔ kireke awada koloma 'deni mï gɔ bi 'ba tireke awada. Kina Yësu kiya zi Matayo, iya te, “Ösö gɔma.” Kina Matayo këny ŋgï kösö gɔ Yësu.
10 Tine ɔdɔ Yësu ni ti bɔ kösö gɔ bo ga koloma 'deni tonyo akonyo di liŋɔ 'ba Matayo yayi na bɔ kireke awada ma konzi ti bɔ lende këny mɔtɔ ga kotɔtɔ rönnï ŋgï yayi kodɔ'bɔ rönnï ti Yësu ni.
11 Kina ɔdɔ Parosi mɔtɔ ga ko'ja 'deni tara tine lïjë ititi bɔ kösö gɔ Yësu ga, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi 'be nima ëdï konyo wa bi kɔtɔ ti bilaka ma tara ga gɔ wa'dï?”
12 Tine ɔdɔ Yësu kuwö lende 'bënnï nima 'deni tara, bo iya te, “Bɔ rɔkɔ'ɔ na ŋge kari zi bɔ ki'dï wɔwɔ. Ya ma kinza ti rɔkɔ'ɔ naga ari ë'bënnï dë.
13 Ari koŋgɔke 'jɔ 'ba lende nime kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, ‘Mï këyï na mo'dɔkɔ di zi bilaka, tine inza rɔ akumu.’ Kina me ma mako dë tïdëkï bɔ lende laka, mako gɔ bɔ lende këny.”

Lende 'Ba Kpa Koro
(MK 2:18-22; LK 5:33-39)

14 Bɔ kösö gɔ Yowani bɔ bapatisi ga ako zi Yësu kititi, kiya te, “Ze 'beze
ti Parosi ni dëdï doro kpeze nduwë, ne gɔ wa'di na bɔ kösö göyï ga koro
'bënnï kpënnï dë?”
15 Yësu iya te, “Ma komerike 'beye, ŋba 'ba mï gbe ti koloma rɔ meri
ko'ja më'dë 'ba nyiti këdï gba tïnnï? Tine inza tara, kada mo ti kömö 'deni
ame 'dɔ kogba më'dë 'ba nyiti yaga di mï löŋgö lïjë. Kina lïjë ti koro kpënnï
'jaa mï kada mo nima.
16 Kina gbï bɔtɔ mɔtɔ uru bɔŋgɔ ma la'ja dë yɔki bɔŋgɔ ma mɔlo. Römöyï
bɔŋgɔ ma la'ja ti kosoŋi rönï ŋgï kirica ma mɔlo nima ko'dɔ bi gböŋö ma
löbu.
17 Kina bɔtɔ mɔtɔ odɔ layi ma la'ja dë gbï mï kilaka ma mɔlo 'ba layi.
Römöyï kilaka ti kotopa ŋgï yaga layi nima kolɔdɔ mökö. Kina kilaka mo
këdï kirasi rönï ŋgï. Tine layi ma la'ja ëdï kodɔ gbï mï kilaka ma la'ja kina
'dɔ lïjë pili koloma laka.”

Nyiti Titi Ti 'Ja Kosa Rɔ Bɔŋgɔ 'Ba Yësu (MK 5:21-43; LK 8:40-56)

18 Ko'ja Yësu këdï gba rɔ tiya lende nime na bɔ mɔtɔ rɔ turu 'ba Yudayi
kako ŋgï zi bo kila'ba bërï kɔmɔ bo kïlëlu bo, iya te, “Nyiti ma ölë 'deni
gïrï nime tine ako ki'di közïyï rönï na lɔko ti kïdïdï ŋgï 'böwu.”
19 Kina Yësu ni kënyï ŋgï ti bɔ kösö gɔ bo ga kari ti bɔ nima.
20 Kina 'ja mɔtɔ ame roma kö'bö tolɔdɔ ŋgï di rɔmo kɔmɔ kɔɔ mo 'deni
ŋbö 'butë dɔmorïyö ne kako ŋgï kosa kpa bɔŋgɔ 'ba rɔ Yësu.
21 Römöyï lɔko omeri kiya ti mïnï te, “Ɔdɔ mosa pele ŋge rɔ kpa bɔŋgɔ
'ba rɔ bo, ti kileŋo ma ŋgï kɔpɔ.”
22 Kina Yësu kuyï kɔmɔ bo ko'ja 'ja nima. Na bo kiya te, “Nyiti ma, ogbɔ
dökï'dï yï. Ti'di döyï gɔ tigɔ ma na kileŋo yi 'deni.” Kina kileŋo 'ja nima
ŋgï mï saa nima.
23 Kina ɔdɔ Yësu kari kömö mï liŋɔ 'ba turu tönë, bo ari ko'ja bɔ kome
more ni ti tïndï ma këdï kome kuwu ni ti bɔ tonyo kökö ni pilï yayi.
24 Kina bo kiya zïnnï, iya te, “Kpe nima pili ɔdɔke yaga, nyiti titi nime
ölë dë rɔ tölë tine lɔko ëdï bi tö'dö.”
Tine lïjë ögö bo ŋgï rɔ laŋa.
25 Kina ɔdɔ koga tïndï naga nima 'deni yaga tine, na Yësu kɔdɔ ŋgï rö
gɔ töku nima kinda'ba közïmo. Kina lɔko këŋyï ŋgï tɔrɔ.
26 Kina lëbï 'ba lende nime kïyëlë rönï ŋgï kote mï dɔliŋɔ nima toko.

Yësu Iyɔpɔ Kɔmɔ Kölu

27 Kina ɔdɔ Yësu këŋyï 'deni di yayi na bɔ kɔmɔ kölu ma rïyö mɔtɔ ga
kösö ŋgï gɔ bo ti tulörï kiya te, “Kole 'ba Dawidi bɔ dɔliŋɔ, i'di mïyï kpe
këyï rɔze.”
28 Kina ɔdɔ bo kari kɔdɔ 'deni rö tine na bɔ kɔmɔ kölu tönë ga kako ŋgï
zi bo. Kina bo kititi lïjë, bo iya te, “Ikalike ŋgï rɔ ma laka ti mɔ'bɔ tileŋo
ye?”
Lïjë iya te, “Yëë, ŋere.”
29 Kina bo kosa kömönnï, bo kiya te, “Ko'dɔ rönï ziye kɔzɔ ame ki'dike
dɔye 'deni gɔmo ne tara.”
30 Kina kömönnï kɔpɔ ŋgï yaga. Tine Yësu ose gɔmo kitigɔ zïnnï, iya te,
“Kinza kari kiyake lende nime dë zi bɔtɔ mɔtɔ.”
31 Tine lïjë ari kïyëlë lëbï 'ba Yësu ŋgï kote mï dɔliŋɔ nima toko.

Yësu Ileŋo Bɔ Kpa Kudödu

32 Ko'ja ya tönë ga këdï këŋyï 'deni tari tine na ya mɔtɔ ga ko'de bɔ nökï
mɔtɔ ame kpamo kudödu rönï 'deni teyi ne ŋgï kako zi Yësu.

33 Tine ɔdɔ koga nökï nima 'deni yaga yɔ na bɔ tönë ki'di tilende ŋgï. Kina kö'du mo kigayi tïndï naga nima ŋgï pili. Lïjë iya te, “Do'ja a ma te dë mɔlo mï dɔyayi 'ba Yisarele.”
34 Tine Parosi ni iya te, “Ŋere 'ba nökï na ki'di közï kakpa nima zi bo toga nökï timo.”

35 Ënyï kiliŋgere pili toko kote mï gawo ti dɔliŋɔ ma titi naga tiyandi kɔmɔ bilaka mï rö 'ba mötu, kina gbï tuwöwö laja laka 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba. Bo ileŋo ya ma këdï ti dɔkomali rɔkɔ'ɔ ma konzi naga 'deni pili.
36 Kina ɔdɔ bo ko'ja tïndï 'deni tine meri 'ba lisa 'bënnï ma bo koŋgɔ oso ŋgï lɔ dökï'dï bo. Römöyï ïlïkö dönnï 'deni ŋgï kinza bɔ kokɔkɔ lïjë kɔzɔ kamölö ame bɔ koda mo kinza ne tara.
37 Kina bo kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Wa 'ba kpa dɔlili nime ŋgï kpaya. Tine bɔ ndɔbɔ 'ba rɔmo ga onzi dë.
38 Ititike bo ŋere bɔ dɔmo 'dɔ bo koja bɔ ndɔbɔ mï nyaka abo nime.”

10

Bɔ Kösö Gɔ Ënsu Ga
(MK 3:13-19; LK 6:12-16)

1 Ënsu ïdëkï bɔ kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmorïyö naga nima bi kɔtɔ. Kina bo ki'di közï kakpa zïnnï 'dɔ toga nökï kita'ba yaga timo di dɔ bilaka, kina gbï 'dɔ tileŋo rɔkɔ'ɔ ma konzi.
2 Bɔ laja ma 'butë dɔmorïyö naga nime möyï mo ga na me. Ma dɔgba mo Simona ame kïdëkï möyï mo gbï rɔ Pïtörö ne, kina ti löndö bo Andareya ti Yakoba kole 'ba Zebedayo ti löndö bo Yowani.
3 Pïlïpö ni ti Batolimayo ti Tɔma ti Matayo bɔ kireke awada ti Yakoba kole 'ba Alapayo ti Tadayo
4 ti Simona bɔ ko'dɔ ya gɔ dɔyayi 'bënnï ti Yuda Isikarita ame kususu Ënsu ne.

Laja 'Ba Ya Ma 'Butë Dɔmorïyö
(MK 6:7-13; LK 9:1-6)

5 Ënsu oja ya 'butë dɔmorïyö naga nima kari ti ndose nime kiya te, “Kinza kɔdɔke dë mï dɔliŋɔ 'ba bɔ löwö ma kinza rɔ Yudayi naga. Kina kinza kɔdɔke dë gbï mï gawo 'ba Somorona ni.
6 Tine arike ŋge zi kamölö 'ba Yisarele naga nime kölu 'deni ne.
7 Kina 'dɔ kari kuwöwöke zïnnï, kiya te, ‘Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni ŋgɔsi.’
8 Kina 'dɔ kileŋoke bɔ rɔkɔ'ɔ kindiŋike töku ni. Ileŋoke bɔ mönyu ni, kina 'dɔ kogake nökï gbï kita'ba yaga di dɔ bilaka. Ogbake 'deni di zö rɔ ma sari kinza topi ɔtɔ teyi, kina 'dɔ kari ki'dike gbï rɔ ma sari kinza topi ɔtɔ gɔmo.
9 Kinza kogbake gïrïsï dë tiye.
10 Kina kinza kogbake mbo'da 'ba kpasi dë teyi. Kina kinza kogbake bɔŋgɔ mɔtɔ ala wari mɔtɔ ala përï adɔkotɔni mɔtɔ dë tiye. Römöyï bɔ ndɔbɔ pili ëdï ti bi gomɔ 'ba rönnï.
11 Ɔdɔ kömöke mï gawo ala liŋɔ mɔtɔ omake rɔ bilaka ame laka ko'dɔkɔ tota ye rɔ ŋba ne. Kina 'dɔ kolomake liŋɔ abo ŋbö këny ïke di gɔ bi nima.
12 Tine ɔdɔ kömöke mï liŋɔ iyake te, ‘Lende këyï koloma tiye.’
13 Ɔdɔ bilaka 'ba liŋɔ mo nima kota ye rɔ ŋba olake lende këyï 'be nima koloma tïnnï. Ne ɔdɔ lïjë kota ye dë ogbake e'be yaga di zïnnï.

14 Kina ɔdɔ kömöke mï gawo ala liŋɔ mɔtɔ ga ame bilaka mo ga koga ye
ko'dɔkɔ dë tuwö lende 'be ënyïke di teyi. Kina 'dɔ kombake lupu mo yaga
di ndïye rɔ lömu rönnï.
15 Rɔ ma laka miya ziye mï kada 'ba burë mï Bɔko'ba ti këyï rɔ mbëmbë
rɔ bilaka 'ba Sodomo ni ti Gomora di dɔ bilaka 'ba gɔ bi mo tɔ nima."

Gomɔ 'Ba Gɔ Laja 'Ba Bɔko'ba
(MK 13:9-13; LK 21:12-17)

16 "Uwöke te, mëdï moja ye nime kɔzɔ kamölö tara mï löŋgö wölïwölï
ma konzi. Tine i'dike kɔmɔye kandi kɔzɔ kɔmɔ murë kina gbï liya rɔ rumö
kɔzɔ matukpuru.
17 Oŋgɔke rɔye laka römöyï ya mɔtɔ ga ëdï ame lïjë ti kinda'ba ye koto
ye mï gɔ bi 'ba burë. Kina lïjë ti komba ye gbï di mï rö 'ba mötu 'bënnï ga.
18 Ti kususu ye ko'de ye kɔmɔ kïtï 'ba bɔ dɔliŋɔ ni ti turu ma löbu naga
gɔ lende ma kina ti kïyëtïke laja kɔtɔ laka ma nime zïnnï kina gbï zi bɔ
löwö.
19 Tine ɔdɔ ko'de ye mï gɔ bi 'ba burë kinza ki'dike kɔmɔye kïlë'dï dë gɔ
wa ma 'dɔ kiyake ala kïyëtïke zïnnï. Römöyï wa ame ga këddï kiyake ne
Bɔko'ba ti ki'di ŋgï ziye mï saa mo nima.
20 Römöyï kpe na dë këddï kilendeke tine Nyï Kɔtɔ Laka 'ba 'bu ye na
këdï ki'di lende ma këddï kiyake mo ga kpeye.
21 Mï kada mo nima bilaka ti kebe togba löndö lïjë ga ki'di mï tölë. Kina
'bu ti ko'dɔ gbï tara zi kole 'bënnï ga. Kina kole ti kebe gbï tuyï kpënnï dɔ
'bu nnï ga ti mönnï ga ti'di mo mï tölë.
22 Laki pili ti ko'ji ye gɔ kö'du ma. Ne bɔ ame ki'di mï bo këddï teyi ŋbö
kömö mï kada 'ba tote mo ti kɔmɔ ŋgï di mï tölë.
23 Kina ɔdɔ lïjë këdï ko'dɔ közï kasi ziye di mï gawo mɔtɔ olɔlɔke kiriŋake
gbï karike mï gawo mɔtɔ. Römöyï rɔ ma laka miya ziye inza koteke mï
gawo 'ba Yisarele pili gba kota kinza kole 'ba bilaka lesi kileki kako dɔliŋɔ
nime.
24 Kina oŋgɔke, kole 'ba sukulu inza mbiri di dɔ bɔ kɔmɔ kiyandi abo,
kina bɔ laja inza gbï mbiri di dɔ bɔ ma rɔ bɔ dɔ bo.
25 Kina 'dɔ kole 'ba sukulu këdï ti mï këyï tëdï kɔzɔ bɔ kɔmɔ kiyandi abo,
kina 'dɔ bɔ laja gbï kɔzɔ bɔ ma rɔ bɔ dɔ bo nima. Kina me ɔdɔ kiti'ja bɔ
dɔliŋɔ 'deni kïdëkï rɔ Belezebola, tine bilaka 'ba liŋɔ abo ga ti kïdëkï ŋgï
ti möyï ma kënyë rɔ dɔ kiteli."

Ere Bɔko'ba
(LK 12:2-7)

26 "Kina kinza kereke bilaka dë. Wa ame ga pili rɔ ma kusu le'jete ne ti
kiyagba 'deni ŋgï yaga. Kina wa ame ga pili rɔ mulugu ne ti kumö yïmo
'deni kikali yaga.
27 Wa ame ga mëdï miya liwo ziye ne ti kileki kiyake gɔmo 'deni yaga
bi kɔpɔ. Kina wa ame ga kuwöke liwo ne ti kuwöwöke 'deni ŋgï di dɔ rö
tɔrɔ.
28 Kina me kinza kereke ya ma këdï kupö ŋge rɔ yida rɔ kinza kupö dïdï
naga nima dë. Tine Bɔko'ba ame këdï kote 'ba bo dɔ yida rɔ ni kpaki ti
dïdï mï pa'do 'ba Gehena ne na ŋge 'dɔ kereke.
29 Ne oŋgɔke, ndögö 'ba silɔ rïyö ŋge ti taripa kɔtɔ. Tine pele silɔ ma
kɔtɔ mɔtɔ ölu dë lowo kinza ma 'bu ye kikali gɔmo.
30 Kina sunë 'ba dɔye gbï bo ikali gɔmo me.
31 Kinza kereke dë. Kpe na rɔ dɔ kiteli zi bo kebe silɔ ma konzi."

32 “Lïjë ame ga kiya yaga bi kɔpɔ, kiya te lïjë 'bama na ne, ti mo'dɔ gbï
tara zïnnï kɔmɔ 'bu ma ame mïtɔrɔ ne.
33 Ne lïjë ame ga kilagi ma yaga bi kɔpɔ ne ti milagi lïjë gbï tara kɔmɔ
'bu ma ame mïtɔrɔ ne.”

Ya Na Yësu Ko'de Mï Dɔliŋɔ
(LK 12:51-53; 14:26-27)
34 “Kinza komerike dë te mako to'dɔ lende këyï mï dɔliŋɔ. Tine inza tara,
mako dë to'de lende këyï mï dɔliŋɔ tine ya na mo'de.
35 Mako tososo kpa kole tënyï rɔ 'dïrï ti 'bu nnï ga, kina yïtötï gbï 'dɔ
kënyï rɔ 'dïrï ti mönnï ga. Kina 'ja 'ba kole ni 'dɔ kënyï rɔ 'dïrï ti mese lïjë
ga.
36 Bɔ ya ma kënyë 'bëyï 'ba bɔ mɔtɔ ti këdï aa rɔ bilaka 'ba mï liŋɔ 'bï.
37 Kina me bilaka ame kɔ'ɔ 'bu bo ni ti ma bo rɔ dɔ kiteli di dɔma ne
ɔ'bɔ dë tëdï rɔ bɔ kösö gɔma. Kina gbï tara bɔ ame kɔ'ɔ kole abo ala nyiti
abo rɔ dɔ kiteli di dɔma ne ɔ'bɔ dë tëdï rɔ bɔ kösö gɔma.
38 Bɔ ame ko'dɔkɔ dë tileŋo rɔ bo tölë gɔ lende ma ɔ'bɔ dë tëdï rɔ bɔ
kösö gɔma.
39 Bɔ ame ko'dɔkɔ tɔmɔ dïdï bo ti kïyölu dɔmo ŋgï yaga. Tine bɔ ma
kïyölu dɔ dïdï bo gɔ lende ma ti kɔmɔ ŋgï.”

Kpa Közï
(MK 9:41)
40 “Bɔ ame kota ye rɔ ŋba ota ma 'deni gbï. Kina bɔ ame kota ma rɔ ŋba
bo ota bɔ ame koja ma ne 'deni gbï.
41 Bɔ ame kota bɔ laja 'ba Bɔko'ba rɔ ŋba ne ti ko'ja kpa közïmo gbï kɔzɔ
'ba bɔ laja nima. Kina gbï bɔ ame kota bɔ lende laka römöyï bɔ nima ëdï
rɔ ma laka ne ti ko'ja kpa közi mo gbï kɔzɔ 'ba bɔ lende laka.
42 Ti kikalike 'deni ŋgï rɔ ma laka bɔtɔ ame ki'di pele ŋge rɔ mini kuwë
zi bɔ kösö gɔma ma titi ɔtɔ mɔtɔ römöyï bo bɔ kösö gɔma na ne ti ko'ja
kpa közïmo ŋgï.”

11

Akititi 'Ba Yowani
(LK 7:18-23)
1 Kina ɔdɔ Yësu kote tose ndose naga nime 'deni zi bɔ kösö gɔ bo ga tine,
na bo kënyï ŋgï di yayi kari tiyandi kɔmɔ bilaka gbï ti tuwöwö laja laka
abo mï dɔliŋɔ ma ŋgɔsiŋgɔsi yayi.
2 Ɔdɔ Yowani bɔ bapatisi kuwö wa ame ga Kurïsïtö këdï ko'dɔ ne 'deni
tara di mï maboso yayi tine na bo koja bɔ laja abo ga ŋgï kari zi Yësu.
3 Kina lïjë kititi Yësu, iya te, “Nï mo na rɔ bɔ ma tönë këdï kako di pötö
ma ne? Ala 'dɔ doje kɔmɔze gba gɔ bɔ mɔtɔ?”
4 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ilekike zi Yowani kïyëtïke wa ame ga
kuwöke kina ko'jake gbï ne zi bo kɔzɔ a nime te.
5 Iyɔpɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu ni 'deni. Kina bɔ ka'bo ni iliŋgere 'deni.
Ileŋo bɔ mönyu ni 'deni yaga rɔ ma kɔpɔ. Bɔ mbili ku'bë ni uwö bi 'deni.
Töku ni indiŋi 'deni kina laja laka uwöwö rönï 'deni zi bɔ lisa ni.
6 Lïjë ame ga lende ma kïlïkö dë dönnï ne na ti yëyï.”

Yë Na Mbiri?
(LK 7:24-35)
7 Di pötö bɔ laja 'ba Yowani ga kari 'deni na Yësu koloma tiya lende 'ba
Yowani zi tïndï naga nima. Bo iya te, “Me karike yï mökö zi Yowani ne
wa'di na karike toŋgɔ mo? Mbili mɔli ma këdï kudë dönï di zi lili?

8 Wa'di na karike toŋgɔ mo? Bɔ kusu bɔŋgɔ kele? Tine bɔ kusu bɔŋgɔ
kele ni ëdï koloma 'bënnï mï liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ.
9 Ne arike toŋgɔ wa'di? Bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba? Yëë, rɔ ma laka
o'jake bɔ ame kebe bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba pili ne 'deni.
10 Römöyï Yowani na tönë kugu lende mo mï buku 'ba Bɔko'ba kiya
te, 'Bɔko'ba iya te, "Mëdï moja bɔ laja ma kari dɔgba kömöyï tileŋo kɔri
zïyï." '
11 Rɔ ma laka miya ziye, kole köyö 'ba 'ja mɔtɔ inza mbiri di dɔ Yowani.
Tine bɔ ame titiyi mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ne na mbiri di dɔ Yowani.
12 Di mï kada ma Yowani kisaki tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba ŋbö kömö mï
kada nime tɔne, ma konzi ëdï ko'dɔ 'deni ŋgï rɔ ya 'dɔ tɔdɔ mï ŋere löbu
'ba Bɔko'ba. Lïjë ëdï kɔ'dɔkɔ 'dɔ tinda'ba mo 'deni ŋgï rɔ gbörökötö.
13 Kina mɔlo ŋbö kömö mï kada 'ba Yowani bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba
ga pili ti kö'du ki'di 'ba Musa ileme lende 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime
'deni.
14 Ma këddï ko'dɔkɔke ra ŋgï ti'di dɔye gɔ lende 'bënnï, Yowani na rɔ
Eliya bɔ kumë lende ame këdï kileki kako dɔgba ne.
15 Bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende nime.
16 Ti miyari ye kpe bilaka ma le'jete naga nime ti wa'di? Kpe ŋgï kɔzɔ
kole titi ame ga koloma mï gɔ bi 'ba ndögö. Ame dɔtumu mɔtɔ kulörï zi
mɔtɔ kiya te,
17 'Domba dɔkole mbili pele ziye, odoweke gɔye dë gbï yɔ. Kina me ducï
lërï 'ba tölë pele ziye, uduke dë gbï yɔ.'
18 Römöyï Yowani ako bine koro kpa bo, kuwë a ma kata naga dë, iyake
te, 'Yowani bɔ nökï na.'
19 Kina me kole 'ba bilaka lesi kako konyo kpa bo kuwë wa iyake te,
'Oŋgɔke yayi, bo ŋgï rɔ bɔ kpa ŋböŋbö bɔ kuwë layi bɔ pɔri 'ba bɔ kireke
awada ni ti bɔ lende kënyë mɔtɔ ga.' Ne tine akikali 'ba Bɔko'ba ti kinda
'deni yaga di mï ndɔbɔ mo."

Bu'bu
(LK 10:13-15)

20 Bilaka 'ba mï gawo naga nime Yësu ko'dɔ gɔ kotɔ kulöwö yïmo ne otɔ
dönnï dë du te. Kina bo kënyï tose kpa gawo naga nima,
21 kiya te, "Bu'bu zïyï Korazina, kina bu'bu gbï zïyï Betesayida. Römöyï
ma kiya te këdï ko'dɔ gɔ kotɔ naga nime ko'dɔ mïyï ne ra mï Tura ni ti
Sidona dëne, bilaka mo ga otɔ dönnï 'deni mɔlo kolɔ bɔŋgɔ 'ba monɔ
rönnï, kosa buruku rönnï 'dɔ kileme ma lïjë kotɔ dönnï 'deni di mï lende
kënyë 'bënnï ga.
22 Rɔ ma laka miya ziye mï kada 'ba burë kada mɔtɔ Bɔko'ba ti ki'di mï
bo këyï rɔ mbëmbë rɔ Tura ni ti Sidona di dɔye.
23 Ne nï 'bëyï Kaparanoma o'dɔkɔ tombi röyi 'deni ŋbö mïtɔrɔ? Ne ti
ku'du yi 'deni ŋgï bërï mï pa'do 'ba Gehena. Römöyï ma kiya te gɔ kotɔ
naga nime ko'dɔ mïyï ne na këdï ko'dɔ ra mï Sodomo dëne Sodomo ëdï
gba ko'ja kabate.
24 Kina 'dɔ kikali rɔ ma laka mï kada 'ba burë Bɔko'ba ti ki'di mï bo këyï
rɔ mbëmbë rɔ Sodomo di döyï."

Akoke, Kina Ti Mɔmɔ Ye Ŋgï
(LK 10:21-22)

25 Mï kada nima yayi Yësu iya te, "Mïlëlu yi 'bu ma, ŋere 'ba dɔ mïtɔrɔ
ni ti dɔyayi römöyï wa ame kusu dɔmo di zi bɔ akikali ni ne ileme 'deni
zi ma kinza kikali ɔtɔ dë naga.
26 'Bu ma, rɔ ma laka wa nime na ko'dɔkɔ 'dɔ ko'dɔ rönï te."

27 Kina bo kiya te zi bilaka naga nima, “'Bu ma i'di wa pili 'deni zö tine bɔtɔ ikali ma kole dë, 'bu ma na ŋge kikali. Kina bɔtɔ ikali 'bu ma dë gbï tine ma kole ma na ŋge mikali ti ya ame ga migeli 'deni 'dɔ tileme bo teyi ne.
28 Kpe ame ga 'deni pili rɔ gomɔ di zi akïrïndï ne akoke zö. Kina ti mɔmɔ ye ŋgï.
29 Ombike kpa kulugbu ma mugu ye ame rɔ akiyandi ma ne. Römöyï dökï'dï ma na liya rɔ rumö kinza dɔ kombi. Kina ti ko'jake rɔ kindawo ŋgï.
30 Römöyï kpa kulugbu ma nime mi'di ziye ne embe dë kina tombi mo ŋgï kinza gomɔ.”

12

Kö'du Ki'di 'Ba Kada 'Ba Rɔ Kindawo
(MK 2:23-28; LK 6:1-5)

1 Mbowa di pötö mo mï kada 'ba rɔ kindawo na Yësu ni këdï kiliŋgere kebe mï nyaka 'ba nyönyu. Bɔ kösö gɔ bo ga 'deni rɔ 'bö kina lïjë ki'di ŋgï tomborozi dɔ nyönyu tonyo 'jɔ mo.
2 Kina ɔdɔ Parosi ni ko'ja 'deni tara tine na lïjë kebe ŋgï tititi Yësu, iya te, “Oŋgɔ te, wa nima bɔ kösö göyï ga këdï ko'dɔ ne lïjë ëdï rɔ tïyëyï mï kö'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo.”
3 Bo ileki zïnnï, iya te, “Ïdëkïke wa ma tönë Dawidi ko'dɔ mï kada nima yayi ne dë? Ame lïjë rɔ 'bö ti bilaka abo ga ne.
4 Bo ari ŋgï mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kina lïjë ti bilaka abo ga konyo maŋgolɔ'bɔ koro ame ki'di zi Bɔko'ba ne ŋgï di yayi. Wa nima inza rɔ ma laka zïnnï mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'dɔ tonyo mo. Tine bɔ akumu ni na ŋge 'dɔ konyo.
5 Kina ïdëkïke dë gbï di mï kö'du ki'di 'ba Musa? Ame kiya te mï kada 'ba rɔ kindawo pili bɔ akumu ame mï rö löbu 'ba Bɔko'ba ne ïyëyï kö'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo. Tine pele inza rɔ lende kënyë zïnnï.
6 Kina me mëdï miya ziye wa mɔtɔ ma kebe rö löbu 'ba Bɔko'ba ëdï bine.
7 Ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Mï këyï na mo'dɔkɔ di zi bilaka tine inza rɔ akumu.’ Ma këddï kikalike 'jɔ 'ba lende nime ra, dëne inza kodɔke karama dɔ bilaka ame kirasi ɔtɔ dë ne.
8 Römöyï kole 'ba bilaka lesi na rɔ ŋere 'ba dɔ kada 'ba rɔ kindawo.”

Bɔ Kɔnyɔ Keŋme Rɔ Kilawo
(MK 3:1-6; LK 6:6-11)

9 Yësu ënyï 'deni di yayi kari mï rö 'ba mötu mɔtɔ.
10 Kina bo kari ko'ja bɔ mɔtɔ közïmo keŋme 'deni rɔ kilawo ŋgï di yayi. Tine ya mɔtɔ ga ëdï yayi ame këdï koma kɔri 'ba 'dɔ tususu Yësu gɔ tirasi wa mɔtɔ. Kina lïjë kititi bo, iya te, “Ëdï ŋgï rɔ ma laka mï kö'du ki'di ze 'dɔ tileŋo bilaka tɔne mï kada 'ba rɔ kindawo?”
11 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Ɔdɔ kamölö 'bï 'ba bɔ mɔtɔ kila'ba mï gö ma kalo mï kada 'ba rɔ kindawo, ti kari dë kinda'ba kotɔ yaga di mï gö mï kada 'ba rɔ kindawo nima?
12 Tine bilaka lesi ni ma ti kamölö, yë na mbiri? Ɔdɔ këdï 'deni tara kö'du ki'di ze i'di ze 'deni tokɔnyi bilaka mï kada 'ba rɔ kindawo.”
13 Kina bo kiya zi bɔ kɔnyɔ keŋme rɔ kilawo nima, bo iya te, “Oja gɔ közïyï.”
Kina bɔ nima koja ŋgï na kileki ŋgï rɔ ma laka kɔzɔ ma kapa ama.
14 Tine Parosi ni ënyï ŋgï di yayi kari tususu kpënnï 'dɔ tupö Yësu.

Yësu Na Bɔko'ba Koweli 'Deni

15 Kina ɔdɔ Yësu kuwö 'deni këdï kususu kpa rɔ bo tara tine na bo kënyï
ŋgï kari abo yaga di yayi. Kina tïndï ma konzi kösö ŋgï gɔ bo. Tine bo
ileŋo ya ame ga ti rɔkɔ'ɔ ne ŋgï pili.
16 Kina bo kose zïnnï kinza lïjë kïyëlë lende abo dë zi ya mɔtɔ ga.
17 Bo o'dɔ wa nime 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ wa ma tönë Yesaya bɔ kumë lende
'ba Bɔko'ba kiya ne tara.
18 Ame kiya te, “Bo na rɔ bɔ laja ma ame moweli 'deni ne. Bo na mɔ'ɔ
'deni kulöwö kina ma gbï ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ kö'du abo. Ti mi'di Nyï
Kɔtɔ Laka ma koloma dɔ bo kina bo ti kuwöwö burë ma mëdï mo'dɔ dɔ,
dɔ kupö pili.
19 Bo inza ko'dɔ kowasa ala kulörï rɔ ma kembe. Bɔtɔ inza kuwö mugu
bo këdï kulörï kebe gɔ kɔri.
20 Bo ti kiliya rɔ bo zi lïjë ame ga pili rɔ rumö ne, mï këyï abo ti këdï
zi lïjë ame ga pili rɔ lisa ne. Bo ti kö'bö to'dɔ mo ŋbö bo ko'de ako'dɔkɔ
kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba nime ndïmo këddï.
21 Kina bilaka pili 'ba dɔliŋɔ nime ti ki'di kömönnï ŋgï dɔ bo.”

Yësu Ileŋo Bɔ Nökï
(MK 3:20-30; LK 11:14-23)

22 Kina ya mɔtɔ ga ko'de bɔ nökï kɔmɔ kölu mɔtɔ ame kpamo kudödu
rönï 'deni gbï teyi ne ŋgï zi Yësu. Kina Yësu kileŋo bɔ nima ŋgï kpamo
kope rönï yaga tilende. Kina kɔmɔ mo kɔpɔ ŋgï gbï yaga.
23 Kina tïndï naga nima pili kotɔ ŋgï rɔ gönnï gɔ wa ame Yësu ko'dɔ ne.
Lïjë ititi rönnï rɔ gɔ rönnï, iya te, “Bɔ nima bo na ti këdï rɔ kupö Dawidi
bɔ dɔliŋɔ mo tönë?”
24 Tine ɔdɔ Parosi ni kuwö 'deni tara tine, lïjë iya te, “Bo oga nökï naga
nima yaga römöyï ŋere 'bënnï Belezebola na ki'di tigɔ mo zi bo to'dɔ mo.”
25 Yësu ikali wa nima lïjë këdï komeri ne 'deni kina bo kiya te, “Dɔliŋɔ
ame koza mïnï 'deni rïyö to'dɔ ya rɔ gɔ rönnï ne igabi dë kpe ëdï kïyëyï
rönï ŋgï. Kina gawo ala liŋɔ mɔtɔ ame koza mïnï 'deni to'dɔ ya rɔ gɔ rönnï
ne ëdï kita'ba ŋgï.
26 Kina me ɔdɔ Satani na 'deni koga bɔ laja abo ga yaga di dɔ bilaka bo
oza rɔ bo 'deni to'dɔ ya ti gbagba bo kina lïjë këdï kita'ba ŋgï.
27 Ne ɔdɔ mëdï 'deni moga nökï ti közï kakpa 'ba Belezebola tine, lëpï ye
naga nima ëdï koga 'bënnï ti wa'di? Ndɔbɔ 'bënnï nima na ti kodɔrɔ bïcï
lende rɔye.
28 Tine ɔdɔ moga nökï 'deni ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba, rɔ ma
laka ŋere löbu abo ako 'deni mï dɔyayi.
29 Oŋgɔke te, bɔ mɔtɔ ti kari kɔdɔ tondo mï rö 'ba bɔ tigɔ mɔtɔ kolɔ wa
mo ga? Rɔ ma laka ɔdɔ bo kudödu bɔ nima dë titi dɔgba bo inza kolɔ wa
mo.
30 Bɔ ame ko'dɔkɔ ma dë ëdï rɔ ndo'ji tö. Kina bɔ ame kotɔtɔ kpamo dë
tö ëdï 'ba bo tïyëyï yïmo.
31 Gɔ kö'du nime na 'dɔ miya ziye, ti kola bilaka gɔ kö'du kënyë pili, kina
gbï gɔ wa ma kënyë ame ga pili lïjë kiya ne. Tine bɔ ame kiya kpa kënyë
rɔ Nyï Kɔtɔ Laka ne, inza kola du te gɔ lende kënyë nime.
32 Bɔ ame kiya kpa bo gɔ kole 'ba bilaka lesi ne ti kola gɔ lende kënyë,
tine bɔ ame kiya kpënï gɔ Nyï Kɔtɔ Laka ne inza kola pele gïrï nime ala
mï kada ma ŋburuŋburu.”

Dɔŋgala 'Ba Döŋgërï
(LK 6:43-45)

33 “Oŋgɔke te, ŋgërï ma la'ja ëdï kana 'bënï rɔ döŋgërï ma laka, kina
ŋgërï ma götö ëdï kana 'bënï rɔ döŋgërï ma kënyë. Ëdï kikali ŋgërï gɔ
kïnë ame bo këdï kana ne.
34 Kpe kole 'ba murë naga nime, ti kɔ'bɔke tiya wa ma laka tondo ko'ja
këddïke rɔ wa kënyë? Römöyï kpa ëdï koja 'bënï wa ame koso 'deni mï
dökï'dï ne.
35 Bɔ lende laka ëdï koja gbï rɔ wa ma laka di mï mata 'ba lende laka
abo. Kina bɔ lende kënyë ëdï koja 'bënï gbï rɔ wa ma kënyë di mï mata
'ba lende kënyë abo.
36 Rɔ ma laka miya ziye, mï kada 'ba burë ëdï kititi kpa bilaka pili 'dɔ
kïyëtï gɔ lende yawa ame ga pili lïjë kiya ne.
37 Lende 'bï 'ba bɔ mɔtɔ na ti kileme yi di mï burë nima rɔ ma laka ala
rɔ ma kënyë.”

Bɔ Titi Ma Le'jete
(MK 8:11-12; LK 11:29-32)

38 Kina bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti Parosi mɔtɔ ga kënyï kiya
zi Yësu iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, do'dɔkɔ 'dɔ toŋgɔ lende 'ba gɔ kotɔ ma
këddï ko'dɔ.”
39 Tine bo ileki dɔmo iya te, “Kpe bɔ titi ma le'jete nime kpe ŋgï rɔ ma
kënyë, ereke Bɔko'ba dë. Gɔ wa'di na kiterike 'dɔ to'ja gɔ kotɔ? Ne inza
kileme du te ziye. Tine gɔ kotɔ ma 'dɔ kileme ziye na ŋge tönë rɔ 'ba Yona
bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba.
40 Kɔzɔ ame Yona ko'dɔ tö'dö dɔ mota mï kenze löbu ne, ti kole 'ba bilaka
lesi ko'dɔ tö'dö gbï dɔ mota tara bïcï yayi bërï.
41 Mï kada 'ba burë bilaka 'ba Nïnëwë ti kënyï kɔrɔ kɔmɔ kïtï 'ba burë
tususu ye kpe bɔ titi ma le'jete naga nime. Römöyï mï kada ma Yona
kuwöwö laja nima zïnnï lïjë otɔ dönnï ŋgï di mï lende kënyë 'bënnï ga.
Kina me rɔ ma laka mëdï miya ziye wa mɔtɔ ëdï bine ame kebe Yona.
42 Mï kada 'ba burë 'ja bɔ dɔliŋɔ 'ba Seba tönë ti kɔrɔ kɔmɔ kïtï 'ba burë
todɔrɔ bïcï lende rɔye kpe bɔ titi ma le'jete naga nime. Römöyï lɔko ako
tönë ŋbö rɔ ma kɔwɔ dï dɔliŋɔ 'bënï tuwö akïkali mbëmbë 'ba Solomo.
Kina me rɔ ma laka mëdï miya ziye bɔ mɔtɔ ëdï bine ame kebe Solomo.”

Tileki 'Ba Nökï
(LK 11:24-26)

43 “Ɔdɔ nökï kita'ba 'deni di dɔ bilaka ënyï kari mï gɔki toma bi 'ba rɔ
kindawo zi bo. Tine ɔdɔ bo ko'ja dë yɔ,
44 na bo kiya zi gbagba bo, iya te, ‘Ti mileki mari mï rö ma nime mënyï
di yïmo ne.’ Bo ileki kari ko'ja mï rö tönë 'deni rɔ ma sari kotowa yïmo
'deni kɔpɔ kiyija wa mo ga pili rɔ ma laka.
45 Kina bo kileki ŋgï kari ko'de nökï ma modɔmorïyö mɔtɔ ga ame kënyë
ŋgï rɔ dɔ kiteli kebe bo ne. Kina lïjë kako koloma ŋgï yayi. Tine na kɔsɔ
loma 'ba bɔ nima këdï kënyë ŋgï rɔ dɔ kiteli kebe ma dɔgba. Wa nime na
këdï ko'dɔ rönï tara zi bilaka bɔ lende kënyë ma le'jete naga nime.”

Yë Na Rɔ Iya?
(MK 3:31-35; LK 8:19-21)

46 Yësu ëdï gba kilende na ma bo ni ti löndö bo ga kömö ŋgï. Lïjë ɔrɔ
yaga koja laja gɔ bo 'dɔ bo kako kilende tïnnï.
47 Kina bɔ mɔtɔ yayi kiya zi Yësu, iya te, “Oŋgɔ te, möyï ni ti löndö yï
ga na me 'dë yaga lïjë o'dɔkɔ tilende tïyï.”
48 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Yë na rɔ iya? Kina yë mo ga na rɔ löndö ma
ga?”

49 Kina bo kileme bɔ kösö gɔ bo ga, na bo kiya te, “Iya ni ti löndö ma ga
na rɔ ya naga nime.
50 Bɔ ame ko'dɔ wa ame 'bu ma, ma mïtɔrɔ ko'dɔkɔ 'dɔ bo ko'dɔ ne na
rɔ löndö ma ti lëmï ma ga gbï rɔ iya.”

13

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Kulï Kupö
(MK 4:1-9; LK 8:4-8)

1 Mï kada kɔtɔ mo nima na Yësu këny ï di liŋɔ kari kpa pöpö, bo koloma
tiyandi bilaka di yayi.
2 Kina bilaka kotɔtɔ rönnï ŋgï zi bo yayi rɔ tïndï ma kinza kiya. Na bo
kari këkï abo ŋgï koloma mï sorope dɔ mini. Tine na tïndï naga nima kɔrɔ
'bënnï ŋgï yaga dɔ kpa götö.
3 Kina bo koloma ŋgï tiya wa ma konzi zïnnï rɔ dɔŋgala.
Bo iya te, “Bɔ mɔtɔ ɔdɔ 'deni kari tulï kupö abo.
4 Kina ɔdɔ bo këdï koto 'deni tulï mo tine kupö mɔtɔ ga ila'ba ŋgï dɔ kpa
kɔri. Kina yali kako kogɔ ŋgï yaga.
5 Mɔtɔ ga ila'ba 'bënnï dɔ kirigɔyɔ ame yayi mo kalo dë ne. Kina kötu
ŋgï welo römöyï yayi mo alo dë.
6 Tine ɔdɔ kada keze mbowa yɔ na koŋma ŋgï kututu yaga römöyï
ŋgira'da mo alo dë.
7 Kupö mɔtɔ ga ila'ba 'bënnï bïcï kono. Kina ɔdɔ kono kïyöbu yɔ na
kuböwu ŋgï.
8 Tine kupö mɔtɔ ga ila'ba 'bënnï mï yayi ma laka, kina kïyöbu ŋgï kana.
Mɔtɔ ga ana ŋbaŋi, mɔtɔ ga ana laka, mɔtɔ ga ana mbowa.
9 Bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende nime.”

'Jɔ 'Ba Dɔŋgala 'Ba Kupö
(MK 4:10-20; LK 8:9-15)

10 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kako zi bo kititi bo, iya te, “Ëddï kiya lende rɔ
dɔŋgala zi bilaka naga nime gɔ wa'di?”
11 Bo ileki dɔmo zïnnï, iya te, “'Beye Bɔko'ba i'di akikali 'ba ŋere löbu
abo ame rɔ ma kusu ne 'deni ziye. Tine 'bënnï i'di dë zïnnï.
12 Römöyï bɔ ame këdï pele timo Bɔko'ba ti ki'di gbï dɔmo, 'dɔ bo këdï
timo rɔ mbëmbë. Tine bɔ ame kinza timo ne ti kogba yaga di teyi. Ɔdɔ
ma titi mɔtɔ këdï pele yayi ti kopepe yaga di zi bo.
13 Wa nime 'dɔ ki'di ma mëdï milende zïnnï rɔ dɔŋgala ne, römöyï lende
'ba Bɔko'ba nime lïjë oŋgɔ pele tine lïjë o'ja dë, lïjë uwö pele tine lïjë uwö
dë laka kina ɔdɔ dë gbï dönnï.
14 Ëdï 'deni kɔzɔ lende tönë Yesaya kumë gɔ kö'du 'bënnï ne tara. Ame
kiya te, ‘Bilaka naga nima ti kuwö ŋgï rɔ tuwö tine inza kɔdɔ du te dönnï.
Lïjë ti koŋgɔ ŋgï rɔ toŋgɔ tine lïjë inza ko'ja du te.
15 Römöyï kpa kɔri 'ba döku dönnï ïdïrï 'deni teyi. Mbili lïjë u'bë 'deni,
kina lïjë otomo kömönnï 'deni gbï teyi. Ma kiya te kinza tara dëne lïjë ëdï
ko'ja ti kömönnï kuwö gbï ti mbili nnï lende mo kɔdɔ dönnï gɔ lïjë kotɔ
dönnï kako zö 'dɔ mileŋo lïjë.’
16 Tine kpe 'beye na laka römöyï kɔmɔye o'ja 'deni kina mbili ye uwö
'deni gbï.
17 Rɔ ma laka miya ziye bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ti bɔ lende laka ma
konzi oloma 'deni ti kɔmɔ ki'di 'dɔ to'ja wa naga nime këddï ko'jake ne,
tine lïjë o'ja dë du te. Kina lïjë oloma 'deni gbï ti kɔmɔ ki'di 'dɔ tuwö mo
kɔzɔ ame këddï kuwöke ne, tine lïjë uwö dë du te.

18 Kina me ojeke mbili ye ti kuwöke 'jɔ 'ba dɔŋgala 'ba bɔ kulï kupö nime.
19 Bɔ ame kuwö lende 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba pele tine kɔdɔ dë dɔmo ne, bo na kɔzɔ kupö ame kila'ba dɔ kpa kɔri ne. Kina Satani kako ŋgï kolɔ lende nima yaga di mï dökï'dï bo.
20 Kupö ma kila'ba dɔ kirigɔyɔ na rɔ ya ame ga kinda'ba lende 'ba Bɔko'ba ŋgï ti mï këyï di bi tuwö mo.
21 Tine ŋgira'da mo alo dë mïnnï. Kina ki'di ŋgï kigabi dë. Kina ɔdɔ gomɔ ala közï kasi ma ko'dɔ zïnnï gɔ laja nime kömö yɔ, na lïjë koga kpënnï ŋgï gɔmo.
22 Kina kupö ma kila'ba bïcï kono na rɔ ya ame ga kuwö laja laka nime pele tine kɔmɔ kïlë'dï 'ba gɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime ti tɔ'ɔ mɔri ko'dɔ uböwu ŋgï yaga di mïnnï. Kina ki'di lïjë ŋgï kana ɔtɔ dë kpe.
23 Kupö ma kulï mï yayi ma laka na rɔ ya ame ga kuwö laja nime ki'di kɔdɔ dönnï. Kina lïjë kana ŋgï mɔtɔ ga rɔ mbëmbë, mɔtɔ ga ana laka, mɔtɔ ga ana mbowa.”

Dɔŋgala 'Ba Beli

24 Yësu iya dɔŋgala mɔtɔ zïnnï, iya te, “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ wa nime te. Bɔ mɔtɔ ari kulï kupö nyönyu ma laka mï nyaka abo.
25 Mï korɔndɔ 'deni tine na bɔ ya kako ŋgï kulï 'jɔ beli mï löŋgö mo. Kina bo kari abo ŋgï.
26 Kina ɔdɔ nyönyu kïyöbu 'deni këdï köyö tine na beli kinda ŋgï ki'di gbï töyö mï löŋgö mo.
27 Kina bɔ laja 'ba bɔ tönë kako kiya zi bo, iya te, ‘Kupö ma laka na tönë kulï mï nyaka 'bï, ne beli naga nima ako di yala?’
28 Bo ileki dɔmo, iya te, ‘Bɔ ya na ko'dɔ lende nima.’
Lïjë ititi bo, iya te, ‘O'dɔkɔ 'dɔ dari dotɔ beli naga nima yaga?’
29 Bo iya te, ‘Inza tara. Ɔdɔ kari kotɔke ëddï kotɔke nyönyu ma laka gbï timo.
30 Tine olake nyönyu ni ti beli naga nima kana kpaki bi kɔtɔ ŋbö kömö mï kada 'ba tumu wa di mï nyaka. Kina ti miya 'jaa zi bɔ kumu nyönyu 'dɔ lïjë kotɔtɔ kpa beli naga nima titi dɔgba kudödu bi kɔtɔ rɔ dɔ koŋma yaga. Kina 'dɔ lïjë kumu nyönyu ma ki'di mï mata.’ ”

Dɔŋgala 'Ba 'Jɔ Titiyi
(MK 4:30-32; LK 13:18-19)

31 Yësu iya dɔŋgala mɔtɔ gbï zïnnï, iya te, “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ 'jɔ 'ba ŋgërï mɔtɔ ame wötï titiyi ne tara tine ɔdɔ bilaka kogba kari kulï mï nyaka
32 na kïyöbu ŋgï rɔ ŋgërï ma löbu ame yali ni kako kubö rö 'bënnï ga ŋgï dɔŋgila mo.”
33 Yësu iya dɔŋgala mɔtɔ gbï zïnnï, iya te, “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ laŋga ame 'ja kogba pele mbowa kuturö ti ruzu koso mï a ma mbiri ki'di ŋgï pili kö'bu ne.”
34 Wa naga nime pili Yësu oloma 'deni rɔ tiya mo rɔ dɔŋgala zi tïndï naga nima. Bo iya a mɔtɔ dë zïnnï du te kinza dɔŋgala teyi.
35 Bo o'dɔ 'deni tara 'dɔ këdï kɔzɔ wa ma tönë bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kiya ne, “Ti milende zïnnï rɔ dɔŋgala. Wa ame ga kikali dë mɔlo di bi tisaki 'ba dɔliŋɔ nime ne ti miya zïnnï.”

'Jɔ 'Ba Dɔŋgala 'Ba Beli

36 Kina ɔdɔ Yësu këny'ï 'deni di mï löŋgö tïndï naga nima bo kari 'deni
liŋɔ tine na bɔ kösö gɔ bo ga kako ŋgï zi bo kititi bo, iya te, “Ïyëtï 'jɔ 'ba
dɔŋgala 'ba beli 'ba mï nyaka nime te zize.”
37 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Bɔ kulï kupö nima na rɔ kole 'ba bilaka lesi.
38 Tine nyaka mo nima na rɔ dɔliŋɔ, kina kupö nyönyu mo nima na rɔ
bilaka 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba, kina beli mo nima na rɔ bilaka 'ba Satani.
39 Kina bɔ ya ma kako kulï kupö beli mo nima na rɔ Satani. Kada 'ba
tumu wa di mï nyaka na rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ. Kina bɔ kumu nyönyu
mo ga na rɔ malayika.
40 Kina gbï kɔzɔ ame këdï kotɔtɔ kpa beli koŋma yaga ne tara, ti këdï
gbï kɔzɔ wa nima tara mï ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ.
41 Kole 'ba bilaka lesi ti koja malayika abo ga kari kutö'du bɔ dɔ kirasi
ni ti bɔ lende këny'ë ni yaga di mï ŋere löbu abo.
42 Kina malayika ti ku'du lïjë ŋgï mï pa'do 'ba tölë dɔ kote 'dɔ lïjë kudu
kunyï kpënnï yayi.
43 Tine bɔ lende laka ni ti këdï rɔ löbu ma dɔ kiteli ame köbö kɔzɔ kada
tara mï dɔliŋɔ 'ba 'bu nnï. Bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende
nime.”

Dɔŋgala 'Ba Ŋere Löbu 'Ba Bɔko'ba

44 “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ wa nime te. Bɔ mɔtɔ ari kömö ŋgï dɔ
yamo adalamini sököwö kusu dɔmo 'deni mï nyaka. Kina bo kitiri dɔmo
ŋgï tötï teyi. Bo 'deni ŋgï rɔ lɔŋɔ na bo kari kugö wa ame ga bo këdï timo
ne ŋgï me mökö, kina bo kileki ŋgï kari kugö nyaka tönë ti yamo yïmo ne
rɔ abo.
45 Kina ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï gbï kɔzɔ wa nime te. Bɔ ndögö mɔtɔ
i'di toma tiyi nyileki ma kele.
46 Tine ɔdɔ bo kari ko'ja ame kele ŋgï rɔ dɔ kiteli ne 'deni tine, bo ari
ŋgï kugö abo ga me mökö na bo kileki ŋgï kari kugö tiyi nyileki tönë.
47 Kina ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï gbï kɔzɔ wa nime te. Atoyi mɔtɔ ga
u'du duru 'bënnï mï mini na kunzö kenze ŋgï rɔ ma këny'ë.
48 Kina ɔdɔ koso 'deni yïmo tine na lïjë kotɔ ŋgï yaga dɔ kpa götö lïjë
koloma bërï tigeli ma laka mo ga. Ma laka mo ga u'du mï kee tine ma
këny'ë mo ga u'du ŋgï mökö.
49 Kina ti këdï gbï tara mï kada 'ba ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ. Malayika ti
kako kigeli bɔ lende këny'ë yaga di mï löŋgö bɔ lende laka.
50 Kina lïjë ti ku'du bɔ lende këny'ë ŋgï mï pa'do 'ba tölë dɔ kote 'dɔ lïjë
kudu kunyï kpënnï yayi.”
51 Yësu ititi lïjë, iya te, “Ikalike wa naga nima ra?”
Lïjë iya te, “Ÿëë.”
52 Kina bo kileki kiya zïnnï, bo iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di
ame ga pili kuyï rönnï 'deni rɔ bɔ laja mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ne ëdï
kɔzɔ bɔ mɔri ame koja wa ma mɔlo ni ti ma la'ja yaga di mï mata abo ne
tara.”

Yësu Iyandi Wa Mï Dɔyayi 'Bënnï
(MK 6:1-6; LK 4:16-30)

53 Kina ɔdɔ Yësu kote tiya dɔŋgala naga nime 'deni tine na bo këny'ï ŋgï
di gɔ bi nima
54 bo kileki kari Nazareta mï dɔyayi 'bënnï. Bo oloma tiyandi kɔmɔ
bilaka mï rö 'ba mötu kina bilaka pili kotɔ ŋgï rɔ gönnï. Lïjë iya te, “Bɔ
nima o'ja akikali ma te di yala? Kina bo ikali to'dɔ gɔ kotɔ löbu naga nime
di yala?

55 Bɔ nime bo na dë rɔ kole 'ba bɔ kose ŋgërï tönë? Ma bo na dë rɔ
Mariya? Löndö bo ga na dë rɔ Yakoba ni ti Yesepa ti Simona ti Yuda?
56 Lëmï bo ga na dë me gbï këdï koloma tize bine ne? Ne bo o'ja wa naga
nime te di yala?”
57 Kina lïjë kilagi lende abo ŋgï.
Yësu ileki kiya zïnnï te, “Rɔ ma laka, bilaka 'ba mï gɔ bi ma laki pili rɔ
ma koro bɔ kumë lende. Tine bilaka 'ba dɔyayi abo ga ti ma wado abo ga
oro bo dë.”
58 Kina ŋgï bo o'dɔ gɔ kotɔ ma konzi dë kpe di yayi römöyï lïjë i'di dönnï
dë gɔ lende abo.

14

Tupö Yowani Bɔ Bapatisi
(MK 6:14-29; LK 9:7-9)

1 Mï kada nima yayi na Erode bɔ dɔliŋɔ 'ba Galilaya kuwö lëbï 'ba Yësu.
2 Kina bo kiya zi bɔ laja abo ga, iya te, “Yowani bɔ bapatisi na. Bo na
kënyï 'deni 'bǒwu kɔdɔ yaga di mï tölë. Kina me ki'di bo këdï ko'dɔ gɔ
kotɔ naga nime ne.”
3 Römöyï Erode bo na kinda'ba Yowani tönë mɔlo bine ki'di kudödu
ku'du mï maboso. Bo o'dɔ gɔ kö'du 'ba Erodiya 'ja 'ba bɔ löndö bo Pïlïpö.
4 Römöyï Yowani oloma tiya mo zi Erode, iya te, “Tuyï kɔmɔ 'ja 'ba löndö
ele dë. Tïyëyï mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba na.”
5 Bo o'dɔkɔ tupö Yowani yaga tine bo ere bilaka 'bënnï ga 'ba Yudayi
römöyï lïjë iya Yowani rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba.
6 Tine mï kada 'ba karama 'ba töyö Erode na nyiti 'ba Erodiya kari kusï
ŋgala ŋgï kɔmɔ ŋba 'ba mï karama naga nima pili. Kina tusï ŋgala 'bënï
ki'di Erode ŋgï këdï ti mï këyï rɔ mbëmbë.
7 Gɔ kö'du mo na bo kulömu rɔ bo zïnï, iya te, “Mulömu rɔma 'deni, wa
mɔtɔ ame kititi ne ti mi'di ŋgï zïyï.”
8 Kina mönï kiya ŋgï zïnï 'dɔ lɔko kari kititi Erode, kiya te, “Dɔ Yowani
bɔ bapatisi na ki'di zǒ gïrï nime mï kita'ba.”
9 Lende nime i'di Erode ŋgï rɔ meri. Tine gɔ lömu ame bo kulömu rɔ bo
'deni kɔmɔ ŋba abo ga pili ne, na bo ki'di lende mo ŋgï 'dɔ ko'dɔ kɔzɔ wa
ma lɔko ko'dɔkɔ nima tara.
10 Kina bo ki'di ŋgï kari koke dɔ Yowani di mï maboso,
11 kina ko'de ŋgï mï kita'ba ki'di zi nyiti tönë koto kari zi mönï.
12 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kako kombi töku bo ŋgï kari kusu. Na lïjë kari
kiya lende mo ŋgï zi Yësu.

Yësu I'di Akonyo Kɔ'bɔ Bilaka Kuluku 'Butë Bi 'Butë
(MK 6:30-44; LK 9:10-17; YN 6:1-14)

13 Kina ɔdɔ Yësu kuwö meri 'ba Erode nima bo kiya ne 'deni tara tine
na lïjë kënyï ŋgï di yayi këkï mï sorope kari rɔ dönnï mï gɔ bi ame bɔtɔ
kinza teyi ne. Tine ɔdɔ bilaka kuwö lende abo 'deni tara na lïjë kënyï ŋgï
di mï liŋɔ kozi 'bënnï ti ndïnnï kebe dɔ kpa götö.
14 Kina ɔdɔ Yësu këkï 'deni yaga di mï sorope tine bo oŋgɔ bilaka ëdï
'deni ŋgï kako rɔ tïndï. Kina ɔdɔ bo koŋgɔ lisa 'bënnï 'deni tara tine, na
bo kileŋo ya ma rɔ rɔkɔ'ɔ naga ŋgï pili.
15 Ko'ja kada këdï kösö 'deni tine na bɔ kösö gɔ bo ga kako zi bo kiya
te, “Kada inza kpe, bi nime rɔ yï mökö. Oja bilaka naga nime kari mï liŋɔ
mɔtɔ ga ma ŋgɔsi bine 'dɔ lïjë kari kugö akonyo zïnnï di yayi.”
16 Bo iya te, “Lïjë kari dë bi tɔ, kpe na 'dɔ ki'dike akonyo zïnnï.”

17 Lïjë iya te, “Dinza ti ɔtɔ bine tine ŋge rɔ maŋgolɔ'bɔ muyï ti kenze rïyö.”

18 Bo iya te, “O'deke kako zö dayi.”

19 Kina bo kiya ŋgï 'dɔ bilaka naga nima pili koloma bërï dɔ mɔli. Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ muyï tönë ŋgï ti kenze rïyö mo naga nima, na bo koŋgɔ bi kari mïtɔrɔ, bo kileki yëë'dï mo zi Bɔko'ba. Na bo konye yïmo ki'dï zi bɔ kösö gɔ bo ga kari koza zi tïndï tönë ga.

20 Kina lïjë pili konyo ŋgï kïtëkpë lïjë. Kina bɔ kösö gɔ bo ga kari kutö'du kɔsɔ ma kileke bërï mo ga ŋgï koso mï kee 'butë dɔmorïyö.

21 Bilaka naga nima konyo ne bɔtɔni mo ga ëdï pili kuluku 'butë bi 'butë (5000). Kina 'ja ëdï gbï ti kole titi ame kïtëtë dë yïmo.

Yësu Iliŋgere Kebe Dɔ Mini
(MK 6:45-52; YN 6:15-21)

22 Yësu i'di bɔ kösö gɔ bo ga këkï mï sorope 'dɔ lïjë kumu tötï kari dɔgba gönyï pöpö. Tine na bo kileke 'ba bo tötï tïyëyï tïndï naga nima gɔ lïjë kari ë'bënnï ti.

23 Di pötö mo ko'ja bo kïyëyï tïndï naga nima 'deni kari tine na bo kënyï ŋgï karï dɔ döku rɔ dɔ kutu bo tilende ti Bɔko'ba. Mï kpalila 'deni tine bo ëdï 'deni ŋgï ŋge kutu bo yayi.

24 Kina sorope ëdï ë'bënï 'deni gbï ŋbö rɔ ma kɔwɔ mï zana mini lili këdï koŋbeŋbe rɔ ma kënyë. Römöyï lili nima ëdï kome kako di kɔmɔ mo.

25 Mï kano bi 'deni na Yësu kari kömö ŋgï zïnnï yayi bo këdï kiliŋgere kebe dɔ mini.

26 Tine ɔdɔ lïjë ko'ja bo 'deni këdï kiliŋgere kebe dɔ mini tara tine na ko'de tikere ŋgï zïnnï. Kina lïjë kulörï rɔ ma kembe rɔ kɔmɔ 'ba tikere, kiya te, “Sëgë na.”

27 Kina Yësu kënyï kilende zïnnï, iya te, “Ogbɔke dökï'dï ye. Ma na. Kinza kereke dë.”

28 Kina Pïtörö kënyï kiya zi bo, iya te, “Ŋere, ɔdɔ këdï ŋgï rɔ nï na, ïdëkï ma te miliŋgere kebe dɔ mini mari zïyï yayi.”

29 Yësu iya te, “Ako.”

Kina Pïtörö këkï ŋgï di mï sorope ki'di tiliŋgere kebe dɔ mini kari zi Yësu.

30 Tine ɔdɔ bo ko'ja lili 'deni tara na ko'de tikere ŋgï zi bo. Kina bo ki'di ŋgï tönzu kari bërï mï mini, na bo kulörï kopapa kiya te, “Ŋere, okɔnyi ma.”

31 Kina Yësu koja közï bo ŋgï welo kikapo bo, kiya te, “Gɔ wa'di na ki'di döyï dë gba laka gɔ lende ma? Ikali dë ma mëdï mɔmɔ yi?”

32 Kina ɔdɔ lïjë këkï 'deni mï sorope yɔ na lili tönë kɔrɔ ŋgï.

33 Kina ya ma mï sorope yayi naga nima koloma ŋgï tïlëlu bo, iya te, “Rɔ ma laka nï na ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”

34 Lïjë umu dɔ pöpö nima ŋbö lïjë kömö mï dɔyayi 'ba Genesareta.

35 Kina bilaka mo ga kikali Yësu ŋgï, na lïjë koja laja ŋgï gɔ bɔ rɔkɔ'ɔ ame ga pili toko mï dɔyayi nima yayi ne 'dɔ ko'de zi Yësu.

36 Lïjë oma'jo rönnï zi bo 'dɔ ya ma rɔ rɔkɔ'ɔ naga kosa ŋge pele rɔ dɔ kpa bɔŋgɔ abo. Kina bɔ rɔkɔ'ɔ ma konzi ame ga kosa dɔ kpa bɔŋgɔ 'ba rɔ bo nima ne kileŋo ŋgï pili di dɔ rɔkɔ'ɔ mo ga.

15

Dölëtï 'Ba Yudayi
(MK 7:1-13)

1 Parosi mɔtɔ ga ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ako di Yerosalema
zi Yësu kititi, iya te,
2 “Gɔ wa'di na bɔ kösö göyï ga koro akiyandi 'ba 'bu ze löbu ga dë?
Römöyï lïjë ëdï 'deni konyo akonyo ŋgï tara kinza to'dɔ dölëtï 'ba közï
kurögö.”
3 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ne gɔ wa'di na kïyëyïke mï kö'du ki'di
'ba Bɔko'ba 'dɔ to'dɔ akiyandi 'ba gbagba ye ga?
4 Römöyï Bɔko'ba iya te, ‘Oro 'bu yï ni ti möyï,’ kina mɔtɔ gbï, ‘Bɔtɔ ame
kumu kpa bo gɔ 'bu bo ni ti ma bo ne kölë yaga.’
5 Tine ebe kiyake te, ɔdɔ bɔ mɔtɔ këdï ti wa ame 'dɔ bo kokɔnyi ma bo
ni ti 'bu bo timo kina ɔdɔ bo kiya 'deni te, ‘Wa nima mulömu 'deni 'dɔ
ti'di mo zi Bɔko'ba,’
6 bine iyandike bo 'deni za 'böwu 'dɔ bo koro 'bu bo ni ti ma bo dë kpe
tokɔnyi mo ti wa nima. A nime na kïyëyïke mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba
'deni 'dɔ to'dɔ kö'du ki'di 'ba gbagba ye ga.
7 Kpe bɔ kɔmɔ kandi naga nime, Yesaya umë lende ŋgï rɔ ma laka gɔ
kö'du 'be ame kiya te,
8 ‘Bilaka naga nime lïjë oro ma ŋere Bɔko'ba ŋge ti kpënnï tine mïnnï
ŋbö rɔ ma kɔwɔ di zö.
9 Mötu 'bënnï ka rɔ a yawa, römöyï kö'du ki'di 'bënnï 'ba bilaka lesi na
za lïjë kebe tiyandi mo kiya rɔ lende ma 'ba Bɔko'ba.’ ”

A Ma Rɔ Ti'da
(MK 7:14-23)

10 Kina Yësu kïdëkï tïndï naga nima ŋgï kako zi bo kilende teyi, iya te,
“Ojeke mbili ye kuwöke lende nime 'dɔ kɔdɔ dɔye.
11 Wa ma këdï kari mï bilaka i'di bilaka dë këdï rɔ ma kënyë kɔmɔ
Bɔko'ba. Tine wa ma këdï kɔdɔ di kpa bilaka na këdï ki'di bilaka rɔ ma
kënyë di kɔmɔ bo.”
12 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kako zi bo, iya te, “Ikali ra? Lende nima kiya
ne ila'ba ŋgï rɔ ma kënyë mï Parosi ni.”
13 Bo ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ŋgërï ame ga pili kinza rɔ ma kïdïyë 'ba
'bu ma ame mïtɔrɔ ne ti kotɔ yaga.
14 Kinza kupöke rɔye dë gɔ lende 'bënnï. Lïjë 'bënnï nima bɔ kɔmɔ kölu
ma këdï kiteri tokɔkɔ bɔ kɔmɔ kölu lëpï nnï ga na. Ne ɔdɔ bɔ kɔmɔ kölu
kebe tokɔkɔ bɔ kɔmɔ kölu mɔtɔ, lïjë nima kpaki rïyö ti kila'ba ŋgï mï gö.”
15 Kina Pïtörö kënyï kititi bo, iya te, “Ïyëtï 'jɔ 'ba dɔŋgala nime kiya ne
zize.”
16 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Kpe gba gbï tara ikalike ɔtɔ dë?
17 Ikalike dë wa ame kɔdɔ kari di kpa bilaka ne ari ŋgï mï tokpe kuwu
rönï di yayi kiteli ë'bënï kɔdɔ yaga di mï yida rɔ?
18 Tine wa ame këdï kɔdɔ yaga di kpa bilaka ne ɔdɔ 'bënï kako di mï
dökï'dï. Lïjë na rɔ wa ma këdï ki'di bilaka këdï rɔ ma kënyë kɔmɔ Bɔko'ba.
19 Römöyï wa ma këdï kɔdɔ di mï dökï'dï na rɔ meri ma kënyë naga ti
akupö ti yërï ti tö'dö ti rɔ ame rɔ ma kënyë ne ti 'bögö ti susu bëtï ti ti'ja.
20 Wa naga nime na rɔ wa ma këdï ki'di bilaka këdï rɔ ma kënyë kɔmɔ
Bɔko'ba. Ne tonyo akonyo tara kinza turögö közï kɔzɔ ame lïjë Parosi ni
kiya ziye ne i'di bilaka dë këdï kɔtɔ te rɔ ma kënyë kɔmɔ Bɔko'ba.”

Nyiti 'Ba 'Ja Kanana Mɔtɔ (MK 7:24-30)

21 Kina Yësu këny ŋgï di yayi kari mï gɔ bi ma ŋgɔsi ŋgila gawo 'ba Tura ni ti Sidona.
22 Di yayi na 'ja mɔtɔ rɔ bilaka 'ba Kanana ame këdï koloma mï dɔyayi nima yayi kako ŋgï zi bo ti tulörï, iya te, “Ŋere kole 'ba Dawidi, i'di mïyï këyï rɔma. Nökï ëdï 'deni ŋgï koŋbeŋbe nyiti ma rɔ ma kënyë.”
23 Tine Yësu ileki lende mɔtɔ dë kiya zïnï. Kina bɔ kösö gɔ bo ga kako kilende zi bo, iya te, “Oja 'ja nime kari yaga di rɔze. Lɔko ëdï kozi nduwë gɔze ti tulörï.”
24 Bo ileki dɔmo, iya te, “Oja ma ŋge mako mï dɔliŋɔ nime gɔ kamölö 'ba Yisarele ma kölu 'deni.”
25 Kina ɔdɔ 'ja tönë kuwö 'deni tara na lɔko kako kila'ba ŋgï kolɔdɔ bërï kɔmɔ Yësu, kiya te, “Ŋere, okɔnyi ma.”
26 Bo ileki dɔmo zïnï, iya te, “Tu'du akonyo 'ba kole ziye bï ele dë.”
27 'Ja tönë ileki dɔmo, iya te, “Ŋere, rɔ ma laka, pele tara bï ëdï konyo ruruzu ma këdï kilayi bërï di dɔ tarabiza 'ba bɔ dönnï ga.”
28 Kina Yësu kileki dɔmo zïnï, iya te, “'Ja, i'di döyï 'deni rɔ ma laka gɔ lende ma, ne ko'dɔ rönï ŋgï zïyï tara.”
Kina kileŋo nyiti 'bënï tönë ŋgï mï saa nima.

Yësu I'di Akonyo Kɔ'bɔ Bilaka Kuluku 'Butë Bi Modɔɔmota (MK 8:1-10)

29 Yësu ënyï di yayi kari nduwë kebe kpa pöpö 'ba Galilaya. Kina bo kari këkï ŋgï dɔ kuruŋgu bo koloma bërï.
30 Kina tïndï ma kinza kiya kɔlɔ ŋgï kako zi bo. Lïjë o'de ya ma rɔ ka'bo naga ti bɔ kɔmɔ kölu ni ti ya ma keŋme bërï naga ti bɔ kpa kudödu ni ti bɔ rɔkɔ'ɔ mɔtɔ ga. Lïjë o'de pili ko'ba kɔmɔ Yësu. Kina bo kileŋo lïjë ŋgï pili.
31 Kina ɔdɔ bilaka naga nima koŋgɔ bɔ kpa kudödu ni këdï kilende 'deni, ya ma keŋme bërï naga 'deni laka, bɔ ka'bo ni këdï kiliŋgere 'deni, bɔ kɔmɔ kölu ni këdï ko'ja bi 'deni, lende mo igayi lïjë ŋgï. Kina lïjë kebe ŋgï tïlëlu Bɔko'ba 'ba Yisarele.
32 Kina Yësu kïdëkï bɔ kösö gɔ bo ga kako zi bo, iya te, “Moŋgɔ lisa 'ba rɔ bilaka naga nime 'deni, lïjë o'dɔ tö'dö 'deni dɔ mota tö bine, akonyo 'bënnï ga ote rönï 'deni. Mo'dɔkɔ dë toja lïjë ŋgï kari tara ti 'bö kinza ma lïjë konyo ɔtɔ, römöyï kinza lïjë kari kidaki gɔ kɔri.”
33 Bɔ kösö gɔ bo ga ititi bo, iya te, “Ti do'ja akonyo di yala di yï mökö nime ma 'dɔ kɔ'bɔ tïndï 'ba bilaka naga nime?”
34 Bo ileki kititi lïjë, iya te, “Akonyo wa'di ga na këddïke timo bina?”
Lïjë iya te, “Dëdï ŋge ti maŋgolɔ'bɔ modɔmorïyö, ti kole kenze titi tɔ ne ga.”
35 Kina Yësu ki'di 'dɔ tïndï naga nima koloma bërï.
36 Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ modɔmorïyö tönë ga ŋgï ti kenze mo ga, bo kileki yëë'dï mo zi Bɔko'ba. Kina bo konye yïmo ŋgï ki'di zi bɔ kösö gɔ bo ga kari ki'di zi bilaka tönë ga.
37 Kina lïjë pili konyo ŋgï kɔ'bɔ lïjë. Kina bɔ kösö gɔ bo ga kako ŋgï kotɔtɔ kɔsɔ ma kileke mo ga koso mï kee modɔmorïyö.
38 Bilaka naga nima konyo ne bɔtɔni mo ga ëdï pili kuluku 'butë bi modɔɔmota (4000). Kina 'ja ëdï gbï ti kole titi ame kïtëtë dë yïmo.
39 Kina ɔdɔ Yësu kïyëyï bilaka naga nima 'deni kari tine, na bo këkï ŋgï mï sorope kari mï dɔyayi 'ba Magadana.

16

Bɔ Titi Ma Le'jete
(MK 8:11-13; LK 12:54-56)

1 Parosi mɔtɔ ga ti Sadoke ako zi Yësu 'dɔ to'ba bo. Kina lïjë kititi bo 'dɔ bo ko'dɔ gɔ kotɔ ame 'dɔ kileme tigɔ 'ba Bɔko'ba di mïtɔrɔ ne.
2 Tine Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Kpe bilaka, ɔdɔ kada këdï kösö ë'bënï 'deni iyake te, ‘Ma tïlëndö kada ëdï keze römöyï mïtɔrɔ rɔ ma kasi.’
3 Kina gbï mɔlo mï dɔŋbɔ iyake te, ‘Tɔrɔ ëdï ka'di tɔne römöyï mïtɔrɔ 'deni rɔ ma kasi gbï ti pɔli kölu.’ Kina me 'deni ikalike tïyëtï kɔmɔ pɔli ma këdï kuyï rönï tïlëndö rɔ ma kasi ala rɔ ma kölu. Tine inza kɔ'bɔke tïyëtï wa ma këdï ko'dɔ rönï mï kada naga nime.
4 Gɔ wa'di na kpe bɔ titi ma le'jete nime ŋgï rɔ ma kënyë kereke Bɔko'ba dë te? Ebeke tititi ma 'dɔ to'dɔ gɔ kotɔ ziye, tine minza mileme du te ziye. Gɔ kotɔ ma 'dɔ kileme ziye na ŋge tönë rɔ 'ba Yona bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba.”
Kina Yësu kënyï ŋgï kari abo di ŋgila lïjë.

Laŋga 'Ba Parosi Ni Ti Sadoke
(MK 8:14-21)

5 Kina ɔdɔ Yësu ni kari 'deni kumu dɔ pöpö kömö gönyï ma kapa mɔtɔ tine, bɔ kösö gɔ bo ga ari koŋgɔ dönnï udölu 'deni di bi togba maŋgolɔ'bɔ kako timo.
6 Yësu iya zïnnï, iya te, “I'dike kɔmɔye kandi laka di zi laŋga 'ba Parosi ni ti Sadoke ni.”
7 Kina bɔ kösö gɔ bo tönë ga koloma ŋgï rɔ tiya mo rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Bo ëdï kiya lende nima tara gɔ ame dakoke dë ti maŋgolɔ'bɔ ne ya?”
8 Tine Yësu ikali wa nima lïjë këdï kiya ne 'deni mɔlo. Kina bo kiya zïnnï, iya te, “Kpe bɔ kinza ki'dike dɔye dë gba laka gɔ lende ma naga nime. Gɔ wa'di na këddï kiyake lende 'ba maŋgolɔ'bɔ ame kakoke dë timo ne rɔ gɔ rɔye gɔmo?
9 Lende nime ɔdɔ dë gba dɔye? Omerike lende 'ba maŋgolɔ'bɔ muyï tönë monye yïmo ki'dike zi bilaka kuluku 'butë bi 'butë (5000) ne dë? Utö'duke kɔsɔ mo koso mï kee ndö?
10 Kina gbï maŋgolɔ'bɔ modɔmorïyö tönë ga mi'di zi bilaka kuluku 'butë bi modɔɔmota (4000) ne, utö'duke kɔsɔ mo koso mï kee ndö?
11 Ne gɔ wa'di na ki'dike dë këdï dɔye, lende 'ba maŋgolɔ'bɔ na dë me mëdï miya ziye bine ne? I'dike kɔmɔye kandi laka di zi laŋga 'ba Parosi ni ti Sadoke ni.”
12 Kina lende mo kɔdɔ 'jaa dönnï Yësu inza kiya zïnnï 'dɔ lïjë ki'di kömönnï kandi laka di zi laŋga 'ba gɔ maŋgolɔ'bɔ, tine 'dɔ lïjë ki'di kömönnï kandi laka di zi akiyandi 'ba Parosi ni ti Sadoke ni.

Kole 'Ba Bilaka Lesi Yë Na?
(MK 8:27-30; LK 9:18-21)

13 Kina ɔdɔ Yësu ni kari 'deni mï dɔyayi ma ŋgɔsi ŋgila gawo 'ba Kayisariya Pïlïpö, na bo kititi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, “Bilaka ëdï kiya kole 'ba bilaka lesi rɔ yë?”
14 Lïjë ileki dɔmo, iya te, “Ya mɔtɔ ga iya te nï Yowani bɔ bapatisi na. Ya mɔtɔ ga iya te nï Eliya mo na, mɔtɔ ga iya te nï Yeremaya ala bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma kɔtɔ mɔtɔ na.”
15 Bo ileki kititi lïjë, iya te, “Ne kpe 'beye iyake ma rɔ yë?”
16 Simona Pïtörö ileki dɔmo, iya te, “Nï na rɔ Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba ame koja kako di mïtɔrɔ ne.”

17 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Yëë'dï këdï zïyï Simona kole 'ba Yowani.
Römöyï akikali kodɔrɔ nime bilaka lesi na dë ki'di zïyï, tine ako di zi 'bu
ma ame mïtɔrɔ ne.
18 Pïtörö, rɔ ma laka miya zïyï, nï na rɔ döku. Döku nime na ti mo'ba
kanisa ma dɔmo ame pele rɔ tölë dɔ kote inza kikali ta'da mo.
19 Ti mi'di kpadörï 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba zïyï. Lende ame këddï
kudödu zi bilaka 'ba mï dɔyayi bine Bɔko'ba udödu 'deni gbï mɔlo di
mïtɔrɔ. Kina wa ame kodɔ kpamo di mï dɔyayi bine, Bɔko'ba odɔ kpamo
'deni gbï mɔlo di mïtɔrɔ.”
20 Tine Yësu ose gɔmo zi bɔ kösö gɔ bo ga kinza lïjë kari kiya dë zi bɔtɔ
ma kɔtɔ mɔtɔ kiya te, bo na rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako di mïtɔrɔ
ne.

Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tölë Abo
(MK 8:31–9:1; LK 9:22-27)

21 Mï kada nima na Yësu kisaki ŋgï tiya mo yaga bi kɔpɔ zi bɔ kösö gɔ bo
ga, kiya te, “Ti mari mï Yerosalema kina löbu 'ba bilaka ni ti 'ba bɔ akumu
ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi mo ga kpaki ti kodɔ gomɔ rɔma ŋbö lïjë kupö ma.
Tine mï tö'dö dɔ mota Bɔko'ba ti ki'di ma mënyï mɔdɔ yaga di mï tölë.”
22 Kina Pïtörö kogba Yësu ŋgï kese timo sege yaga, bo kowasa lende nima
yaga di kpa Yësu, iya te, “Ŋere, Bɔko'ba kitata yaga di röyï, ko'dɔ rönï dë
zïyï.”
23 Kina Yësu kuyï kɔmɔ bo dɔ Pïtörö, iya te, “Nï Satani nime, ese yaga
di rɔma. Nï 'bëyï wa 'ba turökpö rönï gɔ kɔri ma na. Meri 'bï nima 'ba
bilaka lesi na, 'ba Bɔko'ba na dë.”
24 Kina Yësu koloma ŋgï rɔ tiya mo zi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, “Bɔtɔ
ame ko'dɔkɔ tösö gɔma ne, i'dike bo komba gɔ bo zi gbagba bo, bo kombi
gomɔ abo bo kösö gɔma pele ŋbö mï tölë.
25 Römöyï bɔ ame kiteri tɔmɔ dïdï bo ne ti kupö ŋgï. Tine ame kupö dïdï
bo gɔ lende ma ne ti kɔmɔ ŋgï.
26 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ komɔmi dɔliŋɔ löbu nime pele pili zi bo, tine bo kupö dɔ
dïdï bo, wa'di na bo ti ko'ja gɔmo? Bo inza ko'ja wa mɔtɔ gɔmo. Ɔdɔ bo
kölë 'deni wa mɔtɔ inza kpe ame 'dɔ bo ki'di tutë gɔ dïdï bo timo.
27 Tine kole 'ba bilaka lesi ti kako ti malayika abo ga mï tigɔ 'ba 'bu bo.
Kina bo ti kopi ŋgï zïyï nï bɔ mɔtɔ gɔ ndɔbɔ 'bï ma ko'dɔ.
28 Rɔ ma laka miya ziye, ya mɔtɔ ga ëdï mï löŋgö ye bine ame tako 'ba
kole 'ba bilaka lesi ame bo këdï kako rɔ ŋere 'ba dɔ wa pili ne, ti kako
kota lïjë gba kinza kinene wa mɔtɔ möyï mo rɔ tölë.”

17

Kïnë Yësu Uyï Rönï
(MK 9:2-13; LK 9:28-36)

1 Mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ di pötö mo na Yësu kënyï ŋgï kogba Pïtörö ni
ti Yakoba ti löndö bo Yowani, bo koto lïjë kari dɔ döku ma löbu rɔ dönnï.
2 Kina ŋgï ko'ja lïjë këdï koŋgɔ Yësu tine kïnë bo uyï rönï 'deni 'beri.
Kɔmɔ bo öbö 'deni ŋgï kɔzɔ kada. Kina bɔŋgɔ 'ba rɔ bo aŋmi 'deni ŋgï
köbö yaga kɔzɔ mandara.
3 Kina lïjë ko'ja Musa ni ti Eliya kɔdɔ 'deni yayi këdï kilende ti bo.
4 Kina Pïtörö kënyï kilende kiya zi Yësu, iya te, “Ŋere, ele sowa ame
dëdï 'deni bine. Ɔdɔ ko'dɔkɔ ŋgï, ti mubö ŋgöŋgöbö mota bine, kɔtɔ zïyï
kɔtɔ zi Musa kina ma kɔtɔ 'dɔ këdï zi Eliya.”

5 Kota bo këdï gba tilende na pɔli mɔtɔ rɔ ma köbö kako ŋgï kutu'bö lïjë. Kina birɔ kudu ŋgï di mï pɔli nima, iya te, “Bo na rɔ kole ma ame mɔ'ɔ kulöwö ne, ma ti mï këyï gɔ lende abo. Uwöke dɔ bo.”
6 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ Yësu naga nima kuwö birɔ nima 'deni tara odɔ tikere ŋgï mïnnï lïjë kënyï kila'ba kutu'bö kömönnï bërï.
7 Yësu ako kosa rönnï, kiya te, “Ënyïke tɔrɔ. Kinza kereke dë.”
8 Kina lïjë kombi kömönnï tɔrɔ tine lïjë o'ja bɔtɔ dë kpe, Yësu na 'deni ŋge kutu bo yayi.
9 Kina ɔdɔ lïjë këdï këkï 'deni kako bërï di dɔ döku tine, Yësu ose zïnnï, iya te, “Kinza kari kiyake lende 'ba wa naga nime ko'jake ne dë titi zi bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ. Tine 'dɔ kiyake 'jaa ɔdɔ Bɔko'ba ki'di kole 'ba bilaka lesi 'deni 'böwu kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë.”
10 Lïjë ititi bo, iya te, “Ne gɔ wa'di na bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni kiya te, Eliya na këdï kako titi dɔgba kina 'jaa ti Kurïsïtö kako?”
11 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Rɔ ma laka Eliya na këdï kako titi dɔgba 'dɔ bo kiyija wa pili ndö.
12 Tine rɔ ma laka miya ziye, Eliya ako 'deni bine, tine bilaka ikali bo dë. Lïjë o'dɔ bo ŋgï kɔzɔ wa ma lïjë ko'dɔkɔ ë'bënnï to'dɔ mo tara. Kina lïjë ti ko'dɔ kole 'ba bilaka lesi gbï kilisa di közïnnï tara.”
13 Kina bɔ kösö gɔ bo tönë ga kikali ŋgï Yowani bɔ bapatisi na bo këdï kiya lende mo.

Kole Mɔtɔ Ti Abërï Dɔmo (MK 9:14-29; LK 9:37-43)

14 Kina ɔdɔ lïjë kileki 'deni kako kömö zi tïndï naga nima na bɔ mɔtɔ kako ŋgï kolɔdɔ bërï kɔmɔ Yësu,
15 kiya te, “Ŋere, i'di mïyï këyï rɔ kole ma. Kole ma ëdï ti abërï këdï koŋma ŋgï rɔ ma kënyë kebe mï pa'do ni, kebe mï mini ni.
16 Kina me mo'de bo kako zi bɔ kösö göyï naga nime tine lïjë ɔ'bɔ dë tileŋo mo.”
17 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Kpe bilaka ma le'jete naga nime, kpe bɔ kinza ki'dike dɔye dë gɔ lende ma naga nime, kpe bɔ lende kënyë naga nime. 'Dɔ mö'bö tiye bine ŋbö nyanya? Kina 'dɔ mogbɔ dökï'dï ma di zi gomɔ 'be nime ŋbɔ̈ nyanya? O'deke kole nima kako zö dayi.”
18 Kina Yësu kamo ŋgï dɔ nökï nima na kënyï ŋgï di dɔ kole tönë. Kina kileŋo kole tönë ŋgï mï saa nima.
19 Kina bɔ kösö gɔ Yësu ga kako liya zi bo, kiya te, “Dɔ'bɔ 'beze dë toga mo yaga gɔ wa'di?”
20-21 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Römöyï i'dike dɔye dë gba laka gɔ lende ma. Rɔ ma laka miya ziye, ɔdɔ ki'dike dɔye 'deni pele ŋge mbowa gɔ lende ma ti kiyake ŋgï zi döku nime, kiyake te, ‘Ese di bine kari 'dë.’ Kina döku nime ti kese ŋgï. Kina gbï wa mɔtɔ inza konya dɔye kpe.”

Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tɔdɔ Abo Di Mï Tölë (MK 9:30-32; LK 9:43-45)

22 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ Yësu ga këdï 'deni pili bi kɔtɔ Galilaya tine na Yësu kiya zïnnï, iya te, “Ti kususu kole 'ba bilaka lesi ki'di zi bilaka,
23 kina lïjë ti kupö bo ŋgï. Tine mï tö'dö dɔ mota Bɔko'ba ti ki'di bo kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë.”
Gɔ kö'du mo na bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï dɔ meri rɔ kɔmɔ tɔlɔ.

Yësu Opi Awada 'Ba Rö Löbu 'Ba Bɔko'ba

24 Kina ɔdɔ Yësu ni kömö 'deni Kaparanoma, bɔ kireke awada 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ako kititi Pïtörö, iya te, “Bɔ dɔye nima bɔ kopi awada 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba na?”
25 Pïtörö iya te, “Kina ŋgï tara.”
Kina ɔdɔ Pïtörö kɔdɔ 'deni rö, tine na Yësu kititi bo dɔgba, iya te, “Simona, meri 'bï tondo ga? Ëdï kireke awada 'ba bɔ dɔliŋɔ 'ba dɔyayi nime di zi yë mo ga? Di zi kole 'ba bɔ dɔliŋɔ ala di zi bɔ löwö?”
26 Pïtörö iya te, “Ëdï kireke di zi bɔ löwö.”
Yësu iya te, “Tine kole 'ba bɔ dɔliŋɔ ireke ɔtɔ dë di teyi.
27 Ne do'dɔkɔ dë 'dɔ bilaka naga nime komeri lende kënyë rɔze. Ari kpa pöpö ku'du jibada yïmo. Otɔ kenze ma dɔgba ame kinda'ba jibada ne yaga. Kina ɔdɔ kobenye kpamo ëddï ko'ja yamo di kpamo. Kina 'dɔ kogba yamo nima kari timo kopi zïnnï rɔ awada ze 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba.”

18

Yë Na Rɔ Dɔ Kiteli?
(MK 9:33-37; LK 9:46-48)

1 Mï kada nima na bɔ kösö gɔ Yësu ga kako zi bo kititi bo, iya te, “Yë na rɔ dɔ kiteli mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba?”
2 Kina bo kïdëkï kole titi mɔtɔ ŋgï ki'di kɔrɔ kömönnï.
3 Kina bo kiya te, “Rɔ ma laka miya ziye, ɔdɔ kilekike rɔye dë ŋgï kɔzɔ kole titi nime tɔdɔ ziye mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba inza du te.
4 Bɔ ame kileki rɔ bo 'deni titiyi kɔzɔ kole titi nime ne na rɔ dɔ kiteli mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.
5 Bɔ ame kota kole titi ma kɔzɔ a nime te rɔ ŋba gɔ kö'du ma ne, ma na bo kota ma 'deni.
6 Ne bɔ ame këdï ki'di kole titi ma kɔzɔ a nime te ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende ma ne kebe kila'ba mï lende kënyë, ma laka mo dëne ɔ'bɔ 'dɔ kudödu toto kuwu ndöwu ma löbu mugu bɔ tɔ nima 'dɔ kïtïŋï bo timo mï mini löbu ma kalo.
7 Bu'bu ziye kpe bilaka 'ba dɔliŋɔ gɔ wa ma konzi ame ga këdï ki'di bilaka kɔcɔ yaga di mï kɔri ma nime ne. Ëdï ŋgï tara 'dɔ lïjë wa naga nima këdï bine. Tine bu'bu zi bɔ ame ki'di bilaka tɔcɔ yaga ne.
8 Ɔdɔ közïyï ala ndïyï na ki'di yi ko'dɔ lende kënyë, oke yaga ku'du mökö. Ti këdï rɔ ma laka zïyï 'dɔ këddï ti dïdï ma ŋburuŋburu rɔ bɔ közï kɔtɔ ala rɔ bɔ ndï kɔtɔ di dɔ ame 'dɔ ku'du yi mï pa'do ma ŋburuŋburu kpaki ti közïyï ga ti ndïyï ga ne.
9 Kina ɔdɔ kömöyï na ki'di yi ko'dɔ lende kënyë iyagba yaga ku'du mökö. Ti këdï rɔ ma laka zïyï 'dɔ këddï ti dïdï ma ŋburuŋburu rɔ bɔ kɔmɔ kɔtɔ di dɔ ame 'dɔ ku'du yi mï pa'do 'ba tölë dɔ kote ti kömöyï ga kpaki rïyö ne.”

Kamölö Kɔtɔ Ɔdɔ Kölu
(LK 15:3-7)

10-11 “Oŋgɔke laka kinza kudölïke lïjë wa titi naga nime dë. Rɔ ma laka miya ziye malayika 'bënnï ga ö'bö ŋgï ŋburu kɔmɔ 'bu ma Bɔko'ba di mïtɔrɔ.
12 Ti komerike tondo? Ɔdɔ bɔ mɔtɔ këdï ti kamölö kuluku rïyö, kina ma kɔtɔ mɔtɔ kölu yaga di kɔmɔ mo, tara ne bo ti kola ma konzi naga nima dë ŋgï mökö mï löwu yayi bo kari toma ma kɔtɔ nima kölu ne ya?
13 Rɔ ma laka miya ziye, ɔdɔ bo kari ko'ja 'deni, bo ti këdï ŋgï ti lɔŋɔ rɔ mbëmbë rɔ dɔ kiteli gɔmo di dɔ lɔŋɔ ma bo këdï timo gɔ ma konzi naga nima kölu dë ne.

14 Kina gbï tara 'bu ye ame mïtɔrɔ ne o'dɔkɔ dë 'dɔ lïjë wa titi naga nime
ma kɔtɔ mo kölu yaga.”

Tote Lende Ti Löndö

15 “Ɔdɔ löndö yï mɔtɔ kirasi lende zïyï ari kïyëtï gɔ lende kirasi abo liya
zi bo. Tine iyake ŋge dɔye rïyö ti bo. Kina ɔdɔ bo kuwö döyï 'deni ɔmɔ
bo 'deni di mï lende kirasi.
16 Ne ɔdɔ bo kuwö döyï dë ogba bɔ mɔtɔ ala bilaka ma rïyö mɔtɔ ga
ŋgila yï römöyï 'dɔ bɔ kodɔrɔ bïcï lende mo këdï rïyö ala mota, kɔzɔ ma
buku 'ba Bɔko'ba kiya tara.
17 Tine ɔdɔ bo kuwö dönnï dë gbï ari kïyëtï gɔmo pili mï kanisa. Kina
ɔdɔ bo kuwö dɔ kanisa dë gbï tine o'dɔ bo ŋgï nati kɔzɔ bɔ löwö kɔzɔ bɔ
lende kënyë naga tara.
18 Rɔ ma laka miya ziye lende ame këddï kudöduke di mï dɔyayi bine
Bɔko'ba udödu 'deni gbï mɔlo di mïtɔrɔ. Kina gbï lende ame kodɔke
kpamo di mï dɔyayi bine Bɔko'ba odɔ kpamo 'deni gbï di mïtɔrɔ.
19 Kina me mëdï miya gbï ziye, ɔdɔ bilaka ma rïyö di mï löŋgö ye bine
kutï 'deni gɔ wa mɔtɔ ame 'dɔ kititike 'bu ma ame mïtɔrɔ ne gɔmo bo ti
ko'dɔ ŋgï.
20 Römöyï ɔdɔ bilaka rïyö ala mota kotɔtɔ kpënnï dömöyï ma, ti mëdï
ŋgï mï löŋgö lïjë.”

Tola Löndö Gɔ Lende Kirasi

21 Kina Pïtörö kako zi Yësu kititi, iya te, “Ŋere, ɔdɔ löndö mɔtɔ kö'bö
nduwë to'dɔ lende kënyë zö, 'dɔ mola bo gɔmo ŋbö mï ndö? Mï
modɔmorïyö?”
22 Yësu iya te, “Inza tara, ola dë ŋge mï modɔmorïyö, tine ola bo nduwë
gɔmo ŋbö mï kuluku ma kinza kiya.
23 Römöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ lende 'ba bɔ dɔliŋɔ mɔtɔ ame
ko'dɔkɔ toŋgɔ gɔ akikeki 'ba bɔ laja abo ga ne.
24 Kina ɔdɔ bo kisaki to'dɔ mo 'deni tara tine na ko'de bɔ mɔtɔ ame
konyo yamo 'deni ŋgï ame tïtëtë mo ŋgï rɔ kuluku ma kinza kiya ne.
25 Bɔ laja nima inza ti wa mɔtɔ ma 'dɔ kɔ'bɔ topi wali nima timo. Kina
bɔ dɔliŋɔ nima ki'di lende mo ŋgï 'dɔ tugö bɔ nima pili mökö ti 'ja mo ga
ti kole mo ga kpaki ti wa mo ga 'dɔ kopi kpa wali nima.
26 Tine bɔ laja tönë ënyï kolɔdɔ bërï kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ nima, kiya te, ‘Ŋere,
i'di mïyï këdï liya rɔ ma këyï rɔma. Ti mopi wa 'bï naga nima 'deni ŋgï
pili zïyï.’
27 Mï bɔ dɔliŋɔ ëyï ŋgï rɔ bɔ laja nima kina kola bo ŋgï gɔ wali tönë kope
bo kari abo.
28 Tine bɔ tönë ari kondɔsɔ ti bɔ laja lëpï bo mɔtɔ ame wali abo këdï
gɔmo ŋge kuluku ndö tara. Kina bo kinda'ba ŋgöŋgörö bɔ nima ŋgï, iya
te, ‘Opi wali ma tönë göyï ne.’
29 Tine bɔ laja lëpï bo nima olɔdɔ bërï koma'jo rɔ bo zi bɔ tönë, iya te,
‘I'di mïyï këdï liya rɔ ma këyï rɔma. Ti mopi wa 'bï naga nime 'deni ŋgï
pili zïyï.’
30 Pele bo upupu mï bo ŋgï bërï bo koto bɔ tönë ku'du mï maboso, 'dɔ
koloma yayi ŋbö ɔdɔ bɔ nima kopi wali nima pili.
31 Kina ɔdɔ bɔ laja mɔtɔ ga ko'ja 'deni tara lïjë ŋgï rɔ meri rɔ mbëmbë,
kina lïjë kari kïyëtï gɔmo ŋgï pili zi bɔ dɔliŋɔ tönë.
32 Kina bɔ dɔliŋɔ kïdëkï bɔ tönë ŋgï, iya te, ‘Nï bɔ laja kënyë kulöwö
nime, mola yi bine gɔ wali tönë ga römöyï oma'jo röyï zö.

33 Ne gɔ wa'di na ki'di mïyï dë këyï rɔ bɔ laja lëpï yi nima kɔzɔ ame
mi'di yïmö këyï röyï ne tara?'
34 Bɔ dɔliŋɔ ŋgï rɔ 'dïrï ti bo kina ki'di lende ŋgï zi bɔ kanya 'ba gɔ
maboso 'dɔ ku'du bɔ nima mï maboso komba ŋbö bo kopi wali nima kote."
35 Kina Yësu kileki zïnnï, iya te, "Wa nime na ti 'bu ma ame mïtɔrɔ ne
ko'dɔ gbï tara ziye ɔdɔ kolake lëpï ye ga dë di mï dökï'dï ye."

19

Akititi 'Ba Toga 'Ja
(MK 10:1-12)

1 Kina ɔdɔ Yësu kote tiya wa naga nime 'deni tine, na bo kënyï ŋgï di
Galilaya kari mï kapa dɔyayi 'ba Yudayi ame gönyï yöpö 'ba Yaradene ne.
2 Kina tïndï 'ba bilaka kozi ŋgï gɔ bo, na bo kileŋo ya ma ti rɔkɔ'ɔ naga
ŋgï di yayi.
3 Parosi mɔtɔ ga ako zi bo tiyɔzɔ bo ti akititi, iya te, "Tara ne kö'du ki'di
odɔ kpamo ŋgï 'dɔ bɔ mɔtɔ koga 'ja 'bï ŋgï gɔ lende mɔtɔ ga pili ya?"
4 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, "Ïdëkïke dë du di mï buku 'ba Bɔko'ba?
Ame kiya te, di bi tisaki mo bɔ ma ko'ba lïjë i'di lïjë rɔ bɔtɔni ni ma ti 'ja.
5 Kina bo kiya te gɔ kö'du nime, 'Bɔtɔni ti kolɔlɔ di yɔki 'bu bo ni ti ma
bo, lïjë kari kodɔ'bɔ rönnï ti 'ja abo. Kina lïjë kpaki rïyö 'deni rɔ akɔtɔ.'
6 Lïjë inza kpe rïyö tine 'deni rɔ akɔtɔ. Kina wa ame Bɔko'ba kodɔ'bɔ
'deni rɔ akɔtɔ ne kinza bilaka kebe koza yïmo dë kpe yaga."
7 Parosi naga nima ënyï kititi bo, iya te, "Ne gɔ wa'di na Musa ki'di kö'du
mo kiya te ɔdɔ bɔ mɔtɔ koga 'ja abo 'dɔ bo kugu waraga 'ba tëyï ki'di teyi?"
8 Yësu iya te, "Musa odɔ kpamo ziye 'dɔ kogake 'ja 'be ga yaga römöyï
minyi 'be idari 'deni. Tine ma di bi tisaki mo inza tara.
9 Rɔ ma laka miya ziye, bɔ ame koga 'ja abo gɔ lende mɔtɔ 'beri di gɔ
kɔmɔ kolɔlɔ 'ba tö'dö ti rɔ ne o'dɔ yërï 'deni ɔdɔ bo kebe kari kogbe 'ja
mɔtɔ gbï."
10 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kititi bo, iya te, "Ne ɔdɔ kö'du 'ba mï löŋgö 'ja
ni ti bɔtɔni na 'deni tara tine, 'dɔ bilaka kogbe 'ja dë kpe ma?"
11 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, "Akiyandi 'ba tö'bö kinza togbe 'ja nime
iya rönï dë zi bilaka pili rɔ buru, tine ŋge zi lïjë ame ga Bɔko'ba ki'di 'deni
zïnnï ne.
12 Römöyï kɔri 'ba lende mo ga ëdï ŋbaŋi ame ki'di bilaka këdï koloma
kinza togbe 'ja ne. 'Ba ya mɔtɔ ga öyö lïjë mɔlo tara. 'Ba ya mɔtɔ ga bilaka
na ko'dɔ lïjë tara. Kina ya mɔtɔ ga o'dɔkɔ 'bënnï togbe 'ja dë gɔ kö'du 'ba
ŋere löbu 'ba Bɔko'ba. Kina i'dike lïjë ame ga kɔ'bɔ tutï gɔ akiyandi nime
ne, ko'dɔ ŋgï tara."

Yësu O'dɔ Yëyï Dɔ Kole Titi
(MK 10:13-16; LK 18:15-17)

13 Bilaka mɔtɔ ga o'de kole titi kako zi Yësu 'dɔ bo ki'di közï bo dönnï, bo
ko'dɔ mötu gɔ lende 'bënnï. Tine bɔ kösö gɔ bo ga ota bilaka naga nima.
14 Kina Yësu kiya te, "Kinza kotake kole titi naga nime dë, olake lïjë
kako zö. Römöyï lïjë ame ga kɔzɔ a nime te ne ŋere löbu 'ba Bɔko'ba na
rɔ 'bënnï."
15 Kina bo ki'di közï bo ŋgï dönnï na bo kiteli ŋgï nduwë di yayi.

Bɔ Mɔri
(MK 10:17-31; LK 18:18-30)

16 Kina bɔ mɔtɔ kako zi Yësu kititi, iya te, "Bɔ kɔmɔ kiyandi, wa ma laka
wa'di na gɔ mo'dɔ 'dɔ mo'ja dïdï ma ŋburuŋburu?"

17 Yësu iya te, “Ititi ma gɔ wa ma laka gɔ wa'di? Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ rɔ ma laka. Ɔdɔ ko'dɔkɔ tëdï ti dïdï ma ŋburuŋburu oro kö'du ki'di abo.”
18 Bɔ nima iya te, “Kö'du ki'di ma tondo mo ga?”
Yësu iya te, “Kinza ko'dɔ röyï dë rɔ bɔ közï roma. Kinza ko'dɔ yërï dë. Kinza ko'dɔ 'bögö dë. Kinza kususu bɔtɔ mɔtɔ dë rɔ bëtï.
19 Kina oro 'bu yï ni ti möyï. Kina gbï ɔ'ɔ bilaka lesi lëpï yï mɔtɔ kɔzɔ ame kɔ'ɔ yida röyï ne tara.”
20 Yɔbi nima iya te, “Moro kö'du ki'di naga nima 'deni mɔlo kpaki rɔ gɔmo. Tine wa'di na kola gba zö 'dɔ mo'dɔ?”
21 Yësu iya zi bo, iya te, “Ɔdɔ ko'dɔkɔ ŋgï 'dɔ këddï rɔ ma laka kinza a ma kënyë mɔtɔ mïyï ari kugö wa 'bï ga me yaga 'dɔ koza gïrïsï mo zi bɔ lisa. Kina ti këddï ŋgï ti wa rɔ mbëmbë mï dɔyayi 'ba mïtɔrɔ. Kina ti 'dɔ kako kösö gɔma.”
22 Kina ɔdɔ yɔbi tönë kuwö lende nima 'deni tara tine, bo ënyï abo ŋgï kari ti meri, römöyï bo bɔ wa mbëmbë na.
23 Kina Yësu kebe tiya mo zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, ti këdï rɔ gomɔ zi bɔ wa gɔ kɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.
24 Kina me mëdï mileki gbï miya gɔmo ziye, tɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ti këdï rɔ ma kitigɔ zi bɔ wa ni kɔzɔ tɔdɔ 'ba gamele di bi gböŋö 'ba bïcï libira tara.”
25 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ bo ga kuwö lende nime 'deni te tine, lende mo igayi lïjë ŋgï sowa. Kina lïjë kebe tititi mo, iya te, “Tine yë na ti kɔmɔ ti di mï tölë ya?”
26 Yësu oŋgɔ bi dönnï, iya te, “Wa nime bilaka lesi ɔ'bɔ dë to'dɔ mo, tine Bɔko'ba na kɔ'bɔ to'dɔ wa pili.”
27 Kina Pïtörö kënyï kileki dɔmo, iya te, “Oŋgɔ te, ne ze 'beze nime dola wa pili 'deni dösö göyï. Tine wa'di na ti do'ja di gɔmo?”
28 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Kina me ziye 'dɔ kikalike laka, ɔdɔ kole 'ba bilaka lesi kari koloma 'deni dɔ kïtï ma dɔ kiteli abo mï dɔliŋɔ ma kileŋo rɔ ma la'ja nime tine, kpe bɔ kösö gɔma ma 'butë dɔmorïyö naga nime ti kolomake 'deni gbï dɔ kïtï rɔ löbu dɔ kpa gɔli ma 'butë dɔmorïyö 'ba Yisarele.
29 Kina ti lïjë ame ga pili kola liŋɔ ala löndö ala lëmï ala 'bu ni ti ma ala kole ala nyaka gɔ lende ma ne, ti ko'ja 'deni ŋgï rɔ mbëmbë kebe dɔ ame ga lïjë kola ne. Kina lïjë ti ko'ja kpa közïmo 'deni ŋgï rɔ dïdï ma ŋburuŋburu.
30 Tine ame ga rɔ löbu ne ti kileki 'deni titiyi. Kina ame ga titiyi ne ti këdï 'deni ŋgï rɔ löbu.”

20

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Ndɔbɔ Mï Nyaka

1 “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ lende 'ba bɔ nyaka mɔtɔ ame kënyï mɔlo mï dɔŋbɔ kari toma bilaka 'ba 'dɔ ko'dɔ ndɔbɔ mï nyaka abo ne tara.
2 Kina ɔdɔ lïjë kutï dɔ lende 'bënnï 'deni bi kɔtɔ ti bɔ ndɔbɔ abo ga 'dɔ bo kopi yamo kuluku kɔtɔkɔtɔ zïnnï mï kada kɔtɔ tine, bo oja lïjë ŋgï kari bi ndɔbɔ mï nyaka abo nima.
3 Kina bo kënyï kari 'böwu mï gɔ bi 'ba ndögö ko'ja ndï kada këdï 'deni modɔmosowɔ. Kina bo kari ko'ja ya mɔtɔ ga ŋgï këdï kɔrɔ le yayi rɔ ma sari kinza ndɔbɔ.
4 Kina bo kënyï kilende zïnnï, bo iya te, ‘Kpe nime gbï, arike to'dɔ ndɔbɔ mï nyaka ma 'dë yayi, ti mopi wa ma kɔ'bɔ gɔ kɔmɔye ŋgï ziye.’
5 Kina lïjë kari ŋgï.

Kina mï zana kada 'deni bo ari ko'dɔ gbï tara. Mï kɔmɔ kada 'deni bo ari ko'dɔ gbï tara.
6 Kina ko'ja ndï kada këdï 'deni kɔzɔ muyï tara tine, na bo kari ko'ja ya mɔtɔ ga gbï këdï gba kɔrɔ le rɔ ma sari mï gɔ bi 'ba ndögö yayi. Kina bo
kënyï kilende zïnnï, bo iya te, ‘Ëddï kɔrɔke kada kösö dɔye bine rɔ ma
sari kinza ndɔbɔ mo gɔ wa'di?’
7 Lïjë iya te, ‘Bɔtɔ i'di ndɔbɔ dë du te zize.’
Bo iya te, ‘Laka, arike gbï to'dɔ ndɔbɔ mï nyaka ma.’
8 Kina ɔdɔ kada kösö 'deni tine bɔ dɔ nyaka tönë ilende zi makuŋgu abo,
iya te, ‘Ari kïdëkï bɔ ndɔbɔ naga nime 'dë 'dɔ kopi yamo 'bënnï zïnnï. Isaki
di dɔ ya ma ko'de di yï'böwu naga nima ŋbö kömö dɔ ya ma ko'de dɔgba
naga nima.’
9 Ya ma tönë ga kisaki ndɔbɔ ko'ja ndï kada këdï 'deni muyï ne, inda'ba
yamo kuluku kɔtɔkɔtɔ kpaki rɔ gönnï.
10 Kina ɔdɔ ya ma ko'de dɔgba tönë ga kömö 'deni tine, lïjë omeri 'bënnï
tëgë lïjë ëdï kunzö yamo tɔne rɔ ma këyë. Tine lïjë pili rɔ gönnï inda'ba
ga me kuluku kɔtɔkɔtɔ.
11 Kina ɔdɔ lïjë kinda'ba yamo 'deni pili tine lïjë ebe ŋgï toŋboro rönnï
zi bɔ dɔ nyaka tönë.
12 Lïjë iya te, ‘Ya ma ko'de 'jaa di yï'böwu naga nime o'dɔ 'bënnï ndɔbɔ
ŋge saa kɔtɔ. Ne ze 'beze nime dupö rɔze timo loyi dɔ kada kata nime ebe
kopi yamo 'bënnï gbï aa koriya ti 'beze.’
13 Bɔ dɔ nyaka nima iya zi bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö lïjë yayi, iya te,
‘Bɔ ŋba ma, uwö te. Mu'bölu ye dë rɔ tu'bölu. Kpe na kutïke dɔ lende
nime kɔtɔ tö 'dɔ ko'dɔke ndɔbɔ kada kösö dɔ yamo kuluku kɔtɔ.
14 Kina me 'deni, ogbake yamo 'be ga ma kinda'bake, karike liŋɔ. Ma na
mo'dɔkɔ 'dɔ topi mo zi ya ma ko'de di yï'böwu naga nima gbï kɔzɔ 'beye.
15 Mëdï ti közï kakpa 'dɔ to'dɔ wa ame mo'dɔkɔ to'dɔ mo ne ti yamo ma.
Mï koŋmi ma nime mo'dɔ ne na këngë mïye?’ ”
16 Yësu iya te, “Kina gbï tara, ame ga le'jete yï'böwu ne ti këdï 'deni
dɔgba. Kina ame ga le'jete dɔgba ne ti kileki 'deni yï'böwu.”

Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tinda'ba Bo
(MK 10:32-34; LK 18:31-34)

17 Kina ɔdɔ Yësu ni këdï kari 'deni Yerosalema tine, bo ogba bɔ kösö gɔ
bo ga yaga 'beri rɔ dönnï. Kina bo koloma rɔ tiya mo zïnnï di gɔ kɔri yayi,
18 bo iya te, “Uwöke te, dëdï darike nime mï Yerosalema kina ti kinda'ba
kole 'ba bilaka lesi ki'di zi löbu 'ba bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba
kö'du ki'di ni. Kina lïjë ti kodɔ karama ŋgï dɔ bo rɔ tölë.
19 Kina lïjë ti kogba bo ŋgï ki'di zi bɔ löwö todɔ laŋa rɔ bo komba bo
kina ti kutötï bo ŋgï. Tine mï tö'dö dɔ mota bo ti kënyï kɔdɔ 'deni ŋgï yaga
di mï tölë.”

Tileki Rɔ Bërï
(MK 10:35-45)

20 'Ja 'ba Zebedayo ënyï kako ti kole rïyö 'bënï ga zi Yësu. Kina lɔko
kolɔdɔ ŋgï bërï koma'jo rönï zi Yësu.
21 Yësu iya te, “Wa'di na ko'dɔkɔ?”
Lɔko iya te, “Rɔ ma laka ɔdɔ kari koloma 'deni rɔ bɔ dɔliŋɔ, i'di kole
rïyö ma naga nime ma kɔtɔ koloma dɔ dörï yï kina mɔtɔ dɔ gali yï.”
22 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Wa nima kititike ne ikalike dë. Ti
kɔ'bɔke tuwë wa di mï kösu 'ba gomɔ ame mëdï muwë wa di yïmo ne?”
Lïjë iya te, “Dëdï dɔ'bɔ.”

23 Yësu iya te, “Rɔ ma laka ti kuwëke wa ŋgï di mï kösu ma. Tine ti'di
wa toloma dɔ dörï ma ti dɔ gali ma nima ndɔbɔ ma na dë, 'bu ma na këdï
ki'di ya ame ga bo kileŋo 'deni ne koloma teyi.”
24 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ bo ma 'butë naga nima kuwö lende nime 'deni,
lïjë ënyï ŋgï rɔ 'dïrï ti löndö rïyö naga nima.
25 Kina Yësu kïdëkï lïjë ŋgï pili bi kɔtɔ, kina bo kiya te, “Ikalike 'deni
laka löbu ma 'ba bɔ löwö ni o'dɔ ga rönnï ŋgï rɔ ŋere rɔ a löbu dönnï.
26 Ne ma 'beye inza tara. Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ gɔ bo këdï rɔ löbu di mï
löŋgö ye ne, bo kileki rɔ bo yaga rɔ bɔ laja ziye.
27 Kina ɔdɔ bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ye ko'dɔkɔ 'dɔ bo na këdï rɔ bɔ dɔye,
ma laka na 'dɔ bo këdï rɔ atɔli ziye pili.
28 Kina 'dɔ këdï gbï kɔzɔ tako nime kole 'ba bilaka lesi kako ne, bo ako
dë 'dɔ bilaka koja laja zi bo, tine bo ako toja laja zi bilaka kina gbï 'dɔ ti'di
dïdï bo 'dɔ tutë gɔ bilaka ma konzi timo di mï tölë.”

Bɔ Kɔmɔ Kölu 'Ba Yereko
(MK 10:46-52; LK 18:35-43)

29 Kina ɔdɔ Yësu ni këdï kënyï 'deni ti bɔ kösö gɔ bo ga di Yereko yayi
tine, na tïndï ma kinza kiya kösö ŋgï gönnï.
30 Tine bɔ kɔmɔ kölu ma rïyö mɔtɔ ga ame këdï koloma kpa kɔri yayi ne
uwö 'deni Yësu na ma këdï kari ne. Kina lïjë ki'di ŋgï tulörï rɔ ma kembe,
kiya te, “Ŋere, kole 'ba Dawidi, i'di mïyï këyï rɔze.”
31 Tine tïndï naga nima amo dönnï gɔ lïjë kudumö yaga. Tine pele na
lïjë kulörï ŋgï rɔ ma kembe rɔ dɔ kiteli, kiya te, “Ŋere, kole 'ba Dawidi,
i'di mïyï këyï rɔze.”
32 Kina Yësu kɔrɔ ŋgï kïdëkï lïjë, bo iya te, “O'dɔkɔke 'dɔ mo'dɔ wa'di
ziye?”
33 Lïjë ileki dɔmo zi bo iya te, “Ŋere, do'dɔkɔ 'dɔ kiyɔpɔ kɔmɔze yaga.”
34 Yësu oŋgɔ lisa 'ba rönnï kina bo kosa kömönnï ŋgï, kina kömönnï
kɔpɔ ŋgï yaga ko'ja bi. Kina lïjë kösö ŋgï gɔ bo.

21

Tɔdɔ 'Ba Yësu Mï Yerosalema
(MK 11:1-11; LK 19:28-40; YN 12:12-19)

1 Kina ɔdɔ Yësu ni kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Yerosalema tine, na lïjë kari
ŋgï Betepage ame ŋgila döku 'ba Bilaya ne. Di yayi na Yësu koja ya ma
rïyö mɔtɔ ga di mï löŋgö bɔ kösö gɔ bo ga kari dɔgba
2 ti ndose nime, iya te, “Arike mï liŋɔ nime 'dë dɔgba kɔmɔye ne, ti kari
ko'jake akaca kosi dɔmo 'deni bërï yayi ti kole mo ŋgila mo. Kina 'dɔ
kopeke ko'deke kako zö bine.
3 Kina ɔdɔ bɔtɔ mɔtɔ kiya a mɔtɔ ziye gɔmo, iyake te, ‘Ŋere na ko'dɔkɔ
lïjë.’ Kina bo ti kola ŋgï karike timo.”
4 Wa nime o'dɔ rönï 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ lende ma tönë bɔ kumë lende
kiya ne.
5 Ame kiya te, “Iya te zi bilaka 'ba Yerosalema, ‘Oŋgɔke te, bɔ dɔliŋɔ 'be
na me 'dë këdï rɔ tako ziye. Bo abo le liya, bo ëkï 'deni dɔ akaca. Bo oloma
'deni dɔ kole akaca.’ “
6 Kina ya tönë ga Yësu koja ne kari ko'dɔ wa ame bo kiya zïnnï ne ŋgï.
7 Lïjë o'de akaca nima ti kole mo, lïjë ko'ba bɔŋgɔ 'bënnï ga gɔmo. Kina
Yësu këkï ŋgï koloma dɔmo tari timo.
8 Tïndï ma konzi o'ba bɔŋgɔ kileŋo mï kɔri timo tine ya mɔtɔ ga oga
'bënnï rɔ 'jöwu ko'ba teyi.

9 Kina tïndï ame ga kösö kebe gɔ Yësu ti ya ma dɔgba mo ga pili ulörï
kiya te, “Yëë'dï këdï zïyï kole 'ba Dawidi. Yëyï këdï dɔ bɔ ame kako ti möyï
ŋere Bɔko'ba ne. Akïlëlu këdï zi Bɔko'ba mïtɔrɔ.”
10 Kina ɔdɔ Yësu këdï kɔdɔ 'deni mï Yerosalema tine, bilaka 'ba mï gawo
yayi pili ënyï kozɔ timo, iya te, “Yë mo na ya?”
11 Tine tïndï naga nima ileki dɔmo, iya te, “Ame na rɔ Yësu bɔ kumë
lende di mï Nazareta 'ba Galilaya.”

Yësu Ɔdɔ Mï Reki 'Ba Rö Löbu
(MK 11:15-19; LK 19:45-48; YN 2:13-22)
12 Kina Yësu kɔdɔ ŋgï mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba, na bo kënyï ŋgï
toga bilaka ame ga këdï tugö wa yayi ne me yaga. Bo kitïŋï dɔ tarabiza
'ba bɔ kutë gïrïsï ni bërï, gbï ti gba'da 'ba bɔ kugö matukpuru ni.
13 Bo iya zïnnï, iya te, “Ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Rö löbu
ma nime ti kïdëkï rɔ rö 'ba mötu.’ Ne kina kebe kuyïke 'deni za rɔ bi 'ba
bɔ 'bögö.”
14 Tine bɔ kɔmɔ kölu ni ti bɔ ka'bo ni ako zi bo mï reki 'ba rö löbu 'ba
Bɔko'ba yayi, kina bo kileŋo lïjë ŋgï.
15 Kina ɔdɔ löbu 'ba bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ko'ja gɔ kotɔ
naga nima bo ko'dɔ ne 'deni tara tine, kina gbï ti ame kole titi këdï kulörï
'deni timo di yayi, kiya te, “Yëë'dï këdï zïyï kole 'ba Dawidi,” ne tine lende
mo ënyë ŋgï minnï.
16 Kina lïjë kënyï kititi bo, iya te, “Uwö wa nima lïjë këdï kiya ne ra?”
Yësu iya te, “Yëë, muwö ra. Ne lende nime kugu mï buku 'ba Bɔko'ba
ne ïdëkïke dë su? Ame kiya te, ‘Nï Bɔko'ba i'di akïlëlu ma laka 'deni kɔdɔ
di kpa kole titi ni ti kole kuru ame ga gba dɔ mba ne.’ ”
17 Kina Yësu kënyï ŋgï di ŋgila lïjë yayi kari abo yaga di mï gawo nima.
Bo ari Betaniya, bo kö'dö yayi.

Yësu Ulömu Ŋgërï Këlu
(MK 11:12-14, 20-24)
18 Di bi tileki abo kako mï gawo rɔ mï dɔŋbɔ tine, bo 'deni rɔ 'bö.
19 Kina bo ko'ja ŋgërï këlu dɔ kpa kɔri yayi. Kina bo kɔcɔ ŋgï kari toŋgɔ
mo. Tine bo o'ja ɔtɔ dë dɔmo, ŋge rɔ mbili mo. Kina bo kilende zi ŋgërï
nima, bo iya te, “Nï, inza kana a mɔtɔ kpe döyï bina.” Kina ŋgï ŋgala te
yɔ na ŋgërï tönë kölë ŋgï.
20 Bɔ kösö gɔ bo ga o'ja lende nime kina lende mo kigayi lïjë ŋgï. Lïjë
iya te, “Ŋgërï këlu nime ututu ŋgï ŋgala te totondo mo ga?”
21 Bo ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, ɔdɔ ki'dike dɔye
ŋgï rɔ ma laka gɔ lende ma kinza kïlïköke dɔye dë, ti kɔ'bɔke ŋgï to'dɔ
wa ame kebe ma ko'dɔ rönï zi ŋgërï këlu nime. Ɔdɔ kiyake pele te zi döku
nime, ‘Nï, ënyï ku'du röyï mï mini löbu.’ Rɔ ma laka, ti ko'dɔ rönï ŋgï.
22 Ɔdɔ ki'dike dɔye 'deni ŋgï gɔ lende ma, wa ame ga pili këddï kititike
ti mötu ti ko'jake ŋgï.”

Közï Kakpa 'Ba Yësu
(MK 11:27-33; LK 20:1-8)
23 Kina ɔdɔ Yësu kɔdɔ 'deni mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba këdï kiyandi
kɔmɔ bilaka tine, na löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni kako ŋgï
zi bo. Lïjë kititi bo iya te, “Közï kakpa 'ba yë na me këddï ko'dɔ wa naga
nime timo ne? Yë mo na ki'di közï kakpa nime zïyï?”
24 Bo iya te, “Ti mititi ye gbï ti akititi mɔtɔ kɔtɔ bine, ɔdɔ kilekike dɔmo
'deni zö ti miya gɔ közï kakpa 'ba bɔtɔ nime mëdï mo'dɔ wa naga nime
timo ne 'jaa ziye.”

25 Kina bo kititi lïjë, bo iya te, “Közï kakpa 'ba todɔ mini 'ba bapatisi dɔ bilaka nime Yowani koloma to'dɔ mo ne ako di zi yë? Ako di zi Bɔko'ba ala di zi bilaka lesi?”

Kina lïjë koloma ŋgï rɔ towasa mo rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Ɔdɔ diyake te ako di zi Bɔko'ba, bo ti kiya te, ‘Ne i'dike dɔye dë gɔ lende abo gɔ wa'di?’

26 Ne ɔdɔ diyake te ako di zi bilaka lesi, ele dë gbï. Ze rɔ tikere di zi tïndï konzi naga nime. Römöyï lïjë pili omeri 'deni Yowani na rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba.”

27 Kina lïjë kileki ŋgï kiya zi Yësu tëgë, “Dikali dë.”

Kina bo kileki zïnnï, bo iya te, “Ma gbï minza miya közi kakpa tɔ nime mëdï mo'dɔ wa naga nime timo ne ziye.”

Kole Ma Ko'dɔ Ako'dɔkɔ 'Ba 'Bu

28 “Kina me omerike dɔŋgala nime te. Bɔ mɔtɔ ëdï ti kole abo ga rïyö. Kina bo kënyï kari zi kole abo ma löbu mo bo kiya te, ‘Kole ma, ari tɔne to'dɔ ndɔbɔ mï nyaka ze.’

29 Tine kole nima iya te, ‘Mo'dɔkɔ ama dë.’ Ne di pötö mo 'böwu bo ari komeri dɔ bo kina bo kënyï ŋgï kari.

30 Kina 'bu nnï tönë kënyï kari kiya lende nima gbï tara zi kole ma titi mo. Bo iya te, ‘Yëë, baba, mëdï mari.’ Tine bo ebe kari abo dë du te.

31 Ma komerike 'beye di mï löŋgö ya rïyö naga nime kole ma yala na ko'dɔ ako'dɔkɔ 'ba 'bu nnï?”

Löbu tönë ga iya te, “Kole ma dɔgba nima.”

Yësu iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, bɔ kireke awada ni ti 'ja bɔ rɔnyɔ ni na ti kɔdɔ dɔgba di ziye mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.

32 Römöyï Yowani bɔ bapatisi ako 'deni kileme kɔri ma laka ziye 'dɔ kösöke gɔmo. Tine i'dike e'be dɔye dë yɔ gɔ lende abo. Ne bɔ kireke awada ni ti 'ja bɔ rɔnyɔ ni i'di dönnï 'deni gɔmo. Wa naga nime ko'jake pele tara otɔke dɔye dë yɔ ki'dike dɔye gɔ lende mo.”

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Ndɔbɔ
(MK 12:1-12; LK 20:9-19)

33 Yësu iya te, “Uwöke dɔŋgala mɔtɔ tɔ ma. Bɔ mɔtɔ ïdïyë mɔwɔ këdï ko'dɔ rɔ layi naga ŋgï rɔ nyaka. Kina bo kigaga reki kuru dɔmo toko, bo ko'dɔ bi 'ba tuzï layi mo yayi, bo kole kilaŋga 'ba toda mo, bo ki'di bɔ ndɔbɔ to'dɔ ndɔbɔ yïmo yayi, bo kënyï abo kari mï dɔyayi mɔtɔ.

34 Kina ɔdɔ kada 'ba tite'de mo kömö 'deni tine, bo oja bɔ laja abo ga kari 'dɔ ko'de döŋgërï ma 'ba bo.

35 Kina bɔ ndɔbɔ tönë ga kinda'ba bɔ laja abo naga nima ŋgï komba ma kɔtɔ, kupö mɔtɔ kina ku'du ma kɔtɔ ti döku.

36 Kina bo kënyï koja bɔ laja mɔtɔ ga 'böwu konzi kiteli ma dɔgba tönë. Kina bɔ ndɔbɔ naga nima ko'dɔ lïjë ŋgï gbï tara.

37 Rɔ ŋburuŋburu mo na bo koja kole abo ŋgï kari zïnnï, bo iya te, ‘Ame kole ma na lïjë ëdï koro.’

38 Tine ɔdɔ bɔ ndɔbɔ naga nima lïjë ko'ja kole nima 'deni, lïjë iya rɔ gɔ rönnï, iya te, ‘Bɔ nime bo na këdï koloma rɔ bɔ dɔ nyaka nime kada mɔtɔ di pötö 'bu bo. Ako dupöke bo yaga 'dɔ nyaka nime kö'bö ŋgï ŋburu rɔ eze.’

39 Kina lïjë kinda'ba bo ŋgï ku'du ŋbö yaga di mï nyaka nima na lïjë kupö bo ŋgï.

40 Ma komerike 'beye ɔdɔ bɔ dɔ nyaka kako wa'di na ti bo ko'dɔ zi ya naga nima?”

41 Lïjë iya te, “Bo ëdï kote dɔ bilaka dökï'dï kënÿë naga nima ŋgï pili
yaga. Kina bo ti kari ko'de bilaka mɔtɔ ga 'jaa 'dɔ kako ko'dɔ ndɔbɔ yïmo.
Ya ame ga 'dɔ kutï ti'di dɔ̈ŋgërï ma 'ba bo ko mï kada mo ne.”
42 Yësu iya te, “Ïdëkïke dë su di mï buku 'ba Bɔko'ba? Ame kiya te, ‘Döku
tönë bɔ ko'ba rö ni kilagi pa di rɔmo ne na kileki 'deni rɔ döku ma laka
rɔ dɔ kiteli mï gbɔndɔ 'ba rö. Ame wa ko'dɔ 'ba Bɔko'ba na. Dotɔke ŋgï
rɔ gɔze.’ ”
43-44 Kina Yësu kileki gbï kiya zïnnï, bo iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, ti
kogba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba yaga di ziye ki'di zi bilaka ma laka ame ga
kutï to'dɔ ako'dɔkɔ mo ne.”
45 Kina ɔdɔ löbu 'ba bɔ akumu ni ti Parosi ni kuwö lende nime 'deni te
tine, lïjë ikali ŋgï Yësu ëdï rɔ tiya lïjë.
46 Kina lïjë ko'dɔkɔ ŋgï tinda'ba bo, tine lïjë ere tïndï naga nima römöyï
tïndï naga nima pili iya Yësu rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba.

22

Dɔŋgala 'Ba Karama 'Ba Gbe
(LK 14:15-24)

1 Yësu ebe ŋgï tilende zi bilaka naga nima rɔ dɔŋgala.
2 Bo iya te, “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ a nime te. Mï kada ma dɔ
kɔtɔ mɔtɔ bɔ dɔliŋɔ mɔtɔ ëdï 'deni ko'dɔ karama 'ba gbe 'ba kole abo.
3 Kina bo koja bɔ laja abo ga ŋgï kari tiya mo zi ŋba ame ga pili 'dɔ kako
mï karama nima ne gɔ lïjë kako. Tine lïjë ilagi ë'bënnï ŋgï tako.
4 Kina bo koja bɔ laja abo mɔtɔ ga 'böwu ti ndose nime, kiya te, ‘Ari
kiyake zi ŋba naga nima, mileŋo rɔma 'deni ndö. Mumu ŋgulo 'deni gbï
ti muruku ma kɔnɔ naga. Wa pili ëdï 'deni ndö, lïjë kako ti mï karama
nime.’
5 Tine ŋba mo naga nima onyɔ lende abo nima dë kɔtɔ te, lïjë usë ë'bënnï
za ti kɔri 'bënnï ga. Mɔtɔ ari abo za mï nyaka abo, mɔtɔ ari abo za mï
ndɔbɔ abo,
6 kina yɔ ya mɔtɔ mo ga inda'ba 'bënnï bɔ laja naga nima ŋgï komba
kupö yaga.
7 Kina kata ŋgï mï bɔ dɔliŋɔ bo koja bɔ kanya abo ga ŋgï kari kote dɔ
bɔ kupö wa naga nima koŋma gawo mo yaga.
8 Kina bo kïdëkï bɔ laja abo ga ŋgï, bo kiya zïnnï, bo iya te, ‘Wa 'ba
karama 'ba gbe ma ëdï 'deni ndo tine ŋba ma tönë ga kose ne ɔ'bɔ dë 'dɔ
kɔdɔ yïmo.
9 Arike kpa dɔkoka kɔri 'dɔ kotɔtɔke ma konzi kako mï karama nime
kɔzɔ ame ko'jake ne tara.’
10 Kina bɔ laja naga nima kari ŋgï dɔkoka kɔri kotɔtɔ bilaka ame ga pili
lïjë ko'ja ne, ma laka kpaki ti ma kënÿë. Kina mï rö 'ba karama nima koso
ŋgï lɔ ti ŋba.
11 Kina ɔdɔ bɔ dɔliŋɔ kari 'deni toŋgɔ ŋba abo naga nima tine bo ari
ko'ja bɔ mɔtɔ yayi rɔ ma sari kinza bɔŋgɔ 'ba gbe rɔ bo.
12 Kina bo kititi bɔ nima iya te, ‘Bɔ pɔri ma, ako 'bëyï di yala kɔdɔ bine
kinza bɔŋgɔ 'ba gbe röyï tara?’
Tine bɔ nima ileki dɔmo dë du te.
13 Kina bɔ dɔliŋɔ kiya ŋgï zi bɔ laja abo ga, iya te, ‘Inda'bake bo
kudöduke közï bo ti ndï bo ku'duke bo yaga mï bi kölu 'dɔ bo kari kudu
kunyï kpa bo yayi.’ ”
14 Yësu iya te, “Ti kïdëkï 'deni ŋgï ŋbaŋi tine ma ndö na ŋge ti kigeli di
yïmo.”

Lende 'Ba Awada Kopi
(MK 12:13-17; LK 20:20-26)

15 Parosi mɔtɔ ga ari kususu kpënnï 'dɔ to'ba Ësu ti akititi mɔtɔ ga.
16 Kina lïjë koja bɔ kösö gönnï mɔtɔ ga ti bilaka 'ba Erode ga ŋgï kari zi bo. Kina lïjë kari kiya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, dikali ŋgï nï na rɔ bɔ kiya lende ma kodɔrɔ. Kina nï na ŋgï rɔ bɔ kiyandi kɔri 'ba lende 'ba Bɔko'ba nime rɔ ma kodɔrɔ zi bilaka, kugö kpëyï dë gbï zi bɔtɔ. Römöyï di zïyï bilaka pili rɔ ma koriya.
17 Kina me iya te zize, tara ne ëdï ŋgï rɔ ma laka mï kɔri 'ba kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'dɔ topi awada zi bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo, ala tondo?”
18 Tine Ësu ikali dɔŋgala 'bënnï nima 'deni mɔlo, kina bo kiya te, “Kpe bɔ kɔmɔ kandi naga nime, ëddï kiyɔzɔke ma gɔ wa'di?
19 Ilemeke gïrïsï 'ba topi awada nime te zö.”
Kina lïjë ko'de kïnë gïrïsï mo ŋgï zi bo.
20 Kina bo kititi lïjë, iya te, “Kïnë yë mo ti möyï yë na me rɔmo ne?”
21 Lïjë iya te, “Kïnë ti möyï bɔ dɔliŋɔ 'ba Romo na.”
Ësu iya te, “Kina me, wa ame ga rɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ ne opike abo zi bo. Kina wa ame ga rɔ 'ba Bɔko'ba ne opike zi Bɔko'ba.”
22 Kina ɔdɔ lïjë kuwö 'deni tara tine lïjë otɔ ŋgï rɔ gönnï. Kina lïjë këny ŋgï kari di rɔ bo.

Lende 'Ba Tɔdɔ 'Ba Töku Di Mï Tölë
(MK 12:18-27; LK 20:27-40)

23 Mï kada kɔtɔ mo nima na Sadoke mɔtɔ ga kako kiya zi Ësu tëgë a mɔtɔ rɔ tɔdɔ 'ba töku di mï tölë inza.
24 Kina lïjë kititi bo, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, Musa ugu lende iya te, ɔdɔ bɔ mɔtɔ kölë ŋgï kinza köyö kole dë, bɔ löndö mo kɔdɔ gɔ 'ja mo nima 'dɔ lïjë köyö kole pötö bɔ ma kölë nima.
25 Ne oŋgɔ te, ya mɔtɔ ga modɔmorïyö rɔ löndö kɔtɔ oloma pa bine. Kole ma dɔgba mo ogbe 'ja kina bo kölë ŋgï kola 'ja nima kinza köyö kole. Kina bo kola makuru'bë abo tönë ŋgï zi löndö bo.
26 Kina lende kɔtɔ nime ko'dɔ rönï ŋgï gbï tara zi löndö bo ma mï rïyö mo ŋbö kömö zi ma mï modɔmorïyö mo.
27 Kina di pötö lïjë nima pili na 'ja tönë kölë ŋgï gbï.
28 Tine mï tɔdɔ 'ba töku di mï tölë lɔko ti këdï rɔ 'ja 'ba yë? Ame ya naga nime pili modɔmorïyö kogbe lɔko 'deni ne ya?”
29 Ësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Kpe öluke lende 'deni sowa. Römöyï ikalike buku 'ba Bɔko'ba dë kina tigɔ abo 'ba Bɔko'ba ikalike dë gbï.
30 Mï kada ame ɔdɔ töku ni kɔdɔ 'deni di mï tölë lïjë ogbe 'ja dë kpe kina 'ja gbï ogbe më'dë dë kpe. Lïjë pili 'deni ŋgï kɔzɔ malayika 'ba mïtɔrɔ.
31 Ïdëkïke lende nime Bɔko'ba kiya ziye gɔ lende 'ba tɔdɔ 'ba töku ne dë du? Ame bo kiya te,
32 ‘Ma na rɔ Bɔko'ba 'ba Abarayama, Bɔko'ba 'ba Yisika kina gbï rɔ Bɔko'ba 'ba Yakoba.’ Gɔ kö'du mo na dikali ŋgï lïjë inza kpe rɔ töku Bɔko'ba ïdïdï lïjë 'deni.”
33 Kina ɔdɔ tïndï naga nima kuwö lende nime 'deni te tine lende 'ba akiyandi abo nima igayi lïjë ŋgï.

Kö'du Ki'di Ma Rɔ Dɔ Kiteli
(MK 12:28-34; LK 10:25-28)

34 Kina ɔdɔ Parosi ni kuwö 'deni Ësu ka'da Sadoke naga nima tara tine, na lïjë kotɔtɔ rönnï ŋgï.

35 Kina bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö lïjë ame bo na rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba
kö'du ki'di ne kari ŋgï tiyɔzɔ Yësu ti akititi.
36 Bo iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ma yala na kulöwö
rɔ dɔ kiteli?”
37 Yësu iya te, “ ‘Ɔ'ɔ ŋere Bɔko'ba 'bï ti mïyï pili ti tigɔ 'bï pili kina gbï ti
meri 'ba döyï pili.’
38 Ame na rɔ kö'du ki'di ame kulöwö rɔ dɔ kiteli ne.
39 Kina kö'du ki'di mɔtɔ ma kulöwö ame rɔ ma mï rïyö mo na me, ‘Ɔ'ɔ
lëpï yï mɔtɔ kɔzɔ ame kɔ'ɔ yida röyï ne tara.’
40 Kö'du ki'di rïyö naga nime na kö'du ki'di 'ba Musa ni pili ti akiyandi
'ba bɔ kumë lende ni kɔrɔ dɔmo.”

Kurïsïtö Di Mï Kupö Dawidi
(MK 12:35-37; LK 20:41-44)

41 Kina ɔdɔ Parosi mɔtɔ ga kotɔtɔ rönnï 'deni bi kɔtɔ tine, Yësu ititi lïjë,
42 iya te, “Ma di mï meri 'be Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja ne bo di mï
kupö yë mo ga?”
Lïjë iya te, “Bo di mï kupö Dawidi.”
43 Yësu ënyï kileki zïnnï, iya te, “Ne ɔdɔ këdï tara gɔ wa'di na Nyï Kɔtɔ
Laka ki'di Dawidi 'böwu kïdëkï bo rɔ ŋere abo? Römöyï Dawidi iya te,
44 ‘Ŋere Bɔko'ba iya zi ŋere ma, iya te, “Oloma dɔ dörï ma bine ŋbö
mi'di yi ka'da bɔ ya 'bï ga.” ’
45 Ne ɔdɔ Dawidi kebe kïdëkï bo 'deni 'böwu rɔ ŋere abo tine bo ti kileki
'böwu rɔ kole zi Dawidi totondo mo ga?”
46 Bɔtɔ mɔtɔ ɔ'bɔ dë kpe tileki dɔ lende nime zi Yësu. Kina ŋgï di gɔmo
pele bɔtɔ mɔtɔ ilaŋa rönï dë kpe tititi kpa Yësu.

23

Kinza Kogbake Görö Dɔ Parosi Ni Dë
(MK 12:38-39; LK 11:43, 46; 20:45-46)

1 Kina Yësu kilende zi tïndï naga nima gbï ti bɔ kösö gɔ bo ga.
2 Bo iya te, “Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni na 'deni rɔ
bɔ dɔ kö'du ki'di 'ba Musa.
3 Kina laka 'dɔ kuwöke dönnï ti, kösöke gɔ wa ame ga pili lïjë këdï kiya
ziye ne. Tine kinza kogbake görö 'ba wa ma lïjë këdï ko'dɔ naga nima dë.
Römöyï lïjë o'dɔ wa ame ga lïjë këdï kiyandi kɔmɔ bilaka timo ne dë kɔtɔ
te.
4 Lïjë i'di akïrïndï ame ga bɔtɔ kɔ'bɔ dë tombi mo ne dɔ bilaka. Pele tara
'dɔ lïjë koja dɔkole közïnnï ma kɔtɔ ra pele ŋge kokɔnyi tombi mo timo
ne inza yɔ.
5 Lïjë ö'bö to'dɔ wa pili ŋge 'dɔ bilaka koŋgɔ lïjë gɔmo. Oŋgɔ ma lïjë
ko'dɔ dökulë 'bënnï ga ame lïjë këdï kulölï rɔ makpɔtɔ titi ame lende 'ba
mï buku 'ba Bɔko'ba na kugu yïmo ne kudö'bö te, gbï ti ma kudödu kɔnyɔ
mo ga. Kina oŋgɔ gbï bi nziya 'ba kpa bɔŋgɔ 'bënnï ga ma kidakpa te.
6 Ako'dɔkɔ 'bënnï mï kada 'ba karama rɔ tikiti rönnï ŋgila bɔ dɔ karama
'dɔ bilaka koro lïjë. Kina gbï di mï rö 'ba mötu bi ko'dɔkɔ 'bënnï rɔ kïtï
ma laka naga nima dɔgba ne.
7 Kina ɔdɔ lïjë këdï kiliŋgere kebe mï bi 'ba ndögö ako'dɔkɔ 'bënnï 'dɔ
bilaka pili kumötö lïjë kɔzɔ bɔ rɔ koro, kïdëkï lïjë rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi.
8 Kinza ki'dike dë bilaka kebe tïdëkï ye rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi römöyï kpe
pili rɔ löndö, kina bɔ kɔmɔ kiyandi 'be ëdï ŋge kɔtɔ.

9 Kina kinza kïdëkïke bɔtɔ mɔtɔ dë di dɔyayi bine rɔ baba. Römöyï
ëddïke ŋge ti 'bu kɔtɔ kpökï mïtɔrɔ.
10 Kinza ki'dike bɔtɔ kïdëkï ye dë gbï rɔ löbu. Römöyï löbu 'be na ŋge
kɔtɔ kpökï rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja ne.
11 Römöyï bɔ ame mbiri löbu di mï löŋgö ye ne bo na gɔ këdï rɔ bɔ laja
ziye.
12 Kina bɔ ma kö'bö to'dɔ rɔ bo rɔ wa löbu ti kileki 'deni bërï, kina bɔ
ma kileki rɔ bo bërï ti kombi 'deni tɔrɔ.”

Parosi Ni Ti Bɔ Kɔmɔ Kiyandi
(MK 12:40; LK 11:39-42)

13-14 “Bu'bu ziye kpe bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni, kpe bɔ kɔmɔ kandi
naga nime. U'bëke kpadörï 'ba dɔyayi 'ba mïtɔrɔ ka le rɔ ma sari di zi
bilaka kinza ma kɔdɔke dë teyi yɔ. Kina me olake ya ma ko'dɔkɔ tɔdɔ teyi
naga dë kpe gbï yɔ 'dɔ kɔdɔ.
15 Bu'bu ziye kpe bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni, kpe bɔ kɔmɔ kandi
naga nime. Ilakike kpaki kebe gönyï mini löbu kebe mï dɔyayi pili toma
bilaka kɔtɔ ŋge ame 'dɔ ki'di dönï gɔ lende 'be. Kina ɔdɔ ko'jake 'deni
kina ki'dike bo ŋgï kila'ba mï lende kënÿë ame rɔ dɔ kiteli kebe 'beye ma
'dɔ ku'du ye gɔmo mï pa'do 'ba Gehena ne.
16 Bu'bu ziye kpe bɔ kɔmɔ kölu kiterike tokɔkɔ lëpï ye naga nime. Mï
akiyandi 'be iyake te ɔdɔ bɔ mɔtɔ kulömu rɔ bo ti rö löbu 'ba Bɔko'ba
lömu nima o'dɔ ɔtɔ dë. Ne ɔdɔ bo kulömu rɔ bo ti yamo köbököbö 'ba mï
rö löbu 'ba Bɔko'ba nima, lömu nima udödu bo 'deni.
17 Kpe bɔ kɔmɔ kölu rumö naga nime. Wa ma yala na kulöwö rɔ dɔ
kiteli? Yamo köbököbö 'ba yïmo ala rö löbu 'ba Bɔko'ba mo na ma ki'di
yamo mo nima këdï kulöwö rɔ ma koro?
18 Kina gbï iyake te ɔdɔ bɔ mo kulömu rɔ bo ti bi 'ba akumu lömu abo
nima o'dɔ ɔtɔ dë. Ne ɔdɔ bo kulömu rɔ bo ti kpa közï ma ki'di dɔmo mo,
lömu nima udödu bo 'deni.
19 Kpe bɔ kɔmɔ kölu naga nime, wa ma yala na kulöwö rɔ dɔ kiteli? Kpa
közï ma ki'di dɔmo, ala bi 'ba akumu mo na ma ki'di kpa közï ki'di mo
këdï rɔ ma koro?
20 Römöyï bɔ ame kulömu rɔ bo 'deni ti bi 'ba akumu, bo ulömu rɔ bo
'deni timo kpaki ti kpa közï ki'di ma dɔmo.
21 Kina gbï ɔdɔ bo kulömu rɔ bo ti rö löbu 'ba Bɔko'ba, bo ulömu rɔ bo
'deni timo gbï ti Bɔko'ba ame bo na këdï koloma yïmo yayi ne.
22 Kina gbï ɔdɔ bɔ mo kulömu rɔ bo ti mïtɔrɔ bo ulömu rɔ bo 'deni ti
kïtï löbu 'ba Bɔko'ba gbï ti bo Bɔko'ba mo ma këdï koloma dɔmo.
23 Bu'bu ziye kpe bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni, kpe bɔ kɔmɔ kandi
naga nime, dɔdoro ame ga pele wötï ne i'dike kapa ma 'butë mo gbï zi
Bɔko'ba. Tine akiyandi ma dɔ kiteli di mï kö'du ki'di ame rɔ to'dɔ burë rɔ
ma kodɔrɔ gbï ti mï koŋmi ti lende ko'dɔ laka ne na kolake za yaga. Wa
naga nime na 'dɔ ko'dɔke ra pili kinza tola mɔtɔ mo.
24 Kpe bɔ kɔmɔ kölu kiterike tokɔkɔ lëpï ye naga nime. Kina ŋgï tara,
ebeke toga kɔŋɔ na yaga di dɔ mini ziye tine gamele na kuwëke kindiyɔke
timo.
25 Bu'bu ziye kpe bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni, kpe bɔ kɔmɔ kandi
naga nime. Gɔ kösu ti gɔ kita'ba 'be ga na ŋge kurögöke rɔ ma kɔpɔ, tine
yïmo lɔ ti wa ame ga ko'deke ti közï kasi ti mï kututu 'be ga ne.
26 Kpe Parosi kɔmɔ kölu naga nime, mï kösu 'be ga na 'dɔ kurögöke titi
dɔgba kina gɔmo ti këdï ŋgï gbï rɔ ma kɔpɔ.

27 Bu'bu ziye bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni, kpe bɔ kɔmɔ kandi naga
nime. Kpe ŋgï kɔzɔ dögö ma ko'ba kaŋmi kele naga tara. Ame kinda rɔ
ma kele di yaga tine yïmo yayi lɔ ti kiliŋba töku ma keŋme 'deni.
28 Kina gbï tara di rɔye yaga indake rɔ bilaka ma laka tine mïye lɔ ti
kɔmɔ kandi ni ti lende këny ë.
29 Bu'bu ziye bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni, kpe bɔ kɔmɔ kandi naga
nime. Ileŋoke dögö bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kele rɔ dɔ kiteli, kina
kïyöruke raba 'ba ya ma rɔ bɔ lende laka naga ŋgï rɔ mbëmbë.
30 Kina gbï iyake te ma këddïke ra ti 'bu ye löbu ga mï kada nima yayi
dëne inza kodɔ'bɔke rɔye tïnnï to'dɔ wa naga nime lïjë ko'dɔ ne. Ame lïjë
kupö bɔ kumë lende naga nime ne.
31 Kina me kilemeke rɔye 'deni rɔ kole 'ba kole 'ba bɔ akupö tönë ga.
32 Kina ti oteke kɔsɔ e'be ame 'bu ye löbu ga kisaki bïcï mo 'deni mɔlo
ziye ne.
33 Kpe kole 'ba murë naga nime, rɔ ma tondo mo na 'dɔ kɔmɔke kinza
ma kodɔ karama 'ba Gehena dɔye?
34 Ne kina me mëdï miya ziye, ti moja bɔ kumë lende ti bɔ kikali lende
ti bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ga kako ziye. Kina ti kupöke mɔtɔ ga, kutötïke
mɔtɔ ga gbï kina ti kombake mɔtɔ ga di mï rö 'ba mötu kuwïtïke nduwë
rɔ ma kolɔlɔ di mï gawo.
35 Kina gɔ kö'du mo roma bɔ lende laka pili ti kileki dɔye, kisaki mɔlo di
rɔ roma Abele bɔ lende laka ŋbö kömö mï roma Zakariya kole 'ba Barakiya
ame kupöke mï löŋgö rö löbu 'ba Bɔko'ba ma ti bi 'ba akumu ne.
36 Rɔ ma laka miya ziye roma bɔ lende laka naga nime ti kileki dɔye kpe
bilaka ma le'jete naga nime.”

Nï Yerosalema
(LK 13:34-35)

37 “Bu'bu zïyï nï Yerosalema, Yerosalema, ote dɔ bɔ kumë lende ni 'deni
ku'du bɔ laja 'ba Bɔko'ba ma koja zïyï naga ti döku. Ti mopi rɔma ŋgï ŋbö
mï ndö göyï na 'jaa 'dɔ mokoko kole 'bï naga nima yï soromo ma kɔzɔ 'ba
töru ame kokoko kole 'bënï ga ne tara? Tine ö'bö tu'döŋï döyï mökö.
38 Kina me ti kola rö 'bï 'deni zïyï rɔ roba.
39 Rɔ ma laka miya zïyï, inza ko'ja ma kpe ŋbö kiya te, ‘Yëyï këdï dɔ bɔ
ame kako ti möyï ŋere Bɔko'ba ne.’ ”

24

Loma Ti Bi Koda
(MK 13:1-13; LK 21:5-19)

1 Kina ɔdɔ Yësu kɔdɔ 'deni yaga di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba bo
këdï kari 'deni tine, na bɔ kösö gɔ bo ga kebe ŋgï tubï gɔ rö ko'ba nima zi
bo.
2 Tine bo iya te, “Oŋgɔke 'deni laka? Rɔ ma laka mëdï miya ziye, mï
kada mo dayi döku ma kɔtɔ inza kileke mï gɔ bi 'bënï. Bɔ ya ti kïtïŋï 'doyi
bërï.”
3 Kina ɔdɔ Yësu kari 'deni dɔ döku 'ba Bilaya tine na bɔ kösö gɔ bo ga
kako zi bo rɔ dönnï tititi bo. Lïjë iya te, “Ïyëtï te zize, wa naga nime ti
ko'dɔ rönnï nyanya ga? Kina wa'di mo ga na ti ko'dɔ rönnï ame 'dɔ këdï
rɔ akileme 'ba tako 'bï ame rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ ne?”
4 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Olomake ti bi koda kinza ki'dike bɔtɔ
ku'bölu ye dë.

5 Römöyï ma konzi ti kako ti möyï ma kiya te, ‘Ma na rɔ Kurïsïtö.’ Kina lïjë ti ku'bölu ma konzi mɔtɔ ga ŋgï.
6 Ti kuwöke birɔ ya di ŋgɔsi kina gbï ti lëbï mo ma di bi kɔwɔ. Tine kinza kereke dë römöyï wa naga nime pili ti ko'dɔ rönnï titi, tine ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ na dë gba.
7 Römöyï bilaka ame ga rɔ kupö kɔtɔ ne ti kënyï 'deni to'dɔ ya ti bilaka mɔtɔ. Kina dɔliŋɔ ti kënyï gbï to'dɔ ya ti dɔliŋɔ mɔtɔ. Kina sëyï ti kïzïkïzï ti këdï 'deni ŋgï mï gɔ bi pili.
8 Wa naga nime pili ti ko'dɔ rönnï ŋgï tara rɔ tisaki 'ba gomɔ kɔzɔ tisaki 'ba tɔ'ɔ 'ba kole.
9 Kina lïjë ti kebe tinda'ba ye koto zi bɔ burë ni 'dɔ kodɔ karama dɔye kupö ye yaga. Laki pili ti ko'ji ye gɔ lende ma.
10 Kina ma konzi mɔtɔ ga di mïye ti koga kpënnï gɔma kebe tususu lëpï nnï ga ko'ji gbï.
11 Kina bɔ kumë lende dɔ kïndëndë ma konzi ti kënyï ŋgï ku'bölu ma konzi mɔtɔ ga.
12 Lende kënyë ti kita'ba 'deni kote gɔ bi kina ti akɔ'ɔ 'ba ya ma konzi kölu ŋgï yaga.
13 Tine bɔ ame ki'di mï bo këddï teyi ŋbö kömö mï kada 'ba tote mo ti kɔmɔ ŋgï di mï tölë.
14 Kina laja laka 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime ti kïyëlë rönï 'deni ŋgï toko mï dɔliŋɔ nime, römöyï 'dɔ bɔtɔ ga pili kuwö, kina 'jaa ti ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime kömö.”

Kuruku Kënyë
(MK 13:14-23; LK 21:20-24)

15 “Kina ti ko'jake kuruku kënyë tönë Danyele bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kiya kö'du mo ne 'deni. Bo ti kari kɔrɔ mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kirasi yaga. (Ame ugu zi bɔ kïdëkï mo ga 'dɔ kikali.)
16 Kina 'dɔ ya ame ga mï Yudayi ne kiriŋa ti kusu dönnï mï döku.
17 Bɔ ame këdï yaga tindawo rɔ bo ne kinza dɔ bo kïlëyï dë kpe tɔdɔ titi rö togba wa abo ga.
18 Kinza bɔ ame këdï 'deni mï nyaka ne kileki dë kpe kari liŋɔ togba bɔŋgɔ abo.
19 Ti këdï rɔ gomɔ ma löbu mï kada mo nima zi 'ja ame ga rɔ ma kɔmɔ ne. Kina ti këdï gbï rɔ gomɔ ma löbu zi 'ja ame ga ti kole gba këdï kulu mba ne.
20 Tine ititike Bɔko'ba kinza bo ki'di kada 'ba riŋa 'be nime dë këdï mï kada 'ba bi këyï ame rɔ alïrï ne. Kina kinza ki'di dë gbï këdï mï kada 'ba rɔ kindawo.
21 Römöyï gomɔ 'ba mï kada mo nima ti këdï ŋgï rɔ dɔ kiteli di dɔ gomɔ mɔtɔ ga ame pele këdï ko'dɔ rönnï bine mɔlo di bi tisaki mo ne tara ŋbö kömö mï kada nime tɔne. Kina a mɔtɔ ma kɔzɔ ame te inza kpe nati.
22 Tine Bɔko'ba ileki gɔ tö'dö mo 'deni ŋge mbowa. Ma kinza tara, dëne bɔtɔ inza kɔmɔ. Tine Bɔko'ba ti kileki gɔ tö'dö mo 'deni ŋge tara gɔ kö'du 'ba ya ame ga bo kigeli 'deni ne.
23 Kina ɔdɔ bɔtɔ kiya pele ziye, kiya te, ‘Oŋgɔ te, Kurïsïtö na me,’ ala ‘Kina me 'dë,’ kinza ki'di döyï dë gɔmo kɔtɔ te.
24 Römöyï ya mɔtɔ ga ti kebe 'deni tidewo rönnï tëgë lïjë na rɔ Kurïsïtö. Kina bɔ kumë lende dɔ kïndëndë mɔtɔ ga ti kënyï 'deni gbï, kina lïjë ti ko'dɔ gɔ kotɔ ma kinza kiya naga 'deni gbï ti wa ame ga kö'du mo ga kigayi bilaka ne, römöyï 'dɔ tiyɔzɔ tu'bölu ya ame ga pele rɔ ma Bɔko'ba kigeli 'deni ne timo.

25 Kina me uwöke laka mëdï miya ame 'deni ziye mɔlo gba tötï te.
26 Kina 'dɔ ɔdɔ bilaka këdï kiya pele te, ‘Bo ëdï yï mökö 'dë yayi,’ kinza karike e'be dë. Ala kiya te, ‘Bo ëdï rö bine,’ kinza ki'dike e'be dɔye dë gɔmo.
27 Römöyï tako 'ba kole 'ba bilaka lesi ëdï kako kɔzɔ kpa tɔrɔ kunyï ame köbö di yïbï ŋbö kala dɔ tɔrɔ ne tara.
28 Bi ame ti töku teyi raŋga ti kotɔtɔ kpënnï ŋgï teyi.”

Tako 'Ba Kole 'Ba Bilaka Lesi (MK 13:24-27; LK 21:25-28)

29 “Tine welo di pötö gomɔ 'ba mï kada mo naga nima na kada ti kuyï rönï ŋgï rɔ ma kölu kina nyepe gbï aŋmi dë kpe. Kina ti kiyaya këlu ni 'deni kilayi bërï di mïtɔrɔ.
30 Kina kïnë akileme 'ba tako 'ba kole 'ba bilaka lesi ti kinda ŋgï mïtɔrɔ. Kina dɔ kupö pili 'ba dɔliŋɔ nime ti ko'ja kïnë kole 'ba bilaka lesi 'deni këdï kako ti pɔli 'ba mïtɔrɔ mï tigɔ 'ba lõbu dɔ kiteli abo kina ti lïjë kudu ŋgï.
31 Birɔ tɔtɔti ma kembe ti kudu. Kina bo ti koja malayika abo ga mï dɔ kumu sowɔ 'ba dɔliŋɔ nime tutö'du ya ame ga bo kigeli 'deni ne. Kina lïjë ti kutö'du ŋgï di mï kapa dɔliŋɔ ma te ŋbö kömö 'dë.”

Dɔŋgala 'Ba Ŋgërï Këlu (MK 13:28-31; LK 21:29-33)

32 “I'dike ŋgërï këlu kiyandi ye. Ɔdɔ koŋgɔ rɔ dɔŋgila mo ga këdï köyö solɔrɔ 'deni mbili mo këdï kunzï nima ikali ŋgï kpa dökïkërï ɔwɔ dë kpe.
33 Kina gbï tara ɔdɔ koŋgɔke wa naga nime 'deni këdï ko'dɔ rönnï nima ziye tikali mo ŋgï kada 'ba tako 'ba kole 'ba bilaka lesi ɔwɔ dë kpe.
34 Rɔ ma laka mëdï miya ziye, wa naga nime ti ko'dɔ rönnï gba kota bilaka ma le'jete naga nime kote dönnï dë.
35 Mïtɔrɔ ni ti dɔliŋɔ ti kiteli tine lende ma inza kote rönï du kɔtɔ te.”

Kada Mo Bɔtɔ Ikali Dë (MK 13:32-37; LK 17:26-30, 34-36)

36 “Tako 'ba kada mo nima bɔtɔ ma kɔtɔ ikali dë. Malayika 'ba mïtɔrɔ pele ikali dë. Kina kole 'ba Bɔko'ba pele ikali dë gbï. Bo Bɔko'ba 'bu na ŋge kikali abo.
37 Tako 'ba kole 'ba bilaka lesi ti këdï ŋgï kɔzɔ wa ma ko'dɔ rönï mï kada 'ba Nowa.
38 Römöyï gba kinza mini koso kako dë dɔyayi, bilaka oloma 'deni rɔ tonyo kpënnï tuwë wa gbï togbe rönnï kala ŋbõ kömö mï kada nima Nowa këkï mï sorope ne.
39 Lïjë ikali a mɔtɔ ma këdï ko'dɔ rönï dë ŋbö mini koso kudï lïjë pili yaga. Kina ti këdï ŋgï gbï tara mï kada 'ba tako 'ba kole 'ba bilaka lesi.
40 Mï kada mo nima bilaka rïyö ti këdï 'deni mï nyaka tine ti kogba mɔtɔ kola ma kɔtɔ.
41 Kina gbï tara 'ja rïyö ti këdï 'deni dɔ toto, tine ti kogba mɔtɔ kola ma kɔtɔ.
42 Kina ti olomake ti bi koda römöyï ikalike kada ame ŋere 'be këdï kako yïmo ne dë.
43 Kina kɔzɔ ma kikalike, ma kiya te bɔ dɔ liŋɔ këdï kikali kada ame bɔ 'bögö këdï kako yïmo ne ra, dëne bo inza kö'dö. Bo ti koloma rɔ ma koŋgɔ bi ti bi koda kinza bɔ 'bögö kodowe bi ra mï rö abo.
44 Kina kpe gbï tara olomake ndö ti bi koda römöyï kole 'ba bilaka lesi ëdï kako mï kada ame komerike dë 'dɔ bo kako yïmo ne.”

Bɔ Laja Ma Rɔ Bɔ Lende Kikali
(LK 12:41-48)

45 “Omerike lende 'ba bɔ laja ma laka rɔ bɔ lende kikali tɔ ma. Bo na rɔ
bɔ ame bɔ dönnï ki'di bo mbiri dɔ lëpï bo ga toŋgɔ gɔmo 'dɔ ti'di akonyo
'bënnï zïnnï mï saa ma laka mo.
46 Ti këdï rɔ lɔŋɔ ma löbu zi bɔ laja nima ɔdɔ bɔ dönnï kako ko'ja bo
këdï to'dɔ mo tara.
47 Rɔ ma laka miya ziye, bo ti ki'di bɔ laja nima ŋgï 'dɔ këdï mbiri dɔ
wa 'ba mï liŋɔ abo ga pili.
48 Ne ɔdɔ bɔ laja nima këdï rɔ bɔ laja ma kënyë bo ti kiya zi gbagba bo,
bo kiya te, ‘Aa, löbu ma ëdï kigabi yayi, bo inza kako ca.’
49 Kina bo kebe ŋgï tomba bɔ laja lëpï bo naga nima, bo konyo kpa bo
kari tuwë mo ti bɔ layi ni.
50 Kina löbu ti kömö ŋgï mï kada ame bo komeri dë 'dɔ löbu abo nima
kömö yïmo ne.
51 Kina löbu abo nima ti komba bo ŋgï ku'du bo mï löŋgö bɔ kɔmɔ kandi
ni mï bi 'ba monɔ ni ti kpa kunyï.”

25

Dɔŋgala 'Ba Yïtötï 'Butë

1 Yësu iya te, “Mï kada mo nima ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ti këdï kɔzɔ
dɔŋgala 'ba yïtötï 'butë mɔtɔ ga tara, ame lïjë kogba lamba 'bënnï ga lïjë
kari turë dɔ 'jɔkɔ ne.
2 Tine ma muyï rɔ rumö, ma muyï mɔtɔ ga na rɔ bɔ lende kikali.
3 Ya ma rɔ rumö naga nime ogba lamba 'bënnï ga tine ogba 'bu mɔtɔ dë
teyi.
4 Tine ya ma rɔ bɔ lende kikali mo ga ogba 'bu 'bënnï ga teyi mï guru.
5 Kina ɔdɔ 'jɔkɔ nima kigabi 'deni kömö dë titi welo tine, lïjë pili i'di ga
tinano ŋgï, kina kö'dö ga ŋgï.
6 Mï zana bi 'deni tine na birɔ kudu ŋgï, iya te, ‘'Jɔkɔ ömö 'deni. Ɔdɔke
turë dɔmo.’
7 Kina yïtötï 'butë tönë ga kënyï ŋgï tileŋo lamba 'bënnï ga.
8 Kina ya ma rɔ rumö tönë ga kënyï kiya zi ya ma rɔ bɔ lende kikali naga
nima, iya te, ‘I'dike 'bu 'beye mɔtɔ zize, römöyï lamba 'beze ga ëdï 'deni
kölu.’
9 Tine ya ma rɔ bɔ lende kikali naga nima ileki dɔmo, iya te, ‘Ame ɔ'bɔ
ze dë kpaki tiye, ne laka arike zi bɔ ndögö 'dɔ kugöke zi gbagba ye.’
10 Kina yïtötï ma rumö tönë ga kënyï ŋgï kari tugö 'bu. Tine di pötö lïjë
kari 'deni yɔ na 'jɔkɔ kömö ŋgï. Kina yïtötï ma muyï tönë ga këdï 'bënnï
'deni ndö ne kɔdɔ ŋgï kɔtɔ ti bo mï karama 'ba gbe kina kurögö kpadörï
ŋgï teyi.
11 Mbowa 'deni tine na yïtötï ma tönë ga kömö ŋgï kina lïjë kïdëkï, iya
te, ‘Ŋere, ŋere, urögö kpadörï zize.’
12 'Jɔkɔ ileki dɔmo, iya te, ‘Mikali ye dë kɔtɔ te.’ ”
13 Yësu ileki gɔmo, iya te, “Kina ti olomake ti bi koda römöyï kada 'ba
tako 'ba ŋere 'be ikalike dë.”

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Mɔri Mɔtɔ
(LK 19:11-27)

14 “Mï kada mo nima ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ti këdï kɔzɔ bɔ mɔri mɔtɔ
ame kënyï kari dɔ liŋgere ne tara. Di mï tënyï abo bo ïdëkï bɔ laja abo ga
kako zi bo. Kina bo kose gɔ wa abo ga ŋgï pili zïnnï.

15 Bo oza yamo me zïnnï rɔ gege kɔzɔ ame 'dɔ lïjë kɔ'bɔ toŋgɔ gɔmo ne
tara. Bo i'di 'ba bɔ mɔtɔ kïsï 'butë, 'ba bɔ mɔtɔ kïsï sowɔ kina 'ba bɔ mɔtɔ
kïsï rïyö. Kina bo këny ŋgï kari dɔ liŋgere abo nima.
16 Kina bɔ ma tönë kogba 'ba bo kïsï 'butë ne koloma ŋgï to'dɔ ndɔbɔ
nduwë timo bo ki'di dɔmo köyö teyi 'böwu kïsï 'butë.
17 Kina bɔ ma kogba kïsï sowɔ tönë ko'dɔ gbï tara, bo i'di dɔmo köyö gbï
teyi kïsï sowɔ.
18 Tine bɔ ma tönë kogba 'ba bo kïsï rïyö ne, ari kole gö ŋgï na bo kusu
yamo 'ba ŋere abo nima koloma le te yïmo yayi.
19 Kina ko'ja gɔmo kigabi 'deni tara tine na bɔ dönnï tönë kileki ŋgï kako
tititi gɔ yamo tönë ga di zïnnï.
20 Kina bɔ laja ma tönë kogba kïsï 'butë ne kako ŋgï kɔmɔ bo, kina bo
ko'de kïsï 'butë mɔtɔ ŋgï gbï ki'di dɔmo, iya te, ‘Ŋere ma, i'di yamo tönë
zö kïsï 'butë, oŋgɔ te kina me mi'di dɔmo köyö 'deni teyi gbï kïsï 'butë.’
21 Ŋere abo iya te, ‘Ele sowa, nï bɔ laja ndɔbɔ laka nime, oloma 'deni
laka toŋgɔ gɔ wa mbowa nime, na laka ti mi'di yi këddï ti közï kakpa toŋgɔ
gɔ wa ma mbiri. Ako koloma kɔtɔ tö bine mï lɔŋɔ ma nime.’
22 Kina bɔ laja ma tönë kogba kïsï sowɔ ne kako ŋgï kɔmɔ bo, iya te,
‘Ŋere ma, i'di yamo tönë zö kïsï sowɔ, oŋgɔ te kina me mi'di dɔmo köyö
'deni teyi gbï kïsï sowɔ.’
23 Ŋere abo iya te, ‘Ele sowa, nï bɔ laja ko'dɔ ndɔbɔ laka nime, oloma
'deni laka toŋgɔ gɔ wa ma mbowa nime, ne laka ti mi'di yi këddï ti közï
kakpa toŋgɔ gɔ wa ma mbiri. Ako koloma kɔtɔ tö bine mï lɔŋɔ ma nime.’
24 Kina bɔ laja ma tönë kogba kïsï rïyö ne kako ŋgï kɔmɔ bo, iya te, ‘Ŋere
ma, mikali yi nï rɔ bɔ mï kata, gɔ bi ame ga nï na dë pele kulï kupö teyi
ne, umu amo ga ŋgï zïyï. Wa ame ga nï na dë pele kubö yïmo ne omɔmi
ŋgï zïyï.
25 Mere lende 'bï ga kina mari mole gö ŋgï mikeki yamo 'bï tönë yïmo.
Kina me, ë'bï na me ogba yayi.’
26 Tine ŋere abo ileki dɔmo, iya te, ‘Nï bɔ laja dɔ kënyë bɔ tïkëpï nime.
Ikali ma mumu wa di gɔ bi ame ga ma na dë mulï kupö mo ne? Kina ikali
ma momɔmi wa ame ga ma na dë mubö ne?
27 Ne ma këdï tara oto yamo ma nime dë gɔ wa'di zi bɔ ndögö 'dɔ bo
kugö wa timo 'dɔ mako mo'ja dɔmo köyö 'deni mbowa teyi?’
28 Kina ŋere kilende ŋgï zi bɔ laja abo ga, iya te, ‘Ogbake yamo nima
yaga di zi bo 'dɔ ki'dike zi bɔ nime ti kïsï 'butë rïyö ne.
29 Römöyï bɔ ame këdï pele timo rɔ mbëmbë ti kogba gbï ki'di doro'do
dɔmo 'dɔ bo këdï timo rɔ dɔ kiteli. Ne bɔ ame kinza timo ma mbowa ame
zi bo yayi ne ti kogba yaga.
30 Kina ogbake bɔ laja yawa nime ku'duke bo yaga mï bi kölu bi 'ba
monɔ ni ti kpa kunyï.’ ”

Tako 'Ba Kole 'Ba Bilaka Lesi

31 “Kina me miya ziye, ɔdɔ kole 'ba bilaka lesi këdï kako 'deni mï löbu
abo ti malayika pïli, bo ti koloma 'deni dɔ kïtï dɔ kiteli abo.
32 Kina ti kotɔtɔ bilaka 'ba dɔ kupö naga nime 'deni pili di mï dɔ kumu
sowɔ 'ba dɔliŋɔ nime ko'de kako kɔmɔ bo. Kina bo ti koza lïjë 'deni di rɔ
lëpï nnï kɔzɔ bɔ koda wa ma këdï koza kamölö di rɔ banya tara.
33 Bo ti ki'di bɔ lende laka dɔ dörï bo tine bo ti ki'di ama ga dɔ gali bo.
34 Kina bo ti kilende zi lïjë ame ga dɔ dörï bo ne, iya te, ‘Akoke kpe
ame 'bu ma Bɔko'ba ko'dɔ yëyï 'deni dɔye ne. Ako kinda'bake dɔliŋɔ ame
kileŋo 'deni ziye mɔlo di bï tisaki 'ba dɔliŋɔ nime ne.

35 Römöyï ma rɔ 'bö kpe na ki'dike akonyo zö. Ma ti koda mini kpe na
ki'dike zö muwë. Ma rɔ bɔ löwö kpe na kotake ma rɔ ŋba.
36 Ma rɔ ma sari rɔ gɔ ŋbululu kpe na kusuke bɔŋgɔ rɔma. Kina mëdï
dɔ rɔkɔ'ɔ kpe na kakoke toŋgɔ gɔma, mï maboso kpe na kakoke tori ma.'
37 Tine bɔ lende laka naga nima ti këny ï kititi bo, iya te, 'Wu ŋere, do'ja
yi rɔ 'bö ala ti koda mini nyanya mo ga na di'di akonyo zïyï ala mini zïyï
kuwë ya?
38 Do'ja yi rɔ bɔ löwö nyanya mo ga na dota yi rɔ ŋba liŋɔ ze, ala rɔ ma
sari rɔ gɔ ŋbululu na dusu bɔŋgɔ röyï ya?
39 Do'ja yi dɔ rɔkɔ'ɔ nyanya mo ga ala mï maboso na dako tori yi ya?'
40 Tine ŋere ti kileki dɔmo, iya te, 'Rɔ ma laka miya ziye, wa naga nime
kolomake to'dɔ mo pele zi löndö ma kɔtɔ mɔtɔ ame ga wötï rɔ lisa ne ma
na ko'dɔke 'deni zö.'
41 Kina bo ti këny ï kilende zi ya ama ga dɔ gali ne, iya te, 'Ënyïke karike
yaga di rɔma, kpe ame kulömu ye 'deni tari mï pa'do ma ŋburuŋburu ame
kileŋo 'deni zi Satani ni ti malayika ma 'ba bo ga ne.
42 Römöyï mëdï pele rɔ 'bö i'dike ɔtɔ dë zö, ma ti koda mini i'dike dë zö
muwë.
43 Ma rɔ bɔ löwö kina otake ma dë yɔ rɔ ŋba, ma rɔ ma sari rɔ gɔ ŋbululu
usuke bɔŋgɔ dë rɔma. Ma dɔ rɔkɔ'ɔ kina gbï mï maboso orike ma dë.'
44 Tine lïjë ti kititi gbï, iya te, 'Wu ŋere, do'ja yi nyanya mo ga rɔ 'bö ala
ti koda mini ala rɔ bɔ löwö ala rɔ ma sari rɔ gɔ ŋbululu ala dɔ rɔkɔ'ɔ ala
mï maboso kina dokɔnyi yi dë ya?'
45 Kina ŋere ti kileki dɔmo, iya te, 'Rɔ ma laka miya ziye, wa naga nime
o'dɔke dë du zi löndö ma kɔtɔ mɔtɔ ga ame wötï rɔ lisa ne, ma na ma
ko'dɔke dë 'deni gbï zö.'
46 Kina lïjë ti kari 'bënnï ŋgï mï pa'do ma ŋburuŋburu, tine bɔ lende
laka ni ti kari 'bënnï ŋgï mï dïdï ma ŋburuŋburu."

26

1 Kina ɔdɔ Yësu kote tiyandi wa naga nime 'deni pili tine na bo kiya zi
bɔ kösö gɔ bo ga, iya te,
2 "Kɔzɔ ma kikalike tö'dö 'ba karama 'ba Pasaka ola 'deni ŋge dɔ rïyö.
Kina ti ki'di kole 'ba bilaka lesi 'deni ŋgï közï ya mɔtɔ ga kutötï bo."
3 Mï kada mo nima na löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni kotɔtɔ
kpënnï ŋgï liŋɔ 'ba Kayapa bɔ dɔ bɔ akumu.
4 Kina lïjë kususu kpënnï ŋgï 'dɔ tinda'ba Yësu lowo kupö yaga.
5 Tine lïjë iya te, "Kinza do'dɔke dë mï kada 'ba karama nime kinza
bilaka ko'dɔ ayayi."

'Ja Mɔtɔ Inzanza 'Bu Dɔ Yësu
(MK 14:3-9; YN 12:1-8)

6 Kina ɔdɔ Yësu këdï 'deni Betaniya mï liŋɔ 'ba bɔ mɔtɔ kïdëkï rɔ Simona
Bɔ Mönyu tine,
7 na 'ja mɔtɔ kako ŋgï ti kizaza ma kele 'ba 'bu ame ndögö kitigɔ kulöwö
naga. Kina lɔko kinzanza ŋgï dɔ Yësu di kpa akonyo yayi.
8 Tine ɔdɔ bɔ kösö gɔ bo ga ko'ja tara lïjë ënyï ŋgï rɔ 'dïrï. Lïjë iya te,
"Irasi wa nime te gɔ wa'di?
9 'Bu nime o'ja dëne 'dɔ kugö ra mökö gɔ ko'ja yamo timo rɔ mbëmbë
'dɔ kokɔnyi bɔ lisa timo."

10 Tine Yësu ikali lende 'bënnï nima 'deni mɔlo, kina bo kileki zïnnï, bo
iya te, “Ëddï koŋbeŋbeke 'ja nima gɔ wa'di? Lɔko o'dɔ wa ma kele rɔ
mbëmbë 'deni zö.
11 Römöyï bɔ lisa ni ëdï koloma nduwë tiye bine. Ne ma 'bama minza
mö'bö tiye bine.
12 Lɔko odɔ 'bu nime 'deni rɔma 'dɔ kileŋo rɔma ndö koda dɔ tusu ma.
13 Rɔ ma laka mëdï miya ziye, gɔ bi ame ga pili laja laka ma nime këdï
kïyëlë rönï teyi mï dɔliŋɔ nime ne, wa nime lɔko ko'dɔ ne ti kiya 'deni
nduwë tomerï gönï timo.”

Ti'di Közï Yësu
(MK 14:10-26; LK 22:3-23; YN 13:21-30)

14 Kina bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö tönë ga ame mo
kïdëkï möyï mo rɔ Yuda Isikarita ne kënyï ŋgï kari zi löbu 'ba bɔ akumu
ni.
15 Bo iya te, “Wa'di ga na ti ki'dike zö ɔdɔ mi'di közï Yësu ziye?”
Kina lïjë kïtëtë gïrïsï siliŋbi ŋgï 'butë mota ki'di zi bo.
16 Kina ŋgï mï saa mo nima na Yuda ki'di ŋgï toma kɔri ma laka ame
'dɔ bo ki'di közï Yësu timo zïnnï ne.

Yida Rɔ Ti Roma Yësu
(MK 14:12-26; LK 22:7-23; YN 13:21-30; 1KT 11:23-25)

17 Kina mï kada ma dɔndende 'ba karama ma këdï konyo maŋgolɔ'bɔ mo
kinza laŋga gɔmo nima na bɔ kösö gɔ Yësu ga kako zi bo kiya te, “O'dɔkɔ
'dɔ dileŋo gɔ bi 'ba tonyo karama nime zïyï yala?”
18 Bo iya te, “Arike mï gawo yayi zi bɔ tönë 'dɔ kiyake zi bo te, ‘Bɔ kɔmɔ
kiyandi iya te, kada abo 'deni ŋɔli bo ti ko'dɔ karama nime liŋɔ 'bï ti bɔ
kösö gɔ bo ga.’ ”
19 Kina lïjë kari ko'dɔ ŋgï kɔzɔ lende ame bo kose gɔmo zïnnï ne tara.
Lïjë ileŋo a 'ba karama ŋgï yayi.
20 Mï dɔkɔpiyari 'deni na Yësu ni koloma ŋgï bërï kpa akonyo lïjë ti bɔ
kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmorïyö.
21 Kina ɔdɔ lïjë këdï 'deni kpa akonyo tine na bo kiya te, “Rɔ ma laka
mëdï miya ziye, bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ye nima bina na këdï kari
kususu ma.”
22 Kina lïjë ŋgï pili rɔ meri lïjë kebe tititi bo me rɔ kɔtɔkɔtɔ, iya te, “Ma
mo na dë ŋgï ɔtɔ ya, ŋere?”
23 Yësu iya te, “Bɔ ame ŋgï këdï kusu közï bo aa mï lebe kɔtɔ tö ne na
ŋgï këdï kususu ma.
24 Kole 'ba bilaka lesi ëdï kölë ŋgï kɔzɔ lende ma tönë kugu mï buku 'ba
Bɔko'ba gɔ kö'du abo ne tara. Tine bu'bu zi bɔ ma kususu bo nima. Ma
laka mo dëne 'dɔ köyö bo dë ka ndeŋi.”
25 Kina Yuda bɔ ma kari kususu bo mo tönë kënyï kititi iya te, “Ma na
dë ŋgï ɔtɔ ya, ŋere?”
Yësu iya te, “Nï na kiya ë'bï tara.”
26 Kina ɔdɔ lïjë këdï 'deni kpa akonyo yayi tine, na Yësu kogba
maŋgolɔ'bɔ ŋgï kileki yëë'dï mo zi Bɔko'ba na bo konye ŋgï ki'di zi bɔ
kösö gɔ bo ga. Bo iya te, “Me, ogba konyo. Ame na rɔ yida rɔma.”
27 Kina bo kogba kösu bo kileki yëë'dï mo. Kina bo ki'di zïnnï, bo iya te,
“Rɔ gɔye pili uwëke di yïmo.
28 Römöyï ame na rɔ roma ma ame kulöwu 'deni gɔ ma konzi tola mo
gɔ lende këngë. Ame kina lömu 'ba Bɔko'ba kɔrɔ 'deni dɔmo ne.

29 Minza muwë akuwë nime kpe, tine ti muwë ma la'ja 'jaa tiye mï kada
mo di mï ŋere löbu 'ba 'bu ma.”

Ÿësu Iya Kpa Koga 'Ba Pïtörö
(MK 14:27-31; LK 22:31-34; YN 13:36-38)

30 Kina ɔdɔ lïjë koba ŋgala 'deni na lïjë kari ŋgï dɔ döku 'ba Bilaya.
31 Kina Ÿësu kiya zïnnï, iya te, “Mï korɔndɔ nime tɔne ëddï kiriŋake me
di rɔma. Römöyï ugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Ti mupö bɔ
koda kamölö yaga, kina dɔtumu 'ba kamölö ti kita'ba ŋgï.’
32 Ne ɔdɔ mënyï mɔdɔ 'deni yaga di mï tölë ti mari dɔgba kɔmɔye mï
Galilaya.”
33 Pïtörö ënyï kiya zi bo, iya te, “Ma 'bama minza mola göyï ɔdɔ ya ma
laki pili kola göyï pele.”
34 Ÿësu ileki dɔmo zi Pïtörö, iya te, “Rɔ ma laka mëdï miya zïyï, mï
korɔndɔ nime tɔne gba kinza gɔŋgɔ kidapa dë, ëddï koga kpëyï gɔ lende
ma ŋbö mï mota, kiya te ikali ma dë.”
35 Pïtörö iya te, “Ɔdɔ ko'dɔkɔ pele tupö ma kɔtɔ tïyï minza moga kpama.”
Kina bɔ kösö gɔ Ÿësu mɔtɔ mo naga nima kiya gbï pili tara.

Ÿësu Ititi Bɔko'ba Gɔ Gomɔ Ma Këdï Kömö Zi Bo
(MK 14:32-42; LK 22:39-46)

36 Kina Ÿësu kënyï kari ŋgï tïnnï mï gɔ bi mɔtɔ kïdëkï rɔ Getesemane.
Kina bo kiya zïnnï, bo iya te, “Olomake tötï bine, mëdï mari mbowa dɔgba
tilende zi Bɔko'ba.”
37 Bo ogba Pïtörö ni ti kole rïyö 'ba Zebedayo ga kari timo. Kina meri
ki'di toso ŋgï mï bo kumïkï bo.
38 Kina bo kiya ŋgï zïnnï, bo iya te, “Meri oso 'deni ŋgï yïmö kɔzɔ ëdï
kupö ma. Olomake bine ti bi koda kɔtɔ tö.”
39 Kina bo kari mbowa dɔgba na bo kolɔdɔ bërï kutu'bö kɔmɔ bo bërï
tilende zi Bɔko'ba. Bo iya te, “Baba, ɔdɔ 'dɔ kɔ'bɔ ŋgï to'dɔ mo tara, iyese
kösu 'ba gomɔ nime yaga di kɔmɔ ma. Tine kinza ko'dɔ dë gɔ ako'dɔkɔ
ma tine o'dɔ ŋge gɔ ako'dɔkɔ 'bï.”
40 Kina ɔdɔ bo kileki kako zi bɔ kösö gɔ bo tönë ga tine bo ako ko'ja
lïjë kö'dö 'deni. Kina bo kiya zi Pïtörö, bo iya te, “Kpe nime, gɔ wa'di na
kɔ'bɔke dë toda bi tö pele ŋge mï saa kɔtɔ ya?
41 Olomake ti bi koda ti mötu ko'dɔ kinza koto ye ra mï akiyɔzɔ. Rɔ ma
laka mï o'dɔkɔ ŋgï tine yida rɔ tigɔ mo inza.”
42 Kina bo kari 'böwu 'deni rɔ mï rïyö mo nati tilende zi Bɔko'ba. Bo iya
te, “Baba, ɔdɔ kiya te tiyese kösu nima yaga ko'dɔ rönï rɔ a ma kinza ne
'dɔ muwë ŋgï titi du, i'di ako'dɔkɔ 'bï ko'dɔ rönï.”
43 Kina bo kileki 'böwu kako ko'ja bɔ kösö gɔ bo tönë ga këdï gbï bi tö'dö.
Römöyï lïjë ëdï 'deni ŋgï kinano rɔ tinano.
44 Kina bo kënyï 'böwu kari tilende zi Bɔko'ba 'deni rɔ mï mota mo nati,
gbï tiya lende kɔtɔkɔtɔ tönë ga.
45 Kina bo kileki kako gbï zïnnï, bo kiya te, “Ëddïke gba bi tö'dö tindawo
rɔye? Saa mo ɔ'bɔ 'deni ame 'dɔ ki'dí kole 'ba bilaka lesi közï bɔ lende
kënyë.
46 Ënyïke tɔrɔ darike. Oŋgɔke te, bɔ ma kususu ma mo tönë bo ömö
'deni.”

Tinda'ba Ÿësu
(MK 14:43-50; LK 22:47-53; YN 18:3-12)

47 Kina ɔdɔ Ÿësu këdï gba kilende te tine, na Yuda kömö ŋgï. Bo rɔ ma
kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö naga nima. Bo ako ti tïndï

'ba bilaka ma konzi gɔ bo, ya mɔtɔ ga 'bënnï ti mbele mɔtɔ ga ti mɔbɔ. Ya naga nima löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka na koja lïjë.
48 Yuda bo iya dɔŋgala mo ga 'deni mɔlo zïnnï te, “Bɔ ame ɔdɔ koŋgɔke mari mome mbili mo nima bo na. Kina 'dɔ kinda'bake bo ŋgï.”
49 Kina bo kako zi Yësu, bo kiya te, “Ŋere ma, mötö zïyï.” Kina bo kome mbili Yësu ŋgï.
50 Yësu iya te, “Bɔ pɔri ma, ako titi gɔ wa'di?”
Kina lïjë kako kinda'ba Yësu ŋgï nyowi.
51 Kina bɔ mɔtɔ ame këdï ti Yësu yayi ne kënyï ŋgï kotɔ mbele abo koga dɔ bɔ laja mɔtɔ 'ba bɔ dɔ bɔ akumu timo. Kina koke mbili mo ŋgï yaga.
52 Tine Yësu iya te, “Ileki mbele 'bï gɔ bi mo. Römöyï lïjë ame ga pili kinda'ba mbele ti kölë dɔ mbele.
53 Omeri 'bëyï iya te, ɔdɔ mititi 'bu ma bo ti kokɔnyi ma dë? Ɔdɔ mititi, bo ëdï koja tïndï 'ba malayika ma konzi ŋgï kako welo zö.
54 Ne ɔdɔ këdï 'deni tara 'böwu dëne ti ko'dɔ rönï tondo kɔzɔ lende ame kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ame kiya te 'dɔ ko'dɔ rönï te ne?”
55 Kina Yësu kilende zi tïndï tönë ga, iya te, “Akoke ti mbele ni ti mɔbɔ tinda'ba ma kɔzɔ bɔ 'bögö tara ya? Me moloma tiyandi bilaka rɔ kɔmɔ kada mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ne inda'bake ma dë di yayi gɔ wa'di?
56 Ne ame o'dɔ rönï 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ lende ma tönë bɔ kumë lende ni kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne.”
Kina bɔ kösö gɔ bo ga kita'ba ë'bënnï ŋgï kiriŋa kola bo.

Oto Yësu Liŋɔ 'Ba Kayapa
(MK 14:53-65; LK 22:54-55, 63-71; YN 18:13-14, 19-24)

57 Bɔ kinda'ba Yësu naga nima oto bo kari liŋɔ 'ba Kayapa bɔ dɔ bɔ akumu. Gɔ bi nima na bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti löbu 'ba bilaka ni kotɔtɔ dönnï 'deni teyi.
58 Tine Pïtörö ozi nduwë gɔ Yësu rɔ ma kɔwɔ ŋbö bo kɔdɔ mï liŋɔ 'ba bɔ dɔ bɔ akumu nima. Bo ɔdɔ mï liŋɔ koloma ŋgila bɔ kanya naga nima yayi toŋgɔ ŋburuŋburu 'ba lende nima.
59 Kina löbu 'ba bɔ akumu ni ti turu naga nima pili kotɔŋi rönnï rö yayi ne koloma ŋgï toma lende bëtï mɔtɔ ame 'dɔ kodɔrɔ bïcï lende timo rɔ Yësu ne, 'dɔ kupö bo gɔmo.
60 Tine bɔ kodɔrɔ bïcï lende ma bëtï ma konzi mɔtɔ ga ako pele lïjë o'ja lende ma kodɔrɔ ɔtɔ mo dë du te. Kina rɔ ŋburuŋburu mo na ya ma rïyö mɔtɔ ga kako
61 kiya te, “Bɔ nime iya te, bo ëdï kɔ'bɔ tïyëyï rö löbu 'ba Bɔko'ba yaga kina bo ti ko'ba kileki teyi mï tö'dö dɔ mota.”
62 Kina bɔ dɔ bɔ akumu nima kënyï kititi bo, iya te, “Inza ti dɔ lende kileki mɔtɔ gɔ susu nime ya naga nime këdï ko'dɔ röyï ne?”
63 Tine Yësu utï abo dë. Kina bɔ dɔ bɔ akumu nima kileki kiya zi bo, iya te, “Ulömu röyï di kɔmɔ ma bine ti möyï Bɔko'ba bɔ dɔ dïdï, kiya zize ɔdɔ nï na ŋgï rɔ Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba ame koja di mïtɔrɔ ne.”
64 Yësu iya te, “Nï na kiya ë'bï tara. Ne rɔ ma laka mëdï miya ziye, ti ko'jake kole 'ba bilaka lesi 'deni koloma kada mɔtɔ dɔ dörï Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli këdï kako bërï di mïtɔrɔ ti pɔli.”
65 Kina ɔdɔ bɔ dɔ bɔ akumu nima kuwö lende nime te yɔ na bo kirica bɔŋgɔ ŋgï yaga di rɔ bo, bo iya te, “Uwöke dölï abo nima 'deni? Do'dɔkɔ a mɔtɔ rɔ bɔ kodɔrɔ bïcï lende rɔ bo dë kpe. Kpe nime pili uwöke dölï abo nima 'deni.
66 Tine wa'di na komerike 'beye gɔmo?”
Lïjë iya te, “Bo irasi lende 'deni, bo kölë ŋgï yaga.”

67 Kina lïjë koto'bi woro ŋgï kɔmɔ bo kina komba bo ŋgï. Ya ma kokɔsɔ
bo naga nima ebe tiya mo tëgë,
68 “Nï Kurïsïtö, umë te zize, yë na kokɔsɔ yi?”

Kpa Koga 'Ba Pïtörö
(MK 14:66-72; LK 22:56-62; YN 18:15-18, 25-27)

69 Tine Pïtörö ëdï gba mï linɔ yayi. Kina nyiti mɔtɔ ame rɔ bɔ laja 'ba
bɔ dɔ bɔ akumu ne kako kiya te, “Ó'ja nï gbï ti Yësu 'ba Galilaya 'di?”
70 Tine Pïtörö andi gɔmo di kɔmɔ lïjë pili, iya te, “Mikali e'be tɔ nima
këddï kiyake ne dë.”
71 Kina bo kënyï kari yaga kpa reki. Kina nyiti mɔtɔ ame gbï rɔ bɔ laja
yayi ne kako gbï ko'ja bo. Kina lɔko kiya zi ya ama ga yayi ne tëgë, “Bɔ
nime bo gbï ti Yësu 'ba Nazareta.”
72 Kina bo kileki dɔmo gbï kandi gɔmo kiya te, “Mulömu rɔma, rɔ ma
laka mikali bɔ nima dë.”
73 Kina mbowa 'böwu na ya ma këdï kɔrɔ yayi naga nima kako zi bo, iya
te, “Rɔ ma laka nï lëpï 'ba bɔ nima na gbï römöyï kpa nima këddï kilende
timo ne na kileme yi 'deni.”
74 Tine Pïtörö iya te, “Ece mïtɔrɔ ne, mikali bɔ nima dë.”
Kina gɔŋgɔ kidapa ŋgï.
75 Kina Pïtörö komeri gɔ lende 'ba Yësu tönë ŋgï, ame bo kiya te, “Gba
kinza gɔŋgɔ kidapa dë ti koga kpëyï gɔma mï mota.” Kina bo kënyï ŋgï
kari kudu rɔ ma kënyë.

27

1 Mɔlo mï dɔŋbɔ mo nima na löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni
kususu kpënnï ŋgï rɔ Yësu 'dɔ kupö yaga.
2 Kina lïjë kudödu bo ŋgï koto kari zi Pilato turu bɔ dɔliŋɔ 'bënnï.

Tölë 'Ba Yuda
(NDB 1:18-19)

3 Kina ɔdɔ Yuda bɔ susu tönë kuwö 'deni kodɔ kpa Yësu 'deni tupö mo
tara tine, bo otɔ dɔ bo ŋgï di mï lende kënyë abo nima. Kina bo kari ŋgï ti
gïrïsï 'butë mota tönë kileki zi löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni.
4 Bo iya te, “Mo'dɔ lende kënyë 'deni sowa ti tususu bɔ kinza kirasi ɔtɔ
nime 'dɔ kupö yaga.”
Lïjë iya te, “Ama ndɔbɔ ze na dë kpe, 'bëyï na 'deni yayi.”
5 Kina Yuda kulï gïrïsï nima ŋgï bërï mï rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi. Kina
bo kɔdɔ ŋgï kari kosi mugu bo yaga.
6 Löbu 'ba bɔ akumu ni utö'du gïrïsï nima, tine lïjë iya te, “Gïrïsï nime
'deni rɔ gïrïsï 'ba roma. Inza kpe rɔ ma laka mï kɔrï 'ba kö'du ki'di ze 'dɔ
ti'di mo mï yamo 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba.”
7 Kina ɔdɔ lïjë kote lende mo 'deni kɔrɔ dɔmo tine, lïjë ari kugö nyaka
kënyë 'ba bɔ la'ba mɔtɔ ŋgï timo, 'dɔ këdï rɔ bi 'ba tusu bɔ löwö teyi.
8 Gɔ kö'du mo na 'dɔ kïdëkï nyaka nima rɔ nyaka 'ba roma nduwë ŋbö
ko'ja kabate ne.
9 Kina me o'dɔ rönï 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ wa ma tönë Yeremaya bɔ kumë
lende 'ba Bɔko'ba kiya ne tara, ame kiya te, “Lïjë ogba gïrïsï silinɲbi 'butë
mota ko gɔ ndögö ame bilaka mo ga Yïsarele ni kɔrɔ 'deni dɔmo 'dɔ kugö
bo timo ne.
10 Kina lïjë ki'di kugö nyaka 'ba bɔ la'ba ŋgï timo kɔzɔ ame ŋgï Bɔko'ba
ki'di kö'du mo zö ne.”

Yësu Ɔrɔ Kɔmɔ Pilato
(MK 15:2-5; LK 23:3-5; YN 18:33-38)

11 Tine Yësu ɔrɔ 'deni kɔmɔ Pilato turu bɔ dɔliŋɔ yayi. Kina bo kënyï kititi Yësu, iya te, “Nï na rɔ ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi?”
Yësu iya te, “Nï na kiya ë'bï tara.”
12 Kina ɔdɔ löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni kebe pele tususu bo tine bo ileki dɔmo dë.
13 Kina Pilato kiya te, “Uwö lende naga nime këdï kususu yi timo ne dë?”
14 Tine Yësu ileki dɔ lende nima dë kɔtɔ te. Gɔ kö'du mo na lende mo kigayi Pilato ŋgï.
15 Römöyï mï kada 'ba karama 'ba Pasaka pili turu bɔ dɔliŋɔ nima ö'bö nduwë tope bilaka kɔtɔ yaga di mï maboso rɔ bɔ ame bilaka kiteri 'dɔ koja ne.
16 Tine mï kada nima yayi bɔ maboso ma dɔ kïlëbï mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Yësu Baraba ëdï mï maboso yayi.
17 Kina ɔdɔ tïndï kotɔtɔ rönnï 'deni yayi Pilato ititi lïjë, iya te, “Bɔ ma yala na ko'dɔkɔke 'dɔ moja ziye? Yësu Baraba, ala Yësu ame kïdëkï rɔ Kurïsïtö ne?”
18 Römöyï bo ikali rɔ ma laka löbu 'ba Yudayi ni ombi mïnnï rɔ Yësu na ma lïjë ki'di közïmo zi bo ne.
19 Kina kota Pilato këdï gba dɔ kïtï 'ba burë yayi tine na 'ja abo koja laja ŋgï zi bo, iya te, “Kinza ko'dɔ a ma kɔtɔ mɔtɔ te dë zi bɔ kinza kirasi ɔtɔ nima, römöyï ti korɔndɔ ene nyï oŋbeŋbe ma sowa gɔ kö'du abo.”
20 Tine löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni ocɔ ŋgï zi tïndï naga nima 'dɔ kititi Baraba na 'dɔ kope, tine 'dɔ kupö Yësu yaga.
21 Pilato ënyï kititi tïndï naga nima 'böwu gbï, iya te, “Di mï löŋgö ya rïyö naga nime, bɔ ma yala na ko'dɔkɔke 'dɔ mope ziye?”
Lïjë iya te, “Baraba.”
22 Pilato iya te, “Ne 'dɔ mo'dɔ wa'di zi Yësu ame kïdëkï rɔ Kurïsïtö ne ya?”
Lïjë pili iya te, “Utötï bo.”
23 Tine Pilato ileki kititi, iya te, “Ne lende kënyë wa'di na bo kirasi ya?”
Tine lïjë ulörï ŋgï rɔ ma kembe, iya te, “Utötï bo.”
24 Kina ɔdɔ Pilato koŋgɔ lende nima 'deni ŋgï dɔmo kinza tara tine, za 'dɔ ko'de ayayi, kina bo kogba mini ŋgï kurögö közï bo timo di kɔmɔ tïndï naga nima. Bo iya te, “Közö rɔ ma kɔpɔ di mï roma bɔ nime. Omake e'be rɔye timo.”
25 Tïndï naga nima pili ileki dɔmo, iya te, “Roma bo kɔrɔ ka ŋgï dɔze gbï dɔ kole ze ga.”
26 Kina Pilato kope Baraba ŋgï zïnnï. Tine bo i'di komba Yësu ŋgï ti nyɔ'bɔ, bo ki'di zi bɔ kanya 'dɔ kari kutötï.

Tögö Yësu
(MK 15:16-20; YN 19:2-3)

27 Kina bɔ kanya naga nima koto Yësu ŋgï kari mï liŋɔ 'ba turu bɔ dɔliŋɔ nima. Kina dɔtumu 'ba bɔ kanya kotɔtɔ rönnï ŋgï pili kuru dɔ bo yayi.
28 Kina lïjë kolɔ bɔŋgɔ 'ba rɔ bo ŋgï yaga lïjë kolɔ bɔŋgɔ kasi 'ba ŋere rɔ bo.
29 Kina lïjë ko'dɔ kono ŋgï kɔzɔ a 'ba dɔ ŋere tara kutu'bö dɔ bo. Kina lïjë ki'di kulöru közï bo ma dörï. Kina lïjë kolɔdɔ bërï kɔmɔ bo tögö bo rɔ laŋa, kiya te, “Mötö zïyï, bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi.”
30 Lïjë oto'bi woro rɔ bo lïjë kogba kulöru nima komba dɔ bo timo.

31 Kina ɔdɔ lïjë kote tögö bo 'deni rɔ laŋa tine, lïjë olɔ bɔŋgɔ tönë ŋgï yaga di rɔ bo na lïjë kileki kolɔ bɔŋgɔ ma mɔlo 'ba bo tönë ŋgï rɔ bo. Kina lïjë kari ŋgï ti bo tutötï bo.

Tutötï Yësu
(MK 15:21-32; LK 23:26-43; YN 19:17-27)

32 Di gɔ kɔri na dönnï kondɔsɔ ŋgï ti bɔ mɔtɔ di Kurënë möyï mo rɔ Simona. Kina bɔ kanya naga nima kutörï bo ŋgï tombi ŋgërï 'ba tari tutötï Yësu dɔmo nima.

33 Kina lïjë kömö ŋgï gɔ bi mɔtɔ ame kïdëkï rɔ Gɔlɔgɔta, 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Kulöŋbö dɔ.”

34 Kina lïjë ki'di layi mɔtɔ kudölö yïmo ti wɔwɔ 'ba rɔ kïdïkï ŋgï kpa Yësu. Tine ɔdɔ bo kinene 'deni tara bo uwë dë kpe.

35 Kina lïjë kutötï bo ŋgï, lïjë koza bɔŋgɔ abo ga rɔ gɔ rönnï ti tu'du mo ti bödö.

36 Kina lïjë koloma ŋgï yayi toda bo.

37 Lïjë i'di akugu ame rɔ susu 'ba rɔ bo ne bi dɔ bo dɔ ŋgërï tɔrɔ yayi, ame kugu 'deni, kiya te, “Yësu Ŋere Bɔ Dɔliŋɔ 'Ba Yudayi.”

38 Ya mɔtɔ ga rïyö rɔ bɔ akolɔ utötï gbï ŋgila bo yayi. Mɔtɔ dɔ dörï bo kina mɔtɔ dɔ gali bo.

39 Bilaka ame ga pili këdï kudö kebe gɔ kɔri nima ne ombamba dönnï zi bo kiti'ja bo,

40 iya te, “Nï bɔ kiteri titikɔ rö löbu 'ba Bɔko'ba 'dɔ kubö kileki teyi mï tö'dö dɔ mota nime, ɔdɔ këddï ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba olɔ röyï këkï bërï di dɔ ŋgërï nima.”

41 Kina löbu 'ba bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti löbu 'ba bilaka ni koloma gbï tögö bo rɔ laŋa tara.

42 Lïjë iya te, “Bo ɔmɔ ya ma laki tine bo ikali dë tɔmɔ gbagba bo. Bo na dë rɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Yisarele mo tönë? Ɔdɔ bo këkï 'deni bërï di dɔ ŋgërï nima ti di'di dɔze ŋgï pili gɔ lende abo.

43 Bo i'di dɔ bo 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba, bo kiya rɔ bo tëgë bo kole 'ba Bɔko'ba na. Ne ti doŋgɔke tɔne ɔdɔ Bɔko'ba ti kɔmɔ bo ya.”

44 Kina gbï tara bɔ akolɔ ame pele kutötï ŋgila bo yayi ne ënyï gbï kiti'ja bo kɔzɔ a nima tara.

Tölë 'Ba Yësu
(MK 15:33-41; LK 23:44-49; YN 19:28-30)

45 Mï zana kada kodɔrɔ 'deni tine na mandölu kutu'bö dɔliŋɔ ŋgï kömö ŋbö ndï kada mota.

46 Kina ɔdɔ ndï kada kömö 'deni mota rɔ mï dɔkɔpiyari tine, na Yësu kapi ŋgï rɔ ma kembe, tëgë, “Eli, eli, lama sabakatani.” Ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Bɔko'ba ma, Bɔko'ba ma, ola ma 'deni gɔ wa'di ga?”

47 Ya mɔtɔ ga ame këdï kɔrɔ yayi ne uwö kö'du ko'dɔ nima, na lïjë kiya te, “Bo ëdï kïdëkï Eliya.”

48 Kina bɔ mɔtɔ kiriŋa ŋgï kogba lipɔ kusu mï layi ma ko'ba'ba, kogba kiraki dɔ kolɔkɔ ki'di kpa bo tëgë 'dɔ bo kunzulu.

49 Tine ya mɔtɔ ga iya te, “Ɔrɔ te. Ti doŋgɔke ɔdɔ Eliya ti kako kɔmɔ bo ya.”

50 Kina Yësu kapi ŋgï gbï rɔ ma kembe kina bo kulöku ŋgï.

51 Kina bɔŋgɔ ma koke mï rö löbu 'ba Bɔko'ba timo tönë kotopa ŋgï di tɔrɔ ŋbö kömö bërï. Dɔyayi iyaya rönï kina döku ma konzi kitikɔ ŋgï.

52 Dögö ni unyë rönnï ŋgï rɔ gböŋö kina töku bilaka ma konzi ame ga rɔ bɔ ki'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne kënyï kɔdɔ ŋgï kïdïdï yaga.

53 Lïjë ɔdɔ yaga di mï dögö 'bënnï ga. Kina ɔdɔ Yësu kɔdɔ 'deni di mï
tölë tine na lïjë kari ŋgï mï Yerosalema gawo kɔtɔ laka tönë, ame bilaka
ma konzi ko'ja lïjë 'deni di yayi.
54 Tine ɔdɔ bɔ dɔ bɔ kanya naga nima ti bɔ kanya abo ga ame këdï koda
Yësu yayi ne ko'ja kïzïkïzï nima 'deni tara ti wa ame ga pili ko'dɔ rönï ne
tine, lende mo o'de tikere ŋgï zïnnï. Lïjë iya te, “Rɔ ma laka bɔ nime ŋgï
rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”
55 'Ja ma konzi mɔtɔ ga ëdï gbï yayi toŋgɔ Yësu di bi kɔwɔ. Lïjë nima na
rɔ ame ga kösö gɔ bo di Galilaya koloma toja laja zi bo ne.
56 'Ja mɔtɔ mo ga na rɔ Mariya Magadala ti Mariya ma 'ba Yakoba ni ti
Yesepa gbï ti 'ja mɔtɔ ame rɔ ma 'ba kole 'ba Zebedayo ga ne.

Tusu Yësu
(MK 15:42-47; LK 23:50-56; YN 19:38-42)
57 Mï dɔkɔpiyari 'deni na bɔ mɔri mɔtɔ di Arimataya kömö ŋgï. Bɔ nima
möyï bo rɔ Yesepa, bo gbï rɔ bɔ kösö gɔ Yësu.
58 Kina bo kari ŋgï zi Pilato tititi töku Yësu. Kina Pilato ki'di kö'du mo
ŋgï 'dɔ ki'di töku nima zi Yesepa kombi.
59 Kina bo kogba ŋgï kolo mï bɔŋgɔ kaŋmi ame rɔ ma la'ja ne.
60 Kina bo koto ŋgï kari kusu mï tï'börö 'ba tusu töku abo ame bo koga
'deni rɔ ma la'ja yɔki döku ne. Kina bo kululu döku ma löbu ŋgï kpamo
na bo kari abo ŋgï.
61 Mariya Magadala ni ti Mariya mɔtɔ mo tönë ëdï ga koloma rɔ ma
koriya ti kpa tï'börö nima yayi.

62 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï bi këzë mɔtɔ ame rɔ kada 'ba rɔ kindawo ne
tine löbu 'ba bɔ akumu ni ti Parosi ni otɔtɔ rönnï ŋgï zi Pilato.
63 Lïjë iya te, “Ŋere, domeri tönë bine bɔ bëtï nima këdï gba ti kɔmɔ bo,
bo iya te, ‘Mï tö'dö dɔ mota ti mënyï mɔdɔ 'böwu di mï tölë.’
64 Kina me ma laka mo zïyï 'dɔ ki'di kö'du mo gɔ koda bi laka di rɔ dögö
nima ŋbö kömö di pötö tö'dö dɔ mota, römöyï kinza bɔ kösö gɔ bo ga kari
ku'bögö töku bo ra yaga lïjë kebe tiya mo zi bilaka tëgë, ‘Bo ɔdɔ 'deni di
mï tölë.’ Kina ɔdɔ ko'dɔ rönï ŋgï tara bëtï ma di yï'böwu nime ëdï kënyë
ŋgï kebe ma dɔgba tönë.”
65 Pilato iya te, “Ogbake bɔ kanya kari ki'dike koda bi laka di rɔ dögö
nima kɔzɔ ame kikalike tara.”
66 Kina lïjë kari ŋgï toda dögö nima laka gbï ti tora gɔ döku 'ba kpamo
teyi. Kina lïjë ki'di bɔ kanya ŋgï gbï yayi toda bi.

28

Tɔdɔ 'Ba Yësu Di Mï Tölë
(MK 16:1-10; LK 24:1-12; YN 20:1-10)
1 Kina mɔlo mï kano bi 'ba tö'dö ma dɔndende 'ba di pötö kada 'ba rɔ
kindawo nima na Mariya Magadala ni ti Mariya mɔtɔ mo nima kari ga ŋgï
toŋgɔ kpa tï'börö tönë.
2 Kina tëgë me tondo te yɔ na kïzïkïzï ma kinza kiya ki'di dönï ŋgï.
Malayika 'ba Bɔko'ba ako bërï di mïtɔrɔ, kina kululu döku tönë kpa tï'börö
nima ne ŋgï yaga bo koloma dɔmo.
3 Kïnë bo ŋgï rɔ ma köbö kɔzɔ tɔrɔ kunyï tara, kina bɔŋgɔ 'ba rɔ bo
aŋmi ŋgï kɔzɔ paro.
4 Tikere abo i'di bɔ kanya bɔ këdï koda bi naga nima ŋgï rɔmo ga kïlë'dï
kila'ba bërï kɔzɔ töku.

5 Tine malayika nima ilende zi 'ja naga nima, iya te, “Kinza kereke dë römöyï mikali ëddïke rɔ toma Yësu tönë kutötï ne.
6 Bo inza kpe bine, bo ënyï 'deni kɔdɔ yaga di mï tölë ko kɔzɔ ma tönë bo kiya 'deni mɔlo ne tara. Ako koŋgɔke gɔ bi ame ko'ba töku bo pa teyi ne.
7 Kina arike welo kiyake zi bɔ kösö gɔ bo ga, iyake te, bo ënyï 'deni kɔdɔ yaga di mï tölë. Kina me bo këdï kari 'deni tötï dɔgba kömönnï mï Galilaya, ti lïjë kari ko'ja bo 'jaa yayi. Ame na rɔ wa ma 'dɔ miya ziye.”
8 Kina lïjë kënyï ŋgï di kpa tï'börö yayi rɔ rikamba gbï ti tikere. Tine lïjë lɔ ti lɔŋɔ na lïjë kiriŋa ŋgï tiya mo zi bɔ kösö gɔ bo ga.
9 Kina tëgë me tondo te yɔ na Yësu kondɔsɔ ŋgï tïnnï di gɔ kɔri yayi. Bo iya te, “Mötö ziye.”
Kina lïjë kako kinda'ba ndï bo na lïjë kïlëlu bo ŋgï.
10 Tine bo iya te, “Kinza kereke dë. Ari kiyake zi löndö ma ga 'dɔ lïjë kari Galilaya, kina lïjë ti ko'ja ma ŋgï di yayi.”

Tugö Kɔmɔ Bɔ Kanya

11 Kina ɔdɔ 'ja naga nima kari ë'bënnï 'deni tine na bɔ kanya ma tönë ga këdï koda bi yayi ne mɔtɔ ga kënyï ŋgï kari mï gawo kïyëtï gɔ wa naga nima pili ko'dɔ rönï ne zi löbu 'ba bɔ akumu ni.
12 Kina löbu 'ba bɔ akumu ni kotɔtɔ rönnï ŋgï ti löbu 'ba bilaka ni tususu kpënnï. Lïjë odɔ gïrïsï ŋgï rɔ mbëmbë zi bɔ kanya naga nima
13 kina lïjë kususu kpa bɔ kanya naga nima, iya te, “Arike, ɔdɔ bɔtɔ kititi ye iyake te, bɔ kösö gɔ bo ga na kako ku'bögö töku bo rɔ mï korɔndɔ ko'ja tö'dö kinda'ba ye 'deni.
14 Kina ɔdɔ kiya te lëbï mo kömö kɔzɔ a nime te mbili Pilato, ti dïyëyï kpa lende nima ŋgï ko'dɔ ɔtɔ dë kpe ziye.”
15 Kina bɔ kanya naga nima kogba gïrïsï tönë ŋgï lïjë kari ko'dɔ kɔzɔ ame kiya 'deni zïnnï ne tara. Gɔ kö'du mo na lende nime këdï gba nduwë kïlëbï mï löŋgö Yudayi ko'ja kabate ne.

Yësu Ileme Rɔ Bo Zi Bɔ Kösö Gɔ Bo Ga
(MK 16:14-18; LK 24:36-49; YN 20:19-23; NDB 1:6-8)

16 Kina bɔ kösö gɔ Yësu ma 'butë dɔɔkɔtɔ naga nima kënyï ŋgï kari dɔ döku tönë mï Galilaya gɔ bi ma Yësu kiya zïnnï tari teyi.
17 Kina ɔdɔ lïjë ko'ja bo 'deni tine, lïjë ïlëlu bo ŋgï. Tine pele lende nima gba rɔ ma kïlïkö dɔ ya mɔtɔ ga.
18 Kina Yësu kese ŋgɔsi kiya te, “Bɔko'ba i'di közï kakpa pili 'ba mïtɔrɔ ti 'ba dɔyayi 'deni zö.
19 Kina arike ti ki'dike dɔ kupö bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili këdï rɔ bɔ kösö gɔma. O'dɔke bapatisi dönnï mï möyï 'bu ma Bɔko'ba gbï ti kole ti Nyï Kɔtɔ Laka.
20 Iyandike lïjë tuwö dɔ wa ame ga pili mose gɔmo 'deni ziye ne. Kina ti mö'bö ŋgï tiye ŋbö mï kada ma ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ.”

Laja Laka Ma
MARAKO
Kugu

Yowani Bɔ Bapatisi
(MT 3:1-12; LK 3:1-18; YN 1:19-28)

1 Ame na rɔ tisaki 'ba laja laka 'ba Yësu Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba.
2 Kina kisaki kɔzɔ ma tönë Yesaya bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kugu ne
tara. Ame tönë Bɔko'ba kiya te, “Oŋgɔ, ti moja bɔ laja ma kari dɔgba
kömöyï tileŋo gɔ kɔri zïyï.
3 Bo na këdï kuwöwö dɔ bo di yï mökö kiya te, ‘Ileŋoke kɔri zi ŋere.
Odɔrɔke gɔ kɔri zi bo.’ ”
4 Kina Yowani kɔdɔ ŋgï yï mökö tobapatisi bilaka, gbï tuwöwö mo zïnnï
gɔ lïjë kotɔ dönnï di mï lende kënyë 'bënnï ga kobapatisi lïjë gɔ Bɔko'ba
kola lïjë gɔmo.
5 Kina bilaka kɔlɔ ŋgï di Yudayi, pili di mï Yerosalema kari zi bo. Lïjë
ari kodɔ kpënnï ŋgï pili gɔ lende kënyë 'bënnï ga na bo kobapatisi lïjë ŋgï
mï yöpö Yaradene.
6 Yowani, bɔŋgɔ 'ba rɔ bo u'jö di mï sunë gamele, ti gasi 'bana bo koga
'bömbö bo. Akonyo abo ga rɔ mömï ni ti tagi 'ba mï 'bɔrɔ.
7 Kina bo kiya zi bilaka naga nima te, “Bɔ mɔtɔ ëdï kozi kako di gɔma.
Bo na mbiri löbu di dɔma. Pele rɔ kabi 'ba wari ndï bo ma mɔ'bɔ dë tëdë
bërï tope kpamo.
8 Mo'dɔ ma 'bama bapatisi 'deni dɔye ti mini. Tine ma 'ba bo, bo ti
kobapatisi ye ti Nyï Kɔtɔ Laka.”

Bapatisi 'Ba Yësu
(MT 3:13–4:11; LK 3:21-22; 4:1-13)

9 Mï kada nima na Yësu kako ŋgï di Nazareta di mï Galilaya zi Yowani,
kina kobapatisi bo ŋgï mï yöpö Yaradene.
10 Tine ɔdɔ Yësu këdï kɔdɔ 'deni yaga di mï mini bo oja mïtɔrɔ konye
rönï 'deni yaga rɔ gböŋö, Nyï Kɔtɔ Laka këdï kɔkɔ ŋgï kako dɔ bo kɔzɔ
matukpuru tara.
11 Kina birɔ kudu ŋgï kako di mïtɔrɔ kiya te, “Nï na rɔ kole ma. Mɔ'ɔ yi
'deni kulöwö. Ma ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ lende 'bï.”
12 Kina Nyï Kɔtɔ Laka koto Yësu ŋgï kari yï mökö,
13 bo ko'dɔ tö'dö dɔ 'butë sowɔ yï mökö yayi. Kina Satani koloma ŋgï
rɔ tiyɔzɔ bo. Bo oloma ŋgï mï löŋgö wa 'ba yï mökö. Tine malayika na
koloma rɔ toja laja zi bo tokɔnyi bo.

Tisaki Ndɔbɔ 'Ba Yësu
(MT 4:12-22; LK 4:14-15; 5:1-11)

14 Kina di pötö mo ko'ja ki'di Yowani 'deni mï maboso na Yësu kako ŋgï
mï Galilaya tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba,
15 kiya te, “Kada mo ömö 'deni. Kina ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni
ŋɔli. Otɔke dɔye di mï lende kënyë 'be ga ki'dike dɔye gɔ laja laka 'ba
Bɔko'ba.”
16 Mï tudö abo kebe kpa pöpö 'ba Galilaya na bo kari ko'ja Simona ni
ŋgï yayi ti bɔ löndö bo Andareya këdï ga rɔ tu'du duru mï pöpö, römöyï
lïjë atoyi na.

17 Kina bo kilende zïnnï, iya te, “Ösöke gɔma, ti mi'di ye rɔ atoyi 'ba
to'de bilaka kako zi Bɔko'ba.”
18 Kina lïjë kola duru 'bënnï ga ŋgï yayi lïjë kösö gɔ bo.
19 Mï tari abo mbowa dɔgba di bina na bo kari ko'ja kole 'ba Zebedayo
ga ŋgï, Yakoba ni ti bɔ löndö bo Yowani. Lïjë oloma 'deni mï sorope këdï
ga rɔ tileŋo duru 'bënnï.
20 Bo ïdëkï lïjë, na lïjë kënyï kola 'bu nnï Zebedayo ŋgï mï sorope yayi ti
bɔ ndɔbɔ, lïjë kösö ŋgï gɔ bo.

Yësu Nï Tï Bɔ Nökï Mɔtɔ
(LK 4:31-37)

21 Yësu ni ari Kaparanoma. Mï kada 'ba rɔ kindawo na bo kari ŋgï kɔdɔ
mï rö 'ba mötu bo ki'di tiyandi kɔmɔ bilaka.
22 Tine lïjë otɔ ŋgï rɔ gönnï. Römöyï akiyandi abo ŋgï kɔzɔ 'ba bɔ közï
kakpa, inza kɔzɔ ma 'ba bɔ kɔmɔ kiyandi ni tara.
23 Bɔ mɔtɔ rɔ bɔ nökï ëdï mï rö 'ba mötu yayi. Kina bo kënyï kulörï ŋgï
rɔ ma kembe kiya te,
24 “Wa'di 'bï tize, nï Yësu 'ba Nazareta nime? Ako 'deni tote dɔze nati?
Mikali yi 'deni. Nï na rɔ bɔ laja ma kɔtɔ laka 'ba Bɔko'ba.”
25 Yësu amo dɔ nökï nima, iya te, “Udumö yaga. Kina ita'ba yaga di dɔ
bɔ nima.”
26 Kina nökï mo nima koŋma bɔ nima ŋgï kulörï rɔ ma kembe, kina kɔdɔ
ŋgï yaga di dɔmo.
27 Kina lende mo kigayi lïjë ŋgï pili ki'di lïjë ŋgï kebe tititi rönnï rɔ gɔ
rönnï, kiya te, “Wa'di ga na te? Akiyandi la'ja natï? Bɔ nime ŋgï ti közï
kakpa bo kamo dɔ nökï te yɔ kuwö dɔ bo ŋgï.”
28 Tine na lëbï 'ba lende 'ba Yësu kita'ba ŋgï welo kote mï dɔyayi 'ba
Galilaya yayi.

Yësu Ileŋo Bɔ Rɔkɔ'ɔ Ma Konzi
(MT 8:14-17; LK 4:38-41)

29 Yësu ni ɔdɔ di mï rö 'ba mötu yayi ti Yakoba ni ti Yowani kari liŋɔ 'ba
Simona ni ti Andareya.
30 Tine lïjë ömö yayi ko'ja mese 'ba Simona këdï ti zëyï kö'dö 'deni bërï
dɔ sora. Iya lende mo zi Yësu,
31 kina bo kari ŋgï kinda'ba közïmo kombi dɔmo tɔrɔ. Kina zëyï nima
kita'ba ŋgï yaga di rönï lɔko kënyï toja laja zïnnï.
32 Mï dɔkɔpiyari mo nima ko'ja kada kösö 'deni na ko'de bɔ rɔkɔ'ɔ ŋgï
pili kako zi bo kpaki ti bɔ nökï ni.
33 Bilaka pili 'ba mï tïrï otɔtɔ rönnï ŋgï liŋɔ 'ba Simona yayi.
34 Kina Yësu kileŋo bilaka ame ga pili ti dɔkomali rɔkɔ'ɔ ma gege ne ŋgï,
bo ki'di nökï kita'ba ŋgï yaga di dɔ ma konzi ame ga rɔ bɔ nökï ne. Tine
bo ota gɔ lende di zi nökï ni römöyï lïjë ikali bo.

Yësu Iliŋgere Kote Mï Galilaya
(LK 4:42-44)

35 Mï bi këzë ma di gɔmo mɔlo mï kano bi na bo kënyï ŋgï kari abo yï
mökö rɔ dɔ kutu bo tumötu.
36 Kina Simona ni ti ya mɔtɔ mo naga nima koloma ŋgï rɔ toma bo.
37 Lïjë ari ko'ja bo na lïjë kiya zi bo te, “Bilaka pili ëdï rɔ toma göyï.”
38 Tine bo ileki dɔmo kiya zïnnï te, “Darike mï liŋɔ ma dɔgba naga 'dɔ
mari muwöwö laja nime gbï yayi, römöyï kina rɔ ndɔbɔ ma mako dömöyï
mo.”

39 Kina bo kiliŋgere ŋgï kote mï dɔyayi 'ba Galilaya nima toko ti tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba mï rö 'ba mötu 'bënnï ga pili, bo ki'di nökï kita'ba ŋgï yaga di dɔ bɔ nökï ma konzi.

Yësu Ileŋo Bɔ Mönyu (MT 8:1-4; LK 5:12-16)

40 Kina bɔ mönyu mɔtɔ kako ŋgï zi Yësu kolɔdɔ bërï koma'jo rönï zi bo, iya te, “Ɔdɔ ko'dɔkɔ ŋgï ti kileŋo ma ŋgï yaga rɔ ma kɔpɔ.”

41 Yësu oŋgɔ lisa 'ba rɔ bɔ nima, na bo koja közï bo ŋgï kosa rɔmo, kiya te, “Mo'dɔkɔ 'deni ŋgï, ileŋo yi 'deni.”

42 Kina mönyu kilayi ŋgï di rɔ bɔ nima rɔmo kɔpɔ ŋgï yaga.

43 Tine Yësu ose gɔmo kitigɔ zi bɔ nima koja kari, kiya te,

44 “Kinza kari kiya lende nime dë zi bɔtɔ, ari kileme röyï zi bɔ akumu 'ba Bɔko'ba ni. Kina 'dɔ ki'di a 'ba akileŋo mo tönë Musa ki'di kö'du mo ne, 'dɔ kileme ileŋo yi 'deni kɔpɔ.”

45 Tine pele bɔ nima ari ŋgï koloma rɔ tïyëtï mo, tïyëlë lende 'ba Yësu. Kina ŋgï i'di bi 'ba tɔdɔ mï gawo kari kele dë kpe zi Yësu. Kina bo koloma abo ŋgï kö'bö yaga mökö di mï gawo. Na bilaka koloma ŋgï rɔ tɔlɔ kari zi bo di mï gɔ bi pili.

2

Yësu Ileŋo Bɔ Keŋme Bërï Mɔtɔ (MT 9:1-8; LK 5:17-26)

1 Mï tö'dö dɔ ndö tara di pötö mo na bo kileki ŋgï kari Kaparanoma. Kina lëbï mo kote gɔ bi nima ŋgï toko ma bo këdï 'deni liŋɔ mɔtɔ yayi.

2 Kina bilaka kɔlɔ ŋgï rɔ tïndï kako zi bo koso lɔ mï rö nima bi gböŋö ma titi te kari kinza kpe rɔ bo. Kina bo koloma ŋgï rɔ tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba zïnnï.

3 Na ko'de bɔ mɔtɔ ame keŋme 'deni mɔlo bërï ne ŋgï kako zi bo, bilaka sowɔ na kombi.

4 Tine bilaka oso 'deni ŋgï bi gböŋö ma titi te inza kpe zïnnï 'dɔ tɔdɔ timo toto bɔ nima kari ŋgɔsi zi Yësu. Kina lïjë këkï ŋgï dɔ rö tɔrɔ kiteŋe gɔ bi koja bɔ nima kebe teyi kpaki ti laŋba ma kö'dö dɔmo mo ko'ba bërï te kɔmɔ Yësu.

5 Kina ɔdɔ Yësu koŋgɔ 'deni lïjë ki'di dönnï gɔ lende abo tara tine, na bo kilende ŋgï zi bɔ keŋme bërï nima, kiya te, “Kole ma, ola yi 'deni gɔ lende kënyë 'bï ga.”

6 Dëmba tine bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di mɔtɔ ga ëdï yayi, na lïjë kebe ŋgï rɔ tomeri mo ti mïnnï, kiya te,

7 “Bɔ nime ilaŋa rɔ bo kiya lende tara gɔ wa'di zi Bɔko'ba? O'ja dölï na 'dï. Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ rɔ bɔ tola wa gɔ lende kënyë.”

8 Yësu ikali meri 'bënnï nima ŋgï, na bo kiya zïnnï te, “Kpe, ëddï komerike lende nima tara mïye gɔ wa'di?

9 Ma yala na kïtëwu 'dɔ tiya mo zi bɔ keŋme bërï nima? ‘Ola yi 'deni gɔ lende kënyë 'bï,’ ala 'dɔ kiya te, ‘Ënyï kombi laŋba 'bï kiliŋgere.’

10 Ne ziye tikali mo rɔ ma laka kole 'ba bilaka lesi ëdï ŋgï ti tigɔ dɔliŋɔ bine tola bilaka gɔ lende kënyë.” Kina bo kiya ŋgï te zi bɔ keŋme bërï nima,

11 “Nï, milende zïyï, ënyï kombi laŋba 'bï kari liŋɔ.”

12 Kina bɔ nima kënyï ŋgï di kömönnï pili te kombi laŋba abo kari timo. Lende mo igayi lïjë ŋgï pili na lïjë kebe ŋgï rɔ tïlëlu Bɔko'ba, kiya te, “Wa ma te do'ja dë gba mɔlo.”

Bɔ Rɔkɔ'ɔ Na Ŋge Ko'dɔkɔ Wɔwɔ
(MT 9:9-13; LK 5:27-32)

13 Yësu ileki 'böwu kari kpa pöpö 'ba Galilaya, na tïndï kotɔtɔ rönnï ŋgï
zi bo yayi. Na bo koloma ŋgï rɔ tiyandi lïjë.
14 Kina ɔdɔ bo këŋyï 'deni tiliŋgere kebe yayi tine na bo kari ko'ja bɔ
kireke awada mɔtɔ kïdëkï rɔ Lëwë kole 'ba Alapayo, koloma 'deni mï bi
'ba tireke awada. Bo iya te, "Ösö gɔma." Kina Lëwë këŋyï ŋgï kösö gɔ bo.
15 Kina lïjë kari ŋgï tonyo kpënnï liŋɔ 'ba Lëwë. Bɔ kireke awada ma
konzi ti bɔ lende këŋyë mɔtɔ ga ëdï gbï yayi tonyo wa bi kɔtɔ ti Yësu ni ti
bɔ kösö gɔ bo ga. Römöyï ma konzi 'bënnï ösö 'deni gɔ bo.
16 Kina ɔdɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di mɔtɔ ga ame lïjë gbï rɔ Parosi
ne ko'ja Yësu 'deni këdï rɔ tonyo wa bi kɔtɔ ti bɔ lende këŋyë ni ti bɔ kireke
awada tara tine, lïjë ënyï kititi bɔ kösö gɔ bo ga, kiya te, "Yësu ëdï konyo
wa bi kɔtɔ ti bɔ lende këŋyë ni ti bɔ kireke awada gɔ wa'di?"
17 Yësu uwö lende 'bënnï nima 'deni, na bo kileki zïnnï, kiya te, "Bɔ
rɔkɔ'ɔ na ŋge kari zi bɔ ki'di wɔwɔ. Ya ma kinza ti rɔkɔ'ɔ naga ari ë'bënnï
dë. Kina me ma mako dë tïdëkï bɔ lende laka, mako gɔ bɔ lende këŋyë."

Lende 'Ba Kpa Koro
(MT 9:14-17; LK 5:33-39)

18 Bɔ kösö gɔ Yowani bɔ bapatisi ga ti Parosi ni ëdï koro kpënnï. Kina
ya mɔtɔ ga kako zi Yësu kititi bo, iya te, "Gɔ wa'di na bɔ kösö gɔ Yowani
ga ti bɔ kösö gɔ Parosi ni këdï koro kpënnï, tine ma 'bëyï ga koro kpënnï
dë gɔmo?"
19 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, "Ma komerike 'beye ŋba 'ba mï karama
'ba gbe ti koro kpënnï ko'ja më'dë 'ba nyiti këdï mï löŋgö lïjë? Inza tara.
20 Tine kada mo ti kömö 'deni ame gɔ kinda'ba më'dë 'ba nyiti yaga di
mï löŋgö lïjë, kina ti lïjë koro kpënnï 'jaa.
21 Rɔ ma laka bɔtɔ uru bɔŋgɔ ma la'ja dë yɔki bɔŋgɔ ma mɔlo. Ɔdɔ
ko'dɔ tara ma la'ja nima ti kosoŋi rönï kirica ma mɔlo mo ŋgï yaga ko'dɔ
bi gböŋö ma löbu kulöwö.
22 Kina bɔtɔ mɔtɔ odɔ layi ma la'ja dë gbï mï kilaka 'ba layi ame köndë
'deni ne. Ɔdɔ ko'dɔ tara layi ti kotopa kilaka köndë nima ŋgï, kina layi ni
kpaki ti kilaka mo nima ti kirasi rönnï ŋgï yaga. Tine ma laka mo todɔ
layi ma la'ja gbï mï kilaka ma la'ja 'ba layi."

Lende 'Ba Kada 'Ba Rɔ Kindawo
(MT 12:1-8; LK 6:1-5)

23 Mï kada 'ba rɔ kindawo ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ, Yësu ni këdï kudö ti bɔ kösö
gɔ bo ga kebe mï nyaka 'ba nyönyu, na bɔ kösö gɔ bo ga koloma ŋgï rɔ
tomborozi dɔ nyönyu ma kana kebe tonyo mo.
24 Parosi ni ënyï kiya zi Yësu te, "Oŋgɔ te, gɔ wa'di na bɔ kösö göyï ga
këdï ko'dɔ wa ame kari dë gɔ kö'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo ne tara
gɔmo?"
25 Yësu ënyï kileki dɔmo zïnnï iya te, "Kpe, wa tönë 'bu ze löbu Dawidi
ko'dɔ mï kada ma lïjë ti ya ma ti bo këdï rɔ 'bö ne, ïdëkïke dë?
26 Ame tönë ko'dɔ rönï mï kada ma Abiyatara na këdï rɔ bɔ dɔ bɔ akumu
ne. Maŋgolɔ'bɔ koro mo tönë ki'di 'deni zi Bɔko'ba, mï kö'du ki'di mo 'dɔ
bɔ akumu na ŋge konyo, bilaka ma sari konyo dë ne, Dawidi ɔdɔ ŋgï mï
rö 'ba Bɔko'ba konyo, kogba mɔtɔ ga ki'di gbï zi ya ma ti bo."
27 Kina Yësu kileki gɔmo gbï kiya zïnnï te, "I'di kada 'ba rɔ kindawo rɔ a
laka zi bilaka lesi. Tine i'di bilaka lesi dë gɔ kö'du 'ba kada 'ba rɔ kindawo.
28 Kina kole 'ba bilaka lesi na gbï rɔ ŋere 'ba dɔ kada 'ba rɔ kindawo."

3

Bɔ Kɔnyɔ Keŋme Rɔ Kilawo Mɔtɔ
(MT 12:9-14; LK 6:6-11)

1 Ësu ileki kari mï rö 'ba mötu. Tine bɔ mɔtɔ ëdï yayi közïmo kölë 'deni
rɔ kilawo.
2 Ya mɔtɔ ga ëdï gbï yayi, lïjë oloma 'deni ŋgï rɔ toŋgɔ mo ɔdɔ Ësu
kileŋo bɔ nima mï kada 'ba rɔ kindawo nima gɔ lïjë kari kususu bo timo.
3 Ësu ïdëkï bɔ közï kölë rɔ kilawo nima kiya teyi te, “Ako kɔrɔ kɔmɔze
pili bine.”
4 Kina bo këny kititi bilaka naga nima, bo iya te, “Ma yala na rɔ ma laka
mï kö'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo 'dɔ to'dɔ mo? To'dɔ lende laka ala
to'dɔ a ma rɔ ma këny na teyi? Tɔmɔ dïdï, ala tupö mo yaga?” Tine lïjë
udumö ŋgï pili liwo.
5 Kina bo kuyï kɔmɔ bo koŋgɔ dönnï pili toko, dökï'dï bo ga ata 'deni
rönnï. Tine lende kinza kuwö 'bënnï nima i'di bo ŋgï këdï rɔ meri. Kina
bo kilende ŋgï zi bɔ nima, iya te, “Oja gɔ közïyï.” Bɔ nima oja yɔ na kileki
ŋgï rɔ ma laka gɔ bi mo.
6 Kina Parosi ni kɔdɔ ŋgï di mï rö 'ba mötu yayi kari kotɔtɔ ga kpënnï ti
bilaka 'ba Erode ga toma kɔri 'ba 'dɔ tupö Ësu timo.

Tïndï Ako Zi Ësu

7 Ësu ënyï ŋgï ti bɔ kösö gɔ bo ga kari kpa pöpö, na bilaka kɔlɔ ŋgï rɔ
tïndï kari zïnnï yayi. Lïjë ɔlɔ kako di Galilaya yayi, di Yudayi,
8 di Yerosalema, di Edome, di gönyï yöpö 'ba Yaradene, ya mɔtɔ ga ako
di mï dɔliŋɔ 'ba Tura ni ti Sidona. Lïjë ɔlɔ kako zi bo gɔ lëbï 'ba wa ame
lïjë kuwö bo këdï ko'dɔ ne.
9 Bilaka ŋgï rɔ tïndï ma kinza kiya. Na Ësu kiya ŋgï zi bɔ kösö gɔ bo
ga 'dɔ lïjë ko'de sorope gɔ bo këkï yïmo kinza komoti bo ra.
10 Römöyï bo ileŋo bɔ rɔkɔ'ɔ ma konzi ŋgï, kina ma konzi mɔtɔ ga këdï
gba nduwë komoti rönnï tari tosa rɔ bo.
11 Kina ɔdɔ ya ma rɔ bɔ nökï ni ko'ja ma 'bënnï kïnë bo te na kila'ba ŋgï
bërï kɔmɔ bo ti tulörï, kiya te, “Nï na rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”
12 Tine bo amo ŋgï dönnï kinza lïjë kuwöwö gɔ bo dë yaga.

Bɔ Kösö Gɔ Ësu Ga
(MT 10:1-4; LK 6:12-16)

13 Ësu ënyï ŋgï këkï kari dɔ kuruŋgu tɔrɔ, na bo kïdëkï bilaka ma bo
ko'dɔkɔ naga ŋgï kako zi bo.
14 Na bo koza ma 'butë dɔmorïyö ŋgï di yïmo rɔ ame mo ga bo kïdëkï
rɔ bɔ laja abo ne. Kina bo kiya zi lïjë te, “Kpe nime, moza ye 'deni 'dɔ
këddïke tö, 'dɔ moja ye gbï tari tuwöwö lende zi bilaka,
15 mi'di közï kakpa ziye toga nökï timo yaga.”
16 Lïjë ma 'butë dɔmorïyö ma bo koza mo ga na me, Simona ame Ësu
ki'di möyï bo mɔtɔ gbï rɔ Pïtörö ne,
17 ti Yakoba ni ti löndö bo Yowani kole 'ba Zebedayo ga. Ësu i'di möyï
dönnï rɔ Bonerega, ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Bɔ tɔrɔ kapi.”
18 Kina ti Andareya ni ti Pïlïpö ti Batolimayo ti Matayo ti Tɔma ti Yakoba
kole 'ba Alapayo ti Tadayo ti Simona bɔ ko'dɔ ya gɔ dɔyayi 'bënnï.
19 Kina ti Yuda Isikarita ame kina kari kususu Ësu zi turu ne.

Ësu Ni Ti Belezebola
(MT 12:22-32; LK 11:14-23)

20 Ÿësu ileki kari liŋɔ, na tïndï ma kinza kiya kotɔtɔ rönnï ŋgï gbï kako zi bo kola bi 'ba tonyo akonyo pele kari kinza kpe zïnnï ti bɔ kösö gɔ bo ga.
21 Kina ɔdɔ lëbï mo kari kömö 'deni kɔzɔ a nime te zi e'be ma bo ga tine, na lïjë kënyï ŋgï kako gɔ bo. Römöyï bilaka ëdï 'deni ŋgï rɔ tiya mo te, “Rumö na kila'ba 'deni dɔ bo.”
22 Bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di mɔtɔ ga ame kako di Yerosalema ne oloma ŋgï rɔ tiya mo te, “Belezebola ŋere 'ba nökï na kila'ba 'deni dɔ bo. Ŋere 'ba nökï ni na ki'di közï kakpa nima zi bo toga nökï ma laki timo yaga.”
23 Kina Ÿësu kïdëkï bilaka naga nima ŋgï kako zi bo, bo koloma rɔ tiya mo zïnnï rɔ dɔŋgala. Bo iya te, “Ti Satanï kebe koga Satani lëpï bo mɔtɔ tondo ga?
24 Ɔdɔ dɔliŋɔ kɔtɔ kebe koza mïnï 'deni kebe to'dɔ ya rɔ gɔ rönnï dɔliŋɔ nima ëdï kita'ba ŋgï.
25 Ɔdɔ kpa gɔli kɔtɔ koza mïnï kebe to'dɔ ya rɔ gɔ rönnï, kpa gɔli nima ëdï kita'ba ŋgï.
26 Kina gbï tara ɔdɔ Satani koza mïnnï 'deni kebe to'dɔ ya rɔ gɔ rönnï, gɔmo inza kɔwɔ kpe dɔliŋɔ 'bënnï nima ëdï kita'ba gïrï nime.
27 Bɔtɔ mɔtɔ ikali dë ma 'dɔ kari kɔdɔ mï rö 'ba bɔ tigɔ mɔtɔ kolɔ amo ga. Tine ŋge ɔdɔ kudödu bɔ tigɔ nima 'deni titi gba bërï tine na 'jaa ti kolɔ amo ga.
28 Kpe omerike lende nime laka. Dɔkomali lende kënyë ma laki naga nima pili ti kola bilaka ŋgï gɔmo kpaki ti kpa kënyë ma lïjë ko'dɔ.
29 Ne bɔtɔ ame kirasi lende kiya kpënï rɔ ma kënyë gɔ Nyï Kɔtɔ Laka ne, inza kola ŋgï du lipo. Lende kënyë ma ŋburuŋburu na bo ko'dɔ 'deni.”
30 Ÿësu iya lende nime te römöyï lïjë iya te nökï na këdï ko'dɔ bo.

Yë Na Rɔ Iya?
(MT 12:46-50; LK 8:19-21)

31 Kina ma 'ba Ÿësu ni ti löndö bo ga kömö ŋgï. Lïjë ɔrɔ yaga koja laja kari gɔ bo.
32 Tïndï oloma 'deni kuru bo bërï na kari kiya zi bo te, “Möyï ni ti löndö yï ga ëdï yaga 'dë yayi, lïjë o'dɔkɔ yi 'dɔ kari zïnnï.”
33 Ÿësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Yë ga na rɔ iya ni ma ti löndö ma mo ga?”
34 Bo uyï kɔmɔ bo koŋgɔ dɔ bilaka naga nima koloma yayi ne, na bo kileki kiya te, “Lïjë nime na rɔ iya ni ma ti löndö ma ga.
35 Bɔtɔ ame ko'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ne na rɔ löndö ma ga, rɔ lëmï ma ga gbï rɔ iya ma.”

4

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Kulï Kupö
(MT 13:1-9; LK 8:4-8)

1 Ÿësu ako 'böwu gbï koloma rɔ tiyandi bilaka di kpa pöpö 'ba Galilaya. Bilaka ako ŋgï zi bo rɔ tïndï ma kinza kiya, kina bo karì këkï koloma ŋgï mï sorope mbowa mï zana mini. Tïndï naga nima ɔrɔ ŋgï yaga kpa götö yayi,
2 kina bo koloma ŋgï rɔ tiyandi lïjë ti dɔŋgala ma konzi.
Mï akiyandi abo, bo iya te,
3 “Uwöke, bɔ kulï kupö mɔtɔ ɔdɔ 'deni kari tulï kupö abo mï nyaka.

4 Di bi tulï mo mɔtɔ ga ila'ba ŋgï dɔ kpa kɔri, kina yali kako ŋgï kogɔ yaga.
5 Kupö mɔtɔ ga ila'ba ma 'bënnï dɔ kirigɔyɔ ame yayi mo kalo dë laka ne. Kina kötu ŋgï welo römöyï yayi mo alo dë.
6 Tine ɔdɔ kada keze yɔ na koŋma ŋgï kututu yaga römöyï ŋgira'da mo alo dë.
7 Kupö mɔtɔ ga ila'ba ma 'bënnï ŋgï mï löŋgö kono. Tine ɔdɔ kono kebe kïyöbu yɔ na kuböwu ŋgï yaga kö'bö rɔ azurupu.
8 Kina kupö mɔtɔ ga kila'ba ma 'bënnï ŋgï mï yayi ma laka. Na kötu ŋgï kïyöbu laka ŋbö kana. Mɔtɔ mo ga ana ŋge mbowa, mɔtɔ ga ana laka tine mɔtɔ ga ana ŋgï kulöwö.”
9 Kina Yësu kileki gɔmo kiya zïnnï te, “Bɔ ame ti mbili ne i'dike bo kuwö lende nime.”

'Jɔ 'Ba Dɔŋgala 'Ba Kupö
(MT 13:10-23; LK 8:9-15)

10 Di pötö mo ko'ja Yësu këdï 'deni kutu bo tine, na ya mɔtɔ ga ame kuwö lende nima ne ti bɔ kösö gɔ bo ga kako ŋgï zi bo. Lïjë ako kititi bo 'dɔ bo kïyëtï mï 'jɔ 'ba dɔŋgala naga nima zïnnï.
11 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Kpe, akikali 'ba a ma rɔ ma kusu mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime i'di 'deni ziye. Tine ma 'bënnï 'ba ya mɔtɔ ga naga nima ti milende zïnnï nduwë rɔ dɔŋgala.
12 Römöyï kɔzɔ ma tönë kugu ne, ‘Gɔ lïjë koŋgɔ pele, tine lïjë ko'ja dë. Lïjë kuwö pele, tine lïjë kikali dë. Römöyï kinza lïjë kebe kotɔ dönnï ra lïjë kileki kako zö ma ŋere Bɔko'ba, kinza mola lïjë ra gɔ lende këny ë 'bënnï ga.’ ”
13 Kina Yësu kititi lïjë kiya te, “Kpe gbï ikalike mï 'jɔ 'ba dɔŋgala nime dë? Tine gɔ kikalike mï 'jɔ 'ba dɔŋgala mɔtɔ mo ga 'jaa tondo mo ga?
14 Bɔ kulï kupö nima na rɔ bɔ kuwöwö lende 'ba Bɔko'ba.
15 Kupö ma kila'ba dɔ kpa kɔri na rɔ ya ame ga kuwö ŋgï tine, Satani ako ŋgï welo kogba yaga di mï dökï'dï mo ne.
16 Kupö ma kila'ba dɔ kirigɔyɔ na rɔ ame ga kuwö yɔ kinda'ba ŋgï ti mï këyï ne.
17 Tine ŋgira'da mo na kalo dë mïnnï kina ŋgï gɔmo igabi dë. Ɔdɔ gomɔ ni ti közï kasi 'ba gɔmo kömö yɔ na lïjë koga kpënnï ŋgï gɔmo.
18 Kupö ma kila'ba mï löŋgö kono na rɔ ame ga kuwö ŋgï kinda'ba laka,
19 tine kɔmɔ kïlë'dï 'ba gɔ wa 'ba dɔliŋɔ, mɔri ni ti mï löbu gɔ ama konzi mɔtɔ ga kuböwu ŋgï yaga kana ɔtɔ dë.
20 Tine kupö ma kila'ba mï yayi ma laka na rɔ ame ga kuwö kutï ŋgï kinda'ba laka ne. Kina lïjë na ma kana ŋgï, mɔtɔ ga mbowa, mɔtɔ ga laka, tine mɔtɔ mo ga kulöwö.”

Lamba Bïcï Sora
(LK 8:16-18)

21 Kina Yësu koloma ŋgï nduwë rɔ tiya mo zïnnï te, “Me bɔtɔ mɔtɔ ebe kogba lamba ra kutu'bö dɔmo yaga teyi ti lö'dï ala kusu bïcï sora? Rɔ ma laka lamba ëdï kutë dɔ a 'ba tïdëyï mo.
22 Kina me 'deni ɔtɔ ame yaga rɔ ma kusu ne ti koja ŋgï yaga bi kɔpɔ. Ɔtɔ ame kutu'bö dɔmo teyi ne ti kombi dɔmo 'deni ŋgï yaga.
23 Kina ti, bɔ ame ti mbili ne, i'dike bo kuwö lende nime.”
24 Bo ileki gbï kiya zïnnï te, “Wa ame këdï kiya ziye ne ojeke mbili ye laka gɔmo tuwö mo. Wa ma këddï kiyarike timo na ti Bɔko'ba kiyari gbï timo ziye. Kina ti bo ki'di dɔmo 'deni ŋgï teyi ziye.

25 Römöyï bɔ ame këdï timo ne ti ki'di gbï teyi. Kina bɔ ame kinza timo
ne ma titi tɔ nima zi bo ne ti kopepe 'deni ŋgï yaga."

Dɔŋgala 'Ba Tïyöbu 'Ba Kupö

26 Bo ileki gbï 'böwu kiya zïnnï te, "Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï kɔzɔ lende
'ba bɔ mɔtɔ ame kulï kupö mï nyaka bo kari koloma abo ŋgï kö'dö nati
ne.
27 Tine kupö naga nima ötu ë'bënnï ŋgï gɔ dönnï kïyöbu kinza ma bo
kikali gɔmo.
28 Yayi na ŋgï koja ë'bënï. Dɔgba mo ötu rɔ dɔ biti kina kïyöbu ŋgï köyö
kana dɔmo.
29 Tine ɔdɔ bo koŋgɔ kandi 'deni yɔ na bo ki'di kulu ŋgï mugu mo römöyï
bo ikali kada 'ba tumu mo na 'deni."

Dɔŋgala 'Ba 'Jɔ Titiyi
(MT 13:31-32; LK 13:18-19)

30 Kina bo kileki kiya gbï te, "Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime ti kiyari ŋgï ti
wa'di ga? Dɔŋgala ma tondo mo ga na ŋgï gɔ kiyari timo?
31 Ti këdï ŋgï kɔzɔ 'jɔ 'ba a mɔtɔ ame titiyi 'deki ne. Tine ɔdɔ kogba kulï
mï yayi,
32 na kebe kïyöbu ŋgï yaga rɔ ŋgërï ma löbu. Kina dɔŋgila mo ga konza
ŋgï yali ni kako kubö rö 'bënnï ga dɔ mbëlï mo."
33 Mï akiyandi 'ba Yësu ga pili bo ilende zïnnï ti dɔŋgala. Bo o'de
dɔŋgala 'ba lende mo zïnnï ti wa ma lïjë kikali laka.
34 Zi ma laki naga nima bo iya wa pili zïnnï rɔ dɔŋgala. Tine ɔdɔ lïjë
këdï 'deni rɔ dönnï ti bɔ kösö gɔ bo ga tine na bo kebe 'jaa tïyëtï mï 'jɔ 'ba
lende mo ga pili zïnnï.

Yësu Oga Pïwu
(MT 8:23-27; LK 8:22-25)

35 Mï dɔkɔpiyari mo nima na Yësu kiya ŋgï te zi bɔ kösö gɔ bo ga,
"Ënyïke, dumuke darike gönyï pöpö ma 'dë."
36 Kina lïjë kënyï ŋgï kola tïndï naga nima yayi lïjë këkï gɔ bo mï sorope,
tumu dɔ mini nima kari gönyï pöpö ma kapa mɔtɔ. Sorope mɔtɔ ga ari
gbï tïnnï yayi.
37 Kina lili ma kembe rɔ pïwu ki'di ŋgï tome, na mini ki'di ŋgï rɔ tikagba
'dɔ koso gönnï mï sorope.
38 Yësu ëdï kebe kapa sorope ma yï'böwu yayi kö'dö 'deni kitaka dɔ bo
ti bɔŋgɔ. Kina bɔ kösö gɔ bo ga kari kindiŋi bo ŋgï kiya zi bo te, "Bɔ kɔmɔ
kiyandi, ma 'bëyï omeri lende ze dë kpe ɔdɔ dëdï pele dölëke nati?"
39 Kina bo kindiŋi ŋgï yaga, bo kamo dɔ lili nima, bo kilende zi mini
kikagba nima kiya te, "Ɔrɔ yaga." Kina lili ni ti mini kikagba nima kɔrɔ
ŋgï bi ko'dɔ liwo.
40 Bo ileki kiya zïnnï te, "Kpe, ëddï kereke gɔ wa'di? Kpe gba i'dike dɔye
dë gɔ lende ma?"
41 Kina lïjë ŋgï rɔ ma kere bo. Lïjë ebe tititi rönnï kiya te, "Bɔ nime bo
wa'di ga na? Lili ni ti mini ni ŋgï kpaki rɔ akuwö dɔ bo?"

5

Nökï Ni Ti Ba'do
(MT 8:28-34; LK 8:26-39)

1 Lïjë umu ŋgï kari kömö gönyï pöpö mï dɔyayi 'ba Gerasa.

2 Kina ko'ja Yësu këdï këkï di mï sorope kako yaga yɔ na dɔ bo kondɔsɔ ŋgï ti bɔ nökï mɔtɔ këdï rɔ tako di mï löŋgö dögö yayi.
3 Bɔ nima nökï ila'ba 'deni ŋgï mɔlo dɔmo ki'di këdï koloma 'deni ŋgï ŋburu kö'bö mï löŋgö dögö. Bɔtɔ mɔtɔ inza kpe ame 'dɔ kɔ'bɔ togbɔ bo bërï. Pele rɔ tudödu bo ti ziŋgiri onya dɔ 'deni.
4 Römöyï pa oloma rɔ tudödu közï bo ga komba ziŋgiri ndï bo. Tine bo ö'bö ŋgï tïyëyï wa naga nima di rɔ bo, bo kodowe ziŋgiri ni yaga di ndï bo. Kina ŋgï bɔtɔ mɔtɔ inza kpe ame 'dɔ kɔ'bɔ togbɔ bo bërï.
5 Kote kada löbu nime kpaki ti korɔndɔ mo ga bo ö'bö ŋgï mï löŋgö dögö dɔ döku tulörï, bo kore rɔ bo ga ti döku.
6 Tine ɔdɔ bo ko'ja Yësu ŋgï ŋbö di bi kɔwɔ yɔ na bo kiriŋa ŋgï kurë dɔmo bo kari kolɔdɔ bërï kɔmɔ Yësu.
7 Kina bo kulörï ŋgï rɔ ma kembe kiya te, “Wa'di 'bï na tö, nï Yësu kole 'ba Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli? Moma'jo rɔma zïyï ti möyï Bɔko'ba, kinza kodɔ gomɔ dë dɔma.”
8 Bo iya tara römöyï Yësu ilende zi nökï nima iya te, “Nï nökï nime ɔdɔ yaga di mï bɔ nime.”
9 Yësu ititi bo iya te, “Nï, möyï yï rɔ yë?” Bo iya te, “Möyï ma rɔ Tïndï. Ze rɔ ma konzi.”
10 Kina nökï naga nima kebe ŋgï toma'jo rönnï zi Yësu kinza bo koga lïjë dë yaga di mï dɔliŋɔ nima.
11 Tine tïndï 'ba ba'do 'ba liŋɔ ëdï rɔ tonyo kpënnï ndï döku yayi.
12 Kina nökï naga nima koma'jo rönnï ŋgï zi Yësu, iya te, “Oja ze dari dila'ba dɔ ba'do naga nime 'dë.”
13 Yësu utï dɔmo zïnnï, iya te, “Ɔdɔke karike.” Kina nökï naga nima kɔdɔ ŋgï lïjë kari kila'ba dɔ ba'do tönë ga. Tumu 'ba ba'do nima tïtëtë mo ëdï pili kɔzɔ kuluku 'butë sowɔ tara (2000). Kina këŋyï kiriŋa ŋgï di dɔ kulöŋgö kɔ'dɔ nima kari kila'ba mï pöpö kote dönnï ŋgï pili yaga.
14 Kina bɔ koda ba'do mo naga nima kiriŋa ŋgï kari kiya lende mo mï gawo pili zi ya ma kebe gɔ nyaka naga. Kina bilaka kɔlɔ ŋgï kako toŋgɔ wa ma ko'dɔ rönï nima.
15 Lïjë ako ŋgï ko'ja Yësu ni ti bɔ tönë pa ti tïndï 'ba nökï dɔmo ne koloma 'deni yayi ti bɔŋgɔ rönï dɔmo kele 'deni. Kina lende mo ko'de tikere ŋgï za zïnnï.
16 Tine ya ame ga ko'ja ti kömönnï ne na kebe 'jaa rɔ tïyëtï wa ma ko'dɔ rönï zi bɔ nökï nima gbï ti tïndï 'ba ba'do naga nima zïnnï.
17 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ toma'jo rönnï zi Yësu 'dɔ bo këŋyï kari yaga di mï dɔyayi 'bënnï.
18 Kina ɔdɔ bo këdï ko'dɔ 'deni tari tëkï mï sorope tine na bɔ nökï tönë kako ŋgï koma'jo rönï zi bo 'dɔ tari kɔtɔ tïnnï.
19 Tine bo ileki kiya zi bɔ nima te, “Ari liŋɔ zi bilaka 'be ga, kina 'dɔ kïyëtï gɔ wa ame ga ŋere Bɔko'ba ko'dɔ zïyï ne zïnnï, gbï ti mï këyï ame bo ko'dɔ 'deni zïyï ne.”
20 Kina bɔ tönë pa rɔ bɔ nökï ne kari ŋgï koloma rɔ tïyëtï wa ame Yësu ko'dɔ zi bo ne pili kote mï dɔyayi nima kidëkï möyï mo rɔ Gawo 'Butë ne. Kina bilaka mo ga kotɔ ŋgï rɔ gönnï.

Nyiti Titi Ti 'Ja Kosa Rɔ Bɔŋgɔ 'Ba Yësu (MT 9:18-26; LK 8:40-56)

21 Kina ɔdɔ Yësu kumu 'deni kileki kako gönyï pöpö ama tine na tïndï kotɔtɔ rönnï ŋgï zi bo kpa götö yayi.
22 Kina ɔdɔ bɔ mɔtɔ möyï mo rɔ Yayiro rɔ bɔ dɔ rö 'ba mötu kako ko'ja Yësu tine na bo kila'ba ŋgï bërï bi ndï Yësu,

23 koma'jo rönï zi bo, kiya te, “Nyiti titi ma 'deni ŋgï ŋgɔsi tölë, ako tɔ kpe ki'di közïyï rɔmo 'dɔ kileŋo nï, lɔko kɔmɔ yaga di dɔ rɔkɔ'ɔ nime.”

24 Kina Yësu këny ï ŋgï tari kɔtɔ ti bɔ nima. Tine tïndï ma kinza kiya ari ŋgï kɔtɔ tïnnï këdï komoti bo.

25 'Ja mɔtɔ ëdï yayi roma kö'bö tolɔdɔ ŋgï di rɔmo kɔmɔ kɔɔ mo 'deni ŋbö 'butë dɔmorïyö.

26 Lɔko ilisa 'deni timo kulöwö kebe zi bɔ wɔwɔ ma konzi kote gïrïsï 'deni ŋgï di közïnï. Tine ma kɔtɔ mɔtɔ mo okɔnyi nï dë du te, kina ko'dɔ ŋgï konye.

27 Lɔko uwö lëbï 'ba Yësu 'deni na lɔko kako ŋgï kebe gɔ bo rɔ mï löŋgö bilaka konzi nima, na lɔko kosa kpa bɔŋgɔ 'ba rɔ bo ŋgï.

28 Römöyï lɔko omeri 'deni kiya te, “Ɔdɔ kiya te mosa pele ŋge rɔ kpa bɔŋgɔ 'ba rɔ bo ti kileŋo ma ŋgï.”

29 Mï tosa nima lɔko kosa kpa bɔŋgɔ nima yɔ na roma 'bënï tönë koke kpënï ŋgï, lɔko kikali gɔmo dï mï yida rönï, ileŋo nï 'deni.

30 Tine Yësu ikali gɔmo ŋgï ma tigɔ kɔdɔ di mï yida rɔ bo, kina bo kuyï kɔmɔ bo ŋgï kititi bilaka konzi naga nima, kiya te, “Yë na kosa rɔ bɔŋgɔ ma?”

31 Bɔ kösö gɔ bo ileki dɔmo zi bo iya te, “Tïndï nime kuru yi ne oŋgɔ te, ne rɔ ma tondo mo ga na këddï kititi ma 'bëyï 'böwu kiya te, ‘Yë na kosa rɔ bɔŋgɔ ma?’ ”

32 Tine Yësu ëdï nduwë gba rɔ toŋgɔ bɔtɔ nima kosa rɔ bo ne.

33 'Ja tönë ikali gɔ wa ma ko'dɔ rönï nime 'deni na lɔko kako ŋgï ti tikere ti rɔ kïlë'dï kila'ba bërï bi ndï Yësu, lɔko kïyëtï gɔ wa ma ko'dɔ rönï zïnï.

34 Yësu ileki zïnï iya te, “Nyiti ma, ti'di döyï gɔ tigɔ ma na kileŋo yi 'deni. Ari ti, ti mï këyï rɔkɔ'ɔ nima kola yi yaga.”

35 Kota Yësu këdï gba rɔ tilende zi 'ja nima na bɔ laja kömö ŋgï di liŋɔ 'ba bɔ tönë rɔ Yayiro ne. Lïjë iya zi bo te, “A 'ba nyiti 'bï tönë, bilaka ënyë 'deni kinza koma'jo bɔ kɔmɔ kiyandi dë ka kpe ndeŋi.”

36 Yësu uyï mbili bo le mökö di zi lende 'bënnï nime. Bo ileki kiya zi Yayiro te, “Kinza kere dë, tigɔ ma na ki'di döyï gɔmo.”

37 Yësu ola bilaka ma konzi naga nima dë kpe kari tïnnï, bo ogba ŋge rɔ Pïtörö ni ti Yakoba ni ti bɔ löndö bo Yowani.

38 Lïjë ari ŋgï kömö liŋɔ 'ba Yayiro bɔ dɔ rö 'ba mötu nima yayi kari ko'ja bilaka ŋgï këdï bi monɔ, lende konya ŋgï ŋbaŋi, këdï kome kuwu ni konyo kökö.

39 Kina ɔdɔ Yësu kɔdɔ ŋgï 'deni mï liŋɔ yayi tine, bo iya zïnnï te, “Wa'di ga na lende konya ŋgï ŋbaŋi te gɔmo? Ëddï kuduke gɔ wa'di? Nyiti titi nime ölë dë rɔ tölë tine lɔko ëdï ŋge kö'dö.”

40 Kina lïjë kögö bo ŋgï rɔ laŋa. Bo oga lïjë ŋgï pili kɔdɔ yaga. Kina bo kogba 'bu mo ni ti ma mo ti bɔ kösö gɔ bo ga ma mota mo tönë ga ŋgï lïjë kɔdɔ rö gɔ töku nima yayi.

41 Bo inda'ba közïmo kilende teyi te, “Talita kumï.” Ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Nyiti titi, milende zïyï, ënyï tɔrɔ.”

42 Kina töku tönë kindiŋi ŋgï kënyï tɔrɔ kebe tiliŋgere. Kɔmɔ kɔɔ 'bënï 'deni 'butë dɔmorïyö. Kina lende mo kigayi bilaka ŋgï.

43 Tine Yësu ose gɔmo kitigɔ zïnnï kinza lïjë kiya lende mo dë zi bɔtɔ mɔtɔ. Kina bo kiya zi ma mo ni te, “I'dike akonyo zïnï lɔko konyo.”

6

Bilaka 'Ba Nazareta Ilagi Lende 'Ba Yësu
(MT 13:53-58; LK 4:16-30)

1 Yësu ënyï di yayi kileki kari mï dɔyayi 'bënnï. Tine bɔ kösö gɔ bo ga
ozi ŋgï kɔtɔ kari ti bo.
2 Mï kada 'ba rɔ kindawo na bo koloma ŋgï rɔ tiyandi wa mï rö 'ba mötu
yayi. Kina ma konzi ame ga pili kuwö ne kotɔ ŋgï rɔ gönnï. Lïjë ebe rɔ
tititi mo kiya te, “Bɔ nime bo o'ja a naga nime kulöwö te di yala? Bo o'ja
akikali naga nime te di yala ga? Gɔ kotɔ löbu naga nime bo ëdï ko'dɔ ŋgï
te totondo ga?
3 Tara ne bo na dë rɔ bɔ kose ŋgërï tönë kole 'ba Mariya? Löndö bo
mɔtɔ mo ga na dë me rɔ Yakoba ni ti Yose ti Yuda ti Simona ne? Lëmï bo
ga na dë me gbï tize bine ne?” Kina lïjë kilagi lende abo ŋgï.
4 Yësu ënyï kileki kiya zïnnï te, “Rɔ ma laka, bilaka 'ba mï gɔ bi ma laki
pili rɔ ma koro bɔ kumë lende. Tine bilaka 'ba dɔyayi abo ga, ti ma wado
abo ga oro bo dë.”
5 Kina ŋgï bo o'dɔ gɔ kotɔ ma löbu dë kpe kulöwö yayi, tine bɔ rɔkɔ'ɔ
ma ndö te na ŋge bo ki'di közï bo rɔmo kileŋo.
6 Lende 'bënnï lïjë ame ga rɔ 'ba bo ne ki'di dönnï dë gɔ lende abo ne
ebe kigayi bo ŋgï yaga.

Laja 'Ba Ya ma 'Butë Dɔmorïyö
(MT 10:5-15; LK 9:1-6)

Bo ënyï ŋgï kari mï tïrï mɔtɔ ga yayi koloma rɔ tiyandi kɔmɔ bilaka.
7 Kina bo kïdëkï lïjë ma 'butë dɔmorïyö mo tönë ga ŋgï bi kɔtɔ koja lïjë
kari rɔ rïyörïyö tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba. Bo i'di tigɔ ŋgï zïnnï ta'da nökï
ni timo.
8 Tine bo ose zïnnï kinza lïjë kogba a mɔtɔ dë kari timo mï liŋgere 'bënnï
nima. Tine lïjë kogba ŋge rɔ përï. Kinza lïjë kogba maŋgolɔ'bɔ dë tïnnï
ala mbo'da 'ba kpasi ala yamo kiŋgali dɔmo kpa bɔŋgɔ.
9 Lïjë kusu wari ŋge ndïnnï, kogba mɔtɔ dë rɔ tötï teyi.
10 Bo ose zïnnï te, “Liŋɔ ame kolomake 'deni teyi, olomake yïmo ŋbö
kënyïke di mï gawo nima.
11 Tine gɔ bi ame ga ko'dɔkɔ dë tuwö lende 'be kilagi ye koga ye ne,
ënyïke ombake lupu mo yaga di ndïye rɔ lömu rönnï.”
12 Kina lïjë kari ŋgï koloma rɔ tuwöwö mo zi bilaka 'dɔ kotɔ dönnï di mï
lende kënyë.
13 Lïjë i'di nökï ŋgï kita'ba yaga di dɔ ma konzi. Kina lïjë kondi 'bu ŋgï
kileŋo bɔ rɔkɔ'ɔ ma konzi timo.

Tupö Yowani Bɔ Bapatisi
(MT 14:1-12; LK 9:7-9)

14 Kina bɔ dɔliŋɔ Erode kuwö lende mo ŋgï gbï römöyï lëbï 'ba Yësu ogba
mï dɔyayi nima 'deni. Ya mɔtɔ ga iya te, “Yowani bɔ bapatisi na kɔdɔ 'deni
yaga di mï tölë, kina ma ki'di bo ŋgï këdï ti tigɔ kulöwö tara ne.”
15 Tine ya mɔtɔ ga iya ma 'bënnï te, “Eliya na.” Kina ya mɔtɔ ga iya ma
'bënnï te, “Bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma kɔzɔ ma dɔgba tönë ga mɔlo
bine ne na.”
16 Kina ɔdɔ Erode kuwö lende mo 'deni tara tine, bo iya te, “Yowani ma
tönë mi'di koke dɔmo yaga ne bo na me kɔdɔ 'deni gbï.”
17 Erode bo na tönë ki'di kinda'ba Yowani kudödu ku'du mï maboso ne.
Erode bo o'dɔ lende nima tara gɔ kö'du 'ba Erodiya 'ja 'ba bɔ löndö bo
Pïlïpö ame bo Erode kebe kuyï kɔmɔ mo 'deni yaga ne.

18 Römöyï Yowani oloma rɔ tiya mo nduwë zi bo te, “Tuyï kɔmɔ 'ja 'ba
löndö ele dë. Tïyëyï mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba na.”
19 Kina Erodiya mo tönë kinda'ba tiyeli ŋgï rɔ Yowani kiteri tupö mo
yaga. Tine kɔri 'ba tupö bo lɔko o'ja dë,
20 römöyï Erode gbï rɔ ma kere Yowani. Bo ikali ŋgï Yowani bɔ lende
laka 'ba Bɔko'ba na. Kina bo kogba Yowani ŋgï ŋge ku'du tara mï maboso.
Tine lende kiya 'ba Yowani ga këdï ki'di bo pele ŋgï rɔ meri, bo o'dɔkɔ tuwö
mo nduwë.
21 Tine kina kari ko'dɔ rönï ŋgï yaga rɔ gɔ kele zi Erodiya. Mï kada mo
nima Erode oja karama 'ba kada 'ba töyö bo ŋgï kose bilaka ma rɔ löbu
mï turu abo nima ŋgï pili ti bɔ dɔ bɔ kanya ni ti bɔ mɔri ma mï Galilaya.
22 Kina nyiti 'ba Erodiya kako kusï ŋgala ŋgï kɔmɔ ŋba naga nima. Kina
lende mo koŋmi ŋgï sowa dökï'dï Erode ni pili ti ŋba abo naga nima. Kina
bɔ dɔliŋɔ Erode këny ŋgï kiya zi nyiti nima te, “Ɔtɔ ame ko'dɔkɔ ne, ïdëkï
di zö, kina ti mi'di ŋgï zïyï.”
23 Bo o'dɔ lömu ŋgï yïmo zïnï kiya te, “Ɔtɔ ame kïdëkï di zö ti mi'di ŋgï
zïyï. Ala ëdï pele rɔ kapa 'ba dɔliŋɔ ma nime na kïdëkï, ti mi'di ŋgï zïyï.”
24 Kina lɔko kari ŋgï kititi mönï kiya te, “'Dɔ wa'di na mïdëkï?”
Mönï iya te, “Dɔ Yowani bɔ bapatisi na kari kïdëkï.”
25 Kina lɔko kiriŋa ŋgï welo kari kiya zi bɔ dɔliŋɔ Erode te, “Dɔ Yowani
bɔ bapatisi na ki'di zö gïrï nime bine mï kita'ba.”
26 Erode ŋgï rɔ meri gɔ lende mo, tine gɔ lömu ame bo ko'dɔ 'deni kɔmɔ
ŋba abo ga ne bo ɔ'bɔ dë kpe tuyï yïmo.
27 Kina bo koja bɔ kanya ŋgï kari ko'de dɔ Yowani. Bɔ kanya nima ari
ŋgï mï maboso yayi koke dɔ Yowani
28 ko'de mï kita'ba ki'di zi nyiti nima. Kina lɔko koto ŋgï kari zi mönï.
29 Tine ɔdɔ bɔ kösö gɔ Yowani ga kuwö lende mo 'deni tara yɔ na lïjë
kako ŋgï gɔ töku bo kombi kari kusu.

Yësu I'di Akonyo Kɔ'bɔ Bilaka Kuluku 'Butë Bi 'Butë (MT 14:13-21; LK 9:10-17; YN 6:1-14)

30 Bɔ laja tönë ga ileki ŋgï kako kïyëtï gɔ wa ame ga pili lïjë ko'dɔ kiyandi
gbï ne ŋgï zi Yësu.
31 Tine tïndï ö'bö ŋgï ŋburu ŋbaŋi tïnnï këdï kari mɔtɔ ga këdï kako
nduwë yïmo, kola bi 'ba tonyo ɔtɔ ga dë kpe zi Yësu ni ti bɔ kösö gɔ bo ga.
Kina bo kiya ŋgï zi bɔ kösö gɔ bo ga te, “Ënyïke, darike titi mbowa yaga
bi mɔtɔ rɔ dɔze gɔ kindawoke rɔye.”
32 Kina lïjë këny ŋgï këkï mï sorope tari titi mbowa yaga rɔ dönnï.
33 Tine ma konzi o'ja lïjë ŋgï këdï rɔ tari na kikali lïjë ŋgï. Kina bilaka
këny ŋgï pili di mï gawo ma yayi naga nima kiriŋa kurë dönnï kömö ŋgï
gba gɔ bi ma lïjë këdï kari teyi mo tönë.
34 Kina ɔdɔ Yësu këkï di mï sorope tine bo o'ja bilaka 'deni ŋgï yayi
rɔ tïndï ma kinza kiya. Lende 'bënnï o'de lisa ŋgï kɔmɔ bo römöyï lïjë
ŋgï kɔzɔ kamölö ame ga bɔ koda mo kinza ne tara. Na bo koloma ŋgï rɔ
tiyandi lïjë ti lende ma konzi.
35 Kina ɔdɔ kada këdï ko'dɔ 'deni tösö tine na bɔ kösö gɔ bo ga kako ŋgï
zi bo kiya te, “Oŋgɔ te, gɔ bi nime bine rɔ yï mökö, kada inza kpe.
36 Oja bilaka naga nima lïjë kari mï liŋɔ ti mï tïrï ma ŋgɔsi bine gɔ lïjë
kari kugö ɔtɔ ga zïnnï tonyo mo.”
37 Bo ënyï kileki dɔmo zïnnï te, “Kpe na ki'dike zïnnï lïjë konyo.”
Lïjë ititi bo iya te, “O'dɔkɔ gɔ dari dugö akonyo ti kïsï rïyö ti'di mo
zïnnï?”

38 Bo ititi lïjë iya te, “Ëddïke ti maŋgolɔ'bɔ ndö bina? Ari koŋgɔke te.”
Kina ɔdɔ lïjë kari koŋgɔ 'deni tine lïjë ako kiya te, “Dëdï timo muyï, ti
kenze mo ga rïyö teyi.”
39 Bo iya zïnnï lïjë kiyija bilaka naga nima koloma bërï rɔ dɔtumu dɔ
mɔli ma kunzï.
40 Bilaka naga nima oloma ŋgï rɔ dɔtumu, mɔtɔ ga kuluku rïyö mɔtɔ ga
kuluku kɔtɔ.
41 Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ muyï tönë ga ŋgï ti kenze rïyö mo tönë ga,
bo koŋgɔ bi mïtɔrɔ kileki yëë'dï zi Bɔko'ba. Kina bo konye yïmo ŋgï bo
ki'di zi bɔ kösö gɔ bo ga lïjë kari koza zi bilaka naga nima. Kina bo koza
kenze rïyö mo tönë ga ŋgï gbï pili gɔmo.
42 Kina bilaka naga nima pili rɔ gɔmo konyo ŋgï kïtëkpë lïjë.
43 Bɔ kösö gɔ bo ga ari kutö'du kɔsɔ ma kileke bërï mo ga ŋgï koso mï
kee 'butë dɔmorïyö.
44 Bilaka naga nima konyo a nima ne tïtëtë mo bɔtɔni mo ga ŋbö kuluku
'butë bi 'butë (5000).

Yësu Iliŋgere Kebe Dɔ Mini
(MT 14:22-33; YN 6:15-21)

45 Kina bo ki'di bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï këkï mï sorope 'dɔ lïjë kari tötï
dɔgba gönyï pöpö mï Betesayida. Bo ileke ma 'ba bo ŋgï titi ti'di bilaka
naga nima gɔ kɔri.
46 Di pötö lïjë kari 'deni na bo kari ŋgï dɔ döku tumötu.
47 Mï dɔkɔpiyari mo tine sorope 'deni ŋgï ŋbö mï zana mini, bo këdï ma
'ba bo gba kutu bo yï mökö.
48 Bo oŋgɔ lïjë ëdï ŋgï rɔ tilisa ti tugë sorope, römöyï lili ëdï kome za
kako di kömönnï. Mï kano bi 'deni tine na bo ki'di tako ŋgï zïnnï bo këdï
kiliŋgere kebe dɔ mini. Bo iteri 'dɔ bo kiteli kebe ŋgila lïjë.
49 Tine lïjë o'ja bo ŋgï na lïjë kembe ŋgï rɔ tulörï, kiya te, “Sëgë na.”
50 Römöyï lïjë nima pili o'ja bo na ko'de tikere ŋgï sowa zïnnï. Tine bo
ënyï kileki zïnnï te, “Ogbɔke dökï'dï ye. Ma na. Kinza kereke dë.”
51 Bo ëkï ŋgï mï sorope gönnï yayi na lili tönë kɔrɔ ŋgï. Kina lende mo
kebe kigayi lïjë ŋgï,
52 römöyï minyi 'bënnï lende 'ba maŋgolɔ'bɔ nima pele ɔdɔ dë dönnï.

Yësu Ileŋo Bɔ Rɔkɔ'ɔ Di Genesareta
(MT 14:34-36)

53 Di yayi na lïjë kako kömö ŋgï kpa götö mï dɔyayi 'ba Genesareta
kudödu sorope yayi.
54 Ko'ja lïjë këdï këkï gba rɔ tëkï yaga di mï sorope te, na bilaka kikali
Yësu ŋgï.
55 Kina lëbï abo kita'ba ŋgï kote mï gɔ bi nima, na koloma ŋgï rɔ tombi
bɔ rɔkɔ'ɔ ni ti laŋba kɔlɔ kari timo bi ame kuwö 'deni bo këdï teyi ne.
56 Mï liŋɔ ti gawo ame ga pili bo kudö kebe teyi ne, o'de bɔ rɔkɔ'ɔ ŋgï
ko'ba nduwë rɔ kpa kɔri. Lïjë oma'jo rönnï ŋgï zi bo 'dɔ bo ki'di lïjë tɔ
kpe kosa kpa bɔŋgɔ 'ba rɔ bo. Kina ame ga pili kosa kpa bɔŋgɔ 'ba rɔ bo
ne, ileŋo ŋgï di dɔ rɔkɔ'ɔ mo ga.

7

Dölëtï 'Ba Yudayi
(MT 15:1-9)

1 Kina Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ga ame kako di Yerosalema ne
kotɔtɔ ga rönnï ŋgï ŋgila Yësu.

2 Lïjë o'ja 'deni bɔ kösö gɔ bo mɔtɔ ga këdï konyo wa ŋgï tara kinza ma
lïjë ko'dɔ dölëtï 'ba közï kurögö dë.
3 Römöyï Parosi ni ti Yudayi pili onyo wa dë tara kinza ma kurögö közï
titi dɔgba gɔ dölëtï mo ma mɔlo tönë.
4 Wa ame ga pele kugö di mï bi 'ba ndögö ne, urögö titi dɔgba na 'jaa
konyo. Dölëtï ma konzi mɔtɔ ga ëdï gbï zïnnï ŋbaŋi toro mo, kɔzɔ 'ba
turögö rɔ kösu ni ti kete ni ti gata.
5 Kina Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi naga nima kënyï kititi Yësu, kiya te,
“Gɔ wa'di na bɔ kösö göyï ga koro dölëtï ma mɔlo 'ba 'bu ze löbu ga dë,
lïjë këdï konyo wa ŋgï tara kinza ma lïjë kurögö közïnnï dë?”
6 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Kpe bilaka bɔ kɔmɔ kandi naga nime,
Yesaya na ŋgï kikali tumë lende gɔ kö'du 'be. Ame tönë bo kugu kiya te,
‘Bilaka naga nime lïjë oro ma ŋere Bɔko'ba ŋge ti kpënnï, tine mïnnï ŋbö
rɔ ma kɔwɔ di zö.
7 Mötu 'bënnï ka rɔ a yawa, römöyï kö'du ki'di 'bënnï 'ba bilaka lesi na
za lïjë kebe tiyandi mo kiya rɔ lende ma 'ba Bɔko'ba na.’
8 Kpe ebe kolake kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba za yaga kösöke gɔ dölëtï 'ba
bilaka lesi.
9 Kɔmɔ kandi nima ziye ne, ebeke tilagi lende 'ba Bɔko'ba le yaga rɔ ma
këyï, tine dölëtï 'be ga na kubïke gɔmo liki.
10 Römöyï Musa ugu 'deni mï kö'du ki'di iya te, ‘Oro 'bu yï ni ti möyï.
Bɔtɔ ame kumu kpa bo gɔ 'bu bo ni ti ma bo ne kölë yaga.’
11 Ne ma 'beye ebe kiyake te, ɔdɔ nï mɔtɔ këddï pele ti wa 'dɔ kokɔnyi
'bu yï ni ti möyï timo, ɔdɔ kiya 'deni te ëdï rɔ Korobano, ame 'jɔ 'ba lende
mo tëgë 'deni rɔ 'ba Bɔko'ba ne,
12 i'di bo ŋgï dë kpe tokɔnyi lïjë.
13 Kina ki'di ye ŋgï kirasike mï lende 'ba Bɔko'ba gɔ kö'du 'ba dölëtï 'be
ga ti wa ma konya mɔtɔ ga ame këddï ko'dɔke ne.”

A Ma Rɔ Ti'da
(MT 15:10-20)

14 Kina Yësu kïdëkï bilaka ma konzi ŋgï kako zi bo, bo kiya zïnnï te, “Kpe
pili ojeke mbili ye kuwöke dɔma laka.
15-16 Wa ame ga pili këdï kari di yaga mï bilaka ne i'di bɔtɔ dë këdï rɔ
ti'da di kɔmɔ Bɔko'ba. Tine wa ame ga këdï kɔdɔ kako yaga di mï bilaka
ne na këdï ki'di bilaka rɔ ti'da.”
17 Kina ɔdɔ bo kënyï 'deni di mï löŋgö tïndï naga nima bo kari kɔdɔ
'deni rö tine, na bɔ kösö gɔ bo ga kako ŋgï zi bo tititi bo gɔ 'jɔ 'ba dɔŋgala
nima.
18 Bo ileki zïnnï iya te, “Kpe gbï gba tara ikalike lende dë kebe lïjë ma
laki mo naga nima? Ikalike dë su, wa ame këdï kɔdɔ di yaga kari mï bilaka
ne i'di bɔtɔ dë rɔ ti'da di kɔmɔ Bɔko'ba.
19 Römöyï ari dë mï dökï'dï, tine ari ŋge mï tokpe na koja ŋgï kɔdɔ yaga
di mï yida rɔ.”
Mï lende kiya nime bine, Yësu odɔrɔ gɔmo 'deni akonyo pili rɔ gɔmo rɔ
ma kele zi bilaka tonyo mo.
20 Kina bo koto nati ŋgï nduwë tiya mo zïnnï te, “Wa ame ga këdï kɔdɔ
kako yaga di mï bilaka ne na këdï ki'di bilaka rɔ ti'da di kɔmɔ Bɔko'ba.
21 Römöyï di mï dökï'dï bilaka na meri kënyë 'ba to'dɔ 'bögö ni ti löpö
22 ti yërï ti mï kombi ti dɔkomali wa ma rɔ ti'da naga pili këdï kɔdɔ ti
'bölu ni ti lende kinza rɔ kaya ti mï kututu ti kore ti dɔ kombi ni ti lende
ko'dɔ dɔ rumö.

23 Wa kënyë naga nime pili ëdï kɔdɔ di mï bilaka lesi, kina lïjë na këdï
ki'di bilaka rɔ ti'da di kɔmɔ Bɔko'ba."

Nyiti 'Ba 'Ja Kanana Mɔtɔ
(MT 15:21-28)

24 Kina Yësu kënyï ŋgï di yayi kari mï dɔyayi 'ba Tura. Bo ari koloma
liŋɔ mɔtɔ, tine bo o'dɔkɔ dë gɔ bilaka ma konzi kikali ma bo këdï yayi.
Pele na lëbï abo kita'ba ŋgï welo.
25 'Ja mɔtɔ yayi nyiti mo rɔ nökï uwö lende 'ba Yësu na lɔko kako ŋgï
kila'ba bërï bi ndï Yësu.
26 Lɔko inza rɔ Yudayi, öyö nï mï Pönïkë mï dɔyayi 'ba Surïya. Lɔko ako
koma'jo rönï zi Yësu 'dɔ koga nökï yaga di dɔ nyiti 'bënï.
27 Tine Yësu ileki dɔmo zïnï iya te, "Ma laka mo zize ti'di akonyo gba zi
kole titi. Inza rɔ ma laka togba akonyo 'ba kole titi tu'du mo zi bï."
28 Lɔko ileki dɔmo te, "Ŋere, pele rɔ ruruzu ame ga këdï kilayi bërï di
kpa kole titi ne ola ŋgï zi bï."
29 Kina Yësu kileki dɔmo ŋgï zïnï iya te, "Rɔ ma laka gɔ dɔ lende kileki
'bï nima, ari ti liŋɔ, nökï ita'ba 'deni di dɔ nyiti 'bï."
30 Lɔko ari ko'ja nyiti 'bënï tönë kö'dö 'deni dɔ bi 'ba tö'dö. Rɔ ma laka
nökï mo tönë ola 'deni.

Yësu Ileŋo Bɔ Mbili Ku'bë

31 Yësu ënyï ŋgï di mï dɔyayi 'ba Tura yayi kumu kebe mï Sidona kari
nduwë kpa pöpö 'ba Galilaya. Bo ari ti kɔrï ame kudö te kebe mï dɔyayi
ma kïdëkï rɔ Gawo 'Butë ne.
32 Ya mɔtɔ ga o'de bɔ mɔtɔ mbili mo ku'bë ë'bënï 'deni mɔlo teyi kpamo
kudödu ŋgï kako zi Yësu. Lïjë oma'jo rönnï zi bo 'dɔ bo ki'di közï bo rɔmo
bo kileŋo.
33 Kina Yësu kogba bɔ nima ŋgï kari timo mbowa yaga di mï löŋgö tïndï,
bo ki'di dɔkole közï bo mbili mo. Bo oto'bi woro kosa rɔ dɔnde'de bɔ nima.
34 Kina bo kombi kɔmɔ bo ŋgï mïtɔrɔ bo kawo rɔ ma kembe, bo kiya te,
"Epata." Ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, "Urögö röyï yaga rɔ gböŋö."
35 Kina mbili bɔ tönë kapi ŋgï kpamo kope rönï yaga, kebe ŋgï tilende
rɔ ma laka.
36 Tine Yësu ose gɔmo zïnnï kinza lïjë kari kiya lende mo dë zi bɔtɔ mɔtɔ.
Bo ose gɔmo pele kitigɔ te nime, lïjë ari kïyëlë lende abo ŋgï kulöwö rɔ dɔ
kiteli.
37 Kina lende mo kigayi lïjë ame ga pili kuwö ne ŋgï rɔ mbëmbë. Kina
lïjë kebe ŋgï rɔ tiya mo te, "Yësu o'dɔ lende kele sowa, bo i'di bɔ mbili
ku'bë ni kuwö bi yaga, bɔ kpa kudödu ni kilende."

8

Yësu I'di Akonyo Kɔ'bɔ Bilaka Kuluku 'Butë Bi Modɔɔmota
(MT 15:32-39)

1 Mï kada naga nima yayi 'böwu gbï na tïndï ma kinza kiya kotɔtɔ rönnï
ŋgï kako zi Yësu. Kina ɔdɔ ɔtɔ kinza kpe zïnnï tonyo mo tine na Yësu
kïdëkï bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï kako zi bo. Na bo kiya zïnnï te,
2 "Ma rɔ meri gɔ lende 'ba bilaka naga nime römöyï lïjë o'dɔ tö'dö 'deni
ŋbö dɔ mota tö bine, ɔtɔ inza kpe zïnnï tonyo mo.
3 Ɔdɔ kiya te moja lïjë ŋgï kari tara ti 'bö mɔtɔ ga ëdï kidaki gɔ kɔri. Ya
mɔtɔ ga dï mï löŋgö lïjë nima bina ako ŋbö di bi kɔwɔ."
4 Bɔ kösö gɔ bo ga ileki zi bo iya te, "Bi na me rɔ yï mökö, ti ko'ja akonyo
di yala 'dɔ kɔ'bɔ bilaka konzi naga nime?"

5 Bo ileki kititi lïjë, iya te, “Ëddïke ti maŋgolɔ'bɔ ndö bina?”
Lïjë iya te, “Modɔmorïyö.”
6 Kina bo kiya ŋgï zi bilaka naga nima 'dɔ koloma bërï. Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ modɔmorïyö mo tönë ga ŋgï, bo kileki yëë'dï mo zi Bɔko'ba, na bo konye yïmo ŋgï ki'di zi bɔ kösö gɔ bo ga, lïjë kari koza zi bilaka naga nima. Kina lïjë kari koza ŋgï.
7 Lïjë ëdï gbï ti kole kenze mbowa yayi. Kina bo kogba ŋgï gbï kileki yëë'dï mo, na bo kiya gbï zi bɔ kösö gɔ bo ga 'dɔ lïjë kari gbï timo koza zi bilaka naga nima.
8-9 Bilaka naga nima pili rɔ gɔmo onyo ŋgï kïtëkpë. Tïtëtë mo ëdï pili kɔzɔ kuluku 'butë bi modɔɔmota (4000) tara. Kina bɔ kösö gɔ bo ga kari kutö'du kɔsɔ ma kileke bërï mo ga ŋgï koso mï kee modɔmorïyö. Yësu i'di bilaka naga nima ŋgï gɔ kɔri,
10 kina lïjë ti bɔ kösö gɔ bo ga këkï ŋgï mï sorope tumu tari mï dɔyayi 'ba Dalamanota.

Bɔ Titi Ma Le'jete (MT 16:1-4)

11 Kina Parosi ni kako ŋgï koloma rɔ to'dɔ kowasa ti Yësu, to'ba bo timo. Lïjë iteri bo gɔ bo ko'dɔ gɔ kotɔ ame gɔ kileme tigɔ 'ba Bɔko'ba di mïtɔrɔ ne.
12 Tine bo awo ŋgï rɔ ma kembe, bo kiya zïnnï te, “Gɔ wa'di na dɔ kupö ma le'jete nime këdï kiteri ma 'bënnï gɔ kotɔ di mï dɔyayi 'ba mïtɔrɔ? Rɔ ma laka mëdï miya ziye, inza kileme du te zïnnï, lïjë bilaka naga nima.”
13 Kina bo kënyï ŋgï këkï mï sorope lïjë kileki gönyï pöpö ma kapa mɔtɔ.
14 Dɔ bɔ kösö gɔ bo ga udölu 'deni di bi togba maŋgolɔ'bɔ zïnnï. Kɔsɔ mo ola 'deni ŋge kɔtɔ mï sorope yayi.
15 Bo iya zïnnï te, “Kpe, i'dike kɔmɔye kandi laka di zi laŋga 'ba Parosi ni ti 'ba Erode.”
16 Kina lïjë kebe ŋgï rɔ tiya mo rɔ gɔ rönnï te, “Bo ëdï kiya tara gɔ ame dinzake ti maŋgolɔ'bɔ ne?”
17 Tine Yësu ikali meri 'bënnï nima ŋgï. Na bo kiya zïnnï te, “Kpe nime, gɔ wa'di na këddï kiyake lende 'ba maŋgolɔ'bɔ ma kinza gɔmo? Kpe gba ikalike tigɔ ma dë ki'dike dɔye gɔmo? Kpe ŋgï rɔ wa dɔ kïrïndï tɔ ne ga?
18 Ëddïke ŋgï ti kɔmɔ, tine o'jake dë? Ëddïke ŋgï ti mbili, tine uwöke dë?
19 Me tönë monye mï maŋgolɔ'bɔ muyï zi bilaka kuluku 'butë bi 'butë (5000) konyo ne lende mo udölu 'deni di dɔye? Utö'duke kɔsɔ ma kileke mo ga koso mï kee ndö?”
Lïjë iya te, “Kee 'butë dɔmorïyö.”
20 Bo iya te, “Kina me ma tönë gbï monye mï maŋgolɔ'bɔ modɔmorïyö zi ma kuluku 'butë bi modɔɔmota (4000) tönë ga ne, utö'duke kɔsɔ mo koso mï kee ndö?”
Lïjë iya te, “Kee modɔmorïyö.”
21 Kina bo kileki zïnnï te, “Pele te nime gba kpe i'dike dɔye dë gɔ tigɔ ma?”

Bɔ Kɔmɔ Kölu 'Ba Betesayida

22 Lïjë ari kömö Betesayida na ya mɔtɔ ga yayi ko'de bɔ kɔmɔ kölu mɔtɔ ŋgï kako zi Yësu. Lïjë oma'jo rönnï zi bo 'dɔ bo kosa rɔ bɔ nima kileŋo.
23 Tine bo inda'ba közï bɔ kɔmɔ kölu nima ŋgï kokɔkɔ kari timo mbowa yaga di mï gawo. Bo oto'bi woro kɔmɔ mo bo ki'di közï bo dɔmo, na bo kititi kiya te, “O'ja ɔtɔ?”

24 Bɔ nima urë kɔmɔ bo koŋgɔ, na kiya te, “Yëë, mo'ja bilaka tine lïjë
inda ŋgï kɔzɔ ŋgërï naga tara këdï kiliŋgere.”
25 Yësu ileki 'böwu ki'di közï bo kɔmɔ bɔ nima. Bɔ nima ulö kɔmɔ bo
ŋgï koŋgɔ gɔ bi na kɔmɔ mo kɔpɔ ŋgï yaga.
26 Yësu oja bo kileki kari liŋɔ kose gɔmo zi bo te, “Nï, kinza kileki dë
kari mï gawo nime.”

Kole 'Ba Bilaka Lesi Yë Na?
(MT 16:13-20; LK 9:18-21)

27 Yësu ni ti bɔ kösö gɔ bo ga ënyï ŋgï tari mï dɔyayi 'ba Kayisariya
Pïlïpö. Di gɔ kɔri na bo koloma ŋgï rɔ tititi lïjë kiya te, “Iyake zö te. Bilaka
ëdï kiya ma rɔ yë?”
28 Lïjë iya te, “Ya mɔtɔ ga iya te nï Yowani bɔ bapatisi na. Ya mɔtɔ ga
iya te nï Eliya na. Tine ya mɔtɔ ga iya ma 'bënnï te nï bɔ kumë lende ma
kɔtɔ mɔtɔ na.”
29 Kina bo kileki kititi lïjë kiya te, “Ne kpe ma 'beye iyake ma rɔ yë?”
Pïtörö ënyï kileki dɔmo ŋgï iya te, “Nï na rɔ Kurïsïtö mo tönë Bɔko'ba
këdï koja ne.”
30 Tine bo ënyï kose gɔmo ŋgï kitigɔ zïnnï kinza lïjë kari kiya lende mo
dë zi bɔtɔ.

Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tölë Abo
(MT 16:21-28; LK 9:22-27)

31 Yësu ebe ŋgï rɔ tiyandi bɔ kösö gɔ bo ga. Mï akiyandi abo, bo iya
te, “Rɔ ma laka, kole 'ba bilaka lesi ti kombi gomɔ 'deni ŋgï rɔ mbëmbë.
Löbu 'ba bilaka ni ti bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di
ni ti kilagi 'deni ŋgï yaga di rɔ bo. Kina ti kupö bo ŋgï. Tine mï tö'dö dɔ
mota bo ti kɔdɔ 'deni ŋgï yaga di mï tölë.”
32 Lende nima bo iya ŋgï zïnnï yaga bi kɔpɔ kɔzɔ a nime te. Kina Pïtörö
kako kogba bo ŋgï kese ti bo mbowa yaga tileki lende zi bo.
33 Tine na bo kënyï kuyï kɔmɔ bo ŋgï bo koŋgɔ dɔ bɔ kösö gɔ bo ga toko,
na bo kamo ŋgï dɔ Pïtörö, kiya te, “Ese yaga di rɔma, nï Satani. Meri 'bi
nima 'ba bilaka lesi na, 'ba Bɔko'ba na dë.”
34 Bo ïdëkï bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï kako kɔtɔ zi bo kpaki ti tïndï naga nima,
na bo koloma ŋgï rɔ tiya mo zïnnï te, “Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ tösö gɔma ne,
i'dike bo komba gɔ bo zi gbagba bo, bo kombi gomɔ abo bo kösö gɔma
pele ŋbö mï tölë.
35 Römöyï bɔ ame kiteri tɔmɔ dïdï bo ne ti kupö ŋgï. Tine ame kupö dïdï
bo gɔ lende ma gbï ti laja laka nime ne ti kɔmɔ ŋgï.
36 Wa'di na ti nï mɔtɔ ko'ja di gɔmo ɔdɔ kiya te komɔmi dɔliŋɔ löbu nime
pele 'doyi tine kupö dɔ dïdï yï?
37 A mɔtɔ inza ame 'dɔ nï mɔtɔ ki'di topi gɔ dïdï yï timo.
38 Bɔtɔ ame rɔmo kaya ma mï kada 'ba bɔ lende kënyë kinza koro
Bɔko'ba naga nime ne, ti rɔ kole 'ba bilaka lesi kaya gbï 'deni tara di rɔmo
mï kada ma bo këdï kako 'deni mï rɔ löbu 'ba 'bu bo ti malayika kɔtɔ laka
abo ga.”

9

1 Kina bo kileki kiya zïnnï te, “Rɔ ma laka mëdï miya ziye, ya mɔtɔ ga
di mï löŋgö ye nima inza kinene a mɔtɔ rɔ tölë titi du gba kota kinza ma
ŋere löbu 'ba Bɔko'ba kako ra ti tigɔ mo.”

Kïnë Yësu Uyï Rönï
(MT 17:1-13; LK 9:28-36)

2 Di pötö tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ na Yësu kënyï kogba Pïtörö ni ti Yakoba ti
Yowanï, lïjë këkï ŋge rɔ dönnï nime kari dɔ döku tɔrɔ. Tine di yayi na ɔdɔ
lïjë koŋgɔ Yësu tine, kïnë bo uyï rönï 'deni ŋgï 'beri,
3 bɔŋgɔ 'ba rɔ bo kaŋmi ŋgï köbö kebe akurögö 'ba bilaka 'ba dɔliŋɔ
nime pili.
4 Ya mota ma rɔ bɔ kösö gɔ bo naga nima o'ja Eliya ni ŋgï ti Musa këdï
'deni rɔ tilende ti Yësu.
5 Kina Pïtörö kënyï kiya zi Yësu te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ele sowa ame dëdï
bine ne. I'di do'dɔ ŋgöŋgöbö mota, kɔtɔ zïyï, kɔtɔ zi Musa kina kɔtɔ zi
Eliya.”
6 Lïjë pili 'deni ŋgï rɔ tikere, lende naga nima bo këdï kiya pele ne bo
ikali gɔmo dë.
7 Kina pɔli kako kutu'bö lïjë ŋgï ŋbuku. Kina birɔ kudu ŋgï di mï pɔli
nima, kiya te, “Ame na rɔ kole ma. Mɔ'ɔ bo kulöwö, uwöke dɔ bo.”
8 Tine ɔdɔ lïjë kënyï kuyï kömönnï koŋgɔ bi toko 'böwu yayi, bɔtɔ inza
kpe, Yësu na 'deni ŋge kola kɔtɔ tïnnï yayi.
9 Kina ɔdɔ lïjë këdï këkï 'deni kako bërï di dɔ döku yayi, Yësu ose gɔmo
kitigɔ zïnnï kinza lïjë kari kiya lende nime lïjë ko'ja ne dë zi bɔtɔ ma kɔtɔ
mɔtɔ. Tine gɔ lïjë kiya 'jaa ŋbö ɔdɔ kole 'ba bilaka lesi kɔdɔ 'deni yaga di
mï tölë.
10 Kina lïjë ki'di lende nime ŋgï kö'bö ŋge mï löŋgö lïjë. Tine lïjë oloma
rɔ tititi mo rɔ gɔ rönnï, kiya te, “Wa'di ga na rɔ tɔdɔ di mï tölë?”
11 Lïjë ititi Yësu, kiya te, “Gɔ wa'di na bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni
kiya te Eliya na këdï kako titi dɔgba di zi Kurïsïtö ma Bɔko'ba këdï koja?”
12 Yësu ileki dɔmo zïnnï te, “Rɔ ma laka Eliya ako 'deni titi dɔgba tileŋo
wa pili ndö. Kina me buku 'ba Bɔko'ba kiya te, ‘Kole 'ba bilaka lesi ti
kombi gomɔ rɔ mbëmbë bilaka kilagi di rɔmo.’
13 Ne rɔ ma laka ti miya ziye, Eliya ako 'deni tine bilaka o'dɔ wa 'deni
ŋgï zi bo kɔzɔ ma lïjë ko'dɔkɔ to'dɔ mo, kɔzɔ ma tönë mo kugu ne tara.”

Kole Mɔtɔ Ti Abërï Dɔmo
(MT 17:14-21; LK 9:37-43)

14 Kina ɔdɔ Yësu ni këkï 'deni bërï kako kömö zi bɔ kösö gɔ bo ma laki
naga nima tine, lïjë ako ko'ja tïndï ma kinza kiya koso 'deni ŋgï yayi ti bɔ
kɔmɔ kiyandi ni këdï ko'dɔ kowasa tïnnï.
15 Bilaka naga nima lïjë o'ja Yësu këdï kako na lïjë kotɔ ŋgï rɔ gönnï
kiriŋa kurë dɔ bo tumötö bo.
16 Yësu ititi bɔ kösö gɔ bo ga iya te, “Wa'di na këddï ko'dɔke kowasa mo
tïnnï?”
17 Bɔ mɔtɔ di mï löŋgö tïndï naga nima ënyï kileki kiya te, “Bɔ kɔmɔ
kiyandi, kole ma nime nökï udödu kpamo 'deni ŋgï teyi, kina me mo'de
kako zïyï.
18 Nökï nime ɔdɔ kebe to'dɔ bo, oŋma bo ŋgï bërï koja surupu di kpa bo,
bo konyo dɔ tuŋgu bo ŋgï teyi ndïŋïndïŋï, rɔ bo kitigɔ ŋgï yaga gbörökötö.
Kina me mititi bɔ kösö göyï naga nime 'dɔ lïjë koga nökï nime yaga tine
lïjë ɔ'bɔ dë.”
19 Yësu ileki kiya zïnnï te, “Kpe bilaka ma le'jete naga nime bɔ kinza
kikali ti'di dɔye gɔ lende ma nime. Gɔ moloma ŋgï ŋbö nyanya ga tiye na?
'Dɔ mogbɔ dökï'dï ma ŋgï ŋbö nyanya ga di ziye na? O'deke kole nima
kako zö dayi.”
20 Lïjë o'de kole nima kako zi bo. Kina nökï ko'ja kïnë Yësu te, na koŋma
kole nima ŋgï bërï, kululu, surupu kö'bu di kpamo.
21 Yësu ititi 'bu 'ba kole nima, iya te, “Nökï nime isaki bo nyanya ga?”

Bo ileki dɔmo tëgë, “Mɔlo gba rɔ dɔ kole titi.
22 Mï kada mɔtɔ ga ebe tu'du bo mï pa'do, mɔtɔ ga oŋma bo ŋgï mï
mini, 'dɔ kupö bo ŋgï yaga. Ne ɔdɔ kɔ'bɔ ŋgï to'dɔ mo, oŋgɔ lisa 'ba rɔze
kokɔnyi ze.”
23 Yësu ileki kiya zi bo te, “Gɔ wa'di na kiya te ɔdɔ mɔ'bɔ ŋgï? A mɔtɔ
inza ame 'dɔ konya dɔ bilaka ame ga pili ki'di dönnï 'deni gɔ tigɔ 'ba
Bɔko'ba ne.”
24 Kina 'bu 'ba kole nima këny ŋgï kulörï rɔ ma kembe kiya te, “Ma
mi'di dɔma 'deni ŋgï gɔmo, tine okɔnyi ma kogbɔ ma laka yïmo.”
25 Yësu oŋgɔ bilaka ëdï 'deni ŋgï kosoŋi kulöwö kako ŋgila lïjë. Kina bo
kamo ŋgï dɔ nökï nima kiya te, “Nï nökï ku'bë mbili kudödu kpa nima,
moga yi, ɔdɔ yaga ŋburu mï kɔtɔ kinza kileki dë kpe dɔ bɔ nime.”
26 Kina nökï këny kapi ŋgï rɔ ma kembe koŋma bɔ nima ŋgï rɔ ma
këny, kina kita'ba ŋgï yaga di dɔmo. Bɔ nima ö'dö ŋgï yayi kɔzɔ töku.
Kina bilaka ama ga yayi ne kebe ŋgï rɔ tiya mo tëgë, “Bo ölë 'deni.”
27 Tine Yësu inda'ba közï bo, na bo këny ŋgï tɔrɔ.
28 Kina ɔdɔ Yësu ni këdï 'deni rɔ dönnï rö ti bɔ kösö gɔ bo ga tine, na
lïjë kebe tititi bo iya te, “Gɔ wa'di na dɔ'bɔ ma 'beze dë toga nökï yaga?”
29 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “A mɔtɔ inza ame 'dɔ kɔ'bɔ toga mo timo,
tine ŋge kɔtɔ ti mötu.”

Yësu Iya Lende 'Ba Tɔdɔ Abo Di Mï Tölë
(MT 17:22-23; LK 9:43-45)

30 Lïjë ënyï ŋgï di bi nima yayi kudö te kebe mï Galilaya. Yësu o'dɔkɔ dë
'dɔ bilaka kikali gɔ bi ma lïjë këdï teyi,
31 römöyï bo o'dɔkɔ tiyandi bɔ kösö gɔ bo ga. Mï akiyandi abo zïnnï bo
iya te, “Ti ki'di közï kole 'ba bilaka lesï 'deni ŋgï zi bilaka mɔtɔ ga, kupö
bo yaga. Tine mï tö'dö dɔ mota bo ti kɔdɔ ŋgï yaga di mï tölë.”
32 Akiyandi abo nima bɔ kösö gɔ bo ga ikali mï 'jɔ 'ba lende mo dë. Tine
lïjë ere 'deni di bi tititi bo.

33 Lïjë ako kömö Kaparanoma, kina ɔdɔ lïjë këdï 'deni liŋɔ tine, Yësu ititi
bɔ kösö gɔ bo ga iya te, “Wa'di na kolomake rɔ to'dɔ kowasa mo di gɔ kɔri
yayi ne?”
34 Lïjë ileki dɔmo dë römöyï pa di gɔ kɔri yayi lïjë oloma rɔ towasa mo
yë na rɔ löbu di mï löŋgö lïjë nima bina.
35 Yësu oloma bërï kidëkï ma 'butë dɔmorïyö naga nima kako zi bo. Kina
bo kiya zïnnï te, “Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ tëdï rɔ löbu ne, i'dike bo kileki rɔ bo
bërï yaga rɔ bɔ laja zi ya ma laki.”
36 Bo ogba kole titi mɔtɔ ki'di kɔrɔ kömönnï yayi, bo kinda'ba rɔmo na
bo kiya zïnnï te,
37 “Bɔtɔ ame koja laja zi kole ma te dömöyï ma ne, ma na bo koja laja
'deni zö. Kina bɔtɔ ame koja laja zö, bɔ ame koja ma ne na ma 'deni gbï
bo koja laja teyi.”

38 Yowani ënyï kiya zi bo te, “Do'ja bɔ mɔtɔ këdï koga nökï ti möyï yï,
kina dota gɔmo 'deni di zi bo diya te kinza bo ko'dɔ dë römöyï bo inza rɔ
ma kɔtɔ 'beze mɔtɔ.”
39 Yësu iya te, “Kinza kotake gɔmo dë di zi bo. Römöyï bɔtɔ ame këdï
ko'dɔ gɔ kotɔ 'deni ti möyï ma ne inza kileki 'böwu kiya ma rɔ ma këny.
40 Bɔtɔ ame ko'ji ze dë ne kina rɔ 'beze.
41 Omerike gɔ lende nime laka. Bɔtɔ ame ki'di pele ŋge rɔ mini kuwë
ziye römöyï kpe 'ba Kurïsïtö na ne ti ko'ja kpa közï 'ba gɔmo ŋgï.

42 Bɔtɔ ame kebe ki'di a titi ma kɔzɔ a naga nime te ame ki'di dönnï 'deni gɔ lende ma ne kebe kila'ba mï lende kënyë, ma laka mo dëne gɔ kudödu rɔ toto kuwu ndöwu ma löbu mugu bɔ mo gɔ kïtïŋï bo timo mï mini löbu.
43-44 Ɔdɔ közïyï na ki'di yi ko'dɔ lende kënyë, oke yaga. Ti këdï rɔ ma laka rɔ dɔ kiteli zïyï tɔdɔ mï dïdï ma ŋburuŋburu ti közï kɔtɔ, di dɔ ame 'dɔ kari ku'du yi mï Gehena pa'do kinza kölu nima ti közïyï këdï rïyö ne.
45-46 Ɔdɔ ndïyï na ki'di yi ko'dɔ lende kënyë, oke yaga. Ti këdï rɔ ma laka zïyï 'dɔ tɔdɔ mï dïdï ma ŋburuŋburu rɔ bɔ ndï kɔtɔ di dɔ ame 'dɔ kari ku'du yi mï Gehena ti ndïyï këdï rïyö ne.
47 Ɔdɔ kömöyï na ki'di yi ko'dɔ lende kënyë, iyagba yaga. Ti këdï rɔ ma laka zïyï tɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba rɔ bɔ kɔmɔ kɔtɔ di dɔ ame 'dɔ kari ku'du yi mï Gehena ti kömöyï këdï rïyö ne.
48 Gɔ bi nime rɔ Gehena ne kuru ma këdï konyo bilaka mo ga ölë dë kina pa'do mo ö'bö ŋburu tara kölu dë.”
49 Kina bo kiya gbï te, “Ti kileŋo bilaka pili 'deni ŋgï ti pa'do gɔ këdï laka kɔzɔ tikɔ'dɔ ame këdï kileŋo wa ne tara.
50 Tikɔ'dɔ ele ma. Ne ɔdɔ tikɔ'dɔ kote tulöwu ma kiyɔkɔ mo 'deni ti kɔ'bɔ 'böwu ti'di mo kileki rɔ ma kiyɔkɔ tondo ga? Nï mɔtɔ i'di gbagba yï këdï rɔ tikɔ'dɔ. Olomake ti mï këyï rɔ gɔ rɔye.”

10

Lende 'Ba Toga 'Ja
(MT 19:1-12; LK 16:18)

1 Di yayi na bo kënyï ŋgï kari mï dɔyayi 'ba Yudayi. Bo umu kari gönyï yöpö 'ba Yaradene, na bilaka kɔlɔ ŋgï rɔ tïndï kako zi bo. Kina bo koloma ŋgï rɔ tiyandi lïjë kɔzɔ ma mɔlɔ tara.
2 Kina Parosi ni kako ma 'bënnï ŋgï tititi bo to'ba bo timo. Lïjë ititi bo, iya te, “Tara ne ëdï ŋgï rɔ ma laka mï kö'du ki'di na 'dɔ toga 'ja?”
3 Bo ileki kititi lïjë te, “Wa'di na Musa kiya mï kö'du ki'di?”
4 Lïjë iya te, “Musa odɔ kpamo zi bɔtɔni 'dɔ kugu waraga 'ba tëyï ki'di zi 'ja ame bo këdï koga ne.”
5 Yësu ileki dɔmo zïnnï te, “Musa ugu kö'du ki'di nima tara ziye, römöyï minyi 'be idari 'deni.
6 Tine ma di bi tisaki mo inza tara. Ugu 'deni, iya te, ‘Bɔko'ba o'ba lïjë rɔ bɔtɔni ni ma ti 'ja.
7 Gɔ kö'du mo na ki'di bɔtɔni këdï kënyï kolɔlɔ di yɔki 'bu bo ni ti ma bo, lïjë kari kodɔ'bɔ ga rönnï ti 'ja abo.
8 Kina lïjë kpaki rïyö 'deni rɔ akɔtɔ.’ Lïjë inza kpe rïyö, tine 'deni yaga ŋgï rɔ akɔtɔ.
9 Kina wa ame Bɔko'ba kodɔ'bɔ 'deni rɔ a kɔtɔ ne kinza bɔtɔ mɔtɔ kebe koza yïmo dë kpe yaga.”
10 Kina ko'ja lïjë kileki 'deni kari liŋɔ tine, na bɔ kösö gɔ bo ga kënyï kititi bo gɔ lende nima.
11 Bo iya zïnnï te, “Nï mɔtɔ ame koga 'ja 'bï kebe kari kogbe mɔtɔ ne, o'dɔ yërï 'deni.
12 Kina gbï 'ja ame kënyï di gɔ më'dë nï kari kogbe më'dë mɔtɔ ne, yërï na lɔko ko'dɔ 'deni.”

Yësu O'dɔ Yëyï Dɔ Kole Titi
(MT 19:13-15; LK 18:15-17)

13 Ya mɔtɔ ga o'de kole titi kako zi bo 'dɔ bo ki'di közï bo dɔmo. Tine bɔ kösö gɔ bo ga ota gɔmo kinza ki'di lïjë dë kako zi bo.

14 Kina ɔdɔ Yësu ko'ja lende nima tara tine, bo ënyï ŋgï rɔ 'dïrï. Bo iya
zi bɔ kösö gɔ bo ga te, “Olake kole titi kako zö kinza kotake lïjë dë, römöyï
lïjë ame ga te ne ŋere löbu 'ba Bɔko'ba na rɔ 'bënnï.
15 Rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ame kinda'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba dë
kɔzɔ kole titi ne inza kɔdɔ du te yïmo.”
16 Kina bo kogba kole titi naga nima ŋgï bo ki'di közï bo dɔmo ko'dɔ yëyï
zïnnï.

Bɔ Mɔri Mɔtɔ
(MT 19:16-30; LK 18:18-30)

17 Tine ko'ja Yësu ni këdï ko'dɔ 'deni tösö dɔmo tari yɔ, na bɔ mɔtɔ kako
ŋgï rɔ riŋa kolɔdɔ bërï kɔmɔ bo te, koma'jo rönï zi bo, kiya te, “Bɔ kɔmɔ
kiyandi ma laka, wa'di na gɔ mo'dɔ 'dɔ mo'ja dïdï ma ŋburuŋburu?”
18 Yësu ileki kiya zi bo te, “Gɔ wa'di na kïdëkï ma rɔ ma laka? Bɔtɔ mɔtɔ
inza laka, tine Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ kpökï laka.
19 Ikali kö'du ki'di 'deni, ame kiya te, ‘Kinza ko'dɔ röyï dë rɔ bɔ közï
roma. Kinza ko'dɔ yërï dë. Kinza ko'dɔ 'bögö dë. Kinza kususu bɔtɔ dë
rɔ bëtï. Kinza ko'dɔ 'bölu dë. Oro 'bu yï ni ti möyï.’ ”
20 Bɔ nima ileki dɔmo, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, wa naga nima pili mo'dɔ
'deni mɔlo dɔ yɔbi ma.”
21 Yësu oŋgɔ dɔ bɔ nima, bɔ ɔ'ɔ bɔ nima. Na bo kileki kiya teyi te, “A
mɔtɔ ëdï kɔtɔ ame kɔmɔ gba di zïyï 'dɔ to'dɔ mo. Ari kugö akonzi 'bï naga
nima mökö koza gïrïsï mo ga zi bɔ lisa. Kina ti kulu kpamo 'deni ŋgï zïyï
mïtɔrɔ. Kina 'dɔ kako ti kösö gɔma.”
22 Lende nime bɔ nima kuwö kɔzɔ a nime te yɔ, na bo kuyï kɔmɔ ma
löwö ŋgï bo kari abo. Römöyï bɔ nima bo rɔ bɔ mɔri ti wa ŋbaŋi.
23 Yësu uyï kɔmɔ bo koŋgɔ dɔ bɔ kösö gɔ bo ga, na bo kiya zïnnï te, “Ti
këdï rɔ ma kitigɔ zi bɔ wa ni 'dɔ kɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.”
24 Lende nime igayi bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï. Tine Yësu oto nduwë tiya mo
zïnnï te, “Kole ma ga, tɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ti këdï rɔ ma kitigɔ.
25 Tɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ti këdï rɔ ma kitigɔ zi bɔ wa ni kebe
tɔdɔ 'ba gamele kebe mï bi gböŋö 'ba bïcï libira.”
26 Lende nime igayi lïjë ŋgï mï kɔtɔ, kina lïjë kileki gɔmo kiya zi bo te,
“Ne ma 'deni tara tine ne, yë ga na ti kɔmɔ di mï tölë?”
27 Yësu oŋgɔ dönnï kina bo kileki kiya zïnnï te, “Wa naga nime ma di zi
bilaka lesi na ŋge kinda rɔ a ma 'dɔ ko'dɔ rönï dë. Tine ma di zi Bɔko'ba
embe dë römöyï bo na kɔ'bɔ to'dɔ wa pili.”
28 Pïtörö ënyï kiya zi bo te, “Oŋgɔ te, ze 'beze nime dola wa pili 'deni
me dösö göyï.”
29 Yësu iya te, “Yëë, rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ame kola liŋɔ, kola löndö,
kola lëmï, kola ma bo ni ti 'bu bo, kola kole, kola nyaka dömöyï ma gbï gɔ
laja kɔtɔ laka nime ne,
30 ti ko'ja ŋgï mï kada ma gïrï naga nime rɔ dɔ kiteli. Bo ti ko'ja wa naga
nime pili rɔ mbëmbë kebe dɔ ame gbï ti közï kasi 'ba gɔmo. Kina mï kada
ma këdï kako nime 'dë bo ti këdï ŋgï ti dïdï ma ŋburuŋburu.
31 Tine ma konzi ame ga pa dɔgba ne ti kileki 'deni yï'böwu, kina ma
yï'böwu na ti këdï 'deni dɔgba.”

Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tinda'ba Bo
(MT 20:17-19; LK 18:31-34)

32 Di gɔ kɔri lïjë këdï 'deni rɔ tari Yerosalema, Yësu na kösö ŋgï dɔgba.
Kina lende mo kigayi bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï, ko'de tikere ŋgï pili zi bilaka
ame ga këdï kozi gɔ bo ne. Tine bo ari kogba lïjë ma 'butë dɔmorïyö mo

naga nima ŋgï 'beri yaga rɔ dönnï, bo koloma rɔ tiya gɔ wa ma këdï kari ko'dɔ rönï zi bo zïnnï,
33 bo iya zïnnï te, “Kpe, uwöke tɔma. Dëdï darike nima ŋbö mï Yerosalema. Kina di yayi na ti ki'di közi kole 'ba bilaka lesi ŋgï zi bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni. Tine na ti lïjë kodɔ karama mo ŋgï dɔ bo rɔ tölë. Lïjë ti ki'di bo zi ma rɔ bɔ löwö mo ga
34 kodɔ laŋa rɔ bo, koto'bi woro rɔ bo, komba bo kupö bo yaga. Tine mï tö'dö dɔ mota bo ti kënyï kɔdɔ 'deni ŋgï yaga di mï tölë.”

35 Yakoba ni ti Yowani, kole 'ba Zebedayo ga ako zi Yësu kiya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, a mɔtɔ ëdï bine do'dɔkɔ yi 'dɔ ko'dɔ zize.”
36 Yësu iya te, “Wa'di na ko'dɔkɔke gɔ mo'dɔ ziye?”
37 Lïjë iya te, “Ɔdɔ kari koloma 'deni dɔ kïtï mï ŋere löbu 'bï, do'dɔkɔ 'dɔ ki'di ze doloma tïyï, ma kɔtɔ dɔ dörï yï, ma kɔtɔ dɔ gali yï.”
38 Yësu ileki zïnnï te. “Wa nima kititike ne ikalike dë. Kpe, ti kɔ'bɔke tuwë wa di mï kösu 'ba gomɔ nime mëdï mari muwë ne? Ti kɔ'bɔke gɔ kobapatisi ye ti kɔri nime kobapatisi ma timo ne?”
39 Lïjë iya te, “Ti dɔ'bɔ ŋgï.”
Yësu iya te, “Rɔ ma laka kpe ti kuwëke ŋgï di mï kösu mo ma mëdï muwë di yïmo, kina ti kobapatisi ye ŋgï kɔzɔ ma 'bama.
40 Tine lende 'ba ti'di wa toloma dɔ dörï ma ala dɔ gali ma nima, ndɔbɔ ma na dë. Bɔko'ba na këdï ki'di gɔ bi nima zi bilaka mo ga ame bo kileŋo 'deni dömöyï mo ne.”
41 Kina ɔdɔ kɔsɔ ya ma 'butë naga nima kuwö lende nima 'deni tara tine, lïjë ënyï ŋgï rɔ 'dïrï ti Yakoba ni ti Yowani.
42 Kina Yësu kïdëkï lïjë ŋgï pili kako bi kɔtɔ zi bo. Bo iya zïnnï te, “Ikalike 'deni laka, löbu ma 'ba bɔ löwö ni o'dɔ ga rönnï ŋgï rɔ ŋere rɔ a löbu dönnï.
43 Tine ma 'beye inza tara. Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ gɔ bo këdï rɔ löbu di mï löŋgö ye ne, bo kileki rɔ bo yaga rɔ bɔ laja ziye.
44 Kina bɔ ame kiteri 'dɔ bo na këdï rɔ bɔ dɔye ne, bo kileki rɔ bo yaga rɔ atɔli ziye pili.
45 Römöyï kole 'ba bilaka lesi pele ako dë 'dɔ koja laja teyi, tine bo na 'dɔ koja laja zi bilaka, kina gbï ti'di dïdï bo tutë gɔ ma konzi timo di mï tölë.”

46 Lïjë ako kömö Yereko. Tine ko'ja Yësu ni ti bɔ kösö gɔ bo ga ti tïndï ma këdï kari tïnnï naga nima këdï kiteli 'deni kebe yayi tine, bɔ kɔmɔ kölu mɔtɔ yayi möyï mo rɔ Batimayo kole 'ba Timayo, ëdï kolɔ'bɔ kpa gɔ kɔri yayi tokpasi wa.
47 Kina ɔdɔ bo kuwö 'deni kiya te, Yësu 'ba Nazareta na, kina bo kulörï ŋgï rɔ ma kembe, kiya te, “Yësu kole 'ba Dawidi, i'di mïyï këyï rɔma.”
48 Bilaka ma konzi i'di tamo dɔ bo gɔ bo kudumö yaga. Tine na bo kulörï ŋgï kulöwö rɔ ma kembe, kiya te, “Yësu kole 'ba Dawidi, i'di mïyï këyï rɔma.”
49 Kina Yësu kɔrɔ ŋgï kiya te, “I'dike bo kako dayi.”
Kina lïjë kïdëkï bɔ kɔmɔ kölu tönë ŋgï, iya te, “Ögö ti, ënyï tɔrɔ, bo ëdï kïdëkï yi.”
50 Kina bɔ nima kogbagba ŋgï kulï bɔŋgɔ yaga di dɔ bo, kënyï kari zi Yësu.
51 Yësu ititi bo iya te, “Wa'di na ko'dɔkɔ gɔ mo'dɔ zïyï?”
Bɔ kɔmɔ kölu nima iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ma mo'dɔkɔ to'ja gɔ bi.”

52 Yësu iya te, “Laka, ari ti, ti'di döyï gɔ tigɔ ma ileŋo yi 'deni.” Kina kɔmɔ bɔ nima kɔpɔ ŋgï yaga, bo kösö gɔ Yësu di gɔ kɔri yayi.

11

Tɔdɔ 'Ba Yësu Mï Yerosalema
(MT 21:1-11; LK 19:28-40; YN 12:12-19)

1 Kina ɔdɔ lïjë kari 'deni kömö ŋgɔsi ŋgila Yerosalema mï gawo 'ba Betepage ni ti Betaniya tine, na lïjë kari ŋgï dɔ döku 'ba Bilaya. Yësu oja bɔ kösö gɔ bo ga ma rïyö

2 kari dɔgba ti ndose nime, kiya te, “Kpe arike mï gawo nima dɔgba kɔmɔye ne. Di bi tömö 'be yayi ti kari ko'jake kole akaca kosi dɔmo 'deni bërï, rɔ ame gba bɔtɔ këkï dë dɔmo ne. Opeke ko'deke kako bine.

3 Ɔdɔ bɔtɔ kititi ye kiya te, ‘Ëddï kopeke gɔ wa'di?’ Iyake te, ‘Ŋere na ko'dɔkɔ, bo ëdï kileki gïrï naga nime.’ ”

4 Lïjë ari ŋgï ko'ja kole akaca kosi dɔmo 'deni yaga kpa reki yayi. Kina ɔdɔ lïjë këdï ko'dɔ tope mo tine,

5 ya mɔtɔ ga ame këdï kɔrɔ yayi ne ititi lïjë iya te, “Wa'di na këddï ko'dɔke tara, këdï kopeke akaca nima?”

6 Lïjë ileki dɔmo ŋgï kɔzɔ ma tönë Yësu kose zïnnï ne tara. Kina bilaka naga nima kola ŋgï lïjë kari timo.

7 Lïjë o'de akaca nima kako zi Yësu na lïjë ko'ba bɔŋgɔ 'bënnï ga ŋgï gɔmo. Kina Yësu këkï ŋgï koloma dɔmo.

8 Tine bilaka ma konzi mɔtɔ ga o'ba bɔŋgɔ ma 'bënnï ga mï gɔ kɔri, ya mɔtɔ ga oga ma 'bënnï rɔ mbili mbïrö ni di mï nyaka ko'ba gɔ kɔri.

9 Kina bilaka konzi naga nima mɔtɔ ga kösö 'deni dɔgba mɔtɔ ga kebe gɔ bo yï'böwu ne ki'di ŋgï tulörï timo rɔ ma kembe, kiya te, “Akïlëlu këdï zi Bɔko'ba. Yëyï këdï dɔ bɔ ame kako ti möyï bo ŋere Bɔko'ba ne.

10 Yëyï 'ba Bɔko'ba këdï dɔ ŋere löbu ame këdï kako ne kɔzɔ 'ba 'bu ze löbu Dawidi. Akïlëlu këdï zi bo Bɔko'ba.”

11 Yësu ɔdɔ Yerosalema na bo kiteli ŋgï kari mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba. Kina ɔdɔ bo koŋgɔ wa mo naga nima 'deni pili tine, na bo kari ŋgï ti bɔ kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmorïyö naga nima mï Betaniya, römöyï kada inza kpe.

Yësu Ulömu Ŋgërï Këlu
(MT 21:18-19)

12 Mï bi këzë ma di gɔmo ko'ja lïjë këdï kileki 'deni kako di Betaniya tine 'bö o'dɔ Yësu 'deni.

13 Bo o'ja ŋgërï këlu kinda di bi kɔwɔ ti mbili dɔmo. Kina bo kɔcɔ ŋgï kari toŋgɔ mo, bo iya te mɔtɔga bo ti ko'ja ma kana mo. Tine bo ari ko'ja ŋge rɔ mbili na kutu ë'bënnï römöyï kada 'ba tana 'ba këlu na dë gba.

14 Kina bo kiya ŋgï zi ŋgërï këlu nima te, “Nï, bɔtɔ inza konyo ɔtɔ mɔtɔ kpe di döyï.” Lende nima bo iya pili mbili bɔ kösö gɔ bo ga kuwö.

15 Lïjë ako kömö Yerosalema na bo kari ŋgï kɔdɔ mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba. Bo ari ko'ja bɔ ndögö koso 'deni yayi na bo koloma ŋgï rɔ toga lïjë yaga, bo kïtïŋï dɔ tarabiza 'ba bɔ kutë gïrïsï ni ti gba'da 'ba bɔ kugö matukpuru ni bërï.

16 Bo embe ŋgï kola bɔtɔ dë kpe kombi wa dönnï kudö timo kebe yayi.

17 Kina bo koloma ŋgï rɔ tiyandi lïjë kiya zïnnï te, “Uwöke dë me tönë kugu ne? Iya te, ‘Rö löbu ma nime ti kidëkï rɔ rö 'ba mötu zi dɔ kupö pili.’ Ne kina me 'böwu kpe kebe kuyïke yaga rɔ tï'börö 'ba bɔ 'bögö.”

18 Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni uwö lende mo na lïjë ki'di
ŋgï toma kɔri 'ba 'dɔ tupö Yësu timo. Tine lïjë ere di rɔ bo römöyï akiyandi
abo igayi ma konzi 'deni ŋgï pili.
19 Mï dɔkɔpiyari 'deni na Yësu ni këny ŋgï di mï gawo yayi ti bɔ kösö
gɔ bo ga lïjë kileki kari.

Andi Di Gɔ Ŋgërï Këlu
(MT 21:20-22)

20 Mɔlo mï dɔŋbɔ ma di pötö mo ko'ja lïjë këdï kudö rɔ gɔ kɔri nima, lïjë
o'ja ŋgërï këlu tönë kölë 'deni.
21 Pïtörö omeri gɔ lende tönë ŋgï, na bo kiya zi Yësu te, “Bɔ kɔmɔ
kiyandi, oŋgɔ te. Ŋgërï këlu tönë kulömu ne ölë 'deni.”
22 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, i'dike dɔye gɔ
lende 'ba Bɔko'ba.
23 Bɔtɔ ame kiya zi döku nime te, ‘Nï, ënyï kari ku'du röyï mï mini löbu,’
ɔdɔ kiya te dökï'dï bo kidaki dë bo ki'di dɔ bo ŋgï gɔmo, rɔ ma laka ti ko'dɔ
rönï ŋgï tara.
24 Kina me mëdï miya ziye, wa ame ɔdɔ kititike ti mötu ziye ti'di dɔye
gɔmo, o'jake 'deni, kina ëdï 'deni rɔ e'be.
25-26 Kina ɔdɔ kɔrɔke 'deni këddï kumötuke, olake lëpï ye ga ame kirasi
lende 'deni ziye, römöyï 'dɔ 'bu ye ame mïtɔrɔ ne kola ye gbï gɔ lende
kirasi 'be ga.”

27 Lïjë ako kömö mï Yerosalema, kina ko'ja Yësu këdï kiliŋgere 'deni
kebe mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi, na bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ
kɔmɔ kiyandi ni ti löbu 'ba bilaka ni
28 kako kititi bo kiya te, “Közï kakpa 'ba yë na me këddï ko'dɔ wa naga
nime timo ne? Yë na ki'di közï kakpa 'ba to'dɔ wa naga nime te zïyï?”
29 Yësu iya te, “I'dike mititi ye ŋge kɔtɔ, ɔdɔ kilekike dɔmo 'deni zö na
'jaa ti mileki dɔ akititi 'be nima.
30 Iyake zö te, közï kakpa 'ba bapatisi nime Yowani koloma tönë rɔ to'dɔ
mo ne ako di yala? Yë na ki'di zi bo, Bɔko'ba na ki'di ala bilaka lesi na
ki'di?”
31 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ towasa mo rɔ gɔ rönnï. Lïjë iya te, “Ɔdɔ diyake
te ako di zi Bɔko'ba bo ti kiya te, ‘Ne gɔ wa'di na kpe ki'dike dɔye dë gɔ
lende 'ba Yowani?’
32 Ɔdɔ diyake te ako di zi bilaka lesi ele dë gbï.”
Lïjë ëdï kere di zi bilaka konzi naga nima römöyï lïjë pili omeri ŋgï rɔ
ma laka Yowani rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba.
33 Kina lïjë kileki dɔmo ŋgï zi Yësu te, “Dikali dë.”
Yësu iya zïnnï te, “Kina gbï ma minza miya ziye közï kakpa 'ba yë na
me mëdï mo'dɔ wa naga nime timo.”

12

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Ndɔbɔ
(MT 21:33-46; LK 20:9-19)

1 Kina Yësu koloma ŋgï rɔ tilende zïnnï rɔ dɔŋgala, bo iya te, “Bɔ mɔtɔ
ïdïyë mɔwɔ këdï ko'dɔ rɔ layi naga ŋgï rɔ nyaka, bo kigaga reki kuru dɔmo,
bo kole gö 'ba tuzï layi mo, bo kole kilaŋga 'ba toda mo. Kina bo ko'de bɔ
ndɔbɔ ŋgï ki'di yïmo bo këny kari dɔ gawo ma kɔwɔ.
2 Kina ɔdɔ kada 'ba tite'de mo kömö 'deni tine, na bo koja bɔ laja abo
mɔtɔ ŋgï kari 'dɔ ko'de ma 'ba bo.

3 Tine bɔ ndɔbɔ naga nima omba bɔ laja nima ŋgï koga kileki rɔ közï sari.
4 Bo oja bɔ laja mɔtɔ gbï kari. Kina bɔ ndɔbɔ naga nima komba ŋgï koga dɔmo ko'dɔ kënyë kɔmɔ.
5 Bo oja mɔtɔ gbï kari. A ma tine lïjë omba ŋgï kupö yaga. Kina lïjë koloma ŋgï nduwë rɔ to'dɔ bɔ laja ma konzi mɔtɔ ga nduwë tara, mɔtɔ ga lïjë omba rɔ tomba, mɔtɔ ga lïjë upö ŋgï yaga.
6 Rɔ ŋburuŋburu mo tine bɔtɔ mɔtɔ ari kinza kpe zi bo 'deni ŋge rɔ kole kɔtɔ abo ame bo kɔ'ɔ kulöwö ne, na bo koja ŋgï. Bo omeri, bo iya te, ‘Ame rɔ kole ma ne lïjë ëdï koro.’
7 Tine bɔ ndɔbɔ naga nima iya ŋgï rɔ gɔ rönnï te, ‘Bɔ këdï kari koloma rɔ bɔ dɔ nyaka nime kada mɔtɔ dï pötö 'bu bo mo tönë ne bo na me, ako dupöke bo yaga 'dɔ nyaka nime koloma ŋgï ŋburu rɔ eze.’
8 Kina lïjë kinda'ba bo ŋgï kupö bo ku'du töku mo yaga di mï nyaka nima.”
9 Ÿësu ileki kititi bilaka naga nima yayi ne kiya te, “Ma komerike 'beye, wa'di na ti bɔ dɔ nyaka nima kari ko'dɔ? Rɔ ma laka bo ti kari ŋgï kote dɔ bɔ ndɔbɔ naga nima pili yaga, bo ko'de rɔ bilaka ma löwö na kako to'dɔ ndɔbɔ yïmo.
10 Ïdëkïke dë su me tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, ‘Döku tönë bɔ ko'ba rö ni kilagi pa di rɔmo ne na kileki 'deni rɔ döku ma laka rɔ dɔ kiteli mï gbɔndɔ 'ba rö.’
11 Ame wa ko'dɔ 'ba ŋere Bɔko'ba na. Dotɔke ŋgï rɔ gɔze.”
12 Kina löbu 'ba Yudayi ni koloma ŋgï rɔ toma kɔri 'ba 'dɔ tupö bo timo. Römöyï lïjë ïyënï rönnï tëgë Ÿësu ëdï rɔ tiya dɔŋgala nima rönnï. Tine lïjë ere tïndï naga nima yayi ne. Kina lïjë kita'ba ŋgï yaga di ŋgila bo.
13 Kina lïjë kari koja Parosi mɔtɔ ga ŋgï ti bilaka mɔtɔ ga 'ba Erode ŋgï kako zi bo tokɔ kpa bo.
14 Lïjë ako kititi bo kiya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, dikali ŋgï nï lende 'bï ga na rɔ ma kodɔrɔ. Mï lende kiya 'bï zi bilaka ere bɔtɔ dë, lende 'bï ga pili rɔ ma koriya zi ma titi kpaki ti ma löbu mo ga. Kö'du 'ba Bɔko'ba na këddï kiyandi bilaka timo rɔ ma kodɔrɔ. Iya zize te, tara ne ëdï ŋgï rɔ ma laka mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'dɔ topi awada zi bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo? Ala tondo?”
15 Ÿësu ikali dɔŋgala 'bënnï nima 'deni mɔlo na bo kileki kiya zïnnï te, “Kpe, ëddï ko'bake ma gɔ wa'di? O'deke gïrïsï siliŋbi mo te dayi moŋgɔ te.”
16 Lïjë o'de zi bo na bo kititi lïjë iya te, “Kïnë yë ti möyï yë na me kugu rɔmo ne?”
Lïjë iya te, “Bɔ dɔliŋɔ 'ba Romo na.”
17 Bo iya zïnnï te, “Laka, wa ame rɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ ne opike zi bɔ dɔliŋɔ. Tine ame rɔ 'ba Bɔko'ba ne opike zi Bɔko'ba.” Kina lende abo kigayi lïjë ŋgï.

Lende 'Ba Tɔdɔ 'Ba Töku
(MT 22:23-33; LK 20:27-40)

18 Kina ya ma rɔ Sadoke ni lïjë ma komeri 'bënnï kiya te a mɔtɔ inza rɔ tɔdɔ 'ba töku di mï tölë naga kako ŋgï zi Ÿësu. Lïjë itïti bo iya te,
19 “Bɔ kɔmɔ kiyandi, Musa ugu iya te ɔdɔ löndö yï mɔtɔ kölë kola 'ja abo kinza ti kole, inda'ba közïmo 'dɔ köyöke bi dɔ löndö yï nima.
20 Tine ya mɔtɔ ga pa bine rɔ löndö kɔtɔ modɔmorïyö. Bɔ ma löbu mo ogbe 'ja kina kölë ŋgï kola kinza ti kole.

21 Kole ma mï rïyö mo inda'ba közïmo kina bo kölë ŋgï gbï kola nï kinza
ti kole. Bɔ ma rɔ mï mota mo inda'ba közïmo,
22 kina ŋgï gbï tara nduwë rɔ gönnï nima pili kpaki modɔmorïyö kinza
ma köyö kole. Rɔ ŋburuŋburu mo na 'ja mo tönë kari kölë ŋgï gbï.
23 Tine mï kada 'ba tɔdɔ 'ba töku di mï tölë ti lɔko këdï rɔ 'ja 'ba yë, ya
modɔmorïyö naga nima na ma 'deni pili rɔ më'dë nï?”
24 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Kpe, öluke lende 'deni ŋgï sowa. Buku
'ba Bɔko'ba ikalike dë. Ikalike a mɔtɔ rɔ tigɔ abo dë gbï yɔ.
25 Bilaka ame ga këdï kɔdɔ di mï tölë ne a mɔtɔ inza kpe zïnnï rɔ, rɔ
kogbe. Lïjë 'deni ŋgï kɔzɔ malayika 'ba mï dɔyayi 'ba mïtɔrɔ naga tara.
26 Kina ma gɔ lende 'ba tɔdɔ 'ba töku di mï tölë, kpe ïdëkïke dë su di
mï akugu 'ba Musa ma tönë pa'do köbö zi bo dɔ morogo Bɔko'ba kiya zi
bo te, ‘Ma na rɔ Bɔko'ba 'ba Abarayama, Bɔko'ba 'ba Yisika, Bɔko'ba 'ba
Yakoba.’
27 Ne kina me dikali ŋgï lïjë inza kpe rɔ töku, Bɔko'ba ïdïdï lïjë 'deni.
Kpe öluke lende 'deni sowa.”

Kö'du Ki'di Ma Rɔ Dɔ Kiteli
(MT 22:34-40; LK 10:25-28)

28 Bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ame këdï yayi rɔ tuwö kowasa 'bënnï nima ne,
ënyï ŋgï kako ŋgɔsi. Kina ɔdɔ bo koŋgɔ Yësu ŋgï kileki dɔ lende rɔ ma
kodɔrɔ zi ya naga nima kɔzɔ a nima tara tine, bo ënyï kititi Yësu iya te,
“Kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ma yala na kulöwö rɔ dɔ kiteli?”
29 Yësu ileki dɔmo te, “Kö'du ki'di ma kulöwö rɔ dɔ kiteli mo na tönë
kiya te, ‘Kpe Yisarele, uwöke. Ŋere Bɔko'ba ze na ŋge kɔtɔ rɔ Bɔko'ba.
30 Ziye tɔ'ɔ ŋere Bɔko'ba 'be ti dökï'dï ye pili ti dïdï ye pili ti meri 'ba
dɔye pili ti tigɔ 'be ga pili.’
31 Ma rɔ mï rïyö mo na me, ‘Ziye tɔ'ɔ lëpï ye ga gbï kɔzɔ ma kɔ'ɔke yida
rɔye ga tara.’ Kö'du ki'di mɔtɔ ma kulöwö rɔ dɔ kiteli di dɔ ame inza.”
32 Bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di nima ënyï kileki dɔmo ŋgï zi Yësu iya
te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ele sowa. Rɔ ma laka kɔzɔ a kiya 'bï, ŋere Bɔko'ba
ŋge kɔtɔ, Bɔko'ba 'beri mɔtɔ inza.
33 Kina gɔ ze bilaka lesi dɔ'ɔke Bɔko'ba ti dökï'dï ze pili, ti meri 'ba dɔze
pili, ti tigɔ 'ba mïze ga pili. Kina gɔ nï mɔtɔ kɔ'ɔ lëpï yï gbï kɔzɔ ma kɔ'ɔ
yida röyï tara. Kö'du ki'di rïyö naga nime na rɔ dɔ kiteli kebe tumu roma
ni pili zi Bɔko'ba.”
34 Yësu oŋgɔ dɔ lende kileki 'ba bɔ nima ŋgï ti lende kikali mo kulöwö.
Na bo kënyï kiya zi bɔ nima te, “Nï, inza kpe gba ŋbö rɔ ma kɔwɔ di rɔ
ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.” Di pötö lende nime bɔtɔ mɔtɔ ilaŋa rönï dë kpe
tititi Yësu.

Lende 'Ba Kurïsïtö
(MT 22:41-46; LK 20:41-44)

35 Kina ɔdɔ Yësu këdï 'deni rɔ tiyandi wa di mï reki 'ba rö löbu 'ba
Bɔko'ba tine, bo iya te, “Rɔ ma tondo mo ga na bɔ kɔmɔ kiyandi ni këdï
kiya te Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja ne di mï kupö Dawidi?
36 Dawidi na tönë kiya ti Nyï Kɔtɔ Laka teyi te, ‘Ŋere Bɔko'ba iya zi ŋere
ma te, “Oloma dɔ dörï ma bine ŋbö mi'di yi ka'da bɔ ya 'bï ga.”’
37 Dawidi mo na me kïdëkï bo 'deni rɔ ŋere. Ne rɔ ma tondo mo na 'dɔ
ŋere 'ba Dawidi mo tönë kileki 'böwu rɔ kole zi bo?”

38 Mï akiyandi abo zïnnï bo iya te, “Kpe i'dike kɔmɔye kandi laka di zi
bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni. Ako'dɔkɔ 'bënnï rɔ tiliŋgere ti bɔŋgɔ

kidakpa 'bënnï naga nima rönnï. Tumötö lïjë kɔzɔ bɔ rɔ koro naga tara di mï bi 'ba ndögö na lende mo kɔ'ɔ rönnï.
39 Akiteri 'bënnï rɔ kïtï ma löbu naga di mï rö 'ba mötu ti bi ma laka di mï ŋbele.
40 Lïjë bɔ këdï kodɔ gomɔ rɔ makuru'bë tote dɔ amo naga nima. Mötu ko'dɔ 'bënnï rɔ gögö tileme rönnï timo. Lïjë nime, kada mɔtɔ karama ma këdï kodɔ dönnï na rɔ dɔ kiteli.”

41 Yësu ari koloma ŋgɔsi ŋgila sandu 'ba tu'du kpa közï ki'di di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi. Tïndï këdï kɔlɔ rɔ tu'du kpa közï ki'di 'bënnï ga ne bo ëdï le rɔ toŋgɔ mo. Ma rɔ bɔ mɔri ma konzi ni ako ku'du yamo ŋgï ŋbaŋi.
42 Tine 'ja ma rɔ makuru'bë bɔ lisa mɔtɔ ako ku'du ma 'bënï rɔ taripa rïyö.
43 Bo ïdëkï bɔ kösö gɔ bo ga kako zi bo, na bo kiya zïnnï te, “Rɔ ma laka miya ziye, makuru'bë, 'ja bɔ lisa nime, lɔko na ku'du kpa közï ki'di kebe bilaka naga nime pili.
44 Römöyï lïjë ma laki naga nima onye ŋge mbowa di rɔ wa mbëmbë 'bënnï ga. Ne ma 'bënï inza tara, gɔ rɔmo na ma 'deni pili lɔko ku'du ne, mɔtɔ inza kpe.”

13

Loma Tï Bi Koda
(MT 24:1-14; LK 21:5-19)

1 Kina ɔdɔ Yësu ni këdï kɔdɔ 'deni yaga di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi tine, bɔ kösö gɔ bo ga ma kɔtɔ ako kiya zi bo te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, oŋgɔ te. Oŋgɔ döku naga nime ma kiyija ko'ba kele te.”
2 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Rö löbu naga nima këdï koŋgɔke ko'ba tara ne, kada mo ɔdɔ kömö 'deni dayi döku ma kɔtɔ mɔtɔ mo te inza kileke rɔ ma kudö'du dɔ lëpï nï. Bɔ ya ëdï kïtïŋï 'doyi bërï.”
3 Kina ɔdɔ bo kari koloma 'deni bërï dɔ döku 'ba Bilaya ame kuyï kömönï kari te dɔ rö löbu 'ba Bɔko'ba ne tine, na Pïtörö ni ti Yakoba ti Yowani ti Andareya kako rɔ dönnï kititi bo kiya te,
4 “Iya zize. Kada nima ti këdï nyanya ga? Kina akileme mo ame gɔ kinda timo kada mo ëdï 'deni ŋgɔsi na rɔ wa'di?”
5 Yësu oloma rɔ tiya mo zïnnï te, “I'dike kɔmɔye kandi laka kinza bɔtɔ mɔtɔ ku'bölu ye ra.
6 Ma konzi mɔtɔ ga ti kako ti möyï ma kiya te, ‘Ma na rɔ Kurïsïtö.’ Kina ti lïjë ku'bölu ma konzi ŋgï.
7 Tine ɔdɔ kuwöke birɔ ya di ŋgɔsi ti lëbï mo ma di bi kɔwɔ kinza kereke dë. Wa naga nima pili ëdï ko'dɔ rönnï tine ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ na dë gba.
8 Römöyï dɔyayi ti kënyï 'deni to'dɔ ya rɔ gɔ rönnï, kina dɔliŋɔ ti kënyï 'deni to'dɔ ya rɔ gɔ rönnï. Kïzïkïzï ti këdï 'deni mï gɔ bi ma konzi. Kina 'bö ni ti sëyï ti këdï 'deni. Wa naga nime pili te gba tisaki mo na kɔzɔ mï kɔ'ɔ 'ba löyö naga tara.
9 Ne kpe i'dike kɔmɔye kandi laka. Ti kinda'ba ye 'deni koto ye kɔmɔ kïtï 'ba burë. Ti komba ye 'deni di mï rö 'ba mötu. Kina ti lïjë koto ye 'deni ki'di ye kɔrɔke kɔmɔ ŋere ni ti bɔ dɔliŋɔ ni gɔ kö'du ma, todɔrɔ bïcï lende 'ba laja laka nime.
10 Tine dɔgba mo laja laka na ti kuwöwö rönï titi toko.

11 Kina ɔdɔ lïjë kinda'ba ye koto ye kɔmɔ kïtï 'ba burë, kinza ki'dike kɔmɔye kïlë'dï dë gɔ wa ma 'dɔ kari kiyake. Wa ame ki'di rönï ziye 'dɔ tiya mo mï kada nima ne na kiyake. Römöyï wa ame këdï kari kiyake ne ti këdï pili rɔ ma kako di zi Nyï Kɔtɔ Laka.
12 Bilaka ti ki'di löndö nnï ga 'deni tupö mo yaga. Kina ti 'bu ni ko'dɔ 'deni gbï tara zi kole 'bënnï ga. Kina ti kole kebe kuyï kpënnï 'deni gbï rɔ ma köyö lïjë ga tupö mo yaga.
13 Laki pili ti ko'ji ye gɔ lende ma. Tine bɔ ame ki'di mï bo këddï teyi ŋbö kömö mï kada 'ba tote mo ti kɔmɔ ŋgï di mï tölë.”

Kuruku Kënyë
(MT 24:15-28; LK 21:20-24)

14 “Kina ɔdɔ kiya te koŋgɔke kuruku kënyë tönë kɔdɔ 'deni mï gɔ bi ame mɔlo kinza rɔ bi abo ne tine, (ame ugu zi bɔ kïdëkï mo ga 'dɔ kikali) i'dike lïjë ame ga mï Yudayi ne kiriŋa ti kusu dönnï mï döku.
15 Kinza bɔ ame këdï yaga tindawo rɔ bo ne kïlëyï dɔ bo dë kpe kɔdɔ titi rö togba abo ga.
16 Kinza bɔ ame këdï 'deni mï nyaka ne kileki dë kpe kari liŋɔ togba bɔŋgɔ abo.
17 Mï kada mo nima gomɔ 'ba 'ja ame ga rɔ ma kɔmɔ ti ma këdï ti kole dɔ közïnnï naga na ti kënyë ma 'bënnï ŋgï kulöwö.
18 Umötuke zi Bɔko'ba kinza bo ki'di ko'dɔ rönï dë mï kada 'ba bi këyï ame rɔ alïrï ne.
19 Römöyï gomɔ 'ba mï kada nima ti kënyë 'bënï 'deni ŋgï rɔ dɔ kiteli kebe gomɔ mɔtɔ ga ame pele këdï ko'dɔ rönnï mï dɔliŋɔ nime bine mɔlo kako di bi tisaki mo ŋbö kömö mï kada nime tɔne. Kina gomɔ mɔtɔ ma 'dɔ këdï kɔzɔ ame te inza kpe nati.
20 Tine Bɔko'ba ileki gɔ kada mo 'deni ŋge mbowa. Ma kiya te kinza tara dëne bɔtɔ mɔtɔ inza kɔmɔ. Bo ileki gɔ kada mo ŋge 'deni mbowa tara gɔ kö'du 'ba bilaka abo ga ame bo koweli 'deni ne.
21 Kina ɔdɔ kiya te bɔtɔ mɔtɔ kako kiya pele ziye te, ‘Oŋgɔ te, Kurïsïtö na me bine,’ ala ‘Kina ma 'dë,’ kinza ki'dike dɔye dë gɔmo.
22 Römöyï ya mɔtɔ ga ma kidewo rönnï tëgë lïjë rɔ Kurïsïtö ti bɔ kumë lende ma dɔ kïndëndë mɔtɔ ga ti kɔdɔ 'deni. Kina ti lïjë ko'dɔ gɔ kotɔ ma kinza kiya naga ŋgï tiyɔzɔ tu'bölu ame ga pele Bɔko'ba koweli 'deni ne timo.
23 Kpe, i'dike kɔmɔye kandi laka. Wa pili na me ga mïyëtï gɔmo 'deni mɔlo ndö te ziye.”

24 “Di pötö kada 'ba gomɔ naga nima, kïnë kada ti kuyï rönï 'deni ŋgï yaga rɔ ma kölu, kina nyepe gbï inza kaŋmi kpe.
25 Kina ti kiyaya këlu ni 'deni kilayi kako bërï di mïtɔrɔ.
26 Kina ti kole 'ba bilaka lesi ti kɔdɔ ŋgï tako ti pɔli mï tigɔ 'ba löbu dɔ kiteli abo.
27 Kina ti bo koja malayika ŋgï kari mï dɔ kumu sowɔ 'ba dɔliŋɔ nime tutö'du bilaka ame ga pili rɔ 'ba Bɔko'ba ne. Kina ti lïjë kutö'du ŋgï yaga 'doyi di mï dɔliŋɔ nime.
28 I'dike ŋgërï këlu kiyandi ye. Ɔdɔ koŋgɔ rɔ dɔŋgila mo ga këdï köyö solɔrɔ 'deni, mbili mo këdï kunzï nima ikali ŋgï kpa dökïkërï ɔwɔ dë kpe.
29 Kina gbï tara ɔdɔ koŋgɔke wa naga nime 'deni këdï ko'dɔ rönnï nima, ziye tikali mo ŋgï kada 'ba tako 'ba kole 'ba bilaka lesi ɔwɔ dë kpe.
30 Omerike lende nime laka. Wa naga nime ti ko'dɔ rönnï kota bilaka ma le'jete naga nime mɔtɔ ga kölë dë gba.

31 Mïtɔrɔ ni ti dɔliŋɔ ti kiteli 'deni. Tine lende ma inza kiteli du ma kɔtɔ te.
32 Tako 'ba kada mo nima bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ikali dë. Pele rɔ malayika 'ba mï dɔyayi 'ba mïtɔrɔ ikali dë. Kina kole 'ba Bɔko'ba pele ikali dë gbï. Bo Bɔko'ba 'bu na ŋge kikali abo.
33 Kina i'dike kɔmɔye kandi laka kolomake ti bi koda römöyï kada mo ikalike dë.
34 Ti këdï kɔzɔ lende 'ba bɔ mɔtɔ ame kënyï ŋgï kari dɔ ŋba ne tara. Mï tari abo bo ose gɔ liŋɔ zi bɔ laja abo ga. Bo oza ndɔbɔ pili rɔ kɔtɔkɔtɔ zïnnï to'dɔ mo, bo ki'di bɔ ma 'dɔ koda gɔ bi ŋgï toda bi laka di rɔ liŋɔ.
35 Kina ti, odake bi laka römöyï kada 'ba tako abo 'ba ŋere 'be ikalike dë. Ɔdɔ ti bo kömö mï dɔkɔpiyari ala mï zana korɔndɔ, ala mï kano bi, ala rɔ mï dɔŋbɔ, kpe ikalike dë.
36 Odake bi laka kinza bo kako kömö ra ŋgï tugu'du kota ye këddïke bi tö'dö.
37 Tine a ma mose ziye pili na me, olomake ti bi koda.”

14

'Ja Mɔtɔ Inzanza 'Bu Dɔ Yësu
(MT 26:1-16; LK 22:1-6; YN 11:45–12:8)

1 Ame tine kada 'ba karama 'ba Pasaka mo tönë ola tö'dö mo 'deni ŋge dɔ rïyö nati. Karama 'ba tonyo maŋgolɔ'bɔ kinza laŋga gɔmo mo tönë. Tine bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ëdï rɔ toma kɔri 'ba 'dɔ tinda'ba Yësu ŋgï liwo kupö yaga.
2 Römöyï lïjë omeri iya te, “Do'dɔke dë mï kada 'ba karama kinza tïndï kënyï ra ko'dɔ ayayi.”
3 Kina ɔdɔ bo këdï 'deni Betaniya liŋɔ 'ba bɔ mɔtɔ kïdëkï rɔ Simona Bɔ Mönyu tine, lïjë këdï 'deni kpa akonyo na 'ja mɔtɔ kako ŋgï ti kizaza ma kele 'ba 'bu kato ndögö kitigɔ kulöwö naga. Lɔko itikɔ kpamo ŋgï yaga lɔko koloma rɔ tinzanza mo dɔ Yësu.
4 Tine ënyë ŋgï mï ya mɔtɔ ga yayi kebe tomeri mo te, “Lɔko ëdï kirasi 'bu nima gɔ wa'di?
5 Ma lɔko këdï kugö ra mökö o'ja dëne ëdï ko'de yamo ŋbö kuluku modɔɔkɔtɔ gbï ti dɔmo teyi 'di gɔ lɔko kokɔnyi bɔ lisa ni timo.” Kina lïjë koloma ŋgï rɔ togba dökï'dï 'ja nima timo.
6 Kina Yësu kileki zïnnï te, “Kpe, ëddï kogbake dökï'dï 'ja nima gɔ wa'di? Olake nï. A ma laka kulöwö na me lɔko ko'dɔ 'deni zö.
7 Bɔ lisa ni ëdï koloma nduwë tiye bine, ɔdɔ ko'dɔkɔke ti ko'dɔke lende laka 'deni ŋgï zïnnï. Ne ma 'bama minza mö'bö tiye bine.
8 Wa ame ŋgï lɔko kɔ'bɔ to'dɔ mo ne na ma lɔko ko'dɔ 'deni zö. Lɔko ileŋo yida rɔma 'deni mɔlo ndö koda dɔ tusu ma.
9 Ne rɔ ma laka miya ziye, wa nime lɔko ko'dɔ ne ti kïyëlë rönï 'deni ŋgï kote mï gɔ bi ame ga pili laja laka ma nime këdï kuwöwö rönï teyi ne tomeri gönï timo.”
10 Kina Yuda Isikarita ma kɔtɔ di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö mo naga nima ne kënyï ŋgï kari zi bɔ dɔ bɔ akumu ni tususu Yësu zïnnï.
11 Kina ɔdɔ lïjë kuwö lende ma bo kiya zïnnï tara tine na mïnnï koŋmi ŋgï lïjë kose 'dɔ topi yamo zi bo. Kina Yuda koloma ŋgï nati rɔ toma kɔri ma laka ame gɔ bo ki'di közï Yësu timo zïnnï ne.

Yësu O'dɔ Karama Ti Bɔ Kösö Gɔ Bo Ga
(MT 26:17-19; LK 22:7-14)

12 Mï kada ma dɔndende 'ba karama ma këdï konyo maŋgolɔ'bɔ mo
kinza laŋga gɔmo nima tine, mï kada ame 'deni rɔ 'ba tumu kamölö mo
ne, na bɔ kösö gɔ bo ga kako kititi bo, iya te, “O'dɔkɔ gɔ dari dileŋo gɔ bi
'ba tonyo karama zïyï yala?”
13 Kina bo koja ya ma rïyö di mï löŋgö lïjë ŋgï kari ti ndose nime, bo iya
te, “Arike mï gawo yayi, di bi tömö 'be dɔye ti kondɔsɔ ti bɔ mɔtɔ ti kete
mini dönï. Ozike gɔ bo.
14 Liŋɔ ame bo kɔdɔ teyi ne ari kiyake zi bɔ dɔ liŋɔ mo te, ‘Bɔ kɔmɔ
kiyandï iya te, “Rö ma yala na 'dɔ dako donyo karama 'ba Pasaka nime
yïmo ti bɔ kösö gɔma ga?” ’
15 Kina ti bo kileme rö tɔrɔ löbu ŋgï ziye ti jama mo ga kiyija 'deni ndö
ziye kina gɔ kileŋoke gɔ bi zize yayi.”
16 Kina bɔ kösö gɔ bo naga nima kari ŋgï mï gawo yayi ko'ja wa pili ŋgï
kɔzɔ ma bo kose zïnnï. Kina lïjë kileŋo bi 'ba tonyo karama ŋgï zïnnï yayi.

Akonyo 'Ba Ŋere
(MT 26:20-29; LK 22:14-20; YN 13:21-30; 1KT 11:23-25)

17 Mï dɔkɔpiyari 'deni na Yësu ni ti bɔ kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmorïyö
kako ŋgï yayi.
18 Kina ɔdɔ lïjë këdï 'deni kpa akonyo tine, bo iya zïnnï te, “Rɔ ma laka
mëdï miya ziye, bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ye nima bina na këdï kari
kususu ma. Bɔ ma kɔtɔ ame ŋgï këdï konyo wa bi kɔtɔ tö ne.”
19 Kina lïjë ŋgï rɔ meri lïjë kebe rɔ tititi bo pili rɔ gönnï nima kiya te,
“Ma mo na dë ŋgï ɔtɔ ya?”
20 Bo ileki dɔmo te, “Bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ŋgï di mï löŋgö ye kpe ma 'butë
dɔmorïyö naga nime. Bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ame ŋgï këdï kusu közïnï mï lebe
kɔtɔ tö ne.
21 Kole 'ba bilaka lesi ëdï kölë ŋgï kɔzɔ lende ma tönë kugu mï buku 'ba
Bɔko'ba gɔ kö'du abo ne tara. Tine bu'bu zi bɔ ma kususu bo nima. Ma
laka mo dëne 'dɔ köyö bo dë ka ndeŋi.”
22 Kina ɔdɔ lïjë këdï 'deni kpa akonyo yayi tine, na Yësu kogba
maŋgolɔ'bɔ ŋgï bo kileki yëë'dï mo zi Bɔko'ba bo konye yïmo ki'di zi bɔ
kösö gɔ bo ga. Bo iya te, “Me, ogba konyo. Ame na rɔ yida rɔma.”
23 Kina bo kogba kösu gbï kileki yëë'dï mo bo ki'di ŋgï zïnnï lïjë pili kuwë
di yïmo.
24 Bo ileki kiya zïnnï te, “Ame na rɔ roma ma ame kulöwu 'deni gɔ ma
konzi, lömu 'ba Bɔko'ba kɔrɔ 'deni dɔmo ne.
25 Rɔ ma laka miya ziye akuwë nime minza muwë kpe titi tine 'jaa ŋbö
rɔ ma la'ja di mï ŋere lobu 'ba Bɔko'ba.”

Yësu Iya Kpa Koga 'Ba Pïtörö
(MT 26:30-35; LK 22:31-34; YN 13:36-38)

26 Kina ɔdɔ lïjë koba ŋgala 'deni tine na lïjë kari ŋgï dɔ döku 'ba Bilaya.
27 Yësu iya zïnnï te, “Kpe pili ti kiriŋake 'deni ŋgï kolake ma. Römöyï
buku 'ba Bɔko'ba iya 'deni tönë mɔlo bine te, ‘Ti mupö bɔ koda kamölö
mo yaga kina ti kamölö kita'ba ŋgï.’
28 Tine ɔdɔ mɔdɔ 'deni yaga di mï tölë mëdï mari nduwë tötï dɔgba
kɔmɔye mï Galilaya.”
29 Pïtörö iya te, “Ɔdɔ kiya te ya ma laki kiriŋa pele pili, ma 'bama minza
mola göyï.”
30 Yësu ileki zi bo iya te, “Rɔ ma laka mëdï miya zïyï, nï mï korɔndɔ
nime tɔne, gba kota gɔŋgɔ kidapa dë mï rïyö ëddï koga kpëyï gɔma mï
mota kiya te ikali ma dë.”

31 Pïtörö ileki gɔmo kiya rɔ ma kitigɔ te, “Ɔdɔ këdï pele rɔ tölë ti mölë kɔtɔ tïyï. Minza moga kpama göyï.” Kina lïjë kiya ŋgï pili kɔzɔ a nima tara.

Ïësu Ititi Bɔko'ba Gɔ Gomɔ Ma Këdï Kömö Zi Bo (MT 26:36-46; LK 22:39-46)

32 Kina lïjë kako ŋgï kömö gɔ bi mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Getesemane. Ïësu iya zi bɔ kösö gɔ bo ga te, “Kpe, olomake tötï bine mëdï mari to'dɔ mötu.”
33 Bo ogba Pïtörö ni ti Yakoba ti Yowani kari ti bo. Meri oso ŋgï mï bo kumïkï bo.
34 Kina bo kiya zïnnï te, “Meri oso 'deni ŋgï lɔ mï dökï'dï ma kɔzɔ ëdï ko'dɔ 'deni ŋgï tupö ma yaga. Olomake tötï mbowa bine rɔ ma koŋgɔ bi ti bi koda.”
35 Bo ari mbowa dɔgba na bo kolɔdɔ ŋgï bërï tumötu, dëne 'dɔ kiyese gomɔ nima ra yaga di zi bo.
36 Bo umötu kiya te, “Baba, 'bu ma, nï na kɔ'bɔ wa pili. Kösu nima ogba yaga di kɔmɔ ma. Tine i'di ko'dɔ rönï gɔ ako'dɔkɔ 'bï, kinza gɔ ako'dɔkɔ ma.”
37 Bo ileki kako ko'ja bɔ kösö gɔ bo ga ma mota mo tönë ga kö'dö 'deni. Bo iya zi Pïtörö te, “Simona, ëddï bi tö'dö? Ɔ'bɔ dë toda bï pele ŋge saa kɔtɔ?
38 Olomake ti bi koda ti mötu ko'dɔ kinza koto ye ra mï akiyɔzɔ. Rɔ ma laka mï o'dɔkɔ ŋgï tine yida rɔ tigɔ mo inza.”
39 Kina bo kileki ŋgï kari 'böwu gbï tumötu gɔ lende kɔtɔkɔtɔ naga nima.
40 Bo ileki kako ko'ja lïjë kö'dö 'deni gbï römöyï lïjë ëdï 'deni ŋgï kinano. Kina ŋgï lïjë ikali dë kpe tileki dɔ lende zi bo.
41 Mï mota mo tine na bo kako kiya zïnnï te, “Kpe, ëddïke e'be gba bi tö'dö tindawo rɔye? Ɔ'bɔ 'deni, kada mo ömö 'deni. Ususu kole 'ba bilaka lesi 'deni ki'di közï bɔ lende këny ë ni.
42 Ënyïke, darike. Oŋgɔke bɔ kususu ma mo tönë ömö 'deni ŋgɔsi.”

Tinda'ba Ïësu (MT 26:47-56; LK 22:47-53; YN 18:3-12)

43 Gba kota Ïësu këdï kilende te yɔ na Yuda kömö ŋgï. Bo rɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö naga nima. Bo ako ti bilaka rɔ ma konzi gɔ bo, ya mɔtɔ ga ti mbele, mɔtɔ ga ti mɔbɔ. Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti löbu 'ba bilaka ni na koja lïjë.
44 Bɔ susu mo nima iya dɔŋgala 'ba tinda'ba Ïësu timo 'deni mɔlo zïnnï te, “Bɔ ame ɔdɔ koŋgɔke mari mome mbili mo nima bo na. Kina 'dɔ kinda'bake bo ŋgï karike ti bo yaga.”
45 Kina ɔdɔ bo kömö tïnnï yɔ na bo kilapo Ïësu ŋgï, bo kiya te, “Ŋere ma.” Kina bo kome mbili Ïësu ŋgï.
46 Kina bilaka abo naga nima kolɔdɔ ŋgï dɔ Ïësu kinda'ba ŋgï.
47 Tine bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ya ama ga ti Ïësu yayi ne otɔ mbele abo ŋgï koga dɔ bɔ laja mɔtɔ 'ba bɔ dɔ bɔ akumu timo koke mbili mo ŋgi'bɔ yaga.
48 Ïësu iya zïnnï te, “Kpe, gɔ wa'di na kakoke tinda'ba ma kɔzɔ tinda'ba bɔ 'bögö tara gɔmo, ti mbele ni ti mɔbɔ?
49 Rɔ kɔmɔ kada löbu nime pili mëdï moloma tiye mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi tiyandi kɔmɔ bilaka ne, inda'bake ma dë mɔlo di yayi gɔ wa'di? Ne o'dɔ rönï 'deni 'dɔ këdï kɔzɔ ma tönë kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara.”
50 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kita'ba ŋgï pili di rɔ bo kiriŋa ga ë'bënnï.

51 Bɔ mɔtɔ gba rɔ yɔbi ti bɔŋgɔ kiŋaki rɔ bo na ŋge kösö gɔ Yësu yayi. Lïjë o'dɔkɔ tinda'ba bo,
52 na bo kolɔ rɔ bo ŋgï kiriŋa rɔ gɔ ŋbululu kola bɔŋgɔ nima zïnnï yayi.

Oto Yësu Liŋɔ 'Ba Kayapa
(MT 26:57-68; LK 22:54-55; YN 18:13-14)

53 Kina koto Yësu ŋgï kari liŋɔ 'ba bɔ dɔ bɔ akumu. Na löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni kotɔtɔ rönnï ŋgï yayi.
54 Tine Pïtörö ozi 'deni rɔ ma kɔwɔ nduwë ŋbö kari kɔdɔ gönnï liŋɔ 'ba bɔ dɔ bɔ akumu nima yayi. Bo ari koloma 'deni këdï rɔ tubï rɔ bo kɔmɔ pa'do ŋgila bɔ kanya mo naga nima yayi.
55 Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti dɔ tumu 'bënnï nima pili oloma ga ŋgï rɔ toma kɔri 'ba wa ame gɔ kodɔrɔ bïcï lende timo rɔ Yësu gɔ kupö bo yaga gɔmo ne. Tine lïjë o'ja lende ɔtɔ dë di rɔ bo.
56 Ya ma konzi mɔtɔ ga ako pele ti susu bëtï mɔtɔ ga, tine lende 'bënnï pili oriya dë.
57 Kina ya mɔtɔ ga kënyï tɔrɔ tususu bo rɔ bëtï kiya te,
58 “Duwö bo koloma rɔ tiya mo te, ‘Rö löbu 'ba Bɔko'ba nime rɔ ako'ba 'ba bilaka lesi ne ti mitikɔ yaga. Kina mï tö'dö dɔ mota ti mo'ba ŋgï kileki gɔ bi mo rɔ ame közï bilaka lesi na dë ko'dɔ.’ ”
59 Pele tara susu 'bënnï naga nima oriya dë.
60 Kina bɔ dɔ bɔ akumu mo nima kënyï ŋgï tɔrɔ mï löŋgö lïjë yayi, bo ititi Yësu kiya te, “Nï inza ti lende mɔtɔ tileki mo gɔ susu nime këdï ko'dɔ kulöwö röyï ne?”
61 Tine Yësu udumö ŋgï le kileki dɔ lende nima dë. Bɔ dɔ bɔ akumu nima ileki kititi bo 'böwu te, “Nï na rɔ Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba bɔ yëyï mo tönë ne?”
62 Yësu ileki dɔmo te, “Ma na. Kina ti kari ko'jake kole 'ba bilaka lesi 'deni koloma dɔ dörï Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli. Ti ko'jake 'deni ma bo këdï kako bërï ti pɔli di mïtɔrɔ.”
63 Kina bɔ dɔ bɔ akumu nima kirica bɔŋgɔ ŋgï yaga di rönï, kiya te, “Kpërï wa'di mɔtɔ na 'dɔ koma kpe 'böwu di kpa bilaka mɔtɔ todɔrɔ bïcï lende timo rɔ bo?
64 Kpe pili uwöke lende dölï abo nima 'deni. Meri 'be tondo?” Kina lïjë pili kodɔ karama ŋgï dɔ Yësu gɔ kupö yaga.
65 Kina ya mɔtɔ mo ga kebe ŋgï toto'bi woro rɔ Yësu, lïjë kudödu kɔmɔ bo teyi, lïjë komba bo, kititi kiya te, “Umë zize te, yë na komba yi?” Kina bɔ kanya mo ga kogba bo ŋgï koloma rɔ tokɔsɔ bo.

Kpa Koga 'Ba Pïtörö
(MT 26:69-75; LK 22:56-62; YN 18:15-18)

66 Pïtörö ëdï gba mï liŋɔ nima yayi. Nyiti bɔ laja 'ba bɔ dɔ bɔ akumu mo nima ako ko'ja Pïtörö këdï rɔ tubï rɔ bo yayi.
67 Lɔko oŋgɔ dɔ Pïtörö, na lɔko kiya te, “O'ja kɔzɔ nï nime gbï rɔ bɔ kösö gɔ Yësu 'ba Nazareta nime 'di?”
68 Pïtörö andi gɔmo kiya te, “Lende 'bï tɔ nima këddï kiya ne mikali dë.” Na bo kënyï ŋgï kari yaga kpa reki.
69 Nyiti mo tönë ako ko'ja bo kina lɔko kebe gbï rɔ tiya mo zi bɔ kanya ma këdï kɔrɔ yayi nima te, “Bɔ nime bo gbï rɔ ma kɔtɔ 'bënnï mɔtɔ.”
70 Kina Pïtörö kandi ŋgï gbï gɔmo. Mbowa 'böwu ya ma këdï kɔrɔ yayi mo nima, iya te, “Rɔ ma laka nï gbï rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ 'bënnï römöyï nï di Galilaya.”

71 Kina Pïtörö kënyï ŋgï kulömu rɔ bo, kileki kiya te, “Ece mïtɔrɔ ne,
bɔtɔ 'bï tɔ nima këddï kiya lende mo ne mikali dë.”
72 Kina gɔŋgɔ kidapa ŋgï rɔ mï rïyö mo nati. Kina Pïtörö komeri gɔ
lende kiya 'ba Yësu tönë ŋgï. Ame bo kiya te, “Gba kota gɔŋgɔ kidapa dë
mï rïyö ti koga kpëyï gɔma mï mota.” Kina Pïtörö koga monɔ ŋgï bërï.

15

Yësu Ɔrɔ Kɔmɔ Pilato
(MT 27:1-2; LK 23:1-5; YN 18:28-38)

1 Mɔlo mï dɔŋbɔ mo nima na löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka
ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti tumu 'bënnï nima pili kotɔtɔ ga
rönnï ŋgï yayi tudödu ndï lende bi kɔtɔ. Kina lïjë ki'di kudödu Yësu ŋgï
kogba koto zi Pilato turu bɔ dɔliŋɔ.
2 Pilato ititi iya te, “Nï na rɔ ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi nime ne?”
Tine Yësu ileki dɔmo te, “Nï na kiya ë'bï tara.”
3 Kina bɔ dɔ bɔ akumu ni kako ŋgï koloma rɔ tususu Yësu gɔ lende ma
konzi.
4 Pilato ënyï 'böwu kititi bo, iya te, “Inza ti lende mɔtɔ tileki mo? Oŋgɔ
susu 'ba röyï ma konya te.”
5 Tine Yësu udumö ŋgï kileki dɔmo dë. Kina lende mo kigayi Pilato ŋgï.

6 Mï kada 'ba karama 'ba Pasaka 'bënnï nima nduwë rɔ kɔmɔ kɔɔ Pilato
oloma nduwë rɔ toja bilaka yaga kɔtɔ di mï maboso rɔ ame lïjë kiteri 'dɔ
bo kope ne.
7 Mï kada nima bɔ mɔtɔ rɔ Baraba ëdï mï maboso yayi. Lïjë na koboso
gɔ to'dɔ ayayi tupö bilaka.
8 Kina ɔdɔ tïndï kako 'deni kititi Pilato tope bɔ mɔtɔ zïnnï di mï maboso
tara
9 bo ititi lïjë iya te, “Ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi nime na ko'dɔkɔke gɔ
mope ziye?”
10 Pilato ikali rɔ ma laka bɔ dɔ bɔ akumu ni i'di Yësu zi bo tupö mo yaga
römöyï mïnnï ombi rɔ Yësu.
11 Tine bɔ dɔ bɔ akumu ni ososo kpa ya ma konzi 'deni 'dɔ kititi Baraba
na gɔ kope yaga di mï maboso zïnnï.
12 Pilato ileki 'böwu kititi tïndï naga nima te, “Wa'di na ko'dɔkɔke gɔ
mo'dɔ zi bɔ ame kïdëkï rɔ ŋere bɔ dɔ liŋɔ 'ba Yudayi ne?”
13 Kina lïjë pili kulörï ŋgï timo rɔ ma kembe kiya te, “Utötï bo yaga.”
14 Pilato iya te, “Gɔ wa'di? Lende kënyë wa'di na bo kirasi?”
Tine lïjë ulörï ŋgï kozɔ timo rɔ ma kembe kiya te, “Utötï bo yaga.”
15 Pilato o'dɔkɔ 'dɔ mïnnï koŋmi rɔ bo, na bo kope Baraba ŋgï yaga zïnnï
di mï maboso. Kina bo ki'di bɔ kanya ŋgï komba Yësu gɔ lïjë kari ti kutötï
bo.

Tögö Yësu
(MT 27:27-31; YN 19:2-3)

16 Bɔ kanya naga nima ogba Yësu ŋgï kari timo mï liŋɔ 'ba turu bɔ dɔliŋɔ
nima yayi. Kina lïjë kïdëkï dɔtumu 'ba bɔ kanya 'bënnï nima ŋgï pili kako.
17 Lïjë ogba bɔŋgɔ kasi kolɔ rɔ bo, lïjë ko'dɔ kono ŋgï kɔzɔ a 'ba dɔ ŋere
tara kutu'bö dɔ bo.
18 Kina lïjë koloma ŋgï nati tumötö bo kiya te, “Mötö zïyï ŋere bɔ dɔliŋɔ
'ba Yudayi.”

19 Lïjë omba dɔ bo ŋgï ti kolɔkɔ lïjë koto'bi woro rɔ bo. Lïjë olɔdɔ bërï kɔmɔ bo tïlëlu bo rɔ laŋa.
20 Kina ɔdɔ lïjë kote tögö bo 'deni rɔ laŋa tara tine, na lïjë kolɔ bɔŋgɔ kasi nima ŋgï yaga di rɔ bo, kolɔ ma 'ba bo ma mɔlo mo kileki rɔ bo. Kina lïjë kogba bo ŋgï tari ti bo tutötï bo.

21 Di gɔ kɔri yayi na dönnï kondɔsɔ ŋgï ti bɔ mɔtɔ möyï mo rɔ Simona di Kurënë, këdï kako abo mï gawo di mï nyaka. Kina lïjë ki'di bo ŋgï tombi ŋgërï 'ba tutötï Yësu. Bo na rɔ 'bu 'ba Alesandoro ni ti Rupusa.
22 Kina lïjë kari ŋgï ti Yësu kömö timo gɔ bi kïdëkï rɔ Gɔlɔgɔta mo tönë ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Kulöŋbö dɔ” ne.
23 Lïjë ogba layi kudölö yïmo ti wɔwɔ mɔtɔ kïdëkï rɔ murï ki'di kpa bo tuwë mo, tine bo uwë dë.
24 Kina lïjë kutötï bo ŋgï lïjë koza bɔŋgɔ abo ga rɔ gɔ rönnï. Lïjë oloma ŋgï rɔ tu'du mo ti bödö gɔ kikali ɔdɔ yë na ti kïdïlï ama ya.
25 Ote tutötï bo ko'ja ndï kada kömö 'deni modɔmosowɔ.
26 Ugu susu 'ba rɔ bo ki'di tɔrɔ yayi kɔzɔ a nime te, “Ŋere Bɔ Dɔliŋɔ 'Ba Yudayi.”
27-28 Utötï bɔ akolɔ mɔtɔ ga gbï rïyö 'do ŋgila bo yayi. Kɔtɔ dɔ dörï bo tine ma kɔtɔ dɔ gali bo.
29 Bilaka ame ga pili këdï kudö kebe yayi ne ombamba dɔ zi bo kose dɔ bo kiya te, “Nï bɔ kïteri titikɔ rö löbu 'ba Bɔko'ba gɔ kubö kileki gɔ bi mo mï tö'dö dɔ mota tönë, nï na?
30 Ee, olɔ röyï këkï bërï di dɔ ŋgërï nima te.”
31 Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni oloma gbï rɔ tose dɔ bo, kiya te, “Bo ɔmɔ ya ma laki di mï tölë tine bo ikali dë tɔmɔ rɔ bo.
32 I'dike Kurïsïtö ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi këkï ti bërï gïrï nime di dɔ ŋgërï nima, do'ja ti kɔmɔze gɔ di'di dɔze ti nati gɔ lendë abo.” Ya ma kutötï ŋgila bo yayi naga nima ebe gbï kiti'ja bo.

Tölë 'Ba Yësu
(MT 27:45-56; LK 23:44-49; YN 19:28-30)

33 Mï zana kada kodɔrɔ 'deni tine na mandölu kutu'bö gɔ bi ŋgï ŋbö kömö kɔzɔ saa mota tara.
34 Kina ɔdɔ ndï kada kömö 'deni mota tine na Yësu kapi ŋgï rɔ ma kembe, tëgë, “Eloyi, Eloyi, lama sabakatani.” Ame 'jɔ 'ba lendë mo tëgë, “Bɔko'ba ma, Bɔko'ba ma, ola ma 'deni ŋgï gɔ wa'di ga?”
35 Ya ma këdï kɔrɔ yayi mo naga nima uwö, lïjë iya te, “Bo ëdï kïdëkï Eliya.”
36 Kina bɔ mɔtɔ kiriŋa ŋgï kogba lipɔ kusu mï layi ko'ba'ba, kiraki dɔ kolɔkɔ ki'di kpa bo tuwë mo, kiya te, “Ti doŋgɔke ɔdɔ Eliya ti kako kombi bo bërï di bina ya?”
37 Yësu api ŋgï rɔ ma kembe, kina bo kulöku ŋgï.
38 Kina bɔŋgɔ ma koke mï rö löbu 'ba Bɔko'ba timo tönë kotopa ŋgï di tɔrɔ ŋbö kömö bërï.
39 Kina ɔdɔ bɔ dɔ bɔ kanya ma këdï kɔrɔ yayi mo nima koŋgɔ tulöku 'ba Yësu ŋgï tara tine, bo iya te, “Rɔ ma laka bɔ nime ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”
40 'Ja mɔtɔ ga ëdï gbï kɔrɔ rɔ ma kɔwɔ mbowa yayi këdï rɔ toŋgɔ mo. 'Ja mɔtɔ mo ga lïjë na rɔ Mariya Magadala ni ti Salome ti Mariya ma 'ba Yakoba ma titi ni ti Yose.
41 Lïjë ma tönë ga kösö gɔ bo di Galilaya koloma rɔ toja laja zi bo ne. 'Ja ma konzi mɔtɔ ga ame kako ti bo Yerosalema ne ëdï gbï yayi.

Tusu Yësu
(MT 27:57-61; LK 23:50-56; YN 19:38-42)

42 Mï dɔkɔpiyari mo nima ame kina rɔ kada 'ba rɔ kileŋo koda kada 'ba rɔ kindawo ne,
43 Yesepa di Arimataya turu ma löbu mɔtɔ, ame bo këdï gbï ti kɔmɔ ki'di gɔ ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ne, bo ënyï ŋgï ti mï këddï kari zi Pilato kititi 'dɔ kodɔ kpa töku Yësu zi bo tari tusu mo.
44 Tine ɔdɔ Pilato kuwö kiya te Yësu ölë 'deni ŋgï welo tara tine, lende mo igayi bo ŋgï. Kina bo kïdëkï bɔ dɔ bɔ kanya mo nima kititi, ma Yësu kölë 'deni ŋgï rɔ ma laka.
45 Kina ɔdɔ bo kuwö 'deni di zi bɔ dɔ bɔ kanya nima, Yësu kölë 'deni kina bo kodɔ kpa töku mo ŋgï zi Yesepa 'dɔ kombi kari kusu.
46 Yesepa ari ŋgï kugö bɔŋgɔ kaŋmi. Kina bo kombi töku Yësu ŋgï bërï di dɔ ŋgërï ko'ba mï bɔŋgɔ kaŋmi nima kolo yïmo, bo kari kusu mï tï'börö ame koga 'deni yɔki döku yayi tusu töku teyi ne. Kina bo kululu döku mo ŋgï ki'di kpamo.
47 Tine Mariya Magadala ni ti Mariya ma 'ba Yose ni lïjë o'ja gɔ bi nima kusu Yësu teyi ne 'deni.

16

Tɔdɔ 'Ba Yësu Di Mï Tölë
(MT 28:1-8; LK 24:1-12; YN 20:1-10)

1 Di pötö kada 'ba rɔ kindawo nima, na Mariya Magadala ni ti Salome ti Mariya ma 'ba Yakoba ni kugö akato kele ŋgï tari tosa mo rɔ töku.
2 Kina lïjë kënyï ŋgï mɔlo mï dɔŋbɔ mo nima kari ndï dögö yayi. Lïjë ari kömö yayi gba ti kada këdï ki'di kpënnï.
3 Di gɔ kɔri lïjë oloma rɔ tiya mo rɔ gɔ rönnï te, “Yë na ti kululu döku mo tɔne yaga di kpamo zize?”
4 Tine ɔdɔ lïjë kombi kömönnï koŋgɔ tine, ululu döku löbu mo tönë 'deni yaga di kpamo.
5 Kina ɔdɔ lïjë kari kɔdɔ yayi lïjë ari ŋgï ko'ja kole yɔbi mɔtɔ koloma 'deni dɔ kapa dörï yayi ti bɔŋgɔ kaŋmi rɔ bo. Kina tïkere kinda'ba lïjë ŋgï.
6 Bo iya zïnnï te, “Kinza kereke dë. Yësu 'ba Nazareta nime kutötï ne na këddï komake? Bo ɔdɔ 'deni di mï tölë. Bo inza kpe bine. Oŋgɔke bi ma lïjë ko'ba bo pa teyi na me.
7 Ari kiyake zi bɔ kösö gɔ bo ga zi Pïtörö ni te, bo ari 'deni tötï dɔgba kömönnï mï Galilaya. Kina ti lïjë kari ko'ja bo yayi kɔzɔ ma tönë bo kiya zïnnï ne.”
8 Kina 'ja naga nima kɔdɔ ŋgï di mï tï'börö yayi, lïjë kiriŋa ŋgï nduwë kari. Römöyï rönnï ëdï 'deni ŋgï kïlë'dï di zi tïkere. Lïjë iya lende mo dë kpe zi bɔtɔ mɔtɔ di zi tïkere.

Yësu Ileme Rɔ Bo Zi Mariya Magadala
(MT 28:9-10; YN 20:11-18)

9 Mï tɔdɔ 'ba Yësu di mï tölë mï tö'dö ma dɔgba mo nima, bo ileme rɔ bo titi dɔgba zi Mariya Magadala. Lɔko na tönë bo koga nökï modɔmorïyö kita'ba yaga di dɔmo ne.
10 Kina lɔko kari kiya ŋgï zi ya ma rɔ bɔ kösö gɔ bo mo ga, ame lïjë këdï 'deni ŋgï bi monɔ ne.
11 Lïjë uwö lɔko kiya pele te bo ɔdɔ 'deni lɔko ko'ja ti kömönï nima, lïjë i'di dönnï dë gɔmo.

12 Di pötö mo 'böwu na bo kɔdɔ ŋgï kileme rɔ bo 'böwu ti kïnë ma 'beri mɔtɔ zï ya ma rïyö mɔtɔ ga di gɔ kɔri.
13 Ya naga nima ileki kiya zïnnï lïjë mɔtɔ mo naga nima, pele lïjë i'di dönnï dë gɔmo.
14 Rɔ ŋburuŋburu mo tine na bo kɔdɔ ŋgï kileme rɔ bo zïnnï lïjë ma 'butë dɔɔkɔtɔ naga nima pili bi kɔtɔ, ko'ja lïjë këdï rɔ tonyo kpënnï. Bo amo dönnï gɔ ame lïjë ki'di dönnï dë gɔ lende 'ba bilaka ame ga ko'ja bo kɔdɔ 'deni di mï tölë pele kiya lende mo zïnnï ne.
15 Bo iya zïnnï te, “Kpe arike mï dɔliŋɔ pili kuwöwöke laja laka 'ba Bɔko'ba zi dɔ kupö pili.
16 Kina bɔtɔ ame ga ki'di dönnï gɔmo kobapatisi ne ti kɔmɔ ŋgï. Tine ame ga ki'di dönnï dë gɔmo ne ti kodɔ karama ŋgï dɔmo.
17 Ma ki'di dönnï 'deni gɔmo mo naga ti këdï 'deni ŋgï ti tigɔ. Lïjë ti koga nökï ŋgï yaga ti möyï ma. Lïjë ti kilende rɔ kpa löwö.
18 Lïjë inda'ba murë pele, kono lïjë pele, inza ko'dɔ ɔtɔ zïnnï. Ɔdɔ lïjë ki'di közïnnï rɔ bɔ rɔkɔ'ɔ ti kileŋo ŋgï.”

19 Kina ɔdɔ ŋere Yësu kote tilende 'deni pili tïnnï kɔzɔ a nime te tine, na kogba bo ŋgï kari mïtɔrɔ, kari koloma dɔ dörï Bɔko'ba.
20 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kari ŋgï kuwöwö laja nime kote mï gɔ bi pili. Kina ŋere Yësu kö'bö ŋgï tïnnï ki'di tigɔ zïnnï gɔ bilaka kikali ŋgï lïjë ëdï kiya lende ma laka.

Laja Laka Ma
LUKA
Kugu

1 Kina kɔzɔ ame ya ma konzi mɔtɔ ga kiyɔzɔ 'deni tugu wa ame ga ko'dɔ rönnï mï löŋgö ze bine ne tara
2 ame ŋgï 'deni kɔzɔ ma lïjë bɔ ko'ja mo ti kömönnï di bi tisaki mo ga kari kuwöwö 'deni kïyëtï zize ne.
3 Kina kɔzɔ ame moloma 'deni mɔlo rɔ tinyeli mo pili rɔ gɔmo ne, moŋgɔ ma laka mo na 'deni gbï zö 'dɔ tugu mo miyija gɔmo zïyï, Tewopilo turu löbu,
4 'dɔ ki'di kikali wa naga nima kiyandi yi timo ne na rɔ ma laka.

Lende 'Ba Töyö Yowani Bɔ Bapatisi

5 Mï kada nima Erode këdï rɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi ne, bɔ mɔtɔ, möyï mo rɔ Zakariya, rɔ bɔ akumu 'ba Bɔko'ba ëdï yayi. Bo di mï löŋgö bɔ akumu ame ga rɔ dɔtumu 'ba Abiya ne. Kina 'ja abo Alizebete gbï di mï kupö Arona.
6 Lïjë kpaki rïyö rɔ bɔ lende laka kɔmɔ Bɔko'ba. Kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba pili lïjë o'dɔ 'deni ko'ba'ba dɔ 'bö mo.
7 Tine lïjë inza ti kole, römöyï Alizebete ɔrɔ 'deni rɔ kɔtɔ. Kina lïjë kpaki rïyö öndë ga 'deni ŋgï sowa.
8 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kada ame ndɔbɔ 'ba toŋma akumu kila'ba zi tumu ma 'ba Zakariya ni ne tine
9 bo na koza bo ŋgï gɔ dölëtï 'bënnï 'ba bɔ akumu tari mï rö löbu 'ba Bɔko'ba toŋma akato kele.
10 Tine ɔdɔ kada 'ba toŋma mo kömö 'deni bɔ mötu ma laki pili otɔŋi 'bënnï rönnï ŋgï yaga yayi bi mötu.
11 Kina malayika 'ba Bɔko'ba kɔdɔ ŋgï zi bo di rö yayi kɔrɔ ŋgila bi 'ba toŋma akato kele nima dɔ kapa mo ma dörï.
12 Kina ɔdɔ bo ko'ja malayika nima 'deni tara tine ënyï ko'de tikere ŋgï mï bo.
13 Tine malayika nima ënyï kiya zi bo, iya te, “Zakariya, kinza kere dë, akititi 'bï Bɔko'ba uwö 'deni. 'Ja 'bï Alizebete ti köyö kole zïyï, 'dɔ ki'di möyï mo rɔ Yowani.
14 Ti këddï ŋgï 'deni ti mï këyï ti lɔŋɔ ma mbëmbë. Kina ma konzi mɔtɔ ga ti këdï 'deni gbï rɔ lɔŋɔ gɔ töyö bo.
15 Bo ti këdï rɔ löbu ma dɔ kiteli di kɔmɔ Bɔko'ba. A mɔtɔ rɔ layi ala a ma kata naga inza kudö kpa bo. Bo ti këdï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka mɔlo di bi töyö bo.
16 Bo ti ko'de bilaka 'ba Yisarele ma konzi 'deni ŋgï kileki kako zi ŋere Bɔko'ba 'bënnï.
17 Bo ti kari dɔgba kɔmɔ ŋere ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka kɔzɔ 'ba Eliya, tileki dökï'dï 'bu ni todɔ'bɔ mo kɔtɔ ti kole, ma kinza kuwö dɔ Bɔko'ba naga tuyï dökï'dï mo këdï rɔ bɔ lende laka, tileŋo lïjë ame ga rɔ 'ba ŋere ne ndö koda dɔ bo.”
18 Tine Zakariya ënyï kileki zi malayika nima, iya te, “Ti mikali tondo? Ma na me 'deni rɔ ma köndë kina 'ja ma gbï öndë 'deni sowa.”
19 Malayika nima iya te, “Ma na rɔ Gabërëlë. Ma na rɔ bɔ tɔrɔ kɔmɔ Bɔko'ba, kina me koja ma zïyï ti laja laka nime.

20 Lende nime ti ko'dɔ rönï ŋgï ko tara mï kada mo yayi, ne kina me
kilagi ti'di döyï gɔmo, kpëyï ti kudödu rönï teyi koloma tara kinza kilende
dë ŋbö kömö mï kada mo ame këdï ko'dɔ rönï yïmo ne.”
21 Tine bɔ mötu ma laki ëdï 'bënnï kolɔ'bɔ yaga yayi toda Zakariya ti
meri, iya te, “Wa'di ga na ko'dɔ rönï 'deni zi bo di rö yayi ki'di bo kígabi
kulöwö te?”
22 Kina ɔdɔ bo kɔdɔ yaga tine bo ilende dë kpe gönnï. Kina lïjë kikali
ŋgï bo o'ja bikoro tɔ ne 'deni di mï rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi. Römöyï bo
oloma ŋgï rɔ tilende zïnnï ti közï bo, kpa bo ilende dë kpe.
23 Kina ɔdɔ dɔ tö'dö 'ba ndɔbɔ abo kote rönï 'deni tine bo ileki ŋgï kari
liŋɔ abo.
24 Di pötö mo yɔ na 'ja abo Alizebete kɔmɔ ŋgï. Tine lɔko ö'bö tusu dönï
rö ŋbö nyepe muyï. Lɔko oloma tiya mo te,
25 “Bɔko'ba na ko'dɔ wa nime 'deni zö. Le'jete bo ileme mï koŋmi abo
'deni zö bo kombi rɔ kaya tönë 'deni yaga di dɔma gɔ dɔma këdï ti rɔ ma
kïtëwu mï löŋgö lëpï ma ga.”

Lende 'Ba Töyö Yësu

26 Mï modɔɔkɔtɔ 'ba nyepe ma di pötö tɔmɔ 'ba Alizebete na Bɔko'ba
koja malayika Gabërëlë ŋgï kari Nazareta gawo mɔtɔ 'ba mï Galilaya.
27 Oja bo kari zi nyiti mɔtɔ yayi möyï mo rɔ Mariya. Nyiti nime bɔ mɔtɔ
rɔ Yesepa di mï kupö Dawidi na kïlïbö 'deni 'dɔ togbe mo rɔ 'ja.
28 Malayika nima ari kömö kiya zïnï, iya te, “Mötö zïyï nï ame 'deni ti
lende këyï ne. Bɔko'ba ëdï tïyï.”
29 Lende nime o'de tikere ŋgï zi Mariya, lɔko iya te, “Lende wa'di ga na
te?”
30 Tine malayika ilende zïnï, iya te, “Mariya, kinza kere dë. Mï Bɔko'ba
oŋmi 'deni röyï.
31 Ti kɔmɔ köyö kole bɔtɔni, kina ti ki'di möyï mo rɔ Yësu.
32 Bo ti këdï rɔ löbu kina ti kïdëkï bo rɔ kole 'ba Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli.
Ŋere Bɔko'ba ti ki'di közï kakpa 'ba 'bu bo löbu Dawidi 'deni ŋgï zi bo.
33 Kina bo ti kö'bö rɔ bɔ dɔ kupö Yakoba rɔ ŋburuŋburu. Ŋere löbu abo
ote rönï dë.”
34 Mariya ënyï kileki zi malayika nima, iya te, “A mo nime 'dɔ këdï tondo,
ma ama ga mikali bɔtɔni dë ne?”
35 Malayika nima iya te, “Nyï Kɔtɔ Laka ti kako döyï kina tigɔ 'ba Bɔko'ba
ame rɔ dɔ kiteli ne ti kutu'bó yi 'deni ŋgï. Kina kole kɔtɔ laka nime këdï
köyö ne ti kïdëkï ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba.
36 Oŋgɔ Alizebete 'ja löbu köndë wado 'bï tönë bilaka kiya lɔko rɔ kɔtɔ
ne te, ëdï 'deni ti nyepe modɔɔkɔtɔ rɔ ma kɔmɔ 'dɔ köyö kole.
37 Römöyï a mɔtɔ inza ame to'dɔ mo konya dɔ Bɔko'ba.”
38 Mariya ileki dɔmo, iya te, “Ma a 'ba közï Bɔko'ba na. Ko'dɔ rönï ŋgï
zö kɔzɔ a nima kiya ne.”
Kina malayika nima kënyï ŋgï kari di ŋgila nï yayi.

Mariya Ari Zi Alizebete

39 Welo di pötö mo na Mariya kënyï ŋgï kari mï gawo mɔtɔ mï dɔyayi
kuruŋgu 'ba Yudayi.
40 Lɔko ari kömö liŋɔ 'ba Zakariya yayi kumötö Alizebete.
41 Kina ɔdɔ Alizebete kuwö akumötö 'ba Mariya tine kole okpe rönï ŋgï
di mïnï. Alizebete ŋgï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka,

42 kina lɔko kapi ŋgï rɔ ma kembe, iya te, “Nï na rɔ 'ja ame ti yëyï laka
'ba Bɔko'ba di mï löŋgö 'ja ma laki pili. Kina kole nima këdï köyö ne ti
këdï ŋgï ti yëyï laka.
43 Ne oma'jo ma ka le gɔ wa'di ki'di ma 'ba ŋere ma kako toŋgɔ ma?
44 Römöyï tuwö ame muwö mötö ko'dɔ 'bï yɔ na kole kokpe rönï ŋgï di
yïmö rɔ lɔŋɔ.
45 Nï ame ki'di döyï gɔ lende ma Bɔko'ba kiya zïyï ko'dɔ rönï ŋgï tara
ne, nï na ti yëyï.”

Ŋgala 'Ba Mariya

46 Mariya iya te,
“Dökï'dï ma ïlëlu ŋere Bɔko'ba,
47 kina dïdï ma iliya ŋgï römöyï Bɔko'ba ɔmɔ ma 'deni.
48 Bo o'ba ŋalo ma,
ma bɔ laja wötï rɔ lisa abo nime 'deni.
Di mï tɔne nduwë kari dɔgba
bilaka pili ti kïdëkï ma rɔ lɔko ame ti yëyï ne.
49 Römöyï Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli o'dɔ lende löbu 'deni zö.
Möyï bo na kɔtɔ laka.
50 Mï koŋmi abo ita'ba 'deni
koloma ti dɔ kupö ame ga pili kere bo ne nduwë rɔ ma kolɔlɔ.
51 Ti tigɔ abo na me bo kileme ndɔbɔ dɔ kiteli abo nime 'deni.
Bo ïyëyï mï bɔ dɔ kombi ni 'deni kita'ba rɔ kɔtɔkɔtɔ.
52 Bo ogba ŋere ni 'deni yaga di dɔ kïtï,
tine bo ombi ya ma wötï rɔ lisa naga 'deni tɔrɔ.
53 Bo i'di tëkpë ma laka 'deni zi bɔ 'bö ni,
tine bo oga bɔ wa ni 'deni kari rɔ közï sari.
54-55 Bo okɔnyi bilaka 'ba Yisarele
bɔ laja abo ga 'deni.
Mï koŋmi abo bo ileme 'deni zi Abarayama
ti dɔ kupö mo ga rɔ ŋburuŋburu
kɔzɔ ame bo kiya 'deni mɔlo
zi 'bu ze löbu mo ga ne tara.”
56 Mariya oloma ko'dɔ kɔzɔ nyepe mota tara titi ti Alizebete yayi tine na
lɔko kënyï kileki 'jaa ti kari liŋɔ 'bënnï.

Töyö Yowani Bɔ Bapatisi

57 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kada 'ba löyö 'ba Alizebete tine na lɔko köyö
ŋgï rɔ kole bɔtɔni.
58 Ya ma mï tïrï ti ma wado 'bënï ga pili uwö lëbï 'ba mï koŋmi nima
Bɔko'ba ko'dɔ zïnï ne, kina lïjë ŋgï gbï pili rɔ lɔŋɔ gɔmo.
59 Mï tö'dö dɔ modɔɔmota 'deni na lïjë kako ŋgï to'dɔ dölëtï 'ba akilele
rɔ kole nima. Lïjë iteri 'bënnï 'dɔ möyï 'bu mo Zakariya na koyi dɔmo.
60 Tine ma bo ënyï kiya te, “Inza tara, i'di möyï bo rɔ Yowani.”
61 Lïjë ënyï kileki kiya zïnï, iya te, “Möyï ma tara inza mɔlo mï kupö ye.”
62 Kina lïjë kilende zi 'bu mo ti közïnnï kititi bo gɔ lende 'ba möyï kole
nima, ɔdɔ bo ti ko'dɔkɔ 'ba bo 'dɔ kïdëkï rɔ yë.
63 Bo ileme 'dɔ ko'de akugu wa zi bo, kina bo kugu ŋgï kiya te, “Möyï bo
rɔ Yowani.”
Kina lende mo kigayi bilaka naga nima ŋgï pili.
64 Kina ŋgï yɔ na kpa bo kope rönï ŋgï dɔnde'de bo kebe tilende tïlëlu
Bɔko'ba.

65 Kina tikere kinda'ba bilaka ame ga 'ba mï tïrï ne ŋgï pili lende mo
kïyëlë rönï ŋgï kote mï dɔyayi kuruŋgu 'ba Yudayi nima toko.
66 Bɔtɔ ame kuwö lende löbu nime ko'dɔ rönï ne ŋgï ti meri mo iya te,
“Kole nime ti këdï tondo ga kada mɔtɔ?” Römöyï ileme 'deni ŋgï rɔ ma
laka tigɔ löbu 'ba Bɔko'ba ëdï dɔ kole nime.

Ŋgala 'Ba Zakariya

67 'Bu bo Zakariya ŋgï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka kina bo koloma ŋgï tumë lende
'ba Bɔko'ba kiya te,
68 “Akïlëlu këdï zi ŋere Bɔko'ba 'ba Yisarele
römöyï bo ako 'deni kɔmɔ bilaka abo ga yaga.
69 Bo i'di bɔ kɔnyi ma dɔ kiteli 'deni zize
di mï kupö bɔ laja abo Dawidi,
70 kɔzɔ ame bo kiya 'deni mɔlo tönë bine
ti bɔ kumë lende abo ga ne.
71 Ame 'dɔ bo kɔmɔ ze di közï bɔ ya ze ga
gbï di zi bɔ ndo'ji ze ga ne.
72 Bo iya te bo ti kileme mï koŋmi ŋgï
zi 'bu ze löbu ga,
dɔ bo inza kudölu di gɔ lömu koro abo nime
73 bo kulömu 'deni zi 'bu ze Abarayama ne.
74 Bo ulömu 'deni 'dɔ bo kɔmɔ ze
di zi bɔ ya ze ga
'dɔ ki'di dojake laja zi bo
rɔ dɔ ŋgölö kinza tikere,
75 rɔ bɔ lende laka rɔ ma kɔpɔ di kɔmɔ bo
mï kada 'ba loma ze ga pili.
76 Tine nï 'bëyï kole ma, ti kïdëkï yi
rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli.
Römöyï ti kari 'bëyï dɔgba
kɔmɔ ŋere tileŋo kɔri teyi,
77 tiya mo zi ya ame ga rɔ 'ba bo ne
ma këdï kɔmɔ lïjë di mï tölë
kola lïjë gɔ lende kënyë 'bënnï ga.
78 Ŋere Bɔko'ba ze ti ko'dɔ ŋgï
ti mï këyï abo.
Bo ori ze 'deni ti bi kɔpɔ abo ame kiyɔpɔ bi 'deni zize
kɔzɔ kada ame këdï kɔdɔ rɔ mï dɔŋbɔ ne tara,
79 'dɔ kiyɔpɔ bi zi lïjë ame ga mï bi kölu 'ba tölë ne,
kina gbï 'dɔ kokɔkɔ ndïze mï kɔri 'ba lende këyï.”
80 Kina kole nima kïyöbu ŋgï kɔmɔ mo kandi 'deni. Tine na bo kari
koloma ŋgï kö'bö yï mökö ŋbö bo kɔdɔ 'jaa yaga bi kɔpɔ zi bilaka 'ba
Yisarele

2

Töyö Yësu
(MT 1:18-25)

1 Mï kada mo naga nima yayi na Kayisara Agusïtö, bɔ dɔliŋɔ ma löbu
'ba Romo, ki'di lende ŋgï 'dɔ tugu möyï bilaka 'ba mï dɔyayi abo ga pili.
2 Ame na rɔ möyï kugu ma dɔgba ame ko'dɔ rönï mï kada nima Kurïnö
këdï rɔ turu bɔ dɔliŋɔ 'ba Surïya ne.
3 Kina bilaka pili mɔtɔ ari ŋgï mï gawo 'be tugu möyï yï.

4 Kina Yesepa kënyï ŋgï gbï di Nazareta di mï Galilaya kari Beteleme
gawo 'ba 'bu bo löbu Dawidi bɔ dɔliŋɔ mï dɔyayi 'ba Yudayi römöyï bo di
mï kupö Dawidi.
5 Lïjë ari ti Mariya mo tönë kïlïbö 'deni zi bo rɔ 'ja ne. Tine lɔko 'deni
rɔ ma kindasi.
6 Ko'ja lïjë këdï 'deni yayi yɔ na kada 'ba löyö 'bënï kömö ŋgï zïnï.
7 Kina lɔko köyö kole dɔndende 'bënï ŋgï rɔ bɔtɔni. Kina lɔko kolo ŋgï
mï bɔŋgɔ lɔko ko'ba mï bi 'ba tonyo akonyo 'ba yërï römöyï gɔ bi inza kpe
zïnnï mï rö 'ba ŋba.

Malayika Ni Ti Bɔ Koda Kamölö

8 Mï dɔyayi nima yayi bɔ koda kamölö mɔtɔ ga ëdï 'bënnï yï mökö toŋgɔ
gɔ kamölö 'bënnï ga rɔ mï korɔndɔ.
9 Malayika 'ba Bɔko'ba ako kɔdɔ zïnnï na bi kɔpɔ 'ba Bɔko'ba kiyɔpɔ bi
ŋgï lëwu yaga di rönnï. Kina lïjë ŋgï rɔ tikere rɔ ma kënyë.
10 Tine malayika nima ënyï kilende zïnnï, iya te, “Kinza kereke dë. Laja
laka 'ba lɔŋɔ löbu nime këdï kako zi bilaka pili ne na mo'de ziye.
11 Mï kada nime tɔne öyö bɔ kɔnyi 'deni ziye mï gawo 'ba Dawidi. Bo na
rɔ Kurïsïtö ŋere ze bɔ kɔnyi mo tönë këdï koja kako di mïtɔrɔ ne.
12 Ame na rɔ akileme mo 'dɔ kikalike ŋgï lende ma nime ëdï rɔ ma laka.
Ti kari ko'jake kole kuru kolo 'deni mï bɔŋgɔ ko'ba 'deni mï bi 'ba akonyo
'ba yërï.”
13 Kina ŋgï yɔ na tïndï 'ba malayika ma konzi 'ba mïtɔrɔ kɔdɔ ŋgï ŋgila
malayika ma tönë yayi tïlëlu Bɔko'ba, iya te,
14 “Rɔ löbu këdï
ŋbö zi Bɔko'ba mïtɔrɔ.
Mï dɔyayi bërï bine lende këyï ëdï 'deni
zi lïjë ame ga mï bo koŋmi rɔmo ne.”
15 Kina ɔdɔ malayika naga nima kënyï 'deni di rönnï yayi kileki kari
mïtɔrɔ tine bɔ koda kamölö naga nima ënyï kiya rɔ gɔ rönnï, iya te,
“Darike te Beteleme toŋgɔ ɔtɔ nime ko'dɔ rönï ŋere Bɔko'ba kiya lende
mo zize ne.”
16 Kina lïjë kënyï ŋgï dɔmo rɔ rikamba tari Beteleme. Tine lïjë ari ko'ja
Mariya ni ti Yesepa ŋgï yayi ti kole kuru kö'dö 'deni mï bi 'ba tonyo akonyo
'ba yërï.
17 Kina ɔdɔ lïjë ko'ja bo 'deni tara tine na lïjë kebe ŋgï nati tïyëtï gɔ lende
ame ga malayika kiya zïnnï gɔ kö'du 'ba kole nima ne.
18 Kina ya ame ga pili kuwö lende kiya 'ba bɔ koda kamölö naga nima
ne kotɔ ŋgï rɔ gönnï.
19 Tine Mariya inda'ba 'bënï lende naga nima ŋgï kikeki kö'bö mïnï.
20 Bɔ koda kamölö tönë ga uyï dönnï ŋgï rɔ lɔŋɔ ti tïlëlu Bɔko'ba gɔ wa
ame ga pili lïjë kuwö ko'ja gbï ŋgï te kɔzɔ ma kiya rönï zïnnï tara ne.

To'dɔ Dölëtï Mï Rö Löbu 'Ba Bɔko'ba

21 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï tö'dö dɔ modɔɔmota 'ba kole nime 'dɔ to'dɔ
dölëtï 'ba akilele rɔmo tine oyi möyï mo ŋgï rɔ Yësu, möyï mɔlo tönë
malayika ki'di dɔ bo gba kinza kɔmɔ bo dë ne.
22 Kina ɔdɔ kada 'ba to'dɔ dölëtï 'bënnï mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kɔzɔ gɔ
kö'du ki'di mo ame Musa kugu ne kömö 'deni tine Yesepa ni ti Mariya oto
kole nima ŋgï kari Yerosalema 'dɔ kulömu zi Bɔko'ba.
23 Lïjë o'dɔ kɔzɔ ame kugu 'deni mɔlo mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba, kiya
te, “Kole bɔtɔni ame ga pili rɔ dɔndende ne kulömu zi Bɔko'ba.”

24 Kina gbï lïjë ari ti kole matukpuru rïyö 'dɔ toŋma mo rɔ akumu zi
Bɔko'ba kɔzɔ ame kö'du ki'di mo kiya ne.
25 Tine bɔ mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Simona ëdï Yerosalema yayi rɔ bɔ
lende laka bɔ koro kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba pili. Nyï Kɔtɔ Laka ëdï dɔ bo,
bo kö'bö ti kɔmɔ ki'di gɔ kɔnyi 'ba Bɔko'ba zi Yisarele.
26 Kina Nyï Kɔtɔ Laka ileme 'deni mɔlo zi bo, bo inza kinene a mɔtɔ rɔ
tölë titi du tine 'jaa ŋbö ɔdɔ bo ko'ja Kurïsïtö mo nime Bɔko'ba këdï koja
zïnnï ne 'deni ŋgï du titi.
27 Mï kada mo nima na Nyï Kɔtɔ Laka ki'di bo ŋgï kari mï reki 'ba rö
löbu 'ba Bɔko'ba. Kina ɔdɔ 'bu 'ba Yësu ni ti ma bo Mariya ko'de bo 'deni
kako mï rö löbu 'ba Bɔko'ba 'dɔ to'dɔ wa ame ga kö'du ki'di ko'dɔkɔ ne rɔ
bo tine
28 Simona ombi bo ŋgï közï bo kïlëlu Bɔko'ba, iya te,
29 “Ŋere ma, i'di bɔ laja 'bï 'deni
'dɔ kari abo nati liya ti mï këyï kɔzɔ kö'du 'bï tara.
30 Römöyï kɔnyi 'bï mo'ja 'deni ti kɔmɔ ma
31 ame kileŋo 'deni 'dɔ kɔmɔ bilaka 'ba dɔliŋɔ pili ko'ja ne,
32 bi kɔpɔ ma 'dɔ kileme lende 'bï zi bɔ löwö
gbï ti rɔ löbu 'ba bilaka 'bï ga Yisarele.”
33 Tine 'bu 'ba kole nima ti ma mo otɔ ŋgï rɔ gönnï gɔ lende nima kiya
rönï tara rɔ kole nima ne.
34 Simona o'dɔ yëyï ŋgï dönnï. Tine bo ileki kiya zi Mariya, bo iya te,
“Kole nime i'di 'deni 'dɔ ma konzi di mï Yisarele kolɔkpɔ yaga timo kina
'dɔ ma konzi mɔtɔ ga kaya yaga timo. Bo na ti këdï rɔ akileme ma kako
di zi Bɔko'ba gɔ bilaka kiya kpënnï rɔmo.
35 Meri ame ga rɔ ma kusu mï dökï'dï ma konzi ne ti kileme 'deni yaga.
Ne nï, dökï'dï yï ti kulörö 'deni ti meri.”
36 'Ja mɔtɔ möyï mo rɔ Ana nyiti 'ba Panuwëlë di mï kupö Asera rɔ bɔ
kumë lende 'ba Bɔko'ba ëdï gbï yayi. Lɔko öndë 'deni. Pa mɔlo dɔ yïtö
'bënï ogbe lɔko ko'dɔ ŋge kɔmɔ kɔɔ modɔmorïyö ti më'dë nï yɔ na më'dë
nï kölë ŋgï.
37 Kina me lɔko o'dɔ 'deni ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë
mota dɔmosowɔ (84) rɔ makuru'bë. Tine na lɔko kö'bö 'bënï ŋgï ŋburu
mï rö löbu 'ba Bɔko'ba. Lɔko ö'bö ŋgï yayi kote kada kote korɔndɔ toja
laja zi Bɔko'ba toro kpënï gbï tumötu.
38 Lɔko ömö dɔ Yesepa ni mï saa nima na lɔko ko'dɔ yëë ma ŋgï zi
Bɔko'ba. Kina lɔko koloma ŋgï tiya lende 'ba kole nima zi lïjë ame ga
pili këdï ti kɔmɔ ki'di mo ma gɔ Bɔko'ba kɔmɔ bilaka 'ba Yisarele di mï
tölë ne.
39 Kina ɔdɔ Mariya ni ti Yesepa kote to'dɔ dölëtï 'ba rɔ kole nima 'deni
gɔ kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba mo tine na lïjë kileki ŋgï kari Galilaya mï gawo
'bënnï Nazareta.
40 Kina kole tönë kïyöbu ŋgï di yayi kɔmɔ mo kandi yaga. Tine bo ŋgï
lɔ ti akikali, yëyï 'ba Bɔko'ba ëdï dɔ bo.

Yësu Ileke Mï Reki 'Ba Rö Löbu

41 Rɔ gɔ kɔmɔ kɔɔ pili 'bu bo ni ö'bö nduwë tari Yerosalema mï karama
'ba Pasaka.
42 Kina ɔdɔ kɔmɔ kɔɔ abo këdï 'deni 'butë dɔmorïyö tine na lïjë kënyï
ŋgï gbï kari mï karama nima kɔzɔ ma mɔlo tara.
43 Tine ko'ja karama kote rönï 'deni 'bu bo ni ti ma bo këdï kileki kari
liŋɔ na kole mo tönë rɔ Yësu ne kileke ŋgï mï Yerosalema yayi. Tine 'bu
bo ni ti ma bo ikali ga gɔmo dë.

44 Lïjë omeri 'bënnï tëgë mɔtɔga bo ti këdï mï löŋgö bilaka konzi naga
nima këdï kari kɔtɔ tïnnï ne. Lïjë iliŋgere 'deni ŋbö kada kösö, na lïjë
ki'di ŋgï nati toma gɔ bo kebe zi ma wado 'bënnï ga ti bɔ pɔri nnï ga.
45 Kina ɔdɔ lïjë ko'ja bo dë tine lïjë uyï dönnï ŋgï kileki toma bo di
Yerosalema.
46 Mï tö'dö dɔ mota 'deni tine na lïjë kari ko'ja bo mï reki 'ba rö löbu 'ba
Bɔko'ba bo koloma 'deni mï löŋgö bɔ kɔmɔ kiyandi ni tuwö lende 'bënnï
ga gbï tititi lïjë.
47 Akikali abo ti dɔ lende kileki abo igayi ya ame ga pili koloma rɔ tuwö
mo ne ŋgï.
48 Kina ɔdɔ 'bu bo ni ti ma bo ko'ja bo 'deni tara tine lïjë otɔ ŋgï rɔ gönnï.
Kina ma bo kënyï kilende zi bo, iya te, “Kole ma, o'dɔ ze te gɔ wa'di? Ze
ŋgï rɔ meri sowa ti 'bu yï, dëdï toma göyï.”
49 Bo ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ëddï komake ma rɔ toma gɔ wa'di? Ikalike
dë ma 'dɔ mëdï mï rö 'ba 'bu ma?”
50 Tine lende nima bo këdï kiya zïnnï ne lïjë ikali 'jɔ mo dë.
51 Kina bo kënyï ŋgï kari tïnnï Nazareta, bo koloma kuwö dönnï. Tine
ma bo ikeki 'bënï wa tönë ga ŋgï kö'bö mïnï.
52 Kina Yësu kïyöbu ŋgï ti akikali kpaki ti mï këyï 'ba Bɔko'ba gbï ti 'ba
bilaka lesi.

3

Yowani Bɔ Bapatisi
(MT 3:1-12; MK 1:1-8; YN 1:19-28)

1 Mï kada ma Tiberiya ko'dɔ 'deni kɔmɔ kɔɔ 'butë döömu dɔ kïtï rɔ bo
dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo, Pɔnitiyo Pilato na rɔ turu 'ba dɔ Yudayi. Erode
na 'ba bo rɔ ŋere 'ba Galilaya kina bɔ löndö bo Pïlïpö na rɔ ŋere 'ba Ituriya
ni ti Turakoniti, kina Lusaniya na rɔ ŋere 'ba Abilene,
2 tine Ana ni ti Kayapa na rɔ bɔ dɔ bɔ akumu. Mï kada mo naga nima
na Bɔko'ba ki'di lende abo ŋgï zi Yowani kole 'ba Zakariya di yï mökö.
3 Na bo kilaki ŋgï pili kote mï dɔyayi ame ga kpa yöpö 'ba Yaradene yayi
ne toko tuwöwö laja 'ba bapatisi 'ba dɔ kotɔ gɔ Bɔko'ba kola wa gɔ lende
kënyë.
4 Ëdï 'deni kɔzɔ lende ma tönë kugu mï buku 'ba Yesaya bɔ kumë lende
'ba Bɔko'ba ne tara, ame kiya te, “Bɔ mɔtɔ ëdï kuwöwö dɔ bo di yï mökö
kiya te, ‘Ileŋoke kɔri zi ŋere. Odɔrɔke gɔ kɔri zi bo.
5 Gbögbö pili kïdïrï teyi. Kuruŋgu ni ti döku ni koga dɔmo me koriya
yaga. Kɔri ma kaŋgo naga kodɔrɔ gɔmo yaga. Kɔri ma kinyawo naga
ko'dɔ gɔmo kopiyari yaga.
6 Kina bilaka lesi pili ti ko'ja kɔnyi 'deni ŋgï di zi Bɔko'ba.’ ”
7 Yowani oloma rɔ tilende zi tïndï naga nima këdï kako zi bo mï bapatisi
ne, bo iya te, “Kpe kole 'ba murë naga nime, yë na ku'bölu ye tiriŋa di kpa
ya löbu 'ba Bɔko'ba nime këdï kako dɔye ne?
8 O'dɔke wa ame rɔ 'ba dɔ kotɔ di mï lende kënyë ne. Kinza kebeke dë
tiya mo te, ‘Abarayama na rɔ 'bu ze.’ O'dɔ ɔtɔ dë römöyï rɔ ma laka miya
ziye, Bɔko'ba ti kikali to'dɔ kulugbï döku naga nime rɔ kole zi Abarayama.
9 Oŋgɔke, goroŋa ëdï 'deni ndö ndï ŋgërï. Ŋgërï ame ga kana a ma laka
dë ne ti koga bërï ku'du mï pa'do.”
10 Bilaka naga nima ënyï kititi bo, iya te, “Ne wa'di na gɔ do'dɔ nati?”
11 Yowani ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Bɔ ame këdï ti bɔŋgɔ kolɔ rɔ rïyö
kogba mɔtɔ kɔtɔ kokɔnyi bɔ ame kinza du ti ɔtɔ ne timo. Kina 'dɔ bɔ ame
këdï ti akonyo ne ko'dɔ gbï tara.”

12 Ya mɔtɔ ga ame rɔ bɔ kireke awada ni ako gbï zi bo mï bapatisi. Kina
lïjë kititi bo gbï, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, wa'di ga na gɔ do'dɔ?”
13 Bo iya te, “Kinza kogba dë kebe dɔ ame kose zïyï ne.”
14 Bɔ kanya mɔtɔ ga ako kititi bo, iya te, “Ne wa'di ga na gɔ do'dɔ 'beze?”
Bo iya te, “Kinza kolɔ a 'ba bɔtɔ dë. Kina kinza kunzö bëtï dë kpa bɔtɔ
gɔ kopi wa zïyï. Bi gomɔ 'ba röyï ma këdï kopi zïyï i'di lende mo kɔ'bɔ yi.”
15 Bilaka ŋgï mï kada naga nima yayi pili ti kɔmɔ ki'di gbï ti meri mo
iya te mɔtɔga Yowani na ti këdï rɔ Kurïsïtö mo tönë Bɔko'ba këdï koja ne
ɔtɔ.
16 Tine Yowani ënyï kileki dɔmo zïnnï pili rɔ gönnï, iya te, “Mëdï mo'dɔ
'bama bapatisi ŋge dɔye ti mini. Tine bɔ mɔtɔ ma ti tigɔ dɔ kiteli kebe ma
ti kako 'deni. Ma pele mɔ'bɔ dë tope kpa kabi 'ba wari abo. Bo ti ko'dɔ
bapatisi dɔye ti Nyï Kɔtɔ Laka gbï ti pa'do.
17 Kïzërï abo ëdï közï bo. Bo ti kona di mï dɔkandilere abo bo kubö
nyönyu ma laka mo ki'di mï mata. Tine turu mo bo ti koŋma yaga ti pa'do
ame kö'bö ŋgï kinza kölu dë ne.”
18 Yowani uwöwö laja laka zi bilaka naga nima ti kɔri 'ba lende ma konzi.
19-20 Tine 'deni kɔwɔ yayi ɔdɔ Yowani kebe tileki lende zi ŋere Erode gɔ
lende 'ba Erodiya 'ja 'ba löndö bo, gbï gɔ lende kënyë ma konzi mɔtɔ ga
ame bo këdï ko'dɔ ne tine, bo odɔ'bɔ ndïmo ŋgï ti lende kënyë abo nima
na bo ku'du Yowani ŋgï mï maboso.

Bapatisi 'Ba Yësu
(MT 3:13-17; MK 1:9-11)

21 Mï kada 'ba bapatisi nima Yowani koloma rɔ to'dɔ mo dɔ bilaka konzi
naga nima ne na kobapatisi Yësu ŋgï gbï. Kina ko'ja Yësu këdï kumötu yɔ
na mïtɔrɔ kurögö röni ŋgï yaga rɔ gböŋö.
22 Kina Nyï Kɔtɔ Laka kɔkɔ ŋgï kako dɔ bo kïnë mo kɔzɔ kïnë matukpuru
tara. Kina birɔ kudu ŋgï di mïtɔrɔ, iya te, “Nï na rɔ kole ma. Mɔ'ɔ yi 'deni
kulöwö. Ma ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ lende 'bï.”

Yï Lïŋgï 'Ba Yësu
(MT 1:1-17)

23 Mï kada nima Yësu kisaki ndɔbɔ 'ba laja laka ne kɔmɔ kɔɔ abo ëdï
'deni 'butë mota. Kɔzɔ ma bilaka komeri bo rɔ kole 'ba Yesepa kole 'ba Eli
24 kole 'ba Matata kole 'ba Lëwë kole 'ba Maleki kole 'ba Yanayi kole 'ba
Yesepa
25 kole 'ba Matatiyo kole 'ba Amosa kole 'ba Numa kole 'ba Esili kole 'ba
Nagayi
26 kole 'ba Mata kole 'ba Matatiyo kole 'ba Semayini kole 'ba Yoseke kole
'ba Yoda
27 kole 'ba Yowanana kole 'ba Resa kole 'ba Zerobabele kole 'ba Salatele
kole 'ba Neri
28 kole 'ba Maleki kole 'ba Adi kole 'ba Kosama kole 'ba Elimada kole 'ba
Ere
29 kole 'ba Yësuwa kole 'ba Elizara kole 'ba Yorima kole 'ba Matata kole
'ba Lëwë
30 kole 'ba Simona kole 'ba Yuda kole 'ba Yesepa kole 'ba Yonama kole
'ba Elekima
31 kole 'ba Meliya kole 'ba Mena kole 'ba Matata kole 'ba Natana kole 'ba
Dawidi
32 kole 'ba Yisayi kole 'ba Obede kole 'ba Bowaza kole 'ba Salamono kole
'ba Nasona

33 kole 'ba Aminadaba kole 'ba Rami kole 'ba Ezerona kole 'ba Pereze kole 'ba Yuda
34 kole 'ba Yakoba kole 'ba Yisika kole 'ba Abarayama kole 'ba Tera kole 'ba Nawura
35 kole 'ba Seruga kole 'ba Ru kole 'ba Pelege kole 'ba Ebere kole 'ba Sela
36 kole 'ba Kayinana kole 'ba Arupakasada kole 'ba Seme kole 'ba Nowa kole 'ba Lemeke
37 kole 'ba Metosela kole 'ba Enoka kole 'ba Yarada kole 'ba Makalele kole 'ba Kayinana
38 kole 'ba Enosa kole 'ba Sete kole 'ba Adama ma rɔ kole 'ba Bɔko'ba.

4

Akiyɔzɔ Ma Kömö Zi Yësu
(MT 4:1-11; MK 1:12-13)

1 Mï kada nima Yësu kileki kako di kpa Yaradene ne bo ŋgï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka. Kina Nyï Kɔtɔ Laka koto bo ŋgï kari yï mökö
2 na Satani koloma ŋgï rɔ tiyɔzɔ bo tö'dö mo ŋbö dɔ 'butë sowɔ. Bo koloma ŋgï tara kinza tonyo ɔtɔ. Kina rɔ ŋburuŋburu mo tine bo 'deni rɔ 'bö.
3 Kina Satani kako ŋgï kilende zi bo, iya te, “Ɔdɔ këddï ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba ilende zi kulugbï döku nime kuyï rönï rɔ maŋgolɔ'bɔ.”
4 Tine bo ileki dɔmo, iya te, “Ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Bilaka oloma dë ŋge kɔtɔ gɔ akonyo.’ ”
5 Satani oto bo kari kileme dɔliŋɔ nime pili toko zi bo
6 kilende zi bo, iya te, “Ti mi'di közï kakpa mo ti amo ga ŋgï zïyï römöyï ama ga na. I'di 'deni zǒ kina ti mi'di zi bɔtɔ ame mo'dɔkɔ ti'di mo teyi ne.
7 Kina me ɔdɔ kumötu ma wa naga nime pili ti këdï rɔ ë'bï.”
8 Bo ileki dɔmo iya te, “Ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Ŋere Bɔko'ba 'bï na ŋge kɔtɔ 'dɔ kumötu kulömu kpëyï teyi.’ “
9 Kina Satani koto bo 'böwu kari Yerosalema ki'di bo kɔrɔ ŋbö tɔrɔ dɔ kumu rö löbu 'ba Bɔko'ba, kina kilende zi bo iya te, “Ɔdɔ këddï ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba ola röyï bërï di bine.
10 Römöyï ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Bo ti ki'di kö'du 'bï zi malayika abo ga 'dɔ koda bi laka di röyï.’
11 Kina ugu 'deni gbï iya te, ‘Lïjë ti kako kikapo yi ŋgï tɔrɔ dɔ közïnnï kinza koga ndïyï ra yɔki döku.’ ”
12 Bo ileki dɔmo iya te, “Iya 'deni te, ‘Kinza kiyɔzɔ ŋere Bɔko'ba 'bï dë.’ ”
13 Tine ɔdɔ Satani kote tiyɔzɔ Yësu 'deni kɔzɔ a nime te tine bo ola Yësu ŋgï tötï tara nati.

Tisaki Ndɔbɔ 'Ba Yësu
(MT 4:12-17; 13:53-58; MK 1:14-15; 6:1-6)

14 Kina Yësu kileki ŋgï kari Galilaya lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka na lëbï abo kïyëlë rönï ŋgï kote mï dɔyayi nima toko.
15 Bo oloma tiyandi wa di mï rö 'ba mötu 'bënnï ga kina ma konzi kïlëlu bo ŋgï.
16 Na bo kari ŋgï Nazareta gawo ma tönë kulu bo yïmo ne. Mï kada 'ba rɔ kindawo na bo kari ŋgï mï rö 'ba mötu kɔzɔ ndɔbɔ abo ga nduwë tara. Bo ënyï tɔrɔ tïdëkï wa
17 na kogba buku 'ba Yesaya bɔ kumë lende ŋgï ki'di zi bo. Na bo kitenye ŋgï ko'ja bi ma tönë kugu kiya te,

18 “Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ëdï dɔma römöyï bo ondi 'deni zö tuwöwö laja kɔtɔ laka zi bɔ lisa ni. Bo oja ma 'deni ti'di dɔ ŋgölö zi bɔ mï maboso ni, kina gbï tiyɔpɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu ni tope ya ma këdï kokɔ rönnï di zi kpɔŋi naga yaga rɔ dɔ ŋgölö
19 kina gbï tuwöwö kɔɔ 'ba mï koŋmi 'ba ŋere Bɔko'ba.”
20 Kina bo kuköku mï buku mo nima ŋgï teyi bo kileki ki'di zi lëwï mo na bo koloma ŋgï bërï tiyandi wa. Kina bilaka pili 'ba mï rö 'ba mötu yayi kodɔ kömönnï ŋgï dɔ bo.
21 Kina bo kileki kiya zïnnï, iya te, “Wa nime kugu bine ne na me ko'dɔ rönï 'deni tɔne kuwöke.”
22 Lïjë pili oloma ŋgï rɔ tiya lende abo rɔ ma laka, lende koŋmi ame ga këdï kɔdɔ di kpa bo ne i'di lïjë ŋgï kotɔ rɔ gönnï. Lïjë ebe tititi rönnï, iya te, “Tara ne, ɔdɔ bo na dë rɔ kole 'ba Yesepa mo tönë ya?”
23 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Rɔ ma laka ti ko'deke lende 'ba mumë nime rɔma, ame kiya te, ‘Bɔ wɔwɔ, ileŋo gbagba yï. Wa ame ga duwö koloma rɔ to'dɔ mo Kaparanoma ne o'dɔ gbï mï dɔyayi ma 'bëyï bine.’ ”
24 Bo ileki gbï kiya zïnnï te, “Rɔ ma laka miya ziye, bilaka ame rɔ bɔ kumë lende ne ya ë'bënnï ga oloma dë toro mo.
25 Rɔ ma laka miya ziye, mï kada 'ba Eliya makuru'bë ëdï ŋgï ŋbaŋi mï Yisarele. Ne mï kada ame kora kɔmɔ pɔli teyi ko'dɔ ŋbö kɔmɔ kɔɔ mota kɔdɔ dɔmo nyepe modɔɔkɔtɔ kinza tɔrɔ ka'di dë sëyï 'ba 'bö kila'ba mï dɔyayi nima pili ne,
26 pele tara oja Eliya dë kari zi makuru'bë 'ba Yisarele tine ŋge zi makuru'bë mɔtɔ ame rɔ bɔ löwö këdï koloma Zarepata mï dɔyayi 'ba Sidona ne.
27 Kina gbï tara mï kada 'ba Elisa bɔ kumë lende bɔ mönyu ëdï ŋgï ŋbaŋi mï dɔyayi 'bënnï 'ba Yisarele tine pele tara ileŋo ma kɔtɔ mɔtɔ te dë di mï löŋgö mo. Namana ŋbö rɔ bɔ löwö di Surïya na ŋge Elisa kileŋo.”
28 Kina ɔdɔ bilaka naga nima mï rö 'ba mötu yayi ne kuwö lende naga nime bo kiya ne 'deni tine, mïnnï ënyï ŋgï pili kata rɔ bo.
29 Kina lïjë kënyï ŋgï tïtïŋï bo yaga di mï gawo. Lïjë koto bo ŋgï kari bi kulïŋï 'ba döku nima ti gawo nima dɔmo ne 'dɔ tïtïŋï bo bërï di bi kulïŋï nima.
30 Tine bo olo abo rɔ bo ŋgï di mï löŋgö tïndï naga nima bo kari abo ŋgï nduwë yaga.

Bɔ Nökï
(MK 1:21-28)

31 Na bo kari ŋgï Kaparanoma gawo mɔtɔ gbï mï Galilaya yayi. Mï kada 'ba rɔ kindawo na bo ki'di ŋgï tiyandi bilaka
32 tine lïjë otɔ ŋgï rɔ gönnï gɔ akiyandi abo römöyï bo iyandi wa ŋgï kɔzɔ bɔ közï kakpa tara.
33 Bɔ nökï mɔtɔ ëdï mï rö 'ba mötu yayi. Kina nökï nima kënyï ŋgï kulörï rɔ ma kembe, iya te,
34 “Wa'di 'bï tize, nï Yësu 'ba Nazareta nime? Ako 'deni tote dɔze nati? Mikali yi 'deni. Nï na rɔ bɔ laja ma kɔtɔ laka 'ba Bɔko'ba.”
35 Tine Yësu ënyï kamo dɔ nökï nima, iya te, “Udumö yaga. Kina ita'ba yaga di dɔ bɔ nima.”
Nökï tönë ënyï ŋgï koŋma bɔ nima bërï kömönnï pili te kina kita'ba ŋgï yaga di dɔmo ko'dɔ ɔtɔ dë teyi.
36 Kina lende mo kigayi bilaka naga nima ŋgï pili lïjë kebe tiya mo rɔ gɔ rönnï, iya te, “Akiyandi ma tondo mo ga na te? Bo amo le dɔ nökï ni ti közï kakpa ti tigɔ te na lïjë kita'ba ŋgï yaga.”

37 Kina lëbï 'ba Yësu kïyëlë rönï ŋgï kote mï dɔyayi nima toko.

Yësu Ileŋɔ Bɔ Rɔkɔ'ɔ Ma Konzi (MT 8:14-17; MK 1:29-39)

38 Yësu ënyï di mï rö 'ba mötu yayi kari liŋɔ 'ba Simona. Tine mese 'ba Simona ëdï yayi ti zëyï ŋgï timo rɔ ma kututu. Kina lïjë kiya lende mo zi Yësu 'dɔ kokɔnyi.

39 Kina bo kari ŋgï kɔrɔ kpa laŋgiri 'ba 'ja nima bo kilende zi zëyï nima 'dɔ kola lɔko yaga. Kina zëyï nima kola lɔko ŋgï, lɔko kënyï tɔrɔ koloma toja laja zïnnï.

40 Kina ɔdɔ kada këdï kösö 'deni tine na bilaka ko'de bɔ rɔkɔ'ɔ ma konzi mɔtɔ ga ame ti dɔkomali rɔkɔ'ɔ ma gege ne ŋgï kako zi Yësu. Kina bo koloma ŋgï ti'di közï bo rönnï tileŋɔ lïjë pili rɔ kɔtɔkɔtɔ.

41 Tine nökï ni ebe 'bënnï tita'ba yaga di dɔ bilaka ti tulörï, kiya te, “Nï na rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”

Tine bo amo dönnï kola lïjë dë kilende römöyï lïjë ikali bo rɔ Kurïsïtö ame kako di mïtɔrɔ ne.

42 Ko'ja bi këdï këzë 'deni na Yësu kënyï ŋgï kari abo kutu bo yï mökö. Bilaka ebe toma gɔ bo, tine ɔdɔ lïjë kari ko'ja bo 'deni lïjë oloma tota bo 'dɔ bo kari dë kpe bitɔ di zïnnï bina.

43 Ne tine bo iya te, “Mëdï mari tiya laja laka 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime gbï mï gawo mɔtɔ ga römöyï lende mo na me koja ma gɔmo.”

44 Kina bo kö'bö ŋgï nduwë rɔ tiyandi bilaka di mï rö 'ba mötu 'ba Yudayi ni.

5

Tösö 'Ba Simona Ni Gɔ Yësu (MT 4:18-22; MK 1:16-20)

1 Mï kada ma Yësu këdï kɔrɔ kpa pöpö 'ba Genesareta tïndï kuru bo 'deni toko bërï tuwö lende 'ba Bɔko'ba,

2 bo o'ba kɔmɔ bo ŋgï bo ko'ja sorope rïyö mɔtɔ ga këdï 'deni kpa götö yayi, atoyi mo ga ari 'deni turögö rɔ duru 'bënnï ga.

3 Kina bo kari këkï ŋgï mï ma kɔtɔ ame rɔ 'ba Simona ne, bo iya zi Simona 'dɔ koto sorope nima kari dɔgba mbowa yaga di dɔ kpa götö. Kina bo koloma ŋgï bërï mï sorope yayi tiyandi bilaka.

4 Kina ɔdɔ bo kote tilende 'deni tine bo ënyï kiya zi Simona, bo iya te, “Oto sorope kari mï zana mini ma kalo 'dɔ ku'duke duru 'be tugu kenze.”

5 Tine Simona ileki dɔmo, iya te, “Ŋere, dopi rɔze 'deni tu'du mo ti korɔndɔ ene ŋbö bi këzë dɔze rɔ yawa kinza ma do'ja ma kɔtɔ te. Ne gɔ lende kiya 'bï ti mu'du duru nima ŋgï.”

6 Kina ɔdɔ lïjë ku'du yɔ na kilaka kenze ŋgï ŋbaŋi, duru koma tirica.

7 Kina lïjë ko'dɔ közïnnï ŋgï zi lëpï nnï ama ga mï sorope mɔtɔ yayi ne gɔ kako tokɔnyi lïjë. Kina lïjë kope kenze ŋgï koza koso mï sorope naga nima kpaki rïyö ki'di sorope pili koma za 'bowu tönzu bërï.

8 Tine ɔdɔ Simona Pïtörö koŋgɔ 'deni te bo ako ŋgï kolɔdɔ bërï kɔmɔ Yësu. Bo iya te, “Ŋere, ese yaga di rɔma. Ma bɔ lende kënyë na.”

9 Römöyï kenze nima kilaka zïnnï ne na lende mo kigayi lïjë 'deni ŋgï pili.

10 Lende mo igayi lëpï bo ama ga Yakoba ni ti Yowani kole 'ba Zebedayo ga 'deni gbï.

Kina Yësu kënyï kileki kiya zi Simona, iya te, “Kinza kere dë. Kisaki di mï kada nime tɔne ti këddï rɔ atoyi 'ba to'de bilaka zi Bɔko'ba.”

11 Kina lïjë kilala sorope 'bënnï ga ŋgï yaga dɔ kpa götö, lïjë kola wa pili yayi lïjë kösö ŋgï nati gɔ Yësu.

Yësu Ileŋo Bɔ Mönyu (MT 8:1-4; MK 1:40-45)

12 Kina ɔdɔ Yësu këdï 'deni mï gawo mɔtɔ yayi tine na bɔ mɔtɔ mönyu konyo rɔmo ga 'deni ŋgï pili röwë ki'di dönï ŋgï. Bo ako kila'ba rɔ kpa kutu'bö kɔmɔ Yësu bërï bo koma'jo rɔ bo, iya te, “Ŋere, ɔdɔ ko'dɔkɔ ŋgï ti kileŋo ma ŋgï yaga rɔ ma kɔpɔ.”

13 Yësu oja közï bo kosa rɔ bɔ nima, kiya te, “Mo'dɔkɔ 'deni ŋgï, ileŋo yi 'deni.”

Kina mönyu tönë kola bɔ nima ŋgï.

14 Tine Yësu ose gɔmo zi bo, iya te, “Kinza kari kiya lende mo dë titi zi bɔtɔ tine ari kileme röyï zi bɔ akumu 'dɔ bo kinyeli röyï gɔ kileme ŋgï ileŋo yi 'deni rɔ ma kɔpɔ. Kina gɔ ko'de akumu kɔzɔ ame Musa ki'di kö'du mo 'deni ne tara.”

15 Ne pele lëbï 'ba Yësu ïyëlë rönï ŋgï nduwë rɔ mbëmbë. Kina bilaka koloma ŋgï rɔ tɔlɔ rɔ tïndï kako tuwó akiyandi abo gbï 'dɔ bo kileŋo lïjë di dɔ rɔkɔ'ɔ 'bënnï ga.

16 Tine Yësu ö'bö tusu rɔ bo kari titi mbowa yï mökö rɔ dɔ kutu bo to'dɔ mötu.

Yësu Ileŋo Bɔ Keŋme Bërï Mɔtɔ (MT 9:1-8; MK 2:1-12)

17 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja bo këdï rɔ tiyandi bilaka Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ga ame kako di mï gawo 'ba mï dɔyayi 'ba Galilaya ni ti Yudayi gbï di Yerosalema ëdï yayi. Tigɔ 'ba Bɔko'ba ëdï ti Yësu tileŋo bɔ rɔkɔ'ɔ timo.

18 Kina ya mɔtɔ ga ko'de bɔ keŋme bërï mɔtɔ këdï kombi ti sora ŋgï. Lïjë o'dɔkɔ toto bɔ nima kari ko'ba bërï kɔmɔ Yësu rö yayi.

19 Tine ɔdɔ lïjë ko'ja kɔri 'ba 'dɔ to'dɔ mo tara dë kpe römöyï tïndï oso 'deni ŋgï kola kɔri dë kpe zïnnï, na lïjë kuyï rönnï ŋgï këkï tɔrɔ dɔ rö lïjë kumö bi koja bɔ nima di teyi kako bërï mï zana tïndï naga nima ko'ba kɔmɔ Yësu.

20 Kina ɔdɔ Yësu koŋgɔ ya naga nima ki'di dönnï 'deni gɔ tigɔ abo tara tine bo ilende ŋgï zi bɔ nima, bo iya te, “Bɔ pɔri ma, ola yi 'deni gɔ lende kënyë 'bï ga.”

21 Kina Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi mo tönë ga koloma ŋgï rɔ tomeri mo ti mïnnï, iya te, “Bɔ nime bo yë na bo këdï ko'dɔ dölï kiyari rɔ bo ti Bɔko'ba te? Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ rɔ bɔ tola bilaka gɔ lende kënyë.”

22 Meri 'bënnï ti akititi 'bënnï nima, Yësu ikali 'deni. Kina bo kileki kititi lïjë, bo iya te, “Ëddï komerike wa naga nima tara mï dökï'dï ye gɔ wa'di?

23 Ma yala na kïtëwu 'dɔ tiya mo? ‘Ola yi 'deni gɔ lende kënyë 'bï,’ ala 'dɔ kiya te, ‘Ënyï tɔrɔ kiliŋgere.’

24 Ne ziye tikali mo rɔ ma laka kole 'ba bilaka lesi ëdï ti tigɔ mï dɔliŋɔ nime bine tola bilaka gɔ lende kënyë.”

Kina bo kënyï kiya zi bɔ keŋme bërï tönë, bo iya te, “Milende zïyï, ënyï tɔrɔ kombi sora 'bï kari liŋɔ.”

25 Kina bɔ tönë kënyï ŋgï kɔrɔ tɔrɔ di kömönnï pili te, bo kombi sora abo tönë bo koloma rɔ tö'dö dɔmo ne bo kari ŋgï nduwë liŋɔ ti tïlëlu Bɔko'ba.

26 Kina lende mo kigayi bilaka pili ŋgï ki'di yi nï bɔ mɔtɔ kebe ŋgï tïlëlu Bɔko'ba. Lïjë ŋgï pili rɔ tikere na lïjë kebe ŋgï tiya mo te, “Do'ja a löbu 'deni tɔne.”

Bɔ Rɔkɔ'ɔ Na Ŋge Ko'dɔkɔ Wɔwɔ
(MT 9:9-13; MK 2:13-17)

27 Di gɔmo na Yësu kari ko'ja bɔ kireke awada mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Lëwë koloma 'deni mï bi 'ba tireke awada. Kina Yësu kiya zi bo te, “Ösö gɔma.”

28 Kina Lëwë kënyï kola wa pili ŋgï bo kösö gɔ Yësu.

29 Lëwë o'dɔ ŋbele ma löbu liŋɔ abo zi Yësu. Na bɔ kireke awada ma konzi ti ya mɔtɔ ga koloma ŋgï rɔ tonyo kpënnï ti Yësu ni yayi.

30 Tine na Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'bënnï ga koloma ŋgï rɔ tiya mo zi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, “Ëddï konyoke kpeye kuwëke wa bi kɔtɔ ti bɔ kireke awada ni ti bɔ lende kënyë naga nima gɔ wa'di?”

31 Tine Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Bɔ rɔkɔ'ɔ na ŋge kari zi bɔ ki'di wɔwɔ. Ya ma kinza ti rɔkɔ'ɔ naga ari ë'bënnï dë.

32 Mako dë tïdëkï bɔ lende laka, mako gɔ bɔ lende kënyë 'dɔ kotɔ dönnï.”

Lende 'Ba Kpa Koro
(MT 9:14-17; MK 2:18-22)

33 Ya mɔtɔ ga ënyï kititi bo, iya te, “Bɔ kösö gɔ Yowani ga ti 'ba Parosi ni ö'bö rɔ toro kpënnï to'dɔ mötu, ne ma 'bëyï ga oro 'bënnï kpënnï dë gɔ wa'di?”

34 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Ma komerike 'beye ŋba ame kako mï karama 'ba gbe ne ti koro kpënnï ko'ja më'dë 'ba nyiti këdï tïnnï? Inza tara,

35 tine kada mo ti kömö 'jaa ame 'dɔ kogba më'dë 'ba nyiti yaga di mï löŋgö lïjë kina lïjë ti koro kpënnï 'jaa mï kada mo nima.”

36 Kina bo koloma ŋgï rɔ tiya dɔŋgala nime zïnnï, iya te, “Bɔtɔ irica kapa bɔŋgɔ ma la'ja dë kuru ma köndë timo. Ɔdɔ bɔ mo ko'dɔ tara, ti kirasi ma la'ja nima, tine akuru ma di yɔki ma la'ja inza koriya ti ma mɔlo nima.

37 Kina gbï tara, bɔtɔ odɔ layi ma la'ja dë mï kilaka layi ma köndë. Ɔdɔ ko'dɔ tara layi la'ja ti kotopa kilaka layi köndë nima ŋgï yaga, kina layi ni kpaki ti kilaka mo nima këdï kirasi rönnï ŋgï.

38 Tine layi ma la'ja todɔ mo mï kilaka ma la'ja.

39 Kina gbï bɔtɔ inza ko'dɔkɔ layi ma la'ja kpe ɔdɔ bo kuwë ma mɔlo 'deni, römöyï bo ti kiya te, ‘Ma mɔlo nime na kele.’ ”

6

Lende 'Ba Kada 'Ba Rɔ Kindawo
(MT 12:1-14; MK 2:23–3:6)

1 Mï kada 'ba rɔ kindawo ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ Yësu ni ëdï kudö kebe mï nyaka 'ba nyönyu kina bɔ kösö gɔ bo ga kebe ŋgï tomborozi dɔ nyönyu kinyanyi közïnnï lïjë koloma rɔ tonyo mo.

2 Kina Parosi mɔtɔ ga kënyï kititi, iya te, “Ëddï kïyëyïke mï kö'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo gɔ wa'di?”

3 Tine Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ïdëkïke wa tönë Dawidi ko'dɔ mï kada ma lïjë këdï rɔ 'bö ti bilaka abo ga ne dë?

4 Mï kada nima Dawidi ɔdɔ ŋgï mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kogba maŋgolɔ'bɔ koro ame kö'du ki'di kota gɔmo di zi bilaka ma sari tine ŋge zi bɔ akumu ni na 'dɔ konyo ne. Dawidi onyo ki'di gbï zi bilaka abo ga.”

5 Kina Yësu kileki kiya 'böwu zïnnï, iya te, “Kole 'ba bilaka lesi na rɔ ŋere 'ba dɔ kada 'ba rɔ kindawo.”

6 Mï kada 'ba rɔ kindawo mɔtɔ na bo kari ŋgï kɔdɔ mï rö 'ba mötu koloma tiyandi wa. Tine bɔ mɔtɔ ëdï yayi közïmo ma dörï ölë 'deni rɔ kilawo.
7 Kina Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ëdï rɔ toma kɔri 'ba 'dɔ tususu Yësu. Gɔ lende mo na lïjë këdï koje kömönnï koŋgɔ ɔdɔ Yësu ti kileŋo bɔ nima mï kada 'ba rɔ kindawo nima ya.
8 Tine Yësu ikali meri 'bënnï nima 'deni na bo kiya zi bɔ közï kölë rɔ kilawo tönë, bo iya te, “Ënyï tɔrɔ kɔrɔ kɔmɔze pili bine.” Kina bɔ nima kënyï ŋgï kɔrɔ.
9 Kina Yësu kiya zïnnï te, “Mititi ye, ma yala na kutï dönï ti kö'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo, to'dɔ lende laka zi bilaka ala to'dɔ lende kënyë na teyi, tɔmɔ dïdï ala tupö mo yaga?”
10 Bo uyï kɔmɔ bo koŋgɔ dönnï pili na bo kilende zi bɔ nima, bo iya te, “Oja gɔ közïyï.”
Bo oja yɔ na közï bo tönë kileŋo rönï ŋgï rɔ ma laka.
11 Tine lende mo ata ŋgï mïnnï sowa na lïjë koloma ŋgï rɔ tiya mo rɔ gɔ rönnï, wa'di na gɔ lïjë ko'dɔ ŋgï zi Yësu.

Bɔ Kösö Gɔ Yësu Ga
(MT 10:1-4; MK 3:13-19)

12 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na Yësu kënyï ŋgï kari dɔ döku tilende ti Bɔko'ba këzë dɔ bo.
13 Mï dɔŋbɔ mo 'deni tine na bo kïdëkï bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï bo koza ya ma 'butë dɔmorïyö di mï löŋgö mo bo kïdëkï lïjë rɔ bɔ laja.
14 Lïjë na rɔ Simona ame bo kïdëkï rɔ Pïtörö ne ti löndö bo Andareya ti Yakoba ti Yowani ti Pïlïpö ti Batolimayo
15 ti Matayo ti Tɔma ti Yakoba kole 'ba Alapayo ti Simona ame kïdëkï rɔ Zelote (bɔ ko'dɔ ya gɔ dɔyayi 'bënnï)
16 ti Yuda kole 'ba Yakoba ti Yuda Isikarita ame kebe kususu Yësu ne.

Akiyandi 'Ba Yësu
(MT 4:23–5:12; 5:38-48)

17 Bo ëkï kari tïnnï bërï mï dɔyayi ma koriya na bo kɔrɔ ŋgï. Tïndï ame ga rɔ bɔ kösö gɔ bo ne ti bilaka ma konzi ame ga di mï dɔyayi 'ba Yudayi pili ti Yerosalema gbï di mï gawo 'ba Tura ni ti Sidona ame ga kpa mini löbu ne ëdï kpaki yayi.
18 Lïjë ako tuwö lende abo gbï ti rɔkɔ'ɔ 'dɔ tileŋo mo. Kina ŋgï ya ame ga nökï këdï kodɔ gomɔ rɔmo kulöwö naga ileŋo ŋgï gbï.
19 Bilaka naga nima pili o'dɔkɔ tosa rɔ bo römöyï tigɔ ëdï kɔdɔ di rɔ bo kileŋo lïjë.
20 Bo oŋgɔ dɔ bɔ kösö gɔ bo naga nima na bo kiya te, “Kpe ame ga rɔ lisa ne na laka römöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba na rɔ 'beye.
21 Kpe ame ga gïrï nime rɔ 'bö ne na laka römöyï ti kɔ'bɔ ye 'deni. Kpe ame ga rɔ monɔ gïrï nime ne na laka römöyï ti kögöke 'deni.
22 Kpe ame ga ɔdɔ bilaka ko'ji ye kiti'ja ye kilagi ye kiya ye rɔ a ma kënyë gɔ lende 'ba kole 'ba bilaka lesi ne na laka.
23 Iliyake mï kada mo nima köpuke rɔ lɔŋɔ römöyï kpa közï ma löbu ëdï ziye mïtɔrɔ. Ya naga nima 'bu nnï löbu ga oloma gbï rɔ to'dɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba tönë ga bine tara.
24 Tine bu'bu ziye kpe bɔ wa ni, römöyï oteke rɔ kindawo ti lɔŋɔ ma 'beye 'deni mɔlo gïrï nime.
25 Bu'bu ziye kpe ame ga rɔ tëkpë gïrï nime ne, ti këddïke 'deni 'basi rɔ 'bö. Bu'bu ziye kpe ame ga rɔ tögö gïrï nime ne, ti kuduke 'deni.

26 Bu'bu ziye kpe ame ga bilaka pili këdï kiya lende 'be rɔ ma laka ne römöyï kina 'bu nnï löbu ga ko'dɔ bɔ kumë lende dɔ kïndëndë ni gbï tara bine.
27 Kina me mëdï miya ziye kpe ame ga këddï kuwöke lende naga nime mëdï miya ne. Ɔ'ɔ bɔ ya 'bï ga kina o'dɔ lende laka zi lïjë ame ga ko'ji yi ne.
28 O'dɔ yëyï dɔ lïjë ame ga kulömu yi ne kina umötu gɔ lïjë ame ga këdï ko'dɔ yi rɔ ma kënyë ne.
29 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kokɔsɔ lɔ'bɔ yï, uyï kapa mɔtɔ gbï zi bo, bo kokɔsɔ. Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kogba gamïsï 'bï, i'di bo kogba pandila 'ba yïmo gbï.
30 I'di zïnnï lïjë ame ga kïdëkï wa di zïyï ne. Tine kinza ki'di dë kpe kopi zïyï.
31 O'dɔ zi ya mɔtɔ ga gbï kɔzɔ ame ko'dɔkɔ 'dɔ ko'dɔ zïyï ne tara.
32 Ne ɔdɔ kɔ'ɔ ŋge rɔ ya ame ga kɔ'ɔ yi ne 'dɔ mï Bɔko'ba këyï ka röyï gɔmo gɔ wa'di? Bɔ lende kënyë ni pele ɔ'ɔ ya ame ga kɔ'ɔ lïjë ne gbï.
33 Ne ɔdɔ ko'dɔ laka ŋge zi ya ame ga ko'dɔ laka zïyï ne, 'dɔ mï Bɔko'ba këyï ka röyï gɔmo gɔ wa'di? Bɔ lende kënyë ni pele o'dɔ gbï tara.
34 Ne ɔdɔ ki'di ŋge zi ya ame ga kiteri 'dɔ kileki bi mo teyi zïyï ne, 'dɔ mï Bɔko'ba këyï ka röyï gɔmo gɔ wa'di? Bɔ lende kënyë ni i'di gbï zi bɔ lende kënyë lëpï nnï ga tara 'dɔ kopi te kileki teyi.
35 Tine ma laka mo, ɔ'ɔ bɔ ya 'bï ga, o'dɔ laka zïnnï, kina i'di zïnnï kinza titeri topi ɔtɔ teyi. Kina ti kpa közï 'bï 'ba gɔmo këdï ŋgï rɔ mbëmbë, ti këddï rɔ kole 'ba Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli, römöyï bo na ti mï këyï rɔ bɔ mï kata ni ti bɔ dökï'dï kënyë ni.
36 Oloma ti mï koŋmi zi bilaka kɔzɔ 'ba 'bu yï Bɔko'ba tara.
37 Kinza ko'dɔ burë 'ba bɔtɔ dë, ɔdɔ ko'dɔ ti ko'dɔ 'bëyï gbï. Kinza kodɔ karama dë dɔ bɔtɔ, ɔdɔ ko'dɔ ti kodɔ gbï döyï. Ola bilaka gɔ lende kirasi, kina ti kola yi gbï.
38 I'di, kina ti ki'di gbï zïyï. Akiyari kele 'bï ame këdï ko'dɔ zi bilaka, kiyari kitaŋi gɔmo kiyaya koso kilayi bërï ne, ti komɔmi gbï tara dɔŋgo'do yï, römöyï wa ame kiyari ki'di ne na ti ki'di gbï zïyï."

Nï Gbï Tara
(MT 7:3-5, 24-27)

39 Kina Yësu kiya dɔŋgala nime gbï zïnnï, iya te, "Bɔ kɔmɔ kölu ti kokɔkɔ bɔ kɔmɔ kölu lëpï bo mɔtɔ yɔ? Lïjë ti kila'ba dë kpaki rïyö mï gö?
40 Kole 'ba sukulu inza mbiri di dɔ bɔ kɔmɔ kiyandi abo. Ne bɔ ame kote akiyandi abo pili laka ne ti këdï gbï kɔzɔ bɔ kɔmɔ kiyandi abo.
41 Gɔ wa'di na kebe toŋgɔ pörï di kɔmɔ lëpï yï mɔtɔ konyɔ lende 'ba kpa kulugbu ma löbu nima kömöyï ne dë?
42 Ti kiya rɔ ma tondo mo zi löndö nima kiya te, 'Bɔ löndö, i'di miyagba pörï nima yaga di kömöyï,' ko'ja to'ja kpa kulugbu ame kömöyï ne konya döyï? Nï bɔ kɔmɔ kandi nime, ogba kpa kulugbu nima titi dɔgba yaga di kömöyï 'dɔ ko'ja bi laka togba pörï yaga di kɔmɔ löndö yï.
43 Oŋgɔke te, ŋgërï ma laka ana döŋgërï ma kënyë dë, kina ŋgërï ma kënyë ana döŋgërï ma laka dë.
44 Ëdï kikali ŋgërï pili gɔ ma kana mo ga. Bɔtɔ ite'de këlu dë di dɔ ŋgɔpɔliŋga, kina bɔtɔ ite'de mɔwɔ dë gbï di dɔ rökö.
45 Bɔ lende laka ëdï koja 'ba bo rɔ wa ma laka ame kulu dönï 'deni mï dökï'dï bo ne. Kina bɔ lende kënyë oja 'ba bo gbï rɔ wa ma kënyë ame kulu dönï 'deni mï dökï'dï bo ne. Römöyï wa ame koso mï dökï'dï ne na kpa këdï koja yaga.

46 Ëddï kïdëkïke ma rɔ ŋere, rɔ ŋere, gɔ wa'di kinza ma ko'dɔke wa ma
miya mo ga dë yɔ?
47 Ti mileme ziye, lïjë ame ga pili kako kuwö lende ma ko'dɔ ŋgï tara ne
48 ëdï kɔzɔ bɔ ko'ba rö ame kole gö 'ba gbɔndɔ rö abo kalo kugë gbɔndɔ
rö abo di dɔ döku ne tara. Kina mini koso kako kïkëtï rönï rɔ rö nima,
tine iyaya rönï dë, römöyï o'ba rönï 'deni laka.
49 Ne lïjë ame ga kuwö lende ma ko'dɔ dë ne, ëdï kɔzɔ bɔ ame ko'ba rö
ma 'ba bo ŋgï tara kinza kole gbɔndɔ mo dë bërï ne. Kina ɔdɔ mini koso
kïkëtï rönï rɔ rö nima yɔ na kulöru ŋgï. Tine la'ba mo ŋgï rɔ ma kënyë."

7

Bɔ Laja 'Ba Bɔ Dɔ Bɔ Kanya
(MT 8:5-13)

1 Kina ɔdɔ Ëësu kote tiya wa naga nime 'deni pili zi bilaka naga nima
tine na bo kënyï ŋgï kari Kaparanoma.
2 Di yayi bɔ këlu 'ba bɔ kanya 'ba Romo mɔtɔ ëdï ti bɔ laja abo ame bo
kɔ'ɔ kulöwö ne. Tine bɔ laja nima ëdï dɔ rɔkɔ'ɔ 'deni ŋgɔsï 'dɔ kölë.
3 Kina ɔdɔ bɔ këlu nima bo kuwö lende 'ba Ëësu 'deni tine bo oja löbu
'ba Yudayi mɔtɔ ga ŋgï kari 'dɔ kititi Ëësu gɔ kako kɔmɔ bɔ laja abo nima
yaga.
4 Ya naga nima ari kolo'ba rönnï rɔ gögö zi Ëësu, iya te, "Bɔ nime bo
ɔ'bɔ ŋgï 'dɔ ko'dɔ kɔnyi teyi
5 römöyï bo ɔ'ɔ ze Yudayi kulöwö bo ko'ba rö 'ba mötu zize."
6 Kina Ëësu kënyï ŋgï kari tïnnï.
Tine ɔdɔ Ëësu kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila liŋɔ nima kola dë kpe kɔwɔ yɔ,
na bɔ këlu mo tönë koja bilaka 'dɔ kari kiya zi Ëësu te, "Ŋere, kinza kupö
röyï dë. Mɔ'bɔ dë 'dɔ ti'di yi kɔdɔ liŋɔ ma.
7 Ma gbagba ma moŋgɔ rɔma bine mɔ'bɔ dë 'dɔ tako zïyï. Tine iya ŋge
ti kpëyï kina ti kileŋo bɔ laja ma nime ŋgï.
8 Römöyï mikali közï kakpa 'bï ëdï gbï kɔzɔ 'bama ame mëdï bïcï közï
kakpa ti bɔ kanya ŋbaŋi kpa bïcö ne. Ɔdɔ milende zi ame, miya te, 'Ari,'
kina kari ŋgï. Kina ɔdɔ milende zi ame 'dë, miya te, 'Ako,' kina kako ŋgï.
Ɔdɔ milende zi bɔ laja ma, miya te, 'O'dɔ wa nime,' kina ko'dɔ ŋgï."
9 Kina ɔdɔ Ëësu kuwö lende kiya 'ba bɔ nime 'deni te tine lende mo igayi
bo ŋgï. Kina bo kuyï kɔmɔ bo dɔ tïndï ama ga këdï kozi gɔ bo ne, bo iya
te, "Rɔ ma laka miya ziye, mo'ja bɔtɔ mɔtɔ ame ki'di dönï ŋgï gɔ lende ma
kɔzɔ a nime te dë kɔtɔ te pele di mïye kpe Yisarele."
10 Kina ya tönë ga koja ne kileki ŋgï kari ko'ja bɔ laja tönë kileŋo 'deni.

Ëësu Indiŋi Töku

11 Kina di pötö mo na Ëësu kënyï ŋgï kari gawo mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ
Nayini. Bɔ kösö gɔ bo ga ti tïndï ma konzi mɔtɔ ga ari gbï kɔtɔ ti bo.
12 Tine ko'ja lïjë kömö 'deni ŋgɔsi kpa reki 'ba gawo nima tine na
dönnï kondɔsɔ ŋgï ti töku këdï kombi kako timo. Kole kɔtɔ kpökï 'ba 'ja
makuru'bë mɔtɔ na ma kölë 'deni. Kina bilaka 'ba mï gawo kotɔtɔ rönnï
'deni ŋgï rɔ tïndï ti 'ja nima.
13 Tine ɔdɔ Ëësu ko'ja 'ja nima 'deni tara tine lende mo ɔ'ɔ ŋgï ŋbö kɔdɔ
mï dökï'dï bo. Kina bo kiya zïnï te, "Kinza kudu dë."
14 Kina bo kari ŋgï kinda'ba kpa laŋba nima di dɔ bɔ kombi töku naga
nima na lïjë kɔrɔ ŋgï. Kina bo kilende, iya te, "Nï kole, milende zïyï ënyï
tɔrɔ."

15 Kina töku tönë kënyï ŋgï koloma tɔrɔ kebe tilende. Kina Yësu kileki bo ŋgï zi ma mo.
16 Kina lïjë ŋgï pili rɔ tikere rɔ mbëmbë lïjë ki'di tïlëlu Bɔko'ba, kiya te, “Bɔ kumë lende ma löbu ɔdɔ 'deni mï löŋgö ze.”
Lïjë iya gbï te, “Bɔko'ba na kako 'deni tokɔnyi bilaka abo ga.”
17 Kina lëbï 'ba wa nime Yësu ko'dɔ ne kogba mï dɔyayi 'ba Yudayi ŋgï pili ti rönï kala mï dɔliŋɔ ame ga dɔŋgila Yudayi yayi ne toko.

Akititi 'Ba Yowani (MT 11:2-19)

18 Bɔ kösö gɔ Yowani ga ari kïyëtï lende naga nime pili te zi Yowani.
19 Kina bo kïdëkï ma rïyö ŋgï bo koja kari zi Yësu ti akititi nime, kiya te, “Nï mo na rɔ bɔ mo tönë këdï kako ne, ala 'dɔ doje kɔmɔze gba gɔ bɔ mɔtɔ 'beri?”
20 Kina ya rïyö tönë ga kako ŋgï zi Yësu kiya te, “Yowani bɔ bapatisi na koja ze zïyï tiya mo te, ‘Nï mo na rɔ bɔ mo tönë këdï kako ne, ala 'dɔ doje kɔmɔze gba gɔ bɔ mɔtɔ 'beri?’ ”
21 Mï kada mo nima Yësu ileŋo ma konzi ame ga ti dɔkomali rɔkɔ'ɔ ma gege ti nökï ni kiyɔpɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu ni 'deni gbï.
22 Kina bo kileki kiya zi bɔ laja naga nime, bo iya te, “Ilekike kari kïyëtïke wa naga nime ko'jake kuwöke gbï ne zi Yowani. Iyɔpɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu ni 'deni. Bɔ ka'bo ni iliŋgere 'deni. Ileŋo bɔ mönyu ni 'deni yaga rɔ ma kɔpɔ. Bɔ mbili ku'bë ni uwö bi 'deni. Töku ni indiŋi 'deni kina laja laka uwöwö rönï 'deni zi bɔ lisa ni.
23 Lïjë ame ga lende ma kïlïkö dë dönnï ne na ti yëyï.”
24 Di pötö bɔ laja 'ba Yowani naga nima kari 'deni na Yësu koloma rɔ tiya lende 'ba Yowani zi tïndï naga nima. Bo iya te, “Me karike yï mökö zi Yowani ne wa'di na karike toŋgɔ mo? Mbili mɔli ma këdï kudë dönï di zi lili?
25 Ne ma kinza tara arike toŋgɔ wa'di? Bɔ kusu bɔŋgɔ kele? Inza tara, lïjë ame ga këdï kusu bɔŋgɔ ma ndögö kitigɔ kulöwö naga nima dönnï kola ŋge 'joyi di mï mɔri ne, bi 'bënnï liŋɔ 'ba ŋere.
26 Ne arike toŋgɔ wa'di? Bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba? Yëë, rɔ ma laka o'jake bɔ ame kebe bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba pili ne 'deni.
27 Bo na me kugu lende abo mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, ‘Mëdï moja bɔ laja ma kari dɔgba kömöyï tileŋo kɔri zïyï.’
28 Rɔ ma laka miya ziye, kole köyö 'ba 'ja mɔtɔ inza mbiri di dɔ Yowani, tine bɔ ame titiyi mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ne na mbiri di dɔ Yowani.”
29 Bilaka ma laki naga nima ti bɔ kireke awada ni kpaki ɔdɔ lïjë kuwö lende nime Yësu kiya ne 'deni tine ileme ŋgï zïnnï burë ko'dɔ 'ba Bɔko'ba rɔ ma kodɔrɔ römöyï Yowani na ko'dɔ bapatisi 'deni dönnï.
30 Tine Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ilagi ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ŋgï gɔ dönnï, lïjë kilagi di zi Yowani di bi to'dɔ bapatisi dönnï.
31 Yësu ileki kiya te, “Ti miyari ye kpe bɔ titi ma le'jete nime ti wa'di? Kpe ŋgï kɔzɔ wa'di ga?
32 Kpe ŋgï kɔzɔ kole titi ame kotɔŋi dönnï mï bi 'ba ndögö tara, ame dɔtumu mɔtɔ kulörï kiya zi ama ga, iya te, ‘Domba dɔkole mbili pele ziye, odoweke gɔye dë yɔ. Kina me ducï lërï 'ba tölë pele ziye, uduke dë yɔ.’
33 Yowani ako bine koro kpa bo kuwë a ma kata naga dë, iyake te, ‘Bo bɔ nökï na.’
34 Kina me kole 'ba bilaka lesi kako konyo kpa bo kuwë wa, iyake te, ‘Oŋgɔke yayi, bo ŋgï rɔ bɔ kpa ŋböŋbö bɔ layi bɔ pɔri 'ba bɔ kireke awada ni ti bɔ lende kënyë mɔtɔ ga.’

35 Ne tine akikali 'ba Bɔko'ba ti kinda 'deni yaga di mï ndɔbɔ 'ba kole mo ga.”

Yësu Ni Ti Simona Ma Rɔ Parosi

36 Parosi mɔtɔ ose Yësu 'dɔ kari rɔ ŋba liŋɔ abo. Kina Yësu kari ŋgï lïjë koloma tonyo akonyo bi kɔtɔ ti Parosi nima.

37 Tine 'ja bɔ lende këny ë mɔtɔ di mï gawo nima uwö 'deni Yësu ëdï liŋɔ 'ba Parosi nima. Kina lɔko kako ŋgï ti kizaza 'ba 'bu ma kato kele.

38 Lɔko ɔrɔ ŋgï kebe gɔ Yësu di kpa akonyo yayi tudu, tɔlɔ kömönï kiya'ji ndï Yësu. Kina lɔko kebe ŋgï tididi ndï Yësu ti sunë dönï lɔko kunzulu kinzanza 'bu kato kele tönë teyi.

39 Kina ɔdɔ Parosi mo nima ko'ja 'deni tara tine, bo ebe tiya mo ti mï bo te, “Bɔ nime ma bo këdï ra ŋgï rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba dëne bo ëdï kikali ŋgï 'ja nime këdï kosa ndï bo ne bɔ lende këny ë ma dɔ kiteli na.”

40 Yësu ënyï kilende zi Parosi nima, möyï mo rɔ Simona ne, iya te, “Simona, mëdï ti lende mɔtɔ tiya mo zïyï.”

Simona ileki dɔmo iya te, “Laka, bɔ kɔmɔ kiyandi, iya zö.”

41 Yësu isaki kiya te, “Ya mɔtɔ ga rïyö ogba yamo tötï di zi bɔ mɔtɔ 'dɔ lïjë kopi 'jaa. Bɔ mɔtɔ ogba 'ba bo kuluku 'butë, bɔ ama ogba 'ba bo kuluku kɔtɔ.

42 Ya naga nime kpaki rïyö inza ga ti a mɔtɔ 'dɔ topi wali nima timo. Na bɔ mo tönë kola yamo naga nima ŋgï gbɔ pili zïnnï. Di mï ya rïyö naga nime bɔ ma yala na ti kɔ'ɔ bo kulöwö?”

43 Simona iya te, “Momeri 'bama bɔ ama wali mo mbiri ne na ti kɔ'ɔ bo kulöwö.”

Yësu iya te, “Iya 'deni ko dɔmo.”

44 Kina bo kuyï kɔmɔ bo kileme 'ja nima zi Simona, iya te, “O'ja 'ja nime ra? Ma mako liŋɔ 'bï i'di mini dë yɔ zö turögö ndö timo. Ne 'ja nime lɔko urögö ndö ti tɔlɔ 'ba kömönï lɔko kididi ti sunë dönï.

45 Me mɔdɔ bine ne iramo ma dë yɔ. Ne 'ja nime mɔlo gɔ tɔdɔ ma bine ɔrɔ dë di bi tunzulu ndö.

46 Inzanza 'bu dë yɔ dɔma. Ne lɔko inzanza 'bu kato kele ndö.

47 Kina me miya zïyï lende këny ë konzi 'bënï naga nima ola lɔko 'deni gbï gɔmo kɔzɔ akɔ'ɔ mbëmbë 'bënï nime. Bɔ ame kola ŋge mbowa ne ɔ'ɔ gbï ŋge mbowa.”

48 Kina Yësu kileki kiya zi 'ja nima, iya te, “Ola yi 'deni gɔ lende këny ë 'bï ga.”

49 Kina ŋba mɔtɔ ga ama ti bo yayi ne kebe ŋgï tiya mo rɔ gɔ rönnï, iya te, “Bɔ nime bo yë na gɔ bo kola wa gɔ lende këny ë?”

50 Yësu ileki kiya zi 'ja nima, iya te, “Ti'di döyï gɔ lende ma na kɔmɔ yi 'deni, ari ti, ti mï këyï.”

8

Liŋgere Tuwöwö Laja Laka

1 Di pötö mo 'deni yayi tine na Yësu koloma ŋgï rɔ tiliŋgere kebe mï gawo ni ti dɔliŋɔ ma titi naga ti tuwöwö laja laka 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba. Bɔ kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmorïyö mo tönë ga ari ti bo mï liŋgere nima

2 gbï ti 'ja mɔtɔ ga ame kileŋo 'deni di dɔ rɔkɔ'ɔ ni ti nökï ni ne. 'Ja mɔtɔ mo naga nima lïjë na rɔ Mariya ma kïdëkï möyï mo gbï rɔ Magadala ma tönë nökï modɔmorïyö kita'ba yaga di dɔmo ne

3 kina gbï ti Zowana 'ja 'ba Kuza makuŋgu 'ba ŋere Erode kina Sosana
ni ti 'ja ma konzi mɔtɔ ga. 'Ja naga nime na koloma rɔ tokɔnyi Yësu ni ti
bɔ laja abo ga ti yamo 'ba gbagba lïjë ga.

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Kulï Kupö
(MT 13:1-23; MK 4:1-25)

4 Kina tïndï ma kinza kiya ki'di totɔtɔ rönnï ŋgï zi Yësu. Bilaka oloma
ŋgï rɔ tako di mï dɔliŋɔ ma konzi mɔtɔ ga. Kina bo koloma ŋgï rɔ tiya
dɔŋgala nime zïnnï, iya te,

5 “Bɔ mɔtɔ ɔdɔ 'deni kari tulï kupö. Kina ɔdɔ bo këdï kulï 'deni tine
mɔtɔ ga ila'ba ŋgï dɔ kpa kɔri. Ututu dɔmo ŋgï ti ndï na yali kako kogɔ
ŋgï.

6 Mɔtɔ ga ila'ba 'bënnï dɔ kirigɔyɔ. Kina ɔdɔ kötu 'deni tine ututu ŋgï
römöyï yayi mo ëyï dë.

7 Kupö mɔtɔ ga ila'ba 'bënnï bïcï kono. Kina ɔdɔ kono kïyöbu 'deni kɔtɔ
timo tine uböwu ŋgï yaga.

8 Tine kupö mɔtɔ ga ila'ba 'bënnï mï yayi ma laka. Kina kötu ŋgï kïyöbu
kana konzi kebe ma tönë kulï ne.”

Ɔdɔ bo kiya 'deni kɔzɔ a nime te tine, bo ënyï kuwöwö, kiya te, “Bɔ ame
këdï ti mbili tuwö lende ne i'dike bo kuwö lende nime.”

9 Bɔ kösö gɔ bo ga ebe tititi bo gɔ 'jɔ 'ba dɔŋgala nima.

10 Tine bo ileki zïnnï, bo iya te, “'Beye Bɔko'ba i'di akikali 'ba ŋere löbu
abo ame rɔ ma kusu ne 'deni ziye. Ne 'bënnï lïjë ya ma laki naga nima ti
milende zïnnï rɔ dɔŋgala römöyï 'dɔ ɔdɔ lïjë koŋgɔ pele lïjë ko'ja dë, lïjë
kuwö pele lïjë kikali mï 'jɔ 'ba lende mo dë.

11 'Jɔ 'ba dɔŋgala nima na te, kupö na rɔ lende 'ba Bɔko'ba.

12 Ma kila'ba dɔ kpa kɔri naga nima na rɔ ya ame ga kuwö laka tine
Satani ako ŋgï kolɔ yaga di mï dökï'dï mo ne kinza lïjë ki'di dönnï ra gɔmo
kɔmɔ lïjë di mï tölë.

13 Ma kila'ba dɔ kirigɔyɔ na rɔ ya ma kinda'ba lende 'ba Bɔko'ba ŋgï ti
mï këyï di bi tuwö mo. Tine ŋgira'da mo alo dë mïnnï. Lïjë i'di dönnï ŋge
mbowa gɔmo tine ɔdɔ akiyari kömö yɔ na lïjë kila'ba ŋgï.

14 Kupö ma kila'ba bïcï kono na rɔ ya ame ga kuwö ŋgï tine 'deni yayi
kɔmɔ kilë'dï 'ba gɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime, mɔri ni ti lɔŋɔ mo uböwu ŋgï yaga
di mïnnï. Kina ŋgï lïjë ïyöbu dë kpe.

15 Tine kupö ma kila'ba mï yayi ma laka na rɔ ya ame ga kuwö lende
nime kinda'ba ŋgï mï dökï'dï nnï ti lende koro mo. Kina lïjë kogbɔ ŋgï
ŋbö lïjë kana.

Dɔŋgala 'Ba Lamba
(MK 4:21-25)

16 Kɔzɔ ma koŋgɔke bɔtɔ i'di pa'do dë dɔ lamba kogba kutu'bö dɔmo ti
kete ala kusu bïcï sora. Tine ëdï ki'di lamba dɔ a 'ba tïdëyï mo 'dɔ kiyɔpɔ
bi zïnnï lïjë ame ga pili këdï kɔdɔ rö yayi ne.

17 Kina me wa ame ga rɔ ma kusu ne ti koja yaga bi kɔpɔ. Kina lende
ame ga kutu'bö kpamo bërï ne ti kugbë'du gɔmo yaga.

18 Ojeke mbili ye laka gɔ lende nime tuwö mo. Bɔ ame këdï timo ti ki'di
gbï doro'do dɔmo. Tine bɔ ame kinza timo ne ma mbowa mo ame bo
komeri bo këdï timo ne ti kogba yaga di zi bo.”

Yë Na Rɔ Iya?
(MT 12:46-50; MK 3:31-35)

19 Ma 'ba Yësu ni ti löndö bo ga ako toŋgɔ bo. Tine lïjë ɔ'bɔ dë 'dɔ tömö
ŋgɔsi ŋgila bo römöyï tïndï uru bo 'deni.

20 Kina bɔ mɔtɔ kari kiya zi bo, iya te, “Möyï ni ti löndö yï ga na me 'dë
këdï kɔrɔ yaga, lïjë o'dɔkɔ tilende tïyï.”
21 Tine bo ënyï kileki dɔmo, iya te, “Iya ni ti löndö ma ga na rɔ ya naga
nime lïjë ame ga kuwö lende 'ba Bɔko'ba kinda'ba ndɔbɔ mo ne.”

Yësu Oga Pïwu
(MT 8:23-27; MK 4:35-41)

22 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na Yësu kënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo
iya te, “Ënyïke dumuke gönyï pöpö ma 'dë.” Kina lïjë këkï ŋgï mï sorope
tari.
23 Di mï sorope 'deni yayi na tö'dö kinda'ba bo ŋgï. Tine na lili pïwu
ki'di dönï ŋgï mini ki'di toso gönnï mï sorope kinda ŋgï rɔ tölë zïnnï.
24 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kari kindiŋi bo, iya te, “Ŋere, ŋere, dëdï 'deni
dölë.”
Kina bo kënyï ŋgï tɔrɔ bo kamo dɔ lili ni ti mini kikagba nima. Kina
pïwu tönë kölu ŋgï me'de, bi ko'dɔ ŋgï liwo.
25 Kina bo kënyï kititi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Kpe nime gɔ wa'di
na ki'dike dɔye dë gɔ tigɔ ma?”
Tine lïjë ŋgï pili rɔ tikere wa nima igayi lïjë 'deni, na lïjë kebe tititi rönnï,
iya te, “Bɔ nime wa'di ga na? Bo embe pele ŋge dɔ lili ni ti mini, uwö dɔ
bo ŋgï.”

Nökï Ni Ti Ba'do
(MT 8:28-34; MK 5:1-20)

26 Lïjë umu ŋgï kömö mï dɔyayi 'ba bɔ löwö mï Gerasa ame kebe gönyï
pöpö nima rɔ ma koriya ti Galilaya ne.
27 Kina ɔdɔ Yësu këkï ŋgï di mï sorope yɔ na dɔ bo kondɔsɔ ŋgï ti bɔ
nökï mɔtɔ 'ba mï gawo nima. Bɔ nima oloma 'deni kɔmɔ kɔɔ konzi kinza
kusu a mɔtɔ rɔ bɔŋgɔ, kö'dö dë gbï rö. Bi loma mo ŋburu mï löŋgö dögö.
28 Kina ɔdɔ bo ko'ja Yësu 'deni tine bo ako ŋgï kila'ba bërï ndï Yësu bo
kulörï rɔ ma kembe, kiya te, “Wa'di 'bï tö nï Yësu kole 'ba Bɔko'ba tigɔ dɔ
kiteli nime? Moma'jo rɔma zïyï, kinza kodɔ gomɔ dë rɔma.”
29 Bo iya tara römöyï Yësu ilende 'deni zi nökï nima 'dɔ kita'ba yaga di
dɔ bo. Pa mɔlo nökï nima ëdï nduwë rɔ toŋbeŋbe bo. Omba ziŋgiri pele
ndï bo ga ti közï bo 'dɔ kogbɔ bo bërï bo ö'bö ŋgï tïyëyï wa naga nime yaga
di rɔ bo. Kina nökï nima koto bo ŋgï toloma yï mökö.
30 Yësu ititi bo, iya te, “Möyï yï rɔ yë?”
Bo iya te, “Möyï ma rɔ tïndï.” Bo iya tara römöyï nökï nima kila'ba dɔ
bo ne rɔ laki.
31 Kina nökï naga nima kënyï koma'jo rönnï ŋgï zi Yësu kinza bo koga
lïjë dë koto mï gö kalo kinza kota bïcï mo dë tönë.
32 Tïndï 'ba ba'do 'ba liŋɔ ma konzi ëdï tonyo kpënnï ndï döku yayi. Kina
nökï koma'jo rönnï ŋgï zi Yësu 'dɔ koja lïjë kari kila'ba dɔ ba'do naga nima.
Kina bo kodɔ kpamo ŋgï zïnnï.
33 Kina ɔdɔ nökï tönë ga lïjë kita'ba 'deni di dɔ bɔ nima tine lïjë ari kila'ba
ŋgï dɔ ba'do tönë ga. Na dɔtumu tönë kembe ŋgï pili dɔ riŋa kulöru di bi
kuliŋï 'ba döku nima kila'ba kote dönnï mï pöpö.
34 Kina ɔdɔ bɔ koda ba'do naga nima koŋgɔ 'deni tara tine lïjë iriŋa ŋgï
ti lende mo kari kïyëlë mï gawo kpaki kebe gɔ nyaka.
35 Kina bilaka kɔlɔ ŋgï kari toŋgɔ ɔtɔ nima ko'dɔ rönï ne. Kina ɔdɔ lïjë
kari kömö 'deni zi Yësu yayi tine lïjë ari ko'ja bɔ tönë nökï kita'ba 'deni
yaga di dɔmo koloma 'deni bi ndï Yësu yayi kusu bɔŋgɔ 'deni rönï dɔmo
kele 'deni. Kina lïjë ŋgï rɔ tikere.
36 Lïjë ame ga ko'ja tileŋo bɔ nökï nima ne na kebe bi tïyëtï gɔmo zïnnï.

37 Kina lïjë bilaka 'ba Gerasa mo naga nima kilende ŋgï zi Yësu 'dɔ këŋyï kari yaga di mï dɔyayi 'bënnï römöyï tikere abo a'da lïjë 'deni. Kina Yësu këŋyï ŋgï këkï mï sorope kari abo.

38 Bɔ tönë nökï kita'ba di dɔmo ne oma'jo rönï zi Yësu tëgë 'dɔ Yësu ki'di bo kari tïnnï. Tine Yësu ileki bo, iya te,

39 “Ileki kari liŋɔ 'be 'dɔ kïyëtï wa ame Bɔko'ba ko'dɔ kulöwö zïyï ne.”

Kina bɔ tönë kari ŋgï koloma rɔ tïyëlë wa ame Yësu ko'dɔ kulöwö zi bo ne kote mï gawo nima.

Nyiti Titi Ti 'Ja Kosa Rɔ Bɔŋgɔ 'Ba Yësu (MT 9:18-26; MK 5:21-43)

40 Kina ɔdɔ Yësu kileki 'deni kömö kapa pöpö ma tönë tine tïndï ama ga yayi ne ŋgï pili ti mï këyï turë dɔ bo römöyï lïjë ëdï mɔlo rɔ toda bo.

41 Kina bɔ mɔtɔ rɔ Yayiro rɔ bɔ dɔ rö 'ba mötu kako ŋgï kila'ba bërï bi ndï Yësu, koma'jo rɔ bo zi Yësu 'dɔ kari ti bo liŋɔ abo.

42 Römöyï nyiti kɔtɔ kpökï abo 'deni mbiri rɔ dötï kɔmɔ kɔɔ mo 'deni kɔzɔ 'butë dɔmorïyö tara dökï'dï mo ëdï ko'dɔ 'deni ŋgï togba rönï.

Di gɔ kɔri 'deni yayi na tïndï komɔmi rönï ŋgï aa za 'dɔ tïdïrï Yësu.

43 Tine 'ja mɔtɔ yayi roma ö'bö ŋgï ŋburu tɔlɔ di rɔmo kɔmɔ kɔɔ mo 'deni 'butë dɔmorïyö. Lɔko ote dɔ yamo 'bënï ga 'deni zi bɔ wɔwɔ ni tine ma kɔtɔ mɔtɔ mo ileŋɔ nï dë du te.

44 Kina lɔko kako ŋgï kebe gɔ Yësu lɔko kosa kpa bɔŋgɔ 'ba rɔ bo. Kina roma 'bënï tönë kö'bö ŋgï ŋburu tɔlɔ di rönï ne koke kpënï ŋgï.

45 Yësu ititi, iya te, “Yë na kosa rɔma?”

Lïjë pili andi gɔmo. Kina Pïtörö këŋyï kileki kiya zi Yësu, iya te, “Ŋere, bilaka na me komɔmi rönnï këdï kïtïrï pili kari röyï yayi, tine ti kititi 'böwu tara rɔ ma totondo mo ga?”

46 Tine Yësu ileki dɔmo iya te, “Bɔtɔ tɔ ne osa rɔma 'deni römöyï mikali gɔ tigɔ ma kɔdɔ di mï yida rɔma.”

47 Kina ɔdɔ 'ja tönë koŋgɔ 'deni lɔko inza kari ŋgï liwo tine na lɔko kako ŋgï ti rɔ kïlë'dï lɔko kila'ba bërï bi ndï Yësu. Kina lɔko kïyëtï gɔ ame lɔko kosa rɔ bɔŋgɔ 'ba Yësu na kileŋɔ nï ne ŋgï pili zi bilaka konzi naga nima.

48 Kina Yësu kileki kiya zïnï, iya te, “Nyiti ma, ti'di döyï gɔ tigɔ ma na kileŋɔ yi 'deni. Ari ti, ti mï këyï.”

49 Kota Yësu këdï gba tilende te tine na bɔ mɔtɔ kömö ŋgï di liŋɔ 'ba Yayiro bɔ dɔ rö 'ba mötu tönë, iya te, “A 'ba nyiti 'bï tönë ënyë 'deni. Kinza koma'jo bɔ kɔmɔ kiyandi nime dë kpe.”

50 Kina ɔdɔ Yësu kuwö tara tine bo iya zi Yayiro, bo iya te, “Kinza kere dë, i'di döyï gɔ tigɔ ma kina ti kindiŋi nï ŋgï.”

51 Kina ɔdɔ bo kari kömö 'deni liŋɔ 'ba Yayiro yayi tine bo ola bɔtɔ dë kɔdɔ ti bo gɔ töku nima, tine ŋge rɔ Pïtörö ni ti Yowani ti Yakoba ti 'bu 'ba nyiti mo nima ti ma mo.

52 Bilaka ama ga pili yayi ne ëdï bi monɔ dɔ töku tome kuwu ti kökö. Yësu ilende zïnnï iya te, “Udumöke, lɔko ölë dë rɔ tölë, tö'dö na.”

53 Kina lïjë kögö bo ŋgï rɔ laŋa römöyï lïjë ikali lɔko ölë 'deni rɔ tölë.

54 Kina Yësu kinda'ba közï töku tönë ŋgï kïdëkï, kiya te, “Nyiti ma, ënyï tɔrɔ.”

55 Kina dïdï nï kileki ŋgï lɔko këŋyï tɔrɔ.

Yësu iya zïnnï 'dɔ ki'di akonyo zi nyiti nima.

56 Tine 'bu mo ni ti ma mo otɔ ŋgï rɔ gönnï. Kina Yësu kose gɔmo ŋgï zïnnï kinza lïjë kiya lende 'ba wa nime ko'dɔ rönï ne dë zi bɔtɔ mɔtɔ.

9

Laja 'Ba Ya Ma 'Butë Dɔmorïyö
(MT 10:5-15; 14:1-12; MK 6:7-29)

1 Yësu ïdëkï bɔ kösö gɔ bo ga ma 'butë dɔmorïyö pili bi kɔtɔ kina bo ki'di közï kakpa 'ba toga nökï ti tileŋo rɔkɔ'ɔ ŋgï zïnnï.
2 Kina bo koja lïjë ŋgï kari tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba gbï tileŋo rɔkɔ'ɔ.
3 Bo ose zïnnï te, “Kinza kogbake ɔtɔ dë tiye mï liŋgere nime. Ala bo rɔ përï ala mbo'da 'ba kpasi ala akonyo, ala gïrïsï ala bɔŋgɔ kolɔ mɔtɔ kinza kogbake dë tiye.
4 Liŋɔ mɔtɔ ame kɔdɔke 'deni teyi olomake ŋge bina ŋbö kënyïke di mï gawo mo tɔ nima.
5 Gawo ame ga bilaka mo ga kilagi ye ne ɔdɔke yaga kpa reki mo kombake lupu 'ba bi 'bënnï nima yaga dï ndïye rɔ lömu rönnï.”
6 Kina bɔ kösö gɔ bo naga nima kënyï ŋgï dɔmo tiliŋgere rɔ gɔ liŋɔ tuwöwö laja laka gbï tileŋo rɔkɔ'ɔ.

7 Kina ɔdɔ ŋere Erode kuwö lende nima këdï ko'dɔ rönï ne 'deni tara tine lende mo ïlïkö ŋgï dɔ bo römöyï ya mɔtɔ ga iya te Yowani na koja 'deni di mï tölë.
8 Ya mɔtɔ ga iya 'bënnï te Eliya na kɔdɔ 'deni. Kina gbï ma konzi mɔtɔ ga iya te bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma mɔlo tönë ga ma kɔtɔ mɔtɔ na ma kɔdɔ 'deni 'böwu di mï tölë.
9 Tine Erode iya te, “Ma na mi'di koke dɔ Yowani, ne bɔ ma yala mo na me 'böwu mëdï muwö lende mo ne?”
Tine bo ö'bö nduwë titeri 'dɔ to'ja kïnë Yësu.

Yësu I'di Akonyo Kɔ'bɔ Bilaka Kuluku 'Butë Bi 'Butë
(MT 14:13-21; MK 6:30-44; YN 6:1-14)

10 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ Yësu ga kuyï dönnï 'deni di mï liŋgere 'bënnï nima tine lïjë oloma ŋgï rɔ tora gɔ wa ame ga lïjë ko'dɔ ne zi bo. Kina bo kotɔtɔ lïjë ŋge rɔ dönnï kari ti bo mï dɔyayi mɔtɔ kïdëkï rɔ Betesayida.
11 Tine tïndï naga nima ikali gɔmo ŋgï na lïjë kënyï kozi ŋgï kari gönnï yayi. Bo urë dönnï ti mï këyï kina bo koloma ŋgï rɔ tiya lende 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba zïnnï. Kina bo kileŋo ya ame ga 'dɔ kileŋo ne ŋgï.
12 Mï dɔkɔpiyari 'deni na ya ma 'butë dɔmorïyö ma 'ba bo mo tönë ga kako zi bo kiya te, “Oja bilaka naga nime kari 'dɔ lïjë kari koma akonyo gbï ti bi 'ba tö'dö zïnnï di mï liŋɔ mɔtɔ ga ma ŋgɔsiŋgɔsi bine römöyï ze dëdïke yï mökö.”
13 Bo ileki dɔmo zïnnï, bo iya te, “Kpe na 'dɔ ki'dike ɔtɔ ga zïnnï.”
Lïjë ileki dɔmo zi bo, iya te, “Dëdï ŋge ti maŋgolɔ'bɔ muyï bine ti kenze rïyö. O'dɔkɔ gɔ dari dugö akonyo zi tïndï konzi naga nime?”
14 Bilaka naga nima yayi bɔtɔni 'beri rɔ dönnï ëdï ŋbö kɔzɔ kuluku 'butë bi 'butë (5,000) tara.
Tine bo ënyï kileki zi bɔ kösö gɔ bo naga nima, bo iya te, “I'dike lïjë pili rɔ gönnï koloma bërï rɔ dɔtumu, rɔ kuluku rɔ kuluku.”
15 Bɔ kösö gɔ bo ga o'dɔ ŋgï tara na bilaka tönë ga koloma ŋgï pili bërï.
16 Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ muyï ti kenze rïyö mo tönë ga ŋgï bo kombi kɔmɔ bo mïtɔrɔ, bo ko'dɔ yëë'dï mo bo konye yïmo ŋgï ki'di zïnnï 'dɔ lïjë kari koza zi bilaka naga nima.
17 Kina bilaka naga nima pili konyo ŋgï kïtëkpë lïjë. Kina bɔ kösö gɔ bo ga kari kutö'du kɔsɔ ma kileke bërï mo ga ŋgï koso mï kee 'butë dɔmorïyö.

Kole 'Ba Bilaka Lesi Yë Na?
(MT 16:13-28; MK 8:27–9:1)

18 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja Yësu ni këdï to'dɔ mötu rɔ dönnï ti bɔ kösö gɔ bo ga na bo kënyï kititi lïjë, iya te, “Bilaka iya ma rɔ yë?”

19 Lïjë iya te, “Ya mɔtɔ ga iya yi rɔ Yowani bɔ bapatisi, mɔtɔ ga iya yi rɔ Eliya, tine ma konzi mɔtɔ ga iya te bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma mɔlo tönë ma kɔtɔ mɔtɔ na kënyï kɔdɔ 'deni di mï tölë.”

20 Bo iya te, “Ne kpe ma 'beye iyake ma rɔ yë?”

Pïtörö ileki dɔmo iya te, “Nï na rɔ Kurïsïtö mo tönë Bɔko'ba këdï koja ne.”

21 Tine bo ënyï kose gɔmo kitigɔ zïnnï kinza lïjë kiya dë zi bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ.

22 Bo iya te, “Kole 'ba bilaka lesi ti kombi gomɔ rɔ mbëmbë, löbu ni ti bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti kilagi di rɔ bo kupö bo. Tine mï tö'dö dɔ mota bo ti kënyï 'deni kɔdɔ yaga di mï tölë.”

23 Kina bo kënyï kiya zi bilaka naga nima pili rɔ gɔmo, bo iya te, “Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ tösö gɔma ne, i'dike bo komba gɔ bo zi gbagba bo, bo kombi gomɔ abo, bo kösö gɔma pele ŋbö mï tölë.

24 Römöyï ame kiteri tɔmɔ dïdï bo ne ti kupö ŋgï. Tine ame kupö dïdï bo gɔ lende ma ne ti kɔmɔ ŋgï.

25 Wa'di na ti nï mɔtɔ ko'ja di gɔmo ɔdɔ komɔmi dɔliŋɔ löbu nime pele pili zïyï tine kupö dïdï yï?

26 Bɔ ame koga kpënï gɔma gbï ti lende ma nime ne kole 'ba bilaka lesi ti koga kpa bo gbï tara gɔmo mï kada 'ba tako abo ame bo këdï kako 'deni ti tigɔ dɔ kiteli 'ba 'bu bo gbï ti 'ba malayika 'ba Bɔko'ba ne.

27 Rɔ ma laka miya ziye, mɔtɔ ga di mï löŋgö ma këdï kɔrɔ naga nime inza kinene tölë titi gba kota kinza ma lïjë ko'ja ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime dë ŋgï titi du ti kömönnï.”

Kïnë Yësu Uyï Rönï
(MT 17:1-8; MK 9:2-8)

28 Kɔzɔ tö'dö dɔ modɔɔmota 'deni tara di pötö lende nime bo kiya ne tine na bo kogba Pïtörö ni ti Yowani ti Yakoba kari ti bo dɔ döku tɔrɔ tilende ti Bɔko'ba.

29 Ko'ja bo këdï 'deni yayi na kɔmɔ bo kuyï rönï ŋgï bɔŋgɔ 'ba rɔ bo kaŋmi köbö yaga kɔzɔ tɔrɔ kunyï.

30-31 Kina bilaka rïyö mɔtɔ ga Musa ni ti Eliya kɔdɔ ŋgï ti bi kɔpɔ 'ba mïtɔrɔ koloma rɔ tilende ti bo gɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ame bo këdï kote 'deni ŋgï ko dɔ 'bö mo ti tölë abo mï Yerosalema.

32 Pïtörö ni ti lëpï bo ama ga ëdï 'deni bi tö'dö. Kina ɔdɔ lïjë koŋgɔ bi tine lïjë o'ja bo ŋgî këdï 'deni mï bi kɔpɔ abo ti bilaka rïyö këdï kɔrɔ ŋgila bo.

33 Kina ɔdɔ ya naga nime këdï ko'dɔ 'deni tari kola ŋge rɔ Yësu na Pïtörö kënyï kiya zi Yësu, iya te, “Ŋere, ele sowa ame dëdï 'deni bine ne. I'di dubö ŋgöŋgöbö mota, kɔtɔ zïyï kɔtɔ zi Musa kɔtɔ zi Eliya.” Tine wa nime bo këdï kiya ne bo ikali dë.

34 Kota bo këdï gba kilende yɔ na pɔli kutu'bö lïjë ŋgï tine Pïtörö ni ŋgï rɔ tikere.

35 Birɔ udu di mï pɔli nima, iya te, “Ame na rɔ kole ma ame migeli 'deni, uwöke dɔ bo.”

36 Di pötö lende nime lïjë o'ja Yësu na 'deni ŋge kola kutu bo yayi. Lïjë ya mota naga nima usu dɔ lende nime kö'bö ŋge rɔ gɔ rönnï. Lïjë iyëtï gɔ wa nime lïjë ko'ja ne dë zi bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ mï kada naga nima yayi.

Kole Mɔtɔ Ti Nökï Dɔmo
(MT 17:14-23; MK 9:14-32)

37 Mï bi këzë ma di gɔmo lïjë këkï 'deni bërï di dɔ döku nima na tïndï ma konzi kako ŋgï zi bo.
38 Kina bɔ mɔtɔ di mï löŋgö tïndï naga nima kuwöwö dɔ bo, kiya te, “Ŋere, moma'jo rɔma zïyï, oŋgɔ kole ma nime römöyï bo na ŋge kɔtɔ kpökï rɔ kole zö.
39 Nökï ö'bö toŋma bo ki'di bo kulörï ku'du bo bërï kotɔ bo, surupu kö'bu di kpa bo. Kina kö'bö 'deni ŋgï ŋburu ti bo kola bo dë yɔ këdï ko'dɔ 'deni ŋgï 'dɔ tïyölu bo.
40 Kina me pa bine mititi bɔ kösö göyï ga 'dɔ koga yaga di dɔmo tine lïjë ɔ'bɔ dë.”
41 Yësu iya te, “Kpe bɔ titi ma le'jete nime, kpe wa kinza ki'di dönnï dë laka gɔ lende ma, bɔ lende kënyë naga nime, 'dɔ mö'bö ŋbö tiye nyanya ga togbɔ dökï'dï ma di zi gomɔ 'be? O'de kole 'bï nima dayi te.”
42 Tine ko'ja kole mo nima këdï kako na nökï mo ku'du ŋgï bërï kotɔ. Kina Yësu kamo ŋgï dɔ nökï nima kileŋo kole tönë ŋgï ki'di zi 'bu mo.
43 Kina lïjë pili kotɔ ŋgï rɔ gönnï di zi tigɔ löbu 'ba Bɔko'ba.
Ko'ja wa ame ga Yësu ko'dɔ ne lende mo kigayi bilaka naga nima 'deni gba tara tine, na bo kileki kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te,
44 “Lende nime mëdï mo'dɔ tiya mo ziye ne uwöke laka. Ti ki'di kole 'ba bilaka lesi közï bilaka.”
45 Tine bɔ kösö gɔ bo ga ikali mï 'jɔ 'ba lende nime dë. Usu dɔmo 'deni di zïnnï kinza lïjë kikali ra. Kina lïjë kere ŋgï tititi bo gɔ lende mo.

Yë Na Rɔ Dɔ Kiteli?
(MT 18:1-5; MK 9:33-40)

46 Kowasa u'du rönï ŋgï mï löŋgö bɔ kösö gɔ Yësu ga gɔ lende 'ba yë na rɔ löbu di mï löŋgö lïjë.
47 Yësu ikali meri 'bënnï nima na bo kogba kole titi mɔtɔ ŋgï ki'di kɔrɔ ŋgila bo,
48 na bo kiya zïnnï, bo iya te, “Bɔ ame kota kole ma titiyi kɔzɔ a nime te rɔ ŋba dömöyï ma, ma na bo kota 'deni. Kina bɔ ame kota ma rɔ ŋba bɔ ma koja ma nime na ma 'deni gbï bo kota. Bɔ ame wötï titiyi di mï löŋgö ye ne bo na rɔ löbu ma dɔ kiteli.”
49 Yowani iya te, “Ŋere, do'ja bɔ mɔtɔ koloma toga nökï ti möyï yï kina diya zi bo kinza bo ko'dɔ dë kpe römöyï bo inza rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï tumu ze nime.”
50 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Kinza kotake gɔ to'dɔ mo dë di zi bo römöyï bɔ ame ko'ji ye dë ne bo na rɔ 'beye.”

Somorona Ilagi Yësu

51 Kina ɔdɔ kada 'ba togba Yësu kari mïtɔrɔ këdï 'deni ŋgɔsi tine na bo kinda'ba kɔri Yerosalema ŋgï.
52 Bo oja bɔ laja kari dɔgba kɔmɔ bo mï dɔliŋɔ mɔtɔ 'ba Somorona tileŋo bi ndö koda bo.
53 Tine bilaka mo ga o'dɔkɔ lende abo dë römöyï bo ëdï kari Yerosalema.
54 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ bo ga Yakoba ni ti Yowani ko'ja lende nime te na lïjë kititi bo, iya te, “Ŋere, o'dɔkɔ zize gɔ dïdëkï pa'do di mïtɔrɔ kote dönnï yaga?”
55 Tine Yësu uyï kɔmɔ bo kamo dönnï,
56 kina Yësu ni kari ŋgï nduwë mï dɔliŋɔ mɔtɔ.

57 Ko'ja lïjë këdï kiliŋgere rɔ gɔ kɔri na bɔ mɔtɔ kako kiya zi Yësu, iya
te, “Ti mösö ŋgï nduwë göyï ŋbö bi tɔ ame këddï kari pele teyi.”
58 Yësu ileki dɔmo iya te, “Kiraba ni pele ëdï ti gö 'bënnï ga, kina yali ni
gbï ëdï ti rö 'bënnï ga. Tine kole 'ba bilaka lesi inza 'ba bo ti bi mɔtɔ ame
gɔ bo ko'ba dɔ bo teyi tindawo rɔ bo.”
59 Bo iya zi bɔ mɔtɔ te, “Ösö gɔma.”
Tine bɔ nima ileki dɔmo, iya te, “I'di mari musu 'bu ma titi.”
60 Yësu iya te, “Ola töku ni kusu töku lëpï nnï ga, tine nï 'bëyï ari tuwöwö
laja 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.”
61 Kina gbï bɔ mɔtɔ ako kiya te, “Ti mösö göyï ŋere. Ne dɔgba mo i'di
ma titi mileki tumötö ya e'be ze ga.”
62 Yësu ileki dɔmo zi bo, iya te, “Bɔ ame ki'di közï bo 'deni kumu kara
kënyï kebe 'böwu kuyï kɔmɔ bo yï'böwu ne ɔ'bɔ laja 'ba mï ŋere löbu 'ba
Bɔko'ba nime dë.”

10

Laja Koja 'Ba Bɔ Laja

1 Di pötö mo na ŋere Yësu kigeli ya mɔtɔ ga kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo
'butë rïyö. Kina bo koza lïjë ŋgï koja kari rɔ rïyörïyö dɔgba kɔmɔ bo mï
gawo ti gɔ bi ame ga pili bo këdï ko'dɔ tari teyi ne.
2 Bɔ iya te, “Wa 'ba kpa dɔlili nime ŋgï kpaya tine bɔ ndɔbɔ 'ba rɔmo ga
onzi dë. Ititike bo ŋere bɔ dɔmo 'dɔ bo koja bɔ ndɔbɔ mï nyaka abo nime.
3 Arike, mëdï moja ye 'deni ŋgï tara kɔzɔ kamölö mï löŋgö wölïwölï.
4 Kinza kogbake makpɔtɔ ala mbo'da 'ba kpasi ala wari dë teyi. Kina
kinza kɔrɔke dë dɔye kïlëyï tumötö bɔtɔ di gɔ kɔri.
5 Liŋɔ ame këddï kɔdɔke teyi, dɔgba mo iyake te, ‘Lende këyï këdï mï
liŋɔ nime.’
6 Kina ɔdɔ bɔ lende këyï këdï yayi lende këyï 'be nima ti koloma dɔmo.
Ne ɔdɔ kinza e'be ti kileki ziye.
7 Liŋɔ ma kɔtɔ tɔ mo nima kɔdɔke 'deni teyi ne na ŋge kolomake teyi,
konyoke kuwëke ɔtɔ ame ga lïjë ki'di ziye. Römöyï bɔ ndɔbɔ ɔ'bɔ ŋgï to'ja
bi gomɔ 'ba rɔ bo. Ne kinza kebeke dë bi tolɔlɔ rɔ gɔ liŋɔ.
8 Gawo ame ga kɔdɔke yïmo ko'dɔ ye laka ne, onyoke a ma lïjë ko'de
kɔmɔye.
9 Kina ileŋoke bɔ rɔkɔ'ɔ ame ga këdï yayi ne. Iyake te zïnnï, ‘Ŋere löbu
'ba Bɔko'ba ëdï 'deni ŋgɔsi tiye.’
10 Ne gawo ame ga kɔdɔke yïmo kilagi lende 'be, ɔrɔke mï zana mo yayi
kiyake te,
11 ‘Lupu 'ba mï gawo 'be nime ame pele kunzö rönï ndïze ne ti domba
yaga rɔ lömu rɔye. Tine omerike, ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni ŋgɔsi.’
12 Rɔ ma laka miya ziye, mï kada 'ba burë mï Bɔko'ba ti këyï rɔ mbëmbë
rɔ Sodomo di dɔ 'ba gawo mo tɔ nima.

Bu'bu
(MT 11:20-24)

13 Bu'bu zïyï Korazina, kina bu'bu gbï zïyï Betesayida. Ma kiya te gɔ
kotɔ naga nime ko'dɔ mïye ne na këdï ko'dɔ ra mï Tura ni ti Sidona dëne
bilaka mo ga otɔ dönnï 'deni di mï lende kënyë kolɔ bɔŋgɔ 'ba monɔ kosa
buruku rönnï rɔ akileme 'ba dɔ kotɔ.
14 Mï kada 'ba burë kada mɔtɔ Tura ni ti Sidona na ti mï Bɔko'ba këyï
rɔmo rɔ mbëmbë di dɔye.

15 Ne nï 'bëyï Kaparanoma, o'dɔkɔ 'deni tombi röyï ŋbö mïtɔrɔ? Inza du
tara ti ku'du yi kileki bërï mï Gehena."
16 Yësu ënyï 'böwu gbï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, "Bɔ ame kuwö
dɔye, uwö dɔma 'deni gbï. Bɔ ame kilagi lende 'be ilagi ma 'deni gbï. Kina
bɔ ame kilagi ma ne ilagi bɔ ma koja ma nime 'deni gbï."

Tileki 'Ba Bɔ Laja

17 Ya kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö tönë ga ileki ŋgï ti tiliya, iya te,
"Ŋere, ti möyï yï nökï ni kpaki uwö dɔze ŋgï."
18 Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, "Mo'ja Satani 'deni këdï kila'ba kako bërï
di mïtɔrɔ kɔzɔ tɔrɔ kunyï.
19 Mi'di közï kakpa 'deni ziye tututu dɔ murë ni ti nyï, ta'da Satani bɔ
ya kembe tönë. A mɔtɔ inza ko'dɔ ye.
20 Ne kinza kolomake dë rɔ lɔŋɔ gɔ ame nökï kuwö dɔye 'deni ne. Tine
olomake rɔ lɔŋɔ gɔ ame kugu möyï ye 'deni mï dɔyayi 'ba mïtɔrɔ ne."
21 Mï kada mo nima Yësu ŋgï lɔ rɔ lɔŋɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka kina bo kënyï
kiya te, "Mïlëlu yi 'bu ma, ŋere 'ba dɔ mïtɔrɔ ni ti dɔyayi römöyï wa ame
kusu dɔmo di zi bɔ akikali ni ne ileme 'deni zi ma kinza kikali ɔtɔ dë naga.
Yëë, ŋere, o'dɔ ë'bï 'deni tara gɔ mï këyï 'bï."
22 Bo ileki zïnnï iya te, "'Bu ma i'di a pili 'deni zö, tine bɔtɔ ikali ma kole
dë, 'bu na ŋge kɔtɔ kikali abo. Kina bɔtɔ ikali 'bu dë gbï tine kole na ŋge
kikali abo ti ya ame ga bo kigeli 'deni tileme 'bu bo teyi ne."
23 Kina Yësu kuyï kɔmɔ bo kiya ŋge zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, "Kpe
ame ga ko'jake wa naga nime këddï koŋgɔke ne kpe na ti yëyï.
24 Rɔ ma laka miya ziye, bɔ kumë lende ma mɔlo tönë ga ti bɔ dɔliŋɔ ma
konzi iteri 'dɔ to'ja wa naga nime këddï koŋgɔke ne tine lïjë o'ja dë. Lïjë
iteri 'dɔ tuwö wa naga nime këddï kuwöke ne, tine lïjë uwö dë."

Akokɔnyi 'Ba Somorona

25 Bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ako ti akititi tokɔ kpa Yësu timo, iya te,
"Bɔ kɔmɔ kiyandi, wa'di na gɔ mo'dɔ 'dɔ mëdï ti dïdï ma ŋburuŋburu?"
26 Yësu ileki dɔmo iya te, "Wa'di na kugu mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba, kina
ïdëkï tondo?"
27 Bo iya te, "Ɔ'ɔ ŋere Bɔko'ba 'bï ti dökï'dï yï pili ti dïdï yï pili ti tigɔ 'bï
pili ti meri 'ba döyï pili. Kina ɔ'ɔ lëpï yï mɔtɔ gbï kɔzɔ ame kɔ'ɔ yida röyï
ne tara."
28 Yësu iya te, "Ileki dɔmo 'deni laka rɔ ma kodɔrɔ. O'dɔ kɔzɔ a nime te
kina ti kïdïdï ŋgï rɔ ŋburuŋburu."
29 Tine bɔ nima o'dɔkɔ tileme rɔ bo rɔ bɔ lende laka, kina bo kënyï kititi
Yësu 'böwu kiya te, "Yë na rɔ lëpï ma?"
30 Kina Yësu kënyï kileki dɔmo ti dɔŋgala nime, iya te, "Bɔ mɔtɔ ënyï
di Yerosalema këdï kari Yereko. Kina bɔ akolɔ mɔtɔ ga kota kpa bo ŋgï
komba bo kolɔ bɔŋgɔ abo ga kola bo rɔ korɔ'bɔ bërï bina.
31 Tine bɔ akumu mɔtɔ ëdï kari gbï kebe gɔ kɔri mo nima. Bo o'ja bɔ
tönë yayi na bo koga abo ŋgï di rɔmo kebe mökö.
32 Kina lëwï mɔtɔ kako gbï kömö bi nima ko'ja bɔ tönë, kina bo koga abo
ŋgï gbï kebe mökö.
33 Tine bɔ Somorona mɔtɔ ame këdï kudö kebe gɔ kɔri nima na kako
kömö dɔ bɔ tönë. Kina ɔdɔ bo ko'ja bɔ nima 'deni tara tine o'de lisa ŋgï
kɔmɔ bo.
34 Kina bo kari ŋgï kodɔ 'bu ti wɔwɔ kɔmɔ 'böŋö bɔ nima bo kolo kɔmɔ
mo teyi. Bo ogba bɔ nima ki'di dɔ akaca abo bo koto kari ki'di mï rö 'ba
ŋba mɔtɔ ma kpa kɔri nima yayi bo koŋgɔ gɔmo.

35 Mï dɔŋbɔ mo 'deni bo ënyï kogba gïrïsï kopi zi bɔ dɔ rö 'ba ŋba nima. Bo iya te, ‘Oŋgɔ gɔ bɔ nime laka, ɔdɔ mëdï mileki kebe bine ti mopi wa mɔtɔ ame ga ko'dɔ zi bo ne ŋgï pili zïyï.’ ”

36 Kina Yësu kileki kiya zi bɔ kɔmɔ kiyandi nima, iya te, “Ma komeri 'bëyï di mï löŋgö ya mota naga nime, bɔ ma yala na rɔ lëpï zi bɔ nima bɔ akolɔ komba ne?”

37 Bo iya te, “Bɔ ama yïmo këyï rɔ bo ne.”
Yësu ileki zi bo, iya te, “Ari ko'dɔ gbï tara.”

Yësu Rɔ Ŋba Liŋɔ 'Ba Marata Ni Ti Mariya

38 Kina ɔdɔ Yësu ni këdï kari 'deni mï liŋgere 'bënnï ti bɔ kösö gɔ bo ga tine lïjë ari kömö ŋgï liŋɔ mɔtɔ na 'ja mɔtɔ yayi möyï mo rɔ Marata kota lïjë ŋgï rɔ ŋba.

39 'Ja mo nima ëdï ti lëmï nï möyï mo rɔ Mariya. Kina Mariya koloma 'bënï ŋgï kö'bö bi ndï Yësu tuwö wa ame ga bo këdï kiya ne.

40 Tine Marata gɔ dɔ kulö 'bënï ame ndɔbɔ ŋbaŋi dönï ne na lɔko kari ŋgï kiya zi Yësu, iya te, “Ŋere, lende ko'dɔ 'ba lëmï ma nime lɔko kola ma kutu ma bi ndɔbɔ ne o'dɔ ɔtɔ dë zïyï? Oja lɔko dë kako tokɔnyi ma?”

41 Ŋere Yësu ileki zïnï iya te, “Marata, Marata, nï 'bëyï ŋgï ti dökï'dï kombi rɔ meri gɔ wa ma konzi,

42 ne oŋgɔ wa kɔtɔ na ŋge ko'dɔkɔ di zïyï. Mariya na kigeli 'bënï 'deni rɔ ma laka mo kina inza kogba kpe yaga di zïnï.”

11

Mötu Ko'dɔ
(MT 6:9-13; 7:7-11)

1 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ Yësu këdï rɔ to'dɔ mötu di bi mɔtɔ yayi. Kina ɔdɔ bo kote 'deni tine bɔ kösö gɔ bo ma kɔtɔ mɔtɔ ako kiya zi bo, iya te, “Ŋere, iyandi ze ti to'dɔ mötu kɔzɔ 'ba Yowani ame kiyandi bɔ kösö gɔ bo ga ti mötu ne.”

2 Bo ënyï kileki kiya zïnnï, bo iya te, “Ɔdɔ këddï kumötuke iyake te, ‘'Bu ze möyï yï kö'bö rɔ ma koro. I'di ŋere löbu 'bï kako.

3 Oja gɔ akonyo 'ba mï kada ma dɔ kɔtɔ nduwë zize.

4 Ola ze gɔ lende kënyë ze ga römöyï dola ya ma pili kirasi lende zize naga. Tine kinza koto ze dë mï bi 'ba akiyɔzɔ.’ ”

5 Kina bo kënyï kiya dɔŋgala nime zïnnï, bo iya te, “Ɔdɔ bɔ mɔtɔ këdï ti bɔ pɔri bo kina bo kënyï kari teyi mï zana korɔndɔ kïdëkï kiya te, ‘Bɔ pɔri ma, i'di maŋgolɔ'bɔ mota zö,

6 ŋba ma mɔtɔ ömö 'deni rɔma 'dë yayi. Kina me minza ti ɔtɔ ti'di mo zi bo tonyo mo.’

7 Kina bɔ ma tönë 'deni rö ne kënyï kileki dɔmo, iya te, ‘Kinza kogba dɔma dë, ulölï kpadörï 'deni teyi dö'dö 'deni bërï ti bɔyi ma ga. Mënyï dë kpe tɔrɔ 'dɔ ti'dï ɔtɔ zïyï.’

8 Rɔ ma laka miya ziye, ɔdɔ bo kënyï dë pele tɔrɔ ti'di maŋgolɔ'bɔ gɔ lende 'ba pɔri 'bënnï ma mï löŋgö lïjë, ne gɔ ame bɔ nima këdï kïdëkï ŋgï nduwë rɔ atiri ne bo ti kënyï ŋgï tɔrɔ kogba ki'di zi bo rɔ mbëmbë kɔzɔ ma bo ko'dɔkɔ tara.

9 Kina me mëdï miya ziye, ititi kina ti ki'di ŋgï zïyï. Oma kina ti ko'ja ŋgï. Ukökö kina ti kurögö kpadörï ŋgï zïyï.

10 Römöyï lïjë ame ga pili kititi ne i'di ŋgï teyi. Lïjë ame ga pili koma ne o'ja ŋgï. Kina zi ame ga kukökö ne urögö ŋgï.

11 Nï 'bu ma yala na ɔdɔ kole 'bï kïdëkï kenze kënyï kogba za rɔ murë na ki'di teyi?
12 Ala ɔdɔ kole kïdëkï 'bö töru kënyï kogba za rɔ nyï na ki'di teyi?
13 Ne ɔdɔ kpe ame rɔ bɔ lende kënyë ne kikalike ti'di a ma laka zi kole 'be ga kɔzɔ a nime te tine rɔ ma laka 'bu ye ame mïtɔrɔ ne ti ki'di 'ba bo Nyï Kɔtɔ Laka ŋgï zïnnï lïjë ame ga kititi di zi bo ne.”

Yësu Ni Ti Belezebola
(MT 12:22-30, 43-45; MK 3:20-27)

14 Yësu ëdï toga nökï mɔtɔ ame kudödu kpa bɔ mo 'deni teyi ne. Kina ɔdɔ kita'ba 'deni yaga di dɔmo tine na bɔ mo tönë kpamo kudödu pa teyi ne kënyï ŋgï tilende. Kina lende mo kigayi tïndï naga nima ŋgï.
15 Tine ya mɔtɔ ga di mï löŋgö tïndï nima iya te, “Bo ëdï koga nökï naga nima ti közï kakpa 'ba Belezebola ŋere 'ba nökï ni.”
16 Tine ya mɔtɔ ga iyɔzɔ bo kititi bo to'dɔ gɔ kotɔ ame 'dɔ kileme Bɔko'ba na koja bo ne.
17 Yësu ikali meri 'bënnï nima 'deni mɔlo na bo kiya te, “Dɔliŋɔ ame koza mïnï 'deni to'dɔ ya rɔ gɔ rönï ne ti kïyëyï rönï ŋgï. Kina kpa gɔli ame koza mïnï to'dɔ ya rɔ gɔ rönï ne ëdï kita'ba ŋgï.
18 Kina me ɔdɔ Satani koza mïnï 'deni to'dɔ ya ti gbagba nï dɔliŋɔ 'bënnï ti kɔrɔ tondo? Mëdï miya te römöyï iyake te moga nökï ti közï kakpa 'ba Belezebola.
19 Ne ɔdɔ mëdï moga 'bama ti közï kakpa 'ba Belezebola tine, lëpï ye naga nima ëdï koga 'bënnï ti wa'di? Ndɔbɔ 'bënnï nima na ti kodɔrɔ bïcï lende rɔye.
20 Kina me ɔdɔ mëdï moga nökï ti közï kakpa 'ba Bɔko'ba rɔ ma laka ŋere löbu abo ako 'deni mï dɔyayi.
21 Kɔzɔ ma kikalike bɔ tigɔ ame ti jama 'ba ya abo ga ndö toda bi timo di rɔ liŋɔ abo ne, abo ga oloma kö'bö te gɔ bi mo.
22 Ne ɔdɔ bɔ mɔtɔ ame kembe kebe bo ne na kalo dɔ bo ka'da bo kina ti kolɔ jama 'ba ya abo tönë ga bo këdï koloma rɔ kɔmɔ ne ŋgï koza abo tönë ga pili.
23 Bɔ ame ko'dɔkɔ ma dë ëdï rɔ ndo'ji tö. Kina bɔ ame kotɔtɔ kpamo dë tö ëdï 'ba bo tïyëyï yïmo.
24 Ɔdɔ nökï kita'ba 'deni di dɔ bilaka ënyï kari mï gɔki toma bi 'ba rɔ kindawo zi bo. Kina ɔdɔ bo ko'ja dë tine na bo kënyï kiya zi gbagba bo, bo iya te, ‘Ti mileki mari mï rö ma nime mënyï di yïmo ne.’
25 Kina ɔdɔ bo kako ko'ja kona yïmo 'deni kiyija a mo ga laka
26 tine na bo kileki ŋgï kari ko'de nökï ma modɔmorïyö mɔtɔ ga ame kënyë ŋgï rɔ dɔ kiteli kebe bo ne. Kina lïjë kako koloma ŋgï yayi. Tine na kɔsɔ loma 'ba bɔ nima këdï kënyë ŋgï kulöwö kiteli ma dɔgba.”
27 Kina ɔdɔ Yësu kiya lende nime 'deni te tine na 'ja mɔtɔ kënyï kilende di mï löŋgö tïndï naga nima, iya te, “Ma tɔ nime köyö yi ki'di mba kpëyï ne na ti yëyï.”
28 Bo ileki dɔmo iya te, “Ma rɔ dɔ kiteli mo lïjë ame ga kuwö lende 'ba Bɔko'ba lïjë ko'dɔ ŋgï tara ne na ti yëyï.”

Bɔ Titi Ma Le'jete
(MT 12:38-42)

29 Kina ɔdɔ tïndï naga nima këdï kozoli rönnï 'deni nduwë teyi tine na Yësu kënyï kiya zïnnï, iya te “Kpe bɔ titi ma le'jete naga nime ŋgï rɔ akënyë. Ebeke tititi akileme tine inza kileme du te ziye, ne ŋge kɔtɔ rɔ ma tönë 'ba Yona.

30 Kɔzɔ ame Yona rɔ akileme ma löbu zi bilaka 'ba Nïnëwë ne, kole 'ba bilaka lesi ti këdï gbï tara ziye kpe bɔ titi ma le'jete naga nime.
31 Mï kada 'ba burë 'ja bɔ dɔliŋɔ 'ba Seba tönë ti kɔrɔ kɔmɔ kïtï 'ba burë todɔrɔ bïcï lende rɔye kpe bɔ titi ma le'jete nime. Römöyï lɔko ako tönë ŋbö rɔ ma kɔwɔ di mï dɔliŋɔ 'bënï tuwö akikali mbëmbë 'ba Solomo. Kina me rɔ ma laka mëdï miya ziye bɔ mɔtɔ ëdï bine ame kebe Solomo.
32 Kina bilaka 'ba Nïnëwë ti këny ï gbï kɔrɔ todɔrɔ bïcï lende rɔye bɔ titi ma le'jete naga nime römöyï lïjë uwö dɔ Yona lïjë kotɔ dönnï. Kina me bɔ mɔtɔ ame kebe Yona ne ëdï 'deni bine.
33 Bɔtɔ mɔtɔ i'di pa'do dë dɔ lamba këny ï kogba ki'di mï gɔ bi ame rɔ ma kusu ne ala kutü'bö dɔmo teyi ti kete. Tine ëdï kïdëyï lamba ŋgï dɔ a 'ba tïdëyï mo 'dɔ kiyɔpɔ bi zi bilaka ame ga këdï kako yayi ne.
34 Kömöyï na rɔ lamba 'ba röyï. Ɔdɔ kömöyï këdï laka yida röyï pili ti këdï mï bi kɔpɔ. Ne ɔdɔ kömöyï kele dë yida röyï pili ti këdï mï mandölu.
35 Kina oŋgɔ laka kinza dökï'dï yï ame rɔ bi kɔpɔ 'ba dïdï yï ne këdï ra rɔ bi kölu.
36 Ɔdɔ yida röyï këdï 'deni pili mï bi kɔpɔ kapa mɔtɔ kinza kpe mï mandölu ti këdï 'deni ŋgï rɔ ma laka kɔzɔ bi ame lamba kiyɔpɔ ne tara."

Ako'dɔkɔ 'Ba Parosi Ni
(MT 23:1-36; MK 12:38-40)

37 Di pötö mo Yësu kote tiya lende nime 'deni na Parosi mɔtɔ kose Yësu tari rɔ ŋba liŋɔ abo. Kina bo kari ŋgï lïjë koloma kpa tarabiza.
38 Kina ɔdɔ Parosi nima bo koŋgɔ Yësu ŋgï ko'dɔ dölëtï 'ba közï kurögö dë titi dɔgba 'dɔ konyo akonyo 'jaa tine lende mo igayi bo ŋgï.
39 Kina ŋere Yësu kileki kiya zi Parosi nima, iya te, "Kpe Parosi ni ti dölëtï 'be nima urögöke gɔ kösu ti gɔ gata na kɔpɔkɔpɔ tine mïye lɔ ti mï kututu ni ti lende këny ë.
40 Kpe a rumö naga nime, bo bɔ kɔtɔ ko'ba gɔ ma yaga nima na dë gbï ko'ba yïmo ma mïyö?
41 I'dike di yïmo ti mï këyï zi bɔ lisa. Kina ti wa pili këdï ŋgï rɔ ma kɔpɔ ziye.
42 Bu'bu ziye kpe Parosi ni, dɔdoro 'ba wa 'ba mï nyaka 'be ga ame pele wötï ne kapa ma 'butë mo ö'böke dë di bi ti'di mo zi Bɔko'ba. Tine burë ma kodɔrɔ ti akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba mo ebe kolake za yaga. Wa naga nime dëne na 'dɔ ko'dɔke ra kpaki rɔ gɔmo kinza tola mɔtɔ mo.
43 Bu'bu ziye kpe Parosi ni, akiteri 'be rɔ kïtï ma löbu dɔgba naga di mï rö 'ba mötu. Kina gbï 'dɔ kumötö ye kɔzɔ bɔ rɔ koro tara di mï bi 'ba ndögö.
44 Bu'bu ziye, kpe ŋgï kɔzɔ dögö ame kinza kitaka dë bilaka këdï kiliŋgere ŋgï kebe dɔmo kinza kikali dë tine kebe tirasi bilaka ne."
45 Bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ 'ba kö'du ki'di iya zi bo te, "Bɔ kɔmɔ kiyandi, wa naga nima kiya ne ëddï 'deni gbï tiya ze."
46 Yësu ileki dɔmo, iya te, "Bu'bu ziye kpe bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni. I'dike akïrïndï ame bɔtɔ kɔ'bɔ tombi mo dë ne dɔ bilaka tine 'dɔ kojake dɔkole közïye tɔ ŋge tokɔnyi lïjë ne inza yɔ.
47 Bu'bu ziye, kpe ebeke to'ba dögö bɔ kumë lende tönë ga 'bu ye löbu ga kupö ne.
48 Ilemeke rɔye 'deni ma kikalike gɔ kɔkɔ 'ba 'bu ye löbu ga kutïke 'deni gɔmo. Lïjë upö bɔ kumë lende ni 'deni kina me kebeke 'deni to'ba dögö mo ga.

49 Gɔ kö'du mo na 'dɔ Bɔko'ba kiya ti akikali abo, kiya te, ‘Ti moja bɔ kumë lende ni ti bɔ laja ma ga kari zïnnï. Mɔtɔ mo ga lïjë ti kupö yaga tine mɔtɔ ga lïjë ti kodɔ rɔ gomɔ rɔmo.’
50-51 Kina ti roma bɔ kumë lende naga nime kupö mɔlo bine kisaki di bi to'ba dɔliŋɔ nime, di zi roma Abele ŋbö kömö zi roma Zakariya ame kupö mï löŋgö bi 'ba akumu ni ti rö löbu 'ba Bɔko'ba ne ti kileki dɔye kpe bɔ titi ma le'jete naga nime. Rɔ ma laka miya ziye, roma naga nime ti kileki dɔye bɔ titi ma le'jete naga nime.
52 Bu'bu ziye kpe bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni, ulölïke kpadörï 'ba akikali teyi kinza ma kpe mo kɔdɔke dë teyi yɔ kirakpake kpa ya ame ga këdï kɔdɔ ne.”
53 Kina ɔdɔ Yësu këngyï 'deni di yayi tine bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti Parosi ni ebe ŋgï tiya kpa këngyë rɔ bo, gbï tititi kpa bo gɔ lende ma konzi.
54 Römöyï lïjë ëdï to'ba bo gɔ lïjë kinda'ba bo ɔdɔ bo kiya a mɔtɔ rɔ ma këngyë.

12

Ere Bɔko'ba
(MT 10:26-33)

1 Kina ɔdɔ tïndï 'ba bilaka ame ŋgï rɔ kuluku ma kinza kiya ne komɔmi rönnï 'deni yayi këdï kidïrï rɔ ŋgï rɔ ma këngyë tine, na Yësu këngyï titi dɔgba kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, “I'dike kɔmɔye kandi laka di zi kɔmɔ kandi 'ba Parosi ni laŋga 'ba 'bölu 'bënnï nima.
2 Wa pili ma kusu dɔmo naga ti koja yaga. Kina gbï ame ga pili rɔ ma kusu ne ti kumö yïmo yaga.
3 Wa ame kiya mï bi kölu ti kïyëtï gɔmo yaga mï bi kɔpɔ. Wa ame kiya rɔ kore di rö ti kuwöwö 'deni yaga mï zana lala.
4 Kina me mëdï miya ziye bɔ pɔri ma ga kinza kereke dë di zïnnï lïjë ame ga këdï kupö ŋge rɔ yida rɔ kɔ'bɔ to'dɔ a mɔtɔ dë kpe di pötö mo ne.
5 Ti mileme bɔ ame 'dɔ kereke ne ziye. Bɔko'ba ame di pötö tupö yida rɔ këdï gbï ti közï kakpa tu'du yi mï pa'do 'ba Gehena ne na rɔ ma laka miya ziye bo na 'dɔ kereke.
6 Oŋgɔke te tara ne ndögö 'ba silɔ muyï dë ŋge ti taripa rïyö? Tine rɔ ma laka dɔ Bɔko'ba udölu dë di gɔ ma kɔtɔ mɔtɔ mo.
7 Ne kpe sunë 'ba dɔye bo ïtëtë gɔmo kikali gɔmo me rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kinza kereke dë. Kpe na rɔ dɔ kiteli zi bo kebe silɔ ma konzi.
8 Rɔ ma laka miya ziye, bɔ ame kiya yaga bi kɔpɔ, kiya te bo 'ba ma na ne kole 'ba bilaka lesi ti ko'dɔ gbï tara zi bo di kɔmɔ malayika 'ba Bɔko'ba.
9 Ne bɔ ame kilagi ma yaga kɔmɔ bilaka ne ti milagi gbï di rɔ bo tara di kɔmɔ malayika 'ba Bɔko'ba.
10 Bɔtɔ ame kiya kpa bo gɔ kole 'ba bilaka lesi ne ti kola gɔ lende këngyë nima. Ne bɔtɔ ame kiti'ja Nyï Kɔtɔ Laka inza kola du te gɔ lende këngyë nima.
11 Ɔdɔ koto ye kɔmɔ bɔ dɔ rö 'ba mötu ni ti turu kinza ki'dike kɔmɔye kïlë'dï dë gɔ wa ame 'dɔ kiyake ne
12 römöyï Nyï Kɔtɔ Laka na ti kiyandi ye mï kada mo nima ti wa ma 'dɔ kiyake.”

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Wa

13 Bɔ mɔtɔ di mï löŋgö tïndï naga nima ëngyï kilende zi Yësu, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ilende zi bɔ löndö ma 'dɔ doza mï wa pötö 'bu ze rɔ ma koriya ti bo.”

14 Yësu ileki dɔmo zi bo, iya te, “Bɔne, yë na ko'dɔ ma rɔ ŋere tote burë
'ba mï löŋgö ye?”
15 Kina bo kebe ŋgï nati nduwë tiya mo zïnnï, bo iya te, “I'dike kɔmɔye
kandi laka, olomake ti bi koda di zi kupö 'ba mï löbu gɔ wa. Dïdï 'ba bilaka
lesi inza gɔ lende 'ba akonya ma nï mɔtɔ këddï timo.”
16 Kina bo koloma ŋgï rɔ tiya dɔŋgala nime zïnnï, iya te, “Yayi 'ba bɔ
wa ma kɔtɔ mɔtɔ oja wa 'deni konzi.
17 Kina bo komeri rɔ bo, bo iya te, ‘Ti mo'dɔ tondo? Minza kpe ti bi mɔtɔ
ti'di a ma naga nime teyi.’
18 Tine bo iya te, ‘Ne ti mo'dɔ te, ti mïyëyï mata ma nime yaga 'dɔ mubö
löbu. Kina gɔ mikeki nyönyu ma ti jama ma ga pili yïmo.
19 Kina 'dɔ miya zi yida rɔma, miya te, “Yida rɔ, nï 'deni ti wa ma laka
rɔ mbëmbë ulu 'deni 'dɔ ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ konzi. Kinza kupö röyï dë kpe.
Onyo, kuwë kina oloma ti lɔ ti lɔŋɔ.” ’
20 Tine Bɔko'ba ilende zi bɔ nima, iya te, ‘Nï rumö nime, mï korɔndɔ
nime tɔne ëdï ko'dɔkɔ dïdï nima yaga di zïyï. Ne ë'bï naga nima kulu zïyï
ne ti kola zi yë?’ ”
21 Kina Yësu kileki kiya zïnnï, iya te, “Kina ti këdï te zi lïjë ame ga kulu
kpa wa zïnnï lïjë rɔ bɔ mɔri tine kinza ti ɔtɔ zi Bɔko'ba ne.”

Kɔmɔ Kïlë'dï Gɔ Wa
(MT 6:25-34)

22 Kina Yësu kënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Rɔ ma laka miya
ziye, kinza kolomake dë ti kɔmɔ kïlë'dï gɔ akonyo 'ba 'dɔ tulu yida rɔye
timo, ala gbï gɔ bɔŋgɔ ma 'dɔ kɔlɔke rɔye.
23 Dïdï na rɔ dɔ kiteli di dɔ akonyo. Kina yida rɔ na rɔ dɔ kiteli di dɔ
bɔŋgɔ.
24 Oŋgɔke gora ni te, lïjë orɔ'dɔ ɔtɔ dë gbï yɔ ala kumu ɔtɔ. Mata 'ba
tikeki wa inza gbï yɔ zïnnï. Tine pele tara Bɔko'ba na këdï kulu lïjë. Tara
ne kpe na dë kulöwö mbiri rɔ dɔ kiteli di dɔ yali?
25 Yë na ti kɔ'bɔ tiyese gɔ loma abo kɔwɔ mbowa mï dɔyayi nime ti kɔmɔ
kïlë'dï 'ba gɔ wa?
26 A ma mbowa ma kɔzɔ a nime te ɔ'bɔke dë yɔ to'dɔ mo, ne ëddï kupöke
rɔye ti kɔmɔ kïlë'dï gɔ a mɔtɔ ga gɔ wa'di?
27 Oŋgɔke döwöru ni te, lïjë o'dɔ ndɔbɔ dë gbï toma bɔŋgɔ rönnï. Ne rɔ
ma laka miya ziye, bɔ dɔliŋɔ Solomo pele ti wa mbëmbë abo naga nima
usu bɔŋgɔ ma kele kebe döwöru ni dë.
28 Ne ɔdɔ Bɔko'ba na këdï kiyada mɔli ni ame këdï ko'ja tɔne bine tine
tïlëndö dayi kusu pa'do 'deni yïmo kilaŋma yaga ne, bo ti kola ye kinza
tusu bɔŋgɔ rɔye? Kpe wa kinza ki'di dönnï laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba naga
nime.
29 Kinza kombike dökï'dï ye dë gɔ wa ma 'dɔ konyoke ala kuwëke. Kinza
kolomake dë ti kɔmɔ kïlë'dï gɔmo.
30 Wa naga nime na ya ma kinza kikali Bɔko'ba dë naga këdï kulö 'bënnï
dönnï gɔmo di mï dɔliŋɔ bine. Ne 'bu ye Bɔko'ba ikali 'deni ma ko'dɔkɔke
wa naga nima.
31 Tine kpe kɔri 'ba ŋere löbu abo na 'dɔ kulöke dɔye gɔmo toma mo
kina ti ki'di wa naga nime 'deni gbï ziye.
32 Kinza kereke dë, kpe kamölö mbowa naga nime, römöyï mï 'bu ye
Bɔko'ba oŋmi 'deni rɔye ti'di ŋere löbu abo ziye.
33 Ugöke wa 'ba gbagba ye ga mökö kozake gïrïsï mo zi bɔ lisa ni. Kina
'dɔ makpɔtɔ ame rɔ ŋburuŋburu kinza kikali tirica dë ne na ko'deke ziye.

Uluke kpa mɔri ziye mïtɔrɔ ame gɔ a mo ga koloma ŋgï kinza kïndïrïmu dë bɔ 'bögö kömö dë gbï teyi madɔböndï ni konyo dë gbï kirasi yaga ne.
34 Römöyï bi ame kulu kpa ë'bï ga teyi ne na dökï'dï yï kö'bö ŋburu gɔmo.

Bɔ Laja Ma Rɔ Bɔ Lende Kikali (MT 24:45-51; 10:34-36)

35 Obilike kpa bɔŋgɔ 'be ga ndö bi kabi ye toda dɔ ndɔbɔ. I'dike lamba 'be ga kö'bö rɔ ma köbö
36 kɔzɔ bɔ laja ame këdï koda ŋere 'bënnï ma këdï kileki kako di mï ŋbele 'ba gbe. Ɔdɔ bo kömö kukökö yɔ na ti lïjë kiriŋa ŋgï welo kurögö kpadörï zi bo.
37 Bɔ laja ame ga ŋere 'bënnï kömö ko'ja lïjë këdï ndö toda bi ne na ti ko'ja yëyï. Rɔ ma laka miya ziye, bo ti kolɔ bɔŋgɔ abo yaga bo kïdëkï lïjë kako rɔ akonyo bo ŋere 'bënnï kënyï koja laja koza zïnnï.
38 Ɔdɔ bo kömö pele mï zana korɔndɔ ala mï kano bi yëyï nima ti këdï ŋgï tïnnï ɔdɔ bo kako ko'ja lïjë këdï rɔ ma koŋgɔ bi ti bi koda.
39 Kina uwöke lende nime laka. Ma kiya te bɔ dɔ liŋɔ këdï kikali kada ame bɔ 'bögö këdï kako yïmo ne ra dëne bo inza kënyï kola liŋɔ abo ku'bögö.
40 Kina kpe gbï olomake ti bi koda römöyï kole 'ba bilaka lesi ëdï kömö mï kada ame komerike dë 'dɔ bo kömö yïmo ne."
41 Pïtörö ënyï kititi bo, iya te, "Ŋere, dɔŋgala nime ëddï kiya ŋge zize ala zi bilaka pili rɔ buru?"
42 Ŋere Yësu ileki dɔmo, iya te, "Bɔ laja ame kiliya rönï ti mï këddï rɔ bɔ akikali ne bo na rɔ bɔ ame ŋere 'bënnï ki'di bo rɔ bɔ dɔ lëpï bo ga toŋgɔ gönnï toza akonyo 'bënnï zïnnï mï saa mo kina bo ko'dɔ ŋgï ko tara ne.
43 Ti këdï rɔ ma laka zi bɔ laja nime ɔdɔ kiya te ŋere 'bënnï kako ko'ja bo ŋgï këdï rɔ to'dɔ mo kɔzɔ a nime te.
44 Rɔ ma laka miya ziye, ŋere nima ti ki'di bɔ laja mo nima ŋgï rɔ bɔ dɔ abo ga pili.
45 Ne ɔdɔ bɔ laja nima kiya zi gbagba bo te, 'Ŋere ze ëdï kigabi yayi, inza kako ca,' kina bo kodowe ŋgï tomba bɔ laja ama ga, bo konyo kpa bo, bo kuwë ŋbö layi kupö bo,
46 kina bɔ dönnï nima ti kömö ŋgï tugu'du mï kada mo ame bo komeri dë 'dɔ kömö yïmo ne. Kina ti ŋere komba bo ŋgï ku'du bo yaga mï löŋgö bɔ lende kënyë ni.
47 Bɔ laja ame kikali akɔ'dɔkɔ 'ba ŋere abo tine bo kileŋo rɔ bo dë ndö to'dɔ mo ne ti kodɔ karama ma kïrïndï dɔmo ti nyɔ'bɔ.
48 Ne bɔ ame kikali dë mɔlo ɔdɔ ko'dɔ pele kɔcɔ ti komba ŋge mbowa. Bɔ ame ki'di mbiri teyi ti ko'dɔkɔ gbï mbiri di teyi. Bɔ ame ki'di teyi kulöwö ti ko'dɔkɔ gbï kulöwö di teyi.
49 Pa'do na mako 'deni tusu mo dɔliŋɔ. Kina ame mo'dɔkɔ ne öbö 'deni mɔlo.
50 Mako 'deni tombi gomɔ 'dɔ tölë. Dökï'dï ma rɔ ma kombi gɔ lende mo ŋbö ɔdɔ kote rönï 'deni tine na 'jaa.
51 Ma komerike 'beye tëgë lende këyï na mako to'de mo mï dɔliŋɔ? Rɔ ma laka miya ziye, inza tara, rɔ koza na mo'de.
52 Kisaki di mï kada nime tɔne kpa gɔli ame ti bilaka mo ga muyï ne ti koza mïnnï, ma mota kënyï to'ji ya ma rïyö kina ma rïyö mo naga nima ti kënyï to'ji lïjë ma mota naga nima.
53 'Bu ti ko'ji kole kina kole ti ko'ji 'bu. Ma ti ko'ji nyiti kina nyiti ti ko'ji ma. Mese ti ko'ji 'ja 'ba kole kina 'ja 'ba kole ti ko'ji mese."

Akikali 'Ba Dɔyayi
(MT 16:2-3; 5:25-26)

54 Kina Yësu kileki 'böwu kiya zi bilaka naga nima, iya te, “Ɔdɔ ko'jake pɔli kombi 'deni di dɔ tɔrɔ iyake te tɔrɔ ëdï kagba. Kína ka'di ŋgï ko rɔ ma laka.
55 Ɔdɔ lili këdï kome kako di dɔ ro'ɔ, iyake te bi ëdï kututu. Kina bi kututu ŋgï ko rɔ ma laka.
56 Kpe bɔ kɔmɔ kandi naga nime, ɔdɔ koŋgɔke mï dɔyayi ni ti kɔmɔ pɔli ïyënïke ma këdï kuyï rönï mo ga ŋgï te dɔmo. Ne gɔ wa'di na kikalike dë tïyënï wa ma le'jete naga nime?
57 Gɔ wa'di na kikalike dë toza wa ma laka?
58 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kinda'ba yi toto yi kɔmɔ bɔ burë ote lende nima yaga ti bo gba kota kinza kömö kɔmɔ burë. Ɔdɔ kote dë ti bo, bo ti kotɔ yi ŋgï kɔmɔ bɔ burë ki'di yi zi bɔ kanya mo ga koto yi ŋgï mï maboso.
59 Rɔ ma laka miya zïyï, ti koloma yayi ŋbö kopi taripa 'ba karama nima kodɔ döyï ne pili.”

13

Ndose 'Ba Dɔ Kotɔ

1 Mï kada mo nima bilaka mɔtɔ ga ëdï yayi lïjë këdï rɔ tiya lende 'ba ya mɔtɔ ga di Galilaya ame Pilato turu bɔ dönnï ki'di kupö di bi 'ba to'dɔ akumu 'bënnï ga zi Bɔko'ba ne.
2 Kina Yësu kileki dɔmo zïnnï iya te, “Bilaka 'ba Galilaya naga nima kupö tara ne, ma komerike 'beye lende kënyë ma 'bënnï na kebe 'ba bilaka 'ba Galilaya ma laki 'deni pili?
3 Rɔ ma laka miya ziye, inza tara. Kpe gbï ɔdɔ kotɔke dɔye dë ëddï koteke dɔye pili tara.
4 Kɔzɔ bilaka 'butë döömu dɔɔmota tönë ga rö tɔrɔ kulöru dɔmo kupö di Siloma ne, ma komerike 'beye iyake te lïjë na lende kënyë 'bënnï kidari 'deni di dɔ 'ba bilaka 'ba Yerosalema ma laki?
5 Rɔ ma laka miya ziye, inza tara. Kpe gbï ɔdɔ kotɔke dɔye dë ëddï koteke dɔye pili tara.”
6 Kina Yësu kiya dɔŋgala nime zïnnï, iya te, “Bɔ mɔtɔ ëdï ti ŋgërï këlu abo, bo ïdïyë 'deni mï nyaka. Kina ɔdɔ bo kari toma ma kana mo tine bo o'ja ɔtɔ dë.
7 Kina bo kiya ŋgï zi bɔ koŋgɔ gɔ nyaka nima, bo iya te, ‘Kɔmɔ kɔɔ mo 'deni mota ame mö'bö nduwë tako toŋgɔ këlu nime toma ma kana mo, tine mo'ja ɔtɔ dë du te. Oga bo bërï, ëddï kola bo kirasi yayi nime ka le rɔ ma sari gɔ wa'di?’
8 Bɔ koŋgɔ gɔ nyaka nima iya te, ‘Ŋere, ola bo ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ titi 'böwu kɔtɔ 'dɔ mole ndï bo nima toko mulu yörï teyi 'dɔ kolɔ'bɔ.
9 Kina tine ti kɔɔ ɔdɔ bo kana ele, ne ɔdɔ bo kana dë oga bo ŋgï nati bërï.’ ”

Akileŋo Mï Kada 'Ba Rɔ Kindawo

10 Mï kada 'ba rɔ kindawo mɔtɔ ko'ja Yësu këdï tiyandi wa mï rö 'ba mötu tine
11 'ja mɔtɔ ame nökï mo koŋgo gɔmo kɔzɔ geli naga tara ne ëdï yayi. Wa nima ëdï 'deni tïnï kɔmɔ kɔɔ 'butë döömu dɔɔmota.
12 Kina ɔdɔ Yësu ko'ja nï tara yɔ na kïdëkï nï ŋgï kako, kiya zïnï te, “'Ja, ope yi 'deni di dɔ rɔkɔ'ɔ 'bï nime.”
13 Bo i'di közï bo rönï kina gönï tönë kodɔrɔ ŋgï lɔko kïlëlu Bɔko'ba.

14 Kina bɔ dɔ rö 'ba mötu nima ŋgï rɔ 'dïrï gɔ lende nima Yësu kileŋo
'ja nima mï kada 'ba rɔ kindawo ne. Bo ilende zi bilaka naga nima yayi
ne, bo iya te, “Tö'dö ëdï 'do ziye dɔ modɔɔkɔtɔ to'dɔ ndɔbɔ yïmo. Akoke
mï kada naga nima 'dɔ kileŋo ye tine inza dë mï kada 'ba rɔ kindawo.”
15 Yësu ileki dɔmo zi bo, iya te, “Kpe bɔ kɔmɔ kandi naga nime, nï mɔtɔ
ebe tope ŋgulö ala akaca 'bï di dɔ lösï mo koto kari tuwë mini mï kada 'ba
rɔ kindawo.
16 Ne 'ja nime rɔ kupö Abarayama Satani kudödu 'deni bërï ŋbö kɔmɔ
kɔɔ 'butë döömu dɔɔmota ne, gɔ wa'di na 'dɔ kope nï dë yaga gɔmo di dɔ
gomɔ nime mï kada 'ba rɔ kindawo?”
17 Lende 'ba Yësu nime odɔ rɔ kaya ŋgï rɔ bɔ këdï kilende rɔ bo naga
nima. Tine ya ame ga yayi ne ŋgï pili rɔ lɔŋɔ gɔ wa löbu naga nima bo
këdï ko'dɔ ne.

Dɔŋgala 'Ba 'Jɔ Titiyi
(MT 13:31-33; MK 4:30-32)

18 Yësu ënyï kiya te, “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ti miyari ŋgï ti wa'di?
19 Ëdï kɔzɔ 'jɔ 'ba a mɔtɔ titiyi 'deki ame ɔdɔ bilaka kogba kïdïyë kina
kötu ŋgï kïyöbu rɔ ŋgërï ma löbu yali ni kako kubö rö 'bënnï ga dɔŋgila
mo.”

20 Bo ileki gbï kiya te, “Ti miyari ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime ŋgï gbï ti
wa'di?
21 Ëdï kɔzɔ laŋga ame 'ja kogba pele mbowa kuturö ti ruzu koso mï a
ma mbiri ki'di ŋgï pili kö'bu ne.”

Kpadörï Titiyi
(MT 7:13-14, 21-23)

22 Yësu ënyï kudö nduwë kebe mï gawo ni ti dɔliŋɔ ma titi naga ti
akiyandi di kɔri 'ba tari abo Yerosalema.
23 Kina bɔ mɔtɔ kënyï kititi bo iya te, “Ŋere, tara ne bilaka ma ndö te
na ŋge ti kɔmɔ di mï tölë ya?”
Yësu iya te,
24 “Ogbɔ röyï tɔdɔ kebe kpadörï titiyi nime. Rɔ ma laka miya zïyï, ma
konzi ti kiteri ŋgï tɔdɔ kebe teyi, tine inza kɔ'bɔ tɔdɔ.
25 Ɔdɔ bɔ dɔ rö na kënyï 'deni tɔrɔ kulölï kpadörï teyi, ti kɔrɔke yaga
kukököke koma'joke rɔye kiyake te, ‘Ŋere, urögö kpadörï zize.’
Tine bo ti kileki dɔmo kiya te, ‘Mikali ye dë kɔtɔ te, ala akoke di yala?’
26 Kina ti kiyake te, ‘Ze na tönë donyoke akonyo duwëke mini kɔtɔ tiye
koloma rɔ tiyandi wa di mï gawo ze.’
27 Tine bo ti kileki 'böwu kiya te, ‘Mikali ye dë kɔtɔ te, ala akoke di yala?
Ɔlɔke yaga di rɔma, kpe bɔ lende kënyë naga nime.’
28 Kina ti monɔ ni ti kpa kunyï këdï ŋgï ziye yayi ɔdɔ ko'jake Abarayama
ni ti Yisika ti Yakoba ti bɔ kumë lende ni pili 'deni këdï mï ŋere löbu 'ba
Bɔko'ba, tine kpe 'beye ku'du ye 'deni yaga.
29 Bilaka ti kɔlɔ kako di mï dɔ kumu sowɔ 'ba dɔliŋɔ nime tonyo ŋbele
mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.
30 Rɔ ma laka lïjë mɔtɔ ga ame le'jete yï'böwu ne ti këdï 'deni dɔgba,
kina ma dɔgba ti kileki 'deni nyati yï'böwu.”

Nï Yerosalema
(MT 23:37-39)

31 Mï kada mo nima na Parosi mɔtɔ ga kako zi Yësu kiya te, “Ënyï ë'bï
yaga di bine kari bi mɔtɔ römöyï ŋere Ërode ëdï ko'dɔkɔ tupö yi.”

32 Yësu ileki dɔmo iya te, “Ari kiyake zi kiraba nima, mëdï moga nökï mileŋo bilaka ŋge tɔne tïlëndö, tïlëndö mɔtɔ dayi te mote ndɔbɔ ma 'deni.
33 Tine ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba na 'dɔ moto tari nduwë timo ŋbö mömö Yerosalema, römöyï tara ne Yerosalema na dë rɔ bi 'ba tupö bɔ kumë lende ni teyi?
34 Bu'bu zïyï nï Yerosalema, Yerosalema, ote dɔ bɔ kumë lende ni 'deni ku'du bɔ laja 'ba Bɔko'ba ma koja zïyï naga ti döku. Ti mopi rɔma ŋgï ŋbö nyanya mo ga göyï na 'jaa 'dɔ mokoko kole 'bï naga nima yï soromo ma kɔzɔ 'ba töru ame kokoko kole 'bënï ga ne? Tine ö'bö tu'döŋï döyï mökö.
35 Ti kola rö 'bï zïyï rɔ roba. Rɔ ma laka miya zïyï, inza ko'ja ma kpe ŋbö kiya te, ‘Ëyï këdï dɔ bɔ ame kako ti möyï ŋere Bɔko'ba ne.’ ”

14

Yësu Ileŋo Bɔ Rɔkɔ'ɔ

1 Mï kada 'ba rɔ kindawo ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na ɔdɔ Yësu kari 'deni tonyo akonyo liŋɔ 'ba Parosi ma löbu mɔtɔ tine, kömönnï ŋgï pili dɔ Yësu toŋgɔ bo ɔdɔ wa'di na ti bo ko'dɔ.
2 Bɔ mɔtɔ ti rɔkɔ'ɔ ma kiriŋa rɔ kpɔrɔkpɔrɔ naga ëdï yayi.
3 Kina Yësu kënyï kititi Parosi naga nima ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di mo ga, iya te, “Tara ne ëdï ŋgï rɔ ma laka mï kö'du ki'di 'dɔ tileŋo bilaka mï kada 'ba rɔ kindawo ya? Ala tondo?”
4 Tine lïjë udumö ŋgï pili timo. Kina Yësu kinda'ba bɔ tönë ŋgï kileŋo koja kari.
5 Kina bo kënyï kititi lïjë, bo iya te, “Ɔdɔ nï mɔtɔ kole 'bï ala ŋgulö sa 'bï kila'ba mï gö mï kada 'ba rɔ kindawo ti kënyï dë ŋgï kotɔ yaga?”
6 Tine lïjë ileki ɔtɔ dë gbï gɔmo.
7 Kina ɔdɔ Yësu bo koŋgɔ 'deni ŋba mɔtɔ naga nima kiteri 'bënnï ŋburu rɔ kïtï ma löbu naga tine, na bo kënyï ŋgï tiya dɔŋgala nime zïnnï.
8 Bo iya te, “Ɔdɔ nï mɔtɔ kose yi mï karama 'ba gbe kinza kari dë ŋgï koloma dɔ kïtï ma löbu. Römöyï mɔtɔga bɔ mɔtɔ ame mbiri kebe yi ne ti kose 'deni gbï 'dɔ kako mï karama nima.
9 Ne ɔdɔ këdï tara yɔ na ti bɔ dɔ karama nima kako ŋgï zïyï, kiya te, ‘Ënyï di dɔ kïtï nime kola zi bɔ nime 'dë.’ Na ti kari koloma ŋgï za 'böwu dɔ gba'da ma titiyi röyï kaya nime.
10 Tine ɔdɔ kose yi tara ari koloma ë'bï dɔ a loma ma mbowa 'dɔ bo bɔ kose yi mo nima na 'jaa kako kiya zïyï te, ‘Bɔ pɔri ma, ënyï kako koloma dɔ aloma ma laka nime bine.’ Kina ti koyo röyï ŋgï gɔmo di kɔmɔ ŋba ma laki.
11 Römöyï ame kombi rɔ bo löbu ti kileki 'deni ŋgï bërï. Tine ma kileki rönï bërï Bɔko'ba ti kombi tɔrɔ.”
12 Kina Yësu kiya zi Parosi nima, iya te, “Ɔdɔ nï mɔtɔ ko'dɔ karama kinza kose dë rɔ löndö yï ni ala bɔ pɔri yï ala ma wado 'bï ga ala bɔ mɔri lëpï yï ga, römöyï lïjë ti kose yi gbï kada mɔtɔ yayi mï karama ma 'bënnï ga. Dëmba wa tönë ga ko'dɔ zïnnï ne na ma kopi 'deni pili zïyï.
13 Tine ɔdɔ koja ŋbele 'bï bɔ lisa ni ti bɔ korɔ'bɔ ni ti bɔ kɔmɔ kölu ni na kose kako yïmo,
14 kina ti Bɔko'ba ko'dɔ yëyï ŋgï döyï. Römöyï kɔzɔ ame lïjë kɔ'bɔ topi ɔtɔ dë pele zïyï ne tine ti Bɔko'ba kopi ŋgï 'deni zïyï mï kada 'ba tɔdɔ 'ba bɔ lende laka ni yaga di mï tölë.”

Dɔŋgala 'Ba Karama 'Ba Gbe
(MT 22:1-10)

15 Kina ɔdɔ bɔ mɔtɔ di mï löŋgö ya ama ga ti bo kpa akonyo yayi ne
kuwö 'deni te tine, bo iya te zi Ÿësu, “Bɔ ame këdï kari tonyo ŋbele mï
ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ne na ti yëyï.”
16 Yësu ileki dɔmo iya te, “Bɔ mɔtɔ ileŋo rɔ bo to'dɔ ŋbele ma löbu kose
bilaka ŋbaŋi yïmo.
17 Mï kada mo 'deni na bo koja bɔ laja abo kari gɔ bilaka ma tönë ga
kose 'deni ne 'dɔ kiya teyi te, ‘Ako, wa pili ëdï 'deni ndö.’
18 Tine lïjë pili rɔ kɔtɔkɔtɔ ebe tupë rönnï. Bɔ ma dɔgba mo iya te, ‘Mugö
nyaka 'deni zö gïrï naga nime mo'dɔkɔ tari toŋgɔ mo. Moma'jo rɔma zïyï,
ola ma gbɔ.’
19 Mɔtɔ mo iya 'ba bo te, ‘Mugö sa 'ba rɔ'dɔ 'deni 'butë, mëdï mo'dɔkɔ
tari tiyɔzɔ mo. Moma'jo rɔma zïyï, ola ma gbɔ.’
20 Bɔ mɔtɔ iya 'ba bo te, ‘Mogbe 'ja la'ja ma 'deni gïrï nime, mɔ'bɔ dë
kpe tömö ziye yayi.’
21 Kina bɔ laja nima kileki ŋgï kïyëtï gɔ wa tönë ga pili zi ŋere abo.
Lende mo oŋma mï ŋere ŋgï sowa na bo kënyï kiya zi bɔ laja abo, bo iya
te, ‘Ari welo kpa dɔkoka kɔri 'ba mï gawo 'dɔ ko'de bɔ lisa ni ti bɔ korɔ'bɔ
ni ti bɔ kɔmɔ kölu ni.’
22 Bɔ laja nima ileki kako kiya te, ‘Ŋere, wa tönë kiya ne o'dɔ 'deni tine
bi ëdï gba.’
23 Ŋere iya te, ‘Arike kpa kɔri dönŋbönŋbö ko'deke bilaka di yayi 'dɔ rö
ma koso.
24 Rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ya ma dɔgba
tönë ga mose lïjë ne inza kinene akonyo 'ba ŋbele ma nime.’ ”

Gomɔ 'Ba Bɔ Laja
(MT 10:37-38)

25 Mï kada mo nima yayi tïndï ma kinza kiya na këdï kozi gɔ Yësu. Kina
bo kuyï kɔmɔ bo dönnï bo kiya zïnnï, iya te,
26 “Bɔtɔ ame kako zö ne ɔdɔ ma na dë ŋgï bo kɔ'ɔ rɔ dɔ kiteli di dɔ 'bu
bo ni ti ma bo ti 'ja abo ti kole abo ga ti löndö bo ga ti lëmï bo ga gbï rɔ dɔ
kiteli di dɔ gbagba bo, inza du te rɔ bɔ kösö gɔma.
27 Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ dë ŋgï tilaŋa rɔ bo tölë gɔ tösö gɔma ne ɔ'bɔ dë tëdï
rɔ 'bama.
28 Me ɔdɔ nï mɔtɔ ko'dɔkɔ to'ba rö ma löbu, ti koloma dë titi bërï koŋgɔ
yamo ma këddï timo, 'dɔ kikali tara ne ti kɔ'bɔ to'ba rö nima zïyï ya?
29 Ɔdɔ ko'dɔ dë te inza kikali tote rö 'bï nima rɔ kpa koriya. Mɔtɔga ti
kisaki gbɔndɔ mo yɔ na yamo ti kote rönï ŋgï tötï kola rö gba rɔ cologaki.
Kina bilaka ame ga pili ko'ja ne ti kebe ŋgï tögö yi,
30 kiya te, ‘Nani nime isaki to'ba rö abo, tine 'böwu bo ɔ'bɔ dë tote mo.’
31 Me ɔdɔ kiya te ŋere mɔtɔ këdï kari kpa ya bɔ kanya ma 'ba bo ga këdï
ŋge kuluku 'butë bi 'butë rïyö (10,000) tara ne bo ti koloma dë titi bërï bo
komeri dɔ bo gɔ ya nime bo këdï kari to'dɔ mo ti ŋere mɔtɔ ame bɔ kanya
mo ga këdï ŋbö kuluku 'butë bi 'butë sowɔ (20,000) ne ya?
32 Ɔdɔ bo kɔ'bɔ dë bo ëdï koja bɔ kpërï ŋgï kari tïyëyï kpa lende nima
kola ya ma laki këdï gba ŋbö rɔ ma kɔwɔ.
33 Kina gbï tara bɔtɔ ame komba gɔ bo dë zi abo ga ne ɔ'bɔ dë tëdï rɔ bɔ
kösö gɔma.
34 Tikɔ'dɔ ele ma. Ne ɔdɔ tikɔ'dɔ kote tulöwu ma kiyɔkɔ 'bënï 'deni ikali
dë kpe tileki mo rɔ ma kiyɔkɔ.
35 Ele dë kpe lipo nati zi a mɔtɔ ala mï nyaka ala mï dötu'du rɔ bi kolɔ'bɔ.
Tine ŋgï tu'du mo mökö.
Bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende nime.”

15

Kamölö Kɔtɔ Ɔdɔ Kölu
(MT 18:12-14)

1 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ bɔ kireke awada ni ti bɔ lende kënyë ma
konzi mɔtɔ ga otɔtɔ rönnï ŋgila Yësu bi tuwö lende.
2 Tine na Parosi ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni kebe ŋgï tiya mo te, “Bɔ nime
ëdï konyo kpa bo bi kɔtɔ ti bɔ lende kënyë ni gɔ wa'di?”
3 Kina Yësu koloma ŋgï rɔ tiya dɔŋgala nime zïnnï, iya te,
4 “Ɔdɔ nï mɔtɔ këddï ti kamölö 'bï kuluku rïyö kina ma kɔtɔ kölu ŋgï,
tara ne ti kola ma konzi naga nima dë ŋgï yayi kari toma ma kɔtɔ nima
kölu ne ya?
5-6 Kina ɔdɔ bo ko'ja 'deni tine bo ti kombi ŋgï dɔ mugu bo, bo kiliya kari
liŋɔ rɔ lɔŋɔ. Kina ti bo kïdëkï lëpï bo ga ti bilaka ma mï tïrï kako bo kiya
teyi te, ‘Iliyake ti kɔtɔ tö römöyï kamölö ma tönë kölu ne mo'ja 'deni.’
7 Kina me rɔ ma laka miya ziye, lɔŋɔ ma löbu rɔ dɔ kiteli ti këdï tara
mïtɔrɔ gɔ bɔ lende kënyë ma kɔtɔ ame kotɔ dönï ne kebe lɔŋɔ 'ba gɔ bɔ
lende laka ma konzi ame ga lïjë kinza kpe ti lende kënyë mɔtɔ 'dɔ totɔ
dönnï di yïmo ne.
8 Ɔdɔ 'ja mɔtɔ këdï ti gïrïsï siliŋbi 'butë kina ma kɔtɔ kölu lɔko ti ko'dɔ
tondo? Tara ne lɔko ti ki'di pa'do dë ŋgï dɔ lamba lɔko koma mï rö nima
rokpe lɔko kona ŋbö lɔko ko'ja?
9 Kina ɔdɔ ko'ja 'deni tine lɔko ti kïdëkï lëpï nï ga ŋgï ti bilaka ma mï tïrï
kiya teyi te, ‘Iliyake ti kɔtɔ tö römöyï mo'ja gïrïsï ma tönë kölu ne 'deni.’
10 Kina me rɔ ma laka miya ziye, lɔŋɔ ma löbu ti këdï gbï tara zi malayika
'ba Bɔko'ba gɔ bɔ lende kënyë ma kɔtɔ ame kotɔ dönï ne.”

Kole Kënyï Mökö

11 Kina Yësu kënyï kileki gbï kiya te, “Bɔ mɔtɔ ëdï ti kole rïyö 'deni rɔ
yɔbi.
12 Kina kole ma titi mo kënyï kiya zi 'bu nnï, iya te, ‘Baba, apötö yï ame
ga 'dɔ këdï rɔ 'bama ne i'di zö.’ Kina bɔ nima koza mï abo ga ŋgï zi kole
rïyö abo naga nima.
13 Mbowa di pötö mo yɔ na kole ma titi mo tönë kotɔtɔ wa ma 'ba bo
ga ŋgï bo kënyï kari koloma timo ŋbö mï dɔyayi ma kɔwɔ bo kote dɔ wa
tönë ga ŋgï yayi mï lende yawa.
14 Tine di pötö abo naga nima kote rönnï 'deni na sëyï ma kinza kiya
kila'ba ŋgï mï dɔyayi nima. Tine ola bo 'deni ŋgï rɔ lisa.
15 Kina bo kënyï ŋgï kari toma ndɔbɔ di zi bɔ dɔyayi mo naga nima.
Kina bɔ mɔtɔ ki'di bo ŋgï toda ba'do 'ba liŋɔ.
16 Bo omeri 'dɔ bo kokɔnyi rɔ bo ti kano monzo ame ga këdï ki'di zi
ba'do ne, tine bɔtɔ i'di ɔtɔ dë du te zi bo.
17 Kina ɔdɔ bo kënyï komeri dɔ bo 'deni tine, bo iya te, ‘Bɔ ndɔbɔ 'ba
'bu ma ga 'dë ŋgï ti akonyo rɔ mbëmbë, ne ma na me ŋgï mëdï mölë 'deni
bine ti 'bö?
18 Ti mënyï mari zi 'bu ma, miya te, “Baba, mirasi lende 'deni zi Bɔko'ba
gbï zïyï
19 mɔ'bɔ dë kpe 'dɔ kïdëkï ma rɔ kole 'bï. I'di ma gbɔ mëdï kɔzɔ bɔ
ndɔbɔ 'bï ma kɔtɔ mɔtɔ tara.” ’
20 Kina bo kënyï ŋgï kileki kari zi 'bu bo.
Kota bo këdï gba mbowa rɔ ma kɔwɔ di ŋgila liŋɔ na 'bu bo ko'ja bo
ŋgï. Kina 'bu ŋgï lɔ ti mï këyï na kiriŋa ŋgï kiramo kole abo kome mbili
mo.

21 Tine kole iya te, ‘Baba, mirasi lende 'deni zi Bɔko'ba gbï zïyï, mɔ'bɔ dë kpe 'dɔ kïdëkï ma rɔ kole 'bï.’
22 Tine 'bu ënyï ŋgï kïdëkï bɔ laja abo ga kiya teyi, iya te, ‘Iriŋake welo ti bɔŋgɔ ma kele kolɔke rɔmo usuke wa dɔkole közïmo kusuke wari ndïmo.
23 Ari kujëke kole sa ma kɔnɔ bërï gɔ do'dɔke karama.
24 Römöyï kole ma nime ölë pa kina me kïdïdï 'deni, ölu pa kina me ko'ja 'deni.’ Kina lïjë ko'dɔ karama mo ŋgï.
25 Tine kole ma löbu mo tönë ëdï gba mökö mï nyaka. Kina ɔdɔ bo kako 'deni kömö ŋgɔsi ŋgila liŋɔ tine na bo kuwö lërï ŋgï ti ŋgala.
26 Kina bo kïdëkï bɔ laja ma kɔtɔ bo kititi tara ne wa'di na kömö zïnnï.
27 Tine bɔ laja nima iya zi bo te, ‘Löndö yï tönë na kömö 'deni kina me 'bu yï kujë kole sa ma kɔnɔ 'deni bërï rɔ karama 'ba rɔmo. Römöyï bo ileki 'deni kömö laka kinza a ma kënyë mɔtɔ.’
28 Kina kole ma löbu nima ŋgï rɔ 'dïrï ko'dɔkɔ dë kpe tɔdɔ liŋɔ. Kina 'bu bo kari ŋgï tilende zi bo tïyëyï dökï'dï bo.
29 Tine bo ënyï kileki dɔmo zi 'bu bo, bo iya te, ‘Oŋgɔ te, mï kɔmɔ kɔɔ konzi naga nime pili mö'bö kɔzɔ atɔli toja laja zïyï muwö döyï. Tine pele 'dɔ kogba tɔ ŋge rɔ kole banya ɔtɔ ga ki'di zö 'dɔ momba bërï mo'dɔ karama mbowa timo ti lëpï ma ga ne inza yɔ.
30 Tine kole ayuru 'bï nime kömö kirasi ë'bï ga 'deni me zi bɔ rɔnyɔ ne na kënyï kujë kole sa ma kɔnɔ teyi.’
31 'Bu bo iya te, ‘Kole ma, nï 'bëyï ëddï nduwë tö bine. A ma naga nima pili ë'bï ga na.
32 Ne ele do'dɔ karama rɔ ma laka ti lɔŋɔ ma löbu römöyï löndö yï nime ölë pa kina me kïdïdï 'deni, ölu pa kina me ko'ja 'deni.’ ”

16

Bɔ Laja Dökï'dï Këyï

1 Yësu ënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, iya te, “Bɔ wa mɔtɔ ëdï ti makuŋgu abo. Tine ari kiya rönï zi bɔ wa nima tëgë bɔ makuŋgu abo nima ëdï mɔlo rɔ tirasi gïrïsï abo.
2 Kina bo kïdëkï bɔ nima ŋgï kititi, iya te, ‘Wa'di na me muwö kiya rönï ti möyï yï ne ya? Wa ame ga pili tïyï ne ïtëtë gɔmo yaga römöyï inza kpe zö rɔ makuŋgu ma.’
3 Bɔ nima omeri iya te, ‘Ti mo'dɔ tondo? Kina me këdï koga ma 'deni yaga di mï ndɔbɔ. Mitigɔ dë gbï bi tɔ'bɔ torɔ'dɔ nyaka, rɔma rɔ ma kaya di bi tokpasi wa.
4 Ne wa ma 'dɔ mo'dɔ mikali 'deni römöyï ɔdɔ koga ma pele yaga di mï ndɔbɔ ma nime gɔ mëdï ti bilaka ma 'dɔ kinda'ba ma laka.’
5 Kina bo kïdëkï bilaka ame ga wali 'ba ŋere abo këdï gɔmo ne ŋgï pili kako zi bo. Kina bo kënyï kititi ma dɔgba mo, bo iya te, ‘Wali 'ba ŋere ma ëdï ndö göyï?’
Bɔ nima iya te,
6 ‘Wali abo ëdï gɔma 'bulu 'ba 'bu 'butë sowɔ.’
Bo iya te, ‘Ele, wali 'bï ma kugu na te. Oloma welo bërï kugu ŋge 'butë rïyö.’
7 Kina bo kënyï kititi bɔ mɔtɔ gbï iya te, ‘Wali 'ba ŋere ma ëdï ndö göyï?’
Bɔ nima iya te, ‘Ëdï gɔma luyu 'ba nyönyu kuluku rïyö.’
Bo iya te, ‘Ele, wali 'bï ma kugu na te. Oloma welo bërï kugu ŋge kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë mota.’

8 Gɔ kö'du mo na ŋere nima kubï gɔ makuŋgu kënyë abo nima ŋgï gɔ akikali laka abo nima bo ko'dɔ ne. Römöyï bilaka 'ba dɔliŋɔ nime akikali 'bënnï rɔ mbëmbë mï to'dɔ ë'bënnï ga kebe 'ba bɔ lende laka.

9 Rɔ ma laka miya ziye, o'dɔke pɔri ziye ti a 'ba dɔliŋɔ nime mï kɔri ma laka mo. Römöyï ɔdɔ kote rönï 'deni 'dɔ bo Bɔko'ba kinda'ba ye ti mï dïdï ma ŋburuŋburu.

10 Bɔ ame koloma laka toŋgɔ gɔ a ma titi laka ne ti koŋgɔ gɔ ma mbiri gbï tara. Kina bɔ ame koloma dë laka mï a ma titi ti ko'dɔ gbï tara mï a ma löbu.

11 Ne ɔdɔ kikali yi dë rɔ bɔ toŋgɔ gɔ a 'ba dɔliŋɔ nime laka yë na ti ki'di mɔri ma laka nime zïyï toŋgɔ gɔmo?

12 Ɔdɔ koŋgɔ gɔ a 'ba lëpï yï mɔtɔ dë laka yë na ti ki'di ma 'bëyï mo zïyï?

13 Bilaka kɔtɔ ikali dë 'dɔ këdï rɔ bɔ laja zi ŋere rïyö. Bo ti kɔ'ɔ ŋge rɔ ma kɔtɔ tine bo ti ko'ji mɔtɔ. Bo ti kodɔ mï bo zi mɔtɔ tine rɔ yögö zi ma kɔtɔ. Kina gbï tara inza kɔ'bɔ toja laja zi Bɔko'ba gbï zi a 'ba dɔliŋɔ nime.”

Akiyandi Mɔtɔ Ga 'Ba Yësu
(MT 11:12-13; 5:31-32; MK 10:11-12)

14 Kina ɔdɔ Parosi ni kuwö lende nime 'deni te tine lïjë ebe ŋgï bi tögö Yësu rɔ laŋa römöyï lïjë Parosi ni rɔ bɔ tɔ'ɔ gïrïsï.

15 Kina Yësu kënyï kiya zïnnï, iya te, “Kpe, o'dɔke rɔye kindake laka di kɔmɔ bilaka ma laki, tine mï dökï'dï ye Bɔko'ba na kikali. Römöyï wa ame ga bilaka këdï kubï gɔmo kulöwö tëgë rɔ a laka ne ma di kɔmɔ Bɔko'ba ënyë ŋgï kɔzɔ ɔtɔ.

16 Kö'du ki'di ni ti bɔ kumë lende ni na koloma 'deni rɔ to'dɔ ndɔbɔ bine ŋbö kömö mï kada 'ba Yowani. Tine mï kada mo nima na laja laka 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba kisaki tuwöwö rönï, na me ma konzi këdï ko'dɔ 'deni ŋgï rɔ ya tɔdɔ yïmo.

17 Ne mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ti kiteli, tine bi titi mɔtɔ di mï kö'du ki'di nime inza kölu du te.

18 Kina bɔtɔ ame koga 'ja abo kënyï 'böwu kogbe 'ja mɔtɔ ne o'dɔ yërï 'deni. Kina më'dë tɔ mo nima kogbe 'ja këyï nima ne o'dɔ yërï 'deni gbï.

Bɔ Mɔri Ni Ti Lazara

19 Uwöke, bɔ mɔtɔ rɔ bɔ mɔri bɔŋgɔ kusu abo ŋburu rɔ bɔŋgɔ ma ndögö kitigɔ kulöwö naga dɔ bo kola 'joyi di mï mɔri.

20 Tine bɔ lisa mɔtɔ ëdï gbï yayi möyï mo rɔ Lazara rɔmo ga me rɔ 'böŋö. Ëdï ko'de nduwë tolɔ'bɔ kpadörï 'ba bɔ mɔri nima

21 'dɔ bo kutö'du kpa bo ti wa ma këdï kilayi bërï bïcï tarabiza 'ba bɔ mɔri nima. Tine bï ni ako 'böwu kebe titene kɔmɔ 'böŋö mo.

22 Kina ɔdɔ kada mo kari kömö tine bɔ lisa tönë ölë ŋgï kina malayika kombi ŋgï mïtɔrɔ koto ŋgila Abarayama. Di pötö mo na bɔ mɔri tönë kölë ŋgï gbï kusu bo,

23 na bo kari ŋgï mï Gehena mï gomɔ ma löbu. Kina ɔdɔ bo koŋgɔ bi tine bo o'ja Abarayama ŋgï ŋbö rɔ ma kɔwɔ ti Lazara dɔŋgila bo yayi.

24 Kina bo kulörï, iya te, ‘Baba Abarayama, i'di mïyï këyï rɔma. Oja Lazara kusu dɔkole közï bo mï mini 'dɔ kako kïyëyï dɔnde'de ma tɔ kpe timo. Mëdï 'deni mï gomɔ ma kinza kiya mï pa'do nime bine.’

25 Tine Abarayama ileki dɔmo iya te, ‘Kole, omeri tɔ ma, tönë bine mï kada 'ba loma 'bï o'ja a ma laka 'bëyï ga 'deni pili, tine Lazara këdï 'ba bo mï gomɔ. Kina me bo na 'deni 'bato mï lɔŋɔ bine nï 'bëyï mï gomɔ.

26 Kina gbï gö löbu ëdï mï löŋgö nime bɔtɔ mɔtɔ umu dë di yayi kako zize bine ala di zize bine kari ziye yayi.’

27-28 Bɔ nima iya te, ‘Baba Abarayama, moma'jo rɔma zïyï oja Lazara kari dɔliŋɔ zi kɔsɔ löndö ma ga ma muyï ame ga gba liŋɔ ze 'dë yayi ne 'dɔ bo kari kiyandi lïjë kinza lïjë kako ra gbï mï gomɔ mbëmbë nime.’

29 Abarayama ileki dɔmo iya te, ‘Lende 'ba kpa Musa ni ti bɔ kumë lende ni ëdï yayi, löndö yï mo naga nima kuwö dɔmo.’

30 Bɔ nima iya te, ‘Inza tara, baba Abarayama. O'dɔkɔ ŋgï rɔ bilaka ame kɔdɔ di mï tölë ne na 'dɔ kari zïnnï gɔ lïjë kotɔ dönnï.’

31 Abarayama iya te, ‘Ɔdɔ lïjë kuwö dɔ Musa ni ti bɔ kumë lende ni dë bɔtɔ ame kɔdɔ pele di mï tölë ne lïjë inza kuwö dɔmo gbï.’ ”

17

Lende Këny ë
(MT 18:6-7, 21-22; MK 9:42)

1 Yësu ënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga iya te, “Akiyɔzɔ 'ba ti'di bilaka kila'ba mï lende këny ë ëdï 'deni ŋgï ŋburu mï dɔyayi. Ne bu'bu zi bo bɔ ame ki'di 'dɔ wa naga nima ko'dɔ rönnï ne.

2 Ma laka mo dëne ɔ'bɔ 'dɔ kudödu toto ndöwu ma löbu ra mugu bo gɔ kïtïŋï bo timo mï mini löbu di dɔ ame 'dɔ bo ki'di wa titi naga nime kila'ba mï lende këny ë ne.

3 Ne i'dike kɔmɔye kandi laka.

Ɔdɔ löndö yï mɔtɔ kirasi lende amo dɔmo. Kina ɔdɔ bo kuwö döyï ola bo gɔ lende këny ë nima.

4 Ɔdɔ bo koto pele tirasi lende zïyï ŋbö mï modɔmorïyö mï kada kɔtɔ tine bo kö'bö nduwë tako tiya mo zïyï te, ‘Motɔ dɔma 'deni,’ ola bo gɔmo.”

5 Bɔ laja abo ga iya te, “Ŋere, ulu ze mï ti'di dɔze gɔ tigɔ 'bï.”

6 Bo ileki dɔmo zïnnï, bo iya te, “Ɔdɔ këddïke pele ŋge ti ti'di dɔye gɔma titiyi 'deki mïye na kiyake pele ŋge rɔ tiya zi ŋgêrï kpërï nime te, ‘Ñï, unyë röyï kari kïdëyï röyï mï mini löbu,’ kina ti kuwö dɔye ŋgï.

7 Me ɔdɔ nï mɔtɔ këddï ti bɔ laja 'bï bo këdï ko'dɔ ndɔbɔ mï nyaka ala toda kamölö, ɔdɔ bo kömö liŋɔ ti kiya zi bo te, ‘Ako titi welo konyo kpëyï’?

8 Inza tara, ëddï kiya za te, ‘Ileŋo akonyo zö ndö koja laja zö monyo kpama muwë titi tine 'dɔ kari konyo 'bëyï 'jaa.’

9 Gɔ ame bɔ laja nima kuwö dɔ ŋere abo pele ne tine inza rɔ lende kembe zi ŋere abo 'dɔ kileki yëë'dï gɔmo zi bo.

10 Kina kpe na gbï tara, ɔdɔ ko'dɔke wa ame Bɔko'ba kiya 'deni ziye to'dɔ mo ne, iyake e'be te, ‘Ze eze ŋge rɔ bɔ laja ame wötï ne, do'dɔ eze ŋge rɔ ndɔbɔ.’ ”

Bɔ Mönyu 'Butë

11 Di gɔ kɔri kari Yerosalema na Yësu kënyï kudö kebe dɔ maga 'ba Somorona ni ti Galilaya.

12 Ko'ja bo këdï ko'dɔ 'deni tɔdɔ tari mï liŋɔ tine na dɔ bo kondɔsɔ ŋgï ti ya ma 'butë mɔtɔ ga roma kila'ba 'deni rɔmo. Kina lïjë kɔrɔ ŋgï ŋbö rɔ ma kɔwɔ

13 kulörï rɔ ma kembe, kiya te, “Ŋere Yësu, oŋgɔ lisa 'ba rɔze.”

14 Kina ɔdɔ bo ko'ja lïjë 'deni tara tine, bo iya te, “Arike kilemeke rɔye ma kɔpɔ 'deni zi bɔ akumu ni.”

Di bi tari 'bënnï tine rönnï 'deni ŋgï rɔ ma kɔpɔ.

15-16 Kina ɔdɔ bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ame bo rɔ Somorona ne bo koŋgɔ kileŋo bo 'deni tara tine bo ileki ŋgï ti tïlëlu Bɔko'ba rɔ ma kembe bo kako kila'ba bërï bi ndï Yësu tileki yëë'dï zi bo.

17 Yësu ënyï kititi iya te, “Ma modɔmosowɔ mɔtɔ ga ame kileŋo gbï ne
ëdï yala? Tara ne ileŋo dë su 'butë ya?
18 Bɔ löwö nime na ŋge kɔtɔ kpökï kileki kako to'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba?”
19 Kina Yësu kileki kiya zi bɔ nima, iya te, “Ënyï tɔrɔ kari ë'bï ti, ti'di
döyï gɔ tigɔ ma na kileŋo yi 'deni.”

Ŋere Löbu 'Ba Bɔko'ba
(MT 24:23-28, 37-41)

20 Parosi mɔtɔ ga ënyï kititi Yësu gɔ tako 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba. Kina
bo kileki dɔmo zïnnï iya te, “Ŋere löbu 'ba Bɔko'ba inza kako ŋgï te ko'ja
kinë mo ti kɔmɔ.
21 Inza gbï rɔ wa ame 'dɔ bɔtɔ kiya te kina me bine, ala kina me 'dë.
Tine ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni mïye.”
22 Kina bo kënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Kada mo ti kömö
'deni ame 'dɔ kiterike to'ja kada 'ba tileki 'ba kole 'ba bilaka lesi. Tine inza
ko'jake.
23 Kina bilaka ti kiya ziye te, ‘Bo na me 'dë,’ ala ‘Bo na me.’ Tine kinza
kiriŋake dë gönnï.
24 Kada ame mo rɔ 'ba tileki 'ba kole 'ba bilaka lesi ne ti këdï kɔzɔ kpa
tɔrɔ kunyï ame kunyï di yïbï kiyɔpɔ bi ŋbö dɔ tɔrɔ ne.
25 Tine ma dɔgba mo bo ti kombi gomɔ titi rɔ mbëmbë bilaka naga nime
pili kilagi bo.
26 Kada 'ba tako 'ba kole 'ba bilaka lesi ti këdï gbï kɔzɔ kada 'ba Nowa
27 ame bilaka koloma ŋgï rɔ tonyo kpënnï tuwë mo togbe rönnï ŋbö
kömö mï kada ma Nowa këdï këkï mï sorope. Tine yɔ na mini koso kako
ŋgï kote dönnï pili yaga.
28 Kina ti këdï gbï kɔzɔ ma tönë mï kada 'ba Lɔtɔ ne tara. Bilaka oto
nduwë tonyo kpënnï tuwë mo tugö ndögö tïdïyë wa to'ba rö.
29 Tine mï kada ma Lɔtɔ kɔdɔ di Sodomo na kodɔ pa'do ti kulugbï döku
ma këdï kilaŋma ŋgï kako di mïtɔrɔ kote dönnï pili yaga.
30 Kina ti kada 'ba tileki 'ba kole 'ba bilaka lesi këdï gbï tara.
31 Mï kada mo nima nï bɔ ame këddï tilere yaga kpadörï 'bï ne kinza
döyï kilëyï dë kpe tɔdɔ rö gɔ jama 'bï ga. Kina gbï tara nï bɔ ame 'deni mï
nyaka kinza kileki dë kpe kari liŋɔ.
32 Omerike 'ja 'ba Lɔtɔ te.
33 Bɔ ame kiteri tɔmɔ dïdï bo ti kupö ŋgï. Tine bɔ ame kupö dïdï bo ne
ti kɔmɔ ŋgï.
34 Rɔ ma laka miya ziye, mï korɔndɔ mo nima bilaka rïyö ti këdï 'deni
dɔ sora kɔtɔ, tine ti kogba mɔtɔ kola ma kɔtɔ.
35 'Ja rïyö ti këdï 'deni dɔ toto bi kɔtɔ, tine ti kogba mɔtɔ kola ma kɔtɔ.”
36-37 Bɔ kösö gɔ bo ga ënyï kititi bo iya te, “Yala ga ya, ŋere?”
Yësu ileki dɔmo iya te, “Bi ame ti töku teyi raŋga ti kotɔtɔ kpënnï teyi.”

18

Mï Këddï

1 Yësu ënyï kiya dɔŋgala mɔtɔ zi bɔ kösö gɔ bo ga 'dɔ kileme zïnnï kinza
lïjë kola gɔ tititi kɔnyi dë di zi Bɔko'ba lïjë kö'bö nduwë to'dɔ mo.
2 Bo iya te, “Ŋere bɔ toŋgɔ burë mɔtɔ oloma pa dɔ gawo mɔtɔ yayi kere
Bɔko'ba dë gbï ala komeri lende 'ba bɔtɔ.
3 Tine makuru'bë mɔtɔ ëdï gbï mï gawo nima yayi. Kina lɔko kö'bö ŋgï
nduwë rɔ tari zi bɔ nima toma'jo röni teyi, iya te, ‘Oŋgɔ ndï lende ma laka
zö rɔ bɔ ndo'ji ma.’

4 Ŋere nima oloma titi pa rɔ tilagi lende 'ba 'ja nima. Tine rɔ
ŋburuŋburu mo bo ënyï komeri, kiya te, ‘Ne kɔzɔ ame ma mere Bɔko'ba
dë momeri lende 'ba bɔtɔ dë pele
5 ne kina me 'ja nime kö'bö 'deni ŋgï ŋburu togba dɔma, ti moŋgɔ lende
'bënï nime mileŋo ndïmo kinza tako lulu 'bënï nime kɔdɔ rɔma.’ ”
6 Ësu iya te, “Uwöke a ma ŋere dökï'dï kënyë nima kiya tɔ ma.
7 Ne tara bo Bɔko'ba ti ko'de lende këyï dë zïnnï lïjë ame ga rɔ 'ba bo
ne ya? Lïjë ame ga këdï kudu zi bo kote kada kote korɔndɔ ne, bo ti kö'bö
toga lïjë yaga ya?
8 Rɔ ma laka miya ziye, bo ti ko'de lende këyï ŋgï welo zïnnï. Tara ne ti
kole 'ba bilaka lesi kako ko'ja lïjë ŋgï këdï rɔ ti'di dönnï gɔmo mï kada 'ba
tako abo na ya?”

Parosi Ni Ti Bɔ Kireke Awada

9 Kina Ësu kënyï gbï tiya dɔŋgala nime zïnnï lïjë ame ga kïlëbë rönnï
rɔ bɔ lende laka, lïjë kindiri ya ma laki ne. Bo iya te,
10 “Bilaka rïyö mɔtɔ ga ënyï kari mï rö löbu 'ba Bɔko'ba bi to'dɔ mötu.
Bɔ ma kɔtɔ rɔ Parosi tine mɔtɔ rɔ bɔ kireke awada.
11 Bɔ ma rɔ Parosi mo nima ɔrɔ ŋbö caki kumötu, kiya te, ‘Bɔko'ba,
mileki yëë'dï zïyï 'bama minza kɔzɔ 'ba laki rɔ bɔ akolɔ rɔ bɔ lende kënyë
rɔ bɔ yërï ala gbï kɔzɔ 'ba bɔ kireke awada nime.
12 Moro kpama mï rïyö 'do mï tö'dö dɔ modɔmorïyö, a ma ga pili rɔ
gɔmo kapa ma 'butë mo mi'di zïyï.’
13 Tine bɔ ma rɔ bɔ kireke awada mo nima ɔrɔ 'ba bo rɔ ma kɔwɔ
yï'böwu kusu kɔmɔ bo bërï komba dɔŋgo'do bo iya te, ‘Bɔko'ba, i'di mïyï
këyï rɔma ma bɔ lende kënyë nime.’
14 Rɔ ma laka miya ziye, bɔ kireke awada nime na ti kileki rɔ ma laka
kɔmɔ Bɔko'ba inza rɔ Parosi nima. Römöyï bɔ ame ko'dɔ rɔ bo rɔ löbu ne
ti kileki 'deni bërï. Tine bɔ ma kileki rɔ bo bërï na ti Bɔko'ba kombi tɔrɔ.”
15 Bilaka mɔtɔ ga oloma to'de kole titi kako zi Ësu 'dɔ bo ki'di közï bo
dɔmo rɔ yëyï. Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ bo ga ko'ja tara tine lïjë ebe ŋgï tota
kole titi naga nima kinza kari dë zi Ësu.
16 Tine Ësu ënyï kïdëkï kole titi naga nima kako zi bo, iya te, “Olake
kole titi kako zö kinza kotake lïjë dë römöyï lïjë ame ga te ne ŋere löbu
'ba Bɔko'ba na rɔ 'bënnï.
17 Rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ame kinda'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba dë
kɔzɔ 'ba kole titi ne inza kɔdɔ du te yïmo.”

Bɔ Mɔri
(MT 19:16-30; MK 10:17-31)

18 Turu 'ba Yudayi mɔtɔ ako kititi Ësu, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi ma
laka, wa'di na gɔ mo'dɔ gɔ mo'ja dïdï ma ŋburuŋburu?”
19 Ësu iya te, “Ïdëkï ma rɔ ma laka gɔ wa'di? Omeri 'deni ŋgï tara?
Bɔtɔ mɔtɔ inza laka tine ŋge kɔtɔ kpökï rɔ Bɔko'ba.
20 Ikali 'deni kö'du ki'di iya te, ‘Kinza ko'dɔ yërï dë, ko'dɔ röyï dë rɔ bɔ
közï roma, ko'dɔ 'bögö dë, kususu bɔtɔ dë gbï rɔ bëtï. Oro 'bu yï ni ti
möyï.’ ”
21 Bɔ nima iya te, “Wa naga nime mo'dɔ 'deni mɔlo dɔ yɔbi ma bine.”
22 Kina ɔdɔ Ësu kuwö bɔ nima 'deni kiya tara tine, bo ileki dɔmo iya te,
“A mɔtɔ ola gba kɔtɔ zïyï to'dɔ mo. Ari kugö ë'bï ga me mökö koza gïrïsï
mo zi bɔ lisa. Kina ti këddï ŋgï ti wa rɔ mbëmbë mï dɔyayi 'ba mïtɔrɔ.
Kina 'dɔ kako ti kösö gɔma.”

23 Kina ɔdɔ bɔ nima kuwö lende nime 'deni te tine bo ŋgï rɔ meri römöyï bo bɔ mɔri na.
24-25 Yësu oŋgɔ dɔ bo na kiya te, “Tɔdɔ mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba zi bɔ mɔri ni ti këdï rɔ ma kitigɔ kebe tɔdɔ zi gamele di bi gböŋö 'ba bïcï libira.”
26 Ya ame ga pili kuwö ne ënyï kititi, kiya te, “Ne ɔdɔ këdï 'deni te tine yë na 'jaa ti kɔmɔ di mï tölë ti?”
27 Yësu ileki dɔmo, iya te, “Wa ame to'dɔ mo konya dɔ bilaka lesi ne ma di zi Bɔko'ba embe dë.”
28 Pïtörö iya te, “Ŋere, dola wa pili 'deni gɔ tösö göyï.”
29 Yësu iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ame kola 'ja ala liŋɔ ala löndö ala 'bu ni ti ma ala kole dömöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ne
30 ti ko'ja ŋgï rɔ mbëmbë rɔ dɔ kiteli gïrï nime kina gbï mï kada ma këdï kako 'deni rɔ dïdï ma ŋburuŋburu.”

Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tölë Abo
(MT 20:17-19; MK 10:32-34)

31 Yësu ogba bɔ kösö gɔ bo ga rɔ dönnï kilende teyi iya te, “Dëdï darike nime ŋbö Yerosalema. Kina wa tönë ga bɔ kumë lende ni kiya gɔ kö'du 'ba kole 'ba bilaka lesi ne ti ko'dɔ rönnï ŋgï 'deni ko tara.
32 Ti kogba bo ki'di zi bɔ löwö. Kina ti lïjë kögö bo ŋgï rɔ laŋa kiti'ja bo koto'bi woro rɔ bo.
33 Kina ti lïjë komba bo kupö bo. Tine mï tö'dö dɔ mota bo ti kënyï 'deni kɔdɔ yaga di mï tölë.”
34 Tine bɔ kösö gɔ bo ga ikali mï 'jɔ 'ba lende nime dë du te. Römöyï usu dɔ 'jɔ 'ba lende pili 'deni di zïnnï. Kina ŋgï ki'di lïjë kikali wa nima Yësu këdï rɔ tiya mo ne dë.

Bɔ Kɔmɔ Kölu 'Ba Yereko
(MT 20:29-34; MK 10:46-52)

35 Ko'ja Yësu ni kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Yereko tine bɔ kɔmɔ kölu mɔtɔ ëdï dɔ kpa kɔri yayi bi kpasi.
36 Kina ɔdɔ bo kuwö 'deni bilaka këdï kɔlɔ 'deni ŋgï kebe yayi rɔ tïndï tine na bo kënyï kititi, iya te, “Wa'di ga na?”
37 Lïjë iya te, “Yësu 'ba Nazareta na këdï rɔ tari.”
38 Kina bɔ kɔmɔ kölu tönë kënyï kulörï kiya te, “Yësu kole 'ba Dawidi, oŋgɔ lisa 'ba rɔma.”
39 Tine bilaka ma dɔgba naga nima amo dɔ bo 'dɔ bo kudumö yaga. Ne pele na bo kulörï ŋgï kulöwö rɔ ma kembe, kiya te, “Kole 'ba Dawidi, i'di mïyï këyï rɔma.”
40 Kina Yësu kɔrɔ ŋgï kïdëkï bɔ kɔmɔ kölu nima 'dɔ ko'de kako zi bo. Kina ɔdɔ bo kömö 'deni ŋgɔsi tine Yësu ënyï kititi bo, iya te,
41 “Wa'di na ko'dɔkɔ gɔ mo'dɔ zïyï?”
Bo iya te, “Mo'dɔkɔ to'ja gɔ bi.”
42 Yësu iya te, “Kömöyï kɔpɔ yaga, ti'di döyï gɔ tigɔ ma ileŋo yi 'deni.”
43 Kina kɔmɔ bɔ tönë kɔpɔ ŋgï bo kënyï kösö gɔ Yësu ti tïlëlu Bɔko'ba. Kina ɔdɔ bilaka ma laki naga nima ko'ja 'deni tara tine, na lïjë pili kebe ŋgï rɔ tïlëlu Bɔko'ba.

19

Yësu Ni Ti Zakayo

1 Kina ɔdɔ Yësu kari 'deni kömö Yereko këdï ko'dɔ titeli tine,
2 bɔ dɔ bɔ kireke awada mɔtɔ ëdï yayi rɔ bɔ mɔri möyï mo rɔ Zakayo.

3 Bo o'dɔkɔ gɔ bo ko'ja kïnë Yësu tine bo ŋgï rɔ nyigbara, bo ɔ'bɔ dë 'dɔ
to'ja Yësu di mï löŋgö tïndï konzi naga nima.
4 Kina bo kiriŋa ŋgï dɔgba kari këkï dɔ ŋgërï këlu 'dɔ bo ko'ja kïnë Yësu
römöyï bo ëdï rɔ tako kebe gɔ kɔri mo nima.
5 Kina ɔdɔ Yësu kako 'deni kömö yayi tine na bo kombi kɔmɔ bo ŋgï tɔrɔ
kïdëkï kiya te, “Zakayo, ëkï welo bërï, laka tɔne mëdï mari moloma liŋɔ
'bï.”
6 Kina bo këkï ŋgï bërï kari ti Yësu rɔ ŋba liŋɔ abo ti mï këyï.
7 Kina bilaka ama ga pili ko'ja ne kebe ŋgï rɔ tokore mo iya te, “Bo ari
ŋgï rɔ ŋba liŋɔ 'ba bɔ lende kënyë nima?”
8 Tine di yayi na Zakayo kënyï tɔrɔ kilende zi ŋere Yësu, iya te, “Oŋgɔ
ŋere, tɔne ti mi'di kapa 'ba a ma ga zi bɔ lisa ni. Kina ɔdɔ mu'bölu bɔtɔ
mɔtɔ ra ti mopi kileki teyi mï sowɔ.”
9 Yësu iya te, “Ma tɔne kɔnyi ömö 'deni mï liŋɔ nime römöyï bɔ nime
gbï rɔ kupö Abarayama
10 kina kole 'ba bilaka lesi ako toma ma kölu 'deni yaga naga nime tɔmɔ
mo.”

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Mɔri Mɔtɔ (MT 25:14-30)

11 Ko'ja bilaka naga nima këdï gba rɔ tuwö lende nima na Yësu kënyï
ŋgï tiya dɔŋgala nime zïnnï römöyï bo 'deni ŋgɔsi ŋgila Yerosalema tine
lïjë omeri 'bënnï tëgë ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ömö 'deni nati.
12 Bo iya te, “Turu löbu mɔtɔ ënyï kari ŋbö rɔ ma kɔwɔ mï dɔliŋɔ mɔtɔ
'dɔ kari ko'dɔ bo rɔ ŋere bɔ dɔliŋɔ di yayi gɔ bo kileki 'jaa kako.
13 Kina bo kïdëkï bɔ laja abo ga ma 'butë ŋgï pili kako zi bo gɔ koza yamo
zïnnï kɔzɔ a nime bo kose gɔmo zïnnï, iya te, ‘Gïrïsï naga nime mëdï mola
ziye ne i'dike dɔmo köyö teyi ŋbö mako.’
14 Tine bilaka 'ba dɔliŋɔ 'bënnï rɔ ma ko'ji bo kina koja bilaka ŋgï ti
lende 'ba kpënnï kari kiya te, ‘Do'dɔkɔ dë gɔ bɔ nima këdï rɔ bɔ dɔliŋɔ
zize.’
15 Tine ari ko'dɔ bɔ tönë ŋgï rɔ bɔ dɔliŋɔ na bo kuyï dɔ bo ŋgï kako.
Kina ɔdɔ bo kömö 'deni tine na bo koja laja ŋgï gɔ bɔ laja abo tönë ga bo
koza gïrïsï teyi ne, toŋgɔ mo ɔdɔ lïjë i'di dɔmo ga 'deni köyö ndö.
16 Kina bɔ ma dɔgba mo kako kiya te, ‘Ŋere, kïsï kɔtɔ 'bï tönë, dɔmo öyö
'deni teyi 'butë.’
17 Ŋere iya te, ‘Laka bɔ laja ma, o'dɔ 'deni laka koloma toŋgɔ gɔ a ma
titi nime liya ti mï këddï kina ti mo'dɔ yi ti rɔ bɔ dɔ gawo 'butë 'do.’
18 Bɔ laja ma mï rïyö mo ako kiya te, ‘Ŋere, kïsï kɔtɔ 'bï tönë kola zö
bine dɔmo öyö 'deni teyi muyï.’
19 Ŋere ileki dɔmo iya te, ‘Ti mi'di yi koloma rɔ bɔ dɔ gawo muyï.’
20 Tine bɔ laja mɔtɔ ako ma 'ba bo kiya te, ‘Ŋere, gïrïsï 'bï tönë na me.
Mudödu ë'bï te kpa bɔŋgɔ musu mikeki tɔrɔ
21 römöyï mere lende 'bï ga nï rɔ bɔ mï kata. Iteri 'bëyï togba mo kebe
dɔ ma ki'di ŋgï rɔ mbëmbë kina ame ga pele nï na dë kulï kupö mo ne
omɔmi ŋgï ziyï rɔ ë'bï.’
22 Kina ŋere kënyï ŋgï kileki zi bo, iya te, ‘Lende 'bï naga nime na ti
mo'dɔ burë 'bï timo. Nï bɔ laja kuruku nime, ikali ma rɔ bɔ mï kata mogba
wa ma kinza rɔ ama naga ti ma kinza ma na mulï kupö mo naga momɔmi
rɔ ama?
23 Ne ma kikali mɔlo tara oto yamo ma nime dë mɔlo zi bɔ ndögö gɔ
wa'di 'dɔ mako mo'ja dɔmo köyö 'deni teyi?’

24 Kina bo kënyï ŋgï kiya zi ya ama ga këdï kɔrɔ yayi ne, iya te, ‘Ogbake
yaga di zi bo ki'dike zi bɔ ma ti kïsï 'butë nime.’
25 Lïjë iya te, ‘Ŋere, bo ëdï 'deni timo mɔlo kïsï 'butë.’
26 Tine bo ënyï kileki dɔmo zïnnï, iya te, ‘Rɔ ma laka miya ziye, bɔ ame
këdï timo ti ki'di gbï doro'do dɔmo. Ne bɔ ame kinza timo, ame mo pele
mbowa yayi ti kopepe yaga di teyi.
27 Ne 'bënnï lïjë bɔ ko'dɔkɔ dë tëgë gɔ mëdï rɔ bɔ dönnï naga nima,
o'deke lïjë kako dayi kupö lïjë pili yaga di kɔmɔ ma bine.’ ”

Tɔdɔ 'Ba Ÿësu Mï Yerosalema
(MT 21:1-11; MK 11:1-11; YN 12:12-19)

28 Di pötö lende nime na Ÿësu kiteli ŋgï nduwë dɔmo 'dɔ tari Yerosalema.
29 Kina ko'ja bo kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Betaniya ni ti Betepage dɔ döku
'ba Bilaya tine na bo koja bɔ laja abo ga ma rïyö ŋgï kari
30 ti ndose nime kiya te, “Arike mï liŋɔ nima kɔmɔye. Kina ɔdɔ këddï
kɔdɔke 'deni yïmo ti ko'jake kole akaca kosi dɔmo 'deni bërï yayi ame bɔtɔ
këkï dë gba mï kɔtɔ dɔmo. Kina gɔ kopeke ko'deke bine.
31 Tine ɔdɔ bɔtɔ kititi ye kiya te, ‘Ëddï kopeke gɔ wa'di?’ iyake te, ‘Ŋere
na ko'dɔkɔ.’ ”
32 Kina ya tönë ga koja ne kari ko'ja wa pili ŋgï kɔzɔ ame Ÿësu kiya zïnnï
ne tara.
33 Kina ɔdɔ lïjë këdï ko'dɔ 'deni tope kole akaca nima tine na bɔ dɔmo
ga kititi lïjë iya te, “Ëddï kopeke akaca nima gɔ wa'di?”
34 Lïjë ileki dɔmo iya te, “Ŋere na ko'dɔkɔ.”
35 Kina lïjë ko'de ŋgï kako zi Ÿësu lïjë ko'ba bɔŋgɔ 'bënnï ga gɔmo lïjë
ki'di Ÿësu këkï koloma dɔmo tari timo.
36 Kina ɔdɔ bo këdï kari 'deni tine bilaka ebe ŋgï to'ba bɔŋgɔ 'bënnï ga
zi bo bërï mï gɔ kɔri.
37 Ko'ja bo kömö 'deni gɔ kɔri ame këdï kuluŋï 'deni kari bërï di dɔ döku
'ba Bilaya ne tine na tïndï ma kösö gɔ bo kënyï ŋgï pili tülëlu Bɔko'ba rɔ
ma kembe gɔ, gɔ kotɔ ame ga pili lïjë ko'ja 'deni ne, iya te,
38 “Ÿëyï këdï dɔ ŋere ame kako ti möyï bo ŋere Bɔko'ba ne. Lende këyï
ti rɔ löbu këdï ŋbö mïtɔrɔ.”
39 Tine ya mɔtɔ ga di mï löŋgö tïndï naga nima ame mo ga rɔ Parosi ni
ne ënyï kiya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, amo dɔ bɔ kösö göyï naga nime.”
40 Tine Ÿësu ënyï kileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ɔdɔ lïjë kudumö pele, döku
ni pili ti kebe tulörï.”
41 Kina ɔdɔ bo kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Yerosalema dɔ gawo mo kinda
'deni tine na bo kudu ŋgï.
42 Bo iya te, “Nï, ma këddï kikali a ma ko'dɔkɔ gɔ lende këyï ra kina me
ŋgï tɔne. Ne usu dɔmo 'deni yaga di kömöyï.
43 Kada mo ti kömö 'deni ame 'dɔ bɔ ya 'bï ga kalo kïdïrï yayi kuru döyï
kosoŋi yi di dɔ kumu pili.
44 Kina lïjë ti kupupu yi ti bɔ bɔyi ma mï reki 'bï ga pili ro'boro'bo mï
lupu. Lïjë inza kola döku 'bï ma kɔtɔ te kileke mï gɔ bi mo ma ko'ba teyi.
Ti ko'dɔ rönï tara zïyï römöyï nï ikali kada 'ba tako 'ba Bɔko'ba döyï dë.”

Tɔdɔ 'Ba Ÿësu Mï Reki 'Ba Rö Löbu
(MT 21:12-17; MK 11:15-19; YN 2:13-22)

45 Kina ɔdɔ Ÿësu kari kɔdɔ 'deni mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba tine, na
bo koloma ŋgï rɔ toga ya ame ga këdï rɔ tugö ndögö yayi ne.
46 Bo iya zïnnï te, “Ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Rö löbu ma
nime rɔ rö 'ba mötu,’ ne kpe ebe kuyïke 'deni za yaga rɔ bi 'ba bɔ 'bögö.”

47 Mï kada pili ma Yësu këdï tiyandi wa mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba,
löbu 'ba bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti löbu 'ba bilaka ni ëdï koma
kɔri 'ba 'dɔ tupö bo,
48 tine pele tara lïjë o'ja kɔri mo dë römöyï bilaka ëdï komoti rönnï
nduwë tari tuwö lende abo.

20

Közï Kakpa 'Ba Yësu
(MT 21:23-27; MK 11:27-33)

1 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja Yësu këdï mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba
tiyandi bilaka gbï tuwöwö laja laka abo tine na bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ
kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti löbu 'ba bilaka ni kako zi bo,
2 kiya te, “Nï, iya zize, közï kakpa 'ba yë na me këddï ko'dɔ wa naga
nime timo ne? Yë na ki'di közï kakpa tɔ nime zïyï?”
3 Yësu ënyï kileki dɔmo zïnnï, iya te, “Akititi 'bama ëdï gbï kɔtɔ bine
tititi ye timo. Kpe, iyake te zö,
4 közï kakpa 'ba bapatisi tönë Yowani koloma rɔ to'dɔ mo ne ako di zi
yë? Di zi bilaka lesi ala di zi Bɔko'ba?”
5 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ towasa mo rɔ gɔ rönnï. Lïjë iya te, “Gɔ diyake
tondo? Ɔdɔ diyake te ako di zi Bɔko'ba bo ti kiya te, ‘Ne i'dike dɔye dë gɔ
lende abo gɔ wa'di?’
6 Ne ɔdɔ diyake te ako di zi bilaka lesi bilaka naga nime pili ti kënyï ŋgï
tu'du ze ti dɔku römöyï lïjë pili omeri 'deni Yowani rɔ bɔ kumë lende 'ba
Bɔko'ba.”
7 Kina lïjë kileki dɔmo iya te, “Dikali bi ma kako di teyi dë.”
8 Kina Yësu kileki gbï zïnnï iya te, “Ma gbï minza miya gɔ közï kakpa tɔ
nime mëdï mo'dɔ wa naga nime timo ne ziye.”

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Ndɔbɔ
(MT 21:33-46; MK 12:1-12)

9 Kina bo kebe ŋgï nduwë nati tiya dɔŋgala nime zi tïndï naga nima,
iya te, “Bɔ mɔtɔ ïdïyë mɔwɔ këdï ko'dɔ rɔ layi naga ŋgï rɔ nyaka kina bo
kogba bɔ ndɔbɔ ŋgï ki'di yïmo bo kënyï abo kari koloma tara mï dɔyayi
ma kɔwɔ.
10 Kina ɔdɔ kada 'ba tite'de mo kömö 'deni tine na bo kënyï koja bɔ laja
abo ŋgï kari 'dɔ ko'de dɔŋgërï ma 'ba bo di zi bɔ ndɔbɔ tönë ga. Tine bɔ
ndɔbɔ naga nima inda'ba bɔ laja nima ŋgï komba koga kileki rɔ közï sari.
11 Kina bo kënyï koja mɔtɔ gbï 'böwu kari. Ama mo tine lïjë omba ŋgï
ko'dɔ rɔ ma kënyë koga kileki rɔ ma sari.
12 Kina bo kënyï gbï koja ma rɔ mï mota mo kari. Kina lïjë komba ŋgï
ko'dɔ wëtö rɔmo ku'du ŋbö yaga.
13 Kina bɔ dɔ nyaka tönë kënyï komeri, iya te, ‘Ti mo'dɔ tondo? Kole
kɔtɔ ma nime mɔ'ɔ kulöwö ne ti moja kari zïnnï mɔtɔga lïjë ti koro bo.’
14 Ne ɔdɔ bɔ ndɔbɔ tönë ga ko'ja 'deni ŋgï rɔ kole 'ba bɔ tönë tara tine,
lïjë iya te, ‘Bɔ nime bo na ti këdï rɔ bɔ dɔ nyaka nime kada mɔtɔ di pötö
'bu bo. Dupöke bo yaga 'dɔ nyaka nime kö'bö ŋgï ŋburu rɔ eze.’
15 Kina lïjë kinda'ba bo ŋgï ku'du yaga di mï nyaka nima kupö bo ŋgï.
Ma komerike 'beye wa'di na ti bɔ dɔ nyaka nima kako ko'dɔ zi bɔ ndɔbɔ
naga nima?
16 Bo ti kako kote dönnï pili yaga 'dɔ bo ko'de bɔ ndɔbɔ ma la'ja 'jaa 'dɔ
kako to'dɔ ndɔbɔ mï nyaka abo nima.”
Kina ɔdɔ bilaka naga nima kuwö 'deni tara tine, lïjë iya te, “Ee, ɔ'bɔ
ko'dɔ rönï dë tɔ kpe tara.”

17 Yësu oŋgɔ dönnï kina bo kënÿï kititi l̈ïjë, iya te, “Ne 'jɔ 'ba lende nime kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne tëgë tondo? Ame kugu yayi kiya te, ‘Döku tönë bɔ ko'ba rö ni kilagi pa di rɔmo ne na kileki 'deni rɔ dɔku ma laka rɔ dɔ kiteli mï gbɔndɔ 'ba rö.’
18 L̈ïjë ame ga pili kila'ba dɔ döku nime ne ti kodowe ŋgï ro'boro'bo yaga. Kina l̈ïjë ame ga döku nime kila'ba dönnï ne ti kiyaŋmi l̈ïjë yaga rɔ lupu.”

Awada Kopi
(MT 22:15-22; MK 12:13-17)

19 Kina bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti l̈öbu 'ba bɔ akumu ni ki'di ŋgï toma kɔri 'ba 'dɔ tinda'ba Yësu. Römöyï l̈ïjë ikali 'deni bo ëdï rɔ tiya dɔŋgala nima rönnï. Tine l̈ïjë rɔ tikere di zi bilaka konzi naga nima yayi
20 na l̈ïjë ki'di kömönnï ŋgï kilegbe gɔ Yësu. L̈ïjë oja bɔ kore 'bënnï mɔtɔ ga kari ko'dɔ ga rönnï kɔzɔ bɔ lende laka 'ba Bɔko'ba naga tara. L̈ïjë omeri 'dɔ tinda'ba Yësu gɔ wa ame ga bo këdï kiya ne, 'dɔ l̈ïjë ki'di bo zi turu bɔ dönnï.
21 Kina l̈ïjë bɔ kore mo naga nima kënÿï kititi Yësu, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, dikali ŋgï rɔ ma laka akiyandi 'bï ti lende kiya 'bï ga na rɔ ma kodɔrɔ. Dikali yi ugö kpëÿï dë zi bɔtɔ, kö'du 'ba Bɔko'ba na këddï kiyandi bilaka timo rɔ ma kodɔrɔ.
22 Ne iya zize te 'di, tara ne ëdï ŋgï zize rɔ ma laka mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'dɔ topi awada zi bɔ dɔliŋɔ ma l̈öbu 'ba Romo?”
23 Tine Yësu ikali dɔŋgala 'bënnï nima 'deni mɔlo na bo kileki kiya zïnnï, bo iya te,
24 “Ilemeke kïnë gïrïsï mo te zö. Kïnë yë ti möyï yë na me rɔmo ne?”
L̈ïjë iya te, “Kïnë ti möyï bɔ dɔliŋɔ 'ba Romo na.”
25 Yësu iya te, “Laka. Wa ame ga rɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ ne opike abo zi bo. Kina wa ame ga rɔ 'ba Bɔko'ba ne opike zi Bɔko'ba.”
26 Kina ŋgï l̈ïjë ɔ'bɔ dë kpe 'dɔ tokɔ kpa bo di kɔmɔ bilaka konzi naga nima. Dɔ lende kileki abo na kigayi l̈ïjë 'deni kina l̈ïjë kudumö ŋgï.

Tɔdɔ 'Ba Töku Di Mï Tölë
(MT 22:23–23:36; MK 12:18-40)

27 Sadoke mɔtɔ ga l̈ïjë bɔ komeri 'bënnï kiya te a mɔtɔ rɔ tɔdɔ 'ba töku di mï tölë inza naga ako zi Yësu
28 ti akititi, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, tönë bine Musa ugu zize iya te ɔdɔ nï mɔtɔ kölë kola 'ja 'bï kinza ti kole 'dɔ löndö yï mɔtɔ kinda'ba közï makuru'bë pötö yï nima 'dɔ köyö timo rɔ bi döÿï nï ma kölë nima.
29 Ne oŋgɔ ya mɔtɔ ga l̈ïjë rɔ löndö kɔtɔ modɔmorïyö. Bɔ ma dɔgba mo ogbe 'ja kina bo kölë ŋgï kola 'ja abo nima kinza ti kole.
30 Bɔ ma mï rïyö mo inda'ba közï makuru'bë nima kina ko'dɔ rönï gbï tara zi bo.
31 Bɔ ma mï mota mo inda'ba gbï kina kari ŋgï zïnnï pili tara rɔ gönnï.
32 Rɔ ŋburuŋburu mo tine na 'ja mo tönë kölë ŋgï.
33 Tine ɔdɔ kömö mï kada 'ba tɔdɔ 'ba töku ni di mï tölë kada mɔtɔ dayi nati lɔko ti këdï rɔ 'ja 'ba yë? Ya naga nima pili modɔmorïyö ogbe lɔko 'deni tönë bine.”
34 Tine Yësu ileki dɔmo zïnnï iya te, “Bilaka ame ga mï dɔliŋɔ bine ne l̈ïjë na këdï kogbe rönnï.
35 Ne l̈ïjë ame ga Bɔko'ba këdï ki'di kɔdɔ di mï tölë 'dɔ toloma 'jaa mï dɔliŋɔ ma këdï kako nime 'dë ne ogbe rönnï dë
36 römöyï l̈ïjë ölë dë gbï kpe, l̈ïjë 'deni kɔzɔ malayika. L̈ïjë 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba römöyï l̈ïjë ɔdɔ 'deni di mï tölë.

37 Tine Musa odɔrɔ gɔmo 'deni mɔlo bine ma a nima rɔ tɔdɔ 'ba töku di
mï tölë ne këdï. Mï akugu abo gɔ pa'do köbö di dɔ morogo ne, bo ïdëkï
Bɔko'ba 'deni rɔ Bɔko'ba 'ba Abarayama, Bɔko'ba 'ba Yisika, Bɔko'ba 'ba
Yakoba.
38 Gɔ kö'du mo na dikali ŋgï lïjë inza kpe rɔ töku, Bɔko'ba ïdïdï lïjë 'deni
römöyï bo na rɔ bɔ ki'di dïdï zi wa pili.”
39 Kina bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di mɔtɔ ga kënyï kiya te, “Ele sowa
ŋere.”
40 Kina ŋgï lïjë ilaŋa rönnï dë kpe tititi kpa bo.
41 Yësu ileki 'böwu kititi lïjë iya te, “Rɔ ma tondo mo na kiya te Kurïsïtö
ame Bɔko'ba këdï koja ne dï mï kupö Dawidi?
42 Ko'ja Dawidi kiya bine mï buku 'ba Akïlëlu te, ‘Ŋere Bɔko'ba iya zi
ŋere ma, iya te, “Oloma dɔ dörï ma bine
43 ŋbö mi'di yi ka'da bɔ ya 'bï ga.” ’
44 Dawidi ïdëkï bo 'deni tönë bine rɔ ŋere abo, ne rɔ ma tondo mo na
'dɔ bo kileki 'böwu rɔ kole zi Dawidi?”
45 Ko'ja bilaka naga nima pili këdï rɔ tuwö lende abo 'deni na bo kënyï
kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te,
46 “I'dike kɔmɔye kandi laka di zi bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni.
Ako'dɔkɔ 'bënnï rɔ tiliŋgere ti bɔŋgɔ kidakpa 'bënnï naga nima rönnï.
Tumötö lïjë kɔzɔ bɔ rɔ koro naga tara di mï bï 'ba ndögö na lende mo kɔ'ɔ
rönnï. Akiteri 'bënnï rɔ kïtï ma löbu naga di mï rö 'ba mötu ti bi ma laka
naga di mï ŋbele.
47 Lïjë bɔ këdï kodɔ gomɔ rɔ makuru'bë tote dɔ a mo naga nima. Mötu
ko'dɔ 'bënnï rɔ gögö tileme rönnï timo. Lïjë nime, kada mɔtɔ karama ma
këdï kodɔ dönnï na rɔ dɔ kiteli.”

21

Kpa Közï Ki'di 'Ba Bɔ Lisa
(MK 12:41-44)

1 Yësu oŋgɔ bilaka naga nima këdï kɔlɔ tu'du kpa közï ki'di 'bënnï ga mï
sandu 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi ne. Bɔ mɔri ni ako ku'du yïmo yayi.
2 Tine na makuru'bë bɔ lisa mɔtɔ kako 'bënï ku'du ŋge rɔ taripa rïyö
yïmo yayi.
3 Kina Yësu kiya te, “Rɔ ma laka miya ziye, 'ja makuru'bë bɔ lisa nime
lɔko na ku'du kpa közï 'deni kebe bilaka naga nime pili.
4 Ya ma laki naga nima i'di 'bënnï ŋge mbowa di mï wa mbëmbë 'bënnï
ga ma lïjë këdï timo. Ne 'bënï 'ba 'ja nime gɔmo na ma 'deni pili lɔko ku'du
mɔtɔ inza kpe.”

Loma Ti Bi Koda
(MT 24:1-31; MK 13:1-27)

5 Bɔ kösö gɔ bo mɔtɔ ga ebe tiya tele 'ba dɔŋgala 'ba rö ko'ba nima kiyija
döku mo ga kïyöru rö löbu 'ba Bɔko'ba timo ne gbï ti kpa közï ki'di mo ga
ma rɔmo yayi dömöyï Bɔko'ba.
6 Tine Yësu iya zïnnï iya te, “Wa naga nime pili këddï koŋgɔke ne kada
mo ti kömö 'deni ame 'dɔ döku naga nima pili ma kɔtɔ mɔtɔ mo te kileke
dë kpe mï gɔ bi mo. Bɔ ya ti kïtïŋï 'doyi bërï.”
7 Kina lïjë kënyï kititi bo, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, kada mo ti kömö
nyanya ga? Kina akileme mo ti këdï rɔ wa'di ame gɔ dikali timo kada mo
ëdï 'deni ŋgɔsi?”

8 Bo iya te, “I'dike kɔmɔye kandi laka kinza bɔtɔ mɔtɔ ku'bölu ye ra. Römöyï ma konzi ti kako ti möyï ma kiya te, ‘Ma na rɔ Kurïsïtö,’ kina, ‘Kada mo ɔwɔ dë kpe.’ Tine kinza kösöke dë gönnï.
9 Ɔdɔ kuwöke birɔ ya, gɔ bi këdï ko'dɔ pele kinzikinzi, kinza kereke dë. Wa naga nima pili ëdï ko'dɔ ga rönnï tötï dɔgba tine ŋburuŋburu mo inza kömö ŋgï nati titi.
10 Bilaka ti kënyï to'dɔ ya ti bilaka mɔtɔ kina dɔliŋɔ gbï ti dɔliŋɔ mɔtɔ,
11 kïzïkïzï ti këdï, sëyï gbï ti toŋɔŋi mï gɔ bi pili, sëgë ma kinza kiya ti kɔdɔ mïtɔrɔ.
12 Tine dɔgba mo gba kinza wa naga nime ko'dɔ rönnï dë, ti kodɔ gomɔ rɔye ko'dɔ közï kasi ziye koto ye mï rö 'ba mötu 'dɔ kodɔrɔ bïcï lende rɔye ku'du ye mï maboso ti ko'de ye kɔmɔ ŋere ni ti turu pili gɔ lende ma.
13 Ama tine laja laka ma na 'dɔ kiyake zïnnï.
14 Ne kinza ki'dike kɔmɔye kïlë'dï dë gɔ wa ame ga 'dɔ kiyake zïnnï ne
15 römöyï ti mi'di lende kpeye ti akikali ma 'dɔ lïjë bɔtɔ bɔ ya 'be naga nima kɔ'bɔ dë tomba yïmo mökö.
16 'Bu ye ga ti mɔye ga ti löndö ye ga ti ma wado 'be ga ti lëpï ye ga na ti kebe ti'dï közïye zi turu. Kina ti ki'di ya mɔtɔ ga di mï löŋgö ye nima kupö yaga.
17 Laki pili ti ko'ji ye gɔ lende ma.
18 Ne kpe ɔtɔ inza kosa rɔye sunë dɔye ma kɔtɔ pele te ɔtɔ inza kosa.
19 Ɔrɔke kitigɔ kina ti ko'jake dïdï ma laka ŋgï.
20 Ɔdɔ koŋgɔke bɔ ya kuru dɔ Yerosalema 'deni toko nima kina gɔ kikalike ŋgï ëdï kote dönï gïrï naga nime.
21 Kina 'dɔ lïjë ame ga Yudayi ne kiriŋa ti mökö kari mï döku, lïjë ame ga mï gawo ne kɔdɔ yaga kina kinza lïjë ame ga 'deni yaga ne kileki dë kpe kari mï gawo.
22 Römöyï kada 'ba Bɔko'ba 'dɔ todɔ karama dönnï yïmo na 'deni 'dɔ a tönë ga kugu mï buku abo ne ko'dɔ rönnï ŋgï ko tara.
23 Ti këdï rɔ gomɔ ma löbu zïnnï lïjë 'ja ame ga rɔ ma kɔmɔ ne ti ma ti kole këdï gba kulu mba naga. Gomɔ ma löbu ti këdï mï dɔyayi nime ya 'ba Bɔko'ba ti kako dönnï lïjë bilaka naga nima.
24 Ti kupö mɔtɔ ga ti mbele tine mɔtɔ ga ti kinda'ba kari timo rɔ 'bɔki mï dɔyayi pili ame ga rɔ 'ba bɔ löwö. Kina ma kinza koro Bɔko'ba dë naga nima ti kokpe mörökï ŋgï mï Yerosalema ŋbö kada 'bënnï kɔ'bɔ.
25 Sëgë ti ko'dɔ rönï kɔmɔ kada ni ti nyepe ni ti këlu ni. Tine mï dɔliŋɔ bine bilaka ti këdï rɔ tikere ti kɔmɔ kïlë'dï di zi birɔ 'ba mini löbu ni.
26 Dɔ bilaka ti kebe bi tulë di zi tikere 'ba wa ame ga lïjë këdï rɔ toda dɔmo 'dɔ kako mï dɔliŋɔ nime pili ne römöyï këlu 'ba mïtɔrɔ ni ti kiyaya 'deni.
27 Mï kada mo nima na ti lïjë ko'ja kole 'ba bilaka lesi ŋgï këdï kako ti pɔli ti tigɔ 'ba löbu dɔ kiteli abo.
28 Kina ɔdɔ koŋgɔke wa naga nime 'deni këdï ko'dɔ rönnï te tine ɔrɔke ti kombike kɔmɔye tɔrɔ römöyï bɔ kɔnyi 'be 'deni ŋgɔsi.”

Dɔŋgala 'Ba Ŋgërï Këlu
(MT 24:32-35; MK 13:28-31)

29 Kina Yësu koloma rɔ tiya dɔŋgala nime zïnnï, iya te, “Oŋgɔke ŋgërï këlu ni ti ŋgërï mɔtɔ ga te,
30 ɔdɔ koŋgɔ mbili mo 'deni këdï komo nima, ikali ŋgï kpa dökïkërï ɔwɔ dë kpe.

31 Kina gbï tara ɔdɔ koŋgɔke wa naga nime 'deni këdï ko'dɔ rönnï nima 'dɔ kikalike ŋgï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ɔwɔ dë kpe.
32 Ziye tikali mo laka wa naga nime ëdï ko'dɔ rönnï gba kota bilaka ma le'jete naga nime mɔtɔ ga këdï gba ti kömönnï.
33 Mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ti kiteli tine lende ma inza kote rönï du kɔtɔ te.
34 Kina i'dike kɔmɔye ti kandi laka kinza kodɔke mïye dë ŋgï kulöwö gɔ ŋbele mbëmbë ti layi kuwë ti kɔmɔ kïlë'dï 'ba gɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime kinza kada mo nima kinda'ba ye ra ŋgï tugu'du kɔzɔ ŋgɔwo ma kilaka.
35 Römöyï kada nima ti kömö dɔ bilaka pili 'ba dɔyayi nime.
36 Kina olomake ti bi koda ti tititi bo Bɔko'ba gɔ tigɔ ziye tɔdɔ lowe di mï löŋgö wa naga nime pili këdï ko'dɔ rönnï ne 'dɔ kɔrɔke kɔmɔ kole 'ba bilaka lesi.”
37 Rɔ kɔmɔ lëndö pili na Yësu koloma ŋgï rɔ tiyandi bilaka di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba, tine rɔ mï dɔkɔpiyari pili bo ö'bö abo nduwë tari tö'dö dɔ döku 'ba Bilaya.
38 Kina rɔ mï dɔŋbɔ mo ga nduwë bilaka ö'bö tɔlɔ kako zi bo mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba tuwö lende abo.

22

Ti'di Közï Yësu
(MT 26:1-16; MK 14:1-11; YN 11:45-53)

1 Kina ɔdɔ kada 'ba karama ma këdï konyo maŋgolɔ'bɔ mo kinza laŋga gɔmo tönë kola 'deni ŋgɔsi tine ame kïdëkï möyï mo rɔ karama 'ba Pasaka ne,
2 bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ëdï 'deni mɔlo rɔ toma kɔri mɔtɔ 'ba 'dɔ tupö Yësu timo römöyï lïjë rɔ tikere di zi bilaka ma ti bo naga nima.
3 Kina Satani kɔdɔ ŋgï mï Yuda ma tönë kïdëkï rɔ Isikarita ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö naga nima.
4 Kina Yuda këŋyï ŋgï kari zi löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bɔ kanya 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba tiyoro kpa lende 'bënnï gɔ wa ame 'dɔ bo kususu Yësu timo zïnnï ne.
5 Kina lïjë ŋgï ti mï këyï gɔmo lïjë kose 'dɔ topi yamo 'jaa zi bo.
6 Kina bo kutï ŋgï gɔmo na bo koloma ŋgï nati rɔ toma kada ame gɔ bo ki'di Yësu timo lowo zi ya naga nima kinza ma tïndï naga nima këdï teyi.

Yësu Ari Mï Karama Ti Bɔ Kösö Gɔ Bo Ga
(MT 26:17-25; MK 14:12-21; YN 13:21-30)

7 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kada 'ba karama nima ame mo 'deni rɔ kada 'ba tumu kamölö mo ga ne
8 tine na Yësu koja Pïtörö ni ti Yowani ŋgï kari ti ndose nime, iya te, “Ari kileŋoke akonyo 'ba karama ndö zize.”
9 Tine lïjë ënyï kititi bo, iya te, “O'dɔkɔ gɔ dari dileŋo yala?”
10 Bo iya te, “Ɔdɔ kari kömöke 'deni këddï kɔdɔke mï gawo dɔye ti kondɔsɔ ti bɔ mɔtɔ ti kete mini dɔ bo. Kina 'dɔ kösöke ŋgï nduwë gɔ bo ŋbö kari kömöke ti bo liŋɔ tɔ nima bo këdï kɔdɔ teyi ne.
11 Kina 'dɔ kiyake te zi bɔ dɔ liŋɔ mo nima, ‘Bɔ kɔmɔ kiyandi ze iya te, “Rö ma yala na gɔ dako donyo karama 'beze yïmo ti bɔ kösö gɔma ga?” ’
12 Kina ti bo kileme rö tɔrɔ löbu mɔtɔ ŋgï ziye ti jama mo ga ndö yïmo. Kina gɔ kileŋoke gɔ bi ŋgï zize yayi.”
13 Kina lïjë kari ko'ja wa pili ŋgï te kɔzɔ ame Yësu kiya zïnnï ne tara. Kina lïjë kileŋo wa 'ba karama ŋgï zïnnï yayi.

Akonyo 'Ba Ŋere
(MT 26:26-35; MK 14:22-31; 1KT 11:23-25)

14 Kina ɔdɔ kada mo kömö 'deni tine Yësu ni ti bɔ laja abo ga oloma ŋgï kiyija ga rönnï kpa akonyo.
15 Kina bo këŋyï kiya zïnnï, bo iya te, “Ma ti mï kombi gɔ 'dɔ tonyo karama nime titi tiye gba kinza mombi gomɔ ma dë.
16 Rɔ ma laka miya ziye, minza monyo karama nime kpe titi di gɔ ame tine 'jaa ŋbö ɔdɔ 'jɔ mo kileme rönï 'deni pili yaga di mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba.”
17 Kina bo kogba kösu ŋgï bo kileki yëë'dï mo na bo kiya te, “Me ogbake kuwëke pili rɔ gɔ rɔye.
18 Rɔ ma laka miya ziye, minza muwë akuwë nime kpe titi di gɔ ame, tine 'jaa ŋbö ɔdɔ ŋere löbu 'ba Bɔko'ba kömö 'deni.”
19 Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ bo kileki yëë'dï mo na bo konye yïmo ki'di zïnnï, bo iya te, “Ame na rɔ yida rɔma ame ki'di 'deni gɔye. Kina ti o'dɔke nduwë te tomeri ma timo.”
20 Kina gbï 'böwu di pötö akonyo 'deni na bo kogba kösu ŋgï, bo iya te, “Akuwë nime na rɔ lömu ma la'ja 'ba Bɔko'ba ma kɔrɔ dɔ roma ma ame kulöwu 'deni gɔye.
21 Ne bɔ ame këdï kari kususu ma ne közï bo ëdï aa mï lebe kɔtɔ tö.
22 Kole 'ba bilaka lesi ëdï kölë ŋgï kɔzɔ ame bo Bɔko'ba ki'di abo 'deni mɔlo 'dɔ këdï tara ne. Ne bu'bu zi bɔ ma kususu bo mo nima.”
23 Kina lïjë pili koloma ga ŋgï rɔ tititi rönnï rɔ gɔ rönnï tara ne yë na ti ko'dɔ wa nima.
24 Kina kowasa këŋyï ŋgï gbï mï löŋgö lïjë gɔ lende 'ba ɔdɔ yë na ti këdï rɔ löbu mbiri dönnï di mï löŋgö lïjë nima.
25 Kina Yësu kileki kilende zïnnï, iya te, “'Ba bɔ löwö ni ŋere 'bënnï mo ga o'dɔ ga rönnï rɔ a löbu dönnï. Tine lïjë ma rɔ löbu mo ga ebe ga tubï rönnï ti möyï mɔtɔ kïdëkï tëgë, ‘Bɔ ko'dɔ lende laka zi bilaka.’
26 Ne ma 'beye inza tara. Ma 'beye bɔ ma mbiri rɔ dɔ kiteli di mï löŋgö ye nima bo mo na ko gɔ kileki yaga rɔ ma titiyi mo. Bɔ ame bo rɔ löbu 'ba dɔye rɔ bɔ közï kakpa ne, bo na gɔ këdï kɔzɔ bɔ laja tara.
27 Yë na mbiri, bɔ ma koloma dɔ kïtï tonyo kpa bo ala bɔ kombi lebe? Bɔ ma koloma dɔ kïtï na mbiri. Ne ma mëdï 'bama mï löŋgö ye bine kɔzɔ bɔ kombi lebe tara.
28 Kpe na rɔ ame ga kö'böke tö mï kada 'ba gomɔ ma kömö zö.
29 Kina kɔzɔ ame 'bu ma ki'di közï kakpa 'ba ŋere löbu abo zö ne tara ti mi'di gbï ziye
30 'dɔ konyoke kuwëke wa di dɔ tarabiza ma di mï ŋere löbu ma kolomake dɔ kïtï to'dɔ burë 'ba dɔ kupö Yisarele kpa gɔli 'butë dɔmorïyö tönë ga.
31 Simona, Simona, Satani ititi Bɔko'ba 'deni gɔye 'dɔ bo kubö ye kɔzɔ nyönyu ame këdï kubö ne tara.
32 Ne mititi Bɔko'ba 'deni göyï nï Simona 'dɔ kö'bö ti'di döyï gɔ lende ma. Kina ɔdɔ nï kileki kako zö, ïyëddï mï löndö yï ga.”
33 Tine Simona ënyï kileki dɔmo, iya te, “Ŋere, ma 'deni ndö tari kɔtɔ tïyï ɔdɔ këdï pele rɔ maboso ala tölë.”
34 Yësu iya te, “Pïtörö, miya ziyï mï korɔndɔ nime tɔne gba kinza gɔŋgɔ kidapa dë ti koga kpëyï gɔma mï mota kiya te ikali ma dë.”
35 Kina bo këŋyï kititi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Me tönë moja ye karike tiliŋgere kinza makpɔtɔ kinza mbo'da ala wari ne, a mɔtɔ ileri ye ya?”
Lïjë iya te, “Dileri ɔtɔ dë.”

36 Bo iya te, “Ne ma gïrï nime ɔdɔ nï mɔtɔ këddï ti makpɔtɔ 'bï ala mbo'da ogba tïyï. Bɔ ame kinza ti mbele ugö bɔŋgɔ 'ba röyï mökö 'dɔ kugö mbele timo ziyï.
37 Rɔ ma laka miya ziye, a nime na tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, ‘O'dɔ bo 'deni ŋgï kɔzɔ bɔ lende kirasi tönë ga.’ Rɔ ma laka mëdï miya ziye kina ti ko'dɔ rönï ŋgï ko tara zö. Wa tönë ga kugu gɔ lende ma ne ti kömö ŋgï ko dɔma.”
38 Bɔ kösö gɔ bo ga iya zi bo te, “Ŋere, oŋgɔ tɔ ma, mbele na me rïyö 'do.”
Bo iya te, “Ɔ'bɔ 'deni tara.”

Yësu Ititi Bɔko'ba Gɔ Gomɔ Ma Këdï Kömö Zi Bo
(MT 26:36-46; MK 14:32-42)

39 Yësu ënyï kari kɔzɔ ma mɔlo naga tara dɔ döku 'ba Bilaya kina bɔ kösö gɔ bo ga kozi ŋgï kari gɔ bo yayi.
40 Kina ɔdɔ lïjë kari kömö 'deni gɔ bi mo nima tine, bo iya te, “Umötuke kinza akiyɔzɔ kömö ziye.”
41 Kina bo kënyï kese mbowa yaga di rönnï kɔzɔ bi ame ɔdɔ kogba döku ku'du gɔ kileke ŋge teyi ne. Kina bo kolɔdɔ ŋgï bërï to'dɔ mötu, kiya te,
42 “'Bu ma, ɔdɔ ko'dɔkɔ ŋgï ogba kösu 'ba gomɔ nime yaga di kɔmɔ ma. Ne dë gɔ ako'dɔkɔ ma tine ako'dɔkɔ 'bï na gɔ ko'dɔ rönï.”
43 Malayika 'ba mïtɔrɔ ɔdɔ ŋgï zi bo di yayi ki'di tigɔ zi bo.
44 Gɔ ame tɔ'ɔ mo kumö dökï'dï bo 'deni ne na bo kumötu ŋgï rɔ mbëmbë tende 'ba rɔ bo kulöwu bërï kɔzɔ roma tara.
45 Kina ɔdɔ bo kënyï di bi mötu bo kari toŋgɔ bɔ kösö gɔ bo ga tine bo ari ko'ja lïjë pili kö'dö ga ë'bënnï 'deni, meri ïyeŋme lïjë 'deni.
46 Bo iya te, “Ëddï kö'döke gɔ wa'di? Ënyïke tɔrɔ kumötuke kinza akiyɔzɔ kömö ziye.”

Tinda'ba Yësu
(MT 26:47-56; MK 14:43-50; YN 18:3-11)

47 Kota Yësu këdï gba rɔ tilende yɔ na Yuda ma tönë mo rɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö tönë ga kömö ŋgï ti tïndï gɔ bo. Bo ako kese ŋgɔsï rɔ Yësu 'dɔ tome mbili mo.
48 Tine Yësu ënyï kilende zi bo, iya te, “Yuda, ususu kole 'ba bilaka lesi ti mbili kome?”
49 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ Yësu ga koŋgɔ wa nima 'deni këdï ko'dɔ rönï tara tine, lïjë iya te, “Ŋere, 'dɔ mbele ze ga ko'dɔ ndɔbɔ ya?”
50 Kina bɔ ma kɔtɔ kënyï ŋgï koga dɔ bɔ laja mɔtɔ 'ba bɔ dɔ bɔ akumu koke mbili mo ma dörï ŋgï ŋgi'bɔ yaga.
51 Tine Yësu iya te, “Inza kpe tara.” Bo osa mbili bɔ nima yɔ na kileŋo rönï ŋgï kileki teyi.
52 Kina Yësu kënyï kiya zi bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ dɔ bɔ kanya 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ni ti löbu 'ba bilaka ame ga kako gɔ bo ne, bo iya te, “Ma bɔ 'bögö na 'dɔ kakoke gɔma ti mbele ni ti mɔbɔ?
53 Mö'bö ŋburu tönë tiye rɔ kɔmɔ lëndö mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba, ne tondo kosake közïye dë rɔma di yayi? Ne ame na 'deni rɔ kada 'be to'dɔ ndɔbɔ mï ŋere abo 'ba bɔ dɔ bi kölu.”
54 Kina kinda'ba bo ŋgï koto kari liŋɔ 'ba bɔ dɔ bɔ akumu. Tine Pïtörö ozi nduwë kari kebe yï'böwu rɔ ma kɔwɔ.

Kpa Koga 'Ba Pïtörö
(MT 26:69-75; MK 14:66-72; YN 18:15-18, 25-27)

55 Kina ɔdɔ ya mo naga nima kari kulö'jö pa'do 'deni mï zana liŋɔ yayi këdï tubï rönnï kɔmɔ mo tine, na Pïtörö kako ŋgï koloma ŋgila lïjë.
56 Nyiti bɔ laja mɔtɔ o'ja Pïtörö di gɔ pa'do nima lɔko kinyeli laka na lɔko këŋyï kiya te, “Bɔ nime bo gbï ti Yësu.”
57 Tine Pïtörö ënyï ŋgï kandi gɔmo, iya te, “'Ja a bɔtɔ, mikali bo dë.”
58 Mbowa 'böwu bɔ mɔtɔ ari ko'ja bo gbï na kiya te, “Nï nime, nï gbï rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï ya naga nime.”
Pïtörö iya te, “Bɔne, minza tïnnï.”
59 Kɔzɔ saa kɔtɔ 'deni tara di pötö mo na bɔ mɔtɔ kako koloma rɔ tutörï lende nima rɔ ma kitigɔ kpa Pïtörö, iya te, “Rɔ ma laka bɔ nime bo gbï ti Yësu römöyï bo di mï Galilaya.”
60 Tine Pïtörö ileki dɔmo, iya te, “Bɔne, ɔtɔ 'bï nima këddï kiya ne mikali dë.”
Kina ko'ja bo këdï kilende gba te yɔ na gɔŋgɔ kidapa ŋgï.
61 Ŋere Yësu uyï kɔmɔ bo koŋgɔ dɔ Pïtörö. Kina bo komeri gɔ lende tönë Yësu koloma rɔ tiya mo zi bo ne ŋgï, ame kiya te, “Tɔne gba kinza gɔŋgɔ kidapa dë ti koga kpëyï gɔma mï mota kiya te ikali ma dë.”
62 Kina bo kënyï ŋgï kɔdɔ yaga kari kudu rɔ ma kënyë.
63 Ya ma këdï koda bi rɔ Yësu mo naga nime ebe tose dɔ bo komba bo
64 lïjë kutu'bö kɔmɔ bo teyi, kiya te, “Umë te zize, yë na kokɔsɔ yi?”
65 Kina lïjë koloma ŋgï nduwë rɔ titi'ja bo ti lende ma konya mɔtɔ ga.

To'de Yësu Zi Bɔ Akumu Ni
(MT 26:59-66; MK 14:55-64; YN 18:19-38)

66 Mï bi këzë 'deni tine na löbu 'ba bilaka ni ti bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni kotɔtɔ kpënnï ŋgï, na koto Yësu ŋgï kari ki'di kɔrɔ kömönnï.
67 Kina lïjë kititi Yësu, iya te, “Iya zize te, nï na rɔ Kurïsïtö mo tönë Bɔko'ba këdï koja ne?”
Yësu iya te, “Ɔdɔ miya pele ziye inza ki'dike dɔye gɔ lende ma.
68 Kina ɔdɔ mititi ye 'böwu gɔmo inza kilekike dɔmo gbï.
69 Ne kisaki di mï kada nime tɔne kole 'ba bilaka lesi ti koloma dɔ dörï Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli.”
70 Kina lïjë pili këŋyï ŋgï tititi bo, iya te, “Dëmba nï rɔ kole 'ba Bɔko'ba?”
Bo iya te, “Kpe na kiyake e'be tara.”
71 Lïjë iya te, “Ne dëdï domake bɔ kodɔrɔ bïcï lende rɔ bo mɔtɔ ka le gɔ wa'di ko'ja duwöke 'deni di kpa bo?”

23

1 Kina lïjë pili këŋyï ŋgï koto Yësu kari zi Pilato.
2 Na lïjë pili kebe ŋgï tususu bo, iya te, “Do'ja bo këdï rɔ tirasi dɔ bilaka ze ga. Bo iya te kopi awada dë zi bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo, bo kiya rɔ bo rɔ Kurïsïtö bɔ dɔliŋɔ.”
3 Kina Pilato kënyï kititi bo, iya te, “Nï na rɔ ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi?”
Yësu ileki dɔmo, iya te, “Nï na kiya ë'bï tara.”
4 Kina Pilato kilende zi bɔ dɔ bɔ akumu ni ti tïndï naga nima iya te, “Mo'ja ɔtɔ ma 'dɔ kodɔ karama dɔ bɔ nime gɔmo dë.”
5 Tine lïjë ocɔ ŋgï nduwë iya te, “Bɔ nime i'di bilaka pili 'deni këdï ko'dɔ ayayi kote mï dɔyayi nime ti akiyandi abo tɔ nima. Bo isaki mɔlo di Galilaya bo kömö 'deni timo me ŋbö bine.”
6 Kina ɔdɔ Pilato kuwö 'deni tara tine bo ititi, iya te, “Bo di Galilaya?”

7 Kina ɔdɔ bo kari kikali 'deni Yësu di mï dɔyayi ma 'ba ŋere Erode tine,
na bo koja Yësu ŋgï kari zi Erode römöyï mï kada mo nima gbï Erode ëdï
Yerosalema yayi.
8 Kina ɔdɔ Erode ko'ja 'deni rɔ Yësu tara tine bo ŋgï ti mï këyï römöyï
bo ëdï mɔlo ti kɔmɔ ki'di 'dɔ to'ja Yësu. Gɔ lëbï 'ba wa ame ga bo këdï
kuwö ne bo o'dɔkɔ 'dɔ bo koŋgɔ gɔ kotɔ ma Yësu këdï ko'dɔ.
9 Bo oloma rɔ tititi Yësu gɔ lende konzi tine Yësu ileki dɔmo dë zi bo.
10 Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ö'bö ŋgï tususu Yësu rɔ ma
kitigɔ zi Erode.
11 Kina Erode ni ti bɔ kanya abo ga kebe ŋgï rɔ topɔtɔ Yësu kose dɔmo.
Lïjë ogba bɔŋgɔ ma kele kolɔ rɔ bo na lïjë koja bo ŋgï kileki kari zi Pilato.
12 Mï kada nima na Pilato ni ti Erode kinda'ba pɔri ŋgï ko'ja mɔlo pa lïjë
koloma rɔ bɔ ndo'ji.

Titeri Tupö Yësu
(MT 27:15-26; MK 15:6-15; YN 18:39–19:16)

13 Kina Pilato kïdëkï bɔ dɔ bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni pili ti bilaka
ma laki 'dɔ kotɔtɔ rönnï.
14 Kina bo kënyï ŋgï kilende zïnnï, bo iya te, “Bɔ nime o'deke ŋgï zö
kɔzɔ bɔ dɔ kirasi ame këdï kirasi dɔ bilaka ne tara, ne kina me moŋgɔ ndï
lende abo 'deni di kɔmɔye pili bine, tine lende kirasi ɔtɔ ma kɔzɔ ame ga
kususuke bo timo ne mo'ja dë kɔtɔ te di rɔ bo.
15 Kina Erode gbï tara o'ja lende këngë ɔtɔ dë di rɔ bo na me koja bo
kileki kako zö bine. Bo o'dɔ a mɔtɔ dë du te ame kɔ'bɔ tölë.
16-17 Ne ti modɔ ŋge rɔ karama dɔ bo ti nyɔ'bɔ 'dɔ mope bo.”
18 Tine bilaka naga nime ënyï kulörï ŋgï pili kozɔ timo rɔ ma kembe iya
te, “Upö bo yaga, Baraba na kope zize.”
19 Bɔ mo nima rɔ Baraba ne i'di bo 'deni mï maboso yayi gɔ ayayi ame
kömö pa mï gawo yayi gbï ti akupö ne.
20 Gɔ ame Pilato bo ko'dɔkɔ 'deni 'dɔ kope Yësu ne na bo këngë ŋgï 'böwu
kileki kititi bilaka naga nima,
21 tine lïjë pili ö'bö ŋgï rɔ tulörï timo, iya te, “Utötï bo, utötï bo.”
22 Pilato ënyï 'böwu kilende zïnnï 'deni rɔ mï mota mo, iya te, “Gɔ wa'di?
Lende këngë wa'di na bo ko'dɔ? A mɔtɔ ame ŋgï 'dɔ kupö bo gɔmo ne
mo'ja dë di rɔ bo. Ti mi'di ŋge kodɔ karama dɔ bo ti nyɔ'bɔ gɔ kope bo
yaga.”
23 Tine lïjë ulörï ŋgï kulöwö nati rɔ ma kembe iya te, “Utötï bo yaga.”
Na tulörï 'bënnï ka'da Pilato ŋgï
24 kina bo kodɔ kpa Yësu ŋgï 'dɔ ko'dɔ kɔzɔ akititi 'bënnï nima tara.
25 Bɔ ma tönë koboso gɔ lende 'ba ayayi ti löpö ne na za Pilato kope
ŋgï zïnnï kɔzɔ ma lïjë kititi tine Yësu na bo ki'di ko'dɔ zïnnï kɔzɔ ma lïjë
ko'dɔkɔ.

Tutötï Yësu
(MT 27:32-44; MK 15:21-32; YN 19:17-27)

26 Kina ɔdɔ bɔ kanya naga nima këdï 'deni rɔ tari ti Yësu tine bɔ mɔtɔ
rɔ Simona di Kurënë ëdï abo rɔ tako di mökö 'dɔ tari mï gawo yayi na lïjë
kinda'ba bo ŋgï ki'di bo tombi ŋgërï tönë kari kutötï Yësu dɔmo ne kozi
timo.
27 Tïndï ma kinza kiya ösö 'deni gönnï ti 'ja mɔtɔ ga gbï këdï kome kuwu.
28 Kina Yësu kuyï kɔmɔ bo kiya zïnnï, iya te, “Yïtötï 'ba Yerosalema,
uduke ma dë. Gbagba ye na 'dɔ kuduke ti kole 'be ga

29 römöyï kada mo ti kömö 'deni ame 'dɔ kiyake te, “'Ja ame ga rɔ kɔtɔ
ne, kömbö ma kinza köyö ti mba ma kinza kole kulu dë naga na laka.’
30 Kina ti bilaka kiya zi döku ni te, ‘Ila'ba dɔze,’ kina gbï zi kuruŋgu ni
tëgë, ‘Utu'bö ze.’
31 Ne kina me ɔdɔ këdï ko'dɔ rönï 'deni tötï kɔzɔ a nime te kota mbili
ŋgërï ni këdï gba rɔ ma ka'ji, ne ɔdɔ mbili ŋgërï ni kututu 'deni dayi ti
këdï 'jaa tondo?”
32 Ya mɔtɔ ga rïyö rɔ bɔ akolɔ oto 'deni gbï kɔtɔ ti Yësu yayi tutötï mo.
33 Kina ɔdɔ lïjë kari 'deni kömö gɔ bi mo ame kïdëkï rɔ “Kulöŋbö dɔ” ne
tine, na lïjë kutötï bo ŋgï yayi bi kɔtɔ ti bɔ akolɔ mo tönë ga, ma kɔtɔ dɔ
dörï bo tine mɔtɔ dɔ gali bo.
34 Yësu iya te, “'Bu ma, ola lïjë gɔ wa nime lïjë ko'dɔ zö ne römöyï lïjë
ikali dë.”
Kina lïjë koza bɔŋgɔ abo ŋgï gbï ti bödö ku'du.
35 Tïndï 'ba bilaka ɔrɔ yayi toŋgɔ bo, tine löbu 'ba Yudayi ni ebe tose dɔ
bo, iya te, “Bo oloma tönë bine tɔmɔ ya mɔtɔ ga di mï tölë ne i'dike bo
kɔmɔ rɔ bo di bina te ɔdɔ bo këdï ŋgï rɔ Kurïsïtö mo tönë Bɔko'ba kigeli
'deni koja kako mï dɔliŋɔ ne.”
36-37 Bɔ kanya mo ga ako gbï kose dɔ bo, iya te, “Ɔdɔ këddï ŋgï rɔ bɔ
dɔliŋɔ 'ba Yudayi ɔmɔ röyï te di bina.” Kina lïjë kogba layi ko'ba'ba ŋgï
ti'di mo kpa bo.
38 Akugu ëdï bi dɔ bo tɔrɔ yayi iya te, “Ŋere Bɔ Dɔliŋɔ 'Ba Yudayi.”
39 Bɔ akolɔ mɔtɔ ame kutötï 'deni gbï yayi ne ënyï gbï kiti'ja Yësu kɔzɔ
'bënnï, kiya te, “Nï Kurïsïtö na dë? Ɔmɔ röyï 'dɔ kɔmɔ ze gbï.”
40 Tine bɔ mɔtɔ mo ënyï kembe dɔ bo, iya te, “Nï, ere Bɔko'ba dë? Gomɔ
kɔtɔ nime këddï yïmo ne na me gbï bo këdï yïmo.
41 'Beze dëdï dombi gomɔ nime gɔ kpa közïze ma do'dɔ, ne 'ba bo, bo
o'dɔ ɔtɔ dë gbï yɔ rɔ ma kënyë.”
42 Kina bo kileki kiya zi Yësu te, “Yësu, kinza ki'di lende ma dë kudölu
di döyï ɔdɔ këddï 'deni rɔ bɔ dɔliŋɔ kada mɔtɔ.”
43 Yësu ileki dɔmo zi bo, iya te, “Rɔ ma laka miya zïyï, mï kada nime
tɔne ti këddï kɔtɔ tö mïtɔrɔ.”

Tölë 'Ba Yësu
(MT 27:45-56; MK 15:33-41; YN 19:28-30)

44 Ame tine 'deni mï zana kada ma kodɔrɔ na mandölu kutu'bö bi ŋgï
ŋbö kada kilege,
45 kïnë kada kinda dë. Kina bɔŋgɔ ma koke mï rö löbu 'ba Bɔko'ba timo
tönë kotopa ŋgï koza mïnï rïyö.
46 Kina Yësu kapi ŋgï rɔ ma kembe, iya te, “'Bu ma, dïdï ma mi'di 'deni
kɔmɔ közïyï.” Kina ɔdɔ bo kilende 'deni te yɔ na bo kulöku ŋgï.
47 Bɔ dɔ bɔ kanya ame yayi ne o'ja lende nima na bo kïlëlu Bɔko'ba ŋgï,
iya te, “Rɔ ma laka bɔ nime bɔ lende laka na.”
48 Kina ɔdɔ lïjë bilaka ame ga pili kotɔtɔ rönnï yayi toŋgɔ mo ne ko'ja wa
nima 'deni ko'dɔ rönï tara tine na lïjë pili kita'ba ga ŋgï di yayi ti tomba
dɔŋgo'do nnï.
49 Tine ya mɔtɔ ga ame kikali bo ne ti 'ja mɔtɔ ga ma tönë ga kösö gɔ bo
di Galilaya ne ɔrɔ ga 'bënnï sege yaga toŋgɔ wa nima.

Tusu Yësu
(MT 27:57-61; MK 15:42-47; YN 19:38-42)

50 Tine mï kada nima yayi bɔ mɔtɔ möyï mo rɔ Yesepa na kari zi Pilato
kititi töku Yësu 'dɔ kodɔ kpamo zi bo tusu mo. Bo rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï
löŋgö löbu 'ba Yudayi ni.
51-52 Tine bo 'ba bo utï dë gɔ ako'dɔkɔ ma 'bënnï ti kpa lende kiyari mo
ga. Bo rɔ bilaka ma laka ti lende koro ti bi koda gɔ tako 'ba ŋere löbu 'ba
Bɔko'ba. Bo di mï gawo 'ba Yudayi ame kïdëkï möyï mo rɔ Arimataya ne.
53 Kina bo kombi töku Yësu ŋgï bërï kolo mï bɔŋgɔ kaŋmi kari kusu mï
tï'börö la'ja ame koga 'deni yɔkï döku kusu bɔtɔ dë gba yïmo ne.
54 Mï kada mo nima tine tö'dö dɔ muyï na 'deni 'dɔ këzë ŋgï di gɔmo rɔ
kada 'ba rɔ kindawo.
55 'Ja mo tönë ga kako mɔlo ti bo di Galilaya ne ozi nduwë gɔ Yesepa ŋbö
lïjë kari ko'ja dögö nima ti ma këdï ko'ba töku bo bërï yïmo yayi.
56 Kina lïjë kileki ŋgï liŋɔ kileŋo ga rönnï ŋgï tari ti 'bu ni ti a ma kato kele
naga. Tine lïjë oloma titi kindawo rönnï dɔ kɔtɔ mï kada 'ba rɔ kindawo
gɔ dölëtï 'ba lende koro mo.

24

Tɔdɔ 'Ba Yësu Di Mï Tölë
(MT 28:1-10; MK 16:1-8; YN 20:1-10)

1 Mï kada ma dɔndende di pötö kada 'ba rɔ kindawo nima na 'ja tönë
ga kënyï ŋgï mɔlo mï kano bi ti akato kele mo tönë ga kari timo ndï dögö.
2 Tine lïjë ari ko'ja döku 'ba kpamo kululu 'deni yaga.
3 Kina ɔdɔ lïjë kɔdɔ yayi tine lïjë ari ko'ja töku ŋere Yësu inza kpe yayi.
4 Tine ko'ja lïjë këdï gba tɔrɔ jörï yayi yɔ na bilaka rïyö mɔtɔ ga bɔŋgɔ
'ba rɔmo kõbö kilaka kɔzɔ tɔrɔ kunyï tara kɔdɔ ŋgï kɔrɔ ŋgila lïjë yayi.
5 Kina 'ja tönë ga ŋgï rɔ tikere kusu ga kömönnï bërï. Ya naga nima ënyï
kilende zïnnï, iya te, "Gɔ wa'di na këddï komake bɔ ame rɔ ma kïdïdï ne
di mï löŋgö töku gɔmo?
6 Bo inza kpe bine bo ënyï 'deni kɔdɔ di mï tölë. Omerike gɔ lende tönë
bo kiya ko'ja bo këdï gba tiye di Galilaya ne, ame bo kiya te,
7 'Ti ki'di kole 'ba bilaka lesi 'deni ŋgï közï bɔ lende kënyë ni kutötï.
Tine mï tö'dö dɔ mota bo ti kënyï kɔdɔ 'deni 'böwu.' "
8 Kina lïjë komeri gɔ lende abo nima ŋgï.
9 Kina ɔdɔ lïjë kileki 'deni kako di ndï dögö yayi tine, na lïjë kebe ŋgï
tïyëtï gɔ wa naga nime pili zi ya ma 'butë dɔɔkɔtɔ mo tönë ga gbï ti ya
mɔtɔ ga.
10 Mariya Magadala ni ti Zowana ti Mariya ma 'ba Yakoba ni gbï ti 'ja
mɔtɔ ga lïjë na kiya lende nime zi bɔ laja.
11 Tine lïjë i'di dönnï dë gɔ lende 'ba 'ja naga nima römöyï inda ŋgï di
zïnnï kɔzɔ lende sari.
12 Kina Pïtörö kënyï ŋgï kiriŋa kari dɔ dögö këdë kïŋgëŋgë yïmo. Tine
bo o'ja bɔŋgɔ mo tönë kusu töku timo ne na 'deni ŋge yayi. Kina bo kënyï
ŋgï kileki ti meri ɔdɔ wa'di na kömö 'deni.

Tari Emawo
(MK 16:12-13)

13 Tine mï kada kɔtɔ mo nima bɔ kösö gɔ Yësu ma rïyö mɔtɔ ga ënyï
'deni këdï kari mï dɔliŋɔ ma mbowa mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Emawo di
ŋgila Yerosalema kɔzɔ mayile modɔmorïyö tara.
14 Lïjë ëdï rɔ tiya lende 'ba wa ame ga ko'dɔ rönï ne.
15 Kina ko'ja lïjë këdï rɔ tiya mo na Yësu kɔdɔ ŋgï ki'di tari kɔtɔ tïnnï.
16 Tine amo i'di dë lïjë kikali bo.

17 Kina bo kënyï kititi lïjë, iya te, “Wa'di ma 'beye na këddïke rɔ tiya mo
di gɔ kɔri?”
Kina lïjë kɔrɔ ŋgï kusu kömönnï bërï rɔ meri.
18 Kina bɔ mɔtɔ mo ame möyï mo rɔ Kilepa ne kileki kiya te, “Nï na 'bëyï
ŋge kɔtɔ di mï Yerosalema bine kuwö wa nime ko'dɔ rönï yayi mï tö'dö
dɔ ndö nime ne dë?”
19 Bo iya te, “Wa'di mo ga?”
Lïjë iya te, “Wa nime ko'dɔ rönï zi Yësu 'ba Nazareta bɔ kumë lende ame
Bɔko'ba gbï ti bilaka pili kikali bo rɔ bɔ tigɔ dɔ kiteli mï wa pili ma bo këdï
kiya gbï ti ma bo këdï ko'dɔ ne.
20 Kina me bɔ dɔ bɔ akumu ze ga ti löbu ni ki'di kodɔ karama dɔ bo
kupö bo yaga, kutötï bo ŋgï.
21 Ze pili domeri 'deni bo na rɔ bɔ kɔnyi 'ba Yisarele mo tönë. Ne ma rɔ
dɔ kiteli mo tö'dö dɔ mota mo na me 'deni tɔne.
22 Kina gbï 'ja mɔtɔ ga di mï löŋgö ze bine ako kiya lende mo zize ki'di
dotɔ ŋgï rɔ gɔze. Lïjë ënyï mɔlo ti dɔŋbɔ ene kari ndï dögö
23 tine lïjë ari ko'ja töku bo kinza kpe. Kina lïjë kileki kako kiya zize tëgë
lïjë o'ja malayika kina malayika kiya zïnnï tëgë bo ïdïdï 'deni.
24 Kina lëpï ze mɔtɔ ga kënyï kari dɔ dögö yayi kari ko'ja lende nima gbï
kɔzɔ ma 'ja naga nime kiya. Tine bo mo na lïjë ko'ja kïnë bo dë.”
25 Bo iya te, “Kpe ŋgï rɔ rumö bɔ dɔ kïrïndï kinza kikali wa ame ga bɔ
kumë lende kiya ne.
26 Ikalike dë ma Bɔko'ba këdï ki'di Kurïsïtö kombi gomɔ gɔ bo kɔdɔ mï
löbu dɔ kiteli abo?”
27 Kina bo kisaki ŋgï tïyëtï gɔ wa ma kugu mï buku 'ba Bɔko'ba gɔ lende
abo mɔlo kisaki di zi Musa ŋbö kömö zi bɔ kumë lende mɔtɔ ga.
28 Kina ɔdɔ lïjë kari kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila gawo mo nima lïjë këdï kari
teyi ne tine Yësu o'dɔ rɔ bo kɔzɔ bo ëdï kiteli nduwë kari dɔgba.
29 Tine na lïjë koloma ŋgï rɔ tota bo, iya te, “Kada inza kpe, ö'dö zize
bine.” Kina bo koloma ŋgï tïnnï yayi.
30 Di kpa akonyo 'deni na bo kogba maŋgolɔ'bɔ ŋgï ko'dɔ yëë'dï dɔmo
bo konye ki'di zïnnï.
31 Kina kömönnï kɔpɔ ŋgï lïjë ki'di tikali bo tine na bo kölu ŋgï liwo di
kömönnï.
32 Kina lïjë kebe nati tititi rönnï iya te, “Dëmba kina me di gɔ kɔri yayi
bo këdï kïyëtï lende mï buku 'ba Bɔko'ba zize dökï'dï ze kënyï kilaka ŋgï
ne.”
33 Kina lïjë kënyï ŋgï dɔmo kileki kari Yerosalema. Lïjë ari ko'ja ya ma
'butë dɔɔkɔtɔ tönë ga kotɔtɔ dönnï 'deni bi kɔtɔ ti ya mɔtɔ ga,
34 këdï kiya teyi, iya te, “Ŋere Yësu ɔdɔ 'deni ŋgï rɔ ma laka di mï tölë.
Bo ileme rɔ bo 'deni zi Simona.”
35 Kina lïjë ya ma rïyö mo tönë ga kebe ŋgï tïyëtï gɔ wa ame ga ko'dɔ
rönï zïnnï di gɔ kɔri ti ma lïjë kari kikali Yësu 'jaa ko'ja bo këdï konye mï
maŋgolɔ'bɔ ne.

Yësu Ileme Rɔ Bo Zi Bɔ Kösö Gɔ Bo Ga
(MT 28:16-20; MK 16:14-18; YN 20:19-23; NDB 1:6-8)

36 Ko'ja lïjë këdï gba rɔ tiya lende mo yɔ na Yësu kɔdɔ ŋgï kɔrɔ mï löŋgö
lïjë yayi, kiya te, “Lende këyï koloma tiye.”
37 Tine o'de tikere ŋgï zïnnï, lïjë iya te mɔtɔga sëgë na ti lïjë ko'ja 'deni.
38 Bo iya te, “Ëddï kupöke rɔye gɔ wa'di? Lende mo ïlïkö dɔye tondo?
39 Oŋgɔke közö ti ndö. Ma na. Osake rɔma koŋgɔke. Rɔ sëgë ëdï te ti
yida rɔ gbï ti kiliŋba kɔzɔ ame këddï koŋgɔke ma ne?”

40 Kina ɔdɔ bo kiya wa naga nime 'deni te tine na bo kileme közï bo ti
ndï bo ga ŋgï zïnnï.
41 Kina ko'ja dönnï këdï gba rɔ ma kïlïkö ti tiliya ti lɔŋɔ tara tine na bo
kënyï kititi lïjë, iya te, “Ëddïke ŋgï ti ɔtɔ ga bine tonyo mo na?”
42 Na lïjë ki'di kenze kilaŋma ŋgï zi bo,
43 na bo kogba konyo ŋgï di kömönnï pili te.
44 Bo iya te, “Wa tönë ga moloma pa rɔ tiya mo ziye ko'ja mëdï gba tiye
ne na 'deni me. Wa ame ga pili akugu 'ba Musa ni ti bɔ kumë lende ni ti
Akïlëlu kiya dömöyï ma ne ti ko'dɔ rönnï ŋgï ko tara.”
45 Kina bo kidiŋga dönnï ŋgï tikali lende 'ba mï buku 'ba Bɔko'ba.
46 Bo iya zïnnï te, “Ugu 'deni iya te, Kurïsïtö ti kombi gomɔ tine bo ti
kɔdɔ yaga di mï tölë mï tö'dö dɔ mota.
47 Kina ti laja 'ba dɔ kotɔ ni ti akola gɔ lende kënyë kuwöwö rönï ŋgï ti
möyï bo zi dɔ kupö pili 'ba dɔliŋɔ nime kisaki di Yerosalema.
48 Kpe na rɔ bɔ ko'ja wa naga nime 'dɔ kïyëtïke gɔmo.
49 Mëdï moja a tönë 'bu ma ki'di kö'du mo 'deni ti'di mo ziye ne. Ne
olomake titi Yerosalema bine ŋbö tigɔ kako ziye di mïtɔrɔ.”

Tileki 'Ba Yësu Mïtɔrɔ
(MK 16:19-20; NDB 1:9-11)

50 Kina bo kënyï ŋgï kari tïnnï yaga di mï gawo ŋbö Betaniya. Di yayi
na bo kombi közï bo tɔrɔ bo ko'dɔ yëyï dönnï.
51 Tine ko'ja bo këdï 'deni rɔ to'dɔ yëyï dönnï yɔ na bo kënyï ŋgï di ŋgila
lïjë yayi na kogba bo ŋgï kari mïtɔrɔ.
52 Kina lïjë kileki ŋgï kari Yerosalema ti tumötu bo ti tiliya rɔ mbëmbë.
53 Kina lïjë kö'bö ŋgï ŋburu mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba tïlëlu Bɔko'ba.

Laja Laka Ma
YOWANI
Kugu

Lende 'Ba Bɔko'ba

1 Mɔlo gba kinza ko'ba dɔliŋɔ nime dë lende 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni mɔlo.
Bo ëdï bi kɔtɔ ti Bɔko'ba kina bo gbï rɔ Bɔko'ba.
2 Bo ëdï mɔlo ti Bɔko'ba di bi 'ba tisaki bïcï dɔliŋɔ nime.
3 Bo na me Bɔko'ba ko'ba wa pili 'ba dɔliŋɔ naga nime ti bo. O'ba wa
ma kɔtɔ mɔtɔ te dë du kinza bo teyi.
4-5 Bo na rɔ ŋgiɾa'da 'ba dïdï ma laka. Dïdï nima na 'deni rɔ bi kɔpɔ zi
bilaka lesi ame këdï koyi bi 'deni mï gɔ bi kölu. Kina bi kölu ikali dë kpe
tïyölu mo yaga.
6-7 Bɔko'ba oja bɔ mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Yowani kako tiya lende 'ba bi
kɔpɔ nima zi bilaka 'dɔ lïjë pili ki'di dönnï gɔmo.
8 Yowani na dë rɔ bi kɔpɔ mo nima. Tine ndɔbɔ abo ŋge rɔ tiya lende
mo zi bilaka.
9 Omba bi kɔpɔ nima na rɔ bi kɔpɔ ma laka. Bi kɔpɔ nima ëdï kako mï
dɔliŋɔ nime 'dɔ kiyɔpɔ bi zi bilaka pili.
10 Tine lende 'ba Bɔko'ba ëdï 'ba bo 'deni mɔlo mï dɔliŋɔ nime, ame
Bɔko'ba ko'ba dɔliŋɔ 'deni pele ti bo tine bilaka mo ga oro bo dë.
11 Bo ari mï dɔyayi abo tine bilaka abo ga o'dɔkɔ bo dë.
12 Kina me bilaka ame ga ko'dɔkɔ bo ki'di dönnï gɔ lende abo ne, bo i'di
lïjë 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba.
13 Bilaka na dë köyö lïjë mɔlo tara rɔ kole 'ba Bɔko'ba. Tine bo Bɔko'ba
na ki'di lïjë rɔ kole abo ga.
14 Lende mo tönë bo na ma kako 'deni rɔ bilaka lesi koloma mï löŋgö ze.
Kina me do'jake bo 'deni ti löbu abo 'ba kole kɔtɔ 'ba Bɔko'ba ame kako
di zi 'bu bo tileme mï këyï ti lende ma kodɔrɔ mo.
15 Bo na Yowani kiya lende abo te, “Bɔ tönë moloma tiya lende abo miya
te bo ëdï kozi kako di gɔma ne, bo na me ame miya te bo mbiri löbu di
dɔma ne. Römöyï mɔlo gba kinza köyö ma dë bo ëdï 'ba bo 'deni mɔlo.”
16 Bo na me kö'bö 'deni nduwë ti'di yëyï 'ba Bɔko'ba zize ti mï këyï abo.
17 Bɔko'ba i'di kö'du ki'di abo ti Musa. Tine mï këyï abo ti lende laka
abo bo ileme ti Yësu Kurïsïtö.
18 Bɔtɔ mɔtɔ inza ame ko'ja Bɔko'ba. Yësu bo na ŋge rɔ kole kɔtɔ 'ba
Bɔko'ba ame bo kö'bö ŋburu bi kɔtɔ ti Bɔko'ba. Kina me bo ki'di ze 'deni
dikalike Bɔko'ba.

Yowani Bɔ Bapatisi
(MT 3:1-12; MK 1:1-8; LK 3:1-18)

19 Lende ame ga Yowani kiya gɔ lende 'ba Yësu ne kina me. Mï kada
ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na turu 'ba Yerosalema koja bɔ akumu ni ti lëwï mɔtɔ ga
kari kititi Yowani ɔdɔ tara ne bo yë mo na.
20 Kina ɔdɔ lïjë kari 'deni kititi bo, tine bo andi dë gɔ rɔ bo di zïnnï, bo
iya te, “Ma Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja kako dɔliŋɔ nime bine ne na
dë.”
21 Kina lïjë kënyï kititi bo, iya te, “Nï Eliya na?”
Bo iya te, “Ma Eliya na dë.”
Lïjë iya te, “Nï na rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba mo tönë?”

Bo iya te, “Ee.”
22 Kina lïjë kënyï kititi bo, iya te, “Ne tine nï yë mo na? Iya röyï zize 'dɔ
dari diya zi ya ame ga koja ze ne.”
23 Yowani ënyï kileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ëdï kɔzɔ akugu 'ba Yesaya ma
tönë kiya te, ‘Bɔ mɔtɔ ëdï kuwöwö dɔ bo di yï mökö kiya te, “Ileŋoke kɔri
zi ŋere,” ’ ne.”
24 Kina ya mɔtɔ ga ame Parosi ni koja ne kititi Yowani,
25 iya te, “Ne me kiya te nï Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja kako dɔliŋɔ
nime ne na dë, nï Eliya na dë gbï kina nï bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba tönë
na dë gbï, ne ëddï kodɔ mini 'ba bapatisi dɔ bilaka gɔ wa'di?”
26 Bo iya te, “Ndɔbɔ ma na rɔ to'dɔ bapatisi dɔ bilaka ti mini. Ne bɔ
mɔtɔ ëdï le'jete tiye bine. Kpe ikalike bo dë.
27 Bo ëdï kako to'dɔ ndɔbɔ di pötö ma bine. Bo mbiri kebe ma. Ma 'bama
mëdï titiyi. Wari abo pele mɔ'bɔ dë tope mo.”
28 Wa nime o'dɔ rönï di Betaniya kapa yöpö 'ba Yaradene ma kari yïbï.
Kina Yowani koloma rɔ todɔ mini 'ba bapatisi dɔ bilaka di yayi.

Kamölö 'Bɔ'bi 'Ba Bɔko'ba

29 Mï bi këzë mɔtɔ na bo ko'ja Yësu këdï kako zi bo. Kina bo kënyï kiya
zi bilaka naga nima, bo iya te, “Oŋgɔke ti, kamölö 'bɔ'bi 'ba Bɔko'ba tönë
këdï kumu 'dɔ kombi laŋba 'ba lende kënyë 'ba bilaka pili ne bo na me
'dë.
30 Bo na tönë moloma tiya lende abo, miya te bo ëdï kozi kako di gɔma
ne, bo na mbiri löbu rɔ dɔ kiteli di dɔma. Römöyï mɔlo gba kinza köyö
ma dë bo ëdï 'deni mɔlo.
31 Ma gbï mikali bo dë mɔlo ɔdɔ bo yë ga na. Kina me mako 'deni mo'dɔ
bapatisi dɔ bilaka ti mini 'dɔ mileme bo zi bilaka ze ga 'ba Yisarele.”
32-33 Kina Yowani kënyï ŋgï tïyëtï gɔ wa ame ga ko'dɔ rönnï ne kɔzɔ a
nime te. Bo iya te, “Mɔlo mikali bo dë ɔdɔ bo yë na. Tine Bɔko'ba bɔ koja
ma tako to'dɔ bapatisi dɔ bilaka ti mini nime na kiya zö tëgë, ‘Ti ko'ja Nyï
Kɔtɔ Laka 'deni ŋgï këdï kako bërï di mïtɔrɔ koloma dɔ bo. Bɔ nima bo na
rɔ bɔ ame këdï kako 'dɔ ko'dɔ bapatisi dɔ bilaka ti Nyï Kɔtɔ Laka ne.’ Kina
me mo'ja Nyï Kɔtɔ Laka 'deni këdï kako bërï di mïtɔrɔ kɔzɔ matukpuru
tara kako kö'bö ŋgï dɔ bɔ nime bine.
34 Mo'ja 'deni ti kɔmɔ ma. Kina me mëdï miya ziye bɔ nime bo na rɔ
kole 'ba Bɔko'ba.”

Tisaki Tösö Gɔ Yësu

35 Mï bi këzë mɔtɔ 'böwu gbï ko'ja bo këdï ti bɔ kösö gɔ bo ga ma rïyö
mɔtɔ ga,
36 na bo ko'ja Yësu ŋgï këdï kiliŋgere kebe yayi. Kina bo kiya zi bɔ kösö
gɔ bo naga nima, bo iya te, “Oŋgɔke tɔ ma. Kamölö 'bɔ'bi tönë Bɔko'ba
këdï kumu 'dɔ kombi laŋba 'ba lende kënyë 'ba bilaka pili ne, bo na me
'dë.”
37 Kina ɔdɔ ya rïyö tönë ga kuwö lende nime te yɔ, na lïjë kënyï ŋgï kösö
gɔ Yësu.
38 Kina ɔdɔ Yësu kuyï kɔmɔ bo yï'böwu tine, bo o'ja ya rïyö naga nima
ŋgï këdï kozi gɔ bo. Kina bo kititi lïjë, bo iya te, “Tondo?”
Lïjë ënyï kileki kiya zi bo tëgë, “Rabi,” ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë bɔ
kɔmɔ kiyandi, “Ëddï koloma yala?”
39 Bo iya te, “Ako koŋgɔke.”

Bo iya tara römöyï gɔ bi ëdï 'deni rɔ mï dɔkɔpiyari. Kina lïjë kari ŋgï ko'ja bi ame bo këdï koloma teyi ne. Kina lïjë kô'dö ŋgï yayi mï korɔndɔ mo nima.
40 Bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ya rïyö naga nima, möyï mo rɔ Andareya löndö 'ba Simona Pïtörö ni.
41 Kina bo kënyï ŋgï kari zi bɔ löndö bo Simona, bo iya te, “Bɔ tönë Bɔko'ba koja 'dɔ kako tokɔnyi ze bilaka abo ga ne, do'ja bo 'deni. Bɔ tönë 'bu ze löbu ga kïdëkï möyï bo rɔ Masiya ne.” (Möyï kɔtɔ nime kina ma gbï kïdëkï rɔ Kurïsïtö ne.)
42 Kina Andareya ko'de Simona ŋgï kako zi Yësu. Bo oŋgɔ dɔ Simona. Kina bo kiya te, “Möyï yï rɔ Simona 'ba Yowani, ne ti mï'di möyï yï rɔ Kepa.” (Möyï kɔtɔ nime kina ma gbï kïdëkï rɔ Pïtörö ne ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë döku.)

Pïlïpö Ni Ti Natïnëlë

43 Mï bi këzë mɔtɔ na Yësu kënyï ŋgï kari Galilaya. Kina bo kari ko'ja Pïlïpö ŋgï di yayi. Bo iya te, “Ako kösö gɔma.”
44 Pïlïpö di mï bilaka 'ba Betesayida dɔyayi 'ba Andareya ni ti Pïtörö.
45 Kina Pïlïpö kari ko'ja Natïnëlë ŋgï, bo iya te, “Bɔ tönë Musa ni ti bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba mɔtɔ ga ma dɔgba naga kiya lende abo ne, do'ja bo 'deni. Ugu lende 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba gɔ kö'du abo, kina me le'jete bo ëdï 'deni mï löŋgö ze. Bo na rɔ Yësu kole 'ba Yesepa di mï gawo 'ba Nazareta.”
46 Natïnëlë iya te, “Nazareta ni naga nima, lende laka wa'di ga na ti kɔdɔ di teyi?”
Pïlïpö ileki gɔmo, iya te, “Ee, ako koŋgɔ titi ti kömöyï.”
47 Kina ɔdɔ Yësu bo koŋgɔ Natïnëlë 'deni këdï kako zi bo, bo iya te, “Oŋgɔke, bɔ nime bo na rɔ kupö ma laka 'ba Yisarele. A mɔtɔ rɔ bëtï inza rɔ bo.”
48 Natïnëlë ititi bo, iya te, “Ikali ma tondo ga?”
Bo iya te, “Mɔlo gba kinza Pïlïpö kïdëkï yi dë, mo'ja yi 'deni mɔlo këddï koloma bïcï ŋgërï këlu nima yayi.”
49 Bo iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, nï na ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba. Nï na rɔ ŋere ze 'ba Yisarele.”
50 Bo iya te, “Wa'di mo ga na te? Lende nime miya zïyï bine, miya te, mo'ja yi 'deni mɔlo këddï koloma bïcï ŋgërï këlu ne, kina me kikali ma 'deni gɔmo rɔ kole 'ba Bɔko'ba? Lende 'bï ele sowa. Ne lende nime ko'ja tɔne ne, ma titi mo na gba. Ma löbu mo ga ëdï gba ame ɔdɔ ko'ja, lende mo ëdï kigayi yi.
51 Kina me mëdï miya ziye, kada mɔtɔ ti ko'jake mïtɔrɔ kurögö rönï 'deni yaga rɔ gböŋö. Kina ti koŋgɔke malayika 'ba Bɔko'ba 'deni këdï kïlëlë rönnï kari tɔrɔ kako bërï zi kole 'ba bilaka lesi. Lende ma naga nime mëdï miya ne me rɔ lende ma laka.”

2

Karama 'Ba Gbe Mï Kana

1 Di pötö tö'dö dɔ rïyö tine karama 'ba gbe ëdï Kana mï dɔyayi 'ba Galilaya. Ma 'ba Yësu ni ëdï bi 'ba gbe nima yayi.
2 Kina Yësu ni ëdï gbï yayi ti bɔ kösö gɔ bo ga.
3 Kina layi kote rönï ŋgï, tine na ma 'ba Yësu ni kënyï kari kiya zi bo, iya te, “Oŋgɔ te, layi inza kpe.”
4 Bo iya te, “Iya, nï na dë 'dɔ kiya ndɔbɔ zö. Kada 'ba tileme ma ömö dë gba.”

5 Ma bo iya zi ya ame ga këdï koja laja mï gɔ bi 'ba karama yayi ne, iya te, “O'dɔke wa pili ame ga bo këdï kiya ziye ne.”

6 Dömïrï 'ba kete mini ma löbulöbu ëdï modɔɔkɔtɔ yayi ame kose 'deni di mï döku ne. Dömïrï naga nima ma kɔtɔ ëdï koto sapiya ŋbö muyï. Kete naga nima na gɔ dölëtï 'ba Yudayi ni rɔ a 'ba turögö rɔ wa.

7 Kina Yësu kiya zi bɔ koja laja naga nima, iya te, “O'deke mini koso mï wa naga nime.”

Kina lïjë ko'de mini ŋgï mï kete tönë ga koso koriya ti kpamo.

8 Kina bo kiya zïnnï, bo iya te, “Unöke di mï kete naga nima kotoke kari zi bɔ dɔ gbe nime 'dë.”

Kina lïjë kunö ŋgï koto kari.

9 Bɔ dɔ gbe nima inene mini tönë Yësu kuyï 'deni rɔ layi ne ŋgï, tine bo ikali dë unö di yala. Bɔ koja laja naga nima na ŋge kikali. Kina bɔ dɔ gbe nima kënyï kiya zi më'dë 'ba nyiti,

10 iya te, “Bilaka pili ëdï koja layi ma kata na titi dɔgba zi ŋba 'bënnï ga. Kina ɔdɔ layi ka'da ŋba 'deni tine na 'jaa këdï koja siŋga ma këpï mo. Ne 'beye tɔ nime layi ma laka na za kusuke dɔmo ŋbö ko'ja kabate.”

11 Yësu o'dɔ gɔ kotɔ ma dɔgba abo nime 'deni di Kana. Kina bɔ kösö gɔ bo ga kikali bo ŋgï gɔmo rɔ kole 'ba Bɔko'ba.

Tɔdɔ 'Ba Yësu Mï Reki 'Ba Rö Löbu
(MT 21:12-13; MK 11:15-17; LK 19:45-46)

12 Di pötö lende nima na Yësu ni kënyï ŋgï ti ma bo ni ti löndö bo ga ti bɔ kösö gɔ bo ga kari Kaparanoma. Lïjë kari koloma mbowa yayi.

13 Kina ɔdɔ kada 'ba karama ma löbu 'ba Yudayi ni ame kïdëkï möyï mo rɔ Pasaka ne kola 'deni ŋgɔsi tine, Yësu ni ënyï ŋgï kari Yerosalema.

14 Tine ɔdɔ bo kömö 'deni yayi, bo iteli ŋgï kari mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba. Bo ari ko'ja bɔ ndögö ni kotɔtɔ rönnï 'deni yayi këdï ga rɔ tugö sa ni ti kamölö ni ti matukpuru ni. Ya mɔtɔ ga këdï 'bënnï tutë gïrïsï.

15 Kina bo kogba kabi ŋgï koli rɔ nyɔ'bɔ bo kari koga lïjë timo yaga di yayi ti kamölö ni ti sa 'bënnï naga nima. Kina bo kïtïŋï dɔ tarabiza 'ba bɔ kutë gïrïsï ni ŋgï bërï. Gïrïsï mo ga kolɔdɔ kïyëyï rönï mï yayi.

16 Bo iya zi ya ma këdï 'bënnï rɔ tugö matukpuru naga nima, bo iya te, “Ënyïke yaga ti e'be naga nima di bine. Rö 'ba 'bu ma nime kinza ko'dɔke dë kpe rɔ bi 'ba ndögö.”

17 Lende nime i'di bɔ kösö gɔ bo ga ŋgï komeri lende ma tönë kugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba ne, ame kiya te, “Lende 'ba gɔ rö 'bï nime Bɔko'ba oŋma dökï'dï ma ŋgï kɔzɔ pa'do tara.”

18 Kina turu 'ba Yudayi ni kënyï kititi bo, lïjë iya te, “Nï, lende 'bï naga nime ko'dɔ ne, wa'di ga na ti ko'dɔ tɔne ame 'dɔ dikali yi timo rɔ ma laka omba Bɔko'ba na ŋgï koja yi tako toga bilaka naga nime yaga?”

19 Bo ënyï kileki kiya zïnnï, bo iya te, “Rö 'ba Bɔko'ba nime, ɔdɔ kitikɔke yaga, ti mo'dɔ kileki teyi rɔ ma la'ja mï tö'dö dɔ mota.”

20 Lïjë iya te, “Rö nime to'ba mo oto bilaka ŋbö kɔmɔ kɔɔ 'butë sowɔ döömu dɔɔkɔtɔ. Ti kɔ'bɔ to'ba mo kileki teyi rɔ ma la'ja ŋge mï tö'dö dɔ mota?”

21 Dëmba lïjë ikali 'jɔ 'ba lende abo nima dë. Bo ëdï za kiya yida rɔ bo.

22 Kina ɔdɔ bo kënyï kɔdɔ 'deni yaga di mï tölë tine, kina 'jaa bɔ kösö gɔ bo ga kënyï tomeri gɔ lende tönë ga. Kina lïjë kikali 'jaa omba lende nime ëdï 'deni ŋgï rɔ ma laka kɔzɔ lende ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne.

23 Ko'ja bo këdï Yerosalema yayi mï kada 'ba karama 'ba Pasaka nima,
bo oloma 'deni to'dɔ lende mɔtɔ ga ame lende mo kigayi bilaka ne, kina
lïjë kikali ŋgï bo ako di zi Bɔko'ba.
24 Tine bo ikali lende 'bënnï ga me rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kina bo o'dɔkɔ dë tiya
lende abo ga pili zïnnï.
25 Bo ikali lende 'ba dökï'dï bilaka me rɔ kɔtɔkɔtɔ kinza ma bɔtɔ kiya zi
bo.

3

Yësu Ni Ti Nïkuduma

1 Bɔ Parosi mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Nïkuduma rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï
löŋgö turu 'ba Yudayi ënyï kako zi Yësu rɔ mï korɔndɔ.
2 Bo ilende zi Yësu, iya te, "Bɔ kɔmɔ kiyandi, dikali ŋgï rɔ ma laka
Bɔko'ba na me koja yi kako tiyandi kɔmɔze. Römöyï ma kiya te Bɔko'ba
kinza tïyï dëne inza kikali to'dɔ lende naga nime."
3 Yësu iya te, "Rɔ ma laka miya zïyï, ɔdɔ kiya te kileki köyö bilaka mo dë
'böwu rɔ ma la'ja to'ja ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime zi bɔ mo inza du te."
4 Nïkuduma iya te, "Bilaka ame 'deni mbiri rɔ bulöbu te ne ti kileki köyö
'böwu rɔ ma la'ja totondo mo ga? Bo ti kileki 'böwu tondo kɔdɔ mï ma
bo 'dɔ kënyï köyö bo 'böwu rɔ ma lölöwö? A mɔtɔ inza kikali to'dɔ rönï
tara."
5 Yësu iya te, "Rɔ ma laka miya zïyï, bɔtɔ mɔtɔ inza kikali tɔdɔ mï ŋere
löbu 'ba Bɔko'ba ɔdɔ kiya te köyö bɔ mo dë 'böwu titi ti mini 'ba bapatisi
gbï ti Nyï Kɔtɔ Laka.
6 Löyö 'ba bilaka lesi rɔ 'ba dɔliŋɔ nime, ne löyö ame rɔ 'ba Nyï Kɔtɔ
Laka 'ba Bɔko'ba i'di bilaka rɔ 'ba Bɔko'ba.
7 Kina me mëdï miya 'deni ziye, kpe pili o'dɔkɔ 'dɔ ki'dike köyö ye rɔ
ma la'ja. Lende nime igayi yi totondo?
8 Lende 'ba töyö wa rɔ ma la'ja ti Nyï Kɔtɔ Laka nime ëdï kɔzɔ lende
'ba lili ame këdï kome ne tara. Uwö birɔ mo ŋgï laka, ne gɔ bi ame kisaki
tome di teyi ne, ikali dë. Ikali dë gbï ɔdɔ ako di yala kina ëdï kari yala."
9 Nïkuduma iya te, "Töyö bilaka rɔ ma la'ja nime, 'dɔ ko'dɔ lende mo
tondo?"
10 Yësu ileki kiya zi bo, iya te, "Lende nime dëne 'dɔ kikali 'deni mɔlo.
Ne o'ja nï ŋgï rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi ma löbu 'ba bilaka 'ba Yisarele 'di?
11 Rɔ ma laka miya zïyï, wa ame ga do'ja ti kɔmɔze dikali 'deni gbï laka
ne, na me dëdï diya ziye. Ne kpe ebeke kilagike 'böwu yaga di rɔmo.
12 Wa ame ga rɔ 'ba dɔliŋɔ nime, ɔdɔ miya lende mo pele ziye, ilagike
aa yaga di rɔmo. Ne ɔdɔ mënyï miya lende 'ba wa 'ba dɔyayi 'ba mïtɔrɔ
ziye inza kilagike gbï di rɔmo?
13 Bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ari dë mïtɔrɔ ame 'dɔ ko'de lende mo kako bine.
Kole 'ba bilaka lesi na ŋge kɔtɔ kako di mïtɔrɔ.
14 Oŋgɔke, kɔzɔ mï kada ma mɔlo tönë ga ame 'bu ze löbu ga këdï mï
mökö ne, Musa o'bɔ'bi 'bïlëŋï rɔ murë kowe dɔ ŋgërï tɔrɔ 'dɔ ɔdɔ bilaka
ame këdï kölë ne koŋgɔ kïnë mo 'deni, 'dɔ kɔmɔ ŋgï yaga. Kole 'ba bilaka
lesi ëdï gbï tara. Ti kutötï bo 'deni dɔ ŋgërï tɔrɔ
15 'dɔ ya ame ga pili ki'di dönnï 'deni gɔ lende abo ne këdï ti dïdï ma
ŋburuŋburu.
16 Oŋgɔke akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba te, römöyï Bɔko'ba ɔ'ɔ bilaka rɔ mbëmbë.
Kina me bo koja kole kɔtɔ abo 'deni kako kölë bine, 'dɔ lïjë ame ga pili ki'di
dönnï 'deni gɔ lende abo ne kölë dë kpe tine gɔ këdï ti dïdï ma ŋburuŋburu.

17 Bɔko'ba oja kole abo nime dë kako dɔliŋɔ bine todɔ karama dɔ bilaka
'ba dɔliŋɔ. Tine bo oja kako tɔmɔ bilaka di mï tölë.
18 Bilaka ame ga ki'di dönnï 'deni ŋgï rɔ ma laka gɔ lende abo, odɔ
karama dë kpe dɔmo. Ne ya ame ga ko'dɔkɔ dë ti'di dönnï gɔ lende abo
ne, odɔ karama 'deni mɔlo dɔmo gɔ ame lïjë kilagi lende 'ba kole kɔtɔ abo
nime ne.
19 Bɔko'ba odɔ karama 'deni dɔ bilaka kɔzɔ a nime te. Bo i'di bi kɔpɔ
abo 'deni 'dɔ koyi bi dɔliŋɔ nime. Ne bilaka ebe ë'bënnï za to'dɔ lende
kënyë, ko'dɔkɔ bi kɔpɔ nime dë. Bi kölu na za lïjë ko'dɔkɔ.
20 Bilaka ame ga rɔ bɔ ko'dɔ lende kënyë ne o'dɔkɔ dë 'dɔ kileme lende
kënyë 'bënnï ga yaga gɔ bi kɔpɔ. Kina ki'di lïjë ko'ji bi kɔpɔ ŋgï sowa. Lïjë
o'dɔkɔ dë tako gɔ bi ame bi kɔpɔ këdï koyi rönï teyi ne.
21 Bilaka ame ga rɔ bɔ ko'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba ne, lïjë na kako
'bënnï 'deni gɔ bi kɔpɔ 'dɔ kileme omba ama lïjë këdï ko'dɔ naga nima
lende laka 'ba Bɔko'ba na.”

Ësu Ni Ti Yowani

22 Ësu ni ënyï ti bɔ kösö gɔ bo ga kari mï kapa dɔyayi 'ba Yudayi. Na
bo kari koloma mbowa tïnnï yayi to'dɔ bapatisi.
23-24 Mï kada mo nima Yowani ëdï gbï rɔ to'dɔ bapatisi dɔ bilaka di
Ayinona ame ŋgɔsi dɔŋgila Salima ne, römöyï bi mo nima na ti mini teyi
rɔ mbëmbë. (Ko'ja turu ki'di Yowani dë gba mï maboso.) Na bilaka koloma
ŋgï rɔ tɔlɔ kari zi bo yayi mï bapatisi.
25 Turu mɔtɔ 'ba Yudayi ënyï to'dɔ kowasa ti bɔ kösö gɔ Yowani ga gɔ
lende 'ba dölëtï 'ba akurögö ame 'dɔ ki'di bilaka këdï rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ
Bɔko'ba ne.
26 Kina lïjë kënyï ŋgï kari zi Yowani, lïjë iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi ze,
ne rɔ ma tondo na bɔ nime 'dë gönyï pöpö ma kapa ma 'dë yayi ne tönë
koloma rɔ tiya lende abo zize ne, bo kënyï 'deni to'dɔ bapatisi? Kina me
bilaka kënyï 'deni pili këdï kɔlɔ kari zi bo.”
27 Yowani ileki zïnnï, iya te, “Bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ikali dë to'dɔ ndɔbɔ
mɔtɔ ɔdɔ kiya te Bɔko'ba na dë ŋgï ki'di zi bo.
28 Uwöke lende ma tönë moloma tiya mo ziye ne, miya te ma Kurïsïtö
ame Bɔko'ba këdï koja ne na dë. Kina miya 'deni tönë gbï ziye bine, miya
te Bɔko'ba oja ma tötï dɔgba 'dɔ bɔ nima kozi 'jaa kebe gɔma.
29 Ndɔbɔ ma ëdï kɔzɔ gbe tara. Më'dë 'ba nyiti na ŋge këdï kogbe nyiti
tine 'jɔkɔ ëdï gbï ti mï këyï di bi toŋgɔ lɔŋɔ 'ba bɔ löndö bo. Mï këyï ma
ëdï gbï tara gɔ wa nime Kurïsïtö këdï ko'dɔ ne.
30 Kurïsïtö bo na ti këdï mbiri di dɔma tine ti mëdï 'bama ŋge mbowa.
31 Römöyï bɔ ame kako di mïtɔrɔ ne, bo na mbiri di dɔ bilaka pili. Ne
bɔ ame rɔ kole köyö 'ba dɔliŋɔ nime kako dë di mïtɔrɔ ne, ikali 'ba bo ŋge
tiya lende 'ba wa 'ba dɔliŋɔ nime. Bɔ ame kako di mïtɔrɔ rɔ löbu 'ba dɔ
bilaka ne,
32 bo iya 'ba bo rɔ lende ame ga bo ko'ja kina bo kuwö gbï di mïtɔrɔ ne.
Tine bilaka ënyï ŋgï kilagi lende abo.
33 Lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba ileme rönï 'deni ti ya ame ga kutï dɔmo ne.
34 Bɔ nime Bɔko'ba koja kako dɔliŋɔ bine ne, Bɔko'ba i'di Nyï Kɔtɔ Laka
abo 'deni pili zi bo. Lende 'ba Bɔko'ba na me ŋgï bo këdï kiya.
35 Bɔko'ba ɔ'ɔ kole abo nima rɔ mbëmbë. Kina me bo ki'di közï kakpa
'ba dɔ wa pili 'deni teyi.
36 Bilaka ame ga ki'di dönnï gɔ lende abo ne, lïjë ti këdï ŋgï ti dïdï ma
ŋburuŋburu. Ne ya ame ga koro lende abo dë ne, lïjë inza ko'ja dïdï ma
ŋburuŋburu. Ya löbu 'ba Bɔko'ba nime ëdï kako dönnï.”

4

Ÿësu, Mini 'Ba Dïdï

1-2 Parosi ni uwö lende mo tëgë bilaka ma këdï kari mï bapatisi zi Ÿësu
na konzi 'deni ŋgï rɔ mbëmbë kebe ma këdï kari zi Yowani. Dëmba tine
Ÿësu o'dɔ bapatisi ɔtɔ dë du te dɔ bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ. Tine bɔ kösö gɔ bo
ga na ŋge këdï ko'dɔ.
Kina ɔdɔ Ÿësu bo kikali 'deni Parosi ni uwö lende nime 'deni te tine,
3 bo ënyï ŋgï di Yudayi yayi tileki tari Galilaya.
4 Bo ari kebe gɔ kɔri ma kudö kebe mï dɔyayi 'ba Somorona.
5 Bo ari kömö mï dɔliŋɔ mɔtɔ 'ba Somorona kïdëkï möyï mo rɔ Sukara
ŋɔli ŋgila nyaka ma tönë Yakoba ki'di mɔlo zi kole abo Yesepa ne.
6 Daa 'ba Yakoba ëdï yayi.
Kina ɔdɔ lïjë kömö 'deni kpa daa nima yayi Ÿësu 'deni rɔ gomɔ di zi
liŋgere. Kina bo koloma ŋgï bërï kpa daa yayi.
7-8 Mï zana kada ko'ja bɔ kösö gɔ bo ga kari 'deni mï gawo tugö akonyo
zïnnï, na 'ja mɔtɔ rɔ Somorona kömö ŋgï yayi tunö mini. Kina bo kiya zi
'ja nima tëgë, “I'di mini zö.”
9 'Ja nima ënyï kiya zi bo, iya te, “Owa, ma rɔ Somorona. Nï Yudayi nime
ebe kïdëkï mini di zö rɔ ma totondo?” Lɔko iya tara römöyï Yudayi odɔ'bɔ
rönnï dë gɔ kpa kilali kɔtɔ ti Somorona.
10 Kina bo kileki kiya zi 'ja nima, bo iya te, “Ikali wa ame Bɔko'ba ko'dɔkɔ
ti'di mo zïyï ne dë. Kina ma gbï ikali ma dë, ma bɔ mïdëkï mini di zïyï
nime. Dëne 'dɔ këddï kititi ma ra gɔ mi'di mini 'ba dïdï ma laka zïyï.”
11 Lɔko iya te, “Daa kalo nime, kina inza gbï ti a 'ba tunö mini yɔ. Ti
kunö mini mo totondo?
12 O'dɔkɔ to'dɔ röyi, iya te nï na kebe 'bu ze löbu Yakoba ame kole daa
nime zize ne? Lïjë oloma tuwë mini di teyi bine ti kole abo ga kpaki ti
kamölö abo ga.”
13 Bo iya te, “Bɔ ame kuwë mini daa nime koda mini ëdï gba ko'dɔ kada
mɔtɔ.
14 Ne bɔ ame këdï kuwë mini mɔtɔ ame mëdï mi'di ne, koda mini inza
kikali kpe to'dɔ mo. Mini nima ti koloma kö'bö mïnnï kɔzɔ daa ame këdï
kulöwu ne tara, 'dɔ ki'di dïdï ma ŋburuŋburu zïnnï.”
15 Lɔko iya te, “Baba, i'di mini 'bï tɔ nima tɔ kpe zö 'di kinza koda mini
ko'dɔ ma ra 'dɔ mindawo rɔma di bi 'ba tako gɔ mini nime bine?”
16 Bo iya te, “Ari gɔ më'dë yï 'dɔ kakoke kpe ti bo zö bine.”
17 Lɔko iya te, “Minza ti më'dë.”
Bo iya te, “Lende 'bï rɔ ma laka,
18 römöyï ogbe më'dë 'deni ŋbö muyï. Kina bɔ ame këddï koloma timo
le'jete nime inza gbï rɔ më'dë yï. Lende 'bï nima kiya ne bëtï na dë.”
19 Lɔko iya te, “Ee baba, mikali yi 'deni rɔ ma laka nï bɔ kumë lende 'ba
Bɔko'ba na.
20 Oŋgɔ, 'bu ze löbu ga 'ba Somorona oloma tumötu Bɔko'ba di dɔ döku
nime bine. Ne kpe Yudayi iyake 'beye te Yerosalema na ŋge kɔtɔ rɔ bi 'ba
to'dɔ mötu di teyi zi Bɔko'ba. Ɔdɔ gɔ lende wa'di ga ya?”
21 Bo iya te, “Lende nime na ki'di döyï gɔmo, kada mo ɔwɔ dë kpe ame
'dɔ döku nima ti Yerosalema kinza kpe rɔ bi 'ba to'dɔ mötu di teyi zi
Bɔko'ba 'bu ze.
22 Kpe Somorona, ëddï ko'dɔke 'beye mötu ŋgï zi Bɔko'ba kinza ma
kikalike bo dë yɔ. Ne 'beze 'ba Yudayi dëdï do'dɔ mötu zi bo dikali bo
gbï laka, römöyï lende 'ba tɔmɔ wa di mï tölë nime, Bɔko'ba iya zize.

23 Kada mo ɔwɔ dë kpe kina me 'deni tɔne, ame 'dɔ Nyï Kɔtɔ Laka ki'di bilaka kumötu Bɔko'ba rɔ ma laka. Ame na rɔ mötu ame Bɔko'ba ko'dɔkɔ ne.
24 Bɔko'ba bo ëdï rɔ akɔtɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka abo. Kina bɔtɔ inza kikali to'dɔ mötu zi bo rɔ ma kodɔrɔ ɔdɔ kiya te Nyï Kɔtɔ Laka na dë ŋgï kokɔnyi lïjë.”
25 'Ja nima iya te, “Mikali tëgë bilaka mɔtɔ ëdï kako 'dɔ kiya lende 'ba Bɔko'ba zize pili. Möyï mo rɔ Masiya ame kïdëkï bo gbï rɔ Kurïsïtö ne.”
26 Yësu iya te, “Ma mo na ŋgï me mëdï milende tïyï ne.”
27 Kina mbowa te yɔ na bɔ kösö gɔ bo ga kömö ŋgï di mï gawo. Kina ɔdɔ lïjë kömö ko'ja bo 'deni këdï kilende za ti 'ja tine, lende mo igayi lïjë ŋgï. Tine lïjë ititi 'ja nima dë kpe ɔdɔ wa'di na lɔko ko'dɔkɔ di zi Yësu. Kina lïjë ititi bo dë kpe gbï ɔdɔ bo ëdï kilende zi 'ja nima gɔ wa'di.
28 Kina 'ja tönë këŋyï ŋgï kola kete mini 'bënï yayi. Lɔko kileki kari mï gawo kari kiya zi bilaka tëgë,
29 “Akoke yöyï. Bilaka mɔtɔ ëdï 'dë yayi. Wa ame ga mo'dɔ mɔlo ne, bo ïyëtï gɔmo ŋgï pili zö. Mikali dë ɔdɔ bo na rɔ Kurïsïtö mo tönë Bɔko'ba këdï koja ne ya?”
30 Kina bilaka këŋyï ŋgï di mï gawo kɔlɔ kari zi Yësu.
31 Kina ɔdɔ bilaka këdï 'deni kɔlɔ kari zi bo tara tine, bɔ kösö gɔ bo ga iya zi bo tëgë, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ako tonyo akonyo.”
32 Tine bo iya te, “Mëdï ti akonyo ma, ne kpe ikalike kɔri mo dë.”
33 Lïjë ënyï tiya mo rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Yë na ko'de akonyo kako zi bo di pötö ze bine?”
34 Yësu iya te, “Akonyo ma na rɔ ndɔbɔ ame Bɔko'ba koja ma rɔ dɔ möyï mo ne, 'dɔ mo'dɔ kɔzɔ ako'dɔkɔ abo tara ŋbö mote.
35 Ne oŋgɔ, bilaka iya te, ‘Nyepe 'ba tumu nyönyu di mï nyaka ola 'deni sowɔ.’ Kina me mëdï miya ziye, oŋgɔke nyaka mo naga nima laka, römöyï le'jete nyönyu andi 'deni, ëdï 'deni ndö koda dɔ tumu mo 'dɔ kotɔtɔ tɔne ko'de pili kako liŋɔ.
36 Bɔ ame kotɔtɔ kpamo ko'de kako mï dïdï ma ŋburuŋburu ne ti këdï ŋgï ti bi gomɔ 'ba rönï. Kina bɔ ma kulï mo ti bɔ ma kotɔtɔ kpamo ti këdï 'deni ŋgï kpaki ti mï këyï.
37 Oŋgɔke lende kiya 'ba bilaka ëdï ŋgï rɔ ma laka, ame kiya te, ‘Bɔ mɔtɔ ulï 'bënï ŋge rɔ tulï kina bɔ mɔtɔ kari 'ba bo 'jaa kumu, kotɔtɔ nyönyu mo ga ko'de kako liŋɔ.’
38 Kina me moja ye 'deni 'dɔ karike totɔtɔ wa 'ba mï nyaka nima. Mɔlo o'dɔke ndɔbɔ dë yayi, ya mɔtɔ ga na koloma 'deni to'dɔ mo. Kina 'dɔ kari ko'jake kpa közïmo kɔtɔ tïnnï.” Yësu iya lende 'deni zi bɔ kösö gɔ bo ga kɔzɔ a nime te.
39 Tine gɔ lende 'ba 'ja tönë, kiya te, “Bɔ nime 'dë ïyëtï gɔ lende 'ba wa ame ga mo'dɔ mɔlo ne ŋgï me zö,” ne na Somorona ma konzi ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba Yësu.
40 Lïjë ako kiya zi bo 'dɔ bo koloma titi mbowa tïnnï yayi. Kina bo ko'dɔ tö'dö ŋgï dɔ rïyö tïnnï yayi.
41 Kina bilaka ma konzi ame ga kuwö lende kiya abo ne ki'di dönnï ŋgï gɔ lende abo.
42 Bilaka naga nima iya zi 'ja nima, iya te, “Di'di dɔze 'deni gɔmo. Ne tine inza ŋge gɔ lende kiya 'bï römöyï duwö lende kiya abo 'deni ti mbili ze. Kina me dïkali 'deni ŋgï omba bo na rɔ bɔ ame këdï kako tɔmɔ bilaka pili di mï tölë ne.”

43 Kina ɔdɔ bo ko'dɔ tö'dö 'deni dɔ rïyö yayi tine, na bo kiteli ŋgï kari Galilaya.
44 Römöyï bo iya 'deni mɔlo, bo iya te, “Bilaka ame rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ne, bilaka 'ba dɔliŋɔ 'bënnï ga oro bo dë.”
45 Kina ɔdɔ bo kömö 'deni Galilaya yayi tine, bilaka mo ga ari ra pa mï karama Yerosalema. Kina lïjë o'ja wa ame ga pili bo ko'dɔ ne 'deni dï yayi. Kina di bi tömö abo bilaka pili ënyï ŋgï kurë dɔ bo ti mï këyï.

Akileŋo Di Kaparanoma

46 Yësu ari Kana, bi tönë bo kuyï mini pa rɔ layi di teyi ne. Tine bɔ mɔtɔ rɔ bilaka 'ba kpa bïcï ŋere ëdï yayi. Bo ëdï ti kole abo mï Kaparanoma rɔ rɔkɔ'ɔ 'deni ŋgɔsi 'dɔ kölë.
47 Kina ɔdɔ bɔ nima kuwö 'deni tëgë Yësu ako 'deni di Yudayi kömö Galilaya yayi tine, bo ënyï ŋgï kari kititi Yësu 'dɔ kako kileŋo kole abo di dɔ rɔkɔ'ɔ nima.
48 Yësu iya te, “Kpe bilaka, ɔdɔ mo'dɔ gɔ kotɔ dë inza ki'dike dɔye gɔ lende ma.”
49 Bɔ nima iya te, “Baba, ako titi koŋgɔ kole ma nime gba kinza kölë dë.”
50 Yësu iya te, “Ari ë'bï. Kole 'bï, rɔkɔ'ɔ mo ola 'deni.”
Bɔ nima i'di dɔ bo ŋgï gɔ lende nima Yësu kiya ne. Kina bo kënyï ŋgï kari.
51 Tine dɔ bo ondɔsɔ ŋgï ti bɔ laja abo ga gɔ kɔri. Lïjë iya te, “Rɔkɔ'ɔ 'ba kole 'bï ola 'deni.”
52 Bo iya te, “Ola nyanya ga?” Lïjë iya te, “Zëyï nima ola bo tipiyara ene mï zana kada ma kata.”
53 Kina bɔ nima komeri ŋgï di gɔ lende tönë Yësu kiya zi bo ne, ame kiya te, “Rɔkɔ'ɔ 'ba kole 'bï ola 'deni,” ne. Lende nima Yësu iya zi bo mï zana kada ma kata. Kina bɔ nima ti bilaka 'ba liŋɔ abo ga pili ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba Yësu.
54 Ame na rɔ gɔ kotɔ ma mï rïyö ma Yësu ko'dɔ mï Galilaya gbï kɔzɔ ma tönë bo ko'dɔ dï pötö tileki abo di Yudayi ne.

5

Yësu Ileŋo Bɔ Lisa Di Betezata

1 Di pötö mo 'deni yayi tine na Yësu kënyï ŋgï kari Yerosalema mï karama 'ba Yudayi.
2 Daa ma löbu mɔtɔ ëdï yayi kïdëkï möyï mo rɔ kpa Yudayi rɔ Betezata ŋgɔsi kpa reki 'ba Yerosalema ame kïdëkï möyï mo rɔ Kpa Kamölö ne. Dëdë ëdï muyï yayi
3-4 ame bɔ rɔkɔ'ɔ këdï kö'dö yïmo. Bɔ kɔmɔ kölu ni ti bɔ ka'bo ni ti ya ame ga keŋme bërï ne otɔtɔ rönnï 'deni yayi.
5 Tine bɔ mɔtɔ ëdï yayi rɔkɔ'ɔ mo oto 'deni ŋbö kɔmɔ kɔɔ 'butë mota döömu dɔɔmota.
6 Yësu ömö yayi ko'ja bɔ nima këdï kö'dö bërï. Na bo kikali ŋgï bɔ nima rɔkɔ'ɔ mo igabi 'deni sowa. Bo ititi bɔ nima, bo iya te, “O'dɔkɔ 'dɔ kileŋo yi?”
7 Bɔ rɔkɔ'ɔ tönë iya te, “Baba, bɔtɔ mɔtɔ ame 'dɔ kokɔnyi ma kululu ma mï mini nime ne inza. Ɔdɔ kiya te mini kënyï kikagba rönï bɔ mɔtɔ na kënyï ku'du rönï ŋgï dɔgba yïmo di zö.”
8 Yësu iya te, “Ënyï tɔrɔ kombi sora 'bï kari ë'bï.”
9 Kina rɔkɔ'ɔ kola bɔ nima ŋgï, kina bo kombi sora abo ŋgï kënyï kari. Kada nima ëdï rɔ kada 'ba rɔ kindawo 'ba Yudayi.

10 Kina löbu 'ba Yudayi ni kënyï kititi bɔ nima, iya te, “Ëddï kombi sora
'bëyï mï kada 'ba rɔ kindawo nime tɔne gɔ wa'di? I'di kö'du mo 'deni
mɔlo, iya te kinza bilaka kombi wa dë mï kada 'ba rɔ kindawo.”
11 Bɔ nima iya te, “Bɔ nime kileŋo ma ne, bo na kiya te 'dɔ mombi sora
ma mari ama.”
12 Lïjë iya te, “Yë mo tɔ ne na kiya lende nima zïyï tara?”
13 Bɔ nima ikali möyï Yësu dë. Yësu ölu 'deni di kɔmɔ bo mï löŋgö tïndï
'ba bilaka ame ga këdï yayi ne.
14 Kina ɔdɔ Yësu kari 'deni mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba tine, bo ari
ko'ja bɔ tönë ŋgï di yayi. Kina bo kiya te, “Uwö lende ma nime laka, kina
ma kileŋo yi 'deni kinza kari ko'dɔ lende kënyë mɔtɔ dë kpe. Ɔdɔ kö'bö
nduwë rɔ bɔ ko'dɔ lende kënyë, ëddï kari ko'ja gomɔ ame rɔ dɔ kiteli di
dɔ ame ne.”
15 Bɔ tönë ari kileki dɔmo zi turu naga nima, iya te, “Yësu na kileŋo ma.”

Yësu Kole 'Ba Bɔko'ba

16 Kina löbu 'ba Yudayi naga nima koloma ŋgï rɔ todɔ gomɔ rɔ Yësu gɔ
lende 'ba wa nima bo ko'dɔ mï kada 'ba rɔ kindawo ne.
17 Bo ënyï kiya zi löbu naga nima, bo iya te, “'Bu ma ëdï nduwë to'dɔ
ndɔbɔ abo kina me ma gbï mëdï mo'dɔ ndɔbɔ nduwë mï kada nime tɔne.”
18 Kina löbu 'ba Yudayi naga nima kututu ŋgï tususu kpënnï rɔ Yësu 'dɔ
tupö mo yaga gɔ lende 'ba wa nima bo ko'dɔ mï kada 'ba rɔ kindawo ne,
kina gbï gɔ ame bo kiya te Bɔko'ba na rɔ 'bu bo ne. Römöyï di mï lende
kiya abo nima, bo iyari rɔ bo 'deni ti Bɔko'ba.
19 Tine bo ënyï kiya zïnnï, bo iya te, “Lende ame ma kole 'ba Bɔko'ba
mëdï miya ziye ne kina me. Mo'dɔ a mɔtɔ dë gɔ dɔma. Wa ame ga mo'ja
'bu ma këdï ko'dɔ ne kina ŋge mëdï mo'dɔ. Wa ame ga pili 'bu ma këdï
ko'dɔ ne kina me mëdï mo'dɔ gbï kɔzɔ 'ba 'bu ma tara.
20 Römöyï 'bu ma ɔ'ɔ ma rɔ mbëmbë kina me bo kileme wa ame ga bo
këdï ko'dɔ ne 'deni pili zö to'dɔ mo. Bo ti kileme wa mɔtɔ ga ame rɔ dɔ
kiteli di dɔ ame ga këddï koŋgɔke ne 'deni zö, ame ɔdɔ ko'jake kïnë mo
ga lende mo ëdï kigayi ye.
21 Gbï kɔzɔ ame 'bu ma këdï kïdïdï töku ni kindiŋi yaga ne tara ma kole
abo ti mïdïdï ya ame ga mo'dɔkɔ ne gbï.
22 'Bu ma o'dɔ burë 'ba bilaka dë. Ma na bo ki'di ma 'deni rɔ bɔ to'dɔ
burë 'ba bilaka pili.
23 Kina 'dɔ lïjë koro ma gbï kɔzɔ ame lïjë koro 'bu ma ne tara. Bilaka
ame koro ma dë oro 'bu ma ame koja ma ne dë gbï.
24 Rɔ ma laka miya ziye, bilaka ame ga kuwö lende ma nime ki'di dönnï
ŋgï rɔ ma laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba ame koja ma kako ti lende nime ne, lïjë
ti këdï ŋgï ti dïdï ma ŋburuŋburu. Minza mo'dɔ burë 'bënnï kpe, römöyï
lïjë ɔdɔ 'deni yaga di mï tölë. Kina lïjë ïdïdï 'deni gbï rɔ ma lölöwö.
25 Rɔ ma laka miya ziye, kada mo ɔwɔ dë kpe kina me 'deni tɔne, ame
ɔdɔ ya ma kinza ti dïdï ma ŋburuŋburu mïnnï naga kuwö birɔ kole 'ba
Bɔko'ba 'deni, 'dɔ kënyï ŋgï kïdïdï rɔ ma lölöwö.
26 'Bu ma na ki'di dïdï mï bilaka. Kina me bo ki'di ma 'deni gbï 'dɔ mïdïdï
bilaka.
27 Bo i'di közï kakpa 'deni gbï zö, ma kole abo, 'dɔ mo'dɔ burë 'ba bilaka,
römöyï ma kole 'ba bilaka lesi na.
28-29 Kada mo ti kömö 'deni ame 'dɔ töku ni ame ga kölë 'deni mɔlo ne
kuwö birɔ ma, kina gɔ lïjë kënyï kɔdɔ yaga di mï gö. Lende nime igayi ye
totondo? Omerike gɔmo laka. Töku bɔ lende laka ti kënyï kɔdɔ 'deni kari

koloma rɔ ŋburuŋburu. Tine töku ame ga rɔ 'ba bɔ lende këny̱ë ni ne ti kodɔ karama 'deni dɔmo.
30 Lende naga nime mëdï mo'dɔ ne, minza mo'dɔ gɔ dɔma. Burë 'ba bilaka naga nime mëdï mo'dɔ ne, 'bu ma na kiya zö 'dɔ mo'dɔ. Minza mo'dɔ wa naga nima gɔ ako'dɔkɔ ma, ne mëdï mo'dɔ gɔ ako'dɔkɔ 'ba 'bu ma ame koja ma kako bine ne. Kina burë 'ba bilaka naga nima mëdï mo'dɔ ne pili rɔ ma kodɔrɔ.
31 Ma kiya te ma na ŋge mëdï miya lende ma nime dëne ti këdï ka ŋgï rɔ lende sari.
32 Ne bɔ mɔtɔ ëdï gbï ame bo kiya lende 'deni mɔlo gɔ lende ma, bo mo na rɔ Bɔko'ba. Kina mikali 'deni ŋgï lende kiya abo ëdï rɔ ma laka.
33 Kɔzɔ ma tönë kojake bilaka 'be mɔtɔ ga kari zi Yowani ne, bo iya lende 'deni gbï kodɔrɔ ziye gɔ kö'du ma.
34 Ne ma di zö bine, lende 'ba Yowani nima inda dë rɔ a ma kembe. Lende 'ba bilaka lesi na. Kina me mïyëtï gɔmo 'deni ziye 'dɔ ki'di kikalike tɔmɔ rɔye di mï tölë.
35 Yowani ëdï kɔzɔ pa'do ame këdï köbö kiyɔpɔ gɔ bi ne tara. Tine kpe na ŋge ti mï këy̱ï mbowa gɔ lende 'ba bi kɔpɔ nima.
36 Ne oŋgɔ mëdï ti lende mɔtɔ bine ame rɔ dɔ kiteli di dɔ lende kiya 'ba Yowani. Ndose ame ga 'bu ma kose zö ne na me ga pili mëdï mo'dɔ, kina me le'jete ileme ma 'deni rɔ ma laka, omba 'bu ma na ŋgï koja ma.
37 Kina 'bu ma ame koja ma ne iya lende 'deni gbï gɔ lende ma. Uwöke mugu bo dë. Kina o'jake kïnë bo dë gbï.
38 Kina lende abo inza gbï mïye römöy̱ï i'dike dɔye dë gɔ lende ma ame bo koja ma ne.
39 Ö'böke nduwë tïdëkï buku ma mɔlo 'ba Bɔko'ba. Omerike, iyake te ti ko'jake dïdï ma ŋburuŋburu gɔ akïdëkï 'be naga nima? Lende ma na ma ga 'do kugu pili mï buku naga nima.
40 Ne wa'di na ko'dɔkɔke dë tako tösö gɔma 'dɔ mi'di dïdï nima ziye gɔmo?
41 'Bama ɔdɔ kiya te bilaka lesi na kiya te ma na mbiri, o'dɔ ɔtɔ dë zö.
42 Ne kpe 'beye mikali ye ɔ'ɔke Bɔko'ba dë du te.
43 Bɔko'ba bo na rɔ 'bu ma. Bo na me koja ma kako dɔliŋɔ nime ti közï kakpa abo. Kina me 'böwu ilagike lende ma za yaga. Kina me le'jete, ɔdɔ kiya te ko'jake e'be bilaka mɔtɔ kako abo za ti lende 'ba közï kakpa 'ba bilaka lesi kina kebe kutïke gɔ lende mo.
44 Kpe 'beye o'dɔkɔke 'dɔ lëpï ye ga kö'bö tiya mo, kiya te nani nime bo na mbiri. Kina kele ziye. Ne o'dɔkɔke dë yɔ to'dɔ wa ame ga 'dɔ Bɔko'ba ame ŋge kɔtɔ mïtɔrɔ ne kubï gɔye timo. Tine ti ki'dike dɔye gɔ lende ma totondo?
45 Omerike, iyake te ti mari mususu ye zi 'bu ma Bɔko'ba? Inza du tara. 'Bu ye löbu Musa nima komerike kiyake te bo na ti kokɔnyi ye ne, bo na këdï kari kususu ye zi Bɔko'ba.
46 Ma kiya te këddï ki'dike dɔye ra gɔ lende kiya 'ba Musa ga, dëne ëddï ki'dike dɔye gbï gɔ lende ma. Lende ma ga na ma pili bo kugu mï buku abo naga nima.
47 Ne kina me ki'dike dɔye dë gɔ akugu abo ga ne, ti ki'dike dɔye gɔ lende ma totondo?”

6

Y̱ësu I'di Akonyo Kɔ'bɔ Bilaka Konzi
(MT 14:13-21; MK 6:30-44; LK 9:10-17)

1 Di pötö mo 'deni yayi di Galilaya na Yësu ni kënyï ŋgï kumu kari gönyï
pöpö 'ba Galilaya ame kïdëkï möyï mo gbï rɔ pöpö 'ba Tiberiya ne.
2 Bilaka ma konzi ɔlɔ kari gɔ bo yayi toŋgɔ gɔ kotɔ ma bo këdï ko'dɔ ti
tileŋo bɔ rɔkɔ'ɔ ame 'dɔ kileme bo rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne.
3-4 Tine mï kada mo nima yayi, kada 'ba karama 'ba Yudayi ni ame kïdëkï
rɔ Pasaka ne, ɔwɔ dë kpe.
Yësu ni ari 'deni toloma dɔ kuruŋgu ti bɔ kösö gɔ bo ga.
5 Tine bo oŋgɔ bilaka ɔlɔ 'deni ŋgï kako zi bo rɔ tïndï. Na bo kënyï kititi
Pïlïpö, bo iya te, “Ti do'jake akonyo tɔne di yala 'dɔ kɔ'bɔ bilaka konzi
naga nime?”
6 Dëmba Yësu bo ikali wa ame bo këdï ko'dɔ ne 'deni. Kina ma bo këdï
kiyɔzɔ meri 'ba Pïlïpö ɔdɔ bo ikali tigɔ abo 'ba kole 'ba Bɔko'ba ra ŋgï na
ya.
7 Pïlïpö iya te, “Ugö maŋgolɔ'bɔ pele ti kïsï rïyö 'dɔ koza zïnnï
mbowambowa, inza gbï kɔ'bɔ.”
8 Kina bɔ kösö gɔ bo mɔtɔ ame möyï mo rɔ Andareya löndö 'ba Simona
Pïtörö ni ne kako ŋgï kiya zi bo tëgë,
9 “Kole mɔtɔ ëdï bine ti maŋgolɔ'bɔ kënyë tɔ ne ga muyï ti kole kenze
kututu titititi tɔ ne ga rïyö ŋgila mo. Tine ɔdɔ di'dike pele zi bilaka konzi
naga nima, inza ko'dɔ ɔtɔ gbï zïnnï.”
10 Bo iya te, “I'dike lïjë koloma bërï.” Gɔ bi mo nima rɔ löwu. Kina
bilaka konzi tönë ga koloma ŋgï bërï. Bɔtɔni mo ga 'beri rɔ dönnï ëdï ŋbö
kɔzɔ kuluku 'butë bi 'butë (5,000) tara.
11 Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ tönë ŋgï, bo ki'di yëë'dï mo ŋgï zi Bɔko'ba.
Kina bo ki'di ŋgï kari koza zïnnï. Kina bo kogba kenze mo tönë ga, bo ko'dɔ
gbï tara. Kina bilaka konzi naga nima me rɔ gɔmo konyo ŋgï kïtëkpë.
12 Kina ɔdɔ bilaka naga nima konyo kpënnï 'deni pili kïtëkpë tine, na bo
kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Arï kutö'duke kɔsɔ mo ga ma kileke
yaga kinza kirasï rönï.”
13 Kina lïjë kari kutö'du kɔsɔ maŋgolɔ'bɔ muyï tönë ga ma kola bërï ŋgï
koso ŋbö mï kee 'butë dɔmorïyö.
14 Ɔdɔ bilaka naga nima ko'ja lende nime Yësu ko'dɔ ne 'deni tine, lïjë
iya te, “Rɔ ma laka bɔ kumë lende tönë Bɔko'ba kiya te bo ëdï koja kako
dɔliŋɔ nime ne tine, bo na me.”
15 Yësu ikali ya naga nima ëdï ko'dɔkɔ 'dɔ tinda'ba bo ki'di rɔ ŋere rɔ
gbörökötö. Kina bo kënyï abo ŋgï kutu bo kari dɔ kuruŋgu.

Yësu Iliŋgere Kebe Dɔ Mini
(MT 14:22-33; MK 6:45-52)

16 Kina ɔdɔ kömö 'deni rɔ mï dɔkɔpiyari tine, na bɔ kösö gɔ Yësu ga
kënyï ŋgï kari kpa pöpö.
17 Kina lïjë këkï ŋgï mï sorope tumu dɔ pöpö tari Kaparanoma. Kina ɔdɔ
gɔ bi kölu 'deni, gba kinza Yësu kömö dë zïnnï,
18 na lili ki'di ŋgï tome rɔ ma kembe kebe dɔ mini. Kina ki'di mini kënyï
ŋgï tikagba rɔ ma kënyë.
19 Kina ɔdɔ lïjë kujë sorope 'deni kari ŋbö kɔzɔ mayile mota ala sowɔ
tara tine, lïjë o'ja Yësu 'deni këdï kiliŋgere kebe dɔ mini këdï kako zïnnï.
Kina lïjë kënyï ŋgï rɔ tikere.
20 Tine bo iya te, “Ma na. Kinza kereke dë.”
21 Na dökï'dï lïjë kolɔdɔ ŋgï bërï. Lïjë ki'di bo ŋgï këkï mï sorope. Kina
lïjë kömö ŋgï welo dɔ kpa götö gɔ bi mo tönë lïjë këdï ko'dɔkɔ tari teyi ne.

Yësu, Akonyo 'Ba Dïdï

22 Kina ɔdɔ bi këzë 'deni tine bilaka ma konzi ma tönë ga kileke gönyï
pöpö ma kapa mɔtɔ ne, ënyï tititi rönnï rɔ gɔ rönnï, iya te, “Ÿësu ëdï yala?”
Römöyï lïjë ikali sorope oloma ŋge kɔtɔ yayi, kina me bɔ kösö gɔ Yësu ga
këkï 'deni yïmo kumu kari timo gönyï pöpö ma kapa mɔtɔ, tine Yësu ëkï
dë su kari tïnnï.
23 Sorope mɔtɔ ga ako di Tiberiya kömö ŋɔli ŋgila bi tönë pa Yësu ko'dɔ
yëë'dï zi Bɔko'ba dɔ maŋgolɔ'bɔ tönë ga bo ki'di zi bilaka konyo ne.
24 Bilaka naga nima lïjë ikali Yësu ni inza kpe yayi. Kina lïjë këkï ŋgï mï
sorope naga nima. Lïjë kari Kaparanoma tari toma bo di yayi.
25 Kina ɔdɔ lïjë kumu dɔ pöpö 'deni kömö yayi tine, lïjë ari ko'ja Yësu
'deni këdï mɔlo yayi. Lïjë itïti bo, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ömö nyanya
bine?”
26 Bo iya te, “Ëddï komake ma gɔ wa'di? Rɔ ma laka miya ziye, ëddï
komake gɔma ka gɔ lende 'ba maŋgolɔ'bɔ nime konyoke kïtëkpë ye ne.
Inza du gɔ lende 'ba tikali 'jɔ 'ba lende 'ba gɔ kotɔ naga nime mo'dɔ ne.
27 Kinza kö'böke dë to'dɔ ndɔbɔ ŋge gɔ akonyo ame këdï keŋme ë'bënnï
yaga ne. Akonyo ma laka ame 'dɔ ko'dɔke ndɔbɔ gɔmo ne na rɔ ame këdï
ki'di dïdï ma ŋburuŋburu ne. Kina kole 'ba bilaka lesi ti ki'di akonyo nima
ŋgï ziye. Kole 'ba bilaka lesi na tönë Bɔko'ba ki'di közï kakpa 'deni teyi
ne.”
28 Bilaka naga nima ënyï kititi bo, iya te, “Bɔko'ba o'dɔkɔ ze tëgë gɔ
do'dɔ wa'di?”
29 Bo iya te, “Bɔko'ba o'dɔkɔ ziye gɔ kikalike bɔ ame bo koja 'deni kako
dɔliŋɔ nime bine ne.”
30 Lïjë iya te, “Kina tine, wa'di na ti ko'dɔ ame gɔ kileme zize omba lende
'bï naga nima ëdï ŋgï rɔ ma laka? Ndɔbɔ wa'di na koloma to'dɔ mo?
31 Mɔlo tönë mï kada 'ba Musa, ko'ja 'bu ze löbu ga këdï mï mökö, lïjë
oloma tonyo akonyo ame kako di mïtɔrɔ ne kɔzɔ ame kugu lende mo mï
buku ne tara, ame kiya te, ‘Bo i'di maŋgolɔ'bɔ kako zïnnï di mïtɔrɔ gɔ lïjë
konyo.’ ”
32 Ÿësu iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, maŋgolɔ'bɔ nima koloma tako di
mïtɔrɔ ne, Musa na dë ki'di. Maŋgolɔ'bɔ ame rɔ ma laka ne, 'bu ma na
këdï ki'di kako ziye di mïtɔrɔ.
33 Maŋgolɔ'bɔ ame Bɔko'ba ki'di ne kina rɔ bɔ ame kako bërï di mïtɔrɔ
ne, gɔ bo kïdïdï bilaka 'ba dɔliŋɔ nime yaga rɔ ma lölöwö.”
34 Bilaka tönë ga iya te, “Ŋere, i'di kïnë maŋgolɔ'bɔ nima nduwë zize.”
35 Ÿësu iya te, “Ma na rɔ maŋgolɔ'bɔ 'ba dïdï. Lïjë ame ga pili ki'di dönnï
gɔ lende ma ne, 'bö ni ti koda mini inza kupö lïjë kpe.
36 Ne oŋgɔ kina kɔzɔ ma tönë miya ziye ne, o'jake ma pele kina ikalike
ma dë gbï yɔ.
37 Bilaka ame ga 'bu ma ki'di 'deni zö ne ti këdï ŋgï pili rɔ 'ba ma ga.
Kina minza milagi gbï di bi tutï dɔ mɔtɔ ga ame ko'dɔkɔ tako zö gɔ lïjë
këdï rɔ 'bama ne.
38 Römöyï ndɔbɔ nime mako bërï bine di mïtɔrɔ to'dɔ mo ne inza rɔ
to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba gbagba ma. Ne rɔ to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba bɔ ame koja ma
kako bërï bine ne.
39 Ako'dɔkɔ 'ba 'bu ma ame koja ma ne kina me, tëgë kinza mola ma kɔtɔ
mɔtɔ kölu dë di mï löŋgö bilaka naga nime bo ki'di 'deni zö ne. Tine 'dɔ
mi'di lïjë pili kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë mï kada ame 'deni rɔ ŋburuŋburu
'ba dɔliŋɔ nime ne.
40 Römöyï bo o'dɔkɔ bilaka ame ga pili ko'ja ma kole 'deni kina ki'di
dönnï 'deni gbï gɔ lende ma ne, gɔ këdï ti dïdï ma ŋburuŋburu. Kina

ti mi'di lïjë 'deni ŋgï kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë mï kada ame 'deni rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne.”

41 Kina bilaka naga nima kënyï ŋgï tilende rɔ bo ŋguruŋguru gɔ a nime bo kiya te, “Ma na rɔ maŋgolɔ'bɔ ame kako di mïtɔrɔ ne.”

42 Lïjë iya te, “Bɔ nime, bo rɔ Yësu kole 'ba Yesepa. Ame dikali 'bu bo ni pili ti ma bo ni. Rɔ ma totondo mo ga na bo kebe kiya tëgë bo ako di mïtɔrɔ?”

43 Kina bo kënyï kilende zïnnï, bo iya te, “Ɔrɔke titi mbowa te di mï lende 'be nima.

44 Bɔtɔ mɔtɔ inza kikali tako zö, ɔdɔ kiya te 'bu ma mo nime koja ma kako di mïtɔrɔ ne na dë ŋgï ko'de bɔ mo zö. Kina ti mi'di bɔ mo ŋgï kɔdɔ yaga di mï tölë mï kada ame rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne.

45 Lende nime ëdï 'deni rɔ ma koriya ti ma tönë ga bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma mɔlo naga kugu mï buku 'bënnï ga ne tara, ame kiya te, ‘Bɔko'ba ti kiyandi lïjë 'deni pïli.’ Kina me 'deni tɔne, ya ame ga lïjë kuwö lende 'ba 'bu ma 'deni lïjë kikali 'deni gbï laka ne, lïjë ti këdï ŋgï rɔ 'ba ma ga.

46 Bɔtɔ mɔtɔ o'ja 'bu ma Bɔko'ba dë. Ma ame mako di zi bo ne, ma na ŋge kɔtɔ mo'ja bo.

47 Kina lende ma laka na me mëdï miya ziye, bilaka ame ga ki'di dönnï 'deni ŋgï gɔ lende ma lïjë ëdï 'deni ŋgï ti dïdï ma ŋburuŋburu.

48 Ma na rɔ maŋgolɔ'bɔ 'ba dïdï.

49 Akonyo ma tönë pa koloma rɔ tako zi 'bu ye löbu ga di mïtɔrɔ mï kada ma lïjë këdï mï mökö ne, lïjë onyo pele tine lïjë ëdï gba kölë kada mɔtɔ.

50 Ne maŋgolɔ'bɔ ame mëdï miya lende mo tɔne ziye ame kako di mïtɔrɔ ne, ya ame ga pili konyo ne inza kölë kpe.

51 Ma na rɔ maŋgolɔ'bɔ ame kako bërï di mïtɔrɔ ame gɔ kïdïdï bilaka yaga rɔ ma lölöwö. Bilaka ame ga konyo maŋgolɔ'bɔ nime ti kïdïdï 'deni koloma rɔ ŋburuŋburu. Maŋgolɔ'bɔ ame mëdï mi'di ne na rɔ yida rɔma. Mëdï mi'di 'dɔ bilaka 'ba dɔliŋɔ nime kïdïdï yaga rɔ ma lölöwö.”

52 Kina bilaka naga nima kënyï ŋgï rɔ 'dïrï. Lïjë ebe tiya mo rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Bɔ nima, yida rɔ bo mo gɔ bo ki'di zize donyoke rɔ ma totondo mo ga?”

53 Bo iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, ɔdɔ kiya te konyoke yida rɔ kole 'ba bilaka lesi dë ŋgï, kina kuwëke roma mo dë gbï, inza kïdïdïke yaga rɔ ma lölöwö.

54 Bɔ ame konyo yida rɔma, kina kuwë roma ma gbï ne, bo ti këdï ŋgï ti dïdï ma ŋburuŋburu. Kina ti mi'di bo ŋgï kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë mï kada ame 'deni rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne.

55 Yida rɔma ti roma ma ëdï kɔzɔ akonyo ni ma ti wa kuwë ame këdï kogbɔ bilaka koloma rɔ ma kïdïdï dɔliŋɔ nime bine ne, kina yida rɔma ti roma ma ti ki'di bilaka kïdïdï 'deni gbï rɔ ma lölöwö.

56 Ya ame ga konyo yida rɔma 'deni kina kuwë roma ma 'deni gbï ne, ti mëdï ŋgï rɔ akɔtɔ tïnnï. Kina lïjë ti këdï gbï rɔ akɔtɔ tö.

57 'Bu ma Bɔko'ba na me këdï kïdïdï bilaka kina me bo koja ma mako dɔliŋɔ bine. Bo na me gbï këdï kïdïdï ma. Kina gbï tara bilaka ame ga konyo yida rɔma 'deni, ti mïdïdï lïjë gbï.

58 Lende kiya ma na me, maŋgolɔ'bɔ ame kako bërï di mïtɔrɔ ne kina rɔ yida rɔma. Inza kɔzɔ maŋgolɔ'bɔ ma tönë pa 'bu ye löbu ga koloma tonyo mo ne. Maŋgolɔ'bɔ nima lïjë onyo pele tine lïjë ëdï gba kölë kada mɔtɔ. Ne bɔ ame konyo maŋgolɔ'bɔ ame ne ti kïdïdï ŋgï koloma rɔ ŋburuŋburu.”

59 Lende nime Yësu iya di Kaparanoma ko'ja bo këdï rɔ tiyandi kɔmɔ bilaka di mï rö 'ba mötu.

Laja 'Ba Dïdï

60 Bilaka ma konzi ame ga këdï kösö gɔ Yësu ne, ɔdɔ lïjë kuwö lende nime 'deni te tine ma konzi mɔtɔ ga ënyï kiya te, “Lende nime itigɔ 'deni sowa. Yë na ti kutï dɔmo?”

61 Yësu ikali lende ŋguruŋguru 'bënnï nima 'deni mɔlo ti mï bo. Kina bo kiya zïnnï, bo iya te, “Lende nime na ko'dɔkɔke 'deni ŋgï toga kpeye gɔma teyï?

62 Omerike gɔmo tɔ ma, ɔdɔ kiya te këddï koŋgɔke kole 'ba bilaka lesi 'deni këdï kileki kari tɔrɔ gɔ bi abo ma mɔlo ame bo koloma pa teyi ne kada mɔtɔ ti ko'dɔke rɔye 'jaa tondo?

63 Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba na këdï ki'di bilaka kïdïdï rɔ ma lölöwö. Yida rɔ bilaka ikali dë 'dɔ ki'di bilaka kïdïdï rɔ ma lölöwö. Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ame këdï ki'di bilaka kïdïdï rɔ ma lölöwö ne, kina me mo'de 'deni kako ziye ti lende nima miya ziye ne.

64 Ne oŋgɔ, kina ma pele 'deni tara ya 'beye mɔtɔ ga o'dɔkɔ dë gbï ti'di dönnï gɔ lende ma.”

Yësu iya lende nime te römöyï bo ikali 'deni mɔlo bilaka ma yala ga na ki'di dönnï dë gɔ lende abo nime. Kina bo ikali bilaka ame këdï ko'dɔkɔ tari tususu bo zi turu ne 'deni gbï mɔlo.

65 Kina bo kiya te, “Kö'du gɔ lende naga nime kina ma ki'di gɔ miya te, bilaka ma kɔtɔ mɔtɔ inza kikali gɔ kako zö. 'Bu ma na ŋge ti ko'de bilaka mo gɔ kako zö.”

66 Bilaka ma konzi ënyï ŋgï toga kpënnï gɔ Yësu römöyï lende abo itigɔ 'deni sowa. Lïjë o'dɔkɔ dë kpe tösö gɔ bo.

67 Kina bo kënyï kiya zi bɔ laja abo ga ma 'butë dɔmorïyö naga nima, bo iya te, “Kpe gbï o'dɔkɔke toga kpeye gɔma yɔ?”

68 Simona Pïtörö iya te, “Ŋere, ze 'beze nime, bilaka mɔtɔ inza ame gɔ dari teyi. Lende 'bï na me këdï ki'di dïdï ma ŋburuŋburu zize le'jete.

69 Kina di'di dɔze 'deni ŋgï göyï dikali 'deni rɔ ma laka nï na ŋge kɔtɔ rɔ ma laka rɔ bɔ ame kako di zi Bɔko'ba ne.”

70 Yësu iya te, “Kpe ya ma 'butë dɔmorïyö naga nime, ma na migeli ye ne tine pele bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ye nima bina ëdï 'ba bo rɔ 'ba Satani.”

71 Lende kiya 'ba Yësu nime, bo ëdï rɔ tiya Yuda kole 'ba Simona Isikarita ame bo pele di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö naga nima bo na këdï kari kususu Yësu zi turu ne.

7

Yësu Ni Ti Löndö Bo Ga

1 Di pötö mo na Yësu këŋyï kari tiliŋgere kebe mï Galilaya. Bo o'dɔkɔ dë kpe tari tiliŋgere kebe mï liŋɔ ame ga ŋgila Yerosalema ne, römöyï turu mo ga ëdï ko'dɔkɔ 'deni 'dɔ tupö bo.

2 Tine mï kada mo nima yayi tö'dö 'ba karama mɔtɔ 'ba Yudayi ame rɔ karama 'ba loma bïcï ŋgöŋgöbö ne ɔwɔ dë kpe.

3 Kina löndö 'ba Yësu ga kako ŋgï kiya zi bo, iya te, “Ari to'dɔ karama Yudayi 'dɔ ki'di ya ame ga yayi këdï kösö göyï ne ko'ja lende ame ga këddï ko'dɔ ne.

4 Römöyï bɔ ame ko'dɔkɔ ŋgï 'dɔ bilaka pili kikali bo ne, bo o'dɔ lende abo ga dë rɔ kusu. Ne oŋgɔ, kina kɔzɔ 'bëyï nime, lende löbu naga nime këddï ko'dɔ ne o'dɔkɔ zïyï gɔ kari kileme röyï zi bilaka pili.”

5 Ya naga nima lïjë pele rɔ löndö 'ba Yësu ga tine lïjë i'di dönnï dë gɔ
lende abo. Kina ma ki'di lïjë kiya lende nima tara ne.
6 Bo iya te, “Kada 'ba tari ma yayi ne dë gba. 'Beye kada pili ëdï rɔ ma
laka ziye.
7 Bilaka 'ba dɔliŋɔ nime inza ko'ji ye. Ne 'bama nime mö'bö nduwë
tileme gɔ lende kirasi 'bënnï ga zïnnï ne, kina me lïjë këdï ko'ji ma gɔmo.
8 Arike mï karama nima. Ne ma 'bama mari dë, römöyï kada 'ba tari
ma yayi na dë gba.”
9 Yësu iya lende nime te zi löndö bo ga. Kina bo kileke abo ŋgï tötï
mbowa Galilaya.
10 Kina ɔdɔ löndö bo ga kënyï kari 'deni to'dɔ karama nima Yudayi tine,
bo ënyï gbï kozi kari yayi. Tine bo ari dë kileme rɔ bo yaga bi kɔpɔ. Bo
ari abo ŋgï lowo.
11 Turu 'ba Yudayi ni ëdï rɔ toma gɔ bo di mï löŋgö bilaka konzi 'ba
karama naga nima. Lïjë këdï rɔ tititi bo di zi bilaka, iya te, “Bɔ nime bo
ëdï yala?”
12 Gɔ kö'du mo na bilaka pili këdï 'deni ŋgï rɔ tiya lende abo rɔ kore. Ya
mɔtɔ ga iya te, “Bɔ nime bilaka laka na.”
Ya mɔtɔ ga iya te, “Aa, bo ëdï ka kïndëndë bilaka ti lende abo naga nima
rɔ tïndëndë.”
13 Tine bilaka naga nima iya lende nima dë yaga bi kɔpɔ, römöyï lïjë ere
turu 'bënnï ga.

Yësu Iyandi Wa Mï Reki 'Ba Rö Löbu

14 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï zana 'ba karama nima tine, na Yësu kënyï ŋgï
kari mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba. Kina bo ki'di ŋgï tiyandi kɔmɔ bilaka
di yayi.
15 Lende ame ga bo kiya ne igayi turu 'ba Yudayi ni 'deni. Kina lïjë kiya
te, “Bɔ nime bo ikali lende naga nime totondo ga? Ne bɔ kɔmɔ kiyandi ze
naga nime iyandi bo dë yɔ 'di?”
16 Kina bo kënyï kiya zïnnï, bo iya te, “Lende naga nime mëdï miyandi
ne, lende ma na dë. Lende 'ba Bɔko'ba na. Bo na me koja ma kako dɔliŋɔ
nime bine.
17 Bilaka ame ga ko'dɔkɔ to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ne na 'jaa ti kikali
akiyandi nime. Ala lende ma na ya, ala 'ba Bɔko'ba mo na ŋgï ya lïjë na
ti kikali 'jaa.
18 Römöyï bilaka ame këdï kiyandi kɔmɔ bilaka bo kebe tiya mo, bo kiya
te, akiyandi nime lende abo na, ziye ŋgï 'dɔ tikali mo rɔ ma laka bɔtɔ nima
o'dɔkɔ abo ka 'dɔ bilaka kiya te bo na rɔ bilaka ma löbu. Ne bɔ ame kako
'ba bo kiya te, bilaka mɔtɔ na koja bo ti akiyandi laka nime ne, ziye tikali
mo rɔ ma laka bo na rɔ bɔ lende kodɔrɔ kina lende kënyë inza gbï mï bo.
19 Kɔzɔ ma koŋgɔke, Musa na me kugu kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ziye, ne
bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ame 'dɔ kö'bö ŋgï toro kö'du ki'di nime di mï löŋgö ye
bina ne inza yɔ. Ne ëddï komake gɔma 'dɔ tupö ma yaga gɔ wa'di?”
20 Bilaka ma konzi ame ga këdï yayi ne ënyï kiya zi Yësu, iya te, “Rumö
na këdï ko'dɔ yi. Yë mo na këdï koma göyï mo 'dɔ tupö yi?”
21 Yësu iya te, “Tönë mo'dɔ 'bama wa ŋge dɔ kɔtɔ mï kada 'ba rɔ kindawo
ne, i'dike lende mo kebe kïlïkö dɔye pili gɔ wa'di?
22 Ne kpe 'böwu, ebeke tilele kole kuru 'be ga mï kada 'ba rɔ kindawo.
Kɔzɔ lende mo ame Musa kiya ne tara. Ne dikalike 'deni ŋgï rɔ ma laka,
akilele nima lende 'ba Musa na dë römöyï bulöbu ma mɔlo naga tönë bine
oloma gbï to'dɔ mo tara.

23 Kina me këddï kileleke kole titi mï kada 'ba rɔ kindawo 'dɔ kileme
lende koro 'ba kö'du ki'di ame Musa kugu ziye ne. Ne gɔ wa'di na kënyïke
rɔ 'dïrï tö gɔ ako'dɔ 'bama ame mileŋo yida rɔ bilaka pili mï kada 'ba rɔ
kindawo ne ya?
24 Kinza kodɔrɔke bïcï lende dë ŋgï rɔma gɔ wa ame ga këddï ko'jake ti
kɔmɔye ne. Ziye 'dɔ kodɔrɔke bïcï lende ti lende laka mo."
25 Kina bilaka mɔtɔ ga 'ba Yerosalema kënyï ŋgï tilende rɔ bo, iya te,
"Dëmba bɔ tönë turu ze ga këdï rɔ toma gɔ bo 'dɔ tupö bo ne, bo na me
ne ya?
26 Ne oŋgɔke yayi bine bo ëdï kilende ŋgï rɔ dɔ ŋgölö. Turu iya a mɔtɔ
dë gbï zi bo yɔ. Ala mɔtɔga lïjë ti komeri 'deni, kiya te bo na rɔ Kurïsïtö
mo ame Bɔko'ba këdï koja kako di mïtɔrɔ ne ɔtɔ?
27 Tine Kurïsïtö mo ame këdï kako di mïtɔrɔ ne, bɔtɔ inza kikali dɔliŋɔ
mo. Ne 'ba Yësu mo nime, tondo ze pili dikali dɔliŋɔ abo?"
28 Kina ɔdɔ Yësu këdï 'deni tiyandi kɔmɔ bilaka di mï reki 'ba rö löbu 'ba
Bɔko'ba tine, bo ënyï ŋgï kiya rɔ ma kembe, bo iya te, "Kpe nima, ikalike
ma ra? Dɔliŋɔ ma ame mako di teyi ne, ikalike ra ŋgï? Tako nime mako
bine ne, mako dë gɔ dɔma. Bɔko'ba ame kɔtɔ kpökï mïtɔrɔ ne na koja ma.
Ne ikalike bo dë yɔ.
29 Ma 'bama mikali bo 'deni, bo na me koja ma 'dɔ ki'di ma mako bine
ne."
30 Kina lïjë ko'dɔkɔ ŋgï 'dɔ tinda'ba bo gɔ lende nime. Ne tine bɔtɔ mɔtɔ
osa közïnï dë rɔ bo römöyï kada abo ame Bɔko'ba ki'di 'dɔ bilaka kinda'ba
bo teyi ne ömö dë gba.
31 Bilaka ma konzi mɔtɔ ga i'di dönnï 'deni ŋgï gɔ lende abo. Kina lïjë
koloma ŋgï rɔ tiya mo, iya te, "Yësu nime na ŋgï ti këdï rɔ Kurïsïtö mo
tönë Bɔko'ba këdï koja kako di mïtɔrɔ ne, römöyï a mɔtɔ inza kpe ame gɔ
bɔ mɔtɔ kako ko'dɔ kulöwö rɔ dɔ kiteli di dɔ ame ga bo ko'dɔ ne."
32 Kina ɔdɔ Parosi mɔtɔ ga kuwö lende nima bilaka naga nima kiya ne
'deni te tine, lïjë ënyï ŋgï kari tususu kpënnï ti löbu 'ba bɔ akumu ni. Kina
lïjë kënyï ŋgï koja bɔ kanya 'bënnï ga kari tinda'ba Yësu.
33 Yësu oloma rɔ tiya mo zi bilaka naga nima yayi, bo iya te, "Mëdï
moloma ŋge tiye bine mbowa tine mëdï muyï ama dɔma, mileki mari zi
bɔ ame koja ma kako bine ne.
34 Kina ti kebeke 'deni ŋgï toma gɔma, ne inza ko'jake ma kpe römöyï
inza kikalike tari tömö ŋbö mï gɔ bi ame mëdï teyi ne."
35 Kina turu mɔtɔ ga kënyï ŋgï tiya mo rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, "Wa'di mo
ga na bo këdï kiya 'ba bo tara? Bo ëdï kari ŋbö kulöwö te yala ga kina bo
kiya te dinza do'jake bo? Ala bo ëdï ko'dɔkɔ tari toloma zi bilaka ze ame
ga këdï koloma mï dɔyayi 'ba bɔ löwö ne ɔtɔ. Mɔtɔga bo ëdï ko'dɔkɔ tari
tiyandi kɔmɔ bɔ löwö naga nima di yayi.
36 Ne ma kinza tara yɔ dëne bo ti kiya te ɔdɔ domake bo pele dinza
do'jake bo? Lende kiya wa'di mo ga na bo kebe kiya 'ba bo, bo kiya te gɔ
bi ame bo këdï kari teyi ne, dinza dikalike 'beze tömö teyi?"

Yësu Mini 'Ba Dïdï

37 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï tö'dö 'ba tote karama nima ame rɔ kada ma
löbu 'ba karama mo ne tine, Yësu ënyï kɔrɔ tɔrɔ kɔmɔ bilaka naga nima.
Kina bo kuwöwö dɔ bo rɔ ma kembe, bo iya te, "Ya ame ga këdï ti koda
mini ne, i'dike lïjë kako zö tuwë mo.
38 Lende nime ëdï 'deni kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne, ame
kiya te, 'Ya ame ga ki'di dönnï 'deni ŋgï rɔ ma laka gɔ lende ma ne, mini
'ba dïdï ti kɔlɔ 'deni di mïnnï kɔzɔ yöpö tara.' "

39 Dɔŋgala nime, Yësu ëdï kiya gɔ lende 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ame Bɔko'ba
këdï ko'dɔkɔ ti'di mo zi ya ame ga ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu ne. Mï
kada nima yayi Bɔko'ba i'di Nyï Kɔtɔ Laka dë gba zi bilaka römöyï Yësu
ileki dë gba kari mïtɔrɔ.
40 Lende nime Yësu kiya ne, ɔdɔ ya mɔtɔ ga kuwö 'deni tine lïjë ënyï ŋgï
kiya te, “Rɔ ma laka bɔ nime, bo na ŋgï rɔ bɔ kumë lende mo tönë Bɔko'ba
këdï koja ne.”
41 Ya mɔtɔ ga iya te, “Bɔ nime na rɔ Kurïsïtö.”
Ya mɔtɔ ga iya te, “Bɔ nime Kurïsïtö na dë römöyï Kurïsïtö inza rɔ bilaka
'ba Galilaya.
42 Römöyï ugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba, iya te, Kurïsïtö ëdï kɔdɔ
di mï kupö ŋere Dawidi. Kina gɔ köyö bo Beteleme mï dɔliŋɔ 'ba Dawidi.”
43 Lende kiya 'ba bilaka naga nima oza mïnï 'deni kɔzɔ a nima tara.
44 Kina ya mɔtɔ ga ko'dɔkɔ ŋgï tinda'ba Yësu, ne tine bɔtɔ mɔtɔ osa
közïnï dë du te rɔ bo.

Ndo'ji 'Ba Parosi Ni

45 Kina ɔdɔ bɔ kanya naga nima këny ï kileki 'deni kari zi Parosi ni ti
löbu 'ba bɔ akumu naga nima tine, lïjë ënyï kititi bɔ kanya naga nima, iya
te, “O'deke Yësu mo dë kako zize bine gɔ wa'di?”
46 Bɔ kanya naga nima iya te, “Wöwö, do'ja bɔtɔ mɔtɔ dë gba ame kiya
lende kɔzɔ lende kiya 'ba bɔ nime.”
47 Lïjë iya te, “I'dike bo ku'bölu ye 'deni gbï.
48 Uwöke ra ze Parosi ni ti löbu 'be mɔtɔ ga diya lende abo naga nima
rɔ lende laka?
49 Ya ma yawa naga na ŋge ma këdï kutï gɔ lende abo naga nima ne
römöyï lïjë ikali kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba dë. Kada mɔtɔ Bɔko'ba ëdï ku'du
lïjë mï pa'do 'ba Gehena.”
50 Kina Parosi ma tönë kïdëkï möyï mo rɔ Nïkuduma bo kako pa mɔlo
zi Yësu ne kënyï ŋgï tɔrɔ tiya lende zïnnï,
51 bo iya te, “Oŋgɔke te, inza rɔ ma laka mï kö'du ki'di ze ame Bɔko'ba
ki'di zize ne 'dɔ todɔ karama ŋgï dɔ bɔ mɔtɔ tara kinza ma kuwö lende
'ba kpamo titi koŋgɔ ndï lende mo.”
52 Lïjë ileki zi Nïkuduma, iya te, “Nï 'deni gbï rɔ bilaka 'ba Galilaya mɔtɔ?
Ari kïdëkï buku 'ba Bɔko'ba te, ti ko'ja kugu yayi, iya te, bɔ kumë lende
'ba Bɔko'ba inza kɔdɔ di mï Galilaya.”
53 Kina lïjë pili kënyï kïyëyï rönnï ŋgï kari liŋɔ 'bënnï ga rɔ kɔtɔkɔtɔ.

8

1 Yësu ɔdɔ ŋgï di mï rö löbu 'ba Bɔko'ba bo kari dɔ döku 'ba Bilaya.

Yësu Ni Ti Kö'du Ki'di

2 Mɔlo mï dɔŋbɔ na Yësu kileki ŋgï kari mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba.
Kina bilaka kotɔtɔ rönnï ŋgï ŋbaŋï zi bo yayi. Kina bo koloma ŋgï bërï
tiyandi lïjë.
3 Kina bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ga ti Parosi ni kako ŋgï zi bo. Lïjë o'de 'ja
mɔtɔ ame kinda'ba 'deni di bi 'ba to'dɔ yërï. Lïjë i'di 'ja nima kɔrɔ kɔmɔ
bilaka konzi naga nima.
4 Kina lïjë kënyï kititi Yësu, iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, 'ja nime dinda'ba
lɔko di bi 'ba to'dɔ yërï.
5 Kina kɔzɔ ame kugu 'deni mɔlo mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ma Musa
kugu zize ne, iya te, 'ja ma ko'dɔ yërï kɔzɔ a nime te 'dɔ ku'du ti kulugbï
döku kölë yaga. Ne ma 'bëyï iya tondo?”

6 Akititi nime lïjë ëdï koma kpa Yësu timo rɔ toma römöyï ɔdɔ kiya te
bo kiya lende mɔtɔ rɔ ma kënyë gɔ lïjë kari kususu bo timo zi turu. Tine
bo ileki abo dɔmo dë. Bo odi abo dɔ bo ŋgï le bërï tugu dɔ yayi ti dɔkole
közï bo.
7 Kina lïjë koloma ŋgï nduwë rɔ tititi bo rɔ aliri. Kina bo kombi dɔ bo
ŋgï tɔrɔ, bo kënyï kileki zïnnï, iya te, “Ɔdɔ kiya te bɔ mɔtɔ di mï löŋgö ye
nima bina, bo kikali rɔ bo, bo ko'dɔ lende kënyë mɔtɔ dë, bo kënyï dɔgba
ku'du 'ja nima ti döku.”
8 Kina bo kodi dɔ bo ŋgï gbï bërï tugu dɔ yayi ti dɔkole közï bo.
9 Kina ɔdɔ bɔ kɔmɔ kiyandi naga nima kuwö lende nime 'deni kɔzɔ a
nime te tine, lïjë ënyï ŋgï tu'bögö rönnï rɔ kɔtɔkɔtɔ kita'ba yaga di ŋgila
bo. Ya ma löbu rɔ dɔ kiteli mo ga tönë lïjë na kisaki tɔdɔ dɔgba yaga. Kina
rɔ ŋburuŋburu mo tine Yësu ni na kola 'deni ŋgï ŋge rïyö yayi ti 'ja tönë
kɔmɔ tïndï naga nima.
10 Bo ombi dɔ bo tɔrɔ kina bo kititi 'ja nima, bo iya te, “Lïjë ëdï yala?
Bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ odɔ karama dë du te döyï?”
11 Lɔko iya te, “Ŋere, bɔtɔ mɔtɔ inza.”
Bo ileki kiya zi 'ja nima, bo iya te, “Kina ma gbï, minza modɔ karama
döyï. Ari ë'bï, ne kisaki di mï kada nime tɔne kinza kari ko'dɔ lende kënyë
mɔtɔ dë kpe.”

Yësu, Bi Kɔpɔ 'Ba Dɔliŋɔ

12 Di pötö mo 'deni yayi tine na Yësu kënyï kiya zi Parosi ni, bo iya te,
“Ma na rɔ bi kɔpɔ zi dɔliŋɔ nime. Ya ame ga pili kösö 'deni gɔma ne
iliŋgere dë kpe mï bi kölu. Bi kɔpɔ nime ti kïdïdï lïjë 'deni ŋgï yaga rɔ ma
lölöwö.”
13 Parosi naga nima ënyï kileki kiya zi bo, iya te, “Lende yawa 'bï naga
nima doŋgɔ 'deni, nï ë'bï ŋgï ka kɔzɔ bilaka ame këdï kodɔrɔ bïcï lende
abo gɔ dɔ bo ne.”
14 Bo ileki dɔmo zïnnï, bo iya te, “Lende yawa na dë. Ne ɔdɔ kiyake
pele te mëdï miya lende naga nime dömöyï lende 'ba gbagba ma, ele gbï.
Römöyï ma bɔ mo, ma na mikali gɔ bi ame mako di teyi ne, kina ma na
gbï mikali gɔ bi ame mëdï mari teyi ne. Kpe nima bina, ikalike dë mako
di yala, ala mëdï mari yala.
15 Kpe 'beye ëddï ko'dɔke burë 'ba rɔma ŋgï kɔzɔ burë ko'dɔ 'ba bilaka
lesi tara, ne 'bama minza mo'dɔ burë 'ba bɔtɔ.
16 Ne ɔdɔ kiya te mo'dɔ burë 'ba bilaka pele, burë ko'dɔ ma ti këdï ŋgï
rɔ ma kodɔrɔ römöyï minza mo'dɔ gɔ dɔma. Dëdï do'dɔ ze ti 'bu ma ame
koja ma kako di mïtɔrɔ ne.
17 Ne oŋgɔ, lende nime ugu 'deni mɔlo mï kö'du ki'di ame ki'di ziye ne,
iya te, ɔdɔ bɔ kodɔrɔ bïcï lende rïyö kiya pili rɔ lende kɔtɔkɔtɔ nima, lende
nima ëdï ŋgï rɔ ma laka.
18 Kina me ma rɔ bɔ kodɔrɔ bïcï lende ma kina 'bu ma ame koja ma
kako bine ne, bo gbï rɔ bɔ kodɔrɔ bïcï lende ma.”
19 Parosi naga nima ënyï kiya zi bo, iya te, “'Bu yï mo ëdï yala?”
Bo iya te, “Kpe ikalike 'bu ma dë. Kina gbï ikalike ma dë. Römöyï ɔdɔ
kiya te kikalike ma 'deni, ti kikalike 'bu ma gbï.”
20 Lende nime Yësu iya di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ko'ja bo këdï
rɔ tiyandi kɔmɔ bilaka di gɔ bi ame bilaka këdï ki'di kpa közï ki'di 'bënnï
ga zi Bɔko'ba di teyi ne. Mï kada nima yayi turu inda'ba bo dë römöyï
kada abo ame Bɔko'ba ki'di 'dɔ bilaka kinda'ba bo yïmo ne ömö dë gba.

21 Di pötö mo na Yësu këŋyï kiya zi turu löbu naga nima, bo iya te, “Mëdï
mari ama kada mɔtɔ kina ti këŋyïke 'deni ŋgï toma gɔma, ne inza kikalike
tari tömö gɔ bi ame mëdï mari teyi ne. Ti kö'böke mï lende këŋyë 'be ga
ŋbö mï tölë.”
22 Turu naga nima iya te, “Lende abo nima, bo kiya te dinza dikalike tari
gɔ bi ame bo këdï kari teyi ne, bo ëdï ko'dɔkɔ tari tupö rɔ bo yaga?”
23 Bo iya te, “Kpe 'beye rɔ 'ba dɔliŋɔ nime. Ne ma 'bama mako di dɔyayi
'ba mïtɔrɔ. Kpe 'beye di mï dɔliŋɔ nime. Ne ma 'bama minza di mï dɔliŋɔ
nime.
24 Gɔ kö'du mo kina ma 'dɔ ki'di miya te ti kö'böke mï lende këŋyë 'be
ga ŋbö mï tölë. Ɔdɔ kiya te ki'dike dɔye dë ŋgï gɔmo rɔ ma laka ma na rɔ
bɔ ame rɔ ma mo ne, ti kö'böke mï lende këŋyë 'be ga ŋbö mï tölë.”
25 Lïjë ënyï kititi bo, iya te, “Nï yë mo na?”
Bo iya te, “Ma na rɔ bɔ ma tönë miya lende mo pa ziye bine ne.
26 Mëdï ti lende ŋbaŋi 'dɔ tiya mo gɔ lende 'be. Kina mëdï gbï ti lende
mɔtɔ ga ŋbaŋi ame gɔ mo'dɔ burë 'be timo. Bɔ ame koja ma kako dɔliŋɔ
nime bine ne, lende abo rɔ ma kodɔrɔ. Kina lende ame ga ŋge muwö di
kpa bo ne, kina me mëdï miya ziye kpe bilaka 'ba dɔliŋɔ nime.”
27 Lende nime Yësu kiya ne, turu naga nima ikali dë ma bo këdï rɔ tiya
lende 'ba 'bu bo Bɔko'ba.
28 Kina bo kiya zïnnï, bo iya te, “Ma kole 'ba bilaka lesi, ti kutötïke ma
'deni dɔ ŋgërï tɔrɔ kupöke ma. Ne tine ti kikalike ma ŋgï 'jaa rɔ bɔ ame
rɔ ma mo ne, kina ti kikalike gbï 'jaa omba wa naga nime mëdï mo'dɔ ne,
minza mo'dɔ gɔ dɔma. Kina ti kikalike ŋgï rɔ ma laka wa ame ga ŋge 'bu
ma kiya zö ne na ma ga mëdï miya zi bilaka ne.
29 Bo na koja ma kina bo ö'bö tö bi kɔtɔ, bo ola ma dë kutu ma römöyï
lende ame ga mëdï mo'dɔ ne, kina kïyëyï dökï'dï bo.”
30 Lende nime Yësu kiya ne i'di bilaka ma konzi mɔtɔ ga ŋgï ki'di dönnï
gɔ lende abo.

Kupö Ma Laka 'Ba Abarayama

31 Yësu ënyï kiya zi Yudayi naga nima ki'di dönnï 'deni gɔ lende abo ne,
bo iya te, “Ɔdɔ kiya te ko'dɔke wa pili ŋgï kɔzɔ ame mëdï miyandi ye timo
ne, ti këddïke ŋgï rɔ ma laka rɔ bɔ kösö gɔma ga.
32 Kina gbï ti kikalike lende laka 'ba Bɔko'ba ŋgï. Kina lende laka 'ba
Bɔko'ba ti ki'di ye ŋgï kolomake rɔ dɔ ŋgölö. Kinza këddïke ra kpe rɔ
atɔli.”
33 Bilaka naga nima iya te, “Ze kupö Abarayama ga na. Mɔlo kako di zi
'bu ze löbu ga bɔtɔ inda'ba ze dë rɔ atɔli. Gɔ wa'di na kiya te ti doloma
rɔ dɔ ŋgölö?”
34 Bo iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, bilaka pili ame ga rɔ bɔ ko'dɔ lende
këŋyë ne, lende këŋyë inda'ba 'deni rɔ 'bɔkï. Kina lende këŋyë na 'deni
le'jete rɔ bɔ dönnï.
35 Kɔzɔ ma kikalike atɔli oloma dë kö'bö ŋburu rɔ kole 'ba liŋɔ. Ne kole
'ba bɔ dɔ liŋɔ na ti koloma ŋgï ŋburu kö'bö kpa döbösï 'ba 'bu bo nima.
36 Kina ɔdɔ kiya te kole 'ba Bɔko'ba na kutë gɔye 'deni di zi bɔ ame
kinda'ba ye ne, bɔtɔ mɔtɔ inza kpe ame 'dɔ këdï rɔ bɔ dɔye.
37 Mikali ye 'deni ŋgï rɔ kupö Abarayama ga. Ne ëddï komake kɔri 'ba
tupö ma gɔ wa'di? Lende kiya ma naga nime na koŋmi dë dökï'dï ye?
38 Lende naga nime mëdï miya ne na rɔ ame 'bu ma kileme zö. Kina
'beye ndɔbɔ ame ga gbï 'bu ye kileme ziye ne na ma ga gbï këddï ko'dɔke.”
39 Lïjë iya te, “Abarayama na rɔ 'bu ze.”

Kina bo kënÿ kileki dɔmo z̈innï, bo iya te, “Inza tara. Ma kiya te këddïke ra ŋgï rɔ kole 'ba Abarayama ga dëne ëddï ko'dɔke gbï kɔzɔ 'ba Abarayama.
40 Ne le'jete ëddïke e'be za rɔ toma kɔri ame 'dɔ kupöke ma timo, ma mo tönë mëdï mïÿëẗï lende ma laka ame ga muwö di kpa Bɔko'ba ziye ne. Lende ko'dɔ 'ba Abarayama inza tara.
41 Ndɔbɔ ko'dɔ dɔ 'bu ye na ma këddïke rɔ to'dɔ mo ne.”
Lïj̈ë iya te, “Ze kole köyö mï maŋba na dë. Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ rɔ 'bu ze.”
42 Bo iya te, “Ma kiya te Bɔko'ba na këdï ra rɔ 'bu ye dëne ëddï kɔ'ɔke ma römöÿï tako nime mako ziye bine ne, mako di zi Bɔko'ba. Mako dë gɔ dɔma. Bɔko'ba na koja ma.
43 Ne kpe bilaka o'dɔkɔke dë tuwö lende naga nime mëdï miya ne gɔ wa'di? Lende ma laka kɔzɔ a nime te na ko'jike?
44 Ne oŋgɔ, 'bu ye na rɔ Satani römöÿï wa ame ga bo ko'dɔkɔ ne kina ko'dɔkɔke to'dɔ mo. Bo 'ba bo 'deni mɔlo rɔ bɔ a kupö. Bo o'dɔkɔ abo dë to'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba römöÿï bo ilagi lende laka 'ba Bɔko'ba 'deni mɔlo pili. Wa 'ba bo ma bo kö'bö to'dɔ mo na rɔ tunzö bëẗï römöÿï bo bɔ bëẗï na. Kina bo 'deni rɔ ŋere 'ba bëẗï.
45 Ne 'bama nime, mëdï miya lende laka 'ba Bɔko'ba ziye ne na me ki'di kilagike ti'di dɔye gɔ lende ma ne.
46 Oŋgɔke lende naga nima mëdï mo'dɔ ne te. Ma kënÿë mo ga ëdï? Ɔdɔ këdï, iyake zö. Ne ɔdɔ lende ma naga nima këdï me rɔ ma laka ne, o'dɔkɔke dë ti'di dɔye gɔmo gɔ wa'di?
47 Ya ame ga rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne ëdï kuwö lende 'ba Bɔko'ba. Ne kpe 'beye nime inzake rɔ kole 'ba Bɔko'ba römöÿï ilagike lende abo 'deni.”
48 Lïj̈ë iya te, “Nï nime, nï na dë ŋgï rɔ ma laka rɔ bɔ rumö 'ba Somorona kɔzɔ ma tönë diya bine ne?”
49 Bo iya te, “Ma bɔ rumö na dë. 'Bama rɔ toro 'bu ma. Ne kpe ebeke 'beye za titi'ja ma.
50 Wa naga nime mëdï mo'dɔ ne minza mo'dɔ 'dɔ bilaka koro ma gɔmo, kiya ma rɔ bilaka ma löbu. Bɔ mɔtɔ ëdï ame bo ko'dɔkɔ 'dɔ bilaka koro ma ne. Bo na rɔ bɔ ame këdï kodɔrɔ bïcï lende ma rɔ ma kodɔrɔ ne.
51 Rɔ ma laka miya ziye, ya ame ga këdï ko'dɔ lende pili ŋgï kɔzɔ wa ame ga mëdï miya ne, a mɔtɔ rɔ tölë inza kikali du te tömö dönnï.”
52 Lïj̈ë iya te, “Nï bɔ nime, dikali yi 'deni rɔ ma laka. Nï bɔ rumö na. Iya te bilaka ame ga ko'dɔ lende kɔzɔ kö'du kiya 'bï naga nima inza kölë kpe. 'Bu ze löbu Abarayama ni ölë 'deni pili ti bɔ kumë lende ma löbu 'ba Bɔko'ba tönë ga.
53 Gɔ wa'di na kebe kiya 'bëÿï röÿï mbiri löbu di dɔ 'bu ze löbu Abarayama ni ma ti bɔ kumë lende ma löbu 'ba Bɔko'ba ame ga kölë ne? O'dɔkɔ to'dɔ röÿï rɔ wa'di?”
54 Bo iya te, “Ma 'bama nime, miya rɔma dë te mëdï mbiri. Ɔdɔ kiya te miya kɔzɔ a nima tara, lende ma inza kpe ko'dɔ ɔtɔ. 'Bu ma nima këddï kïdëkïke möÿï mo rɔ Bɔko'ba këddï koroke ne, bo na ŋge kiya te mëdï mbiri.
55 Ne kpe 'beye ikalike bo dë. Ma na ŋge mikali bo. Ne ɔdɔ miya te mikali bo dë, ma 'deni gbï rɔ bɔ bëẗï kɔzɔ 'beye. Ne oŋgɔ, kina me mikali Bɔko'ba, wa pili ame ga bo kiya zö ne, kina me ga mëdï rɔ to'dɔ mo.
56 'Bu ye löbu Abarayama ëdï ti mï këÿï römöÿï mï kada nima yayi Bɔko'ba iya zi bo, iya te, ti ko'ja kada ma ame mëdï mako timo dɔliŋɔ nime ne 'deni ŋgï. Kina me bo o'ja 'deni ŋgï. Gɔ kö'du mo bo 'deni ti mï këÿï.”

57 Lïjë iya te, “Nï nime kɔmɔ kɔɔ 'bï ömö dë gba kuluku kɔtɔ yɔ. Rɔ ma tondo mo ga na kebe kiya te o'ja Abarayama?”
58 Bo ileki dɔmo zi ya naga nima, bo iya te, “Rɔ ma laka miya ziye gba kinza köyö Abarayama dë, mëdï 'deni mɔlo rɔ bɔ ame rɔ ma mo ne.”
59 Kina lïjë kënyï ŋgï totɔtɔ kulugbï döku 'dɔ tu'du bo timo tupö bo yaga. Kina bo kënyï kolo abo rɔ bo ŋgï, bo kɔdɔ yaga di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayï.

9

Yësu Ni Ti Bɔ Kɔmɔ Kölu

1 Kina ɔdɔ Yësu këdï 'deni kiliŋgere tine, dɔ bo ondɔsɔ ŋgï ti bɔ kɔmɔ kölu mɔtɔ ame köyö 'deni mɔlo rɔ kɔmɔ kölu ne.
2 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kënyï kititi bo, lïjë iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, lende kënyë 'ba yë na me ki'di 'dɔ köyö bɔ nime rɔ kɔmɔ kölu ne? Lende kënyë abo na ala lende kënyë ko'dɔ 'ba 'bu bo ni na?”
3 Yësu iya te, “Töyö nime köyö bɔ nime rɔ kɔmɔ kölu ne inza gɔ lende kënyë abo ala gbï gɔ lende kënyë ko'dɔ 'ba 'bu bo ni. Tine öyö bɔ nime rɔ kɔmɔ kölu 'dɔ ki'di Bɔko'ba kileme tigɔ abo tö zi bilaka mï tïleŋo bɔ nime.
4 Ndɔbɔ ame Bɔko'ba koja ma dömöyï mo ne, mëdï mo'dɔ gïrï nime ko'ja gɔ bi këdï gba rɔ mï kada. Römöyï korɔndɔ ɔwɔ dë kpe, ame bilaka lesi inza kikali kpe to'dɔ a mɔtɔ.
5 Ne ame mëdï 'deni dɔliŋɔ bine ne, ma na 'deni rɔ bi kɔpɔ zi dɔliŋɔ.”
6 Kina bo koto'bi woro ŋgï bërï, bo konyɔpi mandɔ'dɔ mo ŋgï kosa kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu tönë.
7 Kina bo kiya te, “Ari kurögö kömöyï mï daa 'ba Siloma.” Ame 'jɔ 'ba möyï mo nima tëgë “Oja 'deni.”
Kina bɔ tönë kari kurögö kɔmɔ bo ŋgï. Na kɔmɔ bo kɔpɔ ŋgï bo kileki ŋgï kari liŋɔ rɔ bɔ kɔmɔ kɔpɔ.
8 Kina ɔdɔ bɔ nima këdï 'deni liŋɔ tine, bilaka ma mï tïrï ma ŋgɔsiŋgɔsi naga ti ya mɔtɔ ga ame kikali bo 'deni mɔlo tönë pa bine rɔ bɔ kpasi ne, ako ŋgï toŋgɔ bo, lïjë iya te, “Wa, bɔ nime na dë tönë këdï koloma pa kpa kɔri 'dë yayï tokpasi wa ne?”
9 Ya mɔtɔ ga iya te, “Yëë, bo na.”
Tine ya mɔtɔ ga ënyï 'bënnï kiya te, “Bɔ nima na dë. Bɔ nime o'de rönï ka rɔ to'de ti bo.”
Kina bo kënyï ŋgï kiya zïnnï, bo iya te, “Ma na ŋgï nime.”
10 Ya naga nima iya te, “Kömöyï ënyï kɔpɔ ko'ja gɔ bi totondo?”
11 Bo iya te, “Bɔ nima kïdëkï möyï mo rɔ Yësu ne na konyɔpi mandɔ'dɔ ti woro, bo kosa kɔmɔ ma, na bo kiya zö gɔ mari murögö kɔmɔ ma mï daa 'ba Siloma. Kina me mari murögö kɔmɔ ma yɔ, na kɔmɔ ma kɔpɔ ŋgï.”
12 Lïjë iya te, “Yësu mo ëdï yala?”
Bo iya te, “Mikali dë.”
13 Di pötö lende nime na ya mɔtɔ ga kënyï koto bɔ tönë ŋgï kari zi Parosi ni.
14 Kada nima Yësu konyɔpi mandɔ'dɔ ti woro kosa kɔmɔ bɔ nima 'dɔ kɔpɔ ŋgï yaga yïmo ne, kada 'ba rɔ kindawo na.
15 Parosi ni ebe gbï tititi bɔ nima gɔ lende 'ba kɔmɔ bo ame kënyï kɔpɔ 'böwu yaga ko'ja gɔ bi ne. Tine bo ileki kiya zïnnï, bo iya te, “Yësu na ko'dɔ mandɔ'dɔ kɔmɔ ma. Kina mari murögö yɔ. Kina me kɔmɔ ma kɔpɔ ŋgï.”
16 Parosi mɔtɔ ga iya te, “Bɔ nime ako dë du te di zi Bɔko'ba, ma bo këdï kako ra ŋgï di zi Bɔko'ba dëne bo ëdï koro kada 'ba rɔ kindawo.”

Ya mɔtɔ ga iya te, “Ne ma bo këdï ra rɔ bɔ lende kënyë tara dëne ndɔbɔ löbu naga nime, bo ti kikali to'dɔ mo totondo ga?”
Parosi tönë ga oza mïnnï 'deni kɔzɔ a nime te.
17 Kina lïjë kënyï 'böwu kititi bɔ tönë, lïjë iya te, “Wa'di na komeri 'bëyï gɔ lende 'ba Yësu nima bo ki'di kömöyï kɔpɔ 'deni yaga ne?”
Bɔ nima iya te, “Bo bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba na.”
18 Parosi ni i'di dönnï dë gba gɔ lende nima kiya te bɔ nima kɔmɔ mo pa rɔ ma kölu kina ma kënyï 'böwu kɔpɔ yaga ne, lïjë iya te bëtï na ka. Kina lïjë kïdëkï 'bu 'ba bɔ nima ti ma mo ŋgï kako zïnnï.
19 Kina lïjë kititi e'be 'bu mo naga nima, lïjë iya te, “Kole 'be nime kiyake te öyö mɔlo rɔ kɔmɔ kölu ne, bo na me? Ne kɔmɔ bo ënyï kɔpɔ 'böwu yaga tɔne rɔ ma totondo?”
20 Lïjë iya te, “Dikali ŋgï rɔ ma laka bo kole ze na. Kina dikali 'deni gbï laka öyö bo mɔlo rɔ kɔmɔ kölu.
21 Ne ɔtɔ abo tɔ nima kiyɔpɔ kɔmɔ bo tɔne ne, dikali dë. Bɔtɔ abo tɔ nima kiyɔpɔ kɔmɔ bo ne, dikali eze dë gbï. Ititike bo. Bo na ma, bo inza gbï gba rɔ kole titi. Bo na ti kikali tïyëtï lende abo nima.”
22 'Bu bo ni iya tara römöyï lïjë ere turu 'ba Yudayi naga nima. Römöyï turu naga nima iya lende mɔtɔ 'deni mɔlo yayi, iya te, bïlaka ame ga pïli kiya te Yësu na rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako di mïtɔrɔ ne, 'dɔ ko'jɔŋɔ ŋburu yaga di bi tɔdɔ mï rö 'ba mötu.
23 Lende nima na ma 'dɔ ki'di 'bu bo ni kiya te, “Bo na ma, bo inza gba rɔ kole titi. Ititike bo.”
24 Parosi ni ënyï 'böwu gbï kïdëkï bɔ tönë kako zïnnï. Kina lïjë kiya zi bo, lïjë iya te, “Ulömu röyï ti möyï löbu 'ba Bɔko'ba nime. Dikali 'deni bɔ nima bo kileŋo yi ne bo bɔ lende kënyë na.”
25 Bɔ tönë iya te, “Mikali dë ala bo bɔ lende kënyë na ya? Wa 'bama ame mikali ne na ŋge rɔ ame ma pa mɔlo rɔ bɔ kɔmɔ kölu. Kina me tɔne kɔmɔ ma kɔpɔ 'deni yaga ko'ja gɔ bi.”
26 Lïjë iya te, “Wa'di na Yësu mo nima ko'dɔ zïyï? Bo o'dɔ tondo kina ma 'dɔ ki'di kömöyï kënyï kɔpɔ yaga ne?”
27 Bo iya te, “Ne o'ja mïyëtï lende naga nime 'deni gbï dɔgba ziye bine 'di, uwöke dë. Gɔ wa'di na ko'dɔkɔke 'böwu 'dɔ mënyï gbï tïyëtï mo ziye teyi? O'dɔkɔke 'deni gbï tösö gɔ bo?”
28 Kina lïjë kënyï ŋgï titi'ja bɔ tönë, lïjë iya te, “Nï 'bëyï na rɔ bɔ kösö gɔ Yësu. Ne ze 'beze rɔ bɔ kösö gɔ 'bu ze löbu Musa.
29 Römöyï Musa na dikali ŋge Bɔko'ba koloma rɔ tilende teyi bine. Ne bɔtɔ tɔ nima rɔ Yësu ne, dikali dë bo ako di yala.”
30 Bɔ nima iya te, “Lende 'be igayi ma 'deni. Yësu na me kiyɔpɔ kɔmɔ ma 'deni yaga. Tine kpe ikalike bi ame bo kako di teyi ne dë yɔ.
31 Dikali 'deni mɔlo rɔ ma laka Bɔko'ba oloma dë tuwö dɔ bɔ lende kënyë. Tine lïjë ame ga koro bo ko'dɔ ako'dɔkɔ abo ga ne, na ŋge bo kuwö dɔmo.
32 Bɔtɔ mɔtɔ uwö dë mɔlo kako di bi tisaki bïcï dɔliŋɔ nime ma bɔ mɔtɔ kiyɔpɔ kɔmɔ bilaka ame köyö 'deni mɔlo rɔ kɔmɔ kölu kɔzɔ a nime te.
33 Ma kiya te bɔ nime rɔ Yësu ne, bo kako dë ŋgï di zi Bɔko'ba dëne bo inza kikali to'dɔ a mɔtɔ.”
34 Parosi naga nima iya te, “Nï ame köyö yi mɔlo di mï rɔ bɔ lende kënyë ne, nï na ko'dɔkɔ 'dɔ kënyï tiyandi ze?”
Kina lïjë koga bɔ nima ŋgï yaga.
35 Tine ɔdɔ Yësu kuwö 'deni, tëgë Parosi ni oga bɔ tönë 'deni yaga na bo kari ŋgï toŋgɔ mo. Kina bo kititi bɔ nima, bo iya te, “I'di döyï ra gɔ lende 'ba kole 'ba bilaka lesi?”

36 Bɔ nima iya te, “Ŋere, iya zö te 'di bo yë na, 'dɔ mi'di dɔma gɔ lende abo.”
37 Yësu iya te, “O'ja bo 'deni mɔlo. Ma mo nime ŋgï mëdï milende zïyï ne, ma na ŋgï rɔ kole 'ba bilaka lesi mo.”
38 Kina bɔ nima kileki ŋgï kiya zi Yësu, iya te, “Ŋere ma, mikali yi 'deni ŋgï tɔne rɔ ma laka rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”
Kina bo kolɔdɔ ŋgï bërï tülëlu Yësu.
39 Yësu iya te, “Mako 'deni dɔliŋɔ bine 'dɔ toza mï bilaka 'dɔ ki'di ya ame ga rɔ bɔ kɔmɔ kölu ne ko'ja bi, kina gɔ ya ame ga rɔ bɔ kɔmɔ kɔpɔ ne, gɔ kɔmɔ mo kebe kölu yaga.”
40 Parosi mɔtɔ ga ëdï gbï ti Yësu ni yayi. Kina ɔdɔ lïjë kuwö lende nima 'deni tara tine, lïjë ënyï kiya zi Yësu, lïjë iya te, “Lende kiya 'bï nima iya te ze bɔ kɔmɔ kölu na gbï?”
41 Bo iya te, “Ɔdɔ kiyake te ëddïke rɔ kɔmɔ kölu, inzake ti lende kënyë. Ne iyake rɔye rɔ bɔ kɔmɔ kɔpɔ. Kina ma lende kënyë 'be ga ti kulömö kö'bö tiye.”

10

Dɔŋgala 'Ba Bɔ Koda Kamölö

1 Yësu iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, ɔdɔ koŋgɔke bilaka mo këdï kari kpa jɔlɔ 'ba kamölö tine bo kënyï këkï za kebe dɔ reki kinza bo kari dë kebe kpa dörï nima, ikalike bo laka bo bɔ 'bögö na. Bo ako tu'bögö kamölö naga nima.
2 Ne bɔ ame ɔdɔ koŋgɔke këdï kari kpa jɔlɔ kɔdɔ ŋgï kebe kpa dörï nima, bo na rɔ bɔ koda kamölö naga nima.
3 Bo na ti bɔ koda kpa dörï 'ba jɔlɔ nima kurögö kpa dörï zi bo. Kina ɔdɔ bo kïdëkï kamölö abo naga nima ti möyï mo ga rɔ kɔtɔkɔtɔ, kina lïjë këdï kuwö dɔ bo ŋgï. Kina bo ti koja lïjë yaga di mï jɔlɔ.
4 Kina ɔdɔ bo koja lïjë 'deni pili yaga tine, bo ti kösö ŋgï dɔgba zïnnï bo kari toda lïjë. Kamölö abo ga ikali mugu bo, na kösö ŋgï gɔ bo.
5 Ɔdɔ bɔ löwö mɔtɔ ame 'beri lïjë kikali mugu mo dë ne na kako kïdëkï lïjë, lïjë inza kösö gɔmo. Lïjë pili ëdï kiriŋa ë'bënnï mökö.”
6 Yësu iya lende nime rɔ dɔŋgala zi Parosi naga nima kɔzɔ a nime te. Kina tine lïjë ikali 'jɔ mo dë.
7 Kina bo kënyï kiya zïnnï, bo iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, ma na rɔ kpa dörï 'ba jɔlɔ.
8 Ya naga nime kako dɔgba di zö ne bɔ akolɔ ni ma ti bɔ 'bögö ni na. Kina kamölö inza kikali tari tösö gönnï.
9 Ma na rɔ kpa dörï. Ya ame ga pili këdï kɔdɔ kebe zö ne lïjë ɔmɔ 'deni di mï tölë kina lïjë ti kïlëlë rönnï 'deni ŋgï nduwë kebe teyi gbï kinza lisa 'ba a mɔtɔ.
10 Römöyï bɔ 'bögö naga nima, akikali 'bënnï ŋge rɔ tu'bögö mo ti tupö mo kina gbï ti tirasi mo. Ne ndɔbɔ 'bama ame mako gɔmo ne na rɔ ti'di dïdï ti tigɔ zi bilaka ma ga.
11 Ma na rɔ bɔ koda kamölö ma laka, ame kilaŋa rönï 'deni 'dɔ kölë gɔ kamölö abo ga.
12-13 Bilaka mɔtɔ ame ɔdɔ kiya te bo kinza rɔ bɔ dɔ kamölö, bo këdï koda abo kamölö mo tɔ naga nima ŋge dömöyï lende 'ba gïrïsï, bo omeri abo lende 'ba kamölö naga nima dë. Kina ɔdɔ bo ko'ja kuruku këdï kako, bo ëdï kiriŋa abo ŋgï yaga. Bo kola kamölö naga nima zi kuruku kinda'ba mɔtɔ ga kïyëyï mï kɔsɔ mo ga ŋgï rɔ kɔtɔkɔtɔ. Bo iriŋa abo yaga römöyï kamölö abo ga na dë.

14 Ne ma 'bama na rɔ bɔ koda kamölö ma laka. Mikali kamölö ma ga
me rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kina lïjë me ikali ma gbï.
15 Kɔzɔ 'bu ma ame kikali ma kina mikali bo gbï ne tara. Kina me milaŋa
rɔma 'deni 'dɔ mölë gɔ kamölö ma ga.
16 Kina mëdï gbï ti kamölö mɔtɔ ga ame kinza gba mï jɔlɔ nime bine ne.
Ndɔbɔ ma na gbï rɔ to'de mo kako bine. Lïjë ti kuwö dëkï 'ba dɔma 'deni.
Kina kamölö pili ti këdï 'deni ŋgï rɔ dɔtumu kɔtɔ. Kina bɔ koda mo ti këdï
'deni ŋgï le kɔtɔ.
17 Oŋgɔke, kina me mi'di rɔma 'deni zi bilaka lesi 'dɔ kupö ma gɔ mënyï
mïdïdï 'jaa rɔ ma lölöwö. Gɔ lende mo na ma ki'di 'bu ma Bɔko'ba kɔ'ɔ
ma kulöwö ne.
18 Ne bilaka inza kikali tupö ma gɔ dönnï. Ma na mëdï mi'di rɔma zïnnï
'dɔ gɔ lïjë kupö ma. Mëdï ti tigɔ 'ba ti'di rɔma zi bilaka gɔ kupö ma. Kina
mëdï gbï ti tigɔ 'ba tënyï tïdïdï 'böwu di pötö tölë. To'dɔ wa naga nime,
Bɔko'ba 'bu ma ose gɔmo 'deni pili zö."
19 Lende naga nime Yësu kiya te ne i'di turu 'ba Yudayi naga nima ŋgï
koza mïnnï.
20 Ya ma konzi mɔtɔ ga di mï löŋgö lïjë yayi iya te, "Bɔ nime, nökï ëdï
dɔmo. Bɔ rumö na. Ëddï kuwöke lende abo naga nima gɔ wa'di?"
21 Tine ya mɔtɔ ga iya te, "Lende kiya 'ba bɔ nime, lende 'ba bɔ nökï na
dë. Bɔ nökï ti kikali tiyɔpɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu?"

Yudayi Ilagi Lende 'Ba Yësu

22 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kada 'ba karama 'ba tomeri gɔ tulömu rö löbu
ame mï Yerosalema ne zi Bɔko'ba tine kada 'ba bi këyï ame kulöwö ne na
'deni.
23 Kina ɔdɔ Yësu këdï kiliŋgere 'deni kebe mï dëdë ame ga ŋere Solomo
ko'ba mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi ne,
24 tine turu mɔtɔ ga otɔtɔ rönnï ŋgï kako zi bo, lïjë iya te, "Nï nime, lende
'bï ïlïkö dɔze sowa. Nï mo na ŋgï rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja kako
dɔliŋɔ nime bine ne ala nï mo na dë? Iya lende yaga bi kɔpɔ zize kinza
kïlïkö dɔze dë."
25 Bo iya te, "Lende nime miya 'deni mɔlo ziye. Tine kpe na ko'dɔkɔke
e'be dë ti'di dɔye gɔ lende ma. Kina me gbï ndɔbɔ pili naga nime mëdï
mo'dɔ ti közï kakpa 'ba 'bu ma Bɔko'ba ne ileme ma 'deni gbï laka ziye.
26 Ne kpe ebe kilagike ti'di dɔye gɔmo römöyï kpe kamölö ma ga na dë.
27 Kamölö ame ga rɔ 'bama ne uwö dɔma pili laka. Kina mikali lïjë 'deni
gbï. Kina me lïjë pili ösö 'deni gɔma.
28 Kina mi'di dïdï ma ŋburuŋburu 'deni zïnnï kinza bɔtɔ mɔtɔ kirasi lïjë
ra. Bɔtɔ mɔtɔ ikali dë kpe 'dɔ kako kolɔ lïjë di zö.
29 Römöyï 'bu ma na ki'di lïjë 'deni zö. Kina bɔtɔ mɔtɔ inza mï dɔliŋɔ
nime bine ame këdï ti tigɔ rɔ dɔ kiteli di dɔ 'bu ma. Kina me 'deni bɔtɔ
mɔtɔ inza kpe ame 'dɔ kikali tako tolɔ lïjë di zi bo.
30 Römöyï ze ti 'bu ma rɔ akɔtɔ."
31 Kina ɔdɔ bilaka naga nima lïjë kuwö Yësu kiya 'deni te bo rɔ akɔtɔ
ti Bɔko'ba tine, lïjë ënyï ŋgï totɔtɔ kulugbï döku 'dɔ tu'du bo timo 'dɔ lïjë
kupö bo yaga gɔ lende kiya abo nima.
32 Tine bo ënyï kileki kiya zïnnï, bo iya te, "O'jake ndɔbɔ naga nime mëdï
mo'dɔ ne dë? Wa ame ga mo'dɔ ti közï kakpa 'ba 'bu ma ne, pili rɔ ma
laka. Ne ëddï ko'dɔkɔke tupö ma gɔ wa'di?"
33 Lïjë iya te, "Dinza dupö yi gɔ lende laka ko'dɔ 'bï. Dëdï do'dɔkɔ tupö
yi gɔ dölï 'bï ame kudölï Bɔko'ba ne. Nï ame rɔ bilaka lesi ne ebe tombi
döyï kiya röyï ŋbö rɔ Bɔko'ba."

34 Bo ileki kiya zi bilaka naga nima, bo iya te, “Kpe oŋgɔke tɔ ma, lende mɔtɔ ugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba, iya te, ‘Kpe bilaka lesi, kpe gbï rɔ Bɔko'ba.’
35 Kina kɔzɔ ame dikalike 'deni lende 'ba Bɔko'ba ö'bö nduwë rɔ ma kodɔrɔ. Kina me kɔzɔ duwöke bine Bɔko'ba bo iya zi bilaka naga nima bo kilende teyi ne, bo iya te lïjë gbï rɔ Bɔko'ba.
36 Ne 'bama nime miya te ma kole 'ba Bɔko'ba na ne, ebe kiyake za 'böwu rɔ tudölï Bɔko'ba totondo ga? Ma na ŋge rɔ bɔ ame 'bu ma kigeli koja kako dɔliŋɔ nime bine rɔ bɔ laja abo.
37 Kina ɔdɔ kiya te koŋgɔke wa naga nime mëdï mo'dɔ ne kinza 'deni ŋgï du rɔ lende 'ba Bɔko'ba tine, omba kina ti kikalike ma 'jaa ŋgï rɔ ma laka minza rɔ kole abo.
38 Ne ɔdɔ ki'dike dɔye dë pele gɔ lende kiya ma naga nime, lende 'ba Bɔko'ba ame ga ko'jake ma mëdï mo'dɔ ne na ti ki'di ye kikalike ma ŋgï rɔ ma laka rɔ kole abo. Kina ti kikalike 'deni ŋgï omba ma ŋgï rɔ akɔtɔ ti 'bu ma. Kina 'bu ma bo gbï rɔ akɔtɔ tö.”
39 Kina lïjë ko'dɔkɔ ŋgï gbï tinda'ba Yësu gɔ lende nime, ne tine Yësu ënyï kolo abo rɔ bo ŋgï yaga di zïnnï.
40 Bo ënyï di Yerosalema yayi, bo kari kumu gönyï yöpö 'ba Yaradene. Bo kari koloma gɔ bi ma tönë pa Yowani koloma rɔ to'dɔ bapatisi dɔ bilaka di teyi ne.
41 Kina bilaka kɔlɔ ŋgï kari zi bo yayi. Tine bilaka naga nima oloma tiya mo rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Yowani o'dɔ lende ame ga kigayi bilaka ne dë tine bo iya lende 'ba bɔ nime rɔ Yësu ne. Kina me bo kako 'deni ŋgï te kɔzɔ lende kiya 'ba Yowani tönë.”
42 Kina ma konzi ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba Yësu di yayi.

11

Tölë 'Ba Lazara

1-2 Bɔ mɔtɔ rɔ Lazara ëdï koloma Betaniya. Kina lëmï bo ga Mariya ni ti Marata ëdï gbï koloma yayi. Mariya mo na tönë 'dɔ ko'de 'bu kato kele kulöwö mɔtɔ kinzanza rɔ Yësu, lɔko kosa gbï ndï Yësu ti sunë dönï ne.
Kina ɔdɔ rɔkɔ'ɔ kinda'ba bɔ tönë rɔ Lazara ne 'deni,
3 lëmï bo ga tönë ënyï koja laja gɔ Yësu, iya te, “Ŋere, ako, bɔ murë yï ëdï dɔ rɔkɔ'ɔ.”
4 Kina ɔdɔ Yësu kuwö 'deni tara tine, bo iya te, “Rɔkɔ'ɔ 'ba Lazara nime ŋburuŋburu mo inza rɔ tölë. Tine rɔkɔ'ɔ nime i'di rönï 'deni 'dɔ Bɔko'ba kileme tigɔ abo timo zi bilaka, kina gbï 'dɔ bo kileme tigɔ ma 'ba kole abo timo.”
5 Tine kɔzɔ ame Yësu bo kɔ'ɔ Mariya ni ti Marata ti löndö lïjë Lazara nima pele rɔ mbëmbë ne,
6 bo oloma titi ko'dɔ tö'dö dɔ rïyö bi nima laja 'ba rɔkɔ'ɔ 'ba Lazara ko'ja bo teyi ne.
7 Kina bo kënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te, “Ënyïke dilekike darike Betaniya.”
8 Lïjë iya te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ya naga nima o'dɔkɔ tönë 'dɔ tu'du yi ti döku kupö yi yaga gïrï naga nime di yayi. Ëddï ko'dɔkɔ gbï tari 'böwu yayi gɔ wa'di?”
9 Bo iya te, “Laka. Oŋgɔke kada te. Ɔdɔ kada kɔdɔ 'deni rɔ mï dɔŋbɔ ëdï keze ŋbö kömö mï dɔkɔpiyari. Bilaka ame këdï kiliŋgere rɔ mï kada ne ikali dë ma 'dɔ kila'ba mï gö ma titi ame ga mï kɔri ne, römöyï gɔ bi ëdï rɔ ma kɔpɔ.

10 Ne ɔdɔ kiya te bilaka mətɔ këŋyï bi liŋgere rɔ mï korɔndɔ, bo ëdï
kila'ba mï gö, römöyï bi kɔpɔ inza.”
11 Kina bo kiya gbï 'böwu zïnnï, bo iya te, “Bɔ murë ze Lazara ö'dö 'deni,
ne tine mëdï marï mindiŋi bo yaga.”
12 Lïjë iya te, “Yëë, ŋere. Ɔdɔ bo këdï bi tö'dö, na laka, 'dɔ dɔ bo kïtëwu
di pötö rɔkɔ'ɔ nima.”
13 Dëmba bo ëdï rɔ tiya lende 'ba tölë 'ba Lazara, tine lïjë omeri 'bënnï
tëgë bo ëdï rɔ tiya lende 'ba tö'dö ma laka.
14 Kina bo kumö mï 'jɔ 'ba lende nima zïnnï, bo iya te, “Lazara ölë 'deni
rɔ tölë.
15 Ne mëdï ti mï këyï römöyï minza ti bo yayi. Ne lende nime ti ki'di ye
'deni ŋgï ki'dike dɔye rɔ ma laka gɔ lende ma. Ënyïke darike toŋgɔ bo.”
16 Tɔma ame bilaka këdï kïdëkï möyï bo mətɔ gbï rɔ Roŋa ne, ɔdɔ bo
koŋgɔ Yësu kiya lende 'deni kɔzɔ a nima tara tine, bo ënyï ŋgï tɔrɔ, bo
kiya zi lëpï bo naga nima, bo iya te, “Darike 'dɔ dölëke bi kɔtɔ tï ŋere ze.”
17 Kina ɔdɔ Yësu ni kari 'deni kömö Betaniya tine, bilaka iya zi bo tëgë
töku nima o'dɔ 'deni dɔ sowɔ mï gö.
18 Gawo mo nima ɔwɔ dë di ŋgila Yerosalema.
19 Kina bilaka ma konzi mətɔ ga ako 'deni di yayi tuyë kɔmɔ Mariya ni
ti Marata di pötö tölë 'ba löndö nnï nima.
20 Marata uwö lende 'ba tako 'ba Yësu nima 'deni. Kina lɔko këŋyï ŋgï
kari turë dɔ Yësu gɔ kɔri. Mariya na kileke 'bënï liŋɔ.
21 Marata iya gbɔ zi Yësu, iya te, “Yö, ŋere, ma kiya te këddï ra tize bine
dëne löndö ma nime inza kölë kɔzɔ a nime te.
22 Ne pele mikali 'deni Bɔko'ba ti ko'dɔ wa ame ga pili kititi di zi bo ne
ŋgï.”
23 Yësu iya te, “Löndö yï ëdï këŋyï kïdïdï kɔdɔ yaga di mï tölë nime.”
24 Marata iya te, “Mikali 'deni ŋgï tara rɔ ma laka bo ti këŋyï ŋgï
kɔdɔ yaga di mï tölë kɔtɔ ti töku ma laki mətɔ ga mï kada ame 'deni rɔ
ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne.”
25 Yësu iya te, “Ma na rɔ bɔ tïdïdï bilaka yaga. Ma na rɔ bɔ ti'di töku
këŋyï kɔdɔ yaga. Ya ame ga pili ki'di dönnï 'deni gɔ lende ma ne, ɔdɔ lïjë
kölë pele, ti këŋyï kïdïdï 'deni.
26 Ya ame ga pili ki'di dönnï 'deni gɔ lende ma lïjë këŋyï kïdïdï 'deni ne,
lïjë inza kölë kpe. I'di döyï 'deni ŋgï gɔ lende nime?”
27 Marata iya te, “Ŋere, mi'di dɔma 'deni ŋgï rɔ ma laka gɔmo nï na
rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja kako dɔliŋɔ nime ne. Kina mi'di dɔma
'deni gbï gɔmo nï na rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”
28 Kina lɔko këŋyï ŋgï kari kïdëkï Mariya. Lɔko kugu gɔmo liwo zïnï, iya
te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi ze ömö 'deni yaga 'dë yayi. Bo ëdï kïdëkï yi.”
29 Kina ɔdɔ Mariya kuwö lende nima 'deni kɔzɔ a nima tara tine, lɔko
ënyï kobari rönï ŋgï welo di bërï kari turë dɔ Yësu.
30 Tine Yësu ömö dë gba liŋɔ. Bo ëdï gba gɔ kɔri gɔ bi ma tönë Marata
kurë dɔ bo teyi ne.
31 Kina ɔdɔ bilaka ma tönë ga këdï rɔ tuyë kɔmɔ Mariya yayi ne koŋgɔ
lɔko 'deni ŋgï kobari rönï welo kɔdɔ yaga kɔzɔ a nima tara tine, lïjë ënyï
'deni kozi gönï. Römöyï lïjë omeri 'bënnï, lïjë iya te mətɔga lɔko ëdï kari
bi monɔ kpa tï'börö nime kusu löndö nï Lazara teyi ne.
32 Kina ɔdɔ Mariya kömö 'deni ko'ja kɔmɔ Yësu tine, lɔko olɔdɔ ŋgï bërï
tïlëlu bo, lɔko iya te, “Yö, ŋere, ma kiya te këddï ra tize bine dëne löndö
ma nime inza kölë kɔzɔ a nime te.”

33 Kina ɔdɔ Yësu bo koŋgɔ Mariya ni ti bilaka pili ame ga ŋgila nï yayi
ne këdï 'deni pili kudu kɔzɔ a nima tara tine, lende mo ɔ'ɔ 'deni ŋgï rɔ bo
ŋbö kɔdɔ dökï'dï bo,
34 bo iya te, “Usuke töku nime yala?”
Lïjë iya te, “Ŋere, ako koŋgɔ gɔ bi ame dusu teyi ne.”
35 Kina tɔlɔ ki'di tolɔdɔ ŋgï di kɔmɔ Yësu.
36 Bilaka naga nima yayi ënyï tiya mo rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Oŋgɔke
tɔ ma, lende 'ba Lazara ɔ'ɔ 'deni rɔ bo sowa.”
37 Ya mɔtɔ ga iya te, “Bo ikali tiyɔpɔ kɔmɔ bɔ kɔmɔ kölu. Ne gɔ wa'di
na bo kokɔnyï Lazara dë kinza kölë?”

Tɔdɔ 'Ba Lazara Di Mï Tölë

38 Kina ɔdɔ Yësu bo kari kömö 'deni gɔ bi ame kusu Lazara teyi ne, tine
lende mo ɔ'ɔ 'deni gbï kɔdɔ dökï'dï bo. Töku nima usu 'deni mï tï'börö
kina ulölï kpamo 'deni teyi ti kulugbï döku ma löbu.
39 Yësu iya te, “Ululuke döku nima yaga.”
Marata ma tönë rɔ lëmï 'ba Lazara mo ne iya te, “Ŋere, bo ölë 'deni
ko'dɔ tö'dö dɔ sowɔ. Yida rɔ bo ti kato 'deni.”
40 Bo iya te, “Omeri gɔ lende ma tönë miya zïyï ne, ɔdɔ ki'di döyï 'deni
ŋgï rɔ ma laka gɔmo, ti ko'ja tigɔ 'ba Bɔko'ba ŋgï.”
41 Bilaka naga nima ululu döku tönë yaga. Kina Yësu kombi kɔmɔ bo
ŋgï mïtɔrɔ, bo iya te, “'Bu ma, mo'dɔ yëë'dï zïyï rɔ mbëmbë gɔ ame këddï
kuwö dɔma ne.
42 Mikali 'deni ŋgï rɔ ma laka ëddï nduwë kuwö dɔma. Ne mëdï miya
tara 'dɔ ki'di bilaka naga nime bine ne ki'di dönnï ŋgï gɔmo nï na koja ma
kako dɔliŋɔ nime bine.”
43 Kina bo kïdëkï ŋgï rɔ ma kembe, bo iya te, “Bɔ ne, Lazara, ɔdɔ yaga.”
44 Kina Lazara tönë 'deni rɔ töku ne, kënyï ŋgï kɔdɔ yaga di mï tï'börö.
Bo ɔdɔ 'deni pili ti bɔŋgɔ 'ba tusu töku ame kusu bo timo ne rɔ bo ti bɔŋgɔ
ma mbowa mɔtɔ ame kudödu kɔmɔ bo timo ne. Yësu iya zi ya naga nima,
iya te, “Opeke bo yaga 'dɔ bo kari abo.”

To'ji Yësu
(MT 26:1-5; MK 14:1-2; LK 22:1-2)

45 Bilaka ma tönë ga kako toŋgɔ Mariya ni ne, o'ja lende löbu nima Yësu
ko'dɔ, bo ki'di Lazara kënyï kindiŋi kɔdɔ yaga di mï tölë ne 'deni. Kina ya
ma konzi mɔtɔ ga ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba Yësu mï kada nima.
46 Ya mɔtɔ ga ënyï 'bënnï kari kiya lende mo zi Parosi ni.
47 Kina Parosi ni kënyï kodɔ'bɔ rönnï ŋgï ti löbu 'ba bɔ akumu ni. Kina
lïjë kotɔtɔ kpënnï ŋgï bi kɔtɔ ti bɔ buré nï, lïjë iya te, “Wa'di ga na gɔ
do'dɔke ŋgï zi bɔ nime rɔ Yësu ne? Bo ö'bö 'ba bo za to'dɔ gɔ kotɔ ma
kɔzɔ wa naga nime te.
48 Ɔdɔ dolake bo nduwë kö'bö to'dɔ lende abo naga nime kɔzɔ a nime
te, bilaka pili ëdï ki'di dönnï ŋgï me gɔ lende abo kina lïjë këdï kösö ŋgï
pili gɔ bo, kina turu 'ba Romo këdï kalo ya ŋgï dɔze, kirasi dɔliŋɔ ze nime,
kitikɔ rö löbu 'ba Bɔko'ba ze nime ŋgï yaga.”
49 Bɔ mɔtɔ rɔ Kayapa, ame bo na mbiri rɔ bɔ dɔ bɔ akumu mï kɔmɔ kɔɔ
mo nima ne, bo ënyï tɔrɔ tilende zïnnï. Bo iya te, “Kpe nime, ikalike ɔtɔ
dë du te.
50 Omerike tɔ ma, ma laka na ziye ŋgï 'dɔ ti'di bɔ kɔtɔ nima na 'dɔ kölë
di dɔ ame 'dɔ bilaka löbu nime kölë kpaki kote dönnï yaga ne.”
51 Lende nime Kayapa kiya ne, lende 'ba ti dɔ bo na dë. Kayapa bo na
rɔ bɔ dɔ bɔ akumu mï kɔmɔ kɔɔ nima. Kina ma lende nime, bo umë 'deni

di zi Bɔko'ba ame kiya te Yësu na ŋge gɔ kölë ame 'dɔ kutë gɔ bilaka 'ba Yudayi pili di mï tölë ne.
52 Tine dë ŋge tutë gɔ Yudayi ni kɔtɔ, ne gbï tutë gɔ bɔ löwö ame ga rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne todɔ'bɔ mo pili rɔ akɔtɔ.
53 Mï kada nima yayi na löbu 'ba Yudayi naga nima kususu kpënnï ŋgï nati rɔ Yësu 'dɔ tupö mo.
54 Kina ɔdɔ Yësu bo koŋgɔ 'deni tara tine, bo iliŋgere dë kpe kileme rɔ bo bi kɔpɔ mï gawo 'ba Yerosalema. Bo ënyï kari mï dɔliŋɔ ma mbowa mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Eporima ŋgɔsi ti yï mökö. Kina lïjë kari koloma ŋgï yayi ti bɔ kösö gɔ bo ga.

55 Kina ɔdɔ tö'dö 'ba karama 'ba Pasaka kola 'deni ŋgɔsi tine, bilaka 'ba mï dɔliŋɔ ma titi naga otɔtɔ rönnï 'deni kari Yerosalema. Lïjë ari mɔlo gba di kɔmɔ kada 'ba karama tari to'dɔ dölëtï 'bënnï ame 'dɔ ki'di lïjë këdï rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ Bɔko'ba ne.
56 Kina ya mɔtɔ ga ki'di ŋgï toma gɔ Yësu di yayi. Lïjë otɔtɔ dönnï mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba. Lïjë koloma rɔ tiya mo, iya te, “Omerike 'deni tondo? Bo ti kako mï karama nime?”
57 Lïjë iya lende nima tara römöyï ya ame ga rɔ löbu 'ba bɔ akumu ni ne ti Parosi ni i'di lende mo 'deni zi bilaka naga nima pili di yayi tëgë, ɔdɔ bilaka mɔtɔ kikali gɔ bi ame Yësu këdï teyi ne, gɔ bɔ mo kako kiya zïnnï 'dɔ lïjë kari kinda'ba Yësu.

12

Ondi 'Bu Rɔ Yësu Di Betaniya
(MT 26:6-13; MK 14:3-9)
1 Mï tö'dö dɔ modɔɔkɔtɔ gba di kɔmɔ kada 'ba karama 'ba Pasaka, na Yësu këngï ŋgï kileki kari Betaniya liŋɔ 'ba Lazara ma tönë bo kindiŋi yaga di mï tölë ne.
2 Kina ko'dɔ akonyo ŋgï zïnnï di yayi bi kɔtɔ ti Lazara. Tine Marata na koloma rɔ toja laja zïnnï.
3 Mariya ënyï 'bënï kari ko'de rɔ 'bu ma kato kele kulöwö mɔtɔ ame ndögö mo kitigɔ kulöwö ne. Kina lɔko kinzanza ŋgï gɔ ndï Yësu. Kina lɔko koloma ŋgï rɔ tosa gɔmo ti sunë dönï. Tato 'ba 'bu nima ogba mï rö ame lïjë këdï yïmo ne 'deni ŋgï ti rönï.
4 'Bu nima Mariya kinzanza rɔ Yësu ne lende mo ënyï kënyë ŋgï mï Yuda Isikarita ma tönë rɔ bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö bɔ kösö gɔ Yësu ga ne. Bo na rɔ bɔ ame këdï kari kususu Yësu zi turu kada mɔtɔ ne.
5 Bo iya te, “'Ja nime lɔko këdï kugö 'bu 'bënï nime ra mökö dëne lɔko ëdï kora mï gïrïsï ŋgï rɔ ma kënyë kɔzɔ gïrïsï ame bɔ ndɔbɔ këdï ko'ja mï kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ ne tara, 'dɔ lɔko kokɔnyi bɔ lisa timo.”
6 Lende nima Yuda kiya kɔzɔ a nima ne, bo omeri dë gɔ lende 'ba bɔ lisa. Tine bo iya tara römöyï bo bɔ 'bögö na. Bo na rɔ bɔ kïkeki gïrïsï ame bilaka këdï ki'di zi bɔ kösö gɔ Yësu ga ne. Kina mï kada mɔtɔ ga bo ëdï nduwë ko'bali mɔtɔ ga zi bo.
7 Yësu iya te, “Kinza koŋbeŋbe lɔko dë. Wa nime lɔko ko'dɔ ne ëdï rɔ ma laka. Lɔko ikeki 'bu nime 'deni 'dɔ lɔko kosa rɔma kɔzɔ a nime te 'dɔ kileŋo yida rɔma mɔlo ndö koda dɔ tölë ma ame mëdï mölë ne.
8 Bɔ lisa naga nima lïjë ëdï kö'bö tiye bine. Ne ma 'bama minza mö'bö tiye bine.”

Titeri Tupö Lazara

9 Mï kada nima yayi bilaka ma konzi uwö lëbï 'ba Yësu ame bo këdï
Betaniya ne 'deni. Kina lïjë kɔlɔ ŋgï kari zi bo yayi kina gbï 'dɔ tari toŋgɔ
Lazara ma tönë Yësu ki'di kindiŋi yaga di mï tölë ne.
10 Kina löbu 'ba bɔ akumu ni kususu kpënnï ŋgï gbï rɔ Lazara 'dɔ tupö
mo yaga,
11 römöyï kö'du gɔ lende abo na me ki'di bilaka pili kilagi lende 'bënnï
'deni ki'dï dönnï 'deni me gɔ lende 'ba Yësu.

Tɔdɔ 'Ba Yësu Mï Yerosalema
(MT 21:1-11; MK 11:1-11; LK 19:28-40)

12 Mï bi këzë mɔtɔ 'böwu bilaka ma konzi ame ga kɔlɔ 'deni kari to'dɔ
karama 'ba Pasaka mï Yerosalema ne uwö tëgë Yësu ëdï ko'dɔkɔ tako tɔdɔ
mï gawo.
13 Kina lïjë koga mbili mbïrö ŋgï közïnnï. Lïjë kari turë dɔ bo timo gɔ
kɔri tïlëlu bo ti towawa dɔ mbili mbïrö 'bënnï naga nima. Lïjë ulörï timo
rɔ ma kembe tëgë, “Dïlëluke Bɔko'ba. Yëyï këdï dɔ bɔ ame kako ti möyï
bo ŋere Bɔko'ba ne. Bɔko'ba ko'dɔ yëyï dɔ ŋere 'ba Yisarele.”
14 Yësu o'ja akaca 'deni kina bo këkï 'deni dɔmo këdï kako timo mï
Yerosalema. Ëdï 'deni kɔzɔ lende ma tönë kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba
ne tara. Ame kiya te,
15 “Kpe bilaka 'ba Yerosalema, kinza kereke dë kpe. Ŋere 'be na me 'dë
këdï 'deni liya rɔ tako. Bo ëkï 'deni dɔ kole akaca.”
16 Bɔ kösö gɔ Yësu ga ikali 'jɔ 'ba lende nima dë gba. Kina ɔdɔ Yësu kënyï
kɔdɔ 'deni yaga di mï tölë tine, kina 'jaa lïjë koloma rɔ tomeri mo dëmba
lende nime ugu rɔ dömöyï Yësu kina me bilaka ko'dɔ 'deni ŋgï tara zi bo.
17-18 Mï kada nima Yësu këdï kako Yerosalema ne, bilaka ma konzi ari
turë dɔ bo gɔ kɔri gɔ kö'du 'ba Lazara. Römöyï lïjë uwö lende mo 'deni di
zi ya ame ga tönë këdï ti Yësu ni yayi mï kada nima bo kindiŋi Lazara, bo
kïdëkï kɔdɔ yaga di mï tï'börö yïmo ne.
19 Kina ɔdɔ Parosi ni koŋgɔ 'deni bilaka këdï kɔlɔ kari turë dɔ Yësu gɔ
kɔri kɔzɔ a nima tara tine, na lïjë kebe ŋgï rɔ tiya mo rɔ gɔ rönnï lïjë iya
te, “Onŋɔke te, ze 'beze do'dɔke ɔtɔ dë kpe, bilaka ona 'deni ŋgï 'doyi kari
gɔ bɔ nime 'dë.”

Bɔ Löwö Ako Zi Yësu

20 Mï kada nima yayi bɔ löwö mɔtɔ ga ako 'deni gbï mï Yerosalema yayi
bi to'dɔ mötu zi Bɔko'ba.
21 Kina lïjë kako ŋgï kilende zi Pïlïpö römöyï bo di mï bilaka 'ba
Betesayida ame di mï dɔyayi 'ba Galilaya ne. Lïjë iya te, “Do'dɔkɔ tilende
ti Yësu.”
22 Kina Pïlïpö kënyï kari kiya ŋgï zi Andareya. Kina lïjë kari kiya lende
tönë ŋgï zi Yësu.
23 Bo iya te, “Kada ame 'dɔ bilaka ko'ja tigɔ 'ba kole 'ba bilaka lesi timo
ne ömö 'deni.
24 Rɔ ma laka mëdï miya ziye, lende nime ëdï kɔzɔ 'jɔ nyönyu tara. 'Jɔ
nyönyu kɔtɔ ɔdɔ kiya te kikeki, ëdï kö'bö le 'biri kɔtɔ gɔ bi mo nima. Ne
ɔdɔ kiya te kïdïyë 'jɔ nima 'deni mï yayi, keŋme 'deni yaga, ëdï kötu ŋgï
kïyöbu kari tɔrɔ ŋbö kana ŋbaŋi dɔmo.
25 Kina ëdï gbï tara, ya ame ga ko'dɔkɔ toloma tö'bö mï dɔliŋɔ nime bine
ne, lïjë ti kölë 'deni ŋgï. Ne ya ame ga ko'dɔkɔ dë 'dɔ toloma tö'bö dɔliŋɔ
nime bine ne, lïjë na ŋgï ti këdï ti dïdï ma ŋburuŋburu.
26 Ya ame ga lïjë ko'dɔkɔ toja laja zö ne i'dike lïjë kösö gɔma 'dɔ lïjë ame
ga rɔ bɔ laja ma ga ne këdï nduwë bi kɔtɔ tö. Kina 'bu ma ti ki'di közï
kakpa 'ba löbu abo 'deni ŋgï zïnnï.

27 Kina me le'jete ma 'deni ŋgï ti meri rɔ mbëmbë, mikali dë ɔdɔ 'dɔ miya tondo mo ga. 'Dɔ mititi 'bu ma gɔ bo kiyese ma yaga di zi gomɔ 'ba mï kada ma tɔne nime? Ne ɔdɔ kiya te miya tara, ele dë. Römöyï lende 'ba 'dɔ tɔdɔ mï gomɔ nime kina me mako gɔmo dɔliŋɔ nime bine ne.
28 Tine ti miya te, ‘'Bu ma, ileme löbu 'bï zi bilaka.’ ”

Kina gɔ lende nime Yësu kiya kɔzɔ a nime te ne yɔ, kina birɔ kudu ŋgï kako di mïtɔrɔ tëgë, “Mileme löbu ma 'deni mɔlo zi bilaka, ne ti mileme gbï 'böwu rɔ ma lölöwö.”
29 Bilaka ma konzi ame ga këdï kɔrɔ yayi ne, uwö birɔ nima kudu ne 'deni. Ya mɔtɔ ga iya rɔ tɔrɔ kapi, tine ya mɔtɔ ga iya te malayika 'ba Bɔko'ba na këdï kilende zi Yësu.
30 Kina bo kileki kiya zïnnï, bo iya te, “Birɔ nime udu dë dömöyï ma. Udu gɔ lende 'be.
31 Kada ame Bɔko'ba ko'dɔkɔ to'dɔ burë 'ba dɔliŋɔ nime yïmo ne kina me 'deni tɔne. Kina kada ame 'dɔ Bɔko'ba koga Satani ame ko'dɔ rönï 'deni rɔ ŋere 'ba dɔ dɔliŋɔ nime timo yaga ne, kina me 'deni gbï tɔne.
32 Kina ɔdɔ bilaka kogba ma 'deni kutötï ma dɔ ŋgërï tɔrɔ tine, ti mo'de bilaka pili 'deni ŋgï kako zö.”
33 Lende nime, bo iya te 'dɔ bilaka kikali lende 'ba tölë abo nime këdï kako ne.
34 Tine bilaka naga nima ënyï kiya zi bo, iya te, “Ugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba iya te Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja kako dɔliŋɔ nime bine ne ëdï kako koloma kö'bö rɔ ŋburuŋburu. Ne rɔ ma tondo mo ga na kebe kiya 'böwu, kiya te Bɔko'ba o'dɔkɔ 'dɔ bilaka kogba kole 'ba bilaka lesi kutötï dɔ ŋgërï tɔrɔ? Yë mo na rɔ kole 'ba bilaka lesi mo?”
35 Bo iya te, “Bi kɔpɔ 'ba dɔliŋɔ nime ëdï koloma ŋge tiye mbowa. Ne kina laka 'dɔ kiliŋgereke ko'ja bi kɔpɔ nima këdï gba tiye, kinza mandölu kutu'bö ye ra di gɔ kɔri. Ya ame ga këdï kiliŋgere 'bënnï mï mandölu ne, lïjë ikali kɔri ame lïjë këdï kari teyi ne dë.
36 Ne tine ɔdɔ kiya te bi kɔpɔ nime këdï gba kɔzɔ a nime te, i'dike dɔye gɔ lende mo 'dɔ këddïke rɔ kole 'ba bi kɔpɔ.”

Kina ɔdɔ Yësu kote tiya lende naga nime 'deni kɔzɔ a nima tara tine, bo ënyï kari kusu abo dɔ bo ŋgï titi mbowa yaga bi mɔtɔ di zi tïndï 'ba bilaka naga nima.
37 Bilaka naga nima lïjë o'ja Yësu pele ŋgï këdï ko'dɔ lende ame ga kö'du mo ga kigayi bilaka pili ne, lïjë i'di dönnï dë gɔ lende abo.
38 Ëdï 'deni kɔzɔ lende ma tönë Yesaya kugu mï buku 'ba Bɔko'ba, kiya te, “Ŋere, lïjë o'ja tigɔ 'bï pele tine bɔtɔ mɔtɔ i'di dönï dë gɔ lende ze nime.”
39 Kina ma ki'di bilaka naga nima ko'dɔkɔ dë ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu, römöyï Yesaya ugu lende mɔtɔ 'deni gbï yayi, iya te,
40 “Bɔko'ba iya te, ‘Mïyölu kömönnï 'deni yaga, kina mïdïrï kpa kɔri ma kari mï döku 'ba dönnï 'deni gbï teyi. Kinza lïjë koŋgɔ ra ti kömönnï, kina kinza kɔdɔ ra gbï mï döku 'ba dönnï. Kinza lïjë kotɔ dönnï ra di mï lende këngë 'bënnï ga lïjë kileki zö mileŋo lïjë.’ ”
41 Yesaya iya lende nime te gɔ kö'du 'ba Yësu römöyï bo o'ja löbu 'ba Yësu 'deni mɔlo.
42 Dëmba ya ma konzi mɔtɔ ga di mï löŋgö bilaka löbu 'ba Yudayi naga nima i'di dönnï 'deni rɔ ma laka gɔ lende 'ba Yësu. Tine lïjë rɔ tikere di zi Parosi ni kinza ko'jɔŋɔ lïjë ra yaga di bi tɔdɔ mï rö 'ba mötu. Kina ki'di lïjë këdï koloma ŋgï kinza tumö mï lende nima yaga.
43 Römöyï tïyëyï dökï'dï bilaka lesi na za lïjë ki'di kö'du mo kɔ'ɔ rönnï rɔ dɔ kiteli di dɔ tïyëyï dökï'dï Bɔko'ba.

44 Mï kada mɔtɔ 'böwu na Yësu këny ï kiya rɔ ma kembe, iya te, “Ya ame
ga ki'di dönnï 'deni ŋgï rɔ ma laka gɔ lende ma ne, 'bu ma ame koja ma
kako dɔliŋɔ nime bine ne kina ma 'deni gbï lïjë ki'di dönnï gɔmo.
45 Bilaka ame ga ko'ja ma 'deni 'bu ma na ma 'deni gbï lïjë ko'ja.
46 Mako 'deni dɔliŋɔ nime bine rɔ bi kɔpɔ 'dɔ ki'di ya ame ga ki'di dönnï
gɔ lende ma ne koloma dë kpe mï mandôlu.
47 Ne ya ame ga lïjë kuwö lende ma nime pele, lïjë ko'dɔkɔ dë to'dɔ mo
ne, ma na dë mëdï mo'dɔ burë 'bënnï. Römôyï mako dë dɔliŋɔ nime bine
bi to'dɔ burë 'ba bilaka lesi. Mako tɔmɔ bilaka di mï tölë.
48 Ya ame ga ko'ji ma ko'dɔkɔ lende ma dë ne, lende naga nime mëdï
miya ne na këdï kiya burë 'ba rönnï kada mɔtɔ mï kada ame 'deni rɔ
ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne.
49 Lende naga nime mëdï miya ne, minza miya ti közï kakpa 'ba gbagba
ma. 'Bu ma ame koja ma kako dɔliŋɔ nime bine ne, bo na ki'di lende naga
nime zö pili rɔ kɔtɔkɔtɔ 'dɔ miya.
50 Kina mikali ŋgï rɔ ma laka toro kö'du ki'di abo na këdï ki'di bilaka
këdï ti dïdï ma ŋburuŋburu. Kina lende ame ga 'bu ma kiya zö ne, kina
ma ga ŋgï mëdï miya koko ziye kɔzɔ ame bo kiya zö ne tara.”

13

Yësu Urögö Ndï Bɔ Laja

1 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï tö'dö ma dɔndende di kɔmɔ kada 'ba karama
'ba Pasaka tine, Yësu ikali 'deni mɔlo kada 'ba tileki abo di dɔliŋɔ nime
bine 'dɔ tari zi 'bu bo ɔwɔ dë kpe. Ne bilaka abo ga ame bo kɔ'ɔ di mï
dɔliŋɔ nime bine ne, bo ti kileme ŋburuŋburu 'ba akɔ'ɔ abo ŋgï teyi.
2 Mï kada nima yayi Yësu ni otɔtɔ dönnï 'deni ti bɔ kösö gɔ bo ga mï
dɔkɔpiyari tonyo akonyo. Tine Satani i'di meri mo 'deni mɔlo mï Yuda
kole 'ba Simona Isikarita 'dɔ bo kari kususu Yësu zi turu.
3 Yësu ikali 'deni 'bu bo Bɔko'ba i'di tigɔ 'ba wa pili 'deni zi bo. Kina bo
ikali 'deni gbï bo ako di zi Bɔko'ba kina me bo këdï kileki 'deni gbï kari zi
Bɔko'ba.
4 Kina bo kënyï ŋgï tɔrɔ, bo kolɔ bɔŋgɔ ma löbu yaga di rɔ bo. Kina bo
kogba bɔŋgɔ 'ba tididi rɔ ŋgï, bo kudödu 'bömbö bo.
5 Kina bo kunö mini ŋgï mï lebe. Kina bo ki'di ŋgï turögö ndï bɔ kösö
gɔ bo ga. Kina bo koloma ŋgï nduwë tididi mo ti bɔŋgɔ mo nima.
6 Kina ɔdɔ bo kömö 'deni dɔ Simona Pïtörö tine, Pïtörö ënyï kiya zi bo,
iya te, “Ŋere, nï na 'dɔ kurögö ndö?”
7 Bo iya te, “Wa nime mëdï mo'dɔ ne, ikali 'jɔ mo dë, ne ti kikali 'jɔ mo
'jaa kada mɔtɔ.”
8 Pïtörö iya te, “A mɔtɔ ŋgï rɔ ndö 'dɔ kurögö, inza du te.”
Bo iya te, “Ɔdɔ kiya te murögö ndïyï dë, inza kpe rɔ 'bama.”
9 Pïtörö iya te, “Ŋere, ne ɔdɔ këdï tara, kinza kurögö dë ŋge rɔ ndö.
Tine urögö rɔma pili kala ŋbö dɔma tɔrɔ kpaki ti kɔnyɔ ma ga.”
10 Bo iya te, “Bilaka ame kurögö rönï 'deni rɔmo 'deni mɔlo rɔ ma kɔpɔ.
Tine ndï bo na ŋge kola 'dɔ turögö mo. Kpe nime bine me rɔ ma kɔpɔ.
Ne bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ye na ŋge kinza rɔ ma kɔpɔ.”
11 Lende 'ba bɔ ma kɔtɔ ma kinza rɔ ma kɔpɔ nima bo kiya ne, bo ikali
bɔ ame këdï ko'dɔkɔ tari tususu bo zi turu ne 'deni.

12 Kina ɔdɔ bo kote turögö ndï bɔ kösö gɔ bo ga 'deni pili tine, bo olɔ
bɔŋgɔ ma löbu abo tönë ŋgï rɔ bo. Kina bo koloma ŋgï bërï. Bo iya te,
“Lende nime mo'dɔ ziye ne, ikalike 'jɔ mo ra?

13 Kina kɔzɔ ame kö'böke nduwë tïdëkï ma rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi, kina gbï
rɔ ŋere tara ne, ele, römöyï ma ŋgï rɔ ma laka rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'be gbï
rɔ ŋere 'be.
14 Ne kina me ma mo tönë rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'be gbï rɔ ŋere 'be ne, na
me moja laja 'deni ziye kɔzɔ a nime te. Kina laka 'dɔ kari kojake laja gbï
tara rɔ gɔ rɔye.
15 Lende nime mo'dɔ 'deni 'dɔ ko'dɔke gbï kɔzɔ ame mo'dɔ ziye ne tara.
16 Rɔ ma laka miya ziye, bɔ ndɔbɔ inza mbiri di dɔ bɔ dɔ ndɔbɔ. Kina
bɔ laja inza gbï mbiri di dɔ bɔ ame koja bo ne.
17 Lende naga nime ikalike laka, ɔdɔ ko'dɔke kɔzɔ a nima tara, ti këddïke
ŋgï ti mï këyï.
18 Ne mï këyï nime miya lende mo ne, miya dë ziye pili rɔ gɔye. Kpe
ame ga migeli ye ne, mikali ye 'deni laka. Kina me mëdï miya 'deni rɔ ma
laka ziye, ti këdï 'deni ŋgï kɔzɔ lende tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya
te, ‘Bɔ ma tönë ŋgï kusu közï bo mï lebe kɔtɔ tö ne kina me kënyï kuyï dɔ
giliti kuruku 'deni zö.’
19 Kina me mëdï miya 'deni mɔlo te ziye gba kinza ko'dɔ rönï dë. Römöyï
ɔdɔ kiya te ko'dɔ rönï yayi 'dɔ kikalike ŋgï omba ma na rɔ Bɔko'ba ame
këdï rɔ ŋburuŋburu ne.
20 Ne kina gbï me mëdï miya ziye rɔ ma laka, bilaka ame ga lïjë ki'di
dönnï gɔ lende 'ba bɔ laja ma ga ne, lende ma na 'deni gbï lïjë ki'di dönnï
gɔmo. Kina gbï bilaka ame ga lïjë ki'di dönnï gɔ lende ma ne rɔ ma laka
lende 'ba Bɔko'ba ame koja ma ne na 'deni gbï lïjë ki'di dönnï gɔmo.”

Yësu Iya Gɔ Tususu Bo
(MT 26:20-25; MK 14:17-21; LK 22:21-23)

21 Kina ɔdɔ Yësu bo kote tiya lende naga nime 'deni kɔzɔ a nime te tine,
meri oso 'deni ŋgï mï bo. Kina bo kënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya te,
“Rɔ ma laka mëdï miya ziye, bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ye nima bina
na këdï kari kususu ma.”
22 Lïjë ikali dë bo ëdï rɔ tiya yë. Kina lïjë koloma ŋgï rɔ toŋgɔ dönnï.
23 Bɔ ame Yësu kɔ'ɔ rɔ dɔ kiteli ne ëdï koloma ŋgɔsi ŋgila Yësu yayi.
24 Kina Simona Pïtörö kilende ŋgï teyi ti kɔmɔ bo, iya te, “Ititi bo te, yë
na bo këdï rɔ tiya mo.”
25 Kina bo kese ŋgï ŋgɔsi ŋgila Yësu. Bo iya te, “Yë mo na ya, ŋere?”
26 Yësu iya te, “Bɔ ame ɔdɔ koŋgɔ monye maŋgolɔ'bɔ musu dɔ möku
mi'di teyi nima, omba bo nati.”
Kina bo konye maŋgolɔ'bɔ ŋgï, bo kusu dɔ möku. Kina bo ki'di ŋgï zi
Yuda kole 'ba Simona Isikarita.
27 Kina ɔdɔ Yuda konyo maŋgolɔ'bɔ tönë yɔ, na Satani kɔdɔ ŋgï mï bo.
Kina Yësu kënyï kiya ŋgï zi bo, iya te, “Ënyï ti kari welo to'dɔ ndɔbɔ 'bï.”
28 Bɔ kösö gɔ bo mɔtɔ ga ame yayi ne ikali 'jɔ 'ba lende nima Yësu kiya
zi Yuda ne dë.
29 Römöyï Yuda na rɔ bɔ kikeki gïrïsï 'bënnï, gɔ kö'du mo na ya mɔtɔ
naga nima komeri 'bënnï, iya te, mɔtɔga Yësu ëdï koja Yuda kari tugö wa
ame ga lïjë ko'dɔkɔ mï kada 'ba karama ne. Ala mɔtɔga Yësu ëdï koja bo
kari ti'di gïrïsï zi bɔ lisa mɔtɔ.
30 Kina ɔdɔ Yuda konyo maŋgolɔ'bɔ nima Yësu ki'di zi bo ne 'deni tine,
bo ënyï ŋgï kɔdɔ yaga. Kina bo 'deni ŋgï mï bi kölu.

Kö'du Ki'di Ma La'ja

31 Di pötö Yuda kari 'deni na Ÿësu kënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga, bo iya
te, “Kada 'ba toŋgɔ löbu 'ba kole 'ba bilaka lesi ömö 'deni ŋgï zi bilaka.
Kina gɔ lende mo lïjë ti koŋgɔ löbu 'ba Bɔko'ba 'deni gbï.
32 Kina ɔdɔ kileme löbu abo 'ba Bɔko'ba 'deni bo ti kileme löbu abo ŋgï
gbï welo kɔtɔ ti löbu 'ba kole 'ba bilaka lesi.
33 Kole ma ga, minza moloma kpe tiye bine gɔmo kɔwɔ. Kina ti kebeke
'deni ŋgï tomeri gɔma yayi tine ti këdï ŋgï ziye kɔzɔ lende tönë miya zi
löbu 'ba bilaka tönë ga ne, ame miya te, ‘Gɔ bi nime mëdï mari teyi ne
inza kikalike tari tömö teyi.’
34 Ne oŋgɔ kina me mëdï mose kö'du ki'di ma la'ja 'deni ziye 'dɔ kɔ'ɔke
rɔye rɔ gɔ rɔye. Mëdï mose ziye 'dɔ kɔ'ɔke lëpï ye ga gbï kɔzɔ ame mɔ'ɔ
ye ne tara.
35 Ɔdɔ kɔ'ɔke lëpï ye ga 'deni ŋgï kɔzɔ a nime te na bilaka ti ki'di dönnï
ŋgï gɔmo rɔ ma laka kpe bɔ kösö gɔma ga na.”
36 Simona Pïtörö iya te, “Ŋere, ëddï kari 'bëyï yala ga ya?”
Bo iya te, “Bi nime mëdï mari teyi ne, inza kikali tozi tɔne tari teyi. Ne
ti kari 'jaa kada mɔtɔ.”
37 Pïtörö iya te, “Ŋere, gɔ wa'di na 'dɔ mozi dë mari tïyï tɔne gbï teyi
ya? Mo'dɔkɔ ŋgï 'dɔ mölë gɔ lende 'bï.”
38 Bo iya te, “Ti kɔ'bɔ ŋgï 'dɔ tölë gɔ lende ma? Rɔ ma laka mëdï miya
zïyï, mï korɔndɔ nime tɔne gba kinza gɔŋgɔ kidapa dë, ëddï koga kpëyï
ŋbö mï mota kiya zi bilaka, kiya te, ikali ma dë.”

14

Ÿësu, Kɔri Ma Kari Zi 'Bu

1 Ÿësu ënyï kiya zi bɔ kösö gɔ bo ga te, “Kinza ki'dike dökï'dï ye kombi
dë. Otoke nduwë ti'di dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Kina 'dɔ kotoke gbï
nduwë ti'di dɔye gɔ lende ma.
2 Mëdï mari nime tileŋɔ gɔ bi ziye. Mï liŋɔ 'ba 'bu ma Bɔko'ba 'dë yayi
rö ëdï ŋbaŋi. Ma kiya te kinza tara dëne minza miya lende mo ziye.
3 Kina ɔdɔ mileŋɔ gɔ bi 'deni kote tine ti mileki 'jaa mako gɔye bine 'dɔ
moto ye kari teyi gɔ dari dolomake bi kɔtɔ tiye.
4 Gɔ bi nime mëdï mari teyi ne kɔri mo ikalike 'deni.”
5 Kina Tɔma kënyï kititi bo, iya te, “Ŋere, gɔ bi nime këddï kari teyi ne
dikali dë. Tine 'dɔ dikali kɔri ma kari teyi totondo mo ga?”
6 Ÿësu iya te, “Ma na rɔ kɔri, rɔ lende ma kodɔrɔ, gbï rɔ dïdï. Bɔtɔ mɔtɔ
ikali dë ma 'dɔ kömö zi 'bu ma Bɔko'ba tine ŋge kɔtɔ tö.
7 Ikalike ma 'deni kina ti kikalike 'bu ma Bɔko'ba gbï. Kina me le'jete rɔ
ma laka o'jake bo 'deni kina ikalike bo 'deni gbï.”
8 Pïlïpö iya te, “Ŋere, ileme 'bu yï mo nime zize 'dɔ lende mo kɔdɔ laka
dɔze.”
9 Ÿësu iya te, “Pïlïpö, ma nime mëdï moloma mɔlo tiye bine ne, ikali ma
dë gba? Bɔ ame ko'ja ma 'deni, bo o'ja 'bu ma 'deni gbï. Ne gɔ wa'di na
kebe kititi ma 'böwu kiya te 'dɔ mileme 'bu ma ziye?
10 Ze ti 'bu ma kpaki rïyö rɔ akɔtɔ. I'di döyï dë gba gɔ lende nime? Kina
oŋgɔ gbï kɔzɔ lende naga nima mëdï miya ziye ne, lende 'ba gbagba ma
ga na dë. Lende 'ba 'bu ma ame dö'bö ŋburu ti bo rɔ akɔtɔ ne na, ndɔbɔ
abo ga na ma ne.
11 Lende nime miya ziye, miya te ze ti 'bu ma rɔ akɔtɔ ne, i'dike lende
mo kɔdɔ laka dɔye. Ɔdɔ kiya te lende mo kɔdɔ dë gba laka dɔye, omerike
gɔ ndɔbɔ ame ga mo'dɔ ne kina ti kikalike ŋgï rɔ ma laka.

12 Rɔ ma laka miya ziye, kpe ame ga ki'dike dɔye 'deni ŋgï rɔ ma laka gɔ lende ma ne, ti ko'dɔke ndɔbɔ naga nime 'deni gbï kɔzɔ 'bama, kina gbï rɔ dɔ kiteli. Römöyï mëdï mari nime tari toloma ti 'bu ma.
13 Kina me kpe ame ga rɔ 'ba ma ne, ɔdɔ kititike Bɔko'ba gɔ wa mɔtɔ ti mo'dɔ ŋgï ziye 'dɔ kileme ŋgï zi bilaka rɔ ma laka 'bu ma na rɔ löbu 'ba dɔ wa pili.
14 Kpe ame ga 'deni rɔ 'bama ne, wa pili ame ga këddï kititike di zö ne, ti mi'di ŋgï ziye.

Ndose 'Ba Nyï Kɔtɔ Laka

15 Ne kina me kɔ'ɔke ma 'deni o'dɔke kö'du ki'di naga nime mose ziye ne.
16 Ti mari mititi 'bu ma ŋgï gɔ lende 'be 'dɔ bo koja bɔ kɔnyi mɔtɔ kako ziye. Bɔ kɔnyi nima ti kako koloma kö'bö ŋburu tiye bine,
17 ame bo na rɔ Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ne. Kina bo ti ki'di ye 'deni ŋgï kikalike lende laka 'ba Bɔko'ba pili. Bilaka 'ba dɔliŋɔ nime inza ko'ja kïnë bo, kina lïjë inza kikali bo gbï. Kina bo inza kako gbï koloma tïnnï. Tine kpe na ŋge ti kikalike bo römöyï bo ëdï kako koloma tiye, bo kö'bö gbï mïye.
18 Tari ma nime mëdï mari ne, minza mari gɔ mola ye rɔ kiri'bala. Mëdï muyï dɔma 'jaa kada mɔtɔ mako ziye.
19 Kina me le'jete tö'dö mo ɔwɔ dë kpe ame 'dɔ bilaka 'ba dɔliŋɔ nime kikali dë kpe to'ja kïnë ma. Ne kpe 'beye ti ko'jake ma 'deni ŋgï gbï römöyï mëdï ti dïdï ma ŋburuŋburu kina kpe gbï ti këddïke 'deni gbï ti dïdï ma ŋburuŋburu.
20 Kina ɔdɔ Nyï Kɔtɔ Laka kako 'deni ziye tine, ti kikalike 'deni ŋgï omba ze rɔ akɔtɔ ti 'bu ma. Kina kpe 'deni gbï rɔ akɔtɔ tö.
21 Nï ame kuwö kö'du ki'di ma nime ko'dɔ ŋgï ne, nï na rɔ bɔ ame kɔ'ɔ ma 'deni kina nï na gbï ti 'bu ma kɔ'ɔ yi. Kina ti mɔ'ɔ yi gbï mileme rɔma zïyï.”
22 Kina bɔ kösö gɔ bo mɔtɔ ame kïdëkï möyï mo rɔ Yuda ne kënyï ŋgï kititi bo. Yuda ame 'beri, inza rɔ Yuda Isikarita. Bo iya te, “Ŋere, rɔ ma totondo mo ga na 'dɔ kileme röyï ŋge zize 'dɔ ze na ŋge do'ja yi kinza bilaka ma laki ko'ja yi dë?”
23 Yësu ileki dɔmo zïnnï, iya te, “Ya ame ga pili kɔ'ɔ ma ne, ti ko'dɔ lende ma 'deni ŋgï kina 'bu ma ti kɔ'ɔ lïjë 'deni gbï. Kina ze ti 'bu ma, ti dako doloma 'deni ŋgï tïnnï.
24 Ne ya ame ga kɔ'ɔ ma dë ne, lïjë inza kɔ'bɔ to'dɔ lende ma. Lende nime këddï kuwöke ne, lende ma na dë. Lende 'ba 'bu ma ame koja ma kako dɔliŋɔ nime bine ne na.
25 Kina me mëdï miya lende naga nime 'deni mɔlo te ziye ko'ja mëdï gba tiye bine,
26 ne tine 'bu ma ti koja Nyï Kɔtɔ Laka 'deni 'dɔ kako rɔ bɔ kɔnyi ziye. Ti bo koja 'deni ŋgï 'dɔ kako ziye ti közï kakpa ma. Nyï Kɔtɔ Laka na ti kako kiyandi ye ti wa pili. Kina bo ti ki'di lende 'ba wa ame ga miya ziye ne 'deni ŋgï köyö mïye.
27 Kina me mëdï 'deni mari ama, tine ti mïyëyï dökï'dï ye 'deni ŋgï. Dökï'dï kïyëyï 'bama inza kɔzɔ 'ba bilaka 'ba dɔliŋɔ nime ame lïjë këdï kïyëyï dökï'dï lëpï nnï ga timo ne tara. Mëdï mïyëyï dökï'dï ye kolomake gbï kɔzɔ 'bama ti mï këyï, kinza kolomake ra rɔ tikere.
28 Uwöke lende tönë miya ziye ne 'deni, ame miya te, ‘Mëdï 'deni mari kina ti mileki 'jaa mako ziye.’ Ɔdɔ kɔ'ɔke ma ŋgï rɔ ma laka, ti këddïke rɔ lɔŋɔ gɔ tari ma ame mëdï mari zi 'bu ma ne, römöyï bo na mbiri di dɔma.

29 Mëdï miya lende naga nime mɔlo te ziye gba kinza ko'dɔ rönï. Römöyï ɔdɔ ko'dɔ rönï kada mɔtɔ 'dɔ ki'dike dɔye ŋgï gɔ lende ma.
30 Ne minza moloma kpe gɔmo kɔwɔ bi tiya lende ŋbaŋi ziye, römöyï Satani ame rɔ ŋere 'ba dɔ dɔliŋɔ nime ne ëdï 'deni kako gɔma. Satani inza ti tigɔ 'ba 'dɔ ta'da ma timo,
31 ne mëdï mo'dɔ kɔzɔ ame 'bu ma kose zö ne tara 'dɔ bilaka 'ba dɔliŋɔ nime kikali ŋgï rɔ ma laka omba mɔ'ɔ 'bu ma. Kina 'deni ënyïke darike yaga di gɔ bi nime.”

15

Yësu, Ŋgërï 'Ba Dïdï

1 Yësu iya te, “Ma na rɔ mɔwɔ ma kïdïyë, kina 'bu ma Bɔko'ba na rɔ bɔ dɔmo.
2 Dɔŋgila mo ga ame këdï koloma 'bënnï kinza ko'dɔkɔ tana dë ne, bo ti kokpekpe 'deni ŋgï pili ku'du mökö. Tine dɔŋgila ame ga këdï kana ne, bo ti kileŋo 'deni ŋgï 'dɔ kana laka.
3 Kpe 'beye, lende naga nime mëdï miya ne ileŋo ye 'deni mɔlo rɔ ma laka.
4 Kina ti olomake rɔ akɔtɔ tö kina ti moloma gbï rɔ akɔtɔ tiye.
Ɔdɔ dɔŋgila ŋgërï koza rönï 'beri kutu nï yaga di rɔ bïtïtïnï, inza kikali kpe tana gɔ dönï. Kina kpe na gbï tara, inza kikalike to'dɔ a mɔtɔ ɔdɔ kiya te kö'böke dë ŋgï rɔ akɔtɔ tö.
5 Ma na rɔ ŋgërï nima kina kpe na rɔ dɔŋgila mo ga. Bɔ ame koloma 'bënï kö'bö rɔ akɔtɔ tö kina ma gbï rɔ akɔtɔ ti bo ne, bo ti këdï 'ba bo 'deni ŋgï kɔzɔ dɔŋgila ŋgërï ame këdï kana rɔ mbëmbë ne tara. Römöyï inza kɔ'bɔke to'dɔ a mɔtɔ ɔdɔ kiya te ma na dë ŋgï mokɔnyi ye.
6 Bɔ ame kö'bö dë rɔ akɔtɔ tö ne ëdï 'ba bo kɔzɔ dɔŋgila ŋgërï ame koke 'deni ku'du mökö kina kututu ŋgï ne tara. Bilaka ti kako 'deni kotɔtɔ dɔŋgila ŋgërï ma kututu naga nima kulu dɔmo rɔ kurugumu kusu pa'do yïmo kilaŋma yaga.
7 Ne ɔdɔ kö'böke rɔ akɔtɔ tö ki'dike lende ma gbï koloma kö'bö tiye, ɔdɔ kititike Bɔko'ba gɔ wa ame ga ko'dɔkɔke ne bo ti ki'di ŋgï ziye.
8 Kpe ame ga 'deni rɔ bɔ kösö gɔma ne ɔdɔ këddïke 'deni ŋgï kɔzɔ dɔŋgila ŋgërï ame ga këdï kana rɔ mbëmbë ne tara ti kileme löbu 'ba Bɔko'ba 'deni ŋgï zi bilaka.
9 Mɔ'ɔ ye 'deni ŋgï rɔ ma laka kɔzɔ ame 'bu ma kɔ'ɔ ma gbï ne tara. Kina 'dɔ kö'böke mï kɔri 'ba akɔ'ɔ ma nime.
10 Ɔdɔ ko'dɔke kö'du ki'di ma ame ga mose ziye ne ti kikalike ŋgï tö'bö rɔ ma laka mï kɔri 'ba akɔ'ɔ ma, kɔzɔ 'bama ame mo'dɔ kö'du ki'di 'ba 'bu ma Bɔko'ba 'dɔ ki'di ma me mö'bö mï kɔri 'ba akɔ'ɔ abo ne.
11 Kina me mose 'deni ziye 'dɔ ki'di mëdï rɔ lɔŋɔ gɔ lende 'be kina 'dɔ këddïke gbï ti lɔŋɔ ma löbu.
12 Kö'du ki'di nime mëdï mose ziye 'dɔ kɔ'ɔke lëpï ye ga gbï kɔzɔ ame mɔ'ɔ ye ne tara.
13 Akɔ'ɔ ame kulöwö rɔ dɔ kiteli ne na rɔ ti'di yida rɔ tölë tutë gɔ lëpï mɔtɔ.
14 Kpe ame ga ko'dɔke kö'du ki'di ma 'deni ne kpe 'deni rɔ lëpï ma ga,
15 mïdëkï ye dë kpe rɔ atɔli, römöyï atɔli ikali bïcï lende 'ba bɔ dɔ roba dë. Kina me mëdï mïdëkï ye 'deni le'jete rɔ lëpï ma ga römöyï mïyëtï gɔ lende ame ga muwö di kpa 'bu ma Bɔko'ba ne 'deni pili ziye.
16 Kpe na dë kigelike ma rɔ lëpï ye, ma na migeli ye 'dɔ këddïke rɔ lëpï ma ga 'dɔ moja ye tari to'dɔ ndɔbɔ ma rɔ ma laka. Kina 'dɔ këddïke kɔzɔ

dɔŋgila ŋgërï ame ga kana rɔ mbëmbë ne tara, ame 'dɔ döŋgërï ma kana mo ga kö'bö ŋgï rɔ ŋburuŋburu. Kina gɔ kö'du mo kpe ame ga rɔ 'bama ne, Bɔko'ba ti ki'di wa ame ga këddï kititike di zi bo ne 'deni ŋgï ziye.

17 Kö'du ki'di ame mëdï mose ziye ne na me, ɔ'ɔke lëpï ye ga.

18 Bilaka 'ba dɔliŋɔ nime ti kënyï 'deni bi to'ji ye tine 'dɔ komerike ŋgï di gɔ ndo'ji 'bënnï ma tönë lïjë ko'ji ma 'deni mɔlo ne.

19 Ne ma këddïke ra gba rɔ 'ba dɔliŋɔ nime dëne dɔliŋɔ ti kɔ'ɔ ye gbï römöyï kpe gba rɔ lëpï nnï ga. Ne kina me le'jete migeli ye 'deni di mï löŋgö lïjë. Kinzake kpe rɔ akɔtɔ tïnnï. Kina ma 'deni lïjë këdï ko'ji ye gɔmo.

20 Omerike gɔ lende tönë miya ziye ne. Bɔ ndɔbɔ inza mbiri di dɔ bɔ dɔ ndɔbɔ. Kina me ya mɔtɔ ga ti kodɔ gomɔ ŋgï rɔye gbï kɔzɔ ame lïjë këdï kodɔ gomɔ rɔma ne tara. Tine ya mɔtɔ ga ti ki'di dönnï 'deni ŋgï gbï gɔ lende 'be kɔzɔ ame lïjë ki'di dönnï gɔ 'bama ne tara.

21 Bilaka naga nima lïjë ikali Bɔko'ba ame koja ma ne dë, kina ti lïjë ko'dɔ lende naga nime 'deni ŋgï pili ziye römöyï kpe 'bama ga na.

22 Bilaka naga nima ma kiya te mako dë dɔliŋɔ nime bine 'dɔ milende zïnnï kɔzɔ a nime te dëne lïjë inza kikali gɔ lende 'bënnï naga nima rɔ lende kënyë. Ne kina me mako milende 'deni zïnnï, lende kënyë 'bënnï ga 'deni rɔ wali rönnï.

23 Ya ame ga ko'ji ma ne, 'bu ma Bɔko'ba na ma gbï lïjë ko'ji 'deni.

24 Ma kiya te lïjë ko'ja ma dë ŋgï mo'dɔ wa ame ga bɔtɔ ko'dɔ dë mɔlo ne dëne lende kënyë 'bënnï ga inza rɔ wali rönnï. Ne kina me lïjë ko'ja ndɔbɔ naga nime mo'dɔ ne 'deni, kina lïjë kënyï ko'ji ze 'deni ŋgï kpaki rïyö ti 'bu ma.

25 Lende 'bënnï ëdï 'deni kɔzɔ lende tönë ga kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara. Ame kugu 'deni kiya te, ‘Lïjë o'ji ma ŋgï rɔ ma sari kinza yï lende mo.’

26 Ne Nyï Kɔtɔ Laka ti kako 'deni ŋgï 'basi ziye rɔ bɔ kɔnyi. Ti moja bo kako ziye di zi 'bu ma Bɔko'ba 'dɔ bo kiya lende ma nime rɔ ma kodɔrɔ ziye.

27 Kina 'dɔ kari kiyake lende ma gbï zi bilaka römöyï kpe na mɔlo tö di bi tisaki mo.”

16

Ndɔbɔ 'Ba Nyï Kɔtɔ Laka

1 “Kina me miya lende mo 'deni ziye kinza kënyïke ra toga kpeye gɔma kada mɔtɔ ɔdɔ kada 'ba gomɔ mo kömö 'deni.

2 Mï kada mo naga nima yayi lïjë ti kebe toga ye yaga di mï rö 'ba mötu. Kina ya ame ga këdï kupö ye ne ti kënyï 'deni gbï tiya mo tëgë laja 'bënnï ma lïjë koja zi Bɔko'ba na ma rɔ löpö nima lïjë kupö ye ne.

3 Lïjë ti ko'dɔ lende naga nime 'deni ŋgï te römöyï lïjë ikali ma dë, kina lïjë ikali ë'bënnï 'bu ma Bɔko'ba dë gbï.

4 Tine mëdï miya 'deni mɔlo te ziye 'dɔ ɔdɔ këdï ko'dɔ rönï ziye dayi 'dɔ komerike ŋgï di gɔ lende naga nime miya ne. Mɔlo misaki ndɔbɔ 'ba akiyandi ma nime mo'dɔkɔ dë tiya lende naga nime ziye römöyï mëdï gba moloma tiye bine.

5 Ne kina me le'jete mëdï 'deni mo'dɔkɔ 'dɔ tileki tari zi bɔ ame koja ma ne. Tine bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ 'dɔ kënyï kititi ma ŋgï di mï löŋgö ye nima kiya te, ‘Ëddï kari yala?’ ne inza yɔ.

6 Kpe 'deni ŋgï za ti meri rɔ mbëmbë gɔ lende naga nime miya ziye ne.

7 Rɔ ma laka mëdï miya ziye, tari ma nime ti këdï 'deni ŋgï rɔ lende laka ziye. Römöyï ɔdɔ kiya te mari dë, bɔ kɔnyi nima inza kikali tako ziye bine. Ne ɔdɔ mari 'deni ti moja bo kako ziye.

8 Kina ɔdɔ bo kako 'deni bine tine, bo ti ki'di bilaka 'deni ŋgï kikali gɔ meri ame ga lïjë kɔcɔ 'deni timo ne. Bo ti ki'di lïjë 'deni kikali gɔ meri ame ga lïjë kɔcɔ 'deni timo gɔ kö'du 'ba lende kënÿë ne gbï ti ame ga lïjë kɔcɔ 'deni timo kiya te ma bɔ lende laka na dë ne. Bo ti ki'di lïjë 'deni ŋgï kikali rɔ ma laka meri 'bënnï ga ame lïjë komeri gɔ lende 'ba burë löbu 'ba Bɔko'ba nime ne ɔcɔ 'deni gbï.

9 Lïjë ti kikali gɔ meri ame ga lïjë kɔcɔ 'deni timo gɔ kö'du 'ba lende kënÿë ne 'deni ŋgï, römöyï lïjë i'di dönnï dë gɔ lende ma.

10 Lïjë ti kikali gɔ meri ame ga lïjë kɔcɔ 'deni gbï timo kiya te ma bɔ lende laka na dë ne, römöyï mëdï 'deni mileki mari zi 'bu ma. Kina inza ko'jake kïnë ma kpe.

11 Lïjë ti kikali gɔ meri ame ga lïjë kɔcɔ 'deni timo gɔ lende 'ba burë löbu 'ba Bɔko'ba nime ne 'deni gbï, römöyï Bɔko'ba odɔ karama 'deni mɔlo dɔ Satani ame 'deni rɔ bɔ dɔ dɔliŋɔ nime ne.

12 Mëdï ti lende mɔtɔ ga ŋbaŋi ame mo'dɔkɔ gɔ miya ziye gïrï nime, ne ɔ'bɔke dë gba tikali mo laka.

13 Ne Nyï Kɔtɔ Laka ame bo na rɔ bɔ kileme gɔ lende laka 'ba Bɔko'ba zi bilaka ne ti kako 'deni 'basi. Bo ti ki'di ye 'deni ŋgï kikalike gɔ lende laka 'ba Bɔko'ba me. Bo inza kiya lende mɔtɔ gɔ dɔ bo, lende ame ga bo kuwö ne na ŋge bo këdï kiya. Kina bo ti kiya lende 'ba wa ame ga ko'dɔ rönnï dë gba ne 'deni gbï ziye.

14 Lende ame ga bo kuwö di zö ne na ŋge bo këdï kako kiya ziye 'dɔ bo kileme löbu ma ziye.

15 Wa pili ame ga rɔ 'ba 'bu ma ne, ma na rɔ bɔ dɔmo. Kina me miya 'deni ziye lende ame ga Nyï Kɔtɔ Laka këdï kuwö di zö ne na bo këdï kako kiya pili ziye.

16 Kada mo ɔwɔ dë kpe ame 'dɔ kikalike dë kpe to'ja kïnë ma. Tine di pötö mo mbowa yayi ti ko'jake ma 'deni gbï 'böwu.”

Kada Mo Ɔwɔ Dë Kpe

17 Kina bɔ kösö gɔ bo mɔtɔ ga kënyï ŋgï tititi rönnï rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Lende abo tɔ nime bo këdï konyɔnyɔ kiya 'ba bo tëgë, ‘Kada mo ɔwɔ dë kpe ame 'dɔ kikalike dë kpe to'ja kïnë ma, tine di pötö mo mbowa yayi ti ko'jake ma 'deni gbï 'böwu,’ kina lende kiya abo mɔtɔ ga gbï tëgë, ‘Römöyï mëdï mileki mari zi 'bu ma,’ 'jɔ 'ba lende abo naga nime tëgë totondo mo ga?

18 Kada 'ba wa'di mo ga na bo këdï kiya 'ba bo tëgë ola 'deni mbowa? Lende abo tɔ naga nime ïlïkö za dɔ bilaka.”

19 Yësu ikali 'deni lïjë o'dɔkɔ 'dɔ tititi bo gɔ 'jɔ 'ba lende naga nima bo kiya ne. Kina bo kiya zïnnï, bo iya te, “Lende nime miya ziye miya te, ‘Kada mo ɔwɔ dë kpe ame 'dɔ kikalike dë kpe to'ja kïnë ma. Tine di pötö mo mbowa yayi ti ko'jake ma 'deni gbï 'böwu,’ ne kina këddïke rɔ tititi rɔye gɔ lende mo?

20 Rɔ ma laka miya ziye, ëddï kuduke 'beye kada mɔtɔ, konyoke kökö, tine bilaka 'ba dɔliŋɔ nime ti këdï 'bënnï 'deni ŋgï rɔ lɔŋɔ. Ti kolomake 'deni gbï dɔ meri kina meri 'be ti kuyï rönï 'deni rɔ lɔŋɔ ziye di pötö mo.

21 Ti këdï 'deni ziye kɔzɔ kada 'ba löyö 'ba 'ja tara. Ɔdɔ mï 'ja këdï 'deni kɔ'ɔ, lɔko ŋgï rɔ meri römöyï lɔko ikali kada 'ba gomɔ ömö 'deni. Ne ɔdɔ lɔko köyö kole 'bënï nima 'deni tine, dönï udölu ŋgï me yaga di gɔ gomɔ

'bënï tönë ga, römöyï lɔko öyö bilaka lesi 'bënï 'deni dɔyayi nime. Kina lɔko ŋgï rɔ lɔŋɔ gɔ lende mo.
22 Kina ti këdï gbï ziye tara yayi. Ti këddïke rɔ meri gïrï nime. Ne ɔdɔ kiya te mileki 'deni mako 'böwu ziye bine kada mɔtɔ ti këddïke 'deni gbï rɔ lɔŋɔ. Kina bɔtɔ mɔtɔ inza kpe ame gɔ kako ka'da ye di mï lɔŋɔ 'be nima.
23 Kina mï kada mo naga nima yayi inza kititike ma kpe rɔ tititi. Rɔ ma laka miya ziye, kpe ame ga 'deni rɔ 'bama ne, wa ame ga pili këddï kititike di zi 'bu ma Bɔko'ba ne, bo ti ki'di ŋgï ziye.
24 Römöyï mɔlo di bi tisaki mo ŋbö kömö mï kada nime tɔne, kpe ame ga rɔ 'bama ga ne ititike wa mɔtɔ dë gba di zi bo. Kina me miya 'deni ziye, ititike wa di zi Bɔko'ba kina bo ti ki'di ŋgï ziye ame 'dɔ ki'di lɔŋɔ 'be këdï rɔ dɔ kiteli.
25 Lende naga nime kina me miya 'deni me ziye rɔ dɔŋgala. Ne ɔdɔ kömö 'deni mï kada mo dayi kada mɔtɔ, minza miya lende kpe ziye rɔ dɔŋgala. Mëdï mïyëtï gɔ lende 'ba 'bu ma Bɔko'ba pili yaga ziye bi kɔpɔ.
26 Kina mï kada mo naga nima yayi kpe ame ga rɔ 'bama ne ti kititike wa 'deni ŋgï di zi Bɔko'ba, römöyï bo ɔ'ɔ ye 'deni mɔlo. A mɔtɔ inza kpe ame 'dɔ ma na mititi bo gɔ lende 'be.
27 Bo ɔ'ɔ ye 'deni gɔ lende nime kɔ'ɔke ma ki'dike dɔye gbï gɔ tako ma ame mako di zi bo ne.
28 Tako ma nime mï dɔliŋɔ bine ne mako di zi 'bu ma Bɔko'ba. Kina me le'jete mëdï mënyï 'deni mola dɔliŋɔ nime mileki mari zi bo."

Aka'da 'Ba Yësu

29 Kina bɔ kösö gɔ bo ga kënyï kiya zi bo, iya te, "Ŋere, ma le'jete ëddï 'deni ŋgï kiya 'jɔ 'ba lende yaga bi kɔpɔ zize. Iya dë kpe rɔ dɔŋgala kɔzɔ ma dɔgba.
30 Le'jete dikali yi 'deni nï na rɔ bɔ kikali 'jɔ 'ba lende pili. Lende ame ga bilaka këdï komeri ti mïnnï 'dɔ lïjë kititi yi timo ne, ikali ŋgï mɔlo gba kota kinza lïjë kititi dë. Lende naga nime i'di ze 'deni ŋgï le'jete dikali yi rɔ ma laka rɔ bɔ ame ŋgï kako di zi Bɔko'ba ne."
31 Bo ileki dɔmo zïnnï, bo iya te, "I'dike dɔye 'deni laka gɔ lende nime?
32 Kada tönë mëdï miya te ti kömö 'deni ne, bo na me 'deni tɔne, ame 'dɔ kita'bake me di rɔma rɔ kɔtɔkɔtɔ, kolake ma rɔ dɔ kutu ma. Ne tine, minza rɔ dɔ kutu ma. 'Bu ma Bɔko'ba ëdï tö.
33 Lende naga nime miya 'deni ziye 'dɔ ki'di ye këddïke rɔ akɔtɔ tö, kina 'dɔ këddïke gbï ti dökï'dï këyï. Gɔmɔ 'ba dɔliŋɔ nime ti kɔdɔ rɔye, tine ogbɔke rɔye laka kpamo römöyï ma'da dɔliŋɔ 'deni."

17

Yësu Umötu Gɔ Bɔ Laja

1 Kina ɔdɔ Yësu kote tiya lende naga nime 'deni zi bɔ kösö gɔ bo ga kɔzɔ a nime te tine, na bo kombi kɔmɔ bo ŋgï kari mïtɔrɔ, bo kiya te, "'Bu ma, kada 'ba tölë ma ömö 'deni. Kina i'di ti 'dɔ bilaka kikali ma kole 'bï rɔ löbu 'ba dɔ wa pili. Kina 'dɔ mileme zïnnï rɔ ma laka, nï na gbï rɔ löbu 'ba dɔ wa naga nime pili.
2 I'di közï kakpa 'ba dɔ bilaka pili 'deni zö, kina 'dɔ mi'di dïdï ma ŋburuŋburu ti zi ya ame ga ki'di 'deni zö ne.
3 Dïdï ma ŋburuŋburu nime na rɔ tikali yi, nï Bɔko'ba gbï tö ma Yësu Kurïsïtö. Nï Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ 'dɔ bilaka koro yi. Kina ma na rɔ bɔ ame koja 'deni kako dɔliŋɔ nime bine ne.

4 'Bu ma, ndɔbɔ 'bï ame ga koja ma to'dɔ mo ne, mote 'deni. Mileme yi 'deni zi bilaka 'ba dɔliŋɔ nime rɔ löbu 'ba dɔ wa pili.
5 Kina me mëdï mititi yi 'dɔ ki'di ma ti mileki mari ŋgila yi yayi rɔ löbu 'ba dɔ wa pili, kɔzɔ ma tönë moloma pa mɔlo rɔ löbu 'ba dɔ wa pili gba kinza ko'ba dɔliŋɔ nime dë ne.
6 Bilaka ame ga ki'di 'deni zö di mï löŋgö bilaka 'ba dɔliŋɔ nime ne, mi'di lïjë 'deni kikali yi. Lïjë ë'bï ga na, nï na ki'di lïjë zö. Kina me le'jete lïjë i'di dönnï 'deni rɔ ma laka gɔ lende 'bï ti dökï'dï kɔtɔ.
7 Kina lïjë ikali 'deni gbï wa pili naga nime, nï na ki'di zö.
8 Lende tönë ga kose zö ne, mïyëtï 'deni pili zïnnï, lïjë kuwö. Kina lïjë ikali 'deni ŋgï rɔ ma laka mako di zïyï. Kina me le'jete lïjë i'di dönnï 'deni ŋgï rɔ ma laka gɔmo nï na koja ma.
9 Mititi yi dë 'dɔ kokɔnyi bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili. Mititi yi ŋge gɔ ya ame ga ki'di 'deni zö ne na 'dɔ kokɔnyi, römöyï lïjë 'deni rɔ 'bëyï.
10 Wa pili ame ga rɔ 'bama ne, ë'bï na. Kina wa pili ame ga 'deni rɔ 'bëyï ne, ama ga na 'deni gbï. Gɔ lende mo na me lïjë kileme löbu ma 'deni.
11 Kina me mëdï mo'dɔkɔ 'deni tileki tari zïyï yayi. Minza kpe tïnnï mï dɔliŋɔ nime. Ne lïjë 'bënnï na me gba mï dɔliŋɔ nime bine. 'Bu ma, nï ame kɔtɔ laka ne, oŋgɔ gɔ bilaka naga nime ti tigɔ 'bï ame ki'di 'deni gbï zö ne. Oŋgɔ gönnï 'dɔ ki'di lïjë këdï rɔ akɔtɔ kɔzɔ ame ze ma ze tïyï rɔ akɔtɔ ne tara.
12 Mï kada ame ga mëdï tïnnï bine ne, moloma 'deni toŋgɔ gönnï ti tigɔ 'bï ame ki'di zö ne. Kina mitata lïjë 'deni pili laka. Ma kɔtɔ mɔtɔ ölu dë du te di mï löŋgö lïjë. Bɔ ma kölu di mï löŋgö lïjë na ŋge kɔtɔ rɔ bɔ ame bo na ko'dɔkɔ abo 'dɔ bo kölu ne. Kina me bo ölu 'deni kɔzɔ lende tönë kugu mɔlo mï buku 'bï gɔ lende abo ne tara.
13 Kina me le'jete mëdï 'deni mari zïyï, na me mëdï mose lende naga nime 'deni mï dɔliŋɔ bine 'dɔ lïjë koloma gbï ti lɔŋɔ ma löbu kɔzɔ 'bama.
14 Miyandi lïjë 'deni laka ti kɔri 'ba lende 'bï kina me le'jete bilaka 'ba dɔliŋɔ kënyï 'deni to'ji lïjë römöyï lïjë inza kpe rɔ 'ba dɔliŋɔ gbï kɔzɔ 'bama ame minza kpe rɔ 'ba dɔliŋɔ nime ne.
15 Ne mititi yi dë 'dɔ kogba lïjë yaga di mï dɔliŋɔ nime. Mëdï mititi yi ŋge gɔ kitata lïjë di zi Satani ame bo na rɔ ŋere 'ba lende kënyë ne.
16 Bilaka naga nime inza kpe rɔ 'ba dɔliŋɔ nime gbï kɔzɔ 'bama ame minza kpe rɔ 'ba dɔliŋɔ nime ne.
17 Kina me mititi yi 'deni 'dɔ ki'di lïjë koloma rɔ ë'bï ga ti tigɔ 'ba lende laka 'bï nime. Lende laka na rɔ ë'bï.
18 Mëdï moja lïjë kari toja laja mï dɔliŋɔ nime kɔzɔ ame gbï koja ma mako toja laja mï dɔliŋɔ nime bine ne tara.
19 Kina me mi'di rɔma 'deni közïyï gɔ lende 'bënnï 'dɔ lïjë këdï ŋgï kada mɔtɔ rɔ ma laka rɔ ë'bï ga.
20 Mititi yi dë ŋge kɔtɔ gönnï tine gbï gɔ bilaka ame ga këdï kuwö dönnï ki'di dönnï ŋgï gɔ lende ma nime ne.
21 Mititi yi 'dɔ kodɔ'bɔ lïjë pili këdï rɔ akɔtɔ, 'dɔ ki'di lïjë këdï gbï rɔ akɔtɔ tize gbï kɔzɔ ame ze ma ze tïyï, 'bu ma, rɔ akɔtɔ ne tara. 'Dɔ ki'di bilaka 'ba dɔliŋɔ nime ki'di dönnï ŋgï gɔmo rɔ ma laka nï na koja ma.
22 Lïjë bilaka ma 'bama mo naga nime mi'di lïjë 'deni 'dɔ këdï rɔ löbu gbï kɔzɔ ame ki'di ma rɔ löbu ne tara. 'Dɔ lïjë pili këdï gbï rɔ akɔtɔ kɔzɔ ame ze ma ze tïyï rɔ akɔtɔ ne tara.
23 Kina gbï 'dɔ lïjë këdï rɔ akɔtɔ tize 'dɔ ki'di bilaka 'ba dɔliŋɔ nime kikali ŋgï gɔ lende mo nï na me koja ma, kina me kɔ'ɔ ya naga nime 'deni gbï kɔzɔ ame kɔ'ɔ ma ne tara.

24 'Bu ma, nï na me ki'di bilaka naga nime zö. Mititi yi 'dɔ ki'di lïjë pili
këdï bi kɔtɔ tö 'dɔ lïjë kikali ŋgï ɔ'ɔ ma 'deni mɔlo gba kinza ko'ba dɔliŋɔ
nime dë, kina me ki'di ma 'deni rɔ löbu 'ba dɔ wa pili.
25 'Bu ma, nï na rɔ bɔ lende laka. Tine bilaka 'ba dɔliŋɔ ikali yi dë, ne
ma 'bama mikali yi 'deni laka, kina me le'jete bilaka naga nime lïjë ikali
'deni ŋgï rɔ ma laka nï na me koja ma kako dɔliŋɔ nime bine ne.
26 Mileme yi 'deni zïnnï kina ti mö'bö gbï nduwë tileme yi zïnnï kɔzɔ a
nima tara 'dɔ ki'di lïjë pili këdï rɔ akɔtɔ tö 'dɔ lïjë kɔ'ɔ lëpï nnï ga gbï kɔzɔ
ame kɔ'ɔ ma ne tara."

18

Tinda'ba Yësu
(MT 26:47-56; MK 14:43-50; LK 22:47-53)

1 Di pötö mo na Yësu ni këŋyï ŋgï ti bɔ kösö gɔ bo ga kudö kebe mï
gbögbɔ̈ 'ba Kidirona kari mï nyaka mɔtɔ.
2 Yuda bɔ kususu Yësu zi turu tönë, bo ikali gɔ bi nima 'deni mɔlo römöyï
Yësu ni oloma nduwënduwë rɔ totɔtɔ dönnï yayi ti bɔ kösö gɔ bo ga.
3 Kina Yuda këŋyï ŋgï ti bɔ kanya 'ba Romo gbï ti bɔ kanya ame ga löbu
'ba bɔ akumu ni ti Parosi ni koja ne, lïjë kari yayi. Lïjë ɔlɔ ti mee 'bënnï
ga ti lamba gbï ti pa'do dɔ kali.
4 Yësu ikali wa ame ga pili këdï ko'dɔkɔ to'dɔ rönï zi bo ne 'deni mɔlo,
kina bo kari ŋgï zïnnï, bo kiya te, "Yë na këddïke rɔ toma mo?"
5 Lïjë iya te, "Yësu 'ba Nazareta na dëdï doma."
Bo iya te, "Ma mo na me."
Yuda bɔ susu mo tönë, bo ëdï gbï yayi ti bɔ kanya naga nima.
6 Kina ɔdɔ lïjë kuwö Yësu 'deni kiya te, "Ma mo na me," tine lïjë ënyï
kïlïpëtë ŋgï kileki ti gönnï yï'böwu.
7 Kina Yësu këŋyï kileki kiya zïnnï, iya te, "Yë mo na këddïke rɔ toma
mo?"
Lïjë iya te, "Yësu 'ba Nazareta na dëdï rɔ toma mo."
8 Bo iya te, "Kina me miya ziye ma mo na ŋgï nime. Ɔdɔ kiya te ma mo
na ŋgï këddïke rɔ toma mo, olake bɔ kösö gɔma naga nime kari ë'bënnï."
9 Bo iya lende nima 'deni tara 'dɔ ko'dɔ rönï kɔzɔ lende ma tönë bo kiya
'deni mɔlo bo kiya te, "'Bu ma, bilaka naga nime ki'di zö ne, mola ma kɔtɔ
dë du te kölu di mï lɔ̈ŋgö lïjë."
10 Simona Pïtörö ëdï yayi ti kulu abo, kina bo kotɔ ŋgï yaga di mï poka
mo kina bo koga bɔ laja 'ba bɔ ame rɔ löbu 'ba dɔ bɔ akumu ne ŋgï timo.
Möyï bɔ laja mo nima rɔ Maluku. Kina kulu koke mbili Maluku ma kapa
dörï ŋgï yaga.
11 Yësu iya te, "Pïtörö, usu kulu 'bï kileki mï poka mo. Omeri 'bëyï iya
te gomɔ nime 'bu ma ki'di zö ne ti milagi di rɔmo?"
12 Kina bɔ kanya 'ba Romo naga nima ti bɔ dönnï mo ti bɔ kanya ma 'ba
Yudayi ni kinda'ba Yësu ŋgï, lïjë kudödu közimo ŋgï teyi.
13 Kina lïjë koto bo ŋgï titi dɔgba kari liŋɔ 'ba turu ma löbu mɔtɔ kïdëkï
möyï mo rɔ Ana, bɔ lanzo 'ba Kayapa bɔ dɔ bɔ akumu ma mï kɔmɔ kɔɔ
nima.
14 Kayapa nime na tönë kiya zi löbu 'ba Yudayi mɔtɔ ga, kiya te, ma laka
na 'dɔ bilaka kɔtɔ na ŋge 'dɔ kölë di dɔ ame 'dɔ bilaka pili kote dönnï ne.

Kpa Koga 'Ba Pïtörö
(MT 26:69-70; MK 14:66-68; LK 22:55-57)

15 Kina ɔdɔ lïjë koto Yësu 'deni kari liŋɔ 'ba turu löbu nima tine, Simona
Pïtörö ni ti bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ ozi ŋgï kari yayi. Bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ

mo nima, lïjë ikali rönnï 'deni mɔlo ti turu löbu nima koto Yësu kari liŋɔ mo ne. Kina bo kɔdɔ 'ba bo ŋgï kari liŋɔ gɔ Yësu yayi.
16 Tine Pïtörö ɔrɔ 'ba bo kileke kpa reki yaga. Bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ mo nima ari kiya zi nyiti bɔ koda kpa reki nima, kina ko'de Pïtörö ŋgï.
17 Tine na nyiti mo tönë kititi Pïtörö, iya te, “O'ja, nï bɔ kösö gɔ Yësu na gbï 'di?”
Pïtörö iya te, “Ee, ma bɔ kösö gɔ bo na dë.”
18 Bɔ laja 'ba turu löbu nima ti bɔ kanya mo ga ulö'jö pa'do 'deni mï kïrïkëlï yayi, lïjë këdï rɔ tubï rönnï kɔmɔ mo di zi bi këyï. Kina Pïtörö kari ŋgï kɔrɔ ŋgila lïjë yayi tubï rɔ bo.

Tititi Kpa Yësu
(MT 26:59-66; MK 14:55-64; LK 22:66-71)

19 Turu löbu nima oloma rɔ tititi kpa Yësu, iya te, “Bɔ kösö göyï ga ëdï ndö? Kina lende ma këddï kiyandi mo ga tëgë tondo?”
20 Yësu iya te, “Miya lende 'deni nduwë rɔ kɔmɔ kada bi kɔpɔ zi bilaka. Miyandi bïlaka 'deni di mï rö 'ba mötu kina gbï di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba, bi ame ga bilaka këdï kotɔtɔ dönnï teyi ne. Miya lende mɔtɔ dë rɔ kusu,
21 ne gɔ wa'di na këddï kititi ma gɔ lende 'ba akiyandi ame ga moloma rɔ tiyandi mo ne? Ititi bilaka ame ga koloma rɔ tuwö mo ne. Lïjë na kikali lende ma miyandi.”
22 Kina bɔ kanya mɔtɔ kënyï ŋgï kokɔsɔ Yësu, iya te, “Ëddï kilende zi turu löbu nime tara gɔ wa'di 'bï tɔ ne?”
23 Yësu iya te, “Ɔdɔ miya lende mɔtɔ rɔ ma kënyë iya yaga, ne ɔdɔ kiya te lende ma këdï rɔ ma laka kinza komba ma dë.”
24 Kina Ana koja Yësu ŋgï 'bato kari zi Kayapa bɔ dɔ bɔ akumu. Közï Yësu gba rɔ ma kudödu teyi.

25 Pïtörö ëdï yayi bi tubï rɔ bo kɔmɔ pa'do. Kina ya mɔtɔ ga kako kititi bo, iya te, “O'ja nï bɔ kösö gɔ Yësu na gbï 'di?”
Pïtörö andi gɔmo, iya te, “Ee, ma bɔ kösö gɔ bo na dë.”
26 Bɔ mɔtɔ ëdï gbï yayi rɔ bɔ laja 'ba bɔ dɔ bɔ akumu nima. Bɔ nima löndö bo na tönë Pïtörö koke mbili mo ne. Kina bo kako gbï kititi Pïtörö, iya te, “O'ja kɔzɔ mo'ja yi gbï di mï nyaka 'dë yayi ti Yësu 'di?”
27 Pïtörö ënyï gbï kandi gɔmo, kina mbowa te yɔ na gɔŋgɔ kidapa ŋgï.

Yësu Ɔrɔ Kɔmɔ Pilato
(MT 27:1-2; MK 15:1-5; LK 23:1-5)

28 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kano bi tine, lïjë ogba Yësu ŋgï di liŋɔ 'ba Kayapa koto kari liŋɔ 'ba turu ma löbu 'ba Romo ame rɔ bɔ dönnï mo ne. Tine lïjë ari dë ŋbö kɔdɔ mï liŋɔ mo yayi römöyï dölëtï 'bënnï 'ba Yudayi o'jɔŋɔ ya ame ga kɔdɔ mï liŋɔ 'ba bɔ löwö ne 'deni di bi tari mï karama mï kada mo nima.
29 Kina turu 'ba dönnï mo nima kïdëkï möyï mo rɔ Pilato ne kɔdɔ ŋgï kako zïnnï yaga, bo kiya te, “Lende kënyë wa'di na kiyake te bo o'dɔ?”
30 Lïjë iya te, “Ma kiya te bo kinza rɔ bɔ ko'dɔ lende kënyë dëne dinza do'de bo kako zïyï bine.”
31 Pilato iya te, “Ne ɔdɔ këdï tara ari ko'dɔke e'be burë abo gɔ dölëtï 'be 'ba Yudayi.”
Lïjë iya te, “Kpe Romo o'jɔŋɔke gɔ tupö bilaka ame ga do'ja ko'dɔ lende kënyë ne 'deni di zize.”
32 Lende nime o'dɔ rönï 'deni te 'dɔ ki'di kɔri 'ba tölë 'ba Yësu këdï kɔzɔ lende 'ba tölë abo ame bo kïyëtï kɔri mo 'deni mɔlo ne tara.

33 Kina Pilato kileki ŋgï kari liŋɔ kina bo kïdëkï Yësu ŋgï kari zi bo yayi. Kina bo kititi Yësu, iya te, “Nï na rɔ ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi?”
34 Yësu iya te, “Lende 'bï nima kititi ma timo ne, nï na komeri ë'bï ti döyï, ala bïlaka mɔtɔ ga na kiya lende ma zïyï?”
35 Pilato iya te, “Ma Yudayi na dë. Bïlaka 'bï ga ti löbu 'bï mɔtɔ ga na me ko'de yi kako zö. Wa'di ga na ko'dɔ?”
36 Yësu iya te, “Ŋere 'bama inza kɔzɔ ŋere 'beye 'ba bïlaka 'ba dɔliŋɔ bine. Ma ŋere 'bama këdï ra kɔzɔ ŋere 'beye 'ba bïlaka 'ba dɔliŋɔ nime dëne bɔ kösö gɔma ga o'dɔ ya 'deni mɔlo ti bɔ kanya 'ba löbu 'ba bɔ akumu naga nima dëne lïjë inza kinda'ba ma. Ne ŋere 'bama inza rɔ ŋere 'ba dɔliŋɔ nime.”
37 Pilato iya te, “Dëmba nï ŋere na ya?”
Yësu iya te, “Nï na kiya ë'bï tara. 'Bama, öyö ma dɔliŋɔ bine ŋge gɔ lende kɔtɔ kpökï. Lende ma mako dömöyï mo na rɔ tiya lende laka zi bïlaka. Kina ya ame ga ko'dɔkɔ lende laka ne lïjë uwö dɔma 'deni.”
38 Pilato iya te, “Wa'di mo ga na rɔ lende laka?”
Di pötö mo na Pilato këŋyï kɔdɔ ŋgï gbï kileki kari yaga zi bïlaka konzi naga nima. Bo iya te, “Mo'ja lende ɔtɔ dë di rɔ bɔ nime ame 'dɔ modɔ karama dɔ bo gɔmo.
39 Ne kɔzɔ mï kada 'ba karama nime mɔlo nduwë rɔ kɔmɔ kɔɔ ëdï koja bïlaka kɔtɔ yaga ziye di mï maboso. Tine ma tɔne ŋere 'ba Yudayi nime na 'dɔ ki'dike moja ziye ya?”
40 Lïjë pili ënyï kulörï kiya rɔ ma kembe tëgë, “Do'dɔkɔ bɔ nima dë, do'dɔkɔ eze rɔ Baraba.”
Baraba mo nima rɔ bɔ akolɔ.

19

Tose Dɔ Yësu
(MT 27:15-31; MK 15:6-20; LK 23:13-25)

1 Pilato oja bɔ kanya kari tomba Yësu ti korobayi.
2 Kina lïjë ko'dɔ kono ŋgï kɔzɔ a 'ba dɔ ŋere tara ki'di dɔ Yësu. Kina lïjë kogba bɔŋgɔ ma kasi kele mɔtɔ ŋgï kolɔ rɔ bo.
3 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ tose dɔ bo tëgë, “Yëë'dï këdï rɔ mbëmbë zïyï, ŋere 'ba Yudayi.”
Kina lïjë koloma ŋgï rɔ tokɔsɔ bo.
4 Pilato ënyï 'böwu kɔdɔ kari yaga zi bïlaka naga nima, bo iya te, “Kpe uwöke dɔma. Mëdï mo'de bo kako yaga ziye bine 'dɔ kikalike mo'ja lende ɔtɔ dë di rɔ bo ame 'dɔ modɔ karama dɔ bo gɔmo.”
5 Kina Yësu kɔdɔ ŋgï yaga ti kono tönë dɔ bo ti bɔŋgɔ kasi mo tönë kolɔ rɔ bo ne. Kina Pilato kiya zi bïlaka naga nima, iya te, “Bo na 'deni me.”
6 Kina ɔdɔ löbu 'ba bɔ akumu ni ti bɔ kanya 'bënnï ga, lïjë ko'ja kïnë Yësu 'deni kɔzɔ a nima tara tine, lïjë ënyï ŋgï pili kulörï rɔ ma kembe, iya te, “Upö bo yaga. Ari kutötï bo dɔ ŋgërï, bo kôlë yaga.”
Pilato iya te, “Kina ogbake e'be bo tiya kari kutötïke. 'Bama mo'ja lende ɔtɔ dë di rɔ bo ame 'dɔ ki'di modɔ karama dɔ bo gɔmo.”
7 Lïjë iya te, “I'di kö'du ki'di 'deni mɔlo zize, kina 'dɔ kupö bo gɔ lende mo römöyï bo ebe kiya rɔ bo rɔ kole 'ba Bɔko'ba.”
8 Kina ɔdɔ Pilato kuwö lende nima 'deni tara tine i'di bo ŋgï kulöwö rɔ tikere.
9 Kina bo këŋyï ŋgï kileki kari liŋɔ abo ti Yësu tititi mo. Bo iya te, “Nï nime ako di yala ga?”
Tine Yësu ileki dɔmo dë kpe zi bo.

10 Kina bo kiya zi Yësu bo iya te, “O'dɔkɔ dë tileki dɔ lende ma gɔ wa'di? Ikali dë iya te mëdï ti közï kakpa 'dɔ tope yi? Kina ikali dë gbï mëdï ti közï kakpa 'dɔ tutötï yi?”

11 Yësu iya te, “Bɔko'ba na ki'di közï kakpa 'ba dɔma zïyï. Ma kiya te Bɔko'ba na dë ki'di közï kakpa nima zïyï dëne inza kikali 'dɔ këddï ti közï kakpa dɔma. Ne bɔ ame ko'de ma kako zïyï ne lende kënyë ma 'ba bo na 'deni rɔ dɔ kiteli.”

12 Lende nime i'di Pilato ŋgï ki'di toma kɔri 'ba lende mɔtɔ ame 'dɔ bo kope Yësu timo ne. Tine tïndï ame ga këdï yayi ne ulörï ŋgï kozɔ timo rɔ ma kembe tëgë, “Ɔdɔ kope bɔ nima kola kari, inza kpe lipo rɔ bɔ gɔ ŋere 'be 'ba Romo ame rɔ bɔ dɔ dɔyayi ze nime ne. Römöyï bilaka ame kiya rönï rɔ ŋere kɔzɔ a nime te ne na këdï kënyï konyo burutu ndï ŋere ma löbu 'ba Romo.”

13 Kina ɔdɔ Pilato kuwö lende 'bënnï nima 'deni kɔzɔ a nima tara tine, bo o'de Yësu ŋgï kako yaga di rö. Kina bo kari koloma ŋgï dɔ kïtï 'ba burë. Gɔ bi 'ba to'dɔ burë mo nima ïdëkï möyï mo rɔ “Dɔ döku kopiyari.” Rɔ kpa Yudayi ïdëkï rɔ Gabata.

14 Kada 'ba karama mo nima na gbï rɔ kada ame Yudayi ni këdï kileŋo wa pili ndö yïmo gɔ lende 'ba kada 'ba rɔ kindawo ne.

Kina ko'ja kada kodɔrɔ 'deni tine, Pilato ënyï kiya zi bilaka naga nima tëgë, “Oŋgɔke te, ŋere 'be na me.”

15 Tine lïjë ënyï kulörï ŋgï kozɔ timo rɔ ma kembe, iya te, “Upö bo yaga. Upö bo yaga. Ari kutötï bo yaga.”

Pilato iya te, “O'dɔkɔke 'deni 'dɔ mupö ŋere 'be yaga?”

Löbu 'ba bɔ akumu ni iya te, “Ŋere ze ma dikali kina ŋge kɔtɔ rɔ ŋere ma löbu 'be 'ba Romo.”

Tutötï Yësu
(MT 27:32-56; MK 15:21-41; LK 23:26-49)

16 Gɔ lende 'bënnï nime na Pilato ki'di Yësu ŋgï zïnnï 'dɔ lïjë kari kutötï.

17 Kina lïjë kogba Yësu ŋgï di mï gawo kari timo gɔ bi mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ “Kulöŋbö dɔ,” ame kïdëkï rɔ kpa Yudayi rɔ Gɔlɔgɔta ne. Lïjë i'di Yësu na kombi ŋgërï abo ame këdï kari kutötï bo dɔmo ne teyi.

18 Kina lïjë kari kutötï bo ŋgï di yayi yɔki ŋgërï nima kina lïjë kïdëyï dɔmo ŋgï kɔrɔ ti bo tɔrɔ. Utötï ya ma rïyö mɔtɔ ga 'deni gbï dɔ ŋgërï mɔtɔ ga yayi. Mɔtɔ dɔ dörï bo kina mɔtɔ 'bënï kebe dɔ gali bo. Bo na 'ba bo zana.

19 Pilato i'di 'deni kugu lende mɔtɔ ga dɔ wa ma kö'bö mɔtɔ tëgë, “Yësu 'Ba Nazareta, Ŋere Bɔ Dɔliŋɔ 'Ba Yudayi.” Kina bo ki'di kari kutötï wa nima ŋgï tɔrɔ bi dɔ Yësu dɔ ŋgërï yayi.

20 Bilaka ma konzi mɔtɔ ga ïdëkï lende nima kugu ne 'deni, römöyï gɔ bi mo nima kutötï Yësu teyi ne ɔwɔ dë di dɔ ŋgila gawo. Lende nima ugu gbï rɔ kpa Yudayi, gbï rɔ kpa Romo kina gbï rɔ kpa Giriki.

21 Kina löbu 'ba bɔ akumu ni kënyï ŋgï kari zi Pilato, lïjë iya te, “Lende nima dëne 'dɔ kugu dë kɔzɔ a nima tara kiya te, ‘Ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi.’ Dëne 'dɔ kugu ra kiya te, ‘Bɔ nime iya rɔ bo tëgë bo na rɔ ŋere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi.’ ”

22 Pilato iya te, “Wa ame mugu 'deni ne koloma ŋgï tara.”

23 Kina ɔdɔ bɔ kanya naga nima lïjë kutötï Yësu 'deni tine, lïjë irica mï bɔŋgɔ abo ŋgï mï sowɔ, 'dɔ bɔ mɔtɔ kogba kapa mɔtɔ, bɔ mɔtɔ kogba kapa mɔtɔ. Tine bɔŋgɔ abo mɔtɔ rɔ ma kö'bö löbu, ku'jö ŋgï kɔtɔ rɔ ma kakpa.

24 Lïjë iya te, “Diricake yïmo dë, du'duke ti bödö 'dɔ kikali ɔdɔ yë na ti kïdïlï.”

Lende nime o'dɔ rönï 'deni te 'dɔ këdï kɔzɔ lende ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba mɔlo kiya te, “Lïjë oza bɔŋgɔ ma ga 'deni pili rɔ gɔ rönnï, kina lïjë u'du ma kɔtɔ 'deni mï bödö.”

25 Kina ma bɔ kanya naga nima ko'dɔ 'deni tara. Ma 'ba Yësu ni ti lënï bo ni ti Mariya 'ja 'ba Kelopa ni ti Mariya Magadala ni ëdï gbï kɔrɔ ŋgɔsi ŋgila ŋgërï nima kutötï Yësu dɔmo ne yayi.

26 Kina ɔdɔ bo ko'ja ma bo ni 'deni këdï kɔrɔ yayi ti bɔ laja abo ma tönë bo kɔ'ɔ kulöwö ne tine, bo iya te, “Iya, kole 'bï na 'deni ma.”

27 Kina bo kileki gbï kiya zi bɔ nima, bo iya te, “Möyï na 'deni ma.”

Mï kada mo nima na bɔ nima kogba ma 'ba Yësu ni ŋgï kari timo ki'di koloma linɔ abo.

28 Di pötö lende nime tine Yësu bo ikali bo ote ndɔbɔ abo 'deni. Kina bo kënyï kiya te, “Koda mini o'dɔ ma.”

Bo iya tara 'dɔ ko'dɔ rönï kɔzɔ lende ma tönë kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba ne.

29 Kete mɔtɔ ëdï yayi ti layi ko'ba'ba yïmo. Kina bɔ mɔtɔ kari kogba lipɔ ŋgï kusu yïmo kiraki dɔ kolɔkɔ koja ŋgï kari kpa Yësu.

30 Kina ɔdɔ Yësu bo kuwë 'deni tine, bo iya te, “Mote ndɔbɔ ma 'deni.”

Kina bo kodi dɔ bo ŋgï bërï kina bo kulöku ŋgï.

Tujë Yɔki Yësu

31 Kada nima na rɔ kada 'ba rɔ kileŋo 'ba Yudayi koda kada 'ba rɔ kindawo. Gɔ kö'du mo na löbu 'ba Yudayi ni o'dɔkɔ dë 'dɔ töku Yësu ni koloma dɔ ŋgërï tɔrɔ ŋbö kömö mï kada 'ba rɔ kindawo römöyï kada ma löbu rɔ dɔ kiteli 'bënnï na. Kina lïjë kënyï ŋgï kari zi Pilato kari kititi bo 'dɔ ki'di kari koke ndï Yësu ni kupö welo yaga 'dɔ kombi töku mo ga bërï.

32 Kina bɔ kanya mɔtɔ ga kari ŋgï koke ndï bɔ mɔtɔ ame kutötï dɔ ŋgila Yësu yayi ne. Kina lïjë kuyï rönnï ŋgï gbï koke ndï bɔ mɔtɔ ame kebe dɔ kapa Yësu mɔtɔ ne.

33 Kina ɔdɔ lïjë kolɔlɔ 'deni kari toŋgɔ Yësu tine, lïjë ari ko'ja bo kölë 'deni mɔlo. Kina ŋgï lïjë oke ndï bo dë kpe.

34 Bɔ kanya mɔtɔ na ŋge kënyï kujë yɔki Yësu ti mee kina roma ni ti mini kɔlɔ ŋgï yaga.

35 Bɔ nime ko'ja lende naga nime ne, bo na me këdï kiya lende naga nime, kina 'dɔ ki'dike dɔye gɔmo rɔ ma laka römöyï bo iya bëtï dë. Bo ikali lende naga nime pili bo këdï kiya ne lende laka na.

36 Lende naga nima o'dɔ rönnï 'deni tara 'dɔ këdï kɔzɔ lende ma tönë ga kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “Kiliŋba bo ma kɔtɔ mɔtɔ te inza kodowe.”

37 Kina lende mɔtɔ ugu 'deni gbï, iya te, “Bilaka ti kodɔ kömönnï 'deni toŋgɔ bɔ ame lïjë kujë yɔki mo ne.”

Tusu Yësu
(MT 27:57-61; MK 15:42-47; LK 23:50-56)

38 Di pötö mo na Yesepa mɔtɔ di Arimataya kënyï ŋgï kari kititi Pilato 'dɔ kodɔ kpa töku Yësu zi bo 'dɔ bo kari kusu. Yesepa mo nima bo gbï rɔ bɔ kösö gɔ Yësu, tine bo oloma 'ba bo tösö gɔ Yësu rɔ kusu römöyï bo ere turu 'ba Yudayi. Kina Pilato kodɔ kpa töku Yësu ŋgï zi bo kina bo kari ŋgï tombi mo.

39 Nïkuduma ma tönë kari pa zi Yësu rɔ mï korɔndɔ ne ënyï gbï kari ti Yesepa 'dɔ lïjë kari kombi töku nima. Bo ogba wɔwɔ ma kato kele mɔtɔ ga kari timo ame tïrïndï mo kɔzɔ kilɔ 'butë mota tara ne. Wɔwɔ nima o'dɔ di mï ŋgërï mɔtɔ ga ame kïdëkï möyï mo rɔ murï ni ti alowa ne.

40 Kina Yesepa ni ti Nïkuduma kombi töku Yësu ŋgï kolo mï bɔŋgɔ ti wɔwɔ nima. Römöyï dölëtï 'ba tusu töku 'bënnï 'ba Yudayi na mɔlo tara.
41 Nyaka mɔtɔ ëdï ŋgɔsi yayi ŋgila gɔ bi nima kutötï Yësu teyi ne ti tï'börö 'ba tusu töku yïmo ame koga 'deni gba rɔ ma la'ja, kina usu töku mɔtɔ dë gba yïmo.
42 Kina Yesepa ni kari kusu Yësu yayi römöyï tï'börö nima na ŋgɔsi. Kina gbï römöyï kada ame bilaka këdï kileŋo rönnï ndö yïmo koda kada 'ba rɔ kindawo ne na.

20

Tɔdɔ 'Ba Yësu Di Mï Tölë
(MT 28:1-10; MK 16:1-11; LK 24:1-12)

1 Mï bi këzë ma di pötö kada 'ba rɔ kindawo nima na Mariya Magadala kënyï ŋgï mɔlo mï kano bi kari kpa tï'börö nima kusu Yësu yïmo ne. Lɔko ari kömö yayi gba ti bi nyunyuru. Tine lɔko o'ja kulugbï döku mo tönë kululu 'deni yaga di kpamo.
2 Kina lɔko kënyï kiriŋa ŋgï kari zi Simona Pïtörö ni ti bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ ame Yësu kɔ'ɔ kulöwö ne. Lɔko ari kiya zïnnï tëgë, "Ombi töku ŋere ze 'deni di mï tï'börö koto bitɔ tɔ ne, kina gɔ bi ame koto kari teyi ne dikali dë."
3 Kina Pïtörö ni ti bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ mo nima kënyï ŋgï tiriŋa kari kpa tï'börö nima.
4 Lïjë ënyï kpaki rïyö rɔ riŋa, tine bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ mo nima ndïmo olɔlɔ Pïtörö ŋgï. Kina bo kari kömö ŋgï dɔgba kpa tï'börö yayi.
5 Tine bo udë dɔ bo kïŋgëŋgë mï tï'börö. Bo o'ja bɔŋgɔ ame kolo töku Yësu yïmo ne yayi, tine bo ɔdɔ dë mï tï'börö.
6 Kina ɔdɔ Simona Pïtörö kömö 'ba bo di yï'böwu tine bo ɔdɔ ŋgï mï tï'börö nima. Bo ari ko'ja bɔŋgɔ nima 'deni yayi
7 ti bɔŋgɔ ma mbowa mɔtɔ ame kudödu kɔmɔ Yësu timo ne kuköku rönï 'deni teyi caki yaga.
8 Kina bɔ ma kömö dɔgba mo tönë kɔdɔ ŋgï gbï kari mï tï'börö yayi. Wa naga nima bo ko'ja tine na 'jaa bo ki'di dɔ bo laka gɔ tɔdɔ 'ba Yësu yaga di mï tölë.
9 Römöyï lïjë ikali 'jɔ 'ba lende ame kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba gɔ tɔdɔ 'ba Kurïsïtö yaga di mï tölë ne dë.
10 Kina lïjë kuyï dönnï ŋgï kileki kari liŋɔ.
11 Mariya Magadala ileke 'bënï kɔrɔ ŋgɔsi kpa tï'börö yayi tome kuwu. Kina ɔdɔ lɔko kënyï kudë dönï 'deni 'böwu kïŋgëŋgë mï tï'börö nima tine,
12 lɔko o'ja malayika 'ba mïtɔrɔ rïyö 'deni koloma yayi. Lïjë oloma 'deni gɔ bi ame ko'ba töku Yësu pa teyi ne. Mɔtɔ oloma kebe bi dɔ bo kina mɔtɔ oloma 'bënï kebe bi ndï bo. Lïjë pili rïyö ti bɔŋgɔ ma kaŋmi ŋböwö rönnï.
13 Malayika naga nima ititi lɔko, iya te, "Ëddï kudu gɔ wa'di?"
Lɔko iya te, "Töku ŋere ma inza kpe bine 'di. Lïjë ombi 'deni koto kari bitɔ tɔ ne. Kina gɔ bi ame lïjë koto 'deni teyi ne mïkali dë."
14 Kina ɔdɔ lɔko kënyï kuyï kömönï 'deni lɔko koŋgɔ bi gönï, tine lɔko o'ja Yësu 'deni këdï kɔrɔ yayi. Ne tine lɔko ikali bo dë kpe rɔ Yësu.
15 Kina bo kënyï kititi lɔko, iya te, "Ëddï kudu gɔ wa'di? Yë na këddï rɔ toma gɔmo?"
Lɔko omeri 'bënï tëgë, mɔtɔga bɔ dɔ nyaka nima na ma ti këdï kilende zïnï ne. Lɔko iya te, "Baba, ɔdɔ kiya te nï na kombi töku nime yaga di bine, ileme gɔ bi ame koto teyi ne zö 'dɔ mari gɔmo."
16 Kina bo kïdëkï möyï nï ŋgï tëgë, "Mariya."

Kina lɔko kuyï kömönï ŋgï, lɔko ko'ja rɔ Yësu. Kina lɔko kopapa bo ŋgï rɔ kpa Yudayi tëgë, “Raboni,” ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Bɔ kɔmɔ kiyandi.”

17 Bo iya te, “Kinza kinda'ba yida rɔma dë römöyï mileki dë gba mari tɔrɔ zi 'bu ma. Ari zi bɔ kösö gɔma ga. Ari kiya zïnnï yayi, iya te, mëdï mari mïtɔrɔ zi Bɔko'ba. Bɔko'ba na rɔ 'bu ma, kina bo na gbï rɔ 'bu nnï. Bo na rɔ bɔ ame moro ne, kina bo na ma gbï 'deni lïjë koro.”

18 Kina lɔko kari ŋgï zi bɔ kösö gɔ Yësu ga, lɔko iya te, “Wu, mo'ja ŋere ze 'deni.” Kina lɔko kïyëtï gɔ lende ma tönë ga bo kiya zïnï ne ŋgï zi lïjë.

Yësu Ileme Rɔ Bo Zi Bɔ Kösö Gɔ Bo Ga (MT 28:16-20; MK 16:14-18; LK 24:36-49)

19 Kada mo nima na 'deni rɔ bi këzë mɔtɔ ame di pötö kada 'ba rɔ kindawo 'ba Yudayi ni ne. Bɔ kösö gɔ Yësu ga lïjë otɔtɔ dönnï 'deni rɔ mï dɔkɔpiyari mï rö mɔtɔ, lïjë kulölï kpadörï dönnï 'deni teyi, römöyï lïjë ëdï rɔ tere turu 'ba Yudayi. Kina Yësu kako kɔdɔ ŋgï kɔrɔ mï löŋgö lïjë di rö yayi. Kina bo kiya zïnnï, bo iya te, “Lende këyï koloma tiye.”

20 Kina bo kileme közï bo ga ti yɔki bo ma tönë kujë ne ŋgï zïnnï. Kina lïjë ŋgï pili rɔ lɔŋɔ gɔ to'ja nime lïjë ko'ja kïnë ŋere 'bënnï 'deni ne.

21 Kina bo kënyï kileki kiya 'böwu zïnnï, bo iya te, “Lende këyï koloma tiye. Mëdï moja ye gbï karike zi bilaka 'ba dɔliŋɔ nime kɔzɔ ame 'bu ma Bɔko'ba koja ma kako dɔliŋɔ nime bine ne tara.”

22 Kina bo kawo ŋgï rɔ ma kembe dönnï, bo iya te, “Mëdï 'deni mi'di Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ziye,

23 'dɔ ɔdɔ kolake bilaka ame ga ko'dɔ lende kënyë ne gɔ lende kënyë ko'dɔ 'bënnï ga, Bɔko'ba ti kola lïjë gbï. Ne ɔdɔ kiya te kolake lïjë dë gɔ lende kënyë 'bënnï ga, Bɔko'ba inza kola lïjë gbï.”

24 Mï kada nima Yësu kɔdɔ kileme rɔ bo zi bɔ kösö gɔ bo ga ne, Tɔma inza tïnnï yayi. Tɔma bo gbï rɔ bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ya ma 'butë dɔmorïyö naga nima ame lïjë kïdëkï möyï bo mɔtɔ gbï rɔ Roŋa ne.

25 Kina ɔdɔ bo kako 'deni tine lëpï bo naga nima iya zi bo tëgë, “Do'ja kïnë ŋere ze Yësu 'deni.”

Bo iya te, “Ɔdɔ kiya te mo'ja kpa mbero 'ba masimari ame ga kutötï közï bo timo ne dë ŋgï ti kɔmɔ ma 'dɔ mi'di dɔkole közö kpa mbero mo ga, kina ɔdɔ momomo kpa mbero 'ba yɔki bo dë ŋgï gbï ti közö nime, minza mi'di dɔma du te gɔ lende 'be naga nima.”

26 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï tö'dö dɔ modɔmorïyö tine, bɔ kösö gɔ Yësu ga otɔtɔ dönnï 'deni gbï mï rö, mï kada ama tine Tɔma ëdï 'deni gbï yayi. Lïjë ulölï kpadörï dönnï 'deni teyi. Kina Yësu kɔdɔ kɔrɔ ŋgï mï löŋgö lïjë. Kina bo kiya zïnnï, bo iya te, “Lende këyï koloma tiye.”

27 Kina bo kïdëkï Tɔma, iya te, “Tɔma, i'di dɔkole közïyï kpa mbero 'ba közö bine, oŋgɔ közö kina omomo kpa yɔki ma. Kinza ki'di lende nime dë kpe kïlïkö döyï. I'di döyï ti gɔmo rɔ ma laka ma na.”

28 Tɔma iya te, “Ŋere ma, mi'di dɔma 'deni ŋgï gɔmo rɔ ma laka nï na rɔ ŋere Bɔko'ba ma.”

29 Bo iya te, “Tɔma, to'ja nime ko'ja kïnë ma ne na 'jaa ki'di döyï gɔ lende ma? Ne ya ame ga ko'ja ma dë pele ki'di dönnï ŋgï gɔ lende ma ne, lïjë na Bɔko'ba ti ko'dɔ yëyï ma laka dönnï rɔ mbëmbë.”

30 Yësu o'dɔ wa ma konzi mɔtɔ ga ame 'dɔ kileme bo rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne 'deni di kɔmɔ bɔ kösö gɔ bo ga ame kugu dë du te mï buku nime bine.

31 Ame ga kugu bine ne ugu 'deni 'dɔ ki'dike dɔye gɔmo Yësu na rɔ ma laka rɔ Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba ame bo këdï koja kako dɔliŋɔ nime bine

ne, kina gbï 'dɔ ti'di dɔye gɔmo ki'di ye rɔ 'ba bo ga gɔ kïdïdï ye yaga rɔ ma lölöwö.

21

Tileki Mï Atoyi

1 Yësu ënyï kɔdɔ 'böwu gbï di pötö mo zi bɔ kösö gɔ bo ga di kpa pöpö 'ba Tiberiya. Bo ɔdɔ kileme rɔ bo zïnnï kɔzɔ a nime te.

2 Mï kada mo nima Simona Pïtörö ni ëdï yayi ti Tɔma ame kïdëkï möyï mo mɔtɔ gbï rɔ Roŋa ne, ti Natïnëlë ame di Kana Galilaya ne. Kole rïyö 'ba Zebedayo ga ëdï gbï tïnnï yayi ti bɔ kösö gɔ Yësu ma rïyö mɔtɔ ga.

3 Kina Simona Pïtörö këŋyï ŋgï kiya zïnnï, tëgë, “Mëdï mari ama 'deni tugu kenze.”

Lïjë pili ënyï kiya te, “Dëdï dari gbï kɔtɔ tïyï.”

Kina lïjë këŋyï këkï ŋgï mï sorope lïjë kari nduwë rɔ gɔ pöpö bi tugu kenze. Ne mï kɔrɔndɔ mo nima lïjë upö kenze ma kɔtɔ dë du te.

4 Kina ɔdɔ bi këzë 'deni na Yësu kako ŋgï kɔrɔ dɔ kpa götö tine lïjë ikali bo dë.

5 Kina bo kititi lïjë bo iya te, “Kpe yɔbi naga nima, o'jake kenze 'be ra?”

Lïjë iya te, “Dupö kenze ma kɔtɔ te dë.”

6 Bo iya te, “U'duke duru 'be nima kileki dɔ kapa sorope ma dörï kina këddï ko'jake kenze tɔne.”

Kina ɔdɔ lïjë ku'du duru 'bënnï tönë ŋgï kileki dɔ kapa sorope ma dörï yɔ na kunzö kenze ŋgï rɔ ma kënyë bi 'ba totɔ mo kileki mï sorope konya dönnï.

7 Kina bɔ ma tönë Yësu kɔ'ɔ kulöwö ne kënyï kopapa Pïtörö ŋgï, iya te, “Ŋere ze Yësu na.”

Kina ɔdɔ Simona Pïtörö kuwö 'deni kiya te ŋere 'bënnï Yësu na, kina bo kënyï ŋgï kogba bɔŋgɔ abo bo kudödu gɔ bo römöyï bo ëdï ŋge yayi ti bɔŋgɔ ma mbowa mɔtɔ gɔ bo. Kina bo ku'du rɔ bo ŋgï mï mini tumu tari zi Yësu.

8 Kina ya mɔtɔ mo naga nima kujë 'bënnï sorope ŋgï nduwë kari timo dɔ kpa götö. Lïjë kilala kenze konzi tönë ga ŋgï nduwë ti duru mo lïjë kari timo. Römöyï lïjë ëdï 'deni ŋgɔsi dɔ kpa götö, (ma këdï ra rɔ liŋgere ti ndï 'dɔ kombi ndï ŋgï mï kuluku rïyö 'dɔ kömö dɔ kpa götö).

9 Kina ɔdɔ lïjë kɔdɔ këkï 'deni kari yaga dɔ kulöŋgö pöpö tine, lïjë ari ko'ja pa'do kurö'bö 'deni mɔlo yayi ti kenze dɔmo ti maŋgolɔ'bɔ ŋgila mo.

10 Yësu iya te, “Kenze naga nime kuguke gïrï nime ne o'deke mɔtɔ ga kako dayi.”

11 Kina Simona Pïtörö kileki ŋgï kari mï sorope, bo kari kilala duru tönë yaga dɔ kpa götö. Kenze ma löbu na 'do kilaka koso mï duru nima. Kenze naga nima ëdï pili kuluku mota kɔdɔ dɔmo mota (153). Kenze naga nima koso pele mï duru nima kɔzɔ a nima tara ne duru ö'bö ë'bënï ŋgï te gɔ bi mo, irica dë gbï yɔ.

12 Kina bo kiya zïnnï tëgë, “Akoke tonyo mo.”

Tine lïjë ilaŋa rönnï dë kpe tititi bo, kiya te, “Nï yë mo na?” Römöyï lïjë ikali bo 'deni rɔ ŋere 'bënnï Yësu.

13 Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ mo tönë ga ŋgï koza zïnnï gbï ti kenze mo ga.

14 Ame na rɔ tɔdɔ 'ba Yësu ma mï mota ame bo koloma rɔ tɔdɔ tileme rɔ bo zi bɔ kösö gɔ bo ga di pötö tɔdɔ abo ame bo kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë ne.

Yësu Ni Ti Simona Pïtörö

15 Kina ɔdɔ lïjë konyo kpënnï 'deni pili tine, Yësu ënyï kititi Simona Pïtörö, bo iya te, “Simona kole 'ba Yowani, nï nime ɔ'ɔ ma ŋgï rɔ dɔ kiteli di dɔ tɔ'ɔ nime lëpï yï ga kɔ'ɔ ma ne ya?”
Pïtörö iya te, “Ŋere, rɔ ma laka ikali 'deni ŋgï mɔ'ɔ yi.”
Bo iya te, “Laka, oŋgɔ gɔ kamölö ma naga nime.”
16 Kina bo kënyï kititi Pïtörö gbï 'böwu, bo iya te, “Simona kole 'ba Yowani, nï nime ɔ'ɔ ma ŋgï?”
Pïtörö ileki dɔmo zi bo, iya te, “Ŋere, rɔ ma laka ikali 'deni ŋgï mɔ'ɔ yi.”
Bo iya te, “Laka, oŋgɔ gɔ kamölö ma naga nime.”
17 Kina bo kileki kititi Pïtörö 'böwu gbï 'deni rɔ mï mota mo, bo iya te, “Simona kole 'ba Yowani, nï nime ɔ'ɔ ma ŋgï?”
Pïtörö 'deni rɔ meri gɔ lende 'ba akititi nime Yësu kileki kititi bo ŋbö mï mota ti akititi kɔtɔkɔtɔ nime ne. Bo iya te, “Ŋere, ikali wa pili 'deni mɔlo, kina ikali 'deni ŋgï rɔ ma laka mɔ'ɔ yi.”
Yësu iya te, “Laka, oŋgɔ gɔ kamölö ma naga nime.
18 Rɔ ma laka miya zïyï, tönë këddï gba dɔ yɔbi 'bï bine ne, oloma rɔ tusu bɔŋgɔ 'bï röyï, kënyï kari ë'bï gɔ bi ame ko'dɔkɔ tari teyi. Ne ɔdɔ kiya te köndë 'deni, ti koloma 'deni toja közïyï, kina bɔ mɔtɔ ti kako 'deni ŋgï kudödu yi koto yi kari gɔ bi ame ko'dɔkɔ ë'bï dë tari teyi ne.”
19 Dɔŋgala nime Yësu këdï rɔ tiya mo ne, bo ëdï kiya tölë ame këdï kömö dɔ Pïtörö kada mɔtɔ ame 'dɔ kileme löbu 'ba Bɔko'ba ne.
Kina bo kënyï kiya zi Pïtörö, bo iya te, “Ösö gɔma.”
20 Kina ɔdɔ Pïtörö kuyï kɔmɔ bo kileki yï'böwu tine, bo o'ja bɔ mɔtɔ 'deni gbï këdï kozi gönnï. Bɔ ma tönë Yësu kɔ'ɔ kulöwö ne, bo na ma gbï kënyï kösö gönnï ne. Bo na tönë kese ŋgɔsi ŋgila Yësu mï kada ma tönë lïjë këdï rɔ tonyo kpënnï ne 'dɔ bo kititi Yësu, bo kiya te, “Yë mo na këdï kari kususu yi zi turu ya, ŋere?”
21 Kina ɔdɔ Pïtörö ko'ja bɔ nima 'deni kɔzɔ a nima tara tine, bo iya te, “Ŋere, bɔ nime wa'di na ti ko'dɔ rönï zi bo?”
22 Yësu iya te, “Ɔdɔ kiya te mo'dɔkɔ pele 'dɔ bo koloma ŋbö koda kada ma ame mëdï mileki mako timo dɔliŋɔ nime bine ne ndɔbɔ 'bï inza teyi. Nï 'bëyï ösö gɔma.”
23 Gɔ lende nime Yësu kiya kɔzɔ a nime te ne na bɔ kösö gɔ bo ga koloma rɔ tiya mo, lïjë iya te bɔ nima inza kölë kpe. Ne tine, lende nima Yësu iya dë te, bɔ nima inza kölë kpe. Lende ma bo kiya, bo iya te, “Ɔdɔ mo'dɔkɔ pele 'dɔ bo koloma ŋbö koda kada ma ame mëdï mileki mako timo dɔliŋɔ nime bine ne ndɔbɔ 'bï inza teyi.”

24 Bɔ mo nima bo na me këdï kiya lende naga nime ne, kina bo na me gbï ki'di 'dɔ kugu. Kina dikali ŋgï lende abo naga nime ëdï rɔ ma laka.
25 Gɔ rɔ lende ma na me, ne lende mɔtɔ ga ame Yësu ko'dɔ ne ëdï ŋbaŋi ame kugu dë su bine. Ɔdɔ kiya te ki'di rɔ, rɔ tugu mo rɔ kɔtɔkɔtɔ mï waraga, bi inza rɔmo mï dɔliŋɔ bine.

NDƆBƆ 'BA BƆ LAJA
'Ba Kurïsïtö Ga

1 Zïyï Tewopilo, lende ma tönë ga mugu mï buku ma dɔndende tönë ne,
kina rɔ lende 'ba wa ame ga Yësu kisaki to'dɔ mo gbï ti wa ame ga pili bo
kisaki tiyandi bilaka timo
2 ŋbö kömö mï kada ame Bɔko'ba kogba bo kari mïtɔrɔ ne. Gba kinza
bo kari dë mïtɔrɔ bo oloma 'deni rɔ tose gɔmo zïnnï bɔ laja abo ga ame
bo kigeli 'deni mɔlo ne ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.
3 Bo oloma 'deni tö'dö mo dɔ 'butë sowɔ di pötö tölë abo bi tileme rɔ bo
zïnnï nduwënduwë 'dɔ ki'di lïjë kikali ŋgï rɔ ma laka bo ïdïdï 'deni. Lïjë
o'ja bo 'deni, kina bo oloma 'deni gbï rɔ tilende zïnnï gɔ lende 'ba ŋere
löbu 'ba Bɔko'ba.
4 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja bo këdï tïnnï, bo ose 'deni zïnnï, bo iya
te, “Kinza këny ïke dë di mï Yerosalema bine. Olomake bine koda dɔ wa
tönë 'bu ma kiya ti'di mo ziye kina gbï tönë miya lende mo ziye ne.
5 Kɔzɔ ma Yowani ko'dɔ bapatisi 'deni tönë bine dɔ bilaka ti mini ne, ti
kobapatisi ye 'deni ti Nyï Kɔtɔ Laka gïrï naga nime.”

Tileki 'Ba Yësu Mïtɔrɔ

6 Kina ɔdɔ bɔ laja 'ba Yësu ga kotɔtɔ dönnï 'deni gbï mï kada mɔtɔ bi
kɔtɔ tine, na lïjë kititi bo, iya te, “Ŋere, ti kileki dɔliŋɔ ze 'ba Yisarele nime
gïrï naga nime mï kɔmɔ közïze ya?”
7 Bo iya te, “'Bu ma na ŋge kɔtɔ ti közï kakpa 'ba 'dɔ toza kada ame wa
naga nima këdï ko'dɔ rönnï yïmo ne. Lende ma 'dɔ kikalike na dë.
8 Ne Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ti kako 'deni dɔye 'dɔ ki'di tigɔ ziye. Kina
ti kari k ïyëtïke lende ma 'deni ŋgï zi bilaka mï Yerosalema bine gbï kebe
mï dɔyayi 'ba Yudayi pili ti 'ba Somorona gbï zi bilaka 'ba dɔyayi pili.”
9 Kina ɔdɔ Yësu kote tiya lende naga nime 'deni te tine, Bɔko'ba ogba
bo ŋgï kari mïtɔrɔ di kɔmɔ bɔ laja abo ga. Kina pɔli kïyölu gɔ bo ŋgï di
kömönnï.
10 Tine ko'ja lïjë këdï kɔrɔ gba yayi toŋgɔ bi kari mïtɔrɔ di pötö bo yɔ
na ya mɔtɔ ga rïyö ti bɔŋgɔ kaŋmi rönnï kɔdɔ ŋgï tugu'du te kɔrɔ ŋgila
lïjë.
11 Ya naga nima iya te, “Kpe bilaka 'ba Galilaya, wa'di na këddï kɔrɔke
kombike kɔmɔye kö'bö mïtɔrɔ gɔmo? Yësu nime kogba 'deni di ziye këdï
kari mïtɔrɔ ne, ti kileki gbï kako dɔliŋɔ nime bine kada mɔtɔ kɔzɔ ame
këddï koŋgɔke bo këdï kari ne tara.”

Bɔ Ndɔbɔ Pötö Yuda

12 Lende nime o'dɔ rönï di dɔ döku 'ba Bilaya ame mbowa ŋgɔsi ŋgila
Yerosalema ne. Kina bɔ laja 'ba Yësu ga këny ï ŋgï di yayi kileki kari mï
gawo 'ba Yerosalema,
13 lïjë kari mï rö tɔrɔ 'bënnï ame lïjë këdï koloma yïmo ne. Lïjë mo ga na
rɔ Pïtörö ni ti Yowani ti Yakoba ti Andareya ti Pïlïpo ti Tɔma ti Batolimayo
ti Matayo ti Yakoba 'ba Alapayo ti Simona bɔ ko'dɔ ya gɔ dɔyayi 'bënnï, ti
Yuda 'ba Yakoba.
14 Lïjë pili ö'bö nduwë totɔtɔ dönnï bi to'dɔ mötu ti 'ja mɔtɔ ga ti Mariya
ma 'ba Yësu ni ti löndö 'ba Yësu ga.
15 Kina ɔdɔ lïjë ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne këny ï kotɔtɔ
dönnï pili bi kɔtɔ tine, lïjë ëdï 'deni ŋbö kɔzɔ kuluku rïyö kɔdɔ dɔmo 'butë
rïyö (120) tara. Kina Pïtörö këny ï tɔrɔ tilende zïnnï, bo iya te,

16 “Löndö ma ga, Bɔko'ba o'dɔkɔ 'deni 'dɔ lende tönë ga kugu mɔlo mï
buku abo ne ko'dɔ rönnï. Nyï Kɔtɔ Laka i'di Dawidi 'deni kiya lende tönë
ga mɔlo bine gɔ lende 'ba wa ame 'dɔ ko'dɔ rönï zi Yuda ame ko'de bɔ
kako kinda'ba Yësu ne.
17 Yuda gbï rɔ lëpï ze ma kɔtɔ mɔtɔ ame Yësu kigeli 'dɔ ko'dɔ ndɔbɔ
nime kɔtɔ tize.”
18 Pïtörö iya lende nime te römöyï mï kada nima Yuda ko'ja gïrïsï ti lende
këny ë ko'dɔ abo nima ne, bo ari kugö nyaka mɔtɔ timo kina bo kari kölë
ŋgï yayi. Kina bo kila'ba ŋgï bërï, mï bo kapi, wa 'ba mï bo ga kɔlɔ pili
yaga.
19 Bilaka ame ga pili koloma Yerosalema ne uwö lende 'ba tölë 'ba Yuda
nima kina lïjë ki'di möyï nyaka nime ŋgï rɔ “Akele Dama” rɔ kpënnï. 'Jɔ
'ba lende mo tëgë, “Nyaka 'ba roma.”
20 Pïtörö oto nduwë tiya lende nime kari timo, bo iya te, “Lende nime
ugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Akïlëlu, iya te, ‘Rö abo ti koloma rɔ ma sari,
kinza bɔtɔ mɔtɔ koloma dë kpe yïmo.’ Ugu mɔtɔ 'deni gbï yayi, iya te, ‘Bɔ
mɔtɔ ti kinda'ba ndɔbɔ 'ba pötö bo.’
21-22 Kina me ma laka mo gɔ doŋgɔke bɔ mɔtɔ ame ko'ja tɔdɔ 'ba Yësu
di mï tölë ne 'dɔ këdï rɔ bɔ tïyëtï mo kɔtɔ tize. Bo këdï rɔ bɔ ame mɔlo
tize mï liŋgere pili 'ba Yësu ma tönë kisaki di mï kada ma Yowani ko'dɔ
bapatisi dɔ Yësu ne ŋbö kömö mï kada 'ba togba bo kari mïtɔrɔ.”
23 Kina bilaka naga nima kotɔtɔ dönnï yayi ne kigeli möyï bilaka ma rïyö
mɔtɔ ga ŋgï, Matiyo ni ti Yesepa ame kidëkï möyï bo mɔtɔ gbï rɔ Yoseto
Barasaba ne.
24 Kina lïjë kititi Bɔko'ba ŋgï gɔ lende mo, lïjë iya te, “Ŋere, nï na kikali
dökï'dï bilaka pili. Ileme bɔ ame kigeli 'deni di mï löŋgö ya rïyö naga
nime,
25 'dɔ kinda'ba ndɔbɔ 'ba laja nime Yuda kola 'deni bo kari abo mï gɔ bi
ame rɔ 'ba bo ne.”
26 Kina lïjë ku'du bödö 'ba bilaka rïyö naga nima ŋgï. Kina bödö kigeli
Matiyo ŋgï, kina bo kodɔ'bɔ rɔ bo ŋgï ti bɔ laja ma 'butë dɔɔkɔtɔ naga
nima.

2

Tako 'Ba Nyï Kɔtɔ Laka

1 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kada 'ba karama 'ba Penitikɔsi tine, ya ame
ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne otɔtɔ dönnï 'deni pili bi kɔtɔ.
2 Kina birɔ kudu ŋgï welo kako di mïtɔrɔ kɔzɔ birɔ lili ma kembe naga
tara kudu ŋgï pili kote mï rö nima lïjë këdï yïmo ne.
3 Tine na lïjë ko'ja a mɔtɔ ga ŋgï kɔzɔ dɔnde'de pa'do köbö tara koza
rönnï 'deni koloma pili dönnï rɔ kɔtɔkɔtɔ.
4 Kina lïjë ŋgï pili lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka ki'di lïjë pili rɔ kɔtɔkɔtɔ kebe ŋgï
tilende rɔ kpa löwö.
5 Yudayi ma konzi mɔtɔ ga ame kako di mï dɔliŋɔ mɔtɔ ga ne ëdï mï
Yerosalema yayi bi to'dɔ mötu zi Bɔko'ba.
6 Kina ɔdɔ lïjë kuwö birɔ nima 'deni tine, lïjë otɔtɔ rönnï ŋgï rɔ tïndï
kari toŋgɔ mo. Lïjë pili ari kuwö bɔ ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu naga
nima këdï kilende kpënnï ga ame pili rɔ gege ne.
7 Kina kigayi lïjë kotɔ ŋgï rɔ gönnï. Lïjë iya te, “Lende wa'di mo ga na
te? Bilaka naga nime këdï kilende ne lïjë pili rɔ bilaka 'ba Galilaya.
8 Ne rɔ ma totondo mo ga na duwö lïjë za 'böwu këdï kilende rɔ kpa
bilaka 'ba dɔliŋɔ ze ga ame pili rɔ 'beri'beri ne?

9 Ze di Parotiya di Mada di Elama. Ya mɔtɔ ga di mï löŋgö ze nime
bine di mï bilaka 'ba Mesopotamiya, ya mɔtɔ ga di Yudayi, ya mɔtɔ ga di
Kapadokiya, di Pɔnito, di Asiya,
10 di Parugïya, di Pambulïya, di Ezipeto, ya mɔtɔ ga di dɔ kapa Libiya
ame ŋgɔsi ŋgila gawo 'ba Kurënë ne. Ya mɔtɔ ga di mï löŋgö ze nime
bine rɔ Yudayi ame ga këdï koloma Romo ne gbï ti bilaka 'ba Romo ame
ga koro Bɔko'ba 'deni ne.
11 Ya mɔtɔ ga rɔ bilaka 'ba Kurëtë, mɔtɔ ga rɔ Arabi. Ze bilaka 'ba dɔliŋɔ
konzi naga nime pili rɔ gege ne, duwö lïjë ŋgï këdï kiya ndɔbɔ löbu 'ba
Bɔko'ba nime rɔ kpeze ga.”
12 Lende nime igayi tïndï naga nima ŋgï pili ki'di lïjë kebe bi tititi rönnï
rɔ gɔ rönnï, lïjë iya te, “Wa'di mo ga na te?”
13 Tine ya mɔtɔ ga di mï löŋgö tïndï naga nima yayi ögö lïjë, iya te, “Layi
na kupö lïjë 'deni.”

Pïtörö Ilende Zi Tïndï

14 Kina Pïtörö kënyï ŋgï kɔrɔ tɔrɔ mï löŋgö bɔ laja ma 'butë dɔɔkɔtɔ
naga nima tilende zi tïndï naga nima. Bo iya te, “Kpe bilaka 'beze ga 'ba
Yudayi tiye kpe ya ame ga këddï kolomake mï Yerosalema bine ne, uwöke
dɔma 'dɔ modɔrɔ bïcï lende nime ziye.
15 Ya naga nime layi na dë kupö. Gɔ bi na me ë'bënï gba te rɔ mï dɔŋbɔ,
layi upö bilaka mɔlo kabate yɔ? Inza tara.
16 Lende nime ëdï 'deni kɔzɔ kö'du tönë Yowele kumë mɔlo bine ne tara.
17 Ame kiya te, ‘Bɔko'ba iya te, “Mï kada ame 'deni rɔ ŋburuŋburu 'ba
dɔliŋɔ nime ne ti moja Nyï Kɔtɔ Laka ma kako kila'ba dɔ bilaka pili. Kole
'be ga kpaki ti yïtötï 'be ga ti kumë lende ma 'deni. Kina ti mi'di nyï 'deni
ko'de dɔ yɔbi 'be ga gbï dɔ bulöbu 'be ga.
18 Mï kada mo nima ti moja Nyï Kɔtɔ Laka ma kako kila'ba dɔ ya ame
ga pili këdï koja laja ma ne. Mëdï mi'di kila'ba dɔ bɔtɔni ni kpaki ti 'ja 'dɔ
ki'di lïjë pili kumë lende ma.
19 Kina ti mi'di sëgë mɔtɔ ga 'deni ko'dɔ rönnï mïtɔrɔ gbï mï dɔyayi bine.
Roma ti këdï 'deni ti pa'do ti kötu ame këdï kanyo kɔzɔ kötu 'ba lïndï tara
ne.
20 Kada ti kuyï rönï 'deni yaga rɔ ma kölu, kina nyepe ti kasi 'deni yaga
kɔzɔ roma tara. Wa naga nime ëdï ko'dɔ rönnï titi dɔgba, kina 'jaa kada
löbu ma ame mëdï mako yïmo ne këdï kömö.
21 Mï kada mo nima yayi lïjë ame ga pili këdï kïdëkï ma 'dɔ mokɔnyi lïjë
ne, ti mɔmɔ lïjë 'deni ŋgï yaga di mï tölë.” ’

22 Uwöke dɔma kpe bilaka 'beze ga 'ba Yisarele. Yësu 'ba Nazareta na
tönë Bɔko'ba koja kako ziye. Kina me Bɔko'ba i'di bo 'deni ko'dɔ akileme
ma löbu ame ga lende mo kigayi bilaka ne 'dɔ kikalike ŋgï oja bo rɔ ma
laka. Bo o'dɔ wa naga nime 'deni mï löŋgö ye bine kikalike ŋgï rɔ ma
laka.
23 Ne tine Bɔko'ba bo ikali wa ame ga 'dɔ ko'dɔke zi Yësu ne 'deni mɔlo
kina me bo kola ye 'deni ko'dɔke tara. Bo i'di Yësu 'deni közïye kupöke
yaga ki'dike bɔ lende kënyë kutötï bo yɔki ŋgërï.
24 Ne tine Bɔko'ba olɔ bo 'deni di mï tɔ'ɔ 'ba tölë ki'di bo kënyï kɔdɔ
yaga di mï tölë, römöyï tölë ikali dë ma 'dɔ ka'da bo.
25 Ëdï 'deni kɔzɔ lende tönë bɔ dɔliŋɔ Dawidi kiya mɔlo bine gɔ lende
'ba Yësu ne tara. Ame bo kiya te, ‘Moŋgɔ 'deni ŋgï ŋere ma ëdï nduwë tö.
Bo ëdï ŋgɔsi dɔŋgila ma, bɔtɔ mɔtɔ inza kpe ma 'dɔ koŋbeŋbe ma.

26 Ma 'deni ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ kö'du mo. Mï lende ma ga mëdï
miliya ŋgï ti lɔŋɔ. Ma rɔ yida 'ba yayi ne mikali 'deni ŋgï a ma kënyë mɔtɔ
inza kömö kpe yida rɔma,
27 römöyï nï Bɔko'ba inza kola ma mï tölë. Inza kola bɔ laja 'bï nime
ki'di dönï 'deni gɔ lende 'bï ne keŋme mï gö.
28 Kina me kileme kɔri 'ba dïdï 'deni zö, ma 'deni ŋgï rɔ lɔŋɔ mëdï miliya
gɔ lende mo, römöyï ëddï tö.'
29 Löndö ma ga, ma tɔne mëdï miya lende 'ba 'bu ze löbu Dawidi rɔ dɔ
ŋgölö ziye. Bo ölë 'deni mɔlo tönë ga bine kusu bo, ne dögö bo na me 'biri
gba mï löŋgö ze bine.
30 Kina me dikalike 'deni rɔ ma laka lende naga nima bo kiya ne, bo iya
'deni rɔ lende ame bo kumë di zi Bɔko'ba. Bo ikali wa ame ga Bɔko'ba
kulömu 'dɔ ko'dɔ zi bo ne 'deni mɔlo. Bɔko'ba ulömu 'deni mɔlo iya te,
'Ti mi'di bilaka ma kɔtɔ mɔtɔ di mï kupö yï ga gɔ këdï gbï rɔ bɔ dɔliŋɔ ma
löbu kɔzɔ nï te.'
31 Kina me dikalike 'deni lende nima Dawidi kiya te, Bɔko'ba inza kola
bo mï tölë, kina inza kola bo gbï keŋme mï gö ne, bo ëdï rɔ tiya tɔdɔ 'ba
Kurïsïtö di mï tölë.
32 Yësu na Bɔko'ba ki'di 'deni kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë, kina ze do'ja
bo 'deni gbï ti kɔmɔze.
33 Kina me ogba bo 'deni mïtɔrɔ kari koloma dɔ dörï Bɔko'ba, ki'di Nyï
Kɔtɔ Laka 'deni zi bo kɔzɔ ame tönë kiya lende mo 'deni mɔlo bine ne.
Kina me bo ki'di Nyï Kɔtɔ Laka 'deni kila'ba dɔze tɔne kɔzɔ ame këddï
koŋgɔke kina kuwöke gbï ne tara.
34 Dikalike 'deni rɔ ma laka Dawidi na dë kari mïtɔrɔ, römöyï bo iya te,
'Ŋere Bɔko'ba iya zi ŋere ma, tëgë, "Oloma dɔ dörï ma bine
35 'dɔ mi'di yi ka'da bɔ ya 'bï ga." '
36 Ne tine kina laka 'dɔ kpe bilaka 'ba Yisarele pili kuwöke lende nime
laka. Yësu tönë kutötïke dɔ ŋgërï bine kölë ne, bo na me Bɔko'ba ki'di bo
'deni 'dɔ këdï rɔ ŋere 'ba dɔ dɔliŋɔ nime pili gbï rɔ Kurïsïtö ame 'dɔ bo
koja kako tokɔnyi bilaka abo ga ne."

Laja 'Ba Dɔ Kotɔ

37 Kina ɔdɔ tïndï naga nima kuwö Pïtörö kiya lende 'deni kɔzɔ a nima
tara tine, lïjë ŋgï ti mï kombi rɔ meri gɔ lende mo. Lïjë iya te zi Pïtörö ni,
"Löndö ze ga, gɔ do'dɔ tondo?"
38 Pïtörö iya te, "Otɔke dɔye di mï lende kënyë 'be ga, i'dike dodɔ mini
'ba bapatisi dɔye 'dɔ këddïke rɔ 'ba Yësu Kurïsïtö ga. Kina Bɔko'ba ti kola
ye 'deni ŋgï gɔ lende kënyë 'be ga bo ki'di Nyï Kɔtɔ Laka abo ziye.
39 Römöyï bo iya 'deni mɔlo ti'di mo ziye, gbï zi kupö ye ga, kina gbï zi
ya ame ga këdï koloma ŋbö rɔ ma kɔwɔ ne. Lende nime ti këdï 'deni ŋgï
pili zi ya ame ga ŋere ze Bɔko'ba kïdëkï 'deni ne."
40 Kina Pïtörö kiya lende ma konzi mɔtɔ ga ŋgï gbï zïnnï gɔ lende 'ba
Bɔko'ba. Bo ileki kiya zïnnï bo iya te, "Olɔke rɔye yaga di mï löŋgö bɔ
lende kënyë 'ba dɔliŋɔ nime."
41 Ya ma konzi mɔtɔ ga di mï löŋgö tïndï naga nima uwö lende nime
kina lïjë ki'di ŋgï kodɔ mini 'ba bapatisi dönnï. Mï kada nima yayi bilaka
ma konzi kɔzɔ kuluku 'butë bi modɔɔkɔtɔ (3000) tara i'di dönnï 'deni gɔ
lende 'ba Yësu. Kina lïjë kodɔ'bɔ rönnï ŋgï ti ya ma mɔlo naga nima.
42 Kina bɔ laja 'ba Yësu ga koloma ŋgï rɔ tiyandi lïjë. Kina lïjë kö'bö ŋgï
nduwë bi todɔ'bɔ dönnï bi kotɔ tonyo akonyo ti to'dɔ mötu zi Bɔko'ba.

Loma 'Ba Bɔ Kï'di Dönnï Gɔ Lende 'Ba Yësu

43 Mï kada naga nima yayi Bɔko'ba i'di bɔ laja 'ba Yësu ga 'deni koloma rɔ to'dɔ wa ma konzi mɔtɔ ga ame lende mo kigayi bilaka ne. Kina bilaka ma laki ŋgï pili rɔ ma kere lïjë.
44 Kina lïjë ya ame ga pili ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne kö'bö ŋgï nduwë todɔ'bɔ dönnï bi kɔtɔ tokɔnyi rönnï rɔ gɔ rönnï ti wa ame ga pili lïjë këdï timo ne.
45 Lïjë ugö wa 'bënnï mɔtɔ ga mökö koza gïrïsï mo ga zi ya ame ga këdï rɔ leri mo ne 'dɔ ki'di lïjë pili ko'ja wa ame ga leri mo ko'dɔ lïjë ne.
46 Kina lïjë kö'bö ŋgï nduwë rɔ totɔtɔ dönnï rɔ gɔ bi këzë pili mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba gbï bi tonyo akonyo bi kɔtɔ mï linɔ 'bënnï ga ti lɔnɔ rɔ dɔ ŋgölö.
47 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ to'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba. Bilaka ma laki pili oloma 'deni ŋgï rɔ tiya lende 'bënnï rɔ ma laka. Kina rɔ kɔmɔ lëndö Bɔko'ba ki'di ya ame ga bo këdï kokɔnyi ne kö'bö ŋgï nduwë todɔ'bɔ rönnï tïnnï.

3

Gɔ Kotɔ

1 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ Pïtörö ni ti Yowani ënyï mï kɔmɔ kada kari mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba mï saa 'ba mötu.
2 Kina ɔdɔ lïjë kari kömö 'deni kpa reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ame kïdëkï möyï mo rɔ Kpa Reki ma Kele ne tine, dönnï ondɔsɔ ŋgï ti ya mɔtɔ ga këdï kombi bɔ mɔtɔ ame ndïmo keŋme 'deni rɔ kilawo kpaki rïyö mɔlo di bi töyö mo ne. Bɔ nima, ëdï kombi bo nduwë mɔlomɔlo tara ki'di bo koloma kpa reki nima bi tokpasi gïrïsï di zi bilaka ame ga këdï kari mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ne.
3 Kina ɔdɔ bo koŋgɔ Pïtörö ni 'deni këdï ko'dɔ tɔdɔ mï reki nima tine, bo okpasi gïrïsï ŋgï di zïnnï.
4 Kina lïjë kɔrɔ ŋgï bi tidayi bɔ nima. Pïtörö iya te, “Oŋgɔ bi te dɔze yöyï.”
5 Kina bɔ tönë kombi kömönï ŋgï tɔrɔ toŋgɔ Pïtörö ni. Bo omeri 'ba bo tëgë mɔtɔga lïjë ti këdï ki'di gïrïsï zi bo.
6 Ne tine Pïtörö ileki kiya te, “Minza ti gïrïsï. Ne wa ame mëdï timo ne ti mi'di zïyï. Milende zïyï ti közï kakpa 'ba Yësu Kurïsïtö 'ba Nazareta, Ënyï tɔrɔ kiliŋgere.”
7 Kina bo kinda'ba közï bɔ tönë ma dörï ŋgï bo kokɔnyi kënyï tɔrɔ. Kina ndïmo ga ti dɔkiliŋbi mo ga kidiŋga ŋgï kitigɔ yaga, bo köpu ŋgï kisaki tiliŋgere.
8 Kina bo kɔdɔ ŋgï kɔtɔ ti Pïtörö ni mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba tiliŋgere nduwë ti töpu tïlëlu Bɔko'ba.
9 Bilaka ma konzi ame ga yayi ne o'ja bɔ nima 'deni këdï kiliŋgere ti tïlëlu Bɔko'ba.
10 Kina lïjë kikali bo ŋgï rɔ bɔ kpasi tönë mɔlo këdï koloma kpa reki yayi tokpasi gïrïsï di zi bilaka ne. Kina lende 'ba wa nima ko'dɔ rönnï zi bɔ nima ne kigayi lïjë ŋgï yaga.

Pïtörö Iyandi Wa Mï Reki 'Ba Rö Löbu

11 Bɔ nima oloma ŋgï ko'ba'ba rɔ bo ŋgila Pïtörö ni ti Yowani di mï dëdë ame kïdëkï möyï mo rɔ Dëdë 'ba Nere Solomo ne yayi. Kina ɔdɔ bilaka naga nima ko'ja 'deni tara na lïjë kiriŋa ŋgï kotɔtɔ rönnï ŋgila ya naga nima yayi römöyï lende mo igayi lïjë 'deni.
12 Kina ɔdɔ Pïtörö koŋgɔ tïndï naga nima 'deni këdï kidayi lïjë tara tine, bo iya te, “Kpe bilaka 'beze ga 'ba Yisarele, gɔ wa'di na ki'dike lende nime

kigayi ye këddï kidayike ze tara gɔmo? Omerike 'beye iyake te ze na di'di bɔ nime kiliŋgere ti tigɔ ze ala gbï ti tigɔ 'ba mötu ze?

13 Inza tara, ame na rɔ lende 'ba Yësu bɔ laja 'ba Bɔko'ba ame koloma rɔ toŋgɔ gɔ Abarayama ni ti Yisika ti Yakoba gbï ti 'bu ze löbu mɔtɔ ga bine ne. Bɔko'ba i'di rɔ löbu 'deni zi Yësu, ne kpe i'dike bo 'deni tönë zi turu. Pilato o'dɔkɔ pele tope bo yaga, ususuke bo nduwë.

14 Bo ame kɔtɔ laka rɔ bɔ ko'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba ne ebe kususuke zi turu. Ititike za rɔ bɔ ame rɔ bɔ akupö ne na 'dɔ kope yaga ziye,

15 tine bo ame rɔ bɔ tïdïdï wa ne na kupöke ŋgï yaga. Ne Bɔko'ba i'di bo 'deni kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë do'ja kinë bo ti kɔmɔze.

16 Tigɔ 'ba Yësu na me kileŋo bɔ nime këddï koŋgɔke kikalike gbï ne. Römöyï bo i'di dɔ bo 'deni gɔ lende 'ba Yësu, kina me ki'di tigɔ 'deni me zi bo di kɔmɔye 'dɔ bo kiliŋgere ti.

17 Löndö ma ga, wa nima ko'dɔke kpe ti bulöbu 'be ga zi Yësu ne mikali 'deni o'dɔke e'be ŋgï kinza lende kikali mo.

18 Ne tine Bɔko'ba i'di bɔ kumë lende abo 'deni pili mɔlo kuwöwö lende 'ba gomɔ 'ba Kurïsïtö nime. Kina me bo ki'di 'deni ko'dɔ rönï tara.

19-20 Kina ti, otɔke dɔye kilekike zi Bɔko'ba 'dɔ bo kupupu lende kënyë 'be yaga. Römöyï 'dɔ ɔdɔ kada mo kömö 'deni gɔ bo ko'dɔ yëyï ma laka dɔye bo koja Yësu ame bo ki'di lende mo 'deni mɔlo gɔ këdï rɔ Kurïsïtö ne.

21 Bo o'dɔkɔ 'dɔ Yësu koloma mïtɔrɔ ŋbö kömö mï kada abo ame bo këdï ki'di wa pili 'deni 'dɔ këdï rɔ ma la'ja ne. Bo i'di bɔ kumë lende ni 'deni mɔlo kiya lende naga nime.

22 Musa na kiya te, ‘Ŋere 'be Bɔko'ba ti ki'di bilaka ma kɔtɔ mɔtɔ 'deni di mï löŋgö ye nima këdï rɔ bɔ kumë lende kɔzɔ 'bama. Uwöke lende ame ga pili bo këdï kiya ne,

23 römöyï lïjë ame ga pili kuwö dɔ bo dë ne inza kpe rɔ 'ba Bɔko'ba ti kote dönnï pili yaga.’

24 Ame na rɔ lende kiya 'ba Musa. Kina Samölë ni gbï ti bɔ kumë lende mɔtɔ ga ame tönë koloma rɔ tiya laja 'ba Bɔko'ba ne iya lende naga nima 'deni tara gɔ kö'du 'ba mï kada 'beze ma le'jete nime.

25 Kina me lende 'ba bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma dɔgba tönë ga bine ne iya rönï 'deni gbï gɔ lende 'be. Lömu tönë Bɔko'ba ko'dɔ mɔlo bine ti 'bu ye löbu ga ne kina me 'deni gbï tiye. Bo iya te zi Abarayama, ‘Ti kupö yï ga na ti mo'dɔ yëyï ma laka ŋgï dɔ bilaka pili 'ba dɔliŋɔ nime.’

26 Kina me mëdï miya 'deni ziye, Yësu na Bɔko'ba kigeli 'deni rɔ bɔ laja abo. Kina me bo koja 'deni dɔgba kako ziye 'dɔ ko'dɔ yëyï ma laka dɔye gɔ ki'di ye kolake gɔ lende kënyë 'be ga yaga.”

4

Burë Rɔ Pïtörö Ni Ti Yowani

1 Ko'ja Pïtörö ni ti Yowani këdï gba rɔ tiya lende nime zi bilaka naga nima kina bɔ akumu mɔtɔ ga kömö ŋgï ti Sadoke mɔtɔ ga ti bɔ dɔ bɔ kanya 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba.

2 Lïjë ŋgï rɔ 'dïrï gɔ lende nime Pïtörö ni këdï kiyandi bilaka kiya te, Yësu ënyï kɔdɔ 'deni yaga di mï tölë ne, römöyï lende nima ileme 'deni tɔdɔ 'ba töku di mï tölë ëdï rɔ ma laka.

3 Kina lïjë kinda'ba Pïtörö ni ŋgï koto kari ki'di kö'dö mï maboso römöyï gɔ bi 'deni rɔ mï dɔkɔpiyari.

4 Bilaka ma konzi ame ga kuwö lende kiya 'ba Pïtörö ni nima ne i'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu. Kina ya ma ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu kodɔ'bɔ rönnï ŋgï pili kuluku 'butë bi 'butë (5000).
5 Mï bi këzë ma di gɔmo na löbu 'ba Yudayi ni kotɔtɔ kpënnï ŋgï mï Yerosalema ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'bënnï ga.
6 Ana ma tönë rɔ bɔ dɔ bɔ akumu 'ba Bɔko'ba ne ëdï gbï mï löŋgö lïjë yayi ti Kayapa ti Yowani ni ti Alesandoro gbï ti bilaka mɔtɔ ga 'ba Ana.
7 Kina lïjë ki'di Pïtörö ni ŋgï kɔrɔ kömönnï yayi. Lïjë iya te, “Kpe, ileŋoke bɔ nime ti wa'di? Közï kakpa 'ba yë na me ko'dɔke lende nime timo?”
8 Pïtörö ŋgï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ënyï kileki kiya zïnnï, iya te, “Kpe turu ze ga ti bulöbu ze ga,
9 ndɔbɔ laka nime do'dɔ dileŋo bɔ rɔkɔ'ɔ nime ne kina me këddï kititike ze gɔmo ne ya?
10 Ne oŋgɔ, ti miya ziye pili ti bilaka 'ba Yisarele. Tigɔ 'ba Yësu Kurïsïtö 'ba Nazareta na me kileŋo bɔ nime këdï kɔrɔ mï kada nime tɔne kɔmɔye rɔ bilaka ma laka ne. Utötïke Yësu Kurïsïtö 'deni tönë bine, ne Bɔko'ba i'di bo 'deni kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë.
11 Kö'du gɔ lende abo na tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, ‘Döku nime u'du pa mökö, kpe bɔ ko'ba rö ti döku ni ilagike 'deni di rɔmo. Ne le'jete bo na 'deni 'böwu rɔ döku ma laka rɔ dɔ kiteli mï gbɔndɔ 'ba rö.’
12 Bo na ŋge kɔtɔ kpökï rɔ bɔ tɔmɔ bilaka di mï tölë römöyï Bɔko'ba i'di közï kakpa mo dë zi bɔtɔ mɔtɔ tine ŋge zi bo.”
13 Dɔ ŋgölö 'ba Pïtörö ni ti Yowani igayi bilaka naga nima kotɔtɔ dönnï yayi ne ŋgï, römöyï lïjë ikali ya naga nima rɔ bilaka ma sari, tine uwö lïjë kiya lende ŋgï rɔ dɔ kïtëwu kɔzɔ bɔ kikali waraga tara. Kina lïjë kikali ya naga nima ŋgï rɔ bɔ kösö gɔ Yësu ga.
14 Bɔ mo tönë kileŋo ne ëdï gbï kɔrɔ tïnnï yayi kina ŋgï i'di lïjë kikali dë kpe tiya lende ma kënyë mɔtɔ zïnnï.
15 Kina lïjë koja Pïtörö ni ŋgï titi yaga di mï löŋgö lïjë yayi. Kina lïjë koloma ŋgï rɔ to'dɔ burë mo,
16 lïjë iya te, “Wa'di ga na gɔ do'dɔke zi ya naga nime? Bilaka ame ga pili këdï koloma mï Yerosalema bine ne ikali lende 'ba gɔ kotɔ nime lïjë ko'dɔ ne 'deni pili. Kina dinza dikalike gbï tandi gɔmo.
17 Ne ma laka mo gɔ diyake zïnnï kinza lïjë kari kiya lende 'ba Yësu dë kpe zi bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ. Kinza bilaka ma konzi mɔtɔ ga kuwö lëbï 'ba lende nima ra.”
18 Kina lïjë kïdëkï Pïtörö ni ŋgï 'böwu kako kiya teyi kinza lïjë kari kiya lende 'ba Yësu dë kpe, kina kinza lïjë kiyandi bilaka dë kpe timo.
19 Ne tine Pïtörö ni ti Yowani ënyï kileki dɔmo zïnnï, iya te, “Omerike lende nime te, kpe na gɔ duwö dɔye ala Bɔko'ba na gɔ duwö dɔmo?
20 Ne 'beze wa ame do'ja 'deni kina duwö 'deni gbï ne a mɔtɔ ŋgï gɔ dola gɔ tiya mo du te inza.”
21 Kina ŋgï bilaka naga nima ikali dë kpe ma 'dɔ kodɔ karama dɔ Pïtörö ni römöyï bilaka pili ëdï 'deni ŋgï kïlëlu Bɔko'ba gɔ lende 'ba tileŋo nima kileŋo bɔ nima ne. Tine lïjë ose gɔ lende 'bënnï nima nduwë rɔ ma kitigɔ zi Pïtörö ni kina lïjë kope ŋgï.
22 Bɔ mo nima kileŋo ne kɔmɔ kɔɔ mo ëdï 'deni kɔzɔ 'butë sowɔ gbï ti dɔmo teyi tara.

Mötu Gɔ Tigɔ

23 Kina ɔdɔ kope Pïtörö ni 'deni ti Yowani kɔzɔ a nima tara tine, lïjë ileki ŋgï kari zi lëpï nnï ga kïyëtï gɔ lende naga nima löbu 'ba bɔ akumu ni ti bulöbu ni kiya zïnnï ne.

24 Kina lïjë pili koloma ŋgï rɔ tïlëlu Bɔko'ba bi kɔtɔ kiya te, “Ŋere ze, nï na me ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ti yöpö ni pili ti wa ame ga pili këdï koloma yïmo ne.
25 Nï na me kilende ti Nyï Kɔtɔ Laka mï 'bu ze löbu Dawidi bɔ laja 'bï ame 'dɔ ki'di bo kiya te, ‘Gɔ wa'di na bɔ löwö ni kënyï ŋgï rɔ ya, kina bilaka kebe ŋgï tususu kpënnï rɔ yawa gɔmo?
26 Ŋere 'ba dɔliŋɔ pili ileŋo rönnï 'deni ndö bi to'dɔ ya, kina bɔ dɔliŋɔ 'bënnï ga kotɔtɔ rönnï ŋgï tususu kpënnï rɔ ŋere Bɔko'ba gbï rɔ Kurïsïtö abo ame bo koja kako dɔliŋɔ nime bine ne.’
27 Kina me lende tönë ga Dawidi kiya ne o'dɔ rönnï 'deni ŋgï tara. Ŋere Erode ni ti bɔ dɔliŋɔ Pɔnitiyo Pilato ususu kpënnï 'deni tönë di mï gawo nime bine ti bɔ löwö ni ti bilaka 'ba Yisarele rɔ Yësu ame rɔ bɔ laja 'bï koja kako dɔliŋɔ nime bine ne.
28 Lïjë ususu kpënnï 'deni 'dɔ to'dɔ wa tönë ga kiya te ëdï ko'dɔ rönnï ne. Iya 'deni te wa naga nime ëdï ko'dɔ rönnï römöyï ako'dɔkɔ 'bï na kina ëddï gbï ti tigɔ mo.
29 Ŋere Bɔko'ba ze, uwö kpa kose 'ba bulöbu naga nime kose kpënnï rɔze ne. Ze bɔ laja 'bï ga na, i'di tigɔ zize gɔ duwöwö lende 'bï rɔ dɔ ŋgölö zi bilaka.
30 Ileme tigɔ 'bï zi bilaka ti ti'di ze dileŋo bɔ rɔkɔ'ɔ. Kina i'di ze ti do'dɔ gɔ kotɔ ame ga lende mo kigayi bilaka ne ti közï kakpa 'ba bɔ laja 'bï Yësu.”
31 Kina ɔdɔ lïjë kote tititi Bɔko'ba 'deni kɔzɔ a nima yɔ, kina gɔ bi nima kiyaya rönï ŋgï kɔzɔ kïzïkïzï tara. Kina lïjë ŋgï pili lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka ki'di lïjë ŋgï bi tiya lende 'ba Bɔko'ba zi bilaka rɔ dɔ ŋgölö.

Kɔnyi 'Ba Bɔ Kï'di Dönnï Gɔ Lende 'Ba Yësu

32 Mï kada naga nima yayi bɔ ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu ga oloma ŋgï pili ti meri kɔtɔ gbï ti dökï'dï kɔtɔ. Bɔ mɔtɔ iya dë te, “Ama naga nime wa 'ba gbagba ma na.” Tine lïjë pili oloma ga ŋgï tokɔnyi rönnï ti wa ame ga lïjë këdï timo ne.
33 Bɔ laja 'ba Yësu ga ö'bö ŋgï ŋburu ti tigɔ bi tuwöwö tɔdɔ 'ba Yësu yaga di mï tölë. Kina Bɔko'ba kö'bö ŋgï nduwë to'dɔ yëyï dönnï rɔ mbëmbë.
34-35 Ya mɔtɔ ga ame di mï löŋgö lïjë yayi këdï ti nyaka ni ti rö rɔ ma konzi ne, ari kugö mɔtɔ ga ŋgï mökö ko'de gïrïsï mo ga kako zi bɔ laja. Kina koza ŋgï kɔzɔ ame lïjë këdï rɔ leri mo ne tara. Bɔtɔ mɔtɔ inza kpe rɔ leri 'ba wa mɔtɔ di mï löŋgö lïjë nima yayi.
36 Bɔ mɔtɔ rɔ Yesepa o'dɔ gbï tara. Bo di mï kupö bilaka 'ba Lëwë, öyö bo mï dɔyayi 'ba Kupurïyö. Bɔ laja 'ba Yësu ga i'di möyï bo rɔ Baranaba ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Bɔ tocɔ mï këddï.”
37 Bo ugö nyaka abo mɔtɔ mökö bo ko'de gïrïsï mo ŋgï ki'di zi bɔ laja.

5

Ananiya Ni Ti Sapira

1-2 Bɔ mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Ananiya lïjë ti 'ja abo Sapira, lïjë ugö nyaka 'bënnï mɔtɔ mökö kina bo kogba gïrïsï mo ŋgï rɔ ë'bënnï kɔsɔ ma ndö te na ŋge bo ko'de ki'di zi bɔ laja. 'Ja abo Sapira ikali gɔ lende nima gbï.
3 Pïtörö iya te, “Ananiya, gɔ wa'di na ki'di Satani ka'da yi ki'di yi kebe kunzö bëtï zi Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba gɔ lende 'ba gïrïsï nima kogba 'deni rɔ ë'bï ne gɔmo?

4 Nyaka rɔ nyaka 'bï, kina me kugö mökö gïrïsï mo gbï rɔ ë'bï. Ne gɔ
wa'dï na kebe komeri to'dɔ lende nima tara gɔmo? Bëtï nime o'dɔ dë zi
bilaka, ne Bɔko'ba na me 'deni ko'dɔ bëtï teyi."
5 Kina Ananiya kuwö lende nime Pïtörö kiya ne yɔ, na bo kila'ba ŋgï
bërï rɔ töku. Bilaka ame ga kuwö lende 'ba tölë abo nima ne ŋgï pili rɔ
tikere.
6 Kina yɔbi ndende mɔtɔ ga kako kolo töku bo ŋgï mï bɔŋgɔ kombi kari
kusu.
7 Tëgë me mbowa kɔzɔ saa mota tara di pötö mo na 'ja mo kömö ŋgï.
Lɔko ikali dë te më'dë nï ölë 'deni.
8 Pïtörö ititi lɔko, iya te, "Iya zö rɔ ma laka gïrïsï 'ba nyaka nime kugöke
ne gɔ rɔmo na ŋge me ne?"
Lɔko iya te, "Yëë, kina ma pili ne."
9 Pïtörö iya te, "Gɔ wa'dï na kpe ti më'dë yï kususuke kpeye bi to'dɔ bëtï
zi Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba gɔmo? Oŋgɔ bi 'dë te, bilaka ame ga kusu
më'dë yï ne na me 'dë gba këdï kɔrɔ kpadörï. Lïjë ëdï kombi töku yï tɔne
gïrï nime kari kusu."
10 Kina lɔko kila'ba ŋgï rɔ töku bërï kɔmɔ Pïtörö. Yɔbi ndende tönë ga
ako ko'ja lɔko kölë 'deni gbï, kina lïjë kombi töku nï ŋgï yaga kari kusu
ŋgila më'dë nï.
11 Kina bilaka 'ba kanisa pili ti ya ame ga kuwö lende mo mï kada nima
yayi ne ŋgï pili rɔ tikere gɔ kö'du mo.

Gɔ Kotɔ Ma Konzi

12 Mï kada naga nima bɔ laja 'ba Yësu ga oloma ŋgï to'dɔ gɔ kotɔ ma
konzi ame ga lende mo kigayi bilaka ne yayi. Kina bilaka ame ga pili rɔ
'ba kanisa ne kö'bö ŋgï nduwë bi totɔtɔ dönnï mï dëdë 'ba ŋere Solomo
ame mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ne.
13 Ya ame ga ki'di dönnï dë gɔ lende 'ba Yësu ne ilaŋa rönnï dë tari
todɔ'bɔ dönnï ti ya naga nima. Ne tine bilaka pili ö'bo ŋgï tiya lende
'bënnï rɔ ma laka.
14 Kina ki'di bilaka ma konzi mɔtɔ ga bɔtɔni gbï ti 'ja kö'bö ti'di dönnï
ŋgï gɔ lende 'ba ŋere Yësu lïjë kodɔ'bɔ rönnï ti bilaka 'ba kanisa.
15 Kina bilaka koloma ŋgï rɔ tombi bɔ rɔkɔ'ɔ ma konzi ko'ba kpa kɔri
dɔ laŋgiri ni ti sora ni 'dɔ ɔdɔ kiya te Pïtörö kudö kebe yayi gɔ dɔ mbëlï
bo kudö kebe dönnï.
16 Bilaka ma konzi ɔlɔ kako di mï dɔliŋɔ ame ga ŋgila Yerosalema yayi
ne ti bɔ rɔkɔ'ɔ ma konzi ti bɔ nökï ni ko'de kako zi Pïtörö ni, kina kileŋo
lïjë ŋgï pili.

Gomɔ 'Ba Bɔ Laja

17 Kina bɔ dɔ bɔ akumu ni ti ya ame ga rɔ 'ba bɔ kïdëkï möyï dɔmo rɔ
Sadoke ne ŋgï lɔ ti mï kombi rɔ bɔ laja naga nima.
18 Kina lïjë kinda'ba bɔ laja naga nima ŋgï ki'di mï maboso.
19 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï korɔndɔ tine, malayika 'ba Bɔko'ba ako ŋgï
kurögö kpadörï 'ba maboso nima yaga, kina ko'de lïjë ŋgï yaga, iya te,
20 "Arike mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba gɔ kari kiyake kɔri 'ba dïdï
nime zi bilaka."
21 Kina ɔdɔ bɔ laja naga nima kuwö lende nime 'deni te tine, lïjë ënyï
ŋgï mï bi këzë mo kari mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba kisaki ŋgï tiyandi
kɔmɔ bilaka.
Mï dɔŋbɔ mo nima na bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bilaka abo ga kïdëkï bilaka
ma löbu 'ba Yudayi ŋgï pili kotɔtɔ rönnï mï gɔ bi 'ba tiya burë. Kina

lïjë koja bɔ kanya ŋgï 'dɔ ko'de bɔ koja laja naga nima kako zïnnï di mï maboso.
22 Kina ɔdɔ bɔ kanya naga nima kari kömö yayi tine, lïjë o'ja bɔ laja tönë ga inza kpe mï maboso yayi. Lïjë ileki kako kiya lende mo zi bilaka löbu naga nima, tëgë,
23 “Dari do'ja kpadörï 'ba maboso laka rɔ ma kopi teyi ti bɔ kanya bɔ koda bi mo ga këdï kɔrɔ kpamo yayi. Tine dopi kpamo yaga dɔdɔ rö yayi do'ja lïjë dë du te.”
24 Kina ɔdɔ bɔ dɔ bɔ kanya 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ni ti löbu 'ba bɔ akumu ni kuwö lende nima 'deni tara tine, lende mo ïlïkö ŋgï dönnï. Lïjë ikali dë wa'di na ko'dɔ rönï zi ya naga nima.
25 Tine bɔ mɔtɔ ako kiya zïnnï, tëgë, “Ya tönë ga ki'dike mï maboso ne lïjë ëdï mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba 'dë yayi bï tiyandi bilaka.”
26 Kina bɔ dɔ bɔ kanya nima kënyï ŋgï ti bɔ kanya abo ga kari gɔ bɔ laja tönë ga. Ne tine lïjë ïtïŋï ya naga nima dë rɔ ya, römöyï lïjë ere kinza bilaka naga nima yayi ne kënyï ra rɔ ya tïnnï tu'du lïjë ti döku.
27 Lïjë o'de bɔ laja naga nima ki'di kɔrɔ kɔmɔ bilaka löbu naga nima mï bi 'ba burë yayi ne. Bɔ dɔ bɔ akumu nima ënyï kiya zi bɔ laja naga nima bo iya te,
28 “Kpe, dota gɔ tiyandi bilaka ti lende 'ba Yësu nima 'deni tönë mɔlo di ziye bine. Ne ebe ki'dike lende 'ba akiyandi 'be nime 'deni ŋgï le'jete kita'ba kote mï Yerosalema nime pili. O'dɔkɔke 'deni ŋgï 'dɔ ze na dinda rɔ bɔ kupö Yësu.”
29 Pïtörö ni ënyï kileki dɔmo zïnnï iya te, “Ma dɔ kiteli mo Bɔko'ba na gɔ duwö dɔmo, inza dë rɔ kpe bilaka lesi na gɔ duwö dɔye.
30 Bo na rɔ bɔ ame 'bu ze löbu ga koro ne. Kina me bo i'di Yësu 'deni gbï kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë. Kpe 'beye upöke Yësu 'deni tönë ti tutötï mo dɔ ŋgërï.
31 Ne Bɔko'ba i'di Yësu 'deni koloma dɔ dörï bo mïtɔrɔ rɔ ŋere gbï rɔ bɔ tɔmɔ wa di mï tölë, 'dɔ ki'di bilaka 'ba Yisarele kotɔ dönnï di mï lende kënyë 'bënnï ga gɔ bo kola lïjë.
32 Wa naga nime ze do'ja 'deni ti kɔmɔze, kina me dëdï 'deni rɔ tiya mo zi bilaka. Kina Nyï Kɔtɔ Laka ti ki'di lïjë 'deni ŋgï kikali lende naga nime, römöyï Bɔko'ba i'di Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni zi ya ame ga koro bo ne.”
33 Lende nime i'di bɔ burë naga nima ŋgï kënyï rɔ 'dïrï ko'dɔkɔ 'dɔ tupö ya naga nima.
34 Tine bɔ mɔtɔ rɔ Gamalele ënyï tɔrɔ kilende zi bilaka naga nima mï bi 'ba burë yayi ne. Bo rɔ Parosi ame këdï kiyandi bilaka ti kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba, kina bilaka ŋgï me rɔ ma koro bo. Bo i'di bɔ kanya koto bɔ laja naga nima titi kari mbowa yaga.
35 Kina bo kiya zi bilaka 'ba burë naga nima bo iya te, “Kpe löndö ma ga bilaka 'ba Yisarele, omerike dɔye titi gɔ lende nime ko'dɔkɔke to'dɔ mo zi ya naga nime ne.
36 Omerike lende 'ba Tuda ma tönë kënyï ko'dɔ rɔ bo pa mï dɔyayi nime bine rɔ wa löbu, bilaka kösö kulöwö gɔ bo ŋbö kɔzɔ kuluku modɔɔmota (400) tara ne te. Ne me tönë kupö bo ne wa'di na ko'dɔ rönï? Ya ame ga pili ki'di dönnï gɔ lende abo ne ita'ba ŋgï kïyëyï rönnï rɔ kɔtɔkɔtɔ lende nima kïlïkö ŋgï yaga rɔ yawa.
37 Di pötö mo Yuda di Galilaya ënyï gbï mï kada ma tönë këdï kugu möyï bilaka ne ki'di bilaka ma konzi mɔtɔ ga kösö gɔ bo. Ne me tönë kupö bo gbï ne wa'di na ko'dɔ rönï? Ya ame ga ki'di dönnï gɔ lende abo ne ita'ba ŋgï gbï kïyëyï rönnï rɔ kɔtɔkɔtɔ.

38 Ne kina me gbï kɔzɔ lende 'ba ya naga nime kinza ko'dɔke wa mɔtɔ dë zïnnï. I'dike lïjë kari ë'bënnï. Meri 'bënnï ti ndɔbɔ 'bënnï nima ɔdɔ kiya te këdï rɔ 'ba bilaka lesi ëdï kote rönï ka gïrï naga nime.
39 Ne ɔdɔ kiya te këdï rɔ 'ba Bɔko'ba inza kɔ'bɔke ta'da mo. Mɔtɔga ti këddïke e'be za rɔ to'dɔ ya ti Bɔko'ba."
40 Kina bilaka 'ba burë naga nima pili kɔrɔ ŋgï gɔ lende kiya 'ba Gamalele nima. Kina lïjë kïdëkï bɔ laja naga nima ŋgï kako ki'di komba ŋge ti korobayi. Lïjë ose gɔmo gbï rɔ ma kitigɔ zïnnï kinza lïjë kari kiya lende 'ba Yësu dë kpe. Kina lïjë kope bɔ laja naga nima ŋgï ki'di kari.
41 Tine bɔ laja naga nima di bi tɔdɔ 'bënnï di mï bi 'ba burë nima lïjë ŋgï lɔ ti lɔŋɔ, römöyï Bɔko'ba oza lïjë 'deni laka tombi gomɔ gɔ lende 'ba Yësu.
42 Tine di pötö mo bɔ laja naga nima oloma ŋgï nduwë tiyandi bilaka di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba gbï kebe mï liŋɔ. Lïjë ö'bɔ̈ ŋgï nduwë tïyëtï mo Yësu na rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako dɔliŋɔ nime ne.

6

Bɔ Kokɔnyi Ndɔbɔ

1 Kina ɔdɔ bɔ kösö gɔ Yësu ga konzi 'deni kɔzɔ a nima tara mï kada naga nima yayi tine, ya ame ga mï löŋgö lïjë yayi kilende rɔ kpa Giriki ne ebe ŋgï togba kpënnï ti ya ma kilende 'bënnï rɔ kpa Yudayi. Ya ma kilende 'bënnï rɔ kpa Giriki naga nima iya te, makuru'bë ma 'bënnï ga o'ja a 'ba kɔnyi ame këdï koza nduwë rɔ gɔ bi këzë pili ne dë.
2 Kina bɔ laja ma 'butë dɔmorïyö naga nima kïdëkï bɔ kösö gɔ Yësu ga ŋgï pili kotɔtɔ rönnï bi kɔtɔ. Lïjë iya te, "Ma kele mo na rɔ wa'di? Ndɔbɔ 'ba tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba na gɔ dola bërï dari mï ndɔbɔ 'ba toza a 'ba kɔnyi zi bilaka?
3 Löndö ze ga, ma laka mo o'dɔkɔ ziye 'dɔ kigelike bilaka mɔtɔ ga modɔmorïyö di mï löŋgö ye bina rɔ ya ame ga kikalike këdï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka ki'di 'deni kikali lende ne, 'dɔ di'dike lïjë na këdï rɔ bɔ koŋgɔ gɔ ndɔbɔ nime,
4 gɔ ndɔbɔ 'beze këdï ŋge rɔ to'dɔ mötu ti tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba zi bilaka."
5 Kina bilaka naga nima pili kutï ŋgï gɔ lende nima. Kina lïjë kigeli Setepano ame lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka ki'di dönï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ti dökï'dï kɔtɔ ne ŋgï. Tine lïjë igeli Pïlïpö ni gbï ti Purökörö ti Nikanora ti Timono ti Peremona ti Nikolawo ame rɔ bilaka 'ba Anitɔkiya bo ko'dɔ rɔ bo 'deni rɔ Yudayi ne.
6 Lïjë o'de ya modɔmorïyö naga nima kako zi bɔ laja 'ba Yësu ga. Kina bɔ laja ki'di közïnnï ŋgï dönnï kumötu gɔ Bɔko'ba kokɔnyi lïjë mï ndɔbɔ nima.
7 Mï kada naga nima yayi bilaka ma konzi i'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba, kina bɔ kösö gɔ Yësu ga konzi ŋgï rɔ ma kënyë mï Yerosalema. Bɔ akumu ma konzi mɔtɔ ga i'di dönnï 'deni gbï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö.

Tinda'ba Setepano

8 Tine Bɔko'ba ö'bö ŋgï to'dɔ yëyï dɔ Setepano ki'di tigɔ zi bo koloma rɔ to'dɔ gɔ kotɔ ma konzi mɔtɔ ga ame lende mo kigayi bilaka ne yayi.
9 Tine bilaka mɔtɔ ga ënyï ŋgï bi to'dɔ kowasa ti bo. Ya naga nima, lïjë rɔ bilaka 'ba Kurënë ti Alesandora ame ga këdï ko'dɔ mötu mï rö 'ba mötu ame kïdëkï möyï mo rɔ, "Rö 'ba bɔ dɔ ŋgölö" ne. Lïjë ënyï ŋgï kodɔ'bɔ rönnï ti bilaka mɔtɔ ga 'ba Kilikiya ni ti Asiya.

10 Ne tine Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba i'di Setepano ŋgï kikali lende rɔ ma kënyë kinza bilaka naga nima ka'da bo ra ti lende.
11 Kina lïjë kari kocɔ ŋgï zi ya mɔtɔ ga 'dɔ kiya te, “Duwö bɔ nime koloma rɔ titi'ja Bɔko'ba gbï ti 'bu ze löbu Musa.”
12 Lende nime i'di bilaka 'ba Yerosalema ŋgï pili ti bulöbu 'bënnï ga kpaki ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni këny ï rɔ 'dïrï ti Setepano. Kina lïjë kolɔdɔ ŋgï dɔ bo kinda'ba bo koto kari mï bi 'ba burë.
13 Lïjë i'di ya mɔtɔ ga koloma tususu bo rɔ bëtï, kiya te, “Bɔ nima oloma rɔ tiya kpa këny ë rɔ rö löbu 'ba Bɔko'ba gbï ti kö'du ki'di mo ŋbö me.
14 Duwö bo koloma tiya mo tëgë bɔ nima rɔ Yësu 'ba Nazareta ne ti kïyëyï rö löbu 'ba Bɔko'ba yaga kada mɔtɔ kuyï mï dölëtï ame ga Musa kose gɔmo zize ne.”
15 Bilaka naga nima pili mï bi 'ba burë yayi ne odɔ kömönnï ŋgï dɔ Setepano, tine lïjë o'ja kɔmɔ bo uyï rönï 'deni ŋgï yaga kɔzɔ kɔmɔ malayika.

7

Lende 'Ba Setepano

1 Kina bɔ dɔ bɔ akumu nima këny ï kititi Setepano, iya te, “Lende nime rɔ ma laka?”
2 Setepano ileki dɔmo, iya te, “Kpe löndö ma ga kpaki ti bulöbu mo ga, uwöke dɔma. Mï kada ma mɔlo tönë ga bine Bɔko'ba ame rɔ bɔ dɔ wa pili ne ɔdɔ 'deni kileme rönï zi 'bu ze löbu Abarayama. Mï kada nima yayi Abarayama ëdï koloma mï dɔyayi 'ba Mesopotamiya gba kinza bo kari dë Arana.
3 Bɔko'ba iya te, ‘Ënyï di dɔyayi nime di mï löŋgö e'be 'bu yï ga kari mï dɔyayi ame mëdï mileme zïyï ne.’
4 Abarayama ënyï 'deni mï kada nima di mï dɔyayi 'ba Kalidaya yayi kari koloma Arana. Di pötö tölë 'ba 'bu bo na me bo këny ï di Arana kako mï dɔyayi nime dëdï dolomake teyi.
5 Ne mï kada naga nima yayi Bɔko'ba i'di bi titi 'ba dɔyayi nime mɔtɔ dë zi Abarayama. Tine Bɔko'ba iya 'deni 'dɔ ti'di mo zi Abarayama kada mɔtɔ 'dɔ këdï rɔ yayi abo gbï ti kupö bo ga. Bɔko'ba iya 'deni kɔzɔ a nima tara pele ko'ja Abarayama kinza ti kole.
6 Bɔko'ba iya te, ‘Kupö yï ga ti koloma 'deni rɔ atɔli mï dɔyayi 'ba bɔ löwö. Kina bilaka 'ba dɔyayi nima ti ki'di lïjë 'deni ŋgï koloma rɔ to'dɔ ndɔbɔ zïnnï kodɔ gomɔ rönnï ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔmota(400).
7 Ne tine ti mako 'deni ŋgï modɔ karama dɔ bilaka mo naga nima. Kina kupö yï ga ti kɔdɔ 'deni ŋgï yaga di yayi kako to'dɔ mötu zö mï dɔyayi nime bine.’
8 Bɔko'ba iya zi Abarayama gɔ ko'dɔ dölëtï 'ba akilele zi bilaka abo ga ame rɔ bɔtɔni ne 'dɔ këdï rɔ kïnë 'ba lömu abo 'ba Bɔko'ba. Kina ɔdɔ Abarayama köyö Yisika 'deni tine bo ilele ŋgï mï tö'dö dɔ modɔɔmota. Yisika öyö Yakoba kina bo ko'dɔ gbï tara teyi. Yakoba öyö kole 'butë dɔmorïyö abo ga kina bo kilele lïjë gbï tara, ame lïjë na rɔ yï liŋgï 'ba kpa gɔli ze ga ma le'jete nime ne.
9 Ne kole 'ba Yakoba ga ebe 'böwu kombi mïnnï rɔ löndö nnï Yesepa, lïjë kugö bo mökö zi bilaka mɔtɔ ga koto kari Ezipeto rɔ atɔli. Ne tine Bɔko'ba oloma 'deni nduwë ti Yesepa
10 kolɔ bo di mï gomɔ abo ga pili, i'di bo 'deni kikali lende 'dɔ dökï'dï bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima këy ï rɔ bo. Bɔ dɔliŋɔ Paro i'di Yesepa koloma rɔ turu ma löbu dɔ Ezipeto gbï toŋgɔ gɔ wa 'ba mï liŋɔ abo ga.

11 Tine sëyï ebe kila'ba ŋgï mï dɔyayi 'ba Ezipeto ni ti Kanana ki'di bilaka koloma rɔ gomɔ. 'Bu ze lɔ̈bu ga ame këdï koloma mï Kanana ne o'ja wa mɔtɔ dë gɔ lïjë konyo.
12 Ne tine Yakoba uwö lëbï mo tëgë nyönyu ëdï Ezipeto, kina bo koja kole abo ga 'bu ze lɔ̈bu ga ŋgï kari tugö mo.
13 Mï rïyö 'ba tileki 'bënnï na Yesepa kileme rɔ bo zïnnï rɔ löndö. Kina bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima gbï kikali lïjë ŋgï rɔ bilaka 'ba Yesepa ga.
14 Mï kada nima yayi Yesepa oja laja 'deni gɔ 'bu bo Yakoba 'dɔ kako Ezipeto pili ti bilaka abo ga ma kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö döömu (75).
15 Yakoba ni ënyï kari koloma Ezipeto ŋbö bo kölë yayi ti kole abo ga.
16 Kina di gɔmo tine na bilaka kombi töku lïjë 'jaa kileki timo Sekeme kari kusu mï gɔ bi ma tönë Abarayama kugö ti gïrïsï di zi bilaka 'ba Amora ne.
17 Kina ɔdɔ kada 'ba wa ma tönë ga Bɔko'ba kiya lende mo zi Abarayama ne kola 'deni ŋgɔsi tine, 'bu ze lɔ̈bu ga ara 'deni rɔ ma kënyë mï dɔyayi 'ba Ezipeto.
18 Mï kada mo naga nima yayi bɔ dɔliŋɔ mɔtɔ ame kinza kikali Yesepa dë ne na 'deni dɔ dɔyayi 'ba Ezipeto.
19 Bɔ dɔliŋɔ nima uyï dɔŋgala mɔtɔ zi 'bu ze lɔ̈bu ga koloma rɔ todɔ gomɔ rɔmo. Bo i'di lïjë koloma rɔ tu'du kole kuru 'bënnï ga mökö kölë yaga.
20 Mï kada 'ba lende nima na köyö Musa ŋgï rɔ kole ame kele kulöwö ne. Ulu bo nyepe mota mï rö 'ba 'bu bo,
21 di gɔmo tine na kari kusu dɔ bo ŋgï mökö. Nyiti 'ba bɔ dɔliŋɔ Paro na kari kömö dɔ bo di mökö yayi kogba bo kari timo kulu rɔ kole 'bënï.
22 Kina kiyandi bo ŋgï pili ti akikali 'ba Ezipeto, bo koloma ŋgï rɔ bɔ kpa kitigɔ gbï rɔ bɔ rïrï.
23 Kina ɔdɔ kɔmɔ kɔɔ abo këdï 'deni 'butë sowɔ tara tine, bo ënyï komeri lende 'ba 'dɔ tari toŋgɔ löndö bo ga bilaka 'ba Yisarele.
24 Kina bo kari ko'ja bɔ Ezipeto mɔtɔ ŋgï këdï rɔ tomba bɔ Yisarele mɔtɔ. Bo ari kokɔnyi lëpï bo nima, bo kupö bɔ Ezipeto nima ŋgï yaga kpa dɔkolo mo.
25 Bo omeri 'ba bo, bo iya te bilaka 'bënnï ga ti kikali ŋgï bo na Bɔko'ba ko'dɔkɔ 'deni 'dɔ kolɔ lïjë di mï gomɔ nima. Ne tine lïjë ikali ma tara dë.
26 Mï bi këzë mɔtɔ 'böwu bo ari ko'ja ya ma rïyö 'bënnï mɔtɔ ga 'ba Yisarele këdï rɔ tomba rönnï. Kina bo kari tota lata mo, bo iya te, ‘Uwöke dɔma te, kpe rɔ löndö kɔtɔ ëddï kombake rɔye gɔ wa'di?’
27 Tine bɔ ma koma 'dïrï mo nima ënyï kïtïŋï Musa yaga kileki kiya te, ‘Nï, yë na ki'di yi rɔ bɔ dɔze bi to'dɔ burë ze?
28 Ëddï ko'dɔkɔ tupö ma gbï kɔzɔ ame kupö bɔ Ezipeto tönë tipiyara ene ne?’
29 Lende nime i'di Musa ŋgï rɔ tikere kënyï di Ezipeto kiriŋa kari koloma rɔ bɔ löwö mï dɔyayi 'ba Midiyana. Bo ari köyö kole rïyö di yayi.
30 Kina ɔdɔ Musa ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'deni 'butë sowɔ yayi tine, mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja bo këdï mï mökö dɔ döku 'ba Sinayi, na malayika 'ba Bɔko'ba kɔdɔ kileme rönï ŋgï zi bo mï pa'do köbö dɔ morogo.
31 Lende 'ba wa nima igayi Musa ŋgï ki'di bo kese ŋgɔsi toŋgɔ mo. Tine bo uwö Bɔko'ba kilende zi bo iya te,
32 ‘Ma na rɔ Bɔko'ba ame koloma rɔ toŋgɔ gɔ 'bu yï lɔ̈bu Abarayama ni ti Yisika ni ti Yakoba ne.’
Lende nime i'di rɔ Musa ŋgï kïlë'dï kilaŋa rɔ bo dë kpe toŋgɔ mo.

33 Bɔko'ba iya te, ‘Otɔ wari yaga di ndïyï. Gɔ bi nima këdï kɔrɔ teyi ne gɔ bi ma 'ba Bɔko'ba na.
34 Mo'ja lisa 'ba bilaka ma ga 'deni di Ezipeto kina muwö tileri 'bënnï 'deni gbï. Kina me mako 'deni dɔliŋɔ nime 'dɔ tolɔ lïjë di mï gomɔ 'bënnï ga. Ënyï tɔrɔ, mëdï moja yi kileki kari mï dɔyayi 'ba Ezipeto.’
35 Kina me mëdï miya ziye löndö ma ga, Musa tönë bilaka kilagi, kiya te, ‘Yë na ki'di yi rɔ bɔ dɔze bi to'dɔ burë ze?’ ne, bo na Bɔko'ba koja kari koloma rɔ bɔ dönnï kolɔ lïjë yaga di mï gomɔ 'bënnï ga. Bɔko'ba i'di malayika nima Musa ko'ja di mï pa'do 'ba dɔ morogo nima ne kose gɔ lende naga nima zi bo.
36 Musa oja bilaka 'ba Yisarele 'deni yaga di mï dɔyayi 'ba Ezipeto ti to'dɔ wa ma konzi mɔtɔ ga ame lende mo kigayi bilaka ne mï dɔyayi nima yayi gbï di mï yöpö löbu ame kïdëkï rɔ Yöpö Kasi ne. Bo oloma 'deni nduwë rɔ to'dɔ lende 'ba gɔ kɔtɔ di mï mökö yayi ŋbö kɔmɔ kɔɔ 'butë sowɔ.
37 Bo na tönë kose zi bilaka 'ba Yisarele, kiya te, ‘Bɔko'ba ti ki'di bɔ mɔtɔ 'deni ŋgï di mï löŋgö ye nima këdï rɔ bɔ kumë lende kɔzɔ 'bama.’
38 Musa nime bo na gbï tönë koloma ti bilaka 'ba Yisarele mï kada ma tönë lïjë kotɔtɔ dönnï di mï mökö. Mï kada nima yayi malayika 'ba Bɔko'ba ilende zi bo bi kɔtɔ ti 'bu ze löbu ga. Kina ki'di kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ame 'dɔ kö'bö rɔ ŋburuŋburu ne ŋgï zi bo 'dɔ bo ki'di gbï zize.
39 Di pötö mo 'böwu 'bu ze löbu ga ebe kilagi lende 'ba Musa kïtïŋï yaga, lïjë ko'dɔkɔ 'böwu tileki Ezipeto.
40 Lïjë ari kiya zi Arona, iya te, ‘Uku akoro zize 'dɔ kileki ze Ezipeto, römöyï Musa bɔ koja ze yaga di mï dɔyayi 'ba Ezipeto nime dikali dë wa'di na ko'dɔ rönï 'deni zi bo di bitɔ yayi.’
41 Mï kada nima yayi lïjë i'di Arona kuku yamo zïnnï rɔ kole sa 'dɔ këdï rɔ akoro zïnnï. Kina lïjë kumu roma ŋgï teyi lïjë ko'dɔ karama 'ba akoro 'bënnï ame lïjë na ko'dɔ ti közïnnï ne.
42 Gɔ kö'du mo na Bɔko'ba kënyï ŋgï rɔ ya tïnnï ki'di lïjë koloma rɔ tulömu kpënnï zi kada ni ti nyepe ni ti këlu 'ba mïtɔrɔ. Lende nime o'dɔ rönï kɔzɔ kö'du tönë bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kugu kiya te, ‘Kpe bilaka 'ba Yisarele, mï kɔmɔ kɔɔ 'butë sowɔ ma tönë këddïke mï mökö ne, akumu 'be ame ga pili kolomake rɔ tumu mo ne umuke dë gɔ lende ma.
43 Tine kilaka 'ba tubö mo rɔ mbëlï 'ba dɔ akoro 'be ame kïdëkï möyï mo rɔ Mɔlɔke ne na za kolomake rɔ tombi mo tilaki timo. Kina kolomake ŋgï gbï tombi akoro 'be ame kïdëkï möyï mo rɔ Rapana kukuke kɔzɔ këlu tara ne. Wa ame ga ko'dɔke ti közïye ne na za kolomake tulömu kpeye teyi. Gɔ kö'du mo ti moga ye ŋbö kari kolomake gönyï Babele.’
44 Mï kada ame 'bu ze löbu ga këdï mï mökö ne, kilaka na lïjë kubö rɔ mbëlï 'ba to'dɔ mötu zi Bɔko'ba di yïmo 'dɔ lïjë kikali ŋgï bo ëdï tïnnï. Bɔko'ba i'di Musa 'deni kubö rö kilaka nima kɔzɔ kïnë ti tïyöbu mo ame bo kileme ne.
45 'Bu ze löbu ga i'di rö kilaka nima 'deni zi kole 'bënnï ga koloma rɔ tombi mo di pötö nnï mï kada ma lïjë këdï kari ti Yësuwa. Kina me 'dɔ lïjë kako koloma mï dɔyayi nime Bɔko'ba koga bɔ dɔyayi mo ga di dɔmo zïnnï ne. Rö kilaka nima oloma 'deni ti 'bu ze löbu ga ŋbö kömö mï kada 'ba Dawidi.
46 Bɔko'ba ŋgï ti mï këyï gɔ lende 'ba Dawidi kina me Dawidi kititi Bɔko'ba 'dɔ ki'di bo ko'ba rö zi Bɔko'ba ma koŋgɔ gɔ Yisarele.
47 Ne tine Bɔko'ba i'di Solomo kole 'ba Dawidi na 'jaa ko'ba rö zi bo.
48 Ne rɔ ma laka miya ziye, Bɔko'ba ame bo na rɔ bɔ tigɔ dɔ kiteli ne, bo oloma dë mï rö ame ga bilaka lesi na ko'dɔ ti közïnnï ne. Kina kɔzɔ lende abo ma tönë bɔ kumë lende kumë mɔlo bine kiya te,

49 ‘Mïtɔrɔ na rɔ kïtï ma, tine dɔyayi na rɔ gara 'ba ndö. Ne rɔ ma tondo
mo ga na 'dɔ kpe bilaka lesi ko'bake rö zö? 'Dɔ ko'dɔke bi 'ba rɔ kindawo
zö totondo mo ga?
50 Ma na mo'ba wa pili.’
51 Löndö ma ga, o'dɔke minyi kulöwö. O'dɔke rɔye za kɔzɔ bɔ löwö ame
ga kinza kikali Bɔko'ba dë, kuwö lende mo dë gbï ne tara. Ö'böke rɔ tilagi
Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba mɔlo kako di zi 'bu ye löbu ga.
52 'Bu ye löbu ga odɔ gomɔ rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba pili rɔ gɔmo.
Kina lïjë kupö ya ame ga koloma rɔ tuwöwö mo kiya te Bɔko'ba ëdï koja
bilaka ma laka mɔtɔ kïdëkï rɔ Kurïsïtö kako dɔliŋɔ nime bine ne ŋgï yaga.
Kina me Kurïsïtö ako 'deni dɔliŋɔ nime bine, ne kina me kususuke kpeye
ŋgï rɔ bo kupöke yaga.
53 Kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ame malayika kose zi 'bu ye löbu ga ne, ikalike
pele o'dɔkɔke dë to'dɔ mo yɔ.”

Tu'du Setepano

54 Kina ɔdɔ bilaka bɔ burë naga nima kuwö Setepano kiya lende nima
'deni tara tine, lïjë pili ënyï ŋgï rɔ 'dïrï konyo dɔ tuŋgu nnï rɔ bo.
55 Ne tine Setepano ŋgï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka kina bo kombi kɔmɔ bo ŋgï
mïtɔrɔ bo ko'ja bi kɔpɔ 'ba Bɔko'ba ti Yësu këdï kɔrɔ dɔ dörï Bɔko'ba yayi.
56 Bo iya te, “Oŋgɔke, mo'ja kpadörï 'ba mïtɔrɔ kurögö 'deni yaga rɔ
gböŋö, kina kole 'ba bilaka lesi na me 'dë gbï këdï kɔrɔ dɔ dörï Bɔko'ba.”
57 Ne tine bɔ burë naga nima ulörï ŋgï rɔ ma kembe gɔ lende nime lïjë
kuwö bo kiya kɔzɔ a nima tara ne. Lïjë u'bë mbili nnï teyi ti közïnnï. Kina
lïjë pili kënyï kolɔdɔ ŋgï dɔ bo
58 kinda'ba bo kari timo yaga di mï gawo. Kina lïjë kari ku'du bo ŋgï di
yayi ti döku tupö bo yaga. Bɔ ku'du döku naga nima olɔ bɔŋgɔ 'ba rönnï
ga pili ki'di zi kole yɔbi mɔtɔ kïdëkï rɔ Sɔlo toŋgɔ gɔmo.
59 Kina ɔdɔ bilaka naga nima këdï ku'du Setepano 'deni ti döku tara tine,
bo ulörï ŋgï rɔ ma kembe kiya te, “Ŋere ma Yësu, ogba dïdï ma zïyï yayi.”
60 Kina bo kolɔdɔ ŋgï bërï, bo iya te, “Ŋere Yësu, ola bilaka naga nime
gɔ lende kënyë 'bënnï.”
Ɔdɔ bo kiya ŋburuŋburu 'ba lende abo nime 'deni kɔzɔ a nime te tine,
na bo kölë ŋgï.

8

1 Tine Sɔlo utï ŋgï gɔ löpö nima.

Ya 'Ba Sɔlo Ti Kanisa

Mï kada nima kupö Setepano ne na közï kasi ma kinza kiya kisaki to'dɔ
rönï zi bilaka 'ba kanisa di mï Yerosalema. Kina lïjë pili kita'ba ŋgï kïyëyï
rönnï mï dɔliŋɔ ma titi 'ba Yudayi ti Somorona kola bɔ laja na ŋge rɔ dönnï
mï Yerosalema.
2 Ya mɔtɔ ga ame ki'di rönnï 'deni rɔ toro Bɔko'ba ne na kari kusu
Setepano kudu bo ŋgï rɔ mbëmbë.
3 Kina Sɔlo kënyï ki'di rɔ bo ŋgï rɔ tinda'ba bilaka 'ba kanisa. Bo oloma
ŋgï rɔ tozi gönnï kebe mï liŋɔ 'bënnï ga tinda'ba bɔtɔni pili ti 'ja koto mï
maboso.

Laja Mï Somorona

4 Bilaka 'ba kanisa naga nima kïyëyï rönnï mï dɔliŋɔ titi naga nima oloma
ga ŋgï nduwë rɔ tuwöwö laja laka 'ba Yësu.

5 Pïlïpö ari koloma 'ba bo mï gawo mɔtɔ 'ba Somorona, kina bo kö'bö ŋgï rɔ tuwöwö mo zi bilaka ma yayi, Yësu na rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako di mïtɔrɔ ne.
6 Bilaka ma konzi uwö lende naga nima Pïlïpö koloma rɔ tiya mo ne 'deni laka. Kina lïjë o'ja wa ame ga bo ko'dɔ kö'du mo kigayi lïjë ne 'deni gbï laka.
7 Bo i'di nökï ma konzi 'deni kita'ba di dɔ bilaka ti birɔ ma kembe, kina bo ileŋo ya ma konzi mɔtɔ ga ame ndïmo ga keŋme 'deni rɔ kilawo ne ti bɔ ka'bo ma konzi mɔtɔ ga 'deni gbï.
8 Kina bilaka 'ba mï gawo nima ŋgï pili ti mï këyï gɔ kö'du mo.

9 Ne tine bɔ kata mɔtɔ ëdï mï gawo nima yayi kïdëkï möyï mo rɔ Simona. Bo ëdï mɔlo yayi ti'di lende 'ba tata abo nima kigayi bilaka naga nima. Kina bo ko'dɔ rɔ bo ŋgï rɔ wa löbu.
10 Bilaka 'ba mï gawo nima pili ö'bö tuwö lende abo rɔ ma laka kiya te, “Bɔ nime na rɔ Mïtɔrɔ, möyï bo rɔ Tigɔ Dɔ Kiteli.”

11 Lïjë ö'bö tuwö lende abo gɔ tata mbëmbë abo nima bo këdï ko'dɔ mï löŋgö lïjë ne.
12 Kina ɔdɔ Pïlïpö kako kuwöwö laja laka 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ti lende 'ba Yësu Kurïsïtö 'deni tine, bɔtɔni 'ba mï gawo nima pili ti 'ja mo ga i'di dönnï ŋgï rɔ ma laka gɔmo. Kina kodɔ mini 'ba bapatisi ŋgï dönnï.
13 Simona bɔ kata tönë i'di dɔ bo gbï gɔmo, na kodɔ mini 'ba bapatisi ŋgï dɔ bo. Na bo kënyï ŋgï kösö gɔ Pïlïpö, tine wa löbu ame ga Pïlïpö këdï ko'dɔ ne lende mo igayi bo ŋgï.

14 Kina ɔdɔ bɔ laja ame ga mï Yerosalema ne kuwö lende mo 'deni kiya te bilaka 'ba Somorona i'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba tine, lïjë oja Pïtörö ni ŋgï ti Yowani kari yayi.
15-16 Lïjë ari kömö yayi ko'ja kobapatisi bilaka naga nima 'deni ti möyï ŋere Yësu Kurïsïtö, tine Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba inza gba dönnï. Kina Pïtörö ni kititi Bɔko'ba ŋgï 'dɔ ki'di Nyï Kɔtɔ Laka zi ya naga nima.
17 Lïjë i'di közïnnï dɔ ya naga nima, na Nyï Kɔtɔ Laka kila'ba ŋgï dönnï pili.

18 Kina ɔdɔ bɔ tönë rɔ Simona koŋgɔ 'deni Nyï Kɔtɔ Laka kila'ba ŋgï dɔ bilaka naga nima gɔ közï ki'di 'ba Pïtörö ni ti Yowani tara tine, bo ako ŋgï zïnnï ti gïrïsï.
19 Bo iya te, “I'dike tigɔ nima gbï zö 'dɔ ɔdɔ mi'di közö dɔ bilaka 'dɔ Nyï Kɔtɔ Laka kila'ba gbï dönnï.”

20 Pïtörö iya te, “Nï ee, ti kari kɔtɔ ti gïrïsï 'bï nima mï pa'do 'ba Gehena. Gɔ wa'di na komeri 'dɔ tugö wa ame Bɔko'ba ki'di ne ti gïrïsï gɔmo?
21 Ɔ'bɔ ɔtɔ dë mï ndɔbɔ nime römöyï meri 'bï odɔrɔ dë kɔmɔ Bɔko'ba.
22 Otɔ döyï di mï lende kënyë 'bï nime kititi Bɔko'ba 'dɔ mï bo këyï röyï bo kola yi gɔ meri kënyë 'bï ga,
23 römöyï mikali 'deni nï ŋgï rɔ bɔ mï kombi kina lende kënyë 'bï na 'deni ŋgï döyï.”

24 Simona ënyï koma'jo rönï zi Pïtörö ni ti Yowani, iya te “Ititike Bɔko'ba kinza bo ki'di wa naga nime kiyake ne dë ko'dɔ rönnï tara zö.”

25 Kina ɔdɔ Pïtörö ni ti Yowani kote tiya lende 'ba ŋere Yësu 'deni zi bilaka naga nima tine lïjë ileki ŋgï kari Yerosalema nduwë ti tiya laja laka 'ba Kurïsïtö kebe mï liŋo ma konzi mɔtɔ ga 'ba Somorona.

Pïlïpö Ni Ti Bɔ Mɔtɔ Di Kusa

26 Di pötö mo na malayika 'ba Bɔko'ba kako kiya zi Pïlïpö tëgë, “Ënyï kari kapa dɔ ro'ɔ 'dë gɔ kɔri ame kako di Yerosalema kari Gaza ne.” (Kɔri mo nime bɔtɔ iliŋgere dë kpe kebe gɔmo le'jete.)
27 Pïlïpö ënyï kari na dɔ bo kondɔsɔ ŋgï ti bɔ mɔtɔ rɔ bilaka 'ba Kusa di yayi. Bɔ nima rɔ bɔ koja laja ma löbu 'ba 'ja bɔ dɔliŋɔ 'ba Kusa. Bo na rɔ bɔ dɔ ndɔbɔ 'ba tikeki gïrïsï 'ba 'ja nima.
28 Bo ari to'dɔ mötu zi Bɔko'ba mï Yerosalema kina bo këdï 'deni rɔ tileki ti aribiya abo ame kosani na këdï kotɔ ne. Tine bo ëdï rɔ tïdëkï lende 'ba Bɔko'ba ma Yesaya kugu.
29 Kina Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba kilende ŋgï zi Pïlïpö, iya te, “Ënyï kari ŋgɔsi ŋgila aribiya nime 'dë.”
30 Kina ɔdɔ Pïlïpö këny ï kiriŋa kari ŋgila aribiya nima tine, bo ari kuwö bɔ nima ŋgï këdï rɔ tïdëkï wa kugu 'ba Yesaya. Pïlïpö ititi bo, iya te, “Lende naga nima këddï kïdëkï ne, ikali 'jɔ 'ba lende mo ga?”
31 Bɔ nima iya te, “'Dɔ mikali 'jɔ 'ba lende mo kinza ma bɔtɔ kïyëtï gɔmo zö totondo mo ga?”
Kina bo kïdëkï Pïlïpö ŋgï këkï koloma ŋgila bo mï aribiya nima yayi 'dɔ lïjë kari kɔtɔ ti bo.
32 Lende mo naga nima bo koloma rɔ tïdëkï mo di mï buku 'ba Bɔko'ba ne kina me ga, “Bo ŋgï kɔzɔ kamölö ame bilaka këdï kari tumu mo ne tara. Bo ŋgï kɔzɔ kole kamölö ame këdï kumu sunë mo pele kudu dë ne tara. Kina pele tara bo ilende abo ga dë gbï.
33 Bilaka ose dɔ bo, ne tine bɔtɔ o'dɔ burë abo dë du te rɔ ma kodɔrɔ. Kole abo tɔ inza gbï ma 'dɔ kïlëbï dɔ bo römöyï bilaka upö bo ŋgï ki'di bo kola dɔyayi nime.”
34 Bɔ nima ileki kititi Pïlïpö, iya te, “Yë mo na me Yesaya kugu lende naga nime gɔ kö'du mo ne? Bo ëdï kiya rɔ bo ala bo ëdï rɔ tiya bilaka mɔtɔ 'berï?”
35 Kina Pïlïpö koloma ŋgï rɔ tïyëtï 'jɔ 'ba lende nima Yesaya kugu ne zi bo. Tine na Pïlïpö kiya lende 'ba laja laka 'ba Yësu ŋgï pili zi bɔ nima.
36-37 Kina ɔdɔ lïjë kari kömö 'deni kpa mini mɔtɔ tine, bɔ nima iya te, “Mini na me 'deni, ne tine wa'di na ti kota yi di bi to'dɔ bapatisi dɔma di bine?”
38 Kina bo ki'di kosani 'ba tilala aribiya abo nima ŋgï kɔrɔ. Lïjë ëkï bërï ti Pïlïpö kari mï mini nima. Kina Pïlïpö kodɔ mini 'ba bapatisi ŋgï dɔ bo di yayi.
39 Kina ɔdɔ lïjë kɔdɔ 'deni yaga di mï mini tine, Nyï Kɔtɔ Laka oto Pïlïpö ŋgï yaga di ŋgila bo. Kina ŋgï bo o'ja kïnë Pïlïpö dë kpe. Ne tine bo ari ŋgï nduwë mï liŋgere abo nima rɔ lɔŋɔ.
40 Pïlïpö ari ko'ja 'ba bo rɔ bo ŋbö mï gawo 'ba Azoto. Kina bo kiliŋgere ŋgï pili kote mï dɔliŋɔ ame ga yayi ne ti tiya lende 'ba laja laka 'ba Yësu. Rɔ ŋburuŋburu mo tine, na bo kako Kayisariya.

9

Dɔ Kotɔ 'Ba Sɔlo
(NDB 22:6-16; 26:12-18)

1 Tine Sɔlo ututu 'deni ŋgï nduwë ti todɔ gomɔ rɔ bilaka ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne, ti to'dɔ közï kasi teyi.
2 Kina bo kari kititi bɔ dɔ bɔ akumu ŋgï 'dɔ kugu waraga zi bɔ dɔ rö 'ba mötu ame ga mï Damaseke ne, römöyï gɔ bo këdï ti közï kakpa 'ba 'dɔ tari tinda'ba bɔtɔni kpaki ti 'ja ame ga bo ko'ja kösö 'deni gɔ kɔri 'ba

lende 'ba Ësu nime di mï Damaseke yayi 'dɔ bo kudödu ko'de lïjë pili kako Yerosalema.
3 Kina ɔdɔ bo kari kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Damaseke yayi tine yɔ, na bi kɔpɔ kunyï ŋgï kako di mïtɔrɔ kiyɔpɔ gɔ bi ame bo këdï teyi ne yaga.
4 Kina bo këny kila'ba ŋgï bërï. Tine bo uwö birɔ kilende zi bo, iya te, “Sɔlo, Sɔlo, wa'di na këddï koworo kulöwö todɔ gomɔ rɔma te gɔmo?”
5 Sɔlo iya te, “Ŋere, nï yë mo na?”
Birɔ nima udu kileki kiya zi bo, iya te, “Ma na rɔ Ësu ame këddï koworo kulöwö timo ne.
6 Ënyï tɔrɔ kari mï Damaseke. Wa ame ga 'dɔ ko'dɔ ne ti kiya 'deni ŋgï zïyï pili di yayi.”
7 Ya ame ga ti Sɔlo yayi ne ɔrɔ 'deni liwo, lïjë uwö birɔ nima kudu ne tine lïjë o'ja kïnë bɔtɔ mo dë.
8 Kina ɔdɔ Sɔlo këny tɔrɔ koŋgɔ bi tine kɔmɔ bo o'ja gɔ bi dë kpe. Kina lïjë kinda'ba közï bo ŋgï kokɔkɔ bo kari timo mï Damaseke.
9 Bo ari ko'dɔ ŋbö dɔ mota yayi rɔ kɔmɔ kölu kosa a mɔtɔ rɔ akonyo ala akuwë dë gbï kpa bo.
10 Bɔ mɔtɔ ëdï mï Damaseke yayi kïdëkï möyï mo rɔ Ananiya, na ŋere Ësu ki'di nyï ko'de dɔmo kïdëkï bo, kiya te, “Ananiya.”
Bo iya te, “Ma na me, ŋere.”
11 Ësu iya te, “Ënyï kari mï tïrï nime kïdëkï möyï mo rɔ Kɔri Kodɔrɔ ne. Bɔ mɔtɔ di Taraseso kïdëkï möyï mo rɔ Sɔlo ëdï yayi. Ari koŋgɔ bo. Bo ëdï liŋɔ 'ba Yuda yayi to'dɔ mötu zö.
12 Mi'di nyï 'deni ko'de dɔ bo, bo ko'ja bɔ mɔtɔ rɔ Ananiya kako kɔdɔ gɔ bo ki'di közï bo dɔ bo kiyɔpɔ kɔmɔ bo yaga.”
13 Ananiya ileki dɔmo, iya te, “Ŋere, bɔ nima muwö lëbï abo di zi bilaka ma konzi, iya te, bo na këdï kodɔ gomɔ kulöwö rɔ bilaka 'bï ga di mï Yerosalema,
14 kina me löbu 'ba bɔ akumu ni koja bo 'deni ti közï kakpa 'dɔ tinda'ba ya ame ga pili bine këdï kïdëkï möyï yï mï mötu ne.”
15 Ësu iya te, “Ari, bɔ nima ma na migeli 'deni 'dɔ kiya lende ma zi bɔ löwö ni kpaki ti ŋere mo ga gbï ti bilaka 'ba Yisarele.
16 Ma na 'jaa ti mileme gomɔ ame 'dɔ ko'ja bo gɔ lende ma ne zi bo.”
17 Kina Ananiya këny ŋgï kari kɔdɔ gɔ Sɔlo rö yayi ki'di közï bo dɔ Sɔlo. Bo iya te, “Bɔ löndö ma Sɔlo, ŋere Ësu tönë kileme rɔ bo zïyï di gɔ kɔri yayi ne bo na me koja ma zïyï tiyɔpɔ kömöyï 'dɔ ki'di këddï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka.”
18 Kina wa mɔtɔ kɔzɔ yɔkɔ kenze tara kila'ba ŋgï di kɔmɔ Sɔlo na kɔmɔ bo kɔpɔ ŋgï yaga. Kina bo këny ŋgï tɔrɔ kodɔ mini 'ba bapatisi dɔ bo.
19 Kina bo konyo akonyo ŋgï, rɔ bo kitigɔ yaga.

Sɔlo Isaki Laja Di Damaseke

Sɔlo oloma ko'dɔ tö'dö titi kɔzɔ dɔ ndö tara mï Damaseke yayi ti bɔ kösö gɔ Ësu ga ame yayi ne.
20 Kina bo koloma ŋgï nduwë rɔ tari mï rö 'ba mötu tïyëtï mo zi bilaka, kiya te Ësu na rɔ kole 'ba Bɔko'ba.
21 Lende abo igayi bilaka naga nima yayi ne ŋgï ki'di lïjë koloma rɔ tiya mo rɔ gɔ rönnï, kiya te, “Bɔ nime, bo na dë tönë koloma rɔ tupö bilaka ame ga mï Yerosalema këdï kïdëkï möyï Ësu mï mötu ne ya? Ɔdɔ tara ne bo ako dë 'deni gbï tinda'ba ya ame ga bine ne toto mo kari zi löbu 'ba bɔ akumu ya?”
22 Tine Sɔlo ö'bö ŋgï rɔ tiya lende 'ba laja laka 'ba Ësu rɔ mbëmbë, kina bilaka ma konzi ki'di dönnï ŋgï gɔ lende abo. Bo oloma 'deni rɔ tïyëtï mo

zi Yudayi ame ga mï Damaseke yayi ne, kiya te, Yësu na rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako dɔliŋɔ nime bine ne, kina ŋgï lïjë ɔ'bɔ dë ta'da bo ti kowasa mo.
23 Kina ɔdɔ Sɔlo ko'dɔ tö'dö 'deni dɔ konzi mï Damaseke yayi tine, Yudayi naga nima ususu kpënnï rɔ bo 'dɔ tupö mo yaga.
24 Ne tine bo uwö lende mo ŋgï mɔlo. Lïjë ëdï rɔ toda dɔ bo kpa reki 'ba gawo nima kote kada, kote korɔndɔ 'dɔ ɔdɔ ko'ja bo gɔ kupö yaga.
25 Kina ya mɔtɔ ga ame ki'di dönnï 'deni gɔ lende abo ne kari kokɔnyi bo ŋgï mï korɔndɔ mɔtɔ. Lïjë i'di bo mï kee koja ti kowe kebe dɔ reki nima kari gönyï mo.

Sɔlo Mï Yerosalema

26 Kina ɔdɔ bo kari kömö 'deni Yerosalema tine bo o'dɔkɔ 'dɔ todɔ'bɔ rɔ bo ti bɔ kösö gɔ Yësu ga ama yayi. Ne tine lïjë i'di dönnï dë gɔ lende nima kiya te bo 'deni gbï rɔ bɔ kösö gɔ Yësu ne. Kina ki'di lïjë pili ŋgï koloma kö'bö rɔ ma kere di zi bo.
27 Baranaba na 'jaa kari kokɔnyi Sɔlo kogba kari timo zi bɔ laja kïyëtï gɔ lende 'ba Yësu ame kileme rönï kilende zi Sɔlo di gɔ kɔri ne. Kina Baranaba kïyëtï gɔ lende 'ba Yësu ame Sɔlo koloma rɔ tiya mo ŋgï rɔ dɔ ŋgölö zi bilaka dï Damaseke ne ŋgï gbï zïnnï.
28 Kina Sɔlo kodɔ'bɔ rɔ bo ŋgï ti bɔ laja tiliŋgere kote mï Yerosalema
29 tiya lende 'ba Yësu yaga rɔ dɔ ŋgölö. Bo oloma 'deni gbï rɔ tilende zi Yudayi ame ga kilende 'bënnï rɔ kpa Giriki ne, bo kö'bö nduwë rɔ to'dɔ kowasa tïnnï. Kina lïjë kususu kpënnï ŋgï rɔ bo 'dɔ tupö mo yaga.
30 Ne tine bilaka 'ba kanisa uwö lende nime ŋgï mɔlo. Kina lïjë koja Sɔlo ŋgï kari Kayisariya ki'di këkï mï sorope ma löbu di yayi nduwë kari mï gawo 'bënnï Taraseso.
31 Mï kada naga nima yayi bilaka 'ba kanisa ame ga pili këdï koloma mï dɔyayi 'ba Yudayi ti Galilaya gbï ti Somorona ne oloma ŋgï rɔ dɔ kïlëyï kinza gomɔ mɔtɔ. Kina Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba kokɔnyi lïjë ki'di bilaka ma konzi mɔtɔ ga ŋgï ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu, kina ki'di lïjë kikali lende 'ba Yësu ŋgï laka lïjë kö'bö ŋburu toro Bɔko'ba mï loma 'bënnï ga pili.

Pïtörö, Bɔ Laja

32 Kina ɔdɔ Pïtörö këdï 'deni bi liŋgere rɔ mï dɔliŋɔ tine, mï kada mɔtɔ na bo kari toŋgɔ bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga mï Luda ne.
33 Bo ari ko'ja bɔ mɔtɔ rɔ Ayineya di yayi. Bɔ nima eŋme 'deni bërï ko'dɔ ŋbö kɔmɔ kɔɔ modɔɔmota kö'bö ŋgï rɔ tö'dö ŋbaŋiyi mï sora.
34 Pïtörö ilende zi bo, iya te, “Ayineya, Yësu Kurïsïtö ileŋo yi 'deni. Ënyï tɔrɔ kuköku sora 'bï.”
Kina bɔ nima kënyï ŋgï kɔrɔ tɔrɔ.
35 Kina ɔdɔ bilaka 'ba Luda ti bilaka ame ga këdï koloma kpa gbögbö 'ba Sarona ne ko'ja bɔ nima 'deni këdï kiliŋgere tara tine, lïjë pili i'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba ŋere Yësu.
36 Ne tine 'ja mɔtɔ rɔ bɔ kösö gɔ Yësu ëdï Yapo, kïdëkï möyï mo rɔ Tabita. Möyï nima ïdëkï rɔ kpa Giriki rɔ Doroka, 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Gole.” 'Ja nima rɔ bɔ ko'dɔ lende laka gbï rɔ bɔ tokɔnyi bɔ lisa.
37 Mï kada ma Pïtörö këdï Luda na rɔkɔ'ɔ kinda'ba 'ja nima ŋgï. Kina ɔdɔ lɔko kölë 'deni tine, urögö rɔ töku nï ŋgï ki'di mï rö tɔrɔ.
38 Gɔ bi mo nima rɔ Yapo ne ɔwɔ dë di ŋgila Luda. Kina bɔ kösö gɔ Yësu ga ame yayi ne koja ya ma rïyö mɔtɔ ga ŋgï kiriŋa kari zi Pïtörö, römöyï

lïjë uwö lende mo bo ëdï Luda. Ya rïyö naga nima ari kiya zi Pïtörö, tëgë, “Ënyï titi welo kako mï liŋɔ ze.”

39 Pïtörö ënyï di yayi kari Yapo. Kina ɔdɔ bo kari kömö 'deni yayi tine ya naga nima oto bo ŋgï mï rö tɔrɔ nima. Kina makuru'bë komɔmï rönnï ŋgï koso ŋgila bo yayi bi monɔ tileme bɔŋgɔ ame ga Tabita ko'dɔ zïnnï ko'ja lɔko këdï gba ti kömönï ne.

40 Pïtörö oga bilaka naga nima pili kɔdɔ yaga di rö yayi, na bo kolɔdɔ bërï to'dɔ mötu zi Bɔko'ba. Bo uyï kɔmɔ bo dɔ töku nima bo kïdëkï, kiya te, “Tabita, ënyï tɔrɔ.”

Kina lɔko kobenye kömönï ŋgï lɔko ko'ja Pïtörö na lɔko kënyï ŋgï koloma tɔrɔ.

41 Pïtörö inda'ba közïnï ki'di lɔko kënyï tɔrɔ. Kina bo kïdëkï makuru'bë tönë ga ŋgï kako ti bilaka 'ba kanisa mɔtɔ ga, bo kileme lɔko zïnnï 'deni ti kömönï.

42 Bilaka 'ba Yapo pili uwö lende nime na ya ma konzi mɔtɔ ga ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba ŋere Ësu.

43 Tine Pïtörö oloma ko'dɔ tö'dö titi dɔ konzi tïnnï yayi mï liŋɔ 'ba bɔ kinyanyi kilaka mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Simona.

10

Pïtörö Ni Ti Koroneliyo

1 Mï kada naga nima yayi bɔ mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Koroneliyo ëdï koloma mï gawo 'ba Kayisariya. Bo rɔ bɔ dɔ bɔ kanya 'ba Romo ma kuluku rïyö mɔtɔ ga di mï löŋgö ya ame ga kïdëkï möyï mo rɔ “Bɔ kanya 'ba Italiya” ne.

2 Tine bo rɔ bɔ koro Bɔko'ba kina bilaka 'ba liŋɔ abo ga gbï pili rɔ ma koro Bɔko'ba. Bo ö'bö nduwë rɔ tokɔnyi bɔ lisa 'ba Yudayi gbï to'dɔ mötu zi Bɔko'ba.

3 Kina mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ tine, na malayika 'ba Bɔko'ba kɔdɔ ŋgï mï kɔmɔ kada 'deni kileme rönï zi bo. Malayika nima ïdëkï bo, iya te, “Koroneliyo.”

4 Kina tikere kinda'ba bo ŋgï kodɔ rɔ bi koŋgɔ zi bo dɔ malayika nima. Bo iya te, “Ŋere, wa'di na ko'dɔkɔ?”

Malayika nima iya zi bo, tëgë, “Bɔko'ba ëdï ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ mötu ko'dɔ 'bï gbï ti kɔnyi 'bï ame ga këddï ko'dɔ zi bɔ lisa ne.

5 Ënyï tɔrɔ koja bɔ laja 'bï ga kari Yapo gɔ bɔ mɔtɔ yayi kïdëkï möyï mo rɔ Simona Pïtörö 'dɔ bo kako zïyï.

6 Bo ëdï koloma liŋɔ 'ba bɔ mɔtɔ yayi rɔ Simona bɔ kinyanyi kilaka liŋɔ mo ŋgɔsi kpa yöpö.”

7 Di pötö malayika nima kari 'deni tine, Koroneliyo ïdëkï bɔ laja abo ga ma rïyö kako zi bo ti bɔ kanya ma kɔtɔ mɔtɔ ame këdï ko'dɔ ndɔbɔ zi bo gbï rɔ bɔ koro Bɔko'ba ne.

8 Kina bo kïyëtï gɔ lende 'ba malayika nima ŋgï zïnnï, bo koja lïjë kari Yapo.

Nyï 'Ba Pïtörö

9 Mï bi këzë mo nima 'dɔ ya naga nima kömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Yapo yayi ne, Pïtörö ënyï 'deni mï zana kada këkï tɔrɔ dɔ rö nima to'dɔ mötu.

10 Tine bo 'deni ŋgï rɔ 'bö bo ko'dɔkɔ wa mɔtɔ gɔ bo konyo. Kina ɔdɔ këdï 'deni gba rɔ to'dɔ akonyo zi bo tine na ko'de ŋgï dɔ bo rɔ nyï.

11 Bo o'ja mïtɔrɔ kurögö rönï 'deni yaga rɔ gböŋö kina a mɔtɔ kɔzɔ
bɔŋgɔ löbu tara ki'di ŋgï tako bërï dɔyayi di mïtɔrɔ. A mo nima inda ŋgï
kɔzɔ inda'ba dɔ kumu mo ga 'deni kpaki sowɔ na këdï koja kako bërï.
12 Dɔkomali yërï pili ti wa ame ga këdï kele kebe bërï ne ti yali ni na
yïmo.
13 Kina birɔ kudu ŋgï, kiya te, “Pïtörö, ënyï tɔrɔ kupö konyo.”
14 Pïtörö iya te, “Bu'bu ŋere, mo'dɔ wa ma tara dë. Monyo wa ame ga
kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba kiya rɔ ti'da ne dë mɔlo.”
15 Kina birɔ nima kudu ŋgï 'böwu kileki kiya zi bo, iya te, “Wa ame ga
Bɔko'ba kiya 'deni rɔ ma kɔpɔ ne kinza kiya dë te ëdï rɔ ti'da.”
16 Lende nime o'dɔ rönï kɔzɔ a nime te ŋbö mï mota 'do na wa nima
kënyï ŋgï kileki kari mïtɔrɔ.
17 Kina Pïtörö kënyï ŋgï tɔrɔ koloma rɔ tomeri 'jɔ 'ba lende 'ba nyï nima
ko'de dɔ bo ne.
Kina ɔdɔ bo këdï gba yayi bi tomeri gɔ lende nima tine, bilaka tönë ga
Koroneliyo koja ne o'ja liŋɔ 'ba Simona nima 'deni këdï kɔrɔ yaga kpa reki
yayi.
18 Lïjë ititi, iya te, “Ŋba mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Simona Pïtörö ëdï
koloma liŋɔ nime bine ya?”
19 Tine Pïtörö ëdï gba tɔrɔ dɔ rö tomeri gɔ lende nima. Kina Nyï Kɔtɔ
Laka 'ba Bɔko'ba kilende ŋgï zi bo, iya te, “Uwö te, bilaka mota mɔtɔ ga
ömö 'deni këdï rɔ toma göyï.
20 Ënyï këkï bërï 'dɔ kari tïnnï. Ma na moja lïjë kako göyï. Kinza kere
dë di bi tari tïnnï.”
21 Kina Pïtörö kari kileme rɔ bo ŋgï zi ya naga nima, bo iya te, “Ma bɔ
këddï komake gɔma mo ne, ma na me. Akoke gɔma gɔ wa'di?”
22 Lïjë iya te, “Koroneliyo na koja ze. Bo rɔ bɔ dɔ bɔ kanya ne tine Yudayi
pili ikali gɔ bo rɔ bilaka laka kina bo gbï rɔ bɔ koro Bɔko'ba. Malayika 'ba
Bɔko'ba na me kako kilende zi bo ki'di 'dɔ bo koja ze göyï gɔ kari liŋɔ abo
'dɔ bo kuwö lende kiya 'bï.”
23 Kina Pïtörö kota lïjë ŋgï yayi koloma tuyë kömönnï rɔ ŋba.

Pïtörö Mï Löŋgö Bɔ Löwö

Mï bi këzë mɔtɔ tine na Pïtörö kënyï ŋgï tari ti ya naga nima. Bilaka
mɔtɔ ga 'ba kanisa ënyï gbï di Yapo yayi kodɔ'bɔ rönnï kari kɔtɔ ti Pïtörö
ni.
24 Lïjë ari kömö mï Kayisariya ŋbö mï bi këzë mɔtɔ. Koroneliyo ëdï ti
kɔmɔ ki'di tidabi lïjë. Bo otɔtɔ bilaka abo ga kpaki ti lëpï bo ga 'deni pili
bi kɔtɔ ti bo yayi.
25 Kina ɔdɔ Pïtörö ni kari kömö 'deni liŋɔ 'ba bɔ nima rɔ Koroneliyo ne
yayi tine, bo ënyï ŋgï kurë dɔ Pïtörö, bo kolɔdɔ kɔmɔ Pïtörö tïlëlu mo.
26 Tine Pïtörö i'di bo kënyï tɔrɔ kilende zi bo, iya te, “Ënyï tɔrɔ, ma gbï
ŋge rɔ bilaka lesi kɔzɔ nï tara.”
27 Pïtörö i'di nduwë tilende zi Koroneliyo ŋbö lïjë kari kɔdɔ rö. Kina ɔdɔ
bo kari ko'ja bilaka naga nima kotɔtɔ rönnï 'deni yayi kɔzɔ a nima tara
tine,
28 bo iya zïnnï, bo iya te, “Ikalike kö'du ki'di ze 'ba Yudayi ota gɔ todɔ'bɔ
dɔze tiye bɔ löwö gbï ti tɔdɔ mï liŋɔ 'be ga 'deni di zize. Ne tine Bɔko'ba
ileme 'deni zö bɔ löwö inza rɔ ma kënyë di kɔmɔ bo.
29 Gɔ kö'du mo na me bɔ laja 'be ga kititi ma tako tïnnï 'dɔ ki'di mënyï
ŋgï rɔ tënyï kinza milagi dë ne. Ne tine mo'dɔkɔ tikali lende ame koja laja
gɔma teyi ne.”

30 Koroneliyo iya te, “Lende nime tö'dö mo iteli 'deni dɔ mota. Mëdï bi to'dɔ mötu mï kɔmɔ kada 'deni kɔzɔ a nime te, na bɔ mɔtɔ bɔŋgɔ 'ba rɔmo ga rɔ ma köbö kɔdɔ ŋgï kileme rönï zö.

31 Bo iya te, ‘Koroneliyo, Bɔko'ba uwö mötu 'bï 'deni, bo ëdï ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ kɔnyi 'bï nime këddï ko'dɔ zi bɔ lisa ne.

32 Oja bɔ laja 'bï mɔtɔ ga kari Yapo gɔ bɔ mɔtɔ rɔ Simona Pïtörö 'dɔ kako zïyï. Bo ëdï koloma liŋɔ 'ba bɔ mɔtɔ yayi rɔ Simona bɔ kinyanyi kilaka liŋɔ mo ŋgɔsi kpa yöpö.’

33 Kina ma 'dɔ mënyï ŋgï di pötö mo moja bɔ koja laja ma ga kari göyï ne. Kina me dökï'dï yï këyï 'deni gbï rɔze kako mï löŋgö ze kɔzɔ a nime te. Ze na me dotɔtɔ rɔze 'deni pili bine, Bɔko'ba bo ëdï gbï kɔtɔ tize, do'dɔkɔ tuwö lende ame ga pili ŋere Bɔko'ba ki'di 'deni zïyï ne.”

34 Pïtörö ileki kiya zïnnï, iya te, “Rɔ ma laka mikali 'deni Bɔko'ba bo o'dɔ geli dë du te zi bilaka ma kɔtɔ mɔtɔ.

35 Bo ëdï ti mï këyï rɔ mbëmbë rɔ ya ame ga di mï kupö pili koro bo 'deni gbï rɔ bɔ ko'dɔ lende laka ne.

36 Ikalike lende laka nime Bɔko'ba koja zi bilaka 'ba Yisarele ne 'deni 'dɔ ki'di dikalike Bɔko'ba o'dɔ lende këyï 'deni zize gɔ kö'du 'ba Yësu Kurïsïtö. Bo na rɔ ŋere 'ba dɔ bilaka pili.

37 Ikalike wa ma tönë ga Yësu 'ba Nazareta koloma rɔ to'dɔ mo pili kote mï dɔyayi 'ba Yudayi bine ne 'deni gbï. Bo isaki to'dɔ wa naga nime di Galilaya mï kada ma Yowani këdï rɔ tuwöwö mo zi bilaka tako mï bapatisi.

38 Kina me ikalike lende laka 'ba Bɔko'ba ame bo ki'di tigɔ abo ti Nyï Kɔtɔ Laka zi Yësu ne 'deni. Ame ki'di bo ŋgï koloma rɔ tilaki to'dɔ lende laka zi bilaka bi tileŋo ya ame ga pili Satani ka'da 'deni ne. Bɔko'ba ëdï ti bo kina ma 'dɔ ki'di bo ko'dɔ wa naga nima.

39 Ze ame ga rɔ bɔ laja abo ga ne do'ja wa ame ga pili bo ko'dɔ mï dɔyayi 'ba Yudayi ti gawo 'ba Yerosalema ne 'deni. Kina me bilaka upö bo 'deni ti tutötï bo dɔ ŋgërï tɔrɔ.

40 Ne tine mï tö'dö dɔ mota Bɔko'ba i'di bo kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë, ki'di ko'ja kïnë bo.

41 Bilaka ma laki na dë pili ko'ja kïnë bo, ze ame ga Bɔko'ba kigeli 'deni mɔlo 'dɔ diya lende abo nime ne, ze na ŋgɛ do'ja kïnë bo, donyo akonyo, duwë wa gbï bi kɔtɔ ti bo di pötö tɔdɔ abo di mï tölë.

42 Bo ose gɔmo 'deni zize gɔ diya lende abo zi bilaka 'dɔ ki'di bilaka kikali ŋgï bo na rɔ bɔ ame Bɔko'ba kigeli 'deni 'dɔ kiya burë 'ba bilaka pili ame ga gba rɔ ma kïdïdï ne gbï ti ya ame ga kölë 'deni ne.

43 Bɔ kumë lende ni oloma 'deni tönë rɔ tiya lende gɔ kö'du abo bine, iya te, ya ame ga pili ki'di dönnï gɔ lende abo ne ti ko'ja akola gɔ lende kënyë ŋgï ti möyï bo.”

Bɔko'ba Odɔ Nyï Kɔtɔ Laka Dɔ Bɔ Löwö

44 Ko'ja Pïtörö këdï gba rɔ tiya lende naga nime na Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba kila'ba ŋgï pili dɔ ya ame ga këdï rɔ tuwö mo ne.

45 Kina Yudayi ma tönë ga rɔ bilaka 'ba kanisa kako ti Pïtörö ni di Yapo ne kotɔ ŋgï rɔ gönnï gɔ lende 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ame Bɔko'ba ki'di gbï zi ya ame ga kinza rɔ Yudayi ne.

46 Lïjë uwö bɔ löwö naga nima pili koloma ŋgï rɔ tilende rɔ kpa löwö mɔtɔ ga gbï to'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba. Tine Pïtörö iya te,

47 “Nyï Kɔtɔ Laka ila'ba 'deni gbï dɔ ya naga nime kɔzɔ ma tönë kila'ba dɔze ne tara. Ɔtɔ mɔtɔ inza kpe 'dɔ kota ze di bi todɔ mini 'ba bapatisi dönnï.”

48 Kina bo ki'di ŋgï 'dɔ kodɔ mini 'ba bapatisi dɔ ya naga nima 'dɔ lïjë
këdï rɔ 'ba Yësu Kurïsïtö ga. Tine lïjë ititi bo 'dɔ bo koloma titi ko'dɔ tö'dö
dɔ ndö tara tïnnï yayi.

11

Kɔnyi 'Ba Bɔ Löwö

1 Kina lëbï 'ba lende 'ba bɔ löwö naga nima ki'di dönnï 'deni gɔ lende
'ba Bɔko'ba ne kömö ŋgï mbili bɔ laja 'ba Yësu ga gbï ti bilaka mɔtɔ ga 'ba
kanisa ame ga mï dɔyayi 'ba Yudayi ne.
2 Kina ɔdɔ Pïtörö ni kileki 'deni kari Yerosalema tine, ya ame ga këdï
könyö 'bënnï ti lende 'ba tilele bɔ löwö ne oloma ŋgï rɔ tamo ti bo.
3 Lïjë iya te, “Gɔ wa'di na kari koloma ŋgï rɔ ŋba mï liŋɔ 'ba ya ma kinza
kilele dë naga tonyo akonyo bi kɔtɔ tïnnï gɔmo?”
4 Kina Pïtörö kënyï ŋgï bi tïyëtï gɔ wa ame ga ko'dɔ rönnï zi bo ne di bi
tisaki mo.
5 Bo iya te, “Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja mëdï rɔ to'dɔ mötu di Yapo
kina nyï ko'de ŋgï dɔma. Mo'ja wa mɔtɔ këdï kako bërï di mïtɔrɔ kɔzɔ
bɔŋgɔ ma löbu tara. Wa nima oloma ŋgï rɔ tako kɔzɔ iya te ëdï rɔ tombi
mo di dɔ kumu mo ga kpaki sowɔ, kina kako ŋgï ŋgɔsi ŋgila ma.
6 Kina moloma ŋgï rɔ tinyeli mo tine wa ma mo'ja yïmo yayi rɔ dɔkomali
yërï 'ba yï mökö kpaki ti 'ba liŋɔ ti wa ame ga këdï kele kebe bërï ne ti
yali ni.
7 Tine muwö birɔ kudu ŋgï kako di mïtɔrɔ kiya te, ‘Pïtörö ënyï tɔrɔ kupö
wa naga nime konyo.’
8 Miya te, ‘Bu'bu ŋere, minza mo'dɔ tara. Monyo wa ame ga kö'du ki'di
'ba Bɔko'ba kiya rɔ wa ma kënyë ne dë mɔlo.’
9 Kina birɔ kudu ŋgï 'böwu kako di mïtɔrɔ, iya te, ‘Wa ame ga Bɔko'ba
kiya 'deni rɔ ma laka ne kinza kiya dë te ëdï rɔ ma kënyë.’
10 Lende nime o'dɔ rönï ŋbö mï mota kina wa nima kileki ŋgï kari
mïtɔrɔ.
11 Mbowa di pötö mo yɔ na bilaka mota mɔtɔ ga kömö ŋgï liŋɔ nima
mëdï teyi yayi ne. Bɔ mɔtɔ na koja lïjë di Kayisariya kako gɔma.
12 Nyï Kɔtɔ Laka iya zö kinza mere dë di bi tari ti ya naga nima. Kina
mënyï ŋgï mari tïnnï. Löndö ze ma modɔɔkɔtɔ naga nime ënyï gbï kari
kɔtɔ tö. Na dari dömö liŋɔ 'ba Koroneliyo yayi.
13 Tine Koroneliyo oloma rɔ tïyëtï mo zize, tëgë bo o'ja malayika kɔdɔ
kɔrɔ mï rö abo. Kina malayika nima kiya zi bo, iya te, ‘Oja bɔ laja 'bï ga
kari Yapo gɔ bɔ mɔtɔ rɔ Simona Pïtörö
14 'dɔ bo kako kiya kɔri 'ba kɔnyi ame 'dɔ kolɔ ye pili ti bilaka 'bï ga di
mï tölë ne zïyï.’
15 Kina misaki tiya lende ŋgï zïnnï. Tine ko'ja mëdï gba rɔ tiya lende yɔ
na Nyï Kɔtɔ Laka kila'ba ŋgï dönnï gbï kɔzɔ ma tönë kila'ba dɔze ne.
16 Kina momeri gɔ lende 'ba ŋere Yësu tönë ŋgï ame bo kiya te, ‘Yowani
o'dɔ bapatisi 'deni tönë bine dɔ bilaka ti mini, ne ti kobapatisi ye 'deni ti
Nyï Kɔtɔ Laka.’
17 Kina me do'ja 'deni ma Bɔko'ba ki'di Nyï Kɔtɔ Laka abo zi bɔ löwö naga
nima gbï rɔ ma koriya kɔzɔ ma tönë bo ki'di zize mï kada ame di'dike dɔze
gɔ lende 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö ne. Ne ma yë na 'dɔ mota gɔ ndɔbɔ 'ba
Bɔko'ba?”
18 Kina ɔdɔ lïjë kuwö lende naga nime Pïtörö kiya ne 'deni tine lïjë ɔrɔ
ŋgï di bi tamo ti bo. Lïjë pili i'di ŋgï tïlëlu Bɔko'ba, iya te, “Dikali 'deni
Bɔko'ba i'di kɔri 'ba dɔ kotɔ 'deni gbï zi bɔ löwö tɔmɔ mo mï dïdï.”

Kanisa Ma Anitɔkiya

19 Mï kada naga nima yayi bilaka ma konzi 'ba kanisa ita'ba 'deni di
mï Yerosalema kïyëyï rönnï di zi gomɔ ame këdï kodɔ kulöwö rönnï di
pötö tölë 'ba Setepano ne. Ya mɔtɔ ga ala 'bënnï ŋbö Pönïkë, mɔtɔ ga mï
Kupurïyö, mɔtɔ ga mï Anitɔkiya. Di mï gɔ bi naga nima yayi lïjë oloma
ŋge rɔ tiya lende 'ba Yësu zi bilaka ame ga rɔ Yudayi ne.
20 Tine bilaka 'ba kanisa mɔtɔ ga ame di Kupurïyö ni ti Kurënë kiriŋa
kari Anitɔkiya yayi ne, iya 'bënnï laja laka 'ba ŋere Yësu ŋgï zi bilaka
kpaki ti ya ma kinza rɔ Yudayi.
21 Bɔko'ba i'di tigɔ mo ŋgï zïnnï. Na bɔ löwö ma konzi ki'di dönnï ŋgï
rɔ ma laka gɔ lende 'ba ŋere Yësu.
22 Lëbï 'ba lende nime ari kömö zi bilaka 'ba kanisa ame ga mï
Yerosalema ne. Kina lïjë koja Baranaba ŋgï kari Anitɔkiya yayi toŋgɔ lende
nima.
23-24 Bo rɔ bilaka ma laka lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka bo ki'di dɔ bo 'deni gɔ
lende 'ba Yësu ti dökï'dï kɔtɔ. Ɔdɔ bo kari ko'ja Bɔko'ba ko'dɔ yëyï 'deni zi
bilaka 'ba kanisa di Anitɔkiya tara tine, bo ŋgï rɔ lɔŋɔ gɔ lende mo. Kina
bo koloma ŋgï rɔ tiyija gɔ wa ame ga 'dɔ ki'di lïjë këdï rɔ 'ba ŋere Yësu ti
mï këddï ne zïnnï. Kina ya ma konzi mɔtɔ ga ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba
ŋere Yësu.
25 Baranaba ënyï di Anitɔkiya yayi kari Taraseso toma gɔ Sɔlo.
26 Bo ari ko'ja Sɔlo di yayi bo kogba kari timo Anitɔkiya. Kina lïjë kari
kodɔ'bɔ rönnï ŋgï ti bilaka 'ba kanisa ama ga yayi ne tiyandi bilaka ma
konzi mɔtɔ ga ŋbö kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ. Di Anitɔkiya yayi na bilaka kisaki dɔgba
tïdëkï bɔ kösö gɔ Yësu ga rɔ 'ba Kurïsïtö ga.
27 Mï kada naga nima yayi bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba mɔtɔ ga ako di
Yerosalema mï Anitɔkiya yayi.
28 Kina Nyï Kɔtɔ Laka ki'di bɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö lïjë, möyï mo rɔ
Agabo, ŋgï kënyï tɔrɔ tiya lende. Bo iya te, sëyï ma löbu ëdï kako kila'ba
mï dɔyayï pili. (Sëyï mo nime na kila'ba 'jaa tönë mï kada ma Kolawodiyo
këdï rɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba Romo ne.)
29 Kina ɔdɔ bilaka 'ba kanisa ame ga Anitɔkiya yayi ne kuwö lende nima
Agabo kiya ne 'deni tara tine, lïjë pili rɔ kɔtɔkɔtɔ i'di gïrïsï ŋgï kɔzɔ ame
lïjë këdï timo ne tara 'dɔ tokɔnyi löndö nnï ame ga mï dɔyayï 'ba Yudayi
ne timo.
30 Lïjë ireke gïrïsï nima ki'di közï Baranaba ni tine, na Baranaba ni ti
Sɔlo koto ŋgï kari zi löbu 'ba kanisa ma mï Yerosalema.

12

Erode Odɔ Gomɔ Rɔ Bilaka 'Ba Kanisa

1 Mï kada naga nima na ŋere Erode ki'di rɔ bo ŋgï todɔ gomɔ rɔ bilaka
'ba kanisa.
2 Bo i'di kupö Yakoba löndö 'ba Yowani ni ti mbele.
3 Kina ɔdɔ bo koŋgɔ lende nime koŋmi 'deni dökï'dï löbu 'ba Yudayi ni
tine, bo olɔlɔ ŋgï nduwë to'dɔ mo rɔ ma kënyë. Bo i'di bɔ kanya abo ga
ŋgï kinda'ba Pïtörö. Lende nima o'dɔ rönï mï kada 'ba karama 'ba Pasaka.
4 Kina ki'di Pïtörö ŋgï mï maboso, bɔ kanya 'butë döömu dɔɔkɔtɔ koloma
rɔ toda mo rɔ sowɔ sowɔ. Erode o'dɔkɔ 'dɔ bo kodɔ karama dɔ Pïtörö kɔmɔ
bilaka pili di pötö kada 'ba Pasaka nima,
5 na bo ki'di Pïtörö ŋgï 'dɔ koloma mï maboso. Tine bilaka 'ba kanisa
ëdï nduwë rɔ tititi Bɔko'ba 'dɔ kokɔnyi Pïtörö.

6 Mï korɔndɔ ame gba di kɔmɔ bi këzë 'ba kada nima Erode kiteri todɔ karama dɔ bo yïmo ne, i'di bo kö'dö 'deni mï maboso yayi mï löŋgö bɔ kanya rïyö. Udödu bo ti ziŋgiri rïyö 'do, ki'di bɔ kanya kɔrɔ pili rɔ gɔ kpadörï 'ba maboso mo nima.
7 Tine yɔ na malayika 'ba Bɔko'ba kɔdɔ ŋgï zi bo di mï maboso yayi, kina bi kɔpɔ koyi mï rö 'ba maboso nima ŋgï pili yaga. Malayika nima okɔsɔ dɔkɔnyɔ bo kindiŋi bo yaga, iya te, “Ënyï welo tɔrɔ.”
Kina ziŋgiri tönë ga kilayi ŋgï gɔ dönnï yaga di közï bo.
8 Malayika nima iya te, “Udödu gasi 'ba gɔ bɔŋgɔ 'bï kusu wari 'bï ndïyï.”
Kina ɔdɔ Pïtörö ko'dɔ wa naga nima 'deni pili tara tine, malayika nima iya te, “Olo bɔŋgɔ ma löbu 'bï röyï kösö gɔma.”
9 Kina Pïtörö kösö ŋgï gɔ malayika nima kɔdɔ kari yaga di mï maboso. Tine bo ikali lende nima malayika ko'dɔ ne dë laka, inda za zi bo kɔzɔ nyï na këdï ko'de dɔ bo.
10 Kina lïjë kiteli bɔ kanya ma dɔgba mo ŋgï, lïjë kiteli ma di gɔmo 'böwu, lïjë kari kömö kpa reki 'ba maboso ame 'dɔ kari ŋgï mï gawo ne. Kpadörï yamo nima urögö rönï ŋgï yaga gɔ dönï, lïjë kɔdɔ nduwë kari rɔ gɔ kɔri 'ba mï gawo. Di yayi na malayika nima kari ë'bënï ŋgï kola Pïtörö.
11 Tine na 'jaa Pïtörö kikali gɔ wa nima ko'dɔ rönï zi bo ne. Bo iya te, “Rɔ ma laka mikali 'deni ŋgï Bɔko'ba na me koja malayika 'bënï kako kɔmɔ ma di közï Erode, gbï di zi gomɔ ame bilaka löbu 'ba Yudayi ko'dɔkɔ to'dɔ mo zö ne.”
12 Kina ɔdɔ bo kikali gɔ bi 'deni di yayi tara tine, bo ari ŋgï liŋɔ 'ba Mariya ma 'ba Yowani ame kïdëkï möyï bo mɔtɔ gbï rɔ Marako ne. Bilaka 'ba kanisa ma konzi otɔtɔ rönnï 'deni yayi këdï rɔ tititi Bɔko'ba 'dɔ kokɔnyi Pïtörö.
13 Bo ukökö kpadörï 'ba reki 'ba rɔ liŋɔ nima. Kina nyiti mɔtɔ ame këdï ko'dɔ ndɔbɔ mï liŋɔ nima yayi, möyï mo rɔ Roda, kari ŋgï toŋgɔ mo.
14 Tine lɔko ari kuwö ŋgï rɔ mugu Pïtörö. Kina ɔdɔ lɔko kikali 'deni rɔ mugu bo tara tine, lɔko ŋgï rɔ lɔŋɔ rɔ mbëmbë gɔ kö'du mo. Kina lɔko kiriŋa ŋgï titi kileki tiya mo zi ya ma laki naga nima gba kinza lɔko kurögö kpadörï yaga. Lɔko iya te, “Pïtörö na me 'dë yaga 'dë yayi.”
15 Lïjë iya zïnï tëgë, “Rumö na kösö 'deni döyï.”
Lɔko iya te, “Rɔ ma laka bo ëdï yayi.”
Lïjë iya te, “Mɔtɔga malayika 'ba toŋgɔ gɔ bo na.”
16 Tine Pïtörö ëdï gba rɔ tukökö kpadörï 'ba reki nima. Kina lïjë kari kurögö kpadörï ŋgï ko'ja rɔ bo, na lende mo kigayi lïjë ŋgï.
17 Bo ombi közï bo zïnnï 'dɔ lïjë kudumö titi yaga. Na bo kïyëtï gɔ wa ame Bɔko'ba ko'dɔ zi bo koja bo yaga di mï maboso ne. Bo iya te, “Ari kiyake lende nime zi Yakoba gbï ti löndö ze mɔtɔ ga.”
Kina bo kënyï ŋgï kari nduwë bitɔ tɔ ne ga.
18 Kina ɔdɔ kömö 'deni mï kano bi tine, kɔmɔ lisa ma löbu ti rɔ kïlë'dï ila'ba ŋgï zi bɔ kanya tönë ga kpa maboso ne. Lïjë ikali dë wa'di na ko'dɔ rönï 'deni zi Pïtörö.
19 Kina Erode ki'di lïjë ŋgï 'dɔ toma Pïtörö, ne tine lïjë o'ja bo dë du te. Gɔ kö'du mo na bo koloma ŋgï rɔ tititi kpënnï ki'di 'dɔ kupö lïjë yaga.

Tölë 'Ba Erode

Tënyï 'ba Erode di dɔyayi 'ba Yudayi yayi na bo kari koloma Kayisariya.
20 Ɔdɔ bo këdï 'deni rɔ ndo'ji ti bilaka 'ba Tura ni ti Sidona na lïjë koja bilaka 'bënnï mɔtɔ ga ŋgï kari tilende ti bo. Dɔgba mo lïjë i'di bɔ mɔtɔ rɔ Bolaseto rɔ bɔ dɔ rö 'ba ŋere na titi kokɔnyi lïjë. Tine na lïjë kari kilende zi Erode 'dɔ ki'di mï bo këyï rönnï, römöyï bilaka 'bënnï ga oloma rɔ tugö nyönyu di dɔyayi abo.

21 Kina bo kuwöwö lende mo ŋgï 'dɔ bilaka kotɔtɔ rönnï mï kada nima mï kpa kotɔtɔ. Kina bo kolɔ bɔŋgɔ abo 'ba ŋere ŋgï, bo kari koloma dɔ kïtï abo kilende zi bilaka naga nima pili.
22 Tine na lïjë pili këny ŋgï kulörï kozɔ timo, iya te “Ame bilaka lesi na dë kpe këdï kilende, Bɔko'ba na.”
23 Kina malayika 'ba Bɔko'ba kako kodɔ rɔkɔ'ɔ ŋgï dɔ bo, römöyï bo i'di bilaka 'deni kebe za tülëlu bo kola Bɔko'ba. Kina kuru konyo wa 'ba mï bo ŋgï, bo kölë yaga.
24 Mï kada naga nima na bilaka ma konzi kinda'ba lende 'ba Bɔko'ba ŋgï. Kina bilaka 'ba kanisa konzi ŋgï rɔ ma këny.
25 Tine Baranaba ni ti Sɔlo ote ndɔbɔ 'bënnï 'deni di mï Yerosalema na lïjë kileki ŋgï kari Anitɔkiya. Lïjë ogba Yowani tönë kïdëkï möyï mo mɔtɔ gbï rɔ Marako ne ŋgï kari tïnnï.

13

Toja Baranaba Ni Ti Sɔlo

1 Bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba mɔtɔ ga ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ëdï gbï mï löŋgö bilaka 'ba kanisa mï Anitɔkiya yayi. Lïjë na rɔ Baranaba ni ti Simona ame möyï bo mɔtɔ gbï rɔ Bɔ Kölu ne, ti Lukïyö di Kurënë, ti Manaya ame rɔ bɔ murë ma kïyöbu bi kɔtɔ ti bɔ dɔliŋɔ Erode ma dɔgba tönë bine ne ti Sɔlo.
2 Kina ɔdɔ lïjë kebe ŋgï mï kada mɔtɔ to'dɔ mötu zi ŋere Bɔko'ba gbï toro kpënnï tine, Nyï Kɔtɔ Laka iya zïnnï, tëgë, “Ozake Baranaba ni ti Sɔlo zö 'dɔ lïjë kari to'dɔ ndɔbɔ ame migeli lïjë dömöyï mo ne.”
3 Kina bilaka 'ba kanisa naga nima koloma ŋgï rɔ toro kpënnï ti mötu ko'dɔ. Kina lïjë ki'di közïnnï ŋgï dɔ Baranaba ni ti Sɔlo koja gɔ kɔri.

Kupurïyö

4 Kina ɔdɔ Nyï Kɔtɔ Laka koja Baranaba ni 'deni ti Sɔlo kari tara tine, lïjë ari ŋgï Selokiya ame ŋgɔsi kpa mini löbu ne. Di yayi tine, na lïjë këkï ŋgï mï sorope kari mï dɔyayi 'ba Kupurïyö.
5 Lïjë ari kömö mï gawo 'ba Salami. Kina lïjë kari ŋgï tiya lende 'ba Bɔko'ba mï rö 'ba mötu 'ba Yudayi ame ga yayi ne. Tine Yowani Marako na koloma rɔ toja laja zïnnï.
6 Lïjë ënyï di yayi kari nduwë rɔ mï dɔyayi 'ba Kupurïyö ŋbö kömö mï gawo 'ba Papo. Di yayi na lïjë kari kondɔsɔ ŋgï ti bɔ kata mɔtɔ ko'dɔ rönï rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba. Bo rɔ Yudayi kïdëkï möyï bo rɔ Barayësu, möyï bo mɔtɔ gbï rɔ Eliyama, 'jɔ 'ba lende mo tëgë bɔ kata.
7 Bo ëdï koloma liŋɔ 'ba turu ma löbu 'ba Romo ame rɔ bɔ dɔliŋɔ nima ne. Turu löbu nima möyï mo rɔ Serogiya Pɔlo ne ŋgï rɔ bɔ dɔ kïtëwu 'ba tikali lende. Kina bo kose Baranaba ni ti Sɔlo ŋgï kako zi bo römöyï bo o'dɔkɔ tuwö lende 'ba Bɔko'ba.
8 Ne tine bɔ kata nima ö'bö ŋgï yayi tamo dönnï römöyï bo o'dɔkɔ dë 'dɔ turu bɔ dɔliŋɔ nima ki'di dönï gɔ lende 'ba Yësu.
9 Sɔlo ame kïdëkï möyï mo mɔtɔ gbï rɔ Pɔlo ne ŋgï lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka kina ki'di bo ŋgï kuyï kɔmɔ bo koŋgɔ dɔ bɔ kata nima.
10 Bo iya te, “Nï kole 'ba Satani, nï 'bëyï rɔ bɔ 'bölu gbï rɔ bɔ dɔ kïndëndë. Ö'bö to'dɔ ya ti bilaka ame ga rɔ bɔ lende laka ne kebe tuyï mï lende 'ba Bɔko'ba kiya yaga rɔ bëtï.
11 Kina me miya zïyï, ŋere Bɔko'ba kodɔ karama mo döyï gïrï nime. Bo ki'di kömöyï nima kölu yaga kinza ko'ja wa mɔtɔ ra titi mï tö'dö dɔ ndö nime.”

Kina gɔ bi kuyï rönï ŋgï rɔ mandölu zi bɔ kata nima. Bo koloma ŋgï rɔ tomomo gɔ bi toma bɔtɔ mɔtɔ ame 'dɔ kokɔkɔ bo.
12 Lende nime i'di turu bɔ dɔliŋɔ nima ŋgï ki'di dönï gɔ lende 'ba ŋere Yësu. Kö'du 'ba akiyandi nima igayi bo 'deni.

Anitɔkiya Ma Pisidiya

13 Kina Pɔlo ni kënyï ŋgï di Papo yayi. Lïjë ëkï mï sorope tumu dɔ mini löbu kari Peroga ame rɔ gawo mɔtɔ mï dɔyayi 'ba Pambulïya ne. Kina Yowani Marako kola lïjë ŋgï yayi kileki kari Yerosalema.
14 Lïjë ënyï di Peroga kari nduwë ŋbö kömö Anitɔkiya mï dɔyayi 'ba Pisidiya. Mï kada 'ba rɔ kindawo 'ba Yudayi na lïjë kari mï rö 'ba mötu kari koloma bërï yayi.
15 Kina ɔdɔ kïdëkï kö'du ki'di ma Musa kugu 'deni gbï ti buku 'ba bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba tine, bɔ dɔ rö 'ba mötu naga nima oja laja kari zïnnï. Lïjë iya te, “Löndö ze ga, ɔdɔ këddïke ti lende ame rɔ 'ba ti'di mï këddï zi bilaka ko'dɔkɔke tiya mo, iyake.”
16 Kina Pɔlo kënyï ŋgï tɔrɔ kïyëyï dɔ közï bo bi tiya lende. Bo iya te, “Kpe bilaka 'beze ga 'ba Yisarele gbï tiye kpe bɔ löwö ma koro Bɔko'ba naga nime, uwöke dɔma.
17 Bɔko'ba ame bilaka 'ba Yisarele pili koro ne igeli lïjë 'deni rɔ 'ba bo ga. Mï kada ma lïjë këdï rɔ atɔli mï Ezipeto bo i'di lïjë konzi rɔ mbëmbë. Bo oja lïjë 'deni kɔdɔ yaga di mï Ezipeto ti tigɔ abo,
18 bo koloma rɔ toŋgɔ gönnï mï kɔmɔ kɔɔ 'butë sowɔ ame ga lïjë ko'dɔ mï mökö ne.
19 Bo i'di lïjë ka'da bilaka dɔ'be modɔmorïyö ame ga këdï koloma mï Kanana ne ŋgï bo ki'di yayi nima zïnnï.
20 Lende naga nime o'dɔ rönnï 'deni pili mï kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔmosowɔ (450).

Tine Bɔko'ba i'di bɔ ko'dɔ burë na koloma rɔ bɔ dönnï ŋbö kömö mï kada 'ba bɔ kumë lende abo Samölë.
21 Tine lïjë ititi Bɔko'ba 'dɔ ki'di ŋere rɔ bɔ dɔliŋɔ zïnnï. Kina bo ki'di Sɔlo kole 'ba Kisi di mï gɔli 'ba Benyimona ŋgï rɔ ŋere ma löbu 'ba dönnï ŋbö kɔmɔ kɔɔ 'butë sowɔ.
22 Di gɔmo na Bɔko'ba kiyese Sɔlo yaga ki'di Dawidi rɔ bɔ dɔliŋɔ. Bɔko'ba iya lende 'deni gɔ kö'du 'ba Dawidi kɔzɔ a nime te, ‘Ma ti mï këyï rɔ mbëmbë gɔ lende 'ba Dawidi kole 'ba Yisayi römöyï bo o'dɔ wa ame ga pili mo'dɔkɔ ne 'deni.’
23 Yësu di mï kupö Dawidi, bo na Bɔko'ba ki'di 'deni 'dɔ kɔmɔ bilaka 'ba Yisarele di mï tölë kɔzɔ ame bo kiya 'deni mɔlo ne tara.
24 Tine gba kinza Yësu kisaki ndɔbɔ abo dë, Yowani oloma 'deni rɔ tuwöwö mo zi bilaka 'ba Yisarele 'dɔ lïjë kotɔ dönnï di mï lende kënyë 'bënnï ga gɔ bo kodɔ mini 'ba bapatisi dönnï.
25 Kina ko'ja Yowani këdï ko'dɔ 'deni kɔzɔ dɔ tote ndɔbɔ 'ba bo, bo iya zi bilaka, tëgë, ‘Ma na dë rɔ bɔ ame komerike rɔ ma ne. Bɔ mɔtɔ ëdï kako to'dɔ ndɔbɔ di pötö ma bine. Bo na löbu mbiri di dɔma, ma 'bama mëdï titiyi. Wari 'ba ndï bo pele minza mɔ'bɔ tope mo.’
26 Kina me mëdï miya ziye kpe löndö ame ga rɔ kupö Abarayama ne gbï tiye kpe bɔ löwö ame ga koroke Bɔko'ba 'deni ne, ze na me Bɔko'ba koja laja 'ba tɔmɔ wa di mï tölë nime 'deni zize.
27 Tine bilaka 'ba Yerosalema kpaki ti bulöbu 'bënnï ga ikali Yësu dë rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako dɔliŋɔ bine ne. Lïjë ikali 'jɔ 'ba lende ame ga bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kugu mɔlo bine lïjë kö'bö tïdëkï mo mï kada

'ba rɔ kindawo ne dë. Lïjë odɔ karama dɔ Yësu kupö yaga, kina me ki'di lende 'ba bɔ kumë lende tönë ga ko'dɔ rönï 'deni ŋgï rɔ ma laka.

28 Lïjë o'ja lende mɔtɔ ame 'dɔ kodɔ karama 'ba tölë dɔ bo gɔmo ne dë pele dï rɔ bo, lïjë ocɔ bo ŋgï nduwë zi turu bɔ dɔ yayi Pilato kupö bo yaga.

29 Kina lïjë ko'dɔ ŋgï pili kɔzɔ lende ma tönë ga kugu mɔlo gɔ kö'du abo ne tara. Lïjë utötï bo dɔ ŋgërï kogba töku bo bërï di pötö mo kari kusu mï tï'börö 'ba töku.

30 Ne tine Bɔko'ba i'di bo 'deni ŋgï kɔdɔ yaga di mï tölë.

31 Ya ame ga koloma rɔ tiliŋgere ti bo di Galilaya kala Yerosalema ne o'ja kïnë bo 'deni mï tö'dö dɔ konzi. Kina me lïjë këdï 'deni rɔ tiya lende mo zi bilaka 'ba Yisarele le'jete.

32 Kina me dako 'deni tiya lende 'ba laja laka 'ba Bɔko'ba ziye 'dɔ kikalike ŋgï wa tönë Bɔko'ba kiya zi 'bu ze löbu ga kiya te bo ëdï ko'dɔ ne,

33 kina me bo ko'dɔ 'deni zize ame rɔ kupö 'ba mïnnï ga ne. Bo i'di Yësu 'deni kɔdɔ di mï tölë. Lende nime na tönë kugu mï Akïlëlu ma mï rïyö, kiya te, ‘Nï na rɔ kole ma. Tɔne ma na 'deni rɔ 'bu yï.’

34 Lende gɔ tɔdɔ 'ba Yësu di mï tölë nime kinza yida rɔ bo keŋme dë mï gö ne na Bɔko'ba kiya bine, kiya te, ‘Rɔ ma laka ti mo'dɔ yëyï dɔye ti wa kele tönë ga miya lende mo zi Dawidi ne.’

35 Gɔ kö'du mo na me gbï 'dɔ ki'di Dawidi kiya te, ‘Inza kola yida rɔ bɔ laja 'bï keŋme mï gö.’

36 Kina me dikalike 'deni Dawidi o'dɔ akɔ'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba mï kada 'ba loma abo ga, kina ɔdɔ bo kölë tine usu bo ŋgï ŋgila 'bu bo löbu nnï yida rɔ bo keŋme yayi.

37 Ne tine Yësu na Bɔko'ba ki'di 'deni kɔdɔ di mï tölë, bo na yida rɔ bo keŋme dë.

38 Uwöke lende nime laka, löndö ma ga. Kö'du gɔ lende 'ba Yësu na me ki'di 'dɔ mëdï miya ziye miya te, Bɔko'ba o'dɔkɔ tola ye gɔ lende këny ë 'be ga ne.

39 Mɔlo tönë bine kö'du ki'di 'ba Musa i'di ye dë këddïke rɔ dɔ ŋgölö di mï laŋba 'ba lende këny ë 'be ga. Ne bɔ ame ki'di dönï 'deni ŋgï gɔ lende 'ba Yësu ne 'deni rɔ dɔ ŋgölö di mï laŋba 'ba lende këny ë abo ga pili.

40 Kina me mëdï miya ziye, i'dike kɔmɔye kandi laka kinza lende tönë ga bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kiya mɔlo bine ga ne ko'dɔ rönnï ra ziye. Ame kiya te,

41 ‘Kpe bɔ kose dɔma tönë ga, oŋgɔke ti. Mëdï mo'dɔ lende ame kigayi ye ne, kina ti kölëke ŋgï yaga, römöyï wa naga nime mo'dɔ mï kada ma 'beye nime, ɔdɔ kiya te kiya pele ziye o'dɔkɔke dë yɔ ti'di dɔye gɔmo.’ ”

Ma Konzi Uwö Laja Laka

42 Kina ɔdɔ Pɔlo ni kɔdɔ 'deni yaga di mï rö 'ba mötu di pötö lende naga nime tine, ya naga nima ititi lïjë 'dɔ kako kiya lende nima gbï mï kada 'ba rɔ kindawo ma di gɔ ama.

43 Di bi tita'ba 'bënnï 'deni di mï rö 'ba mötu tine, Yudayi ma konzi mɔtɔ ga ti bɔ löwö ma konzi ame ga koro Bɔko'ba 'deni ko'dɔ rönnï rɔ Yudayi ne ari ŋgï kɔtɔ ti Pɔlo ni, kina Pɔlo ni kiya lende ŋgï zïnnï 'dɔ lïjë kö'bö ti'di dönnï gɔ mï këyï 'ba Bɔko'ba.

44 Mï kada 'ba rɔ kindawo ma di gɔ ama na bilaka 'ba mï gawo nima kɔlɔ ŋgï pili tuwö lende 'ba Bɔko'ba.

45 Kina ɔdɔ Yudayi ko'ja bilaka 'deni kɔlɔ rɔ ma konzi tara tine, lende mo ënyë ŋgï mïnnï lïjë kebe to'dɔ kowasa tiya kpa këny ë rɔ Pɔlo.

46 Tine Baranaba ni ti Pɔlo iya lende ŋgï rɔ dɔ ŋgölö zi Yudayi naga nima, kiya te, “Bɔko'ba o'dɔkɔ gɔ diya lende abo titi dɔgba ziye. Ne kina me kilagike e'be 'deni ko'dɔkɔke dë 'dɔ këddïke ti dïdï ma ŋburuŋburu. Olomake, ti dari eze zi bɔ löwö.
47 Ŋere Bɔko'ba ose lende nime 'deni mɔlo zize, iya te, ‘Mi'di yi 'deni rɔ bi kɔpɔ zi bɔ löwö 'dɔ tileme kɔri 'ba dïdï zi bilaka pili 'ba dɔyayi nime.’ ”
48 Kina ɔdɔ bɔ löwö naga nima kuwö lende 'ba Pɔlo nime 'deni te tine, lïjë ŋgï rɔ lɔŋɔ kebe bi to'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba gɔ kö'du mo. Ya ame ga Bɔko'ba ko'dɔkɔ 'dɔ këdï ti dïdï ma ŋburuŋburu ne i'di dönnï ŋgï rɔ ma laka gɔ lende 'ba Yësu.
49 Kina lende 'ba ŋere Yësu kita'ba ŋgï kogba mï dɔyayi nima.
50 Tine Yudayi ni ënyï kari kocɔ zi 'ja bɔ wa ma koro Bɔko'ba naga gbï ti bilaka ma löbu 'ba mï gawo nima 'dɔ ko'dɔ wa kënyë zi Pɔlo ni koga yaga di mï dɔyayi 'bënnï nima.
51 Kina Pɔlo ni komba lupu 'ba ndïnnï ŋgï rɔ lömu rɔ ya naga nima, lïjë kari ë'bënnï Ikoniya.
52 Ne tine bɔ kösö gɔ Yësu ga ma mï Anitɔkiya yayi 'deni ŋgï rɔ lɔŋɔ lɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka.

14

Ikoniya

1 Di Ikoniya yayi lende o'dɔ rönï gbï zi Pɔlo ni kɔzɔ ma ko'dɔ rönï di Anitɔkiya. Lïjë ari kiya lende 'ba Bɔko'ba gbï mï rö 'ba mötu 'ba Yudayi di yayi. Kina Yudayi ma konzi mɔtɔ ga ti bɔ löwö ni ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba Yësu.
2 Ne tine Yudayi ame ga kilagi lende 'ba Yësu ne ari ki'di bilaka 'ba dɔliŋɔ nima ŋgï gbï kënyï rɔ 'dïrï ti Pɔlo ni.
3 Ne pele tara Pɔlo ni oloma titi kigabi yayi tiya lende 'ba ŋere Yësu ŋgï rɔ dɔ ŋgölö kinza tikere. Kina Yësu ki'di lïjë ŋgï koloma rɔ to'dɔ wa ma konzi ame ga lende mo kigayi bilaka ne 'dɔ kileme ŋgï omba lende 'ba mï këyï abo ëdï rɔ ma laka.
4 Gɔ kö'du mo na ki'di bilaka 'ba mï gawo nima koza mïnnï ŋgï, ya mɔtɔ ga rɔ ma ko'dɔkɔ lende 'ba Yudayi ni mɔtɔ ga rɔ ma ko'dɔkɔ lende 'ba Pɔlo ni.
5 Kina Yudayi ni kari kususu kpënnï ŋgï ti bilaka 'ba dɔliŋɔ nima kpaki ti löbu 'bënnï ga 'dɔ to'dɔ közï kasi zi Pɔlo ni ku'du ti döku kupö yaga.
6 Ne tine Pɔlo ni uwö lende mo ŋgï mɔlo kina lïjë këyï ŋgï di Ikoniya yayi kiriŋa kari Lusëtura ni ti Darobe ame mï dɔyayi 'ba Lukönïya ne. Kina lïjë kiliŋgere ŋgï gbï kebe mï dɔliŋɔ ame ga ŋgɔsiŋgɔsi yayi ne
7 tiya laja laka 'ba Bɔko'ba zi bilaka.

Pɔlo Ileŋo Bɔ Mɔtɔ Di Lusëtura

8 Bɔ mɔtɔ ëdï mï Lusëtura yayi ndïmo ga eŋme ŋgï kpaki rïyö kö'bö rɔ kurutu bërï mɔlo gɔ töyö mo.
9 Kina ɔdɔ bo këdï 'deni rɔ tuwö lende ame Pɔlo këdï kiya ne tine, Pɔlo oŋgɔ kɔmɔ bo na ko'ja ŋgï bo i'di dɔ bo 'deni rɔ ma laka gɔ lende 'ba Yësu 'dɔ Bɔko'ba kileŋo bo.
10 Pɔlo ilende zi bo rɔ ma kembe, iya te, “Ënyï kɔrɔ kodɔrɔ göyï tɔrɔ.”
Kina bɔ nima kogɔri ŋgï di bërï kisaki tiliŋgere di yayi.
11 Kina ɔdɔ tïndï 'ba bilaka naga nima ko'ja lende nima Pɔlo ni ko'dɔ ne 'deni tine, lïjë pili ënyï ŋgï kozɔ timo rɔ ma kembe rɔ kpënnï Lukönïya, kiya te, “Akoro uyï rönnï 'deni rɔ bilaka mï löŋgö ze.”

12 Kina lïjë ki'di möyï akoro mɔtɔ ame kïdëkï rɔ Zëyu ne ŋgï dɔ Baranaba, mɔtɔ ame kïdëkï rɔ Erome ne ŋgï dɔ Pɔlo römöyï bo na rɔ bɔ kiya lende.

13 Bɔ dɔ akoro Zëyu nima liŋɔ mo ëdï gönyï reki 'ba gawo nima. Kina bo ko'de ŋgulö sa ŋgï kosi kpa reki yayi ti döwöru. Lïjë o'dɔkɔ tumu ŋgulö sa naga nima rɔ roma zi Pɔlo ni.

14 Kina ɔdɔ Pɔlo ni ti Baranaba kuwö lende nima ya naga nima ko'dɔkɔ to'dɔ mo ne 'deni tara tine, meri mo i'di lïjë ŋgï kirica bɔŋgɔ di rönnï. Lïjë iriŋa kari mï löŋgö tïndï 'ba bilaka naga nima ti tulörï, kiya te,

15 “Kpe bilaka naga nime, wa'di ga na këddï ko'dɔke te? Ze gbï rɔ bilaka lesi kɔzɔ kpe te. Dako nime tiya lende 'ba laja laka 'ba Bɔko'ba ziye 'dɔ ki'di kolake gɔ toro wa ma yawa naga nime yaga koroke rɔ Bɔko'ba ame ti dïdï ne. Bo na me ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi gbï ti yöpö ti wa ame ga pili këdï koloma yïmo ne.

16 Mɔlo tönë bine bo ola bilaka 'ba dɔyayi nime 'deni koloma rɔ to'dɔ wa ame ga pili lïjë ko'dɔkɔ to'dɔ mo ne.

17 Tine bo ö'bö tileme rɔ bo nduwë zi bilaka ti wa ma kele ma bo këdï ko'dɔ. Bo i'di tɔrɔ ka'di ziye ki'di wa 'ba mï nyaka 'be ga kana 'dɔ këddïke rɔ lɔŋɔ ti akonyo.”

18 Lende naga nime Pɔlo ni kiya pele kɔzɔ a nime te ne, o'dɔ rɔ gbegbe na 'jaa kota ya naga nima di bi tumu roma zïnnï.

19 Mï kada dɔ kɔtɔ mɔtɔ na Yudayi mɔtɔ ga kako di Anitɔkiya ame mï dɔyayi 'ba Pisidiya ne gbï di Ikoniya. Kina lïjë kocɔ ŋgï zi tïndï ma konzi kari ku'du Pɔlo ti döku. Kina lïjë kilala bo ŋgï yaga di mï gawo nima. Lïjë omeri 'bënnï tëgë bo ti kölë 'deni.

20 Di pötö mo tine, bilaka 'ba kanisa ari tori bo kɔrɔ ŋgila bo yayi, kina bo kindiŋi ŋgï kënyï 'böwu kileki kari mï gawo nima.

Tileki Anitɔkiya Ma Surïya

Mï bi këzë mɔtɔ na lïjë kënyï ti Baranaba kari Darobe.

21 Lïjë ari kiya laja laka 'ba Bɔko'ba mï Darobe yayi kina lende kiya 'bënnï ki'di bilaka ma konzi ŋgï këdï rɔ bɔ kösö gɔ Yësu. Di yayi tine na lïjë kileki ŋgï kari Lusëtura ti Ikoniya ti Anitɔkiya mï Pisidiya.

22 Lïjë iliŋgere ŋgï nduwë ti tiyandi bɔ kösö gɔ Yësu ga kebe mï gɔ bi naga nima tiya mo zïnnï 'dɔ lïjë kö'bö ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu ti mï këddï, iya te, “Ze pili dëdï dombike gomɔ titi rɔ ma kënyë gba kinza do'jake ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime.”

23 Lïjë i'di ya mɔtɔ ga rɔ löbu 'ba kanisa mï gɔ bi naga nima pili. Kina lïjë koloma ŋgï rɔ to'dɔ mötu tïnnï toro kpënnï gbï tititi Bɔko'ba 'dɔ koŋgɔ gönnï römöyï lïjë i'di dönnï 'deni gɔ lende abo.

24 Kina lïjë kënyï ŋgï kiliŋgere nduwë kebe mï dɔyayi 'ba Pisidiya ŋbö kömö mï dɔyayi 'ba Pambuliya.

25 Lïjë ari kiya lende 'ba Bɔko'ba mï gawo 'ba Peroga, na lïjë kiteli ŋgï kari Ataliya.

26 Di yayi na lïjë këkï mï sorope kileki Anitɔkiya. Gɔ bi nima na tönë bilaka 'ba kanisa koja lïjë di teyi kari to'dɔ ndɔbɔ nime ti mï këyï 'ba Bɔko'ba ne. Kina me ndɔbɔ mo tönë lïjë ote 'deni.

27 Kina ɔdɔ lïjë kömö 'deni yayi tine lïjë otɔtɔ dɔ bilaka 'ba kanisa ŋgï, lïjë kïyëtï gɔ wa ame ga pili Bɔko'ba ko'dɔ zïnnï, gbï ti ame Bɔko'ba kumö kɔri 'deni zi bɔ löwö ame ga kinza rɔ Yudayi ne ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu.

28 Kina lïjë koloma ŋgï kigabi yayi ti bɔ kösö gɔ Yësu ga ama yayi ne.

15

Kpa Kotɔtɔ 'Ba Bɔ Laja Mï Yerosalema

1 Ya mɔtɔ ga ako di Yudayi mï Anitɔkiya yayi koloma rɔ tiyandi bilaka
'ba kanisa, iya te, a mɔtɔ ŋgï rɔ tɔmɔ di mï tölë zïnnï inza kɔtɔ te tine ŋge
ɔdɔ kilele lïjë gɔ kö'du ki'di 'ba Musa.
2 Kina lende nime ko'de kowasa ma löbu ŋgï mï löŋgö Pɔlo ni ti ya naga
nima. Kina bilaka 'ba kanisa koja Pɔlo ni ŋgï ti Baranaba ti ya mɔtɔ ga
di mï löŋgö lïjë yayi kari Yerosalema, römöyï 'dɔ lïjë kari kiya ndï lende
nime ti bɔ laja 'ba Yësu ga gbï ti löbu 'ba kanisa mɔtɔ ga.
3 Kina ɔdɔ bilaka 'ba kanisa 'ba Anitɔkiya koja lïjë 'deni gɔ kɔri tara tine,
lïjë udö ŋgï kebe mï dɔyayi 'ba Pönïkë ti Somorona. Di mï gɔ bi naga nime
pili lïjë iliŋgere nduwë ti tiya lende 'ba bɔ löwö ame ki'di dönnï 'deni gɔ
lende 'ba Bɔko'ba ne. Gɔ kö'du mo na bilaka 'ba kanisa ŋgï pili rɔ lɔŋɔ.
4 Kina ɔdɔ lïjë kömö Yerosalema tine, bilaka 'ba kanisa ti ya ma löbu mo
ga ti bɔ laja 'ba Yësu ga ota lïjë ŋgï rɔ ŋba. Kina lïjë koloma ŋgï rɔ tïyëtï
gɔ wa ame ga Bɔko'ba ki'di lïjë ko'dɔ ne.
5 Tine Parosi mɔtɔ ga ame ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne, iya te,
“I'dike kilele bɔ löwö naga nima, 'dɔ kiyake gbï zïnnï gɔ lïjë ko'dɔ kö'du
ki'di ame ga pili Musa kugu ne.”
6 Kina bɔ laja 'ba Yësu ga kotɔtɔ dönnï ŋgï ti bilaka ma löbu 'ba kanisa
tiya kɔri 'ba lende nime.
7 Kina ɔdɔ lïjë kiya lende nime 'deni ŋgï kari timo rɔ gɔ kɔwɔ tine, Pïtörö
ënyï tɔrɔ kilende zïnnï, iya te, “Löndö ma ga, ikalike 'deni tönë mɔlo bine,
Bɔko'ba igeli ma di mï löŋgö ye ki'di 'dɔ bɔ löwö kuwö lende 'ba laja laka
abo di zö 'dɔ lïjë ki'di dönnï gɔmo.
8 Bo na rɔ bɔ kikali lende 'ba mï bilaka pili rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kina me bo i'di
Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni gbï zïnnï kɔzɔ ma tönë bo ki'di zize ne tara, gɔ
kö'du mo 'dɔ kileme lïjë 'deni rɔ 'ba bo ga.
9 Bo o'dɔ geli dë zïnnï. Bo ikali lïjë i'di dönnï 'deni gɔ lende nime, kina
me bo ki'di lïjë 'deni rɔ ma kɔpɔ di mï lende kënyë 'bënnï ga.
10 Ne gɔ wa'di na këddï ko'dɔkɔke tiyɔzɔ Bɔko'ba gɔmo? Gɔ wa'di na
ko'dɔkɔke ti'di ya naga nima 'dɔ ko'dɔ kö'du ki'di ma kitigɔ ame 'bu ze
löbu ga kɔ'bɔ dë to'dɔ mo kina ze gbï dɔ'bɔke dë to'dɔ mo ne gɔmo? Kinza
ko'dɔke dë tara.
11 Ŋere ze Yësu o'dɔ mï këyï 'deni zize Yudayi 'dɔ di'dike dɔze gɔ lende
abo 'dɔ bo kɔmɔ ze yaga di mï tölë. Kina me bo ko'dɔ 'deni gbï ko tara
zïnnï ya ame ga kinza rɔ Yudayi ne.”
12 Di pötö lende 'ba Pïtörö nime na bilaka naga nima kudumö ŋgï pili.
Kina Baranaba ni ti Pɔlo kebe ŋgï tïyëtï gɔ lende 'ba gɔ kɔtɔ ame ga Bɔko'ba
ki'di lïjë ko'dɔ mï löŋgö bɔ löwö ne.
13 Kina ɔdɔ Baranaba ni ti Pɔlo kote tiya lende ma 'bënnï 'deni tine,
Yakoba ënyï tɔrɔ tilende, bo iya te, “Löndö ma ga, uwöke dɔma.
14 Simona ïyëtï lende 'ba kɔnyi nime Bɔko'ba ko'dɔ zi bɔ löwö ne 'deni
tönë mɔlo bine, ame Bɔko'ba ki'di bɔ löwö mɔtɔ ga 'deni rɔ 'ba bo ne.
15 Lende 'ba Bɔko'ba ma tönë ga bɔ kumë lende kugu bine ne iya kö'du
nime gbï kɔzɔ a nime te. Bo iya te,
16 ‘Mëdï mileki mako kada mɔtɔ. Kina ti mubö liŋɔ 'ba Dawidi 'deni ŋgï
rɔ ma lölöwö. Itikɔ 'deni yaga, ne tine ti mo'ba ŋgï kitigɔ kileki teyi.
17 Ti mo'dɔ tara 'dɔ bɔ dɔ'be mɔtɔ ga kikali ma rɔ ŋere 'ba dönnï. Kina
bɔ löwö ame ga pili mi'di 'deni rɔ 'bama ga ne ti kako 'deni ŋgï zö.
18 Ame na rɔ lende 'ba Bɔko'ba.’ Ze dikalike 'deni tönë mɔlo bine.

19 Ne 'bama miya te kinza di'dike lende ma kïrïndï ma tara dë zi bɔ löwö
naga nima ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne.
20 Waraga na gɔ duguke zïnnï kiya te, kinza lïjë konyo yida ame ga kumu
zi akoro ne dë, kinza lïjë ko'dɔ yërï dë, yida ame ga kumu ŋgöŋgörö mo
dë ne kinza lïjë konyo dë gbï, kinza lïjë kuwë roma dë.
21 Lende ma mbowa nime na ŋge 'dɔ doseke zïnnï, römöyï kö'du ki'di
ame Musa kugu ne ota gɔ to'dɔ wa naga nime 'deni pili di zize. Ze Yudayi
dö'böke tönë mɔlo bine nduwë rɔ tïdëkï kö'du ki'di naga nime mï kada
'ba rɔ kindawo mï rö 'ba mötu ze ga. Mï gawo ame ga pili bilaka ze ga
këdï yïmo ne, oloma nduwë rɔ tïyëtï kö'du ki'di naga nime zize.”

Ndose 'Ba Bɔ Löwö

22 Kina bɔ laja 'ba Yësu ga ti bilaka 'ba kanisa pili ti ya ma löbu mo ga
kigeli ya mɔtɔ ga ŋgï di mï löŋgö lïjë yayi 'dɔ koja kari Anitɔkiya ti Pɔlo ni
ti Baranaba. Kina lïjë kigeli ya ma löbu mɔtɔ ga ŋgï rïyö di mï löŋgö lïjë
rɔ Sila ni ti Yuda ame kïdëkï möyï mo mɔtɔ gbï rɔ Barasaba ne.
23 Kina lïjë kugu waraga ŋgï ki'di zi ya naga nima 'dɔ kari timo. Lende
ma kugu mï waraga mo na me, “Ze bɔ laja 'ba Yësu ga gbï ti bilaka ma
löbu 'ba kanisa, ze rɔ löndö ziye. Kina me dëdï dugu waraga nime ziye
kpe löndö ma mï Anitɔkiya ti Surïya ti Kilikiya kpe ame kinzake rɔ Yudayi
ne. Dumötö ye pili laka.
24 Duwö kö'du mo tëgë bɔtɔ mɔtɔ tɔ ne ga ari di bine ziye kari kogba
dɔye koŋbeŋbe ye ti lende kiya 'bënnï ga. Bɔtɔ naga nima ze na dë doja
lïjë.
25 Gɔ kö'du mo na me dɔtɔtɔ dɔze digeli ya naga nime 'dɔ doja kari ziye
yayi ti Baranaba ni ti Pɔlo ame dɔ'ɔ lïjë kulöwö ne.
26 Lïjë na gbï rɔ ya ame ga kilaŋa gɔ dïdï nnï 'deni to'dɔ lende 'ba ŋere
ze Yësu ne.
27 Kina me dëdï doja Yuda ni ti Sila kari ziye. Lïjë ëdï kari kiya lende
naga nime gbï ti kpënnï ziye kɔzɔ ame dugu mï waraga nime ne tara.
28 Lende ze ti lende ame ga Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba kiya zize ne na
me. Kinza di'di lende ma kïrïndï kulöwö dë ziye. Wa ame ga 'dɔ ko'dɔke
ne kina ŋge me.
29 Kinza konyoke wa ame ga kumu zi akoro ne dë, yida ame ga kumu
ŋgöŋgörö mo dë ne kinza konyoke dë gbï, kinza kuwëke roma dë, kina
kinza ko'dɔke yërï dë. Ɔdɔ kiya te kolake gɔ wa naga nime 'deni pili kina
laka. Ame na rɔ gɔ rɔ lende 'ba waraga ze nime.”

Lɔŋɔ 'Ba Bɔ Löwö

30 Kina bilaka 'ba kanisa koja ya naga nima ŋgï kari kɔtɔ ti waraga nima.
Lïjë ari nduwë mï kɔri 'bënnï nima ŋbö lïjë kömö Anitɔkiya. Kina ɔdɔ lïjë
kömö 'deni yayi tine, lïjë otɔtɔ dɔ bilaka 'ba kanisa ŋgï pili bi kɔtɔ ki'di
waraga nima teyi.
31 Ya naga nima ïdëkï waraga tönë na lïjë ŋgï pili rɔ lɔŋɔ gɔ kö'du mo,
römöyï lende mo ga okɔnyi lïjë 'deni.
32 Tine Yuda ni ti Sila oloma titi kigabi tïnnï yayi. Lïjë rɔ bɔ kumë lende
'ba Bɔko'ba kina lïjë koloma ŋgï rɔ tokɔnyi ya naga nima ti lende ame ga
'dɔ ki'di lïjë këdï ti mï këddï ne.
33-34 Tine di pötö mo na ya naga nima koja lïjë ŋgï gɔ kɔri, iya te. “Arike
ti mï këyï.” Kina lïjë kileki ŋgï kari mï Yerosalema zi ya ame ga koja lïjë
ne.
35 Tine Pɔlo ni ti Baranaba oloma 'bënnï titi kigabi Anitɔkiya yayi. Lïjë
oloma ŋgï nduwë ti ya mɔtɔ ga rɔ tiyandi bilaka gbï tiya lende 'ba laja
laka 'ba ŋere Yësu.

36 Kina ɔdɔ lïjë koloma 'deni kigabi yayi tine, Pɔlo iya zi Baranaba, iya te, “Dari tori bilaka 'ba kanisa ame ga mï dɔliŋɔ ma tönë ga diya lende 'ba laja 'ba ŋere Yësu teyi ne gɔ dari doŋgɔ ɔdɔ lïjë ëdï tondo ga?”
37 Baranaba o'dɔkɔ 'dɔ Yowani Marako kari tïnnï.
38 Ne tine Pɔlo iya te inza rɔ ma laka zi bɔ nima 'dɔ kari tïnnï, römöyï tönë pa bine bo ola lïjë Pambulïya kinza ma bo kari dë nduwë tïnnï tote ndɔbɔ nima yɔ.
39 Kina lïjë kamo ŋgï gɔ lende nime, lïjë koza gönnï ŋgï. Baranaba ogba Marako ti bo, lïjë kari mï dɔyayi 'ba Kupurïyö.
40 Tine Pɔlo igeli 'ba bo rɔ Sila na gɔ kari ti bo. Bilaka 'ba kanisa ititi Bɔko'ba 'dɔ koŋgɔ gönnï. Kina lïjë kari ŋgï.
41 Lïjë iliŋgere kebe mï dɔyayi 'ba Surïya ti dɔyayi 'ba Kilikiya. Kina lïjë koloma ŋgï nduwë rɔ tiyandi bilaka 'ba kanisa di yayi 'dɔ lïjë kö'bö ti mï këddï.

16

Tösö 'Ba Timatiyo

1 Pɔlo ni ari kömö Darobe lïjë kala ŋbö Lusëtura. Bi mo nima bɔ mɔtɔ möyï mo rɔ Timatiyo rɔ bɔ kösö gɔ Yësu ëdï teyi. Ma bo rɔ Yudayi ma ki'di dönï 'deni gɔ lende 'ba Yësu, tine 'bu bo rɔ Giriki.
2 Bɔ nime rɔ Timatiyo ne bilaka 'ba kanisa ame ga Lusëtura ni ti Ikoniya ne iya lende abo pili rɔ ma laka.
3 Gɔ kö'du mo na Pɔlo o'dɔkɔ togba Timatiyo ti bo mï liŋgere nima. Ne tine Yudayi ame ga këdï koloma mï dɔyayi nima yayi ne ikali 'bu 'ba Timatiyo rɔ Giriki. Kina Pɔlo kilele bo ŋgï 'dɔ ki'di bo këdï rɔ Yudayi.
4 Kina lïjë kiliŋgere ŋgï nduwë kebe mï dɔ gawo 'ba dɔyayi nima ti tiya ndose tönë bɔ laja 'ba Yësu ga ti löbu ma mï Yerosalema kose zi bilaka 'ba kanisa to'dɔ mo ne.
5 Kina bilaka 'ba kanisa kö'bö ŋgï ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu ti mï këddï. Kina bilaka ma konzi mɔtɔ ga ki'di dönnï ŋgï gbï gɔ lende 'ba Yësu kozoli rönnï ti bilaka 'ba kanisa.

Nyï 'Ba Pɔlo Di Torowa

6 Tine Nyï Kɔtɔ Laka ota gɔ Pɔlo ni ŋgï di bi tari tiya lende 'ba Bɔko'ba mï dɔyayi 'ba Asiya. Kina lïjë kari ŋgï kebe mï dɔyayi 'ba Parugïya ni ti Galatiya.
7 Lïjë ari kömö dɔ maga 'ba Musïya. Lïjë o'dɔkɔ 'dɔ tari tiliŋgere kebe mï dɔyayi 'ba Bïtunïyö. Ne tine Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Yësu ota gönnï ŋgï di bi tari.
8 Kina lïjë kari ŋgï nduwë kebe mï Musïya ŋbö kömö mï gawo 'ba Torowa ame ŋgɔsi kpa mini löbu ne.
9 Mï korɔndɔ mo nima na nyï ko'de ŋgï dɔ Pɔlo kileme bɔ mɔtɔ di mï dɔyayi 'ba Makedoniya këdï kɔrɔ yayi koma'jo rönï zi bo, iya te, “Ako tokɔnyi ze di mï Makedoniya bine.”
10 Di pötö nyï 'ba Pɔlo nime na dënyï ŋgï dɔmo tari Makedoniya. Römöyï dikali 'deni di gɔ nyï nima Bɔko'ba o'dɔkɔ ze gɔ dari diya laja laka abo zi ya naga nima.

Ludïya Di Pïlïpöyï

11 Kina dëkï ŋgï mï sorope di Torowa yayi dumu dari mï döötu mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Samotorake. Mï bi këzë ma di pötö mo na dari nduwë ti sorope dömö mï gawo mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Napoli.

12 Di yayi na dilıŋgere ŋgï ti ndïze dari Pïlïpöyï gawo mɔtɔ ma löbu 'ba
Makedoniya. Tine bïlaka mo ga me rɔ Romo. Kina doloma ŋgï do'dɔ tö'dö
titi dɔ ndö tara yayi.
13 Mï kada 'ba rɔ kindawo na dënyï ŋgï di mï gawo dari kpa yöpö.
Domeri 'beze diya te mɔtɔga bi 'ba mötu 'ba Yudayi ti këdï yayi. Kina
dari doloma ŋgï rɔ tiya lende zi 'ja ame ga kotɔtɔ dönnï yayi ne.
14 Tine 'ja mɔtɔ rɔ Ludïya ëdï mï löŋgö lïjë yayi. Lɔko di Towatira rɔ bɔ
ndögö 'ba bɔŋgɔ kasi, ne lɔko rɔ bɔ koro Bɔko'ba. Kina ɔdɔ lɔko kuwö
lende ame ga Pɔlo kiya ne 'deni tine, Bɔko'ba omba dökï'dï nï ŋgï lɔko
ki'di dönï gɔmo.
15 Kina dodɔ mini 'ba bapatisi ŋgï dönï gbï ti bilaka 'ba mï lıŋɔ 'bënï ga.
Lɔko oma'jo rönï zize kiya te, “Ɔdɔ komerike mi'di dɔma 'deni ŋgï rɔ ma
laka gɔ lende 'ba ŋere Yësu, ako kolomake lıŋɔ ma.”
Kina lɔko ko'dɔ atiri ŋgï gɔze dari lıŋɔ 'bënï rɔ ŋba.

I'di Pɔlo Ni Mï Maboso Di Pïlïpöyï

16 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ ko'ja dëdï dari mï bi 'ba mötu kina dɔze
kondɔsɔ ŋgï ti nyiti nökï mɔtɔ. Nökï 'bënï mo i'di lɔko koloma rɔ tumë
lende. Lɔko rɔ atɔli 'ba ya mɔtɔ ga, na lïjë kö'bö ŋgï nduwë to'ja gïrïsï rɔ
mbëmbë gɔ tumë lende 'bënï nima.
17 Kina lɔko kebe ŋgï rɔ tozi gɔze, ze ti Pɔlo ni, ti tulörï tuwöwö mo kiya
zi bilaka tëgë, “Ya naga nime lïjë na rɔ bɔ laja 'ba Bɔko'ba ame mïtɔrɔ ne.
Lïjë ti kiya kɔri 'ba dïdï ŋgï ziye.”
18 Lɔko oto to'dɔ lende 'bënï nime kɔzɔ a nime te nduwë ŋbö mï kada
dɔ konzi. Kina kata ŋgï dökï'dï Pɔlo kënyï kamo dɔ nökï nima, kiya te,
“Milende zïyï ti közï kakpa 'ba Yësu Kurïsïtö, ënyï yaga di dɔ nyiti nime.”
Kina nökï tönë kola nyiti nima ŋgï.
19 Kina ɔdɔ bɔ dönï ga kikali 'deni lɔko inza ko'de yamo kpe zïnnï tine,
lïjë ari ŋgï kinda'ba Pɔlo ni ti Sila kilala koto kari zi turu 'ba dönnï ga mï
bi 'ba burë.
20 Lïjë ari kiya zi turu naga nima yayi tëgë, “Ya naga nime lïjë rɔ Yudayi.
Lïjë ëdï rɔ tirasi dɔ bilaka 'ba mï gawo ze nime.
21 Lïjë ebe tiyandi bilaka ti dölëtï ame ga kö'du ki'di ze 'ba Romo kota
gɔmo 'deni ne.”
22 Kina tïndï 'ba bilaka naga nima kolɔdɔ ŋgï dɔ Pɔlo ni ti Sila. Tine turu
mo ga i'di bɔ kanya ŋgï kirica bɔŋgɔ yaga di rɔ Pɔlo ni koloma rɔ tomba
mo ti nyɔ'bɔ.
23 Bɔ kanya naga nima omba Pɔlo ni ŋgï rɔ ma kënyë koto ki'di mï
maboso. Turu naga nima ose gɔmo kitigɔ zi bɔ dɔ maboso nima 'dɔ koŋgɔ
gɔ Pɔlo ni laka kinza kusu rönnï ra.
24 Bɔ nima oro kö'du 'ba turu naga nima. Gɔ kö'du mo na bo ki'di Pɔlo ni
ŋgï mï rö ame ŋbö zana maboso ne kudödu ndïmo mï löŋgö kpa kulugbu
ma kïrïndï.
25 Mï zana korɔndɔ 'deni tine na lïjë koloma ŋgï rɔ to'dɔ mötu toba ŋgala
zi Bɔko'ba. Kina bilaka ma laki ame ga mï maboso yayi ne koloma ŋgï rɔ
tuwö dönnï.
26 Mbowa yɔ na kïzïkïzï ma löbu ki'di dönï ŋgï. Mï maboso nima ebe
ŋgï pili tiyaya rönï, kpadörï mo ga kurögö rönnï pili yaga. Kina ziŋgiri
ame ga kudödu közï bilaka 'ba maboso timo ne kope rönnï ŋgï pili yaga
gɔ dönnï.
27 Bɔ dɔ maboso nima oŋgɔ bi di bi tö'dö o'ja kpadörï pili kurögö rönnï
'deni yaga. Bo omeri 'ba bo tëgë bɔ maboso ti kiriŋa 'deni. Kina bo kotɔ
mbele abo ŋgï 'dɔ tupö rɔ bo timo yaga.

28 Tine Pɔlo ulörï rɔ ma kembe kilende zi bo, iya te, “Kinza kupö röyï dë, ze na me pili bine.”
29 Bo ïdëkï bɔ mɔtɔ ko'de pa'do zi bo. Kina bo kiriŋa ŋgï kari rö ame Pɔlo ni ti Sila këdï yïmo ne, bo kari kolɔdɔ kömönnï ti tikere ŋgï ti rɔ kïlë'dï rɔ mbëmbë.
30 Kina bo koja lïjë ŋgï yaga di yayi, bo ititi lïjë, bo iya te, “Ŋere ma ga, wa'di na gɔ mo'dɔ 'dɔ ki'di kɔmɔ ma yaga di mï tölë?”
31 Pɔlo iya te, “I'di döyï rɔ ma laka gɔ lende 'ba ŋere Yësu, kina bo ti kɔmɔ yi ŋgï pili ti bilaka 'ba mï liŋɔ 'bï ga di mï tölë.”
32 Kina lïjë kïyëtï lende 'ba ŋere Yësu ŋgï zi bɔ nima pili ti bilaka 'ba liŋɔ abo ga.
33 Bɔ nima urögö kɔmɔ 'bönö 'ba nyɔ'bɔ ame ga mï yida rönnï ne ŋgï pili mï korɔndɔ nima. Kina lïjë kodɔ mini 'ba bapatisi ŋgï dɔ bo pili ti bilaka 'ba liŋɔ abo.
34 Bo oto lïjë kari rö abo ki'di akonyo zïnnï. Gɔ kö'du mo na bilaka 'ba liŋɔ abo ga ŋgï pili rɔ lɔŋɔ römöyï lïjë i'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba.
35 Mï bi këzë mo nima na turu koja bɔ kanya kari kiya zi bɔ dɔ maboso nima iya te, “I'di ya naga nima kari ë'bënnï.”
36 Bɔ nima ari kïyëtï zi Pɔlo ni tëgë, “Laja ako zö bine di zi turu ma löbu, iya te, 'dɔ karike e'be. Kina arike ti, ti mï këyï.”
37 Pɔlo ileki kiya zi bɔ kanya naga nima, iya te, “Turu 'be naga nima lïjë i'di komba ze kɔmɔ bilaka kinza ma kititi bïcï lende ze dë yɔ. Ze ame aa rɔ bilaka 'ba Romo ne, lïjë i'di koboso ze bine rɔ ma sari. Kina me tëgë lïjë këdï ko'dɔkɔ 'dɔ toja ze gbï lowo yaga. Lende nima ele dë. Gbagba lïjë mo na ŋgï gɔ kako bine koja ze yaga gɔ dari.”
38 Kina bɔ kanya naga nima kileki ŋgï kari kïyëtï kpa Pɔlo nime zi turu naga nima. Kina ɔdɔ lïjë kuwö 'deni kiya te Pɔlo ni ti Sila rɔ bilaka 'ba Romo tine, lïjë ŋgï rɔ tikere gɔ kö'du mo.
39 Kina lïjë kari ŋgï mï maboso yayi tileki kpënnï zi Pɔlo ni 'dɔ kola lïjë gɔ lende nima. Lïjë oja Pɔlo ni yaga di yayi kiya teyi 'dɔ kënyï kari yaga di mï gawo 'bënnï nima.
40 Kina Pɔlo ni kënyï ŋgï di mï maboso yayi kari liŋɔ 'ba Ludïya tori bilaka 'ba kanisa. Lïjë ari kiya lende zi bilaka naga nima 'dɔ koloma ti mï këddï. Kina lïjë kari ë'bënnï ŋgï di mï gawo nima.

17

Tesalonika

1 Lïjë ari nduwë mï liŋgere 'bënnï nima kebe mï gawo 'ba Ambipɔli ni ti Apɔlɔniya kömö Tesalonika. Rö 'ba mötu 'ba Yudayi ëdï yayi.
2 Kina Pɔlo kari ŋgï yïmo mï löŋgö bilaka ame ga kotɔtɔ dönnï yayi ne, kɔzɔ ma bo këdï ko'dɔ mɔlomɔlo naga tara. Bo oloma rɔ to'dɔ kowasa tïnnï mï kada 'ba rɔ kindawo ma dɔ mota 'do,
3 tïyëtï gɔ lende 'ba mï buku 'ba Bɔko'ba zïnnï, tëgë lende naga nima kugu ne ileme 'deni Bɔko'ba iteri 'deni mɔlo 'dɔ gomɔ ko'dɔ Kurïsïtö ame bo koja kako dɔliŋɔ nime ne gɔ kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë. Pɔlo iya te, “Yësu nime mëdï miya lende mo ziye ne, bo na rɔ Kurïsïtö.”
4 Kina bilaka naga nima mɔtɔ ga kutï ŋgï gɔ lende 'ba Pɔlo, kodɔ'bɔ rönnï ŋgï tïnnï lïjë ti Sila. Kina Giriki ma konzi mɔtɔ ga ame ga koro Bɔko'ba 'deni ne kodɔ'bɔ rönnï ŋgï gbï tïnnï ti 'ja ma rɔ koro ma konzi mɔtɔ ga.
5 Tine na lende nime kënyë ŋgï mï Yudayi mɔtɔ ga. Kina lïjë kari kotɔtɔ ya ma këdï kulë 'bënnï rɔ yawa mï gɔ bi 'ba ndögö naga ŋgï kocɔ teyi 'dɔ kënyï rɔ 'dïrï ti Pɔlo ni. Ya naga nima omɔmi rönnï ŋgï ti tulörï rɔ mï

gawo kari koləd dɔ liŋɔ 'ba bɔ mɔtɔ rɔ Yasona. Lïjë o'dɔkɔ tinda'ba Pɔlo ni 'dɔ ki'di bilaka pili ko'dɔ burë mo mï kpa kotɔtɔ 'bënnï nima.

6 Ne tine lïjë o'ja Pɔlo ni dë, kina lïjë kinda'ba Yasona ŋgï pili ti bilaka 'ba kanisa mɔtɔ ga kilala koto zi bɔ kiya burë 'bënnï ga. Lïjë pili ulörï kozɔ timo tëgë, “Ya tönë ga këdï kirasi dɔ bilaka konzi 'ba dɔliŋɔ naga nime ne, lïjë na me kako 'denï bine.

7 Kina me bɔ nime rɔ Yasona kota lïjë ŋgï ki'di koloma liŋɔ abo rɔ ŋba. Ya naga nime lïjë oro kö'du ki'di 'ba bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo dë. Lïjë iya te bɔ mɔtɔ tɔ ne kïdëkï möyï mo rɔ Yësu na rɔ bɔ dɔliŋɔ ma löbu.”

8 Lende nime i'di bɔ kiya burë ni ti bilaka mɔtɔ ga ŋgï pili ti mï kombi.

9 Kina lïjë ki'di Yasona ni ŋgï titi kopi gïrïsï, tine na 'jaa lïjë kope kola kari.

Beriya

10 Mï korɔndɔ mo nima na bilaka 'ba kanisa koja Pɔlo ni ti Sila ŋgï kari Beriya. Kina ɔdɔ lïjë kömö 'deni yayi tine lïjë arï ŋgï mï rö 'ba mötu 'ba Yudayi.

11 Yudayi ama ga yayi ne ilagi lende 'ba Pɔlo ni dë kɔzɔ ma di Tesalonika. Lïjë ŋgï ti mï këyï tuwö mo gbï tïdëkï buku 'ba Bɔko'ba mï kada pili toŋgɔ mo ɔdɔ dɔ lende mo ga utï gɔ 'ba Pɔlo.

12 Kina Yudayi ma konzi gbï ti Giriki ma rɔ bɔtɔni ti 'ja ma konzi ame ga rɔ bɔ wa ne ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba Yësu.

13 Kina ɔdɔ Yudayi ma mï Tesalonika kuwö lende mo 'deni kiya te, Pɔlo ëdï 'deni gbï rɔ tiya lende 'ba Bɔko'ba mï Beriya tine, lïjë ari kocɔ ŋgï zi tïndï 'ba bilaka këŋyï rɔ 'dïrï ti Pɔlo.

14 Kina bilaka 'ba kanisa koja bo ŋgï di mï gawo kari kpa mini löbu. Tine Sila ni ti Timatiyo ileke 'bënnï mï gawo yayi.

15 Bilaka 'ba Beriya ame ga koto gɔ Pɔlo ne ëkï ŋgï kɔtɔ ti bo mï sorope kari ŋbö mï gawo 'ba Ateniya. Bo oja ya naga nima kileki Beriya 'dɔ kari kiya zi Sila ni ti Timatiyo kako welo zi bo.

Ateniya

16 Ko'ja bo këdï gba Ateniya yayi tidabi Sila ni ti Timatiyo, tine bo ŋgï rɔ meri kulöwö di zi akoro ma konzi ame ga kɔmɔ bo këdï ko'ja di mï gawo nima ne.

17 Kina bo kö'bö ŋgï nduwë tari mï rö 'ba mötu 'ba Yudayi to'dɔ kowasa ti Yudayi gbï ti bɔ löwö ame ga koro Bɔko'ba 'deni ne. Bo oloma gbï nduwë tari mï bi 'ba ndögö mï kada pili to'dɔ kowasa ti bilaka ma kako yayi.

18 Bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ga ame kïdëkï möyï mo rɔ Ëpïkurö ti ya ame ga kïdëkï rɔ Sitowa ne, oloma gbï rɔ to'dɔ kowasa ti bo dï yayi. Ne tine ya mɔtɔ ga iya te, “Wa'di na bɔ ŋgɔŋgɔ nima këdï ko'dɔkɔ tiya mo?”

Ya mɔtɔ ga iya te, “Mɔtɔga lende 'ba akoro mɔtɔ ga 'ba bɔ löwö na ti bo këdï kiya.” Lïjë iya lende nima tara römöyï bo ëdï rɔ tiya lende 'ba Yësu ti lende 'ba tënyï tɔdɔ di mï tölë.

19 Kina lïjë koto bo ŋgï kari mï bi 'ba burë 'bënnï dɔ döku mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Ariyɔpago. Lïjë iya te, “Do'dɔkɔ tuwö lende 'ba akiyandi la'ja nime.

20 Wa mɔtɔ ga ame këddï kiya ne duwö lende mo ga dë mɔlo. Do'dɔkɔ tikali mï 'jɔ 'ba lende mo ga.”

21 Lïjë iya tara römöyï bilaka 'ba Ateniya naga nima ti ya mɔtɔ ga ame këdï koloma mï löŋgö lïjë yayi ne, wa ma ko'dɔkɔ 'bënnï ma kulöwö mo na rɔ tiya lende ma la'ja gbï ti tuwö mo.

22-23 Kina Pɔlo këny‌ï ŋgï tɔrɔ kɔrɔ kɔmɔ bilaka 'ba burë naga nima kiya te, “Kpe bilaka 'ba Ateniya, miliŋgere 'deni pili kote mï gawo 'be mo'ja akoro konzi 'be naga nima. Kina mikali 'deni kpe ŋgï rɔ bɔ koro akoro rɔ mbëmbë. Mo'ja gɔ bi 'ba tumu wa zi akoro 'be mɔtɔ gbï kugu lende teyi kiya te, ‘Bi 'ba akoro ma kinza kikali.’ Wa nima këddï koroke ŋgï kinza kikalike dë ne kina me mako 'deni tiya lende mo ziye.

24 Bɔko'ba na. Bo na me ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ti wa ame ga pili këdï koloma mï bi naga nime. Bo na rɔ bɔ dɔ mïtɔrɔ ni ti dɔyayi. Tine bo oloma dë mï rö 'ba akoro ame ga bilaka na kubö ti közïnnï ne.

25 Bo na me ki'di dïdï zi bilaka lesi ni kpaki ti yërï 'ba yï mökö 'dɔ këdï koloma. Bo na koja gɔ wa pili zïnnï. Bo inza rɔ leri 'ba wa mɔtɔ 'dɔ bilaka lesi ki'di zi bo.

26 Bilaka kɔtɔ na tönë bo ko'ba 'dɔ këdï rɔ yï lïŋgï 'ba bilaka lesi pili. Kina me bo ki'di bilaka kote mï dɔliŋɔ nime 'deni ŋgï pili. Gba kinza bo ko'ba lïjë dë bo oza gɔ bi 'bënnï ga ti kada mo ga 'deni me rɔ kɔtɔkɔtɔ.

27 Bo o'dɔ tara 'dɔ ɔdɔ kiya te bilaka mɔtɔ ga këdï koma bo 'dɔ lïjë komomo bi tara kari kömö zi bo, römöyï bo ɔwɔ dë di rɔze pili rɔ kɔtɔkɔtɔ.

28 Lende nime kina me tönë bɔ mɔtɔ kiya te, ‘Bo na me kïdïdï ze, ki'di ze doloma tiliŋgere mï dɔyayi nime.’ Ëdï gbï kɔzɔ lende 'ba ŋgala 'be ma tönë kiya te, ‘Ze pili rɔ kole abo ga.’

29 Ne ɔdɔ dëdïke 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba tara tine, inza rɔ ma laka 'dɔ domerike diyake te bo ëdï kɔzɔ wa mɔtɔ ga ame bilaka ma miri ko'dɔ di mï yamo ala kose di mï döku ne tara.

30 Tine lende 'ba kada ma mɔlo tönë ga gba kinza bilaka kikali bo dë ne, bo ola 'deni pili. Ne kina me bo këdï kose 'deni zi bilaka 'ba gɔ bi naga nime pili 'dɔ kotɔ dönnï di mï lende kënyë.

31 Bo igeli kada ame 'dɔ bo ko'dɔ burë 'ba bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili rɔ ma kodɔrɔ yïmo ne 'deni. Mï kada mo nima bo ti ki'di bɔ ame bo kigeli 'deni ne tiya burë 'ba bilaka. Bo ileme 'deni zi bilaka pili rɔ ma laka bo ëdï ko'dɔ tara ti ti'di bɔ nima këny‌ï kɔdɔ di mï tölë.”

32 Kina ɔdɔ bɔ burë naga nima kuwö Pɔlo kiya lende 'ba tënyï tɔdɔ 'ba bilaka yaga di mï tölë kɔzɔ a nima tara tine, ya mɔtɔ ga ögö bo ŋgï rɔ laŋa. Tine ya mɔtɔ ga iya te, “Do'dɔkɔ 'dɔ kako kiya lende nime gbï zize kada mɔtɔ.”

33 Kina ɔdɔ Pɔlo kɔdɔ 'deni yaga tine,

34 ya mɔtɔ ga odɔ'bɔ rönnï ŋgï ti bo ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu. Bɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö lïjë nima na rɔ Dïyönusïyö bɔ kiya burë mï Ariyɔpago ti 'ja mɔtɔ kïdëkï rɔ Damari gbï ti ya mɔtɔ ga.

18

Korinito

1 Di pötö mo na Pɔlo këny‌ï di Ateniya kari Korinito.

2 Di yayi na bo kari kondɔsɔ ti bɔ mɔtɔ rɔ Akowila. Bɔ nima rɔ Yudayi tine öyö bo Pɔnito. Bo ëdï mɔlo koloma Romo, tine bɔ dɔliŋɔ 'ba Romo ame kïdëkï möyï mo rɔ Kolawodiyo ne i'di kö'du 'deni 'dɔ Yudayi pili këny‌ï yaga di Romo. Gɔ kö'du mo na ki'di Akowila ni këny‌ï di Italiya yayi ti 'ja abo Purïsïkïla kako gba rɔ ma la'ja Korinito.

3 Pɔlo ari toŋgɔ lïjë koloma tïnnï yayi turu kilaka, römöyï lïjë pili rɔ bɔ kuru kilaka.

4 Kina bo kö'bö ŋgï nduwë rɔ tari mï rö 'ba mötu mï kada 'ba rɔ kindawo pili tilende ti ya ame ga yayi rɔ Yudayi kpaki ti Giriki ni tocɔ mo zïnnï gɔ lïjë ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu.

5 Kina ɔdɔ Sila ni kömö 'deni ti Timatiyo di Makedoniya tine Pɔlo ola
ndɔbɔ 'ba turu kilaka ŋgï kodɔ rɔ bo ŋge gɔ tiya lende 'ba Bɔko'ba gbï
todɔrɔ gɔmo zi Yudayi ni, Yësu na rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako
dɔliŋɔ nime bine ne.
6 Tine Yudayi oloma ŋgï to'dɔ kowasa ti bo tiya kpa kënyë rɔ bo. Gɔ
kö'du mo na bo komba lupu ŋgï yaga di rɔ bɔŋgɔ abo 'dɔ kileme Bɔko'ba
ilagi 'deni di rönnï. Bo iya te, "Ɔdɔ kɔcɔke pele 'böwu yaga di mï kɔri 'ba
dïdï nime ama 'beye na, ma 'bama miyandi ye 'deni. Kïsaki di mï kada
nime tɔne mëdï mari a ma tiya lende 'ba Bɔko'ba zi bɔ löwö."
7 Kina bo kola rö 'ba mötu nima ŋgï bo kari tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba
zi bilaka di liŋɔ 'ba bɔ löwö mɔtɔ kîdëkï möyï mo rɔ Tïtïyö Yoseto rɔ bɔ
koro Bɔko'ba. Bɔ nima liŋɔ mo ŋgila rö 'ba mötu.
8 Kina bɔ dɔ rö 'ba mötu nima kïdëkï möyï mo rɔ Kurïsïpö ne ti bilaka
'ba liŋɔ abo ga pili ki'di dönnï ŋgï gɔ lende 'ba ŋere Yësu. Ya ma konzi
mɔtɔ ga ame kuwö lende 'ba Yësu di Korinito yayi ne i'di dönnï ŋgï gbï
gɔmo, kina kodɔ mini 'ba bapatisi ŋgï dönnï.
9 Mï korɔndɔ ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na ŋere Yësu kilende ŋgï zi Pɔlo ti nyï,
iya te, "Kinza kere dë. Iya lende ma nduwë kinza kola gɔmo dë.
10 Mëdï tïyï, bɔtɔ mɔtɔ inza ko'dɔ yi. Mëdï ti bilaka rɔ ma konzi mï gawo
nime."
11 Kina Pɔlo koloma ŋgï yayi kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ kɔdɔ dɔmo nyepe modɔɔkɔtɔ
tiyandi bilaka ti lende 'ba Bɔko'ba.
12 Kina ɔdɔ bɔ mɔtɔ rɔ Galiyo na 'deni rɔ turu 'ba dɔyayi 'ba Giriki nima
tine, Yudayi otɔtɔ rönnï ŋgï kolɔdɔ dɔ Pɔlo kotɔ koto mï gɔ bi 'ba burë.
13 Lïjë iya te, "Bɔ nime ëdï rɔ tiya mo zi bilaka 'dɔ koro Bɔko'ba ti to'dɔ
wa ame ga kö'du ki'di kota gɔmo 'deni ne."
14 Pɔlo o'dɔkɔ tilende, ne tine Galiyo na koke dɔmo ŋgï dɔgba kiya zïnnï
te, "Kpe bilaka 'ba Yudayi, ɔdɔ kiya te ko'deke bɔ nime bine gɔ lende kënyë
ko'dɔ mɔtɔ ala gɔ 'bölu abo, kina ŋge ti muwö lende 'be.
15 Ne ame za rɔ lende 'ba kö'du tɔ ne ga ti möyï ti kö'du ki'di 'be 'ba
Yudayi ne, kpe na ko'dɔke e'be burë mo. Ma 'bama mo'dɔ burë 'ba wa ma
tara dë."
16 Kina bo ki'di ŋgï koga lïjë yaga di mï gɔ bi 'ba burë.
17 Tine na lïjë kolɔdɔ ŋgï dɔ Sɔsetene bɔ dɔ rö 'ba mötu tomba mo di mï
gɔ bi 'ba burë yayi. Ne pele Galiyo onyɔ abo lende mo dë.

Pɔlo Opɔ Dɔ Bo Yaga

18 Pɔlo oloma titi ko'dɔ tö'dö dɔ konzi ti bilaka 'ba kanisa yayi. Kina
bo ko'dɔ mötö gbɔ ŋgï zïnnï bo kari Keŋgoriya 'dɔ tëkï mï sorope di yayi
tari mï dɔyayi 'ba Surïya. Di Keŋgoriya yayi na bo kopɔ dɔ bo ŋgï yaga
römöyï bo ulömu rɔ bo 'deni zi Bɔko'ba. Kina bo këkï ŋgï mï sorope kɔtɔ
ti Purïsïkïla ni ti Akowila.
19 Ne ɔdɔ lïjë kömö 'deni Epeso tine, lïjë ari dë kpe nduwë ti bo.
Bo ari mï rö 'ba mötu 'ba Yudayi di Epeso yayi tilende ti bilaka ame ga
yayi ne.
20 Ya naga nima ititi bo 'dɔ toloma titi mbowa tïnnï yayi. Ne tine bo
o'dɔkɔ dë.
21 Kina bo ko'dɔ mötö gbɔ ŋgï zïnnï. Bo iya te, "Ɔdɔ Bɔko'ba ko'dɔkɔ zö
ti mako 'jaa ziye bine kada mɔtɔ."
Kina bo këkï ŋgï mï sorope di yayi kari nduwë.
22 Kina ɔdɔ bo kömö 'deni Kayisariya tine, bo ëkï ŋgï di mï sorope kari
mï Yerosalema tumötö bilaka 'ba kanisa. Tine na bo kari ŋgï Anitɔkiya
23 kari koloma titi ko'dɔ tö'dö dɔ ndö tara yayi.

Di pötö mo na bo këny̱ï di Anitɔkiya yayi kari kebe mï dɔyayi 'ba Galatiya ni ti Parugï̱ya ti'di mï këddï zi bilaka 'ba kanisa.

Apolo

24 Mï kada mo nima yayi Yudayi mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Apolo ako Epeso. Bɔ nima öyö bo mï Alesandora. Bo rɔ bɔ kpa kikali lende ma kikali lende 'ba mï buku 'ba Bɔko'ba 'doyi.
25 Bo uwö lende 'ba ŋere Yësu 'deni laka, bo këdï kiyandi bilaka timo rɔ ma kodɔrɔ ti dökï'dï kɔtɔ. Tine bapatisi ma bo kikali na ŋge rɔ bapatisi ame Yowani ko'dɔ dɔ bilaka ne.
26 Purïsïkïla ni ti Akowila ari kuwö bo ŋgï koloma rɔ tiya lende 'ba Bɔko'ba rɔ dɔ ŋgölö di mï rö 'ba mötu. Kina lï̱jë kogba bo ŋgï kari timo liŋɔ 'bënnï kïyëtï lende 'ba Bɔko'ba zi bo rɔ ma kodɔrɔ.
27 Mï kada mɔtɔ yayi tine Apolo o'dɔkɔ tari Giriki. Kina bilaka 'ba Epeso yayi kokɔnyi bo ŋgï kugu waraga zi bɔ kösö gɔ Yësu ga ma Giriki 'dɔ ko'dɔ ŋba rɔ bo laka.
Kina ɔdɔ bo kömö 'deni Giriki yayi tine, bo ö'bö ŋgï tokɔnyi ya ame ga lende këyï 'ba Bɔko'ba ki'di 'deni ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne.
28 Yudayi mɔtɔ ga oloma to'dɔ kowasa ti bo di kɔmɔ bilaka ma konzi. Tine bo a'da lï̱jë ŋgï ti kpa kitigɔ 'ba lende kikali abo. Bo ïyëtï lende 'ba mï buku 'ba Bɔko'ba ŋgï zïnnï ame kileme Yësu rɔ Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako dɔliŋɔ nime bine ne.

19

Pɔlo Ari Epeso

1 Mï kada ma Apolo këdï Korinito Pɔlo ëdï 'ba bo tiliŋgere kebe mï dɔyayi ame ga rɔ ma kɔwɔ di kpa mini löbu ne. Di gɔmo na bo kako ŋgï Epeso. Di yayi na bo kari ko'ja bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ ga.
2 Bo ititi lï̱jë, bo iya te, “Mï kada ame ki'dike dɔye gɔ lende 'ba Yësu ne Nyï Kɔtɔ Laka ako ra dɔye?”
Lï̱jë iya te, “Duwö lende mo dë kiya te Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ëdï.”
3 Bo iya te, “Ne o'dɔ bapatisi dɔye totondo?”
Lï̱jë iya te, “Bapatisi ma ko'dɔ dɔze ŋge kɔzɔ ame Yowani koloma rɔ to'dɔ mo ne tara.”
4 Bo iya te, “Bapatisi nima Yowani ko'dɔ dɔ bilaka ne ëdï rɔ lende kileme 'ba dɔ kotɔ di mï lende këny̱ë. Yowani iya gbï tönë zi bilaka 'ba Yisarele 'dɔ ki'di dönnï gɔ lende 'ba bɔ ame këdï kako di pötö bo bine ne. Kina me 'deni rɔ Yësu.”
5 Kina ɔdɔ ya naga nima kuwö lende 'ba Pɔlo nima 'deni, i'di ŋgï ko'dɔ bapatisi dönnï 'dɔ lï̱jë këdï rɔ 'ba ŋere Yësu.
6 Kina Pɔlo ki'di közï bo ŋgï dönnï na Nyï Kɔtɔ Laka kila'ba ŋgï dönnï pili ki'di lï̱jë tilende rɔ kpa löwö tumë lende 'ba Bɔko'ba.
7 Ya naga nima lï̱jë ëdï pili kɔzɔ 'butë dɔmorïyö tara.

Pɔlo Iyandi Wa Mï Rö 'Ba Mötu

8 Mï nyepe mota Pɔlo ö'bö ŋgï nduwë rɔ tiliŋgere mï rö 'ba mötu tiya lende rɔ dɔ ŋgölö zi bilaka gbï tilende tïnnï 'dɔ lï̱jë ki'di dönnï gɔ lende 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba nime.
9 Ne tine ya ma mbili minyi mɔtɔ ga ame kilagi lende abo ne ëdï gbï yayi. Lï̱jë ebe ŋgï tiya kpa këny̱ë zi bilaka ma konzi gɔ kö'du 'ba kɔri 'ba lende 'ba Yësu nime. Kina Pɔlo këny̱ï ŋgï di mï löŋgö lï̱jë yayi kogba bɔ kösö gɔ Yësu ga ti bo. Kina bo koloma ŋgï nduwë tilende ti bilaka gɔ lende 'ba Bɔko'ba kote kada pili di mï sukulu 'ba bɔ mɔtɔ këdëkï rɔ Torano.

10 Bo oloma nduwë to'dɔ lende nime te ŋbö kɔmɔ kɔɔ rïyö. Kina ki'di bilaka 'ba Yudayi ame ga pili këdï koloma mï dɔyayi 'ba Asiya ne kpaki ti Giriki mo ga ŋgï kuwö lende 'ba ŋere Yësu.

11 Mï kada naga nima yayi Bɔko'ba i'di Pɔlo ŋgï koloma rɔ to'dɔ lende 'ba gɔ kotɔ ma konzi mɔtɔ ga.
12 Bɔŋgɔ ame rɔ 'ba tolo mo dɔ bo ne kpaki ti ma bo këdï kudödu 'bömbö bo timo, bilaka oloma ŋgï rɔ toto mo zi bɔ rɔkɔ'ɔ kina rɔkɔ'ɔ mo ga kola ŋgï. Nökï ni kpaki ita'ba ŋgï yaga.
13 Yudayi mɔtɔ ga ëdï gbï mï dɔyayi nima yayi ko'dɔ rönnï tiliŋgere toga nökï yaga di dɔ bilaka. Lïjë iyɔzɔ 'dɔ toga nökï yaga di dɔ bilaka ti möyï ŋere Yësu ti tiya lende teyi, kiya te, “Milende ziye ti közï kakpa 'ba Yësu ame Pɔlo këdï kiya lende mo ne 'dɔ kënyïke yaga di dɔ bɔ nime.”
14 Bɔ ko'dɔ lende naga nime mɔtɔ mo ga na rɔ kole modɔmorïyö 'ba bɔ akumu ma löbu 'ba Yudayi ame kidëkï möyï mo rɔ Sikiwa ne.
15 Mï kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na nökï kileki dɔmo ŋgï zïnnï, iya te, “Mikali Yësu, kina mikali lende 'ba Pɔlo gbï. Ne kpe 'beye yë mo ga na?”
16 Kina bɔ nökï nima kulöru ŋgï dönnï kinyanyi lïjë kirica bɔŋgɔ pili yaga di rönnï ŋbö lïjë kiriŋa yaga di mï rö abo ti wëtö rönnï.
17 Lende nime ömö ŋgï mbili Yudayi kpaki ti Giriki ame ga këdï koloma mï Epeso yayi ne. Kina ki'di lïjë ŋgï rɔ tikere, lïjë koloma tubï gɔ möyï ŋere Yësu rɔ mbëmbë.
18 Ya ma konzi ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne ari kodɔ kpënnï ŋgï gɔ lende kënyë 'bënnï ga bi kɔpɔ.
19 Ya ma kata naga o'de buku 'ba tata 'bënnï ga ŋgï koŋma yaga di kɔmɔ bilaka pili. Buku naga nima ndögö mo ga ma kodɔ'bɔ pili bi kɔtɔ ti yamo kïsï kuluku 'butë.
20 Tigɔ mbëmbë 'ba ndɔbɔ naga nime i'di bilaka ma konzi ŋgï ki'di dönnï gɔ lende 'ba ŋere Yësu, kina ki'di bilaka 'ba kanisa ŋgï pili këdï ti mï këddï.

Ayayi Di Epeso

21 Di pötö mo Pɔlo ënyï kiteri ŋgï ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka tari tiliŋgere kebe mï Makedoniya ti Giriki 'dɔ tari rɔ ŋburuŋburu mo mï Yerosalema. Bo iya te, “Ɔdɔ mömö Yerosalema, mëdï mari toŋgɔ Romo.”
22 Kina bo koja Timatiyo ni ti Eraseto ame këdï koja laja zi bo ne ŋgï kari Makedoniya. Ne tine bo oloma 'ba bo titi mbowa mï dɔyayi 'ba Asiya.
23 Mï kada naga nima yayi kina bilaka 'ba Epeso kebe ŋgï to'dɔ ayayi ma löbu rɔ kɔri 'ba lende 'ba Yësu.
24 Bɔ mɔtɔ ëdï yayi möyï mo rɔ Demetoriyo rɔ bɔ kuku rö titi 'ba akoro Aritemisi di mï sïtërï. Ya ame ga pili këdï ko'dɔ ndɔbɔ ti bo ne o'ja gïrïsï ŋgï rɔ ma kënyë gɔ ndɔbɔ nima.
25 Kina bo kari kotɔtɔ bɔ ndɔbɔ abo naga nima ŋgï kpaki ti lëpï nnï ga. Bo iya te, “Kpe nime pili ikalike wa 'ba to'ja gïrïsï ze na rɔ ndɔbɔ nime.
26 Kina me o'jake wa nima bɔ nima rɔ Pɔlo këdï ko'dɔ ne 'deni kuwöke gbï ti mbili ye. Bo iya te wa ame ga bilaka lesi kileŋo ti közïnnï ne na dë rɔ wa ma 'dɔ bilaka koro. Kina me bo ki'di bilaka ma konzi 'ba Epeso ti bilaka 'ba mï dɔyayi 'ba Asiya nime 'deni ŋgï pili ki'di dönnï gɔ lende abo.
27 Mɔtɔga kö'du abo ti ki'di bilaka kiya wa naga nime dëdï dileŋoke ne ŋgï rɔ wa ma yawa. Rö löbu 'ba Aritemisi nime pele mɔtɔga bilaka ti kiya ŋgï kada mɔtɔ rɔ wa ma yawa. Kina lïjë këdï kuburu bi 'ba akoro löbu nime bilaka 'ba Asiya kpaki ti 'ba dɔyayi mɔtɔ ga pili koro 'deni ne ŋgï.”
28 Lende nime i'di bilaka naga nima ŋgï kënyï rɔ 'dïrï kebe tulörï kozɔ timo rɔ ma kembe, kiya te, “Aritemisi, akoro 'ba Epeso na rɔ dɔ kiteli.”

29 Kina bilaka 'ba mï gawo pili kembe ŋgï mï ayayi kari kinda'ba Gayo
ni ti Aritaroko ame ga rɔ bilaka 'ba Makedoniya kẽdï koloma ti Pɔlo ne
ŋgï. Kina lïjë kɔlɔ ŋgï nduwë kari ti ya naga nima mï gɔ bi 'ba kpa kotɔtɔ.
30 Pɔlo o'dɔkɔ 'dɔ tari tilende zi tïndï naga nima komɔmi rönnï yayi ne.
Tine bɔ kösö gɔ Yësu ga ota gɔ bo ŋgï di bi tari.
31 Turu 'ba dɔ gawo nima mɔtɔ ga ame rɔ bɔ pɔri bo ga ne oja laja gbï
kiya zi bo kinza bo kudömu dë yayi.
32 Tïndï naga nima pili oloma ŋgï tozɔ ti lende nima rɔ 'beri'beri. Ya ma
konzi mɔtɔ ga di mï lõŋgö lïjë yayi ikali dë wa'di na lïjë kotɔtɔ rönnï bina
gɔmo.
33 Kina Yudayi ni ki'di bɔ mɔtɔ rɔ Alesandoro ŋgï kari kɔrɔ kɔmɔ tïndï
naga nima. Bilaka naga nima pili o'dɔkɔ bo 'dɔ kilende. Kina bo kïyëyï dɔ
közï bo ŋgï zïnnï 'dɔ lïjë kudumö, 'dɔ bo kïyëtï kö'du nima zïnnï.
34 Ne tine bilaka naga nima ikali bo ŋgï rɔ Yudayi. Kina lïjë pili kebe
ŋgï tulörï timo ŋbö saa rïyö, kiya te, “Aritemisi, akoro 'ba Epeso na rɔ dɔ
kiteli.”
35 Rɔ ŋburuŋburu mo na makuŋgu 'ba mï gawo nima kako ki'di lïjë 'jaa
kudumö. Bo iya te, “Kpe bilaka 'ba Epeso, laki pili ikali ze rɔ bɔ koŋgɔ gɔ
rö löbu 'ba Aritemisi gbï ti döku nime kila'ba di mïtɔrɔ ne.
36 Lende nime ikali dë ma 'dɔ kandi gɔmo. Udumöke, kinza kulögböke
dë ŋgï rɔ yawa tara.
37 Ya rïyö naga nime u'bögö ɔtɔ dë yɔ di mï rö 'ba akoro, lïjë iti'ja akoro
ze Aritemisi dë gbï. Kina me kinda'bake lïjë ŋgï ko'deke kako bine.
38 Ɔdɔ kiya te Demetoriyo ni ti bilaka abo naga nima këdï ti lende 'ba rɔ
bilaka mɔtɔ, ma laka mo 'dɔ lïjë kari kïyëtï 'jaa zi turu mï kada 'ba burë
'bënnï.
39 Ne ɔdɔ kiya te kpe nima pili ko'dɔkɔke to'dɔ wa mɔtɔ tɔ ne 'beri, ma
laka mo 'dɔ dïdëkï bilaka 'ba mï gawo nime pili kotɔtɔ rönnï 'dɔ kote lende
mo laka yaga.
40 Ayayi nime ko'dɔke tɔne ne lende mo aga 'deni za rɔma dayi, mɔtɔga
bɔ mɔtɔ ti kari kususu ze ŋgï gɔmo zi turu 'ba Romo. 'Jɔ 'ba lende 'ba
ayayi nime inza du te, kina dinza dikalike gbï tïyëtï ndïmo laka.”
41 Di pötö makuŋgu nima kote tiya lende 'deni kɔzɔ a nima tara tine, na
bo kïyëyï bilaka naga nima ŋgï pili.

20

Pɔlo Ari Makedoniya

1 Kina ɔdɔ kpa ayayi 'ba bilaka 'ba Epeso naga nima kɔrɔ 'deni tine, Pɔlo
otɔtɔ dɔ bɔ kösö gɔ Yësu ga ŋgï kose gɔmo zïnnï 'dɔ lïjë koloma kö'bö ti
mï këddï. Kina bo ko'dɔ mötö gbɔ ŋgï zïnnï bo kënyï kari Makedoniya.
2 Bo ari kiliŋgere kebe mï Makedoniya yayi pili tocɔ mï këddï zi bilaka
'ba kanisa ti lende ma konzi. Di yayi na bo karï ŋgï mï dɔyayi 'ba Giriki
3 kari koloma yayi nyepe mota. Bo o'dɔkɔ 'dɔ tileki di yayi tari mï dɔyayi
'ba Surïya. Ne tine bo uwö lende mo Yudayi ëdï rɔ tususu kpënnï rɔ bo
'dɔ tupö bo yaga. Kina bo kënyï ŋgï koga kebe mï dɔyayi 'ba Makedoniya.
4 Ya mɔtɔ ga ame kari ti bo ne na rɔ Sɔpatara kole 'ba Pura di Beriya,
lïjë ti Aritaroko ni ti Sekondo di Tesalonika ti Gayo di Darobe ti Timatiyo
ti ya mɔtɔ ga di Asiya rɔ Tukïkö ni ti Turöpïmö.
5 Ya naga nime ari nduwë dɔgba tidabi ze ti Pɔlo mï Torowa.
6 Di pötö karama 'ba Pasaka na dënyï di mï gawo 'ba Pïlïpöyï yayi dëkï
mï sorope do'dɔ tö'dö ŋbö dɔ muyï na 'jaa dondɔsɔ ti ya ma tõnẽ ga di
Torowa. Kina dari doloma ŋgï titi yayi kɔzɔ tö'dö dɔ modɔmorïyö tara.

Tari 'Ba Pɔlo Di Torowa

7 Mï dɔkɔpiyari 'ba kada ma dɔgba di pötö kada 'ba rɔ kindawo 'ba
Yudayi na dodɔ'bɔ rɔze ŋgï ti bilaka 'ba kanisa tonyo maŋgolɔ'bɔ. Kina
Pɔlo koloma ŋgï rɔ tiya lende 'ba Bɔko'ba zi bilaka. Bo iteri 'deni 'dɔ tënyï
di yayi mï bi këzë ma di pötö ama, gɔ kö'du mo na bo koto tilende ŋgï ŋbö
kömö mï zana korɔndɔ.
8 Mï rɔ kodɔ'bɔ ze nima dëdï mï rö tɔrɔ ti lamba ma köbö ŋbaŋi yayi.
9 Kole yɔbi mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Yutuku oloma 'ba bo ŋgɔsi kpa bi
gböŋö 'ba rö. Kina bo ki'di tinano ŋgï ko'ja Pɔlo këdï 'deni rɔ tiya lende
rɔ mbëmbë. Rɔ ŋburuŋburu mo tine na tö'dö kinda'ba bo ŋgï. Kina bo
kɔmɔ ŋgï pilisi di bi gböŋö 'ba rö nima kila'ba ŋbö kömö mï yayi bërï.
Bilaka ëkï kari tombi bo, tine ari ko'ja bo 'deni ŋgï rɔ töku.
10 Kina Pɔlo këkï ŋgï kari kutu'bö rɔ bo dɔ bɔ nima kiramo. Bo iya te zi
ya naga nima, “Ɔrɔke di bi monɔ, bo ëdï ti kömönï.”
11 Tine na Pɔlo këkï kileki tɔrɔ tonyo maŋgolɔ'bɔ ti bilaka ama ga. Kina
bo koto tilende ŋgï nduwë rɔ gögö ŋbö kömö mï kano bi yɔ na bo kënyï
kari ŋgï.
12 Tine bilaka naga nima oto kole yɔbi tönë ŋgï kari liŋɔ 'deni rɔ ma
kïdïdï na lïjë ŋgï pili rɔ lɔŋɔ.

Pɔlo Ari Mileto

13 Pɔlo iya zize 'dɔ dëkï mï sorope dari nduwë tötï dɔgba römöyï bo ëdï
ko'dɔkɔ 'ba bo tiliŋgere ti ndï bo. Kina dëkï ŋgï mï sorope dari Aso turë
dɔ bo yayi.
14 Di yayi tine na bo këkï ŋgï mï sorope kɔtɔ tize kari nduwë Mitolene.
15 Mï bi këzë ma di gɔmo na dari ŋgï nduwë ti sorope ŋbö dömö ŋgɔsi
ŋgila dɔyayi 'ba Kiyo. Di gɔmo 'böwu na dari nduwë ti sorope dömö mï
dɔyayi 'ba Samo. Mï bi këzë ma di gɔ ama tine na dari ŋgï gbï nduwë ti
sorope dömö mï gawo 'ba Mileto.
16 Pɔlo o'dɔkɔ 'dɔ toke rɔ ma kodɔrɔ kari Mileto kɔzɔ a nima tara kugögö
dë kpe kebe Epeso kinza bo kigabi ra titi mï dɔyayi 'ba Asiya. Bo ɔ'dɔkɔ
tari welo tara ɔdɔ këdï laka 'dɔ bo kari kömö Yerosalema mï kada 'ba
Penitikɔsi.
17 Gɔ kö'du mo na bo koja laja ŋgï kari zi löbu 'ba kanisa ame ga Epeso
ne 'dɔ kurë dɔ bo Mileto.
18 Kina ɔdɔ lïjë kömö 'deni yayi tine, bo ënyï tiya mo zïnnï, bo iya te,
“Kpe pili ikalike loma tönë moloma mï löŋgö ye mɔlo gɔ tako ma mï dɔyayi
'ba Asiya bine ne 'deni.
19 Mileki rɔma titiyi bërï mï laja 'ba Yësu mö'bö ŋgï rɔ meri rɔ kɔmɔ tɔlɔ
gɔ lende 'be gbï mï akiyari löbu 'ba Yudayi ma këdï kususu kpënnï rɔma.
20 Ne pele mö'bö ŋgï tiya lende 'ba Bɔko'ba ziye gbï tiyandi kɔmɔye di
bi 'ba bilaka konzi gbï kebe mï liŋɔ 'be ga. Laja laka ame ga 'dɔ kokɔnyi
ye ne, musu dɔmo dë du kɔtɔ te di ziye.
21 Miya lende pili 'deni yaga zi Yudayi ni kpaki ti bɔ löwö. Miya 'deni
zïnnï 'dɔ lïjë kotɔ dönnï di mï lende kënyë 'bënnï ga lïjë kuwö dɔ Bɔko'ba
gɔ lïjë ki'di dönnï gbï gɔ lende 'ba ŋere ze Yësu.
22 Kina me miya ziye, Nyï Kɔtɔ Laka na me 'deni koja ma mëdï mari
Yerosalema. Wa ame ga këdï kari ko'dɔ rönnï zö di yayi ne mikali dë.
23 Di mï gawo ame ga pili moloma teyi ne Nyï Kɔtɔ Laka ö'bö ŋgï rɔ
tiyandi ma timo, iya te bilaka ti koboso ma kada mɔtɔ kodɔ gomɔ rɔma.
24 Ne 'bama lende mo ɔ'ɔ dë kpe rɔma, ɔdɔ mɔmɔ ala mölë. Wa ame
ŋge lende mo kɔ'ɔ rɔma ne na rɔ tote ndɔbɔ nime ŋere Yësu ki'di zö to'dɔ
mo ne. Ame rɔ tïyëtï laja laka 'ba mï këyï 'ba Bɔko'ba ne.

25 Kina me miya ziye, kɔzɔ ma tönë pele moloma 'deni rɔ tiya lende 'ba
ŋere löbu 'ba Bɔko'ba ziye ne, ma tɔne mikali 'deni kpe pili inza ko'jake
kïnë ma kpe di gɔ ame.
26-27 Wa ame ga Bɔko'ba ko'dɔkɔ 'dɔ to'dɔ mo ziye ne miya 'deni pili
ziye. Musu dɔ ama kɔtɔ mɔtɔ te dë du di ziye. Kina me mëdï miya 'deni
ziye tɔne, ɔdɔ kebe kɔcɔke 'böwu gbï yaga di mï kɔri 'ba dïdï nime lende
ma inza kpe teyi.
28 Kina 'deni oŋgɔke gɔ yida rɔye ti laka gbï ti kamölö naga nime Nyï Kɔtɔ
Laka ki'di ye 'deni rɔ bɔ dɔmo ne, römöyï lïjë na rɔ kanisa 'ba Bɔko'ba.
Tölë 'ba kole abo na me 'deni ki'di lïjë rɔ 'ba bo ga.
29 Mikali 'deni wölïwölï ma kënyë mɔtɔ ga ëdï kako di pötö ma mï löŋgö
ye bine kinda'ba kamölö naga nime.
30 Ya mɔtɔ ga di mï löŋgö ye nima ti kënyï gbï tiya bëtï 'dɔ ki'di bɔ kösö
gɔ Yësu ga kösö gönnï.
31 Tine olomake ti bi koda. Omerike gɔ kɔmɔ kɔɔ mota nima mo'dɔ
bine tiyandi ye pili rɔ kɔtɔkɔtɔ kote kada kote korɔndɔ pili ne. Gomɔ ö'bö
nduwë to'ja ma gɔ lende 'be.
32 Kina me mi'di ye 'deni zi Bɔko'ba mï lende këyï abo tönë miya 'deni
ziye ne. Lende nima na ti ki'di dökï'dï ye këddï 'dɔ ko'jake yëyï nime
Bɔko'ba ko'dɔkɔ ti'di mo zi bilaka abo ga ne.
33 Tönë moloma bine miteri wa ma kɔzɔ gïrïsï ni ti bɔŋgɔ dë di zi bɔtɔ
'beye ma kɔtɔ mɔtɔ.
34 Ikalike 'deni mo'dɔ ndɔbɔ ma ti közö to'ja wa ma dëdï rɔ leri mo ti
bilaka ma ga.
35 Kina me mileme 'deni ziye 'dɔ ki'dike közïye kitigɔ laka to'dɔ ndɔbɔ
'dɔ tokɔnyi bɔ lisa. Omerike lende tönë ŋere ze Yësu kiya te, ‘Bɔ ma ki'di
wa na ti këdï rɔ lɔŋɔ rɔ dɔ kiteli di dɔ bɔ ma kogba mo.’ ”
36 Kina ɔdɔ Pɔlo kote tiya lende naga nime 'deni te tine, lïjë olɔdɔ ŋgï
pili bërï ti löbu 'ba kanisa naga nima to'dɔ mötu zi Bɔko'ba.
37 Kina lïjë pili kiramo bo ŋgï to'dɔ mötö gbɔ zi bo ti monɔ rɔ mbëmbë.
38 Lïjë pili rɔ meri römöyï bo iya te lïjë inza ko'ja kïnë bo kpe. Kina lïjë
koto gɔ bo ŋgï këkï mï sorope.

21

Tari 'Ba Pɔlo Yerosalema

1 Kina do'dɔ mötö gbɔ ŋgï zïnnï dëkï mï sorope dari rɔ ma kodɔrɔ dömö
mï dɔyayi 'ba Kɔsa. Mï bi këzë ma di gɔmo na dari ŋgï di yayi Rodo dala
'böwu nduwë di yayi Patara.
2 Di yayi tine na do'ja bɔ sorope mɔtɔ ga këdï kari mï dɔyayi 'ba Pönïkë.
Kina dëkï ŋgï mï sorope ma 'bënnï nima dari nduwë tïnnï.
3 Dari ŋbö do'ja dɔyayi 'ba Kupurïyö kinda di bi kɔwɔ. Kina dari ŋgï
nduwë ti dɔyayi nima këdï kinda kebe dɔ kapa gali ze ŋbö dömö mï dɔyayi
'ba Surïya. Dari dëkï bërï mï gawo 'ba Tura, römöyï bɔ sorope naga nima
o'dɔkɔ tope wa ame ga yïmo ne kola bina.
4 Tine na dari do'ja bɔ kösö gɔ Yësu ga ama yayi ne ŋgï kina doloma
titi tïnnï yayi do'dɔ tö'dö dɔ modɔmorïyö. Tine Nyï Kɔtɔ Laka i'di lïjë ŋgï
koloma rɔ tumë lende gɔ kö'du 'ba Pɔlo. Gɔ lende mo na lïjë kiya zi Pɔlo
kinza bo kiteli dë kpe nduwë kari mï Yerosalema.
5 Ne ɔdɔ kada ze kɔ'bɔ 'deni tine dënyï ŋgï dɔmo tari. Kina lïjë kënyï
ŋgï pili ti 'ja 'bënnï ga kpaki ti kole titi 'bënnï ga koto gɔze ŋbö kɔdɔ yaga
di mï gawo ti'di ze gɔ kɔri. Kina dolɔdɔ ŋgï bërï pili tïnnï di kpa götö 'ba
mini löbu nima yayi to'dɔ mötu zi Bɔko'ba. Kina do'dɔ mötö gbɔ ŋgï zïnnï

6 dëkï mï sorope. Tine na lïjë kileki 'bënnï ŋgï kari liŋɔ 'bënnï ga.
7 Kina dari ŋgï nduwë ti sorope di Tura ŋbö dömö Pitɔlemayi. Dari
dumötö bilaka 'ba kanisa ama ga yayi ne do'dɔ tö'dö dɔ kɔtɔ tïnnï yayi.
8 Mï bi këzë ma di gɔmo na dari ŋgï nduwë dömö Kayisariya. Dari
doloma liŋɔ 'ba Pïlïpö bɔ kiya laja laka 'ba Yësu. Bo di mï löŋgö ya ma
modɔmorïyö tönë ga bilaka 'ba kanisa kigeli di Yerosalema 'dɔ to'dɔ ndɔbɔ
'ba kanisa ne.
9 Bo ëdï ti yïtötï sowɔ kpaki rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba.
10 Doloma do'dɔ tö'dö titi kɔzɔ dɔ ndö tara tïnnï yayi. Bɔ kumë lende
'ba Bɔko'ba mɔtɔ ako di dɔyayi 'ba Yudayi yayi, möyï mo rɔ Agabo.
11 Kina bo kako ŋgï kope gasi 'ba Pɔlo bo kudödu közï bo ga ti ndï bo ga
timo. Bo iya te, “Ame na rɔ lende kiya 'ba Nyï Kɔtɔ Laka, ‘Yudayi ëdï kari
kudödu bɔ dɔ gasi nime te di Yerosalema ki'di közïmo zi bɔ löwö.’ ”
12 Gɔ lende nime duwö te ne, ze pili ti ya ame ga yayi doma'jo rɔze zi
Pɔlo kinza bo kari dë kpe Yerosalema.
13 Ne tine bo ileki dɔmo zize, bo iya te, “Ëddï kuduke tara gɔ wa'di? Ëddï
kupöke ma ti meri gɔ wa'di? Ma 'bama mere wa mɔtɔ rɔ tari tudödu ma
di Yerosalema dë. Kina mere wa mɔtɔ dë gbï gɔ 'dɔ tari tölë yayi dömöyï
lende 'ba ŋere ze Yësu.”
14 Tine dɔ'bɔ dë kpe tocɔ bo. Kina dɔrɔ ŋgï di gɔ lende nima, diya te,
“Bɔko'ba ko'dɔ ako'dɔkɔ abo.”
15 Doloma titi mbowa yayi. Di gɔmo tine na dileŋo akombi ze ga ŋgï
dënyï dari Yerosalema.
16 Bɔ kösö gɔ Yësu mɔtɔ ga di Kayisariya ari kɔtɔ tize. Kina lïjë koto ze
ŋgï kari liŋɔ 'ba bɔ mɔtɔ rɔ Minasona 'dɔ doloma yayi. Bo di mï bilaka
'ba Kupurïyö rɔ bɔ kanisa 'deni kɔmɔ kɔɔ konzi.

Pɔlo Ni Ti Yakoba

17 Kina ɔdɔ dömö 'deni Yerosalema tine, bilaka 'ba kanisa ako ŋgï tumötö
ze ti közï rïyö.
18 Mï bi këzë ma di gɔmo na dënyï ti Pɔlo ni dari toŋgɔ Yakoba. Kina
löbu 'ba kanisa kotɔtɔ rönnï ŋgï pili tize yayi.
19 Kina Pɔlo kumötö lïjë ŋgï kïyëtï gɔ wa ame ga Bɔko'ba ko'dɔ mï löŋgö
bɔ löwö mï laja koja abo ne pili rɔ kɔtɔkɔtɔ.
20 Gɔ kö'du mo na Yakoba ni kileki yëë'dï ŋgï zi Bɔko'ba.
Tine lïjë iya zi Pɔlo, iya te, “Bɔ löndö ze Pɔlo, oŋgɔ tïndï 'ba Yudayi ma
kinza kiya i'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu, kina gbï lïjë pili rɔ bɔ koro
kö'du ki'di 'ba Musa rɔ mbëmbë.
21 Ya naga nime lïjë uwö kore mo tëgë oloma tiyandi Yudayi ame ga mï
löŋgö bɔ löwö ne 'dɔ koro kö'du ki'di naga nime dë kpe, kinza lïjë kilele
kole 'bënnï ga dë, lïjë ko'dɔ dölëtï ma mɔlo 'ba bilaka ze ga dë kpe.
22 Ne tine gɔ do'dɔke tondo? Römöyï lïjë ëdï kuwö lende mo ömö 'deni
bine.
23 Ma laka mo zïyï 'dɔ ko'dɔ wa naga nime dëdï diya zïyï ne. Ya ma sowɔ
mɔtɔ ga ëdï mï löŋgö ze bine ame kulömu rönnï 'deni zi Bɔko'ba.
24 Ari tïnnï ko'dɔ dölëtï 'ba ti'di yi rɔ ma kɔpɔ mï rö löbu 'ba Bɔko'ba.
Kina 'dɔ kopi gïrïsï 'ba dölëtï nima pili zïnnï rɔ gɔ rönnï 'dɔ ki'di lïjë kote
to'dɔ dölëtï nima ti topɔ dönnï yaga. Kina ti ki'di bilaka pili kikali omba
kore 'ba röyï nima ka rɔ bëtï, nï gba rɔ ma koro kö'du ki'di 'ba Musa.
25 Ne 'ba bɔ löwö naga nima ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne, dugu
waraga 'deni tönë mɔlo zïnnï. Dose zïnnï kinza lïjë konyo yida ame ga
kumu zi akoro ne dë, yërï ma kumu mugu mo dë naga kinza lïjë konyo
dë. Kinza lïjë kuwë roma dë kina kinza lïjë ko'dɔ yërï dë gbï.”

26 Mï bi këzë ma di pötö mo na Pɔlo kari ŋgï ti ya sowɔ naga nima to'dɔ dölëtï 'ba ti'di rönnï rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ Bɔko'ba. Kina bo kari ŋgï mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba kose gɔ kada ame 'dɔ bo ko'de yërï pili 'ba tumu mo rönnï tote dölëtï nima timo yaga ne zi bɔ akumu.

Tinda'ba Pɔlo

27 Tine ko'ja tö'dö dɔ modɔmorïyö 'ba dölëtï nima këdï ko'dɔ 'deni tote rönï, Yudayi mɔtɔ ga ame kako di Asiya ne o'ja Pɔlo di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi kina lïjë ki'di tïndï naga nima yayi ne ŋgï kpaki këŋyï rɔ ya ti bo. Lïjë inda'ba bo

28 kebe tulörï timo, kiya te, “Kpe bilaka 'ba Yisarele okɔnyike ze. Bɔ tönë koloma rɔ tiyandi bilaka kebe yala pili kiya bilaka ze ga rɔ wa yawa ti kö'du ki'di 'ba Musa kpaki ti rö löbu 'ba Bɔko'ba nime ne bo na me. Bo ako 'deni ti bɔ löwö ko'de mï rö löbu 'ba Bɔko'ba nime 'dɔ tirasi mo.”

29 Lïjë iya tara römöyï lïjë o'ja Turöpïmö bɔ Epeso ne pa ti Pɔlo di mï gawo yayi, lïjë omeri 'bënnï tëgë mɔtɔga Pɔlo ti ko'de bo 'deni mï rö löbu 'ba Bɔko'ba.

30 Kina bilaka 'ba mï gawo kebe ŋgï pili mï ayayi komɔmi rönnï kari kinda'ba Pɔlo kilala yaga di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba. Kina kurögö kpa reki mo ŋgï teyi.

31 Lïjë o'dɔkɔ 'deni 'dɔ tupö Pɔlo, ne tine bɔ mɔtɔ ari kiya zi bɔ dɔ bɔ kanya 'ba Romo tëgë bilaka 'ba Yerosalema ëdï to'dɔ ayayi.

32 Kina bo kënyï ŋgï welo ti bɔ kanya abo ga kpaki ti bɔ këlu mo ga kiriŋa kari mï löŋgö tïndï naga nima.

Kina ɔdɔ tïndï naga nima ko'ja bɔ dɔ bɔ kanya 'ba Romo nima kömö 'deni ti bɔ kanya abo ga tara tine, lïjë ɔrɔ ŋgï di bi tomba Pɔlo.

33 Bɔ nima ari ŋbö kömö rɔ Pɔlo kinda'ba kose gɔmo zi bɔ kanya abo ga 'dɔ kudödu ti ziŋgiri rïyö 'do. Bo ititi ya naga nima, bo iya te Pɔlo yë na kina lende këŋyë wa'di na bo ko'dɔ.

34 Tine ya mɔtɔ ga iya 'bënnï 'beri ya ama iya 'bënnï 'böwu 'beri. Kina ŋgï dɔ kudu nima i'di bo dë kikali lende ma kodɔrɔ mo. Kina bo ki'di Pɔlo ŋgï közï bɔ kanya abo ga 'dɔ koto kari mï bi 'ba loma 'bënnï.

35 Bɔ kanya naga nima ari ti Pɔlo kömö timo kpa bi 'ba tëkï tari mï bi 'ba loma 'bënnï ame dɔ döku ne, tine bilaka naga nima o'dɔ tolɔ Pɔlo. Kina bɔ kanya kombi bo ŋgï tɔrɔ.

36 Bilaka naga nima lïjë oloma nduwë rɔ tozi ti tulörï timo kiya te, “Upöke bo yaga.”

Pɔlo Odɔrɔ Bïcï Lende Abo

37 Kina ɔdɔ bɔ kanya naga nima këdï ko'dɔ 'deni 'dɔ toja Pɔlo mï reki 'bënnï tine, bo iya zi bɔ dönnï nima, bo iya te, “Moma'jo rɔma ziyï, i'di miya wa mɔtɔ.”

Bɔ nima iya te, “Dëmba ikali kpa Giriki?

38 Nï na dë rɔ bɔ Ezipeto ma tönë ko'dɔ ya ti turu këŋyï mökö ti bɔ akupö kuluku 'butë bi modɔɔmota (4000) ne?”

39 Pɔlo iya te, “Ma rɔ Yudayi di Taraseso ame rɔ gawo ma dɔ kïlëbï 'ba dɔyayi 'ba Kilikiya ne. Moma'jo rɔma ziyï, i'di ma milende zi bilaka naga nime.”

40 Bɔ nima utï dɔmo ŋgï kɔzɔ a nima tara zi bo. Kina bo kɔrɔ ŋgï dɔ bi tëkï nima bo kïyëyï dɔ közï bo zi bilaka naga nima 'dɔ kudumö. Kina ɔdɔ lïjë kudumö 'deni tine, bo ebe ŋgï tilende zïnnï rɔ kpënnï Yudayi.

22

1 Bo ilende zi tïndï naga nima, bo iya te, “'Bu ma ga ti löndö ma ga, uwöke mëdï modɔrɔ bïcï lende ma nime ziye.”
2 Kina ɔdɔ lïjë kuwö Pɔlo 'deni kilende zïnnï rɔ kpënnï Yudayi tara tine, lïjë udumö ŋgï pili. Bo iya te,
3 “Ma rɔ Yudayi, öyö ma Taraseso ame rɔ gawo 'ba Kilikiya ne. Ulu ma mï Yerosalema bine. Gamalele na kiyandi ma ti toro kö'du ki'di ame ki'di mɔlo zi 'bu ze löbu ga ne laka. Mö'bö gbï to'dɔkɔ to'dɔ lende 'ba Bɔko'ba rɔ mbëmbë kɔzɔ ama kpe pili këddïke rɔ to'dɔ mo tɔne ne.
4 Moloma todɔ gomɔ rɔ bilaka gɔ kö'du 'ba kɔri 'ba Yësu nime mi'di kupö mɔtɔ ga yaga. Ya mɔtɔ ga 'bënnï ame ga rɔ bɔtɔni ni kpaki ti 'ja moloma tinda'ba mo ti'di mo mï maboso.
5 Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bilaka ma löbu ze ga pili ti kiya gbï ziye lende ma nime rɔ ma laka. Lïjë na tönë kugu waraga zö koja ma timo zi ya ma 'beze ame ga mï Damaseke ne 'dɔ tinda'ba ya ame ga rɔ 'ba Yësu ne di yayi kudödu ko'de kako bine todɔ karama dɔmo.
6 Kina ɔdɔ mari mömö 'deni ŋgɔsi ŋgila Damaseke tine, mï zana kada yɔ na bi kɔpɔ ma rɔ dɔ kiteli kunyï ŋgï di mïtɔrɔ kiyɔpɔ gɔ bi toko yaga di yida rɔma.
7 Kina mila'ba ŋgï bërï, tine muwö birɔ kilende zö iya te, ‘Sɔlo, Sɔlo, gɔ wa'di na këddï koworo kulöwö todɔ gomɔ rɔma te teyi?’
8 Miya te, ‘Ŋere, nï yë mo na?’
Birɔ nima ileki zö, iya te, ‘Ma na rɔ Yësu 'ba Nazareta ame këddï koworo kulöwö timo ne.’
9 Ya ame ga tö yayi ne o'ja bi kɔpɔ nima, tine lïjë uwö lende nima kiya rönï zö ne dë.
10 Miya te, ‘Wa'di na gɔ mo'dɔ ya, ŋere?’
Ŋere Yësu ilende zö iya te, ‘Ënyï kari mï Damaseke, bɔ mɔtɔ ëdï yayi bo ti kiya wa ame ga pili Bɔko'ba kiyija 'deni zïyï to'dɔ mo ne.’
11 Bi kɔpɔ kulöwö nima ïyölu kɔmɔ ma 'deni, ya ame ga tö yayi ne na kinda'ba közö kokɔkɔ ma kari Damaseke.
12 Bɔ mɔtɔ di Damaseke yayi rɔ Ananiya. Bo ö'bö nduwë toro Bɔko'ba gbï ti kö'du ki'di mo ga. Yudayi ame ga pili këdï koloma yayi ne iya lende abo pili rɔ ma laka.
13 Kina bo kako ŋgï kɔrɔ ŋgila ma, bo iya te, ‘Bɔ löndö ma Sɔlo, o'ja bi ti.’
Kina kɔmɔ ma kɔpɔ ŋgï moŋgɔ bi dɔ bo.
14 Bo iya te, ‘Bɔko'ba ame 'bu ze löbu ga koro ne igeli yi 'deni tikali ako'dɔkɔ abo gbï to'ja kole kɔtɔ laka abo gɔ kuwö mugu mo
15 'dɔ ki'di kïyëtï wa nime ko'ja kina kuwö gbï ne zi bilaka 'ba dɔyayi pili.
16 Kinza döyï kïlëyï dë kpe, ënyï ki'di kodɔ mini 'ba bapatisi döyï. Kina ititi Bɔko'ba 'dɔ kola yi gɔ lende këny ë 'bï.’
17-18 Kina ko'ja mileki 'deni Yerosalema bine mari to'dɔ mötu mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba na kïnë ŋere Yësu kileme rönï ŋgï zö. Bo iya te, ‘Bilaka 'ba mï gawo nime inza ki'di dönnï gɔ wa ama ga këddï kiya dömöyï ma. Ënyï welo di bine kari.’
19 Miya te, ‘Ŋere, bilaka naga nima ikali ma moloma rɔ tilaki tinda'ba ya ame ga ki'di dönnï gɔ lende 'bï ne di mï rö 'ba mötu ma konzi pili moloma tomba mo.
20 Mï kada ma këdï kupö Setepano bɔ kïyëtï lende 'bï mëdï gbï teyi yayi tutï gɔ löpö nima toŋgɔ gɔ bɔŋgɔ 'ba ya ma kupö bo naga nima.’

21 Yësu ileki zö, iya te, ‘Ënyï kari, mëdï moja yi zi bɔ löwö ame ga këdï
koloma ŋbö rɔ ma kɔwɔ ne.’ ”

Tudödu Pɔlo

22 Lende ma Pɔlo këdï rɔ tiya mo zi tïndï naga nima na kɔzɔ a nime te.
Kina ɔdɔ lïjë kuwö lende nima bo kiya gɔ kö'du 'ba bɔ löwö ne 'deni tara
tine, lïjë oke dɔmo ŋgï kulörï timo rɔ ma kembe kiya te, “Upö bo yaga.
Bilaka ma tara ola dë 'biri koloma.”

23 Kina lïjë kebe ŋgï tulörï rɔ ma kembe kozɔ timo rɔ ya towawa bɔŋgɔ
'bënnï ga ti tulï yayi.

24 Kina bɔ dɔ bɔ kanya nima ki'di bɔ kanya abo ga ŋgï koto Pɔlo kari
mï gɔ bi 'ba loma 'bënnï 'dɔ komba ti korobayi 'dɔ bo kïyëtï lende tɔ nima
bilaka këdï kulörï dɔ bo gɔmo ne.

25 Kina ɔdɔ bɔ kanya kudödu Pɔlo 'deni 'dɔ tomba mo tine, Pɔlo iya zi
bɔ këlu ame yayi ne, iya te, “Kö'du ki'di 'ba Romo ota gɔ tomba bilaka 'ba
Romo ame ko'dɔ burë mo dë gba ne dë su di ziye?”

26 Bɔ këlu nima ari kiya zi bɔ dɔ bɔ kanya nima, iya te, “Ti ko'dɔ tondo?
Bɔ nime 'dë bilaka 'ba Romo na.”

27 Kina bɔ löbu nima kari ŋgï tititi Pɔlo. Bo iya te, “Iya zö, nï ŋgï rɔ ma
laka rɔ bilaka 'ba Romo?”

Pɔlo iya te, “Ma ŋgï rɔ ma laka.”

28 Bo iya te, “Ma gbagba ma mopi gïrïsï rɔ ma kënyë to'dɔ rɔma rɔ
Romo.”

Pɔlo iya te, “'Bama öyö ma mɔlo rɔ Romo.”

29 Gɔ kö'du nime na bɔ ki'di 'dɔ komba bo naga nima kïlïpëtë ŋgï yaga
di rɔ Pɔlo. Bɔ ma löbu mo nima ŋgï rɔ tikere römöyï bo i'di 'deni kudödu
Pɔlo ame rɔ bilaka 'ba Romo ne.

Burë Rɔ Pɔlo

30 Mï bi këzë ma di pötö mo bo o'dɔkɔ gba tikali lende tɔ nima Yudayi
kususu Pɔlo gɔmo ne. Kina bo kope Pɔlo ŋgï yaga bo ki'di löbu 'ba bɔ
akumu ni ti bilaka ma löbu 'ba Yudayi pili kotɔtɔ rönnï. Kina bo koto Pɔlo
ŋgï ki'di kɔrɔ kömönï.

23

1 Pɔlo oŋgɔ bi toko dɔ bilaka naga nima kotɔtɔ rönnï yayi ne. Bo iya te,
“Löndö ma ga, mikali 'deni di yïmö ma rɔ ma kele kɔmɔ Bɔko'ba mï loma
ma ŋbö kömö mï kada nime tɔne.”

2 Gɔ kö'du mo na Ananiya ame rɔ bɔ dɔ bɔ akumu ki'di ya ma këdï kɔrɔ
ŋgila Pɔlo yayi ŋgï gɔ kokɔsɔ kpamo.

3 Pɔlo iya te, “Nï, Bɔko'ba ti kokɔsɔ yi 'deni gbï tara. Nï bɔ kɔmɔ kandi
nime, nï ŋgï kozɔ tëlï ŋgɔrɔ ame kora kɔmɔ mo kele kulöwö ne. Oloma
yayi bi to'dɔ burë ma ti kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba kinza ma ko'dɔ dë yɔ kebe
aa ki'di bilaka 'dɔ komba ma.”

4 Ya ame ga pili yayi ne iya te, “Ëddï kiti'ja bɔ ame Bɔko'ba ki'di 'deni
rɔ bɔ dɔ bɔ akumu abo ga ne tara gɔ wa'di?”

5 Pɔlo iya te, “Wu, löndö ma ga, mikali bo dë rɔ bɔ dɔ bɔ akumu 'ba
Bɔko'ba. Römöyï ugu mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, ‘Kinza kiya kpa kënyë
dë rɔ bɔ ame mbiri dɔ bilaka 'be ga ne.’ ”

6 Pɔlo ikali ya mɔtɔ ga di mï löŋgö bɔ kotɔtɔ rönnï naga nima rɔ Sadoke,
mɔtɔ ga rɔ Parosi. Kina bo kilende zïnnï rɔ ma kembe, bo iya te, “Löndö
ma ga, ma rɔ Parosi mɔlo kako di zi 'bu ma löbu ga. Ne kina me këdï 'deni
ko'dɔ burë ma tɔne gɔ kö'du 'ba tɔdɔ 'ba töku di mï tölë nime mikali këdï
rɔ ma laka ne.”

7 Gɔ lende nime bo kiya te ne, na ya ame ga rɔ Parosi ne kebe ŋgï togba
kpënnï ti ya ma rɔ Sadoke. Kina bïlaka naga nima kotɔtɔ dönnï yayï ne
koza mïnnï ŋgï.
8 Ya ame ga rɔ Sadoke ne ïyënï 'bënnï wa mɔtɔ inza rɔ tɔdɔ 'ba töku di
mï tölë, malayika ni ti wa mɔtɔ kïdëkï rɔ marinyi inza gbï. Tine Parosi ni
i'di 'bënnï dönnï pili gɔ lende 'ba wa naga nime.
9 Kina ko'de lamo ma löbu ŋgï ti dɔ kudu. Bɔ kɔmɔ kiyandi mɔtɔ ga
ame rɔ Parosi ne ënyï ŋgï rɔ 'dïrï ti Sadoke ni kiya te, “Do'ja wa ma kënyë
mɔtɔ dë di rɔ bɔ nime. Mɔtɔga malayika ala marinyi na ti kilende 'deni zi
bo.”
10 Bilaka naga nima ŋgï pili rɔ 'dïrï kina kaga ŋgï rɔ bɔ dɔ bɔ kanya
nima mɔtɔga ya naga nima ti kotɔ Pɔlo ŋgï mï löŋgö lïjë kupö yaga. Gɔ
kö'du mo na bo ki'di bɔ kanya abo ga ŋgï kari mï löŋgö bilaka naga nima
kinda'ba Pɔlo kari timo mï bi 'ba loma 'bënnï.
11 Mï korɔndɔ mo nima na ŋere Yësu kileme rönï zi Pɔlo, iya te, “Oloma
ti mï këddï. Iya lende ma 'deni zi bilaka mï Yerosalema bine, kina gbï tara
mëdï mi'di yi kari kiya lende ma zi bilaka mï gawo 'ba Romo.”

Titeri Pɔlo

12 Mï bi këzë ma di pötö mo na Yudayi mɔtɔ ga kotɔtɔ dönnï ŋgï toyɔ
lende rɔ bo. Lïjë ulömu rönnï 'dɔ tonyo wa mɔtɔ dë, tuwë wa mɔtɔ dë gbï
ɔdɔ kiya te lïjë kupö Pɔlo dë ŋgï du titi yaga.
13 Bɔ kulömu rönnï naga nima ëdï ŋbö kɔzɔ 'butë sowɔ ti dɔmo teyi tara.
14 Kina lïjë kari ŋgï zi bɔ dɔ bɔ akumu ti ya ma löbu naga, kiya te,
“Dulömu rɔze 'deni 'dɔ tonyo wa mɔtɔ dë, tuwë wa mɔtɔ dë gbï ɔdɔ kiya
te dupö Pɔlo dë ŋgï du titi.
15 Kina me 'deni kpe ti ya ma löbu mɔtɔ ga 'dɔ kojake laja kari zi bɔ dɔ
bɔ kanya 'ba Romo nima kiyake te o'dɔkɔke toma kɔri 'ba lende 'ba Pɔlo
nima laka, bo koja kako ziye. Tine dëdï dari toda dɔ bo kɔri 'dɔ dupö bo
yaga gba kinza bo kömö ziye bine.”
16 Ne tine kole 'ba lëmï 'ba Pɔlo ni uwö lende nime 'deni. Kina bo kari
ŋgï mï gɔ bi 'ba bɔ kanya naga nima yayi kiya lende mo zi Pɔlo.
17 Kina Pɔlo kïdëkï bɔ këlu mɔtɔ ŋgï kiya teyi, iya te, “Kole nime ëdï ti
lende mɔtɔ 'dɔ tiya mo, oto bo kari zi bɔ dɔye ma löbu nima.”
18 Bɔ këlu nima oto kole tönë kari zi bɔ ma löbu 'ba dönnï nima, kiya te,
“Bɔ maboso nime 'dë kïdëkï rɔ Pɔlo ne ïdëkï ma mari zi bo tine bo iya te
kole nime ëdï ti lende tiya mo 'dɔ mo'de zïyï.”
19 Kina bɔ löbu tönë kinda'ba közï kole nima ŋgï kari timo 'beri yaga
tititi kpamo. Bo iya te, “Lende wa'di na kako timo 'dɔ tiya mo zö?”
20 Kole nima iya te, “Yudayi mɔtɔ ga ususu kpënnï 'deni 'dɔ tititi yi toja
Pɔlo zïnnï tïlëndö mï kpa kotɔtɔ 'bënnï kɔzɔ 'dɔ toma kɔri 'ba lende mo
laka tara.
21 Ne kinza kutï dë gɔ lende 'bënnï nima. Ya 'bënnï mɔtɔ ga ma 'butë
sowɔ ti dɔmo teyi ëdï rɔ toda dɔ bo kɔri. Lïjë ulömu rönnï 'deni 'dɔ tonyo
wa dë kuwë wa mɔtɔ dë gbï ɔdɔ kiya te lïjë kupö Pɔlo dë ŋgï du titi. Kina
me lïjë këdï 'deni rɔ tidabi dɔ lende ma kileki 'bëyï.”
22 Bɔ löbu nima ileki kiya zi kole tönë, iya te, “Kinza kari kiya dë zi bɔtɔ
mɔtɔ, kiya te ïyëtï gɔ lende nime 'deni zö.”
Bo oja kole nima kari ë'bënï.
23 Kina bo kïdëkï bɔ këlu ma rïyö kako zi bo kiya zïnnï, iya te, “I'dike bɔ
kanya ma kuluku sowɔ 'be ga këdï ndö dɔ ndïnnï ti worota 'ba dɔ kosani
kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö ti bɔ mee kuluku sowɔ 'dɔ lïjë kënyï ti
ndï kada kömö 'deni modɔmosowɔ mï korɔndɔ nime kari Kayisariya.

24 I'dike kosani mɔtɔ ga këdï ndö zi Pɔlo ni 'dɔ këkï dɔmo 'dɔ karike pili tïnnï laka zi Pelika turu bɔ dɔyayi nime.”
25 Kina bo kugu waraga ŋgï kɔzɔ a nime te,
26 “Ma Kolawodiyo Lusïya mëdï ti mï këyï tugu waraga ma nime zïyï ŋere ma Pelika, mumötö yi.
27 Bɔ nime Yudayi inda'ba ko'dɔkɔ tupö mo, ne tine mari mikali bo ŋgï rɔ Romo. Gɔ kö'du mo na mari ti bɔ kanya ma ga mɔmɔ bo yaga di zïnnï.
28 Mo'dɔkɔ tikali lende tɔ nime lïjë kususu bo gɔmo ne. Kina moto bo kari mï kpa kotɔtɔ 'bënnï.
29 Tine mari mikali lende mo lïjë ususu bo gɔ kö'du ki'di 'bënnï mɔtɔ ga. Inza rɔ lende ma mbiri ma 'dɔ kupö bo ala ti'di bo mï maboso gɔmo.
30 Muwö lende mo di zi bɔ mɔtɔ tëgë ya naga nima ususu kpënnï 'deni rɔ bɔ nime 'dɔ tupö mo. Kina me mëdï moja bo ŋgï kari zïyï yayi. Miya 'deni gbï zi bɔ kususu bo naga nima 'dɔ lïjë kari 'jaa tiya susu 'bënnï nima zïyï.”

Riŋa Ti Pɔlo

31 Kina bɔ kanya naga nima ko'dɔ ŋgï kɔzɔ ame kiya zïnnï ne tara. Lïjë ogba Pɔlo mï korɔndɔ nima kari timo ŋbö kömö mï gawo 'ba Andipatori.
32 Mï bi këzë ma di gɔmo tine na ya ma ti ndïnnï mo ga kuyï 'bënnï dönnï ŋgï kileki mï gɔ bi 'ba loma 'bënnï mï Yerosalema. Ya ma dɔ kosani naga nima na kari nduwë ti Pɔlo
33 kömö Kayisariya. Kina lïjë kari ki'di waraga tönë ŋgï zi turu bɔ dɔyayi Pelika kɔtɔ ti Pɔlo.
34 Pelika ïdëkï waraga nima kina bo kititi Pɔlo, bo iya te, “Öyö yi mï dɔyayi ma yala?”

Pɔlo iya te, “Öyö ma mï dɔyayi 'ba Kilikiya.”
35 Tine Pelika iya te, “Ɔdɔ bɔ kususu yi naga nima kömö 'deni na 'jaa ti moma kɔri 'ba lende 'bï.”

Kina bo ki'di bɔ kanya ŋgï koloma toda bi rɔ Pɔlo di mï rö ame bɔ dɔliŋɔ Erode kubö 'deni mɔlo ne.

24

Yudayi Ususu Pɔlo

1 Di pötö tö'dö dɔ muyï tine na bɔ dɔ bɔ akumu Ananiya ni ti ya ma löbu mɔtɔ ga kozi ŋgï kari Kayisariya ti bɔ kpa kitigɔ 'ba burë mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ Tërutulö. Lïjë ari kususu Pɔlo zi turu bɔ dɔyayi nima rɔ Pelika ne.
2 Kina ɔdɔ ko'de Pɔlo 'deni tine na Tërutulö kebe ŋgï tïyëtï gɔ susu 'ba rɔ Pɔlo zïnnï, iya te, “Ŋere ze, akikali 'bï rɔ mbëmbë, ame laka ko'dɔ 'bï ko'de loma dɔ kilëyï 'deni zize ŋbö kɔmɔ kɔɔ konzi.
3 Ze ŋburu ti mï këyï gɔ ŋere ko'dɔ 'bï ame ko'de lende laka 'deni kulöwö zize ne. Dileki yëë'dï zïyï rɔ mbëmbë.
4 Ne kinza mirasi kada 'bï dë kulöwö. Moma'jo rɔma zïyï 'dɔ kuwö lende mbowa ze nime ti mï këyï.
5 Bɔ nime dikali bo rɔ bɔ dɔ kirasi. Bo i'di bilaka ze ga 'ba Yudayi ko'dɔ ayayi 'deni pili kote mï dɔyayi. Kina bo na gbï rɔ bɔ dɔ ya ma tönë ga dïdëkïke rɔ bilaka 'ba Nazareta ne.
6-7 Bo ɔ'dɔkɔ tirasi rö löbu 'ba Bɔko'ba ame mï Yerosalema ne. Gɔ kö'du mo na me dinda'ba bo.
8 Ɔdɔ kititi kpa bo nï ëddï kikali ŋgï gbï wa naga nime dususu bo gɔmo ne pili rɔ ma laka.”

9 Lende nime Tërutulö këdï kiya te ne na Yudayi ma laki kutï ŋgï pili gɔmo kiya te, “Ŋgï rɔ ma laka.”

10 Kina Pelika ki'di Pɔlo ŋgï kënyï tɔrɔ 'dɔ kilende. Pɔlo iya te, “Ŋere ma, mikali yi rɔ bɔ dɔ kïtï 'ba burë mbiri dɔ bilaka ze ga mï kɔmɔ kɔɔ konzi. Ma tɔne ti mï këyï tïyëtï gɔ lende ma zïyï.

11 Ɔdɔ kititi bilaka pele gɔ lende ma lïjë ti kiya gbï zïyï kɔzɔ a nime te, tö'dö 'ba kada ame mari yïmo to'dɔ mötu zi Bɔko'ba mï Yerosalema ne gba ŋge dɔ 'butë dɔmorïyö.

12 Ya naga nime lïjë o'ja ma dë du te to'dɔ kowasa ti bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ di mï rö löbu 'ba Bɔko'ba. Kina lïjë o'ja ma dë gbï ti'di bilaka ko'dɔ ayayi di mï rö 'ba mötu mɔtɔ ala di mï gawo.

13 Ɔtɔ mɔtɔ ame ŋgï gɔ kileme susu 'bënnï nima rɔ ma laka ne inza du te.

14 Lende ma kodɔrɔ mo na ŋge me. Mëdï moja laja 'ba Bɔko'ba ma 'bu ze löbu ga 'ba Yudayi pili koro ti tösö gɔ kɔri 'ba Ÿësu. Kina me lïjë ya naga nima iya te kɔri nime rɔ ma kënyë. Ne ma 'bama mi'di dɔma 'deni pili gɔ lende ame ga kugu mï buku 'ba kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba gbï ti buku 'ba bɔ kumë lende abo ga.

15 Kina me mëdï 'deni rɔ toda dɔ kada 'ba tako 'ba Bɔko'ba toja bɔ lende laka ni kpaki ti bɔ lende kënyë yaga di mï tölë, gbï kɔzɔ ame lïjë ya naga nime këdï rɔ toda dɔmo ne.

16 Gɔ kö'du mo na mogbɔ rɔma 'deni mö'bö tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba gbï kɔmɔ bilaka lesi.

17 Di pötö kɔmɔ kɔɔ konzi ame ga mo'dɔ ŋbö rɔ ma kɔwɔ di rɔ Yerosalema ne na me mileki to'de gïrïsï zi bɔ lisa ze ga gbï ti'di kpa közï mï rö löbu 'ba Bɔko'ba.

18 Kina me ya naga nima kari ko'ja ma di yayi ko'ja mo'dɔ dölëtï 'ba ti'di rɔma rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ Bɔko'ba 'deni. Tine tïndï 'ba bilaka ɔtɔ inza du te tö yayi, kina ayayi ɔtɔ inza gbï. Yudayi mɔtɔ ga ame di Asiya ne ëdï gbï yayi.

19 Ne ɔdɔ kiya te lïjë ko'dɔkɔ tususu ma i'di lïjë kako kususu ma kömöyï bine.

20 Ne ɔdɔ kinza tara lïjë ame ga bine ne ti kiya zïyï ɔdɔ kiya te lïjë ko'ja ama kënyë mɔtɔ ra di mï lende ma ame lïjë koloma rɔ toma kɔri mo di mï kpa kotɔtɔ 'bënnï ga ne.

21 Mɔtɔga lende kɔtɔ nime na ti lïjë kususu ma gɔmo zïyï, ame miya te, ‘Ëddï ko'dɔke burë ma tɔne gɔ lende nime mikali tɔdɔ 'ba töku di mï tölë këdï rɔ ma laka ne.’ ”

22 Tine Pelika uwö kɔri 'ba lende 'ba Ÿësu 'deni mɔlo laka. Kina bo kënyï ŋgï tɔrɔ kïyëyï lïjë gba kinza kodɔrɔ bïcï lende nima. Bo iya te, “Ɔdɔ Lusïya bɔ dɔ bɔ kanya nima kömö tine na 'jaa ti moŋgɔ lende nime.”

23 Kina bo ki'di bɔ këlu ŋgï 'dɔ koŋgɔ gɔ Pɔlo, tine kola koloma rɔ dɔ ŋgölö kinza kota gɔ lëpï bo ga dë di bi tako tori bo.

Pɔlo Ɔrɔ Kɔmɔ Pelika Ni Ti Durusïla

24 Di pötö tö'dö dɔ ndö tara na Pelika ni kari ŋgï ti 'ja abo Durusïla ame rɔ Yudayi ne koja laja gɔ Pɔlo 'dɔ kako zïnnï. Bo oje mbili bo gɔ ma Pɔlo këdï kiya lende 'ba ti'di dɔ gɔ kö'du 'ba Ÿësu.

25 Kina Pɔlo koloma ŋgï rɔ tïyëtï lende 'ba tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba ti togbɔ dɔ yida rɔ gbï ti lende 'ba tako 'ba Bɔko'ba bi to'dɔ burë 'ba dɔliŋɔ nime kada mɔtɔ. Lende nime i'di Pelika ŋgï këdï rɔ tikere. Bo iya te, “Ari tötï, ti moja laja 'jaa göyï tako tilende tö ɔdɔ kiya te mëdï le.”

26 Bo omeri 'ba bo tëgë mɔtɔga Pɔlo ti kugö kɔmɔ bo ti gïrïsï. Kina bo koloma ŋgï nduwë toja laja gɔ Pɔlo tako tilende ti bo.
27 Mï rïyö 'ba kɔɔ ma di pötö lende nime na bɔ mɔtɔ kïdëkï rɔ Pɔrokiyo Peseto kinda'ba kïtï 'ba turu 'ba dɔyayi nima ŋgï 'bato di pötö Pelika. Tine Pelika o'dɔkɔ 'dɔ Yudayi këdï ti mï këyï rɔ bo. Gɔ kö'du mo na ki'di bo ŋgï kola Pɔlo kinza tope mo yaga mï kada nima.

25

Pɔlo Iteri Toŋgɔ Turu Ma Löbu

1 Di pötö tö'dö dɔ mota 'ba tömö abo 'ba Peseto mï dɔyayi nima na bo kënyï di Kayisariya yayi kari Yerosalema.
2 Kina löbu 'ba bɔ akumu ni ti ya ma löbu 'ba Yudayi mɔtɔ ga kari ŋgï tususu Pɔlo zi bo.
3 Lïjë olo'ba rönnï zi bo 'dɔ bo ki'di mï bo këyï rönnï bo koja Pɔlo kari zïnnï Yerosalema. Lïjë iya tara römöyï lïjë ususu kpënnï 'deni 'dɔ tupö Pɔlo di gɔ kɔri.
4 Tine Peseto iya te, “Ëdï rɔ toda bi rɔ Pɔlo mï Kayisariya, kina me ma gbï mëdï mo'dɔ tari yayi.
5 Ɔdɔ bo kirasi lende mɔtɔ i'dike löbu 'ba dɔye ga kari tö 'dɔ kususu bo zö di yayi.”
6 Ne tine bo oloma titi ko'dɔ tö'dö kɔzɔ dɔ modɔɔmota gbï aa kɔzɔ dɔ 'butë ni tara kina 'jaa bo kileki Kayisariya. Mï bi këzë ma di gɔmo na bo kari koloma ŋgï mï bi 'ba burë kïdëkï Pɔlo 'dɔ ko'de kako zi bo.
7 Kina ɔdɔ Pɔlo kömö 'deni tine löbu 'ba Yudayi ame ga kako di Yerosalema ne ënyï kɔrɔ ŋgï kuru bo tususu bo ti lende konya ame ga rɔ ma kënyë ne. Tine lïjë ikali dë ma 'dɔ ti'di susu 'bënnï naga nima këdï rɔ ma kodɔrɔ.
8 Kina Pɔlo kënyï ŋgï tïyëtï gɔ kö'du ma 'ba bo. Bo iya te, “Moro kö'du ki'di 'ba Yudayi pili kinza to'dɔ wa ma kënyë mɔtɔ. Mirasi rö löbu 'ba Bɔko'ba dë gbï, kina mo'dɔ ya tɔ dë gbï ti bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo.”
9 Peseto o'dɔkɔ 'dɔ mï Yudayi këyï rɔ bo. Gɔ kö'du mo na bo kileki kiya zi Pɔlo, bo iya te, “Ti kutï dɔ tari Yerosalema 'dɔ mari mo'dɔ burë 'bï di yayi?”
10 Pɔlo iya te, “Gɔ bi 'ba burë 'ba bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo na me, o'dɔ burë ma ŋgï bine. Ikali gbï laka mirasi wa ma kɔtɔ mɔtɔ te dë du zi Yudayi.
11 Ne ma kiya te mëdï mirasi wa mɔtɔ ame 'dɔ kupö ma gɔmo ne ra dëne minza moma'jo rɔma zïyï 'dɔ tɔmɔ ma di mï tölë nime. Wa naga nime lïjë kususu ma gɔmo ne, ɔdɔ kiya te kinza rɔ ma laka kinza bɔtɔ ki'di ma dë zïnnï. Moma'jo rɔma zi bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo na 'dɔ kodɔrɔ bïcï lende ma nime.”
12 Kina Peseto ni koloma ŋgï rɔ tilende gɔ kö'du mo ti ya ma këdï ki'di lende zi bo naga. Bo ileki kiya zi Pɔlo, bo iya te, “Ele, nï na me koma'jo röyi 'deni 'dɔ bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo kodɔrɔ bïcï lende 'bï. Ti kari gbɔ zi bo.”

Burë Rɔ Pɔlo

13 Mï tö'dö dɔ konzi di pötö lende nime na ŋere Agoripa ni ti lëmï bo Bërunïkë kako Kayisariya yayi tumötö Peseto.
14 Kina ɔdɔ lïjë koloma 'deni kigabi yayi tine, Peseto ïyëtï gɔ lende 'ba Pɔlo zi Agoripa. Bo iya te, “Bɔ mɔtɔ Pelika ki'di mɔlo mï maboso ëdï gba bine.

15 Tönë mari Yerosalema ne löbu 'ba bɔ akumu ni ti 'ba Yudayi ni ususu
bo zö tëgë 'dɔ modɔ karama dɔ bo.
16 Tine mileki dɔmo zïnnï miya te dölëtï 'beze 'ba Romo o'dɔkɔ bilaka
mo këdï bi kɔtɔ ti bɔ susu 'ba rɔ bo 'dɔ bo kïyëtï lende ma 'ba bo gbï. Kina
gbï di'di bilaka mo dë titi rɔ yawa zi bɔ kususu bo naga nima kinza ma
ko'dɔ titi kɔzɔ a nime.
17 Kina me mileki mako bine micayi dë kpe, mï bi këzë ma di pötö mo
na mari ŋgï moloma mï bi 'ba burë mïdëkï 'dɔ ko'de bɔ nima kako zö.
18 Momeri 'bama miya te mɔtɔga bɔ susu 'ba rɔ bo naga nima ti kususu
bo gɔ lende kënyë ma bo ko'dɔ. Tine lïjë o'dɔ dë yɔ.
19 Lïjë oloma za rɔ togba kpënnï gɔ lende abo gɔ kö'du 'ba mötu ko'dɔ
'bënnï tɔ ne ga ti lende 'ba bɔ mɔtɔ rɔ Ësu kölë 'deni mɔlo, tine Pɔlo iya
te ëdï gba rɔ ma kïdïdï.
20 Bi 'ba tikali lende mo ïlïkö za dɔma. Mititi bo miya te ɔdɔ bo ti kutï
dɔ tari Yerosalema 'dɔ mari mo'dɔ burë abo di yayi.
21 Ne tine bo ititi ma 'dɔ mi'di bɔ kanya koda bi rɔ bo ŋbö 'dɔ bɔ dɔliŋɔ
ma löbu ze 'ba Romo na gɔ kodɔrɔ bïcï lende abo nime. Kina me mi'di
bɔ kanya 'deni këdï rɔ toda bi rɔ bo koda kada mo 'dɔ moja bo kari zi bɔ
dɔliŋɔ ma löbu."
22 Agoripa iya te, "Ma gbagba ma mo'dɔkɔ tuwö kpa bo."
Peseto iya te, "Ëddï kuwö kpa bo 'deni 'basi tïlëndö."

To'de Pɔlo Kɔmɔ Agoripa

23 Mï bi këzë ma di gɔmo na ŋere Agoripa ni ti Bërunïkë kënyï ŋgï tari
mï bi 'ba burë. Tine na bilaka kebe ŋgï pili tïlëlu lïjë. Kina lïjë kari ŋgï ti
bɔ dɔ bɔ kanya ni ti turu 'ba dɔ gawo ni kɔdɔ mï rö 'ba kpa kotɔtɔ. Kina
Peseto ki'di ŋgï 'dɔ ko'de Pɔlo kako kɔrɔ kömönnï yayi.
24 Bo iya te, "Ŋere Agoripa kpaki tiye kpe ya ame ga tize bine ne, oŋgɔke
bɔ nime. Bo na Yudayi ame ga pili mï Yerosalema ti ame ga bine ne konyo
monda mo zö. Kina lïjë pili kulörï ŋgï timo, tëgë ola bo dë kpe konyo kpa
bo.
25 Ne 'bama mo'ja wa mɔtɔ ame ŋgï bo ko'dɔ 'dɔ kupö bo gɔmo ne dë.
Kina me bo oma'jo rɔ bo 'deni 'dɔ bɔ dɔliŋɔ ma löbu ze 'ba Romo na gɔ
kodɔrɔ bïcï lende mo. Miteri toja bo kari,
26 ne lende 'ba rɔ bo mɔtɔ ame ŋgï mo'ja 'dɔ mugu mï waraga zi bɔ
dɔliŋɔ ma löbu ne inza du te. Kina me mo'de bo 'deni tɔne kako kɔmɔye.
Tine ma dɔ kiteli mo mo'de bo kömöyï, ŋere Agoripa, 'dɔ toma kɔri 'ba
lende abo laka 'dɔ ki'di mikali wa ame gɔ mugu mï waraga zi bɔ dɔliŋɔ
ma löbu ne.
27 Gɔ meri 'bama bine toja bɔ maboso kari rɔ ma sari kinza wa ma kïyëtï
gɔ susu 'ba rɔmo ele dë."

26

Lende 'Ba Pɔlo

1 Agoripa iya zi Pɔlo 'dɔ kïyëtï lende ma 'ba bo. Kina Pɔlo kënyï ŋgï tɔrɔ
kïyëyï dɔ közï bo kiya te,
2 "Ŋere Agoripa, ma tɔne ti mï këyï römöyï nï na me 'deni mëdï mïyëtï
gɔ kö'du nime Yudayi naga nime kususu ma gɔmo ne zïyï.
3 Nï na rɔ bɔ kikali dölëtï ze 'ba Yudayi pili ti kowasa mo ga. Moma'jo
rɔma zïyï tuwö lende ma nime ti mï këyï.
4 Yudayi pili ikali gɔ loma ma ame moloma tönë mï löŋgö bilaka ma ga
ko'ja mëdï gba mbowa kina gbï mï Yerosalema ne.

5 Ɔdɔ lïjë ko'dɔkɔ pele tiya mo zïyï lïjë ti kiya gbï te, lïjë ikali ma moloma mö'bö rɔ Parosi, kina ze Parosi ni na gbï rɔ bɔ tö'bö togbɔ rɔze kinza tïyëyï mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba rɔ dɔ kiteli di dɔ bilaka ma laki.
6 Mi'di dɔma ŋburu kö'bö gɔ wa tönë Bɔko'ba kiya to'dɔ mo zi 'bu ze löbu ga ne. Gɔ kö'du mo na me 'dɔ ki'di ko'de ma tɔne mï gɔ bi 'ba burë nime.
7 Rɔ ma laka bilaka pili 'ba dɔ gɔli 'butë dɔmorïyö ze naga nime ogbɔ rönnï 'deni tumötu Bɔko'ba rɔ gɔ bi këzë pili 'dɔ lïjë ko'ja wa ame bo këdï ko'dɔ ne kada mɔtɔ. Kö'du 'ba wa naga nima na Yudayi naga nime kebe kususu ma gɔmo.
8 Kpe bilaka lesi, gɔ wa'di na ko'dɔkɔke dë ti'di dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba nime bo ki'di töku këny ï kɔdɔ yaga di mï tölë ne?
9 Ma tönë mɔlo bine momeri miya te ma laka mo na zö 'dɔ moworo ti bɔ ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu 'ba Nazareta.
10 Kina moworo 'deni tönë tïnnï toŋbeŋbe lïjë di mï Yerosalema. Bɔ dɔ bɔ akumu i'di közï kakpa mo zö moloma toboso bilaka ma konzi 'ba kanisa. Mï kada ma kodɔ karama 'ba tölë dönnï naga mëdï gbï teyi yayi tutï gɔmo.
11 Mö'bö nduwë todɔ gomɔ rönnï di mï rö 'ba mötu pili 'dɔ ki'di lïjë kola gɔ ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu. Yïmö ata ŋgï rönnï rɔ mbëmbë moloma tozi gönnï kpaki kebe mï gawo ma löwö naga tinda'ba lïjë.
12 Gɔ kö'du mo tine bɔ dɔ bɔ akumu ni i'di közï kakpa zö 'dɔ tari to'dɔ mo gbï tara di Damaseke.
13 Tine di gɔ kɔri yayi 'deni mï zana kada na mo'ja bi kɔpɔ ame köbö kiteli kada ne ŋgï kunyï kako di mïtɔrɔ kiyɔpɔ bi toko yaga di rɔze ti ya ame ga tö ne.
14 Kina dila'ba ŋgï pili bërï. Tine muwö birɔ kilende zö rɔ kpa Yudayi kiya te, ‘Sɔlo, Sɔlo, gɔ wa'di na këddï koworo kulöwö todɔ gomɔ rɔma teyi? Gɔ wa'di na nï këdï kodɔ gomɔ röyï ŋgï kɔzɔ sa ame kïrërï rönï këdï komba pele ko'dɔkɔ tari dë ne tara.’
15 Miya te, ‘Ŋere, nï yë mo na?’
Bo iya te, ‘Ma na rɔ Yësu ame këdï koworo kulöwö timo ne.
16 Tine ënyï kɔrɔ tɔrɔ, mileme rɔma 'deni zïyï tɔne ti'di yi rɔ bɔ laja bɔ tïyëtï wa naga nime ko'ja ne zi bilaka gbï ti wa ma mëdï mileme zïyï.
17 Ti mɔmɔ yi di zi ya e'be ye ga gbï di zi bɔ löwö. Mëdï moja yi kari zïnnï
18 tiyɔpɔ kömönnï, tileki lïjë di mï bi kölu 'ba Satani kako mï bi kɔpɔ 'ba Bɔko'ba. Lïjë ti ki'di dönnï 'deni ŋgï gɔ lende ma. Kina Bɔko'ba ti kola lïjë ŋgï gɔ lende këny ë 'bënnï ga kodɔ'bɔ lïjë ti ya mɔtɔ ga ame bo kigeli 'deni rɔ 'ba gbagba bo ne.’
19 Ŋere Agoripa, wa nima kileme rönï zö di mïtɔrɔ ne milagi dë tuwö dɔmo.
20 Mari ŋgï misaki tiya lende 'ba Bɔko'ba titi dɔgba mï Damaseke kebe mï Yerosalema gbï kote mï dɔyayi 'ba Yudayi pili gbï zi bɔ löwö. Miya 'deni zi bilaka pili 'dɔ kotɔ dönnï di mï lende këny ë 'bënnï ga kako kuwö dɔ Bɔko'ba, kina gbï 'dɔ to'dɔ wa ame ga gɔ kileme dɔ kotɔ 'bënnï ga di mï lende këny ë ma mɔlo.
21 Gɔ kö'du mo na me Yudayi kinda'ba ma di mï reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ko'dɔkɔ tupö ma.
22 Ne Bɔko'ba na me kokɔnyi ma ŋbö kömö mï kada nime tɔne ki'di ma tiya lende abo zi ya ame ga rɔ löbu ni ne kpaki ti bilaka ma laki. Lende nime inza 'beri di gɔ ma tönë Musa ni ti bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma mɔlo naga kiya te ëdï ko'dɔ rönnï ne.

23 Ame kiya te Kurïsïtö ame Bɔko'ba koja kako dɔliŋɔ nime bine ne ëdï kombi gomɔ. Kina bo na ti këdï rɔ dɔndende 'ba tɔdɔ 'ba töku di mï tölë 'dɔ koyï kɔri 'ba dïdï zi Yudayi pili ti bɔ löwö."

Peseto Embe Dɔ Pɔlo

24 Gɔ lende nime Pɔlo kiya te ne na Peseto kënyï kembe ŋgï dɔ bo, iya te, "Pɔlo, nï 'deni rɔ rumö. Tïdëkï waraga kulöwö uyï yi 'deni."

25 Pɔlo iya te, "Ŋere ma, minza rɔ rumö. Lende nime mëdï miya ne lende 'ba rumö na dë, lende ma laka na.

26 Ŋere Agoripa pele ikali kö'du mo gbï kina me mëdï miya 'deni zi bo rɔ dɔ ŋgölö. Mikali ŋgï bo uwö lende mo ga 'deni pili römöyï o'dɔ rönï dë kebe gɔ ŋgolɔ'bɔ.

27 Ŋere Agoripa, nï nime i'di döyï ŋgï gɔ kö'du 'ba bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma dɔgba tönë ga na? Rɔ ma laka mikali ŋgï i'di döyï gɔmo."

28 Agoripa iya te, "Pɔlo omeri 'bëyï iya te ti kocɔ ma ŋgï welo mëdï rɔ 'ba Kurïsïtö?"

29 Pɔlo iya te, "Mititi Bɔko'ba 'dɔ pele ŋge welo ala ndɔ yayi bo ki'di yi kpaki ti bilaka naga nima këdï kuwö lende ma tɔne ne këdï rɔ 'ba Kurïsïtö gbï kɔzɔ 'bama te, tine ŋge kinza ziŋgiri nime."

30 Kina Agoripa ni kënyï ŋgï tɔrɔ ti Peseto ti Bërunïkë ti ya ame ga tïnnï yayi ne tɔdɔ yaga.

31 Bilaka naga nima pili oloma rɔ tiya mo rɔ gɔ rönnï, iya te, "Bɔ nime o'dɔ wa mɔtɔ ame ŋgï 'dɔ kupö bo ala koboso bo gɔmo ne dë."

32 Tine Agoripa ileki kiya zi Peseto, iya te, "Ma kiya te Pɔlo koma'jo rɔ bo dë 'dɔ bɔ dɔliŋɔ ma lôbu 'ba Romo na gɔ kodɔrɔ bïcï lende abo nime dëne 'dɔ kope bo ka ŋgï yaga."

27

Tari 'Ba Pɔlo Romo

1 Kina ɔdɔ Peseto ko'dɔkɔ 'deni 'dɔ toja ze kari Romo tine, bo i'di Pɔlo ni ti bɔ maboso mɔtɔ ga ŋgï zi bɔ këlu mɔtɔ kïdëki rɔ Yulïyö 'dɔ ki'di këki mï sorope ma löbu koto Italiya. Bɔ nima na rɔ bɔ dɔtumu 'ba bɔ kanya ma kïdëkï rɔ "Bɔ kanya 'ba Bɔ Dɔliŋɔ ma Löbu."

2 Bo o'ja bɔ sorope mɔtɔ ga 'ba Adaramota këdï ko'dɔ tari mï gawo mɔtɔ ga ma mï dɔyayi 'ba Asiya. Kina bo ki'di ze ŋgï dëkï mï sorope 'bënnï nima. Aritaroko bɔ Makedoniya di mï gawo 'ba Tesalonika ne ëdï gbï tize yayi.

Dënyï ti sorope di mï dɔyayi 'ba Yudayi yayi.

3 Mï bi këzë mɔtɔ na dari dömö ŋgï Sidona. Tine Yulïyö ti mï këyï abo ola Pɔlo ŋgï kari zi pɔri bo ga ame yayi ne gɔ kokɔnyi bo ti wa ma bo këdï rɔ leri mo naga.

4 Kina dënyï ŋgï di Sidona yayi ti sorope nima tine lili i'di tome ŋgï rɔ ma kusë kako di kɔmɔze. Gɔ kö'du mo na dopa ŋgï kebe ŋgila Kupurïyö.

5 Di yayi na dari rɔ mï zana mini löbu diteli dɔyayi 'ba Kilikiya ni ti Pambulïya, dari dömö mï gawo 'ba Mura mï dɔyayi 'ba Lukïya.

6 Di Mura yayi tine na Yulïyö ko'ja bɔ sorope mɔtɔ ga kako di Alesandora këdï kari Italiya, kina bo ki'di ze ŋgï dëkï mï sorope nima.

7 Kina dënyï ŋgï di yayi ti sorope nima tine lili oloma ŋgï rɔ tome rɔ ma kusë kako di kɔmɔze. Kina dari ŋgï nduwë ndɔ do'dɔ tö'dö dɔ konzi ŋbö dömö ŋgɔsi ŋgila dɔliŋɔ 'ba Kinido. Lili nima ola bi 'ba tari dɔgba dë kpe zize, na dugögö ŋgï diteli gɔ bi mɔtɔ kïdëkï rɔ Salomone dari nduwë kebe dɔ kapa dɔyayi 'ba Kurëtë.

8 Dokɔkɔ rɔze ŋgï nduwë rɔ gomɔ ŋgɔsi kebe dɔ kpa götö ŋbö dömö gɔ
bi mɔtɔ kïdëkï rɔ “Kpaböŋï ma Laka,” ŋgɔsi ŋgila dɔliŋɔ 'ba Laseya.
9 Kina doloma digabi ŋgï yayi. Kada 'ba kpa koro 'ba Yudayi kote rönï,
kina nyepe 'ba lili ma këny ë 'ba liŋgere ti sorope na 'deni. Pɔlo iya zi
bilaka naga nima mï sorope yayi ne, iya te,
10 “Rɔ ma laka gomɔ ma löbu ëdï ko'dɔ rönï mï liŋgere ze 'ba tari dɔgba
di bine. Akombi 'ba mï sorope pili ëdï kirasi rönnï. Sorope ti kotopa 'deni
kina tölë ti këdï gbï bi mo zize.”
11 Ne tine bɔ dɔ sorope nima ti bɔ kugë mo ocɔ ŋgï nduwë zi Yulïyö 'dɔ
ki'di lïjë kari kinza bo ki'di dɔ bo dë gɔ lende 'ba Pɔlo nima.
12 Kpaböŋï mo nima inza rɔ gɔ bi ma laka ame 'dɔ sorope ma löbu
koloma teyi mï kpa dɔlili. Ya ma konzi mɔtɔ ga o'dɔkɔ tënyï di yayi tari ti
sorope nima kina kiyɔzɔ ŋgï tokɔkɔ mo 'dɔ kari Pönïkïsï gɔ koloma yayi
mï kpa dɔlili nima. Pönïkïsï na ti kpaböŋï 'ba sorope ma löbu mɔtɔ 'ba
dɔyayi 'ba Kurëtë teyi, kapa kari dɔ tɔrɔ.

Pïwu Ti Mini Kikagba

13 Kpa lili ma kembe nima oke rönï 'deni kola ŋge rɔ tome dɔziliwawa
kako di dɔ ro'ɔ. Kina bɔ sorope naga nima omeri tëgë mɔtɔga ti dari dömö
timo ŋbö Pönïkïsï. Kina lïjë kotɔ yamo kïrïndï ma kosi sorope rɔmo nima
ŋgï tɔrɔ. Dënyï di yayi dari nduwë ŋgɔsi kebe dɔ kpa götö.
14 Ne mbowa tine yɔ na lili ma këny ë rɔ dɔ kiteli ki'di ŋgï tome kako di
dɔyayi. Ama na 'deni rɔ lili ma tönë kïdëkï möyï mo rɔ Yurakulö ne.
15 Iyaya sorope ŋgï ki'di dikali dë kpe todɔrɔ kpamo, kina dola ŋgï gbɔ
zi lili kukpïrï timo.
16 Dari dömö ŋgɔsi ŋgila döötu 'ba Kawoda tine na kïkëtï lili 'jaa mbowa
di rɔze. Kina doloma ŋgï rɔ topi rɔze gɔ sorope ma titi ame kosi bïcï sorope
ma löbu nima ne totɔ mo tɔrɔ.
17 Kina dotɔ ŋgï tɔrɔ mï sorope ma löbu kinza könzu ra mï mini. Bɔ
sorope naga nima olo yɔki sorope löbu nima ti kabi 'dɔ ki'di kitigɔ. Tine
lïjë ere kinza lili kïtïŋï sorope nima ra kari ku'bë rönï yɔki tuŋgulu 'ba
yayi lida ame ga mï mini ŋgɔsi ŋgila dɔyayi 'ba Libiya ne. Gɔ kö'du mo
na lïjë kuröbö bɔŋgɔ ŋgï dɔ sorope löbu nima 'dɔ lili kïtïŋï kuyï kpamo
timo. Kina sorope nima kïyökö ŋgï nduwë kari tara.
18 Tine lili nima ö'bö ŋgï nduwë tome rɔ ma këny ë kuwïtï sorope. Mï bi
këzë ma di gɔmo na bɔ sorope naga nima kisaki ŋgï rɔ tu'du akombi mɔtɔ
ga gɔ mini.
19 Mï bi këzë ma di gɔ ama tine, na lïjë koloma ŋgï tu'du wa ame ga pele
rɔ 'ba to'dɔ ndɔbɔ 'ba sorope timo ne gɔ mini.
20 Do'dɔ tö'dö 'deni dɔ konzi kinza ma do'ja kïnë kada ni ti këlu. Lili
ö'bö ŋgï nduwë tome rɔ ma kembe, domeri 'beze diya te dinza dɔmɔ kpe
di közï tölë 'ba mini nima.
21 Kina ɔdɔ bilaka 'ba mï sorope korɔ rönnï 'deni ŋbö kɔzɔ tö'dö dɔ ndö
tara kinza tonyo ɔtɔ tine, Pɔlo ënyï tɔrɔ kiya zïnnï, iya te, “Ma kiya te
këddï kuwöke dɔma ra 'dɔ dolomake tötï Kurëtë dëne gomɔ ma kɔzɔ a
nime te inza ko'ja ze, dëne gbï wa 'ba mï sorope inza kikali tari gɔ mini.
22 Ne mi'di ame ziye 'dɔ kolomake ti mï këddï. Rɔ ma laka bɔtɔ ma kɔtɔ
mɔtɔ di mï löŋgö ye nima bina inza kölë mï mini nime. Sorope na ŋge ti
kotopa ë'bënï.
23 Römöyï ma bɔ laja abo 'ba Bɔko'ba na kina bo na gbï mëdï mo'dɔ mötu
zi bo, na me malayika abo kako kileme rönï zö ti korɔndɔ ene kilende zö,
24 iya te, ‘Pɔlo, kinza kere dë kpe. Bɔko'ba ëdï ki'di yi kïyëtï lende 'bï
kɔmɔ bɔ dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo. Bo Bɔko'ba ti ki'di mïnï këyï röyï kpaki

ti ya ame ga pili mï sorope tïyï bine ne, ki'di ye kɔmɔke di közï tölë 'ba mini nima.'
25 Kina me miya 'deni ziye, olomake ti mï këddï. Mikali ŋgï rɔ ma laka
lende 'ba Bɔko'ba ëdï ko'dɔ rönï kɔzɔ ame kiya rönï zö ne tara.
26 Tine lili ti kome sorope ze nime ku'bë rönï yɔki döötu kotopa yaga."
27 Kina ɔdɔ lili kuwïtï ze 'deni ŋbö tö'dö dɔ 'butë dɔmosowɔ mï zana
mini löbu tine, mï zana korɔndɔ 'deni bɔ sorope naga nima omeri tëgë ti
dömö 'deni ŋgɔsi ŋgila dɔyayi mɔtɔ ga.
28 Kina lïjë kosi kabi yɔki kulugbï döku ku'du tiyari mini timo. Tine lïjë
o'ja talo mo ëdï ŋbö kɔzɔ dɔkɔmɔ kumögu 'butë sowɔ tara. Di pötö mo
ko'ja dari 'deni mbowa lïjë o'dɔ gbï tara. Tine lïjë o'ja talo 'ba mini ola
'deni dɔkɔmɔ kumögu 'butë mota.
29 Gɔ kö'du mo na lïjë ŋgï rɔ tikere mɔtɔga sorope ti kari ku'bë rönï yɔki
döku. Kina lïjë kosi kabi ame ga kudödu bïcï sorope ne ŋgï yɔki yamo
kïrïndï mɔtɔ ga sowɔ 'do ku'du mï mini 'dɔ kogbɔ sorope nima kinza kari.
Lïjë oloma rɔ tulömu kpënnï zi akoro 'bënnï ga 'dɔ ki'di bi këzë welo.
30 Ya mɔtɔ ga ame këdï ko'dɔ ndɔbɔ mï sorope yayi ne o'dɔkɔ tu'bögö
rönnï tiriŋa yaga. Lïjë ope sorope ma titi tönë kudödu dɔ ma löbu 'beze
nima yayi ne koja ti kowe kari bërï mï mini tïndëndë rönnï timo 'dɔ kiya
te lïjë ëdï rɔ tosi yamo ma kïrïndï kano sorope nima togbɔ mo bërï.
31 Tine Pɔlo ënyï kiya zi bɔ kanya naga nima ti bɔ këlu 'ba dönnï, iya te,
"Ɔdɔ ya naga nima koloma dë tize mï sorope bine dinza dɔmɔke dï közï
tölë 'ba mini nime."
32 Kina bɔ kanya naga nima koke kabi 'ba sorope ma titi nima ŋgï kola
kari gɔ mini.

Sorope Kotopa

33 Mï kano gɔ bi 'deni tine na Pɔlo kebe ŋgï rɔ tocɔ mï këddï zi bilaka
'ba mï sorope naga nima pili 'dɔ konyo kpënnï. Bo iya te, "Tö'dö mo 'deni
ŋbö dɔ 'butë dɔmosowɔ ame kö'böke ŋgï rɔ meri kinza tonyo ɔtɔ.
34 Milende ziye tɔne, i'dike mïye këddï konyoke kpeye 'dɔ kɔmɔke rɔye
di kpa közï tölë 'ba mini nime. Rɔ ma laka miya ziye bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ
inza kölë mï mini nime."
35 Kina bo kogba maŋgolɔ'bɔ ŋgï bo ko'dɔ yëë'dï mo zi Bɔko'ba di kɔmɔ
bilaka naga nima pili. Bo onye maŋgolɔ'bɔ nima, bo konyo.
36 Kina dökï'dï bilaka naga nima kolɔdɔ 'jaa ti bërï tonyo akonyo.
37 Dëdï pili kuluku muyï kɔdɔ dɔmo 'butë rïyö döömu dɔɔkɔtɔ (276) mï
sorope nima yayi.
38 Di pötö lïjë konyo kpënnï 'deni kïtëkpë tine, na lïjë koloma rɔ tïtïŋï
nyönyu ame ga sorope löbu nima kombi ne gɔ mini 'dɔ ki'di kïtëwu kïyökö
mbowa tɔrɔ dɔ mini.
39 Kina ɔdɔ gɔ bi këdï këzë 'deni tine bɔ sorope naga nima o'ja kpa götö
kinda, ne tine lïjë ikali dë ala dɔyayi ma yala ga na. Lïjë o'ja bi kugö 'ba
mini löbu kinda ti dɔ yayi lida teyi. Kina lïjë ko'dɔkɔ 'dɔ toto sorope löbu
nima kari kïdëyï yayi.
40 Kina lïjë koke kabi 'ba yamo kïrïndï tönë ga kogbɔ sorope timo bërï
ne ŋgï kola könzu bitɔ mï mini yayi. Lïjë ileŋo rönnï ŋgï ndö ti ŋgërï 'ba
tukpötu sorope 'dɔ tuyï kpamo timo. Kina lïjë kuröbö bɔŋgɔ ŋgï tɔrɔ dɔ
kano sorope nima 'dɔ lili kïtïŋï gɔmo kari kpa götö.
41 Tine sorope nima ari kilaka ŋgï dɔ yayi lida mɔtɔ mï zana mini. Kano
mo usu rönï mï yayi lida kola bi 'ba tari dë kpe teyi. Kina tïrïndï 'ba mini
ma këdï kikagba kotopa dɔ kapa sorope ma yï'böwu ŋgï.

42 Bɔ kanya naga nima o'dɔkɔ 'dɔ tupö bɔ maboso me yaga kinza mɔtɔ
ga kele ra kari dɔ kpa götö kiriŋa.
43 Tine Yulïyö bɔ dönnï mo nima o'dɔkɔ dë 'dɔ Pɔlo kölë. Gɔ kö'du mo
na bo kota bɔ kanya naga nima ŋgï di bi tupö bɔ maboso naga nima. Bo
i'di kö'du mo 'dɔ ya ame ga kikali tele ne ku'du rönnï kele dɔgba kari dɔ
kpa götö,
44 kina 'dɔ ya ma laki naga nima kulölï 'bënnï rönnï gɔ pörï ti ŋgërï ma
kotopa di yɔki sorope nima kozi 'jaa kari. Gɔ kö'du mo na ki'di ze dömö
ŋgï pili laka dɔ kpa götö.

28

Tömö Melita

1 Kina ɔdɔ dari dömö 'deni laka dɔ kpa götö tine, dikali gɔ bi nima ïdëkï
möyï mo rɔ Melita.
2 Bilaka 'ba dɔyayi mo nima o'dɔ kɔmɔ kele ŋgï dɔze rɔ mbëmbë. Tɔrɔ
ëdï rɔ ta'di ti bi këyï rɔ ma kënyë na lïjë kulö'jö pa'do ŋgï rɔze koŋgɔ gɔze
laka.
3 Pɔlo ari tunzö kpadɔndɔ todɔ mo kɔmɔ pa'do, kina murë kɔdɔ ŋgï di
mï kpadɔndɔ nima di zi bi kututu 'ba pa'do koga közï bo ŋgï kö'bö teyi.
4 Kina ɔdɔ bilaka naga nima lïjë koŋgɔ murë 'deni kïkïlö rönï kö'bö közï
Pɔlo tara tine, lïjë iya rɔ gɔ rönnï, tëgë, “Dëmba bɔ nime ŋgï rɔ ma laka
rɔ bɔ akupö ya? Bo ɔmɔ di kpa tölë 'ba mini nime, kina me akoro këdï
'deni rɔ topi dɔkolo mo di rɔ bo, inza kola bo kpe kɔmɔ.”
5 Pɔlo iyaya murë nima ŋgï di közï bo kila'ba mï pa'do ko'dɔ wëtö ma
titi mɔtɔ te dë gbï yɔ rɔ bo.
6 Tine ya naga nima ëdï gba toje kömönnï gɔ ma 'dɔ rɔ bo kö'bu ala
mɔtɔga ti bo kila'ba ŋgï bërï rɔ töku. Ne tine lïjë oje kömönnï ŋgï tara wa
ma kënyë mɔtɔ o'dɔ rönï dë zi Pɔlo. Gɔ kö'du mo na lïjë kuyï tiya lende
abo 'böwu kiya bo rɔ sëgë tɔ ne ga.
7 Wökïlï 'ba dɔyayi mo nima kïdëkï möyï mo rɔ Pubulïyö ëdï ti nyaka
ŋgɔsi ŋgila gɔ bi nima yayi. Kina bo kota ze ŋgï doloma rɔ ŋba liŋɔ abo
ŋbö kada dɔ mota, bo ko'dɔ kɔmɔ kele dɔze sowa.
8 Tine 'bu bo ëdï bërï dɔ rɔkɔ'ɔ 'ba zëyï gbï ti mï kɔ'ɔ këdï koti. Pɔlo ari
kɔdɔ gɔmo rö yayi ki'di közï bo rɔmo kititi Bɔko'ba 'dɔ kileŋo, kina kileŋo
bo ŋgï.
9 Gɔ kö'du mo na bɔ rɔkɔ'ɔ ma konzi 'ba mï dɔyayi nima koloma ŋgï rɔ
tɔlɔ pili kako zize, kina kileŋo lïjë ŋgï pili.
10 Lïjë i'di kpa közï zize rɔ ma kënyë. Mï kada ame dëdï do'dɔkɔ 'deni
tënyï di yayi tari yïmo ne na lïjë ki'di wa ame ga dëdï rɔ leri mo di mï
liŋgere ze nima ne ŋgï gbï zize.

Tënyï Di Melita Tari Romo

11 Dari dondɔsɔ ti bilaka 'ba Alesandora mɔtɔ ga këdï koloma tote kpa
dɔlili nima mï dɔyayi nima yayi. Kina ɔdɔ doloma 'deni do'dɔ nyepe mota
yayi tine, na dëkï ŋgï tïnnï kɔtɔ mï sorope 'bënnï mo kïdëkï möyï mo rɔ
“Roŋa.”
12 Kina dari ŋgï ti sorope nima ŋbö dömö mï gawo 'ba Sarakosa dari
do'dɔ tö'dö dɔ mota yayi.
13 Di yayi na dënyï ti sorope dari mï gawo 'ba Regiyo. Mï bi këzë ma di
gɔmo na lili kisaki ŋgï tome rɔ ma laka kako di dɔ ro'ɔ kitïŋï gɔze do'dɔ
tö'dö dɔ rïyö na dömö Putïyölï.

14 Di mï gawo nima yayi na do'ja bilaka 'ba kanisa mɔtɔ ga. Kina lïjë kɔta
ze ŋgï rɔ ŋba do'dɔ tö'dö dɔ modɔmorïyö liŋɔ 'bënnï. Di yayi na dënyï ti
ndïze tari nati tömö Romo.
15 Kina ɔdɔ bilaka 'ba kanisa ame ga Romo ne kuwö kö'du mo 'deni kiya
te dëdï rɔ tako tine, lïjë ari ŋgï turë dɔze gɔ kɔri. Ya mɔtɔ ga ondɔsɔ tize
mï bi 'ba ndögö 'ba Apiyo, tine ya mɔtɔ ga ondɔsɔ 'bënnï tize di gɔ bi
mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ “Rö Mota 'ba Ŋba.” To'ja kïnë ya naga nima i'di
mï këddï ŋgï zi Pɔlo, na bo ko'dɔ yëë'di zi Bɔko'ba.
16 Kina ɔdɔ dömö 'deni Romo tine turu i'di Pɔlo ŋgï koloma gɔ bi ma 'ba
bo 'beri ti bɔ kanya 'ba toŋgɔ gɔ bo kɔtɔ.

Pɔlo Ni Ti Yudayi Ma Romo

17 Mï tö'dö dɔ mota ma bo ko'dɔ yayi na bo kose bilaka ma löbu 'ba
Yudayi ama ga yayi ne 'dɔ kotɔtɔ rönnï kako zi bo. Kina ɔdɔ lïjë kotɔtɔ
rönnï 'deni zi bo yayi tine, bo iya te, “Löndö ma ga, mo'dɔ wa ma kënyë
mɔtɔ dë pele zi bilaka ze ga, mirasi dölëtï ɔtɔ 'ba 'bu ze löbu ga dë gbï
yɔ, kina me bilaka 'ba Yerosalema kinda'ba ma 'deni ŋgï ki'di zi turu 'ba
Romo.
18 Mï kada ma turu naga nime koŋgɔ ndï lende ma lïjë o'ja mo'dɔ wa
ma kënyë mɔtɔ dë 'dɔ kupö ma gɔmo. Lïjë o'dɔkɔ 'dɔ tope ma yaga,
19 ne tine Yudayi naga nime 'dë iya te kope ma dë. Tine wa mɔtɔ inza
kpe ma 'dɔ mo'dɔ. Gɔ kö'du mo na me ki'di 'dɔ moma'jo rɔma 'dɔ bɔ
dɔliŋɔ ma löbu 'ba Romo na kodɔrɔ bïcï lende ma. Ne mo'dɔkɔ dë tususu
bilaka ze ga 'ba Yudayi zi bo.
20 Gɔ kö'du mo na me mose ye 'dɔ ki'di mo'ja ye milende ziye. Oŋgɔke
ziŋgiri ma kudödu ma 'deni te. Wa tönë ga Yisarele pili këdï tï kɔmɔ ki'di
gɔmo ne na me ko'dɔ ma 'deni te gɔmo.”
21 Yudayi naga nima iya te, “Do'ja waraga ɔtɔ ma kako di mï dɔyayi 'ba
Yudayi dömöyï lende 'bï dë. Bɔtɔ ze ma kako di yayi ki'di kö'du mo zize
ala kïya lende 'ba röyï rɔ ma kënyë zize inza gbï.
22 Wa ma dikali na ŋge rɔ ma bilaka 'ba dɔyayi pili këdï kiya lende 'be
'ba bilaka 'ba kanisa rɔ ma kënyë. Do'dɔkɔ yi 'dɔ kïyëtï gɔ lende 'bï zize.”
23 Kina lïjë kose dɔ tö'dö 'ba kada ma 'dɔ lïjë kako 'böwu zi bo teyi mo
ŋgï. Mï kada mo nima na lïjë kako ŋgï rɔ ma konzi mï gɔ bi nima bo këdï
koloma teyi ne yayi. Kina mɔlo mï kada ŋbö kömö mï korɔndɔ bo oloma
ŋgï tïyëtï lende 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba zïnnï. Bo i'di lïjë komeri gɔ
kö'du ki'di 'ba Musa gbï ti akugu 'ba bɔ kumë lende ma mɔlo tönë ga 'dɔ
lïjë kikali lende 'ba Yesu laka.
24 Kina ya mɔtɔ ga ki'di dönnï ŋgï gɔ lende abo nima, tine ya mɔtɔ ga
i'di ë'bënnï dönnï dë.
25 Di bi tita'ba 'bënnï di yayi lende 'bënnï ga oza mïnï ŋgï. Tine Pɔlo
ileki kiya gbɔ zïnnï te, “Rɔ ma laka lende nime ëdï 'deni kɔzɔ kö'du tönë
Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba kiya zi Yesaya gɔ kö'du 'ba 'bu ye löbu ga ne,
ame kiya te,
26 ‘Ënyï kari kiya zi bilaka naga nima, “Ti kuwöke lende ma rɔ tuwö,
tine inza kikalike 'jɔ 'ba lende mo. Ti koŋgɔke rɔ toŋgɔ, tine inza ko'jake
wa ma mëdï mo'dɔ.”
27 Iya zïnnï tara römöyï kpa kɔri 'ba döku dönnï ïdïrï 'deni teyi. Mbili
lïjë u'bë 'deni kina lïjë otomo kömönnï 'deni gbï teyi. Ma kiya te kinza tara
dëne lïjë ëdï ko'ja ti kömönnï, kuwö gbï ti mbili nnï, lende mo kɔdɔ dönnï
gɔ lïjë kotɔ dönnï kako zö 'dɔ mileŋo lïjë.’ ”
28-29 Pɔlo iya zi bilaka löbu 'ba Yudayi naga nima, bo iya te, “Mo'dɔkɔ
ziye 'dɔ kikalike Bɔko'ba i'di lende 'ba kɔri 'ba dïdï nime 'deni kuwöwö
rönï gbï zi bɔ löwö, kina lïjë na ti ki'di dönnï gɔmo.”

30 Pɔlo oloma ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ ŋbö rïyö 'do mï rö 'ba topi gɔmo ti yamo. Bo ö'bö nduwë tuyë kɔmɔ bilaka ame ga pili kako rɔ ŋba rɔ bo ne
31 gbï tïyëtï lende 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba zïnnï, tiyandi kömönnï gbï ti lende 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö. Mï loma abo nima bo iya wa naga nime pili rɔ dɔ ŋgölö bɔtɔ ota gɔmo dë.

Akugu 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma ROMO

1 Ma Pɔlo bɔ ndɔbɔ 'ba Yësu Kurïsïtö ma Bɔko'ba kïdëkï 'deni koweli
yaga rɔ bɔ laja tuwöwö laja laka abo nime.
2 Laja laka abo nime na tönë bo kiya mɔlo ti bɔ kumë lende abo ga bine
kugu 'deni mï buku abo ne.
3-4 Iya rönï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö kole abo ŋere ze. Bo rɔ
bilaka lesi di mï kupö Dawidi. Tine bo gbï kɔtɔ laka römöyï ileme bo 'deni
yaga ti tigɔ dɔ kiteli rɔ kole 'ba Bɔko'ba mï tɔdɔ abo yaga di mï tölë.
5 Ti bo Kurïsïtö na me mo'ja mï këyï 'ba Bɔko'ba 'deni. Bo i'di ma 'deni
rɔ bɔ laja 'ba Kurïsïtö 'dɔ bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili ki'di dönnï gɔ lende
abo kuwö dɔ bo.
6 Kpe na me kodɔ'bɔ ye 'deni gbï yïmo bine rɔ ma Bɔko'ba kïdëkï 'deni
rɔ 'ba Yësu Kurïsïtö.
7 Kina me mëdï mugu waraga nime ziye kpe ame ga pili mï Romo,
Bɔko'ba kɔ'ɔ ye kïdëkï ye 'deni rɔ bilaka abo ga ne. Lende këyï ti yëyï
'ba Bɔko'ba 'bu ze ti 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö koloma kɔtɔ tiye.

Tileki Yëë'dï

8 Ma dɔgba mo ti mileki yëë'dï titi zi Bɔko'ba ni ti Yësu Kurïsïtö ŋere
ze gɔye kpe pili römöyï le'jete dɔliŋɔ pili uwö lëbï 'be ma ki'dike dɔye gɔ
lende abo 'deni.
9 Mïdëkï bo Bɔko'ba ame mo'dɔ ndɔbɔ mo ti dökï'dï kɔtɔ mï tuwöwö laja
laka 'ba kole abo nime ne bo kodɔrɔ bïcï lende ma ame miya te mï mötu
ma pili mö'bö ŋburu tititi bo gɔye ne.
10 Mï akititi ma zi bo Bɔko'ba dëne ti mï koŋmi abo bo ki'di ma tɔ kpe
mari ziye yayi.
11 Römöyï ma ŋgï bine ti meri mo rɔ mbëmbë 'dɔ mo'ja kïnë ye 'dɔ mi'di
yëyï 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ziye titigɔ ye.
12 Omba kina rɔ ame gɔ kulu ze kɔtɔ kitigɔ rɔ dɔ riya mï ti'di dɔze gɔ
lende 'ba Bɔko'ba.
13 Ziye tikali mo laka, kpe löndö, mëdï mɔlo nime rɔ titeri 'dɔ tari ziye
yayi mï konzi tine amo tɔ ne ö'bö ŋburu rɔ tota ma di bi tari. Mo'dɔkɔ
'dɔ totɔtɔ dɔmo zi Bɔko'ba di mï löŋgö ye yayi gbï kɔzɔ ma motɔtɔ di mï
löŋgö bɔ löwö ma konzi.
14 Römöyï ma mëdï ti mörï 'ba ndɔbɔ nime gɔma tote mo mï löŋgö bɔ
mï gawo ni ti ma kinza mï gawo këdï yï mökö, mï löŋgö bɔ akikali ni ti
ma kinza kiyandi naga.
15 Gɔ kö'du mo na mëdï mo'dɔ teri mo kulöwö bine gɔ muwöwö laja
laka nime gbï ziye kpe ya ma Romo.
16 Laja laka nime ma 'bama lende mo aya dë rɔma römöyï kina rɔ tigɔ
'ba Bɔko'ba rɔ akɔmɔ wa di mï tölë zi ma ki'di dönnï 'deni gɔmo naga,
dɔgba mo 'deni zi Yudayi, kina me 'deni gbï zi bɔ löwö ni.
17 Römöyï timo na kileme ma Bɔko'ba ki'di bilaka lesi 'deni këdï laka
kɔmɔ bo. Tine bo o'dɔ 'deni ŋge gɔ ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö,
inza gɔ a mɔtɔ 'beri. Kina kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara,
ame kiya te, “Lïjë ame ga rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba gɔ ti'di dönnï gɔ lende
abo ne lïjë na ti këdï ti dïdï ma laka.”

Lende Kirasi 'Ba Bilaka Lesi

18 Ileme ya 'ba Bɔko'ba 'deni di mïtɔrɔ ma këdï kako dɔ bilaka. Römöyï lende kirasi ni ti lende kënyë 'bënnï ïdïmu dɔ lende kodɔrɔ abo nime 'deni.
19-20 Kɔri mɔtɔ inza kpe zïnnï tupë rönnï timo di yïmo römöyï wa ame ga 'dɔ tikali mo dömöyï bo Bɔko'ba ne bo ileme 'deni yaga bi kɔpɔ zïnnï. Mɔlo di bi tisaki 'ba dɔliŋɔ nime wa mo tönë ga gbï ti tigɔ abo ame ko'ja kïnë mo dë ne ileme 'deni yaga mï kïnë ti wa ame ga bo ko'ba pili ne.
21 Lïjë ikali bo Bɔko'ba ŋgï, tine lende koro ame 'dɔ lïjë ki'di këdï zi bo ala kileki yëë'dï zi bo ne na kinza 'böwu. Tine meri 'bënnï ŋgï lipo yaga rɔ wa ma yawa, mï dökï'dï rumö 'bënnï mo naga ŋgï lɔ ti a 'ba bi kölu.
22 Ma di zïnnï tëgë lïjë bɔ lende kikali na, dëmba wa ga ka ŋgï rɔ rumö.
23 Bɔko'ba ma ŋburuŋburu nime gɔ lïjë kïlëlu ne lïjë ola za, akoro ma kose ko'dɔ kɔzɔ kïnë bilaka lesi kɔzɔ kïnë yali naga kɔzɔ ŋgoro ne na za lïjë kebe tulömu kpënnï teyi.
24 Gɔ lende dɔ rumö 'bënnï nime na ma Bɔko'ba kodɔ kpënnï 'deni to'dɔ lende kënyë nime ndörö mo koso kulöwö dönnï ne gɔ lïjë kodɔ laŋa mï yida rönnï rɔ gɔ rönnï.
25 Lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba lïjë ebe kutë za yaga ti bëtï. Wa ma Bɔko'ba ko'ba naga na za lïjë kebe toja laja teyi tulömu kpënnï teyi kola bo bɔ ko'ba mo tönë ame 'dɔ bo na kïlëlu bo rɔ ŋburuŋburu ne. Amini.
26 Gɔ lende ko'dɔ 'bënnï nime na me Bɔko'ba kodɔ kpënnï 'deni todɔ laŋa rönnï to'dɔ a nima ndörö mo koso kulöwö dönnï ne. 'Ja 'bënnï ga ola tö'dö ma laka mo tönë ti bɔtɔni ne za kari to'dɔ lende ma dɔ kïlïkö naga.
27 Bɔtɔni mo ga 'deni gbï tara, ola 'ja yaga kebe za to'dɔ ndörö gɔ bɔtɔni lëpï. Bɔtɔni kebe za todɔ laŋa rönnï gɔ lëpï nnï mɔtɔ ga, kina ma kodɔ karama mo 'deni ŋgï dönnï kɔzɔ ma lïjë ko'dɔ tara.
28 Lïjë bilaka ebe kola ti'di lende laka 'ba Bɔko'ba na gɔ këdï dönnï za yaga. Kina ma bo kodɔ kpënnï 'deni mï dɔ kirasi 'bënnï mo tönë to'dɔ wa ame ga dëne 'dɔ ko'dɔ dë ne.
29 Mïnnï 'deni ŋgï lɔ ti dɔkomali lende kënyë naga nime, mï kölu ni ti mï löbu ti mï kombi ti közï kasi ti 'dïrï ti 'bölu ti tuburu wa ti kore.
30 Lïjë ŋgï rɔ bɔ dɔkosi rɔ bɔ ti'ja to'ji Bɔko'ba rɔ bɔ rɔ lëbë bɔ dɔ kombi, bɔ döli, meri 'ba to'dɔ lende kënyë na koso ŋgï lɔ mïnnï lïjë kuwö dɔ bɔ köyö lïjë ga dë yɔ.
31 Lïjë ŋgï rɔ bɔ lende kënyë ma kinza kiya, lïjë kikali dë kpe yɔ tɔrɔ gɔ kö'du ki'di 'bënnï, lende 'ba bɔtɔ o'de lisa dë kömönnï ma titi te yɔ.
32 Lïjë ikali ŋgï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba iya 'deni te bilaka ame ga pili loma mo tara ne ɔ'bɔ ŋgï 'dɔ kölë yaga. Tine lïjë önyö dë ŋge gɔ to'dɔ wa naga nime, lïjë ebe tocɔ ya ame ga pili këdï ko'dɔ gbï tara ne ŋgï yïmo rɔ mbëmbë.

2

Ya 'Ba Bɔko'ba

1 Nï nima këddï ko'dɔ 'bëyï burë 'ba lëpï yï ga ŋgï tara ne ti kupë ma 'bëyï röyï tondo? Wa naga nime pili lïjë këdï ko'dɔ ne na ma dë gbï nï këddï rɔ to'dɔ mo ne? Burë 'ba röyï na ma 'deni gbï këddï rɔ to'dɔ mo.
2 Ze dikalike 'deni Bɔko'ba ëdï ko'dɔ burë 'ba bilaka pili rɔ ma kodɔrɔ gɔ a ma kɔzɔ a nima tara.
3 Ne nï ma 'bëyï nime ko'dɔ a nima gbï kebe 'böwu to'dɔ burë 'ba lëpï yï ga gɔmo ne, ma komeri tëgë ti kokpe di kpa ya 'ba Bɔko'ba?

4 Mï koŋmi löbu abo nime ti laka abo nime bo kö'bö ŋburu liya ne na
kindiri? Ikali dë bo Bɔko'ba o'dɔ mï koŋmi abo nima zïyï 'dɔ koto yi mï
dɔ kotɔ?
5 Ne gɔ dökï'dï këddï ti minyi 'bï nima otɔtɔ kpa ya 'ba Bɔko'ba 'deni
röyï mï kada mo ma bo këdï kako to'dɔ burë 'ba bilaka rɔ ma kodɔrɔ.
6 Mï kada mo nima na Bɔko'ba këdï kopi bi gomɔ rɔ, mɔtɔ 'bëyï ŋgï zïyï
kɔzɔ ma ko'dɔ tara.
7 Ya mɔtɔ ga ame kö'bö to'dɔ lende laka toma rɔ löbu ti lende koro ti
dïdï abo 'ba Bɔko'ba ne, bo ti ki'di dïdï ma ŋburuŋburu ŋgï teyi.
8 Ne 'bënnï 'ba bɔtɔ lïjë bɔ mï kombi kilagi lende laka ako'dɔkɔ 'bënnï
rɔ lende kirasi naga nima ya abo 'ba Bɔko'ba na ti kodɔ dönnï.
9 Gomɔ ti tɔ'ɔ 'ba yida rɔ na ti këdï zïnnï lïjë bɔ lende kënyë naga nima,
dɔgba mo dɔ Yudayi kina gbï dɔ bɔ löwö mo ga.
10 Tine Bɔko'ba ti ki'di rɔ löbu ti lende koro ti yëyï zi bɔ lende laka pili,
dɔgba zi Yudayi mo ga kina gbï zi ma rɔ bɔ löwö ni.
11 Römöyï bo Bɔko'ba o'dɔ geli dë mï löŋgö bilaka lesi.
12 Lïjë ame ga pili ko'dɔ lende kënyë kinza kikali kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba
dë ne lïjë ti kënyë ma 'bënnï gbï ŋgï tara kinza ma ko'dɔ gɔ kö'du ki'di
abo. Tine lïjë ame ga ko'dɔ ma 'bënnï kö'du kënyë ŋgï di mï kö'du ki'di
nime lïjë kikali ra pili ne, ti ko'dɔ burë ma 'bënnï gbï gɔ kö'du ki'di nime.
13 Römöyï bɔ kuwö kö'du ki'di ni na dë rɔ bɔ lende laka kɔmɔ Bɔko'ba,
tine ŋge rɔ ya ma ko'dɔ mo ga.
14 Wa ame ga kö'du ki'di kose ne ɔdɔ lïjë bɔ löwö ni na koro ŋgï gɔ dönnï
kinza ma kiya rönnï zïnnï kina kileki ŋgï yaga rɔ lömu zïnnï.
15 Omba ileme wa ame ga kö'du ki'di kose ne ugu 'deni mɔlo mï dökï'dï
nnï. Römöyï meri 'bënnï ileme 'deni zïnnï lende ko'dɔ 'bënnï ma yala ga
na rɔ ma laka kina ma yala ga na rɔ ma kënyë.
16 Kina ti këdï ŋgï tara mï kada mo nima Bɔko'ba këdï ki'di Yësu Kurïsïtö
ko'dɔ burë 'ba bilaka 'doyi teyi pele gɔ meri ma kusu naga ne. Kina rɔ laja
mo ame tönë mëdï muwöwö ne.

Kö'du Ki'di

17 Ne nï 'bëyï ma kiya röyï rɔ Yudayi mo nima këddï koloma rɔ kɔmɔ
kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba këddï kubï göyï kulöwö, kiya röyï 'deni rɔ 'ba
Bɔko'ba,
18 kikali ako'dɔkɔ abo, kö'du ki'di abo kiyandi yi 'deni toza a ma laka di
rɔ ma kënyë ne.
19 Iya röyï rɔ bɔ tokɔkɔ bɔ kɔmɔ kölu, rɔ bi kɔpɔ zi ma mï bi kölu naga,
20 rɔ bɔ kodɔrɔ gɔ lende zi ma rumö naga, rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kole
titi. Iya röyï te nï 'deni mï kö'du ki'di kikali wa pili ti lende kodɔrɔ 'ba
Bɔko'ba 'deni.
21 Nï bɔ këddï kiyandi lëpï yï naga nima, ëddï kiyandi yi? Iya te lëpï yï
ga ko'dɔ 'bögö dë, ne nï mo ëddï ko'dɔ 'bögö?
22 Nï bɔ kiya te ko'dɔ yërï dë mo tönë, ne nï ma 'bëyï o'dɔ yërï? Nï bɔ
ko'ji akoro nima, ëddï kolɔ a 'ba mï rö mo ga?
23 Nï bɔ kubï göyï kulöwö rɔ bɔ toro kö'du ki'di mo tönë, ebe kirasi mï
kö'du ki'di mo tönë 'böwu kuburu Bɔko'ba?
24 Kina kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara, ame kiya te,
“Möyï Bɔko'ba uburu röni 'deni mï löŋgö bɔ löwö gɔ lende ko'dɔ 'be.”
25 Tine nï mo nima o'dɔ dölëtï 'ba akilele 'deni zïyï? Ɔdɔ koro kö'du ki'di
'ba Bɔko'ba akilele 'bï nima ti këdï ŋgï zïyï rɔ ma laka, ne ɔdɔ koro dë nï
ë'bï ka ŋgï rɔ ma kinza kilele.

26 Ɔdɔ bɔ ame kinza kilele dë ne na ko'dɔ kö'du ki'di bo na ti këdï rɔ ma
kilele kɔmɔ Bɔko'ba.
27 Kina ti lïjë ma kinza dölëtï 'ba akilele mï yida rönnï tine lïjë na ko'dɔ
kö'du ki'di mo naga nima kileme ye kpe ma kugu ziye mo kebe kirasike
yïmo naga ŋgï rɔ bɔ lende kënyë.
28 Tëdï rɔ Yudayi ma laka mo inza di mï yida rɔ ma yaga nime ala gɔ
dölëtï 'ba akilele,
29 tine ŋge di mï dökï'dï ti meri laka mo ame rɔ ako'dɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka
ne. Inza rɔ 'ba kö'du ki'di. Kina akïlëlu mo ako dë di zi bilaka lesi tine di
zi Bɔko'ba.

3

Yudayi Na Kulöwö Rɔ Wa'di?

1 Tine tëdï rɔ Yudayi na kulöwö rɔ wa'di? Kina wa'di ga na këdï kulöwö
te gɔ akilele?
2 Omba a ma kulöwö rɔ dɔ kiteli mo Bɔko'ba i'di lende abo zïnnï lïjë
Yudayi.
3 Tine mɔtɔ mo ga inda'ba ga ë'bënnï lende 'ba Bɔko'ba mo dë. Tine ma
tara ne Bɔko'ba ti kënyï kebe kuyï mï lömu abo gbï gɔ lende 'bënnï?
4 Inza du tara. Ɔdɔ kiya te bilaka lesi pili ko'dɔ rönnï pele rɔ bɔ bëtï
lende abo 'ba Bɔko'ba ëdï kö'bö ŋburu rɔ ma kodɔrɔ. Kina kɔzɔ ma tönë
kugu mï buku abo ne tara, ame kiya te, “Lende kiya 'bï na ti kileme laka
'bï. Kina mï burë 'ba röyï ti ko'ja yi nï na laka.”
5 Ne ɔdɔ lende kirasi ze na ki'di lende laka 'ba Bɔko'ba kinda yaga ti
diyake tondo? Gɔ diyake te ya abo nime bo kodɔ dɔze ne na 'deni yaga rɔ
lende kënyë? Mëdï miya nime gɔ kpa bilaka lesi.
6 Tine inza tara. Ma lende abo 'ba Bɔko'ba kinza rɔ ma kodɔrɔ dëne bo
ti ko'dɔ burë 'ba bilaka 'ba dɔliŋɔ nime tondo?
7 Nï mɔtɔ ti kiya te, “Bëtï ma i'di lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba kinda yaga
ko'de akïlëlu zi bo, ne ti kodɔ karama mo gɔ wa'di dɔma?”
8 Ne ma këdï tara diyake dë gbɔ te, “Dirasike eze lende 'dɔ ko'de kö'du
laka”? Kina gbï kɔzɔ ma tönë ya mɔtɔ ga kiti'ja ma kiya te ma na miya ne.
Bɔko'ba na ti kodɔ karama mo 'jaa dönnï rɔ ma kodɔrɔ.

Bɔtɔ Mɔtɔ Inza Rɔ Ma Laka

9 Ne tine ze Yudayi na 'deni kulöwö laka kɔmɔ Bɔko'ba di dɔ bilaka ma
laki? Inza du tara. Kina kɔzɔ ma tönë mïyëtï 'deni bine ne tara, Yudayi ti
bɔ löwö 'bënnï pili bïcï lende kënyë.
10 Kina gbï kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “Bɔtɔ ma
kɔtɔ mɔtɔ te inza rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.
11 Bɔtɔ ma kɔtɔ te ikali lende abo dë. Bɔtɔ ma kɔtɔ te o'dɔkɔ dë du tako
zi bo.
12 Lïjë pili ilagi Bɔko'ba 'deni, lïjë kirasi rönnï 'deni ŋgï yaga. Bɔtɔ ma
kɔtɔ mɔtɔ te o'dɔ lende laka dë.
13 Kpënnï ŋgï rɔ gböŋö kɔzɔ kpa gö 'ba tusu töku. Lïjë i'di 'bölu na ŋgï
köbö dɔ kpënnï. Lïjë i'di lɔ'bɔ nnï ŋgï koso lɔ ti wɔwɔ ma kata kɔzɔ woro
kpa murë naga tara.
14 Kpënnï ŋgï lɔ ti gbɔki ni ti lende ma kata naga.
15 Ndïnnï ŋgï rɔ ma kïtëwu bi tari to'dɔ közï kasi tupö löpö.
16 Mï gɔ bi pili ma lïjë kudö kebe teyi akirasi ni ti gomɔ na lïjë kola ŋgï
jewo rɔ gɔmo.
17 Lïjë ikali ɔtɔ dë lipo te gɔ kɔri 'ba lende këyï.
18 Tere Bɔko'ba inza ma titi te dɔ kömönnï.”

19 Kina me le'jete ze dikalike 'deni wa tönë ga pili kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba kiya ne, iya rönnï zïnnï lïjë bɔ ki'di zïnnï mo naga nima. Römöyï 'dɔ a mɔtɔ rɔ, rɔ kupë kinza kpe zize bilaka lesi gɔ bo Bɔko'ba ko'de bilaka 'ba mï dɔliŋɔ löbu nime pili kako zi bo kɔmɔ kïtï abo 'ba burë.
20 Kina bɔtɔ mɔtɔ inza ame gɔ këdï ŋgï rɔ ma laka kɔmɔ bo Bɔko'ba mï to'dɔ kö'du ki'di abo nime. Tine ndɔbɔ 'ba kö'du ki'di na ŋge rɔ ti'di bilaka lesi tikali gɔ lende kënyë 'bënnï ga.

Laka Kɔmɔ Bɔko'ba

21 Kina me le'jete Bɔko'ba ileme kɔri 'ba ti'di bilaka këdï laka kɔmɔ bo 'deni yaga inza gɔ to'dɔ kö'du ki'di abo. Ma tönë pa bine ne bɔ kumë lende ni ti kö'du ki'di na koloma rɔ tiya lende mo.
22 Ame ti'di dɔ gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö na ki'di wa rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba ne. Kina me bo ko'dɔ 'deni zi ame ga pili ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ne. Geli inza kpe mï löŋgö Yudayi ni ma ti bɔ löwö.
23 Römöyï bilaka pili 'deni rɔ bɔ lende kënyë. Ma kɔtɔ mo te inza kömö mï rɔ löbu abo 'ba Bɔko'ba.
24 Tine bo i'di lïjë pili 'deni ŋgï këdï laka kɔmɔ bo ti mï këyï abo rɔ ma sari gɔ, gɔ kutë nime Yësu Kurïsïtö kako ko'dɔ 'deni ne.
25-26 Bɔko'ba oja bo 'deni dɔliŋɔ bine kumu rɔ roma 'dɔ tola wa timo gɔ lende kënyë ɔdɔ ki'di dɔ gɔ lende abo. Bɔko'ba o'dɔ a nime te tileme lende kodɔrɔ abo timo. Römöyï pa tönë bine bo oloma ŋgï liya to'ba'bo gɔ lende kënyë ko'dɔ 'ba bilaka lesi. Tine ma le'jete bo ëdï 'deni kileme lende kodɔrɔ abo, bo na ki'di ma ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu naga 'deni këdï rɔ ma laka kɔmɔ bo.
27 Ne me tine wa'di na kola kpe 'böwu zize tubï gɔze timo? Ɔtɔ inza kpe lipo te. Ne tine ɔrɔ 'deni dɔ wa'di? Gɔ to'dɔ kö'du ki'di? Inza du te gɔmo, 'deni ŋge gɔ ti'di dɔze gɔ lende 'ba Kurïsïtö.
28 Römöyï dikalike 'deni Bɔko'ba i'di bilaka këdï ŋge laka kɔmɔ bo gɔ ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö tine inza gɔ to'dɔ kö'du ki'di abo.
29 Ne ma tara ne Bɔko'ba mo 'deni ŋge nati kɔtɔ rɔ Bɔko'ba 'ba Yudayi? Bo na dë kpe gbï rɔ Bɔko'ba 'ba bɔ löwö ni? Rɔ ma laka inza tara. Bo na gbï rɔ Bɔko'ba 'ba bɔ löwö ni.
30 Römöyï bo Bɔko'ba ŋge kɔtɔ. Kina bo ti ki'di Yudayi ŋge këdï laka kɔmɔ bo gɔ ti'di dönnï gɔ lende 'ba Kurïsïtö kina ti bo ki'di bɔ löwö ni gbï këdï ŋge laka kɔmɔ bo gɔ ma lïjë ki'di dönnï gɔmo.
31 Tine ze duburuke kö'du ki'di 'deni gɔ lende 'ba ti'di dɔ? Inza du tara. Tine ndïmo na dïsïkï 'deni kitigɔ.

4

Meri 'Ba Abarayama

1 Wa'di na ti diya nati gɔ ama ko'dɔ rönï zi 'bu ze löbu Abarayama yï lïŋgï ze mo tönë?
2 Ma ndɔbɔ ko'dɔ na këdï ki'di bo ra rɔ ma laka, dëne bo ëdï ti wa ma 'dɔ kubï gɔ bo timo. Tine bo inza kikali tubï gɔ bo kɔmɔ Bɔko'ba.
3 Römöyï akugu iya 'deni te, “Abarayama i'di dɔ bo gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina me ki'di Bɔko'ba kïdëkï bo rɔ bɔ lende laka.”
4 Kina gbï kɔzɔ ame bɔ ndɔbɔ bi gomɔ 'ba rɔmo ïtëtë dë rɔ kpa közï ki'di, ïtëtë rɔ mörï.
5 Tine bɔ ame ki'di dönï gɔ lende 'ba Bɔko'ba ma bo ki'di bɔ lende kënyë rɔ ma laka kɔmɔ bo ne, bo na ti Bɔko'ba kïdëkï ŋgï rɔ bɔ lende laka kinza ndɔbɔ 'ba gɔmo.

6 Kina kɔzɔ ma tönë Dawidi kiya gɔ laka 'ba ya ma Bɔko'ba ki'di ŋgï rɔ
bɔ lende laka kinza ma lïjë ko'dɔ ndɔbɔ mo dë yɔ ne tara. Ame tönë bo
kiya te,
7 “Lïjë ame ga Bɔko'ba kola 'deni gɔ lende kirasi ne na laka, lïjë ame ga
bo kora dɔ lende kënyë mo 'deni teyi ne.
8 Lïjë ame ga ŋere Bɔko'ba komeri lende kënyë 'bënnï ga dë kpe na
laka.”
9 Tine ma kiya gɔ kö'du 'ba laka mo nime ne, iya ŋge gɔ lende 'bënnï
lïjë Yudayi ma kilele mo naga nima? Inza tara. Iya rönnï gbï gɔ lende 'ba
ya ma laki. Kina kɔzɔ ma tönë diya gɔmo bine ne tara, “Abarayama i'di
dɔ bo gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina me ki'di Bɔko'ba kïdëkï bo rɔ bɔ lende
laka.”
10 Tine o'dɔ rönï nyanya ga? Di pötö akilele ala gba kota kinza kilele bo
dë? Rɔ ma laka o'dɔ rönï gba kota kinza kilele Abarayama dë.
11 Di pötö mo na ma ki'di dölëtï 'ba akilele nima 'jaa zi bo rɔ akileme 'ba
lende laka abo nime kudu 'deni dɔ bo gɔ ti'di dɔ bo gɔ lende 'ba Bɔko'ba
ne. Omba kina ma 'dɔ ki'di bo ŋgï këdï rɔ yï lïŋgï 'ba ma kinza kilele dë
naga lïjë ma Bɔko'ba ki'di 'deni tëdï rɔ ma laka kɔmɔ bo gɔ ti'di dönnï gɔ
lende abo ne.
12 Abarayama na gbï rɔ yï lïŋgï 'ba ya ma kilele ɔdɔ kiya te lïjë kɔrɔ dë
ŋge gɔ akilele, tine ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na lïjë kinda'ba mï loma
'bënnï gbï kɔzɔ ma 'ba bo tönë bo ko'dɔ bine gba kinza kilele bo dë ne.

Abarayama Yï Lïŋgï 'Ba Bɔ Meri

13 Yëyï nima Bɔko'ba kiya to'dɔ mo zi Abarayama ti dɔ kupö bo ga gɔ
lïjë kinda'ba dɔliŋɔ nime pili ne, inza gɔ to'dɔ kö'du ki'di tine gɔ ti'di dɔ
gɔ lende 'ba Bɔko'ba tëdï rɔ ma laka kɔmɔ bo.
14 Ne ma ɔdɔ Bɔko'ba këdï ki'di yëyï abo mo 'deni ŋge gɔ toro kö'du
ki'di, ti'di dɔ gɔ lende abo 'deni ŋgï rɔ wa sari nati ma? Ndose abo mo
tönë inza kpe rɔ ɔtɔ ma?
15 Tine kö'du ki'di o'de ma 'bënï ŋgï rɔ ya 'ba Bɔko'ba na dɔ bilaka.
Römöyï gɔ bi ame kinza kö'du ki'di teyi, a mɔtɔ rɔ tirasi mï kö'du ki'di
inza gbï teyi.
16 Kina me ndose mo tönë ɔrɔ 'deni gɔ ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba.
Kina 'dɔ ko'dɔ rönï gɔ lende këyï 'ba Bɔko'ba zi dɔ kupö Abarayama ga
pili. Inza ŋge zi ma ko'dɔ kö'du ki'di abo 'ba Bɔko'ba tine gbï zi ma ki'di
dönnï gɔ lende abo kɔzɔ 'ba Abarayama tara. Römöyï bo na rɔ yï lïŋgï ze
pili.
17 Kina kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara ame kiya te,
“Mo'dɔ yi 'deni rɔ 'bu löbu zi dɔ'be ma konzi.” Kina ti bo Bɔko'ba mo
tönë Abarayama ki'di dɔ bo gɔmo ne ko'dɔ ŋgï tara römöyï bo bɔ kïdïdï
töku ni ti bɔ ko'ba wa ma mɔlo kinza naga mo tönë ne na.

18 Abarayama i'di dɔ bo gɔmo bo kïyënï ŋgï di mï wa ame 'dɔ kïyënï dë
ne. Kina ko'dɔ rönï ŋgï zi bo kɔzɔ ma kiya zi bo tönë tara, ame kiya te,
“Kupö yï ga na ti konzi tara.”
19 Kɔmɔ kɔɔ 'ba Abarayama 'deni kɔzɔ kuluku rïyö, tine pele bo idaki
dë di bi ti'di dɔ bo gɔ lende nime. Di mï ame yida rɔ bo kɔ'bɔ ɔtɔ dë kpe
pele ne mï meri abo bo idaki dë, di mï ame ŋgï pele 'ja abo Sara kɔrɔ 'deni
rɔ kɔtɔ ne.
20 Bo ö'bö ŋburu mï ti'di dɔ bo gɔ ndose 'ba Bɔko'ba nima kina ki'di bo
ŋgï kɔrɔ kitigɔ tïlëlu Bɔko'ba.
21 Bo inda'ba lende mo kitigɔ Bɔko'ba ɔ'bɔ to'dɔ ndose nima ŋgï ko tara.

22 Kina me 'dɔ ki'di Bɔko'ba kïdëkï bo rɔ bɔ lende laka ne gɔ ti'di dɔ bo
gɔ lende 'ba Bɔko'ba.
23 Tine kö'du 'ba tëdï rɔ bɔ lende laka kɔmɔ Bɔko'ba nima ugu dë ŋge
gɔ lende 'ba Abarayama.
24 Ugu 'deni gbï gɔ lende ze ame ga ze 'deni pili rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba
gɔ ti'di dɔze gɔ lende abo 'ba bɔ koja ŋere ze Yësu Kurïsïtö yaga di mï tölë
nime ne.
25 Bo na kupö 'deni gɔ lende këŋyë ze ga. Kina me koja bo 'deni yaga di
mï tölë ti'di ze rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.

5

Lende Këŋï Ti Bɔko'ba

1 Kina gɔ ame ki'di ze 'deni rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba gɔ ti'di dɔ ne ze
'deni mï lende këŋï ti bo Bɔko'ba dömöŋï ŋere ze Yësu Kurïsïtö.
2 Bo na ko'de ze 'deni gɔ ti'di dɔze gɔ lende abo kako zi Bɔko'ba mï lende
këŋï nime dëdï 'deni yïmo ne. Kina i'di diliyake nati gɔ kɔmɔ ki'di 'ba tari
todɔ'bɔ rɔ ti bo mï rɔ löbu dɔ kiteli abo.
3 Tine ma rɔ dɔ kiteli mo i'di diliyake gbï ti mï gomɔ ze ga. Römöyï ze
dikalike 'deni gomɔ na këdï ko'de mï këddï zize.
4 Kina mï këddï na ti kileme dinda'bake lende 'ba Kurïsïtö 'deni laka.
Kina ɔdɔ këdï 'deni tara ti ki'di ze ŋgï dëdïke ti kɔmɔ ki'di gɔ yëŋï 'ba
Bɔko'ba.
5 Kɔmɔ ki'di nime inza rɔ a ma kïlïkö rɔ yawa. Römöŋï akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba
na kodɔ 'deni lɔ mï dökï'dï ze ti Nyï Kɔtɔ Laka nime bo ki'di zize ne.
6 Di mï ame ko'ja dëdïke gba kinza tigɔ ɔtɔ ne, na Kurïsïtö kako 'deni
ŋgï kölë gɔze bɔ lende këŋyë mï kada ma laka mo ame Bɔko'ba koza 'deni
ne.
7 Me yë na kilaŋa dïdï nï ra tölë gɔ kö'du 'ba bɔtɔ ame pele rɔ bɔ lende
kodɔrɔ ne? Ala ɔdɔ bo këdï pele rɔ bɔ ame kinza kirasi ɔtɔ dë ne, yë na
kilaŋa rönï ra tölë gɔ kö'du abo?
8 Ne oŋgɔke te, Bɔko'ba ileme akɔ'ɔ abo ŋgï zize di mï ame ze pele rɔ
bɔ lende këŋyë ne Kurïsïtö ako ŋgï kölë gɔze.
9 Kina kɔzɔ ame roma bo ki'di ze 'deni rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba ne
omba ma rɔ dɔ kiteli mo bo ti kɔmɔ ze ŋgï yaga di mï ya 'ba Bɔko'ba.
10 Tönë pele pa bine ze rɔ bɔ ya ti bo Bɔko'ba ne, na me bo kusï kɔmɔze
'deni yaga ti tölë 'ba kole abo. Kina gɔ ame bo kole mo tönë kïdïdï 'deni
omba ma rɔ dɔ kiteli mo ti bo kɔmɔ ze ŋgï nati di mï tölë.
11 Tine inza ŋge gɔ ama, diliyake mï Bɔko'ba gɔ ame ŋere ze Yësu
Kurïsïtö ko'dɔ ze 'deni rɔ bɔ pɔrï zi Bɔko'ba ne.

Adama Ni Ti Kurïsïtö

12 Bilaka kɔtɔ na me ko'de lende këŋyë kako mï dɔliŋɔ bine. Kina lende
këŋyë ko'de tölë ŋgï tïnï. Kina tölë kita'ba ŋgï kote gɔ dɔ kupö bilaka lesi
pili römöŋï bilaka lesi pili o'dɔ lende këŋyë 'deni.
13 Lende këŋyë na 'deni mɔlo mï dɔliŋɔ bine gba kinza ki'di kö'du ki'di
dë zi Musa. Tine tönë gba kota kinza ki'di kö'du ki'di dë ne, Bɔko'ba ïtëtë
bo lende këŋyë dë.
14 Tine tölë isaki 'deni mɔlo mï kada 'ba Adama nduwë kömö mï kada
'ba Musa. Bilaka ame ga pili lende kirasi mo kinza pele kɔzɔ 'ba Adama
tönë ne, tölë na ŋgï rɔ bɔ dɔmo pili.
Dëmba tine Adama na rɔ kïnë 'ba bɔ ma këdï kako mo nime, ame kina
rɔ Kurïsïtö ne.

15 Tine aki'di rɔ ma sari 'ba Bɔko'ba nime inza rɔ ma koriya ti lende
kënyë 'ba Adama. Ma konzi ölë 'deni ŋgï gɔ lende kënyë abo 'ba bɔ kɔtɔ
nima. Tine mï këyï abo 'ba Bɔko'ba na rɔ dɔ kiteli gbï ti aki'di rɔ ma sari
abo nime bo ki'di 'deni zi ma konzi ti mï këyï 'ba bɔ kɔtɔ kpökï mo tönë
ame kina rɔ Yësu Kurïsïtö ne.
16 Aki'di rɔ ma sari nime inza ma 'bënï kɔzɔ lende kënyë 'ba bɔ ma tönë
mo ne tara. Lende kënyë 'ba bɔ kɔtɔ nima na me ko'de wali 'ba Bɔko'ba
ŋgï 'deni dɔ bilaka lesi. Tine aki'di rɔ ma sari abo nime kako di pötö lende
kënyë ma konzi ko'dɔ rönnï 'deni ne na ki'di wa 'deni rɔ ma laka kɔmɔ
bo.
17 Kina me gɔ lende kënyë 'ba bɔ kɔtɔ na tölë kako ŋgï rɔ bɔ dɔ bilaka
löbu nime pili. Kina ti kɔnyi 'ba bɔ ma kɔtɔ mo ame kina rɔ Yësu Kurïsïtö
ne këdï gbï tara, tine ti këdï ŋgï rɔ dɔ kiteli. Römöyï lïjë ame mo ga
ŋgï kinda'ba lende këyï löbu mo nime laka ti aki'di rɔ ma sari mo nima
ne ti këdï rɔ ma laka kɔmɔ bo kari toloma rɔ bɔ dɔ wa pili mï dïdï ma
ŋburuŋburu.
18 Kina kɔzɔ ame lende kënyë kɔtɔ na ko'de wali dɔ bilaka lesi pili ne
tara, kina 'deni gbï tara lende laka kɔtɔ na ko'de dïdï ma ŋburuŋburu
'deni zi bilaka lesi pili ki'di rɔ bɔ lende laka.
19 Kina kɔzɔ ame ko'dɔ bilaka lesi ŋgï pili rɔ bɔ lende kënyë gɔ lende
'ba bɔ kɔtɔ ma kuwö dɔ Bɔko'ba dë ne tara, kina ti këdï gbï tara ti ki'di
bilaka lesi ŋgï pili këdï rɔ ma laka gɔ lende 'ba bɔ ma kɔtɔ ame kuwö dɔ
Bɔko'ba laka ne.
20 Kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ako ma 'bënï di pötö lende kënyë ti'di mo
kömbö. Tine ɔdɔ lende kënyë kömbö 'deni tara tine na lende këyï 'ba
Bɔko'ba kako kömbö ma 'ba bo ŋgï yaga rɔ dɔ kiteli.
21 Kina kɔzɔ ame tölë na kileme tigɔ 'ba lende kënyë ne, kina gbï tara
tigɔ 'ba lende këyï ti kinda mï ti'di bilaka rɔ bɔ lende laka kɔmɔ Bɔko'ba
mï dïdï ma ŋburuŋburu ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö.

6

Dïdï Ti Yësu

1 Tine ame gɔ diyake tondo nati? Gɔ dö'böke gbɔ nduwë to'dɔ lende
kënyë 'dɔ lende këyï 'ba Bɔko'ba kömbö nduwë?
2 Inza du te tara. Ze ma dölëke 'deni kope ze rɔ dɔ ŋgölö di mï lende
kënyë nime gɔ dö'böke nduwë toloma yïmo 'böwu tondo ga?
3 Kpe ikalike dë du ze ame ga pili kobapatisi ze 'deni mï möyï Yësu
Kurïsïtö ne obapatisi ze 'deni mï tölë abo?
4 Mï bapatisi dölëke 'deni kusu ze kɔtɔ ti bo 'dɔ kɔzɔ ame rɔ löbu 'ba
Bɔko'ba 'bu ki'di bo Kurïsïtö kɔdɔ yaga di mï tölë ne tara kina gɔ ze gbï
dïdïdïke yaga mï loma ma la'ja.
5 Römöyï ɔdɔ dëdïke 'deni rɔ akɔtɔ ti bo mï tölë kina ti dëdïke gbï rɔ
akɔtɔ ti bo tara mï tɔdɔ abo.
6 Dikalike 'deni dïdï ma mɔlo ze mo tönë na ma kutötï 'deni kölë ti bo dɔ
ŋgërï 'dɔ yida rɔ ma 'ba lende kënyë ze nima keŋme yaga yayi nati kinza
dëdïke ra kpe 'böwu rɔ atɔli zi lende kënyë.
7 Römöyï bɔ ame kölë 'deni ne ope 'deni yaga rɔ dɔ ŋgölö di mï lende
kënyë.
8 Ne di'dike dɔze 'deni gɔmo ɔdɔ dölëke 'deni ŋgï kɔtɔ ti Kurïsïtö ti
dolomake ŋgï kɔtɔ ti bo.
9 Römöyï dikalike toja nime koja Kurïsïtö yaga di mï tölë ne bo ölë dë
kpe. A mɔtɔ rɔ tölë inza kpe ti közï kakpa dɔ bo.

10 Tölë nime bo kölë ne a'da lende këwhile ŋgï mï kɔtɔ. Tine kina me bo
kïdïdï 'deni yaga bi kɔtɔ ti Bɔko'ba.
11 Kina gbï tara, kpe omerike rɔye yaga rɔ töku zi lende këwhile, tine rɔ
ma kïdïdï zi Bɔko'ba rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö.
12 Kina me kinza kolake lende këwhile na dë këdï mbiri dɔ yida rɔye kebe
ki'di ye to'dɔ ako'dɔkɔ këwhile 'ba yida rɔ naga nima.
13 Nï mɔtɔ kinza kebe kola yida röyï dë këdï yaga rɔ jama abo 'ba lende
këwhile tirasi wa timo. Tine nï ame mo kɔdɔ 'deni yaga di mï tölë ne, i'di
yida röyï këdï rɔ jama 'ba to'dɔ ndɔbɔ laka abo 'ba Bɔko'ba.
14 Römöyï kɔzɔ ame kpe e'be bïcï lende këyï 'ba Bɔko'ba kinzake e'be
bïcï kö'du ki'di mo ne, lende këwhile ikali dë kpe ma 'dɔ këdï ti közï kakpa
dɔye.

Atɔli 'Ba Lende Këwhile

15 Tine 'deni tondo nati? Gɔ do'dɔke eze lende këwhile gbɔ nduwë nati
römöyï dinzake bïcï kö'du ki'di gɔ ame ze 'deni bïcï lende këyï 'ba Bɔko'ba
ne? Inza du te tara.
16 Ikalike 'deni ɔdɔ nï mɔtɔ ki'di röyï yaga rɔ atɔli zi bɔ mɔtɔ tuwö dɔ
bo nï 'deni ŋgï yaga rɔ ma laka rɔ atɔli abo. Kina ɔdɔ nï këddï 'deni rɔ
atɔli 'ba lende këwhile ti koto yi ŋgï mï tölë. Tine ɔdɔ këddï 'deni rɔ atɔli
abo 'ba Bɔko'ba kuwö dɔ bo ti ki'di yi ŋgï rɔ ma laka kɔmɔ bo.
17 Tine yëë'dï këdï zi Bɔko'ba römöyï kpe ame mo tönë ga pa rɔ atɔli 'ba
lende këwhile ne kpe na kinda'bake lende abo ame kiyandi ye timo ne 'deni
ŋgï ti dökï'dï kɔtɔ.
18 Utë gɔye 'deni yaga rɔ dɔ ŋgölö di mï lende këwhile ko'de ye rɔ atɔli
'ba lende laka.
19 Mëdï milende ziye ti dɔŋgala 'ba atɔli nime römöyï dɔye gba rɔ ma
kïrïndï. Pa tönë bine kpe i'dike rɔye ŋgï lipo rɔ atɔli zi wa ma këwhile rɔ dɔ
kiteli naga bi to'dɔ wa ma ti'da naga. Kina 'dɔ ki'dike rɔye gbï lipo tara rɔ
atɔli 'ba lende laka le'jete to'dɔ wa ame ga ko gɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ne.
20 Ma tönë mo pa kpe gba rɔ atɔli 'ba lende këwhile ne inzake bïcï lende
laka.
21 Ne wa'di na ko'jake ra kulöwö te gɔ to'dɔ wa mo naga nime lende mo
këdï kaya 'deni za yaga rɔye ma le'jete ne? Lïjë wa naga nima kpa közï
'bënnï na ŋgï rɔ tölë.
22 Tine ma le'jete utë gɔye 'deni ŋgï yaga rɔ dɔ ŋgölö di mï lende këwhile
kpe 'deni rɔ atɔli 'ba Bɔko'ba. Kina kpa közï ma 'beye 'deni rɔ loma ame
mo ko gɔ ako'dɔkɔ abo ne. Tine wa ma 'dɔ ko'jake gɔmo na rɔ dïdï ma
ŋburuŋburu.
23 Römöyï bi gomɔ 'ba rɔ gɔ lende këwhile na rɔ tölë. Tine kpa közï ki'di
ma 'ba Bɔko'ba na rɔ dïdï ma ŋburuŋburu rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö ŋere
ze.

7

Töku Zi Kö'du Ki'di

1 Löndö ma ga, kpe ikalike kö'du ki'di 'deni laka. Ikalike 'deni bilaka
ame këdï gba ti kömönï te ne na ŋge bïcï kö'du ki'di.
2 Kina kɔzɔ ame ɔdɔ më'dë këdï gba ti kömönï kö'du ki'di kudödu 'ja ŋgï
zi më'dë nï ŋburu tara ne. Tine ɔdɔ më'dë mo nima kölë 'deni mï kö'du
ki'di ope nï 'deni yaga rɔ dɔ ŋgölö.
3 Ɔdɔ lɔko kebe kinda'ba dönï ti bɔ mɔtɔ ko'ja më'dë nï këdï gba ti
kömönï ti kïdëkï lɔko ŋgï rɔ bɔ yërï. Ne ɔdɔ më'dë kölë 'deni lɔko inza
kpe bïcï kö'du ki'di. Bɔtɔ ame kogbe nï pele inza kpe zïnï rɔ yërï nati.

4 Kina gbï ziye tara löndö ma ga, ma di zi kö'du ki'di kpe ölëke e'be 'deni.
Römöyï kpe rɔ akɔtɔ ti yida rɔ bo Kurïsïtö mo tönë kölë 'deni ne. Kina me
le'jete kpe 'deni rɔ 'ba bo bɔ koja di mï tölë mo tönë. Kina gɔ ze do'dɔke
wa ma laka mo ŋgï nati zi Bɔko'ba.
5 Ame ze gba mï loma 'ba yida rɔ ne kö'du ki'di na kocɔ ze to'dɔkɔ lende
kënyë kina lende kënyë ko'de tölë ŋgï.
6 Kina me le'jete ope ze 'deni yaga di mï kö'du ki'di. Dölëke eze 'deni
yaga di teyi. Dinzake kpe rɔ 'bɔki teyi nati. Dinzake kpe rɔ atɔli 'ba kö'du
ki'di ma ki'di kugu mo tönë, tine ze 'deni rɔ bɔ laja 'ba Bɔko'ba mï kɔri
ma la'ja 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.

Dɔ Ŋgölö Di Mï Kö'du Ki'di

7 Tine ame gɔ diyake tondo nati? Kö'du ki'di mo tönë 'deni yaga rɔ lende
kënyë? Inza du te tara. Tine bo kö'du ki'di mo na me ki'di ma mikali wa
nima rɔ lende kënyë ne. Ma kiya te bo kö'du ki'di kiya dë dëne minza
mikali a mɔtɔ kïdëkï rɔ mï kombi. Kina tönë kugu kiya te, “Kinza kombi
mïyï dë.”
8 Kina lende kënyë ko'ja gɔ kele abo ŋgï ti kö'du ki'di nima kina kodɔ
mï kombi ŋgï lɔ yïmö. Ma kiya te kö'du ki'di kinza dëne lende kënyë ŋgï
rɔ töku.
9 Tönë pa bine ma ŋgï rɔ ma kïdïdï kinza bo kö'du ki'di mo nima ne.
Tine ame mikali kö'du ki'di yɔ na lende kënyë kindiŋi ŋgï yaga yïmö, na
mölë ŋgï.
10 Kö'du ki'di mo tönë Bɔko'ba ki'di 'dɔ këdï rɔ dïdï zö ne na kebe kusu
kpama ŋgï 'böwu mï tölë.
11 Römöyï gɔ kele nime bo lende kënyë ko'ja ti kö'du ki'di ne na bo
ku'bölu ma ŋgï timo kupö ma yaga.
12 Kina me mëdï miya, kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba rɔ ma koro kɔtɔ laka, kina
ndose naga nime rɔ ma kodɔrɔ gbï rɔ ma laka.
13 Tine 'dɔ bo wa laka mo tönë na kebe 'böwu ko'de tölë zö? Inza du te
tara. Lende kënyë na ko'de tölë zö. Bo ebe kupö ma ŋgï ti wa ma laka mo
tönë 'dɔ ki'di gbagba bo mo kinda ŋgï siliŋbi yaga rɔ lende kënyë mo gɔ
bi mo. Kina ame kpe ti kö'du ki'di ne tine na bo ŋgï yaga rɔ lende kënyë
ma kinza kiya mo nati.
14 Dikalike kö'du ki'di nima rɔ 'ba mïtɔrɔ. Tine ma 'bama rɔ bilaka lesi
'ba dɔliŋɔ nime, atɔli 'ba lende kënyë.
15 Wa ame ga moŋgɔ mëdï mo'dɔ ne ïlïkö za dɔma. Römöyï wa ma
kinza mo'dɔkɔ naga na ŋgï mëdï mo'dɔ tine ma mo'dɔkɔ mo naga mo'dɔ
dë 'böwu.
16 Rɔ ma laka ileme 'deni ŋgï zö omba kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba na laka.
17 Kina me ŋgï wa naga nime pili ma na dë mëdï mo'dɔ, bo lende kënyë
mo tönë koloma 'deni mï dökï'dï ma ne bo na këdï ko'dɔ abo.
18 Römöyï ma mikali, mï yida rɔma lende laka ɔtɔ inza du te yïmö. Miteri
wa ma laka naga pele tine mɔ'bɔ dë to'dɔ mo.
19 Römöyï lende laka mo tönë mo'dɔkɔ ne mo'dɔ dë yɔ. Tine lende kënyë
ma kinza mo'dɔkɔ dë mo tönë na za 'böwu mebe mo'dɔ.
20 Ne kina me ɔdɔ mëdï 'deni rɔ to'dɔ wa ma kinza mo'dɔkɔ dë naga
tara, ma mo na dë kpe ŋgï lipo ma? Lende kënyë mo tönë bo koloma 'deni
yïmö ne bo na këdï ko'dɔ abo ŋgï 'deni nati.
21 Wa naga nime lïjë na kinda ŋgï yaga zö. Ɔdɔ mo'dɔkɔ pele 'dɔ to'dɔ
lende laka bo lende kënyë na ŋgï ndô zö.
22 Ma gbagba ma mo ŋgï rɔ lɔŋɔ di yïmö gɔ kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba.

23 Tine moŋgɔ 'deni mï yida rɔma kö'du ki'di ma 'beri mɔtɔ tɔne na za
rɔ bɔ dɔmo. Bo kö'du ki'di mɔtɔ 'ba lende kënyë mo nima ëdï ŋgï rɔ to'dɔ
ya ti ma 'ba Bɔko'ba ame kina 'deni mï meri ma ne kina kinda'ba ma 'deni
rɔ 'bɔki mo.
24 Bu'bu, rɔ kata wa'di na kulöwö zö te? Yë na ti kako kotɔ ma ŋgï tɔ
kpe yaga di mï yida rɔ 'ba tölë nime?
25 Yëë'dï këdï zi bo Bɔko'ba gɔ toja Yësu Kurïsïtö ŋere ze kako totɔ ma
yaga.
Kina me mëdï miya 'deni ziye, ma 'bama mï meri ndɔbɔ 'ba kö'du ki'di
abo 'ba Bɔko'ba na mo'dɔ. Tine mï yida rɔ, ndɔbɔ 'ba kö'du ki'di abo 'ba
lende kënyë na mo'dɔ.

8

Akɔtɔ Ti Kurïsïtö

1 Lïjë ame ga 'deni pili rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne Bɔko'ba inza kodɔ karama
kpe dɔmo.
2 Römöyï közï kakpa 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ame kïdïdï ze 'deni ti Yësu
Kurïsïtö ne ope ma 'deni yaga rɔ dɔ ŋgölö di mï közï kakpa 'ba lende
kënyë ame ŋgï rɔ tölë ne.
3 Gɔ tikeŋme ze na ki'di kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba kɔ'bɔ dë todɔ karama
dɔ lende kënyë ze ga. Tine na me bo Bɔko'ba kodɔ karama 'deni dɔmo ti
toja kole abo kako mï yida rɔ kɔzɔ ze te rɔ akumu gɔ lende kënyë ze ga.
4 Bo odɔ karama 'deni dɔ lende kënyë di mï yida rɔze 'dɔ kileme kö'du
ki'di abo pili rɔ ma laka mïze ame ga dösöke 'deni gɔ Nyï Kɔtɔ Laka
dinzake kpe rɔ to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ne.
5 Römöyï lïjë ame mo ga pili këdï koloma gɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ne
meri 'bënnï pili gɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ. Kina ya ma këdï koloma 'deni gɔ
ako'dɔkɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka naga meri ma 'bënnï pili gɔ ako'dɔkɔ 'ba Nyï
Kɔtɔ Laka.
6 Ti'di meri gɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ omba kina ŋgï rɔ tölë. Tine ti'di meri
gɔ ako'dɔkɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka na rɔ dïdï ti lende këyï.
7 Lïjë ame ga meri 'bënnï gɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ne lïjë ŋgï rɔ bɔ ya 'ba
Bɔko'ba. Lïjë o'dɔ kö'du ki'di abo dë römöyï lïjë inza ti tigɔ 'ba to'dɔ mo.
8 Kina ŋgï tara lïjë ame ga rɔ bɔ to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ne ɔ'bɔ dë
to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba.
9 Tine kpe ma 'beye inzake kpe to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ, kpe 'deni
rɔ bɔ to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ɔdɔ kiya te bo Nyï Kɔtɔ Laka 'ba
Bɔko'ba mo këdï 'deni ŋgï mïye. Bɔ ame 'bëni ŋgï tara kinza ti Nyï Kɔtɔ
Laka 'ba Kurïsïtö ne inza rɔ 'ba bo.
10 Ne ɔdɔ Kurïsïtö na këdï 'deni ŋgï mïyï ɔdɔ kölë pele mï yida rɔ gɔ
lende kënyë Nyï Kɔtɔ Laka ti kïdïdï yi ŋgï gɔ ame nï rɔ ma laka kɔmɔ
Bɔko'ba ne.
11 Ɔdɔ kiya te Nyï Kɔtɔ Laka abo 'ba bɔ koja Yësu yaga di mï tölë nime
këdï 'deni ŋgï mïyï bo ti ki'di dïdï ŋgï mï yida rɔ 'ba yayi 'bï nime ti Nyï
Kɔtɔ Laka abo mo nime këdï 'deni mïyï ne.
12 Kina me 'deni ti löndö ze ga, wali ma këdï gɔze inza rɔ 'ba to'dɔ
ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ.
13 Römöyï ɔdɔ nï koloma to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ti kölë ŋgï. Ne ɔdɔ
ki'di Nyï Kɔtɔ Laka kupö ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ 'deni yaga ti këdï ŋgï yaga
zïyï rɔ dïdï ma laka.
14 Römöyï lïjë ame ga pili Nyï Kɔtɔ Laka abo 'ba Bɔko'ba këdï kokɔkɔ ne
'deni rɔ kole abo ga.

15 Gɔ wa'di na ki'di Nyï Kɔtɔ Laka zize? I'di dë gɔ dëdïke 'böwu rɔ atɔli
tikere kudödu ze bërï. Tine 'dɔ dëdïke rɔ kole 'ba Bɔko'ba 'dɔ duduke te,
“Baba, 'bu ze.”
16 Kina Nyï Kɔtɔ Laka abo 'ba Bɔko'ba kutï dɔ lende ŋgï bi kɔtɔ ti dökï'dï
ze ma ze rɔ kole 'ba Bɔko'ba.
17 Kina ame ze 'deni rɔ kole ne ti dinda'bake yëyï abo mo tönë bo kikeki
'deni koda bilaka abo ga ne ŋgï. Ti do'jake yëyï nima gbï kɔtɔ ti Kurïsïtö.
Römöyï ɔdɔ dombike gomɔ 'deni kɔtɔ ti bo Kurïsïtö ti do'jake rɔ löbu mo
gbï kɔtɔ ti bo.

Rɔ Löbu

18 Miya ma 'bama gomɔ ma gïrï nime ne oriya dë ti rɔ löbu mo nime
këdï kari ki'di zize yayi ne.
19 Römöyï kina me wa pili 'ba dɔliŋɔ nime koloma 'deni ndö ti kɔmɔ
ki'di toda tileme ze rɔ kole 'ba Bɔko'ba mo.
20 Wa pili 'ba dɔliŋɔ nime 'deni ŋgï tönë bine rɔ a sari. Tine inza gɔ
ako'dɔkɔ 'bënnï. Bɔko'ba na ko'dɔ tara.
21 Römöyï bo iteri tope lïjë ŋgï yaga kada mɔtɔ di mï tëdï rɔ atɔli 'bɔki
'ba tölë nime 'dɔ lïjë këdï ŋgï rɔ dɔ ŋgölö mï rɔ löbu ze 'ba kole abo ga.
22 Ze dikalike 'deni ŋbö kömö mï kada nime tɔne wa pili 'ba dɔliŋɔ nime
ëdï kileri ŋgï kɔzɔ 'ja ame 'deni dɔ löyö ne tara.
23 Tine wa 'ba dɔliŋɔ nime na dë ŋge këdï kileri, ze ma 'deni ti Nyï Kɔtɔ
Laka rɔ dɔndende 'ba kpa közï ki'di abo mo nime dëdï dilerike gbï tara
römöyï dëdïke rɔ toda dɔmo ma 'dɔ Bɔko'ba ko'dɔ ze rɔ kole abo, kina 'dɔ
bo kutë gɔ yida rɔze yaga di mï tölë.
24 Römöyï ti kɔmɔ ki'di gɔmo na me bo kɔmɔ ze 'deni. Tine ma dëdï
do'jake kïnë mo ra 'deni ti kɔmɔze dëne dinzake kpe ti kɔmɔ ki'di gɔmo.
Me nï yë na ti koloma ti kɔmɔ ki'di gɔ wa ame këddï ko'ja kïnë mo ti
kömöyï ne?
25 Tine ɔdɔ nï këddï 'bëyï ti kɔmɔ ki'di toda wa ma kinza ko'ja kïnë mo
dë gba nime, oda ti mï këddï.
26 Kina me gbï kɔzɔ ame Nyï Kɔtɔ Laka kako 'deni tokɔnyi ze wa kinza
tigɔ naga nime ne tara. Gbagba ze mo dikalike dë gbï yɔ tumötu zi bo
Bɔko'ba kɔzɔ ma bo ko'dɔkɔ. Tine bo Nyï Kɔtɔ Laka na rɔ bɔ kpërï gɔze
kɔmɔ Bɔko'ba ti tileri ame ŋgï rɔ ma kinza kiya ne.
27 Kina bo Bɔko'ba bɔ tikali mï dökï'dï pili ikali wa ame mï meri 'ba Nyï
Kɔtɔ Laka gɔze ne 'deni. Römöyï kpërï nime Nyï Kɔtɔ Laka o'dɔ 'deni ko
gɔ ako'dɔkɔ abo 'ba Bɔko'ba gɔ kö'du ze 'ba bilaka abo ga.

Akɔ'ɔ 'Ba Bɔko'ba

28 Dikalike 'deni Bɔko'ba ëdï ki'di a ma ko'dɔ rönnï këdï pili rɔ ma laka
zi ma kɔ'ɔ bo naga, lïjë ame mo ga pili bo na kïdëkï 'deni ko gɔ akiteri abo
ne.
29 Lïjë ame ga bo koza 'deni mɔlo ne omba bo oweli lïjë 'deni 'beri yaga
'dɔ lïjë këdï ko rɔ ma laka kɔzɔ 'ba kole abo tara. Römöyï 'dɔ kole abo na
këdï ti rɔ kole dɔndende mï löŋgö lïjë ma konzi naga nima pili.
30 Kina me bo kïdëkï bilaka abo ga ma bo koweli yaga mo ga 'deni. Ame
mo ga ŋgï bo kïdëkï ne bo i'di 'deni këdï yaga rɔ ma laka zi bo. Kina lïjë
ame mo ga bo ki'di 'deni këdï yaga rɔ ma laka zi bo ne na 'deni ti rɔ löbu
abo.
31 Tine ame gɔ diyake tondo nati? Me ɔdɔ bo Bɔko'ba na këdï 'deni tize
yë na kpe ti ka'da ze?
32 Bɔko'ba ota gɔ kole abo dë, bo oja ŋgï kako kölë gɔ lende ze. Ne ma
tara bo ti ki'di wa pili dë ŋgï zize ti bo kole mo?

33 Yë na ti kɔ'bɔ ti'di mugu nï rɔ bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga bo koweli
abo 'deni ne. Bo Bɔko'ba mo na me ki'di abo ga 'deni këdï laka zi bo.
34 Yë na 'böwu 'dɔ kodɔ karama dɔmo? Kurïsïtö Yësu na me kölë 'deni
koja di mï tölë kari 'deni tɔrɔ dɔ dörï Bɔko'ba, kina bo na me kari ko'dɔ
kpërï 'deni gɔze zi Bɔko'ba.
35 Tine 'dɔ yë mɔtɔ na kɔ'bɔ kpe 'böwu toza ze yaga di mï akɔ'ɔ 'ba
Kurïsïtö? 'Dɔ këdï gbɔ rɔ gomɔ ala lisa ala sëyï ala közï kasi ala leri 'ba
bɔŋgɔ ala tölë ni ti kulu na gbɔ 'dɔ koza ze yaga di yïmo?
36 Römöyï ëdï 'deni kɔzɔ ma tönë buku 'ba Bɔko'ba kiya ne ame kiya
te, “Gɔ kö'du 'bï ŋere, kina me këdï kupö ze 'deni ŋgï rɔ kɔmɔ kada löbu
nime pili. Ze 'deni ŋgï kɔzɔ kamölö ma këdï kumu.”
37 Tine ze na ti da'dake gomɔ naga nime pili ti tigɔ abo 'ba bɔ kɔ'ɔ ze
mo nime.
38 Römöyï rɔ ma laka mikali ŋgï, a ma kɔtɔ mɔtɔ inza kpe ma 'dɔ kɔ'bɔ
tolɔ akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba nime yaga di zize, pele rɔ tölë ala dïdï ala malayika
ala pele rɔ lïjë tigɔ löbu ma mïtɔrɔ ni ala wa ma gïrï naga nime ala ma
këdï kako ala tigɔ
39 ala wa ma mïtɔrɔ ala ma bërï bine. A mɔtɔ inza ŋgï du te mï löŋgö lïjë
wa pili naga nime bo ko'ba ne ma 'dɔ kɔ'bɔ tolɔ akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba nime
Yësu Kurïsïtö ŋere ze ko'de 'deni ne yaga.

9

Bilaka 'Ba Bɔko'ba

1 Ame mëdï miya ne ŋgï rɔ ma laka. Ma rɔ 'ba Kurïsïtö, mo'dɔ bëtï dë.
Nyï Kɔtɔ Laka ame kina yïmö ne na kileme 'deni
2 ma ŋgï rɔ meri rɔ mbëmbë gönnï lïjë bilaka ma ga 'ba Yudayi. Lende
'bënnï lïjë ma ŋgï rɔ 'bama di mï roma ma naga nime kpamo ɔ'ɔ ŋgï zö
kɔdɔ mï dökï'dï ma kulöwö.
3 Gɔ kö'du 'bënnï miteri ŋgï miya te dëne 'dɔ Bɔko'ba kusönö ma gbɔ
ŋgï yaga minza kpe rɔ 'ba Kurïsïtö.
4 Römöyï lïjë na rɔ kupö Yisarele ame mo ga Bɔko'ba koza 'deni rɔ kole
zi bo ne. Lïjë na rɔ ame mo ga Bɔko'ba kileme bi nzari 'ba bi kɔpɔ abo
zïnnï bo ko'dɔ lömu 'deni tïnnï, bo ki'di kö'du ki'di abo 'deni zïnnï. Lïjë
na rɔ bɔ kumötu bo rɔ ma kodɔrɔ mo tönë ga. Lïjë na bo kulömu 'deni
'dɔ to'dɔ yëyï dönnï.
5 Lïjë na rɔ kupö ma kɔdɔ kako di yï lïŋgï ze mo tönë. Ma rɔ gɔ 'ba
bilaka lesi Kurïsïtö ɔdɔ di mï dɔ kupö lïjë. Akïlëlu këdï zi bo Bɔko'ba löbu
'ba dɔ wa pili nime rɔ ŋburuŋburu. Amini.
6 Tine wa naga nime mëdï miya ne inza gɔ ame kiya 'deni te lömu 'ba
Bɔko'ba mo tönë ïlïkö 'deni rɔ yawa.
7 Römöyï dɔ kupö Yisarele pili na dë rɔ ma bo koza 'deni rɔ 'ba bo mo
ga. Pele rɔ dɔ kupö Abarayama ga inza pili rɔ gɔmo rɔ kole 'ba Bɔko'ba.
Römöyï Bɔko'ba na kiya tönë bine zi Abarayama te, “Yisika na ti koja dɔ
kupö yï yaga.”
8 Omba bine ileme ŋgï kole 'ba Abarayama ama ga köyö ŋge gɔ 'ba yida
rɔ ne inza rɔ 'ba Bɔko'ba. Tine ame mo ga köyö gɔ kpa bo Bɔko'ba ne na
rɔ 'ba bo ga rɔ kupö ma laka 'ba Abarayama mo ga.
9 Römöyï bo Bɔko'ba ulömu 'deni mɔlo kiya te, “Mëdï mileki mako
kabate kina Sara ti köyö kole ŋgï.”
10 Tine gɔmo na dë ŋge nima. Kole rïyö tönë ga Rebeka köyö ne 'bu mo
ŋge kɔtɔ ame bo na rɔ 'bu ze löbu Yisika ne.

11-12 Tine Bɔko'ba iya mɔlo zi Rebeka te, “Bɔ ma löbu mo ti koja laja
zi ma titi mo.” Lende nime Bɔko'ba iya 'deni te gba kota kinza köyö lïjë
dë, gbï gba kota kinza ma lïjë ko'dɔ ɔtɔ mɔtɔ ma laka ala ma kënyë. Bo
iya 'deni mɔlo tara 'dɔ kileme bɔ ma bo koweli 'deni mo. Bo o'dɔ te gɔ
ako'dɔkɔ abo 'dɔ kileme yëyï abo ma këdï dɔ ma kɔtɔ mo nima gɔ dëkï
abo, tine inza gɔ a ma kole nima ko'dɔ.

13 Ëdï 'deni kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara, ame kiya
te, “Yakoba na mɔ'ɔ. Milagi 'deni di rɔ Esawu.”

14 Ne tine wa'di na gɔ diyake nati? Gɔ diyake te Bɔko'ba na kirasi lende
zi ma kɔtɔ mo nima? Inza du te tara.

15 Römöyï bo iya zi Musa te, “Ma, ti mileme mï koŋmi ma ti mï këyï ma
zïnnï lïjë ame ga migeli 'deni ne.”

16 Omba akoweli nime inza kpe gɔ ako'dɔ ala gɔ ako'dɔkɔ ze 'ba bilaka
lesi, tine 'deni ŋge gɔ mï këyï 'ba Bɔko'ba.

17 Römöyï mï buku 'ba Bɔko'ba iya 'deni tönë zi bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto
te, “Mo'dɔ yi 'deni rɔ bɔ dɔliŋɔ 'dɔ mileme tigɔ dɔ kiteli ma tïyï. Kina 'dɔ
möyï ma kïlëbï ti timo kote mï dɔyayi nime pili.”

18 Gɔ ako'dɔkɔ abo 'ba Bɔko'ba na me bo këdï ko'dɔ abo mï këyï 'deni zi
ame ga bo kigeli ne. Kina gɔ ako'dɔkɔ abo na ma gbï bo këdï ki'di ama ga
këdï yaga rɔ minyi.

Ya Ti Tigɔ

19 Tine mɔtɔga nï mɔtɔ ti kebe kiya zö te, “Ne ma këdï tara yɔ bo Bɔko'ba
ëdï ko'ja bi ŋgɔrɔ gba 'böwu di rɔ bilaka rɔ ma totondo ga? Yë na ti ka'da
ako'dɔkɔ abo?”

20 Ne nï bɔ pɔri ma, ti miya zïyï, “Nï yë na 'dɔ kileki dɔ lende tara zi
Bɔko'ba? Kete ebe ra kititi bɔ ko'ba nï kiya te, ‘O'ba ma te gɔ wa'di?’ ”

21 Bɔ la'ba mo na ko'ba ë'bënï kɔzɔ ma bo ko'dɔkɔ. Mɔtɔga di mï korɔ'bɔ
konzɔ kɔtɔ nima na bo ko'ba kete ŋgï rïyö, mɔtɔ rɔ kete 'ba wa ma kondi
tine mɔtɔ rɔ 'ba wa ma yawa naga.

22 Kina gbï tara mï ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba. Ya ti tigɔ abo nime bo ko'dɔkɔ
pele tileme mo zi bilaka ne tine bo ogbɔ rɔ bo 'deni le tötï liya zïnnï lïjë
ma bo këdï kote dönnï ti ya abo mo tönë ga.

23 Kina mɔtɔ gbï rɔ löbu abo nime na bo ko'dɔkɔ tileme mɔri mo ame
bo kodɔ 'deni dɔze ma rɔ a 'ba mï këyï abo mo ga ne. Ze ma bo kileŋo
'deni 'dɔ do'jake rɔ löbu abo mo tönë ne.

24 Römöyï ze na rɔ ma bo kïdëkï 'deni mo ga. Tine bo ïdëkï dë ŋge kɔtɔ
di mï löŋgö Yudayi, gbï di mï löŋgö bɔ löwö ni.

25 Kina kɔzɔ ma tönë Bɔko'ba kiya mï akugu 'ba Oseya ne tara, ame kiya
te, “Bilaka ame ga pele kinza rɔ 'bama ne ti mïdëkï 'deni rɔ 'bama. Dɔ
kupö ame ga pele mɔ'ɔ dë ne ti mïdëkï 'deni rɔ ma mɔ'ɔ.

26 Kina gbï bi kɔtɔ mo nima na tönë kiya te, ‘Kpe ma 'bama ga na dë,’
tine ti kïdëkï lïjë 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba bɔ dïdï.”

27 Kina gbï kɔzɔ ma tönë bine Yesaya kiya te, “Yisarele nima konzi pele
kulöwö kɔzɔ yayi lida 'ba kpa mini löbu ne, kɔsɔ ma ndö te mo ga na ŋge
ti kɔmɔ.

28 Römöyï bo ŋere Bɔko'ba ti kote todɔ karama abo ŋgï welo dönnï lïjë
bilaka 'ba dɔyayi nime.”

29 Kina gbï kɔzɔ ma tönë bo Yesaya kiya mɔlo bine ne tara, ame kiya te,
“Ma kiya te bo Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli kola kɔsɔ dɔ kupö ze ga dë, dëne ze
'deni ŋgï kɔzɔ Sodomo ni ma ti Gomora.”

30 Tine ame gɔ diyake tondo nati? Dëmba tine lïjë bɔ löwö mo tönë ga koloma kinza rɔ bɔ toma gɔ tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba ne le'jete lïjë na ki'di dönnï gɔ lende abo kina lïjë na 'deni rɔ ma laka kɔmɔ bo.

31 Tine lïjë Yisarele mo tönë ga këdï koma ga gɔ 'bënnï tëdï rɔ ma laka ti to'dɔ kö'du ki'di abo ne ɔ'bɔ ga dë kpe to'ja mo.

32 Römöyï lïjë oma ŋgï tara kinza ma lïjë ki'di dönnï gɔ lende mo, lïjë oma ë'bënnï ŋge ti ako'dɔ 'bënnï. Kina döku mo tönë buku 'ba Bɔko'ba kiya lende mo ne kokpe ndïnnï ŋgï.

33 Ame tönë kiya rönï gɔ kö'du 'ba Kurïsïtö te, “Oŋgɔke te, mïdëyï döku 'deni mï Yerosalema tokpe ndïnnï lïjë bilaka. Döku ame 'dɔ koŋma lïjë ne. Tine lïjë ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende abo ne kö'du mo inza kaya kpe rönnï.”

10

Mötu 'Ba Pɔlo Gɔ Yudayi

1 Löndö ma ga, akiteri ame mï dökï'dï ma bine ti mötu ma gönnï lïjë Yudayi bilaka ma ga dëne 'dɔ kɔmɔ lïjë tɔ kpe yaga.

2 Mikali ŋgï rɔ ma laka lïjë mïnnï löbu gɔ ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba, tine akikali mo na kinza.

3 Kɔri 'ba lende laka abo 'ba Bɔko'ba lïjë ikali dë yɔ, ma gɔ dönnï na za lïjë kebe to'dɔ mo. Kina ŋgï kɔri 'ba 'dɔ ti'di wa këdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba mo tönë lïjë ebe kola 'deni za yaga.

4 Römöyï kö'du ki'di u'bë kpënï 'deni pili rɔ Kurïsïtö 'dɔ ame ga ki'di dönnï ŋgï gɔ lende abo ne na këdï ti rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.

5 Kina tönë 'dɔ Musa kiya bine gɔ lende 'ba tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba gɔ toro kö'du ki'di ne. Ame bo kiya te, “Bɔ ame ko'dɔ kö'du ki'di naga nime ne ti kïdïdï ŋgï yaga.”

6 Tine ma kugu mï buku 'ba Bɔko'ba gɔ tëdï rɔ ma laka kɔmɔ bo gɔ ti'di dɔ gɔ lende abo mo na me te, “Nï, kinza kebe kiya dë ti mïyï te, ‘Yë na ti kari kömö ŋbö mïtɔrɔ to'de Kurïsïtö mo kako bërï bine?

7 Yë na ti kɔdɔ ŋbö kari mï maliti toja Kurïsïtö mo kɔdɔ yaga di mï tölë?’ ”

8 Kina ugu 'deni gbï iya te, “Nï mɔtɔ lende 'ba Bɔko'ba 'deni ŋɔli te dɔ ŋgila yï, dɔ dɔnde'de yï, kina gbï 'deni mï dökï'dï yï.” Omba gogo 'jɔ 'ba ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö mo tönë na ma duwöwö 'deni ziye ne.

9 Kina me ɔdɔ nï na ŋgï kiya te ti kpëyï Kurïsïtö na rɔ ŋere, ki'di döyï ŋgï gɔmo Bɔko'ba oja bo 'deni yaga dï mï tölë, ti kɔmɔ yi ŋgï.

10 Römöyï ɔdɔ ze di'dike dɔze ŋgï gɔmo ti dökï'dï kɔtɔ na ti ki'di ze ŋgï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba. Kina ɔdɔ diyake ŋgï yaga ti kpeze kina ti kɔmɔ ze ŋgï.

11 Mï buku 'ba Bɔko'ba iya 'deni te, “Lïjë ame ga pili ki'di dönnï 'deni gɔ lende abo ne kö'du mo inza kaya kpe rönnï.”

12 Tine iya rönï 'deni zi bilaka pili. Römöyï le'jete geli inza kpe mï löŋgö Yudayi ni ma ti bɔ löwö. Bɔko'ba na rɔ ŋere 'ba bilaka nime pili. Yëyï löbu abo nime 'deni pili rɔ ma koriya dɔ ame ga këdï kïdëkï bo ne.

13 Kina tönë gbï kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “Lïjë ame ga pili kïdëkï bo ŋere Bɔko'ba tokɔnyi lïjë ne, bo ti kɔmɔ ŋgï.”

14 Tine ti lïjë kïdëkï bo totondo ɔdɔ lïjë ki'di dönnï dë gɔ lende abo? Kina ti lïjë ki'di dönnï gɔmo tondo ga ɔdɔ lïjë kuwö lende abo dë? Kina ti lïjë kuwö tondo mo ga ɔdɔ kuwöwö dë zïnnï?

15 Kina ti kuwöwö rönï tondo ga ɔdɔ koja bɔ laja dë? Kina tönë buku
'ba Bɔko'ba kiya bine te, “Tako 'ba bɔ ko'de laja laka naga nime ele te gɔ
wa'di?”
16 Tine pele tara bilaka mo ga pili na dë 'böwu kutï gɔ lende mo. Römöyï
Yesaya mo na tönë kiya te, “Ŋere, yë na ki'di dönï ra gɔ lende ze?”
17 Kina me ti'di dɔ gɔmo ako di mï tuwö lende mo. Tine tuwö mo ako di
mï laja 'ba Bɔko'ba mo tönë kuwöwö ne.
18 Ne i'dike mititi te, “Lïjë Yudayi mo ga na kuwö ma 'bënnï dë?” Rɔ ma
laka lïjë uwö römöyï kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba bine kiya te,
“Dönnï lïjë bɔ laja ma ga udu ŋgï kogba mï dɔliŋɔ. Lende 'bënnï ote mï
dɔyayi nime ŋgï pili.”
19 Kina i'dike mititi gbï te, “Tara ne lïjë Yisarele ikali 'jɔ 'ba lende nime
dë?” Musa na dɔgba kileme ma lïjë kikali 'deni. Ame bo kiya tönë te
Bɔko'ba iya te, “Ti mi'di mïye ŋgï kombi rɔ bilaka ame ga kinza du rɔ ɔtɔ
ne. Kina ti mi'di lïjë bɔ rumö naga nima koma kpeye gɔ ko'dɔke 'dïrï.”
20 Kina Yesaya na kilaŋa rɔ bo 'deni tönë kiya te, “Bɔko'ba iya te, ‘Bilaka
ame ga pele koma ma dë ne na za 'böwu ko'ja ma. Bilaka ame ga kïdëkï
ma dë ne na za mileme rɔma 'deni teyi.’ ”
21 Ma gɔ lende 'ba Yisarele na bo kiya tönë te, “Mɔrɔ 'deni ŋgï kada kösö
dɔma rɔ yawa tïdëkï lïjë wa kinza kuwö dɔma bɔ lende kusë naga nime.”

11

Kupö Yisarele Ma Laka

1 Kina i'dike mititi te, “Bo Bɔko'ba ebe kilagi 'deni 'böwu yaga di rɔ bilaka
abo mo tönë ga?” Inza du te tara. Ma gbagba ma mo nime rɔ Yisarele di
mï kupö Abarayama, kpa gɔli 'ba Benyimona.
2 Bɔko'ba ilagi dë du te yaga di rɔ bilaka abo ga ame bo koza 'deni mɔlo
di bi tisaki mo ne. Ikalike ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne dë? Ame
Eliya koloma rɔ toma'jo rɔ bo zi Bɔko'ba rɔ wali rönnï Yisarele kiya te,
3 “Ŋere, bilaka naga nime lïjë ote dɔ bɔ kumë lende 'bï ga 'deni 'doyi
yaga. Bi 'ba toŋma akumu 'bï ga lïjë icaca dɔmo 'deni ŋgï 'doyi yaga. Ma
na ŋge me kola ma 'deni kɔtɔ kpökï. Kina me lïjë këdï 'deni rɔ toma gɔma
'dɔ tupö ma gbï yaga.”
4 Tine Bɔko'ba ileki dɔmo 'deni tönë zi Eliya te, “Di mï löŋgö lïjë nime
mogba ma 'bama ga 'deni zö di yïmo kuluku 'butë bi 'butë dɔmosowɔ
(7,000) ame ga kinza kulömu kpënnï dë zi akoro Bala ne.”
5 Kina 'deni gbï tara mï kada nime tɔne, kɔsɔ Yisarele ma ndö te mo ga
ëdï ame Bɔko'ba koweli 'deni yaga gɔ mï këyï abo.
6 Ne kina me ɔdɔ toweli mo këdï 'deni ŋge gɔ mï këyï, inza kpe nati gɔ
ndɔbɔ ko'dɔ. Römöyï ɔdɔ kinza tara mï këyï abo inza kpe nati gɔ bi mo rɔ
mï këyï.
7 Tine gɔ diya 'böwu tondo ga gɔmo nati? Wa mo tönë lïjë Yisarele
koloma rɔ toma mo ne lïjë ebe ko'ja dë 'böwu, tine ma Bɔko'ba koweli di
mï löŋgö lïjë mo naga na ŋge ko'ja. Tine ma 'bënnï lïjë ma laki mo naga
nime minyï 'bënnï 'deni ŋgï kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya
te,
8 “Bilaka naga nime, dɔ ti dökï'dï ma kinza ko'dɔ ndɔbɔ na Bɔko'ba ki'di
'deni ŋgï zïnnï, kina me 'deni ŋbö kömö mï kada nime tɔne kömönnï o'ja
gɔ bi dë, mbili nnï uwö lende dë gbï.”
9 Kina me gbï tönë 'dɔ Dawidi kiya te, “Ee, Bɔko'ba kodɔ karama tɔ kpe
dönnï. Ŋbele 'bënnï nima kuyï rönnï tɔ kpe yaga zïnnï rɔ ŋgɔwo ko'ba
lïjë.

10 Kïyölu kömönnï nima tɔ kpe yaga kinza lïjë ko'ja gɔ bi ra. Odi gönnï
nima tɔ ŋburu lïjë kö'bö tombï gomɔ 'bënnï ga nduwë rɔ kɔmɔ lëndö."
11 Kina i'dike mititi gbï te, "Me tönë lïjë Yudayi kɔcɔ yaga ne na kɔrɔ
ŋgï rɔ la'ba ma ŋburu zïnnï?" Inza du te tara. Lende kirasi 'bënnï na me
ko'de kɔnyi ŋgï zi ma rɔ bɔ löwö ni. Römöyï 'dɔ ki'di lïjë Yudayi kutï gbï
to'ja mo kɔzɔ 'ba bɔ löwö.
12 Ne kina me ɔdɔ lende këny ë 'bënnï 'ba Yudayi mo tönë na këdï ko'de
yëyï ma dɔ kiteli 'deni mï dɔyayi, tɔcɔ yaga 'bënnï na këdï ko'de yëyï ma
dɔ kiteli 'deni zi bɔ löwö tara tine, todɔ'bɔ lïjë Yudayi rɔ gɔmo mo, yëyï
mo ti këdï ŋgï kulöwö tondo ga na te?

Kɔnyi 'Ba Bɔ Löwö

13 Mëdï miya ame 'deni ziye kpe ma rɔ bɔ löwö ni. Kina kɔzɔ ame ma
na 'deni rɔ bɔ laja ziye ne tara, tï moyo rɔma ti gɔ laja koja ma
14 gɔ ki'di Yudayi ma 'beze mo tönë ga kebe kutï ti gɔmo, gɔ kɔmɔ mɔtɔ
ga 'jaa yayi.
15 Me ɔdɔ bo Bɔko'ba kilagi di rönnï na bo ko'dɔ pɔri ŋgï ti bilaka lesi
pili, ɔdɔ bo kutï 'deni dönnï lïjë Yudayi kada mɔtɔ yayi ti këdï ŋgï tondo?
Omba kina ti këdï ŋgï rɔ yëyï ma löbu kɔzɔ tïdïdï töku.
16 Kina kɔzɔ ame ɔdɔ dɔndende 'ba wa na kulömu 'deni zi Bɔko'ba, omba
kɔsɔ mo nima 'deni pili rɔ abo. Kina ɔdɔ kulömu ŋgira'da lïjë Yudayi mo
na 'deni zi bo, omba dɔŋgila mo ga 'deni pili rɔ abo.
17 Ŋgërï ma bo Bɔko'ba kïdïyë mo tönë na me koke dɔndende ma kunzï
mo ga 'deni yaga konzo 'ba ŋgërï 'ba mökö teyi. Kpe bɔ löwö ni na 'deni rɔ
dɔŋgila ma konzo mo naga 'dɔ këddike ti tigɔ dɔ kiteli 'ba ŋgira'da nime.
18 Tine kpe kinza kebe kudölïke lïjë dɔŋgila ma koke 'deni yaga mo naga
nima dë. Kpe gɔ kebe kudölïke lïjë rɔ ma totondo? Yë na këdï kogbɔ ye
kpe dɔŋgila, ŋgira'da na dë këdï kogbɔ ye?
19 Tine ma 'dɔ kiyake na te, "Oke dɔŋgila mo 'deni yaga 'dɔ konzo ma
dɔmo."
20 Omba kina ŋgï te rɔ ma laka, tine oke lïjë 'deni yaga gɔ lende kinza
ti'di dɔ gɔmo 'bënnï. Ne ma 'beye Bɔko'ba onzo ye 'deni dɔmo gɔ ti'di
dɔye gɔ lende abo. Kina kinza kolomake dë ti dɔ kombi, olomake ti tikere.
21 Me ɔdɔ lïjë Yudayi ame mo ga rɔ dɔŋgila ma kötu timo mo ga na kɔ'ɔ
rɔmo dë tara, ma komerike 'beye iyake te kpe na ti bo kɔ'ɔ rɔye tëgë?
22 Bine do'jake 'deni ma mï këyï ti mï kata abo 'ba Bɔko'ba na tondo. Mï
kata abo ŋgï kulöwö rɔ ame ga ko'dɔ lende këny ë ne. Tine kpe mï këyï
abo ŋge ziye ɔdɔ kö'böke mï kɔri mo. Ɔdɔ kö'böke dë tara bo ti koke ye
gbï yaga.
23 Kina ɔdɔ lïjë Yudayi mo naga nima könyö dë ŋgï nduwë gɔ lende 'ba
kinza ti'di dönnï gɔ lende abo nime, bo ti konzo lïjë ŋgï kileki teyi. Römöyï
bo Bɔko'ba na ti tigɔ mo 'dɔ tonzo lïjë kileki 'böwu teyi.
24 Me ɔdɔ kpe ma kötuke mökö naga na bo kebe koke 'deni konzo dɔ
ŋgira'da ma kïdïyë nima kinza rɔ ma kötu tiye mo ne, tonzo lïjë dɔŋgila
ma kötu timo naga nima kileki gɔ bi mo na tï konya dɔ bo?

Mï Këyï 'Ba Bɔko'ba

25 Kpe löndö ma ga, mo'dɔkɔ ziye kinza kolomake dë ŋgï kulöwö ti meri
mo te, ikalike wa 'deni rɔ dɔ kiteli. Tine 'jɔ 'ba wa ma rɔ ma kusu naga
ti mileme 'deni ziye. Minyi nime inza kö'bö ŋburu tara. Inda'ba dɔ kapa
Yisarele ma konzi 'deni ŋge timo ŋbö lïjë bɔ löwö ma bo koweli 'deni naga
kako pili zi bo Bɔko'ba.

26 Kina 'dɔ kɔmɔ lïjë Yisarele pili ŋgï ti yaga kɔzɔ ma tönë kiya te, “Bɔ
këdï kako tɔmɔ wa di mï tölë ti kɔdɔ 'deni di mï Yerosalema. Bo na ti kona
lende kënyë 'deni 'doyi yaga di mï kupö Yakoba.
27 Ma Bɔko'ba, ti mo'dɔ lömu ma nime tïnnï ɔdɔ mombi lende kënyë
'bënnï 'deni yaga.”
28 Kina me Bɔko'ba 'deni rɔ ya ti lïjë Yudayi gɔ kokɔnyi ye kpe bɔ löwö
römöyï lïjë ma 'bënnï i'di dönnï dë gɔ laja laka abo. Tine 'bu nnï löbu ga
na rɔ ma bo koweli mo kina me akɔ'ɔ abo gba gönnï.
29 Römöyï ɔdɔ bo Bɔko'ba koweli abo 'deni to'dɔ yëyï dɔmo bo uyï yïmo
dë.
30 Tine kpe ma 'beye bɔ löwö, tönë pa bine uwöke dɔ bo dë. Kina me
ma le'jete kpe na ko'jake mï këyï abo 'ba Bɔko'ba 'deni römöyï lïjë Yudayi
mo ga ebe kuwö dɔ bo dë kpe.
31 Ma le'jete lïjë ebe kuwö dɔ bo dë kpe römöyï gɔ lïjë ko'ja mï këyï kɔtɔ
nima ko'jake ne gbï nati.
32 Römöyï Bɔko'ba na me kodɔ kpa bilaka 'deni pili me kuwö dɔ bo dë
'dɔ bo na ko'dɔ mï këyï abo 'jaa zïnnï pili.
33 Oŋgɔke ti yayi. Yëyï ti akikali abo 'ba Bɔko'ba na ŋgï rɔ dɔ kiteli. Bɔtɔ
mɔtɔ ɔ'bɔ dë tïyëtï gɔ burë ko'dɔ abo ala kɔ'bɔ tiyari gɔ ndɔbɔ ko'dɔ abo.
34 Kina kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara, ame kiya te, “Yë
na ti kɔ'bɔ tikali meri 'ba dɔ Bɔko'ba? Yë na ti kɔ'bɔ ti'di lende zi bo?
35 Yë na ki'di wa ra zi bo kiteri 'böwu 'dɔ bo kopi bi mo teyi?”
36 Wa pili bo na me ko'ba. Wa pili naga nime bo na me ki'di 'dɔ këdï
kina 'dɔ këdï zi bo. Rɔ löbu këdï ti zi bo Bɔko'ba rɔ ŋburuŋburu. Amini.

12

Loma Ma Laka

1 Kina me 'deni ti ziye kpe löndö ma ga, moma'jo rɔma ziye gɔ mï këyï
'ba Bɔko'ba nime zize ne. I'dike rɔye këdï kɔtɔ laka rɔ kpa kɔzï zi Bɔko'ba
'dɔ loma 'be kïyëyï dökï'dï bo. Ame kina rɔ mötu ma laka ziye to'dɔ mo
zi bo.
2 Kinza ki'dike rɔye dë ŋgï këdï yaga kɔzɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime. I'dike
Bɔko'ba kuyï ye yaga mï meri la'ja. Römöyï 'dɔ kikalike ako'dɔkɔ 'ba
Bɔko'ba gɔ lende ko'dɔ 'be pili kïyëyï dökï'dï bo.
3 Mi'di ame 'deni ziye pili te ti mï këyï nime bo ki'di 'deni zö ne. Nï mɔtɔ
kinza komeri röyï dë kiya te nï na 'deni ŋgï kulöwö laka rɔ dɔ kiteli. Tine
ma laka mo oloma le këyï mï meri 'bï. Laka 'bï 'ba bɔ mɔtɔ na rɔ ti'di döyï
gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö kɔzɔ ame Bɔko'ba ki'di 'deni zïyï ne.
4 Römöyï kɔzɔ ame mï yida rɔ kɔtɔ kapa 'ba yida rɔ ŋgï ŋbaŋi ti ndɔbɔ
mo ga pili rɔ 'beri'beri ne,
5 kina gbï tara ze pele rɔ ma konzi nime mï rɔ kodɔ'bɔ ti Kurïsïtö ze pili
rɔ yida rɔ kɔtɔ. Kina rɔ gɔze nime pili rɔ kɔtɔkɔtɔ, ze kapa 'ba yida rɔ
kɔtɔ ze nime na.
6 Kina Bɔko'ba i'di kpa közï 'deni zize pili rɔ 'beri'beri gɔ mï këyï abo.
Kina do'dɔke ndɔbɔ mo ti. Mɔtɔ o'dɔ ti ma 'bëyï ma ki'di 'deni zïyï mo.
Ɔdɔ kpa közï 'bëyï 'ba bɔ mɔtɔ këdï rɔ tumë lende, o'dɔ ti gɔ ma bo ki'di
'deni zïyï ki'di döyï gɔmo mo nima.
7 Ɔdɔ ma 'bëyï këdï rɔ ndɔbɔ mï kanisa mo, o'dɔ ti. Ne ɔdɔ këdï rɔ
akiyandi, iyandi ti.
8 Ala ɔdɔ këdï rɔ tocɔ mï këddï, ocɔ ti. Nï ame këdï ki'di ma 'bëyï rɔ
aki'di zi bɔ lisa ni ne i'di ti, ti mï kɔtɔ. Ala ɔdɔ ma 'bëyï këdï rɔ közï kakpa

mo ogbɔ röyï laka teyi. Ne ɔdɔ ma 'bëyï këdï rɔ to'dɔ mï koŋmi o'dɔ ti, ti lɔŋɔ mo.

Akɔ'ɔ Ma Laka

9 I'dike akɔ'ɔ 'be këdï ti, ti dökï'dï kɔtɔ. O'jike lende kënyë. Lende laka na kinda'bake kitigɔ.
10 Ɔ'ɔke rɔye rɔ gɔ rɔye kɔzɔ löndö kɔtɔ mï Kurïsïtö. Kpe, ö'böke ti ŋburu kitigɔ mï toro rɔye rɔ gɔ rɔye.
11 Inda'bake ndɔbɔ kitigɔ kinza nï mɔtɔ ko'dɔ tïkëpï dë. Tine ogbɔke rɔye laka toja laja zi ŋere Kurïsïtö.
12 Kina iliyake ti mï kɔmɔ ki'di 'be gɔ yëyï abo 'ba Bɔko'ba. Mï gomɔ 'be ga pili olomake ti mï këddï ŋburu ti mötu ko'dɔ.
13 Okɔnyike löndö ame ga rɔ leri ne ti wa ma këddïke timo. I'dike liŋɔ 'be ga kpamo këdï ŋburu yaga rɔ gböŋö zi bɔ löwö.
14 Ya ame ga ko'dɔ közï kasi ziye ne ititike Bɔko'ba ko'dɔ yëyï dɔmo. Yëyï na kititike bo gɔmo bo ko'dɔ dönnï kinza kititike bo dë tusönö lijë.
15 Olomake rɔ lɔŋɔ ti ya ame ga rɔ lɔŋɔ ne. Uduke kɔtɔ ti ame ga këdï kudu ne.
16 Kinza ko'dɔke geli dë mï löŋgö ye. Kinza ko'dɔke dɔ kombi dë. Ilekike rɔye liya bërï toja laja rɔ gɔ rɔye. Kinza ko'dɔ röyï dë kulöwö kiya te nï na rɔ bɔ lende kikali.
17 Kinza kebe kilekike dɔ lende kënyë dë ti lende kënyë. I'dike ako'dɔ 'be këdï rɔ ame bilaka pili kutï gɔmo ne.
18 Ogbɔ röyï ti'di lende këyï na 'dɔ këdï mï löŋgö yï ma ti bilaka ma laki pili.
19 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, kinza kebeke dë topi dɔkolo. Ola zi bo Bɔko'ba 'dɔ bo ko'dɔ gɔ ya abo. Römöyï mï buku abo 'ba Bɔko'ba bo iya 'deni te, “Ma na ti mopi dɔkolo. Monda nima ma na ti mileki dɔmo.”
20 Kina gbï kɔzɔ ma tönë kugu ne tara, “Ɔdɔ ko'ja bɔ ya 'bï këdï rɔ 'bö i'di akonyo teyi. Ɔdɔ ko'ja bo këdï rɔ koda mini i'di mini zi bo. Römöyï ti to'dɔ mo kɔzɔ a nime te na ti ko'de dɔ kulu'butï zi bo.”
21 Nï kinza kola röyï dë zi lende kënyë ka'da yi. Tine a'da lende kënyë yaga ti lende laka ko'dɔ 'bï.

13

Tuwö Dɔ Turu

1 Kina ti kpe rɔ gɔye pili uwöke dɔ turu 'ba mï dɔyayi 'be. Römöyï közï kakpa 'ba wa pili ako di zi Bɔko'ba. Kina me közï kakpa nime le'jete mï dɔyayi 'be ne bo na ki'di.
2 Bɔ ame kilagi tuwö dɔ turu ne, ndose 'ba Bɔko'ba na bo kilagi 'deni. Kina bɔtɔ ame ko'dɔ tara ne ti ko'de karama 'ba Bɔko'ba ŋgï timo dönï.
3 Römöyï bilaka ame ga rɔ bɔ lende laka na dë këdï kere bɔ dönnï ga, tine bɔ lende kënyë na këdï kere.
Nï o'dɔkɔ 'dɔ dökï'dï yï kö'bö ŋburu rɔ ma köpu di zi bɔ közï kakpa? Ne ɔdɔ ko'dɔkɔ dë, o'dɔ wa ma laka 'dɔ mï bo këyï röyï.
4 Römöyï bo na 'deni rɔ bɔ laja 'ba Bɔko'ba bine tokɔnyi yi. Ne ɔdɔ nï kikali röyï 'deni rɔ bɔ kirasi lende kinza ki'di dömbëlï yï kolɔdɔ dë römöyï turu nima ki'di dɔ bo ne i'di dë rɔ ma sari. Ndɔbɔ abo na rɔ todɔ ya 'ba Bɔko'ba dɔ bɔ lende kirasi.
5 Kina me nï mɔtɔ zïyï tuwö dɔ turu, tine inza ŋge gɔ ame 'dɔ kɔmɔ timo di kpa ya 'ba Bɔko'ba ne, o'dɔ gɔ këdï rɔ lende laka zïyï.
6 Gɔ kö'du mo na gbï ki'di këddï kopike awada ne römöyï lijë turu na 'deni rɔ bɔ laja abo 'ba Bɔko'ba mï ndɔbɔ nime.

7 Kina opike wali 'ba gɔye ga ti pili yaga zïnnï rɔ gɔ dɔkomali awada pili ti lende koro ti rɔ koyo mo.

Ɔ'ɔ Lëpï Yï

8 Kinza kolake wali 'ba a mɔtɔ dë këdï gɔye, tine 'dɔ wali 'ba akɔ'ɔ na ŋge ki'dike këdï gɔye. Römöyï nï ame kɔ'ɔ lëpï yï mɔtɔ ne, kö'du ki'di abo 'ba Bɔko'ba na me 'deni gbï pili ko'dɔ.

9 Römöyï kö'du ki'di iya 'deni tönë bine te, “Kinza ko'dɔ yërï dë. Kinza ko'dɔ röyï dë rɔ bɔ közï roma. Kinza ko'dɔ 'bögö dë. Kinza ko'dɔ mï kombi dë.” Kina kö'du ki'di naga nime ti mɔtɔ ga pili ɔrɔ 'deni dɔ ame kiya te, “Ɔ'ɔ bilaka lesi lëpï yï mɔtɔ gbï kɔzɔ ame kɔ'ɔ yida röyï ne tara.”

10 Akɔ'ɔ i'di kirasi lende dë zi lëpï mɔtɔ, omba kina kote gɔ kö'du ki'di pili 'ba Bɔko'ba.

11 Kina o'dɔke ti te römöyï ikalike 'deni kada mo na yala. Kada 'ba toŋgɔ bi yaga di bi 'ba tö'dö na me kömö 'deni. Römöyï ma le'jete kada abo 'ba tɔmɔ ze mo tönë 'deni ŋɔli rɔze di rɔ ma tönë gba bine di'dike dɔze gɔmo ne.

12 Korɔndɔ ëdï kote rönï yaga gïrï nime kada na 'deni ŋɔli tize. Kina i'di du'duke ako'dɔ 'ba bi kölu ti yaga mökö dusuke rɔ jama 'ba ya 'ba mï kada na rɔze.

13 Kina di'dike rɔze ti këdï yaga laka rɔ bilaka 'ba mï kada. Kinza di'dike rɔze dë këdï rɔ 'ba ndörö tuwë layi rɔ dɔ közï kënyë, to'dɔ yërï, to'dɔ 'dïrï ala mï kombi.

14 Tine jama 'ba ya 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö na kinda'bake, kolake gɔ lende kënyë 'ba yida rɔ yaga ti ako'dɔkɔ mo ga.

14

Kinza Kilende Dë Rɔ Bɔtɔ

1 Kpe kinza ko'dɔke kowasa dë ti bilaka ame ga kitigɔ dë gba laka mï ti'di dönnï gɔ lende 'ba Kurïsïtö ne. Tine o'deke lïjë kako mï löŋgö ye.

2 Römöyï 'ba bɔ mɔtɔ ti'di dɔ bo gɔ lende 'ba Kurïsïtö i'di bo ŋgï konyo wa pili rɔ gɔmo. Tine ma 'ba bɔ mɔtɔ ame bo kitigɔ dë gba laka yïmo ne i'di bo ŋgï ŋge konyo ma 'ba bo rɔ möku.

3 Kina kinza bɔ ma konyo mo nima kebe dë tudölï bɔ ma koro tonyo mo nima. Kina kinza bɔ ma koro mo nima kebe dë tilende rɔ bɔ ma konyo 'deni mo nima römöyï Bɔko'ba utï 'deni dönnï kpaki rɔ 'ba bo ga.

4 Nï yë na kebe ŋgï tilende rɔ bɔ laja 'ba bɔ mɔtɔ tara? Löbu abo na ŋge këdï kiya laka ti kënyë 'ba ndɔbɔ abo. Kina ti bo ko'dɔ ŋgï laka römöyï Kurïsïtö löbu ze mo ɔ'bɔ ŋgï 'dɔ ti'di bo ko'dɔ tara.

5 Bɔ mɔtɔ omeri 'ba bo tëgë kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na koro kulöwö rɔ dɔ kiteli di dɔ mɔtɔ. Tine bɔ mɔtɔ omeri ma 'ba bo tëgë kada pili rɔ gɔmo rɔ ma koriya. Ne ma laka mo nï mɔtɔ 'bëyï mo nima i'di lende mo kɔdɔ laka mï döyï.

6 Bɔ ama komeri lende 'ba kada ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ na ŋgï kulöwö ne, bo o'dɔ 'deni toro Kurïsïtö ŋere ze timo. Kina bɔ ama konyo ma 'ba bo dɔkomali wa 'doyi rɔ gɔmo ne o'dɔ 'deni gbï toro Kurïsïtö ŋere ze timo römöyï bo ileki yëë'dï mo ŋgï zi Bɔko'ba. Kina bɔ ame koro tonyo wa mɔtɔ ga ne, o'dɔ 'deni gbï toro Kurïsïtö ŋere ze timo kina bo kileki yëë'dï mo ŋgï zi Bɔko'ba.

7 Römöyï ma kɔtɔ mɔtɔ di mï löŋgö ze nime bine oloma dë ŋge toro gbagba bo ala tölë gɔ toro gbagba bo.

8 Tine ɔdɔ dolomake bine, loma ze pili toro bo Kurïsïtö ŋere ze. Kina
ɔdɔ dölëke, ti dölëke toro bo. Kina me ɔdɔ ze dölëke ala dolomake, ze pili
rɔ 'ba bo 'ba Kurïsïtö ŋere ze.
9 Gɔ kö'du mo na me 'dɔ ki'di Kurïsïtö kako kölë bine kɔdɔ yaga di mï
tölë ne 'dɔ bo këdï rɔ ŋere zi bɔ loma ni gbï ti töku ni.
10 Tine nï ëddï kilende rɔ löndö yï mɔtɔ gɔ wa'di? Nï mɔtɔ mo ëddï
kudölï löndö yï mɔtɔ gɔ wa'di? Ze nime pili dëdï dari dɔrɔke kɔmɔ kïtï
'ba burë 'ba Bɔko'ba.
11 Römöyï ugu 'deni ame tönë bo ŋere Bɔko'ba kiya te, “Kɔzɔ dïdï ma,
rɔ gɔ bilaka lesi pili ti kolɔdɔ ŋgï bërï kɔmɔ ma. Kina ti lïjë kutï ŋgï kiya
te ma na rɔ Bɔko'ba.”
12 Kina rɔ gɔze nime pili mɔtɔ nï na ti kïyëtï gɔ lende ti ako'dɔ 'bï zi
Bɔko'ba.

Kinza Kirasi Mï Meri 'Ba Bɔtɔ Dë

13 Kina ti, i'dike dolake gɔ tilende rɔ lëpï ze ga yaga. Ma laka mo kinza
debe duruwöke a 'ba la'ba dë këdï yaga mï kɔri zi lëpï ze mɔtɔ ga ame
këdï ki'di lëpï yï kila'ba ŋgï mï lende kënyë ne.
14 Gɔ ame ma 'deni rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö ne mikali ŋgï akonyo mɔtɔ
inza ame ki'di bilaka rɔ ti'da kɔmɔ Bɔko'ba. Ne ɔdɔ nï bɔ mo na komeri
ë'bï kiya te a mɔtɔ nima ti ki'di yi këdï rɔ ti'da, ti ko'dɔ rönï ŋgï tara zïyï.
15 Kina me ɔdɔ wa ame këddï konyo ne kebe ko'dɔ lëpï yï mɔtɔ dë kpe
kele omba nï inza ë'bï kpe nati mï kɔri 'ba akɔ'ɔ. Tine nï kinza ki'di wa
ame këddï konyo ne dë kebe kirasi ma kɔtɔ ame Kurïsïtö kölë 'deni bine
gɔ lende mo ne.
16 Kinza kebe ki'di wa ame koza 'deni yaga zïyï rɔ ma laka ne dë kinda
ŋgï rɔ lende kënyë zi lëpï yï mɔtɔ.
17 Römöyï tëdï mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba inza gɔ wa ma këddï konyo
ala kuwë, tine ŋge gɔ ame Nyï Kɔtɔ Laka ki'di yi 'deni laka kɔmɔ Bɔko'ba
toloma mï lende këyï ti lɔŋɔ.
18 Bɔ ame koja laja ŋgï zi Kurïsïtö kɔzɔ a nime te ne na rɔ ma Bɔko'ba
ko'dɔkɔ kina bilaka lesi kutï gbï gɔmo.
19 Kina di'dike kɔmɔze ti gɔ wa ame ga këdï ko'de lende këyï gbï ti tigɔ
zi lëpï ze ga ne.
20 Kina kinza kebe kirasike ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba dë ŋgï yaga gɔ lende 'ba
akonyo. Wa pili rɔ gɔmo rɔ ma kele rɔ akonyo. Tine ɔdɔ nï mɔtɔ kebe
ki'di lëpï yï mɔtɔ kebe kila'ba di mïnï gɔ wa ma këddï konyo, na rɔ ma
kënyë mo.
21 Tine ma laka mo a mɔtɔ ame këdï ki'di löndö yï mɔtɔ kila'ba di mïnï
ne, kinza ko'dɔ dë lipo ɔdɔ këdï pele rɔ tonyo yida ala tuwë layi ni pili ti
a mɔtɔ ga.
22 Meri 'bï nima këddï timo gɔ lende 'ba akonyo naga nime ne, i'di këdï
ŋge mï löŋgö ye kpe ti bo Bɔko'ba. Nï ame kodɔrɔ bïcï lende dë röyï gɔ
wa ma kikali kinza rɔ ma laka ne na ti yëyï.
23 Tine nï ama konyo wa ma döyï rɔ ma kïlïkö gɔmo nima Bɔko'ba ti
kodɔ karama mo ŋgï döyï römöyï o'dɔ dë du mï ti'di döyï gɔ lende abo.
Wa ame ga pili këddï ko'dɔ kinza ki'di döyï dë gɔmo këdï rɔ lende 'ba
Bɔko'ba ne, 'doyi rɔ gɔmo rɔ lende kënyë.

15

Omeri Lende 'Ba Lëpï Yï

1 Ze ma ditigɔke 'deni mï ti'di dɔze gɔ lende 'ba Kurïsïtö mo naga nime, ma laka mo zize 'dɔ tombi gomɔ 'ba ya ma kinza ti tigɔ naga. Tine kinza ze dö'böke dë ŋge tïyëyï dökï'dï ze.
2 Nï mɔtɔ zïyï tomeri lende 'ba lëpï yï 'dɔ ko'dɔ rɔ wa ame gɔ këdï rɔ ma kïyëyï dökï'dï bo kïyëddï mï bo ne.
3 Römöyï Kurïsïtö tönë bine ne dökï'dï bo na dë bo kïyëyï. Kina kɔzɔ ma tönë kugu bine mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara, ame kiya te, “Ti'ja mo tönë kiti'ja yi Bɔko'ba timo ne ileki 'deni pili rɔma.”
4 Wa pili naga nime kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne, ugu 'deni tiyandi ze timo 'dɔ dëdïke ti kɔmɔ ki'di liya ti mï këddï gɔmo.
5 Bo Bɔko'ba bɔ dɔ loma liya ti mï këddï ki'di ye tɔ kpe ko'dɔke kɔzɔ 'ba Yësu Kurïsïtö kolomake ti meri kɔtɔ mï löŋgö ye.
6 Kina 'dɔ kpe pili kïlëluke Bɔko'ba 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze ame gbï rɔ 'bu bo ne ti pili rɔ gɔye ti birɔ kɔtɔ.
7 Kina ti kpe o'dɔke lëpï ye mɔtɔ ga gbï laka kɔzɔ löndö, kɔzɔ ma Kurïsïtö ko'dɔ ye tara 'dɔ ma konzi kïlëlu Bɔko'ba ti gɔmo.
8 Miya ziye, Kurïsïtö ileki rɔ bo 'deni rɔ bɔ laja zi Yudayi tileme mo zïnnï Bɔko'ba ti ko'dɔ yëyï zi ma kɔdɔ ŋgï di mï yï lïŋgï 'bënnï mo nima gɔ lömu mo tönë bo ko'dɔ 'deni zïnnï,
9 kina gbï 'dɔ ma rɔ bɔ löwö mo ga kïlëlu Bɔko'ba ti gɔ mï këyï abo nime kɔzɔ ma tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba bine kiya te, “Kina ti, ti mïlëlu yi ŋgï mï löŋgö bɔ löwö ni. Ti moba ŋgala mo ŋgï mïlëlu möyï yï.”
10 Kina gbï ti ma tönë kiya te, “Kpe ma rɔ bɔ löwö ni iliyake ti kɔtɔ tïnnï lïjë bilaka abo ga 'ba Bɔko'ba.”
11 Mɔtɔ na gbï kiya te, “Kpe bɔ löwö pili ïlëluke bo ŋere Bɔko'ba. Kpe bilaka 'ba dɔliŋɔ pili ïlëluke bo.”
12 Kina tönë Yesaya kiya gbï bine te, “Kupö Yisayi ti kɔdɔ 'deni, ti ki'di bo ŋgï këdï rɔ bɔ dɔ bɔ löwö ni. Lïjë ti këdï ŋgï ti kɔmɔ ki'di gɔ yëyï abo.”
13 Bɔko'ba bɔ dɔ kɔmɔ ki'di gɔ mï këyï abo mo nime ki'di ye tɔ kpe kiliyake këddïke lɔ ti lɔŋɔ mï ti'di dɔye gɔmo. Kina 'dɔ kɔmɔ ki'di 'be gɔmo koto tïyöbu ti nduwë ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.

Rɔ Koyo 'Ba Pɔlo

14 Löndö ma ga, ma di zö bine kpe indake ŋgï lɔ ti lende laka ti dɔkomali akikali, këddïke 'deni tiyandi lëpï ye mɔtɔ ga gbï.
15 Tine mï akugu nime moja kpama 'deni mbowa ziye mï wa tönë ga bine ne kinza kudölu di dɔye. Moja kpama 'deni tara gɔ mï këyï tönë Bɔko'ba ko'dɔ 'deni zö
16 ki'di ma rɔ bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö ziye kpe bɔ löwö ne. Mï tuwöwö laja 'ba Kurïsïtö nime ma 'deni ŋgï kɔzɔ bɔ akumu 'ba Bɔko'ba 'dɔ mo'de ye bɔ löwö zi bo rɔ kpa közï ma laka ma bo kutï dɔmo kulömu 'deni ti Nyï Kɔtɔ Laka.
17 Kina kɔzɔ ame ma 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne, ti moyo rɔma ŋgï gɔ ndɔbɔ ma mo'dɔ zi Bɔko'ba.
18 Tine ma minza milaŋa rɔma tilende gɔ wa ame ga Kurïsïtö ko'bɔ'bi dë tö ne, gɔ ki'di bɔ löwö tuwö dɔ Bɔko'ba. Bo o'dɔ 'deni ti lende kiya gbï ti ako'dɔ ma
19 gbï ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka mï gɔ kotɔ ma konzi. Mï liŋgere ma nime kisaki mɔlo di Yerosalema ŋbö kömö Iloriko ne, laja laka 'ba Kurïsïtö na muwöwö 'deni pili teyi.
20 Akiteri ma nduwë tuwöwö laja 'ba Kurïsïtö nime mï gɔ bi ame ga lëbï mo kömö dë gba teyi ne. Römöyï kinza mebe mo'ba ma 'bama ra dɔ gbɔndɔ kujë 'ba bɔ mɔtɔ.

21 Kina kɔzɔ ma tönë mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “Lïjë ame ga kiya
lende abo dë zïnnï ne ti ko'ja ŋgï. Kina lïjë ame ga kuwö dë ne ti kikali
ŋgï.”

Teri 'Ba Pɔlo Gɔ Tari Romo

22 Gɔ kö'du mo na me këdï kota ma 'deni nduwë mï konzi kinza tömö
ziye yayi ne.
23 Tine le'jete ndɔbɔ ma mï kapa gɔ bi mɔtɔ naga nime bine mote 'deni.
Kina kɔzɔ ame miteri 'deni kulöwö 'dɔ tari ziye yayi kɔmɔ kɔɔ mo konzi
ne,
24 miteri 'dɔ to'ja ye mï tari ma Sepaniya. Kina 'dɔ kpe na ki'dike ma
'jaa gɔ kɔri di yayi ɔdɔ moloma 'deni ŋgï mbowa miliya rɔma tiye laka.
25 Tine ma gïrï nime mëdï gba mari Yerosalema toto a 'ba kɔnyi zi bilaka
'ba Bɔko'ba ama ga yayi ne.
26 Römöyï kanisa ma mï Makedoniya ti ma Giriki bine omeri lende 'ba
bɔ lisa ma mï löŋgö bilaka 'ba Bɔko'ba ma mï Yerosalema 'deni kina me
lïjë koja kpa közï 'dɔ toto mo zïnnï.
27 Lïjë na ŋgï kiteri ë'bënnï to'dɔ mo. Tine rɔ ma laka ëdï ŋgï rɔ wali
zïnnï topi mo tara römöyï lïjë bɔ löwö ni o'ja yëyï 'ba Bɔko'ba 'deni di zi
Yudayi. Kina ma laka mo na ŋgï zïnnï lïjë ma rɔ bɔ löwö tokɔnyi Yudayi
tara ti wa ma lïjë këdï timo.
28 Tine ɔdɔ mote ndɔbɔ nime 'deni mi'di kpa közï nime 'deni zïnnï, ti
mudö kebe ziye yayi mala nduwë Sepaniya.
29 Kina mikali ŋgï tömö ma ziye yayi ti këdï ŋgï lɔ ti yëyï 'ba Kurïsïtö.
30 Kpe löndö ma ga, kɔzɔ ame ze 'deni rɔ akɔtɔ mï ŋere ze Yësu Kurïsïtö
ne, moma'jo rɔma ziye, odɔ'bɔke rɔye kɔtɔ tö mï mötu ko'dɔ gɔma, mï
akɔ'ɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.
31 Umötuke gɔma 'dɔ Bɔko'ba kokɔnyi ma kitata ma di zi ma kinza ki'di
dönnï dë gɔ lende abo ga di mï dɔyayi 'ba Yudayi ne. Kina gbï gɔ bo ki'di
bilaka abo ga ma mï Yerosalema kogba kpa közï nime mëdï moto ne ti mï
këyï.
32 Kina gɔ mako ti ziye lɔ ti lɔŋɔ kina ɔdɔ këdï ŋgï rɔ ako'dɔkɔ abo 'ba
Bɔko'ba gɔ mindawo rɔma titi mbowa ziye yayi.
33 Bɔko'ba bɔ lende këyï koloma tɔ kpe kɔtɔ tiye pili. Amini.

16

Akumötö 'Ba Pɔlo

1 Ma na me mëdï moja lëmï ze Poyibe kari ziye. Lɔko na rɔ bɔ ndɔbɔ
'ba kanisa ma mï Keŋgoriya.
2 Inda'bake nï laka rɔ 'ba Kurïsïtö ŋere ze, kpe bilaka 'ba Bɔko'ba
okɔnyike nï ti wa ma lɔko ko'dɔkɔ di ziye. Römöyï lɔko o'dɔ kɔnyi 'deni
zi ma konzi gbï ti gbagba ma.
3 Umötöke Purïsïkïla ni ti Akowila bɔ ndɔbɔ lëpï ma ga mï Yësu Kurïsïtö.
4 Lïjë na tönë kilaŋa rönnï gɔ lende ma ame ma na dë ŋge kɔtɔ mëdï
mileki yëë'dï mo zïnnï, tine rɔ gɔ bilaka 'ba kanisa pili ma rɔ bɔ löwö mo
ga ne.
5 Kina umötöke bilaka 'ba kanisa ame ga pili këdï kotɔtɔ kpënnï bi mötu
liŋɔ 'bënnï ne.
Umötöke Epaneto ame mɔ'ɔ kulöwö ne. Bo na rɔ dɔndende 'ba bilaka
ma ki'di dönnï gɔ lende 'ba Kurïsïtö dɔgba di mï dɔyayi 'ba Asiya.
6 Umötöke Mariya. Lɔko ma ko'dɔ ndɔbɔ kulöwö ziye mo tönë.

7 Umötöke Andonika ni ti Yunïya, lïjë ma rɔ wado ma mo tönë ga koloma
ga tö mï maboso ne. Lïjë na rɔ ma kïlëbï kulöwö di mï löŋgö bɔ laja 'ba
Kurïsïtö kina lïjë na gbï ki'di dönnï gɔ lende 'ba Kurïsïtö dɔgba di zö.
8 Umötöke Ambolato ame rɔ 'ba Kurïsïtö mɔ'ɔ bo kulöwö ne.
9 Umötöke Orobano lëpï ze mï ndɔbɔ 'ba Kurïsïtö. Kina umötöke
Sitakiso ame mɔ'ɔ kulöwö ne gbï.
10 Umötöke Apele, bo ame kilagi toga kpa bo gɔ Kurïsïtö ne. Umötöke
bilaka liŋɔ 'ba Aritobolo ga.
11 Umötöke wado ma Erodiyona. Umötöke bilaka 'ba ŋere Kurïsïtö ame
ga liŋɔ 'ba Narokiso ne.
12 Umötöke Turupïna ni ti Turupösa, lïjë ma ko'dɔ ndɔbɔ 'ba ŋere
Kurïsïtö mo naga tönë ne, gbï ti Perosisi ame mɔ'ɔ kulöwö ko'dɔ ndɔbɔ
'ba ŋere Kurïsïtö kulöwö ne.
13 Umötöke Rupusa, bo ame ŋgï rɔ ma laka rɔ 'ba ŋere Kurïsïtö ne. Kina
umötöke ma bo gbï, lɔko ma tönë ko'dɔ ma ŋgï kulöwö kɔzɔ kole 'bënnï
ne.
14 Umötöke Asunurïtö ni ti Pelegono ti Erome ti Pataroba ti Eroma ti
löndö ame ga tïnnï ne.
15 Umötöke Pilologo ni ti Yulïya gbï ti Nerewo ni ti lëmï bo ti Olomba ti
bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga pili këdï koloma tïnnï ne.
16 Umötöke rɔye rɔ gɔ rɔye ti közï rïyö. Kanisa 'ba Kurïsïtö ame ga pili
bine ne umötö ye pili.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

17 Löndö ma ga, moma'jo rɔma ziye, i'dike kɔmɔye kandi laka di zi lïjë
bilaka naga nima këdï kiyandi a mɔtɔ tɔ ne ga 'beri di gɔ ma kiyandi ye
timo lïjë këdï ko'de rɔ koza mï kanisa ki'di ya mɔtɔ ga kɔcɔ yaga di mï kɔri
'ba Bɔko'ba. Kinza kodɔ'bɔke dɔye dë tïnnï.
18 Römöyï lïjë ama ga tara ne inza kpe rɔ toja laja 'ba Kurïsïtö ŋere ze, a
'ba gɔ kömönnï na lïjë këdï ë'bënnï rɔ to'dɔ mo. Lende koŋmi 'bënnï nima
lïjë këdï kinene ne na lïjë ku'bölu ma kinza ŋgï lipo ti lende ɔtɔ naga ŋgï
timo.
19 Ne ma 'beye lëbï 'be ame kpe ti dökï'dï kɔtɔ mï laja nime ne, ma konzi
pili uwö 'deni. Gɔ kö'du mo na ma 'deni ŋgï ti mï këyï gɔ lende 'be. Tine
mo'dɔkɔ ye gɔ këddïke ti akikali mï lende laka, tine lipo tara rɔ rumö zi
lende kënyë.
20 Kina ti bo Bɔko'ba bɔ lende këyï kiyaŋmi Satani ŋgï yaga ku'du bërï
bi ndïye.
Lende këyï 'ba Yësu ŋere ze koloma tiye.

21 Timatiyo bɔ ndɔbɔ lëpï ma umötö ye pili. Wado ma ga Lukïyö ni ti
Yasona ti Sosipata umötö ye gbï pili.
22 (Ma Terotiyo bɔ ma ki'di tugu waraga mo nime ne, mumötö ye pili mï
möyï ŋere Kurïsïtö.)
23-24 Gayo bɔ ma, ma Pɔlo mëdï moloma liŋɔ mo bilaka 'ba kanisa këdï
kotɔtɔ kpënnï bi mötu liŋɔ abo ne umötö ye pili. Eraseto bɔ kikeki yamo
'ba turu ma mï gawo mo nime umötö ye. Löndö ze Korato umötö ye gbï
pili.
25 Dilekike yëë'dï ti zi bo Bɔko'ba ame tigɔ abo ki'di ye 'deni kɔrɔke kitigɔ
mï ti'di dɔye gɔ laja laka 'ba Yësu Kurïsïtö mo tönë muwöwö ziye ne. Ame
kina ŋgï ko rɔ laja mo tönë pa rɔ ma kusu kɔmɔ kɔɔ mo konzi ne, kina
me kileme 'deni 'jaa nati yaga.

26 Ileme 'deni yaga bi kɔpɔ ti akugu 'ba bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ga.
Kina bo Bɔko'ba ma rɔ ŋburuŋburu mo tönë na me ki'di kö'du mo 'deni
zi bilaka 'ba dɔyayi nime pili tikali mo gɔ lïjë ki'di dönnï gɔmo ko'dɔ pili.
27 Rɔ löbu këdï zi bo Bɔko'ba ame bo na kɔtɔ kpökï rɔ bɔ akikali ne
nduwë rɔ ŋburuŋburu ti möyï Yësu Kurïsïtö. Amini.

Akugu Ma Dɔgba 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma KORINITO

1 Ma Pɔlo mo ame Bɔko'ba kigeli ma 'deni gɔ ako'dɔkɔ abo rɔ bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö ne, ze ti Sɔsetene bɔ löndö ze, dumötö ye pili.
2 Mëdï mugu ame ziye kpe kanisa 'ba Bɔko'ba ma mï Korinito, kpe ame ga Bɔko'ba kïdëkï ye 'deni rɔ 'ba bo ga rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö gbï mï rɔ kodɔ'bɔ ti ma konzi mɔtɔ ga ame mï dɔliŋɔ nime pili këdï kumötu ti möyï bo Yësu Kurïsïtö ŋere 'bënnï ame kina gbï rɔ ŋere ze ne.
3 Lende këyï ti yëyï abo 'ba Bɔko'ba 'bu ze ti 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö koloma kɔtɔ tiye.

Yëyï Ti Kurïsïtö

4 Mëdï nduwë rɔ to'dɔ yëë'dï mo zi bo Bɔko'ba ma gɔ lende 'be gɔ mï këyï nime bo ko'dɔ 'deni ziye kpe ma rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö ne.
5 Bo odɔ mɔri 'deni dɔye ki'di akikali gbï ti kpa kikali lende 'deni ziye.
6 Kina gbï ŋgira'da 'ba laja 'ba Kurïsïtö alo 'deni ŋgï mïye,
7 kɔcɔke dë du te di dɔ yëyï ma Bɔko'ba këdï ko'dɔ pili ziye naga mï kɔmɔ ki'di 'be gɔ tako 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö tileme rɔ bo.
8 Bo na ŋgï ti kogbɔ ye kö'böke ti mï këddï ŋbö kömö mï kada ma rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime kota ye kinza bɔti mɔtɔ rɔye mï kada 'ba tako abo nima.
9 Bo Bɔko'ba na me kïdëkï ye 'deni mï rɔ kodɔ'bɔ ti kole abo Yësu Kurïsïtö ŋere ze nime kina bo bɔ tuyï mï lende abo na dë.

Lamo Ti Rɔ Koza

10 Kpe löndö ma ga, mëdï mi'di ame ziye ti közï kakpa 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö. Utïke dɔ lende 'be bi kɔtɔ kinza rɔ koza yïmo. Odɔ'bɔke mïye ŋburu kɔtɔ mï meri 'be gbï ti lende kiya 'be ga.
11 Römöyï muwö lëbï mo bine e'be Kulöwë ga ïyëtï zö tëgë lamo ëdï 'deni mï löŋgö ye yayi.
12 Kpe lende 'be pili rɔ gɔye, ya mɔtɔ ga ebe tiya mo te, “Ma 'bama mösö gɔ Pɔlo,” ya mɔtɔ ga iya 'bënnï te, “Ma 'bama rɔ 'ba Apolo,” mɔtɔ ga tëgë, “Ma 'ba Pïtörö na,” tine ya mɔtɔ ga iya 'bënnï te, “Ma 'ba Kurïsïtö na.”
13 Wa'di ga na tara? Kurïsïtö mo ebe koza mïnï 'deni? Pɔlo na me kutötï kölë bine dɔ ŋgërï gɔye ne? Obapatisi ye rɔ bɔ kösö gɔ Pɔlo ga?
14 Yëë'dï këdï zi Bɔko'ba, 'bama mobapatisi ama bɔtɔ dë di mï löŋgö ye yayi. Bilaka ma mobapatisi na ŋge rɔ Kurïsïpö ni ti Gayo.
15 Kina kinza bɔtɔ mɔtɔ kebe kiya dë te obapatisi bo rɔ bɔ kösö gɔma.
16 Tine mɔtɔ e'be Setepana ga na ŋge mobapatisi. Momeri 'bama bɔtɔ mɔtɔ ma mobapatisi 'böwu di gɔ ame inza kpe.
17 Kurïsïtö oja ma dë tobapatisi bilaka, tine oja ma tuwöwö laja laka abo. Kina bo oja ma dë gbï 'dɔ tuwöwö mo ti akikali 'ba mï dɔ bilaka lesi kinza kuburu bi 'ba tutötï Yësu nime ra yaga.

Akikali Ma Laka

18 Römöyï tölë 'ba Kurïsïtö dɔ ŋgërï nime ma di zïnnï lïjë ma 'deni rɔ a 'ba tölë naga nima inda ŋgï kɔzɔ lende sari. Ne ma di zize ze ame këdï kɔmɔ ze ne ileme ŋgï rɔ tigɔ 'ba Bɔko'ba.

19 Mï buku 'ba Bɔko'ba yayi iya te, “Ti mirasi mï akikali 'ba bɔ lende
kikali ni yaga. Kina ti mïlïkö mï kɔmɔ kandi 'ba bɔ kɔmɔ kandi ni yaga.”
20 Ne ɔdɔ kina këdï 'deni te tine lïjë bɔ lende kikali ni ëdï 'deni yala
nati? Kina gbï lïjë ma rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di mo tönë ga lïjë
ëdï 'deni yala nati? Lïjë bɔ kpa kitigɔ mo tönë ga ëdï 'deni yala nati? Kina
me Bɔko'ba kileme 'deni bine akikali 'ba dɔliŋɔ nime ka ŋgï rɔ wa sari.
21 Römöyï bo Bɔko'ba ti akikali dɔ kiteli abo i'di tikali bo 'deni konya
dönnï lïjë bilaka lesi ti akikali ma 'bënnï mo tönë. Tine ma ki'di dönnï
gɔ laja rumö abo nime dëdï duwöwö kɔzɔ akiya 'bënnï 'ba laki ni ne na
Bɔko'ba këdï kɔmɔ.
22 Yudayi iteri ma 'bënnï rɔ gɔ kotɔ rɔ akileme mo, tine Giriki oma 'bënnï
rɔ gɔ akikali mo.
23 Tine ma 'beze duwöwö eze ŋge rɔ lende 'ba tutötï Kurïsïtö ame koja
kako di mïtɔrɔ ne. Kina me 'böwu Yudayi omba ma 'bënnï za rɔ gönnï
teyi, tine ma di zi bɔ löwö ni ŋgï rɔ wa sari.
24 Na ma di zïnnï lïjë Yudayi ni ti Giriki ame ga Bɔko'ba kïdëkï 'deni ne,
Kurïsïtö mo na me ŋgï dëdï duwöwö. Bo na rɔ tigɔ 'ba Bɔko'ba gbï rɔ
akikali mo.
25 Römöyï wa ame këdï kiya rɔ rumö 'ba Bɔko'ba ne ebe akikali 'ba
bilaka lesi. Kina wa ame këdï kiya rɔ tikeŋme 'ba Bɔko'ba ne ebe tigɔ 'ba
bilaka lesi.
26 Kpe löndö ma ga, omerike te ma tönë Bɔko'ba kïdëkï ye ne. Ma konzi
di mï löŋgö ye inza rɔ bɔ akikali 'ba dɔliŋɔ nime. Ma konzi inza gbï rɔ bɔ
tigɔ ala rɔ kole 'ba löbu ni.
27 Tine Bɔko'ba igeli abo rɔ wa ame ga bilaka 'ba dɔliŋɔ nime kïdëkï rɔ
rumö ne 'dɔ kodɔ rɔ kaya rönnï lïjë bɔ lende kikali ni. Bo igeli abo rɔ wa
ame dɔliŋɔ kïdëkï rɔ ma keŋme naga ne 'dɔ kodɔ rɔ kaya rönnï lïjë bɔ tigɔ
ni.
28 Bo igeli abo rɔ wa ame ga dɔliŋɔ kindiri kudölï kiya rɔ wa ma yawa
ne 'dɔ kuburu lïjë bɔ rɔ löbu ni.
29 Bo Bɔko'ba o'dɔ kɔzɔ a nima tara kinza bɔtɔ kari kebe ra tonyo koso
mo zi bo.
30 Bo Bɔko'ba na ko'de ye 'deni rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö. Kina me bo
i'di Kurïsïtö 'deni rɔ akikali zize. Ti Kurïsïtö na ki'di ze 'deni rɔ ma laka
kɔmɔ Bɔko'ba gbï rɔ 'ba bo ga kutë gɔze 'deni yaga.
31 Kina 'deni kɔzɔ ma tönë mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “I'dike lïjë ame
ga ko'dɔkɔ tonyo koso ne konyo ti gɔ wa ma Bɔko'ba ko'dɔ.”

2

Laja 'Ba Kurïsïtö

1 Ne ma 'bama, löndö ma ga, me tönë mari ziye yayi tuwöwö a ma
Bɔko'ba kusu dɔmo 'deni pa naga ne, muwöwö dë ti kpa kitigɔ ala ti akikali
'ba bilaka lesi.
2 Mï kada ma mëdï tiye yayi nima mi'di dɔma kudölu ŋgï di gɔ wa pili,
Kurïsïtö na ŋge mi'di kɔmɔ ma tuwöwö mo ziye gbï ti lende 'ba tutötï bo.
3 Mï kada nima ma ŋgï du kinza tigɔ mo, rɔma kö'bö tïlë'dï di zi tikere.
4 Kina laja ma ti lende kiya ma ŋgï du kinza lende kikali mo, tine rɔ
akileme tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.
5 Tine ti'di dɔye gɔ lende 'ba Kurïsïtö inza gɔ akikali 'ba dɔ bilaka lesi.
Tigɔ 'ba Bɔko'ba na.

Akikali Ma Rɔ 'Ba Bɔko'ba

6 Ne ma di zi ya ame ga kandi 'deni mï lende 'ba Bɔko'ba ne lende kikali
mo na me dëdï duwöwö. Ne tine inza rɔ akikali ma 'ba dɔliŋɔ nime ala
'ba ŋere mo ga ame këdï kiteli ë'bënï ŋgï yaga ne.
7 Akikali nime dëdï duwöwö ne 'ba Bɔko'ba na. Bo na kusu abo dɔmo
'deni di zi bilaka. Bo iteri 'deni mɔlo di bi tisaki mo 'dɔ do'ja rɔ löbu timo.
8 Ŋere 'ba dɔyayi nime ma kɔtɔ mɔtɔ te ikali akikali nime dë. Ma lïjë
këdï kikali ra dëne lïjë inza kutötï Kurïsïtö ŋere 'ba dɔ wa pili.
9 Tine kɔzɔ ma tönë mï buku 'ba Bɔko'ba ne iya te, “Wa ame kɔmɔ ko'ja
dë mbili kuwö dë gbï dökï'dï bɔtɔ komeri dë ne na rɔ wa ma Bɔko'ba
kileŋo 'deni dömöyï ya ma kɔ'ɔ bo naga.”
10 Tine Bɔko'ba i'di Nyï Kɔtɔ Laka 'deni kugbë'du gɔmo zize. Römöyï
Nyï Kɔtɔ Laka na rɔ bɔ kote gɔ lende 'ba Bɔko'ba ame ga pele ŋbö rɔ ma
kusu bitɔ ga yayi ne.
11 Kina gbï kɔzɔ ame nï mɔtɔ dökï'dï yï na ŋge rɔ bɔ kikali gɔ lende
'bï ga 'doyi ne, kina gbï tara Nyï Kɔtɔ Laka abo 'ba Bɔko'ba na ŋge rɔ bɔ
kikali gɔ lende abo ga 'doyi.
12 Kina ma 'beze a 'ba dɔliŋɔ nime na dë ki'di rönï zize. Nyï Kɔtɔ Laka
abo 'ba Bɔko'ba na bo ki'di zize tikali kpa közï abo ma bo ki'di zize.
13 Kina me dinza kpe dilende ti akikali ame rɔ meri 'ba bilaka ne. Tine
dëdï dilende ti wa ame ga Nyï Kɔtɔ Laka na kiyandi ze timo ne, tïyëtï gɔ
lende mo zi ame ga bo këdï 'deni yïmo ne.
14 Bɔ ame kinza Nyï Kɔtɔ Laka yïmo ne o'ja a mɔtɔ rɔ kpa közï nime
kako di zi Nyï Kɔtɔ Laka ne dë du te. Ikali dë gbï inda ŋgï rɔ lende sari di
zi bo. Römöyï todɔrɔ bïcï lende mo ŋge ti Nyï Kɔtɔ Laka.
15 Kina bɔ ame ti Nyï Kɔtɔ Laka ne na rɔ bɔ kodɔrɔ bïcï lende pili, tine
bɔtɔ ɔ'bɔ dë todɔrɔ bïcï lende abo.
16 Kina kɔzɔ ma tönë mï buku 'ba Bɔko'ba ne iya te, “Yë na kikali meri
'ba Bɔko'ba? Yë na kɔ'bɔ ti'di lende zi bo?” Tine na rɔ ze mo. Ze na ki'di
akikali 'ba Kurïsïtö 'deni zize.

3

Tïyöbu Mï Laja 'Ba Kurïsïtö

1 Ne kpe löndö ma ga, mɔ'bɔ dë tilende ziye kɔzɔ tilende zi ya ame ga
'deni ti Nyï Kɔtɔ Laka naga tara. Milende 'deni ziye kɔzɔ tilende zi bilaka
'ba dɔliŋɔ nime römöyï kpe gba rɔ kole kuru mï ti'di dɔye gɔ lende 'ba
Kurïsïtö.
2 Mba na gɔ mi'di kpeye. Mi'di akonyo ma kitigɔ dë ziye römöyï ɔ'bɔke
dë gba tonyo mo. Kpe gba ɔ'bɔke dë tonyo wa.
3 Kpe e'be ŋgï gba kɔzɔ bilaka ma 'ba dɔliŋɔ nime. Me mï kombi ni ti
kpa kogba këdï gba mï löŋgö ye ne kpe 'ba dɔliŋɔ nime na dë gba ya? Kpe
gba ŋgï ŋburu mï loma 'ba dɔliŋɔ nime.
4 Me ɔdɔ ya mɔtɔ ga kënyï kiya 'bënnï te, “Mösö 'bama gɔ Pɔlo,” mɔtɔ
ga iya te, “Mösö 'bama gɔ Apolo,” ne lende 'ba dɔliŋɔ nime na dë?
5 Apolo mo bo rɔ wa'di? Kina Pɔlo mo bo rɔ wa'di ga? Ze eze ka ŋgï rɔ
bɔ ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba ziye ti'di dɔye gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö. Ze nime
kpaki rïyö mɔtɔ ndɔbɔ ma ŋere Yësu ki'di 'deni zïyï na me këddï ko'dɔ.
6 Mïdïyë ma 'bama 'deni rɔ kupö mo kina Apolo ako ma 'ba bo 'deni
kodɔ rɔ mini dɔmo. Tine Bɔko'ba na ki'di 'deni kïyöbu.
7 Kina me bɔ ma kïdïyë mo ti bɔ ma kodɔ mini dɔmo pili inza rɔ a ma
kembe. Bɔko'ba bɔ ki'di kïyöbu mo nima bo na rɔ dɔ kiteli.
8 Bɔ kïdïyë mo ti bɔ kodɔ mini dɔmo lïjë kpaki rïyö rɔ ma koriya. Ze
nime mɔtɔ Bɔko'ba ëdï ki'di bi gomɔ 'ba röyï zïyï kɔzɔ ma ko'dɔ.

9 Ze rɔ lëpï mï ndɔbɔ abo 'ba Bɔko'ba kina kpe na rɔ nyaka abo mo ga. Kina kpe na gbï rɔ rö abo 'ba Bɔko'ba.
10 Ti mï këyï nime Bɔko'ba ki'di ra zö ne ma ŋgï rɔ ajonyi 'ba to'ba rö mugë gbɔndɔ mo 'deni kina me bɔ mɔtɔ këdï 'deni rɔ to'ba dɔmo teyi. Tine nï mɔtɔ oŋgɔ röyï laka di bi to'ba mo.
11 Römöyï Kurïsïtö Yësu na ŋge kɔtɔ kpökï Bɔko'ba kugë 'deni rɔ gbɔndɔ rö nime. Gbɔndɔ mɔtɔ ma 'dɔ kugë 'beri di gɔ ame inza kpe.
12 Kina ya mɔtɔ ga ti kubö dɔmo 'deni teyi ti yamo köbököbö ti sïtërï ti döku ma kele kulöwö naga. Kina mɔtɔ ga ti kubö ma 'bënnï 'deni ti ŋgërï ni ti mɔli ti kolɔkɔ.
13 Tine teteŋi 'ba ndɔbɔ mo ti kinda 'jaa mï kada 'ba tileme Kurïsïtö. Römöyï mï kada mo nima pa'do ma löbu ti kako ku'dö'dö gɔ ndɔbɔ ko'dɔ 'bï 'ba mɔtɔ kileme kïnë mo yaga.
14 Ɔdɔ a 'bëyï 'ba mɔtɔ ame kubö dɔ gbɔndɔ nima ne konya dɔ pa'do ti ko'ja kpa közï 'bï ŋgï.
15 Ne ɔdɔ 'bëyï 'ba mɔtɔ na kilaŋma yɔ o'ja ɔtɔ dë kpe gɔmo. Nï mo na ŋge ti kɔmɔ ë'bï ŋgï kɔzɔ a ma kɔmɔ dï mï pa'do.
16 Ikalike 'deni rɔ ma laka kpe na rɔ rö löbu 'ba Bɔko'ba kina Nyï Kɔtɔ Laka abo ëdï koloma mïye.
17 Kina me ɔdɔ bɔ mo kebe kirasi rö 'ba Bɔko'ba nime Bɔko'ba ti kirasi bɔ mo tɔ nima gbï. Römöyï rö löbu abo 'ba Bɔko'ba rɔ a ma koro, kina me 'deni rɔ kpe.
18 Kinza bɔtɔ mɔtɔ kebe ku'bölu rɔ bo dë kpe. Bɔ ame komeri rɔ bo tëgë bo bɔ lende kikali na gɔ akikali 'ba dɔliŋɔ nime ne, i'dike bo kuyï rɔ bo ti yaga rɔ rumö gɔ bo këdï rɔ bɔ lende kikali ma laka.
19 Römöyï wa ame bilaka 'ba dɔliŋɔ nime këdï kïdëkï rɔ akikali ne ka ŋgï rɔ lende yawa di kɔmɔ Bɔko'ba. Kɔzɔ ma tönë kugu mï buku abo ne iya te, “Bɔko'ba o'ba lïjë bɔ lende kikali ni 'deni lïjë kilaka mï kɔmɔ kandi 'bënnï ga.”
20 Kina mɔtɔ gbï iya te, “Ŋere Bɔko'ba ikali meri 'ba bɔ akikali ni nima dɔ ɔtɔ mo inza.”
21 Kina kinza nï mɔtɔ kidewo bɔtɔ mɔtɔ dë ka ndeŋi. Wa pili zïyï rɔ ë'bï ga.
22 Pɔlo ni ti Apolo ti Pïtörö ti dɔliŋɔ nime ti dïdï ni ti tölë ti wa ma gïrï naga nime gbï ti ma 'jaa kɔwɔ yayi naga rɔ gönnï lïjë wa naga nime pili ë'bï ga na.
23 Tine nï rɔ 'ba Kurïsïtö kina Kurïsïtö ma 'ba bo rɔ 'ba Bɔko'ba.

4

Bɔ Ndɔbɔ 'Ba Kurïsïtö

1 Ma 'beze ma laka mo na gɔ koŋgɔke ze kɔzɔ bɔ ndɔbɔ 'ba Kurïsïtö ga bɔ koŋgɔ gɔ a 'ba Bɔko'ba mo tönë ga pa rɔ ma kusu ne.
2 Tine wa ma ko'dɔkɔ di zi bɔ koŋgɔ gɔ wa na rɔ toŋgɔ gɔmo laka.
3 Ne ma 'bama ame gɔ kpe ala bilaka mɔtɔ kodɔrɔ bïcï lende rɔma gɔ ndɔbɔ ko'dɔ ma ne, o'dɔ ɔtɔ dë zö. Ma pele modɔrɔ bïcï lende mo dë gbï.
4 Ma di zö ma rɔ ma kɔpɔ mï ndɔbɔ ma, ne tine ileme dë du te ma 'deni ŋgï rɔ ma laka. Ŋere Yësu na ti kodɔrɔ bïcï lende ma.
5 Kina kinza kodɔrɔke bïcï lende 'ba bɔtɔ mɔtɔ dë ŋgï gba tötï tara kota kinza ma kada mo kömö titi. Burë ma ŋburuŋburu pili ëdï koda tako 'ba ŋere Yësu titi ŋbö. Bo na ti koja wa pili ma rɔ ma kusu naga pili yaga kpaki ti meri 'ba mï dökï'dï bilaka. Kina ti nï mɔtɔ ko'ja rɔ koyo ame koriya tïyï ne ŋgï di zi Bɔko'ba.

6 Kina me löndö ma ga, wa naga nime pili dɔŋgala mo ga miyari 'deni tize, ze ti Apolo 'dɔ kutuke rɔye gɔ lende ko'dɔ ze. Kina gbï gɔ kikalike mï 'jɔ 'ba lende mumë tönë kiya te, "Mï akïyënï ɔrɔke gɔ ame kugu ne." Kina kinza nï mɔtɔ kombi döyï dë kubï gɔ ya mɔtɔ ga tine kebe kudölï mɔtɔ ga.
7 Nï, yë na ki'di yi mbiri dɔ lëpï yi ga? Tara ne ë'bï naga nima Bɔko'ba na dë pili ki'di? Ne gɔ wa'di na këddï kombi döyï timo kɔzɔ i'di dë rɔ ti'di zïyï tara gɔmo?
8 Kpe, ëddïke 'deni ti wa ma ko'dɔkɔke mo naga? Kina kpe 'deni rɔ bɔ mɔri mo nati? Kpe 'deni rɔ ŋere mo nati ko'ja dëdï 'beze gba rɔ bɔ sari? Ne ma kiya te këddïke ra 'deni ŋgï rɔ ŋere mo dëne ëdï kele ŋgï sowa gɔ dëdï gbï rɔ ŋere kɔtɔ tiye.
9 Tine ma di zö bine inda kɔzɔ iya te Bɔko'ba i'di ze bɔ laja abo ga tëdï ŋgï wötï titiyi bërï kɔzɔ bilaka ame kodɔ karama 'deni dɔmo tupö mo yaga kɔmɔ bilaka pili te ne tara 'dɔ kɔmɔ dɔliŋɔ löbu nime ti malayika nï pili ko'ja rɔ kaya ze.
10 Ze ma 'beze 'deni ŋgï yaga rɔ rumö dömöyï Kurïsïtö, tine kpe ma 'beye na 'deni rɔ bɔ akikali. Deŋme ma 'beze 'deni ŋgï du yaga, tine kpe na 'beye rɔ ma kitigɔ. Kpe koro ye 'beye kubï gɔye, tine kudölï ze ma 'beze.
11 Mɔlo tönë bine ŋbö kömö mï kada nime tɔne ze ŋgï rɔ 'bö ti koda mini kinza bɔŋgɔ rɔze këdï koto tomba ze dulë dote gɔ bi ti yida rɔze,
12 do'dɔ ndɔbɔ ti közïze ti tende. Ɔdɔ kogbɔki ze do'dɔ ŋgï rɔ yëyï zi bilaka mo ga. Ɔdɔ kodɔ gomɔ rɔze dombi ŋgï.
13 Ɔdɔ kumu kpa pele gɔze dileki dɔmo ŋgï rɔ ma këyï. Mɔlo nime ze ŋgï kɔzɔ yërï naga tara zi dɔliŋɔ pili.
14 Wa naga nime mëdï mugu ne, minza mugu ziye 'dɔ ki'di rɔye kaya. Tine mugu ziye tiyandi ye timo römöyï kpe kole ma ga ma mɔ'ɔ kulöwö na.
15 Kpe 'deni le'jete ti bɔ koŋgɔ gɔye ga ŋbaŋi mï kɔri 'ba Kurïsïtö nime, tine 'bu ëdï ŋge kɔtɔ. Ma na 'deni ŋge rɔ 'bu ziye mï kɔri 'ba Kurïsïtö nime römöyï ma na muwöwö laja laka mo ziye.
16 Kina me mëdï miya ziye ogbake görö dɔma.
17 Gɔ kö'du mo na me mëdï moja Timatiyo kari ziye yayi ne. Bo na rɔ kole ma ame mɔ'ɔ kulöwö ne. Bo bɔ ndɔbɔ ma laka 'ba ŋere ze Kurïsïtö mo na. Bo ti ki'di ye 'deni ŋgï komerike gɔ akiyandi mo ga ame mo'dɔ kote mï kanisa naga nime mï gɔ bi löbu nime pili ne.
18 Ya mɔtɔ ga ubötö ga rönnï 'deni ŋgï yayi nime te, lïjë omeri 'bënnï tëgë minza mako kpe tori ye.
19 Ne ɔdɔ ŋere Yësu Kurïsïtö ko'dɔkɔ ŋgï zö ti mömö gïrï naga nime yayi. Kina ti mako muwö, moŋgɔ a löbu tɔ nima lïjë bɔtɔ bɔ kubötö rönnï naga nima këdï ko'dɔ ne.
20 Römöyï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba inza ŋge rɔ lende kiya, tine kina rɔ tigɔ.
21 Kina me ma yala na ko'dɔkɔke? Gɔ mako ziye ti nyɔ'bɔ? Ala gɔ mako ti akɔ'ɔ ti dökï'dï këyï?

5

Lende Kënyë Mï Kanisa

1 Mi'di ame te ziye, lëbï mo ëdï kiya rönï kako zö bine tëgë yërï ko'dɔ ma kënyë ame ya ma kinza kikali Bɔko'ba dë naga pele kɔ'bɔ dë to'dɔ mo ne ëdï 'deni ko'dɔ rönï mï löŋgö ye yayi. Bɔ mɔtɔ kebe kö'dö ti 'ja 'ba 'bu bo.

2 Ne ma tara ne 'dɔ koyoke rɔye tondo ga? O'ja dëne 'dɔ kuduke kogake
bo bɔtɔ bɔ ko'dɔ mo nima yaga di mï löŋgö ye.
3-4 Ne ma 'bama ame yida rɔma pele ŋbö rɔ ma kɔwɔ di rɔye ne, mëdï
tiye mï meri. Kina me mï möyï Yësu Kurïsïtö ŋere ze, modɔ karama mo
'deni dɔ bɔtɔ bɔ ko'dɔ lende nime kɔzɔ yida rɔma ëdï tiye yayi. Mï kpa
kotɔtɔ 'be ti mëdï ŋgï tiye mï meri. Kina ti tigɔ 'ba ŋere Yësu
5 odɔke kpa bɔ nima zi Satani 'dɔ kupö yida rɔ bo mo nima yaga tine gɔ
ŋere Yësu kɔmɔ dïdï bo 'jaa mï kada ame 'deni rɔ 'ba bo 'ba ŋere ne.
6 Dɔ kombi 'bï 'ba mɔtɔ ileki aa röyï. Ikalike lende mumë tönë kiya te,
“Laŋga titiyi pele i'di ruzu ma löbu ŋgï kö'bu.”
7 Kina ti otɔtɔke laŋga ma mɔlo 'ba lende këny ë ti yaga di mï löŋgö ye 'dɔ
këddïke ti yaga 'doyi rɔ wa la'ja kɔzɔ maŋgolɔ'bɔ 'ba Pasaka ame kinza
laŋga gɔmo ne tara. Rɔ ma laka kpe na 'deni ŋgï tara römöyï Kurïsïtö
kamölö 'ba karama 'ba Pasaka ze mo tönë umu 'deni.
8 Kina donyoke karama ze ti. Tine kinza donyoke dë ti maŋgolɔ'bɔ ma
ti laŋga mɔlo tönë ga gɔmo ame rɔ dɔkomali lende këny ë ne. Donyoke ti
maŋgolɔ'bɔ ma laka ma kinza laŋga gɔmo ame kina rɔ lende kodɔrɔ ni ti
döki'dï kɔtɔ ne.
9 Mï waraga ma tönë mugu ziye ne miya 'deni ziye kinza kodɔ'bɔke dɔye
dë ti bɔ yërï.
10 Tine miya dë te kinza kodɔ'bɔke dɔye dë ti bɔ yërï ma gba kinza kikali
Bɔko'ba dë naga ti bɔ tomɔmi wa ni ti bɔ 'bögö ni ti bɔ akoro ni. Todɔ'bɔ
dɔye dë tïnnï mo omba kina rɔ tënyï tari ŋburu mï kɔtɔ yaga di mï dɔliŋɔ
nime.
11 Tine 'jɔ 'ba lende ma miteri mo, ya ame ga ŋgï këdï kïdëkï rönnï
'deni zize rɔ löndö tine këdï gba to'dɔ yërï rɔ bɔ tomɔmi wa rɔ bɔ kulömu
kpënnï zi akoro rɔ bɔ ti'ja rɔ bɔ layi gbï rɔ bɔ 'bögö ne na gɔ kodɔ'bɔke
dɔye dë tïnnï. Bilaka ma kɔzɔ a nime te pele rɔ akonyo kinza konyoke dë
gbï timo bi kɔtɔ.
12-13 Tine todɔ karama dɔ ya ma kinza rɔ 'ba kanisa naga nima ndɔbɔ
ma na dë. Bɔko'ba na ti kodɔ karama dönnï. Ne gɔ wa'di na kpe kodɔke
karama dë dɔ lëpï ye ga ame tiye mï kanisa ne? Mï buku 'ba Bɔko'ba yayi
iya 'deni te, “Ogake bɔ lende këny ë yaga di mï löŋgö ye.”

6

Burë Mï Löŋgö Bilaka 'Ba Bɔko'ba

1 Gɔ wa'di na ɔdɔ nï mɔtɔ këddïke ti lende mbowa mï löŋgö ye ti löndö
yï mɔtɔ kebe kogba lende mo za koto kari zi bilaka ma yaga kola bilaka
'ba Bɔko'ba?
2 Nï, ikali dë du bilaka 'ba Bɔko'ba na këdï ko'dɔ burë 'ba dɔliŋɔ nime
pili kada mɔtɔ? Ne ɔdɔ kpe na këddï ko'dɔke burë 'ba dɔliŋɔ 'deni, gɔ
wa'di na kɔ'bɔke dë tileŋo lende ma titi naga nime?
3 Ikalike dë du ma ze na dëdï do'dɔke burë 'ba malayika ni kada mɔtɔ?
Ma tara ne kina dë kïrïndï kebe lende 'ba loma ze bine?
4 Ne kina me 'böwu ɔdɔ lende ma te ga ko'dɔ rönnï, gɔ wa'di na kebe
kotoke za zi ya ma kinza rɔ ɔtɔ mï kanisa naga?
5 Laŋa rɔye. Kpe nima pili bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ te inza mï löŋgö ye nima
rɔ bɔ kikali lende ame gɔ kɔ'bɔ tote burë 'ba mï löŋgö ma löndö?
6 Kina me ŋgï 'deni nï mɔtɔ kogba löndö yï ŋgï koto za zi ma kinza ki'di
dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba naga na ko'dɔ burë mo.

7 Me këddï kari kɔrɔke 'deni za kɔmɔ burë te ne, o'ja Satani na ka'da ye
'deni 'di? Ma laka mo dëne kolake ra ŋgï gbɔ kirasi lende ziye kolɔ e'be
ga kinza lende gɔmo?
8 Ne ame kpe ma tönë mo 'deni ko rɔ löndö ne na kënyïke za aa 'böwu
tirasi lende tolɔ wa rɔ gɔ rɔye.
9 Ikalike dë du? A mɔtɔ rɔ bɔ lende kënyë 'dɔ kɔdɔ mï ŋere löbu 'ba
Bɔko'ba inza du te. Kinza ki'dike ku'bölu ye dë. Bɔ rɔnyɔ ni ti bɔ tulömu
kpënnï zi akoro ni ti bɔ yërï ni ti bɔtɔni ma këdï ki'di kö'dö tïnnï naga
10 ti bɔ 'bögö ni ti bɔ tomɔmi wa ni ti bɔ layi ni ti bɔ ti'ja ni ti bɔ akolɔ
ni, lïjë nime pili a mɔtɔ rɔ tɔdɔ zïnnï mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba inza du te.
11 Ya mɔtɔ ga di mï löŋgö ye nima bina kina gbï pa tönë kɔzɔ a nime
te. Tine urögö ye 'deni di mï lende kënyë. O'de ye 'deni zi Bɔko'ba ki'di
ye 'deni yaga rɔ ma laka kɔmɔ bo ti möyï ŋere ze Yësu Kurïsïtö gbï ti Nyï
Kɔtɔ Laka abo 'ba Bɔko'ba ze.

I'di Yida Röyï Zi Kurïsïtö

12 Nï mɔtɔ ti kiya te, “Ma rɔ dɔ ŋgölö bi to'dɔ wa pili.” Ne ti mileki zïyï
te, “Yëë, tine wa pili inza rɔ yëyï ziyï.” Ma gbï rɔ dɔ ŋgölö bi to'dɔ wa pili.
Tine mola rɔma dë zi a mɔtɔ kuyï ma rɔ atɔli 'bënï.
13 Ne ɔdɔ nï mɔtɔ kiya te, “Akonyo zi mï kina mï zi akonyo,” ti miya te,
“Yëë, ne tine kada mɔtɔ Bɔko'ba ti kote dɔmo kpaki rïyö yaga.” Yida rɔ
nima i'di dë zi bilaka 'dɔ to'dɔ yërï timo, tine i'di 'dɔ toja laja 'ba ŋere
Kurïsïtö timo. Kina bo na gbï këdï koja gɔ wa pili zi yida rɔze.
14 Bɔko'ba ombi Kurïsïtö 'deni koja yaga di mï tölë kina ti bo ko'dɔ gbï
tara zize ti tigɔ abo nime.
15 Kpe ikalike dë du yida rɔze nime na rɔ kapa yida rɔ Kurïsïtö? Tine
'dɔ kebe kogba kapa yida rɔ Kurïsïtö nime 'böwu tondo ga ko'dɔ rɔ kapa
yida rɔ bɔ rɔnyɔ? Kinza kpe du tara lipo.
16 Kpe, ikalike dë? Nï bilaka ame kinda'ba döyï 'deni ti bɔ rɔnyɔ nï 'deni
rɔ akɔtɔ tïnï. Buku 'ba Bɔko'ba iya lende nime 'deni te, “Lïjë nima kpaki
rïyö 'deni rɔ yida rɔ kɔtɔ.”
17 Kina me bɔ ame kodɔ'bɔ rönï 'deni ti Kurïsïtö 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö.
18 Kpe, otɔke rɔye yaga di rɔ yërï. Lende kënyë ma laki naga nima pele
pili ëdï 'bënnï yaga di mï yida rɔ. Tine bɔ ame ko'dɔ yërï ne irasi lende
'deni mï yida rɔ bo.
19 Ikalike dë du yida rɔye na rɔ rö 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ame Bɔko'ba ki'di
'deni ziye këdï koloma mïye ne? Kpe, inzake kpe rɔ 'ba gbagba ye, tine
kpe 'deni yaga rɔ 'ba Bɔko'ba.
20 Bo ugö ye 'deni rɔ tugö. Kina i'dike yida rɔye ti kileme rɔ löbu abo
'ba Bɔko'ba.

7

Lende 'Ba Togbe 'Ja

1 Gɔ lende 'ba wa ma tönë ga kuguke zö bine ne, dɔgba mo miya te ele
zi bɔtɔni 'dɔ kosa a mɔtɔ rɔ 'ja dë.
2 Ne gɔ ame yërï ko'dɔ këdï 'deni ŋgï kulöwö te ne, ma laka mo zïyï nï
bɔtɔni kogbe 'ja 'bï zïyï, gɔ 'ja gbï yɔ mɔtɔ këdï ti më'dë yï.
3 Kina gɔ nï më'dë kinda'ba 'ja 'bï laka. Kina 'ja gbï tara lɔko kinda'ba
më'dë nï laka.
4 'Ja lɔko inza ti közï kakpa dɔ yida rönï, a 'ba më'dë nï na. Kina bɔtɔni
gbï inza ti közï kakpa dɔ yida rɔ bo, a 'ba 'ja abo na.

5 Kinza kebeke dë toza mï rö, tine ŋge ɔdɔ kpe na kutïke e'be dɔ lende
mo 'deni 'dɔ toloma titi mbowa tara mï tö'dö dɔ ndö bi to'dɔ mötu. Di pötö
mo ileki kodɔ'bɔke dɔye kinza Satani ko'ja kpa kɔri ra di rɔye ti akiyɔzɔ
mï togbɔ dɔ yida rɔye nima.
6 Miya ama 'deni ŋge tara, tine inza rɔ kö'du ki'di.
7 Miteri 'bama dëne gɔ këddïke ra pili kɔzɔ ma te. Ne oŋgɔ, Bɔko'ba oza
loma 'deni pili zize rɔ gege nï mɔtɔ tï 'bëyï ama gbï ti 'ba bo.
8 Tine zi ya ma kinza kogbe rönnï dë gba naga ti makuru'bë ni, ma laka
mo zïnnï gɔ lïjë koloma ë'bënnï kö'bö ŋburu kutu nnï tara kɔzɔ 'bama te.
9 Ne ɔdɔ nï mɔtɔ kɔ'bɔ dë togbɔ dɔ yida röyï, ogbe 'bëyï zïyï. Togbe mo
na laka kinza ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ kogba döyï ra.
10 Tine ziye kpe ame ga kogbeke rɔye 'deni ne, wa nime mëdï miya ne
lende ma na dë, tine 'ba ŋere ze Yësu na. Kinza 'ja kebe kënyï dë di gɔ
më'dë nï.
11 Ɔdɔ nï 'ja mo kënyï, oloma ŋgï ŋburu tara mɔtɔga kileki zi më'dë yï
mo nima. Kina kinza nï bɔtɔni kebe koga 'ja 'bï dë gbï.
12 Ziye kpe ma laki mo ga, ame mëdï miya ziye ne ma 'bama na, 'ba ŋere
Yësu na dë. Ɔdɔ nï löndö mɔtɔ këddï ti 'ja ame gba ki'di dönï dë gɔ lende
'ba Yësu ne, kinza koga ni dë ɔdɔ lɔko kutï toloma tïyï.
13 Kina gbï tara nï 'ja ame këddï ti më'dë ma kinza ki'di dönï dë gɔ lende
'ba Bɔko'ba ne, kinza kënyï dë di gɔ bo ɔdɔ bo kutï toloma tïyï.
14 Römöyï bɔtɔni ma kinza ki'di dönï dë pele gba gɔ lende 'ba Yësu nima
ti ko'ja yëyï 'ba Bɔko'ba gɔ lende 'ba 'ja abo. Kina 'ja ma kinza ki'di dönï
ti ko'ja yëyï gbï gɔ lende 'ba më'dë nï. Ɔdɔ kinza tara kole 'be ga ti këdï
ŋgï rɔ ti'da kɔmɔ Bɔko'ba. Tine rɔ ma laka lïjë rɔ 'ba bo.
15 Ne ɔdɔ kiya te ma kinza ki'di dönï dë mo nima ko'dɔkɔ tïyëyï gbe
'bënnï nima, i'dike lïjë koza gönnï ŋgï. Römöyï a mɔtɔ inza bine ame
kudödu löndö ti lëmï nime rɔ akɔtɔ. Bɔko'ba ïdëkï ye toloma mï lende
këyï.
16 Nï 'ja, ikali tondo ma këdï kɔmɔ më'dë yï di mï tölë? Kina nï bɔtɔni,
ikali tondo ma këdï kɔmɔ 'ja 'bï?

Ndose 'Ba Pɔlo Zi Kanisa

17 Tine ndose ame mola zi kanisa pili na me. Nï mɔtɔ oloma kö'bö gɔ
loma 'bï ame ŋere Kurïsïtö ki'di 'deni zïyï Bɔko'ba kïdëkï yi teyi ne.
18 Nï ame dëkï kömö zïyï ko'ja kilele yi 'deni ne, kinza kebe dë kpe 'dɔ
tïyölu kpa mbero mo tëgë yaga. Kina nï ame dëkï kömö zïyï ko'ja kilele yi
dë gba ne kinza kebe koma gɔ a mɔtɔ rɔ akilele dë kpe.
19 Römöyï tilele mo ala kilele dë pele nima inza rɔ lende kembe. A ma
rɔ dɔ kiteli mo na rɔ tuwö dɔ kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba.
20 Nï mɔtɔ zïyï toloma kɔzɔ ame dëkï abo 'ba Bɔko'ba kota yi ne tara.
21 Nï ame dëkï kota yi këddï rɔ atɔli ne kinza kinda'ba meri mo dë. Ne
ɔdɔ ko'ja kɔri 'ba 'dɔ tɔdɔ yaga di yïmo tëdï rɔ dɔ ŋgölö, laka o'dɔ ŋgï.
22 Römöyï atɔli ame kïdëkï 'deni rɔ akɔtɔ ti bo Kurïsïtö ne bo ope 'deni
yaga rɔ dɔ ŋgölö. Kina gbï tara ma kïdëkï këdï rɔ dɔ ŋgölö naga 'deni
yaga rɔ atɔli zi Kurïsïtö.
23 Bɔko'ba ugö ye 'deni rɔ tugö kina kinza kebe ki'dike rɔye dë kpe rɔ
atɔli zi bilaka mɔtɔ.
24 Löndö ma ga, nï mɔtɔ oloma kö'bö kɔzɔ ma tönë dëkï kota yi ne tara
kɔmɔ Bɔko'ba.

Lende 'Ba Paraŋga Ni Ti Makuru'bë

25 Gɔ lende 'ba ya ame ga gba kosa a mɔtɔ rɔ, rɔ kogbe dë ne, minza ti
ndose mɔtɔ ma Kurïsïtö kose zö gɔmo. Tine ma ame mo bo ki'di ma 'deni
ti mï këyï abo 'dɔ ki'dike dɔye gɔ lende ma ne, ma na mëdï mo'de ame
'deni ziye ti meri ma.
26 Kɔzɔ ame ze 'deni le'jete mï gomɔ ne, ma laka mo ŋgï zïyï nï mɔtɔ
toloma ë'bï ŋgï tara.
27 Nï ame këddï ma 'bëyï 'deni ti 'ja kinza koma kɔri mɔtɔ dë kpe rɔmo
toga mo yaga. Nï ame kogbe dë gba ne kinza koma ë'bï dë.
28 Ne ɔdɔ nï bɔtɔni kogbe inza rɔ lende kënyë. Kina ɔdɔ kogbe yi nyiti
inza rɔ lende kënyë. Ne tine mo'dɔkɔ tokɔnyi ye kpe ma 'beye di zi gomɔ
löbu nima lïjë bɔ kogbe rönnï ni këdï kusu kpënnï ïmo rɔ kɔmɔ lëndö ne.
29 Löndö ma ga, kada ze mï dɔliŋɔ bine gɔmo ɔwɔ dë kpe. Kina kisaki
di mï kada nime tɔne ma kogbe 'ja 'deni pele naga koloma kɔzɔ inza ti 'ja.
30 Ma ti tɔlɔ kömönï, koloma kɔzɔ inza rɔ meri. Ma këdï kögö koloma
kɔzɔ inza rɔ lɔŋɔ. Ma kugö wa naga koloma kɔzɔ inza rɔ ë'bënnï.
31 Ma këdï komɔmi mɔri 'ba dɔliŋɔ nime koŋgɔ yaga kɔzɔ ndɔbɔ abo
na dë. Römöyï dɔliŋɔ nime dëdï doŋgɔke ne ëdï kiteli pili yaga gïrï naga
nime.
32 Kina mo'dɔkɔ ye gɔ kolomake kinza dökï'dï kombi. Bɔ ame gba kogbe
'ja dë ne, meri mo ö'bö ŋgï ŋburu gɔ ndɔbɔ 'ba ŋere Yësu 'dɔ tïyëyï dökï'dï
mo.
33 Ne bɔ ame ti 'ja ne mï bo ö'bö rɔ ma kombi gɔ a 'ba dɔliŋɔ nime tïyëyï
dökï'dï 'ja abo timo.
34 Kina dökï'dï bo ö'bö ŋgï ŋburu rïyö. Lïjë ame ga kinza ti më'dë ne,
meri 'bënnï ö'bö ŋgï ŋburu gɔ ndɔbɔ 'ba ŋere Yësu. Lïjë i'di ma 'bënnï
rönnï ŋgï kpaki ti meri 'ba mïnnï këdï lipo rɔ ma laka zi bo. Tine 'ja ma
kogbe 'deni meri mo ö'bö ŋgï ŋburu gɔ a 'ba dɔliŋɔ nime. Römöyï lɔko
o'dɔkɔ tïyëyï dökï'dï më'dë nï.
35 Minza miya nime 'dɔ to'jɔŋɔ ye di rɔmo. Tine mo'dɔkɔ tokɔnyi ye
to'dɔ lende laka toja laja 'ba ŋere ze Yësu nime ti dökï'dï kɔtɔ.
36 Kpe ame ga kïlïböke rɔye 'deni ne, ɔdɔ koŋgɔ lende ko'dɔ 'bï kari dë
laka tïnï tine ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ka'da yi 'deni ŋgï to'dɔ mo, o'dɔ kɔzɔ
ma kiteri kogbeke rɔye. Kina inza rɔ lende kënyë.
37 Tine nï ame kinda'ba dökï'dï yï kɔtɔ mï lïbö 'bï kogbɔ dɔ yida röyï
ŋburu laka a mɔtɔ ka'da yi dë komeri 'deni tara döyï tola lɔko koloma töti
ko'doko'do ne, ele gbï.
38 Bɔ ama kogbe ma 'ba bo ŋgï ne, o'dɔ 'deni gbï laka. Kina nï ma kola
'bëyï tara nima o'dɔ 'deni laka gbï rɔ dɔ kiteli.
39 Nï ame kogbe më'dë 'deni ne, inza rɔ dɔ ŋgölö. Tine ɔdɔ më'dë yï kölë
'deni yaga nï ë'bï ŋgï nati rɔ dɔ ŋgölö bi togbe më'dë mɔtɔ ma ko'dɔkɔ.
Kina 'dɔ më'dë mo këdï rɔ ma ki'di dönï 'deni gɔ lende 'ba Yësu.
40 Tine ma momeri 'bama ma laka mo zïyï toloma tara kinza togbe më'dë
mɔtɔ. Ma, ma Pɔlo momeri ma 'bama na tara kina mikali ŋgï mëdï ti Nyï
Kɔtɔ Laka.

8

Yida 'Ba Akoro

1 Ti miya ame ziye gɔ lende 'ba yida ma këdï kumu zi akoro naga.
Dikalike 'deni rɔ ma laka ze pili ti akikali kɔzɔ ma kiya rönï. Tine akikali
na këdï ko'de dɔ kombi. Akɔ'ɔ na rɔ a ki'di tigɔ.
2 Bɔ ame komeri tëgë bo ikali wa ne, bo ikali ɔtɔ dë gba laka.
3 Tine bɔ ame kɔ'ɔ Bɔko'ba ne na ŋge Bɔko'ba kikali.

4 Kina gɔ lende 'ba tonyo wa ma kumu zi akoro ti miya te ze dikalike
'deni rɔ ma laka akoro inza rɔ ɔtɔ. Bɔko'ba ŋge kɔtɔ mïtɔrɔ, a mɔtɔ inza.
5 Kina kɔzɔ ame pele ya mɔtɔ ga këdï kiya te, Bɔko'ba mɔtɔ ga ëdï mïtɔrɔ,
mɔtɔ ga mï yayi bërï ne, ɔdɔ Bɔko'ba tɔ mo naga nima ti ŋere 'ba dɔ mïtɔrɔ
mo tɔ naga nima këdï pele yayi
6 ma 'beze dikali Bɔko'ba ŋge kɔtɔ ame bo na rɔ 'bu ze ne. Bo na me
ko'ba wa pili ki'di ze me dolomake mï laja abo ne. Kina ŋere 'ba dɔ mïtɔrɔ
gbï ŋge kɔtɔ ame bo na rɔ Yësu Kurïsïtö. Bo na me ki'di ze ti wa pili 'ba
dɔliŋɔ nime kɔzɔ ame dëdïke ne.
7 Tine ya mɔtɔ ga di mï löŋgö ze bine ikali ma 'bënnï lende nima dë.
Toro akoro na 'deni za kikali rönnï. Pele gïrï nime ɔdɔ lïjë konyo akonyo
mo tëgë lïjë onyo wa koro 'deni. Meri 'bënnï itigɔ dë gba na tonyo a nima
kirasi yïmo ŋgï yaga.
8 Tine akonyo o'dɔ ɔtɔ dë zize kɔmɔ Bɔko'ba. Ɔdɔ donyoke dë, ïyënyë ze
dë ŋgï buju kɔmɔ bo. Kina ɔdɔ kiya te donyoke pele ileŋo ze dë ŋgï lipo
kɔmɔ bo.
9 Nï rɔ dɔ ŋgölö tonyo mo, tine kinza ki'di dë këdï yaga rɔ a 'ba la'ba zi
ma meri mo ga kitigɔ dë gba naga.
10 Römöyï ɔdɔ kiya te bɔ ame meri mo kitigɔ dë gba ne ko'ja yi nï bɔ
lende kikali mo tönë na këddï 'deni tonyo wa di mï rö 'ba akoro, rɔ ma
tondo na 'dɔ kocɔ bo dë tonyo wa ma kumu zi akoro?
11 Omba bine akikali 'bï mo tönë na aa 'böwu kupö bɔ nima 'deni za
yaga. Bine bo gbï rɔ löndö zïyï Kurïsïtö kölë 'deni gbï gɔ bo.
12 Lende kënyë ame ko'dɔ zi löndö ma gba meri mo kitigɔ dë kɔzɔ a naga
nime te ne, Kurïsïtö na ko'dɔ lende kënyë 'deni teyi.
13 Ne kina me ɔdɔ kiya te a tönë monyo ne na ki'di löndö ma 'deni kila'ba
mï lende kënyë kɔzɔ a nima tara, a mɔtɔ rɔ yida minza monyo kpe kinza
ma na mebe mɔrɔ ra rɔ bɔ közï, ti'di löndö ma kila'ba mï lende kënyë.

9

Bɔ Laja 'Ba Yësu

1 Oŋgɔke di rɔma, ma gbagba ma rɔ dɔ ŋgölö. Ma rɔ bɔ laja 'ba Yësu.
Mo'ja kïnë ŋere ze Yësu ti kɔmɔ ma. Kina kpe na rɔ kïnë 'ba ndɔbɔ ma
mï tigɔ 'ba ŋere Yësu.
2 Kina kɔzɔ ame ma konzi mɔtɔ ga kiya pele te minza rɔ bɔ laja ne, ma
di ziye ma ŋgï rɔ bɔ laja 'ba Yësu. Römöyï tëdï 'be rɔ akɔtɔ ti ŋere ze Yësu
na kileme 'deni Bɔko'ba na koja ma.
3 Tine gɔ 'ba ya ma kiya kpënnï rɔma naga nima ti miya zïnnï te,
4 “Ma di ziye kpe nima, inza rɔ ma laka gɔ kokɔnyi ze ti mini ni ti akonyo
'ba kpeze?
5 Inza rɔ ma laka zize gɔ togbe 'ja di mï yïtö ame ga 'deni mï kanisa ne
tiliŋgere timo kɔzɔ ma 'ba Pïtörö ni ma ti bɔ laja mɔtɔ ga 'ba ŋere Yësu
ti löndö bo ga tara ya?
6 Gɔ wa'di na ze ma 'beze ti Baranaba na ŋge gɔ do'dɔ ndɔbɔ 'ba kpeze
ti közïze?
7 Yë na ko'dɔ ndɔbɔ 'ba bɔ kanya ra mɔlo ti yamo 'ba gbagba bo? Yë na
kïdïyë ŋgërï ra ŋgï tara kinza konyo ma kana mo? Yë na koda sa ra ŋgï
tara kinza ma kuwë wï mo?”
8 Minza miyari ŋge gɔ 'ba bilaka lesi. Kö'du ki'di iya gbï te.
9 Ugu mï kö'du ki'di 'ba Musa bine iya te, “Ɔdɔ ki'di sa tomba nyönyu
kinza kudödu kpamo dë teyi.” Tara ne lende 'ba sa na kɔ'ɔ kulöwö rɔ
Bɔko'ba?

10 Rɔ ma laka wa nima bo iya gɔ lende ze. Römöyï bɔ korɔ'dɔ mo ti bɔ komba mo mï kɔmɔ ki'di 'ba ndɔbɔ 'bënnï lïjë ti konyo ŋgï di yïmo.
11 Kina me dulï kupö 'ba Nyï Kɔtɔ Laka 'deni mïye. Ne gɔ wa'di na 'dɔ do'ja 'ba tulu yida rɔ dë gɔmo di ziye?

12 Me këdï rɔ ma laka zïnnï lïjë mɔtɔ mo naga nima titeri mo di ziye ne, o'ja dëne gɔ ma 'beze na këdï rɔ dɔ kiteli 'di? Ne oŋgɔ ze donyɔ eze kɔri mo dë. Dosa eze ŋgï pili rɔze kinza kebe kuruwö rönï ra mï kɔri 'ba laja laka 'ba Kurïsïtö nime.
13 Ikalike 'deni laka bɔ ndɔbɔ 'ba mï rö löbu 'ba Bɔko'ba ëdï konyo kpënnï di yayi. Kina bɔ akumu ni gbï ogba kapa 'ba yida ma kumu naga rɔ akonyo zïnnï.
14 Kina me gbï tara ŋere ze Kurïsïtö ose 'deni 'dɔ bɔ kuwöwö laja laka abo ga konyo kpënnï timo.

15 Ne oŋgɔ 'bama monyɔ ama lende mo dë. Kina minza mugu lende nime gbï te bine zö rɔ kpasi. Ma laka mo zö 'dɔ tölë ŋgï titi du yaga di dɔ ame 'dɔ bɔ mɔtɔ na kari koyoyo rɔ bo dɔ wa ma 'dɔ moyo rɔma gɔmo mo tönë ne.
16 Römöyï tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba na dë rɔ wa ma 'dɔ moyo rɔma timo. Ndɔbɔ ma, ma Bɔko'ba kose zö na. Bu'bu zö ɔdɔ kiya te muwöwö dë.
17 Ɔdɔ muwöwö ŋgï gɔ ako'dɔkɔ mo ti mo'ja bi gomɔ 'ba rɔma ŋgï. Tine mo'dɔ ŋgï kɔzɔ ndɔbɔ ma ki'di ma teyi gɔ ame Bɔko'ba kolɔ 'deni dɔma ne.
18 Ne tine 'dɔ wa'di na mo'ja rɔ bi gomɔ 'ba rɔma? Omba kina rɔ laja laka 'ba Kurïsïtö nime zö tuwöwö mo rɔ ma sari kinza bɔtɔ kopi ɔtɔ dë zö gɔmo, zö to'jɔŋɔ rɔma yaga di bi to'ja bi gomɔ 'ba rɔma.

19 Di mï ame pele minza rɔ atɔli 'ba bɔtɔ ne mileki rɔma 'deni yaga rɔ atɔli zi bilaka pili rɔ buru 'dɔ mokɔnyi ma konzi ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu.
20 Zi ma rɔ Yudayi mo ga mileki rɔma gbï yaga rɔ Yudayi 'dɔ tokɔnyi lïjë. Di mï ame minza pele bïcï kö'du ki'di 'ba Musa ne mileki rɔma gbï yaga tara mï ndɔbɔ ma tïnnï gɔ mokɔnyi lïjë.
21 Kina gbï tara zi ma rɔ bɔ löwö naga mileki rɔma yaga rɔ bɔ löwö 'dɔ mokɔnyi lïjë ame ga kinza bïcï kö'du ki'di 'ba Musa ne. Tine inza dë du te moro kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba dë. Kö'du ki'di 'ba Kurïsïtö mbiri dɔma.
22 Mï löŋgö ma kinza meri mo kitigɔ dë naga mileki rɔma gbï kɔzɔ lïjë tara 'dɔ mokɔnyi lïjë. Mileki rɔma yaga mo'dɔ wa pili rɔ ma koriya gɔ loma 'ba bilaka lesi zö tɔmɔ lïjë yaga.
23 Mo'dɔ wa pili 'deni tara gɔ laja 'ba Kurïsïtö 'dɔ mo'ja yëyï ma gɔmo.

24 Ikalike 'deni mï riŋa dölï bilaka rɔ ma konzi. Tine pele bɔ ma kɔtɔ na ŋge këdï kari ko'ja kpa közïmo. Kina ti nï mɔtɔ iriŋa ti rɔ ma kembe mï loma 'bï 'dɔ ko'ja kpa közï 'ba gɔmo.
25 Mï lëyë pili mɔtɔ ogbɔ dɔ yida rɔ bo laka gɔ bo ko'ja kpa közï. Rɔ kupö ma 'bënnï nime le ka gɔ kpa közï kinza kigabi tɔ. Tine kpa közï ma 'beze nime dëdï dupö rɔze gɔmo ne ö'bö 'bënï ŋgï rɔ ŋburuŋburu.
26 Kina me mëdï miriŋa 'deni rɔ ma kodɔrɔ milapo bi tote mo. Ma 'deni ŋgï kɔzɔ bilaka ame komba mɔbɔ abo dë ŋgï sowa mï lili yayi ne tara.
27 Monzɔ yida rɔma ga 'deni 'dɔ mɔrɔ njo kitigɔ römöyï kinza kebe ko'jɔŋɔ ma, ma bɔ kuwöwö laja laka 'ba Kurïsïtö mo tönë ra ti kpa közïmo kada mɔtɔ yayi.

10

Akiyandi Gɔ Lende 'Ba Akoro

1 Löndö ma ga, mo'dɔkɔ ziye 'dɔ komerike wa ma ko'dɔ rönï zi 'bu ze
löbu tönë ga kari ti Musa ne. Lïjë nima pili pɔli itata 'deni kumu dɔ Yöpö
Kasi ti ndïnnï.
2 Obapatisi lïjë pili 'deni rɔ bɔ kösö gɔ Musa ga mï pɔli ti mini löbu nima.
3 Lïjë pili onyo akonyo kɔtɔ nima Nyï Kɔtɔ Laka ki'di zïnnï ne.
4 Lïjë pili uwë mini kɔtɔ nima Nyï Kɔtɔ Laka koja zïnnï di mï döku mo
nima kö'bö nduwë tïnnï ne. Omba kina rɔ Kurïsïtö.
5 Tine pele tara gba dökï'dï Bɔko'ba ëyï dë rɔ ma konzi mɔtɔ mo ga. Kina
töku lïjë kileke ŋgï yï mökö.
6 Wa naga nime pili o'dɔ rönnï rɔ akileme zize kinza debeke ra titeri
lende këngë kɔzɔ 'bënnï ma lïjë ko'dɔ
7 ala dulömuke kpeze gbï zi akoro kɔzɔ ma 'bënnï. Kɔzɔ ma kugu mï
buku 'ba Bɔko'ba ne tara iya te, “Lïjë oloma ŋgï bi tonyo karama tuwë wa
lïjë këngï bi tusï ŋgala.”
8 Kinza debeke dë gbï to'dɔ yërï kɔzɔ ma 'ba ya ë'bënnï mɔtɔ ga ame
ki'di ma kuluku 'butë bi 'butë sowɔ döömu dɔɔkɔtɔ (23,000) kölë ŋgï pili
kada kɔtɔ ne.
9 Kina kinza debeke dë gbï tiyɔzɔ ŋere ze Bɔko'ba kɔzɔ ma 'ba ya ma
'bënnï mɔtɔ ga ame ki'di murë koloma tupö lïjë ne.
10 Kinza debeke dë gbï toŋboro rɔze kɔzɔ ma 'ba ya ma 'bënnï mɔtɔ ga
ame ki'di malayika 'ba tölë kupö lïjë ne.
11 Wa naga nime pili o'dɔ rönnï 'deni zïnnï te 'dɔ këdï rɔ akileme zi
ya mɔtɔ ga. Kina me kugu 'deni 'dɔ ki'di kɔmɔ kandi mo zize. Römöyï
dëdïke ma 'beze nime 'deni ŋgï mï kɔmɔ kɔɔ ame 'deni ŋgï rɔ 'ba tako 'ba
ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne.
12 Kina me bɔtɔ ame komeri rɔ bo tëgë bo ëdï rɔ ma kɔrɔ tɔrɔ ne, bo
ki'di kɔmɔ bo kandi laka kinza bo kila'ba ra.
13 Akiyɔzɔ ame ga pili këdï kömö zïyï ne na gbï kömö zi ya ma laki tara.
Bɔko'ba ɔrɔ ŋburu ti mï këyï gɔ lende abo kina bo ola akiyɔzɔ dë ko'dɔ
rönï zïyï mɔtɔ kebe dɔ tigɔ 'bï. Mï akiyɔzɔ bo ti ki'di kɔri 'ba tolɔ rɔ ŋgï
zïyï. Bo ki'di tigɔ mo zïyï togbɔ röyï kpamo.
14 Kina me 'deni ti, kpe löndö ma ame ga mɔ'ɔ ye ne, kinza ko'dɔke ɔtɔ
dë kpe ti akoro.
15 Mëdï miya ziye kpe ma kikalike lende 'deni igelike ma laka ti ma këngë
mo 'jaa di yïmo.
16 Kösu tönë dulömu dileki yëë'dï mo zi Bɔko'ba duwëke di yïmo ne na
rɔ, rɔ kodɔ'bɔ zize mï roma Kurïsïtö. Kina gbï maŋgolɔ'bɔ mo tönë donye
yïmo donyoke ne na rɔ, rɔ kodɔ'bɔ zize mï yida rɔ Kurïsïtö.
17 Ze pili donyoke 'deni di mï maŋgolɔ'bɔ kɔtɔ nima. Kina me ze pele
rɔ ma konzi nime ze pili 'deni ŋgï rɔ akɔtɔ.
18 Oŋgɔke Yudayi ni te, ame ga pili konyo yida 'ba akumu ne odɔ'bɔ ŋgï
pili mï yëyï 'ba akumu nima.
19 Tine wa'di ga na me mëdï miya bine ne? Tara ne akumu zi akoro ni
ti akoro mo rɔ a löbu?
20 Inza tara. Tine miya te, akumu ma 'ba bɔ kinza kikali Bɔko'ba ni naga
nima lïjë ëdï kumu zi Satani. Inza zi Bɔko'ba. Tine ma mo'dɔkɔ dë ziye
'dɔ kodɔ'bɔke rɔye ti Satani.
21 Rɔ ma tondo mo ga na gɔ kuwëke gbï di mï kösu 'ba Kurïsïtö ŋere ze
kebe kilekike 'böwu kuwëke di mï 'ba Satani? Rɔ ma tondo mo ga na 'dɔ

konyoke di dɔ tarabiza 'ba Kurïsïtö ŋere ze kebe kilekike 'böwu konyoke di dɔ 'ba Satani?
22 Gɔ wa'di? Do'dɔkɔke gɔ dökï'dï bo Kurïsïtö ŋere ze kombi rɔze? Ala domerike 'deni ditigɔke kebe bo?

Wa Pili Inza Rɔ Yëyï

23 Ti nï mɔtɔ kebe kiya te, “Ma rɔ dɔ ŋgölö bi to'dɔ wa pili.” Ti miya zïyï te, “Ele. Ne tine wa pili inza rɔ yëyï zïyï.” Ze rɔ dɔ ŋgölö bi to'dɔ wa pili rɔ gɔmo. Tine lïjë wa mo naga nima itigɔ wa dë pili.
24 Kinza nï mɔtɔ ko'dɔ wa dë ŋge tokɔnyi gbagba yï timo, tine o'dɔ tokɔnyi lëpï yï ga timo.
25 Nï rɔ dɔ ŋgölö tonyo yida ame pili kugö ë'bï ne kinza akititi teyi tikali mo.
26 Römöyï ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba, iya te, “Dɔliŋɔ nime ti amo ga pili a 'ba ŋere Bɔko'ba na.”
27 Ɔdɔ bɔ ma kinza kikali Bɔko'ba dë kose yi tari liŋɔ 'bënï, wa ame ko'de kömöyï ne onyo ŋgï. Kinza kititi dë.
28 Ne ɔdɔ bɔtɔ mɔtɔ kiya 'deni mɔlo zïyï te, “Wa nima umu zi akoro,” kinza konyo dë. Römöyï bo omeri lende 'deni ti mï bo rɔ akonyo nima.
29 Nï na dë komeri 'dɔ tikali mo, tine bɔ nima na.
Tine mɔtɔga ti kiya te, “Gɔ wa'di na 'dɔ lende 'ba bɔ mɔtɔ kota ma di bi tonyo wa ame ma rɔ dɔ ŋgölö tonyo mo ne?
30 Ɔdɔ mileki yëë'dï mo 'deni zi Bɔko'ba 'dɔ bɔ mo kiya kpënï rɔmo tondo?”
31 Ne rɔ ma laka ɔtɔ ame ko'dɔ ala konyo kuwë gbï ne, o'dɔ pili zi Bɔko'ba kïlëlu bo gɔmo.
32 Kinza ki'di loma 'bï dë kebe ko'de lende zi ma rɔ Yudayi gbï ti ma rɔ bɔ löwö mo ga ala zi kanisa 'ba Bɔko'ba.
33 O'dɔ kɔzɔ ma mo'dɔ, miteri tïyëyï dökï'dï ma konzi pili ti wa ame ga mëdï mo'dɔ ne. Mo'dɔ dë zi gbagba ma, tine mo'dɔ zïnnï ma konzi pili 'dɔ kɔmɔ lïjë di mï tölë.

11

1 Kpe ogbake görö dɔma gbï kɔzɔ ma 'bama ame mogba görö dɔ Kurïsïtö ne.

Toro Kurïsïtö

2 A nime ki'di mëdï mubï gɔye ne römöyï ëddïke nduwë rɔ tomeri ma, kösöke gɔ akiyandi ma mo tönë moto ziye ne.
3 Ne mo'dɔkɔ ziye 'dɔ kikalike ame gbï laka, Kurïsïtö na mbiri dɔ bɔtɔni. Kina më'dë na mbiri dɔ 'ja. Kina Bɔko'ba na mbiri dɔ Kurïsïtö.
4 Kina me bɔtɔni ame këdï kumötu ala kiya lende 'ba Bɔko'ba ti wa dɔ bo ne odɔ laŋa 'deni rɔ Kurïsïtö ame kina mbiri dɔ bo ne.
5 Kina gbï 'ja ame kumötu ala kiya lende 'ba Bɔko'ba rɔ dɔ sari ne odɔ laŋa 'deni rɔ bɔ ame mbiri dönï ne. Ti këdï zïnï rɔ, rɔ kaya ma löbu. Lɔko 'deni kɔzɔ 'ja ame kopɔ dɔmo yaga ne.
6 Ɔdɔ 'ja mo ko'dɔkɔ tudödu wa dë dönï ma laka mo lɔko kiŋgeŋge gbɔ yaga. Ne kɔzɔ ame dɔ kiŋgeŋge ni ti dɔ kopɔ rɔ, rɔ kaya zi 'ja ne, ma laka mo lɔko kudödu wa dönï.
7 A mɔtɔ inza ame 'dɔ ki'di bɔtɔni kudödu wa dɔ bo römöyï bo rɔ akileme kïnë rɔ löbu 'ba Bɔko'ba. Tine 'ja 'bënï rɔ akileme rɔ löbu 'ba bɔtɔni.
8 Römöyï bɔtɔni na dë ko'ba di mï yida rɔ 'ja, tine 'ja na ko'ba di mï yida rɔ bɔtɔni.

9 Kina o'ba bɔtɔni dë gbï gɔ lende 'ba 'ja, tine 'ja na ko'ba gɔ lende 'ba bɔtɔni.
10 Gɔ kö'du mo na mï mötu ala mï tiya lende 'ba Bɔko'ba zi 'ja 'dɔ kudödu dönï teyi rɔ akileme 'ba közï kakpa 'ba më'dë nï di kɔmɔ malayika.
11 Tine ma di zize ze ma rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ŋere ze nime, bɔtɔni ɔcɔ dë di rɔ 'ja kina 'ja ɔcɔ dë gbï di rɔ bɔtɔni.
12 Kɔzɔ ame pele ko'ba 'ja di mï yida rɔ bɔtɔni ne, 'ja na 'deni le'jete këdï köyö bɔtɔni. Kina wa pili ako di zi Bɔko'ba.
13 Tine kpe na gɔ kiyake e'be ti yayi. Ɔdɔ tara ne ëdï rɔ ma laka zi 'ja 'dɔ kumötu rɔ dɔ sari?
14 Akikali iyandi wa 'deni timo te, ɔdɔ sunë döyï nï ame rɔ bɔtɔni ne kidakpa kulöwö nima laŋa na.
15 Ne ma 'ba 'ja, ɔdɔ sunë dönnï kidakpa kulöwö nima tele na. Bɔko'ba i'di sunë kidakpa nima 'deni zïnnï 'ja rɔ bi 'ba akudödu dɔ.
16 Ne ɔdɔ bɔ mo kebe kowasa lende ma 'beze nime, dölëtï ma 'beze ti 'ba kanisa 'ba Bɔko'ba na me ŋge diya 'deni.

Akonyo 'Ba Ŋere
(MT 26:26-29; MK 14:22-25; LK 22:14-20)

17 Tine mï ndose naga nime a mɔtɔ mubï gɔye dë. Römöyï ɔdɔ kotɔŋike dɔye mï mötu 'be mo tönë 'dɔ këdï rɔ ma laka ne, tine uyïke za 'bowu yaga rɔ a kënyë.
18 Ma dɔgba mo muwö tëgë mï mötu 'be 'ba kanisa rɔ koza ebe kusu rönï za yïmo.
19 Momeri ti këdï ŋgï tara römöyï gɔ kileme ma dökï'dï Bɔko'ba këyï rɔmo mo ga.
20 Mï kpa kotɔtɔ 'be 'dɔ konyoke ŋgï tɔ rɔ, rɔ kodɔ'bɔ 'ba Kurïsïtö ŋere ze mo ne inza yɔ.
21 Römöyï di bi tonyo mo mɔtɔ ile'de ŋgï mɔlo tötï rɔ akonyo ma 'bëyï. Ya mɔtɔ ga kari ma 'bënnï ŋgï ti 'bö, tine mɔtɔ ga konyo 'bënnï 'deni ŋgï kïtëkpë, layi kupö mɔtɔ ga.
22 Wa'di ga na tara? Inzake ti liŋɔ tonyo kpeye tuwë wa di teyi? E'be nima kanisa 'ba Bɔko'ba na ko'dɔkɔke titi'ja mo todɔ laŋa rɔ bɔ lisa mo ga? Wa'di na kiterike gɔ miya ziye gɔmo? Tëgë 'dɔ mubï gɔye? Lipo, mubï gɔye ɔtɔ dë.
23 Römöyï akiyandi nime ako zö di zi Yësu Kurïsïtö ŋere ze na me mëdï molɔlɔ ziye. Mï korɔndɔ nima ki'di közï bo zi turu teyi ne, bo ogba maŋgolɔ'bɔ ŋgï
24 kileki yëë'dï mo zi Bɔko'ba bo konye yïmo kiya te, “Ame na rɔ yida rɔma ame ki'di 'deni gɔye. Kina ti o'dɔke nduwë te tomeri ma timo.”
25 Kina gbï 'böwu di pötö akonyo 'deni na bo kogba kösu ŋgï kiya te, “Akuwë nime na rɔ lömu ma la'ja 'ba Bɔko'ba ma kɔrɔ 'deni dɔ roma ma. Kina ti ɔdɔ këddï kuwëke, o'dɔke nduwë te tomeri ma timo.”
26 Kina ɔdɔ kotoke tonyo maŋgolɔ'bɔ nima kuwëke gbï nduwë te di mï kösu nima ëddïke rɔ tuwöwö lende 'ba tölë 'ba ŋere Yësu timo ŋbö bo kileki kako dɔliŋɔ bine.
27 Kina nï bɔ ame këddï konyo maŋgolɔ'bɔ 'ba ŋere Yësu kuwë di mï kösu abo nime ŋgï tara kinza lende koro mo ne, yida rɔ bo ti roma mo nime na këddï ë'bï 'deni ka rɔ tuburu bi mo.
28 Nï mɔtɔ omeri koŋgɔ röyï titi na 'jaa 'dɔ konyo kuwë di mï kösu nime.
29 Römöyï nï bɔ ame këddï konyo 'bëyï kuwë ŋgï tara di mï kösu nime kinza merï ma kodɔrɔ mo ne, burë na ka këddï ko'de ë'bï döyï.

30 Gɔ lende mo na ma, ma konzi 'beye mɔtɔ ga 'deni ŋgï rɔ korɔ'bɔ rɔ, rɔ kɔ'ɔ mɔtɔ ga kölë 'deni ne.
31 Ma kiya te dëdï dodɔrɔke bïcï lende ra rɔze laka dëne Kurïsïtö inza kodɔrɔ bïcï mo rɔze.
32 Ne tine bo odɔrɔ bïcï lende 'deni rɔze bo kodɔ karama yaga dɔze kinza Bɔko'ba kodɔ'bɔ ze ra kɔtɔ kote dɔze ti dɔliŋɔ nime.
33 Kina me mëdï miya ziye löndö ma ga, ɔdɔ kotɔŋike dɔye 'deni tonyo akonyo 'ba ŋere Yësu, odake rɔye.
34 Ne ɔdɔ nï mɔtɔ këddï rɔ 'bö onyo kpëyï mɔlo di liŋɔ 'bï kinza Bɔko'ba kari kodɔ karama ra döyï gɔ tako mï kpa kotɔtɔ nima. Tine lende mɔtɔ naga nima ti modɔrɔ gɔmo 'jaa ɔdɔ mömö 'deni ziye yayi.

12

Kpa Közï Ki'di 'Ba Nyï Kɔtɔ Laka

1 Kina ame ziye kpe löndö ma ga, wa nime rɔ kpa közï ki'di 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ne, mo'dɔkɔ ziye 'dɔ kikalike laka.
2 Ikalike 'deni tönë gba bine kinza ki'dike dɔye dë gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne, a ma yawa naga a'da ye ŋgï ki'di ye toro akoro ni ame ga ŋgï rɔ töku kinza kilende dë ne.
3 Kina me mëdï miya ziye bɔ ame këdï kilende ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ne inza kebe kpe kogbɔki kiya te, "'Jɔ kɔmɔ nima döyï ne Yësu." Kina gbï bɔtɔ inza kɔ'bɔ tiya mo te, "Yësu na rɔ ŋere," tine ŋge ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.
4 Bine kpa közï ki'di 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ëdï pili rɔ 'beri'beri, tine bo Nyï Kɔtɔ Laka ma ki'di mo ŋge kɔtɔ.
5 Kɔri 'ba laja 'ba Kurïsïtö ŋere ze nime gbï pili rɔ 'beri'beri. Tine bo Kurïsïtö ŋere ze mo ŋge kɔtɔ.
6 Tigɔ 'ba to'dɔ ndɔbɔ pili rɔ 'beri'beri. Tine bo Bɔko'ba bɔ ki'di mo zi bilaka pili nime ŋge kɔtɔ.
7 Zïyï nï mɔtɔ Bɔko'ba i'di rɔ Nyï Kɔtɔ Laka abo ame ŋgï kɔ'bɔ tokɔnyi bilaka 'ba kanisa abo ga pili ne.
8 Nyï Kɔtɔ Laka i'di zïyï mɔtɔ rɔ akikali tuwöwö lende. Tine ma 'bëyï mɔtɔ bo kɔtɔ mo nima i'di zïyï rɔ tïyëtï mo laka.
9 Ma 'bëyï mɔtɔ bo i'di zïyï rɔ ti'di döyï laka gɔ lende 'ba Kurïsïtö. Tine ma 'bëyï mɔtɔ bo kɔtɔ mo nima i'di zïyï rɔ tigɔ 'ba akileŋo.
10 Ma 'bëyï mɔtɔ bo i'di zïyï rɔ to'dɔ gɔ kotɔ. Tine ma 'bëyï mɔtɔ bo kɔtɔ mo nima gbï i'di zïyï rɔ tumë lende 'ba Bɔko'ba. Kina bo kɔtɔ mo nima na gbï këdï ki'di yi nï mɔtɔ tikali lende ma yala na rɔ 'ba Bɔko'ba tine ma yala na kinza rɔ 'ba Bɔko'ba. Ma 'bëyï mɔtɔ bo i'di zïyï rɔ tilende rɔ kpa löwö. Tine ma 'bëyï mɔtɔ bo kɔtɔ mo nima i'di zïyï rɔ tïyëtï mï 'jɔ 'ba lende mo.
11 Tine bo Nyï Kɔtɔ Laka kɔtɔ kpökï nime bo na me pili ko'dɔ wa naga nime ne. Bo i'di kpa közï nime pili rɔ 'beri'beri zi bilaka rɔ kɔtɔkɔtɔ kɔzɔ ma bo ko'dɔkɔ.

Kapa 'Ba Yida Rɔ

12 Tine Kurïsïtö ëdï kɔzɔ yida rɔ ame pele kɔtɔ kapa mo ga ŋbaŋi ne tara. Kapa nima konzi pele ŋbaŋi tara nima lïjë pili yida rɔ kɔtɔ nima na.
13 Kina gbï tara ze nime pili, Yudayi ni ti bɔ löwö mo ga ti atɔli ni ti ma kinza rɔ atɔli ni pili, obapatisi ze 'deni ti bo Nyï Kɔtɔ Laka tëdï rɔ yida rɔ kɔtɔ. Ze pili duwëke 'deni di mï bo Nyï Kɔtɔ Laka kɔtɔ nime.
14 Kɔzɔ ma koŋgɔke yida rɔ inza ŋge kɔtɔ, kapa mo ga ŋbaŋi.

15 Me ɔdɔ ndï këny̱ï kebe kiya te, “Minza ama rɔ kapa 'ba yida rɔ römöy̱ï ma közï na dë.” Tara ne lende nime ti ki'di bo ŋgï yaga kinza kpe rɔ kapa 'ba yida rɔ?
16 Ala ɔdɔ mbili këny̱ï kebe kiya te, “Minza ama rɔ kapa 'ba yida rɔ römöy̱ï ma kɔmɔ na dë.” Tara ne lende nime ti ki'di bo ŋgï yaga kinza kpe rɔ kapa 'ba yida rɔ?
17 Me ɔdɔ yida rɔ pili na këdï ŋge kɔtɔ rɔ kɔmɔ ti kuwö lende tondo? Ala ɔdɔ këdï ŋge pili rɔ mbili ti kumë wa tondo?
18 Tine Bɔko'ba iyija kapa 'ba yida rɔ naga nime pili te gɔ ako'dɔkɔ abo.
19 Ma kiya te kapa ma kɔtɔ na ŋge pili këdï dëne a mɔtɔ kïdëkï rɔ yida rɔ inza.
20 Kina kɔzɔ ame doŋgɔke, kapa pele ŋbaŋi tine yida rɔ kɔtɔ nima na.
21 Kina me kɔmɔ inza kikali tiya mo zi közï te, “Ari yayi mo'dɔkɔ yi dë.” Kina dɔ inza kikali tiya mo gbï zi ndï te, “Nï, ari yayi mo'dɔkɔ yi dë.”
22 Tine kapa 'ba yida rɔ naga nime pili dëdï diyake te inza rɔ a kembe ne, ɔdɔ lïjë kinza yida rɔ inza kɔ'bɔ to'dɔ ɔtɔ.
23 Tine kapa ame mo ga tönë doŋgɔke kinza rɔ a bota ɔtɔ ne kina debe doroke za 'böwu yaga rɔ dɔ kiteli. Kapa ma tönë mo ga kïnë mo ga kaya rɔ ne na za 'böwu doŋɔke dɔmo kulöwö.
24 Tine kapa ma yaga kele naga nime bɔtɔ onyɔ lende mo dë.
Bɔko'ba odɔ'bɔ kapa 'ba yida rɔ 'deni na ma ki'di koŋɔ dɔ ma kinza rɔ a bota ɔtɔ mo ga,
25 kinza ndo'ji këdï ra yaga mï löŋgö yida rɔ. Tine gɔ lïjë kapa mo naga nima pili kɔ'ɔ ga rönnï rɔ akɔtɔ.
26 Kina ɔdɔ a mɔtɔ ko'dɔ kapa mɔtɔ 'deni kapa ma laki naga nime pili gbï yaga rɔ ma kɔ'ɔ. Ɔdɔ kïlëlu kapa mɔtɔ kapa ma laki naga nima pili ënyï gbï bi tiliya.
27 Kina me kpe na rɔ yida rɔ Kurïsïtö. Tine kpe pili nï mɔtɔ rɔ kapa bo mɔtɔ.
28 Kina me Bɔko'ba kiyija ye 'deni tara mï kanisa abo. Dɔgba mo bo i'di bɔ laja mo ga. Rïyö mo bo i'di bɔ kumë lende ni. Mota mo bo i'di bɔ kɔmɔ kiyandi ni kina ki'di bɔ to'dɔ gɔ kotɔ ni. Kina bo kebe ŋgï tiyija ya ama ga nati, bɔ akileŋo ni ti bɔ to'dɔ kɔnyi ni ti bɔ dɔ kanisa ni ti bɔ tilende rɔ kpa löwö ni.
29 Kpe pili inzake ŋge rɔ bɔ laja ala rɔ bɔ kumë lende ala rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi. Kpe pili inzake ti közï kakpa 'ba to'dɔ gɔ kotɔ
30 ala 'ba tileŋo rɔkɔ'ɔ ala 'ba tilende rɔ kpa löwö ala 'ba tïyëtï mï 'jɔ 'ba lende mo.
31 Kpe, laka mïye ŋgï mbiri rɔ ma kombi gɔ kpa közï ame ga kulöwö rɔ dɔ kiteli ne. Tine a mɔtɔ ma kulöwö rɔ dɔ kiteli mo ti mileme 'deni ŋgï ziye, bo na rɔ akɔ'ɔ.

13

Akɔ'ɔ

1 Kina me nï mɔtɔ ɔdɔ kikali pele tilende kpa bilaka lesi ti kpa malayika, tine nï ŋgï rɔ ma sari kinza akɔ'ɔ ti këddï ë'bï ka ŋgï kɔzɔ birɔ lalaŋa ni ti kaliseye ma kudu kulöwö naga tara.
2 Ɔdɔ këddï pele ti tigɔ 'ba tumë lende 'ba Bɔko'ba këddï pele ti akikali 'ba wa pili kikali wa ma rɔ ma kusu naga, meri 'bï kɔ'bɔ pele tiyese döku ma löbu naga, tine ɔdɔ kiya te kinza ti akɔ'ɔ, inza du te rɔ ɔtɔ.
3 Ɔdɔ koza ë'bï ga pele pili yaga ki'di yida röy̱ï gbuluŋgu dɔmo rɔ akoŋma, ɔdɔ kiya te kinza ti akɔ'ɔ inza ko'dɔ ɔtɔ lipo te zïy̱ï.

4 Akɔ'ɔ na rɔ lende këyï ni ti lende laka. Akɔ'ɔ inza ti mï kombi ala dɔ
kombi ni ti tubötö rɔ.
5 Akɔ'ɔ ïnzïrï dë. Yïmo ututu dë. Dökï'dï mo apa dë gbï. Akɔ'ɔ inda'ba
tiyeli dë.
6 Kina bo inza gbï rɔ lɔŋɔ ti lende këngë, tine lɔŋɔ abo ŋge ti lende ma
kodɔrɔ.
7 Akɔ'ɔ ombi ma 'ba bo gomɔ 'ba wa pili kö'bö ti'di dönï ti kɔmɔ ki'di ti
mï këddï mo pili.
8 Akɔ'ɔ ote rönï dë kɔzɔ 'ba kpa közï naga nima. Tumë lende ni ti kiteli.
Tigɔ 'ba tilende rɔ kpa löwö ni ti kiteli. Kina akikali ni gbï ti kote rönnï.
9 Römöyï akikali ma 'beze nime ti tumë lende mo ga kpaki ti bɔti rɔmo.
10 Tine ɔdɔ kiya te ma laka kinza bɔti rɔmo mo kömö yɔ kina ma ti bɔti
rɔmo tönë ga ti kölu ŋgï yaga.
11 Tönë mëdï gba rɔ kole titi ne, meri ma ti lende ma pili kɔzɔ 'ba kole
titi. Tine ɔdɔ kɔmɔ ma kɔpɔ 'deni mola gɔ lende dɔ kole titi ŋgï pili yaga.
12 Kina me ma gïrï nime dëdïke gba rɔ toŋgɔ Bɔko'ba nyuru kɔzɔ di mï
mandara. Tine yayi ti doŋgɔke bo 'deni te di dɔ kɔmɔ di dɔ kɔmɔ. Ma gïrï
nime gbï mikali bo ŋge gba mbowa, tine yayi ti mikali bo 'deni ŋgï pili
kɔzɔ ame bo Bɔko'ba kikali ma pili ne.
13 Kina me miya 'deni ziye lïjë wa mota naga nime ti'di dɔ gɔ lende 'ba
Bɔko'ba ti kɔmɔ ki'di mo ti akɔ'ɔ ti kö'bö ŋgï ŋburu. Tine ma rɔ dɔ kiteli
mo kina rɔ akɔ'ɔ.

14

Tilende Rɔ Kpa Löwö

1 Akɔ'ɔ na ki'dike këdï dɔgba kɔmɔye. Kina i'dike mïye gbï këdï mbiri
gɔ kpa közï mɔtɔ ga 'ba Nyï Kɔtɔ Laka, ma rɔ dɔ kiteli mo 'ba tigɔ 'ba tumë
lende abo 'ba Bɔko'ba nima.
2 Bɔ ame këdï kilende rɔ kpa löwö ne inza kilende zi bilaka lesi, tine ŋge
zi Bɔko'ba römöyï bɔtɔ mɔtɔ uwö mï kpa bo dë. A ma kinza kikali naga
na ma Nyï Kɔtɔ Laka këdï ki'di bo kiya.
3 Tine bɔ ma kumë ma 'ba bo lende 'ba Bɔko'ba nima ëdï kilende 'ba bo
zi bilaka lesi ki'di kɔnyi kocɔ mï këddï teyi.
4 Bɔ ame këdï kilende rɔ kpa löwö ne okɔnyi 'bënï ŋge rɔ gbagba bo.
Tine ma kumë 'ba bo lende 'ba Bɔko'ba nima okɔnyi bilaka 'ba kanisa ŋgï
pili.
5 Kina me mo'dɔkɔ ye pili 'dɔ kilendeke rɔ kpa löwö. Tine a ma mo'dɔkɔ
ziye rɔ dɔ kiteli mo na rɔ lende kumë. Bɔ ame kumë lende 'ba Bɔko'ba ne,
bo na mbiri di dɔ ma kilende rɔ kpa löwö. Tine ŋge ɔdɔ bɔ mɔtɔ kïyëtï
mï 'jɔ 'ba lende mo 'dɔ kokɔnyi bilaka pili 'ba kanisa.
6 Löndö ma ga, me tönë mako ziye yayi ne, ma mëdï milende ra rɔ kpa
löwö dëne ti mokɔnyi ye tondo ga? O'ja mo'de ŋgï rɔ akileme mo ti akikali
mo ti lende kumë mo gbï ti akiyandi mo 'di.
7 Me a ma kinza dïdï naga nime pele kɔzɔ more ni ti tɔmo ni ne, ɔdɔ
kiŋgelo yïmo dë laka yë na ti kuwö yïmo?
8 Me ɔdɔ bɔ kanya kome tɔtɔti dë laka yë na ti kileŋo rönï ndö koda dɔ
ya?
9 Kpe na gbï tara. Ɔdɔ kebe kilende rɔ kpa löwö bilaka kuwö yïmo dë
'dɔ lïjë kikali tondo? Ëddï kilende ë'bï ka ŋgï mï lili.
10 Mï dɔliŋɔ bine kpa bilaka na me ga pili ŋbaŋi rɔ gege ti 'jɔ 'ba lende
mo ga.

11 Tine ɔdɔ muwö mï 'jɔ 'ba lende mo dë ma 'deni rɔ bɔ löwö zi bɔ kiya
mo tɔ nima. Kina bo 'deni gbï yaga rɔ bɔ löwö zö.
12 Ne dëne kɔzɔ ma 'beye nime kiterike kpa közï 'ba Nyï Kɔtɔ Laka
kulöwö ne, ma laka mo 'dɔ kogbɔke rɔye tokɔnyi bilaka 'ba kanisa.
13 Kina me nï ame këddï kilende rɔ kpa löwö ne, ititi Bɔko'ba ki'di yi gbï
tïyëtï mï 'jɔ 'ba lende mo.
14 Römöyï ma 'bama ɔdɔ mumötu rɔ kpa löwö dökï'dï ma na ŋge këdï
kumötu, tine meri 'ba dɔma o'ja ɔtɔ dë di teyi.
15 Ne tine gɔ mo'dɔ tondo? Ti mumötu ti dökï'dï ma gbï ti meri 'ba dɔma.
Ti moba ŋgala ti dökï'dï ma gbï ti meri 'ba dɔma.
16 Me ɔdɔ kileki yëë'dï mo ŋge ti dökï'dï yï zi Bɔko'ba 'dɔ bilaka ama ga
yayi ne ko'dɔ “Amini” tondo gɔmo kinza ma bo kikali wa ma këddï kiya
mo dë?
17 Mɔtɔga mötu 'bï nima ti këdï rɔ ma laka, tine bɔ ama tïyï ne o'ja ɔtɔ
dë di teyi.
18 Ne ma 'bama mileki yëë'dï zi Bɔko'ba gɔ ame milende kpa löwö kebe
ye.
19 Tine ma di mï kanisa tilende mbowa ti meri 'ba dɔma ti kpa ma kuwö
yïmo naga na mo'dɔkɔ tiyandi ya mɔtɔ ga timo. Ame na rɔ dɔ kiteli zö di
dɔ tilende kulöwö rɔ kpa löwö.
20 Löndö ma ga, kinza komerike lende dë kɔzɔ kole titi. Tine ilekike rɔye
ŋge rɔ bɔyi titi zi lende kënyë. Meri 'be i'dike këdï rɔ 'ba bulöbu.
21 Mï buku 'ba Bɔko'ba iya 'deni te, “Ti moja bɔ löwö tilende zïnnï lïjë
bilaka ma naga nime. Ti milende zïnnï rɔ kpa löwö. Tine pele lïjë inza
kuwö dɔma.”
22 Kina me dikalike 'deni tilende rɔ kpa löwö nima i'di rɔ akileme zi
ma kinza ki'di dönnï dë gɔ lende 'ba Bɔko'ba naga. Tine inza zi ma ki'di
dönnï 'deni. Kina tumë lende i'di rɔ akileme zi ma ki'di dönnï gɔ lende
'ba Bɔko'ba naga, inza zi ma ki'di dönnï dë mo ga.
23 Me ɔdɔ kpe bilaka 'ba mï kanisa pili kebeke ŋgï bi tilende rɔ kpa löwö
na bɔ mɔtɔ ame kinza rɔ 'ba kanisa ne kako kɔdɔ yayi, bo ti kiya dë te kpe
nökï na? Ne bɔ ame ki'di dönï dë gba gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne
24 ɔdɔ bo kɔdɔ ko'ja kpe pili këddïke tumë lende 'ba Bɔko'ba, wa ame
ga bo kuwö ne ëdï komba dökï'dï bo ŋgï bo komeri gɔ lende kënyë abo ga.
Lende ma bo kuwö nima na ti kote burë abo ŋgï
25 koja lende kënyë ma dökï'dï bo pili yaga bi kɔpɔ, bo ti kolɔdɔ bërï
tumötu Bɔko'ba kiya te, “Bɔko'ba ëdï ŋgï mï löŋgö ye.”

A Ma Kodɔrɔ Mï Kanisa

26 Löndö ma ga, a ma miteri ziye na me. Ɔdɔ kotɔŋike dɔye 'deni mï
mötu nima mɔtɔ koba ŋgala, mɔtɔ kiyandi wa, mɔtɔ kïyëtï gɔ akileme ma
këdï ko'dɔ rönï, mɔtɔ kilende rɔ kpa löwö, mɔtɔ kïyëtï mï 'jɔ 'ba lende mo.
Tine i'dike ko'dɔ wa pili rɔ kɔnyi rɔ gɔ rɔ.
27 Ne ɔdɔ mɔtɔ ga këdï kilende rɔ kpa löwö, i'dike lïjë këdï ŋge kɔzɔ rïyö
ala mota tara. Kina 'dɔ lïjë kilende gbï rɔ kɔtɔkɔtɔ ki'dike bɔ mɔtɔ kïyëtï
mï 'jɔ 'ba lende mo.
28 Ne ɔdɔ bɔ kïyëtï kpënnï kinza i'dike lïjë kudumö ma 'bënnï ŋgï, lïjë
kilende ŋge ti mïnnï zi Bɔko'ba.
29 I'dike ma rïyö ala mota ame ga rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ne na
kilende mɔtɔ ga kuwö ma 'bënnï ŋge tara kitemo gɔmo.
30 Ne ɔdɔ Bɔko'ba ki'di lende abo ŋgï mï bɔ mɔtɔ di mï kpa kotɔtɔ yayi,
bɔ ma këdï kilende dɔgba mo nima kudumö ma 'ba bo ŋgï gbɔ yaga.

31 Kina ti kpe pili kïyëtïke lende 'ba Bɔko'ba rɔ kɔtɔkɔtɔ 'dɔ kiyandi ma
konzi pili ki'di mï këddï teyi.
32 Bɔ kumë lende ni kɔ'bɔ titi togbɔ dɔ a ma këdï kɔdɔ di kpënnï.
33 Römöyï bo Bɔko'ba inza rɔ bɔ akirasi. Bo rɔ bɔ lende këyï.
Kina me mï kpa kotɔtɔ 'ba bilaka 'ba Bɔko'ba pili
34 kinza 'ja kusë dë ti lende. Kola lïjë dë kilende römöyï kö'du ki'di 'ba
Musa iya 'deni tönë bine te, “A mɔtɔ rɔ 'ja kinza mbiri dɔ bɔtɔni.”
35 Ɔdɔ lïjë ko'dɔkɔ tikali a mɔtɔ lïjë kari kititi më'dë nnï ga 'jaa di liŋɔ.
Ɔdɔ 'ja mo kusë ti lende mï kpa kotɔtɔ 'ba kanisa lɔko odɔ rɔ kaya 'deni
rönï.
36 Mikali dë, e'be nima gɔ ame lende 'ba Bɔko'ba kisaki kako di ziye ne?
Ala gɔ ame e'be kako ŋge ziye ne?
37 Ne ɔdɔ nï mɔtɔ kiya röyï tëgë rɔ bɔ kumë lende rɔ bɔ këdï ti kpa közï
'ba Nyï Kɔtɔ Laka ikali a nime mugu ne na ŋgï rɔ kö'du ki'di 'ba Kurïsïtö
ŋere ze.
38 Bɔtɔ ame kuwö dɔ kö'du ki'di nime dë ne kinza nï mɔtɔ kuwö dɔ bo
dë.
39 Kina me ti löndö ma ga, tumë lende mo na ki'dike dökï'dï ye gɔmo.
Tine kinza ko'jɔŋɔke gɔ tilende rɔ kpa löwö dë.
40 Wa pili o'dɔke rɔ kpa koriya.

15

Tɔdɔ 'Ba Kurïsïtö Di Mï Tölë

1 Kina me ti löndö ma ga, mo'dɔkɔ tileki tiya gɔ laja laka tönë muwöwö
'deni bine ne gbï ziye. Ame kina kinda'bake 'deni kɔrɔke kitigɔ timo mï
meri 'be ne.
2 Ama kina rɔ laja kɔtɔ laka mo ma muwöwö ziye. Kina ti kɔmɔ ye ŋgï
timo di mï tölë ɔdɔ kinda'bake ki'dike dɔye laka gɔmo. Ne ɔdɔ kinza tara,
omba i'dike e'be dɔye 'deni ka ŋgï gɔmo rɔ bëtï.
3 Ma rɔ dɔ kiteli mo ma muwö molɔlɔ gɔmo miya ziye mo na me, Kurïsïtö
ölë 'deni gɔ lende kënyë ze ga kɔzɔ ma kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba
tara.
4 Usu bo 'deni tine bo ënyï 'deni kɔdɔ yaga di mï tölë mï tö'dö dɔ mota
kɔzɔ ma kugu yayi.
5 Kina bo ɔdɔ 'deni kileme rɔ bo zi Pïtörö. Bo ileme rɔ bo gbï zi bɔ laja
abo ga ma 'butë dɔmorïyö.
6 Kina bo kɔdɔ gbï kileme rɔ bo zi bɔ kuwö lende abo ga ma konzi kɔzɔ
kuluku 'butë (500) tara pili bi kɔtɔ, ame ma konzi mɔtɔ mo ga këdï gba ti
kömönnï ko'ja kabate ne. Ala ɔdɔ mɔtɔ ga ti kölë 'deni pele.
7 Kina bo ɔdɔ kileme rɔ bo zi Yakoba, gbï zi bɔ laja abo mɔtɔ ga pili.
8 Tine ma rɔ ŋburuŋburu mo pili na bo kari kɔdɔ ŋgï zö ma ame rɔ kole
köyö kinza ko'de bi dɔ ɔtɔ dë mo nime.
9 Ma na 'bama ŋgï wötï rɔ bɔ laja ame mo du kinza rɔ ɔtɔ ne. Mɔ'bɔ
dë 'dɔ kïdëkï ma rɔ bɔ laja 'ba Kurïsïtö. Römöyï moloma pa rɔ to'dɔ közï
kasi zi kanisa 'ba Bɔko'ba.
10 Ne tine ti mï këyï 'ba Bɔko'ba na me ma 'deni te ne. Kina gbï mï këyï
nima ïlïkö dë ŋgï tara rɔ yawa, römöyï ma na mo'dɔ ndɔbɔ ŋgï kebe bɔ
laja ma laki pili. Tine ndɔbɔ ko'dɔ ma na dë. Mï këyï 'ba Bɔko'ba na ko'dɔ
ndɔbɔ tö.
11 Kina me ɔdɔ këdï pele rɔ ma kako di zö ala di zïnnï lïjë ma rɔ bɔ laja
mɔtɔ mo naga nime kina kpaki rɔ wa ma duwöwö mo ame ki'dike dɔye
'deni gɔmo ne.

Tɔdɔ 'Ba Töku Di Mï Tölë

12 Kina me laja pili ma duwöwö iya te Kurïsïtö ɔdɔ 'deni yaga di mï tölë. Ne rɔ ma tondo mo na ya ma 'beye mɔtɔ ga këdï kiya 'bënnï 'böwu te töku inza kindiŋi kpe?

13 Ne ɔdɔ këdï rɔ ma laka, omba Kurïsïtö indiŋi dë du.

14 Kina ɔdɔ kindiŋi Kurïsïtö dë gbï yaga di mï tölë a mɔtɔ inza kpe ame gɔ duwöwö. Kina a mɔtɔ inza kpe gbï ziye ti'di dɔye gɔmo.

15 Kina ma rɔ dɔ kiteli mo ti kileme ze ŋgï dunzö bëtï 'deni kpa Bɔko'ba. Römöyï diya 'deni te Bɔko'ba indiŋi Kurïsïtö 'deni yaga di mï tölë. Ne ɔdɔ këdï 'deni rɔ ma laka töku kindiŋi dë indiŋi Kurïsïtö dë ma?

16 Römöyï ɔdɔ kindiŋi töku dë indiŋi Kurïsïtö dë gbï.

17 Kina ɔdɔ kindiŋi Kurïsïtö dë meri 'be ame ki'dike dɔye gɔmo ne 'deni ka ŋgï bi sari, wali 'ba lende kënyë 'be ëdï gba dɔye.

18 Kina lïjë ame ga kö'dö 'deni mï Kurïsïtö ne ölu 'deni gbï.

19 Kina me ɔdɔ kɔmɔ ki'di ze gɔ Kurïsïtö nime këdï 'deni ŋge gɔ loma 'ba dɔliŋɔ nime, lisa ma 'beze na ŋgï 'deni kulöwö nati.

20 Ne lende ma rɔ ma kodɔrɔ mo na me, indiŋi Kurïsïtö 'deni di mï tölë. Bo na 'deni rɔ dɔndende 'ba tɔdɔ di mï tölë zi ame ga pili këdï kölë ne.

21 Römöyï kɔzɔ ame bilaka lesi na ko'de tölë ne, kina me 'deni gbï bilaka lesi na ko'de tɔdɔ di mï tölë.

22 Kina kɔzɔ ame ma konzi kölë 'deni kɔtɔ ti Adama ne tara ma konzi ti kɔdɔ gbï yaga di mï tölë kɔtɔ ti Kurïsïtö.

23 Mï tumu ame mo ŋgï rɔ ma kodɔrɔ zïyï mɔtɔ ne, Kurïsïtö na 'deni rɔ kole dɔndende 'ba tɔdɔ di mï tölë. Kina 'jaa 'dɔ kiyija ame ga rɔ 'ba bo 'ba Kurïsïtö ne ti mï kada 'ba tako abo.

24 Kina ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ mo tönë ti kömö ŋgï nati. Kurïsïtö ti ka'da wa pili ma rɔ löbu dɔ dɔliŋɔ nime ti ma ti közï kakpa ti bɔ tigɔ mo ga ŋgï pili kogba ŋere löbu ki'di zi Bɔko'ba 'bu.

25 Römöyï bo Kurïsïtö na Bɔko'ba ki'di 'deni mɔlo 'dɔ këdï rɔ bɔ dɔ dɔliŋɔ nime ŋbö bo ka'da bɔ ya abo ga ŋgï pili.

26 Tine bɔ ya ma ŋburuŋburu ma 'dɔ ka'da mo tönë na rɔ tölë.

27 Buku 'ba Bɔko'ba iya 'deni te, “Bɔko'ba i'di bo ka'da wa pili 'deni.” Tine wa pili nime kiya te bo a'da ne, Bɔko'ba inza yïmo. Römöyï Bɔko'ba na ki'di bo ka'da wa pili mo naga nima.

28 Kina ɔdɔ bo ka'da wa pili 'deni bo kole gbï ti kileki rɔ bo bërï bi ndï Bɔko'ba ame ki'di wa pili 'deni bi ndï bo bërï ne. Kina gɔ Bɔko'ba na këdï ŋgï nati rɔ bɔ dɔ wa pili.

29 Ne gɔ wa'di na bilaka këdï ko'dɔ bapatisi ti möyï töku 'bënnï ga gɔmo? Ma kiya te tɔdɔ di mï tölë kinza yɔ ti ko'dɔ bapatisi ti möyï töku ni gɔ wa'di?

30 Ne kina me gɔ wa'di na dilaŋa 'beze rɔze ŋgï ŋburu tombi gomɔ?

31 Löndö ma ga, ma 'bama ŋgï rɔ kɔmɔ lëndö mï tölë. Dɔ kombi ma gɔye mï loma ze mï Kurïsïtö ŋere ze na me këdï ki'di ma miya wa naga nime pili te ne.

32 Ma mëdï ra ŋge rɔ yida rɔ 'ba dɔyayi nime dëne ti mo'dɔ ya ti kuruku 'ba mökö naga nime di Epeso bine ne ka gɔ wa'di? Wa'di ga na ti mo'ja di gɔmo? Ɔdɔ kiya te töku ni kindiŋi dë kpe kɔdɔ yaga donyoke eze kpeze ti tɔne duwëke römöyï tïlëndö dëdï dölëke kɔzɔ ma tönë kiya rönï ne.

33 Kpe, kinza köluke lende dë. Rɔ ma laka kɔzɔ lende mumë tönë, lëpï kënyë ëdï kirasi lende laka 'bï.

34 Ilekike komerike dɔye kolake gɔ lende kënyë yaga. Mëdï miya nime rɔ laŋa rɔye römöyï ya mɔtɔ ga yayi ikali Bɔko'ba dë.

Kïnë Ma Këdï Kɔdɔ Timo Di Mï Tölë

35 Ya mətɔ ga ti kileki kiya te, “Ti töku ni kɔdɔ tondo mo ga? Kïnë ma
tondo mo ga na 'dɔ lïjë kɔdɔ timo?”
36 Ti miya te, nï rumö nime, kupö ɔdɔ kogba kïdïyë mï yayi, ëdï kölë titi
gba na 'jaa kötu.
37 Tine ma kïdïyë mo tönë inza rɔ ma kötu mo nima pili. Kupö na ŋge
ŋgï kïdïyë ë'bï rɔ siliŋbi. Mətɔga bo abo rɔ 'jɔ nyönyu ala 'jɔ 'ba a mətɔ.
38 Kina Bɔko'ba kogba kïnë ame bo ko'dɔkɔ abo ne ki'di zi kupö nima
kötu timo. Kupö pili rɔ gɔmo bo i'di kïnë teyi rɔ ame ga koriya timo ne.
39 Kina me kïnë wa ame ga pili ti dïdï yïmo ne inza kɔtɔ. Bilaka lesi ti
kïnë ma 'bënnï 'beri. Yërï ti ma 'bënnï 'beri. Yali gbï ti ma 'bënnï 'beri.
Kina kenze ni gbï ti ma 'bënnï ga 'beri.
40 Kina me kïnë a ma mïtɔrɔ 'beri. Kïnë ma mï dɔyayi bine gbï 'beri.
Kina tele 'ba a ma mïtɔrɔ 'beri, ma 'ba mï dɔyayi bërï bine gbï 'beri.
41 Kada ti tele ma 'bënï, nyepe gbï ti ma 'bënï kina këlu ni gbï ti tele ma
'bënnï ga. Tine pele di mï lõŋgö këlu naga nima tele mo ga ëdï gbï pili rɔ
gege.
42 Kïnë tele nime na ti këdï tara zi töku ame ga kɔdɔ di mï tölë ne. Töku
ame këdï kusu 'deni ne ŋgï rɔ yida 'ba yayi, tine ɔdɔ kɔdɔ 'deni yaga eŋme
dë kpe.
43 Mï tusu mo ënyë ë'bënï 'deni ŋgï yaga tigɔ mo tɔ kinza kpe. Tine ɔdɔ
kɔdɔ 'deni ele ŋgï ŋburu ti tigɔ rɔ mbëmbë.
44 Mï tusu mo rɔ yida rɔ ma sari nime, tine ɔdɔ kɔdɔ 'deni ŋgï rɔ 'ba Nyï
Kɔtɔ Laka.
Kina kɔzɔ ame dikalike yida rɔ ma sari nime këdï ne, omba yida rɔ 'ba
Nyï Kɔtɔ Laka ëdï gbï tara.
45 Römöyï buku 'ba Bɔko'ba iya 'deni te, “Bilaka ma dɔndende mo tönë
rɔ Adama ne o'ba 'deni ti dïdï yïmo.” Tine Adama ma ŋburuŋburu mo na
'ba bo rɔ bɔ ti'di dïdï.
46 Doŋgɔke 'deni bine yida rɔ ma Nyï Kɔtɔ Laka ki'di na dë titi kako
dɔgba, tine yida rɔ ma sari nime na kako dɔgba.
47 Adama ma dɔndende nima o'ba di mï lupu 'ba dɔyayi. Tine Adama
ma rɔ mï rïyö mo ako ma 'ba bo di mïtɔrɔ.
48 Kina me ya ame ga mï dɔliŋɔ ne ŋgï kɔzɔ bɔ ma ko'ba di mï lupu
nima. Tine ya ame ga mïtɔrɔ ne ŋgï kɔzɔ bɔ ma kako di tɔrɔ mo nima.
49 Kina kɔzɔ ame dolɔke kïnë 'ba bilaka ma ko'ba di mï lupu 'deni rɔze
ne, kina gbï tara yayi ti dolɔke kïnë 'ba bilaka 'ba dɔyayi 'ba mïtɔrɔ 'deni
rɔze.
50 Löndö ma ga, wa ame mëdï miya ziye ne na me. Wa ame ga ko'ba
këdï ti roma ti yida rɔ ne inza ti gɔ bi mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba. Kina
ame rɔ yida 'ba yayi ne inza ti gɔ bi mï dɔliŋɔ ma kote rönï dë kö'bö rɔ
ŋburuŋburu nima.
51-52 Uwöke lende kusu nime tɔ ma. Ze nime pili dinza dölëke ŋgï 'doyi
yaga. Tine ɔdɔ birɔ tɔtɔti ma ŋburuŋburu mo tönë na kudu yɔ ŋgï kpiliŋi
kɔzɔ kömöyï ame komba ne te na ze nime pili dëdï duyïke rɔze ŋgï yaga
welo. Römöyï ɔdɔ birɔ tɔtɔti nima kudu yɔ na töku ni këdï kɔdɔ ŋgï ti
yida rɔ ame keŋme dë kpe ne. Kina këdï kuyï ze ŋgï pili.
53 Wa ma tönë ga rɔ yida 'ba yayi ne ëdï kolɔ yida rɔ ma keŋme dë ne
ŋgï rönnï. Wa ma tönë ga këdï kölë ne ëdï kolɔ yida rɔ ma kinza kölë ŋgï
rönnï.
54 Kina me ɔdɔ wa ma rɔ yida 'ba yayi ni na këdï kolɔ yida rɔ ma keŋme
dë 'deni, wa ma këdï kölë naga këdï kolɔ yida rɔ ma kinza kölë 'deni tara

tine, omba ëdï 'deni ŋgï ko rɔ ma laka kɔzɔ ma tönë buku 'ba Bɔko'ba kiya ne. Ame kiya te, “A'da tölë 'deni, ïyölu kpa bo 'deni yaga.
55 Nï tölë, aka'da 'bï ëdï yala? Nï tölë, 'dï yï mo tönë ëdï yala?”
56 'Dï abo 'ba tölë ame bo këdï ko'be wa timo ne na rɔ lende kënyë. Kina bi tigɔ 'ba lende kënyë na ti kö'du ki'di 'ba Musa.
57 Ne tine yëë'dï këdï zi bo Bɔko'ba gɔ ame bo ki'di aka'da 'deni zize ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö ne.
58 Kina me ti ziye kpe löndö ma ga ma mɔ'ɔ kulöwö nime, ö'böke kitigɔ ti mï këddï ogbɔke rɔye ŋburu mï ndɔbɔ 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö. Römöyï kɔzɔ ame kikalike 'deni a mɔtɔ ame ko'dɔ dömöyï bo ŋere ne ïlïkö dë ŋgï du tara rɔ yawa.

16

Akireke
1 Mëdï mi'di ame ziye tikali mo gɔ lende 'ba gïrïsï ame 'dɔ kireke tokɔnyi bilaka 'ba Bɔko'ba ma mï Yudayi timo ne. Ziye gbï 'dɔ to'dɔ mo kɔzɔ ma mose zi kanisa ma Galatiya.
2 Rɔ gɔ kada löbu pili nï mɔtɔ ogba gïrïsï gɔ tigɔ 'bï ki'di bërï 'dɔ kireke dönï. Römöyï ɔdɔ mömö kinza kënyï 'jaa 'bowu tireke mo di rɔma.
3 Ɔdɔ mömö yayi bilaka ame ga koŋgɔke 'deni ne na ŋgï ti moja ti waraga kari ti kpa közï ki'di 'be nima Yerosalema.
4 Ne ɔdɔ kinda gbï laka zö 'dɔ mari, ti diliŋgere kɔtɔ tïnnï.

Akumötö
5 Ti mömö 'jaa ziye ɔdɔ mudö 'deni titi kebe Makedoniya. Römöyï mo'dɔkɔ titi tudö kebe yayi.
6 Mëdï mari nime 'dɔ toloma titi mbowa tiye yayi. Mɔtɔga ti mote lɔwa nime pili tiye yayi. Kina 'dɔ ki'dike ma 'jaa gɔ kɔri tari dɔgba mï liŋgere ma di yayi tari gɔ bi mɔtɔ ame zö 'dɔ tari teyi ne.
7 Mo'dɔkɔ dë 'dɔ toŋgɔ ye ŋge rɔ kɔrɔkɔrɔ titeli ŋgï dɔmo. Momeri 'dɔ migabi titi mbowa tiye kɔzɔ ako'dɔkɔ abo 'ba Kurïsïtö ŋere ze tara.
8 Tine ti moloma titi ŋbö kada 'ba Penitikɔsi kota ma Epeso bine.
9 Bi 'ba tiliya rɔ gɔ ndɔbɔ ma laka mo tönë na me 'jaa bine ne. Tine a mo ŋgoro titi mɔtɔ ga ëdï ŋbaŋi bine tonyo burutu ma.
10 Ɔdɔ Timatiyo kömö yayi i'dike bo koloma dömbëlï bo kolɔdɔ bërï römöyï bo ëdï rɔ to'dɔ ndɔbɔ 'ba ŋere Yësu kɔzɔ 'bama.
11 Kina kinza bɔtɔ mɔtɔ kebe dë kudölï bo. Ojake bo kari mï kɔri abo liya ti yëyï mo, bo kileki kako zö bine. Römöyï mëdï ŋgï bine ti kɔmɔ ki'di gönnï lïjë ti löndö mɔtɔ ga.
12 Tine ma 'ba bɔ löndö ze ame rɔ Apolo ne, ma na mocɔ 'deni zi bo kulöwö 'dɔ bo kari ti löndö naga nime kömö toŋgɔ ye yayi. Tine inza gɔ ako'dɔkɔ abo na 'dɔ tari gïrï nime. Bo ti kari ŋgï ɔdɔ bo ko'ja kɔri mo.
13 I'dike kɔmɔye këdï kilegbe kɔrɔke kitigɔ mï a ma ki'dike dɔye gɔmo. Olomake kinza tikere ti mï këddï.
14 O'dɔke wa pili ti akɔ'ɔ.
15 Löndö ma ga, ikalike 'deni bilaka liŋɔ 'ba Setepana na ki'di dönnï dɔgba gɔ lende 'ba Yësu di Giriki yayi. Kina lïjë na gbï ki'di rönnï 'deni 'dɔ to'dɔ ndɔbɔ 'ba tokɔnyi bilaka 'ba Bɔko'ba ga. Kina me mëdï miya ziye,
16 lïjë ma kɔzɔ a nime te naga nime na gɔ kuwöke dönnï gbï ti lëpï nnï mɔtɔ ga ame kopi rönnï mï ndɔbɔ nime ne.
17 Miliya ŋgï kulöwö gɔ tako 'ba Setepana ni ti Pɔtonato ti Akayiko ame lïjë kako kömö ŋgï zö bine ne. Lïjë ŋgï kɔzɔ iya te kpe mo na 'deni tara.

18 Lïjë idiŋga dɔma ŋgï yaga gbï kɔzɔ ame lïjë kidiŋga dɔye ra ne. Lïjë
bilaka ma kɔzɔ a naga nime te o'dɔkɔ gɔ lende 'bënnï na kinda'ba.

19 Kanisa ame ga pili mï dɔyayi 'ba Asiya bine ne umötö ye pili. Akowila
ni ti Purïsïka ti bilaka 'ba kanisa ma këdï tïnnï liŋɔ naga umötö ye rɔ
mbëmbë mï möyï ŋere Kurïsïtö.
20 Löndö ma bine naga nime umötö ye pili. Kina umötöke rɔye rɔ gɔ
rɔye ti közï rïyö mï möyï Bɔko'ba.
21 Ma Pɔlo na me mugu mötö nime ti közö. Mötö ma ziye pili.
22 Bɔtɔ ame kinza ti akɔ'ɔ 'ba Kurïsïtö ne sönö këdï dɔmo.
Ŋere ze, ileki ti kako.
23 Lende këyï 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze koloma tiye.
24 Akɔ'ɔ ma koloma tiye mï möyï Yësu Kurïsïtö.

Akugu Ma Mï Rïyö 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma KORINITO

1 Ma Pɔlo ma rɔ bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö gɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba mo tönë, ze ti bɔ löndö ze ma kïdëkï rɔ Timatiyo na me dëdï dugu waraga nime ziye kpe bilaka 'ba kanisa ame ga mï Korinito gbï ti bilaka 'ba Bɔko'ba ma mï dɔyayi 'ba Giriki pili.

2 Yëyï ti lende këyï abo 'ba Bɔko'ba 'bu ze ti 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö koloma tiye.

Pɔlo Ni Ileki Yëë'dï Zi Bɔko'ba

3 I'di dilekike yëë'dï ti zi bo Bɔko'ba 'bu 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze. Bo na ti mï këyï, kɔnyi ze pili ako di zi bo.

4 Bo na kokɔnyi ze 'deni di mï dɔkomali gomɔ ze ga pili 'dɔ dokɔnyike mɔtɔ ga ame këdï ti gomɔ ne gbï ti kïnë kɔnyi kɔtɔ nime do'jake 'deni di zi bo ne.

5 Kina kɔzɔ ame dombike gomɔ 'deni kulöwö kɔtɔ ti Kurïsïtö ne, ti bo na gbï ti do'jake kɔnyi löbu 'ba Bɔko'ba nime.

6 Tine ze ma 'beze ɔdɔ dombi gomɔ na ti këdï ŋgï rɔ kɔnyi ziye tɔmɔ ye. Kina ɔdɔ bo kokɔnyi ze ti ko'de kɔnyi ki'di tigɔ 'ba tombi gomɔ mo gbï ziye kɔzɔ 'beze.

7 Dïyënï ŋgï bine rɔ ma laka kɔzɔ ame kpe 'deni gbï rɔ lëpï zize mï tombi gomɔ nime ne ti kokɔnyi ye 'deni gbï tara.

8-9 Löndö ze ga, do'dɔkɔ ye 'dɔ kikalike gomɔ nima tönë dombi di mï dɔyayi 'ba Asiya ne. Gomɔ nima a'da ze ŋgï lipo. Domeri a mɔtɔ dë kpe rɔ tɔmɔ di yïmɔ tine 'deni ŋgï rɔ tölë zize. Dëmba bine iyandi ze timo kinza di'di dɔze dë kpe gɔ gbagba ze, tine bo Bɔko'ba ame rɔ bɔ tïdïdï töku ni ne na gɔ di'di dɔze ŋge gɔmo.

10 Bo na me kɔmɔ ze 'deni di mï tölë nime kina ti bo koto tɔmɔ ze ŋgï nduwë tara. Bo na di'di kɔmɔze 'deni dɔmo 'dɔ kɔmɔ ze

11 ɔdɔ kpe gbï kokɔnyike ze ti mötu. Kina ti bo kuwö mötu 'ba ma konzi nima ŋgï kina ma konzi ti kileki yëë'dï ŋgï zi bo gɔ yëyï nime bo ko'dɔ zize ne.

Meri 'Ba Pɔlo

12 A mɔtɔ inza ma 'dɔ kaya rɔze römöyï mï dɔliŋɔ bine lende ko'dɔ ze pili rɔ ma laka. Kina me dëdï do'dɔ gbï ziye kɔtɔ laka kɔzɔ ma 'ba bo 'ba Bɔko'ba. Inza gɔ akikali 'ba dɔyayi tine ti lende këyï abo 'ba Bɔko'ba.

13-14 Mï akugu ze ga ziye dugu a mɔtɔ dë tine ŋge rɔ wa ame ga kïdëkïke kikalike mï 'jɔ 'ba lende mo ne. Kina kɔzɔ ame le'jete kikalike lende ze 'deni gba mbowa ne, do'dɔkɔ ziye 'dɔ kikalike pili kinza rɔye kebe kaya ze ra gbï kɔzɔ ame rɔze kaya ye dë ne tara mï kada 'ba tako 'ba Kurïsïtö kada mɔtɔ dayi.

15 Mikali ëdï ŋgï tara rɔ ma laka kina me mo'dɔkɔ 'dɔ tari pa titi dɔgba ziye yayi 'dɔ këddïke ti yëyï rɔ mbëmbë, rɔ mbëmbë mï rïyö 'do.

16 Miteri 'dɔ tudö toŋgɔ ye ɔdɔ mëdï mari Makedoniya. Kina mɔtɔ gbï ɔdɔ kiya te mëdï muyï dɔma 'deni di yayi gɔ mudö gbï toŋgɔ ye. Kina 'dɔ ki'dike ma 'jaa gɔ kɔri tari nduwë mï liŋgere ma dɔgba di yayi mï dɔyayi 'ba Yudayi.

17 Mï meri ma nime ma di ziye minda ŋgï kɔzɔ ŋgɔ'dɔ naga tara? Ala
akiteri ma mo ga na kɔzɔ 'ba bilaka 'ba dɔliŋɔ nime tutï dɔmo tilagi mo
gbï aa kpaki yayi?
18 Rɔ ma laka kɔzɔ ame bo Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ rɔ ma kodɔrɔ ne, lende
ma nime ziye ne inza rɔ ma 'dɔ kuyï yïmo te.
19 Römöyï Yësu Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba ame duwöwö lende mo tönë
ziye ze ti Silibano ni ti Timatiyo ne, bo inza rɔ ame 'dɔ kebe kuyï te. Kina
bo u'bölu bɔtɔ dë gbï.
20 Römöyï lömu 'ba Bɔko'ba ame ga pili bo kiya te, “Ti mo'dɔ,” ne o'dɔ
rönnï pili ti Yësu Kurïsïtö. Kina me ki'di do'dɔke “Amini” ze pili ti möyï
bo tïlëlu rɔ löbu 'ba Bɔko'ba.
21 Bɔko'ba na kogbɔ ze 'deni tiye rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö. Bo na kigeli ze
'deni tiye rɔ 'ba bo ga.
22 Bo na ko'dɔ kïnë abo 'deni me rɔze bo kodɔ Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni
mï dökï'dï ze rɔ akileme 'ba wa ma bo kikeki 'deni mïtɔrɔ koda ze.
23 Mïdëkï bo Bɔko'ba rɔ bɔ kodɔrɔ ndï lende ma. Lende nime ki'di mebe
mako dë tori ye kpe Korinito ne mo'dɔkɔ dë gɔ kaya rɔye.
24 Ze na dë rɔ ŋere dɔ meri 'ba mïye. Kpe ɔrɔke 'deni mɔlo kitigɔ mï
ti'di dɔye. Tine ame dëdï do'dɔke kɔtɔ tiye ne rɔ lɔŋɔ mo ziye.

2

1 Kina me ki'di 'dɔ momeri dɔma 'deni miya te tari ma ziye ma di gɔ
ame kinza kpe rɔ liŋgere kpa kɔ'ɔ.
2 Römöyï me ɔdɔ mebe mi'di ye 'böwu këddïke rɔ meri, yë ga na ti kola
kpe 'böwu zö rɔ bɔ tidiŋga dɔma? O'ja kina ŋgï aa rɔ kpe mo 'di.
3 Gɔ lende mo na ma ki'di mugu waraga ma dɔgba tönë ziye 'dɔ ɔdɔ
mömö ziye kpe bɔ tïyëyï dökï'dï ma mo tönë ga kinza ki'dike ma ra 'böwu
mebe mëdï rɔ meri. Mïyënï ma 'bama bine, ɔdɔ mëdï rɔ lɔŋɔ omba kpe
gbï pili rɔ lɔŋɔ.
4 Ama tönë mugu 'deni ŋgï ziye ti meri ma kidari 'deni kotopa dökï'dï
rɔ kɔmɔ tɔlɔ. Tine inza 'dɔ ti'di ye këddïke rɔ meri. Mo'dɔkɔ gɔ kikalike
akɔ'ɔ ma ame kulöwö gɔye ne.

Lende Kirasi

5 Ne ɔdɔ mɔtɔ kebe ma 'ba bo ki'di bilaka këdï rɔ meri, ama bo o'dɔ dë
zö. Bo o'dɔ ziye na, mɔtɔga ala ŋge mbowa ziye. Tine mo'dɔkɔ dë 'dɔ
topɔtɔ bo kulöwö.
6 Karama nima kpe ma konzi kodɔke 'deni dɔ bo ne ɔ'bɔ 'deni tara.
7 Tine olake bo gbɔ gɔmo ki'dike mï këddï zi bo kinza meri mo kosɔsɔ
bo.
8 Ma miya ziye na me, ilemeke akɔ'ɔ laka zi bo.
9 Kina ma mugu waraga tönë ziye, mo'dɔkɔ tiyɔzɔ ye toŋgɔ mo ɔdɔ
ëddïke ŋgï tuwö dɔma mï wa pili na ya.
10 Kina bɔtɔ ame kolake 'deni gɔ lende kirasi mo ne, ma gbï ti mola bɔ
mo tɔ nima. Wa ame ɔdɔ mola 'deni ŋgï nima omba mola 'deni gɔ lende
'be kɔmɔ Kurïsïtö.
11 Römöyï kinza Satani kebe kogɔgɔ rɔ bo ra dɔze, dɔŋgala abo naga
nime dikali 'deni pili.

Rɔ 'Bɔki, Tine Rɔ Bɔ Aka'da

12 Tönë mömö Torowa tuwöwö laja 'ba Kurïsïtö ne, ŋere Bɔko'ba ope
dɔmo ŋgï zö.

13 Tine pele dökï'dï ma olɔdɔ dë römöyï mo'ja bɔ löndö ma Tito dë di yayi. Kina mënyï ŋgï dɔmo di yayi mumötö lïjë ŋgï gbɔ mari nduwë mï Makedoniya.

14 Ne tine yëë'dï këdï zi bo Bɔko'ba gɔ ame bo kö'bö toja ze ma rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö nime yaga kɔzɔ 'bɔki ma ka'da ne. Bo i'di ze 'deni dinzanza lëbï 'ba Kurïsïtö nime kote gɔ bi kɔzɔ akato kele ma kinzanza tara.

15 Ze na 'deni rɔ akato kele ma Kurïsïtö kinzanza zi Bɔko'ba dɔ ma kɔmɔ 'deni di mï tölë mo ga gbï ti ma kölu naga.

16 Zïnnï lïjë ma kölu 'deni naga ŋgï rɔ tato ma 'dɔ kupö wa kölë yaga. Tine ma zi ma kɔmɔ 'deni naga ŋgï rɔ tato 'ba dïdï.

Me yë na ti kɔ'bɔ a ma te?

17 Dinza ma 'beze kɔzɔ laki ma konzi mɔtɔ ga ame këdï kinda'ba lende 'ba Bɔko'ba nime ŋgï dɔ közïnnï kɔzɔ wa sari tugö mo ne tara. Ma 'beze mo bo Bɔko'ba na koja ze, na me dëdï diya 'deni ti mï kɔtɔ kɔmɔ bo kɔzɔ bɔ laja 'ba Kurïsïtö.

3

Bɔ Laja 'Ba Bɔko'ba

1 Ti kinda ziye bine te dëdï 'deni 'böwu rɔ tubï gɔ ndɔbɔ ko'dɔ ze? Omerike te dëdï kɔzɔ ya mɔtɔ naga nima titeri waraga tileme ze ziye rɔ bilaka laka? Ala gɔ diteri ye gɔ kuguke waraga ze zi bilaka ma laki?

2 Tine kpe gbagba ye mo nima na 'deni rɔ waraga ma kugu di mï dökï'dï ze zi ma konzi pili tïdëkï mo tikali mo.

3 Kina ileme 'deni gbï kpe na rɔ waraga kugu 'ba Kurïsïtö ame kina koja ze 'deni timo ne. Waraga nime ugu dë ti galama tine ugu 'deni ti Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba bɔ dïdï. Ugu dë dɔ lere 'ba döku tine ugu 'deni mï dökï'dï bilaka lesi.

4 Ame na 'deni rɔ matïkpërï ze ma dɔrɔ gɔmo mï Bɔko'ba ti Kurïsïtö.

5 A mɔtɔ inza ame gɔ dëbï rɔze timo diya te ti dɔ'bɔ to'dɔ ndɔbɔ mo. Tigɔ ze pili ako di zi Bɔko'ba.

6 Bo na me ki'di ze 'deni dɔ'bɔ toja laja 'ba lömu la'ja abo nime. Ame rɔ lömu kinza kugu bërï tine Nyï Kɔtɔ Laka na kudödu dɔmo. Römöyï lömu ma kugu bërï nima bo na me ko'de tölë tine Nyï Kɔtɔ Laka o'de ma 'bënï rɔ dïdï.

7 Lömu nima ugu 'deni rɔ tugu dɔ lere 'ba döku kina rɔ löbu 'ba Bɔko'ba kɔdɔ ŋgï mï ti'di mo nima. Ame ki'di kpa dɔ Musa köbö kebe kölu pele 'jaa yaga ne, tilaka mo pa ŋgï kulöwö ki'di Yisarele koŋgɔ bi dë dɔ bo. Ne me ɔdɔ lömu ame ŋgï ŋge rɔ 'ba to'de tölë ne na kako 'deni ti rɔ löbu ma kɔzɔ a nime te tine,

8 rɔ löbu ame rɔ ndɔbɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ne ti kïyöbu ma 'bënï 'deni kulöwö tondo ga yayi?

9 Ɔdɔ rɔ löbu 'ba lömu kodɔ karama dɔ bilaka nime na köbö 'deni kulöwö tara, ma kileme lende laka ti köbö ma 'bënï 'deni ŋgï kulöwö rɔ dɔ kiteli tondo ga yayi na?

10 Kina ti diyake te rɔ löbu ame këdï köbö 'deni kulöwö rɔ dɔ kiteli gïrï nime ne iteli ma dɔgba tönë bine köbö ŋgï kulöwö ne 'deni yaga.

11 Me ɔdɔ lömu ma ki'di toloma ŋge mbowa nima na 'deni ti rɔ löbu tara omba ma ŋburuŋburu ti këdï ŋgï ti rɔ löbu rɔ dɔ kiteli.

12 Mï kɔmɔ ki'di ze gɔ rɔ löbu nime na me dɔze ŋgï rɔ ma kïtëwu.

13 Dinza kpe kɔzɔ 'ba Musa tönë koloma tolo dɔ kɔmɔ bo teyi ti bɔŋgɔ kinza Yisarele ko'ja dɔ kɔmɔ köbö kebe kölu 'jaa abo mo tönë ne.

14 Kina ŋgï lende ɔtɔ ɔdɔ dë du te dönnï. Römöyï ŋbö kömö mï kada
nime tɔne bɔŋgɔ kolo nima na ku'bë kpa kɔri 'ba döku dönnï 'deni ŋgï
teyi. Ɔdɔ lïjë kïdëkï akugu 'ba lömu ma mɔlo nima pele bɔŋgɔ kolo nima
ombi rönï dë ma titi te yaga. Römöyï iyese 'deni ŋge yaga zi ma rɔ akɔtɔ
ti Kurïsïtö.
15 Kina ŋgï nduwë tara ko'ja mï kada nime tɔne ɔdɔ lïjë kïdëkï akugu
'ba Musa nima pele bɔŋgɔ kolo nima utu'bö rönï ŋgï ŋbuku dönnï.
16 Tine ɔdɔ kiya te bilaka mo kuyï kömönï 'deni zi ŋere Bɔko'ba bɔŋgɔ
kolo nima ombi rönï ŋgï yaga.
17 Kina me ŋere Bɔko'ba na rɔ Nyï Kɔtɔ Laka. Kina Nyï Kɔtɔ Laka abo
na ki'di dɔ ŋgölö zize.
18 Kina me ze pili dɔze këdï köbö kilaka 'deni ŋgï ti rɔ löbu 'ba ŋere
Bɔko'ba kinza a mɔtɔ ma kutu'bö rönï dɔmo. Bo ŋere ze mo ame rɔ Nyï
Kɔtɔ Laka ne kuyï ze ti mï kïnë abo mï rɔ löbu ame kulöwö rɔ dɔ kiteli ne.

4

Tigɔ 'Ba Bɔko'ba

1 Kina kɔzɔ ame bo Bɔko'ba ko'dɔ mï këyï 'deni zize koja ze mï laja abo
nime ne, dökï'dï ze idaki dë kpe di gɔmo.
2 Lïjë dɔkomali wa ma kaya rɔ këdï ko'dɔ rɔ kusu naga dulï 'deni pili
mökö. Do'dɔ ɔtɔ dë kpe ti 'bölu ni ala duyï mï lende 'ba Bɔko'ba. Tine ŋgï
mï tileme wa nime kiya rɔ lende kodɔrɔ mo tönë ne ti dinda ŋgï rɔ ma
laka kɔmɔ bilaka pili kina gbï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.
3 Ne ɔdɔ kiya te laja nime duwöwö ne na këdï 'deni ŋgï rɔ kusu ti këdï
ŋge rɔ kusu zïnnï lïjë ama ga këdï kölu ne.
4 Lïjë ama ga ilagi Bɔko'ba römöyï Satani ŋere 'ba dɔliŋɔ nime na kïyölu
kömönnï 'deni di bi to'ja bi kɔpɔ löbu 'ba laja laka 'ba Kurïsïtö nime ame
kina rɔ kïnë Bɔko'ba ne.
5 Römöyï lende 'ba gbagba ze ga na dë dëdï duwöwö, ŋere Yësu Kurïsïtö
mo na dëdï duwöwö kina ze rɔ bɔ laja ziye mï ndɔbɔ abo.
6 Römöyï bo Bɔko'ba na tönë kiya te, “I'di bi kɔpɔ koyi rönï ti mï
mandölu,” kina bo na me gbï koja bi kɔpɔ abo 'deni koyi mï dökï'dï ze
'dɔ ko'de akikali 'ba rɔ löbu abo zize ame kina ma këdï 'deni rɔ töbö kpa
dɔ Kurïsïtö ne.
7 Tine rɔ löbu kulöwö rɔ dɔ kiteli nime i'di ŋgï mïze ame ka rɔ kete
korɔ'bɔ ne. Kina ame 'dɔ kileme tigɔ dɔ kiteli mo nima eze na dë, a 'ba
Bɔko'ba na.
8 Gomɔ iyaya ze ra ma, tine itikɔ ze dë. Mɔtɔ ga kïlïkö dɔze pele, tine
dökï'dï ze idaki dë.
9 Kuruku 'ba rɔze ga onzi ŋgï ŋbaŋi. Tine bo bɔ pɔri ɔcɔ dë di zize. Kina
ame ko'dɔ ze pele 'bowa, tine upö ze dë.
10 Mï loma ze pili dombi tölë 'ba Yësu tönë ŋgï mï yida rɔze tine 'dɔ dïdï
mo kinda gbï di rɔze.
11 Mï kada 'ba loma ze, ze ŋgï ŋburu mï gomɔ 'ba tölë dömöyï Yësu 'dɔ
kïnë dïdï abo kinda di mï yida rɔ 'ba yayi ze nime.
12 Kina me ze ma 'beze 'deni ŋgï rɔ yida 'ba tölë, tine 'dɔ këdï ziye rɔ
dïdï.
13 Buku 'ba Bɔko'ba iya 'deni te, “Milende römöyï mi'di dɔma gɔ lende
'ba Bɔko'ba.” Kina Nyï Kɔtɔ Laka i'di ze 'deni gbï di'di dɔze gɔ lende 'ba
Bɔko'ba kina me dilende 'deni yaga.
14 Dikali 'deni rɔ ma laka bo bɔ kindiŋi ŋere ze Yësu di mï tölë nime ti
kindiŋi ze ti Yësu ko'de ze kɔtɔ tiye kako kɔmɔ bo.

15 Mo'dɔ a naga nime pili gɔ lende 'be 'dɔ lende këyï 'ba Bɔko'ba kömö nduwë zi ma konzi lïjë pili kileki yëë'dï mo rɔ mbëmbë zi Bɔko'ba kïlëlu rɔ löbu abo.

Loma Ti Mï Këddï

16 Gɔ kö'du mo na ma kinza ki'di rɔze kunzö dë ne. Yida rɔ 'ba yayi ze nime këdï keŋme ë'bënï ŋgï pele tine dïdï ëdï kïyöbu ma 'bënï ŋgï nduwë mïze rɔ kɔmɔ lëndö.

17 Gomɔ ma mbowa 'ba tö'dö dɔ ndö nime dëdï dombi ne ti ko'de rɔ löbu ma dɔ kiteli ame rɔ ŋburuŋburu ne 'deni ŋgï zize. Ame kina mbiri löbu kebe bo gomɔ mo nima ne.

18 Römöyï kɔmɔ ki'di ze inza dɔ wa ame ga këdï ko'ja ti kɔmɔ ne, tine gɔ wa ma kinza ko'ja kïnë mo dë naga. Wa ma ko'ja kïnë mo naga nima oloma ŋge mbowa tine ma kinza ko'ja kïnë mo ga na kö'bö ma 'bënnï ŋgï ŋburu.

5

1 Römöyï dikali ɔdɔ kiya te kïyëyï yida rɔ mira nime 'deni di mï dɔliŋɔ bine rö ma ŋburuŋburu ëdï ŋgï mïtɔrɔ ame Bɔko'ba na kubö kinza rɔ kpa közï bilaka lesi ne.

2 Ma gïrï nime ti dileri di kpa gomɔ ti kɔmɔ ki'di gɔ rö nima mïtɔrɔ ne.

3 Römöyï 'dɔ ɔdɔ dɔdɔ 'deni yïmo dinza kpe rɔ bɔ kulë.

4 Ame dëdï gba tötï mï mira mo nime dɔliŋɔ bine ne, ti dileri di kpa gomɔ ma kïrïndï. Tine inza tëgë dëdï do'dɔ 'deni tïyölu bo yida 'ba yayi nime yaga. Tine yida rɔ 'ba dɔyayi 'ba mïtɔrɔ na do'dɔkɔ tolɔ mo rɔze. Römöyï gɔ dïdï kindiyɔ wa ma rɔ a 'ba dɔyayi nime pili yaga.

5 Bo Bɔko'ba na kileŋo 'dɔ tuyï ze kɔzɔ a nime te. Kina me bo ki'di Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni zize rɔ akileme 'ba wa tönë ga pili bo kiyija 'deni dömöyï ze ne.

6 Kina me ze ŋgï ŋburu ti mï këddï. Dikali ame dëdï gba mï mira nime dɔliŋɔ bine ne ze gba rɔ ma kɔwɔ di rɔ liŋɔ 'ba ŋere Yësu.

7 Römöyï dïdï ze ɔrɔ 'deni dɔ ti'di dɔze gɔ lende 'ba Bɔko'ba inza gɔ wa ma ko'ja ti kɔmɔ.

8 Ze 'deni ŋgï ti mï këddï. Ma laka mo ŋgï ka zize tola yida rɔ nime dari ŋgï mï liŋɔ nime 'dë ti ŋere Yësu ne.

9 Tine a ma rɔ dɔ kiteli zize mo ame ze pele gba rɔ ma kɔwɔ bine ala di mï liŋɔ mo yayi ne, dökï'dï bo na do'dɔkɔ tïyëyï mo.

10 Römöyï ze nime pili dëdï dari dɔrɔke kɔmɔ kïtï 'ba burë abo 'ba Kurïsïtö. Kina 'dɔ nï mɔtɔ ko'ja kpa közï 'bï ŋgï ko gɔ ndɔbɔ ko'dɔ 'bï ame koloma pa rɔ to'dɔ mo mï yida rɔ bine, rɔ ma laka ala rɔ ma kënyë ne.

Pɔri Zi Bɔko'ba

11 Kina me gɔ tere bo Bɔko'ba na ki'di 'deni dëdï docɔ ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö zi ma konzi. Bo Bɔko'ba na kikali ma dëdï do'dɔ ŋgï ti dökï'dï kɔtɔ. Kina miya 'bama kpe gbï ikalike 'deni laka.

12 Bine dinza kpe 'böwu tubï gɔze ziye tine dëdï dileŋo gɔmo laka ziye 'dɔ këddïke ti, ti dɔ kombi gɔze. Kina gɔ kikalike gbï tileki dɔ lende zi ya ma këdï kombi dönnï za kulöwö gɔ yida rɔ ma yaga nime kola mï dökï'dï ne.

13 Ɔdɔ kiya te dilende rɔ dɔ rumö, dilende 'deni zi Bɔko'ba. Tine ɔdɔ dilende laka, ele sowa gɔ lende 'be.

14 Akɔ'ɔ abo 'ba Kurïsïtö na kogbɔ ze 'deni römöyï dikali 'deni laka bɔ kɔtɔ na kölë 'deni gɔ bilaka löbu nime pili. Omba tine kina rɔ ame bilaka löbu nime kölë 'deni kpaki kɔtɔ ti bo ne.
15 Bo ölë 'deni gɔ bilaka pili 'dɔ ame mo ga kɔmɔ ne koloma dë kpe nati gɔ dönnï tine rɔ 'ba bo bɔ kölë gönnï kënyï kɔdɔ di mï tölë mo nima.
16 Kina kinza debe todɔrɔ bïcï lende dë kpe rɔ bɔtɔ mɔtɔ gɔ akikali 'ba bilaka lesi. Ɔdɔ dodɔrɔ bïcï lende ra pele pa tönë bine rɔ Kurïsïtö gɔ akikali 'ba bilaka lesi do'dɔ dë kpe tara.
17 Römöyï bɔ ame 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne 'deni yaga rɔ wa la'ja. Bɔ ma mɔlo mo tönë iteli 'deni ma la'ja na kako 'deni 'bato.
18 Wa naga nime pili a ko'dɔ abo 'ba Bɔko'ba na. Na me ti Kurïsïtö bo uyï ze 'deni yaga rɔ bɔ pɔri zi bo di mï ma tönë ze pa rɔ bɔ ya zi bo ne. Kina me bo ki'di ndɔbɔ löbu nime 'deni zize to'de ma konzi mɔtɔ ga gbï kako mï pɔri nime ti bo ne.
19 Kina rɔ laja 'beze, Bɔko'ba o'dɔ pɔri ti bilaka pili nime gɔ lende 'ba Kurïsïtö. Bɔko'ba ikeki wali 'ba lende kënyë dë kpe gɔ bilaka abo ga. Bo na me ki'di laja abo 'ba to'dɔ pɔri tïnnï lïjë bilaka abo ga nime 'deni zize me tuwöwö mo.
20 Kina me dëdï diya lende 'ba Kurïsïtö 'deni ŋgï me kɔzɔ iya te bo Bɔko'ba mo na këdï kilende 'deni ti kpeze tara. Ti möyï Kurïsïtö doma'jo rɔze ziye i'dike Bɔko'ba kuyï ye yaga rɔ bɔ pɔri zi bo.
21 Kurïsïtö ŋgï lipo rɔ ma kɔpɔ kinza a mɔtɔ rɔ lende kënyë. Tine gɔ kö'du ze na Bɔko'ba ki'di bo 'deni konyɔnyɔ rɔ bo mï lende kënyë ze römöyï 'dɔ ze gbï dëdïke rɔ akɔtɔ ti bo rɔ bɔ lende laka abo ga 'ba Bɔko'ba.

6

Kada 'Ba Kɔnyi

1 Mï ndɔbɔ nime kɔtɔ ti bo Bɔko'ba doma'jo rɔze ziye kinza kolake lende këyï 'ba Bɔko'ba nime dë kïlïkö ŋgï rɔ yawa.
2 Uwöke 'deni tönë bo Bɔko'ba kiya bine te, “Mï tö'dö ame mo ŋgï rɔ ma laka mo ne muwö monɔ 'bï 'deni. Kina mï kada ame mo ŋgï rɔ ma laka mo ne mokɔnyi yi 'deni.” Kina me kada 'ba to'ja mï këyï abo 'ba Bɔko'ba na me 'deni. Kada 'ba to'ja kɔnyi abo na me 'deni tɔne.
3 Ze dïdëyï mudu dë gɔ kɔri zi bɔtɔ kinza ko'ja bi ŋgɔrɔ ra di rɔ laja koja ze.
4 Tine mï wa pili ma do'dɔ dileme 'deni ŋgï ze rɔ bɔ laja 'ba Bɔko'ba. Römöyï dombi gomɔ ma gege 'deni pili ti mï këddï.
5 Omba ze, koboso ze, ko'dɔ ayayi rɔze, ki'di ze mï ndɔbɔ ma kïrïndï naga. Tö'dö kinda'ba kɔmɔze dë, ze rɔ 'bö.
6 Tine gɔ ame ze ŋgï lipo rɔ ma laka mï akikali mo ti mï këddï ti lende laka ko'dɔ ne ileme ze 'deni rɔ bɔ laja 'ba Bɔko'ba ti Nyï Kɔtɔ Laka gbï ti akɔ'ɔ ma kodɔrɔ mo
7 ti lende laka mo gbï ti tigɔ 'ba Bɔko'ba. Lende laka ko'dɔ ze na 'deni rɔ jama zize to'dɔ ya timo gbï titata rɔze timo.
8 Lïjë mo tönë ga oro ze kebe 'böwu kopɔtɔ ze. Iti'ja ze kebe kïlëlu ze. Iya ze rɔ bɔ bëtï tine lende ze rɔ ma kodɔrɔ.
9 Ko'dɔ kpɔŋi rɔze kɔzɔ bilaka ma kinza kikali tine kebe kikali ze. Ko'dɔ ze ŋgï kɔzɔ a ma 'dɔ kölë yaga tine ze gba 'biri rɔ ma kïdïdï. Odɔ gomɔ pele kulöwö rɔze tine upö ze dë.
10 O'dɔ ze pele gɔ dëdï rɔ meri tine ze ŋgï ŋburu rɔ lɔŋɔ. Dinda rɔ lisa kinza ɔtɔ tine do'dɔ mɔri ŋgï rɔ mbëmbë zi ma konzi. Dinda ŋgï kɔzɔ ɔtɔ inza lipo zize tine ze ŋgï ti dɔkomali wa naga nima pili.

11 Kina ma ti ziye kpe lëpï ze ga ame mï Korinito ne, diya wa 'deni pili
yaga bi kɔpɔ ziye. Dodɔ dökï'dï ze 'deni ŋgï pö mï kɔtɔ ziye.
12 Ze dotomo kpa dökï'dï ze dë teyi di ziye tine kpe na këdï kotomoke
kpa dökï'dï ye teyi di zize.
13 Mëdï milende 'deni ŋgï ziye kɔzɔ iya te kpe kole ma ga tara. Kina ti
o'dɔke ze gbï kɔzɔ ame dëdï do'dɔ ye ne. Odɔke dökï'dï ye ti gbï pö zize.

Kinza Kodɔ'bɔ Röyï Dë Tïnnï

14 Kinza kodɔ'bɔke rɔye dë kɔtɔ ti ya ma kinza ki'di dönnï gɔ lende 'ba
Kurïsïtö naga nima. Römöyï tara o'de rönï dë. Ti wa ma laka ni ti ma
kënyë kodɔ'bɔ dönnï tondo ga? Ti bi kɔpɔ ni koloma kɔtɔ ti bi kölu tondo
ga?
15 'Dɔ Kurïsïtö kutï dɔ lende bi kɔtɔ ti Satani tondo ga? A mɔtɔ inza ame
kodɔ'bɔ ma ki'di dönï gɔ lende 'ba Kurïsïtö ti ma kinza ki'di dönï ne.
16 Wa'di na gɔ ki'di rö löbu 'ba Bɔko'ba ni kodɔ'bɔ dönï kɔtɔ ti akoro?
Ze na rɔ rö löbu 'ba Bɔko'ba bɔ dïdï kɔzɔ ame bo kiya abo ne tara, ame
bo kiya te, “Ti moloma mïnnï milinŋere tïnnï. Ti mëdï rɔ ŋere Bɔko'ba
'bënnï kina ti lïjë këdï rɔ bilaka ma ga.”
17 Kina ma 'dɔ bo Bɔko'ba kiya te, “Ɔdɔke yaga di mï löŋgö lïjë gɔ
këddïke e'be 'beri. Kinza kosake wa ame ga dï zɔ̈ rɔ ti'da ne dë kina ti
minda'ba ye ŋgï rɔ 'bama ga.
18 Ti mëdï rɔ 'bu ziye. Kina ti këddïke ŋgï rɔ kole ma ga gbï rɔ yïtötï ma
ga.” Akiya abo 'ba Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli na.

7

1 Kina me 'deni ziye kpe lëpï ma ga ma mɔ'ɔ kulöwö naga nime, yëyï
naga nime pili Bɔko'ba ulömu 'deni zize. Kina ti dileŋoke rɔze ti rɔ ma
kɔpɔ di mï wa ma kënyë ame ga pili këdï ki'di yida rɔ ti dïdï ze ga këdï rɔ
ti'da kɔmɔ Bɔko'ba ne. Tikere abo 'ba Bɔko'ba na dolomake timo mïze.

Lɔŋɔ 'Ba Pɔlo

2 Odɔke mïye pö zize. Ze bɔ tirasi lende zi bɔtɔ na dë. Du'bölu bɔtɔ dë
kina do'bali wa 'ba bɔtɔ dë gbï.
3 Tine minza miya nime rɔ ma kënyë rɔye. Römöyï kɔzɔ ma tönë miya
mɔlo bine ne tara, ze dɔ'ɔ ye kulöwö gɔ dö'bö ŋburu rɔ akɔtɔ tiye mï dïdï
ala pele rɔ tölë.
4 Mikali dökï'dï ye laka, ma rɔ dɔ kombi nime gɔ lende 'be. Mï gomɔ
mbëmbë ze naga nime pili ma ŋgï ti dökï'dï këddï. Lɔŋɔ na koso 'deni ŋgï
lɔ yïmö dömöyï ye.
5 Di pötö tömö ze Makedoniya bine bi 'ba rɔ kindawo inza zize. Gomɔ
na ŋgï kurë dɔze timo. Lamo ututu 'bënï ŋgï ti yida rɔze ma yaga nime
kina mï ma 'bënï ŋgï lɔ ti tikere.
6 Tine bo Bɔko'ba bɔ tïyëyï dökï'dï ame ga ŋgï mï lisa ne ïyëyï dökï'dï ze
'deni ti tako 'ba Tito.
7 Tine inza ŋge gɔ tako abo, ma kulöwö mo na rɔ lëbï 'be ame bo kako
timo zize ti ame gbï kpe kïyëyïke dökï'dï bo ne. Bo ïyëtï 'deni zize ma
këddïke ti meri mo kulöwö 'dɔ toŋgɔ ze, ma kpe gbï rɔ monɔ gɔ lende
kënyë 'be, ti teri 'be ame kpe ndö 'dɔ tɔrɔ tö ne bo iya 'deni gbï zize. Na
me ma 'deni ŋgï le'jete kulöwö rɔ lɔŋɔ rɔ mbëmbë gomo.
8 Tine ame ɔdɔ waraga ma tönë mugu yayi ne kiya rönï pele rɔ ma kata
ziye kɔdɔ dökï'dï ye minza kpe pörï gomo. Moŋgɔ bine waraga nima ɔdɔ
ŋgï dökï'dï ye sowa ame tö'dö mo pele dɔ ndö ne.

9 Tine lɔŋɔ ma inza gɔ ame mi'di ye rɔ meri, ma rɔ lɔŋɔ römöyï meri
nime i'di ye 'deni këddï kotɔke dɔye. Bɔko'ba o'dɔ ndɔbɔ abo 'deni ti meri
nima. Dëmba tine wa nima do'dɔ ziye ne inza rɔ ma kënyë.
10 Römöyï meri ame Bɔko'ba ko'dɔ ndɔbɔ abo 'deni timo ne ëdï ko'de dɔ
kotɔ kɔmɔ wa di mï tölë. Kina a mɔtɔ rɔ tëdï pörï gɔmo inza mï ama. Ne
meri ame rɔ 'ba dɔliŋɔ ne o'de ma 'bënï ŋgï rɔ tölë.
11 Kina oŋgɔke ma Bɔko'ba ko'dɔ meri 'be nime ziye te? Oŋgɔke ma
ki'di rɔye ŋgï koŋmi mï ndɔbɔ abo te? Oŋgɔke ma ki'di tigɔ ziye kileme
laka 'be te? Oŋgɔke ma ki'di mïye ŋgï këdï löbu gɔ lende laka te? Oŋgɔke
ma kïyötï ye te? Oŋgɔke ma ki'di meri 'ba toŋgɔ ma ziye te? Oŋgɔke ma
ki'di kodɔke mïye gɔ ndɔbɔ abo te? Oŋgɔke ma ki'di ye ŋgï ndö 'dɔ todɔ
karama dɔ bɔ kirasi lende te? Ileme ye 'deni ŋgï lipo mï wa nime kinza
bɔti mɔtɔ rɔye.
12 Kina kɔzɔ ama pele mugu waraga nime ne inza gɔ lende 'ba bɔ ma
kirasi lende nima ala gbï gɔ lende 'ba bɔ ma kirasi lende teyi mo nime.
Tine mugu 'dɔ kikala yaga bi kɔpɔ ziye kɔmɔ Bɔko'ba ma kodɔke dökï'dï
ye 'deni ŋgï pö mï kɔtɔ zize.
13 Kina me ki'di kïyëyï dökï'dï ze.
Tine inza ŋge gɔ ame kïyëyï dökï'dï ze, ma rɔ dɔ kiteli mo gɔ lɔŋɔ ame
do'ja di rɔ Tito gɔ kɔnyi ma ko'dɔke zi bo kidiŋgake dɔ bo ŋgï bo koloma
kinza tomeri a mɔtɔ ne.
14 Kina me wa ma tönë ga miya zi bo mubï gɔye kulöwö ne inza kaya
kpe rɔma römöyï 'deni pili rɔ ma laka. Kina kɔzɔ ame lende kiya ze ziye
pili rɔ ma kodɔrɔ ne tara na me ma dubï gɔye zi Tito 'deni gbï rɔ ma laka.
15 Le'jete akɔ'ɔ abo gɔye ŋgï rɔ dɔ kiteli. Bo ëdï nduwë komeri ma kpe
ŋgï ndö tuwö dɔ lende abo gbï ti ma tönë kinda'bake bo laka ti tikere
Bɔko'ba ti rɔ kïlë'dï mo ne.
16 Ma mëdï miliya ŋgï nati römöyï le'jete dökï'dï ma olɔdɔ 'deni ŋgï mï
kɔtɔ gɔ ndɔbɔ ko'dɔ 'be.

8

Kpa Közï Ki'di Mï Kanisa

1 Löndö ze ga do'dɔkɔ ziye 'dɔ kikalike wa ma lende këyï 'ba Bɔko'ba
ko'dɔ mï kanisa ma Makedoniya.
2 Akiyɔzɔ 'ba gomɔ o'dɔ rönï ŋgï zïnnï rɔ dɔ kiteli. Tine lïjë onya dɔmo
ŋgï, lɔŋɔ 'bënnï kö'bö ŋgï rɔ mbëmbë. Kina lïjë ŋgï rɔ dɔ ŋgölö mï kpa
közï ki'di 'bënnï pele di mï lisa nime lïjë këdï yïmo ne.
3 Rɔ ma laka mëdï miya ziye lïjë i'di wa ŋgï kebe dɔ ame dëne gɔ lïjë
ki'di ne.
4 Ti ako'dɔkɔ 'bënnï na lïjë koloma ŋgï rɔ toma'jo rönnï zize rɔ atiri gɔ
dutï dɔmo zïnnï lïjë kodɔ'bɔ rönnï gbï mï to'dɔ kɔnyi nime zi bilaka 'ba
Bɔko'ba ma Yudayi.
5 Miya ziye aki'di 'bënnï ebe ame domeri 'dɔ ko'dɔ rönï ne ŋgï. Dɔgba
mo yida rönnï na lïjë ki'di ŋgï zi ŋere Bɔko'ba. Kina me gɔ ako'dɔkɔ 'ba
Bɔko'ba na lïjë ki'di gbagba nnï ŋgï gbï zize.
6 Kina me ze docɔ Tito bɔ kisaki totɔtɔ kpa közïmo nime ne 'deni 'dɔ bo
koto to'dɔ mo nduwë tokɔnyi ye tote ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba nime.
7 Ma 'beye yayi kpe 'deni ŋgï rɔ mɔri ti dɔkomali wa naga nime pili. Kpe
'deni ŋgï rɔ mɔri mï ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö, mï lende kiya 'be, mï
akikali, mï ti'di rɔ to'dɔ kɔnyi gbï mï akɔ'ɔ 'be gɔze. Kina do'dɔkɔ gbï ziye
'dɔ këddïke rɔ dɔ ŋgölö tara mï kpa közï ki'di nime.

8 Tine minza tudödu mo bërï rɔ lömu ziye. Mileme ŋge rɔ ame mɔtɔ
ga kodɔ dökï'dï nnï 'deni pö mï kpa közï ki'di nime ne. Mo'dɔkɔ tikali mo
akɔ'ɔ 'be ëdï kulöwö tondo.
9 Römöyï kpe ikalike lende këyï 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze 'deni. Di mï
mɔri mbëmbë nime pele bo koloma yïmo ne bo ebe kileki rɔ bo yaga rɔ
lisa gɔ lende 'be 'dɔ lisa abo nima kodɔ mɔri dɔye.
10 Tine meri ma 'bama gɔ ndɔbɔ mo nima na me. Ma laka mo ziye
'dɔ koteke wa ma kisakike ti kɔɔ ene tönë nima yaga. Römöyï kpe na rɔ
dɔndende 'ba tënyï ti ndɔbɔ nima. Tine inza ŋge rɔ tënyï timo kpe na gbï
rɔ dɔndende 'ba bilaka ame ga ki'di rönnï ŋgï to'dɔ mo ne.
11 Kina ti otoke nduwë tari timo koteke ndɔbɔ mo yaga. I'dike lende 'ba
'dɔ tote mo këdï löbu ziye kɔzɔ ame tönë kisakike timo ne. Kina ma 'deni
ziye o'dɔke ti, ti wa ame ga këddïke timo.
12 Ɔdɔ nï na ko'dɔkɔ ŋgï ti dökï'dï yï 'dɔ ti'di mo Bɔko'ba ti kutï ŋgï dɔ
kpa közï ki'di 'bï nima kɔzɔ ame ki'di ne tara. Tine ame kinza timo bo
ikali gbï.
13 Tine ame minza miya tïkëtï ya mɔtɔ ga timo gɔ bi kïrïndï mo kolɔkɔ
ŋge kɔtɔ dɔye.
14 Tine römöyï kɔzɔ ame këddïke timo ŋbaŋi gïrï nime ne ma laka mo
na ziye 'dɔ tokɔnyi ya ame ga këdï rɔ leri mo ne. Kina ɔdɔ kiya te kpe gbï
këddïke rɔ leri kada mɔtɔ yayi lïjë këdï timo 'dɔ lïjë kokɔnyi ye gbï. Omba
te na ti ki'di ako'dɔ këdï pïli laka rɔ ma koriya.
15 Kɔzɔ ame buku 'ba Bɔko'ba kiya ne tara, ame kiya te, “Nï ame kutö'du
pele kulöwö ne inza timo rɔ dɔ kiteli. Kina nï ame kutö'du ŋge mbowa ne
inza ŋge timo wötï kulöwö titiyi.”

Akɔ'ɔ 'Ba Bilaka 'Ba Kanisa

16 Ze dilekike yëë'dï rɔ mbëmbë zi Bɔko'ba gɔ ame bo ki'di Tito 'deni ŋgï
kodɔ mïnï pö ziye kɔzɔ ma 'beze ne.
17 Tine inza ŋge gɔ ame bo kutï gɔ lende ze, bo gbagba bo mɔlo ndö 'dɔ
tari ziye gɔ ako'dɔkɔ abo gba kinza ma diya.
18 Kina me dëdï doja löndö ze ma koro kulöwö mï kanisa pili mï ndɔbɔ
abo 'ba tuwöwö lende 'ba Bɔko'ba nime 'deni kari kɔtɔ ti Tito ziye yayi.
19 Kina mɔtɔ gbï kanisa na koŋgɔ bo ki'di bo tiliŋgere tize mï ndɔbɔ 'ba
kpa közï ki'di nime gɔ kileme akɔ'ɔ ze ti rɔ löbu 'ba ŋere Yësu.
20 Tine ze dëdï dokɔ rɔze laka to'dɔ mo kinza kebe ko'de lende ra.
21 Do'dɔkɔ to'dɔ a ma kodɔrɔ kɔmɔ Bɔko'ba gbï kɔmɔ bilaka lesi.
22 Kina me dëdï doja löndö mɔtɔ kari kɔtɔ tïnnï. Do'ja 'deni ŋgï mï konzi
di rɔ bo ma bo kodɔ mï bo 'deni gɔ ndɔbɔ nime. Kina me ma le'jete bo odɔ
mï bo 'deni ŋgï gɔmo römöyï dökï'dï bo olɔdɔ 'deni ŋgï mï kɔtɔ gɔ ndɔbɔ
ko'dɔ 'be.
23 Tine ma 'ba Tito bo rɔ lëpï zö mï ndɔbɔ ma ziye. Kina löndö ama ga
këdï kari ti bo ne lïjë na rɔ kɔmɔ kanisa to'de rɔ löbu këdï zi Kurïsïtö.
24 Ilemeke akɔ'ɔ 'be zïnnï 'dɔ ki'di kanisa ma laki kikali ŋgï timo omba
dëdï dubï gɔye gbï nime rɔ ma laka.

9

Kɔnyi 'Ba Bilaka 'Ba Kanisa

1 Tine zö dë ka 'dɔ tugu wa naga nime ziye gɔ lende 'ba a 'ba kɔnyi ame
gɔ koja zi bilaka 'ba Bɔko'ba ma mï Yudayi.
2 Mikali ŋgï kpe o'dɔkɔke kulöwö tokɔnyi lïjë. Kina ki'di mubï gɔye
gɔmo kulöwö zi ya ma Makedoniya miya te, “Löndö ame ga mï Giriki ne

ëdï 'deni mɔlo ndö ti kɔɔ ene to'dɔ kɔnyi.” Kina akiteri kulöwö 'be nima ocɔ ma konzi 'deni ŋgï gbï to'dɔ mo.

3 Kina me mëdï moja löndö naga nime kari ziye yayi kinza tubï nime dubï gɔye kulöwö ne kari kïlïkö ra ŋgï rɔ yawa, tine gɔ kpe këddïke ndö kɔzɔ ame miya ne tara.

4 Römöyï mɔtɔga bilaka mɔtɔ di Makedoniya bine ti kako kɔtɔ tö 'dɔ ki'di ko'ja ye 'deni ŋgï ndö kɔzɔ ma miya zïnnï. Me ɔdɔ kiya te kako ko'ja ye dë ŋgï ndö tara o'ja ti këdï rɔ laŋa ma löbu rɔze 'di, gɔ tubï nime ze dubï gɔye ra kulöwö ne. Kina ti këdï gbï rɔ laŋa ma löbu rɔye.

5 Kina ma momeri 'dɔ ki'di moja löndö naga nime kari tötï dɔgba kɔmɔ ma yayi. Römöyï 'dɔ lïjë kiyija kpa közï löbu mo tönë ga kiyake ti'di mo ne këdï mɔlo ndö. Wa naga nima ti'di mo këdï mɔlo ndö koda dɔma yayi ŋgï rɔ kpa közï ame nï mɔtɔ ki'di gɔ ako'dɔkɔ 'ba mïyï ne tine kinza rɔ ame ki'di ŋgï gbɔ yayi ne.

6 Kpe omerike lende nime. Bɔ ame kulï kupö mo ŋge mbowa ne umu gbï ŋgï ŋge mbowa. Kina bɔ ame kulï kupö mo mbiri ne umu gbï mbiri.

7 Kina ti nï mɔtɔ zïyï ti'di mo kɔzɔ ame mïyï ko'dɔkɔ ne tara. Tine kinza rɔ ame ki'di 'dɔ kebe ko'dɔ bu'bu 'böwu gɔmo ne, ala gbï gɔ ame këdï 'deni ŋgï kɔzɔ wali naga tara göyï nï mɔtɔ ne. Römöyï bɔ ame ki'di ti lɔŋɔ mo ne na Bɔko'ba kɔ'ɔ.

8 Kina bo ɔ'bɔ gbï ti'di mo nduwë zïyï rɔ dɔ kiteli 'dɔ këddï ti wa ame ga ko'dɔkɔ zi gbagba yï ne. Kina ti bo ki'di gbï zïyï rɔ dɔ kiteli gɔ ndɔbɔ ko'dɔ laka 'bï ga pili.

9 Kɔzɔ ame buku 'ba Bɔko'ba kiya ne tara, ame kiya te, “Bɔko'ba ulï 'deni kpaki kote gɔ bi zïnnï lïjë bɔ lisa ni. Lende laka abo na kö'bö 'deni rɔ ŋburuŋburu.”

10 Kina me bo Bɔko'ba bɔ ti'di kupö zi bɔ kulï mo naga nima, bo bɔ ti'di akonyo mo tönë ti ki'di wa ame ga pili ko'dɔkɔke ne ŋgï ziye. Bo ti ki'di dɔmo köyö teyi 'dɔ lende laka 'be ga konzi gbï.

11 Bo ti kö'bö ŋgï ti'di mo ziye 'dɔ ki'dike gbï nduwë zi bɔ lisa. Kina ti yëë'dï mo këdi zi bo rɔ mbëmbë gɔ kpa közï nime dëdï doto ne.

12 Römöyï ndɔbɔ nime inza ko'dɔke ŋge tokɔnyi bilaka abo ga 'ba Bɔko'ba tine ëdï ko'de yëë'dï ma löbu gbï zi bo.

13 Kpa közï ki'di 'be nime ti kileme tuwö dɔ Bɔko'ba 'be gbï ti ma ki'dike dɔye gɔ laja laka 'ba Kurïsïtö. Kina ma konzi ti kïlëlu rɔ lõbu 'ba Bɔko'ba ŋgï gɔmo, gbï gɔ mï këyï 'be zïnnï ti ya mɔtɔ ga pili.

14 Kina ti lïjë komeri gɔye kumötu dɔ möyï ye gɔ lende këyï 'ba Bɔko'ba nime kileme rönï 'deni tiye ne.

15 Yëë'dï këdï zi bo Bɔko'ba gɔ kpa közï löbu dɔ kiteli abo nime.

10

Pɔlo Iya Gɔ Ndɔbɔ Abo

1 Kina me ma Pɔlo mëdï moma'jo rɔma ziye ti mï këyï ti tiliya rɔ abo 'ba Kurïsïtö. Ma bɔ ame laki kiya te ɔdɔ mëdï mï löŋgö ye kpama rɔ ma koŋmi mo tönë, tine ɔdɔ motɔ gɔma 'deni yaga na 'jaa mebe tiya wa ziye ne.

2 Kina me mëdï moma'jo rɔma ziye kinza ki'dike ma dë mebe tiya wa rɔ ma kata ziye ɔdɔ mako. Römöyï rɔ ma laka lïjë bilaka naga nima këdï kiya te dëdï do'dɔ ndɔbɔ nime ka gɔ yida rɔ 'ba dɔyayi nime ne ti mikali ŋgï tiya wa zïnnï.

3 Römöyï kɔzɔ ame dëdï pele doloma dɔyayi ne dinza to'dɔ wa 'ba dɔyayi.

4 Jama 'ba ya ze nime inza rɔ 'ba dɔyayi, tine kina rɔ ame tigɔ mo ŋgï rɔ 'ba Bɔko'ba kɔ'bɔ titikɔ wa ma kitigɔ naga ŋgï 'doyi.
5 Kowasa ni ti kïnë 'ba dɔ kombi pili ame ga këdï ko'dɔkɔ tïkïtï mugu nnï ti akikali 'ba Bɔko'ba ne dicaca dɔmo 'deni 'doyi yaga. Kina meri 'ba mïze 'doyi dogbɔ dɔmo 'deni 'dɔ domeri ŋge kɔtɔ rɔ lende 'ba Kurïsïtö.
6 Kina me ze 'deni ŋgï ndö todɔ karama dɔ ya ma gba rɔ minyi naga ɔdɔ kpe kuwöke dɔ lende abo 'ba Bɔko'ba 'deni.
7 Kpe kapa ma yaga naga nime na ŋge këddï koŋgɔke e'be. Tine ɔdɔ bɔ mɔtɔ këdï ti mï këddï bo kiya te bo 'ba Kurïsïtö na i'dike bo komeri dɔ bo laka ze gbï rɔ 'ba Kurïsïtö.
8 Römöyï a mɔtɔ inza kpe 'dɔ këdï rɔ, rɔ kaya zö ɔdɔ kiya te mubï gɔ közï kakpa nime bo ki'di zize ne ra pele kulöwö. Ame kina rɔ 'ba tokɔnyi mo kinza rɔ 'ba tirasi mo ne.
9 Bine mo'dɔkɔ dë 'dɔ kinda kɔzɔ iya te mëdï mo'dɔkɔ tiyere ye ti waraga nime.
10 Römöyï ya mɔtɔ ga ti kiya te, “Waraga kugu abo ga ïrïndï kata kɔsɔ mo kileki dë. Tine ɔdɔ gbagba bo mo na këdï bine bo iya wa dë kulöwö zi bilaka kɔzɔ a nime te, lende abo ga le rɔ ma këyï.”
11 Tine i'dike lïjë bilaka tɔ naga nima kikali laka, wa ame ga dëdï dugu mï waraga ne ɔdɔ dëdï bi mo tɔ nima na gbï dëdï do'dɔ ko tara.
12 Rɔ ma laka ma 'beze dilaŋa rɔze dë todɔrɔ bïcï lende rɔze ala tiyari rɔze ti lïjë bɔ këdï kïlëbë rönnï kulöwö naga nima. Lïjë wa rumö naga nima. Lïjë ebe ti'di gbagba lïjë na rɔ a 'ba tiyari rönnï timo todɔrɔ bïcï lende 'bënnï ŋgï kinza dɔ ɔtɔ mo yɔ.
13 Tine ma 'beze ti doyo rɔze ŋge gɔ wa ma do'dɔ mï maga nime Bɔko'ba ki'di zize ame kpe gbï kebe yïmo ne.
14 Kina kɔzɔ ame kpe ma 'beye mïyö ma dayi ne tönë dari yayi ne dumu dë gönyï maga ma 'dë mï kada nima doto laja laka 'ba Kurïsïtö ziye ne.
15 Gɔ kö'du mo na 'beze dïlëbë rɔze dë dɔ ndɔbɔ ko'dɔ 'ba bilaka mɔtɔ ga ame lïjë ko'dɔ 'deni ŋbö kala gönyï maga ma Bɔko'ba ki'di zize tönë ne. Tine dïyënï bine kpe ti kö'böke nduwë rɔ dɔ kiteli ti'di dɔye gɔ lende 'ba Kurïsïtö gɔ do'dɔ wa ma kinza kiya naga nduwë mï löŋgö ye mï maga abo nime ne.
16 Kina ti dari duwöwö laja laka nime ŋgï mï dɔliŋɔ mɔtɔ ga ame kebe gönyï ye yayi ne kinza dïlëbë rɔze ra dɔ ndɔbɔ ame ya mɔtɔ ga ko'dɔ 'deni mï gɔ bi ma ki'di zïnnï ne.
17 Tine kɔzɔ ma tönë buku 'ba Bɔko'ba kiya ne tara, ame kiya te, “I'dike lïjë ame ga ko'dɔkɔ tonyo koso ne konyo ti gɔ wa ma Bɔko'ba ko'dɔ.”
18 Römöyï laka 'ba bilaka lesi ëdï kinda ŋge ɔdɔ ŋere Bɔko'ba na komeri kiya te bɔ mo ëdï laka. Tine inza rɔ wa ame 'dɔ nï mɔtɔ na komeri röyï kiya te ëddï laka.

11

Pɔlo Ni Ti Bɔ Laja Dɔ Kïndëndë Mɔtɔ Ga

1 Momeri bine kpe ti kinda'bake mïye kɔtɔ tö pele di mï lende dɔ rumö ma nime. Moma'jo rɔma ziye kina 'dɔ ko'dɔke ŋgï tara.
2 Römöyï ma bine ti mï kombi gɔ kö'du 'be kɔzɔ ma Bɔko'ba gbï ti mï kombi gɔye ne tara. Kpe ma rɔ dötï dɔ ko'do mïlïbö 'deni zi bɔ ma kɔtɔ ame kina rɔ Kurïsïtö ne.
3 Ma rɔ meri bine kɔzɔ ma tönë Satani ku'bölu Awa ti dɔŋgala 'ba kɔmɔ kandi abo ne bo ti kebe kuyï meri 'ba dɔye gbï mökö tara di mï kɔri 'ba ti'di rɔ ŋgï rɔ ma laka kɔtɔ zi Kurïsïtö nime.

4 Römöyï moŋgɔ ɔdɔ kiya te bɔtɔ mɔtɔ kako kuwöwö lende 'ba Yësu mɔtɔ tɔ ne 'berï ziye di dɔ ma 'beze nime na kutïke e'be za dɔmo kinda'bake Nyï Kɔtɔ Laka mo kpaki ti laja mo ga.
5 Tara ne ma di ziye ma 'deni ŋgï kulöwö wötï du bërï di zi bɔ laja löbu 'be tɔ mo naga nima?
6 Ɔdɔ kiya te lende kiya na mikali dë pele tine mëdï ŋgï ti akikali mo. Kina me mileme 'deni laka ziye mï akiyandi pili.
7 A nime kinza miteri gïrïsï dë di ziye mï kada nima mëdï muwöwö laja 'ba Bɔko'ba ziye ne na kileki ma 'deni yaga rɔ bɔ lende kënyë ziye? Mo'dɔ tara tileki rɔma titi gɔ kpe na këddïke löbu.
8 Mï kada naga nima moloma gɔ gïrïsï ma kako di mï kanisa mɔtɔ ga. Mebe ŋgï rɔ tolɔ wa di zïnnï tokɔnyi ye timo.
9 Kina ma 'dɔ ki'di mï kada naga nima mëdï tiye yayi ne ɔdɔ leri 'ba a mɔtɔ ko'dɔ ma pele mo'dɔkɔ dë toma'jo ye kinza mebe mëdï ra yaga rɔ kpaŋbiri ma löbu ziye. Tine kɔnyi ma ga, löndö ma kako di Makedoniya naga na ko'de. Kina kɔzɔ ma tönë mo mokɔ rɔma ne ti mö'bö nduwë tokɔ rɔma tara kinza mebe mëdï ra rɔ kpaŋbiri ma löbu ziye.
10 Rɔ ma laka kɔzɔ ame lende kodɔrɔ abo 'ba Kurïsïtö këdï yïmö ne rɔ koyo ma nime inza kuburu rönï ma titi te mï dɔyayi 'be 'ba Giriki yayi pili.
11 Gɔ wa'di na ki'di miya tara? Mɔ'ɔ ye dë rɔ tɔ'ɔ? Tine inza du tara. Bɔko'ba ikali ŋgï mɔ'ɔ ye.
12 Ti mö'bö nduwë to'dɔ mo kɔzɔ ma dɔgba tara kinza lïjë bɔtɔ bɔ laja mɔtɔ tɔ naga nima kebe ra tïlëbë rönnï tëgë lïjë o'dɔ ndɔbɔ nime gbï kɔzɔ ma 'beze.
13 Römöyï lïjë ma 'bënnï nima bɔ laja dɔ kïndëndë bɔ 'bölu mï ndɔbɔ ko'dɔ na lïjë këdï kuyï kïnë nnï tëgë rɔ bɔ laja 'ba Kurïsïtö.
14 Tine a ma 'dɔ kigayi wa na dë. Römöyï Satani pele ebe gbï tuyï kïnë nï gɔ bo kinda kɔzɔ malayika 'ba bi kɔpɔ.
15 Kina inza rɔ a ma kembe ɔdɔ kiya te bɔ laja 'bënï ga kuyï kïnë nnï kinda kɔzɔ bɔ laja 'ba lende laka. Mï ŋburuŋburu 'bënnï lïjë ëdï kari ko'ja kënyë mo ko kɔzɔ wa ma lïjë koloma to'dɔ mo bine nima.

Gomɔ 'Ba Pɔlo

16 Kina me mëdï mileki 'deni gbï miya gɔmo ziye. Kinza bɔtɔ mɔtɔ komeri dë kiya te ma rumö na. Ne ɔdɔ kiya te kpe kutïke 'deni pele dɔmo te ma rumö na, uwöke dɔ lende ma 'dɔ mëdï gbï ti a mɔtɔ mbowa toyo rɔma gɔmo.
17 Tine ame mëdï miya ne ma kako di zi ŋere Yësu na dë. Gɔ lende 'ba rɔ koyo ma nime na ki'di ma 'deni ŋgï ko mëdï milende kɔzɔ rumö.
18 Kina kɔzɔ ame ma konzi këdï koyo rönnï 'deni kulöwö gɔ a 'ba dɔliŋɔ nime ne ma gbï ti mo'dɔ tara.
19 Römöyï le'jete kpe ma gbagba ye mo tönë kikalike wa kulöwö ne ebe kinda'bake dɔ lende 'ba bɔ rumö 'deni za.
20 Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ pele to'dɔ ye rɔ atɔli, kuyï ye, kotɔri kpeye, kudölï ye ala kokɔsɔ kɔmɔye ne ebe kinda'bake lende mo ŋgï aa yayi.
21 Ma 'bama a ma tara ga tiya mo aya za rɔma. A ma tara ga aga za rɔze.
Tine ɔdɔ bɔ mo kilaŋa rɔ bo tïlëbë rɔ bo dɔ a mɔtɔ kina me ki'di mëdï milende 'deni ŋgï ko rɔ dɔ rumö. Kina ti ma gbagba ma mo'dɔ gbï tara.
22 Lïjë mo nima tëgë di mï kupö yë mo ga? Lïjë Yudayi mo ga na? Ma gbï rɔ Yudayi. Lïjë Yisarele mo ga na? Ma gbï rɔ Yisarele. Lïjë kupö Abarayama mo ga na? Ma gbï rɔ kupö Abarayama.
23 Ala tëgë lïjë bɔ ndɔbɔ 'ba Kurïsïtö mo ga na? Ne ɔdɔ kiya te këdï rɔ ama mo tine ma na rɔ mï teri mo. Mo'dɔ ndɔbɔ mo 'deni kebe lïjë nima

pili. Mɔdɔ 'deni mï maboso mï konzi gɔ kö'du mo kebe 'bënnï. Omba ma gɔmo ti nyɔ'bɔ mï konzi kebe 'bënnï. Mɔmɔ pe di kpa tölë mï konzi gɔmo kebe 'bënnï.
24 Nyɔ'bɔ komba kpa 'butë mota döömu dɔmosowɔ 'ba Yudayi naga onyo
ma ra ŋbö mï muyï 'do.
25 Turu 'ba Romo omba ma ra mï mota 'do. U'du ma 'deni mï kɔtɔ ti
döku. Sorope otopa ra tö mï mota 'do mï zana mini löbu. Mukörï ra
mö'dö gonyï dɔ kɔtɔ mï mini.
26 Mï liŋgere mbëmbë ma naga nima ma ŋgï mï löŋgö ŋbaka ni ma ti
lëŋbë di kpa közï mini koso ni ma ti bɔ akolɔ, di zi Yudayi ze mo ga ti bɔ
löwö 'bënnï mo ga, di mï gawo kpaki kebe yï mökö pili kebe dɔ mini löbu
ni, kina gbï di zi bɔ laja lëpï ze mɔtɔ ga ame rɔ bɔ laja dɔ kïndëndë ne.
27 Ndɔbɔ ni ti gomɔ na ŋgï kɔdɔ rɔma tö'dö kinda'ba kɔmɔ ma dë, rɔ 'bö
ti koda mini, rɔ leri 'ba akonyo ni ti bɔŋgɔ, ma gbï kinza mbëlï 'ba dɔma.
28 Tine kola gomɔ mɔtɔ ga ame kinza kïtëtë dë ne, ma ŋgï ŋburu rɔ
kɔmɔ lëndö rɔ meri gɔ kanisa pili.
29 Ɔdɔ mɔtɔ kidaki 'deni ŋgï tigɔ mo kinza kpe, ma ŋgï gbï tara. Ɔdɔ
kiya te mɔtɔ kila'ba mï lende kënyë ma ŋgï dɔ meri.
30 Ɔdɔ kiya te gɔ moyo rɔma ti moyo rɔma ŋgï gɔ wa ame kileme tikeŋme
ma mo ne.
31 Bɔko'ba 'bu 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö ame akïlëlu këdï ti möyï bo rɔ
ŋburuŋburu ne ikali ŋgï ma mo'dɔ bëtï dë.
32 Kina tönë di Damaseke turu 'ba bɔ dɔliŋɔ Aretasi i'di koda bi toko yɔki
gawo 'dɔ tinda'ba ma.
33 Tine i'di ma ŋgï mï kee koja ma ti kowe kebe bi gböŋö 'ba tëlï 'ba rɔ
gawo nima miriŋa mɔmɔ ŋgï di kpa közï bo.

12

Rɔ Koyo 'Ba Pɔlo

1 Kina me 'deni zö ti moto nduwë tubï gɔma ame pele kinza mo'ja ɔtɔ
dë gɔmo ne. Ne i'dike 'bato mebe rɔ tïyëtï gɔ nyï ti akileme 'ba ŋere Yësu
ma ko'dɔ zö.
2 Mikali bɔ mɔtɔ ame rɔ 'ba Kurïsïtö pa tönë bine kɔmɔ kɔɔ mo iteli
'deni 'butë dɔmosowɔ. Ombi bɔ nima ŋgï kari tɔrɔ kɔdɔ ŋbö mïtɔrɔ. Tine
mikali dë ɔdɔ wa ne ŋgï rɔ ma laka ala nyï na ya, ama Bɔko'ba na kikali.
3-4 Mikali ogba bɔ nima ŋgï kari mï dɔliŋɔ 'ba Bɔko'ba. Tine gbï mikali
dë ɔdɔ wa ne rɔ ma laka ala nyï na ya, ama Bɔko'ba na kikali. Di yayi na
bo koloma ŋgï rɔ tuwö wa ame ga kinza kiya bɔtɔ kɔ'bɔ dë tombi kpënï
gɔmo ne.
5 Kina ma ti mubï gɔ bɔ nima. Tine ma 'ba gbagba ma mo 'dɔ mubï
gɔma na ko'dɔ rönï rɔ a ma kinza, ti mubï ŋge rɔ gɔ tikeŋme ma mo.
6 Ne ɔdɔ mo'dɔkɔ pele tubï gɔma minza mëdï ŋgï rɔ rumö, römöyï mëdï
miya rɔ a ma kodɔrɔ. Tine mola kinza to'dɔ mo tara römöyï mo'dɔkɔ 'dɔ
kodɔrɔ lende ma ŋge gɔ a ma mo'dɔ ko'ja di yida rɔma ala kuwö gbï di
kpama.
7 Tine 'dɔ togbɔ ma kinza toyo rɔma ra kulöwö gɔ a löbu naga nime
mo'ja ne na kusu a ma kɔ'ɔ 'deni mï yida rɔma. Kina 'deni ŋgï kɔzɔ bɔ
laja 'ba Satani mï yida rɔma tomba ma ŋburu kinza moyo rɔma ra.
8 Moma'jo rɔma 'deni ŋbö mï mota zi ŋere Bɔko'ba 'dɔ bo kogba a nime
yaga di mï yida rɔma.
9 Tine bo ileki kiya zö te, “Lende këyï ma ti ki'di yi kɔ'bɔ tombi wa pili.
Tikeŋme 'bï i'di tigɔ ma ŋgï këdï rɔ dɔ kiteli.” Gɔ kö'du mo na ti mëdï ŋgï

ti mï këyï rɔ mbëmbë toyo rɔma gɔ tikeŋme ma nime. Römöyï gɔ tigɔ 'ba Kurïsïtö këdï tö.
10 Dömöyï Kurïsïtö ma ŋgï ti mï këyï di mï tikeŋme ma, di mï ti'ja, di mï gomɔ, di mï közï kasi ma ko'dɔ zö. Römöyï ɔdɔ kiya te meŋme kina mitigɔ ŋgï yaga.

Ndose 'Ba Pɔlo Zi Korinito

11 Ma 'deni ŋgï du rɔ rumö mo gɔ bi mo nati. Kpe na ki'dike ma 'deni mila'ba yïmo. Dëne 'dɔ kpe na kubïke gɔma. Tine kɔzɔ ame ma minza pele rɔ ɔtɔ ne, minza ŋgï wötï du bërï di zi bɔ laja löbu 'be tɔ mo naga nima.
12 Wa ame kileme ma rɔ bɔ laja ma laka ne na ma këdï ko'dɔ rönnï 'deni mï löŋgö ye yayi ti mï këddï ne, kina gbï ti gɔ kotɔ mo ti ndɔbɔ mo ame ŋgï kulöwö rɔ dɔ kiteli ne.
13 Tine rɔ ma tondo na mo'dɔ ye dë rɔ ma koriya ti kanisa ma laki? Kina dë ŋge rɔ ma tönë moma'jo ye dë mi'di akïrïndï dɔye ne? Tine kpe olake ma gbɔ gɔ lende kirasi ma nime.
14 Bine mï mota mo na 'deni me ma mëdï ndö 'dɔ tari ziye yayi. Tine minza mëdï rɔ akïrïndï dɔye römöyï e'be ga na dë mëdï moma, tine gbagba ye mo na mëdï moma gɔmo. Römöyï kole na dë 'dɔ ki'di wa zi 'bu, tine 'bu na këdï ki'di wa zi kole.
15 Ma ti mï këyï tote wa ame ga mëdï timo ne pili gɔ kö'du 'be mi'di yida rɔma gbulunŋgu dɔmo. Kina kɔzɔ ame mɔ'ɔ ye 'deni kulöwö ne 'dɔ kɔ'ɔke ma gbï ŋge mbowa gɔmo?
16 Rɔ ma laka ikalike 'deni ma mi'di rɔma dë yaga rɔ akïrïndï ziye. Tine mɔtɔ ga ebe 'bënnï tiya mo te, ma Pɔlo rɔ bɔ dɔŋgala mëdï rɔ to'ba ye ti bëtï.
17 Mogɔgɔ rɔma dɔye nyanya ga mï ndose ma moja bɔ laja timo naga?
18 Ma na mi'di Tito ma 'dɔ kari yayi. Kina ma moja löndö mɔtɔ ame rɔ 'ba Kurïsïtö ne kari kɔtɔ ti bo. Tine iyake ra te Tito ogɔgɔ rɔ bo dɔye? Ndɔbɔ ze ma ze ti bo na kari dë kɔri kɔtɔ?
19 Kpe ëddïke mɔlo nime rɔ tomeri mo te dëdï do'dɔkɔ titata rɔze yaga di kɔmɔye? Inza du tara. Ziye kpe ma mɔ'ɔ kulöwö naga nime, dëdï dilende ziye nime pili mï Kurïsïtö kɔmɔ Bɔko'ba 'dɔ kulu ye.
20 Römöyï ma mëdï mere bine mɔtɔga ti mako mo'ja za kinzake kɔzɔ ma mo'dɔkɔ. Kina kpe gbï yɔ ti ko'jake ma minza kɔzɔ wa ma ko'dɔkɔke. Mɔtɔga lamo ni na za ti këdï ti mï kombi ti 'dïrï ti mï kututu ti ŋgɔŋgɔ ti kore ti rɔ kote gbï ti lende kirasi.
21 Momeri gbï ɔdɔ mari 'böwu Bɔko'ba ma ti kileki ma bërï di kɔmɔye. Kina ti mudu ŋgï rɔ ma kënyë gɔ lende 'ba ya ame ga ŋbaŋi mï löŋgö ye ko'dɔ lende kënyë tönë bine kotɔ ga dönnï dë di yïmo ne. Lïjë ma kinza kotɔ dönnï dë yɔ di mï lende ko'dɔ ti'da 'bënnï naga nima ti yërï ni ti ndörö 'ba gɔmo mo ne.

13

Ndose Ma Ŋburuŋburu

1 Ame na 'deni rɔ mï mota ma 'ba tako ziye yayi. Lende mɔtɔ ame këdï o'dɔkɔ gɔ kiya ti bɔ kodɔrɔ ndïmo ga teyi rïyö ala mota kɔzɔ ma buku 'ba Bɔko'ba kiya tara.
2 Mi'di ame te zïnnï lïjë bɔ ko'dɔ lende kënyë tönë ga yayi ti ya mɔtɔ mo naga nima ne, ɔdɔ mako di gɔ ame bɔtɔ mɔtɔ inza kɔmɔ di kpa karama mo. Ma pele rɔ ma kɔwɔ nime mëdï miya gbï kɔzɔ ma tönë miya 'deni mɔlo ziye mï tari ma, ma rɔ mï rïyö mo tönë ziye yayi ne.

3 Kpe ti kikalike 'deni ŋgï rɔ ma laka bo Kurïsïtö na këdï kilende tö. Mï
ndɔbɔ abo tiye bo inza rɔ ma keŋme tine tigɔ abo ŋgï kulöwö rɔ mbëmbë.
4 Römöyï tikeŋme mo na tönë kutötï bo yïmo ne, na me bo kɔdɔ 'deni di
mï tölë mï tigɔ 'ba Bɔko'ba. Mï rɔ kodɔ'bɔ ti bo ze ŋgï rɔ ma keŋme, tine
mï to'dɔ ndɔbɔ mo tiye dɔdɔ ŋgï dïdïdï ti bo mï tigɔ 'ba Bɔko'ba.
5 Iyɔzɔke rɔye 'dɔ kikalike laka ɔdɔ ki'dike dɔye ra ŋgï laka gɔ lende 'ba
Kurïsïtö. Ikalike dë Kurïsïtö ëdï ŋgï mïye? Ɔdɔ kiya te kpe mo na kirasike
rɔye 'deni na ŋge.
6 Ma 'beze momeri 'bama ti kikalike ŋgï dirasi rɔze dë.
7 Kina dumötu Bɔko'ba gɔye ki'di ye tɔ kpe kirasike lende dë. Tine inza
gɔ ame kiya te ze na 'deni lipo rɔ ma laka mo ne. Ne tine ŋge 'dɔ ko'dɔke
wa ame rɔ ma laka ne ɔdɔ kiya te ze mo na dinda 'deni pele dirasi rɔze.
8 Römöyï ze dɔ'bɔ dë to'dɔ ɔtɔ ame kutï dönï dë ti lende kodɔrɔ ne. A
ma kodɔrɔ na ŋge dëdï do'dɔ.
9 Ze ti mï këyï gɔ ame ze ma 'beze rɔ ma keŋme tine kpe na rɔ ma
kitigɔ ne. Wa ma 'beze ma dëdï dumötu gɔmo bine 'dɔ kpe kiyöbuke laka
mboloro mï wa pili.
10 Mëdï mugu ame tötï ko'ja mëdï gba rɔ ma kɔwɔ 'dɔ ɔdɔ mömö yayi
kinza miya wa ra ziye mï közï kakpa nime ŋere Yësu ki'di zö ne. Römöyï
i'di 'deni zö rɔ 'ba totɔtɔ mo tine inza rɔ 'ba tïyëyï yïmo.

11 Tine ma rɔ ŋburuŋburu mo ziye kpe löndö, mötö gbɔ ziye. Kpe
i'dike rɔye këdï laka mï wa pili, kuwöke dɔma. Utïke dɔ lende rɔ gɔ rɔye
kolomake ti lende këyï. Kina ti bo Bɔko'ba 'ba akɔ'ɔ ni ti lende këyï mo ti
koloma ŋgï ŋburu tiye.
12 Umötöke rɔye rɔ gɔ rɔye ti közï rïyö mï möyï Bɔko'ba.
13 Bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga pili bine ne umötö ye.
14 Lende këyï 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze ti akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba ti rɔ kodɔ'bɔ
'ba Nyï Kɔtɔ Laka koloma kɔtɔ tiye pili.

Akugu 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma GALATIYA

1 Ma Pɔlo bɔ laja 'ba Kurïsïtö ame bilaka lesi na dë koja ma ala gɔ ako'dɔkɔ 'ba bɔtɔ tine bo Yësu Kurïsïtö gbagba bo mo na koja ma lïjë ti Bɔko'ba 'bu bɔ koja bo di mï tölë ne.
2 Ze ti löndö ame ga tö bine ne dugu waraga nime ziye kpe kanisa ma mï dɔyayi 'ba Galatiya.
3 Lende këyï ti yëyï 'ba Bɔko'ba 'bu ze ti 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze koloma kɔtɔ tiye.
4 Bo na ki'di dïdï bo 'deni gɔze bine 'dɔ kola ze gɔ lende kënyë ze ga 'dɔ bo kɔmɔ ze di mï lende konya 'ba dɔyayi nime. Ame kina rɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba 'bu ze.
5 Akïlëlu këdï zi bo nduwë ŋbö rɔ ŋburuŋburu. Amini.

Lende 'Ba Laja Laka

6 Kpe pele lende 'be igayi ma 'deni. Kpe ame mo tönë Bɔko'ba kïdëkï ye 'deni ti lende këyï 'ba Kurïsïtö ne kpe na këddï kolake bo 'deni ŋgï ŋgala kari kutïke za gɔ a mɔtɔ tɔ ne ga ame kïdëkï gbï tëgë rɔ laja laka 'ba Kurïsïtö ne.
7 Tine laja laka 'ba Kurïsïtö ŋge kɔtɔ. Mëdï miya nime gɔ lende 'ba ya mɔtɔ ga ame këdï kïlïkö dɔye 'dɔ tuyï mï laja laka 'ba Kurïsïtö nime ne.
8 Kina me miya ziye, ɔdɔ pele rɔ ze ala rɔ malayika di mïtɔrɔ na kako kuwöwö a mɔtɔ 'beri di gɔ ame, ee, sönö 'ba Bɔko'ba këdï dɔ bo.
9 Kɔzɔ ma tönë miya pa ziye bine ne kina me gbï mëdï mileki gɔmo 'deni miya ziye ɔdɔ bɔ mo kako kuwöwö laja mɔtɔ ziye 'beri di gɔ ame ki'dike dɔye 'deni gɔmo ne, ee, sönö 'ba Bɔko'ba këdï dɔ bo.
10 Mï lende ma nime inda kɔzɔ mëdï tïyëyï dökï'dï bilaka rɔma? Inza tara. Bɔko'ba na mo'dɔkɔ tïyëyï dökï'dï mo. Minza miya 'dɔ tïyëyï dökï'dï bilaka timo. Ne ma mëdï ra gba mo'dɔ tïyëyï dökï'dï bilaka timo dëne minza kpe rɔ bɔ laja ma laka 'ba Kurïsïtö.

Pɔlo Rɔ Bɔ Laja

11 Löndö ma ga, mo'dɔkɔ ziye 'dɔ kikalike lende nime laka. Laja laka nime muwöwö ziye ne lende 'ba bilaka lesi na dë.
12 Mogba dë di zi bɔtɔ kina bɔtɔ na dë gbï kiyandi ma timo. Tine Yësu Kurïsïtö na ki'di mï rɔ kileme abo zö tönë.
13 Uwöke 'deni tönë moworo kulöwö bine mï kö'du ki'di ze 'ba Yudayi to'dɔ közï kasi zi kanisa 'ba Bɔko'ba toboso mo 'dɔ tɔrɔ mo yaga.
14 Mö'bö ti'di rɔma to'dɔ kö'du ki'di 'ba 'bu ze löbu ga rɔ dɔ kiteli kebe 'ba lëpï ma ga pili.
15 Dëmba tine pele mɔlo gba kinza köyö ma dë Bɔko'ba oweli ma 'deni ti mï këyï abo rɔ 'ba bo.
16 Kina me mï kada mo ame bo ko'dɔkɔ 'deni tine na bo kileme kole abo ŋgï zö 'dɔ muwöwö laja laka mo zi bɔ löwö ni pili. Tine mënyï mileki dë kpe 'böwu zi bilaka lesi mɔtɔ tiyija gɔ lende mo.
17 Mari dë kpe gbï Yerosalema 'dɔ dilende gɔmo ti ya ma tönë mo ga 'deni mɔlo rɔ bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö yayi ne. Mënyï ŋgï mari moloma mï dɔyayi 'ba Arabi kina di pötö mo na mileki Damaseke.

18 Di pötö mo ko'dɔ kɔmɔ kɔɔ 'deni mota tine na mileki mari Yerosalema
dari dikali rɔze ti Pïtörö mo'dɔ tö'dö ŋge dɔ 'butë döömu ti bo yayi.
19 Tine bɔ laja 'ba Kurïsïtö ga ma kɔtɔ mɔtɔ mo te mo'ja dë du te di yayi,
löndö bo Yakoba na ŋge mo'ja.
20 Rɔ ma laka miya ziye kɔmɔ Bɔko'ba wa naga nime mëdï mugu ziye
ne bëtï na dë.
21 Di pötö mo na mari Surïya ni ti Kilikiya.
22 Mï kada nima bilaka 'ba kanisa ame ga mï Yudayi ne ikali kïnë ma dë
gba,
23 lïjë uwö gba ŋge rɔ lende ma ame kiya te, “Bɔ tönë koloma pa rɔ
to'dɔ közï kasï zize ne ileki 'deni tuwöwö laja laka 'ba Yësu Kurïsïtö tönë
bo kiteri toboso mo pa 'dɔ kɔrɔ yaga ne.”
24 Kina lïjë kïlëlu Bɔko'ba ŋgï gɔ lende ma.

2

Pɔlo Ni Ti Bɔ Laja Mɔtɔ Ga

1-2 Kina ɔdɔ kɔmɔ kɔɔ mo kiteli 'deni 'butë dɔmosowɔ tine na Bɔko'ba
kileme ŋgï zö 'dɔ mënyï ti gbï mari Yerosalema. Kina dënyï ŋgï dari ti
Baranaba mogba Tito gbï tö. Mï kpa kotɔtɔ ze ame ŋge rɔ dɔze ti löbu 'ba
kanisa mo ga ne na miyëtï gɔ lende 'ba laja laka ma muwöwö zi bɔ löwö
ŋgï zïnnï römöyï mo'dɔkɔ dë 'dɔ ndɔbɔ ma tönë ga mo'dɔ pa bine gbï ti
ma mëdï mo'dɔ gïrï naga nime kïlïkö ra rɔ yawa.
3 Tine lïjë utï ŋgï gɔ akiyandi ma zi bɔ löwö. Tito ame pele rɔ Giriki tö
ne lïjë utörï dë ko'dɔ dölëtï 'ba akilele 'ba Yudayi kɔzɔ ma laki mɔtɔ ga
kiteri.
4 Lende 'ba akilele nima iya rönï 'deni ŋge tara gɔ lende 'bënnï lïjë bɔ
ko'dɔ rönnï rɔ löndö zize lïjë kako 'deni mï löŋgö ze naga nima. Tine lïjë
ako rɔ mali rɔze tikali gɔ dɔ ŋgölö ze ame 'deni rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö
di mï lende 'ba kö'du ki'di 'bënnï ga 'ba Yudayi gɔ lïjë kobili ze gbï 'böwu
kileki yïmo.
5 Ne dutï dë gɔ lende 'bënnï nima kɔtɔ te römöyï kinza kolɔ laja laka 'ba
Bɔko'ba nime ra yaga di ziye.
6 Ne tondo lïjë ame mo ga rɔ löbu 'ba kanisa mo ga ne kiya ɔtɔ dë gɔ
laja nime mëdï muwöwö ne? (Mïdëkï lïjë tara tine kɔzɔ ma tönë lïjë këdï
pele pa mɔlo bine ne inza rɔ ɔtɔ zö römöyï Bɔko'ba o'dɔ geli dë mï löŋgö
bilaka.)
7 Tine lïjë ikali ŋgï Bɔko'ba na ki'di ndɔbɔ löbu 'ba tuwöwö laja laka
abo zi bɔ löwö nime zö gbï kɔzɔ ma bo ki'di zi Pïtörö tari tuwöwö mo zi
Yudayi tara.
8 Römöyï tigɔ abo na ki'di ze do'dɔ wa naga nime.
9 Kina me lïjë Yakoba ni ti Pïtörö ti Yowani lïjë ame mo ga kïdëkï lïjë rɔ
löbu 'ba kanisa ne, mï kada nima lïjë kikali ŋgï lende këyï 'ba Bɔko'ba na
me koja ma mï ndɔbɔ nime ne lïjë iyaya közïze ŋgï ze ti Baranaba gɔ dëdï
rɔ lëpï tïnnï mï ndɔbɔ nime, gɔ dëdï 'beze ti Baranaba mï löŋgö bɔ löwö
tine gɔ lïjë këdï 'bënnï mï löŋgö Yudayi.
10 A ma ŋge lïjë kose gɔmo zize na rɔ tokɔnyi Yudayi ma lisa naga kɔzɔ
ame mo'dɔkɔ 'deni tönë mɔlo to'dɔ mo ne.

Pɔlo Amo Dɔ Pïtörö

11 Tine mï kada ma tönë bo Pïtörö mo kako Anitɔkiya ne mamo dɔ bo
kɔzɔ a nime te gɔ wa ame bo ko'dɔ kinda rɔ ma kocɔ ne.
12 Römöyï ma dɔgba pa bo oloma tonyo kpa bo ti bɔ löwö bi kɔtɔ tine
'böwu mï kada nima bo ko'ja ya mɔtɔ ga ame kako di zi Yakoba 'deni kömö

yɔ na bo kere ŋgï gɔ lende 'ba laki naga nima këdï kiya te bilaka 'ba kanisa pili 'dɔ këdï ti dölëtï 'ba akilele ne. Kina bo kebe ŋgï tilagi tonyo kpa bo bi kɔtɔ ti bɔ löwö
13 ki'di löndö mɔtɔ ga ame rɔ Yudayi ne koloma ŋgï rɔ to'dɔ ndɔbɔ ti dökï'dï rïyörïyö gɔ lende abo ki'di Baranaba pele gbï kila'ba di mï bo gɔ lende 'bënnï.
14 Kina ɔdɔ moŋgɔ 'deni lende 'bënnï nima ko'de lende laka 'ba Bɔko'ba dë kpe ame rɔ laja laka mo ne tine na milende ŋgï zi Pïtörö di kɔmɔ bilaka 'ba kanisa pili kɔzɔ a nime te, miya te, “Nï Pïtörö, nï ame rɔ Yudayi ame koloma 'deni kɔzɔ bɔ löwö kinza to'dɔ dölëtï 'ba Yudayi ne gɔ wa'di na këddï kiteri 'dɔ ti'di bɔ löwö naga nime 'dɔ ko'dɔ dölëtï 'ba Yudayi?”

Lende 'Ba Yudayi Ni Ti Bɔ Löwö

15 Ne 'beze ze ame mo ga rɔ Yudayi ne dinza rɔ bɔ löwö bɔ lende kënyë ni
16 dikali 'deni toro kö'du ki'di i'di bɔtɔ dë du te rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba, tine ŋge kɔtɔ gɔ ti'di dɔ gɔ lende 'ba Ysu. Kina me ze gbï di'di dɔze 'deni gɔ lende 'ba Ysu Kurïsïtö 'dɔ meri ze mo na ki'di ze rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba. Tine inza gɔ toro kö'du ki'di römöyï ugu 'deni mɔlo iya te, “Toro kö'du ki'di i'di bɔtɔ dë du te këdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.”
17 Iya rönï 'deni te ze ame ga 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne ɔdɔ debeke gbï toma 'dɔ tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba kɔzɔ a nima tara, ze 'deni gbï rɔ bɔ lende kënyë kɔzɔ 'ba bɔ löwö naga nima koro kö'du ki'di dë ne. Ne ɔdɔ këdï 'deni tara tine Kurïsïtö mo na 'deni këdï koto ze kɔri löwö mï lende kënyë? Inza du tara.
18 Ne ɔdɔ ma mo tönë moŋgɔ kö'du ki'di 'deni pa kɔzɔ wa sari ne na mënyï 'deni mi'di kö'du ki'di këdï mbiri rɔ dɔ kiteli di dɔma, rɔ ma laka mo'dɔ rɔma 'deni rɔ bɔ lende kënyë.
19 Mï kö'du ki'di ma 'deni rɔ töku kina kö'du ki'di inza kpe mbiri dɔma tine mïdïdï 'deni Bɔko'ba na mbiri dɔma.
20 Kö'du ki'di nima bo na me kupö ma 'deni kutötï ma ti Kurïsïtö. Loma ma mëdï yïmo nime inza kpe rɔ 'bama tine 'ba bo 'ba Kurïsïtö na römöyï dïdï Kurïsïtö na 'deni rɔ akɔtɔ tö. Loma ma nime pele mï yida rɔ ne tine ti'di dɔ gɔ lende 'ba kole 'ba Bɔko'ba na kitigɔ ma 'deni. Bo na kɔ'ɔ ma 'deni bo kilaŋa gɔ dïdï bo gɔ kö'du ma.
21 Kina me ɔdɔ tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba na këdï 'deni gɔ toro kö'du ki'di, Kurïsïtö ölë 'deni ka ŋgï bi sari. Ame ŋgï 'dɔ ki'di mï këyï 'ba Bɔko'ba kulë rɔ yawa ne ma 'bama mutï dë gɔmo.

3

Ti'di Dɔ Gɔ Laja Laka Na Rɔ Dɔ Kiteli

1 Kpe Galatiya rumö naga nime, yë na ko'dɔ dɔ gege rɔye? Gɔ wa'di na ki'dike dɔye dë kpe gɔ lende 'ba tutötï Kurïsïtö ame tönë kïyëtï rönï 'deni laka yaga ziye ne?
2 Akɔtɔ nime na ŋge mo'dɔkɔ tikali mo di ziye. Wa'di na ko'de Nyï Kɔtɔ Laka dɔye, toro kö'du ki'di ala ti'di dɔ gɔ laja laka 'ba Bɔko'ba nime kuwöwö ziye kuwöke ne?
3 Ne gɔ wa'di na kpe ŋgï rɔ rumö tara gɔmo? Isakike 'deni ti Nyï Kɔtɔ Laka, ne gɔ wa'di na kebe kuyïke kpeye 'böwu ti'di dɔye gɔ tigɔ 'be 'ba bilaka lesï?
4 Ombike gomɔ 'deni kulöwö gɔ lende 'ba Kurïsïtö. Tine a nime pili inza rɔ ɔtɔ ziye? Kinza tɔ kpe du tara.

5 O'jake 'deni ma Bɔko'ba koja Nyï Kɔtɔ Laka abo ziye gɔ ko'dɔ gɔ kotɔ ma konzi mï löŋgö ye. Me bo koja ziye ne gɔ toro kö'du ki'di 'be ala gɔ ti'di dɔye gɔ laja laka abo nime kuwöke ne?

6 Oŋgɔke Abarayama te, bo i'di dɔ bo gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina ki'di bo ŋgï këdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.

7 Gɔ kö'du mo na dikali ŋgï lïjë ame ga ki'di dönnï rɔ ma laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne lïjë na rɔ kupö Abarayama mo ga.

8 Römöyï Bɔko'ba ileme 'deni mɔlo 'dɔ bo ki'di bɔ löwö ni kpaki këdï rɔ ma laka kɔmɔ bo mï ti'di dɔ gɔ lende abo. Kina ma 'dɔ kuwöwö zi Abarayama mï laja laka kiya te, “Tïyï na ti mo'dɔ yëyï ma laka pili dɔ bilaka 'ba dɔyayi.”

9 Kina ti Bɔko'ba ko'dɔ yëyï 'deni ŋgï dönnï lïjë ame ga pili ki'di dönnï gɔ lende abo ne gbï kɔzɔ ma bo ko'dɔ zi Abarayama ame ki'di dɔ bo gɔmo ne.

10 Ne 'bënnï lïjë laki bɔ kiya te toro kö'du ki'di na ti ki'di lïjë këdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba naga nima sönö 'ba Bɔko'ba ti koriya tïnnï. Römöyï ugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, “Lïjë ame ga pili kö'bö dë rɔ to'dɔ wa naga nime kugu mï buku 'ba kö'du ki'di 'doyï ne ti sönö 'ba Bɔko'ba koriya tïnnï.”

11 Rɔ ma laka to'dɔ kö'du ki'di i'di bɔtɔ dë rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba römöyï ugu 'deni gbï iya te, “Lïjë ame ga rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba gɔ ti'di dönnï gɔ lende abo ne lïjë na ti këdï ti dïdï ma laka.”

12 To'dɔ kö'du ki'di nima lende mo ëdï gbï 'beri römöyï ugu 'deni iya te, “Bɔ ame ko'dɔ wa ame ga kö'du ki'di ko'dɔkɔ 'doyi ne ti ko'ja dïdï ma laka ŋgï.”

13 Ne gɔ ame sönö 'ba Bɔko'ba koriya 'deni tize ne na me Kurïsïtö utë gɔze 'deni yaga di yïmo gɔ koriya ti gbagba bo. Römöyï ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, “Bɔ ame kutöti 'deni dɔ ŋgërï ne sönö 'ba Bɔko'ba koriya timo.”

14 Bo o'dɔ tara 'dɔ bilaka pili 'ba dɔyayi nime ko'ja yëyï kɔzɔ ame bo Bɔko'ba kose gɔmo 'deni mɔlo zi Abarayama ne. Gɔ kö'du mo na me 'dɔ ki'di Nyï Kɔtɔ Laka kako zize ze ame ga di'dike dɔze 'deni gɔ lende abo ne.

Kö'du Ki'di Ni Ti Lömu

15 Löndö ma ga, ti mileme lende nime ziye ti wa 'ba dɔliŋɔ nime. Ame ɔdɔ kiya te nï mɔtɔ ko'dɔ lömu 'deni bɔtɔ mɔtɔ ɔ'bɔ dë kpe tïyëyï yïmo ala konzo dɔmo teyi.

16 Kina gbï tara kɔzɔ ame kugu mï buku 'ba Bɔko'ba bo Bɔko'ba kiya te bo ti ko'dɔ yëyï dɔ Abarayama kpaki ti kupö mo ne. Tine inza ŋgï rɔ gɔ dɔ kupö Abarayama mo ga kpaki rɔ buru, omba kupö bo ma kɔtɔ rɔ Kurïsïtö nime na.

17 Kina me mëdï miya ziye Bɔko'ba o'dɔ lömu nima 'deni mɔlo zi Abarayama, tine ŋbö di pötö kɔmɔ kɔɔ kuluku modɔɔmota kɔdɔ dɔmo 'butë mota (430) 'deni tine na 'jaa bo koja kö'du ki'di nima zi bilaka. Tine kö'du ki'di nime inza kikali tïyëyï mï lömu ma mɔlo nime bo ko'dɔ 'deni ne ala kiyese yëyï mo mbowa yaga.

18 Ne gɔ wa'di na kebe kiyake te Bɔko'ba ti ko'dɔ yëyï dɔ bilaka gɔ toro kö'du ki'di? Ma ɔdɔ këdï 'deni tara lömu abo nime inza kpe rɔ ɔtɔ. Ne dikali 'deni Bɔko'ba o'dɔ yëyï dɔ Abarayama gɔ lömu abo 'ba Bɔko'ba.

19 Ne Bɔko'ba i'di kö'du ki'di gɔ wa'di? Ti miya ziye bo i'di kö'du ki'di 'deni 'dɔ bilaka kikali wa ame ga rɔ lende këngë ne timo 'dɔ kitata bilaka tötï koda kupö Abarayama mo tönë bo ki'di kö'du mo 'deni mɔlo 'dɔ to'dɔ yëyï timo ne. Bo i'di kö'du ki'di abo 'deni zi malayika ko'de zi Musa bɔ kpërï 'ba gɔze ko'de kako zize bilaka lesi.

20 Bo i'di lömu abo dë ti bɔtɔ bɔ kpërï tine gbagba bo kɔtɔ mo na kiya abo zi Abarayama.

21 Ne ɔdɔ këdï 'deni tara kö'du ki'di utï dönï dë kpe ti lömu mo tönë bo ko'de ne ma? Ne ti miya ziye inza tara. Bɔtɔ mɔtɔ ikali dë ma 'dɔ ko'dɔ kö'du ki'di pili rɔ gɔmɔ 'dɔ këdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba. Ma toro kö'du ki'di na këdï 'deni kɔzɔ lömu nima ti'di bilaka këdï ti dïdï ma laka dëne ti ki'di lïjë gbï këdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba. Ne inza tara.

22 Ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te dɔliŋɔ nime bɔ dɔmo rɔ lende kënyë. Kina me yëyï abo 'ba Bɔko'ba mo tönë bo kulömu 'deni mɔlo 'dɔ ti'di mo zi ma ki'di dönnï gɔ lende abo ne bo ti ki'di zïnnï lïjë ma ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö naga nime.

23 Tine gba kinza ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba nime kako dë kö'du ki'di na koboso ze pa me mï maboso abo ŋbö Bɔko'ba kileme ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö.

24 Kö'du ki'di na tönë koloma rɔ bɔ kokɔkɔ ze ŋbö Kurïsïtö kömö 'dɔ di'dike dɔze gɔ lende abo gɔ dëdïke rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.

25 Ne kina me kɔri 'ba ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö mo tönë na 'deni me. Gɔ kö'du mo na bo bɔ kokɔkɔ ze nima bo inza kpe ti közï kakpa dɔze nati.

Akɔtɔ Ti Kurïsïtö

26 Kina me ziye pili, nï mɔtɔ ɔdɔ ki'di döyï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö nï 'deni rɔ akɔtɔ ti bo rɔ kole 'ba Bɔko'ba.

27 Obapatisi yi 'deni mï rɔ kodɔ'bɔ ti Kurïsïtö kolɔ bo 'deni rɔ bɔŋgɔ röyï.

28 A mɔtɔ inza kpe 'beri rɔ Yudayi ala rɔ bɔ löwö, atɔli ala ma kinza rɔ atɔli, bɔtɔni ala 'ja, kpe 'deni pili rɔ ma koriya rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö.

29 Kina me kpe ma 'deni rɔ 'ba Kurïsïtö naga nime na 'deni rɔ kupö Abarayama 'dɔ Bɔko'ba ko'dɔ yëyï ti dɔye kɔzɔ ma tönë bo kiya 'deni mɔlo ne tara.

4

1 Oŋgɔke tɔma kɔzɔ ame kole na pele rɔ bɔ kinda'ba apötö ne, dɔgba mo bo gbï kɔzɔ atɔli tara, ko'ja bo na ŋgï këdï kari koloma rɔ bɔ dɔ wa naga nima pili.

2 Ko'ja bo këdï gba mbowa bɔ mɔtɔ na koloma rɔ toŋgɔ gɔ a bo ga ti'di lende zi bo. Bo oloma tara ŋbö kömö mï kada mo ame 'bu bo koŋgɔ bo 'deni kɔ'bɔ tëdï rɔ bɔ dɔ wa pili ne.

3 Kina ze gbï tara ma tönë bine dikalike Kurïsïtö dë gba ne, ze ŋgï rɔ atɔli zi dölëtï ni ti kö'du ki'di 'ba 'bu ze löbu ga.

4 Tine ɔdɔ kömö 'deni mï kada mo ame Bɔko'ba ko'dɔkɔ ne na me bo koja kole abo ŋgï kako zize dɔliŋɔ bine. Bilaka lesi na gbï köyö bo bïcï kö'du ki'di ma mɔlo tönë ga

5 'dɔ tutë gɔze ame ga bïcï kö'du ki'di ne gɔ dëdïke ti rɔ kole 'ba Bɔko'ba.

6 Kina me kpe 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba na ma bo koja Nyï Kɔtɔ Laka 'ba kole abo 'deni mïze. Nyï Kɔtɔ Laka nima na me këdï kiya te, “Baba, 'bu ma,” mï mötu ze ga ne.

7 Kina me inzake kpe rɔ atɔli. Kpe 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba. Kina bo Bɔko'ba ti ki'di mɔri abo ŋgï ziye römöyï kpe 'deni rɔ kole abo ga.

Ndose 'Ba Pɔlo Zi Galatiya

8 Tönë gba bine kinza kikalike bo Bɔko'ba dë ne kpe ŋgï rɔ atɔli zi akoro ni ame ga tigɔ mo kinza gbï yɔ kɔzɔ 'ba Bɔko'ba ne.

9 Ne ma le'jete ikalike Bɔko'ba 'deni rɔ 'bu ye, tine ma laka mo ti miya
te Bɔko'ba na kikali ye 'deni rɔ kole abo ga. Ne gɔ wa'di na këddï ko'dɔke
'böwu tileki to'dɔ dölëtï ni ti kö'du ki'di ma yawa naga nima kɔzɔ 'ba 'bu
ye löbu ga? Gɔ wa'di na këddï ko'dɔke 'böwu tileki rɔye rɔ atɔli zi wa
naga nima gɔmo?
10 Gɔ wa'di na kebeke za 'böwu ti'di kɔmɔye gɔ 'dɔ to'dɔ karama 'ba kpa
dökïkërï ni ti kpa dɔlili ti kpa nyepe ni gbï ti kɔmɔ kɔɔ la'ja ni gɔmo?
11 Ma ti mï kombi gɔ lende 'be römöyï inda kɔzɔ gomɔ löbu nime mupö
rɔma kulöwö timo gɔ lende 'be ne 'deni ka ŋgï rɔ ma sari.
12 Moma'jo rɔma ziye löndö, o'dɔke rɔye gbï kɔzɔ ma römöyï ma 'deni
gbï rɔ dɔ ŋgölö kɔzɔ 'beye tara. Tönë mɔlo bine o'dɔke lende këngë ɔtɔ dë
zö.
13 Kɔzɔ ma kikalike rɔkɔ'ɔ na ko'de ma tönë dɔgba ziye 'dɔ ki'di moloma
ŋgï rɔ tuwöwö laja laka 'ba Kurïsïtö ziye ne.
14 Mï kada nima rɔkɔ'ɔ i'di ma ŋgï rɔ akïrïndï ma löbu dɔye ne pele tara
o'dɔke riti ma ŋgï sowa bɔtɔ o'ji ma dë yɔ. O'dɔke ma ŋgï kɔzɔ iya te ma
mo na rɔ malayika 'ba Bɔko'ba naga tara, ŋgï gbï kɔzɔ ma na 'deni rɔ Yësu
Kurïsïtö mo mï tako ma ziye.
15 Kpe ŋgï rɔ lɔŋɔ rɔ mbëmbë. Ne wa'di na kömö 'deni 'böwu le'jete?
Miya 'bama mï kada naga nima yayi ma kiya te kɔmɔ këdï ra rɔ a totɔ
rönï, dëne iyagbake kɔmɔye ga 'deni ki'dike zö 'dɔ mokɔnyi rɔma timo.
16 Tara ne lende laka 'ba Bɔko'ba nime mëdï miya ziye ne na kebe kuyï
ma 'deni le'jete yaga rɔ bɔ ndo'ji ziye?
17 Ne 'bënnï 'ba laki naga nima tönë lïjë ko'dɔkɔ ye gɔ këddïke ti dökï'dï
këyï rönnï ne lende laka ɔtɔ inza du te zïnnï. Lïjë o'dɔkɔ ye gɔ kozake
rɔye yaga di rɔma këddïke ti dökï'dï këyï rönnï.
18 Ne ma dɔ kiteli mo tëdï ti dökï'dï këyï rɔ bɔ ame këdï kiya lende laka
ne na laka ɔdɔ mëdï pele tiye ala minza.
19 Kpe kole ma ga, ma 'deni 'böwu dɔ mï kɔ'ɔ 'be kɔzɔ 'ja ame këdï ko'dɔ
töyö ne ŋbö 'jaa ɔdɔ ŋgira'da 'ba Kurïsïtö kogbɔ rönnï 'deni mïye.
20 Lende 'be ïlïkö 'deni ŋgï dɔma sowa. Mo'dɔkɔ ŋgï 'dɔ mako ra rɔye
tilende ziye ti lende këyï.

Akileme Ti Agara Ni Ti Sara

21 I'di mititi ye kpe bɔ kiterike to'dɔ rɔye rɔ atɔli zi kö'du ki'di naga nime
te. Uwöke wa nime kugu mï buku 'ba kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ne dë?
22 Ugu yayi iya te, Abarayama ti kole rïyö, ma kɔtɔ Agara 'ja ma rɔ atɔli
mo na köyö tine mɔtɔ mo Sara 'ja ma kogbe abo mo na köyö.
23 Kole ma köyö 'ba 'ja atɔli nima öyö ŋgï kɔzɔ löyö ma laki, tine ma
köyö 'ba 'ja ma kogbe mo nima öyö 'deni gɔ lende 'ba kpa Bɔko'ba.
24 Kina me lende nime ëdï 'deni rɔ dɔŋgala rɔze. Römöyï 'ja rïyö naga
nime ileme lömu rïyö. Lömu ma dɔgba mo tönë ki'di di dɔ döku Sinayi ne
kina me kileme 'deni ti Agara 'ja ma köyö kole atɔli tönë.
25 Agara na 'deni kɔzɔ döku Sinayi mo tönë mï dɔyayi 'ba Arabi ne, kina
lɔko na 'deni rɔ akileme 'ba Yerosalema ma le'jete mo nime ŋgï rɔ atɔli zi
kö'du ki'di pili ti bilaka mo ga ne.
26 Tine Yerosalema ame mo mïtɔrɔ ne lɔko na rɔ dɔ ŋgölö. Kina lɔko na
rɔ mɔze.
27 Kɔzɔ ame kugu mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “Nï kɔtɔ kinza kikali tɔ'ɔ
'ba löyö dë tönë ënyï ti tiliya konyo kïyëyï koba ŋgala römöyï nï ame tönë
pa kola yi rɔ kɔtɔ kutu yï ne nï na ti këddï ti kole kebe lɔko bɔ koloma ti
më'dë nima.”

28 Kina me löndö ma ga, kpe na 'deni kɔzɔ Yisika rɔ kole 'ba Bɔko'ba di
mï lömu ma laka mo.
29 Tine mï kada nima yayi kole ma tönë mo köyö bo kɔzɔ löyö ma laki
ne ebe 'böwu todɔ gomɔ rɔ kole ma köyö ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka nima.
Lende nima na me 'deni gbï kɔzɔ ma le'jete naga nime.
30 Tine ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, “Oga 'ja atɔli nima yaga
ti kole 'bënï nima. Römöyï kinza kole 'ba 'ja atɔli nima kinda'ba apötö ra
gbï kɔtɔ ti kole 'ba 'ja ma kogbe nima.”
31 Kina me mëdï miya ziye löndö ma ga, ze kole 'ba 'ja atɔli mo na dë.
Ze kole 'ba 'ja ma kogbe rɔ togbe mo na.

5

Dɔ Ŋgölö

1 Kurïsïtö utë gɔze 'deni gɔ dëdïke yaga rɔ dɔ ŋgölö. Kina ti ɔrɔke kitigɔ
kinza kolake rɔye dë kpe rɔ atɔli zi a mɔtɔ.
2 Uwöke dɔma ma Pɔlo mëdï milende ziye, ɔdɔ kebe kolake rɔye 'böwu
zi bilaka kilele ye Kurïsïtö inza kpe lipo rɔ ɔtɔ ziye.
3 Kɔzɔ ma tönë miya 'deni pa ziye bine kina me mëdï mileki 'deni gbï
miya gɔmo ziye. Nï mɔtɔ ame kola röyï kilele yi 'deni nï 'bëyï nima 'deni
rɔ bɔ 'dɔ to'dɔ kö'du ki'di 'ba Yudayi pili kinza tola ma kɔtɔ mo.
4 Kpe ame ga ko'dɔkɔke tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba gɔ ndɔbɔ 'be 'ba
to'dɔ kö'du ki'di ne, onyeke rɔye 'deni yaga di rɔ Kurïsïtö. Kina lende këyï
'ba Bɔko'ba inza kpe rɔ ɔtɔ ziye.
5 Ne ma 'beze mï ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö na me Nyï Kɔtɔ Laka ki'di
ze 'deni ti kɔmɔ ki'di 'dɔ dëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.
6 Römöyï ma di zize ze ame ga 'deni rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö ne ya ma
kinza kilele naga nima gbï kɔzɔ ma kilele 'deni naga nima tara. A ma rɔ
dɔ kiteli zize na rɔ ti'di dɔ gɔ lende 'ba Yësu ame kina kodɔ'bɔ ze 'deni mï
akɔ'ɔ ne.
7 Tönë bine olomake ŋgï rɔ to'dɔ lende 'ba Kurïsïtö rɔ ma laka ne wa'di
na kömö 'böwu le'jete ko'jɔŋɔ ye di bi to'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba?
8 Inza rɔ bo Bɔko'ba mo na ko'jɔŋɔ ye di bi to'dɔ mo römöyï bo na tönë
kïdëkï ye yïmo mɔlo bine ne.
9 Tine ame ëdï 'deni kɔzɔ lende mumë ma tönë kiya te, “Laŋga titiyi pele
i'di ruzu löbu ŋgï kö'bu.”
10 Ne ze ma ze tiye 'deni rɔ akɔtɔ mï ŋere Yësu Kurïsïtö kina me ki'di ma
'deni ti mï këddï gɔye kinza komerike lende mɔtɔ kpe 'böwu 'beri rɔma.
Bɔtɔ nima këdï kïlïkö dɔye ne Bɔko'ba ti kodɔ karama dɔmo ɔdɔ bo këdï
pele rɔ yë tɔ ne.
11 Ne ma 'bama löndö ma ga, ma mëdï mö'bö ra nduwë tuwöwö mo
miya te ko'dɔ dölëtï 'ba akilele dëne ti Yudayi ni këdï ko'dɔ közï kasi gba
zö kodɔ gomɔ rɔma gɔ wa'di? Ma këdï ra tara dëne tutötï Yësu nime mëdï
muwöwö zïnnï ne lïjë inza gba kilagi.
12 Ne 'bënnï lïjë bɔtɔ bɔ këdï kososo ye 'dɔ kilele ye naga nima ma laka
mo gbɔ zïnnï dëne 'dɔ lïjë könyö ti lende 'bënnï nima ŋbö kore lïjë timo
yaga rɔ kpëzö.
13 Ne kpe ma 'beye löndö ma ga, Bɔko'ba ïdëkï ye 'deni mï dɔ ŋgölö. Ne
kinza ki'dike dɔ ŋgölö 'be nime dë kïndëndë ye kebeke to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba
yida rɔ. Zize ŋge tëdï ti akɔ'ɔ gbï ti kɔnyi rɔ gɔ rɔze.
14 Römöyï kö'du ki'di pili 'ba Bɔko'ba na me kotɔtɔ kpënnï 'deni kɔrɔ
dɔmo tara, ame kiya te, “Ɔ'ɔ bilaka lesi lëpï yï mɔtɔ gbï kɔzɔ ame kɔ'ɔ
yida röyï ne tara.”

15 Ne ɔdɔ kebeke za togba görö dɔ kuruku tonyo lëpï ye ga tirica mo, oŋgɔke rɔye laka ëdï kari 'deni tiye tïyënyë ye.

Nyï Kɔtɔ Laka Ni Ti Ako'dɔkɔ 'Ba Yida Rɔ

16 Kina me mëdï miya ziye, olomake ti Nyï Kɔtɔ Laka kinza kujëke dɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ra
17 römöyï lïjë rɔ bɔ ya ti ako'dɔkɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka. Kina Nyï Kɔtɔ Laka rɔ ya tïnnï kinza ko'dɔke dë ŋge rɔ ako'dɔkɔ 'be ga.
18 Ɔdɔ kö'böke ŋge ti to'dɔ ndɔbɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka inzake kpe rɔ atɔli zi kö'du ki'di.
19 Dikalike 'deni laka ndɔbɔ ko'dɔ 'ba ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ na rɔ yërï ni ti lende ko'dɔ dɔ rumö ni kinza rɔ kaya
20-21 ti kpa kulömu zi akoro ni ti tata ti ndo'ji ti lamo ti mï kombi ti 'dïrï ti mï kututu. Kina gbï ma këdï ko'de rɔ koza toloma rɔ bɔ ya ti mï kata tuwë layi rɔ dɔ rumö gɔ kupö wa yaga 'dɔ ki'di kebe to'dɔ wa ma kënyë naga. Miya 'deni tönë ziye bine kina me gbï mëdï mileki miya gɔmo ziye, lïjë ame ga këdï ko'dɔ wa naga nime tɔdɔ zïnnï mï ŋere löbu 'ba Bɔko'ba inza du te.
22 Tine ndɔbɔ 'ba ako'dɔkɔ ame rɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ne na rɔ akɔ'ɔ ni ti lɔŋɔ ti mï këyï ti loma liya ti lende këyï ti lende laka ti mï këddï
23 ti lende liya gbï ti togbɔ dɔ yida rɔ. Wa naga nime pili kö'du ki'di mɔtɔ inza ame kota gɔmo.
24 Lïjë ame ga rɔ 'ba Kurïsïtö ne upö ako'dɔkɔ ma mɔlo ame rɔ 'ba yida rɔ ne 'deni pili yaga ti dɔ gege mo ga.
25 Nyï Kɔtɔ Laka na ki'di dïdï 'deni zize kina loma ze ga kö'bö ti ŋburu gɔ ndɔbɔ abo.
26 Kinza dö'böke dë kpe tubötö rɔze ala toma kpa lëpï ze ga gɔ kë其ï rɔ 'dïrï kina kinza do'dɔke mï kombi dë gbï kpe.

6

Tɔmɔ Lëpï Di Mï Lende Këyë

1 Löndö ma ga, ɔdɔ lëpï yï mɔtɔ kilaka mï lende këyë kpe ame ga ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ne otɔke bo liya yaga kodɔrɔke bo gɔ kɔri ma laka. Tine oŋgɔke rɔye laka kinza kilakake ra gbï mï lende këyë.
2 Kpe pili ombike gomɔ 'ba lëpï ye ga, to'dɔ mo te na rɔ to'dɔ kö'du ki'di 'ba Kurïsïtö ko kari dɔ 'bö mo.
3 Römöyï ze bilaka lesi pili rɔ a sari. Ne ɔdɔ nï mɔtɔ kebe tudölï lëpï yï ga ko'dɔ röyï rɔ wa löbu, u'bölu röyï 'deni.
4 Nï mɔtɔ omeri ndɔbɔ ko'dɔ 'bï tɔma. Ne ɔdɔ këdï laka oloma ti, ti lɔŋɔ kinza dɔ kombi tudölï lëpï yï ga.
5 Römöyï nï mɔtɔ nï na këddï kombi ako'dɔ 'bï.
6 Tine nï ame këdï kiyandi yi ti lende 'ba Bɔko'ba ne ozake mï ë'bï ga kpe ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'bï nima.
7 Kinza ku'bölu röyï dë. Bɔtɔ mɔtɔ ɔ'bɔ dë to'dɔ kɔmɔ kandi zi Bɔko'ba. A nime ëdï kɔzɔ kupö, ɔdɔ kulï mï nyaka kumu gbï te rɔ kinë mo ne tara.
8 Kina gbï tara, nï bɔ ame kulï 'bëyï rɔ kupö 'ba lende kënyë ne ti kumu 'deni dayi rɔ tölë. Tine bɔ ame kulï 'bënï rɔ kupö ko'dɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ne ti kumu 'bënï 'deni ŋgï dayi rɔ dïdï ma ŋburuŋburu.
9 Kina ti, dotoke nduwë to'dɔ lende laka kinza dasike dë di rɔmo römöyï ɔdɔ dönyöke nduwë gɔmo to'dɔ mo ti dumuke 'deni ŋgï rɔ a ma laka mï kpa dɔlili mo.

10 Kina kɔzɔ ame dëdïke 'deni ti gɔ kele zize to'dɔ lende laka zi bilaka
ma laki ma dɔ kiteli mo zize to'dɔ lende laka zi lëpï ze ga ame ki'di dönnï
'deni gɔ lende 'ba Yësu ne.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

11 Ma na me mëdï mugu lende naga nime ziye ti közö. Oŋgɔke akugu
'jɔ ŋgurögbö ma naga nime.
12 Ti miya ziye, lïjë laki naga nime këdï kutörï 'dɔ to'dɔ dölëtï 'ba akilele
ziye ne lïjë o'dɔkɔ tïlëbë rönnï rɔ bɔ to'dɔ dölëtï 'ba bilaka lesi. Lïjë o'dɔkɔ
dë kinza bilaka kodɔ gomɔ ra rönnï gɔ lende 'ba tölë 'ba Yësu.
13 Ne pele lïjë ma kilele mo tɔ naga nima oro kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba dë
gbï yɔ. Kina lïjë këdï kiteri gbï 'dɔ kilele ye gɔ lïjë kïlëbë rönnï dɔye gɔ
dölëtï ma ko'dɔ rɔye.
14 Ne ma 'bama mo'dɔkɔ dë tïlëbï ti ɔtɔ, tölë 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö ame
kutötï dɔ ŋgërï ne na ŋge rɔ a ma 'dɔ mïlëbï timo. Römöyï ti tölë abo wa
pili 'ba dɔliŋɔ nime 'deni rɔ töku zö kina gbagba ma 'deni gbï rɔ töku zi
dɔliŋɔ.
15 Lende 'ba tilele rɔ ala kilele dë pele nima inza rɔ a kembe. Wa ma rɔ
dɔ kiteli mo ze 'deni 'böwu le'jete rɔ wa la'ja.
16 Ee, lende këyï ti mï këyï koloma tïnnï lïjë ame ga koro lende nime
kinda'ba kitigɔ ne. Lïjë na rɔ ma laka rɔ 'ba Bɔko'ba.
17 Ŋburuŋburu 'ba lende ma na me, kinza bɔtɔ kodɔ gomɔ dë kpe rɔma
römöyï kpa mbero naga nime rɔma ne ileme ma 'deni rɔ atɔli 'ba Kurïsïtö.
18 Lende këyï 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze koloma tiye pili löndö ma ga.
Amini.

Akugu 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma
EPESO

1 Ma Pɔlo, ma ame Bɔko'ba kigeli ma 'deni gɔ ako'dɔkɔ abo rɔ bɔ laja
'ba Yësu Kurïsïtö ne, mëdï mugu waraga nime ziye kpe bilaka 'ba Bɔko'ba
ame ga mï Epeso ne, kpe ame ki'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö
ne.
2 Lende këyï ti yëyï 'ba Bɔko'ba 'bu ze ti 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze koloma
kɔtɔ tiye.

Yëyï Ti Nyï Kɔtɔ Laka

3 Dilekike yëë'dï zi bo Bɔko'ba 'bu 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze ame bo na
gbï rɔ Bɔko'ba ŋere abo ne. Bo Bɔko'ba na ko'dɔ yëyï 'deni zize ti wa pili
'ba mïtɔrɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka gɔ tëdï ze rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö.
4 Gba kinza ko'ba dɔliŋɔ nime dë Bɔko'ba igeli ze 'deni mɔlo rɔ 'ba bo
rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö gɔ dëdïke ŋgï lipo kɔzɔ 'ba bo kinza a ma kënyë
mɔtɔ mïze kɔmɔ bo. Ti akɔ'ɔ abo gɔze na me
5 bo koja Yësu Kurïsïtö 'deni kako dɔliŋɔ bine to'de ze rɔ kole abo ga.
Ame na rɔ ako'dɔkɔ abo ma kalo mï dökï'dï bo.
6 Dïlëluke bo ti gɔ lende këyï löbu abo nime bo ko'dɔ zize ze ma 'deni
rɔ akɔtɔ ti kole abo ame bo kɔ'ɔ kulöwö ne.
7 Römöyï roma Kurïsïtö na kope ze 'deni rɔ dɔ ŋgölö tola ze gɔ lende
kënyë ze ga. Lende këyï nime bo ko'dɔ zize ne ŋgï rɔ dɔ kiteli.
8 Ti akikali dɔ kiteli abo
9 bo i'di ze 'deni tikali wa ame ga pa rɔ ma kusu, bo kiteri zi Kurïsïtö
to'dɔ mo ne.
10 Akiteri abo nime kada mo ɔdɔ kömö 'deni na Kurïsïtö ti kuyï wa pili
'ba mïtɔrɔ ni ma ti dɔyayi ŋgï yaga rɔ akɔtɔ ti bo gɔ bo na këdï rɔ bɔ
dɔmo.
11 Wa pili ëdï ko'dɔ rönnï gɔ akiteri abo 'ba Bɔko'ba. Bo na kiteri abo
'deni mɔlo zize gɔ dëdï rɔ bilaka abo ga rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö. Kina me
le'jete bo koza ze 'deni rɔ 'ba bo ga,
12 gɔ ze ma rɔ dɔndende 'ba ti'di dɔ gɔ tako 'ba Kurïsïtö mo tönë ga
dïlëlu rɔ löbu abo ti.
13 Kina kpe 'deni gbï tara rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö römöyï uwöke laja laka
'ba Bɔko'ba ame bo kɔmɔ ye di mï tölë ne 'deni. I'dike dɔye gɔmo na me
Bɔko'ba ki'di Nyï Kɔtɔ Laka 'deni ziye kɔzɔ ma bo kiya mɔlo gɔ kileme ye
rɔ 'ba bo ga.
14 Nyï Kɔtɔ Laka na ki'di ze ame 'deni rɔ 'ba Bɔko'ba ne tikali mo ti
do'jake wa pili ame kose zize ne ŋgï kina gbï ti kope ze rɔ dɔ ŋgölö. Kina
dïlëluke rɔ löbu abo ti.

Mötu 'Ba Pɔlo

15 Kina me mɔlo tönë muwö ki'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba ŋere ze Yësu
këddï kɔ'ɔke bilaka 'ba Bɔko'ba 'deni gbï pili ne
16 ma bine mɔlɔ'bɔ dë di bi tileki yëë'dï zi Bɔko'ba gɔ lende 'be.
17 Mï mötu ma pili mititi bo Bɔko'ba 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze, 'bu bɔ
tigɔ dɔ kiteli ki'di Nyï Kɔtɔ Laka abo 'ba akikali ziye 'dɔ kiyandi ye kikalike
bo Bɔko'ba laka.
18 Akikali 'be këdï ti kulöwö gɔ kikalike wa ame ga bo komeri to'dɔ mo
ziye kpe ma bo kïdëkï ye 'deni ne. Kina gɔ kikalike yëyï laka abo ma 'dɔ
bo ki'di zi bilaka abo ga pili

19 gbï ti tigɔ dɔ kiteli abo ame bo kokɔnyi ze ma di'dike dɔze gɔ lende
abo 'deni timo ne.
20 Ti tigɔ dɔ kiteli abo nime na bo ki'di Kurïsïtö kënyï kɔdɔ di mï tölë
kari koloma dɔ dörï bo mïtɔrɔ.
21 Kurïsïtö na 'deni yayi rɔ ŋere mbiri dɔ löbu ni ti bɔ tigɔ bɔ közï kakpa
ni 'ba mï dɔyayi ma le'jete nime gbï ti dɔyayi ma këdï kako nime 'dë.
22 Römöyï Bɔko'ba i'di wa pili 'deni këdï bërï bïcï közï kakpa abo 'ba
Kurïsïtö. Kina ko'dɔ bo 'deni rɔ ŋere 'ba dɔ wa pili rɔ bɔ dɔ bɔ meri abo
ga.
23 Kanisa na rɔ yida rɔ bo Kurïsïtö kina bo ɔcɔ dë di yïmo gbï kɔzɔ ame
bo kɔcɔ dë di mï a ma kɔtɔ mɔtɔ ame ko'ba mï dɔliŋɔ bine ne.

2

Dïdï Ti Kurïsïtö

1 Ma mɔlo tönë bine kpe ŋgï rɔ töku gɔ kö'du 'ba kinza tuwö dɔ Bɔko'ba
kolomake za rɔ to'dɔ lende kënyë.
2 Kɔri 'ba a 'ba dɔliŋɔ nime na za kösöke gɔmo tuwö dɔ Satani, ŋere 'ba
nökï, ame bo na rɔ bɔ dɔ ya ma kinza kuwö dɔ Bɔko'ba dë naga.
3 Dëmba ze nime pili gbï kɔzɔ lïjë tara, dolomake eze ŋgï pa gɔ ako'dɔkɔ
'ba dɔliŋɔ nime to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔze ga ti ma domerike naga. Ze
gbï kɔzɔ lïjë tara, ya 'ba Bɔko'ba udödu ze 'deni kpaki.
4 Ne mï këyï abo 'ba Bɔko'ba rɔ dɔ kiteli. Bo ɔ'ɔ ze 'deni kulöwö.
5 Kina me ze pele rɔ töku gɔ lende kinza tuwö dɔ bo, bo ebe kïdïdï ze
'deni 'böwu yaga rɔ ma la'ja ti Kurïsïtö. Mï këyï abo 'ba Bɔko'ba na me
kɔmɔ ze 'deni.
6 Bo oja ze 'deni di mï tölë kombi ze 'deni mïtɔrɔ toloma yayi rɔ akɔtɔ
ti Yësu Kurïsïtö.
7 Bo o'dɔ 'deni te 'dɔ kileme a ma bo ko'dɔ gɔze ti Yësu Kurïsïtö 'dɔ löbu
'ba mï këyï abo kinda ti yaga zi bilaka pili mï kada ma këdï kako naga
nime 'dë.
8 Römöyï ti mï këyï abo na me kɔmɔ ye 'deni gɔ ti'di dɔye gɔ lende abo.
Ako'dɔ abo 'ba Bɔko'ba na,
9 tigɔ 'bï 'ba bɔtɔ na dë. Kina kinza nï mɔtɔ këbï röyï dë timo.
10 Bɔko'ba na ko'ba ze 'deni rɔ ma la'ja. Bo i'di ze 'deni rɔ akɔtɔ ti Yësu
Kurïsïtö gɔ do'dɔke lende laka ame bo kileŋo 'deni mɔlo ndö zize to'dɔ mo
ne.

Akɔtɔ Ti Kurïsïtö

11 Kpe ame ga mɔlo köyö ye rɔ bɔ löwö, lïjë Yudayi bɔ kilele ni këdï
kïdëkï ye rɔ ya ma kinza kilele dë naga. Tine akilele nima dölëtï na ka
toke kpa 'bana 'ba rɔ yaga.
12 Omerike ma tönë këddïke gba ŋbö rɔ ma kɔwɔ di rɔ Kurïsïtö ne te.
Inzake e'be rɔ kupö Yisarele. Kina lömu 'bënnï ma Bɔko'ba ko'dɔ tïnnï 'dɔ
tɔmɔ lïjë di mï tölë ne inza ziye, ë'bënnï ŋge kɔtɔ zïnnï yayi. Tönë bine
olomake e'be mï dɔliŋɔ nime kinza Bɔko'ba gbï kinza kɔmɔ ki'di gɔ yëyï
mo.
13 Tine ame kpe 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne, kpe ma tönë pa ŋbö rɔ ma
kɔwɔ yaga ne roma Kurïsïtö o'de ye 'deni ŋgï ŋgɔsi 'de rɔ Bɔko'ba.

14 Bo na rɔ bɔ lata ze. Bo na me kodɔ'bɔ ze Yudayi 'deni le'jete rɔ akɔtɔ
tiye kpe bɔ löwö. Reki löbu 'ba ndo'ji tönë mï löŋgö ze tiye ne inza kpe,
bo urö 'deni bërï ti yida rɔ bo nime bo ki'di kupö ne.

15 Kö'du ki'di ma mɔlo 'ba Yudayi mo tönë ga bo i'di 'deni yaga kinza
kpe rɔ ɔtɔ römöyï 'dɔ kodɔ'bɔ ye tize rɔ a la'ja. Kina me bo ko'dɔ lata
'deni gɔmo mï löŋgö ze.
16 Bo i'di 'deni kutötï bo dɔ ŋgërï bo kölë 'dɔ kïyëyï kpa ndo'ji nime mï
löŋgö ze ne yaga gɔ kodɔ'bɔ ze kpaki rɔ akɔtɔ zi Bɔko'ba.
17 Kina me bo Kurïsïtö mo tönë kako 'deni kuwöwö laja laka 'ba lata
nime ziye kpe bɔ löwö ame gba ŋbö rɔ ma kɔwɔ di rɔ Bɔko'ba ne kina gbï
zize Yudayi mo ga ma ŋgɔsi rɔ bo mo tönë ga.
18 Ti bo Kurïsïtö na me ki'di ze pili 'deni dëdï ti Nyï Kɔtɔ Laka to'de ze
zi Bɔko'ba 'bu.
19 Kina me 'deni inzake kpe rɔ bɔ löwö, kpe 'deni rɔ bɔ dɔ yayi gbï kɔzɔ
'beze ze bilaka 'ba Bɔko'ba.
20 Kpe 'deni rɔ döku ma ko'ba rö 'ba Bɔko'ba timo, ame gbɔndɔ mo na rɔ
bɔ laja ni ti bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ne, tine Yësu Kurïsïtö na rɔ döku
ma dɔ kiteli 'ba gɔ dɔgali mo.
21 Bo na kogbɔ döku ama ga 'deni pili tɔrɔ gbï rɔ ma koro zi Bɔko'ba.
22 Kina me kpe ame 'deni rɔ akɔtɔ ti bo ne o'ba ye 'deni gbï rɔ bi loma
'ba Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba.

3

Pɔlo Ti Bɔ Löwö

1 Kina me ma Pɔlo, ma koboso gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ma moto ziye
kpe bɔ löwö, mumötu Bɔko'ba gɔye.
2 Mikali 'deni laka uwöke yëyï ma Bɔko'ba ko'dɔ zö ki'di ma to'de mo
ziye nima 'deni.
3 Bo Bɔko'ba na kileme akiteri abo ame rɔ ma kusu ne 'deni yaga zö.
Mugu lende mo 'deni tönë mɔlo bine mbowa ziye.
4 Ɔdɔ kïdëkïke ti ko'jake wa ma mikali di mï akiteri 'ba Bɔko'ba ame rɔ
ma kusu zi Kurïsïtö to'dɔ mo ne ŋgï.
5 Mɔlo mï kada 'ba 'bu ze löbu tönë ga bine bɔtɔ ikali a ma te dë. Tine
Bɔko'ba ileme 'deni le'jete yaga ti Nyï Kɔtɔ Laka abo zi bɔ laja ni ti bɔ
kumë lende abo ga ame bo kigeli 'deni ne.
6 A nime na me mï laja kɔtɔ laka abo kpe bɔ löwö ni 'deni rɔ akɔtɔ tize
Yudayi mï Kurïsïtö Yësu rɔ 'ba Bɔko'ba to'ja kpa közï ma bo kose mo tönë
gbï kɔtɔ tize.
7 Mï këyï abo 'ba Bɔko'ba na me ki'di ma rɔ bɔ ndɔbɔ 'ba laja laka abo
nime ti tigɔ abo.
8 Ma ame pele kulöwö wötï bërï di mï löŋgö bilaka abo ga ne bo o'dɔ
mï këyï zö koja ma tuwöwö laja abo ziye kpe bɔ löwö. Kina gbï 'dɔ tileme
yëyï löbu dɔ kiteli abo nime ziye.
9 Bo oja ma gbï 'dɔ ti'di bilaka pili kikali akiteri kusu abo tönë na tondo.
Römöyï bo Bɔko'ba bɔ ko'ba wa pili 'ba dɔliŋɔ nime usu dɔ a nime 'deni
mɔlo tönë bine mï kada 'ba 'bu ze löbu ga
10 'dɔ kanisa na kileme 'jaa kɔzɔ a nime te tɔne zi malayika ame ga lïjë
na rɔ löbu mïtɔrɔ ne, bo Bɔko'ba na rɔ 'bu 'ba akikali pili.
11 Bɔko'ba o'dɔ a nime 'deni gɔ akiteri abo ame mɔlo di bi tisaki mo zi
Yësu Kurïsïtö ŋere ze ne.
12 Kina me ze ma ze tiye mï ti'di dɔ gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö gbï rɔ
akɔtɔ ti bo ti ki'di ze rɔ dɔ ŋgölö tako kɔmɔ bo Bɔko'ba ti mï këddï.
13 Gɔ lende mo na me miya ziye, kinza kolomake dë rɔ meri gɔ gomɔ
nime mëdï yïmo bine gɔ lende 'be ne. Tine na 'dɔ koyoke rɔye gɔmo.

Akɔ'ɔ 'Ba Kurïsïtö

14 Gɔ kö'du mo na molɔdɔ bërï kɔmɔ Bɔko'ba 'bu moma'jo rɔma zi bo.
15 Bo na rɔ 'bu ma kɔtɔ laka zi bilaka pili 'ba mï dɔliŋɔ nime kpaki ti
malayika 'ba dɔyayi 'ba mïtɔrɔ.
16 Moma'jo rɔma zi bo Bɔko'ba bo ko'dɔ yëyï tɔ kpe dɔye ti Nyï Kɔtɔ
Laka ti tigɔ mo ki'di mï këddï ziye
17 Kurïsïtö kö'bö ti ŋburu mïye kpe ma ki'dike dɔye 'deni gɔ lende abo
naga nime, akɔ'ɔ abo kïdïyë rönï ti kitigɔ mïye
18 'dɔ kpe gbï pili ti bilaka abo ga 'ba Bɔko'ba kikalike gɔ löbu ti talo 'ba
akɔ'ɔ 'ba Kurïsïtö nime gbï ti tigɔ dɔ kiteli mo.
19 Kina ɔdɔ kiya te këddïke 'deni ti akɔ'ɔ nime bɔtɔ kikali dë 'doyi ne,
loma 'be ti këdï nati kɔzɔ 'ba Bɔko'ba.
20-21 Akïlëlu ti rɔ löbu këdï zi bo Bɔko'ba nduwë rɔ ŋburuŋburu gɔ Yësu
Kurïsïtö gbï ti kanisa abo. Römöyï Bɔko'ba bo i'di tigɔ abo 'deni ŋgï kulöwö
zize to'dɔ ndɔbɔ mïze kebe ma dititike ti ma dikalike naga.

4

Lende Laka

1 Ma bɔ koboso ma 'deni gɔ lende 'ba Kurïsïtö ŋere ze mo tönë, mëdï
milende ziye, i'dike loma 'be këdï rɔ ma laka gɔ ako'dɔkɔ abo 'ba Bɔko'ba
ame kïdëkï ye ne.
2 Nï mɔtɔ otɔ ë'bï döyï le bërï kiliya röyï kɔ'ɔ lëpï yï ga ti kɔmɔ kele mo
pele ɔdɔ ko'dɔ yi dë laka.
3 Ogbɔ röyï toloma kinza ndo'ji mï löŋgö yï ti lëpï yï mɔtɔ kinza mï kata
römöyï kpe 'deni rɔ akɔtɔ mï Nyï Kɔtɔ Laka.
4 Nyï Kɔtɔ Laka ŋge kɔtɔ kina ze 'deni rɔ yida rɔ kɔtɔ gbï kɔzɔ ame meri
ze 'deni ŋge kɔtɔ gɔ wa ma Bɔko'ba kïdëkï ze teyi ne.
5 Ŋere ze mo ŋge kɔtɔ, a ma di'dike dɔze gɔmo ŋge kɔtɔ kina bapatisi
ze gbï ŋge kɔtɔ.
6 Bɔko'ba ŋge kɔtɔ rɔ 'bu 'ba bilaka pili. Bo na rɔ ŋere 'ba dɔ wa pili bo
na gbï mïze ko'dɔ ndɔbɔ pili tize.
7 Tigɔ i'di rönï 'deni rɔ 'beri'beri zize. Römöyï bo Kurïsïtö na rɔ bɔ ki'di
kpa közï ma laka.
8 Ëdï 'deni kɔzɔ ma tönë kiya rönï mï akugu te, “Bo ari ŋbö tɔrɔ ti 'bɔki
ŋbaŋi kina bo ki'di kpa közï ŋgï zi bilaka.”
9 Tine 'jɔ 'ba lende 'ba tari ŋbö tɔrɔ nima omba kina rɔ tako abo ame
titi mï dɔliŋɔ bërï bine ne.
10 Kina bo Kurïsïtö kɔtɔ mo tönë kako bërï bine ne bo na me gbï kari
'deni ŋbö gönyï pɔli tɔrɔ 'dɔ bo kote gɔ bi pili ti yida rɔ bo.
11 Bo na me ki'di tigɔ zi ya mɔtɔ ga tëdï rɔ bɔ laja, mɔtɔ ga rɔ bɔ kumë
lende, mɔtɔ ga rɔ bɔ tuwöwö laja laka, mɔtɔ ga rɔ pasita tine mɔtɔ ga rɔ
bɔ kɔmɔ kiyandi.
12-13 Bo o'dɔ te 'dɔ kiyija ze bilaka 'ba Bɔko'ba ndö rɔ akɔtɔ ti Yësu
Kurïsïtö mï ndɔbɔ abo. Kina ti'di dɔze gɔ lende kiya 'ba kole 'ba Bɔko'ba
gbï ti tikali bo kodɔ'bɔ ze ti rɔ akɔtɔ tiye dandike mï tigɔ ma laka 'ba
Kurïsïtö.
14 Kina ɔdɔ këdï 'deni tara tine dinzake kpe rɔ kole titi 'dɔ dɔŋgala 'ba
akiyandi 'ba bɔ 'bölu ni kuyï kpeze ŋgï welo mökö di gɔ kɔri kɔzɔ sorope
ma di zi pïwu naga tara.
15 Tine dönyöke gɔ lende kodɔrɔ ti akɔ'ɔ kina ti dëdïke ŋgï rɔ akɔtɔ ti
Kurïsïtö ame bo na rɔ bɔ dɔze ne.

16 Ze pili rɔ kapa 'ba yida rɔ bo ga ame bo na konzo ze 'deni pili rɔ kɔtɔkɔtɔ kogbɔ ze mï lërï 'ba yida rɔ bo. Kina yida rɔ bo ti kïyöbu ŋgï kogbɔ rönï laka ɔdɔ kiya te ze kapa mo naga nime dinda'bake akɔ'ɔ laka rɔ gɔ rɔze.

Loma Ma La'ja Rɔ 'Ba Bɔko'ba

17 Kina me mi'di ame ziye mï möyï ŋere ze Yësu Kurïsïtö, kinza kolomake dë kpe to'dɔ lende kɔzɔ 'ba ya ma kinza rɔ 'ba Bɔko'ba naga tara. Lïjë 'bënnï nima meri 'bënnï pili dɔ ɔtɔ mo inza kina gbï kinza akikali.

18 Lïjë ŋgï kinza dïdï 'ba Bɔko'ba mïnnï römöyï lïjë ŋgï rɔ bilaka minyi ga kinza mbili. Lïjë bɔ kilagi akikali 'ba Bɔko'ba naga nima.

19 Lïjë odɔ mïnnï ŋgï pö kinza rɔ kaya gɔ to'dɔ dɔkomali lende kënyë.

20 Lende 'ba Kurïsïtö mo ame kiyandi ye timo ne ëdï tara?

21 Mikali rɔ ma laka loma abo 'ba Yësu iya gɔmo 'deni ziye. Lende ma kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba ame mo bo kileme zize ne iyandi ye 'deni timo.

22 Kina ti, olake gɔ loma 'be ma mɔlo tönë ga yaga. Römöyï bo bɔ ma mɔlo nime ti ndörö abo ga ëdï koto ye mï tölë.

23 Meri 'ba dɔye ti dökï'dï ye i'dike ti këdï yaga rɔ ma la'ja.

24 Ɔdɔke mï loma ma la'ja ame rɔ 'ba Bɔko'ba rɔ ma koro kɔtɔ laka rɔ ma kodɔrɔ ne.

25 Kina me ti, a mɔtɔ rɔ bëtï kinza kpe. Nï mɔtɔ lende ma kodɔrɔ na kiya zi lëpï yï. Römöyï ze pili 'deni rɔ kapa 'ba yida rɔ Kurïsïtö.

26 Ɔdɔ nï mɔtɔ kënyï rɔ 'dïrï tine kinza kola 'dïrï 'bï nima dë koto yi mï lende kënyë. Kina kinza koloma dë gbï ti 'dïrï mïyï ŋbö kada kösö dɔmo.

27 Römöyï kinza ki'di bïcï lende dë yaga röyï zi Satani.

28 Nï ame këddï rɔ bɔ 'bögö ola gɔ 'bögö yaga kileki to'dɔ ndɔbɔ 'bï ti közïyï 'dɔ kokɔnyi bɔ lisa gbï timo.

29 Kinza kö'bö dë tumu kpëyï zi bilaka. Tine wa ame ga rɔ ma këyï rɔ 'ba tileŋo mï löŋgö bilaka ne na kiya gɔ ki'di lende kiya 'bï kokɔnyi ya ame ga këdï kuwö ne.

30 Kina kinza ki'di Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba dë këdï rɔ meri. Römöyï Nyï Kɔtɔ Laka i'di 'deni ziye rɔ kïnë 'ba 'dɔ tope ye yaga mï kada mo yayi rɔ dɔ ŋgölö rɔ 'ba Bɔko'ba.

31 Kinza ki'dike a mɔtɔ rɔ mï kombi ala tiyeli ala 'dïrï ni ti ti'ja dë kpe këdï mï löŋgö ye. A mɔtɔ rɔ ndo'ji kinza kpe.

32 Tine olomake ti mï këyï to'dɔ lende laka zi lëpï ye ga. Kina 'dɔ kolake lëpï ye ga gbï gɔ lende kënyë kɔzɔ ame Bɔko'ba ki'di Kurïsïtö 'deni dɔliŋɔ bine tola ye gɔ lende kënyë ne.

5

Loma Mï Bi Kɔpɔ

1 Kpe ame 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba bo kɔ'ɔ ye 'deni kulöwö ne, inda'bake loma abo nima.

2 O'dɔke wa pili ti akɔ'ɔ kɔzɔ 'ba Kurïsïtö ame kɔ'ɔ ze ki'di dïdï bo gɔze kɔzɔ akumu ame koŋma zi Bɔko'ba 'dɔ tato kele mo kïyëyï dökï'dï bo ne.

3 Kpe 'deni rɔ 'ba Bɔko'ba, tine kinza ki'dike ama kɔzɔ yërï ni ti a pili ma rɔ ti'da naga 'doyi ti mï kombi ni kïdëkï möyï mo dë kpe mï löŋgö ye.

4 Kinza kiyake lende dɔ rumö ti a ame ga rɔ ti'da ne dë kpe römöyï lende mo o'de ye kpe ame ga rɔ bilaka 'ba Bɔko'ba ne dë kpe. Tine yëë'dï na 'dɔ kö'böke ti'di mo zi Bɔko'ba.

5 Rɔ ma laka miya ziye tikali mo, bɔ yërï ni ti lïjë bɔ to'dɔ wa 'doyi ma rɔ ti'da naga nima ti mï kombi ni inza ti gɔ bi kɔtɔ te mï ŋere löbu 'ba Kurïsïtö ni ame ti Bɔko'ba ne. Römöyï mï kombi nima toro akoro na.
6 Kinza ki'dike bɔtɔ ku'bölu ye dë ti wa naga nime. Römöyï gɔ lende mo ya 'ba Bɔko'ba ëdï kako dɔ kole kinza koro lende abo.
7 Kina kinza nï mɔtɔ kodɔ'bɔ röyï dë tïnnï.
8 Römöyï mɔlo nime kpe 'deni mï bi kölu. Tine le'jete kpe 'deni rɔ 'ba Kurïsïtö rɔ bi kɔpɔ zi bilaka. Kina olomake ti kɔzɔ kole 'ba bi kɔpɔ tara.
9 Römöyï bi kɔpɔ na këdï koja 'bënï rɔ lende laka ni ti lende ma kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba
10 Wa ame Bɔko'ba ko'dɔkɔ zïyï mɔtɔ 'dɔ ko'dɔ ne oŋgɔ te.
11 Kinza kodɔ'bɔ röyï dë kpe ti ako'dɔkɔ 'ba bi kölu, lende kinza dɔmo kɔdɔ dë 'bënnï naga nima. Tine oja lïjë yaga mï bi kɔpɔ.
12 Wa ma laki këdï ko'dɔ rɔ kusu mo naga nima tiya mo yaga aga za kpa bilaka.
13 Tine a ame yaga mï bi kɔpɔ na kina laka mo kinda.
14 Wa ame kileme yaga ne bo na 'deni rɔ bi kɔpɔ. Kina me 'dɔ ki'di kiya te, “Nï bɔ tö'dö nime, indiŋi yaga. Ɔdɔ yaga di mï tölë. Kina Kurïsïtö ti koyi bi döyï.”
15 Kina ti, i'dike kɔmɔye kandi laka gɔ loma 'be. Kinza kolɔ'bɔke dë ŋgï rɔ ndako tine olomake kɔzɔ bɔ lende kikali.
16 Wa ame koja gönï 'deni zïyï mɔtɔ inda'ba ndïmo laka römöyï dɔyayi le'jete ele dë kpe.
17 Kinza kolomake dë rɔ rumö, oŋgɔke a ma Bɔko'ba ko'dɔkɔ ziye to'dɔ mo.
18 Kinza kö'böke dë ŋgï tupö rɔye ti layi ame bo 'ba bo ŋgï rɔ tirasi ye yaga ne. Tine Nyï Kɔtɔ Laka na 'dɔ ki'dike koso lɔ mïye.
19 Ɔdɔ kiya te kotɔŋike dɔye 'deni nima ŋgala ti akïlëlu ame rɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ne na kobake, kïlëluke ŋere Bɔko'ba ti mï kɔtɔ,
20 ö'böke tileki yëë'dï 'ba wa pili zi Bɔko'ba 'bu ti möyï Yësu Kurïsïtö ŋere ze.

'Ja Ni Ti Më'dë

21 I'dike rɔye ti tuwö dɔ lëpï ye ga toro Kurïsïtö.
22 Kpe 'ja, uwöke dɔ më'dë ye ga kɔzɔ Kurïsïtö tara.
23 Römöyï më'dë bo na ti közï kakpa dɔ 'ja abo gbï kɔzɔ 'ba Kurïsïtö ame këdï ti közï kakpa dɔ kanisa ne. Kurïsïtö na rɔ dɔze, ze 'deni rɔ yida rɔ bo römöyï bo na kɔmɔ ze 'deni di mï tölë.
24 Kina ti kpe 'ja ni uwöke dɔ më'dë ye ga laka mï wa pili kɔzɔ ame kanisa kuwö dɔ Kurïsïtö laka ne tara.
25 Kina ti kpe më'dë, ɔ'ɔke 'ja 'be ga ti kɔzɔ 'ba Kurïsïtö ame kɔ'ɔ kanisa ne. Bo ilaŋa dïdï bo 'deni gɔ lende ze kanisa abo ga
26 'dɔ ti'di ze rɔ 'ba bo. Bo i'di lende abo 'deni zize kurögö ze kɔpɔ ti mini 'ba bapatisi
27 'dɔ ko'de ze kanisa abo zi bo rɔ ma kele kɔzɔ 'ja la'ja rɔmo mboloro kinza tirigbili mɔtɔ dɔ 'bana 'ba rɔmo, tine ŋgï lipo kɔtɔ laka kinza lende kënyë ɔtɔ.
28 Kpe më'dë, nï mɔtɔ ɔ'ɔ 'ja 'bï kɔzɔ yida röyï. Nï ame kɔ'ɔ 'ja 'bï 'deni, gbagba yï na ma 'deni gbï kɔ'ɔ.
29 Bɔtɔ mɔtɔ ame ŋgï ko'ji yida rönï ne na rɔ yë? Nï mɔtɔ yida röyï ö'bö tulu mo koŋgɔ gɔmo laka gbï kɔzɔ 'ba Kurïsïtö ame këdï koŋgɔ gɔ kanisa abo ne.

30 Römöyï ze na 'deni rɔ kapa 'ba yida rɔ bo ga.
31 Kɔzɔ ame kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne, iya te, “Gɔ kö'du mo na bɔtɔni ti kolɔlɔ di yɔki 'bu bo ni ti ma bo kari kodɔ'bɔ rɔ bo ti 'ja abo kina lïjë kpaki rïyö 'deni rɔ akɔtɔ.”
32 Lende löbu nime 'jɔ mo ma mɔŋgɔ bine mɔtɔ ma rɔ ma kusu mo tönë kileme 'deni yaga ne ëdï kiya rönï zi Kurïsïtö ti kanisa abo.
33 Tine mɔtɔ mo ëdï kiya rönï ziye ti 'ja 'be ga 'dɔ kpe më'dë ni pili, nï mɔtɔ kɔ'ɔ 'ja 'bï kɔzɔ yida röyï kina kpe 'ja pili gbï tara, nï mɔtɔ koro më'dë yï.

6

Kole Ni Ti 'Bu Nnï Ga

1 Kpe kole titi, ame kpe 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne, ndɔbɔ ma laka rɔ dɔ kiteli ziye na me. Nï mɔtɔ uwö dɔ 'bu yï ni ti möyï.
2 Bɔko'ba ose 'deni mɔlo tönë bine iya te, “Oro 'bu yï ni ti möyï.” Di mï kö'du ki'di abo ga pili ame na dɔgba bo kulömu gɔmo teyi kiya te,
3 “'Dɔ a ma laka na kurë döyï ti yëyï mo koloma göyï kɔwɔ mï dɔyayi bine.”
4 Kina ti, kpe bɔ kole ni kinza ko'dɔke lïjë dë rɔ ma kënyë ki'di mïnnï kata rɔye. Tine uluke lïjë laka mï akiyandi 'ba Kurïsïtö ŋere ze ki'dike kɔmɔ kandi mo zïnnï.

Atɔli Ni Ti Bɔ Dönnï Ga

5 Kpe atɔli ni, oroke bɔ dɔye ga ti tikere ti rɔ kilë'dï kuwöke dönnï ti mï kɔtɔ kɔzɔ ma kuwöke dɔ Kurïsïtö.
6 Kina kinza kebeke dë ŋge to'dɔ mo ɔdɔ lïjë këdï tiye toŋgɔ gɔye 'dɔ tu'bölu kömönnï. Ama ele dë. Ma laka mo ziye tuwö dönnï ŋburu römöyï ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba na kina kpe 'deni gbï rɔ atɔli 'ba Kurïsïtö ga.
7 Kina ti, o'dɔ ndɔbɔ 'ba atɔli 'bï nima rɔ dɔ rɔ koŋmi kɔzɔ ëddï ko'dɔ zi Kurïsïtö, tine inza zi bilaka lesi.
8 Ikali 'deni bo na rɔ bɔ ti'di kpa közï zi bilaka pili rɔ buru, atɔli kpaki ti ma kinza rɔ atɔli gɔ ndɔbɔ laka 'bï 'ba mɔtɔ.
9 Kpe bɔ dɔ atɔli ni, o'dɔke lïjë gbï laka tara kinza kpa kose. Ikalike 'deni ŋere ëdï ŋge kɔtɔ mïtɔrɔ ame bo na mbiri dɔ atɔli ni gbï dɔ bɔ dɔmo ga ne. Bo o'dɔ 'ba bo geli dë mï löŋgö mo.

Jama 'Ba Ya 'Ba Bɔko'ba

10 Lende ma rɔ ŋburuŋburu mo ziye na me nati, kpe ame ga 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne i'dike tigɔ dɔ kiteli abo kogbɔ ye kitigɔ.
11 Inda'bake jama 'ba ya 'ba Bɔko'ba ame ki'di 'deni ziye ne teyi kitigɔ titata rɔye timo di zi dɔŋgala kënyë 'ba Satani.
12 Ya ma 'beze nime dinza do'dɔke ti bilaka lesi tine ti malayika kënyë 'ba Satani ga ame lïjë na 'deni ti közï kakpa dɔ bilaka 'ba bi kölu nime pili ne.
13 Kina ti, inda'bake jama 'ba ya 'ba Bɔko'ba ti ndö tiye le'jete römöyï 'dɔ ɔdɔ kada kënyë mo nima kömö 'deni dayi 'dɔ kogbɔke rɔye timo kinza kiriŋake ra di zïnnï bɔ ya 'be mo naga nima tine di pötö mo pele kɔrɔke ŋburu kitigɔ.
14 Udöduke lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba 'bömbö ye rɔ gasi. Olɔke lende laka 'ba Bɔko'ba rɔye 'dɔ kitata kpa dɔŋgo'do ye di zi kɔmo 'ba bɔ ya.
15 Usuke laja laka 'ba lende këyï 'ba Bɔko'ba rɔ wari ndïye togbɔ rɔye timo.

16 Ombike ti'di dɔ gɔ lende 'ba Kurïsïtö nduwë tiye rɔ makëtï tïkëtï kpa
pa'do 'ba kɔmo 'ba Satani timo yaga di rɔye.
17 Akɔmɔ abo 'ba Bɔko'ba nime bo ko'dɔ zize di mï tölë ne na 'dɔ
kinda'bake teyi titata dɔye timo. Lende 'ba Bɔko'ba ame Nyï Kɔtɔ Laka
kuwöwö 'deni ne na 'dɔ kogbake rɔ mbele ziye.
18 Tine mï ya nime ö'böke ti mötu. Ititike bo Bɔko'ba gɔ bo kokɔnyi ye.
Mï wa pili ogbɔke rɔye ti mötu kɔzɔ ma Nyï Kɔtɔ Laka ki'di ziye. Umötuke
gbï nduwë gɔ bilaka 'ba Bɔko'ba ga.
19 Kina umötuke gbï gɔma 'dɔ bo ki'di lende kikali zö ɔdɔ kada 'ba lende
ma kömö 'dɔ miya laja laka abo rɔ dɔ kïtëwu zi ya ame ga mɔlo kikali dë
ne.
20 Ma pele ti ziŋgiri nime ndö mï maboso bine ma gba tuwöwö laja laka
nime. Kina umötuke gɔmo 'dɔ Bɔko'ba ki'di ma tiya laja abo nime rɔ dɔ
kïtëwu kɔzɔ ma bo ko'dɔkɔ zö.

Akumötö

21 Tukïkö, löndö ma dɔ'ɔ kulöwö bɔ kinda'ba ndɔbɔ 'ba Kurïsïtö laka
nime ti kiya gɔ a ma ko'dɔ rönï zö pili 'jaa ziye 'dɔ kikalike gbï mëdï
tondo.
22 Mëdï moja bo 'dɔ tari ti lende ma 'beze bine pili tïyëtï mo ziye yayi
gɔ dökï'dï ye këyï.
23 Ee, Bɔko'ba 'bu ti Yësu Kurïsïtö ŋere ze ki'di ye kpe löndö ama ga yayi
ne kö'böke ti'di dɔye gɔ lende abo ti akɔ'ɔ ti mï këyï.
24 Lende këyï 'ba Bɔko'ba këdï tïnnï lïjë ame ga pili ti akɔ'ɔ ma
ŋburuŋburu 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze ne.

Akugu 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma
PÏLÏPÖYÏ

Mötu 'Ba Pɔlo

1 Ma Pɔlo mugu waraga nime ziye kpe bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga pili mï Pïlïpöyï ame kpe 'deni rɔ akɔtɔ ti Ÿësu Kurïsïtö ne. Mugu ziye ti ya ma löbu 'be ga pili, kpaki ti ya ame ga rɔ bɔ ndɔbɔ mï kanisa ne. Ze ti Timatiyo lëpï ma bɔ ndɔbɔ 'ba ŋere ze Ÿësu Kurïsïtö dumötö ye pili.

2 Ÿëyï ti lende këyï 'ba Bɔko'ba 'bu ze ti 'ba ŋere ze Ÿësu Kurïsïtö koloma tiye.

3 Mï kada pili ma momeri gɔ lende 'be mo'dɔ yëë'dï zi bo Bɔko'ba bɔ koŋgɔ gɔma.

4 Mï mötu ko'dɔ ma gɔye pili ma rɔ lɔŋɔ,

5 römöyï ëddïke nduwë tokɔnyi ndɔbɔ 'ba tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba kɔtɔ tö kisaki mɔlo di mï kada ma tönë ki'dike dɔye gɔ lende 'ba Ÿësu ŋbö kömö mï kada nime tɔne.

6 Mikali 'deni Bɔko'ba isaki to'dɔ lende laka abo 'deni mïye, kina bo ti kö'bö gbï nduwë to'dɔ mo tara ŋbö kömö mï kada 'ba tileki 'ba Ÿësu Kurïsïtö kako dɔliŋɔ nime bine.

7 Kpe na rɔ ya ma kïyëyï dökï'dï ma kulöwö kina ma laka mo na 'deni zö 'dɔ miya lende te gɔ kö'du 'be pili. Tine pele ko'ja mëdï mï maboso bine ala ma tönë kota ma gba mëdï rɔ tïyëtï lende 'ba laja laka 'ba Bɔko'ba zi bilaka 'dɔ ki'di dönnï gɔmo ti mï këddï ne, odɔ'bɔke rɔye gbï tö to'dɔ ndɔbɔ nime Bɔko'ba ki'di zize to'dɔ mo ti mï këyï abo ne.

8 Bɔko'ba ikali mëdï miya lende ma kodɔrɔ ame miya te mɔ'ɔ ye pili gbï kɔzɔ ma Ÿësu Kurïsïtö kɔ'ɔ ze ne tara.

9 Mï mötu ma gɔye mititi bo Bɔko'ba ki'di ye kotoke tɔ'ɔ rɔye rɔ dɔ kiteli kikalike bo gbï ti kɔri 'ba lende abo.

10 Ame na ti ki'di ye tikali toza wa ma laka 'ba Bɔko'ba. Kina ɔdɔ Ÿësu Kurïsïtö këdï kileki 'deni kako dɔliŋɔ nime bine tine, ti këddïke 'deni ŋgï lipo kinza wali 'ba lende kënyë

11 römöyï bo i'di ye 'deni ŋge tö'bö to'dɔ wa ma laka. Kina ti ko'dɔ yëë'dï 'deni ŋgï zi bo Bɔko'ba kïlëlu bo gɔ kö'du mo.

Loma Ti Kurïsïtö, Mï Dïdï Gbï Mï Tölë

12 Löndö ma ga, mo'dɔkɔ gbï ziye tikali mo gomɔ nime mëdï yïmo bine ne i'di bilaka ma konzi 'deni le'jete kuwö laja laka 'ba Bɔko'ba.

13 Bɔ kanya ame ga pili këdï koda liŋɔ 'ba bɔ dɔliŋɔ ma löbu bine kpaki ti ya mɔtɔ mo ga uwö 'deni oboso ma bine dömöyï Kurïsïtö.

14 Bilaka 'ba kanisa ma konzi o'ja kɔnyi abo 'ba ŋere Ÿësu 'deni di rɔma ma mëdï mï maboso, kina gɔ kö'du mo lïjë ikali 'deni ŋgï bo ti kokɔnyi lïjë gbï. Kina me lïjë këdï 'deni rɔ tiya lende abo le'jete rɔ dɔ ŋgölö kinza tikere.

15 Ya mɔtɔ ga ombi dökï'dï nnï rɔma ko'ji ma kina ma lïjë këdï rɔ tïyëtï lende 'ba Kurïsïtö. Tine ya mɔtɔ ga ëdï kiya 'bënnï ŋgï kɔdɔ di mï zana 'ba lende laka.

16 Lïjë ɔ'ɔ ma, na me lïjë ikali ndɔbɔ ma Bɔko'ba ki'di zö na rɔ tïyëtï laja laka abo.

17 Ya ma laki naga nima o'dɔkɔ to'dɔ rönnï mbiri löbu kebe ma. Gɔ kö'du mo na lïjë iya lende 'ba Kurïsïtö dë dɔ mï kɔtɔ. Lïjë o'dɔkɔ ti'di gomɔ mɔtɔ dɔma di mï maboso bine.
18 Ne pele o'dɔ ɔtɔ dë zö. Ame ya ma këdï ko'dɔ 'bënnï dɔ mï kɔtɔ naga kpaki ti ma këdï ko'dɔ 'bënnï dɔ mï rïyö naga këdï 'deni rɔ tuwöwö lende 'ba Kurïsïtö ne, ma 'deni ŋgï ti mï këyï.

Kina ti mö'bö nduwë ti mï këyï tara

19 römöyï mikali ëddïke tititi Bɔko'ba gɔma tokɔnyi ma. Tine Yësu Kurïsïtö ti ki'di Nyï Kɔtɔ Laka abo ŋgï koŋgɔ gɔma 'dɔ wa pili ko'dɔ rönnï laka zö.
20 Kina mi'di dɔma 'deni ŋgï ti dökï'dï kɔtɔ gɔmo Bɔko'ba inza kola ma kodɔ rɔ kaya rɔma, tine bo ti ki'di ma mëdï rɔ dɔ kïtëwu kɔzɔ ma dɔgba, kina gbï 'dɔ ɔdɔ mëdï pele gba ti kɔmɔ ma te ala ɔdɔ mölë pele, lëbï ma ti ki'di bilaka ŋgï kubï gɔ Kurïsïtö.

21 Ne ma 'bama ame ma pele gba ti kɔmɔ ma ne mëdï kɔtɔ ti Kurïsïtö. Kina ɔdɔ mölë 'deni yayi tine ti mëdï ŋgï ti bo rɔ dɔ kiteli.
22 Ne ɔdɔ moloma gba ti kɔmɔ ma ti mo'dɔ ndɔbɔ ŋgï zi Kurïsïtö rɔ dɔ kiteli, tine gɔ kö'du mo na mikali dë ma yala na 'dɔ mo'dɔkɔ, 'dɔ toloma gba ala 'dɔ tölë.
23 Wa rïyö naga nime ëdï gba kilaka ma. Ne ma mo'dɔkɔ mo na 'dɔ tölë gɔ mari toloma ti Kurïsïtö, römöyï ama na rɔ ma laka zö.
24 Ne 'dɔ toloma gba bine ëdï gbï rɔ ma laka römöyï gɔ mokɔnyi ye.
25 Ame na rɔ dɔ kiteli gɔ kö'du mo mikali mëdï moloma gba titi ti kɔmɔ ma. Ti mö'bö nduwë tokɔnyi ye 'dɔ ki'dike dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba rɔ dɔ kiteli kina gbï ti lɔŋɔ gɔ kö'du mo.
26 Kina ɔdɔ mileki 'deni ziye yayi ti kubïke gɔ Yësu Kurïsïtö 'deni ŋgï gɔ ame ma gba tiye ne.

27 Tine ma rɔ dɔ kiteli mo na me mëdï miya ziye, o'dɔke ŋge rɔ lende laka mï loma 'be ga pili römöyï kpe 'deni rɔ 'ba laja laka 'ba Kurïsïtö. Ne kina me ɔdɔ mako pele toŋgɔ ye ala muwö pele ŋge rɔ lëbï 'be di bi kɔwɔ mo'dɔkɔ tikali mo ma këddïke nduwë ti mï këddï gbï ti mï kɔtɔ 'dɔ kogbɔke rɔye laka tö'bö to'dɔ lende 'ba laja laka 'ba Kurïsïtö kinza toga kpeye gɔmo.
28 Ɔdɔ kiya te kereke dë kpe di zi bɔ këdï ki'di mugu nnï rɔye naga nima ti këdï ŋgï rɔ akileme zïnnï ma Bɔko'ba këdï ku'du lïjë mï pa'do 'ba Gehena, tine bo ti kɔmɔ ye di mï tölë.
29 Ti këdï ŋgï tara römöyï mï këyï abo 'ba Bɔko'ba ame ki'di ye ki'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba Kurïsïtö ne i'di ye 'deni gbï tombi gomɔ mo.
30 Kina me këddï kopike rɔye 'deni nduwë tombi gomɔ ame ga bilaka këdï rɔ todɔ mo rɔye 'deni gbï kɔzɔ ma tönë ko'jake lïjë koloma rɔ to'dɔ mo zö ne. Kina me uwöke 'deni gbï ma lïjë këdï gba rɔ to'dɔ mo zö tara.

2

Rɔ Löbu 'Ba Kurïsïtö

1 Ze ma ze tiye ame 'deni rɔ 'ba Kurïsïtö ne, gɔ docɔke mï këddï dë kpe nati rɔ gɔ rɔze? Tara ne ze kinza akɔ'ɔ tïyëyï dökï'dï lëpï ze ga ya? Dinzake rɔ akɔtɔ ti Nyï Kɔtɔ Laka tomeri kö'du 'ba lëpï ze ga ya?
2 Ne ɔdɔ këdï 'deni tara, kina me miya ziye, olomake pili ti meri kɔtɔ 'dɔ ki'dike ma rɔ lɔŋɔ rɔ dɔ kiteli. Ɔ'ɔke rɔye pili rɔ gɔ rɔye kinza kɔmɔ geli yïmo. Kina 'dɔ ki'dike dɔ lende kutï 'be këdï kinza dɔ kudu teyi.

3 Tine kinza kebeke dë to'dɔ wa ame ga 'dɔ to'dɔ rɔye timo rɔ wa löbu
gbï ti rɔ kubötö. Ilekike rɔye bërï, omerike lende 'ba lëpï ye ga na laka
kebe 'beye.
4 Nï mɔtɔ kinza kö'bö dë ŋge tokɔnyi gbagba yï, tine gbï nduwë zïyï
tokɔnyi ya mɔtɔ ga.
5 I'dike meri 'be këdï kɔzɔ 'ba Yësu Kurïsïtö.
6 Bo ö'bö nduwë gbï kɔzɔ Bɔko'ba, tine bo omeri inza rɔ ma laka zi bo
'dɔ tönyö gɔ löbu dɔ kiteli nima tëdï rɔ ma koriya ti Bɔko'ba.
7 Gɔ kö'du mo na me bo kola löbu dɔ kiteli nima bo kileki rɔ bo bërï
kɔzɔ bɔ laja zi bilaka. Öyö bo 'deni rɔ bilaka lesi, bo koloma dɔyayi bine
kɔzɔ bilaka ma sari.
8 Bo ileki rɔ bo bërï tuwö dɔ Bɔko'ba mï wa pili pele di mï tölë. Bo i'di
rɔ bo zi bilaka kutötï bo dɔ ŋgërï kupö bo.
9 Gɔ kö'du 'ba dɔ kuwö na Bɔko'ba kogba bo 'deni mïtɔrɔ ki'di bo rɔ
löbu 'ba dɔ wa pili,
10 'dɔ ya ma mïtɔrɔ pili ti ma mï dɔyayi nime kpaki ti ya ma 'deni bïcï
yayi bërï naga koro bo
11 gbï ti tïlëlu bo, kiya te, “Yësu Kurïsïtö na rɔ ŋere.” Kina akülëlu ti këdï
ŋgï zi Bɔko'ba 'bu gɔ kö'du mo.

Bi Kɔpɔ Mï Dɔliŋɔ

12 Kina ti kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, kɔzɔ ame kö'böke 'deni tuwö dɔ
Bɔko'ba ko'ja mëdï tiye yayi ne, kina me ma 'deni rɔ ma kɔwɔ uwöke
dɔ bo gbï rɔ dɔ kitelï. Öroke bo ti tikere, kodɔke rɔye gɔ ndɔbɔ nime
römöyï kpe na bo kɔmɔ 'deni di mï tölë.
13 Bo na ki'di ye to'dɔkɔ kö'du abo bo ki'di tigɔ ziye to'dɔ mo.
14 Ne kinza ko'dɔke wa mɔtɔ dë ti rɔ koŋboro ala gbï ti kpa kurï.
15 Kina ya ma laki pili ti koŋgɔ ŋgï wa ma kënyë mɔtɔ inza mï loma 'be
römöyï ëddïke 'deni kinza lende kënyë kɔzɔ kole 'ba Bɔko'ba mï löŋgö bɔ
lende kënyë ma kilagi bo naga nima. Kina ti këddïke ŋgï zïnnï kɔzɔ këlu
ame këdï kiyɔpɔ bi mï mandölu ne tara,
16 römöyï ozake lende 'ba Bɔko'ba ame rɔ kɔri 'ba dïdï ne 'deni zïnnï.
Ɔdɔ kö'böke nduwë to'dɔ mo te, mï tileki 'ba Kurïsïtö kako dɔliŋɔ nime
bine ti mëdï ŋgï ti mï këyï, römöyï moŋgɔ 'deni ndɔbɔ nime mopi rɔma
to'dɔ mo mï löŋgö ye ne ïlïkö dë rɔ yawa.
17-18 Kina me mɔtɔga bilaka ti kupö ma gïrï nime. Ne ɔdɔ këdï pele tara
yayi ti mëdï rɔ lɔŋɔ gɔ kö'du mo. Kina kpe gbï 'dɔ këddïke rɔ lɔŋɔ gɔ
kö'du mo, römöyï ti mëdï ŋgï kɔzɔ roma ame kumu zi Bɔko'ba, kina ti'di
dɔye gɔ lende abo ti këdï gbï rɔ akumu zi bo. Kina ti mozoli rɔma kɔtɔ ti
akumu ma 'beye nima. Gɔ kö'du mo olomake ti, ti mï këyï kɔtɔ tö.

Akiteri 'Ba Pɔlo

19 Ɔdɔ ŋere Yësu ko'dɔkɔ zö momeri toja Timatiyo kari ziye gïrï naga
nime, 'dɔ bo kileki ti lëbï 'be zö gɔ dɔma kïtëwu yaga.
20 Bo na mëdï moja kari ziye römöyï bɔtɔ mɔtɔ ma bine komeri kö'du
'be ŋgï rɔ mbëmbë kɔzɔ 'bama te ne inza du te ŋge rɔ bo.
21 Kö'du 'ba tokɔnyi gbagba lïjë ga na ŋge kɔ'ɔ rönnï, lïjë onyɔ a mɔtɔ
rɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö dë.
22 Kina me ikalike gbï Timatiyo na kileme rɔ bo 'deni rɔ bilaka ma laka,
ko'dɔ ndɔbɔ 'ba tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba nime kɔtɔ tö kɔzɔ kole ni
ma ti 'bu nï tara.
23 Ɔdɔ mikali wa ma këdï ko'dɔkɔ to'dɔ rönï zö 'deni, momeri 'dɔ toja
bo welo kari ziye yayi.

24 Kina ɔdɔ ŋere Yësu ko'dɔkɔ zö, miteri 'dɔ tari gbï ti gbagba ma welo ziye yayi.
25 Momeri bine ma laka mo na 'dɔ moja bɔ löndö ze Epapodito kari ziye gïrï nime. Bo na rɔ bɔ ame ko'dɔ ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba nime kɔtɔ tö kɔzɔ bɔ kanya rïyö ma kitaka rönnï kpa ya tara. Kpe na tönë kojake bo, na me bo okɔnyi ma 'deni
26 bo o'dɔkɔ 'dɔ tileki ziye yayi. Dökï'dï bo rɔ ma kombi gɔ kö'du 'be römöyï lëbï mo ari ziye yayi tëgë rɔkɔ'ɔ o'dɔ bo sowa.
27 Rɔ ma laka rɔkɔ'ɔ o'dɔ bo ŋgɔsi 'deni 'dɔ tölë. Ne Bɔko'ba o'dɔ mï këyï 'deni rɔ bo gbï rɔma kɔmɔ bo, kinza mëdï ra kulöwö rɔ meri.
28 Gɔ kö'du mo na me mo'dɔkɔ toja bo kari gïrï nime ziye 'dɔ to'ja kïnë bo 'böwu ki'di ye këddïke ti mï këyï. Kina ti ki'di ma 'jaa moloma kinza tëdï rɔ meri.
29 Tine ɔdɔ bo kömö ziye yayi olomake rɔ lɔŋɔ ti bo, o'dɔke bo laka rɔ 'ba ŋere Yësu. Ma laka mo na 'dɔ koroke bilaka ma kɔzɔ bo tara
30 römöyï bo pa ŋgɔsi 'dɔ tölë mï ndɔbɔ 'ba Kurïsïtö nime. Bo ilaŋa gɔ dïdï bo ti'di kɔnyi ame kɔ'bɔke dë ti'di mo ne zö.

3

Tï'di Dɔ Gɔ Laja Laka Na Rɔ Dɔ Kiteli

1 Löndö ma ga, olomake ti mï këyï römöyï kpe 'ba ŋere Yësu ga na. Ne 'bama 'dɔ tileki tugu a mɔtɔ ame mugu 'deni dɔgba ziye bine ne embe dë zö, kina ti kokɔnyi ye ŋgï.
2 Kina me mëdï miya ziye i'dike kɔmɔye kandi laka di zi bï naga nima. Ya bɔ lende këngë naga nima këdï könyö ti dölëtï 'bënnï 'ba akilele tɔ nima rɔ yawa.
3 Lïjë 'bënnï nima inza du kɔtɔ te rɔ 'ba Bɔko'ba, ze ame dumötu bo ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka dubï gɔ ako'dɔ 'ba Yësu Kurïsïtö ne ze na ŋge rɔ 'ba bo ga. Kina dikali 'deni rɔ ma laka lende 'ba bilaka lesi na dë ti ki'di ze rɔ 'ba Bɔko'ba.
4 Ne ɔdɔ kiya te dölëtï na pele këdï ki'di wa rɔ 'ba Bɔko'ba, ti këdï gbï rɔ ma laka zö, ti ki'di ma gbï mëdï rɔ 'ba Bɔko'ba rɔ dɔ kiteli di dɔ ya ma laki pili.
5 Ilele ma mɔlo mï tö'dö dɔ modɔɔmota di pötö ma köyö ma. Ma rɔ Yisarele di mï kupö Benyimona, kupö ze na mɔlo rɔ Yudayi kako di zi 'bu ze löbu ga. Ma rɔ Parosi, bɔ könyö toro kö'du ki'di 'ba bilaka ze ga.
6 Moworo tönë bine kulöwö todɔ gomɔ rɔ bilaka 'ba kanisa. Bɔtɔ mɔtɔ ame ŋgï gɔ kiya te mola wa ma kɔtɔ mɔtɔ kinza toro mo di mï kö'du ki'di 'dɔ tëdï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba ne inza du te.
7 Ne wa ma mɔlo naga nima pili kɔzɔ mɔri ko'dɔ ni ne, moŋgɔ 'deni ŋgï le'jete kɔzɔ wa ma yawa gɔ wa ame Kurïsïtö ko'dɔ ne.
8 Rɔ ma laka moŋgɔ dölëtï ni 'deni ŋgï pili kɔzɔ wa ma yawa römöyï tikali Yësu Kurïsïtö rɔ ŋere ma na mbïri rɔ dɔ kiteli. Mola gɔ wa naga nima 'deni pili gɔ wa ma bo ko'dɔ zö. Moŋgɔ lïjë pili 'deni ŋgï kɔzɔ yörï tara
9 'dɔ mëdï rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö gɔ ndɔbɔ abo ki'di ma rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba. Mi'di dɔma 'deni gɔ lende 'ba Kurïsïtö gɔ kö'du mo na Bɔko'ba ko'dɔ ma 'deni rɔ ma laka kɔmɔ bo. Ne tine inza gɔ ako'dɔ laka ma 'ba toro kö'du ki'di abo. Bɔko'ba i'di ma 'deni mëdï rɔ ma laka kɔmɔ bo römöyï mi'di dɔma gɔ lende 'ba Kurïsïtö.

10 Wa ma mo'dɔkɔ na ŋge rɔ tikali Kurïsïtö. Bo na kɔdɔ 'deni di mï tölë,
gɔ kö'du mo mo'dɔkɔ 'dɔ tëdï ti tigɔ abo kina gbï kɔzɔ 'ba bo tara tombi
gomɔ ti tölë.
11 Kina Bɔko'ba ti koja ma ŋgï yaga di mï tölë.

Riŋa Rɔ Ma Kodɔrɔ

12 Tine minza tïyënï mo gïrï nime te mikali Kurïsïtö 'deni lipo mï kɔtɔ,
kina minza gbï rɔ tiya mo te Bɔko'ba i'di ma 'deni mï kɔtɔ kinza a ma
kënyë yïmö. Mëdï gba rɔ togbɔ rɔma 'dɔ tikali Kurïsïtö ŋgï lipo mï kɔtɔ,
römöyï gɔ kö'du mo na me Yësu Kurïsïtö koza ma rɔ 'ba bo.
13 Löndö ma ga, rɔ ma laka mikali Kurïsïtö dë ŋgï gba lipo mï kɔtɔ. Mëdï
gba mï riŋa dölï kɔzɔ bilaka ame di mï riŋa dölï abo ko'ba ŋalo 'ba wa ma
bo kiteli 'deni naga dë ne tara.
14 Tine mi'di rɔma 'deni tiriŋa rɔ ma kodɔrɔ tari tömö bi 'ba tote mo
'dɔ mo'ja kpa közï. Mo'dɔ 'deni tara 'dɔ mo'ja kpa közï ame Bɔko'ba koja
Yësu tïdëkï ma dömöyï mo ne, kina rɔ loma ti bo mïtɔrɔ.
15 Ya ma kɔmɔ kɔpɔ mï kö'du 'ba Bɔko'ba naga ti kutï gbï gɔ lende ma
nime. Ne ɔdɔ kutïke dë pele gɔmo Bɔko'ba ti kileme 'jaa ziye 'dɔ tikali mo
laka.
16 Ma dɔ kiteli mo wa ame ga Bɔko'ba kileme 'deni zize pili rɔ kɔtɔkɔtɔ
to'dɔ mo ne, na gɔ do'dɔke nduwë darike timo.
17 Löndö ma ga, ö'böke nduwë toloma kɔzɔ 'bama kina i'dike kɔmɔye
gɔ ya naga nima mï löŋgö ye yayi këdï koloma kɔzɔ ma tönë ko'jake ze
doloma ne tara.
18 Ya mɔtɔ ga ëdï 'deni ame loma 'bënnï ga kileme lïjë rɔ bɔ ndo'ji 'ba
lende 'ba tölë 'ba Kurïsïtö nime. Kina miya 'deni tönë mɔlo bine ziye 'dɔ
ki'dike kɔmɔye kandi laka di zïnnï. Kina me mëdï mileki 'deni gbï miya
ziye rɔ kɔmɔ tɔlɔ.
19 Ya naga nima ŋburuŋburu 'bënnï na mï Gehena, römöyï wa ma lïjë
koro na ŋge rɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rönnï ga, kina lïjë ŋgï rɔ dɔ kombi gɔ
wa ame ga dëne gɔ lïjë ki'di lende mo ra kaya rönnï ne. Meri 'ba wa 'ba
dɔliŋɔ nime na lïjë ki'di ŋgï ŋge kö'bö dönnï.
20 Ne ze 'beze ma ze tiye nime gɔ bi 'beze na rɔ dɔyayi 'ba mïtɔrɔ. Kina
me dëdï 'deni rɔ toda dɔ tileki 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö di yöyï tɔmɔ ze
yaga di mï tölë.
21 Kina ti tigɔ mbëmbë abo kuyï yida rɔ 'ba dɔyayi ma 'beze nime 'deni
ŋgï gɔ këdï kɔzɔ ma kele köbö 'ba bo 'ba mïtɔrɔ nima tara, römöyï tigɔ
nima i'di wa pili 'deni kuwö dɔ bo.

4

1 Kpe löndö ma ga ame mɔ'ɔ ye kulöwö ne, lende 'be ɔ'ɔ rɔma sowa
römöyï kpe na 'deni ki'di ma rɔ lɔŋɔ, kina kpe na gbï rɔ akileme laka 'ba
laja ma zi Bɔko'ba. Gɔ kö'du mo na miya ziye 'dɔ tö'bö tuwö dɔ lende
nime ti tigɔ 'ba ŋere Yësu.

Tocɔ To'dɔ Lende Laka

2 Kpe Ewodiya ni ti Sundukë, mocɔ ziye tutï dɔ lende rɔ gɔ rɔye kɔzɔ
ame ŋere Yësu ko'dɔ ye 'deni rɔ lëmï ne.
3 Tine nï ame ko'dɔ ndɔbɔ nime rɔ ma laka tö ne, milende zïyï 'dɔ
kokɔnyi 'ja naga nime 'dë tutï dɔ lende rɔ gɔ rönnï, römöyï lïjë na kogbɔ
rönnï 'deni laka tiya laja laka 'ba Bɔko'ba kɔtɔ tö gbï ti Kilemeneti ni ti ya
mɔtɔ ga, Bɔko'ba ugu möyï lïjë 'deni pili mï buku abo ame bo kugu möyï
ya ma ti dïdï ma ŋburuŋburu naga 'deni yïmo ne.

4 Kpe pili 'dɔ kö'böke nduwë rɔ lɔŋɔ römöyï kpe 'deni rɔ 'ba ŋere Yësu.
Kina me mëdï mileki gbï mose ziye, ö'böke rɔ lɔŋɔ.
5 I'dike 'dɔ bilaka kikali ako'dɔ 'be ga ëdï pili rɔ ma laka römöyï tako 'ba
ŋere Yësu ɔwɔ dë kpe.
6 Kinza kolomake dë ti kɔmɔ kïlë'dï gɔ wa mɔtɔ. Ne ɔdɔ kiya te këddïke
ti gomɔ umötuke Bɔko'ba ko'dɔke yëë'dï zi bo kïyëtïke gɔ wa ame ga pili
ko'dɔkɔke ne zi bo.
7 Kina bo ti kïyëyï dökï'dï ye 'deni ŋgï römöyï kpe 'ba Yësu Kurïsïtö ga
na. Mï këyï abo ame rɔ dɔ kiteli kebe wa pili ne ti kitata ye kinza kɔmɔ
kïlë'dï ti tikere konŋbeŋbe ye ra.
8 Ma rɔ ŋburuŋburu mo na me miya ziye löndö ma ga, ö'böke ŋge
tomeri lende laka ame bilaka pili këdï kubï gɔmo ne. Meri 'ba lende laka
ame kinza wa mɔtɔ ma yawa yïmo ne na 'dɔ këddïke timo, ti lende ma
kele kinza wa mɔtɔ ma kënyë yïmo ti wa ame ga 'dɔ kokɔnyi bilaka kinza
wa mɔtɔ ma kirasi mo ne.
9 Kina o'dɔke wa tönë ga ko'jake moloma rɔ to'dɔ mo kuwöke gbï
moloma rɔ tiya kö'du mo ne. Wa naga nime na ɔdɔ ko'dɔke 'deni Bɔko'ba
ti kïyëyï dökï'dï ye ŋgï bo kö'bö tiye.

Yëë Ma

10 Ma ti mï këyï rɔ mbëmbë mileki yëë'dï mo zi ŋere Yësu römöyï ileŋoke
kpa kɔri 'ba akɔ'ɔ 'be ma gɔma 'deni 'böwu teyi di pötö ame tönë gɔmo
kigabi 'deni sowa ne. Mikali ŋgï rɔ ma laka ëddïke tomeri ma, tine kɔri
na kinza ziye 'dɔ kilemeke zö.
11 Minza miya nime gɔ leri 'ba rɔma. Toloma ŋge gɔ wa ame ga 'dɔ
ko'dɔ rönnï zö ne ikali rɔma 'deni.
12 Mandi 'deni mï loma 'ba tëdï rɔ leri gbï ti ame ti wa rɔ ma konya ne.
Miyandi rɔma 'deni mɔlo laka ti 'jɔ 'ba lende 'ba 'dɔ toloma liya di mï gɔ
bi ame ga pili mëdï teyi ne. Tëdï ti akonyo rɔ ma konya ala pele ŋgï rɔ 'bö
kpaki rɔ ma koriya zö. Kina gbï ma 'dɔ tëdï ti wa rɔ ma konzi ala rɔ leri
kpaki rɔ ma koriya zö.
13 Kurïsïtö i'di tigɔ 'deni zö ta'da wa naga nime timo.
14 Ne kpe gbï o'dɔke 'deni laka ame kokɔnyike ma di mï gomɔ nime ne.
15 Kpe löndö ma ga ame mï Pïlïpöyï, ikalike 'deni tönë mari dɔgba tiya
laja laka 'ba Bɔko'ba ziye ne kpe na ŋge kɔtɔ kokɔnyike ma. Mï tënyï
ma di Makedoniya bilaka 'ba kanisa ma laki okɔnyi ma dë ti wa ma kɔzɔ
gïrïsï, tine kpe na ŋge ki'dike zö.
16 Pele tönë ko'ja mëdï Tesalonika ojake wa ame ga mëdï rɔ leri mo ne
gbï zö mï konzi.
17 Minza miya nime gɔ ma mo'dɔkɔ kpa közï 'be, tine miya tara römöyï
mo'dɔkɔ 'dɔ Bɔko'ba kileki gɔ bi mo ziye rɔ yëyï ma laka.
18 Wa ame ga pili kojake ne ömö 'deni zö ki'di ma 'deni rɔ bɔ wa.
Epapodito i'di 'deni zö minza kpe rɔ leri. Lïjë 'deni kɔzɔ akumu ame
koŋma zi Bɔko'ba 'dɔ tato kele mo kïyëyï mï bo ne.
19 Bo Bɔko'ba ma na rɔ bɔ wa ma dɔ kiteli. Bo ti ki'di Yësu Kurïsïtö 'deni
ŋgï koja gɔ wa ame ga pili këddïke rɔ leri mo ne ziye.
20 Akïlëlu këdï zi bo 'bu ze nduwë rɔ ŋburuŋburu. Amini.

Akumötö

21 I'dike mötö ma zi ya ame ga pili rɔ 'ba Yësu Kurïsïtö ne. Löndö ame
ga tö bine ne umötö ye pili laka.
22 Bilaka 'ba Bɔko'ba ma bine pili, ma kulöwö mo ya ma liŋɔ 'ba bɔ
dɔliŋɔ ma löbu umötö ye pili.
23 Lende këyï 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö koloma tiye.

Akugu 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma KƆLƆSE

1 Ma Pɔlo mo ame Bɔko'ba kigeli ma 'deni gɔ ako'dɔkɔ abo rɔ bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö ne, ze ti löndö ze Timatiyo na me
2 dëdï dugu waraga nime ziye kpe bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga mï Kɔlɔse ne, kpe ame ga 'deni rɔ löndö ma ki'di dönnï gɔ lende 'ba Kurïsïtö ne. Yëyï ti lende këyï 'ba Bɔko'ba 'bu ze koloma kɔtɔ tiye.

Mötu Ti Yëë'dï

3 Dëdï nduwë dileki yëë'dï kembe zi bo Bɔko'ba 'bu 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze mï mötu ko'dɔ ze gɔye.
4 Römöyï duwö lende mo 'deni ma ki'dike dɔye gɔ kö'du 'ba Yësu Kurïsïtö, kɔ'ɔke bilaka 'ba Bɔko'ba pili
5 mï kɔmɔ ki'di gɔ yëyï nime kikeki 'deni dömöyï ye mïtɔrɔ ne. Lende mo ga na kuwöke 'deni tönë mï kada ma gogo laja laka 'ba Bɔko'ba mo kömö ziye.
6 Laja laka ëdï kita'ba 'deni ŋgï kana kote mï dɔliŋɔ kɔzɔ ma këdï kana gbï mï löŋgö ye yayi kisaki mɔlo di mï kada mo tönë dɔgba kuwöke teyi kikalike gɔ yëyï 'ba Bɔko'ba laka ne.
7 Epapora bɔ laja lëpï ze ma dɔ'ɔ kulöwö ne na kiyandi ye timo. Bo inda'ba laja 'ba Kurïsïtö 'deni dɔ mï kɔtɔ bo kiyandi ye.
8 Akɔ'ɔ nima Nyï Kɔtɔ Laka ki'di ziye ne bo na kiya gɔmo zize.
9 Gɔ kö'du mo na me dëdï dumötu 'deni nduwë gɔye mɔlo tönë duwö lende 'be ne. Dititi bo Bɔko'ba kodɔ akikali 'ba ako'dɔkɔ abo lɔ mïye këddïke ti akikali pili mï Nyï Kɔtɔ Laka.
10 Kina 'dɔ loma 'be këdï ko laka rɔ 'ba bilaka abo 'ba ŋere Bɔko'ba kɔ'bɔ tïyëyï dökï'dï bo, lende ko'dɔ 'be ga pili këdï rɔ ma laka ti akikali mo nduwë rɔ dɔ kiteli.
11 Dumötu bo Bɔko'ba tigɔ löbu dɔ kiteli abo kogbɔ ye tɔ kpe kitigɔ, kombike gomɔ ti dökï'dï këddï ti lɔŋɔ,
12 kilekike yëë'dï zi bo römöyï bo ileŋo ye 'deni tinda'ba wa tönë ga kikeki zi bilaka abo ga mï ŋere löbu abo 'ba bi kɔpɔ ne.
13 Bo na kɔmɔ ze 'deni kolɔ ze di mï tigɔ 'ba ŋere 'ba bi kölu ko'de ze mï ŋere löbu 'ba kole abo nime bo kɔ'ɔ kulöwö ne.
14 Ti bo kole mo na me kutë gɔze 'deni kola ze gɔ lende kënyë ze ga.

Yësu Na Rɔ Kïnë Bɔko'ba

15 Kïnë Bɔko'ba bɔtɔ o'ja dë, tine kole abo na rɔ kïnë bo mo ame kileme 'deni zize. Bo na rɔ kole dɔndende 'ba Bɔko'ba rɔ bɔ dɔ wa pili.
16 Römöyï ti bo na me wa pili 'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ko'ba rönnï, ma ko'ja kïnë mo kpaki ti ma kinza ko'ja kïnë mo dë naga, pili rɔ gɔ malayika ni ti wa ma ti közï kakpa ti tigɔ naga. Ti bo na me wa pili ko'ba rönnï 'deni toro bo.
17 Gba kinza wa naga nime ko'ba rönnï dë bo ëdï 'deni mɔlo yayi. Ti bo na me wa naga nime pili këdï mï gɔ bi mo ga ne.
18 Kɔzɔ ame dɔ na dɔ yida rɔ ne tara, bo na rɔ dɔ kanisa. Bo na rɔ tisaki mo, bo na rɔ dɔndende 'ba tɔdɔ di mï tölë 'dɔ bo na këdï rɔ löbu dɔ kiteli dɔ wa pili.

19 Gɔ akiteri abo 'ba Bɔko'ba na ma bo koweli kole abo nime kolɔ kïnë
bo pili teyi.
20 Ti bo kole na me Bɔko'ba ko'de wa pili 'ba mï dɔyayi ni ti mïtɔrɔ 'deni
kinda'ba mïnnï kɔtɔ ti bo gɔ lende 'ba roma kole abo nime kulöwu bine
dɔ ŋgërï ne.
21 Ne ma 'beye, tönë pa bine kpe rɔ ma kɔwɔ di rɔ Bɔko'ba rɔ bɔ ya abo
ga. Meri 'be ti lende ko'dɔ 'be ga pili rɔ ma kënyë.
22 Ne pele tara bo ënyï ko'de ye 'deni tinda'ba mïye kɔtɔ ti bo ti tölë 'ba
kole abo ame yida rɔmo kölë bine ne. Bo o'de ye 'deni gɔ këddïke zi bo
kɔtɔ laka kinza a ma kënyë mɔtɔ kɔmɔ bo.
23 Tine ziye ti tö'bö mï kɔri 'ba ti'di dɔ gɔ lende abo, kinza kebe kuyïke
kpeye dë kpe 'böwu yaga di rɔ yëyï mo tönë këddïke ti kɔmɔ ki'di gɔmo
mï kada ma laja laka 'ba Bɔko'ba kömö ziye ne. Laja laka uwöwö röni
'deni kote mï dɔyayi, ame ma Pɔlo gbï rɔ bɔ laja mo ne.

Pɔlo Bɔ Laja

24 Kina me le'jete ma ŋgï rɔ lɔŋɔ gɔ gomɔ nime mëdï mombi gɔ lende
'be ne. Ti mo'dɔ ŋgï ndɔ mote kɔsɔ gomɔ 'ba Kurïsïtö ma kileke gba nime
mï yida rɔma gɔ kö'du 'ba yida rɔ bo ame rɔ kanisa ne.
25 Ma 'deni rɔ bɔ laja 'ba kanisa. Bɔko'ba na ki'di ma 'deni kpamo 'dɔ
tuwöwö laja laka abo pili ziye.
26 Mï kada 'ba 'bu ze löbu tönë ga pa bine laja laka nime oloma 'deni rɔ
ma kusu. Tine ma le'jete ileme 'deni yaga zi bilaka abo ga.
27 Ako'dɔkɔ abo 'ba Bɔko'ba na 'dɔ lïjë kikali 'jɔ 'ba lende kusu abo tönë
ame yëyï ma löbu këdï zi ma kinza kikali bo mɔlo naga. Omba lende ma
kusu mo tönë na me, Kurïsïtö ëdï 'deni mïye. Kina ti këddïke ŋgï ti kɔmɔ
ki'di gɔ löbu abo mo tönë.
28 Lende 'ba Kurïsïtö na me dëdï duwöwö zi bilaka pili. Di'di kɔmɔ kandi
mo 'deni diyandi wa 'doyi ti akikali mo ga 'dɔ ko'de yi mɔtɔ kömöyï kɔpɔ
yaga rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö kɔmɔ Bɔko'ba.
29 Gɔ 'dɔ to'dɔ mo na me mëdï mulö dɔma mogbɔ rɔma ti tigɔ ame pili
Kurïsïtö ki'di zö mï ndɔbɔ abo nime ne.

2

1 Mo'dɔkɔ ziye 'dɔ kikalike dɔ kulö ma nime laka ame mëdï mulö dɔma
gɔye kpe bilaka 'ba Kɔlɔse ni ti Lodikiya gbï ti ma konzi mɔtɔ ga ame kinza
ko'ja kïnë ma dë ne.
2 Mëdï mocɔ mïye gɔ kinda'bake dökï'dï ye ti kɔtɔ mï akɔ'ɔ 'dɔ këddïke
rɔ mɔri mï akikali ma laka tikali gɔ a 'ba Bɔko'ba tönë pa rɔ ma kusu, ame
kina rɔ Kurïsïtö ne.
3 Bo Kurïsïtö na ki'di mɔri mbëmbë 'ba Bɔko'ba nime 'deni ziye rɔ lende
kikali abo.
4 Mëdï miya ziye nime kinza kowasa ma kindili mɔtɔ ga kebe kotɔ ye ra
yaga di mï kɔri nime.
5 Kɔzɔ ame pele yida rɔma kinza tiye yayi ne mëdï tiye mï meri. Tine
ma rɔ lɔŋɔ di bi toŋgɔ mo ma këddïke ti mï kɔtɔ ki'dike dɔye 'deni ŋburu
laka gɔ lende 'ba Kurïsïtö.

Loma Rɔ Akɔtɔ Ti Kurïsïtö

6 Kina kɔzɔ ame kinda'bake Yësu Kurïsïtö 'deni mïye rɔ ŋere ne,
olomake ti rɔ akɔtɔ ti bo.

7 Ogbɔke ŋgira'da ye kalo mï bo kuböke rɔye ti bo. Ogbɔke rɔye kitigɔ
mï ti'di dɔye gɔ lende abo kɔzɔ ma kiyandi ye timo kinza kïlïköke dɔye
dë. Ö'böke ti tileki yëë'dï rɔ dɔ kiteli zi Bɔko'ba.
8 Oŋgɔke laka kinza bɔtɔ kotɔ ye ra yaga di mï kɔri nime ti akiyandi
rumö rɔ bëtï naga nima. Ame ka ŋgï rɔ 'ba dɔliŋɔ nime rɔ kö'du ki'di ni
ti dölëtï ma mɔlo ne. Tine inza du te rɔ ma kako di zi Kurïsïtö.
9 Bɔko'ba na ma pili mï yida rɔ Kurïsïtö.
10 Kina me kpe 'deni rɔ akɔtɔ ti bo ne kpe na 'deni ti dïdï ma laka mo
tönë. Bo Kurïsïtö na rɔ bɔ dɔ malayika ni pili ti wa ame ga këdï ti közï
kakpa ne.
11 Tine tëdï 'be rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö na kilele ye 'deni inza rɔ akilele ame
rɔ 'ba yida rɔ 'ba bilaka lesi ne. Akilele ma 'beye rɔ 'ba Kurïsïtö ame koke
lende kënyë ku'du 'deni piri mökö.
12 Mï bapatisi usu ye 'deni kɔtɔ ti bo. Kina me kɔdɔke 'deni gbï kɔtɔ ti
bo di mï tölë mï ti'di dɔye gɔ tigɔ 'ba Bɔko'ba ame koja bo di mï tölë ne.
13 Tönë pa bine kpe ŋgï rɔ töku mï lende kënyë 'be ga kinzake rɔ 'ba
Bɔko'ba. Ne ma le'jete Bɔko'ba ïdïdï ye 'deni ti Kurïsïtö. Bo ola ze 'deni
gɔ lende kënyë ze ga pili.
14 Kogba wali löbu tönë gɔze ne bo upupu 'deni pili yaga. Bo ogba 'deni
ŋgï ko'do ti kabi rɔmo kutötï ti Yësu dɔ ŋgërï.
15 Ti tölë 'ba Kurïsïtö dɔ ŋgërï na ka'da tigɔ löbu ni ti wa ma ti közï
kakpa naga 'deni pili. Oja lïjë 'deni yaga bi kɔpɔ gɔ koŋgɔ ma bo Bɔko'ba
ka'da lïjë 'deni.
16 Kina me kinza bɔtɔ mɔtɔ kebe tilende dë kpe tiye gɔ wa ma këddï
konyoke ala kuwëke. Kinza bɔtɔ mɔtɔ ki'di kö'du dë kpe ziye gɔ lende 'ba
kada ma koro ala karama 'ba nyepe la'ja ni ti kada 'ba rɔ kindawo.
17 Lïjë wa naga nima pili dɔ mbëlï 'ba wa ma këdï ko'dɔ rönï naga nime
na ka, ame Kurïsïtö na rɔ gogo mo ne.
18 Kinza ki'dike bɔtɔ mɔtɔ kudölï ye dë kiya te uburuke rɔye 'deni gɔ
kinza tumötu malayika kɔzɔ 'bënnï. Ɔdɔ këdï pele rɔ akileme na bo kiya
te bo o'ja, dɔ kombi abo nima ka rɔ ma sari. Meri kënyë abo ma mï bo na
ka'da bo 'deni.
19 Bo ope közï bo 'deni di gɔ Kurïsïtö ame kina rɔ dɔ kanisa ne. Dɔ
na këdï kogbɔ yida rɔ pili bi kɔtɔ gɔ kpa dɔmoso mo ga tïyöbu kɔzɔ ma
Bɔko'ba kiteri.

Tölë Tidïdï Ti Kurïsïtö

20 Kpe, ölëke 'deni kɔtɔ ti Kurïsïtö kope ye rɔ dɔ ŋgölö di mï dölëtï ni ti
kö'du ki'di. Ne gɔ wa'di na këddï kilekike rɔye gba 'böwu kɔzɔ iya te kpe
'ba dɔliŋɔ?
21 Kö'du ki'di naga nime kiya te, “Kinza ko'dɔ ɔtɔ dë ti a ma te. Kinza
konyo a ma te dë. Kina kinza kosa rɔ a ma te dë gbï,” ne. Ëddï kuwöke
dɔmo gba gɔ wa'di?
22 Wa naga nime gutï mo ɔdɔ ko'dɔ 'deni yɔ na kote ë'bënï rönï ŋgï aa
bina. Lïjë nima pili dɔŋgala ni ti kö'du 'ba bilaka lesi na ka, kinza ki'dike
e'be dɔye dë gɔmo.
23 Laka, lïjë inda ŋgï rɔ akikali mï tocɔ wa gɔ këdï rɔ ma kitigɔ mï mötu
gbï ti totɔ dɔ bërï ti gomɔ mo ma ko'dɔ yida rɔ kpamo kɔ'ɔ. Tine pele
okɔnyi bɔtɔ dë kɔtɔ te ta'da ako'dɔkɔ këngë 'ba yida rɔ.

3

Ya 'Ba Bɔko'ba

1 Oja ye 'deni yaga di mï tölë mï dïdï ti Kurïsïtö. Kina i'dike dökï'dï ye
ti gɔ wa ame ga mïtɔrɔ ti Kurïsïtö bi ame bo koloma 'deni rɔ bɔ dɔmo dɔ
dörï Bɔko'ba ne.
2 A 'ba mïtɔrɔ na 'dɔ kiterike, kinza kiterike 'ba dɔliŋɔ nime dë.
3 Römöyï ölëke 'deni tine ëddïke 'deni rɔ toloma ti Kurïsïtö kɔmɔ
Bɔko'ba.
4 Kina ɔdɔ koja Kurïsïtö bɔ tïdïdï ye 'deni këdï kileme yaga ti kɔdɔke
kɔtɔ ti bo mï löbu abo.
5 Kina wa ame ga pili mïye rɔ 'ba dɔliŋɔ nime ne upöke ti koteke dɔmo
'doyi yaga. Lïjë yërï ni ti ndörö mo ti kɔmɔ kilë'dï ma kënyë, ti kodi ti mï
kombi ni ame na rɔ tumötu a ma yawa kinza rɔ Bɔko'ba ne.
6 Ame gɔ lende mo ya 'ba Bɔko'ba këdï kako dɔ kole ma kinza koro lende
abo ne.
7 Tönë pa bine kpe olomake gbï yïmo to'dɔ mo.
8 Tine ma le'jete iyeseke lïjë pili yaga, 'dïrï ni ti dökï'dï kënyë ti go'de'de
ti dɔkosi ti kpa kumu.
9 Kinza kunzöke bëtï dë kpe zi lëpï mɔtɔ. Römöyï kïnë ma mɔlo tönë
olɔke 'deni yaga ti a ma kënyë mo ga.
10 Tine le'jete olɔke kïnë ma la'ja 'deni rɔye. Bɔko'ba na ko'ba abo kina
me bo këdï kileŋo ye 'deni nduwë tö'bö ŋburu kɔzɔ kïnë bo tikali bo rɔ
ma laka.
11 Kina me a mɔtɔ inza kpe ziye rɔ bɔ löwö ala Yudayi, ma kilele ala ma
kinza kilele, ma koloma ŋgï kɔzɔ a 'ba mökö naga tara ala ma kinza meri,
atɔli ala ma kinza rɔ atɔli. Tine ma rɔ dɔ kiteli mo Kurïsïtö na 'deni pili
mïye.
12 Kpe na rɔ bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga bo kɔ'ɔ kigeli 'deni rɔ 'ba bo ne.
Kina olɔke kïnë ma la'ja 'ba mï këyï ni ti kɔmɔ kele ko'dɔ ti, ti loma liya
kinza dɔ kombi ti lende liya.
13 Osake lende konya 'ba lëpï ye ga le rɔye kolake lïjë gɔ wa ma lïjë kirasi
ziye. Bɔko'ba ola ye 'deni gɔ lende kënyë kina 'dɔ kolake lëpï ye ga gbï
tara.
14 Ma rɔ dɔ kiteli mo inda'bake akɔ'ɔ römöyï akɔ'ɔ na kodɔ'bɔ wa pili
mï kɔtɔ.
15 Lende këyï 'ba Kurïsïtö nime bo ki'di ne kokɔkɔ ye römöyï gɔmo na
me bo kïdëkï ye 'deni ko'de ye rɔ kupö kɔtɔ. Ö'böke ti tileki yëë'dï zi
Bɔko'ba.
16 I'dike laja 'ba Kurïsïtö koloma kalo mïye kiyandike rɔye rɔ gɔ rɔye ti
akikali mo ki'dike kɔmɔ kandi mo ti toba ŋgala ti akïlëlu ame rɔ 'ba Nyï
Kɔtɔ Laka ne. Ïlëluke Bɔko'ba ti mï kɔtɔ kilekike yëë'dï zi bo.
17 Wa pili ame ga këddï ko'dɔke ala pele rɔ ndɔbɔ ala bo rɔ lende kiya,
o'dɔke ti möyï ŋere Yësu kilekike yëë'dï mo zi 'bu ze Bɔko'ba gɔ lende abo.

Loma Ma Laka

18 Kpe 'ja, uwöke dɔ më'dë ye ga. Römöyï na tara ziye kpe ame 'deni rɔ
akɔtɔ ti Kurïsïtö ne.
19 Kpe më'dë, ɔ'ɔke 'ja 'be ga. Tine kinza kö'bö dë ti mugu kinyawo.
20 Kpe kole ni, uwöke dɔ bɔ köyö ye ga mï wa 'doyi. Römöyï ziye 'dɔ
to'dɔ mo te na ti kïyëyï dökï'dï Kurïsïtö ŋere ze.
21 Kpe 'bu, kinza kogbake dökï'dï kole dë kulöwö, kinza dökï'dï nnï
kidaki ra.
22 Kpe atɔli, uwöke dɔ bɔ dɔye ga ame mï dɔliŋɔ bine ne nduwë. Kinza
ko'dɔke ndɔbɔ dë ŋge di rönnï tu'bölu kömönnï timo. Tine o'dɔke ti dökï'dï
ye pili toro Bɔko'ba.

23 Mï ndɔbɔ 'bï o'dɔ ti dökï'dï kɔtɔ kɔzɔ ëddï ko'dɔ zi Kurïsïtö, tine inza
zi bilaka lesi.
24 Kina bo na ti kopi bi gomɔ 'ba röyï zïyï rɔ yëyï mo tönë Bɔko'ba kose
mɔlo ne. Römöyï Kurïsïtö na rɔ ŋere bɔ dɔye pili.
25 Bɔ ame rɔ bɔ lende kënyë ne ti ko'ja kpa közï 'ba gɔmo gbï. Römöyï
Bɔko'ba ëdï ko'dɔ burë 'ba bilaka pili rɔ ma koriya.

4

1 Kpe bɔ dɔ atɔli ni, o'dɔke atɔli 'be ga laka römöyï kpe ëddïke gbï ti bɔ
mɔtɔ mbiri dɔye rɔ ŋere mïtɔrɔ.

Tocɔ To'dɔ Lende Laka

2 Kpe pili ö'böke ŋburu ti mötu ko'dɔ ti bi koda ti tileki yëë'dï zi Bɔko'ba.
3 Kina ititike Bɔko'ba gɔze 'dɔ ki'di do'ja kɔri 'ba 'dɔ tuwöwö lende kusu
'ba Kurïsïtö nime kileme ra zize ne. Gɔ kö'du mo na me le'jete ma mï
maboso.
4 Kina ititike bo gbï gɔma 'dɔ miya lende nime rɔ ma kodɔrɔ römöyï
ndɔbɔ ma 'bama mo na.
5 Mï ndɔbɔ ko'dɔ 'be mï löŋgö bilaka ma kinza rɔ 'ba kanisa naga nima
o'dɔke ti lende kikali mo. Tine ɔdɔ kari kila'ba ra zïyï mɔtɔ kɔzɔ gɔ kele
naga tara ïyëtï lende 'ba Bɔko'ba liki zïnnï.
6 Ilende rɔ ma koŋmi zïnnï tine i'di tikɔ'dɔ kpëyï kina ti kikalike ŋgï
tileki dɔ akititi mo ga laka.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

7 Bɔ löndö ze Tukïkö ma dɔ'ɔ kulöwö nime ti kari kïyëtï lende ma 'jaa
pili ziye. Bo na ko'dɔ ndɔbɔ nime 'deni kɔtɔ tize mï toja laja 'ba Kurïsïtö
ŋere ze ti dökï'dï kɔtɔ.
8 Gɔ kö'du mo na me mëdï moja bo kari ziye towawa dɔ mbili ye tiya
mo ziye ma dëdï tondo kina gbï tocɔ ye mï lende 'ba Bɔko'ba.
9 Onesimo bɔ löndö ze mɔtɔ ame rɔ lëpï ye dɔ'ɔ gbï kulöwö këdï ko'dɔ
ndɔbɔ nime ti mï këyï ne ëdï kari kɔtɔ ti Tukïkö. Lïjë ti kïyëtï wa ame ga
pili këdï ko'dɔ rönnï bine ne ziye.
10 Aritaroko ame këdï tö mï maboso bine ne umötö ye gbï pili. Marako
bɔ lano 'ba Baranaba ni tönë umötö ye gbï. Momeri 'bama ndose abo ti
kömö 'deni ziye yayi ame gɔ koŋgɔke gɔ bo laka ko'dɔke ŋba rɔ bo ɔdɔ bo
kömö ziye yayi ne.
11 Yësuwa ame kïdëkï gbï rɔ Yoseto ne umötö ye gbï. Lïjë ya mota naga
nime na ŋge rɔ Yudayi ma këdï ko'dɔ ndɔbɔ tö mï tiyandi lende 'ba ŋere
löbu 'ba Bɔko'ba. Lïjë nime ogbɔ ma ŋgï sowa.
12 Epapora ma tönë rɔ lëpï ye bɔ ndɔbɔ 'ba Kurïsïtö ne umötö ye pili. Bo
ö'bö ŋburu tumötu gɔye tititi Bɔko'ba 'dɔ kokɔnyi ye tɔrɔ kitigɔ kandike
mï to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ti dökï'dï kɔtɔ.
13 Topi rɔ bo nime kulöwö gɔye gbï ti bilaka 'ba Lodikiya ni ti 'ba Irapoli
ne mo'ja ŋgï.
14 Luka bɔ kikali dɔ wɔwɔ ze ma dɔ'ɔ kulöwö nime umötö ye pili lïjë ti
Dema.
15 Ma 'bama na me, umötöke löndö ma Lodikiya pili gbï ti Nyamba ti
bilaka ame ga pili këdï kotɔtɔ kpënnï bi mötu liŋɔ 'bënï ne.
16 Ɔdɔ kïdëkïke waraga nime 'deni kote ojake gbï kari Lodikiya 'dɔ kari
kïdëkï zi kanisa ma yayi. Kina ti lïjë koja waraga ma 'bënnï gbï kako ziye.
17 Iyake ndose ma nime zi Akipo te, “Omeri ndɔbɔ löbu nime Kurïsïtö
ŋere ze ki'di yi kpamo 'dɔ koto ko dɔ 'bö mo ne.”

18 Ma Pɔlo mugu mötö ma nime ziye ko ti közö. Kinza ki'dike lende 'ba toboso ma nime dë kudölu di dɔye. Lende këyï 'ba Bɔko'ba koloma tiye.

Akugu Ma Dɔgba 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma TESALONIKA

Pɔlo Ileki Yëë'dï

1 Ze Pɔlo ni ti Silibano ti Timatiyo dugu waraga nime ziye kpe bilaka 'ba kanisa ma mï Tesalonika, kpe ame 'deni rɔ 'ba 'bu ze Bɔko'ba ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö ne. Dumötö ye, dititi Bɔko'ba 'dɔ bo ki'di yëyï ziye kolomake ti mï këyï.

2 Dëdï nduwë rɔ to'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba gɔye pili. Dolɔ'bɔ dë di bi tititi bo 'dɔ tokɔnyi ye.

3 Do'dɔ yëë'dï zi 'bu ze Bɔko'ba gɔ ame ti'di dɔye gɔ lende abo ki'di ye 'deni kuyïke to'dɔ lende ma laka. Yëë'dï këdï gbï zi bo gɔ ame tɔ'ɔ rɔye rɔ gɔ rɔye ki'di ye 'deni kogbɔke rɔye laka tokɔnyi rɔye rɔ gɔ rɔye. Do'dɔ yëë'dï gbï zi bo gɔ ame ti'di dɔye gɔ tileki 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö ki'di ye 'deni këddïke ti dökï'dï këddï.

4 Löndö ze ga, do'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba römöyï dikali 'deni bo ɔ'ɔ ye kigeli ye rɔ 'ba bo ga.

5 Dikali a nime 'deni römöyï mï kada ma tönë do'de laja laka abo ziye ne, duwöwö dë ŋge ti lende 'ba kpeze tine ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka. Kina di'di dɔze gbï gɔ laja laka nime ti dökï'dï kɔtɔ. Ikalike loma ze ma tönë doloma mï löŋgö ye ne di'di rɔze 'dɔ tokɔnyi ye.

6 Mï kada naga nima yayi olomake gbï rɔ to'dɔ mo kɔzɔ 'beze ma ti ŋere ze Yësu. Ö'böke ti'di dɔye gɔ lende abo gomɔ këdï kɔdɔ pele rɔye rɔ mbëmbë. Tine Nyï Kɔtɔ Laka i'di ye ŋgï kolomake rɔ lɔŋɔ.

7 Gɔ kö'du mo na me ya ame ga pili mï Makedoniya ni ti Giriki ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu ne o'dɔkɔ 'deni gbï 'dɔ tëdï ti dökï'dï këddï kɔzɔ 'beye tara.

8 Lende 'be i'di bilaka ma konzi 'ba mï dɔyayi naga nime 'deni kuwö dɔ lende 'ba ŋere ze Yësu. Bilaka pili uwö 'deni ma ki'dike dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Wa mɔtɔ inza kpe kulöwö ma 'dɔ diya zïnnï gɔ lende 'be.

9 Lïjë ëdï 'deni rɔ tiya lende 'ba mï kada ma tönë dari dɔgba mï löŋgö ye ne rɔ gɔ rönnï. Lïjë ëdï gbï rɔ tiya mo ma kolake gɔ akoro 'deni kilekike toja laja 'ba Bɔko'ba ma ti dïdï ame bo na ŋge kɔtɔ kpökï 'dɔ bilaka koro ne.

10 Bilaka naga nime pili ëdï gbï tiya mo ma këddïke 'deni ndö toda dɔ tako 'ba Yësu kole 'ba Bɔko'ba ma bo këdï kako di mïtɔrɔ. Bo na Bɔko'ba ki'di 'deni kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë. Kina me bo kɔmɔ ze 'deni di zi ya 'ba Bɔko'ba ame këdï kako dɔ bilaka ne.

2

Ndɔbɔ 'Ba Pɔlo Di Tesalonika

1 Löndö ze ga, ikalike 'deni liŋgere ze ma tönë dari dɔgba ziye bine ne ïlïkö dë ŋgï rɔ yawa.

2 Ikalike közï kasi ma tönë ko'dɔ zize di Pïlïpöyï kiti'ja ze kulöwö gba kinza dari ziye yayi ne 'deni. Ne Bɔko'ba ame rɔ bɔ koŋgɔ gɔze ne i'di tigɔ ŋgï zize diya laja laka abo ziye rɔ dɔ ŋgölö ya mɔtɔ ga këdï kiya kpa pele rɔze.

3 Tönë dëdï tocɔ mo ziye 'dɔ ti'di dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne lende ze pili rɔ ma laka kinza ama këny̱ë mɔtɔ yïmo. Kina du'bölu bɔtɔ dë gbï.
4 Bɔko'ba na kikala ze 'deni rɔ ma laka 'dɔ diya laja laka abo zi bilaka. Kina me dëdï diya 'deni ko tara. Lende naga nime dinza diya tïy̱ëy̱ï dökï'dï bilaka timo rɔze. Tine dëdï diya kɔzɔ ma Bɔko'ba ko'dɔkɔ zize 'dɔ tiya mo. Bo na rɔ bɔ ame këdï kiyɔzɔ meri ze ga kikali gɔmo gbï pili.
5 Ikalike 'deni tönë dëdï tiya laja laka 'ba Bɔko'ba ziye bine ne, diya kpa koŋmi dë 'dɔ tu'bölu ye timo. Kina Bɔko'ba ikali gbï dïndëndë ye dë 'dɔ to'ja wa mɔtɔ di ziye.
6-7 Kɔzɔ ame ze rɔ bɔ laja 'ba Kurïsïtö ga ne, ma dëdï dïdëkï wa ra pele di ziye dëne inza gbï rɔ ma këny̱ë. Ne di'di ye, ala bilaka mɔtɔ ga dë 'dɔ koro ze. Diliya rɔze ŋgï ziye kɔzɔ ma ame këdï kïlëlu dɔ kole 'bënï ga ne tara.
8 Dɔ'ɔ ye ŋgï rɔ dɔ kiteli gɔ kö'du mo na di'di gbagba ze 'deni gɔye. Do'dɔkɔ tiya laja laka 'ba Bɔko'ba ziye gbï togbɔ rɔze ti tïgɔ pili 'dɔ tokɔnyi ye.
9 Löndö ze ga, diya lende nime römöyï omerike ndɔbɔ ma do'dɔ ti tende 'ba rɔze 'deni. Mï kada ma dëdï rɔ tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba ziye naga do'dɔ ndɔbɔ 'ba gbagba ze ti közïze kote kada kote korɔndɔ römöyï kinza dëdï ra rɔ kpaŋbiri ma löbu ziye.
10 Kpe 'beye ikalike 'deni ma do'dɔ ye rɔ ma laka kpe ame ga ki'dike dɔye gɔ lende 'ba Y̱ësu ne, dirasi wa mɔtɔ dë gbï ziye. Bɔko'ba ikali lende nime gbï.
11 Römöyï ikalike 'deni ma do'dɔ ye pili laka kɔzɔ 'bu ame këdï ko'dɔ kole 'ba gbagba bo ga rɔ ma laka ne tara.
12 Dö'bö nduwë rɔ tocɔ mo ziye 'dɔ ki'di kolomake ti mï këddï kinza tikere. Kina dose 'deni gbï tönë ziye 'dɔ koroke Bɔko'ba mï loma 'be ma mï dɔliŋɔ nime römöyï bo ti kïdëkï ye 'deni ŋgï rɔ 'ba bo ga mï kada ame bo këdï kako 'deni kada mɔtɔ rɔ ŋere ma löbu 'ba dɔ wa pili ne.
13 Wa mɔtɔ ma do'dɔ yëë'dï nduwë gbï rɔ mbëmbë zi Bɔko'ba gɔmo na me, römöyï mï kada ma tönë diya lende 'ba Bɔko'ba ziye uwöke ŋgï rɔ ma laka ki'dike dɔye gɔmo. I'dike dɔye ŋgï gɔmo dë ŋge kɔzɔ lende 'ba bilaka, ne tine ŋgï lipo rɔ lende 'ba Bɔko'ba mo bi mo. Rɔ ma laka lende 'ba Bɔko'ba na ŋgï, kpe ame ga ki'dike dɔye gɔmo ne i'di ye 'deni këddïke rɔ ma laka.
14 Löndö ze ga, ëddïke 'deni gbï tombi gomɔ ti mï këddï kɔzɔ 'ba bilaka 'ba kanisa 'ba Bɔko'ba ame ga mï dɔyayi 'ba Yudayi ne tara. Lïjë 'deni rɔ 'ba Y̱ësu Kurïsïtö kina me Yudayi këdï 'deni rɔ todɔ gomɔ rönnï gbï kɔzɔ ma tönë bilaka 'ba dɔyayi 'be yayi koloma to'dɔ mo ziye ne.
15 Yudayi tönë ga na, lïjë bɔ kupö ŋere ze Y̱ësu gbï ti bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma mɔlo naga, lïjë na gbï tönë koga ze yaga di mï gawo mɔtɔ ga. Wa ko'dɔ 'bënnï ga i'di dökï'dï Bɔko'ba 'deni kata rönnï. Kina lïjë kö'bö ŋgï rɔ ya ti bilaka pili.
16 Lïjë oma tota ze di bi tiya lende ziye kpe ma kinzake rɔ Yudayi naga kinza kɔmɔ ye ra yaga di mï tölë. Kina me wa nime i'di ndï lende këny̱ë 'bënnï ga 'deni ŋgï këddï. Ma rɔ ŋburuŋburu mo tine ya 'ba Bɔko'ba ëdï 'deni dönnï.

Meri 'Ba Pɔlo

17 Ne 'beze löndö ze ga, tönë ya mɔtɔ ga ki'di ze dënyï mbowa yaga di mï löŋgö ye ne dëdï tomeri mo 'dɔ tileki toŋgɔ ye gbï. Dëdï nduwë rɔ topi rɔze 'dɔ tileki tari ziye yayi. Tine ame do'ja kinë ye dë pele ti kɔmɔze kö'du 'be ɔ'ɔ rɔze sowa.

18 Ze pili do'dɔkɔ 'dɔ tileki tari ziye yayi. Ma Pɔlo mopi rɔma 'deni mï konzi 'dɔ tileki yayi tine Satani ola ze dë.
19 Do'dɔkɔ 'dɔ tari tori ye römöyï bɔtɔ mɔtɔ inza ma kebe ye ti ti'di dökï'dï ze këddï rɔ lɔŋɔ 'dɔ ki'di ze dëdï rɔ dɔ kombi gɔ ndɔbɔ ze kɔmɔ ŋere ze Yësu mï kada 'ba tileki abo kako dɔliŋɔ nime bine.
20 Kpe na ti këddïke rɔ lëbï ma dɔ kiteli zize 'dɔ ki'di ze dëdï rɔ lɔŋɔ.

3

1 Kina ma rɔ ŋburuŋburu mo tine meri 'ba 'dɔ to'ja kïnë ye na kupö ze 'deni ŋgï rɔ tupö. Gɔ kö'du mo na diya te ma laka mo zi Timatiyo 'dɔ kola ze kutu ze mï Ateniya bine,
2 gɔ doja bo kari ziye yayi. Bo na rɔ löndö ze ame ko'dɔ ndɔbɔ 'ba tiya laja laka 'ba Kurïsïtö nime gbï bi kɔtɔ tize. Do'dɔkɔ 'dɔ bo kari kïkëtï ye ti'di dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba ti mï këddï
3 kinza bɔtɔ mɔtɔ kileki ra yï'böwu di zi tikere 'ba gomɔ ame këdï ko'dɔ ye ne. Kpe gbï ikalike 'deni rɔ ma laka wa ma Bɔko'ba ko'dɔkɔ di zize na ma 'dɔ dombike gomɔ ti mï këddï.
4 Tönë dëdï gba tiye yayi ne diya 'deni mɔlo ma 'dɔ dombike gomɔ mo kɔzɔ a nime te. Kina me kikalike 'deni këdï ko'dɔ rönï tara.
5 Gɔ kö'du 'ba meri 'be ame kupö ma 'deni ŋgï rɔ tupö ne na me moja Timatiyo 'dɔ kari toŋgɔ mo ɔdɔ ëddïke ŋgï nduwë ti'di dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Ma ti meri mo bine mɔtɔga Satani ti kususu dɔye 'deni ki'di ndɔbɔ ze nime kïlïkö rɔ yawa.

Lɔŋɔ 'Ba Pɔlo

6 Ne kina me Timatiyo kileki kako di ziye dayi kiya te ëddïke nduwë rɔ ma kitigɔ mï meri 'be ti'di dɔye gɔ lende 'ba ŋere Yësu gbï tɔ'ɔ rɔye rɔ gɔ rɔye, ze 'deni rɔ lɔŋɔ rɔ mbëmbë gɔ lende mo. Bo ako gbï kiya zize ma këddïke nduwë ti mï këyï tomeri gɔze 'dɔ to'ja kïnë ze gbï kɔzɔ ame dëdï timo bine ne tara.
7 Löndö ze ga, lende 'be ame këddïke nduwë rɔ ma kitigɔ mï meri 'be ti'di dɔye gɔ lende 'ba Yësu ne, i'di ze 'deni ŋgï ti mï këddï pele di mï gomɔ mbëmbë nime këdï ko'dɔ ze ne.
8 Ame dikali 'deni kö'böke rɔ akɔtɔ ti ŋere ze Yësu ne lende mo ïdïdï ze 'deni ŋgï rɔ ma laka.
9 Gɔ kö'du mo do'dɔ yëë'dï rɔ mbëmbë zi Bɔko'ba gɔ lende 'be. Bo i'di lɔŋɔ ma löbu rɔ dɔ kiteli 'deni zize gɔ lende 'be.
10 Dëdï nduwë toma'jo rɔze zi bo kote kada kote korɔndɔ 'dɔ bo ki'di ze tɔ kpe do'ja kïnë ye ti kɔmɔze. Kina gbï 'dɔ diyandi ye ti wa ame ga kikalike dë gba mï loma 'ba ti'di dɔ gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö nime ne.
11 'Bu ze Bɔko'ba ti ŋere ze Yësu kokɔnyi ze tɔ kpe tari ziye yayi.
12 Ŋere ze Yësu ki'di akɔ'ɔ ma dɔ kiteli abo këdï tiye tɔ'ɔ rɔye rɔ gɔ rɔye gbï tɔ'ɔ bilaka pili nduwë rɔ mbëmbë kɔzɔ ame dɔ'ɔ ye ne tara.
13 Ɔdɔ akɔ'ɔ ma dɔ kiteli këdï 'deni tiye kɔzɔ a nime te ti këddïke ŋgï ti mï këddï. Kina ti kɔrɔke 'deni ŋgï rɔ ma kɔpɔ kinza lende kënyë mɔtɔ kɔmɔ 'bu ze Bɔko'ba mï kada ma ŋere ze Yësu këdï kileki 'deni kako dɔliŋɔ nime ti ya ame ga rɔ 'ba bo ne.

4

Ako'dɔkɔ 'Ba Bɔko'ba

1 Löndö ze ga, do'dɔkɔ tiya mo gbï ziye 'dɔ kö'böke to'dɔ wa ame ga Bɔko'ba ko'dɔkɔ ne. Ze na tönë diyandi ye ti wa naga nima kina me

këddïke 'deni rɔ to'dɔ mo. Ne do'dɔkɔ tocɔ mo ziye ti közï kakpa 'ba ŋere ze Yësu to'dɔ mo rɔ dɔ kiteli.
2 Ikalike ndose 'ba ŋere ze Yësu naga nime 'deni laka.
3 Wa ma Bɔko'ba ki'di kö'du mo 'dɔ ko'dɔke na rɔ lende laka abo kinza yërï ko'dɔ.
4 Kpe bɔtɔni pili ziye tikali togbɔ dɔ yida rɔye ga mï kɔri mo ame rɔ ma koro zi Bɔko'ba ne.
5 Kinza ki'dike kö'du 'ba tö'dö ti rɔ dë koso dɔye kɔzɔ 'ba ya ma kinza kikali Bɔko'ba dë naga.
6 Togbɔ dɔ yida rɔ kɔzɔ a nime te na ti ki'di kolomake kinza ko'dɔke kɔmɔ rïyö zi löndö ye ga ala gbï tirasi wa mɔtɔ teyi gɔ kö'du 'ba 'ja.
Tönë mɔlo bine diya 'deni yaga ziye kinza ko'dɔke lende kënyë naga nime dë römöyï ya ame ga pili ko'dɔ ne Bɔko'ba ëdï kodɔ karama dɔmo.
7 Ma tönë bo kïdëkï ye ti'di dɔye gɔ lende abo ne bo ïdëkï ye dë 'dɔ to'dɔ lende kënyë ma kɔzɔ yërï ni. Tine lende laka abo na bo kïdëkï ye to'dɔ mo.
8 Ya ame ga kilagi lende ze nime ne lende 'ba bilaka lesi na dë lïjë këdï kilagi, lende 'ba Bɔko'ba ame ki'di Nyï Kɔtɔ Laka 'bënï ziye ne na.
9 Tine gɔ lende 'be wa mɔtɔ inza kpe ma 'dɔ diya ziye gɔ lende 'ba tɔ'ɔ rɔye rɔ gɔ rɔye römöyï Bɔko'ba na kiyandi ye 'deni to'dɔ mo.
10 Kina me këddïke 'deni rɔ tɔ'ɔ bilaka 'ba kanisa ame ga pili mï dɔyayi 'ba Makedoniya yayi ne. Ne pele dëdï docɔ 'deni nduwë ziye 'dɔ kɔ'ɔke lïjë rɔ dɔ kiteli.
11 Diya 'deni gbï tönë ziye 'dɔ kogbɔke rɔye laka toloma le kinza to'dɔ go'de'de mï lende 'ba ya mɔtɔ ga. O'dɔke ndɔbɔ 'be ga ti közïye kɔzɔ ma tönë diya mɔlo ziye ne
12 kinza këddïke ra rɔ bɔ gɔ közï ya mɔtɔ ga. Ma te na ti ki'di ya ma kinza ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu naga kiya ye 'jaa rɔ bilaka ma laka.

Tölë

13 Löndö ze ga, do'dɔkɔ tiya ame ziye gɔ lende 'ba ya ame ga kölë 'deni ne. Do'dɔkɔ ziye tikali mo rɔ ma kodɔrɔ gɔ kö'du 'bënnï kinza kuduke ra kulöwö kɔzɔ 'ba ya ma kinza ki'di dönnï gɔ tɔdɔ 'ba töku yaga di mï tölë naga.
14 Ne ze 'beze ma ze tiye dikalike Yësu ölë 'deni kënyï 'böwu kɔdɔ yaga di mï tölë. Kina gɔ di'dike dɔze gbï gɔmo tara kada mɔtɔ Bɔko'ba ëdï ki'di ya ma ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu lïjë kölë 'deni naga kɔdɔ di mï tölë kari koloma ti Yësu.
15 Wa nime dëdï diyandi ye timo ne, lende ma ŋere ze Yësu kiya na. Mï kada ma bo këdï kileki kako dɔliŋɔ bine ze ame ga gba ti kɔmɔze ne dinza darike titi dɔgba zi bo di zi ya ame ga kölë 'deni mɔlo ne.
16 Mï kada mo nima ti duwöke birɔ tapi 'ba Bɔko'ba ti birɔ 'ba mugu 'ba bɔ ma rɔ löbu 'ba dɔ malayika gbï ti tudu 'ba tɔtɔti 'ba Bɔko'ba. Tine na ŋere Yësu ti kako bërï di mïtɔrɔ. Kina dɔgba mo tine ya ma ki'di dönnï gɔ lende abo ame ga kölë 'deni ne ti kɔdɔ yaga di mï tölë.
17 Kina Bɔko'ba ti kogba ze ya ame ga gba ti kɔmɔze ne 'deni kodɔ'bɔ tïnnï tari mï pɔli tɔrɔ turë dɔ ŋere Yësu mï löŋgö mïtɔrɔ ni ti dɔyayi. Di yayi tine na ti dolomake ŋburu ti bo.
18 Kina me lende nime mo'dɔkɔ ziye 'dɔ kotoke nduwë tiya mo rɔ gɔ rɔye 'dɔ ki'di dökï'dï këddï ziye.

5

Loma Ti Bi Koda

1 Löndö ze ga, wa mɔtɔ inza kpe ma 'dɔ diya ziye gɔ lende 'ba kada ma
wa naga nime këdï ko'dɔ rönnï yïmo,
2 römöyï kpe gbï ikalike 'deni bɔtɔ mɔtɔ inza kikali kada ma ŋere Yësu
këdï kileki kako timo dɔliŋɔ nime bine. Kada mo ëdï kömö ŋgï tugu'du
kɔzɔ tako 'ba bɔ 'bögö rɔ mï korɔndɔ naga tara.
3 Ɔdɔ bilaka kiya te, "Gɔ bi pili ëdï laka," tëgë me tondo te yɔ na kada
'ba gomɔ ma löbu ku'du rönï ŋgï zïnnï kɔzɔ mï kɔ'ɔ 'ba löyö ame këdï
kömö dɔ 'ja ne tara. Tine bɔtɔ mɔtɔ inza kokpe di mï gomɔ nima.
4 Ne kpe 'beye löndö ze ga, inzake mï bi kölu kina tako 'ba ŋere Yësu
inza kiyere ye ŋgï kɔzɔ tako 'ba bɔ 'bögö naga tara.
5 Kpe pili rɔ bilaka ma këdï ko'dɔ wa yaga mï kada. Ze 'beze ma tiye
nime dinzake kpe rɔ 'ba bi kölu.
6 Gɔ kö'du mo kinza dö'böke dë nduwë tö'dö kɔzɔ 'ba ya ma laki. Zize
tëdï rɔ ma koŋgɔ bi togbɔ dɔ yida rɔze ga.
7 Mï korɔndɔ na bilaka këdï kö'dö, kina mï korɔndɔ na gbï bilaka këdï
kitiri rönnï ti layi ŋbö kupö wa.
8 Ne ze 'beze 'deni rɔ bɔ to'dɔ wa yaga mï kada kina gɔ dogbɔke dɔ yida
rɔze ti. Zize gɔ dö'böke ti'di dɔze gɔ lende 'ba Bɔko'ba ti tɔ'ɔ lëpï ze ga
'dɔ dëdïke ti wa 'ba titata yida rɔze timo di zi kɔmo 'ba Satani. Dö'böke
gbï ti'di dɔze gɔmo ma Yësu këdï kɔmɔ ze di mï tölë 'dɔ dëdïke ti wa 'ba
titata dɔze timo di zi kɔmo 'ba Satani.
9 Römöyï Bɔko'ba igeli ze dë 'dɔ todɔ karama dɔze. Tine bo igeli ze 'dɔ
ki'di ŋere ze Yësu Kurïsïtö kɔmɔ ze di mï tölë.
10 Kina me Yësu kölë 'deni tokɔnyi ze 'dɔ mï kada ma bo këdï kako yïmo
nima ɔdɔ dëdïke gba ti kɔmɔze ala dölëke 'deni pele gɔ dëdïke ti dïdï ma
ŋburuŋburu kɔtɔ ti bo.
11 Kina me lende nime otoke nduwë tiya mo rɔ gɔ rɔye 'dɔ kocɔ mï këddï
ziye kɔzɔ ame këddïke rɔ to'dɔ mo ne.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

12 Diya ame ziye löndö ze ga, oroke ya ame ga këdï ko'dɔ ndɔbɔ 'ba
Bɔko'ba mï löŋgɔ ye ne. Ŋere Yësu na ki'di lïjë 'deni 'dɔ toŋgɔ gɔye gbï
tiyandi ye.
13 Gɔ kö'du mo 'dɔ kɔ'ɔke, koroke lïjë gbï rɔ mbëmbë gɔ ndɔbɔ ma lïjë
këdï ko'dɔ nima. Kina gɔ kolomake ti, ti mï këyï rɔ gɔ rɔye.
14 Kina ame gbï ziye löndö ze ga, ziye 'dɔ tamo dɔ ya ma tïkëpï naga.
Ocɔke ya ma dökï'dï kököbö naga gɔ këdï ti mï këddï. Okɔnyike ya ma
korɔ'bɔ naga kina 'dɔ këddïke ti kɔmɔ kele dɔ bilaka pili.
15 Kinza kebeke dë tileki dɔ lende kënyë ti lende kënyë. Tine i'dike rɔye
to'dɔ lende laka rɔ gɔ rɔye gbï zi bilaka pili.
16 Ziye tö'bö rɔ lɔŋɔ
17 ti mötu ko'dɔ zi Bɔko'ba
18 kina 'dɔ kö'böke to'dɔ yëë'dï nduwë zi bo mï kada 'ba wa pili. Ame
na rɔ wa ma Bɔko'ba ko'dɔkɔ ziye 'dɔ to'dɔ mo römöyï kpe 'deni rɔ akɔtɔ
ti Yësu Kurïsïtö.
19 Kinza kilagike tuwö wa ame ga Nyï Kɔtɔ Laka këdï kiya ziye ne dë.
20 Kinza kudölïke kö'du 'ba bɔ kumë lende dë gbï,
21 tine iyɔzɔke pili kina 'dɔ koroke ma laka mo ga ame rɔ 'ba Bɔko'ba ne
22 tine gɔ kilagike ma kënyë mo ga pili yaga.
23 Bɔko'ba na këdï ki'di ze pili toloma ti mï këyï. Bo ki'di ye nduwë to'dɔ
lende laka abo 'dɔ ɔdɔ ŋere ze Yësu Kurïsïtö këdï kileki 'deni kako dɔliŋɔ

nime 'dɔ kɔrɔke kɔmɔ bo rɔ ma kɔpɔ kinza wa ma këny ë mɔtɔ du te mï loma 'be.
24 Bɔko'ba na kïdëkï ye 'deni bo ti ko'dɔ wa naga nime gbï pili ziye römöyï bo ëdï nduwë ko'dɔ wa ame ga bo kiya to'dɔ mo ne.
25 Ititike Bɔko'ba gbï gɔze, löndö ze ga.
26 Umötöke löndö ma yayi naga nima pili ti közï rïyö mï möyï Bɔko'ba.
27 Mi'di kö'du mo ziye ti közï kakpa 'ba ŋere Yësu tïdëkï waraga nime zi bilaka 'ba kanisa pili.
28 Lende këyï 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö koloma tiye.

Akugu Ma Mï Rïyö 'Ba Pɔlo Zi Kanisa Ma TESALONIKA

Pɔlo Ileki Yëë'dï

1 Ze Pɔlo ni ti Silibano ti Timatiyo, dugu waraga nime ziye kpe bilaka 'ba kanisa ma mï Tesalonika kpe ame 'deni rɔ 'ba 'bu ze Bɔko'ba ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö ne.
2 Dumötö ye, dititi 'bu ze Bɔko'ba ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö ko'dɔ yëyï dɔye ki'di ye kolomake ti mï këyï.
3 Löndö ze ga, ma laka mo na 'dɔ dö'bö nduwë to'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba gɔ kö'du 'be römöyï ëddïke 'deni ti'di dɔye gɔ lende abo rɔ mbëmbë këddïke 'deni gbï tɔ'ɔ rɔye rɔ gɔ rɔye rɔ dɔ kiteli.
4 Gɔ kö'du mo na dëdï 'deni rɔ tubï gɔye zi bilaka 'ba kanisa mɔtɔ ga gɔ ame gomɔ këdï ko'dɔ ye pele rɔ ma këngë kö'böke ŋgï ti'di dɔye gɔ lende 'ba Yësu ti mï këddï ne.
5 Wa naga nime ileme 'deni Bɔko'ba ti ko'dɔ burë 'ba bilaka pili rɔ ma kodɔrɔ. Kina bo ti koweli ye 'deni ŋgï tɔ'bɔ tëdï rɔ 'ba ŋere löbu abo nime, römöyï kö'du gɔ lende 'ba ŋere löbu abo nime na me ki'di këddï kombike gomɔ le'jete.
6 Ne tine bo ti ko'dɔ wa ŋgï pili rɔ ma kodɔrɔ. Bo ti ki'di gomɔ gbï ko'dɔ bɔ këdï kodɔ gomɔ rɔye naga nima.
7 Kina bo ti kïyëyï dökï'dï ye kpe ya ma ti gomɔ naga nima 'deni gbï kɔtɔ tize. Bo ti ko'dɔ te mï kada ma bo këdï kileme ŋere Yësu 'deni tako di mïtɔrɔ ti malayika abo ga ame ti tigɔ dɔ kiteli.
8 Ŋere ze Yësu ëdï kako ti pa'do köbö todɔ karama dɔ ya ma kilagi Bɔko'ba ko'dɔkɔ dë ti'di dönnï gɔ lende 'ba laja laka abo 'ba Yësu naga nima.
9 Kina bo ti kodɔ karama mo dönnï rɔ tölë ma ŋburuŋburu. Bo ti koga lïjë ŋbö yaga di rɔ bo gbï di rɔ bi kɔpɔ dɔ kiteli abo rɔ ŋburuŋburu.
10 Mï kada mo nima ya ame ga pili ki'di dönnï gɔ lende abo 'deni rɔ 'ba bo ga ne, ti kïlëlu bo ŋgï kikali bo rɔ löbu 'ba dɔ wa pili. Kina kpe na ti këddïke gbï mï löŋgö ya naga nime römöyï i'dike dɔye 'deni gɔ lende tönë ga diya ziye ne.
11 Gɔ kö'du mo na dëdï 'deni nduwë tititi Bɔko'ba ze 'dɔ bo ki'di ye nduwë kö'böke to'dɔ lende laka abo römöyï kpe 'ba bo ga na, bo ki'di tigɔ abo gbï këdï tiye to'dɔ wa ma laka ame ga pili ko'dɔkɔke to'dɔ mo ne römöyï i'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba Yësu.
12 Ma te na ti ki'di bilaka kïlëlu ŋere ze Yësu gɔ kö'du 'be, kina lïjë ti kïlëlu ye gbï römöyï kpe 'deni rɔ 'ba bo ga. Mï këyï 'ba Bɔko'ba ti 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö na ti ko'dɔ wa naga nime.

2

Ŋere 'Ba Lende Kënyë

1 Löndö ze ga, uwöke wa ma diya ziye gɔ kada 'ba tileki 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö ma bo këdï kileki kako mï dɔliŋɔ nime bine, kina gbï ti ame 'dɔ bo kotɔtɔ ze tari tëdï ti bo ne.
2 Ɔdɔ bilaka kiya te kada mo ömö 'deni kinza ki'dike dɔye kïlïkö dë mï lende mo kina kinza ki'dike dökï'dï ye kombi dë gbï. Ɔdɔ komeri pele kiya

te lende ma Nyï Kɔtɔ Laka kileme zize na, ala lende 'ba akiyandi ze, ala pele rɔ lende ma dugu mï waraga mɔtɔ ga, kinza ki'dike dɔye dë gɔmo.
3 Kinza ki'dike bɔtɔ mɔtɔ ku'bölu ye dë ti lende nime, römöyï ikalike 'deni kada nima inza kömö titi gba kota ame kinza bilaka ma konzi kilagi Bɔko'ba gbï ti ame 'dɔ bɔ ma rɔ ŋere 'ba lende kënyë nima kɔdɔ kileme rönï zïnnï. Bo na rɔ bɔ ma Yësu Kurïsïtö këdï ku'du mï pa'do 'ba Gehena.
4 Ne ma dɔgba mo bo ti ko'dɔ kpa toga titi rɔ wa ame ga pili bilaka koro kö'bö tulömu kpënnï teyi ne. Bo ti ko'dɔ rɔ bo rɔ wa ma lôbu rɔ dɔ kiteli di dönnï pili, kina bo ti kari kutë kïtï abo mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kiya rɔ bo rɔ Bɔko'ba.
5 Omerike dë ma tönë mëdï tiye yayi miya kö'du 'ba wa naga nime ziye?
6 Kina me ikalike 'deni wa ma këdï kota wa naga nima gba di bi to'dɔ rönnï ki'di kinza bɔ ma rɔ ŋere 'ba lende kënyë nima kileme rönï titi zi bilaka, tine 'dɔ 'jaa ŋbö mï kada mo ma kigeli 'deni zi bo ne.
7 Tigɔ abo 'ba bɔ nima na me këdï 'deni mɔlo le'jete ki'di bilaka kilagi kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba tine lïjë ikali gɔmo dë. Ne bo inza kileme rɔ bo titi zi bilaka, tine 'jaa ŋbö ɔdɔ kiyese bɔ ma këdï kota bo nima 'deni yaga.
8 Kina ɔdɔ bo kileme rɔ bo yɔ na ŋere Yësu këdï kako kupö bo ŋgï yaga ti tawo rɔ bo ki'di bi kɔpɔ dɔ kiteli kiyɔpɔ bi di rɔ bo.
9 Satani na këdï koja bɔ nima kako dɔliŋɔ bine, kina këdï ki'di tigɔ ma dɔ kiteli ŋgï teyi to'dɔ lende 'ba gɔ kotɔ 'dɔ tu'bölu bilaka.
10 Kina bɔ nima ti kïndëndë bilaka ŋgï rɔ ma kënyë. Ya ma bo këdï kïndëndë naga na rɔ lïjë ma kilagi lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba, gɔ kö'du mo na Bɔko'ba inza kɔmɔ lïjë di mï tölë.
11 Ne kina ma 'deni tara, Bɔko'ba ti ki'di lïjë kïlïkö yaga di mï kɔri abo lïjë ki'di dönnï gɔ wa ma rɔ bëtï naga,
12 'dɔ bo kodɔ karama dɔ bɔ kinza ki'di dönnï gɔ lende kodɔrɔ abo naga nima lïjë ko'dɔkɔ 'bënnï ŋge rɔ to'dɔ wa ma kënyë ne.

Rɔ Ma Laka Ti Nyï Kɔtɔ Laka

13 Ne kpe 'beye löndö ze ga ame ŋere ze Yësu kɔ'ɔ ye rɔ mbëmbë ne, ma laka mo na zize 'dɔ dö'bö to'dɔ yëë'dï zi Bɔko'ba gɔ kö'du 'be, römöyï Bɔko'ba igeli ye 'deni mɔlo 'dɔ kɔmɔ ye di mï tölë, kina me ki'dike dɔye gɔ lende laka abo nime, Nyï Kɔtɔ Laka abo i'di ye 'deni rɔ bilaka ma laka abo ga.
14 Gɔ lende mo na ma bo ki'di ze tiya laja laka abo ziye 'dɔ këddïke rɔ löbu kada mɔtɔ ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö mïtɔrɔ.
15 Kina laka löndö ze ga, ö'böke kinza ki'dike bɔtɔ kïlïkö dɔye dë, i'dike wa ma laka naga nima diyandi ye timo ne gbï kö'bö dɔye. Diyandi ye 'deni ti wa naga nime kpaki mï kada ma tönë ga dëdï tiye gbï ti waraga ma dugu ziye tönë dɔgba bine ne.
16-17 Ŋere ze Yësu Kurïsïtö ti 'bu ze Bɔko'ba ki'di mï këddï ziye 'dɔ kö'böke ŋburu ti lende laka. Bo ɔ'ɔ ze ma ze tiye ni 'deni ko'dɔ mï këyï zize ti togbɔ ze ti'di dɔze gɔmo ma bo këdï ki'di dïdï ma ŋburuŋburu zize.

3

Mötu

1 Löndö ze ga, do'dɔkɔ ziye 'dɔ kititike Bɔko'ba gbï gɔze, 'dɔ bo kokɔnyi ze ki'di bilaka ma konzi kuwö dɔ lende 'ba ŋere ze Yësu nime gbï ti kö'du koro mo kɔzɔ 'beye tara,
2 kina gbï 'dɔ bo kitata ze di zi ya ma rɔ wa kënyë naga, römöyï ya mɔtɔ ga ëdï ame lïjë ko'ji akiyandi ze nime.

3 Tine ma 'beye dikali 'deni rɔ ma laka ŋere ze Yësu Kurïsïtö inza kola
kpe bilaka abo ga rɔ dɔye. Bo ti ki'di mï këddï ziye kitata ye di mï akiyari.
4 Kina me bo i'di 'deni dikali ma këddïke rɔ to'dɔ wa ma dose gɔmo ziye
tönë ga, ne ti kö'böke ŋgï nduwë to'dɔ mo tara.
5 Bo ki'di ye tö'bö tikali akɔ'ɔ abo laka, gbï 'dɔ tombi gomɔ ti tigɔ abo
'ba Kurïsïtö.

Tïkëpï

6 Löndö ze ga, di'di kö'du ame ziye ti közï kakpa 'ba ŋere ze Yësu
Kurïsïtö, 'dɔ konyeke rɔye yaga di rɔ ya ma tïkëpï naga nima mï löŋgö
ye yayi ne, ame lïjë ko'dɔkɔ 'bënnï dë tuwö dɔ lende ma tönë ga dose
gɔmo zïnnï ne.
7 Kpe gbï ikalike 'deni 'dɔ kogbake görö 'ba loma ze ma tönë doloma mï
löŋgö ye yayi. Do'dɔ tïkëpï dë,
8 kina donyo wa 'ba bɔtɔ dë gbï rɔ ma sari kinza topi gɔ bi mo teyi. Mï
kada naga nima dëdï tiye yayi ne, dö'bö nduwë to'dɔ ndɔbɔ ze ga ti közïze
rɔ ma kitigɔ ti tende 'ba rɔze kote kada pili kinza dëdï ra rɔ kpaŋbiri ma
löbu mɔtɔ ziye.
9 Dëdï ŋgï ti közï kakpa 'ba 'dɔ tïdëkï akonyo di ziye, ne tine do'dɔ ma
tara dë, gɔ kö'du mo do'dɔkɔ 'dɔ koŋgɔke di gɔ loma ze nima gɔ ko'dɔke
gbï tara.
10 Mï kada ma tönë ga dëdï tiye yayi ne dö'bö nduwë tiya mo ziye te,
“Bɔ ame ko'dɔkɔ dë to'dɔ ndɔbɔ ne 'dɔ ki'di dë konyo kpënï.”
11 Diya lende nime te römöyï duwö kö'du mo ya ma tïkëpï mɔtɔ ga ëdï
mï löŋgö ye yayi, ame lïjë ko'dɔkɔ 'bënnï dë to'dɔ ndɔbɔ, lïjë kandi ŋge
rɔ to'dɔ go'de'de mï ndɔbɔ 'ba ya mɔtɔ ga.
12 Kina me dëdï dilende zïnnï bilaka naga nima ti közï kakpa 'ba ŋere
ze Yësu Kurïsïtö 'dɔ lïjë kënyï to'dɔ ndɔbɔ 'bënnï ga liya to'ja akonyo 'ba
kpënnï timo.
13 Ne kpe 'beye mɔtɔ mo naga nima löndö ze ga, ziye tö'bö to'dɔ lende
laka kinza tola gɔmo.
14 Tine ɔdɔ kiya te bɔ mɔtɔ kuwö dɔ lende naga nime dugu bine ne dë,
ziye pili 'dɔ ti'di bɔ mo tɔ nima kinda yaga, kina kinza kodɔ'bɔke rɔye dë
kpe ti bo 'dɔ lende mo kaya rɔ bo.
15 Ne kinza ko'dɔke bo dë kɔzɔ bɔ ya tara, tine iyandike bo rɔ löndö.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

16 Yësu Kurïsïtö ŋere 'ba mï këyï ki'di lende këyï abo nduwë ziye rɔ
mbëmbë bo koloma kö'bö tiye.
17 Ma Pɔlo mugu mötö nime ziye ko ti közö kɔzɔ ma mugu mï waraga
ma ga pili. Wa kugu ma na kɔzɔ a nime te.
18 Lende këyï 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö koloma tiye pili.

Akugu Ma Dɔgba 'Ba Pɔlo Zi
TIMATIYO

1 Ma Pɔlo bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö, mugu waraga nime zïyï Timatiyo. Bɔko'ba bɔ tɔmɔ ze di mï tölë gbï ti Yësu Kurïsïtö na ki'di ma mï ndɔbɔ nime. Bo na rɔ bɔ ame di'di dɔze 'deni gɔmo 'dɔ kokɔnyi ze nduwë.

2 Nï Timatiyo na kɔzɔ kole 'ba gbagba ma mï ti'di dɔ gɔ lende 'ba Yësu. 'Bu ze Bɔko'ba ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö ko'dɔ yëyï zïyï ti lende këyï ti mï këyï.

Ndose 'Ba Pɔlo Zi Timatiyo

3 Mo'dɔkɔ yi 'dɔ koloma Epeso yayi kɔzɔ ma tönë mocɔ mɔlo zïyï mï tari ma Makedoniya. Ya mɔtɔ naga nima yayi këdï tiyandi bilaka 'ba kanisa ti wa ame ga rɔ bëtï ne, mo'dɔkɔ zïyï 'dɔ ki'di lïjë kola gɔmo yaga.

4 Kina 'dɔ kiya zïnnï kinza lïjë kö'bö dë tiyija gɔ möyï gögö 'ba 'bu nnï löbu naga nima ti ndɔbɔ mo ga. Lende naga nima na kö'bö ŋgï to'de kpa kogba mï löŋgö lïjë ki'di lïjë kola gɔ laja ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba.

5 Miya gɔ ki'di kö'du nime zïnnï lïjë koja laja ti dökï'dï kɔtɔ ti meri laka 'ba mïnnï ti ti'di dönnï laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Wa naga nime na ti ki'di akɔ'ɔ ma laka zïnnï.

6 Ne kina me lïjë kola wa naga nime 'deni lïjë kɔcɔ za 'böwu yaga tiya lende ma yawa.

7 Lïjë o'dɔkɔ to'dɔ rönnï tëgë rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi, tiyandi bilaka ti kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba. Tine lïjë ikali mï 'jɔ 'ba lende mo ga ti wa ma lïjë këdï kiyandi kulöwö naga dë gbï yɔ.

8 Dikali ŋgï tomeri gɔ kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ëdï rɔ ma laka ɔdɔ kiya te meri mo këdï ŋgï rɔ ma kodɔrɔ.

9 Ne bɔ ma komeri gɔmo o'dɔkɔ 'dɔ bo kikali Bɔko'ba i'di kö'du ki'di abo nime dë dömöyï bɔ lende laka. Bo i'di gɔ kö'du 'ba ya ma kinza kuwö dɔ bo, ti bɔ ko'dɔ ya ti bo, ti ya ma kinza koro bo, ti bɔ lende kënyë, ti ya ma kinza ko'dɔkɔ lende abo, ti bɔ ti'ja ni, kina gbï gɔ lende 'ba ya ma kupö 'bu nnï ga ti mönnï ga, ti ya ma rɔ bɔ akupö naga,

10 ti bɔ yërï ni, ti ya ma rɔ bɔ tö'dö ti bɔtɔni lëpï nnï naga, ti bɔ 'bögö kole ni, ti bɔ bëtï ni, ti bɔ to'dɔ lömu rɔ bëtï ni, ti ya ma këdï ko'dɔ wa mɔtɔ ga ame lende ma kodɔrɔ kota gɔmo ne.

11 Ame na rɔ laja laka 'ba Bɔko'ba bɔ dɔ wa pili. Bo na ŋburu ti yëyï. Laja laka nime na bo koja ma tuwöwö mo.

Mï Këyï 'Ba Bɔko'ba

12 Mileki yëë'dï zi ŋere ze Yësu Kurïsïtö, gɔ tigɔ ma bo ki'di 'deni zö to'dɔ ndɔbɔ nime timo. Mo'dɔ yëë'dï zi bo gɔ ame bo ko'ba ŋalo ma 'deni ki'di ma toja laja zi bo

13 ko'ja moloma pele tönë tiya kpa kënyë rɔ bo todɔ gomɔ rɔ bilaka abo ga, moworo tudölï bo. Ne Bɔko'ba ti mï këyï rɔma römöyï mi'di dɔma dë gba gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö, kina ki'di mikali wa ma mëdï mo'dɔ naga nima dë.

14 Tine mï ŋere ze Yësu Kurïsïtö ëyï 'deni ŋgï rɔ mbëmbë rɔma, kina bo ki'di ma 'deni rɔ akɔtɔ ti bo ti'di dɔma nduwë gɔ lende abo gbï tɔ'ɔ bilaka abo ga.

15 Kina me miya ziye, Yësu Kurïsïtö ako dɔliŋɔ nime 'dɔ tɔmɔ bɔ lende kënyë di mï tölë. Lende nime na rɔ ma laka kina 'dɔ bilaka pili ki'di dönnï gɔmo. Tine ma 'bama na rɔ bɔ lende kënyë ma dɔ kiteli.
16 Ne kina me Bɔko'ba ko'dɔ mï këyï 'deni rɔma. Bo i'di Yësu Kurïsïtö 'deni kileme akɔ'ɔ dɔ kiteli abo ame kikali tote rönï dë ne ti tɔmɔ ma bɔ lende kënyë dɔ kiteli nime, 'dɔ ki'di bilaka ma konzi ko'ja, gɔ ki'di dönnï gɔ kö'du abo 'dɔ lïjë ko'ja dïdï ma ŋburuŋburu.
17 Kina ti dïlëluke bo bɔ ma 'dɔ koro, ŋere löbu abo kö'bö rɔ ŋburuŋburu, bɔ kölë dë, ma kinza ko'ja kïnë mo, ame bo na ŋge kɔtɔ rɔ Bɔko'ba ne. Dïlëluke doroke bo ti rɔ ŋburuŋburu. Amini.

Ndose 'Ba Pɔlo Zi Timatiyo

18 Nï kole ma Timatiyo, mo'dɔkɔ yi 'dɔ kiya ndose ma nime zi bilaka naga nima. Ame gɔ këdï kɔzɔ a ma tönë bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba kiya 'deni mɔlo bine gɔ kö'du 'bï ne tara. Omeri lende naga nime laka 'dɔ këdï kɔzɔ jama 'ba ya zïyï to'dɔ ya timo laka ti bɔ ya 'ba Bɔko'ba ga.
19 Kina 'dɔ kö'bö ti'di döyï gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina 'dɔ ko'dɔ wa ame ga kikali këdï rɔ wa ma laka ne. Ya mɔtɔ ga ola gɔ to'dɔ wa ame ga ŋgï lïjë kikali këdï rɔ ma laka ne 'deni. Kina gɔ kö'du mo lïjë i'di dönnï dë kpe gɔ lende 'ba Bɔko'ba.
20 Ya mɔtɔ mo ga na rɔ Omenayo ni ti Alesandoro ame modɔ karama 'deni dönnï ti ti'di lïjë mï kɔmɔ közï Satani, 'dɔ wa nime kiyandi lïjë ki'di lïjë kola gɔ tiya kpa kënyë rɔ Bɔko'ba.

2

Mötu 'Ba Bilaka 'Ba Kanisa

1 Wa ma dɔgba ma mocɔ zïyï na me, bilaka 'ba kanisa kö'bö tititi Bɔko'ba ti mötu 'dɔ kokɔnyi bilaka pili. Lïjë kö'bö to'dɔ yëë'dï zi bo gɔ yëyï abo.
2 Lïjë kö'bö tititi bo gbï gɔ bɔ dɔliŋɔ ti bɔ gɔmo ga pili 'dɔ bo Bɔko'ba kokɔnyi lïjë gɔ dolomake ŋburu rɔ dɔ ŋgölö to'dɔ lende laka kɔmɔ Bɔko'ba gbï kɔmɔ bilaka lesi.
3 Mötu ma te na laka, kina gbï rɔ ma Bɔko'ba ko'dɔkɔ. Bo na kɔmɔ ze 'deni di mï tölë,
4 kina bo o'dɔkɔ gbï tɔmɔ bilaka pili yaga di mï tölë lïjë kikali lende laka abo.
5 Bɔko'ba ŋge kɔtɔ ame 'dɔ bilaka koro, kina Yësu Kurïsïtö na gbï ŋge kɔtɔ rɔ bɔ ame kodɔ'bɔ bilaka lesi 'deni kɔtɔ ti Bɔko'ba. Bo oloma 'deni dɔliŋɔ bine rɔ bilaka lesi,
6 tine bo i'di rɔ bo 'deni 'dɔ tutë gɔ bilaka pili di mï tölë. Ndɔbɔ 'ba Yësu nime ileme 'deni zi bilaka mï kada ma laka mo, Bɔko'ba o'dɔkɔ tɔmɔ bilaka di mï tölë.
7 Ame na rɔ wa ma bo koja ma bɔ laja abo tuwöwö mo zi bilaka. Munzö dë rɔ bëtï, lende ma laka na mëdï miya. Bo oja ma 'deni tiyandi bɔ löwö ti lende ma kodɔrɔ ame 'dɔ lïjë ki'di dönnï gɔmo.
8 Mï kanisa pili mo'dɔkɔ gɔ bɔ kinda'ba mötu këdï ŋge rɔ bɔtɔni ame ga rɔ bɔ ko'dɔ lende 'ba Bɔko'ba ne. Kina ɔdɔ lïjë këdï kombi közïnnï tɔrɔ to'dɔ mötu kinza lïjë ki'di 'dïrï, ala tiyeli dë këdï mïnnï.
9 Kina gbï tara mo'dɔkɔ dë gɔ 'ja kebe tote rönnï ti tusu bɔŋgɔ ma kele kulöwö naga. Lïjë kodɔ rönnï liya kinza lïjë kö'bö dë ŋge tomeri 'dɔ tiyada rönnï ti dɔ ku'jö, kina gbï ti wa 'ba tele ame ga kileŋo di mï yamo ma köbököbö ne ti nyileki ni, gbï ti bɔŋgɔ ma ndögö mo ga kitigɔ kulöwö naga.

10 Rɔ kiyada 'bënnï o'dɔkɔ 'dɔ këdï rɔ lende ko'dɔ laka. Ame na rɔ, rɔ
kiyada ma laka 'ba 'ja ame ga kiya te lïjë oro Bɔko'ba 'deni ne.
11 Tine lïjë kudumö koje mbili nnï tuwö lende 'ba Bɔko'ba. Kina 'dɔ lïjë
kuwö dɔ löbu 'ba dɔ kanisa.
12 'Bama mola 'ja dë 'dɔ kiyandi bilaka ti lende 'ba Bɔko'ba. Kina mi'di
közï kakpa dë gbï zïnnï tëdï mbiri dɔ bɔtɔni. Tine 'dɔ lïjë kudumö 'bënnï
kotomo kpënnï teyi di mï kanisa.
13 Römöyï Adama na Bɔko'ba ko'ba dɔgba, di gɔmo tine na 'jaa ko'ba
Awa.
14 Kina Adama ne dë gbï Satani ku'bölu. Tine 'ja abo Awa na Satani
ku'bölu ki'di kïyëyï mï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba.
15 Tine o'dɔkɔ 'dɔ 'ja kodɔ rönnï liya ti'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba,
kina gbï to'dɔ mo 'dɔ tɔ'ɔ lëpï nnï ga. Ɔdɔ lïjë ko'dɔ ŋgï te mï kada 'ba
löyö Bɔko'ba ti kɔmɔ lïjë ŋgï di mï tölë.

3

Löbu 'Ba Kanisa

1 Kina ëdï ŋgï rɔ ma laka kɔzɔ ame kiya ne, bɔ ame kiteri tëdï rɔ löbu
'ba dɔ kanisa ne a ma laka na bo kiteri 'deni.
2 Kina me mëdï miya zïyï, bɔ ame rɔ löbu 'ba dɔ kanisa ne o'dɔkɔ 'dɔ
bo këdï rɔ bɔ ame kinza a mɔtɔ ma 'dɔ bilaka ko'ja bi ŋgɔrɔ timo di rɔ bo.
Bo këdï ŋge ti 'ja kɔtɔ bo kogbɔ dɔ yida rɔ bo gbï kinza to'dɔ wa ame ga
rɔ dɔ rumö ala rɔ 'ba laŋa ne. Bo këdï rɔ bɔ ko'dɔ ŋba, kina gbï rɔ bilaka
ame kikali tiyandi wa laka.
3 Kinza bo këdï dë rɔ bɔ kitiri rönï ti layi, rɔ bɔ 'dïrï, tine gɔ bo këdï rɔ
bilaka ame liya rɔ bɔ lende këyï ne, dë rɔ bɔ mï löbu gɔ yamo.
4 Kina me mëdï miya zïyï, bɔ ame rɔ löbu 'ba dɔ kanisa ne 'dɔ bo këdï
rɔ bɔ ame kikali togbɔ dɔ bilaka 'ba mï liŋɔ abo ga, gbï rɔ bɔ ame kiyandi
kole abo ga kö'bö tuwö dɔ bo koro bo laka ne.
5 Römöyï bilaka ame kikali dë togbɔ dɔ bilaka 'ba mï liŋɔ abo ga ne, inza
kikali gbï toŋgɔ gɔ bilaka 'ba Bɔko'ba.
6 Kina kinza bo këdï dë gbï rɔ bilaka ame kako rɔ 'ba Kurïsïtö 'jaa rɔ ma
la'ja ne. Römöyï ɔdɔ bo këdï tara, mɔtɔga bo ti kebe tubötö rɔ bo. Kina
Bɔko'ba ti kodɔ karama dɔ bo kɔzɔ ame bo kodɔ dɔ Satani gɔ tubötö rɔ ne
tara.
7 Kina gbï bilaka ame rɔ löbu 'ba dɔ kanisa ne 'dɔ këdï rɔ bilaka ame
laki pili kiya te bo na laka ne, kinza rɔ bo kari kaya ra bo kilaka mï ŋgɔwo
'ba Satani.

Bɔ Ndɔbɔ Mï Kanisa

8 Ya ame ga rɔ bɔ ndɔbɔ mï kanisa ne gbï tara. 'Dɔ lïjë këdï rɔ bilaka
ame ga këdï ko'dɔ wa pili rɔ ma kodɔrɔ bilaka kö'bö tubï gɔmo ne. Dë
rɔ bɔ dɔ kïndëndë. Dë gɔ lïjë këdï rɔ bɔ tuwë layi rɔ mbëmbë, ala rɔ bɔ
ko'dɔ mï löbu gɔ wa.
9 Tine gɔ lïjë këdï rɔ ya ame ga ki'di dönnï gɔ lende ame Bɔko'ba kileme
'deni ne ti meri laka 'ba mïnnï.
10 Kina ma dɔgba mo 'dɔ kiyɔzɔ lïjë titi, ɔdɔ ko'ja a ma kënyë mɔtɔ dë
di mï loma 'bënnï, kina gɔ ki'di lïjë rɔ bɔ ko'dɔ ndɔbɔ mï kanisa.
11 Kina 'ja 'bënnï ga 'dɔ këdï gbï rɔ bɔ to'dɔ lende ma kodɔrɔ rɔ ma laka
ame ga bilaka këdï kubï gɔmo ne. Kinza lïjë kinza dë gbï rɔ bɔ kore, tine
'dɔ lïjë këdï laka togbɔ dɔ yida rönnï rɔ ma bilaka pili ki'di dönnï gɔ lende
mo ga.

12 Kina bɔtɔni mo naga nima ŋge rɔ ya ame ga këdï ti 'ja kɔtɔ ne. Kina gɔ lïjë këdï rɔ bilaka ame ga kikali togbɔ dɔ kole 'bënnï ga laka pili ti bilaka ma këdï koloma mï liŋɔ 'bënnï ga.
13 Ɔdɔ lïjë ko'dɔ ndɔbɔ 'ba kanisa 'deni laka bilaka pili ti kiya lende 'bënnï rɔ ma laka. Kina lïjë ti këdï ŋgï rɔ dɔ ŋgölö tiya mo ma lïjë ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö.

Lende Löbu

14 Tine ma 'bama mo'dɔkɔ tari gïrï nime ziye yayi. Ne kina me mëdï mugu ndose naga nime tötï zïyï
15 ɔdɔ wa mɔtɔ ga kïlïkö dɔma 'dɔ kikali loma 'ba mï löŋgö bilaka 'ba Bɔko'ba. Römöyï lïjë bilaka 'ba kanisa na rɔ 'ba Bɔko'ba ame rɔ bɔ dɔ dïdï ma ŋburuŋburu ne. Lïjë na këdï ki'di lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba nime kö'bö dɔyayi kɔzɔ lɔsɔ ma këdï kogbɔ mata tara.
16 Tine bɔtɔ mɔtɔ inza ame 'dɔ kandi gɔmo kiya te wa ma Yësu kileme zize naga nime inza rɔ wa ma löbu. Ma löbu mo na me bo ileme rɔ bo 'deni rɔ bilaka lesi. Kina Nyï Kɔtɔ Laka ileme bo 'deni gbï rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba, kina malayika 'ba Bɔko'ba o'ja bo 'deni. Kina laja abo uwöwö rönï 'deni toko zi bilaka 'ba dɔyayi nime. Kina ma konzi di mï dɔliŋɔ bine i'di dönnï 'deni gɔmo. Kina me kogba bo 'deni mï löbu mïtɔrɔ.

4

Akiyandi 'Ba Satani

1-2 Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba ileme 'deni njo mï kada ma ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime bilaka ti koga kpënnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Lïjë ti ki'di dönnï gɔ akiyandi 'ba Satani ame bo ki'di nökï abo ga 'deni tïndëndë bilaka timo. Nökï abo ga na ki'di ya ma rɔ bɔ bëtï naga 'deni tu'bölu wa ti akiyandi abo nime römöyï lïjë 'bënnï ikali dë kpe toza wa ma laka di rɔ ma kënyë.
3 Ya naga nime lïjë ebe tiyandi bilaka tëgë kinza kogbe 'ja dë, kina gbï tëgë kinza konyo wa mɔtɔ ga dë. Tine Bɔko'ba o'dɔkɔ 'dɔ ya ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ laja kodɔrɔ abo nime kikali 'deni laka ne, gɔ ko'dɔ yëë'dï mo zi bo kina gɔ lïjë konyo wa naga nima bo ko'ba ne.
4 Wa naga nime Bɔko'ba ko'ba ne pili rɔ ma laka. A mɔtɔ inza ame gɔ dilagike dï rɔmo. Tine zize tutï gɔmo ti to'dɔ yëë'dï mo zi bo.
5 Römöyï lende 'ba Bɔko'ba ti yëë'dï ko'dɔ ze i'di wa naga nime 'deni laka rɔ a 'ba Bɔko'ba.

Bɔ Laja Ma Laka 'Ba Kurïsïtö

6 Ndose nime ɔdɔ koto ŋgï zi bilaka 'ba kanisa ti këddï ŋgï rɔ bɔ laja ma laka 'ba Yësu Kurïsïtö. Römöyï nï iyandi yi 'deni laka ti lende 'ba Bɔko'ba këddï 'deni gbï to'dɔ mo laka ki'di tigɔ zïyï mï ndɔbɔ nime.
7 Kina 'dɔ kilagi yaga di rɔ lende ma yawa 'ba bulöbu ma mɔlo naga, ame ŋge rɔ lende 'ba dɔliŋɔ nime ne. Tine ma laka mo 'dɔ kutu röyï to'dɔ lende 'ba Bɔko'ba.
8 Lïjë ma kutu rönnï kitigɔ mï yida rɔ, okɔnyi rönnï mbowa. Tine ze ma dutuke rɔze 'deni mï lende 'ba Bɔko'ba nime ti dokɔnyike rɔze ŋgï rɔ mbëmbë. Römöyï dikalike 'deni dëdïke ti dïdï ma laka gïrï nime kina gbï rɔ ŋburuŋburu.
9-10 Kina me do'dɔke ndɔbɔ 'deni ti tigɔ ze ga gbï ti tende 'ba rɔze, gɔ ame dikalike 'deni Bɔko'ba ëdï kokɔnyi ze. Bo na rɔ bɔ ame ti dïdï ma ŋburuŋburu ne. Bo na kɔ'bɔ tokɔnyi bilaka pili di mï tölë, tine pele bo okɔnyi ya ma ki'di dönnï gɔ lende abo naga 'deni mɔlo. Lende nime na rɔ ma laka kina 'dɔ bilaka pili ki'di dönnï gɔmo.

11 Kina oto ndose nime zi bilaka 'ba kanisa 'dɔ kiyandi lïjë timo.
12 Kinza ki'di bɔtɔ kudölï yi dë gɔ titi 'ba röyï. Tine loma 'bï na 'dɔ ki'di kö'bö rɔ ma laka 'dɔ bilaka 'ba kanisa kogba görö 'ba wa ma këddï ko'dɔ ti ma këddï kiya kina gbï ti akɔ'ɔ 'bï ma gɔ lëpï yï ga. Kina 'dɔ lïjë ki'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba to'dɔ mo gbï ŋge kinza a ma kënyë mɔtɔ kɔzɔ 'bëyï tara.
13 Kina 'dɔ ki'di röyï gbï tïdëkï buku 'ba Bɔko'ba zi bilaka. Kina 'dɔ kuwöwö laja nime zïnnï gɔ kiyandi lïjë to'dɔ mo ŋbö mako.
14 Kinza kuburu bi 'ba tigɔ nime Bɔko'ba ki'di zïyï ne dë, ame ki'di 'deni zïyï mï kada ma tönë bɔ kumë lende abo mɔtɔ ga kumë lende gɔ kö'du 'bï kina löbu 'ba dɔ kanisa ki'di közï 'deni döyï 'dɔ to'dɔ ndɔbɔ nime ne.
15 Kina 'dɔ ki'di röyï ti to'dɔ ndɔbɔ nime gɔ bɔtɔ pili koŋgɔ ma këddï ko'dɔ rɔ ma laka.
16 Tine i'di kömöyï kandi laka di mï wa ame ga këddï ko'dɔ ne, gbï ti ma këddï kiyandi. Ö'bö nduwë to'dɔ wa naga nime miya 'deni zïyï ne. To'dɔ mo te na ti ki'di yi gbï ti ya ame ga këdï kuwö lende 'bï ne kɔmɔ di mï tölë.

5

Bilaka 'Ba Kanisa

1 Kinza kamo dë dɔ bulöbu ma mï kanisa. Tine ileki lende zïnnï kɔzɔ 'bu yï ga tara. Kina 'dɔ kilende zi yɔbi mo ga kɔzɔ löndö yï ga tara,
2 kina zi 'ja löbu 'ba mï kanisa kɔzɔ möyï ga tara, tine zi 'ja titi mo ga kɔzɔ lëmï yï ga tara kinza a ma kënyë mɔtɔ.
3 Okɔnyi makuru'bë ame ga rɔ lisa ne.
4 Tine ɔdɔ makuru'bë mo këdï ti kole ala kole 'ba kole 'bënï ga, lïjë na 'dɔ kutu rönnï toro Bɔko'ba ti toŋgɔ gɔ liŋɔ 'bënnï ga. Zïnnï to'dɔ mo te tileki mo zi bɔ kulu lïjë ga. Ame na rɔ wa ma Bɔko'ba ko'dɔkɔ di zïnnï.
5 Makuru'bë ame ga kola 'deni rɔ lisa gɔ dönnï kinza kole, lïjë ki'di dönnï 'deni gɔmo Bɔko'ba na këdï kokɔnyi lïjë tine lïjë ö'bö 'deni kote kada kote korɔndɔ tumötu zi Bɔko'ba tititi bo tokɔnyi lïjë.
6 Tine makuru'bë ame ga ki'di rönnï 'deni to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba gbagba lïjë ga ne, lïjë 'bënnï nima 'deni ka rɔ töku pele lïjë këdï gba rɔ ma kïdïdï nima.
7 Kina 'dɔ koto ndose nime zi bilaka 'ba kanisa kinza bɔtɔ mɔtɔ ko'ja bi ŋgɔrɔ mɔtɔ ra di rönnï.
8 Römöyï bɔtɔ ame ko'ba ŋalo 'ba wado dë, koŋgɔ gɔ bilaka 'ba mï liŋɔ abo dë laka ne, andi 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Bo 'ba bo 'deni ŋgï rɔ ma kënyë rɔ dɔ kiteli di dɔ ya ma kinza ki'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba naga.
9 Makuru'bë ame ga ŋge kɔmɔ kɔɔ mo kebe kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë 'deni ne na 'dɔ kugu möyï mo mï waraga 'ba tugu möyï makuru'bë 'ba mï kanisa. Kina 'dɔ lïjë këdï gbï rɔ 'ja löbu ame ga ko'dɔ yërï dë di dɔ më'dë,
10 ame lende ko'dɔ laka 'bënnï kikali gɔmo pili. Kina lïjë koŋgɔ gɔ kole 'bënnï ga 'deni kïyöbu laka, kina lïjë gbï rɔ bɔ tota bɔ löwö rɔ ŋba mï liŋɔ 'bënnï ga, toja laja mï kanisa kina gbï tokɔnyi ya ma rɔ gomɔ naga, kina 'dɔ lïjë këdï rɔ ya ame ga ki'di rönnï 'deni to'dɔ lende laka ne.
11 Tine kinza kugu möyï makuru'bë ame ga gba rɔ 'ja titi ne dë mï waraga nima. Mɔtɔga yayi ndɔbɔ 'ba toja laja 'ba Kurïsïtö nime inza koŋmi kpe rönnï lïjë ko'dɔkɔ ë'bënnï togbe më'dë mɔtɔ 'böwu,
12 kina Bɔko'ba ti kodɔ karama ŋgï dönnï gɔ tïyëyï mï lömu ame lïjë ko'dɔ 'deni ne.

13 Mətɔga lïjë ti koloma rɔ tïkëpï tilaki rɔ gɔ liŋɔ kinza to'dɔ ndɔbɔ, za
to'dɔ kore ti go'de'de mï lende 'ba ya mətɔ ga, kina gbï tiya lende ma kënyë
naga.
14 Gɔ kö'du mo mo'dɔkɔ 'dɔ makuru'bë ame ga gba rɔ 'ja titi ne kogbe
më'dë gɔ lïjë köyö kole 'dɔ lïjë koŋgɔ gɔmo. Kinza ya ma ko'ji ze naga
ko'ja a mətɔ ra rɔ ma kɔcɔ tiya kpa kënyë gɔmo rɔze.
15 Römöyï makuru'bë naga nima mətɔ ga ɔcɔ 'deni mɔlo di mï kɔri 'ba
Kurïsïtö kösö 'deni gɔ Satani.
16 Kina me ɔdɔ 'ja ame rɔ bilaka 'ba Kurïsïtö ne këdï ti makuru'bë liŋɔ
'bënï lɔko na 'dɔ koŋgɔ gɔ makuru'bë naga nima kinza ki'di lïjë dë kö'bö
rɔ akïrïndï dɔ bilaka 'ba kanisa. Tine bilaka 'ba kanisa 'dɔ koŋgɔ ŋge rɔ
gɔ makuru'bë ame ga kola 'deni gɔ dönnï ne.
17 Kina löbu 'ba kanisa ame ga ko'dɔ ndɔbɔ 'deni laka ne ko'dɔ kɔnyi teyi
rɔ mbëmbë. Römöyï lïjë ogbɔ rönnï 'deni tiyandi wa gbï tuwöwö lende
'ba Bɔko'ba.
18 Tokɔnyi lïjë römöyï ugu 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba, iya te, “Ɔdɔ
ki'di sa tomba nyönyu tine kinza kudödu kpamo dë ndïŋï teyi.” Kina ugu
'deni gbï, iya te, “Bɔ ndɔbɔ ɔ'bɔ ŋgï to'ja bï gomɔ 'ba rɔ bo.”
19 Tine ɔdɔ bɔ mətɔ kako kususu löbu naga nime ma kɔtɔ mətɔ zïyï,
kinza ki'di döyï dë titi gɔmo. Tine ɔdɔ bɔ mo ko'de ya mətɔ ga rïyö ala
mota ti bo rɔ bɔ ŋgila bo kina ŋge 'dɔ kuwö lende mo.
20 Ɔdɔ löbu naga nime kirasi a mətɔ, ileki lende zïnnï di kɔmɔ bilaka 'ba
kanisa pili 'dɔ löbu mətɔ ga këdï gbï rɔ tikere di bi to'dɔ mo kɔzɔ 'bënnï
tara.
21 Mëdï mose ndose nime zïyï kɔmɔ Bɔko'ba gbï ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö
kina gbï ti malayika abo ga ame bo kigeli 'deni toja laja zi bo ne. Ndose
naga nime o'dɔ rɔ ma kodɔrɔ kinza kɔmɔ geli teyi.
22 Kinza koza bilaka mətɔ dë ŋgï welo ti'di közïyï dɔmo to'dɔ mo rɔ löbu
'ba dɔ kanisa. Inza laka 'dɔ toza bilaka mətɔ ŋgï welo, mətɔga ti kodɔ'bɔ
yi mï lende kënyë abo. Onye röyï kɔwɔ yaga di rɔ lende kënyë.
23 Tine kinza kö'bö dë kpe ŋge tuwë mini, udölö yïmo mbowa ti layi gɔ
këdï rɔ wɔwɔ zi mïyï. Römöyï ö'bö nduwë tönë bine rɔ rɔkɔ'ɔ.
24 Kina gɔ lende 'ba ya mətɔ ga, pele gba kinza koŋgɔ kö'du mo dë, lende
kënyë mo ga inda ŋgï yaga bi kɔpɔ. Tine 'ba ya mətɔ ga lende kënyë 'bënnï
ga ëdï ko'ja ŋge ɔdɔ koŋgɔ kö'du 'bënnï 'deni.
25 Kina gbï tara lende laka mətɔ ga ëdï kinda gbï yaga bi kɔpɔ, tine mətɔ
ga ɔdɔ ko'ja dë pele inza kusu dönï ŋgï ŋburu yaga.

6

1 Bilaka 'ba kanisa ame ga rɔ atɔli ne 'dɔ kö'bö laka toro bɔ dönnï ga,
kinza bilaka kiya kpa kënyë ra rɔ Bɔko'ba, gbï ti akiyandi ze nime.
2 Atɔli ame ga bɔ dɔmo rɔ 'ba Kurïsïtö ne kinza lïjë kose dɔmo dë gɔ
ame lïjë 'deni rɔ löndö zïnnï ne. Tine 'dɔ lïjë komeri ŋgï bɔ dönnï naga
nima 'deni rɔ 'ba Kurïsïtö ame Bɔko'ba kɔ'ɔ ne. Kina 'dɔ lïjë koja laja laka
zïnnï römöyï ti kokɔnyi lïjë.

Mɔri Ma Laka

Kina me 'dɔ koto ndose nime kuwöwö zi bilaka 'ba kanisa kiyandi lïjë
timo.
3 Ya ma këdï kiyandi 'bënnï wa ma 'beri koriya dë ti lende kodɔrɔ 'ba
ŋere ze Yësu Kurïsïtö nime koriya dë gbï ti to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ne,

4 Lïjë 'bënnï nima ulu'butï 'deni ŋgï ti rɔ kote kikali a mɔtɔ dë kpe. Lïjë ome 'bënnï rönnï 'deni ŋgï gɔ to'dɔ kowasa ti tamo gɔ kö'du 'ba lende. Kina wa naga nime ko'de mï kombi ŋgï ti 'dïrï ti ti'ja kina gbï ti susu ma kënyë.

5 Lïjë ö'bö ŋburu rɔ kowasa römöyï dönnï irasi rönï 'deni, lïjë ikali wa ma laka dë kpe. Kina ma lïjë komeri 'bënnï tëgë to'dɔ lende 'ba Bɔko'ba nime ëdï rɔ wa 'ba to'ja yamo.

6 Tine ëdï ŋgï tara, bɔ ame ko'dɔ lende 'ba Bɔko'ba ɔdɔ bo kikali ŋgï toloma ŋge gɔ wa ame ga 'dɔ ko'dɔ rönï zi bo ne, bo ti ko'ja wa ma kele ŋgï rɔ mbëmbë.

7 Römöyï mï kada ma köyö ze do'deke a mɔtɔ dë mï dɔliŋɔ bine. Kina ɔdɔ dölëke dinza dogbake a mɔtɔ gbï darike timo di mï dɔliŋɔ nime.

8 Kina laka ɔdɔ dëdïke 'deni ti akonyo ti bɔŋgɔ 'ba yida rɔze gɔ di'dike lende mo kɔ'bɔ ze.

9 Ne lïjë ya ma ko'dɔkɔ tëdï ti wa rɔ mbëmbë naga nima Satani ususu dönnï 'deni to'dɔ lende kënyë kina lïjë kilaka 'deni mï ŋgɔwo abo. Lïjë iteri 'bënnï tomɔmi wa ŋgï rɔ dɔ rumö, tine wa naga nima inza kokɔnyi lïjë, ëdï koto lïjë ŋgï mï tölë.

10 To'dɔkɔ tëdï ti wa rɔ mbëmbë na rɔ ŋgira'da 'ba tisaki 'ba lende kënyë. Ya mɔtɔ ga ëdï ti meri mo kina ki'di lïjë kɔcɔ 'deni di mï kɔri 'ba Kurïsïtö nime. Kina ko'de gomɔ ma kënyë 'deni ŋgï dönnï.

Tocɔ To'dɔ Lende Laka

11 Tine nï 'bëyï ame rɔ 'ba Bɔko'ba ne, onye röyï yaga kɔwɔ di rɔ lende kënyë naga nima. Ogbɔ röyï to'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba gbï toro bo, ti'di döyï gɔ lende 'ba Kurïsïtö. Kina 'dɔ kogbɔ röyï gbï tɔ'ɔ lëpï yï ga, tine gbï togbɔ röyï laka tɔrɔ kpa gomɔ mo ti dökï'dï këddï. Kina 'dɔ tëdï ti kɔmɔ kele dɔ bilaka pili.

12 Loma 'ba bilaka ame ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Kurïsïtö nime ëdï kɔzɔ riŋa dölï tara. Kina gɔ kiriŋa ti rɔ ma kembe ti tigɔ 'dɔ ko'ja kpa közï 'ba gomo, ame rɔ dïdï ma ŋburuŋburu ne. Wa nime na Bɔko'ba kïdëkï yi gomo mï kada ma tönë kumö yïmo ti kpëyï di kɔmɔ bilaka ma konzi kiya te i'di döyï 'deni gɔ lende 'ba Kurïsïtö ne.

13 Kina me mose zïyï kɔmɔ Bɔko'ba ame ki'di dïdï mï wa pili, gbï kɔmɔ Yësu Kurïsïtö ame kiya lende laka 'ba Bɔko'ba kɔmɔ Pɔnitiyo Pilato ne.

14 Miya zïyï 'dɔ kuwö dɔ ndose naga nime këdï kiya rönï ne ŋbö kömö mï kada 'ba tileki 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö kako mï dɔliŋɔ nime, kinza bɔtɔ mɔtɔ kiya ra te irasi a mɔtɔ.

15 Bɔko'ba na ti ki'di Kurïsïtö kileme rɔ bo mï kada ma laka mo. Bo na ŋburu ti yëyï ŋge kɔtɔ rɔ löbu dɔ dɔliŋɔ pili, dɔ bɔ dɔliŋɔ pili kina gbï dɔ ŋere ni pili.

16 Bo na ŋge rɔ bɔ ame kölë dë ne. Bi loma abo mï bi kɔpɔ ma köbököbö dɔ kiteli ame bɔtɔ kɔ'bɔ dë tari ŋɔli rɔmo. Bɔtɔ mɔtɔ o'ja bo dë kina bɔtɔ ɔ'bɔ dë gbï ma 'dɔ ko'ja bo. Ti dïlëlu tigɔ abo nduwë rɔ ŋburuŋburu. Amini.

17 Iya zïnnï lïjë ame ga rɔ bɔ mɔri ne, kinza lïjë kombi dönnï dë. Kina kinza lïjë komeri dë gbï tëgë wa mbëmbë 'bënnï naga nima ti kö'bö nduwë tokɔnyi lïjë. Römöyï wa nime rɔ mɔri ko'dɔ ne ö'bö dë ŋgï nduwë ŋburu. Tine 'dɔ lïjë kikali laka Bɔko'ba na ti kokɔnyi lïjë. Bo na rɔ bɔ ki'di wa pili zize ame gɔ ki'di ze dëdïke rɔ lɔŋɔ.

18 Ma laka mo 'dɔ lïjë kö'bö to'dɔ lende laka ame 'dɔ këdï rɔ mɔri ko'dɔ 'bënnï ne. 'Dɔ lïjë kö'bö gbï tokɔnyi ya mɔtɔ ga ti wa 'bënnï ga.

19 Wa nime na ti këdï rɔ mɔri ko'dɔ 'bënnï ame gɔ kulu dönï 'dɔ kokɔnyi lïjë mï kada ma këdï kako ki'di dïdï ma laka zïnnï.
20 Timatiyo, mëdï miya zïyï, oŋgɔ gɔ wa naga nime Bɔko'ba ki'di yi 'deni mbiri dɔmo ne laka. Onye röyï kɔwɔ yaga di rɔ lende yawa ti kowasa mo naga nima bɔ 'bölu ni kïdëkï rɔ akikali ne.
21 Ya mɔtɔ ga iya te, lïjë ëdï 'deni ti akikali nima. Gɔ kö'du mo na lïjë kɔcɔ 'deni yaga di mï kɔri 'ba Yësu Kurïsïtö.
Lende këyï 'ba Bɔko'ba koloma tiye pili.

Akugu Ma Mï Rïyö 'Ba Pɔlo Zi TIMATIYO

1 Ma Pɔlo, gɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba rɔ bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö mugu waraga nime zïyï Timatiyo. Bo Bɔko'ba oja ma 'deni tïyëtï mo ame bo këdï ki'di dïdï ma laka zi ya ma këdï 'deni rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö naga.
2 Nï Timatiyo na rɔ kole ma ame mɔ'ɔ kulöwö ne. 'Bu ze Bɔko'ba ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö ki'di yëyï ti lende këyï ti mï këyï zïyï.

Ndose Ti Akocɔ 'Ba Pɔlo

3 Mëdï mo'dɔ yëë'dï nduwë göyï zi Bɔko'ba mï mötu ko'dɔ ma. Bo na mëdï moja laja mo 'deni ti meri laka 'ba yïmö kɔzɔ 'ba 'bu ma löbu ga tara. Mö'bö 'deni tumötu bo göyï kote kada kote korɔndɔ.
4 Ma rɔ mbëmbë mo mo'dɔkɔ 'dɔ to'ja kïnë yï römöyï mëdï nduwë tomeri gɔ monɔ 'bï tönë. To'ja yi di gɔ ame ti ki'di ma ŋgï mëdï rɔ lɔŋɔ.
5 Mëdï gbï nduwë tomeri mo ma ki'di döyï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ti mï kɔtɔ kɔzɔ 'ba möyï Yunïsï gbï kɔzɔ 'ba möyï löbu Loyisi ame lïjë koloma to'dɔ mo bine. Mikali 'deni i'di döyï 'deni gbï gɔmo kɔzɔ 'bënnï tara.
6 Kina me mëdï mole yïmo 'deni teyi 'dɔ kö'bö nduwë tome kpa ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba nime ti tigɔ abo tönë bo ki'di zïyï mï kada ma mi'di közö döyï mï ndɔbɔ abo nime ne.
7 Römöyï Nyï Kɔtɔ Laka nime Bɔko'ba ki'di zize ne i'di ze dë rɔ tikere. Tine i'di tigɔ ti akɔ'ɔ gbï ti togbɔ dɔ yida rɔ zize.
8 Kina kinza ki'di röyï kaya tïyëtï lende 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö dë, kinza röyï kaya ma dë gbï gɔ ame mëdï mï maboso gɔ lende abo ne. Tine i'di röyï 'dɔ tombi gomɔ tö gɔ kö'du 'ba laja laka 'ba Yësu nime. Römöyï Bɔko'ba ti ki'di tigɔ ŋgï zïyï tombi gomɔ nima timo.
9 Bo na me kɔmɔ ze 'deni di mï tölë ki'di kïdëkï ze rɔ bilaka abo ga. Tine dëkï abo nime inza gɔ lende laka ze, bo o'dɔ 'deni gɔ ako'dɔkɔ abo ti lende këyï abo ame gɔze ne. Bo o'dɔ lende këyï nime 'deni zize ti Yësu Kurïsïtö mɔlo di bi tisaki mo.
10 Kina me bo kileme 'deni zize ti toja Yësu Kurïsïtö kako mï dɔliŋɔ nime 'dɔ kɔmɔ ze di mï tölë. Yësu Kurïsïtö na rɔ bɔ ka'da tölë kina bo kileme dïdï ma ŋburuŋburu 'deni zize ti laja laka abo.
11 Ame na rɔ laja laka ma Bɔko'ba koja ma tuwöwö mo zi bilaka gbï tiyandi mo.
12 Gɔ kö'du mo na 'deni me mëdï mombi gomɔ. Tine rɔma aya gomɔ nime dë römöyï mikali Yësu Kurïsïtö ame mi'di dɔma gɔ lende mo ne 'deni. Kina mikali ŋgï bo ti koŋgɔ gɔ ndɔbɔ 'ba laja laka abo nime bo kose zö ne ŋbö kömö mï kada mo ame bo këdï kileki yïmo mï dɔliŋɔ nime ne.
13 Gɔ kö'du mo na 'dɔ kö'bö ti nduwë tiya lende laka 'ba Bɔko'ba zi bilaka ko kɔzɔ ame kuwö di zö ne tara. Kina 'dɔ kö'bö rɔ akileme zïnnï ti ti'di döyï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö tɔ'ɔ bilaka ti tigɔ abo.
14 Bɔko'ba i'di lende laka abo nime 'deni zïyï kina 'dɔ koŋgɔ gɔmo ti, ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka ame koloma 'deni mïze pili ne.
15 Ikali 'deni bilaka 'ba kanisa ma mï dɔyayi 'ba Asiya pili oga kpënnï 'deni gɔma, kina Pugëlö ni ti Eromogene na 'deni gbï tïnnï.
16 Ŋere ze Yësu Kurïsïtö ki'di mï bo këyï rɔ bilaka 'ba Onesiporo, römöyï Onesiporo ïyëddï yïmö 'deni dɔ konzi. Pele mëdï mï maboso nime rɔ bo aya ma dë gbï.

17 Mï kada ma bo kömö Roma bine, bo i'di ŋgï toma gɔma ŋbö bo kari
ko'ja ma.
18 Kina ikali 'deni gbï laka ma bo kokɔnyi bilaka 'ba kanisa di mï Epeso
yayi. Ee, ŋere Yësu ki'di mï bo këyï rɔ Onesiporo mï kada 'ba tileki abo
dɔliŋɔ bine.

2

Tuwö Dɔ Bɔko'ba

1 Tine nï 'bëyï kole ma, oloma kö'bö rɔ ma kitigɔ gɔ lende këyï nime Yësu
Kurïsïtö ki'di 'deni zïyï ne.
2 Uwö lende 'ba Bɔko'ba 'deni mɔlo di zö kina bilaka ma konzi utï 'deni
gbï gɔmo kiya te ëdï rɔ ma kodɔrɔ. Kina 'dɔ koto toza lende nima nduwë
zi ya ma kinza kari kola dë ŋgï kïlïkö rɔ wa yawa naga, lïjë ame ga kikali
tiyandi mo gbï dɔgba zi ya mɔtɔ ga ne.
3 I'di röyï tombi gomɔ kɔtɔ tö gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö kɔzɔ bɔ kanya
ame këdï ko'dɔ ndɔbɔ abo rɔ ma laka ti to'ja gomɔ teyi ne tara.
4 Bo o'jɔŋɔ rɔ bo 'deni di rɔ wa ame ga ya ma laki këdï ko'dɔ ne. Römöyï
bo o'dɔkɔ tïyëyï dökï'dï bɔ ame mbiri di dɔ bo ne.
5 Kina 'dɔ këddï kɔzɔ bɔ riŋa dölï ame këdï kuwö dɔ kö'du ki'di 'ba riŋa
nima gɔ bo ko'ja kpa közïmo ne tara.
6 Kina 'dɔ këddï gbï kɔzɔ bɔ nyaka ma ko'dɔ ndɔbɔ rɔ mbëmbë ame bo
na rɔ dɔgba 'ba tonyo wa la'ja 'ba mï nyaka ne.
7 Omeri gɔ lende ma naga nime, kina Bɔko'ba ti kokɔnyi yi ŋgï tikali mo
pili.
8 Omeri gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ame di mï kupö Dawidi kënyï kɔdɔ
yaga di mï tölë ne. Ame na rɔ laja laka ma mëdï miya zi bilaka.
9 Gɔ kö'du mo na me mëdï mombi gomɔ 'deni ku'du ma mï maboso
kudödu ndö ti ziŋgiri bine kɔzɔ bɔ 'bögö. Ne lende 'ba Bɔko'ba udödu
ndïmo dë kɔtɔ te.
10 Tine masi dë di bi tombi gomɔ naga nime 'dɔ tokɔnyi bilaka ame ga
Bɔko'ba kigeli 'deni rɔ 'ba bo ne. Ame 'dɔ Yësu Kurïsïtö kɔmɔ lïjë di mï
tölë ki'di lïjë koloma rɔ ŋburuŋburu mïtɔrɔ.
11 Kina lende nime ëdï rɔ ma laka, ame kiya te, “Ɔdɔ dölëke 'deni ti bo,
ti dïdïke 'deni 'böwu gbï ti bo.
12 Ɔdɔ dasike dë di bi tombi gomɔ kɔtɔ ti bo, ti dëdïke ŋgï gbï rɔ ŋere
kɔtɔ ti bo. Ɔdɔ dilagike di rɔ bo, bo ti kilagi ŋgï gbï di rɔze.
13 Ɔdɔ dogake kpeze gɔ bo, tine bo oga 'ba bo kpa bo dë. Römöyï bo ikali
dë ma 'dɔ tuyï mï lende abo.”

Kpa Kogba

14 Lende naga nime oto tïyëtï mo zi bilaka 'ba kanisa. Kina iya zïnnï
kɔmɔ Bɔko'ba kinza lïjë kogba kpënnï dë gɔ kö'du 'ba lende. Römöyï kpa
kogba gɔ kö'du 'ba lende okɔnyi bɔtɔ dë, tine ëdï kirasi mï ya ma kuwö
naga.
15 Tine ogbɔ röyï tëdï rɔ ma laka kɔzɔ ma Bɔko'ba ko'dɔkɔ zïyï. Ïyëtï
lende 'ba Bɔko'ba ko rɔ ma kodɔrɔ kɔzɔ bɔ ndɔbɔ ame rɔmo kaya ndɔbɔ
abo ma bo ko'dɔ dë ne tara.
16 Kinza kodɔ'bɔ röyï dë mï lende rumö ma yawa naga nima. Römöyï bɔ
kowasa rumö naga nima ɔcɔ 'deni ŋbö kɔwɔ yaga di mï kɔri 'ba Bɔko'ba.
17 Lende 'bënnï ga irasi wa ŋgï kɔzɔ 'böŋö madɔwukö ame këdï konyo
yida rɔ bilaka ne tara. Omenayo ni ti Pileto na rɔ bɔ kiya lende naga nime.

18 Lïjë ɔcɔ 'deni ŋbö yaga di mï kɔri 'ba lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba. Lïjë ebe kiya te tënyï tɔdɔ yaga di mï tölë 'ba ya ame ga rɔ 'ba Kurïsïtö ne o'dɔ rönï 'deni mɔlo. Lende 'bënnï nime na me ki'di ya mɔtɔ ga dë kpe ki'di dönnï laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba.
19 Tine lende 'ba Bɔko'ba ɔrɔ 'bënï 'deni ŋgï ndïŋï kɔzɔ döku ma löbu ame kïdëyï 'deni mï gbɔndɔ 'ba rö ne tara. Ame bɔtɔ mɔtɔ kɔ'bɔ dë gbï tiyaya mo. Tine ugu lende 'deni dɔmo, iya te, “Ŋere Bɔko'ba ikali bilaka abo ga,” kina gbï, “Bɔ ame kiya rönï 'deni rɔ 'ba Bɔko'ba ne 'dɔ bo kola gɔ to'dɔ lende kënyë yaga.”
20 Bilaka 'ba kanisa ëdï kɔzɔ jama 'ba mï rö 'ba bɔ wa ame kïnë mo pili rɔ gege. Mɔtɔ ga rɔ ma kele kileŋo di mï yamo, mɔtɔ ga rɔ gberi ni ti kete. Ma kele naga nima ëdï ko'dɔ ndɔbɔ ma rɔ miri timo, tine mɔtɔ mo ga to'dɔ wa ma ene naga timo.
21 Kina gbï tara, ya ma kilagi kö'du 'ba bɔ lende yawa naga Bɔko'ba ti ki'di ndɔbɔ ma rɔ miri gbï zïnnï römöyï lïjë wa ma laka abo ga na. Ame bo kikali ŋgï to'dɔ ndɔbɔ timo lïjë kö'bö 'deni ndö toda dɔ wa ame ga pili bo ko'dɔkɔ to'dɔ mo ne.
22 Kina nï 'bëyï 'dɔ kola gɔ to'dɔ wa ame ga pili rɔ ma kari gɔ dökï'dï yɔbi ne yaga. Tine lende laka 'ba Bɔko'ba na 'dɔ kogbɔ röyï to'dɔ mo ti'di döyï gɔmo gbï ti akɔ'ɔ ti lende këyï kɔtɔ ti ya ame ga pili 'deni ti dökï'dï kɔtɔ kopapa Bɔko'ba 'deni tokɔnyi lïjë ne.
23 Kina 'dɔ konye röyï ŋbö yaga rɔ ma kɔwɔ di rɔ bɔ kowasa rumö naga nima lïjë kikali wa ma lïjë këdï ko'dɔ kowasa mo naga dë yɔ. Ikali 'deni wa naga nima na këdï ko'de 'dïrï.
24 Tine inza rɔ ma laka zïyï bɔ laja 'ba Bɔko'ba 'dɔ ko'dɔ 'dïrï. Nï bɔ laja oloma liya rɔ ma laka ti bilaka pili. Kina 'dɔ kikali laka tiyandi bilaka kinza tënyï rɔ 'dïrï.
25 Ɔdɔ koloma liya tïyëtï lende 'ba Bɔko'ba zi ya ma këdï kiya kpa kënyë rɔmo naga nima, mɔtɔga Bɔko'ba ti ki'di lïjë kotɔ dönnï kikali lende laka abo.
26 Kina ŋgï lïjë ti kindiŋi yaga lïjë kɔmɔ di mï ŋgɔwo 'ba Satani ame lïjë kilaka 'deni yïmo ki'di lïjë to'dɔ ako'dɔkɔ ame ga rɔ 'ba bo 'ba Satani ne.

3

Kada Ma Ŋburuŋburu

1 Kina me mëdï miya zïyï tikali mo rɔ ma laka. Mï kada mo ame 'deni rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne ti këdï rɔ kada ma kënyë rɔ dɔ kiteli zi bilaka 'ba Bɔko'ba.
2 Bilaka ti këdï ŋge rɔ bɔ tɔ'ɔ gbagba lïjë ga, rɔ bɔ tɔ'ɔ gïrïsï, rɔ bɔ dölï, rɔ bɔ dɔ kombi, rɔ bɔ ti'ja koro 'bu ni ma ti ma ni dë, lïjë ti këdï rɔ bɔ tuyï dɔ giliti kuruku zi bilaka. Kina lïjë ti kilagi gbï to'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba,
3 tine lïjë ti këdï rɔ bɔ ndo'ji kodɔ'bɔ rönnï dë gbï ti bilaka ma laki, rɔ bɔ dɔ kosi toworo to'dɔ a ma kënyë ko'dɔkɔ lende ma laka dë,
4 rɔ bɔ susu to'dɔ wa kɔzɔ kuruku ma kënyë kina lïjë ti kulu'butï ŋgï ti rɔ kote. Ako'dɔkɔ 'ba gbagba lïjë ga na lïjë ki'di kebe akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba.
5 Lïjë ti kidewo rönnï rɔ bɔ tumötu Bɔko'ba tine ola gɔ bi dë zi tigɔ 'ba Bɔko'ba 'dɔ këdï mïnnï.
Kina 'dɔ konye röyï yaga kɔwɔ di rɔ bilaka ma kɔzɔ a nime te.
6 Römöyï kö'du 'bënnï mɔtɔ tu'bölu bilaka 'dɔ kota lïjë rɔ ŋba tine 'dɔ lïjë kebe tocɔ 'ja ma rumö mo ga 'dɔ kösö gönnï. 'Ja naga nime lïjë na rɔ ya ma këdï ti dökï'dï kombi gɔ lende kënyë ma mbëmbë 'bënnï ga kina meri gege 'bënnï ga ki'di lïjë ŋgï ko'dɔ lende kënyë.

7 Lïjë ëdï nduwë ti kɔmɔ ki'di 'dɔ tutu rönnï to'dɔ lende laka ma kodɔrɔ tine lïjë ɔ'bɔ dë.
8 Bɔ 'bölu naga nime o'dɔkɔ tirasi mï lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba nime kɔzɔ 'ba Yane ni ti Yambore ma tönë koma tirasi mï lende 'ba Musa mɔlo bine ne tara. Tine bɔ 'bölu naga nima dönnï irasi rönï 'deni kina Bɔko'ba kilagi lïjë 'deni römöyï lïjë i'di dönnï dë gɔ lende abo.
9 Kina bilaka pili ti koŋgɔ lende 'bënnï ŋgï rɔ kö'du yawa kɔzɔ 'ba Yane ni ti Yambore tönë tara. Kina lïjë inza kɔ'bɔ tirasi mï lende 'ba Bɔko'ba.

Tocɔ Mï Këddï

10 Ne 'bëyï ikali akiyandi ma ti loma ma kina gbï ti wa ma mo'dɔkɔ to'dɔ mo 'deni laka. Ikali ma mi'di dɔma gɔ lende 'ba Bɔko'ba 'deni kina gbï ti ame mɔ'ɔ bilaka pili mo'dɔ 'dïrï dë ti bɔtɔ.
11 Kina gbï ikali 'deni ma mɔrɔ kpa gomɔ ti mï këddï. Ame tönë bilaka kodɔ gomɔ ma kinza kiya rɔma di Anitɔkiya ni ti Ikoniya ti Lusëtura. Ne mogbɔ rɔma ŋgï kpamo na Bɔko'ba ɔmɔ ma gbï 'deni di yïmo pili.
12 Rɔ ma laka miya zïyï lïjë ame ga pili ko'dɔkɔ tëdï rɔ akɔtɔ ti Yësu Kurïsïtö gbï to'dɔ lende laka mo ne ti kodɔ gomɔ ŋgï rönnï.
13 Tine ya ma rɔ wa kënyë naga ti bɔ 'bölu ni ti koto nduwë to'dɔ ndɔbɔ 'bënnï ga kari timo rɔ dɔ kiteli. Satani ti ku'bölu lïjë kina lïjë ti ku'bölu ya mɔtɔ ga gbï.
14 Tine ma 'bëyï 'dɔ kö'bö ti'di döyï gɔ lende 'ba Bɔko'ba ame kiyandi yi 'deni mɔlo timo ki'di döyï gɔmo ne. Ikali 'deni bɔ kɔmɔ kiyandi 'bï ga iyandi yi timo rɔ ma kodɔrɔ.
15 Kina pele mɔlo tönë këddï gba rɔ kole titi ne ikali lende 'ba mï buku 'ba Bɔko'ba 'deni. Lende 'ba mï buku 'ba Bɔko'ba na ti ki'di kɔmɔ kandi zïyï 'dɔ ki'di döyï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö kina ti kɔmɔ yi ŋgï di mï tölë.
16 Römöyï wa ame ga pili mï buku 'ba Bɔko'ba ne Nyï Kɔtɔ Laka na ki'di zi bilaka mo ga tugu mo. Kina pili rɔ ma laka tiyandi wa ma kodɔrɔ, torɔ'bɔ gɔ wa ma rɔ ma kɔcɔ, tileki ze mï kɔri 'ba ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba. Kina gbï tutu bilaka mï loma ma laka.
17 Bo Bɔko'ba i'di lende naga nime 'deni te mï buku abo 'dɔ bɔ laja abo ga pili këdï ti akikali 'ba to'dɔ lende laka ame ga pili rɔ 'ba bo ne.

4

1 Mëdï mose gɔmo 'deni zïyï kɔmɔ Bɔko'ba gbï ti Yësu Kurïsïtö. Römöyï bo ëdï kileki kada mɔtɔ kako dɔliŋɔ bine koloma rɔ bɔ dɔliŋɔ, to'dɔ burë 'ba ya ma gba ti kömönnï naga gbï ti töku ni.
2 Kina me mose gɔmo 'deni zïyï 'dɔ koto nduwë tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba zi bilaka. Ɔdɔ lïjë ko'dɔkɔ ala ko'dɔkɔ dë pele i'di kpëyï kitigɔ nduwë tiya mo. Oloma ndö tileki dönnï todɔrɔ gɔ lende kënyë 'bënnï ga. Kina mï akiyandi 'bï iliya röyï tocɔ lïjë to'dɔ lende 'ba Bɔko'ba.
3 Kina me mëdï mose gɔmo zïyï römöyï kada mɔtɔ yayi bilaka ti kilagi akiyandi ma laka, tine lïjë ti kebe za tomɔmi bɔ kɔmɔ kiyandi ma konzi ame ga këdï kiya ŋge rɔ wa ma gɔ mïnnï ga ne. Römöyï lïjë o'dɔkɔ ë'bënnï ŋge to'dɔ ako'dɔkɔ 'bënnï ga.
4 Gɔ kö'du mo na lïjë ko'dɔkɔ dë kpe toje mbili nnï tuwö dɔ lende ma kodɔrɔ, tine lïjë o'dɔkɔ ë'bënnï ŋge rɔ 'ba bilaka lesi.
5 Tine nï 'bëyï ïsïkï röyï ŋburu kitigɔ kina gbï 'dɔ tombi gomɔ. Ö'bö nduwë tuwöwö laja laka 'ba Bɔko'ba to'dɔ ndɔbɔ ame ga pili bo ki'di 'deni zïyï ne.
6 Tine 'bama kada 'ba 'dɔ toja dïdï ma timo ɔwɔ dë kpe. Ne dïdï ma ti këdï ŋgï rɔ kpa közï zi Bɔko'ba.

7 Mï loma ma bine ëdï 'deni kɔzɔ riŋa dölï, ame bɔ mo kogbɔ rönï 'deni
ŋbö kömö bi 'ba tote mo ne. Kina me mogbɔ rɔma 'deni tara mï laja koja
ma zi Bɔko'ba mo'dɔ wa ame ga bo kose zö ne 'deni pili kote kinza toga
kpama gɔ lende abo.
8 Kina ti mo'ja wa ma laka mo ŋgï gɔmo di zi Yësu Kurïsïtö kɔzɔ bɔ riŋa
dölï ame kolɔlɔ wa 'deni ne tara. Mï kada 'ba burë ŋere Yësu bɔ to'dɔ
burë rɔ ma kodɔrɔ ti ki'di kpa közï ma laka ŋgï zö römöyï mo'dɔ lende
laka abo 'deni. Bo inza ki'di ŋge kɔtɔ zö tine gbï zi ya ame ga pili këdï ti
kɔmɔ ki'di gɔ tileki abo mï dɔliŋɔ nime ne.

Zi Timatiyo

9 Tine opi röyï tɔ kpe ndɔ kako welo zö bine.
10 Dema ola ma 'deni. Wa 'ba dɔliŋɔ nime na kɔ'ɔ 'deni kulöwö rɔ bo,
kina bo kënyï 'deni kari Tesalonika. Koresekene ari 'ba bo 'deni Galatiya,
kina Tito ari 'deni Dalomatiya.
11 Luka na ŋge kileke tö bine.
Kina ɔdɔ këddï kako o'de Marako tïyï, bo ti këdï ŋgï rɔ kɔnyi ma löbu
zö mï ndɔbɔ ma.
12 Moja Tukïkö 'deni kari Epeso.
13 Kina ɔdɔ këddï kako o'de bɔŋgɔ 'ba bi këyï ma nima mola Torowa
yayi rö 'ba Karopo ne. Kina 'dɔ ko'de buku ma ga gbï, ma dɔ kiteli mo
buku ma laka rɔ kilaka naga nima.
14-15 Kina i'di kömöyï kandi laka di zi Alesandoro bɔ tapini nima. A nime
bo ko'dɔ zö bine ne kpamo ɔ'ɔ ŋgï kɔzɔ ɔtɔ. Ne Bɔko'ba ti kodɔ karama
mo 'basi dɔ bo. Kina 'dɔ ki'di kömöyï gbï kandi laka di zi bo, römöyï bo
o'ji lende ze nime ŋgï rɔ mbëmbë.
16 Mï kada ma dɔgba ame koto ma kɔmɔ burë tïyëtï lende ma ne, bɔtɔ
ma kɔtɔ mɔtɔ ɔrɔ dë tö. Ola ma ŋge rɔ dɔ kutu ma. Ne bo Bɔko'ba kola
lïjë gɔmo.
17 Tine ŋere Yësu ɔrɔ 'deni tö ki'di tigɔ zö mïyëtï lende abo bɔ löwö pili
kuwö. Bo okɔnyi ma 'deni kɔzɔ wa ame kɔmɔ di kpa tabïyö ne.
18 Mikali 'deni bo ti kokɔnyi ma nduwë mɔmɔ di kpa wa ma kënyë pili
ŋbö bo kogba ma mïtɔrɔ mï ŋere löbu abo yayi. Yëë'dï këdï zi bo nduwë
rɔ ŋburuŋburu. Amini.

Akumötö

19 Umötö Purïsïka ni ti Akowila gbï ti bilaka 'ba Onesiporo ga.
20 Eraseto oloma 'deni Korinito, tine Turöpïmö ëdï dɔ rɔkɔ'ɔ kina mola
bo 'deni Mileto.
21 Tine opi röyï tɔ kpe ndɔ 'dɔ kömö zö bine gba kota kinza kpa dɔlili
kömö. Yubulö ni ti Pudënïtö ti Lïnö ti Kolawodiya umötö yi pili. Kina
löndö mɔtɔ ga umötö yi gbï pili.
22 Ŋere Bɔko'ba koloma kö'bö tïyï. Lende këyï abo koloma tiye pili.

Akugu 'Ba Pɔlo Zi
TITO

1 Ma Pɔlo mugu waraga nime zïyï Tito. Ma bɔ ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba gbï bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö. Bo Bɔko'ba i'di ma 'deni to'dɔ ndɔbɔ abo nime 'dɔ tokɔnyi ya ame ga bo kigeli 'deni ne 'dɔ ki'di dönnï gɔ lende kodɔrɔ abo, kina gbï tikali loma ame bo Bɔko'ba ko'dɔkɔ zïnnï ne.

2 Mëdï mo'dɔ römöyï ma 'deni ti kɔmɔ ki'di gɔ dïdï ma ŋburuŋburu ma bo këdï ki'di zize. Bo Bɔko'ba o'dɔ bëtï dë, bo iya 'deni mɔlo di bi tisaki mo 'dɔ ti'di dïdï ma ŋburuŋburu zi bilaka abo ga.

3 Kina ame na 'deni rɔ kada ma laka mo, bo ileme lende 'ba dïdï abo tönë 'deni zize. Lende 'ba dïdï nime Bɔko'ba bɔ tɔmɔ ze di mï tölë i'di 'deni zö, kose gɔmo 'dɔ muwöwö zi bilaka ma laki.

4 Nï Tito na rɔ kole 'ba gbagba ma mï ti'di dɔ gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö. 'Bu ze Bɔko'ba ti Yësu Kurïsïtö bɔ tɔmɔ ze di mï tölë ko'dɔ yëyï döyï ki'di lende këyï koloma tïyï.

Tito Bɔ Laja Mï Dɔyayi 'Ba Kurëtë

5 Mola yi mï Kurëtë 'dɔ kileŋɔ gɔ ndɔbɔ 'ba kanisa laka kina gbï 'dɔ ki'di löbu 'ba dɔ kanisa mï dɔliŋɔ mo ga pili. Kina kɔzɔ ma mose zïyï tikali mo laka gɔ lende 'ba ti'di löbu 'ba dɔ kanisa.

6 Löbu 'ba dɔ kanisa 'dɔ këdï rɔ bilaka ame kinza bi ŋgɔrɔ 'ba lende mɔtɔ rɔmo. Kina 'dɔ bo këdï gbï ŋge ti 'ja kɔtɔ, rɔ bɔ ame kole abo ga kuwö dɔ bo laka ki'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö, tine gbï kinza wa mɔtɔ ame 'dɔ bilaka kususu lïjë timo mï loma 'bënnï ne.

7 Löbu 'ba dɔ kanisa 'dɔ këdï rɔ bɔ ame kinza bi ŋgɔrɔ mɔtɔ rɔmo ne römöyï bo na rɔ bɔ koŋgɔ gɔ bilaka 'ba Bɔko'ba. Kina 'dɔ bo këdï rɔ bilaka ame kinza rɔ bɔ to'dɔ mï löbu, rɔ bɔ tënyï welo rɔ 'dïrï. Kina kinza bo kinza gbï rɔ bɔ layi, rɔ bɔ ko'dɔ ya ala gbï rɔ bɔ to'ja yamo ti kɔri ma kënyë.

8 Tine 'dɔ bo këdï rɔ bɔ ko'dɔ ŋba, ko'dɔkɔ ŋge rɔ lende ma laka. Bo këdï rɔ bɔ ma ko'dɔ lende dë rɔ dɔ rumö, tine rɔ bɔ togbɔ dɔ yida rɔ bo ŋge to'dɔ lende laka ame Bɔko'ba ko'dɔkɔ ne.

9 Kina 'dɔ bo këdï rɔ bɔ ame kinda'ba laja laka 'ba Bɔko'ba kɔzɔ ma miyandi yi timo. Kɔri nime na ti ki'di bo ŋgï kɔ'bɔ tocɔ bilaka 'ba kanisa ti akiyandi ma kodɔrɔ kina ti lende abo kodowe dɔkɔnyɔ ya ma kinza ko'dɔkɔ lende 'ba Bɔko'ba dë naga nima ŋgï.

10 Löbu 'ba dɔ kanisa na 'dɔ këdï kɔzɔ a nime te, römöyï ma konzi mɔtɔ ga uwö dɔ lende 'ba Bɔko'ba dë, ŋgï rɔ bɔ 'bölu bɔ lende yawa. Bɔ 'bölu naga nime ma konzi mo ga di mï Yudayi.

11 Lïjë i'di kpa gɔli ma konzi mɔtɔ ga 'deni kɔcɔ yaga di mï kɔri 'ba lende 'ba Bɔko'ba. Tine zïyï 'dɔ koboso kpa akiyandi këngë 'bënnï nima kɔrɔ yaga, ame lïjë këdï ko'dɔ ŋge to'ja yamo timo ne.

12 Römöyï bɔ 'bɔsi 'bënnï mɔtɔ 'ba Kurëtë iya 'deni tönë te, “Bilaka 'ba Kurëtë lïjë ŋgï rɔ bɔ bëtï, bɔ kpa gbörö, bɔ tikëpï rɔ kuruku ma këngë.”

13 Lende nime ëdï rɔ ma laka, kina miya zïyï 'dɔ kilende zïnnï rɔ ma kitigɔ 'dɔ lïjë kö'bö ti'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba, kinza lïjë koga kpënnï dë gɔmo.

14 Tine kinza lïjë ki'di dönnï dë gbï gɔ lende yawa 'ba Yudayi naga nima. Kina kinza lïjë kuwö dɔ kö'du ki'di 'ba bɔ kilagi lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba naga nima dë.

15 Lende ma rɔ dömöyï bilaka naga nima na me. Bɔ ame 'deni rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ Bɔko'ba, wa mɔtɔ 'ba dɔliŋɔ nime inza kpe ma 'dɔ ki'di bo rɔ ti'da di kɔmɔ Bɔko'ba. Tine ya ma kinza ki'di dönnï dë gɔ lende abo naga nima 'deni pili rɔ ti'da di kɔmɔ bo. Lende 'bënnï ga 'deni kpaki rɔ ti'da kina dönnï irasi rönï 'deni lïjë ikali lende ma laka dë kpe.

16 Lïjë idewo rönnï rɔ bɔ tikali Bɔko'ba tine ndɔbɔ 'bënnï ga ileme ŋgï lïjë ikali bo Bɔko'ba dë du te. Lïjë uwö dɔ Bɔko'ba dë tine lïjë ebe gbï to'dɔ wa ma bo ko'ji naga. Kina ŋgï lïjë ɔ'bɔ dë kpe to'dɔ wa mɔtɔ rɔ ma laka.

2

Akiyandi Ma Laka

1 Tine nï 'bëyï iyandi lïjë to'dɔ wa ame kutï dönï ti akiyandi laka 'ba Bɔko'ba nime ne.

2 Ilende zi bilaka 'ba kanisa ame ga rɔ bulöbu ne 'dɔ lïjë kogbɔ dɔ yida rönnï, ko'dɔ a ma kodɔrɔ tine dë to'dɔ wa ma rɔ dɔ rumö. Kina 'dɔ lïjë ki'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba ti dökï'dï kɔtɔ gbï tɔ'ɔ bilaka kina tombi gomɔ kinza tola gɔmo.

3-4 Kina 'dɔ kilende gbï zi 'ja löbu mo ga, lïjë 'ba Bɔko'ba na, loma 'bënnï kö'bö rɔ ma laka. Kinza lïjë kö'bö dë rɔ bɔ kore ala rɔ atɔli 'ba layi. Tine zïnnï tiyandi 'ja titi ti lende laka tɔ'ɔ më'dë nnï gbï ti kole 'bënnï ga.

5 Kina 'dɔ lïjë 'ja titi kogbɔ dɔ yida rönnï ti kinza to'dɔ yërï. Gɔ lïjë ko'dɔ ndɔbɔ 'ba dɔ liŋɔ 'bënnï ga na rɔ ma laka ti mï këyï gbï ti tuwö dɔ më'dë nnï ga. Ame na ŋgï ti ki'di bilaka kiti'ja lende 'ba Bɔko'ba dë kpe.

6 Kina ilende gbï zi yɔbi mo ga togbɔ dɔ yida rönnï ga laka.

7 Tine nï 'bëyï 'dɔ kö'bö rɔ bɔ kileme lende laka mï ako'dɔ 'bï pili. Akiyandi 'bï i'di këdï kinza 'bölu kina gbï kinza lende yawa yïmo.

8 Mï akiyandi pili ö'bö ti lende laka ame kinza bilaka ko'ja bi ŋgɔrɔ mɔtɔ 'dɔ kususu yi timo. 'Dɔ bɔ kilagi lende ze naga nima rɔmo kaya ŋgï kikali dë kpe tiya a ma kënyë mɔtɔ ti möyï ze.

9 Kina 'dɔ kilende gbï zi bilaka 'ba kanisa ame ga rɔ bɔ ndɔbɔ zi ya mɔtɔ ga ne. Kina laka 'dɔ lïjë kuwö dɔ bɔ dönnï ga gbï to'dɔ ako'dɔkɔ mo ga pili kinza lende mɔtɔ teyi.

10 Kina kinza lïjë ko'bali wa mo ga dë gbï. Tine 'dɔ lïjë ko'dɔ wa ame ga gɔ kileme lïjë rɔ bilaka laka zi bɔ dönnï ga mï ndɔbɔ ko'dɔ 'bënnï ne. Kina ti kileme ŋgï akiyandi 'ba Bɔko'ba bɔ tɔmɔ ze di mï tölë nime ëdï rɔ lende laka.

11 Miya te römöyï Bɔko'ba i'di lende këyï abo 'deni zi bilaka pili koyi bi kɔzɔ bi kɔpɔ tara. Römöyï ti lende këyï abo na me bo kɔmɔ dɔkomali bilaka lesi 'deni pili di mï tölë.

12 Bo ose 'deni zize 'dɔ dodɔke rɔze ti bërï di mï ako'dɔ ti ako'dɔkɔ 'ba dɔliŋɔ nime. Tine zize toloma mï dɔliŋɔ nime togbɔ dɔ yida rɔze. Kina gbï 'dɔ do'dɔke lende laka toro Bɔko'ba.

13 Römöyï dëdïke 'deni ti kɔmɔ ki'di ti bi koda gɔ kada laka ame 'dɔ Yësu Kurïsïtö kileme rɔ bo rɔ löbu 'ba dɔ wa pili ne. Bo na rɔ Bɔko'ba ze ame rɔ dɔ kiteli, bo kɔmɔ ze 'deni yaga di mï tölë ne.

14 Bo ölë 'deni tutë gɔze di mï lende kënyë pili ti'di ze rɔ ma kɔpɔ rɔ 'ba gbagba bo ga ŋge tönyö gɔ lende ko'dɔ laka.

15 Otɔ ndose naga nime zi bilaka 'ba kanisa. Römöyï Bɔko'ba i'di közï kakpa 'deni zïyï tocɔ lïjë mï lende laka tamo dönnï gɔ lende kënyë. Tine nï kinza ki'di bɔtɔ mɔtɔ kudölï yi dë.

3

Loma 'Ba Bilaka 'Ba Kanisa

1 Iya zi bilaka 'ba kanisa kinza lïjë kola gɔ tuwö dɔ turu ni ti ya ma ti közï kakpa naga dë. Ma laka mo na 'dɔ lïjë koro ya naga nime. Kina 'dɔ lïjë kö'bô ŋburu ndö to'dɔ a ma laka ame ga këdï kiya zïnnï to'dɔ mo ne.

2 Kinza lïjë kiti'ja bɔtɔ dë, ko'dɔ 'dïrï dë gbï. Tine 'dɔ lïjë kokɔnyi bilaka pili gbï toloma ti kɔmɔ kele.

3 Römöyï pa mɔlo bine gba kinza dëdïke rɔ 'ba Kurïsïtö dolomake 'deni to'dɔ lende dɔ rumö doroke bilaka dë kina do'dɔke lende laka ɔtɔ dë gbï yɔ. Dö'böke eze ŋge to'dɔ dɔkomali wa ame ga rɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔze ga ne. Dolomake 'deni bine rɔ bɔ ko'dɔ lende kënyë, ti mï kombi. Bilaka o'ji ze, kina ze gbï tara do'jike bilaka.

4 Tine kina me Bɔko'ba kileme akɔ'ɔ abo 'deni gbï ti yëyï mo ame 'dɔ bo kɔmɔ ze di mï tölë.

5 Bo o'dɔ 'deni gɔ mï këyï abo tine inza du te gɔ lende ko'dɔ laka ze ga. Nyï Kɔtɔ Laka abo urögö ze 'deni rɔ ma kɔpɔ yaga di mï lende kënyë ze ga ki'di ze 'deni tëdï rɔ wa la'ja.

6 Bo i'di Kurïsïtö kɔmɔ ze 'deni yaga di mï tölë, bo koja Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni kulöwö kako kila'ba dɔze.

7 Lende këyï abo zize rɔ mbëmbë kina me bo ki'di ze 'deni 'dɔ dëdïke rɔ ma laka kɔmɔ bo. Gɔ kö'du mo na dikalike 'deni ti do'jake dïdï ma ŋburuŋburu ŋgï rɔ apötö.

8 Lende naga nime rɔ ma laka kina 'dɔ koto tiya mo nduwë zi bilaka 'ba kanisa, kinza kudölu ra di dɔ ya ma ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba naga nima lïjë könyö nduwë gɔ to'dɔ ndɔbɔ ma laka mï loma 'bënnï ga ame 'dɔ kokɔnyi bilaka mɔtɔ ga gbï rɔ apötö.

9 Tine nï 'bëyï kinza konyɔnyɔ röyï dë mï kowasa yawa naga nima ti lende 'ba tïtëtë möyï bulöbu ma mɔlo naga rɔ gögö. Kina gbï kinza kodɔ'bɔ röyï dë ti bɔ këdï kamo ko'dɔ 'dïrï gɔ kö'du ki'di 'ba Musa naga nima. Lende naga nima pili rɔ kö'du yawa okɔnyi bɔtɔ dë kɔtɔ te.

10 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ këdï ame këdï ki'di bilaka 'ba kanisa ko'dɔ lamo rɔ gɔ rönnï, ilende zi bɔ mo kola gɔ to'dɔ mo yaga. Ɔdɔ bo kola gɔmo dë ileki kiya gbï zi bo. Tine ɔdɔ bo kö'bö nduwë to'dɔ mo kinza kodɔ'bɔ röyï dë kpe ti bo.

11 Ikali 'deni, lïjë bilaka ma kɔzɔ wa naga nima tara, ölu 'deni yaga di mï kɔri 'ba Bɔko'ba kina ako'dɔ 'bënnï ga ileme lïjë 'deni rɔ bɔ lende kënyë.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

12 Mëdï mo'dɔ toja Arotema mɔtɔga Tukïkö kari zïyï yayi. Ɔdɔ bo kömö 'deni opi röyï ndɔ kako zö Nikopoli. Römöyï mëdï mo'dɔ tari toloma yayi mï kada 'ba bi këyï.

13 Kina 'dɔ kopi röyï gbï tokɔnyi Zena bɔ toweli mï burë ni lïjë ti Apolo. Ɔdɔ lïjë këdï ko'dɔ tënyï di zïyï yayi oŋgɔ gönnï laka 'dɔ lïjë këdï ti wa pili ma 'dɔ kokɔnyi lïjë mï liŋgere nima.

14 Iyandi bilaka ze ga 'ba kanisa laka to'dɔ ndɔbɔ 'dɔ lïjë kokɔnyi ya ma këdï rɔ leri 'ba wa. Kina gbï kinza loma 'bënnï këdï ra ŋgï rɔ yawa mï dɔliŋɔ nime.

15 Löndö ame ga pili tö bine ne, umötö yi laka. Kina 'dɔ kumötö ya ama ga yayi rɔ bɔ ki'di dönnï gɔ lende 'ba Kurïsïtö kɔ'ɔ ze kulöwö ne.

Lende këyï 'ba Bɔko'ba koloma tiye pili.

Akugu 'Ba Pɔlo Zi
PILEMONA

1 Ma Pɔlo bɔ koboso gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö mo tönë, ze ti Timatiyo
na me dëdï dugu waraga nime zïyï Pilemona, nï lëpï ze ma dɔ'ɔ kulöwö,
2 gbï ti lëmï ze Apiya ni ti Akipo bɔ ya lëpï ze, kina gbï ti bilaka 'ba kanisa
ame ga këdï kotɔtɔ dönnï liŋɔ 'bï yayi ne.
3 Lende këyï ti yëyï 'ba Bɔko'ba 'bu ze ti 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze koloma
kɔtɔ tiye.

Akɔ'ɔ 'Ba Pilemona

4 Mï mötu ma pili mö'bö tileki yëë'dï göyï zi Bɔko'ba ma
5 römöyï ti'di döyï gɔ lende 'ba ŋere ze Yësu muwö 'deni gbï ti akɔ'ɔ 'bï
ma zi bilaka 'ba kanisa lëpï ze ga pili.
6 Mumötu Bɔko'ba ki'di rɔ kodɔ'bɔ ze mï ti'di dɔze gɔ lende 'ba Kurïsïtö
nime ko'de ŋgira'da 'ba akikali ma kalo zïyï mï wa ma laka naga pili ame
kina 'deni zize 'dɔ to'dɔ mo dömöyï Kurïsïtö ne.
7 Löndö ma, akɔ'ɔ 'bï i'di ma 'deni ŋgï mëdï lɔ ti lɔŋɔ bi tiliya gɔ ame nï
na kocɔ bilaka 'ba Bɔko'ba 'deni le'jete kulöwö mï lende laka.

Ndose 'Ba Pɔlo Zi Pilemona

8 Gɔ lende mo na ma bɔ löndö yï mï Kurïsïtö, dëne 'dɔ mëdï ŋgï rɔ dɔ
kïtëwu ti'di kö'du mo zïyï 'dɔ to'dɔ wa ame ga gɔ ko'dɔ ne.
9 Ne tine akɔ'ɔ i'di ma 'deni 'dɔ moma'jo rɔma zïyï. Ma Pɔlo ame ma
'deni pele rɔ bulöbu, kina ma rɔ dɔ kiteli mo ma 'deni mï maboso gɔ lende
'ba Kurïsïtö ne, ti mo'dɔ ŋgï tara.
10 Moma'jo rɔma zïyï gɔ lende 'ba Onesimo kole ma nime mëdï moja
kari zïyï yayi ne. Di dɔ ziŋgiri nime mëdï dɔmo mï maboso bine ne mileki
ŋgï yaga rɔ 'bu zi bo.
11 Kina kɔzɔ ma tönë pa bo kinza pele mɔlo zïyï rɔ ɔtɔ ne, tine le'jete bo
'deni yaga rɔ a ma laka zïyï gbï zö.
12 Toja bo kari zïyï yayi nime ŋgï kɔzɔ kapa ma na 'deni kari.
13 Mo'dɔkɔ 'dɔ ti'di bo koloma gbɔ gɔ bi 'bï tö bine tokɔnyi ma di mï
maboso nime mëdï 'deni yïmo gɔ lende 'ba laja laka 'ba Kurïsïtö ne.
14 Tine kinza ma muwö lende 'bï gba titi mo'dɔkɔ dë to'dɔ a mɔtɔ kinza
lende ko'dɔ laka 'bï këdï ra ŋge gɔ ndose ma. Tine mo'dɔkɔ 'dɔ nï na ko'dɔ
ë'bï gɔ mïyï.
15 Kina mɔtɔga gɔ ame bo kese 'deni titi mbowa yaga di röyï ne bo kileki
gbɔ koloma nati ŋburu tïyï,
16 dë kpe nati rɔ atɔli tine 'deni yaga rɔ dɔ kiteli rɔ löndö. Bo 'deni ŋgï
rɔ ame mɔ'ɔ kulöwö ne. Kina ti këdï gbï tara zïyï römöyï bo di liŋɔ 'bï tine
'deni gbï yaga rɔ löndö mï Kurïsïtö.
17 Kina me ɔdɔ kiya te kikali ma ŋgï rɔ lëpï yï, inda'ba bo kɔzɔ ma na
kinda'ba.
18 Ɔdɔ bo kirasi a mɔtɔ zïyï ala bo ko'dɔ wali mɔtɔ momba dɔŋgo'do ma
'deni teyi, ti mopi zïyï.
19 Ma Pɔlo mëdï mugu a nime zïyï te ti közö, “Ti mopi zïyï.” Dëne nï
Pilemona na gɔ kopi zö gɔ dïdï yï, ne miya dë tara.
20 Löndö ma, mo'dɔkɔ yi 'dɔ ko'dɔ kɔzɔ a nime te zö mï möyï ŋere Yësu.
Ïyëyï dökï'dï ma kɔzɔ löndö mï Kurïsïtö tara.

21 Mikali ŋgï rɔ ma laka kɔzɔ ame mugu waraga nime zïyï ne ti ko'dɔ
ŋgï tara kina gbï rɔ dɔ kiteli.
22 Kina mɔtɔ gbï ileŋo rö zö ndö koda ma yayi. Römöyï mɔtɔga Bɔko'ba
ti kuwö mötu 'be kileki ma ziye yayi.
23 Epapora ame gbï tö mï maboso bine gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ne, oja
mötö abo zïyï.
24 Bɔ ndɔbɔ lëpï ze ga Marako ni ti Aritaroko ti Dema ti Luka umötö yi
gbï.
25 Lende këyï 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze koloma kɔtɔ tiye pili.

Akugu Zi
EBERE

Lende 'Ba Bɔko'ba

1 Pa tönë mɔlo bine Bɔko'ba oloma 'deni rɔ tilende gɔ a ma gege zi 'bu ze löbu ga mï konzi ti bɔ kumë lende ni.

2 Tine ma gïrï nime mï kada ame 'deni rɔ ŋburuŋburu mo ne, kole abo ame bo ki'di 'deni rɔ bɔ dɔ wa pili ne na bo koja 'deni kako kilende zize. Ti bo na me Bɔko'ba ko'ba wa pili 'ba dɔliŋɔ nime.

3 Bo na rɔ bi kɔpɔ ma löbu 'ba Bɔko'ba, kïnë bo rɔ kïnë Bɔko'ba. Tigɔ 'ba lende abo na me ki'di wa pili 'deni këdï kö'bö mï gɔ bi mo ga. Bo ako 'deni kurögö ze yaga di mï lende këny ë ze ga na me bo kari 'deni mïtɔrɔ koloma dɔ dörï Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli.

4 Bo na Bɔko'ba ki'di 'deni mbiri löbu di dɔ malayika ni kɔzɔ möyï ma ki'di dɔ bo rɔ kole, ame kina mbiri di dɔ möyï malayika ne.

5 Me malayika ma yala na Bɔko'ba kilende ra teyi kiya te, “Nï na rɔ kole ma. Tɔne ma na 'deni rɔ 'bu yï”? Me tönë 'dɔ bo kiya gbï te, “Ti mëdï rɔ 'bu zi bo kina ti bo këdï rɔ kole ma,” ne bo iya dë gɔ lende 'ba malayika ma kɔtɔ mɔtɔ.

6 Mï kada nima bo Bɔko'ba këdï ko'dɔ 'deni toja kole dɔndende abo nime kako mï dɔliŋɔ bine ne, bo iya gbï te, “Malayika ma ga pili ti kïlëlu bo.”

7 Lende 'ba malayika abo ga 'ba Bɔko'ba na bo kiya kɔzɔ a nime te, “Bɔko'ba i'di lïjë malayika abo ga rɔ lili, lïjë bɔ laja abo ga rɔ pa'do.”

8 Tine lende ma bo kiya gɔ kö'du 'ba kole abo na te, “Nï Bɔko'ba, kïtï 'bï ti kö'bö rɔ ŋburuŋburu, ko'dɔ lende laka ŋburu mï ŋere löbu 'bï.

9 Ako'dɔkɔ 'bï rɔ lende laka, o'ji lende këny ë. Gɔ kö'du mo na me bo Bɔko'ba 'bï ko'dɔ yi mbiri löbu ti lɔŋɔ mo kebe 'ba lëpï yï ga.”

10 Bɔko'ba iya gbï te, “Ŋere, nï o'ba wa pili 'deni di bi tisaki mo, dɔyayi ni ti mïtɔrɔ kɔzïyï na ko'ba.

11 Lïjë pili ti kote rönnï tine nï 'bëyï ti kö'bö ŋburu. Lïjë ti köndë kɔzɔ bɔŋgɔ,

12 ti kuköku lïjë kɔzɔ bɔŋgɔ ŋgɔrɔ, kutë lïjë ti ma la'ja. Tine nï 'bëyï ö'bö te gɔ bi mo, loma 'bï ote rönï dë.”

13 Malayika ma yala na Bɔko'ba kiya ra teyi te, “Oloma dɔ dörï ma bine ŋbö mi'di yi ka'da bɔ ya 'bï ga”?

14 Ne tine ndɔbɔ 'ba malayika ni 'deni rɔ wa'di? Lïjë na rɔ bɔ ndɔbɔ zi Bɔko'ba, tokɔnyi ame ga këdï kɔmɔ di mï tölë ne.

2

Kɔnyi Löbu 'Ba Bɔko'ba

1 Gɔ kö'du mo nati zize 'dɔ dogbɔke rɔze laka gɔ lende laka naga nime duwöke ne kö'bö dɔze kinza debe dɔcɔke ra.

2 Doŋgɔke 'deni kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ma tönë ga malayika kuwöwö zi 'bu ze löbu ga ne rɔ ma kodɔrɔ. Kina me lïjë ame ga pili kinda'ba dë ala kuwö dɔmo dë ne ndoro mo asi 'deni rönnï.

3 Tine ze ma 'beze ti dɔmɔke tondo ɔdɔ kiya te debe dilagike kɔnyi löbu 'ba Bɔko'ba nime bo kɔmɔ ze 'deni ti kole abo di mï tölë ne ra yaga? Ŋere Yësu na kuwöwö lende nime 'deni dɔgba. Kina me lïjë ya ma kuwö di kpa bo mo ga ileme 'deni zize ma këdï rɔ ma kodɔrɔ.

4 Kina Bɔko'ba ileki gɔmo 'deni gbï teyi, ëdï rɔ ma kodɔrɔ. Bo o'dɔ gɔ kotɔ ma konzi 'deni, bo koza Nyï Kɔtɔ Laka abo zize kɔzɔ ma bo kiteri.

Bɔ Dɔliŋɔ

5 Tine malayika na dë bo ki'di rɔ bɔ dɔliŋɔ nime 'dë këdï kako ne, ame mëdï mugu lende mo ziye ne.

6 Römöyï ugu 'deni mï gɔ bi mɔtɔ mï buku 'ba Bɔko'ba yayi, iya te, “Bilaka lesi mo ga lïjë wa'di ga na yɔ 'dɔ nï Bɔko'ba komeri lende 'bënnï, ki'di kɔ'ɔ röyï?

7 Tondo kileki tigɔ 'bënnï ŋgï ŋge tötï titiyi di zi 'ba malayika ni? Tine odɔ rɔ löbu 'deni dönnï ti lende koro mo,

8 ki'di lïjë rɔ bɔ dɔ wa pili.”

Iya rönï 'deni bine tëgë, “Bɔko'ba i'di bilaka lesi 'deni rɔ löbu 'ba dɔ wa pilí,” kinza kola ma kɔtɔ yaga. Ne ma gïrï nime doŋgɔ 'deni bilaka lesi inza ti közï kakpa dɔ ɔtɔ pili na me nati.

9 Tine Yësu na do'ja 'deni kinda'ba rɔ löbu ni ti lende koro mo gɔ gomɔ nime bo kombi mï tölë abo ne. Tondo te yɔ na Bɔko'ba kileki bo ŋgï ŋge tötï titiyi di zi malayika ni ŋgï kinza tigɔ 'dɔ bo kölë gɔze bilaka pili.

10 Bo Bɔko'ba na ko'ba wa pili ki'di gbï këdï koloma kö'bö mï gɔ bi mo ga. Kina ëdï ŋgï rɔ ma laka 'dɔ bo ki'di Yësu kinda'ba rɔ löbu ma laka abo ti tombi gomɔ. Römöyï Yësu ɔmɔ kole ma konzi 'ba Bɔko'ba 'deni ko'de kako mï löbu abo.

11 Bo na ki'di ze 'deni rɔ ma kɔpɔ rɔ bilaka 'ba Bɔko'ba. Kina me ze pili 'deni rɔ kole 'ba 'bu kɔtɔ ti bo. Gɔ lende mo na tïdëkï ze rɔ löndö inza kaya rɔ bo.

12 Kɔzɔ ame bo kiya te, “Bɔko'ba, ti miya lende 'ba löbu 'bï zi löndö ma ga. Ti mïlëlu yi mï kpa kotɔtɔ 'bënnï.”

13 Bo iya gbï te, “Ti mi'di dɔma gɔ lende 'ba Bɔko'ba.” Kina bo kiya gbï te, “Ma na me bine ti kole ame ga Bɔko'ba ki'di 'deni zö ne.”

14 Tine kɔzɔ ame ze kole mo ga nime rɔ bilaka lesi yida rɔze te ti roma teyi ne, gɔ kö'du mo na me Yësu kako 'deni rɔ bilaka lesi kɔzɔ ze te 'dɔ bo kölë gɔ bo kicaca dɔ tigɔ 'ba Satani bɔ dɔ tölë tönë yaga

15 'dɔ kope ze yaga rɔ dɔ ŋgölö di mï loma tö'bö ŋburu rɔ atɔli ze nime bine di zi tikere 'ba tölë ne.

16 Dikali 'deni malayika na dë bo kokɔnyi. Römöyï ugu 'deni mï buku 'ba Bɔko'ba iya te, “Kupö Abarayama ga na bo kokɔnyi.”

17 Omba kina me ki'di 'dɔ bo kako gbï kɔzɔ kïnë ze löndö bo ga te ne 'dɔ bo këdï ti mï këyï ti mï koŋmi to'dɔ ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba laka rɔ bɔ akumu ma löbu 'dɔ ki'di Bɔko'ba kola bilaka abo ga gɔ lende kënyë.

18 Bo ti kɔ'bɔ tokɔnyi ma Satani këdï kiyari naga 'deni ŋgï römöyï iyari gbagba bo 'deni gbï tara bine bo kombi gomɔ mo.

3

Yësu Ni Ti Musa

1 Kina ti kpe löndö ma ga ame pili Bɔko'ba kïdëkï ye 'deni rɔ 'ba bo ga ne, omerike lende 'ba Yësu nime Bɔko'ba koja 'deni zize rɔ bɔ akumu ma löbu dutïke 'deni gɔ lende mo ne.

2 Ndɔbɔ ame Bɔko'ba ki'di bo teyi ne bo o'dɔ 'deni laka kɔzɔ 'ba Musa ame ko'dɔ liŋɔ 'ba Bɔko'ba ne tara.

3 Tine rɔ löbu ma 'ba bo mbiri kebe 'ba Musa kɔzɔ ame rɔ löbu 'ba bɔ kubö rö na mbiri kebe 'ba rö mo ne tara.

4 Rö pili ëdï ti bɔ kubö mo ga teyi. Tine Bɔko'ba na ki'di wa pili mï dɔliŋɔ nime.

5 Musa o'dɔ ndɔbɔ 'deni laka kɔzɔ 'ba bɔ laja tara liŋɔ 'ba Bɔko'ba bo
kileme wa ma Bɔko'ba këdï kuwöwö kada mɔtɔ.
6 Tine Kurïsïtö o'dɔ ma 'ba bo 'deni laka kɔzɔ kole 'ba bɔ liŋɔ ame bo
na mbiri dɔ liŋɔ nima ne. Kina ze na ti dëdïke ŋgï mï liŋɔ abo ɔdɔ kiya te
dö'böke ŋgï ti mï këddï ti'di dɔze gɔmo ma dëdï do'jake yëyï di zi Bɔko'ba.

Lömu 'Ba Bɔko'ba

7 Kina kɔzɔ ma tönë Nyï Kɔtɔ Laka kiya te, “Mï kada nime tɔne ɔdɔ
kuwöke mugu bo Bɔko'ba kilende ziye
8 kinza kö'böke dë rɔ minyi kɔzɔ 'ba 'bu ye löbu tönë ga bine kilagi
Bɔko'ba di yï mökö kudölï bo ne.
9 Bɔko'ba iya 'deni te, ‘Lïjë o'ja wa ma mo'dɔ zïnnï mï kɔmɔ kɔɔ 'butë
sowɔ pele tine lïjë udölï ma 'biri.
10 Gɔ lende mo na yïmö kata rönnï miya te, “Lïjë uwö dɔma dë, lïjë kö'bö
ŋgï ŋburu rɔ tɔcɔ yaga di mï kɔri ma.”
11 Kina yïmö kata ŋgï mulömu rɔ dökï'dï kata miya te, “Lïjë inza kɔdɔ
du te mï bi 'ba rɔ kindawo ma.” ’ ”
12 Kina me ti löndö ma ga, oŋgɔke rɔye laka kinza nï mɔtɔ kinda'ba
dökï'dï kölu dë, ame këdï ki'di yi nï mɔtɔ kö'bö ŋgï kinza ki'di döyï kpe gɔ
lende 'ba Bɔko'ba kebe za kaŋgi mökö di rɔ Bɔko'ba bɔ dïdï ne.
13 Rɔ kɔmɔ lëndö löbu nime pili ɔdɔ këddïke gba mï kada mo tönë Nyï
Kɔtɔ Laka këdï kïdëkï rɔ “Tɔne” ne, ö'böke tocɔ mï këddï rɔ gɔ rɔye tö'bö
mï kɔri 'ba Bɔko'ba kinza lende kënyë kotɔ yi nï mɔtɔ ra kɔwɔ yaga ki'di
yi rɔ minyi.
14 Di bi tisaki mo di'dike dɔze 'deni ŋgï gɔ lende 'ba Bɔko'ba kinza a mɔtɔ
ma rɔ ma kïlïkö yïmo. Kina ɔdɔ dö'böke ŋgï nduwë tara rɔ ŋburuŋburu
mo dëdïke 'deni rɔ lëpï ma laka zi Kurïsïtö.
15 Lende nime iya rönï 'deni te, “Mï kada nime tɔne ɔdɔ kuwöke mugu
bo Bɔko'ba kilende ziye, kinza kö'böke dë rɔ minyi kɔzɔ 'ba 'bu ye löbu
tönë ga bine kilagi lende 'ba Bɔko'ba ne.”
16 Tine yë mo ga na rɔ bɔ kuwö lende 'ba Bɔko'ba mo naga nime kebe
kilagi ne ya? Lïjë na rɔ ya ame ga pili Musa kokɔkɔ koja yaga di Ezipeto
ne.
17 Yë ga na mï Bɔko'ba kata rɔmo kɔmɔ kɔɔ mo 'butë sowɔ ne ya? Lïjë
bilaka kɔtɔkɔtɔ naga nime na. Gɔ lende kënyë 'bënnï na lïjë kölë ŋgï pili
kote dönnï yï mökö yayi.
18 Ne ame Bɔko'ba kulömu lïjë kiya te, “Lïjë inza kɔdɔ mï dɔyayi ma ame
'dɔ mi'di lïjë kindawo rönnï di teyi ne,” yë ga na bo këdï kiya? Lïjë bilaka
kɔtɔkɔtɔ naga nime na gbï römöyï lïjë uwö dɔ bo dë.
19 Kina me dikalike 'deni a ma kota lïjë kinza ki'di lïjë kɔdɔ dë mï yayi
nima na rɔ tilagi ti'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba.

4

1 Kina me Bɔko'ba kose 'deni zize bine te bo ti ki'di ze dɔdɔke mï bi 'ba
rɔ kindawo. Kina ti oŋgɔke rɔye laka kinza nï mɔtɔ kari kolɔ'bɔ 'bëyï ra
kɔri kinza ma kɔdɔ yïmo.
2 Römöyï ze duwöke lende 'ba Bɔko'ba 'deni gbï kɔzɔ 'bënnï 'ba 'bu ze
löbu tönë ga. Tine tuwö mo ŋge tara okɔnyi lïjë dë römöyï lïjë i'di dönnï
dë gɔmo. Kina me lïjë mo nime ömö ga dë mï bi 'ba rɔ kindawo mo tönë.
3 Ze ma di'dike dɔze gɔ lende abo 'ba Bɔko'ba naga ze na dömöke 'deni
teyi, kɔzɔ ma bo kiya tönë te, “Yïmö ata rönnï mulömu lïjë te, ‘Lïjë inza

kɔdɔ mï dɔyayi ma ame 'dɔ mi'di lïjë kindawo rönnï di teyi ne.' " Tine bo ote ndɔbɔ abo ga 'deni pili mï kada 'ba to'ba dɔliŋɔ.

4 Römöyï ugu 'deni mï gɔ bi mɔtɔ mï buku 'ba Bɔko'ba yayi gɔ kö'du 'ba tö'dö dɔ modɔmorïyö iya te, "Mï tö'dö dɔ modɔmorïyö Bɔko'ba indawo rɔ bo 'deni di pötö ndɔbɔ pili abo ga."

5 Kina me kileki kiya gɔ lende 'ba rɔ kindawo nime 'böwu gbï te, "Lïjë inza kɔdɔ mï dɔyayi ma ame 'dɔ mi'di lïjë kindawo rönnï di teyi ne."

6 Lïjë ma dɔgba mo naga nime kuwöwö lende naga nime zïnnï ne ɔdɔ ga dë du te mï gɔ bi 'ba rɔ kindawo nima gɔ lende kinza kuwö 'bënnï. Ola 'deni zi ya mɔtɔ ga na 'dɔ kɔdɔ teyi.

7 Kina me Bɔko'ba koza kada mɔtɔ 'deni kïdëkï möyï mo rɔ "Tɔne" ki'di Dawidi kilende gɔmo tönë bine di pötö kɔmɔ kɔɔ konzi 'deni kiya te, "Mï kada nime tɔne ɔdɔ kuwöke mugu bo Bɔko'ba kilende ziye, kinza kö'böke dë rɔ minyi."

8 Ne ma kiya te Yësuwa këdï kokɔkɔ bilaka naga nima ra kömö mï gɔ bi 'ba rɔ kindawo mo nime dëne Bɔko'ba inza kiya lende 'ba kada mɔtɔ kpe.

9 Dëmba tine, gɔ bi 'ba rɔ kindawo 'ba Bɔko'ba ëdï ë'bënï ka rɔ ma sari koda ma 'ba bo ga.

10 Bɔ ame kari 'deni kɔdɔ teyi ne ti kindawo rönï ŋgï di pötö ndɔbɔ pili kɔzɔ 'ba Bɔko'ba.

11 Kina ti dogbɔke rɔze laka 'dɔ dömöke gɔ bi nima tindawo rɔze kinza nï mɔtɔ kebe kɔcɔ ra yaga gɔ lende kinza kuwö kɔzɔ 'ba 'bu ze löbu ga tönë bine ne.

12 Römöyï lende 'ba Bɔko'ba na rɔ dïdï kitigɔ kiteli kulu ma kapa ame këdï kirati bi ŋgï koke mɔrɔ 'ba mï ti kpa dɔmoso ni pili yaga ne. Bo ote gɔ meri ti ako'dɔkɔ 'ba mï dökï'dï bilaka 'doyi.

13 A mɔtɔ inza di mï löŋgö wa naga nime bo ko'ba ne rɔ ma kusu di kɔmɔ bo Bɔko'ba. Wa pili yaga bi kɔpɔ zi bo. Bo na ti kari kititi kpeze pili gɔ nï mɔtɔ kïyëtï gɔ ako'dɔ 'bï.

Bɔ Akumu Ma Löbu

14 Ne kinza dolake gɔ wa ame di'dike dɔze 'deni gɔmo ne dë kpe. Römöyï le'jete dëdïke 'deni ti bɔ akumu ma löbu ame kari 'deni ŋbô mïtɔrɔ zi Bɔko'ba, omba kina rɔ kole abo Yësu.

15 Bo bɔ akumu ma löbu 'beze inza ŋgï tara komeri a mɔtɔ rɔ tikeŋme ze dë. Tine dëdïke 'deni ti bɔ akumu ma löbu ame Satani kopi rönï 'deni gɔmo kiyɔzɔ konya dönï, ko'dɔ a mɔtɔ rɔ lende kënyë dë ne.

16 Kina dakoke ti rɔ dɔ ŋgölö kɔmɔ bo Bɔko'ba 'dɔ bo koŋgɔ lisa 'ba rɔze, ko'dɔ mï këyï zize kokɔnyï ze mï kada mo ame ɔdɔ kömö 'deni dɔze.

5

1 Bɔ akumu ma löbu pili igeli di mï löŋgö bilaka lesi ki'di to'dɔ ndɔbɔ 'ba Bɔko'ba gɔ ya ma laki pili, to'de kpa közï ti akumu toŋma mo zi Bɔko'ba gɔ lende kënyë 'bënnï ga.

2 Lïjë gbï rɔ bilaka kinza tigɔ, tine lïjë ikali gbï tiliya rönnï zi ma rumö kölu 'deni kinza kikali a mɔtɔ rɔ lende 'ba Bɔko'ba dë naga.

3 Lïjë bɔ akumu ma löbu ni gbï rɔ bɔ lende kënyë kina lïjë këdï ko'de akumu gbï gɔ lende kënyë ma 'bënnï ga kɔtɔ ti 'ba bilaka ma laki.

4 Bɔtɔ mɔtɔ i'di rönï dë gɔ dönï rɔ bɔ akumu ma löbu. Bɔko'ba na këdï kïdëkï wa mï ndɔbɔ nime kɔzɔ ame bo kïdëkï Arona ne tara.

5 Kina gbï tara Kurïsïtö na dë ki'di rɔ bo mï löbu nime tëdï rɔ bɔ akumu ma löbu. Tine Bɔko'ba na kiya zi bo te, "Nï na rɔ kole ma. Tɔne ma na 'deni rɔ 'bu yï."

6 Mï akugu mɔtɔ gbï yayi bo iya te, “Ti kö'bö rɔ bɔ akumu ma
ŋburuŋburu kɔzɔ 'ba Malekisedeke.”
7 Mï kada 'ba loma abo 'ba Kurïsïtö mï dɔliŋɔ bine bo oma'jo rɔ bo 'deni
zi Bɔko'ba rɔ ma kembe ti monɔ römöyï Bɔko'ba na kɔ'bɔ tɔmɔ bo di mï
tölë. Akititi abo ga Bɔko'ba uwö 'deni ŋgï römöyï bo uwö dɔ Bɔko'ba.
8 Bo pele rɔ kole 'ba Bɔko'ba tine mï gomɔ nime na bo kikali ŋgï tuwö
dɔ Bɔko'ba na tondo.
9 Kina ɔdɔ bo kikali 'deni laka tara tine bo na 'deni kileki yaga nati rɔ
ŋgira'da 'ba tɔmɔ di mï tölë ma ŋburuŋburu zi ma kuwö dɔ bo naga.
10 Kina me Bɔko'ba kïdëkï bo 'deni rɔ bɔ akumu ma löbu kɔzɔ 'ba
Malekisedeke.

Lende 'Ba Dɔ Kotɔ

11 Mëdï ti lende ŋbaŋi 'dɔ tiya mo ziye gɔ kö'du nime tine a mo bi 'ba
tïyëtï mo ziye pele iŋaŋa ma 'deni römöyï kpe dɔye ïrïndï kulöwö.
12 Dëne a nime tönë mɔlo bine ne kpe na 'deni le'jete këddï kiyandike ya
mɔtɔ ga 'bato. Ne 'böwu o'dɔkɔke gba 'dɔ bilaka na kiyandi ye ti bi tisaki
'ba lende 'ba Bɔko'ba nime. Kpe 'deni ŋgï ka rɔ kole kuru ame kikali tonyo
a ma kitigɔ dë këdï kulu ma 'bënï gba rɔ mba ne.
13 Bɔ ame gba rɔ kole kuru këdï kulu 'bënï ŋge rɔ mba ne ikali a ma
laka dë mï loma 'bënï.
14 Tine akonyo ma kitigɔ ŋge zi bulöbu ame kinene dɔ wa naga nime
'deni 'doyi mï loma abo kikali ma laka ti ma kënyë mo ne.

6

1 Kina ti, dolake dɔzɔli 'ba akiyandi 'ba Kurïsïtö tönë ga tötï titi gɔze
deseke te mbowa dɔgba mï 'ba bulöbu. Akiyandi ma dɔgba tönë kiya rönï
bine rɔ dɔ kotɔ di mï lende ma yawa ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba
2 ti bapatisi ni ti közï ki'di 'ba yëyï mo ti tɔdɔ 'ba töku yaga di mï tölë ti
kada 'ba burë ma rɔ ŋburuŋburu ne minza kpe mileki miyandi gɔmo teyi
ziye.
3 Tine deseke mbowa dɔgba. Kina ɔdɔ Bɔko'ba ko'dɔkɔ ŋgï zize wa nime
na ti do'dɔke.
4 Ne 'bënnï lïjë ame ga kebe koga kpënnï 'deni gɔ Kurïsïtö ne kɔri mɔtɔ
inza kpe zïnnï totɔ dönnï timo. Römöyï pa tönë bine lïjë oloma 'deni mï
bi kɔpɔ 'ba Bɔko'ba. Kpa közïmo ga lïjë o'ja 'deni gbï, kodɔ Nyï Kɔtɔ Laka
dönnï kɔtɔ tize.
5 Lïjë kikali laka 'ba lende 'ba Bɔko'ba 'deni gbï yaga ti tigɔ 'ba ŋere löbu
abo ame këdï kako ne.
6 Tine pele te lïjë ebe 'böwu koga kpënnï gɔmo yaga rɔ dɔ domo. Kɔri
mɔtɔ inza kpe zïnnï nati ma 'dɔ lïjë kotɔ dönnï timo, lïjë na 'deni këdï rɔ
tutötï kole 'ba Bɔko'ba këdï kodɔ laŋa rɔmo.
7 Ikalike 'deni, yayi ame këdï kuwë mini 'ba tɔrɔ ma këdï ka'di koja
akonyo zi bilaka ma korɔ'dɔ mo ga ne na ti yëyï di zi Bɔko'ba.
8 Ne yayi ame kebe koja ma 'bënï rɔ kono ni ti wuru ne ŋgï rɔ a yawa.
Usönö 'deni koŋma yaga ti pa'do.
9 Ne kpe löndö ma ga ma mɔ'ɔ ye kulöwö naga nime, kɔzɔ ame dëdï
dugu wa naga nime pele kulöwö rɔ ma kata ziye te ne dikali ŋgï kpe ëddï
karike ti kɔri ma laka ame rɔ 'ba tɔmɔ di mï tölë ne.
10 Burë ko'dɔ abo 'ba Bɔko'ba na rɔ ma kodɔrɔ. Bo inza ki'di kɔnyi 'be
tönë ko'dɔke zi bilaka abo ga nduwë gba ko'ja kabate ne kudölu di dɔ bo
römöyï ileme ŋgï ɔ'ɔke bo.

11 Ma diteri 'beze kulöwö ziye nï mɔtɔ önyö ŋburu gɔmo kɔzɔ a nime te
'dɔ kari ko'ja kpa közïmo tönë ga këddï ti kɔmɔ ki'di gɔmo ne ŋgï pili.
12 Kinza ko'dɔ tïkëpï dë, oloma kɔzɔ ya ma ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba
Bɔko'ba ti mï këddï naga tara ame lïjë na ko'ja yëyï tönë Bɔko'ba kulömu
mɔlo ti'di mo 'deni ne.

Yëyï 'Ba Bɔko'ba

13 Mï kada nima Bɔko'ba kiya te bo ti ko'dɔ yëyï zi Abarayama ne bo o'dɔ
lömu 'deni teyi. Tine a mɔtɔ inza mbiri di dɔ bo Bɔko'ba 'dɔ bo kulömu
rɔ bo timo. Gɔ kö'du mo na bo kulömu ti möyï bo Bɔko'ba.
14 Bo iya te, “Ti mo'dɔ yëyï ma laka zïyï. Kupö yï kara konzi.”
15 Tine Abarayama oloma ŋgï gɔmo kɔwɔ liya ti mï këddï ŋbö bo ko'ja
yëyï nima Bɔko'ba kulömu zi bo ne.
16 Kina me ma 'beze 'ba bilaka ɔdɔ dëdï do'dɔke lömu möyï ame mbiri
löbu di dɔze ne na debeke tulömu rɔze timo tote lende pili.
17 Kina Bɔko'ba kulömu rɔ bo gbï tara gɔ wa ame ga bo kiya ne 'dɔ lïjë
ame ga pili këdï ko'ja yëyï abo ne kikali ŋgï bo inza kpe kuyï mï lende abo.
18 Kina me 'deni yëyï 'ba Bɔko'ba ileme rönï 'deni nati laka ti wa rïyö,
lende kiya ni ti lömu abo 'ba Bɔko'ba. Wa rïyö naga nime bëtï inza yïmo
kina bo uyï yïmo dë gbï. Kina me ze ma diriŋake 'deni toma kɔnyi di zi
bo Bɔko'ba naga ocɔ mï këddï 'deni zize tö'bö ti kɔmɔ ki'di gɔ yëyï nima.
19 Ze 'deni ti kɔmɔ ki'di gɔ yëyï nime Bɔko'ba kiya te bo ëdï ki'di zize ne.
Kɔmɔ ki'di ze gɔmo na 'deni rɔ lösï ame kosi dïdï ze rɔmo kinza darike
ra kpe bitɔ di rɔ bo Bɔko'ba. Kɔmɔ ki'di ze nime na kinda'ba ze 'deni ŋgï
koto ze ŋbö gönyï bɔŋgɔ 'ba mï rö löbu 'ba Bɔko'ba tɔdɔ mï bi ma koro
kulöwö mo.
20 Römöyï bɔ mɔtɔ ari 'deni mɔlo dɔgba kɔmɔze yayi. Omba bo
na rɔ Yësu ame 'deni rɔ ŋburuŋburu rɔ bɔ akumu ma löbu kɔzɔ 'ba
Malekisedeke ne.

7

Malekisedeke, Bɔ Akumu

1 Malekisedeke nime na tönë mɔlo bine rɔ ŋere 'ba Salema kina bo gbï
rɔ bɔ akumu 'ba Bɔko'ba ma mïtɔrɔ. Bo ari kurë dɔ Abarayama ko'ja
Abarayama këdï kileki di bi ta'da ŋere mɔtɔ ga bo ko'dɔ yëyï zi Abarayama.
2 Kina Abarayama koza kapa ma 'butë 'ba wa ma bo kolɔ di mï ya nima
ŋgï ki'di zi Malekisedeke. Möyï Malekisedeke nime 'jɔ mo tëgë, “Ŋere 'ba
lende laka.” Kina bo gbï rɔ ŋere 'ba Salema ame kiya te, “Ŋere 'ba lende
këyï.”
3 Bo ŋgï kɔzɔ kole 'ba Bɔko'ba tara kö'bö rɔ bɔ akumu rɔ ŋburuŋburu.
'Bu bo ni ti ma bo lende mo iya rönï dë bɔtɔ kuwö gbï ti 'ba 'bu bo löbu
ga. Töyö bo ti tölë abo bɔtɔ ikali dë gbï.
4 Ikalike 'deni Malekisedeke rɔ löbu ma dɔ kiteli römöyï Abarayama yï
lïŋgï ze i'di kapa ma 'butë 'ba wa ma bo kolɔ di mï ya teyi.
5 Tine kupö e'be Lëwë ame ga 'deni rɔ bɔ akumu ne lïjë na kö'du ki'di
'ba Musa kigeli 'deni 'dɔ kireke kapa ma 'butë 'ba wa di zi Yudayi lëpï nnï
ga. Kina ma lïjë koloma rɔ tireke wa di zi bilaka ame ga ŋgï rɔ löndö lïjë
ga ne ko'ja lïjë pili aa rɔ kupö kɔtɔ 'ba Abarayama nime.
6 Tine Malekisedeke ame kinza 'ba bo rɔ kupö e'be Lëwë ga ne ogba
kapa ma 'butë 'ba wa di zi Abarayama, bo ko'dɔ yëyï zi Abarayama mo
tönë Bɔko'ba kiya to'dɔ yëyï teyi ne.
7 Ne dikalike 'deni rɔ ma laka bɔ ko'dɔ yëyï na mbiri kebe bɔ ma ko'dɔ
yëyï teyi.

8 Ne ma 'ba bɔ akumu ni lïjë ame gbï rɔ yida 'ba tölë ne na këdï kireke
wa di zi lëpï nnï ga. Ma 'ba Malekisedeke mo tönë bo kogba kapa ma 'butë
'ba wa di zi Abarayama ne, ugu yayi iya te, bo ö'bö ŋgï rɔ ŋburuŋburu.
9 Tine ti kiya rönï te, kapa ma 'butë 'ba wa nima Abarayama ki'di ne lïjë
kupö e'be Lëwë ame ga rɔ bɔ akumu këdï kireke wa di zi bilaka ne kopi
'ba gbagba lïjë ga gbï zi Malekisedeke.
10 Römöyï mï kada nima Abarayama kondɔsɔ ti Malekisedeke ne öyö 'bu
nnï löbu Lëwë dë gba, tine Lëwë ëdï gba rɔ 'bö mï yida rɔ Abarayama.

Bɔ Akumu Mɔtɔ Gbï Kɔzɔ Malekisedeke

11 Bɔko'ba i'di kö'du abo zïnnï Yudayi ti bɔ akumu naga nime di mï kupö
lïjë e'be Lëwë ne. Ne ma kiya te a mɔtɔ kɔmɔ dë gba mbowa yaga di mï
ndɔbɔ 'bënnï lïjë bɔ akumu naga nime dëne Bɔko'ba inza koja bɔ akumu
mɔtɔ kpe 'beri di gɔ dɔtumu ma 'ba Arona ni e'be Lëwë mo naga nima.
Ne oŋgɔ bo oja kako kɔzɔ Malekisedeke.
12 Kina me dikalike 'deni kɔzɔ ame koja bɔ akumu ma la'ja 'deni ne
omba kö'du ki'di ma la'ja ako 'deni gbï.
13 Römöyï ŋere ze mo nime kugu lende naga nime gɔ kö'du mo ne, bo
abo di mï dɔ kupö mɔtɔ 'beri. Kupö lïjë inza mɔlo rɔ bɔ akumu.
14 Ikali 'deni pili laka bo di mï kupö e'be Yuda. Dɔ kupö nime tönë mï
ti'di bɔ akumu ni bine ne Musa iya möyï mo dë.
15 Kina me kowasa tönë ikala rönï 'deni laka mo kinda yaga gɔ ame bɔ
akumu ma kɔzɔ Malekisedeke mo tönë kako 'deni ne.
16 I'di bo dë rɔ bɔ akumu gɔ dɔ kupö bo tine gɔ tigɔ 'ba dïdï abo ame
kote rönï dë ne.
17 Römöyï ugu 'deni iya te, “Ti kö'bö rɔ bɔ akumu ma ŋburuŋburu kɔzɔ
'ba Malekisedeke.”
18 Kö'du ki'di ma mɔlo tönë inza ti tigɔ kina me kiyese 'deni yaga.
19 Römöyï kö'du ki'di ma mɔlo 'ba Musa mo nime ileŋo ɔtɔ dë. Tine na
me Bɔko'ba ki'di a ma laka 'deni zize ti'di kɔmɔze gɔmo ame kina ko'de
ze 'deni ŋgɔsi 'de rɔ Bɔko'ba ne.
20 Kina a mɔtɔ ëdï 'deni gbï bine rɔ lömu 'ba Bɔko'ba. Lömu ma te inza
mï ti'di lïjë bɔ akumu ma laki naga nima tönë bine ne.
21 Tine i'di Yësu 'deni rɔ bɔ akumu ti lömu ame kulömu kiya te, “Ma
ŋere Bɔko'ba mo'dɔ lömu ma 'deni kina minza kpe muyï yïmo. Ti kö'bö
rɔ bɔ akumu ma ŋburuŋburu.”
22 Na me lömu ame Bɔko'ba ko'dɔ 'deni tize gɔ Yësu ne ebe ma tönë bo
ko'dɔ ti ya ma dɔgba tönë ga bine ne 'deni.
23 Kina mɔtɔ gbï lïjë bɔ akumu ma tönë ga bine ne ŋgï ŋbaŋi römöyï
mɔtɔ ga ö'bö tölë ŋgï nduwë koto gɔ ndɔbɔ mo dë kɔwɔ yɔ.
24 Ne ma 'ba Yësu bo ö'bö ŋgï rɔ ŋburuŋburu, bo olɔlɔ ndɔbɔ pötö bo
dë ki'di zi bɔtɔ mɔtɔ.
25 Kina me bo ö'bö 'deni ŋgï ndö 'dɔ tɔmɔ ame ga pili kako 'deni zi
Bɔko'ba gɔ kö'du abo ne. Bo oloma 'deni ŋgï kö'bö ŋburu tititi Bɔko'ba
gönnï.
26 Tine Yësu na 'ba bo rɔ bɔ akumu ma löbu ame kɔ'bɔ ŋgï 'dɔ tokɔnyi
ze mï kɔtɔ yaga. Römöyï bo na kɔtɔ laka a mɔtɔ rɔ lende kirasi inza mï
bo. Loma abo 'beri di gɔ ma 'beze, ze bɔ lende kënyë ni. Kina me koja bo
'deni di mï tölë kari koloma mïtɔrɔ.
27 Bɔ akumu ma löbu ma laki pili ö'bö tumu akumu rɔ kɔmɔ lëndö zi
Bɔko'ba. Akumu ma dɔgba mo gɔ lende kënyë ma 'ba gbagba lïjë ga tine
ma di gɔmo na 'jaa gɔ lende kënyë 'ba bilaka ma laki. Ne ma 'ba Yësu inza

mï rïyö tara. Bo umu akumu ma 'ba bo ŋge mï kɔtɔ ŋburu rɔ yida rɔ bo gɔ lende kënyë 'ba bilaka pili.
28 Kö'du ki'di ma 'ba Musa tönë i'di ma kinza tigɔ naga ŋgï rɔ bɔ akumu ma löbu. Tine ma di pötö mo na Bɔko'ba ko'dɔ kole abo ŋgï rɔ bɔ akumu ma löbu ti lömu. Bo na koja kole abo ame ŋgï mï kɔtɔ rɔ ma laka rɔ ŋburuŋburu ne.

8

Yësu, Bɔ Akumu Ma Löbu

1 Ame na rɔ 'jɔ 'ba wa ame ga pili mëdï miya ziye ne. Ze le'jete dëdïke 'deni ti bɔ akumu ma löbu ame kari 'deni koloma mïtɔrɔ dɔ dörï Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli.
2 Bo na rɔ Yësu. Bo ëdï ko'dɔ ndɔbɔ ma 'ba bo mï rö ame mo ŋgï ko rɔ 'ba Bɔko'ba ne. Ŋere Bɔko'ba na ko kubö abo, inza rɔ ma ko'dɔ 'ba bilaka lesi.
3 Bɔ akumu ma löbu pili i'di lïjë 'dɔ ko'de akumu ti kpa közïmo ga zi Bɔko'ba. Kina me dikalike 'deni bo bɔ akumu ma löbu ma 'beze ëdï gbï ti a mɔtɔ ti'di mo zi Bɔko'ba.
4 Ma bo këdï koloma ra kö'bö mï dɔliŋɔ bine dëne bo inza rɔ bɔ akumu römöyï bɔ akumu mɔtɔ ga ëdï 'deni gbï mɔlo bine, ame këdï ko'de kpa közï ki'di zi Bɔko'ba kɔzɔ ma kö'du ki'di mo kiya ne.
5 Tine ndɔbɔ ma 'bënnï 'ba bɔ akumu ame ga bine ne dɔ mbëlï 'ba ame 'dë mïtɔrɔ ne na ka kɔzɔ 'ba Musa tönë ne. Mï kada nima 'dɔ Musa ko'dɔ rö kilaka zi Bɔko'ba ne, Bɔko'ba iya zi bo te, “Oŋgɔ laka 'dɔ ko'dɔ kɔzɔ wa ma tönë mileme zïyï di dɔ döku bine ne.”
6 Tine ma 'ba Yësu ndɔbɔ 'ba bɔ akumu nime ki'di zi bo ne na mbiri rɔ dɔ kiteli di dɔ 'ba bɔ akumu mɔtɔ ga nima gbï kɔzɔ ame lömu 'ba Bɔko'ba ame bo ko'dɔ zize na kulöwö mbiri di dɔ ma tönë 'ba Musa ne tara. Römöyï ɔrɔ 'deni pili dɔ yëyï dɔ kiteli ma 'dɔ Bɔko'ba ko'dɔ zize.
7 Ne ma kiya te a mɔtɔ kɔmɔ dë mbowa di mï lömu ma dɔgba nima bo ti ko'de ma la'ja nime gbï 'böwu gɔ wa'di?
8 Tine ŋere Bɔko'ba o'ja lende ma kɔmɔ di zïnnï lïjë bilaka abo ga na ma 'dɔ ki'di bo kiya lende rönnï te, “Kada mo ti kömö 'deni ame gɔ mo'dɔ lömu ma, ma la'ja tïnnï lïjë bilaka ma ga Yisarele gbï ti e'be Yuda.
9 Tine ame inza kpe kɔzɔ lömu ma tönë mo'dɔ bine ti 'bu nnï löbu ga ne, mï kada ma minda'ba közïnnï moja lïjë yaga di Ezipeto. Lömu ma ame mo'dɔ tïnnï ne lïjë ebe kɔrɔ dë dɔmo na milagi lende 'bënnï ŋgï yaga.
10 Tine lömu mo tönë 'dɔ mo'dɔ tïnnï lïjë Yisarele kada mɔtɔ ne na me. Ti mi'di kö'du ki'di ma kɔdɔ dönnï koloma mï dökï'dï lïjë. Ti mëdï rɔ Bɔko'ba 'bënnï kina lïjë ti këdï rɔ 'bama ga.
11 Bɔtɔ mɔtɔ inza kiyandi löndö ala lëpï nï mɔtɔ kpe 'dɔ tikali ma Bɔko'ba. Römöyï lïjë pili rɔ gönnï, ma titi ti ma löbu pili rɔ gɔmo ti kikali ma ŋgï.
12 Kina ti mola lïjë gɔ lende kënyë 'bënnï ga dɔma kudölu yaga di gɔ lende kirasi 'bënnï ga pili.”
13 Mï lende kiya 'ba Bɔko'ba gɔ lömu ma la'ja nime bine i'di lömu ma dɔgba tönë ŋgï kinda yaga rɔ ma mɔlo. Kina me wa ame 'deni yaga rɔ ma mɔlo köndë 'deni ne ëdï kölu ŋgï yaga.

9

Bɔ Akumu Ni Ti Rö Löbu

1 Lömu ma dɔgba tönë ga bine ëdï gbï ti kö'du ki'di mo ga 'ba mötu ko'dɔ ti rö mo ma bilaka kubö teyi.
2 Rö kilaka ma tönë mo ko'dɔ ne oke yïmo 'deni rïyö kɔzɔ a nime te. Mï ma yaga mo ame kïdëkï rɔ bi ma koro mo ne na ti a 'ba tïdëyï lamba mo ti tarabiza 'ba maŋgolɔ'bɔ ma këdï ki'di zi Bɔko'ba mo teyi.
3 Tine mï ama kebe gɔ bɔŋgɔ ma mïyö mo nima yayi ne na kïdëkï rɔ bi ma koro rɔ dɔ kiteli mo.
4 Kina ti bi 'ba toŋma akumu ma di mï yamo köbököbö mo tönë teyi toŋma akato kele dɔmo. Kina ti sandu 'ba lömu mo tönë komba rɔmo ti yamo köbököbö ne teyi. Sandu nime na ti lere rïyö mo tönë ga kugu lömu mo dɔmo ne yïmo gbï ti përï 'ba Arona mo tönë kebe kunzï 'deni ne ti kete 'ba akïdëkï rɔ mani mo tönë gbï di mï yamo köbököbö ne yïmo.
5 Dɔ sandu mo nima tɔrɔ na kïdëyï sasa rïyö mo tönë ga kileme bi loma 'ba Bɔko'ba ne teyi kakala mo ga kutu'bö gɔ bi ame bo këdï kola wa gɔ lende kënyë di teyi ne. Tine ame kada 'ba tïyëtï gɔ wa naga nime rokpe na dë.
6 Kina kiyija wa naga nime pili tara. Kina bɔ akumu ni këdï kari nduwë rɔ kɔmɔ lëndö mï rö ma yaga mo nima to'dɔ ndɔbɔ 'bënnï mo ga.
7 Tine bɔ akumu ma löbu mo na ŋge këdï kɔdɔ mï rö ma mïyö mo nima mï kɔtɔ kpökï mï kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ. Tɔdɔ abo yayi ŋge ti roma ame bo kumu 'deni gbï gɔ lende kënyë ma 'ba bo ti 'ba bilaka ma laki ame lïjë ko'dɔ ra liwo yayi kinza ma lïjë kikali gɔmo ne.
8 Tine timo na Nyï Kɔtɔ Laka kiya 'deni yaga bi kɔpɔ te, kpadörï 'ba bi loma 'ba Bɔko'ba gba urögö dë yaga ɔdɔ rö ma yaga nime këdï gba kɔrɔ tɔrɔ.
9 Ëdï 'deni gbï rɔ akileme zize mï kada ma 'beze nime. Römöyï kpa közï ki'di ni ti roma ma kumu naga nime ɔ'bɔ dë turögö mï dökï'dï kɔpɔ.
10 Tine lïjë ka ŋge rɔ a 'ba yida rɔ kɔzɔ akonyo ni ma ti akuwë ti dölëtï 'ba közï kurögö. Wa naga nime pili rɔ dölëtï zi bilaka tɔrɔ tötï gɔmo ŋbö Bɔko'ba ko'dɔ wa pili rɔ ma la'ja.

Roma Ti Akumu

11 Tine Kurïsïtö ako 'deni rɔ bɔ akumu ma löbu nati to'dɔ lende laka zize. Rö ma 'ba bo ame bo koja laja yïmo ne na mbiri löbu rɔ dɔ kiteli. Bilaka lesi na dë kubö ti közïnnï, inza gbï rɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime.
12 Kina me bo kari kɔdɔ 'deni mï bi ma koro rɔ dɔ kiteli mo tönë ŋburu mï kɔtɔ. Bo ɔdɔ ma 'ba bo dë ti roma banya ala roma sa. Tine bo ɔdɔ ti roma 'ba gbagba bo tutë gɔze pili timo ŋburu di mï lende kënyë ze ga.
13 Bɔ akumu ma 'ba dɔliŋɔ nime ulï 'bënnï rɔ roma banya ni ti roma sa ti buruku 'ba kole sa ame koŋma 'deni ne rɔ bilaka ame ga rɔ ti'da di kɔmɔ Bɔko'ba ne turögö mo yaga rɔ ma kɔpɔ.
14 Ne ɔdɔ këdï 'deni tara roma Kurïsïtö ame kulöwö rɔ dɔ kiteli di dɔmo ne ti kurögö dökï'dï ze ŋgï kɔpɔ yaga 'doyi. Römöyï Nyï Kɔtɔ Laka abo na rɔ ŋburuŋburu ki'di bo 'deni rɔ akumu ma laka zi Bɔko'ba gɔze. Roma bo ti kurögö dökï'dï ze ŋgï di mï lende yawa 'dɔ dojake laja zi bo Bɔko'ba bɔ dɔ dïdï.
15 Kina me bo Kurïsïtö na 'deni rɔ bɔ kpërï ame ko'de lömu ma la'ja 'deni 'dɔ ame ga Bɔko'ba këdï kïdëkï ne ko'ja yëyï ma ŋburuŋburu mo tönë Bɔko'ba ki'di kö'du mo 'deni mɔlo ne. Römöyï tölë 'ba Kurïsïtö utë gönnï 'deni di mï lende kënyë ma mɔlo tönë ga lïjë ko'dɔ ko'ja lïjë këdï gba bïcï lömu ma mɔlo bine ne.
16 Kina kɔzɔ ame kɔrɔ 'deni dɔ ndose 'ba 'dɔ to'dɔ mo di pötö mo ne ti ko'dɔ rönï ŋgï 'jaa di pötö tölë.

17 Römöyï ɔdɔ bo bɔ kose mo këdï gba ti kɔmɔ bo tara inza ko'dɔ rönï
titi tine 'jaa di pötö tölë abo.
18 Kina me ki'di 'dɔ lömu ma dɔgba tönë ko'dɔ 'bënï rönï 'deni ti roma.
19 Dɔgba mo tönë Musa ïyëtï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'deni pili zi bilaka.
Bo ogba roma sa kudölö yïmo ti mini, bo kogba kuyu kudödu ti kabi kasi
kusu yïmo kulï rɔ buku 'ba lömu gbï rɔ bilaka naga nima.
20 Kina bo kiya te, “Ame na rɔ roma ma kudödu lömu 'ba Bɔko'ba ame
bo ki'di 'deni zize tuwö dɔmo.”
21 Kina bo kulï roma gbï tara rɔ rö mo tönë ti jama mo ga pili.
22 Mï kö'du ki'di nima wa pili ti këdï ŋge rɔ ma kɔpɔ ti roma. Kina ti
kola wa gbï ŋge gɔ lende kënyë ɔdɔ kiya te roma kulöwu 'deni titi du bërï.
23 Wa naga nime pili rɔ dɔ mbëlï 'ba wa 'ba mï dɔyayi 'ba mïtɔrɔ. Tine
tileŋo lïjë gɔ këdï rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ Bɔko'ba na pili te. Ne ma laka mo
nime rɔ 'ba dɔyayi 'ba mïtɔrɔ ne o'dɔkɔ rɔ akumu ma laka.
24 Römöyï bi ma koro mo nima Kurïsïtö kɔdɔ teyi ne inza rɔ ame bilaka
lesi na ko'dɔ ti közïnnï ŋge ka rɔ dɔ mbëlï mo ne. Bo ɔdɔ ma 'ba bo 'deni
ko mïtɔrɔ bo kɔrɔ 'deni le'jete kɔmɔ Bɔko'ba tilende ti bo gɔ lende ze.
25 Bɔ akumu ma löbu ni ö'bö ma 'bënnï tɔdɔ mï bi ma koro rɔ dɔ kiteli
'bënnï mo nima rɔ kɔmɔ kɔɔ pili ti roma yërï ame kumu ra ne. Tine
Kurïsïtö ö'bö ma 'ba bo dë tɔdɔ ti'di roma abo mï konzi kɔzɔ a nima tara.
26 Ma kiya te këdï ra tara dëne bo ëdï kisaki tombi gɔmo mɔlo di bi tisaki
'ba dɔliŋɔ. Ne kina me 'deni le'jete mï kada ame 'deni rɔ ŋburuŋburu mo
ne na bo kako 'deni ti'di rɔ bo rɔ akumu mï kɔtɔ ŋburu tombi lende kënyë
'ba bilaka.
27 Bilaka nime pili, nï mɔtɔ ëddï kölë ŋge mï kɔtɔ. Di pötö mo na ŋgï rɔ
burë 'bï ma Bɔko'ba këdï ko'dɔ.
28 Kina gbï tara umu Kurïsïtö 'deni ŋge mï kɔtɔ rɔ akumu tombi lende
kënyë 'ba bilaka konzi nime pili. Kina bo ti kɔdɔ 'böwu di gɔmo tine inza
kpe 'dɔ tombi lende kënyë, tine 'deni 'dɔ tɔmɔ ame ga pili ti kɔmɔ ki'di gɔ
bo ne di mï tölë.

10

Kö'du Ki'di 'Ba Musa

1 Dëmba kö'du ki'di 'ba Musa nima ka rɔ dɔ mbëlï 'ba wa ame Bɔko'ba
këdï kiteri to'dɔ mo ne. Inza rɔ ma laka mo. Kina me akumu mo ga ö'bö
ŋgï rɔ to'dɔ mo nduwë rɔ kɔmɔ kɔɔ. Tine akumu mo nima ti kurögö bilaka
tondo rɔ ma kɔpɔ kɔmɔ Bɔko'ba?
2 Ne ma kiya te këdï kurögö lïjë mo ra ŋgï yaga kɔpɔ di mï lende kënyë
'bënnï mo ga dëne lïjë inza komeri rönnï kpe rɔ bɔ lende kënyë. Dë me
pele kpa akumu oke rönï 'deni gbï.
3 Tumu akumu nduwë rɔ kɔmɔ kɔɔ nime laka mo na rɔ ti'di bilaka
tomeri gɔ lende kënyë ko'dɔ 'bënnï ga.
4 Römöyï roma banya ni ti sa ɔ'bɔ dë tombi lende kënyë.
5 Gɔ kö'du mo na me 'dɔ mï kada ma bo Kurïsïtö këdï ko'dɔ 'deni tako
dɔliŋɔ bine bo kiya zi Bɔko'ba te, “O'dɔkɔ a mɔtɔ rɔ akumu ni ti kpa közï
ki'di dë. Tine ileŋo yida rɔ 'deni zö.
6 Inza ti mï këyï gɔ akumu ma koŋma pili gbï ti 'ba tombi lende kënyë.
7 Kina me miya te, ‘Bɔko'ba, ma na me bine to'dɔ ako'dɔkɔ 'bï kɔzɔ ame
kugu rönï 'deni tara ne gɔ lende ma mï buku 'bï.’ ”
8 Dɔgba mo Kurïsïtö iya 'deni te, “O'dɔkɔ a mɔtɔ rɔ kpa közï ti akumu
ala akoŋma ti ame ga 'ba gɔ lende kënyë ne dë. Inza ë'bï ti mï këyï gɔmo.”
Tine pele wa naga nime pili këdï ko'dɔ ne ɔdɔ di mï kö'du ki'di.

9 Kina me bo kiya te, “Bɔko'ba, ma na me bine to'dɔ ako'dɔkɔ 'bï.” Di
bine inda ŋgï bo oke kpa akumu ma mɔlo tönë ga 'deni yaga 'dɔ to'dɔ
ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba na kinda'ba pötö mo ti 'bato.
10 Gɔ ako'dɔkɔ abo 'ba Bɔko'ba nime tumu Yësu Kurïsïtö urögö ze pili
'deni ŋgï yaga rɔ ma kɔpɔ nati ŋburu mï kɔtɔ ŋgï.
11 Bɔ akumu ni ö'bö ma 'bënnï tari rɔ kɔmɔ lëndö tɔrɔ mï rö löbu 'ba
Bɔko'ba to'dɔ ndɔbɔ mo, ame kina rɔ tumu roma ne nduwë zi Bɔko'ba.
Tine 'dɔ kombi lende kënyë ɔtɔ ŋgï ne inza du te.
12 Ne tine Kurïsïtö i'di 'ba bo rɔ bo 'deni mï kɔtɔ kombi lende kënyë
ŋburu yaga, bo kari koloma 'deni tɔrɔ dɔ dörï Bɔko'ba.
13 Bo oloma 'deni toda dɔmo ma Bɔko'ba këdï ki'di bo ka'da bɔ ya abo
ga.
14 Tumu bo Kurïsïtö nime ŋge 'deni mï kɔtɔ ne urögö ya ma rɔ 'ba
Bɔko'ba naga 'deni ŋgï rɔ ma kɔpɔ ŋburu yaga di mï lende kënyë.
15 Kina kɔzɔ ma tönë Nyï Kɔtɔ Laka kiya zize bine, dɔgba mo bo iya te,
16 “Ŋere Bɔko'ba iya te, ‘Lömu ma mo tönë 'dɔ mo'dɔ tïnnï kada mɔtɔ
ne na me. Ti mi'di kö'du ki'di ma kɔdɔ dönnï koloma mï dökï'dï nnï.’ ”
17 Kina mɔtɔ gbï bo iya te, “Ti mi'di dɔma kudölu yaga di gɔ lende kënyë
gbï ti lende kirasi 'bënnï ga pili.”
18 Ne ɔdɔ kina Bɔko'ba kola ze 'deni gɔ lende kënyë kɔzɔ a nime te tine
a mɔtɔ rɔ akumu tombi lende kënyë inza kpe nati.

Tömö Zi Bɔko'ba

19 Kina me ti löndö ma ga, roma Kurïsïtö i'di dɔ ŋgölö 'deni zize tari zi
Bɔko'ba.
20 Bo unyë kpa kɔri ma la'ja 'ba dïdï 'deni zize ŋbö kala gönyï bɔŋgɔ
koro 'ba mï rö löbu 'ba Bɔko'ba mo tönë ti ti'di yida rɔ bo.
21 Dëdïke 'deni gbï ti bɔ akumu ma löbu ame mbiri rɔ bɔ dɔze mï liŋɔ
'ba Bɔko'ba.
22 Kina i'di dakoke ti ŋgɔsi rɔ Bɔko'ba ti dökï'dï kɔtɔ ti ti'di dɔze gɔ lende
abo. Dökï'dï ze 'deni yaga rɔ ma kɔpɔ, urögö rɔze 'deni ti mini ma kɔpɔ.
23 Kina ti, dönyöke ti nduwë gɔ ti'di dɔze gɔ lende laka nime duwöwöke
ne. Römöyï Bɔko'ba ame kiya 'dɔ ti'di wa naga nime pili zize ne lende abo
bo uyï yïmo dë.
24 Kina i'di dolomake ti, ti meri 'ba lëpï ze ga 'dɔ dɔ'ɔke rɔze do'dɔke
lende laka rɔ gɔ rɔze.
25 Kinza dolake gɔ kpa kotɔtɔ ze ga dë gbï kɔzɔ ma 'ba ya mɔtɔ ga. Tine
zize 'dɔ tocɔ mo nduwë zi lëpï ze ga na laka. Römöyï kɔzɔ ma koŋgɔke
kada 'ba burë mo tönë na me kömö ë'bënï 'deni ŋgɔsi.
26 Ze ame ga dikalike lende 'ba Bɔko'ba 'deni ne ɔdɔ debe diterike 'böwu
to'dɔ lende kënyë rɔ dɔ domo, a mɔtɔ rɔ akumu inza kpe nati ŋgï lipo gɔ
lende kirasi ze ga.
27 A mɔtɔ inza kpe nati zize tine 'deni ŋge ŋgï rɔ toda dɔ karama 'ba
pa'do löbu 'ba Bɔko'ba gbɔ ŋgï ti tikere ame këdï kako 'deni toŋma bɔ
kilagi lende abo ga ne.
28 Oŋgɔke 'deni bɔtɔ ame kilagi kö'du ki'di 'ba Musa ne 'ba bo ŋgï rɔ
tölë, a mɔtɔ rɔ mï këyï inza kpe rɔ bo ɔdɔ bɔ kodɔrɔ bïcï lende rɔ bo këdï
'deni rïyö ala mota.
29 Ne bɔ ame kopɔtɔ ma 'ba bo Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba ne 'ba bo ti
këdï tondo nati yayi? Lïjë bɔ kindiri roma Kurïsïtö ame kina ŋgï kurögö
lïjë 'deni yaga rɔ ma kɔpɔ lömu 'ba Bɔko'ba kɔrɔ 'deni dɔmo ne kina gbï
tïnnï lïjë bɔ kiti'ja Nyï Kɔtɔ Laka ame kina ŋgï ko'de yëyï ra zïnnï naga
nima 'bënnï ti këdï tondo?

30 Dikalike 'deni bo bɔ kiya te, “Ma na ti mopi dɔkolo. Monda nima ma
na ti mileki dɔmo,” tönë bo na me gbï kiya te, “Ŋere Bɔko'ba ti ko'dɔ burë
'ba bilaka abo ga.”
31 Tine tikere 'ba kinza tila'ba mï kɔmɔ közï Bɔko'ba bɔ dïdï na 'dɔ di'dike
këdï kulöwö.
32 Omerike gɔ kada ma dɔgba tönë ga bi kɔpɔ 'ba Bɔko'ba koyi ye ne te.
Mï kada nima ombike gomɔ 'deni rɔ ma kënyë tine a'da ye dë yɔ.
33 Mɔtɔ ga kiti'ja ye kɔmɔ bilaka ma konzi ko'dɔ ye rɔ ma kënyë, kënyï
kodɔ'bɔke rɔye ŋgï ti ya mɔtɔ ga ame këdï ko'dɔ gbï tara ne.
34 Ombike gomɔ kɔtɔ ti ya ame ga mï maboso ne. Kina ɔdɔ kolɔ e'be
ga pele kpe ŋgï le ti mï këyï, ikalike 'deni ma këddike ti a mɔtɔ ame rɔ
ŋburuŋburu ne.
35 Kina me kinza kebe kolɔ'bɔke dë 'dɔ ko'jake bi gomɔ 'ba rɔye.
36 Ogbɔke dökï'dï ye kitigɔ tɔ'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba kina ti ko'jake yëyï
abo ame bo këdï ko'dɔ ne ŋgï.
37 Kɔzɔ ame tönë mï akugu kiya te, “Ŋge mbowa te yɔ na bɔ ma ko'dɔkɔ
tako mo tönë ti kömö ŋgï. Bo inza kigabi.
38 Kina bɔ lende laka ma ga ti kïdïdï ŋgï gɔ ti'di dönnï gɔ lende ma. Ne
ɔdɔ mɔtɔ kileki koga kpënï gɔma yïmö inza këyï kpe rɔmo.”
39 Dinzake kpe rɔ bilaka ame 'dɔ kileki 'böwu koga kpënnï gɔ bo kebe
kölu yaga ne. Di'dike dɔze 'deni gɔ lende abo kina bo ti kɔmɔ ze ŋgï yaga
di mï tölë.

11

Meri

1 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na rɔ tikali wa ame ga dëdïke ti kɔmɔ
ki'di gɔmo ne, kina tikali mo gbï wa ame ga gba kinza ko'ja kïnë mo dë ne
ëdï ŋgï rɔ ma laka.
2 Gɔ kö'du 'ba ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di bo Bɔko'ba ŋgï ti mï
këyï rɔ 'bu ze löbu ga ma tönë bine ne.
3 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na me ki'di 'dɔ dikalike Bɔko'ba na ko'ba
wa pili naga nime ti lende 'ba kpa bo. Wa ame ga kinza ko'ja kïnë mo dë
ne bo o'dɔ kinda yaga ko'ja ti kɔmɔ.
4 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Abele ko'de kpa közï ki'di ma
laka zi Bɔko'ba kebe 'ba Kayina. Kina Bɔko'ba ŋgï ti mï këyï gɔ kpa közï
ki'di abo koŋgɔ bo rɔ bɔ lende laka. Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na me
ki'di lende 'ba Abele këdï gba kiyandi ze ko'ja bo kölë abo 'deni mɔlo.
5 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di tölë kupö Enoka dë tine kogba
bo tara rɔ ma kïdïdï kari tɔrɔ zi Bɔko'ba, kïnë bo kinda dë kpe mï dɔyayi
bine. Römöyï mï akugu yayi iya te gba kinza kogba bo dë Bɔko'ba ëdï ti
mï këyï rɔ bo.
6 Tine bɔtɔ mɔtɔ ɔ'bɔ dë ma 'dɔ kïyëyï dökï'dï Bɔko'ba ŋgï tara kinza
ma bɔ mo ki'di dönï gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Römöyï bɔ ame këdï kumötu
bo Bɔko'ba o'dɔkɔ ki'di dönï ŋgï gɔmo rɔ ma laka Bɔko'ba ëdï kina ti ki'di
bi gomɔ 'ba rɔmo ŋgï.
7 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di 'dɔ Nowa kuwö ma Bɔko'ba kose
kpa bilaka 'deni ti wa ame gba rɔ ma kɔwɔ bo ko'ja kïnë mo dë ne, ki'di bo
ko'dɔ sorope löbu tɔmɔ rönnï yïmo ti bilaka abo ga. Ti'di dɔ abo 'ba Nowa
na kileme ma laki ŋgï pili rɔ bɔ lende kënyë kina ki'di Bɔko'ba koŋgɔ bo
rɔ bɔ lende laka.
8 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Abarayama kuwö dɔ Bɔko'ba
kënyï di mï dɔyayi 'bënnï kari mï gɔ bi ame 'dɔ Bɔko'ba kari ki'di 'jaa zi

bo rɔ yayi abo ne. Bo ënyï ŋgï di mï dɔyayi 'bënnï bo kari kinza ma bo kikali bi ma bo këdï kari teyi mo.

9 Gɔ ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba Abarayama oloma 'deni mï rö kilaka kɔzɔ bɔ löwö mï yayi nima Bɔko'ba kiya 'deni ti'di mo zi bo ne. Yisika ni ti Yakoba oloma 'deni gbï yayi tara kɔzɔ bɔ löwö ko'ja Bɔko'ba kiya ra ŋgï te yayi nima ti këdï rɔ ë'bënnï.

10 Römöyï Abarayama ëdï ti kɔmɔ ki'di gɔ toloma mï gawo ame bɔ kiteri mo ti bɔ kubö mo na rɔ ŋere Bɔko'ba ne gɔ kö'bö ŋgï ŋburu gɔ bi mo.

11 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Abarayama kebe köyö kole ko'ja Sara kɔrɔ ra pa tara rɔ kɔtɔ bo köndë abo 'deni kote. Bo omeri ŋgï wa ame Bɔko'ba kose 'deni zïnnï ne ti ko'dɔ rönï ŋgï rɔ ma laka.

12 Gɔ lende mo na me Abarayama kɔtɔ kpökï mo tönë köndë 'deni yaga rɔ töku ne kupö mo kënyï kara ŋgï konzi kɔzɔ këlu 'ba mïtɔrɔ ni ti yayi lida 'ba kpa mini löbu ame bɔtɔ kɔ'bɔ dë tïtëtë mo ne tara.

13 Lïjë bilaka naga nime ölë ga 'deni pili mï meri 'bënnï mï ti'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba gba kinza ma lïjë ko'ja yëyï löbu mo tönë Bɔko'ba kiteri 'deni 'dɔ ti'di mo zi bilaka abo ga ne. Tine lïjë o'ja 'deni ŋge tara rɔ ma kɔwɔ na lïjë ŋgï ti mï këyï gɔmo. Rönnï aya dë di bi tïdëkï lïjë rɔ bɔ löwö mï loma 'bënnï mï dɔyayi nime bine

14 ame kinda ŋgï lïjë ëdï toma yayi mɔtɔ ame gɔ këdï zïnnï rɔ ë'bënnï ne.

15 Dɔyayi ame lïjë kola 'deni gönnï ne na dë kpe lïjë këdï komeri. Ma kiya te na lïjë këdï komeri lende mo ra dëne lïjë ti kënyï kuyï dönnï kileki kari teyi.

16 Tine lïjë o'dɔkɔ dɔyayi ma laka ame kina rɔ dɔyayi 'ba mïtɔrɔ ne. Kina rɔ Bɔko'ba aya dë gbï di zïnnï gɔ ame lïjë këdï kidëkï bo rɔ Bɔko'ba 'bënnï ne römöyï bo ileŋɔ gawo 'deni zïnnï koda lïjë.

17-18 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Abarayama ko'de Yisika toŋma mo rɔ akumu zi Bɔko'ba. Bɔko'ba iya 'deni mɔlo zi bo te, “Ti Yisika na ti mi'di yi këddï rɔ 'bu löbu zi ma konzi.” Tine pele tara ɔdɔ Bɔko'ba kënyï kiyɔzɔ meri abo bo ilagi dë di bi to'de kole kɔtɔ kpökï abo nima rɔ akumu zi Bɔko'ba.

19 Bo ïyënï ŋgï Bɔko'ba ti kɔ'bɔ toja Yisika yaga di mï tölë. Kina me kɔzɔ dɔŋgala mo ŋgï tara Bɔko'ba oja Yisika 'deni yaga zi bo di mï tölë.

20 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na me ki'di Yisika kose gɔ yëyï ame ga Bɔko'ba këdï ko'dɔ zi kole abo ga Yakoba ni ti Esawu kada mɔtɔ ne.

21 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Yakoba ko'dɔ yëyï dɔ kole rïyö 'ba Yesepa ga mï kada 'ba tölë abo. Bo ënyï 'deni kogbɔ rɔ bo ti përï abo bo kumötu Bɔko'ba.

22 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Yesepa ɔdɔ bo kɔ'bɔ tölë 'deni kiya tɔdɔ 'ba Yisarele di Ezipeto bo kose zïnnï 'dɔ lïjë kombi kiliŋba bo kari timo.

23 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di 'bu 'ba Musa ni ti ma bo kusu dɔ bo ŋbö nyepe mo mota mï kada ma köyö bo ne. Lïjë oŋgɔ bo rɔ kole ma kele kina ŋgï i'di lïjë kere rönnï dë kpe di zi lende 'ba bɔ dɔliŋɔ.

24 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Musa kilagi kinza kïdëkï bo dë rɔ kole 'ba nyiti 'ba bɔ dɔliŋɔ 'ba Ezipeto nima ko'ja bo kïyöbu 'deni yaga ne.

25 Bo oza abo rɔ tombi gomɔ ti bilaka 'ba Bɔko'ba di dɔ ame 'dɔ bo koloma ŋge mbowa rɔ lɔŋɔ mï lende kënyë.

26 Bo omeri 'deni ŋgï tombi gomɔ 'ba ti'ja kɔzɔ 'ba Kurïsïtö ame Bɔko'ba këdï koja ne na laka di dɔ mɔrï mbëmbë 'ba mï dɔyayi 'ba Ezipeto. Römöyï bo ëdï ti kɔmɔ ki'di 'dɔ to'ja bi gomɔ 'ba rɔ bo di zi Bɔko'ba.

27 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Musa kënyï kola Ezipeto. Bo ere
a mɔtɔ rɔ dökï'dï kata 'ba bɔ dɔliŋɔ nima dë kpe. Bo ö'bö ŋgï ti mï këddï
kɔzɔ iya te bo o'ja kïnë Bɔko'ba kinza ko'ja dë mo nime 'deni tara.
28 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Musa kiyija gɔ to'dɔ karama
'ba Pasaka zi Yisarele. Bo iya zïnnï gɔ lïjë kulï roma gɔ kpadörï 'bënnï ga
kinza malayika 'ba tölë kɔdɔ kupö kole dɔndende 'bënnï ga ra.
29 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Yisarele ŋgï kumu dɔ Yöpö Kasi
kebe mï dɔyayi ma këlë. Tine ɔdɔ Ezipeto kɔdɔ ma 'bënnï yɔ na mini kileki
ŋgï pi'di kote dɔmo pili yaga.
30 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di tëlï 'ba Yereko kulöru ko'ja
Yisarele kiliŋgere 'deni kuru dɔmo ŋbö tö'dö mo dɔ modɔmorïyö.
31 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di Raba 'ja bɔ rɔnyɔ tönë kɔmɔ ŋgï
kinza kupö nï dë kɔtɔ ti bɔ kinza kuwö dɔ Bɔko'ba naga nima. Römöyï
lɔko na kota bɔ kore 'ba Yisarele rɔ ŋba.
32 'Dɔ mïlërï nduwë timo? Tine kada ɔ'bɔ ma dë kpe 'dɔ mïyëtï gɔ lende
'ba Gideni ni ti Baraka ti Samosona ti Yepete ti Dawïdi ti Samölë gbï ti bɔ
kumë lende 'ba Bɔko'ba mɔtɔ ga.
33 Mï ti'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba lïjë o'dɔ ya 'deni ti bɔ dɔliŋɔ pili
lïjë ka'da. Lïjë o'dɔ lende laka 'deni lïjë ko'ja yëyï mo tönë Bɔko'ba kose
zïnnï ne. Lïjë otomo kpa tabïyö ni 'deni teyi,
34 lïjë kïyölu pa'do ma löbu naga, lïjë kɔmɔ di kpa kulu. Lïjë rɔ ma
keŋme tine lïjë ebe kitigɔ yaga. Lïjë embe kɔzɔ ɔtɔ di mï ya lïjë ka'da bɔ
kanya 'ba bɔ löwö ni ŋgï lïjë koga kiriŋa.
35 Ti'di dɔ gɔ lende 'ba Bɔko'ba na ki'di 'ja mɔtɔ ga kogba bilaka 'bënnï
ga ame pa rɔ töku ne kindiŋi kïdïdï yaga zïnnï. Tine mɔtɔ ga ilagi 'bënnï
dɔ ŋgölô na kölë ŋgï mï aŋɔŋi 'dɔ koja lïjë 'jaa mï lɔŋɔ ma laka di pötö
tölë.
36 'Ba ya mɔtɔ ga opɔtɔ komba. Kudödu mɔtɔ ga ti ziŋgiri ku'du mï
maboso.
37 U'du lïjë ti döku kotopa mïnnï rïyö kupö lïjë ti mbele. Lïjë kulë ŋgï
tara rɔ gɔ ŋbululu ŋge ti kilaka banya ni ti kamölö na gönnï kɔzɔ bɔ lisa
kodɔ gomɔ rönnï ko'dɔ kpɔŋi rönnï nime te.
38 Dɔyayi ma kele kɔ'bɔ tïnnï inza. Lïjë koloma ŋgï rɔ tulë kebe yï mökö
kebe mï lôŋgö döku ni. Bi 'ba loma 'bënnï kö'bö ŋgï mï tï'börö ni ti gö.
39 Ti'di dönnï gɔ lende abo 'ba Bɔko'ba i'di bo ŋgï ti mï këyï rönnï. Tine
pele yëyï mo tönë Bɔko'ba kose ne lïjë o'ja dë gba.
40 Römöyï Bɔko'ba iteri a ma laka 'deni zize 'dɔ to'dɔ ze pili rɔ löbu kɔtɔ
tïnnï.

12

Loma Dɔ Dörï Bɔko'ba

1 Ma 'beze tine lïjë bɔ laja ma konzi tönë ga dɔgba bine ne na këdï 'deni
nati rɔ tidayi ze. Kina ti, donake wa ame ga këdï kirakpa rönnï kpa kɔri
zize ne ti pili yaga. Dopepeke rɔze yaga di zi lende kënyë nime könyö 'deni
ŋgï gɔze ne. Dogbɔke rɔze laka 'dɔ dolɔlɔke di mï riŋa dölï nime mï loma
ze.
2 Di'dike kɔmɔze ti kö'bö ŋburu dɔ Yësu ame bo na kodɔrɔ kɔri 'deni
zize ti'di dɔze gɔ lende abo kokɔnyi ze 'deni gbï yïmo ne. Pele mï tutötï
bo tönë bo asi dë yaga di rɔ ndɔbɔ abo. Lende 'ba lɔŋɔ nime këdï koda bo
i'di rɔ bo ŋgï kaya dë di bi tölë dɔ ŋgërï. Kina me le'jete bo këdï koloma
'deni dɔ dörï Bɔko'ba.
3 Omeri gɔ gomɔ nime Yësu kombi di kpa közï bɔ ndo'ji bɔ lende kënyë
ni ne te. Kina kinza ki'di dökï'dï yï kombi dë kidaki ŋgï.

4 Rɔ kopi 'bï mï lende këny̱ë ömö dë gba mï tölë.
5 Lende 'ba dökï'dï këddï tönë kiya zize bine kɔzɔ kole tara ne udölu 'deni di dɔye? Ame kiya te, “Kole ma, ɔdɔ bo Bɔko'ba kileki ndoro 'bï döÿï kinza ke ŋge dë yaga di rɔmo. Kina ɔdɔ bo kamo döÿï kinza kotɔ dë ŋgï kporo.
6 Römöÿï ya ame ga pili bo kɔ'ɔ ne na bo këdï kamo dɔmo tara mɔlo. Ame ga bo kɔ'ɔ rɔ kole abo ga ne bo ëdï kiyandi mɔlo tara bo ko'dɔ yida rɔmo.”
7 Ombi gomɔ 'bï ga ti pili ti mï këddï römöÿï 'bu na këdï rɔ tiyandi yi. Gomɔ nime i'di 'deni ŋgï kinda Bɔko'ba na këdï rɔ tiyandi yi nï kole abo. Tara ne kole mɔtɔ ëdï ame 'bu mo kiyandi dë ko'dɔ yida rɔmo?
8 Ɔdɔ kiya te kɔmɔ ma 'bëÿï ŋgï du di mï gomɔ nime kinza ma ko'ja yi dë kɔzɔ 'ba kole ma laki, nï ma 'bëÿï nima ti kinza rɔ kole ma laka ɔtɔ. Nï kole mï maŋba na ka.
9 'Bu ze ga ma mï dɔliŋɔ nime bine iyandi ze ko'dɔ yida rɔze kɔ'ɔ na doroke lïjë. Ne 'bu yï ma löbu nime mïtɔrɔ ne ebe koro bo dë gɔ wa'di 'dɔ ko'ja dïdï ma ŋburuŋburu?
10 'Bu ze ga ma mï dɔliŋɔ nime bine iyandi ze ti to'dɔ yida rɔze kɔ'ɔ gɔ wa ame ga lïjë ko'dɔkɔ gɔ ko'dɔ laka zïnnï ne. Ne ma 'ba Bɔko'ba bo ëdï ko'dɔ rɔ lende laka zize gɔ dëdike gbï rɔ ma laka kɔzɔ 'ba bo.
11 Ɔdɔ akiyandi kömö zïÿï mɔtɔ ebe kinda za yaga 'böwu rɔ gomɔ kinza kpe rɔ lɔŋɔ. Tine ame ga kiyandi 'deni laka timo ti ko'ja kpa közïmo ŋgï rɔ lende këÿï 'ba bɔ lende laka ni.
12 Kina ti, ombi kɔnyɔ yï ma kilada 'deni mo nima tɔrɔ kogbɔ ndïÿï ma kidaki nima yaga kitigɔ.
13 Ileŋo kɔri kodɔrɔ zi ndïÿï kinza ma ka'bo naga keŋme ra bërï, tine kileŋo lïjë yaga.

Loma Ti Lende Këÿï

14 Ogbɔ röÿï toloma mï lende këÿï ti ya ma laki pili to'dɔ mo ŋge rɔ lende laka 'ba Bɔko'ba. Römöÿï ɔdɔ ko'dɔ dë tara to'ja Bɔko'ba zïÿï na ti kinza nati.
15 Oŋgɔ röÿï laka kinza kebe kɔcɔ ra yaga di mï kɔri 'ba lende këÿï 'ba Bɔko'ba. Nï mɔtɔ oŋgɔ laka kinza kebe konza ŋgira'da ma kata ne ra kebe tirasi bilaka.
16 Oŋgɔ laka kinza këddï ra rɔ bɔ yërï ala kɔzɔ Esawu bɔ kinza koro Bɔko'ba tönë kugö rɔ löbu abo 'ba kole dɔndende ŋgï dɔ lebe kɔtɔ 'ba akonyo ne.
17 Ikali 'deni, di pötö mo 'böwu bo ileki tëgë 'dɔ 'bu bo ko'dɔ yëÿï zi bo. Tine ilagi ŋgï yaga di zi bo römöÿï ɔ'bɔ dë kpe zi bo tuÿï ÿïmo bo koma pele ti tɔlɔ kɔmɔ bo.
18 Inzake kɔzɔ 'ba Yisarele tönë ga lïjë kako kömö ŋgï dɔ wa ame lïjë ko'ja ti kömönnï kuwö gbï ne. Lïjë ako 'deni kömö dɔ döku 'ba Sinayi ti pa'do köbö gbï ti mandölu ti lili ma kembe
19 ti birɔ tapi 'ba tɔtɔti ti mugu Bɔko'ba ma kilende. Kina ɔdɔ lïjë kuwö 'deni tara tine lïjë oma'jo rönnï zi bo kinza ki'di bo kilende dë kpe zïnnï.
20 Römöÿï kö'du ki'di abo mo ga itigɔ ra kulöwö. Ame kiya te, “Ɔdɔ a ma kɔzɔ banya ni ti kamölö ni pele kosa rɔ döku nima ku'du ŋgï kupö yaga ne.”
21 Kïnë mo i'di bilaka kere kulöwö, Musa kiya ŋgï te, “Ma rɔ tikere. Rɔma ëdï kïlë'dï.”
22 Tine kpe ma 'beye ömöke 'deni dɔ döku 'ba Ziyona, gawo Yerosalema ame mo mïtɔrɔ, liŋɔ 'ba Bɔko'ba bɔ dïdï ne, ti tïndï 'ba malayika ma konzi.

23 Ömöke 'deni mï ŋbele 'ba kole dɔndende 'ba Bɔko'ba ame ga kugu
möyï mo 'deni mï buku 'ba dïdï ne. Ömöke 'deni zi Bɔko'ba bɔ to'dɔ burë
kodɔrɔ dɔ bilaka pili, gbï zi bɔ lende laka ma mɔlo tönë ga bo ki'di lïjë
'deni këdï kɔzɔ bo gbï tara ne.
24 Ömöke 'deni gbï zi Yësu bɔ ko'de lömu la'ja zize, roma bo kulï 'deni
rɔze turögö ze. Roma nime udu dë kɔzɔ 'ba Abele, tine udu 'ba bo gɔ wa
ma laka zize.
25 Oŋgɔke rɔye laka kinza kebe kilagike lende 'ba Bɔko'ba ame bo këdï
kilende ziye ne dë. Ya ma dɔgba tönë ga kilagi lende abo di dɔ döku bine
ne, lïjë okpe dë du te yaga di mï gomɔ mo. Ne ɔdɔ dilagike ma 'beze lende
ame di mïtɔrɔ ne, ti döpuke yala di kpa gomɔ mo?
26 Mï kada nima yayi mugu bo ma kudu iyaya yayi 'deni. Kina me le'jete
bo iya te, “Ti miyaya dɔyayi ni ti mïtɔrɔ ŋge mï kɔtɔ nati.”
27 Tine ame bo iya te, “Ŋge mï kɔtɔ nati.” Omba kina me kileme 'deni
wa naga nime pili ko'ba ne ti kiyaya gɔmo 'deni ŋgï kona yaga, tine 'dɔ
ma kinza kiyaya mo ga na ŋge koloma.
28 Kina dolomake ti, ti mï këyï. Bɔko'ba ëdï ki'di ŋere löbu abo zize ame
kinza kiyaya dë ne. Doroke bo Bɔko'ba ti dumötuke bo kɔzɔ ako'dɔkɔ abo.
29 Römöyï bo Bɔko'ba ze na rɔ pa'do ma kitene wa kudï 'doyi.

13

Ndose

1 Ö'böke ti ŋburu tɔ'ɔ löndö ye ga.
2 Kinza kolake gɔ tota bɔ löwö rɔ ŋba dë. Römöyï ya mɔtɔ ga pele ota
malayika 'deni rɔ ŋba kinza ma kikali gɔmo.
3 Omerike ya ma tönë ga koloma mï maboso ne te, ŋgï kɔzɔ iya te kpe
na mï maboso tïnnï tara. Omerike ya ma tönë ga mï gomɔ ne te, ŋgï kɔzɔ
iya te kpe na 'deni mï gomɔ kɔzɔ 'bënnï tara.
4 Rɔ kogbe ki'di lende mo këdï rɔ ma koro. Më'dë ni ti 'ja kinda'ba ga
lende mo laka. Römöyï Bɔko'ba ëdï kodɔ karama dɔ bɔ yërï ni kada mɔtɔ.
5 Kinza kö'bö dë tombi dökï'dï yï gɔ lende 'ba gïrïsï. Wa ame këddï 'deni
timo i'di lende mo kɔ'bɔ yi. Römöyï Bɔko'ba iya 'deni te, “Minza mola yi.
Minza milagi di röyï.”
6 Kina dolomake ti, ti mï këddï gɔ diyake te, “Ŋere Bɔko'ba na rɔ bɔ
kɔnyi ma. Minza mere kpe. Bilaka lesi inza kɔ'bɔ to'dɔ ɔtɔ zö.”
7 Omerike bɔ dɔ kanisa ma mɔlo tönë ga koloma rɔ tiya laja 'ba Bɔko'ba
ziye ne te. Loma 'bënnï ga ti tölë mo, omerike te. Kina 'dɔ kinda'bake gbï
kɔzɔ ma 'bënnï tara mï ti'di dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba.
8 Römöyï Yësu Kurïsïtö uyï rönï dë. Bo ö'bö 'deni tara tipiyara ene gbï
tara tɔne nduwë ŋbö rɔ ŋburuŋburu.
9 Kinza kolake dɔ kupö akiyandi ma löwö mɔtɔ ga dë kotɔ ye yaga di mï
kɔri. A ma 'dɔ ki'di dökï'dï këddï ziye na rɔ lende këyï 'ba Bɔko'ba. Dölëtï
gɔ lende 'ba akonyo naga nima okɔnyi lïjë bɔtɔ bɔ koro mo ga dë du te.
10 Ma 'beze dëdïke 'deni ti kpa közï ki'di zi Bɔko'ba ame lïjë bɔ akumu
mo tönë ga mï rö mo yayi ne kosa akonyo mo dë du te kpënnï.
11 Bɔ akumu ma löbu 'bënnï mo ga ö'bö to'de roma yërï na mï gɔ bi ma
koro mo rɔ kpa közï ki'di zi Bɔko'ba gɔ lende kënyë 'ba bilaka. Tine yida
mo oŋma ŋbô yaga mökö di mï taya 'bënnï mo.
12 Kina me 'deni gbï tara, Kurïsïtö ölë 'deni ŋbö mökö yaga di mï gawo
'dɔ roma bo kurögö bilaka pili yaga kɔpɔ.

13 Kina ti, dënyïke dɔdɔke yaga di mï taya 'ba bɔ mo ga darike zi bo 'dɔ laŋa tönë kodɔ rɔ bo ne kodɔ gbï rɔze.
14 Römöyï dinzake ti gawo ma ŋburu mï dɔyayi bine. Dëdïke rɔ toma gawo ame këdï kako 'jaa kada mɔtɔ ne.
15 Kina ti, gɔ lende 'ba Yësu dö'böke ti ŋburu tïlëlu Bɔko'ba. Akïlëlu na rɔ kpa közï ki'di 'beze 'ba ya ma këdï kïdëkï bo rɔ ŋere naga.
16 Tine kinza kola gɔ to'dɔ lende laka ti tokɔnyi bilaka dë römöyï kina rɔ kpa közï ma kïyëyï dökï'dï Bɔko'ba.
17 Ya ame ga mbiri rɔ bɔ dɔye mï kanisa ne, uwöke dɔmo. Lïjë na këdï koŋgɔ gɔye römöyï lïjë na ti kïyëtï gɔ lende 'be ga kada mɔtɔ kɔmɔ Bɔko'ba. I'dike lïjë ko'dɔ ndɔbɔ nime ti mï këyï kinza meri gɔ lende 'ba kinza tuwö dönnï. Römöyï ma tara inza kokɔnyi ye.
18 Umötuke nduwë gɔze. Dikali ŋgï dinza rɔ to'dɔ lende kënyë, tine do'dɔkɔ loma ze gɔ kö'bö rɔ ma laka.
19 Kina ma rɔ dɔ kiteli mo mititi ye pili 'dɔ kumötuke gɔma gɔ Bɔko'ba kileki ma welo ziye yayi.

Mötu

20 Ee, bo Bɔko'ba bɔ lende liya kokɔnyi ye. Bo na kombi Yësu ŋere ze bɔ kɔnyi ma löbu koja yaga di mï tölë gɔ lende 'ba roma Yësu ame lömu ma ŋburuŋburu abo kɔrɔ 'deni ŋburu dɔmo ne.
21 Bo ki'di lende laka abo ti pili ziye to'dɔ ako'dɔkɔ abo. Bo ki'di Yësu Kurïsïtö ko'dɔ ndɔbɔ mïze 'dɔ dïyëyïke dökï'dï bo. Rɔ löbu këdï zi bo Yësu nduwë rɔ ŋburuŋburu. Amini.
22 Löndö ma ga, mugu wa naga nime 'deni ti'di dökï'dï këddï timo ziye. Moma'jo rɔma ziye, uwöke dɔmo ti mï këyï römöyï lende mo ka le ŋgï mbowa.
23 Mi'di ame ziye tikali mo, ope löndö ze Timatiyo 'deni yaga di mï maboso. Ɔdɔ bo kömö gïrï naga nime zö bine, ti dari kɔtɔ ti bo ziye yayi.
24 Umötöke bɔ dɔ kanisa ma yayi naga nima pili ti möyï ma ti bilaka 'ba Bɔko'ba pili. Bilaka ma Italiya umötö ye.
25 Lende këyï 'ba Bɔko'ba koloma tiye pili.

Akugu 'Ba YAKOBA

1 Ma Yakoba bɔ koja laja 'ba Bɔko'ba kina gbï 'ba ŋere Yësu Kurïsïtö, mumötö ye kpe bilaka 'ba Bɔko'ba ame ga kïyëyïke rɔye 'deni mï dɔliŋɔ nime pili ne.

Gomɔ Ti Akiyari

2 Löndö ma ga, ɔdɔ akiyari 'ba gomɔ ma gege mɔtɔ ga ko'ja ye olomake rɔ lɔŋɔ rɔ mbëmbë gɔ lende mo.

3 Miya ziye, ɔdɔ konyake dɔ gomɔ mo naga nima 'deni ti ti'di dɔye ŋgï rɔ ma laka gɔ lende 'ba Yësu ti kö'böke 'deni ŋgï nduwë di pötö mo rɔ bɔ mï këddï.

4 Ö'böke nduwë ti mï këddï kinza kogake kpeye ra gɔ lende nime 'dɔ këddïke rɔ bilaka ma laka zi Bɔko'ba kinza a ma kënyë mɔtɔ këdï ra mïye.

5 Ne ɔdɔ kiya te nï bɔ mɔtɔ këddï rɔ lisa 'ba akikali, ititi Bɔko'ba, kina bo ti ki'di yi 'deni ŋgï kikali wa. Römöyï Bɔko'ba na rɔ bɔ ki'di wa rɔ ma sari zi bilaka kinza dɔ kose teyi.

6 Kina ɔdɔ kiya te kititi Bɔko'ba gɔ wa mɔtɔ, zïyï ti'di döyï gɔmo rɔ ma laka Bɔko'ba ëdï ki'di ŋgï zïyï. Kina kinza ki'di lende mo dë kïlïkö döyï. Bilaka ame këdï ki'di lende nime kïlïkö dönï ne bo ëdï 'ba bo kɔzɔ surupu 'ba dɔ mini löbu ame lili këdï kome nduwë kilaki timo ne tara.

7-8 Bo inza ti meri ma kodɔrɔ mï bo kina ma ki'di bo kö'bö ŋgï nduwë tuyï kɔri abo ne. Kina 'dɔ bo kikali ŋgï rɔ ma laka Bɔko'ba inza ki'di wa ma kɔtɔ mɔtɔ du te zi bo.

Bɔ Lisa

9 Kpe bilaka 'ba Kurïsïtö ame ga rɔ lisa ne, olomake ti mï këyï römöyï ëddïke 'deni rɔ wa ma mbiri di kɔmɔ Bɔko'ba.

10 Kina gbï tara, kpe bilaka 'ba Kurïsïtö ame ga rɔ bɔ wa ne, olomake ti mï këyï römöyï ëddïke 'deni rɔ wa ma titiyi di kɔmɔ bilaka 'ba dɔliŋɔ nime. Römöyï bɔ wa ni ti kote rönnï kada mɔtɔ ti wa 'bënnï ga kɔzɔ döwöru 'ba ŋgërï ame lili këdï kome kote yaga ne tara.

11 Kada ɔdɔ di bërï ti tututu 'bënï koŋma ŋgërï ŋgï kututu yaga. Kina döwöru mo ga kilayi ŋgï me yaga tele mo kirasi rönï ŋgï. Kina gbï tara, bɔ wa ti kölë 'deni gbï di dɔ wa 'bënï ga tara.

Mï Këddï

12 Ne ɔdɔ nï bɔ mɔtɔ ki'di mïyï ŋgï këddï zi gomɔ, koloma kinza koga kpëyï dë gɔ lende 'ba Yësu, Bɔko'ba ti ko'dɔ yëyï ma laka 'deni ŋgï döyï ti dïdï ma ŋburuŋburu. Kɔzɔ ame bo Bɔko'ba bo kiya 'deni mɔlo ti'di dïdï ma ŋburuŋburu zi ya ame ga kɔ'ɔ bo ne tara.

13 Ne ɔdɔ nï bɔ mɔtɔ gomɔ këdï 'deni ko'dɔ yi, kinza kiya dë te, “Bɔko'ba na me 'deni këdï ki'di gomɔ nime ko'dɔ ma 'dɔ mari mo'dɔ lende kënyë.” Inza du tara, wa mɔtɔ inza ame 'dɔ ki'di Bɔko'ba ko'dɔ lende kënyë, kina bo i'di gomɔ dë gbï ko'dɔ bilaka 'dɔ ki'di lïjë kari to'dɔ lende kënyë.

14 Meri kënyë 'bënnï 'ba bilaka lesi na kïndëndë lïjë 'deni kinda'ba lïjë, kina ma ki'di lïjë ko'dɔkɔ ŋgï rɔ to'dɔ lende kënyë.

15 Kina meri kënyë 'bënnï ga kënyï kɔmɔ ŋgï köyö rɔ lende kënyë. Kina ɔdɔ lende kënyë nima kulu rönï 'deni na köyö 'bënï ŋgï rɔ tölë.

16 Kpe löndö ma mɔ'ɔ kulöwö naga nime, kinza kïlïköke dɔye dë.

17 Wa ame ga pili Bɔko'ba këdï ki'di zize ne kina 'do rɔ wa ma laka kina
gbï ŋge rɔ wa ma kele. Bo na me ko'ba kada ni, ti nyepe ni gbï ti këlu 'ba
mïtɔrɔ. Ne bo ö'bö dë tiyese rɔ bo yaga kɔzɔ 'ba kada ame këdï kiyese
rönï yaga 'dɔ ki'di gɔ bi këdï kölu dɔyayi nime ne tara, kina bo uyï rɔ bo
dë gbï.
18 Bo o'dɔkɔ ze 'dɔ dëdïke rɔ wa ma kele rɔ dɔ kiteli di mï löŋgö wa pili
ame ga bo ko'ba dɔliŋɔ nime bine ne, kina me bo kuwöwö lende kodɔrɔ
abo 'deni zize 'dɔ ki'di ze dïdïdïke yaga rɔ ma lölöwö.

Mbili Ni Ti Kpa

19 Kpe löndö ma mɔ'ɔ kulöwö naga nime, ziye tikali lende naga nime
laka. I'dike mbili ye kapa tuwö lende ne tine, i'dike kpeye këdï rɔ ma
kïrïndï di bi tiya mo. Kina kinza kënyïke dë gbï welo rɔ 'dïrï ti bilaka
mɔtɔ,
20 römöyï bilaka ame 'deni rɔ 'dïrï ne inza kikali to'dɔ wa ma laka ame
ga Bɔko'ba ko'dɔkɔ ne.
21 Olake gɔ lende kënyë pili, kinza ko'dɔke mï kombi dë kpe. Ojeke mbili
ye laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba. Bo i'di lende naga nima 'deni mïye 'dɔ ki'di
tigɔ ziye 'dɔ kɔmɔ ye di mï tölë.
22-23 Ne kinza kö'böke dë tuwö lende 'ba Bɔko'ba ŋge rɔ tuwö, ziye gbï
'dɔ tari to'dɔ mo. Bɔ ame këdï kuwö 'bënï lende 'ba Bɔko'ba ŋge ti mbili
nï kinza bo ko'dɔ dë ne, bo ëdï 'ba bo ka ku'bölu rɔ bo rɔ tu'bölu. Bo ëdï
'ba bo kɔzɔ bilaka ame këdï koŋgɔ rönï di mï mandara ne tara.
24 Bo oŋgɔ rɔ bo laka di mï mandara ne ɔdɔ bo kari 'deni mbowa yaga
kinë bo tönë udölu ŋgï yaga di dɔ bo.
25 Ne bɔ ame kinda'ba kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ko'dɔ ki'di kinza kudölu
di dɔ bo ne, bo na ti këdï ti yëyï ma laka mï ako'dɔ abo, römöyï kö'du ki'di
'ba Bɔko'ba na pili rɔ ma laka ki'di ze gbï dëdïke rɔ dɔ ŋgölö.
26 Nï bɔ mɔtɔ ma di ziyï iya te nï bɔ ko'dɔ mötu na? Ne ɔdɔ kiya te kogbɔ
dɔ dɔnde'de yï dë bërï di bi tiya lende, ëddï ë'bï ka ku'bölu röyï rɔ tu'bölu.
Kina mötu ko'dɔ 'bï naga nima ëdï ka ŋgï rɔ wa sari zi Bɔko'ba.
27 Römöyï mötu ma laka ame 'bu ze Bɔko'ba ko'dɔkɔ di zize ne, kina rɔ
tokɔnyi kiri'bala ni ti makuru'bë ame ga rɔ lisa ne di mï gomɔ 'bënnï ga,
kina gbï 'dɔ doŋgɔke rɔze laka di zi lende konya 'ba dɔliŋɔ naga nime.

2

Kɔmɔ Geli

1 Kpe löndö ma ga ame ki'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba ŋere ze Yësu
Kurïsïtö löbu 'ba dɔ wa pili ne, kinza ko'dɔke kɔmɔ geli dë zi bilaka.
2 Ɔdɔ kiya te bilaka ma rïyö mɔtɔ ga kako mï bi 'ba mötu 'be, bɔ mɔtɔ
rɔ bɔ wa ti bɔŋgɔ ma kele rönï ti wa 'ba dɔkole közï ma kele, kina bɔ
mɔtɔ 'bënï rɔ bɔ lisa ti bɔŋgɔ ŋgɔrɔ rönï kako gbï, kinza ko'dɔke geli dë
mï löŋgö lïjë.
3 Ne ɔdɔ kiya te bɔ ama ti bɔŋgɔ ma kele rönï ne na kënyïke ŋge
kumötöke rɔ ma laka kiyake teyi, kiya te, “Ako koloma dɔ kïtï ma laka
nime bine.” Kina kebe kënyï kuyïke kɔmɔye dɔ bɔ ma ti bɔŋgɔ ŋgɔrɔ
rönï nima kiyake te, “Nï, ɔrɔ 'bëyï yayi, ala ako koloma bërï mï yayi bi
ndïze bine.”
4 Irasike kö'du 'deni römöyï ebeke 'deni za kozake mï bilaka ti to'dɔ burë
'ba bilaka rɔ ma kënyë.
5 Kpe löndö ma mɔ'ɔ kulöwö naga nime, uwöke lende nime laka. Bɔ lisa
'ba dɔliŋɔ naga nime lïjë na Bɔko'ba koza 'deni 'dɔ ki'di dönnï gɔ lende
'ba Yësu. Kina lïjë na ti këdï kɔzɔ bɔ wa tara kɔmɔ bo. Bo ëdï ko'dɔ yëyï

zïnnï ti wa ma laka 'ba mïtərɔ kɔzɔ ame bo kiya 'deni mɔlo to'dɔ yëyï zi ya ame ga kɔ'ɔ bo ne tara.

6 Ne kina me kpe kebeke za 'böwu titi'ja bɔ lisa. Ma kikalike 'beye, yë mo ga na këdï koŋbeŋbe ye ne? Bɔ wa na dë? Bɔ wa naga nima lïjë na këdï kitïŋï gɔye kɔmɔ kïtï 'ba burë.

7 Ikalike dë, lïjë na gbï tönë koloma bine rɔ tiya kpa kënyë rɔ ŋere ze Yësu Kurïsïtö ame kpe rɔ bilaka mo ga ne?

8 Kö'du ki'di 'ba ŋere ze Bɔko'ba ame kugu mï buku abo ne, iya te, "Ɔ'ɔ lëpï yï mɔtɔ gbï kɔzɔ ame kɔ'ɔ yida röyï ne tara." Ɔdɔ kiya te ko'dɔke 'deni ŋgï tara o'dɔke lende ma laka 'deni.

9 Ne ɔdɔ kebe ko'dɔke geli 'deni mï löŋgö bilaka, ɔ'dɔke lende kënyë 'deni kina inzake gbï kpe rɔ bɔ koro kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba.

10 Römöyï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba nime ɔdɔ koro 'deni me kina kebe kënyï 'böwu kirasi ŋge rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ, irasi lïjë nima 'deni pili rɔ gɔmo.

11 Kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba mɔtɔ iya 'deni te, "Kinza ko'dɔ yërï dë." Kina mɔtɔ iya 'deni gbï te, "Kinza kupö bilaka dë." Ne ɔdɔ kiya te ko'dɔ yërï dë pele, kina ɔdɔ kupö bilaka 'deni irasi kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'deni kina inza kpe rɔ bɔ koro mo.

12 Kina me miya 'deni ziye, i'dike lende ko'dɔ 'be ga ti lende kiya 'be ga kö'bö pili rɔ ma laka. Römöyï kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba i'di ye 'deni kolomake rɔ dɔ ŋgölö. Kina i'dike lende mo këdï dɔye, Bɔko'ba ëdï ko'dɔ burë 'be kada mɔtɔ ti lende naga nime. Ɔdɔ kiya te o'dɔke ala o'dɔke dë pele.

13 Mï kada 'ba burë mo nima yayi Bɔko'ba inza ki'di mï bo këyï kpe rɔ bilaka ame ga ko'dɔ mï këyï dë gbï zi lëpï nnï ga ne. Bo ti kodɔ karama ŋgï dönnï. Ne ya ame ga rɔ bɔ mï këyï ne inza koloma rɔ tikere mï kada mo nima.

To'dɔ Lende Laka

14 Löndö ma ga, ɔdɔ nï bɔ mɔtɔ kiya te i'di döyï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö, ne ɔdɔ kiya te ko'dɔ lende laka mo dë lende 'bï naga nima ëdï ka ŋgï rɔ wa sari. Kina gbï ti'di döyï ŋge gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö nima inza kikali tɔmɔ yi di mï burë 'ba Bɔko'ba.

15 Ɔdɔ kiya te nï bɔ mɔtɔ kari ko'ja löndö yï ti lëmï yï mɔtɔ ga këdï rɔ leri 'ba bɔŋgɔ ala 'ba wa mɔtɔ ame gɔ lïjë konyo ne,

16 kina kënyï kiya zïnnï, kiya te, "Bɔko'ba ki'di yëyï laka abo koloma dɔye, koja gɔ akonyo ziye gɔ konyoke, ki'di bɔŋgɔ 'ba bi këyï ziye." Ma komeri 'bëyï lende 'bï nima ti ko'dɔ wa'di zi bilaka naga nima? Rɔ ma laka ɔdɔ kiya te ki'di wa mo tɔ nima lïjë këdï rɔ leri mo ne dë zïnnï, lende 'bï naga nima inza ko'dɔ wa mɔtɔ du te zïnnï.

17 Kina gbï tara, bɔ ame këdï kiŋgele 'bënï ŋge kiya te bo i'di dönï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö kinza bo ko'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba mo dë ne, lende kiya abo naga nima ëdï ka rɔ töku.

18 Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kënyï 'ba bo kiya te, "Bɔ nime na ki'di dönï 'deni rɔ ma laka gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö, kina bɔ ame na rɔ bɔ ko'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba." Ti mënyï mititi bɔ mo nima miya te, "Ïyëtï zö te, bilaka mɔtɔ ti kikali 'ba bo ŋge ti'di dönï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö rɔ ma sari kinza ma bo ko'dɔ lende laka mo totondo mo ga?" Ne 'bama ndɔbɔ ko'dɔ ma na ti kileme rɔ ma laka ziye mi'di dɔma 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö.

19 I'dike dɔye 'deni gɔmo Bɔko'ba ëdï ŋge kɔtɔ. Tine ele sowa. Ne nökï ame gbï rɔ bɔ koja laja 'ba Satani ne lïjë ikali lende nima gbï kɔzɔ wa nima tara, kina rönnï ki'di ŋgï tïlë'dï di zi tikere gɔ kö'du mo.

20 Nï bɔ dɔ kïrïndï nime, mëdï mileme zïyï rɔ ma laka. Ɔdɔ bɔ mɔtɔ kiya te bo i'di dönï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö kina ɔdɔ bo ko'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba dë, lende abo naga nima ëdï ka rɔ wa sari.

21 Oŋgɔke 'bu ze löbu Abarayama te. Wa'di na ki'di Bɔko'ba kïdëkï Abarayama rɔ bɔ lende laka? Lende ko'dɔ laka 'ba Abarayama ame bo kilagi dë 'dɔ tumu kole abo Yisika rɔ roma zi Bɔko'ba ne, kina ma ki'di 'dɔ Bɔko'ba kïdëkï bo rɔ bɔ lende laka ne.

22 Kina doŋgɔke te, Abarayama i'di dɔ bo gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina bo ko'dɔ lende mo rɔ ma laka. Kina ndɔbɔ abo naga nime ki'di bo ŋgï kikali lende 'ba Bɔko'ba rɔ ma laka.

23 Lende nime o'dɔ rönï 'deni kɔzɔ lende ma tönë kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “Abarayama i'di dɔ bo 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina me ki'di Bɔko'ba kïdëkï Abarayama rɔ bɔ lende laka ne.” Kina ma 'dɔ kiya te Abarayama rɔ bɔ pɔri ma laka 'ba Bɔko'ba ne.

24 Kina me dikalike 'deni lende ko'dɔ laka 'ba bilaka na këdï ki'di Bɔko'ba kïdëkï lïjë rɔ bɔ lende laka. Inza ŋge gɔ lende 'ba ti'di dönnï gɔ lende abo.

25 Kina gbï kɔzɔ lende 'ba Raba ma tönë rɔ 'ja bɔ rɔnyɔ mï kada 'ba 'bu ze löbu ga bine ne tara. Bɔko'ba ïdëkï lɔko 'deni rɔ bɔ lende laka gɔ lende laka 'bënï ame lɔko ko'dɔ zi bɔ kore ze ga 'ba Yisarele ame koja kari bi toŋgɔ mï dɔliŋɔ 'bënnï ne, ame lɔko kota lïjë koloma liŋɔ 'bënï kina lɔko kokɔnyi lïjë ki'di kiriŋa kebe gɔ kɔri mɔtɔ ne.

26 Kina gbï tara bɔ ame kiya te bo i'di dönï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö rɔ ma sari kinza bo ko'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba dë ne, lende abo nima ëdï ka rɔ töku kɔzɔ yida rɔ ame 'deni kinza dïdï yïmo ne tara.

3

Dɔnde'de

1 Löndö ma ga, kinza bilaka ma konzi 'beye mɔtɔ ga koloma dë me rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba lende 'ba Bɔko'ba. Römöyï dikalike 'deni ze ame ga rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi ne, ze na Bɔko'ba këdï kodɔrɔ bïcï lende rɔze rɔ dɔ kiteli di dɔ 'ba ya ma laki pili.

2 Ze bilaka lesi pili dirasike lende ma konya. Ne ɔdɔ bɔ mɔtɔ kirasi lende ma kɔtɔ mɔtɔ dë ti tiya lende ma kënyë, bo na rɔ ma laka rɔ ma kɔpɔ, kina bo na gbï ti kikali togbɔ dɔ yida rɔ bo ga pili bërï.

3 Doŋgɔke kosani te, ze bilaka lesi di'dike yamo kpamo kina dosike kabi yɔki mo 'dɔ ki'di kuwö dɔze, ame 'dɔ dikalike tuyï kpamo gɔ kɔri ame ga dëdï do'dɔkɔke tari teyi ne.

4 Kina doŋgɔke lende 'ba sorope ame ga këdï kiliŋgere kebe dɔ mini löbu ne gbï te. Sorope naga nima ïyöbu 'bënnï ŋgï rɔ dɔ kiteli ame lili ma kembe na ŋge këdï kïtïŋï gɔmo 'dɔ kari. Ne bilaka ebe tuyï kpamo ti ŋgërï ma titiyi kari gɔ kɔri ame lïjë këdï ko'dɔkɔ tari teyi ne.

5 Dɔnde'de ze bilaka lesi nime na gbï tara. Bo na ma le titiyi, tine bo ebe tëbï rɔ bo ti tiya lende ma löbu naga.

Doŋgɔke pa'do te, pa'do ma titiyi ɔdɔ kogba kusu mï lïndï 'ba mɔli ma löbu ëdï koŋma tara kote yaga.

6 Dɔnde'de ze bilaka lesi nime ëdï gbï kɔzɔ pa'do tara, bo na rɔ mï zana 'ba lende këngë 'ba dɔliŋɔ nime. Kina me bo gbï rɔ kapa 'ba yida rɔze mɔtɔ kina bo ki'di lende këngë ŋgï kita'ba kote rɔze pili. Kina me dɔnde'de kusu pa'do ma löbu 'ba Gehena 'deni ŋgï rɔ dïdï ze ga 'dɔ kirasi loma ze ga pili yaga.

7 Ze bilaka lesi dikalike ti'di dɔkomali yërï 'ba yï mökö, ti yali ni, ti wa ma titi ma këdï kele kebe bërï naga, ti kenze ni këdï mï kɔmɔ közïze.

8 Ne bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ ikali dë ma 'dɔ kogbɔ dɔ dɔnde'de nï bërï. Dɔnde'de 'bënï ŋgï rɔ wa ma kënyë ame kikali dë toloma le, bo oso 'bënï ŋgï lɔ ti wɔwɔ ma kata ame ga këdï kupö bilaka ŋgï kɔzɔ wɔwɔ 'ba murë tara ne.

9 Kina me dëdï dïlëluke ŋere Bɔko'ba ame rɔ 'bu ze ne ti dɔnde'de ze ga kina debe duyïke 'böwu gbï tulömu bilaka lëpï ze ga ame Bɔko'ba ko'ba 'deni gbï kɔzɔ bo tara ne timo.

10 Akïlëlu ma laka ni ti lömu ma kënyë naga ëdï kɔdɔ kpaki di mï kpa kɔtɔkɔtɔ nima. Löndö ma ga, lende nima ele dë, kinza do'dɔke dë tara.

11 Daa kɔtɔ ikali dë ma 'dɔ kulöwu mini ma kindili gbï ti mini ma kata di kɔmɔ kɔtɔkɔtɔ nima.

12 Ŋgërï këlu ikali dë ma 'dɔ kana kɔlɔ kina ŋgërï maa ikali dë gbï ma 'dɔ kana këlu. Kina gbï tara daa ame këdï kulöwu 'bënï rɔ ma konzolɔrɔ ne ikali dë ma 'dɔ kulöwu mini ma laka.

Akikali Ma Laka

13 Nï bɔ mɔtɔ ɔdɔ këddï rɔ bɔ kikali lende, oloma rɔ bɔ ko'dɔ lende laka 'dɔ lende këyï 'bï na kileme akikali 'bï nima.

14 Ne ɔdɔ këddï rɔ bɔ mï kombi, rɔ bɔ mï kata, kina gbï rɔ bɔ mï kututu, kinza kebe dë tëbï röyï gɔ döyï kiya te nï bɔ kikali lende na. Nï bɔ ame këddï kiya tara ne lende 'bï nima inza du te rɔ ma kodɔrɔ.

15 Kina akikali 'bï nima inza gbï rɔ ma Bɔko'ba ki'di. Akikali 'ba Satani ni ti 'ba bilaka 'ba dɔliŋɔ nime na ka.

16 Römöyï mï kombi ni ma ti mï kututu na këdï ki'di bilaka kebe to'dɔ lamo ni ti lende ma kënyë mɔtɔ ga.

17 Ne bilaka ame ga Bɔko'ba na ki'di akikali 'bënï teyi ne lïjë o'dɔ 'bënnï wa pili rɔ ma kodɔrɔ. Lïjë o'dɔ 'dïrï dë ti bɔtɔ kina lïjë o'dɔ kɔmɔ kënyë dë gbï dɔ bilaka. Kina lïjë o'dɔ mbili minyi dë gbï, lïjë ö'bö 'bënnï ti mï këyï, kina lende ko'dɔ 'bënnï ga kö'bö ŋgï pili rɔ ma laka. Ya ame ga 'deni te ne o'dɔ kɔmɔ geli dë zi bilaka, meri 'bënnï pili rɔ ma laka.

18 Lïjë na rɔ bɔ lata mï löŋgö ya ma konzi, ame lende këyï 'bënnï ki'di bilaka 'deni 'dɔ koloma kö'bö to'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba.

4

Mï Kombi

1 Wa'di ga na këdï ki'di ye kamoke ko'dɔke 'dïrï rɔ gɔ rɔye? Meri gɔ ako'dɔkɔ ma kënyë 'ba yida rɔye ga na këdï ko'de lende naga nima. Römöyï meri naga nima ö'bö ŋgï rɔ to'dɔ ya mïye 'dɔ kogbɔ ye bërï.

2 O'dɔkɔke wa mɔtɔ ga, kina ɔdɔ ko'jake dë yɔ kina mïye kënyï kombi ŋgï rɔ lëpï ye ga. Kina mï kombi 'be ga kodɔ ŋgï rɔ lamo ni ti 'dïrï ziye 'dɔ tupö lëpï ye ga yaga.

Ne wa mo naga nima ko'dɔkɔke ne o'jake dë römöyï ititike Bɔko'ba dë su gɔ lende mo.

3 Ne ɔdɔ kititike Bɔko'ba gɔ lende 'ba wa mo naga nima bo inza ki'di gbï ziye römöyï akititi 'be ga ele dë. Ëddï kititike wa naga nima ɔdɔ ki'di 'deni ziye 'dɔ ki'dike ŋge koloma rɔ wa 'ba lɔŋɔ 'ba gbagba ye ga.

4 Kpe bilaka ebeke toga kpeye gɔ lende 'ba Bɔko'ba kɔzɔ 'ja ame këdï ko'dɔ yërï di dɔ më'dë nï ne tara. Ikalike dë su tɔ'ɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime na rɔ wa ame këdï ko'dɔ ya ti Bɔko'ba? Bilaka ame ga kiya rönnï rɔ bɔ kɔ'ɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime kulöwö ne lïjë na ko'dɔ rönnï 'deni rɔ bɔ ko'dɔ ya ti Bɔko'ba.

5 Ikalike dë, lende tönë kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne ëdï ŋgï rɔ ma laka,
ame kugu kiya te, dökï'dï nime Bɔko'ba ki'di mïze ne ŋgï rɔ dökï'dï 'ba mï
kombi?
6 Tine Bɔko'ba mï bo ëyï rɔze sowa kina me bo ki'di tigɔ ame rɔ dɔ kiteli
di dɔ mï kombi ze ga ne. Ëdï 'deni gbï kɔzɔ lende ma tönë kugu mɔlo mï
buku 'ba Bɔko'ba kiya te, “Bɔko'ba ëdï rɔ ya ti bilaka ame ga kö'bö tubötö
rönnï ne. Mï bo ëdï këyï ŋge rɔ ya ame ga kotɔ ë'bënnï dönnï le bërï ne.”
7 Kina me mëdï miya ziye lende 'ba Bɔko'ba na kuwöke dɔmo. Ilagike
yaga di rɔ 'ba Satani 'dɔ ki'di bo kiriŋa yaga di rɔye.
8 Akoke zi Bɔko'ba kina bo ti kako gbï ziye. Kpe bɔ lende kënyë naga
nime, olake gɔ lende kënyë yaga. Kpe bɔ dökï'dï rïyö naga nime, i'dike
dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba ti dökï'dï kɔtɔ.
9 Uduke mɔlo te di zi lende kënyë 'be ga. Kinza kögöke dë kpe, ö'böke
rɔ monɔ. Kinza kolomake dë kpe rɔ lɔŋɔ, ne tine ö'böke rɔ meri.
10 Ilekike rɔye titiyi bërï kɔmɔ Bɔko'ba kina bo ti ki'di ye 'deni ŋgï
këddïke mbiri.
11 Löndö ma ga, kinza kiti'jake lëpï ye ga dë. Nï bɔ ame këddï kiti'ja
lëpï yï ga ame 'deni rɔ 'ba Kurïsïtö ne, kiya lïjë rɔ ma kënyë, kö'du ki'di
'ba Bɔko'ba na ma 'deni kiti'ja kiya rɔ ma kënyë ne. Kina inza ë'bï kpe rɔ
to'dɔ kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba, ëddï ë'bï 'deni za rɔ to'dɔ burë mo.
12 Tine Bɔko'ba bo na ŋge kɔtɔ kpökï rɔ bɔ ko'dɔ burë, kina bo na gbï
ŋge rɔ bɔ ki'di kö'du ki'di. Bo na ŋge ti tigɔ 'ba tɔmɔ bilaka di mï tölë,
kina bo ëdï gbï ti tigɔ 'ba tupö bilaka timo. Ne nï 'bëyï o'dɔkɔ 'deni to'dɔ
röyï rɔ yë, ɔdɔ kebe gbï bi to'dɔ burë 'ba rɔ lëpï yi ga?

Tudölï Bɔko'ba

13 Uwöke dɔma te, kpe bilaka ame ga këddï kiyake te, “Tïlëndö dëdï dari
dɔ gawo ma te 'dɔ dari doloma yayi kɔmɔ kɔɔ kɔtɔ bi tugö ndögö 'dɔ do'ja
yamo.”
14 Ikalike lende 'ba bi këzë ma tïlëndö ra? Kina ikalike lende 'ba loma
'be ga ra gbï yɔ? Rɔ ma laka loma 'be ga ëdï ŋge kɔzɔ matutu tara. Oloma
ŋge mbowa kina koya ŋgï yaga.
15 Lende 'beye ame 'dɔ kö'böke rɔ tiya mo ne kina me, iyake te, “Ɔdɔ
kiya te ŋere Bɔko'ba ko'dɔkɔ zize ki'di gɔ bi këzë laka dɔze tïlëndö 'dɔ
dari do'dɔke wa ma te.”
16 Dëne lende kiya 'be naga nima ti këdï ka rɔ dölï. Kina dölï ma kɔzɔ
wa nima tara ëdï rɔ lende kënyë.
17 Kina me le'jete ikalike lende laka 'deni, ne ɔdɔ ko'dɔke dë o'dɔke lende
ma kënyë 'deni.

5

Bɔ Wa

1 Kpe bɔ wa ni, uwöke dɔma. Uduke konyoke kökö mɔlo te di zi gomɔ
löbu nime këdï ko'dɔkɔ todɔ mo dɔye ne.
2 Wa mbëmbë 'be naga nima ëdï kirasi rönnï, kina kulörö ëdï konyo
bɔŋgɔ kele 'be naga nima gbï.
3 Rɔ yamo 'be naga nima ëdï koromaro, kina ɔdɔ rɔmo koromaro 'deni
kirasi rönï tine, ti kileme lende 'ba yida rɔye 'deni ŋgï. Ti koŋma yida
rɔye 'deni ŋgï kɔzɔ pa'do tara. Römöyï kada ame rɔ ŋburuŋburu 'ba
dɔliŋɔ nime ne kina 'deni me, ne kina këddike 'beye za gba bi totɔtɔ wa
rɔ mbëmbë.

4 Oŋgɔke bɔ ndɔbɔ ame ga këdï kumu nyönyu di mï nyaka 'be ga ne te. Opike gïrïsï 'bënnï ga dë yɔ, kina me lïjë 'deni ŋgï ti monɔ rɔ ma kënyë gɔ lende mo. Monɔ 'bënnï ömö 'deni ŋbö mbili Bɔko'ba bɔ tigɔ dɔ kiteli.
5 Ne 'beye kpe ŋgï rɔ lɔŋɔ di dɔliŋɔ nime bine ti wa ŋbaŋi. Kina ki'dike yida rɔye 'deni ŋgï kɔnɔ kɔzɔ kamölö ame këdï ko'dɔkɔ 'deni 'dɔ tari tumu mo ne tara.
6 Odɔke karama 'deni dɔ bilaka ma laka naga kina kupöke mɔtɔ ga 'deni gbï ŋgï yaga rɔ ma sari kinza ma lïjë ko'dɔ wa mɔtɔ ziye.

Loma Ti Kɔmɔ Ki'di

7 Löndö ma ga, olomake liya ti kɔmɔ ki'di ŋbö kömö mï kada 'ba tako 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö ame bo këdï kileki kako dɔliŋɔ nime bine ne. Oŋgɔke bɔ nyaka ni ma këdï koloma ë'bënnï ga le liya ti kɔmɔ ki'di gɔ tɔrɔ ŋbö kömö mï kpa dɔlili te. Lïjë oloma ti kɔmɔ ki'di ŋbö lïjë ko'ja wa ma laka di mï nyaka 'bënnï ga mï kada 'ba kpa dɔlili.
8 Kina 'dɔ kolomake gbï tara ti kɔmɔ ki'di ti mï këddï römöyï kada 'ba tako 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö ɔwɔ dë kpe.

9 Löndö ma ga, gomɔ ame ga këdï ko'dɔ ye ne kinza kuduke monɔ mo dë ti lëpï ye mɔtɔ ga. Ɔdɔ kebeke tudu monɔ mo ti lëpï ye ga, Bɔko'ba ëdï kodɔ karama dɔye gɔmo mï kada 'ba burë abo. Kina me 'deni kada mo ɔwɔ dë kpe.

10 Löndö ma ga, oŋgɔke lende ko'dɔ 'ba bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba ma mɔlo tönë ga koloma rɔ tiya lende 'ba Bɔko'ba zi bilaka ne te. Lïjë oloma ti mï këddï kina lïjë kogbɔ rönnï ŋgï kɔrɔ kpa gomɔ mo. Kina 'dɔ ko'dɔke gbï kɔzɔ 'bënnï tara.
11 Lïjë ogbɔ dökï'dï nnï kina me dëdï diyake te Bɔko'ba o'dɔ yëyï ma laka zïnnï ne. Kina ikalike di gɔ lende 'ba Eyobo ame bo koloma tï mï këddï rɔ gɔ kɔwɔ ne, kina ikalike 'deni gbï ma Bɔko'ba kokɔnyi bo di pötö gomɔ abo römöyï Bɔko'ba bo ëdï ti mï këyï rɔ mbëmbë rɔ bilaka abo ga.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

12 Löndö ma ga, lende ame rɔ dɔ kiteli ne kina me mëdï miya ziye. Kinza kulömuke rɔye dë ti mïtɔrɔ ala ti dɔyayi ala ti wa mɔtɔ. Ɔdɔ kutï 'deni gɔ lende mo tɔ nima, iya te, “Yëë.” Ne ɔdɔ kilagi ë'bï 'deni, iya te, “Ee.” Ɔdɔ ko'dɔ 'deni pili tara, Bɔko'ba inza kpe kodɔ karama döyï.

13 Nï bɔ mɔtɔ ɔdɔ këddï ti gomɔ ititi Bɔko'ba 'dɔ bo kokɔnyi yi. Nï bɔ mɔtɔ ɔdɔ këddï rɔ lɔŋɔ ïlëlu Bɔko'ba ti ŋgala koba.
14 Nï bɔ mɔtɔ ɔdɔ këddï dɔ rɔkɔ'ɔ ïdëkï bilaka ma löbu 'ba kanisa kako zïyï 'dɔ lïjë kondi 'bu röyï kititi Bɔko'ba ti közï kakpa 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö gɔ bo kileŋo yi.
15 Lïjë i'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Bɔko'ba, kina bo ti kileki dɔ akititi 'bënnï nima ŋgï kileŋo yï di dɔ rɔkɔ'ɔ 'bï nima. Kina ɔdɔ kiya te ko'dɔ lende këny mɔtɔ ga 'deni pele mɔlo, Bɔko'ba ëdï kola yi ŋgï gɔmo.

16 Kina o'dɔkɔ ziye 'dɔ kodɔke kpeye gɔ lende këny 'be ga rɔ gɔ rɔye, kina 'dɔ kititike Bɔko'ba gbï gɔ lende 'ba lëpï ye ga 'dɔ bo kokɔnyi lïjë. Kina Bɔko'ba ti kileŋo ye ŋgï di dɔ rɔkɔ'ɔ 'be ga römöyï akititi 'ba bɔ lende laka ëdï ti tigɔ rɔ dɔ kiteli.
17 Doŋgɔke Eliya te, bo gbï rɔ bilaka lesi kɔzɔ ze te. Bo ititi Bɔko'ba ti dökï'dï kɔtɔ 'dɔ ko'jɔŋɔ tɔrɔ kinza ka'di mï dɔyayi 'ba Yisarele. Kina kada keze ŋgï ŋbö kɔmɔ kɔɔ mota kɔdɔ dɔmo nyepe modɔɔkɔtɔ.
18 Kina bo kileki kititi Bɔko'ba 'böwu 'dɔ ki'di tɔrɔ ka'di kina tɔrɔ ka'di ŋgï rɔ ma kënyë, dɔkomali wa 'ba dɔyayi pili kënyï kötu yaga.

19 Löndö ma ga, i'dike lende nime këdï laka dɔye. Ɔdɔ bɔ mɔtɔ di mï
löŋgö ye nima kënyï kɔcɔ yaga di mï kɔri 'ba lende laka 'ba Bɔko'ba kina
ɔdɔ bɔ mɔtɔ kari ko'de bo 'deni 'böwu mï kɔri nima,
20 bilaka mo nima bo olɔ lëpï bo nima ko'dɔ lende kënyë ne 'deni yaga
di mï tölë. Kina Bɔko'ba ti kola bilaka mo nima ŋgï gɔ lende kënyë ma
konzi ame ga bo ko'dɔ ne.

Akugu Ma Dɔgba 'Ba
PÏTÖRÖ

1 Ma Pïtörö bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö mëdï mugu waraga nime ziye kpe ame ga Bɔko'ba kigeli ye 'deni këddï kolomake ŋgï kɔzɔ bɔ löwö tara rɔ kɔtɔkɔtɔ mï dɔyayï 'ba Pɔnito ti Galatiya ti Kapadokiya ti Asiya ti Bïtunïyö pili ne.

2 Bo oza ye 'deni gɔ akiteri abo 'ba Bɔko'ba 'bu ame bo kiteri 'deni mɔlo, ki'dï Nyï Kɔtɔ Laka ko'dɔ ye 'deni rɔ ma laka rɔ 'ba bo tuwö dɔ Yësu Kurïsïtö ame roma mo ki'dï ye 'deni këddïke rɔ ma kɔpɔ ne.

Yëyï ti lende këyï mo këdï tiye rɔ dɔ kiteli.

Mï Këyï 'Ba Bɔko'ba

3 Do'dɔke yëë'dï zi Bɔko'ba 'bu 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö gɔ mï këyï nime bo ko'dɔ 'deni zize rɔ mbëmbë, bo ki'di Yësu Kurïsïtö kɔdɔ 'deni yaga di mï tölë 'dɔ ki'di ze mï dïdï la'ja ne. Kina gɔ kö'du mo dikalike 'deni ŋgï Bɔko'ba ti ko'dɔ yëyï ma laka zize kada mɔtɔ ti wa ma laka

4 ame bo kikeki 'deni mïtɔrɔ këdï koda bilaka abo ga ne, ame kikali tote rönï dë gbï, kato dë gbï, kina kirasi rönï dë gbï ne.

5 Bo ti kitata ye kpe ame ga ki'dike dɔye 'deni gɔ lende abo ne nduwë ti tigɔ abo ŋbö kömö mï kada ma ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime 'dɔ kileme zi bilaka ma bo kɔmɔ ye 'deni di mï tölë.

6 Olomake ti lɔŋɔ gɔ lende naga nime ɔdɔ këddïke pele rɔ meri gïrï naga nime gɔ lende 'ba gomɔ ma gege ame ga këdï ko'dɔ ye ne. Gomɔ naga nime inza koloma gɔmo kɔwɔ,

7 ëdï ŋge kiyɔzɔ ye ɔdɔ inda'bake lende abo 'ba Bɔko'ba 'deni ŋgï rɔ ma laka. Kina kɔzɔ ma koŋgɔke yamo köbököbö ame pele rɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime ne, bilaka ëdï kiyɔzɔ titi dɔgba ti pa'do 'dɔ kikali laka mo. Kina gbï tara, meri 'be ame rɔ dɔ kiteli dï dɔ yamo köbököbö ne na me 'deni gbï këdï rɔ tiyari mo, 'dɔ ɔdɔ Yësu Kurïsïtö këdï kileki 'deni kada mɔtɔ dayi 'dɔ mï Bɔko'ba këyï rɔye ko'dɔ ye rɔ a löbu.

8 Yësu Kurïsïtö nime kina kɔzɔ ame ko'jake bo dë pele mɔlo ne, tine ɔ'ɔke bo. Kina gbï kɔzɔ ame ko'jake bo dë pele gïrï nime, ne tine i'dike dɔye gɔ lende abo. 'Dɔ këddïke ti lɔŋɔ ma löbu ame bɔtɔ kikali dë tiya mo ne

9 römöyï ikalike bo Yësu Kurïsïtö ame ki'dike dɔye gɔ lende abo ne na me këdï kɔmɔ ye le'jete di mï tölë.

10 Mï këyï nime Bɔko'ba ko'dɔ ziye ne na tönë bɔ kumë lende abo ga koloma mɔlo rɔ tiya lende mo bine zi bilaka ne. Lïjë ti meri mo Bɔko'ba ti kolɔ bilaka tondo ga di mï tölë.

11 Kina ki'di lïjë ŋgï koloma rɔ toma kɔri 'ba lende 'ba Bɔko'ba 'dɔ lïjë kikali ɔdɔ bo ti kɔmɔ bilaka totondo ga kina kada mo ti këdï gbï nyanya mo ga ya. Tine Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Kurïsïtö ëdï mïnnï kileme gomɔ ame ga këdï ko'dɔ rönï zi Kurïsïtö gba kinza Bɔko'ba ko'dɔ bo rɔ löbu 'ba dɔ wa pili ne ŋgï zïnnï.

12 Ne tine Bɔko'ba ileme 'deni zïnnï gɔ wa naga nime lïjë kumë lende mo ne, inza ko'dɔ rönnï mï kada 'bënnï, ne tine ëdï ko'dɔ rönnï 'jaa mï kada ma 'beye. Kina me Nyï Kɔtɔ Laka ame Bɔko'ba koja kako dï mïtɔrɔ ne ki'di bilaka ame ga këdï kiya lende 'ba laja laka nime ne këdï 'deni gbï rɔ tïyëtï gɔmo ziye. Kina me wa ame ga malayika 'ba Bɔko'ba ko'dɔkɔ tikali mo ne ikalike 'deni.

Togbɔ Dɔ Yida Rɔ

13 Kina gɔ lende mo ö'böke ti laka mï laja 'ba Bɔko'ba. Ogbɔke dɔ yida
rɔye ga kolomake laka ti kɔmɔ ki'di gɔ yëyï löbu nime Bɔko'ba këdï ko'dɔ
ti'di mo ziye mï kada 'ba tileki 'ba Yësu Kurïsïtö ne.
14 Olomake rɔ bɔ kuwö dɔ Bɔko'ba kinza kilekike dë kpe mï lende kënyë
ma tönë ga pa kɔ'ɔke to'dɔ mo kulöwö bine gba kinza kikalike Bɔko'ba dë
ne.
15 Bo bɔ kïdëkï ye mo na ŋge kɔtɔ laka kina kpe gbï tara 'dɔ këddïke rɔ
ma laka.
16 Lende nime ëdï 'deni kɔzɔ ma tönë kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba
kiya te, “Ma na ŋge kɔtɔ laka kina kpe gbï 'dɔ ko'dɔke ŋge rɔ lende laka.”
17 Mï mötu 'be ëddï kïdëkïke bo Bɔko'ba rɔ 'bu. Tine bo na rɔ bɔ ko'dɔ
burë pili rɔ ma kodɔrɔ kinza to'ba'bo gɔ a ko'dɔ 'bï 'ba mɔtɔ. Kina olomake
ti, ti lende koro rɔ dɔ kiteli zi bo mï kɔsɔ loma 'be nime.
18 Oŋgɔke tutë nime bo kutë gɔye di mï dölëtï yawa 'ba 'bu ye löbu ga
ne te. Bo utë dë ti yamo 'ba dɔliŋɔ nime ame këdï kirasi rönï ne.
19 Bo utë gɔye 'deni ti tölë kpa kɔ'ɔ 'ba Kurïsïtö kole abo ame roma mo
'deni kɔzɔ roma kamölö laka kinza ɔtɔ ma kënyë rɔmo ma kumu ne.
20 Mɔlo gba kinza Bɔko'ba ko'ba dɔliŋɔ nime dë bo iteri 'deni mɔlo zi
Kurïsïtö tako tölë kɔzɔ a nime te. Kina me bo ko'de Kurïsïtö 'deni ziye mï
kada ame ga 'deni rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne.
21 Römöyï kö'du gɔ lende 'ba Kurïsïtö na me ki'di ye 'dɔ ki'dike dɔye gɔ
lende 'ba Bɔko'ba ne. Bɔko'ba i'di bo 'deni kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë ki'di
bo rɔ löbu 'ba dɔ wa pili. Gɔ lende mo na me ki'dike dɔye 'deni rɔ ma
laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba, kɔmɔ ki'di 'be 'deni pili dɔ Bɔko'ba.
22 Kina kɔzɔ ame kuwöke dɔ lende 'ba laja laka nime 'deni, konake meri
ma kënyë 'deni yaga di mï dökï'dï ye ne, ɔ'ɔke lëpï ye ga ame 'deni gbï rɔ
'ba Kurïsïtö ne ti ŋgï rɔ ma laka. Kina me mëdï miya ziye 'dɔ kɔ'ɔke lëpï
ye ga rɔ mbëmbë. Akɔ'ɔ ame 'dɔ kö'bö kinza kote rönï ne.
23 Römöyï bilaka lesi ame rɔ yida 'ba tölë ne na dë ki'di ye mï dïdï la'ja
nime tine Bɔko'ba ame këdï koloma 'bënï ŋgï ŋburu kinza kölë ne, bo na.
Bo ïdïdï ye 'deni ti lende abo ame këdï kö'bö ŋgï rɔ ŋburuŋburu ne.
24 Ëdï 'deni kɔzɔ lende ma tönë kugu mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba, kiya te,
“Lïjë bilaka lesi ŋgï kɔzɔ mɔli. Tigɔ 'bënnï ŋge kɔzɔ döwöru. Ututu ŋgï
welo kölë kilayi yaga.
25 Ne lende 'ba Bɔko'ba ö'bö 'bënï 'deni ŋgï rɔ ŋburuŋburu.” Kina ma
kuwöwö 'deni ziye.

2

Döku 'Ba Dïdï

1 Kina ti, olake gɔ meri kënyë ti pili yaga. Kinza ko'dɔke bëtï dë kpe, kina
kinza ko'dɔke kɔmɔ kandi dë gbï zi lëpï ye ga. Kinza ko'dɔke mï kombi
dë, kina kinza ko'dɔke kpa dë gbï.
2 Olomake ŋge rɔ bɔ ko'dɔkɔ lende 'ba Bɔko'ba kɔzɔ kole kuru ame
ko'dɔkɔ ë'bënï ŋge rɔ tulu mba ne tara. Lende 'ba Bɔko'ba na ti kulu ye
kolomake rɔ ma kitigɔ ŋbö kömö mï kada ame 'dɔ Bɔko'ba kɔmɔ ye di mï
tölë.
3 Römöyï o'jake mï këyï 'ba ŋere ze 'deni ti kɔmɔye.

4 Akoke 'deni zi ŋere ze Yësu Kurïsïtö bɔ dïdï, bilaka ilagi 'deni di rɔ bo
kɔzɔ döku ame bɔ ko'ba rö ni kilagi pa di rɔmo ne, tine Bɔko'ba i'di bo
'deni mbiri löbu.

5 Kina me kpe ame bo kïdïdï ye 'deni ne, i'dike rɔye ti zi Nyï Kɔtɔ Laka
'dɔ kodɔ'bɔ ye rɔ akɔtɔ to'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba timo. Bo ko'dɔ ye rɔ
bɔ akumu zi Bɔko'ba 'dɔ Yësu Kurïsïtö ki'di ye ko'dɔke lende laka ame rɔ
ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ne.
6 Ugu lende mo 'deni mɔlo mï buku 'ba Bɔko'ba, iya te, “Migeli döku ma
laka 'deni 'dɔ mïdëyï mï gbɔndɔ rö ma mï Yerosalema. Bilaka ame ga ki'di
dönnï 'deni gɔ lende abo ne kö'du mo inza kaya kpe rönnï.”
7 Kina ziye kpe ame ga ki'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ne,
bo ëdï 'deni rɔ wa ma laka rɔ dɔ kiteli ziye. Ne ya ame ga ki'di dönnï dë
gɔmo ne, ti këdï zïnnï kɔzɔ lende ma tönë kugu mɔlo kiya te, “Döku tönë
bɔ ko'ba rö ni kilagi pa di rɔmo ne na kileki 'deni rɔ döku ma laka rɔ dɔ
kiteli mï gbɔndɔ 'ba rö.”
8 Ëdï 'deni gbï kɔzɔ lende mɔtɔ ame kugu kiya te, “Döku nime na ti kokpe
ndïnnï 'dɔ ki'di lïjë kila'ba.” Kina me ya ame ga ki'di dönnï dë gɔ lende
'ba Bɔko'ba ne ila'ba 'deni, römöyï Bɔko'ba iya lende nime 'deni mɔlo gɔ
kö'du 'bënnï.
9 Ne tine, kpe 'beye na 'deni rɔ kpa gɔli ame Bɔko'ba kigeli 'deni ne. Kpe
na 'deni rɔ bɔ akumu 'ba ŋere ze Bɔko'ba gbï rɔ dɔ kupö ame ga bo kigeli
'deni rɔ 'ba bo ne, 'dɔ kuwöwöke lende laka abo zi bilaka ma laki pili. Bo
na me kïdëkï ye 'deni di mï bi kölu kako mï bi kɔpɔ dɔ kiteli abo nime.
10 Ma tönë pa bine inzake rɔ 'ba Bɔko'ba, ne ma le'jete kpe 'deni rɔ bilaka
abo ga. Ma tönë pa bine ikalike mï këyï 'ba Bɔko'ba dë, ne kina me le'jete
bo o'dɔ mï këyï 'deni ziye.

Bɔ Laja 'Ba Bɔko'ba

11 Kina me ti ziye kpe ya ame ga mɔ'ɔ ye 'deni ne, olomake ti mï dɔliŋɔ
nime bine kɔzɔ bɔ löwö tara, ilagike yaga di rɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ, römöyï
lïjë na këdï mɔlo rɔ to'dɔ ya ti dïdï.
12 I'dike lende ko'dɔ 'be ga kö'bö ŋburu rɔ ma laka 'dɔ ya ame ga ki'di
dönnï dë gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne ko'ja di rɔye. 'Dɔ ɔdɔ kiya te lïjë kari
kususu ye kiya ye rɔ bɔ lende kënyë, 'dɔ lïjë ko'ja lende ko'dɔ 'be ga ŋgï
pili rɔ ma kele. Kina ɔdɔ Bɔko'ba këdï kako 'deni bi to'dɔ burë 'bënnï tine
lïjë ti kileki 'deni ŋgï kïlëlu bo.
13 O'dɔke kö'du ki'di 'ba ya ame ga rɔ turu 'ba dɔye ne römöyï Yësu
Kurïsïtö o'dɔ gbï tara. Oroke ŋere ma löbu ame rɔ bɔ dɔ yayi pili ne,
14 gbï ti bɔ ame koja 'deni 'dɔ këdï rɔ turu 'ba dɔ dɔliŋɔ ne. Ndɔbɔ 'bënnï
na rɔ todɔ karama dɔ ya ame ga kirasi lende ne, kina gbï rɔ to'dɔ yëë'di
zi ya ame ga ko'dɔ lende ma laka ne.
15 Lende ame Bɔko'ba ko'dɔkɔ ne na me, o'dɔke rɔ lende laka kinza ya
ame ga kikali lende 'ba Bɔko'ba dë ne kari kususu ye ra ŋgï rɔ ma sari.
16 Olomake ti rɔ dɔ ŋgölö, ne kinza kuyïke dɔ ŋgölö 'be nima dë rɔ a
'ba to'dɔ lende kënyë römöyï kpe 'deni rɔ bɔ laja 'ba Bɔko'ba.
17 Oroke bilaka pili kina ɔ'ɔke ya ame ga 'deni rɔ 'ba Kurïsïtö ne. Ereke
Bɔko'ba kina oroke ŋere ma löbu ame rɔ bɔ dɔ dɔyayi pili ne.

Gomɔ Kɔzɔ 'Ba Yësu

18 Nï ame këddï ko'dɔ ndɔbɔ zi bɔ mɔtɔ ne, oro bɔ döyï mo nima kuwö
dɔ bo. Kina o'dɔ wa ame ga pili bo këdï kiya ne, ɔdɔ kiya te bo ko'dɔ yi
pele rɔ ma laka ala rɔ ma kënyë.
19 Ɔdɔ gomɔ këdï kɔdɔ pele röyï rɔ ma sari kinza lende kënyë mo, udumö
le römöyï ikali lende 'ba Bɔko'ba 'deni. Kina Bɔko'ba ti ko'dɔ yëyï ma laka
'deni ŋgï döyï.
20 Ɔdɔ kiya te kudumö le di kpa lamba ame këdï komba yi gɔ lende kirasi
'bï ne kina dë rɔ a ma 'dɔ këbï röyï timo. Ne ɔdɔ kiya te kudumö le di kpa

közï gomɔ ame këdï ko'dɔ yi gɔ lende laka 'bï ne, Bɔko'ba na 'jaa ti ko'dɔ yëyï ma laka zïyï.

21 Lende ame Bɔko'ba kïdëkï ye gɔmo ne kina me 'dɔ gomɔ ko'dɔ ye gbï kɔzɔ a nima tara. Römöyï gomɔ nime o'dɔ Yësu 'deni gbï mɔlo gɔ lende 'ba tokɔnyi ye. Kina me bo kileme kɔri mo 'deni ziye 'dɔ ko'dɔke gbï kɔzɔ 'ba bo tara.

22 Bo o'dɔ lende kënyë ɔtɔ dë kina bo iya bëtï dë gbï.

23 Ɔdɔ kiti'ja bo pele bo ileki dɔmo dë gbï ti ti'ja. Kina ɔdɔ këdï kodɔ gomɔ pele rɔ bo, bo ote kpa bo dë gbï. Bo i'di abo rɔ bo ŋge zi Bɔko'ba ame këdï kiya burë pili rɔ ma kodɔrɔ ne.

24 Bilaka utötï Kurïsïtö 'deni dɔ ŋgërï, bo kombi lende kënyë ze ga 'deni pili rɔ bo, 'dɔ ki'di dinzake kpe rɔ bɔ lende kënyë gɔ dolomake ŋburu nati rɔ bɔ ko'dɔ lende laka. Gomɔ 'ba Kurïsïtö nime na me 'deni kileŋo ye.

25 Tönë pa bine, kpe ŋgï kɔzɔ kamölö ame ga kölu 'deni ne tara. Ne le'jete Kurïsïtö o'de ye 'deni kako zi bo. Bo na rɔ bɔ koda ye gbï rɔ bɔ kitata ye.

3

'Ja Ni Ti Më'dë

1 Kina gbï tara ziye 'ja, uwöke dɔ më'dë ye ga 'dɔ ɔdɔ nï mɔtɔ më'dë yï ki'di dönï dë gɔ lende 'ba Bɔko'ba 'dɔ bo ko'ja ŋgï di rɔ lende laka 'bï gɔ bo kotɔ dɔ bo ŋgï kinza ma nï na kiya ra zi bo.

2 Bo ti kikali ŋgï lende ko'dɔ 'bï ga ëdï rɔ ma laka kina ëddï 'deni gbï toro Bɔko'ba.

3 Tine ziye kinza kö'böke dë ŋge tomeri gɔ a 'ba tele tiyada rɔye timo, dɔ ku'jö ni ti garatili ni ti akano ti bɔŋgɔ ma kele naga.

4 Ama rɔ dɔ kiteli mo mïye na 'dɔ ki'dike këdï rɔ ma kele. Wa ma kele ame këdï kö'bö 'bënï ŋgï rɔ ŋburuŋburu ne kina rɔ loma le ti to'dɔ kɔmɔ kele dɔ bilaka. Lende nime na Bɔko'ba kiya rɔ wa ma kele rɔ dɔ kiteli.

5 Tele ma laka ma tönë 'ja löbu ze ga 'ba Yudayi ma mɔlo tönë ga bine ko'dɔ mï ti'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne kina te, lïjë uwö dɔ më'dë nnï ga.

6 Kina Sara gbï tara, lɔko uwö dɔ më'dë nï Abarayama, lɔko kïdëkï bo rɔ ŋere 'bënï. Kina kpe ma le'jete nime gbï tara, ɔdɔ ko'dɔke lende laka kolomake kinza kereke dë di zi a mɔtɔ, kpe 'deni rɔ yïtötï 'ba Sara ga.

7 Kina gbï tara ziye kpe më'dë. Olomake laka ti 'ja 'be ga kɔzɔ ame kikalike lïjë itigɔ dë kɔzɔ 'beye tara ne. Tine oroke lïjë römöyï Bɔko'ba ëdï ki'di dïdï ma ŋburuŋburu gbï zïnnï kɔtɔ tiye. Lende naga nime na ko'dɔke kinza a mɔtɔ kuruwö rönï ra mï akititi 'be ame këdï kititike di zi Bɔko'ba ne.

To'dɔ Lende Laka

8 Tine ma ŋburuŋburu mo na me. Kpe ame ga 'deni rɔ 'ba Bɔko'ba ne kinza kebeke dë togba kpeye rɔ gɔ rɔye. Olomake ti mï këyï rɔ gɔ rɔye kɔ'ɔke rɔye kɔzɔ löndö kɔtɔ. O'dɔke lende laka rɔ gɔ rɔye kinza dɔ kombi teyi.

9 Ɔdɔ kiya te bilaka mɔtɔ ko'dɔ lende kënyë pele ziye kinza kilekike dɔmo dë gbï ti lende kënyë. Kina kinza kilekike dɔ ti'ja dë gbï ti ti'ja. Tine ititike Bɔko'ba ko'dɔ yëyï ma laka dönnï. Römöyï Bɔko'ba o'dɔ ye 'deni rɔ bilaka abo ga 'dɔ ko'dɔke yëyï zi ya ma laki kina bo ti ko'dɔ yëyï ma laka 'deni ŋgï gbï ziye.

10 Ëdï 'deni kɔzɔ lende tönë kugu kiya te, “Bɔ ame kɔ'ɔ dïdï ko'dɔkɔ to'ja
kada 'ba lɔŋɔ ne, bo kotɔ dɔnde'de bo yaga di mï lende kënyë kpa bo kiya
bëtï dë kpe.
11 Bo ko'dɔ ŋge rɔ lende laka tine bo kilagi lende kënyë, bo ki'di lende
këyï na 'dɔ koso mï bo.
12 Römöyï ya ame ga rɔ bɔ ko'dɔ lende laka ne na Bɔko'ba këdï rɔ toŋgɔ
gɔmo, kina gbï bo këdï kuwö akititi mo ga. Tine bo rɔ ya ti bɔ lende kënyë.”
13 Ne kpe 'beye ɔdɔ kolomake 'deni ŋburu rɔ bɔ ko'dɔ lende laka bɔtɔ
mɔtɔ inza ko'dɔ lende kënyë kpe ziye.
14 Ne ɔdɔ kiya te bilaka kodɔ gomɔ pele rɔye gɔ lende laka 'ba Bɔko'ba
bo ti ko'dɔ yëyï ma laka 'deni ŋgï ziye gɔ lende mo. Kina kinza kereke dë
di zi bilaka kinza ki'dike rɔye kïlë'dï dë gbï.
15 Oroke Kurïsïtö ŋere 'be ti dökï'dï kɔtɔ. Ö'böke ŋburu ndö tileki dɔ
lende zi ya ma këdï kititi ye gɔ ti'di dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba naga. Ne
tine kinza ki'dike dɔ lende kileki 'be ga dë këdï rɔ ma kisili,
16 römöyï ikalike 'deni lende laka na. Kina ɔdɔ bilaka kiya kpa kënyë
rɔye, kpe ame ga rɔ 'ba Kurïsïtö ne, 'dɔ lende kiya 'bënnï ga kileki za kaya
rönnï.
17 Kina gɔ lende mo i'dike 'dɔ gomɔ ko'dɔ ye ŋge gɔ lende laka ko'dɔ 'be
ga ɔdɔ kiya te Bɔko'ba ko'dɔkɔ ziye. Kina laka di dɔ ame 'dɔ gomɔ ko'dɔ
ye gɔ lende kënyë ko'dɔ 'be ga ne.
18 Oŋgɔke te, Kurïsïtö ame rɔ bɔ lende laka ne ölë 'deni tutë gɔze bɔ
lende kënyë mï kɔtɔ yaga di mï lende kënyë ze ga to'de ze kako zi Bɔko'ba.
Bilaka upö yida rɔ bo 'deni, ne tine Bɔko'ba i'di bo 'deni kënyï kïdïdï 'böwu
rɔ ma la'ja ti Nyï Kɔtɔ Laka.
19 Nyï Kɔtɔ Laka i'di bo 'deni kari gbï tuwöwö lende nime zi ya ame ga
kölë 'deni mɔlo Bɔko'ba koboso 'deni mï pa'do 'ba Gehena ne.
20 Ya naga nime lïjë na rɔ ma tönë ga kilagi Bɔko'ba bo kidabi lïjë liya
'dɔ lïjë kotɔ dönnï di mï lende kënyë, mï kada ma tönë ga Nowa këdï rɔ
tose sorope ne. Mï kada nima yayi bilaka ma modɔɔmota na ŋge këkï mï
sorope löbu nima, kina lïjë na ŋge kɔmɔ di zi tölë 'ba mini koso nima.
Sorope nima ïyökö koloma rɔ tiliŋgere tïnnï kebe dɔ mini koso nima kote
dɔ bilaka ma laki pili ne.
21 Kina me 'deni gbï ziye tara le'jete nime mini 'ba bapatisi ɔmɔ ye 'deni
yaga di mï tölë. Tɔdɔ 'ba Yësu Kurïsïtö ame bo kënyï kɔdɔ yaga di mï tölë
ne kina me ki'di mini 'ba bapatisi 'deni kɔmɔ ye. Bapatisi nima inza rɔ 'ba
turögö ti'da 'ba rɔye ma yaga nime. Ëdï rɔ wa 'ba tititi Bɔko'ba 'dɔ kileme
urögö dökï'dï ye 'deni rɔ ma kɔpɔ.
22 Kurïsïtö ari 'deni koloma dɔ dörï Bɔko'ba mïtɔrɔ rɔ bɔ dɔ malayika ti
közï kakpa 'ba dɔ wa 'ba dɔyayi 'ba mïtɔrɔ pili.

4

Ako'dɔkɔ 'Ba Bɔko'ba

1 Kɔzɔ dikalike gomɔ o'dɔ yida rɔ Kurïsïtö 'deni, kina me bo kölë 'deni.
Tine kpe gbï tara 'dɔ kileŋoke rɔye ti ndö ti mï këddï kɔtɔkɔtɔ 'ba Kurïsïtö
nima. Römöyï lïjë ame ga pili kombi gomɔ kölë 'deni gbï ne osa a mɔtɔ rɔ
lende kënyë dë kpe.
2 Kina kisaki di mï kada nime tɔne kari nduwë dɔgba kinza ko'dɔke
ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ dë kpe. Ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba na ŋge ko'dɔke mï
kɔsɔ loma 'be nime mï dɔyayi bine ne.

3 Tönë mɔlo bine ö'böke 'deni to'dɔ lende kɔzɔ 'ba bɔ kinza kikali Bɔko'ba dë naga, rɔ bɔ ndörö gɔ rɔnyɔ tö'bö totɔtɔ dɔ tuwë layi ŋbö kupö wa yaga, tulömu kpa ŋburu zi akoro ti lende ma Bɔko'ba ko'jï naga.
4 Ne kina me le'jete lende 'be igayi lïjë 'deni römöyï o'dɔkɔke dë kpe todɔ'bɔ rɔye tïnnï mï lende ko'dɔ ma yawa naga nima. Kina lïjë këny ŋgï bi titi'ja ye.
5 Ne kada mɔtɔ Bɔko'ba ti kititi kpënnï 'deni 'dɔ gɔ lïjë kïyëtï gɔ lende ko'dɔ 'bënnï ga zi bo. Bo na 'deni ndö to'dɔ burë 'ba ya ma gba ti kömönnï naga gbï ti töku ni.
6 Kina ma ki'di 'dɔ kuwöwö laja laka 'ba Yësu Kurïsïtö nime 'deni gbï zïnnï töku ni ne römöyï 'dɔ ɔdɔ burë ko'dɔ rönï pele rɔ ma koriya gɔ ako'dɔ 'bï 'ba mɔtɔ 'dɔ lïjë këdï gbï kɔzɔ 'ba Bɔko'ba mï loma 'bënnï ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.

Akɔ'ɔ

7 Ŋburuŋburu 'ba wa pili ɔwɔ dë kpe. Kina olomake ti liya ti mï këddï ti mötu ko'dɔ zi Bɔko'ba.
8 Lende ma rɔ dɔ kiteli mo na me, ö'böke tɔ'ɔ lëpï ye ga. Römöyï akɔ'ɔ na këdï kïyëyï kpa lende kënyë ma konzi.
9 I'dike kpa liŋɔ 'be ga këdï ŋburu rɔ gböŋö zi bilaka tari teyi kinza toŋboro rɔ yïmo.
10 Bɔko'ba i'di tigɔ 'deni pili ziye rɔ kɔtɔkɔtɔ 'dɔ ko'dɔke ndɔbɔ abo ga me timo rɔ 'beri'beri. Kina ti, o'dɔke ti mï löŋgö ye ti tigɔ mo nima kɔzɔ bɔ laja ma laka tara.
11 Nï mɔtɔ ɔdɔ Bɔko'ba ki'di 'bëyï zïyï rɔ tigɔ 'ba tiya lende, iya ŋge rɔ lende 'ba Bɔko'ba. Ɔdɔ nï mɔtɔ ki'di 'bëyï zïyï rɔ ndɔbɔ, o'dɔ ti, ti tigɔ nima bo ki'di zïyï ne. O'dɔke wa naga nime 'dɔ ki'di bilaka kubï gɔ Bɔko'ba timo dömöyï Yësu Kurïsïtö. Löbu 'ba dɔ wa pili ti tigɔ dɔ kiteli na rɔ bo Bɔko'ba rɔ ŋburuŋburu. Amini.

Akiyɔzɔ

12 Kpe ame ga mɔ'ɔ ne, kinza ki'dike lende 'ba gomɔ löbu nime këdï ko'dɔ ye ne dë kïlïkö dɔye. Ëdï ko'dɔ rönï ziye tiyɔzɔ meri 'be timo, ɔdɔ i'dike dɔye 'deni ŋgï rɔ ma laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba nime ya. Tine kinza ki'dike lende mo dë kïlïkö dɔye,
13 olomake rɔ lɔŋɔ römöyï gomɔ 'be nime ëdï 'deni gbï kɔzɔ ma tönë ko'dɔ Kurïsïtö ne. Kina 'dɔ ɔdɔ kömö 'deni mï kada ame bilaka pili këdï koŋgɔ bo 'deni këdï kako bërï ti tigɔ dɔ kiteli abo tine, 'dɔ lɔŋɔ 'be këdï ŋgï rɔ dɔ kiteli.
14 Kpe ame ga ɔdɔ kiti'ja ye dömöyï Kurïsïtö ne na laka. Bo ti ki'di tigɔ löbu 'ba Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni ŋgï koloma tiye.
15 Kinza ki'dike gomɔ dë za ko'ja ye gɔ lende këny ko'dɔ 'be ga, gɔ tupö bilaka, gɔ 'bögö ala gɔ go'de'de ko'dɔ mï lende 'ba ya mɔtɔ ga.
16 Ne ɔdɔ kiya te gomɔ këdï ko'ja ye römöyï kpe 'ba Kurïsïtö ga na, kinza ki'dike lende mo dë kaya rɔye. O'dɔke yëë'dï zi Bɔko'ba gɔ möyï Kurïsïtö nima kïdëkï dɔye ne.
17 Kada ame Bɔko'ba këdï kisaki tiya burë 'ba bilaka yïmo ne na me 'deni tɔne. Ze ya ame ga rɔ 'ba bo ne na këdï kiya burë ze dɔgba. Ne tine ɔdɔ burë nima na këdï kisaki rönï 'deni tize kɔzɔ a nima tara, wa'di na ti ko'dɔ rönï zi ya ma kinza ki'di dönnï dë gɔ laja laka 'ba Bɔko'ba nime ne ya?

18 Ti këdï 'deni ŋgï zïnnï kɔzɔ lende tönë kugu mɔlo, kiya te, “Ne ɔdɔ tokɔnyi bɔ lende laka na 'deni rɔ ma kitigɔ tara tine, wa'di na ti ko'dɔ rönï zi bɔ lende kënyë bɔ kilagi lende 'ba Bɔko'ba ni ya?”
19 Kina me mëdï miya ziye, ɔdɔ Bɔko'ba ko'dɔkɔ ziye 'dɔ gomɔ ko'dɔ ye, ö'böke nduwë to'dɔ lende laka 'dɔ ki'dike rɔye zi bo. Bo na ko'ba ye, kina bo inza kikali tola ye rɔ wa ma kulë.

5

Kamölö 'Ba Bɔko'ba

1 Mëdï milende ziye kpe löbu 'ba kanisa ama ga yayi kɔzɔ ma te ne. Gomɔ tönë ko'dɔ Kurïsïtö ne mo'ja ŋgï ti kɔmɔ ma. Kina ti mëdï ŋgï kɔtɔ ti bo kada mɔtɔ ɔdɔ Bɔko'ba këdï kileme bo 'deni rɔ löbu 'ba dɔ wa pili.
2 Kina me mëdï miya 'deni ziye 'dɔ koŋgɔke gɔ kamölö naga nime Bɔko'ba ki'di ziye ne. Ne kinza ko'dɔke dë kɔzɔ wa ame këdï kutörï ye to'dɔ mo. Tine o'dɔke ti mï këyï römöyï ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba na. Kinza ko'dɔke dë gɔ lende 'ba gïrïsï tine o'dɔke ti dökï'dï kɔtɔ.
3 Kinza ko'dɔke rɔye dë rɔ a löbu dɔ kamölö naga nime Bɔko'ba ki'di 'deni ziye 'dɔ koŋgɔke gɔmo ne. Tine o'dɔke wa pili rɔ ma kodɔrɔ 'dɔ lijë kogba görö dɔye gbï.
4 Ɔdɔ kö'böke ŋgï nduwë to'dɔ mo te, Yësu Kurïsïtö ŋere 'ba dɔ bɔ koda kamölö ni ti kileki 'deni kako kada mɔtɔ ki'di ye ti bo rɔ löbu ma dɔ kiteli. Löbu ame kö'bö ŋgï rɔ ŋburuŋburu ne.
5 Kina me gbï mëdï miya ziye kpe ame ga rɔ yɔbi ne, uwöke dɔ ya ame ga 'deni rɔ bulöbu ne. 'Dɔ ki'di kpe ya ame ga 'deni rɔ 'ba Bɔko'ba ne kojake laja rɔ gɔ rɔye kinza dɔ kombi teyi. Römöyï ugu 'deni mɔlo, iya te, “Bɔko'ba ëdï rɔ ya ti bilaka ame ga kö'bö tubötö rönnï ne. Mï bo ëdï këyï ŋge rɔ ya ame ga kotɔ ë'bënnï dönnï le bërï ne.”
6 Ilekike rɔye titiyi bërï kɔmɔ bo Bɔko'ba bɔ tigɔ mbëmbë gɔ bo ki'di ye 'jaa löbu kada mɔtɔ,
7 kinza kolomake dë kpe rɔ meri römöyï bo na këdï koŋgɔ gɔye.
8 Olomake ndö rɔ ma kitigɔ ti bi koda römöyï bɔ ya 'be Satani ëdï ko'dɔkɔ tako to'dɔ ya tiye. Bo ëdï kiliŋgere kɔzɔ mönö tabïyö ame këdï kilaki ti monɔ toma yida ame 'dɔ bo konyo ne.
9 I'dike dɔye laka gɔ lende 'ba Bɔko'ba kina o'dɔke ya ti Satani. Kɔzɔ ame kikalike lëpï ye mɔtɔ ga ame gbï rɔ 'ba Bɔko'ba mï dɔliŋɔ nime bine ne, gomɔ kɔtɔkɔtɔ nime ëdï gbï ko'dɔ kɔzɔ 'beye tara.
10 Ne ɔdɔ gomɔ naga nima ko'dɔ ye 'deni mbowa yayi tine Bɔko'ba ti kileŋo ye di yïmo. Bo ëdï nduwë ko'dɔ mï këyï ziye kina me bo kïdëkï ye 'deni 'dɔ kako kodɔ'bɔke rɔye ti Kurïsïtö 'dɔ këddike rɔ löbu kɔtɔ ti bo rɔ ŋburuŋburu. Bo na këdï ki'di tigɔ ziye kinza a mɔtɔ ka'da ye ra.
11 Yëë'dï këdï rɔ mbëmbë zi bo Bɔko'ba ame tigɔ abo na këdï kö'bö ŋgï rɔ ŋburuŋburu ne. Amini.

Akumötö

12 Akugu mbowa ma nime, Silibano na kokɔnyi ma ti tugu mo ziye. Bo na rɔ löndö ma laka ame mikali dökï'dï mo. Miya lende naga nime 'deni 'dɔ gɔ ki'di mï këddï laka ziye kikalike ŋgï rɔ ma laka mï këyï 'ba Bɔko'ba na kɔzɔ a nime te. Kina i'dike dɔye ti gɔmo rɔ ma laka ti dökï'dï kɔtɔ.
13 Lëpï ye ame ga Bɔko'ba kigeli 'deni gbï rɔ 'ba Kurïsïtö mï Babele bine ne umötö ye pili laka. Kole ma Marako umötö ye gbï laka.
14 Kina kpe gbï 'dɔ kumötöke rɔye kiramoke rɔye ti akɔ'ɔ.
Lende këyï koloma tiye kpe ame ga pili rɔ 'ba Kurïsïtö ne.

Akugu Ma Mï Rïyö 'Ba
PÏTÖRÖ

1 Ma Simona Pïtörö bɔ ndɔbɔ gbï bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö, mëdï mugu waraga nime ziye kpe ame ga ki'dike dɔye 'deni gbï gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö nime kɔzɔ 'beze te ne. Bo na nduwë rɔ bɔ ko'dɔ lende laka kina me bo ki'di ze 'deni di'dike dɔze gɔ lende abo. Bo na rɔ Bɔko'ba, bo oŋgɔ gɔze 'deni laka kina bo ɔmɔ ze 'deni gbï pili di mï tölë.
2 Yëyï ti lende këyï mo këdï rɔ dɔ kiteli tiye kpe ma kikalike Bɔko'ba 'deni gbï ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö.

Dëkï 'Ba Bɔko'ba

3 Bɔko'ba ame rɔ löbu dɔ kiteli gbï kɔtɔ laka ne bo na kïdëkï ze 'deni tëdï rɔ 'ba bo. Kina me gɔ ame dikalike bo 'deni ne ïdïdï ze 'deni yaga ti tigɔ abo 'ba Bɔko'ba, bo i'di tigɔ nima 'deni zize 'dɔ do'dɔke ako'dɔkɔ abo ga pili.
4 Kina me bo ko'dɔ yëyï ma laka 'deni dɔze kɔzɔ ma tönë bo kiya kö'du mo mɔlo bine ne. Bo o'dɔ 'deni tara 'dɔ ki'di loma 'be këdï kɔzɔ 'ba bo 'ba Bɔko'ba 'dɔ kɔmɔke di mï tölë nime ndörö ko'dɔ 'ba bilaka gɔ lende kënyë ko'de 'deni mï dɔliŋɔ ne.
5 Gɔ kö'du mo na kpe ame ga ki'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö ne, ogbɔke rɔye ti, ti meri laka. O'dɔke lende laka kina ogbɔke rɔye gbï laka tikali lende 'ba Bɔko'ba.
6 Ne kinza kolomake dë ŋge rɔ bɔ kikali lende 'ba Bɔko'ba, tine ogbɔke rɔye gbï laka togbɔ dɔ yida rɔye ga bërï. Ogbɔke dɔ yida rɔye ga bërï kina olomake gbï ti mï këddï. Ne kinza kolomake dë ŋge rɔ bɔ mï këddï, tine ogbɔke rɔye gbï laka to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba.
7 O'dɔke ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba, kina ogbɔke rɔye gbï laka tɔ'ɔ rɔye rɔ gɔ rɔye kɔzɔ löndö kɔtɔ. Ne tine kinza kɔ'ɔke rɔye dë ŋge rɔ gɔ rɔye, tine ogbɔke rɔye gbï laka tɔ'ɔ bilaka pili.
8 Ɔdɔ kiya te kö'böke nduwë to'dɔ lende naga nime rɔ dɔ kiteli ti këddïke 'deni ŋgï rɔ bilaka ma kandi 'dɔ kikalike ŋere ze Yësu Kurïsïtö ti rɔ mbëmbë.
9 Ne bɔ ame kinza ko'dɔkɔ 'ba bo dë to'dɔ lende naga nime ne, bo ëdï 'ba bo kɔzɔ bilaka ame kɔmɔ mo këdï kudömu 'deni ne tara. Bo 'deni ŋgï kɔzɔ bɔ kɔmɔ kölu dɔ bo udölu 'deni di gɔ tola nime Bɔko'ba kola bo gɔ lende kënyë abo ga ma mɔlo ame ga bo ko'dɔ, ki'di bo 'deni rɔ ma kɔpɔ ne.
10 Gɔ kö'du mo na me miya ziye löndö ma ga, ogbɔke rɔye ti laka to'dɔ wa ame ga 'dɔ kileme tigeli 'be ame Bɔko'ba kigeli ye 'deni rɔ 'ba bo ga ne zi bilaka. Ɔdɔ ko'dɔke ŋgï te inza kɔcɔke kpe yaga di mï kɔri 'ba lende 'ba Bɔko'ba.
11 Kina Bɔko'ba ti ki'di ye 'deni ŋgï ti mï këyï dɔ kiteli abo këddïke kɔtɔ ti ŋere ze Yësu Kurïsïtö rɔ löbu 'ba dɔ wa pili. Bo na me kɔmɔ ze 'deni di mï tölë.
12 Kina mëdï mo'dɔ tiya lende naga nime nduwë te ziye kinza kudölu ra di dɔye. Ne kina kɔzɔ ame kikalike lende naga nime 'deni pele mɔlo, könyöke 'deni gɔ lende kodɔrɔ ame ga kiya 'deni ziye ne.
13 Momeri 'bama ma laka mo na zö gɔ mö'bö nduwë tole mï lende nime ziye ko'ja mëdï gba ti kɔmɔ ma kɔzɔ a nime te.

14 Römöyï mikali 'deni mëdï mola yida rɔ 'ba dɔyayi nime gïrï nime,
kɔzɔ lende tönë ŋere ze Yësu Kurïsïtö kiya mɔlo zö bi kɔpɔ ne tara.
15 Ne ti mogbɔ rɔma ti'di kpa kɔri 'ba lende nime këdï yaga rɔ gböŋö
ziye 'dɔ ki'di kö'böke nduwë tomeri lende naga nime di pötö ma bine.

Rɔ Löbu 'Ba Kurïsïtö

16 Tako 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö ame diya lende mo ziye diya te bo ëdï
kileki kako dɔliŋɔ nime bine ti tigɔ dɔ kiteli abo ne, lende ma kɔzɔ komo
ko'dɔ 'ba bilaka na dë. Dikali ëdï rɔ ma laka römöyï do'ja tigɔ löbu dɔ
kiteli abo ame kɔzɔ 'ba Bɔko'ba tara ne 'deni ŋgï ti kɔmɔze.
17-18 Ze na ti bo dɔ döku 'ba Bɔko'ba yayi mï kada mo nima 'bu bo
Bɔko'ba kileme bo rɔ löbu tigɔ dɔ kiteli ne. Kina birɔ kudu kako di zi
Bɔko'ba di mï bi kɔpɔ dɔ kiteli, iya te, “Bo na rɔ kole ma ame mɔ'ɔ kulöwö
ne, ma 'deni ti mï këyï gɔ lende abo.” Birɔ nima kudu kako di mïtɔrɔ ne
duwö 'deni ti mbili ze.
19 Kina lende nime i'di ze 'deni dikali ŋgï rɔ ma laka lende tönë ga bɔ
kumë lende ni kiya ne ëdï ko'dɔ rönï ŋgï. Kina laka omerike gɔ lende kiya
'ba bɔ kumë lende naga nime, römöyï ti këdï 'deni ŋgï ziye kɔzɔ pa'do
ame këdï koyi gɔ bi mï bi kölu ne tara ŋbö Yësu Kurïsïtö kileki kako ziye
kada mɔtɔ. Bo ti këdï 'deni ŋgï ziye kɔzɔ tɔro bi këzë ni ma ti bi këzë tara,
kina bo ti ki'di ye 'deni ŋgï kikalike wa laka.
20 Ne kina me mëdï miya a ma rɔ dɔ kiteli mo 'deni ziye. Akiya 'ba bɔ
kumë lende naga nima bilaka lesi inza kikali tïyëtï 'jɔ 'ba lende mo ga ŋgï
gɔ dönnï rɔ ma laka.
21 Römöyï lïjë iya dë kɔzɔ lende kiya 'ba bilaka lesi tara. Nyï Kɔtɔ Laka
'ba Bɔko'ba na ki'di lïjë kiya rɔ wa ame ga kako di zi Bɔko'ba ne.

2

Bɔ Kumë Lende Dɔ Kïndëndë

1 Tine mï kada ma mɔlo tönë ga bine bɔ kumë lende ma dɔ kïndëndë
mɔtɔ ga oloma gbï rɔ tïndëndë bilaka. Kina me 'deni gbï tara le'jete ya
mɔtɔ ga ti këny ï 'deni gbï ko'dɔ rönnï rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba lende 'ba
Bɔko'ba mï löŋgö ye bine. Kina lïjë ti ku'bölu ma konzi mɔtɔ ga 'deni ti
akiyandi 'bënnï ga ame këdï koto bilaka mï tölë ne. Kina lïjë ti kebe 'deni
gbï bi toga kpënnï gɔ Yësu Kurïsïtö ma tönë bo na ŋgï kutë gönnï 'deni di
mï lende këny ë 'bënnï ga ne. Kina gɔ lende mo Bɔko'ba ti kote dönnï 'deni
ŋgï yaga gïrï naga nime.
2 Bilaka ma konzi mɔtɔ ga ti kebe 'deni gbï kogba görö dönnï ti lende
ko'dɔ këny ë 'bënnï naga nima, kina gɔ kö'du mo ya mɔtɔ ga ti këny ï 'deni
ŋgï bi tiya kpa këny ë rɔ kɔri 'ba lende 'ba Bɔko'ba nime.
3 Bilaka naga nima lïjë ö'bö 'bënnï ŋgï rɔ bɔ mï kombi. Kina lïjë ti
ku'bölu ye 'deni ti bëtï 'bënnï naga nima 'dɔ lïjë komɔmi gïrïsï timo di
ziye. Ne Bɔko'ba odɔ karama mo 'deni mɔlo dönnï, kina bo ö'dö dë gbï.
Bo ëdï le'jete ndö bi 'ba tako tote dönnï pili yaga.
4 Dikalike 'deni rɔ ma laka malayika mɔtɔ ga 'ba Bɔko'ba ma dɔgba tönë
ga bine ko'dɔ lende këny ë ne, Bɔko'ba odɔ karama 'deni dɔmo. Bo i'di
'deni ku'du lïjë mï Gehena kina kudödu lïjë 'deni ti nyɔri 'dɔ lïjë koloma
mï bi kölu nima yayi ŋbö koda kada 'ba burë abo.
5 Kina dikalike 'deni gbï laka Bɔko'ba odɔ karama 'deni dɔ bilaka 'ba
dɔyayi nime pili tönë mï kada 'ba Nowa. Mï kada nima yayi bilaka lesi
pili ilagi lende 'ba Bɔko'ba 'deni kina bo ki'di mini koso ŋgï kote dönnï
pili yaga. Ne tine bo okɔnyi Nowa 'deni ti bilaka ma modɔmorïyö mɔtɔ

ga. Nowa na rɔ bɔ ame koloma tuwöwö lende laka 'ba Bɔko'ba zi bilaka naga nima mï kada naga nima yayi.

6 Kina dikalike 'deni gbï rɔ ma laka Bɔko'ba odɔ karama 'deni gbï tönë bine dɔ bilaka 'ba Sodomo ni ti Gomora. Bo odɔ pa'do 'deni dönnï koŋma lïjë pili yaga ti liŋɔ 'bënnï ga 'dɔ këdï rɔ akileme zi bilaka pili ame ga kilagi lende abo ne.

7 Kina dikalike 'deni gbï bo ɔmɔ Lɔtɔ ame rɔ bɔ ko'dɔ lende laka abo ne 'deni di mï tölë nima. Mï kada nima yayi Lɔtɔ oloma 'deni ŋgï rɔ meri di zi ndörö ko'dɔ gɔ lende kënyë 'ba bilaka 'ba dɔliŋɔ nima.

8 Römöyï bo ëdï koloma mï löŋgö lïjë kina rɔ kɔmɔ kada löbu nime pili kɔmɔ bo ëdï nduwë ko'ja lende kënyë ame ga bilaka naga nima këdï ko'dɔ ne, mbili bo këdï kuwö gbï. Lende ko'dɔ 'ba bilaka naga nima i'di bo koloma ŋgï rɔ kpɔŋi.

9 Kina gɔ kö'du mo dikalike 'deni ŋere Bɔko'ba ikali ŋgï tɔmɔ bilaka ame koro bo ne di mï gomɔ 'bënnï nima. Kina bo ikali gbï todɔ karama dɔ bɔ lende kënyë 'dɔ lïjë koloma ŋbö koda kada 'ba burë abo,

10 ma dɔ kiteli mo lïjë ame ga kö'bö 'bënnï ŋge bi to'dɔ lende kënyë 'ba ako'dɔkɔ 'ba yida rönnï ga lïjë kilagi 'deni yaga di rɔ lende 'ba ŋere löbu 'ba Kurïsïtö nime ne.

Bɔ dɔ kïndëndë naga nima ko'dɔ rönnï rɔ bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba lende 'ba Bɔko'ba ne, lïjë 'bënnï ŋgï rɔ bɔ mbili minyi, lïjë ere ɔtɔ dë gbï. Kpënnï aga dë gbï yɔ di bi titi'ja malayika ame ga rɔ wa löbu mï dɔyayï 'ba mïtɔrɔ ne.

11 Ne tine malayika ame pele ti tigɔ rɔ dɔ kiteli di dönnï ne ususu rönnï dë ti ti'ja zi Bɔko'ba kɔzɔ a nima tara.

12 Ma 'bënnï wa ame ga lïjë kikali 'jɔ 'ba lende mo dë ne lïjë ebe ŋgï titi'ja mo. Lïjë ebe za to'dɔ lende rɔ dɔ rumö kɔzɔ yërï 'ba mökö naga tara. Ne 'ba yërï 'ba mökö o'ja öyö lïjë ŋge zi bilaka rɔ a 'ba tinda'ba mo kupö yaga. Kina Bɔko'ba ti kupö lïjë bɔ dɔ kïndëndë naga nima gbï tara kada mɔtɔ.

13 Bo ti ki'di gomɔ naga nime lïjë këdï kodɔ kulöwö rɔ bilaka mɔtɔ ga ne 'deni gbï ko'dɔ rönï zïnnï tara kada mɔtɔ.

Bɔ dɔ kïndëndë naga nima wa 'bënnï ame lïjë ko'dɔkɔ rɔ dɔ kiteli ne kina rɔ toloma tonyo bi ti tuwë layi pele mï zana kada ma kata naga. Kina lende ko'dɔ 'bënnï ga kileki kodɔ rɔ kaya ŋgï za yaga rɔye. Ɔdɔ lïjë konyo akonyo bi kɔtɔ tiye lïjë ebe aa 'böwu bi tu'bölu ye kina lende mo koŋmi ŋgï mïnnï.

14 Lïjë ö'bö 'bënnï ŋgï nduwë rɔ bɔ ko'dɔ yërï kina lïjë o'dɔkɔ gɔ lïjë ko'dɔ lende kënyë 'bënnï naga nima ŋgï nduwë kari timo rɔ kpërïkpërï. Lïjë ebe bi tususu dɔ ya ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba Yësu Kurïsïtö kinza mï këddï ne gɔ kari bi to'dɔ lende kënyë. Lïjë ö'bö 'bënnï ŋgï ŋburu rɔ bɔ mï kombi. Ee, Bɔko'ba kusönö lïjë.

15 Lïjë ola kɔri ma kodɔrɔ 'ba lende 'ba Bɔko'ba nime 'deni za caki yaga. Kina lïjë kebe 'deni za bi to'dɔ lende kɔzɔ lende ko'dɔ 'ba Balama kole 'ba Bɔra ma tönë koloma rɔ to'dɔ mo mɔlo bine ne. Balama bo rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba, ne bo ebe kutï 'deni dɔ to'dɔ lende kënyë gɔ mï kombi 'ba gïrïsï.

16 Ne tine Bɔko'ba amo dɔ bo gɔ lende kënyë nima ki'di akaca abo ame pele rɔ yërï ma kinza kikali tilende dë ne kënyï kilende zi bo rɔ kpa bilaka lesi kɔrɔ bo di bi to'dɔ lende kënyë nima.

17 Bɔ dɔ kïndëndë naga nima lïjë 'bënnï ŋgï kɔzɔ daa ame kulöku 'deni ne tara. Lïjë ŋgï rɔ wa ma yawa kɔzɔ pɔli ame ga lili këdï kome yaga ne. Ne Bɔko'ba ileŋo gɔ bi 'bënnï 'deni mɔlo mï bi kölu 'ba Gehena.

18 Lïjë ebe bi tubötö rönnï ti lende yawa tïndëndë bilaka ame ga kiriŋa ë'bënnï 'deni kako gïrï naga nime di mï löŋgö ya ma kinza kikali Bɔko'ba dë naga. Lïjë ïndëndë ya naga nima 'deni 'dɔ kënyï gbï bi to'dɔ lende kënyë 'ba ako'dɔkɔ 'ba yida rönnï ga.
19 Lïjë ebe tiya mo tëgë lïjë ti ki'di ya naga nima 'deni këdï mï dɔ ŋgölö, kinza ma lïjë këdï 'bënnï rɔ dɔ ŋgölö yɔ. Lende kënyë 'bënnï ga na ka'da lïjë 'deni ŋgï rɔ bɔ dönnï, römöyï wa ame ka'da yi nï mɔtɔ 'deni ne na ŋgï rɔ bɔ döyï.
20 Lïjë ame ga kola lende kirasi 'ba dɔliŋɔ nime 'deni lïjë kako kikali ŋere ze Yësu Kurïsïtö bɔ tɔmɔ bilaka di mï tölë 'deni ne, ɔdɔ lïjë kebe kola rönnï 'böwu gbï zi lende kënyë kinda'ba lïjë gomɔ ma 'bënnï na ti kënyë ŋgï rɔ dɔ kiteli di dɔ ma dɔgba tönë ga.
21 Ma laka mo dëne 'dɔ lïjë kikali lende laka 'ba Bɔko'ba nime dë ka mɔlo ndeŋi di dɔ ame 'dɔ kikali 'böwu laka kebe kënyï 'böwu kuyï kpa mökö di bi 'ba to'dɔ kö'du ki'di ame ga Bɔko'ba ki'di ne.
22 Lende 'bënnï ëdï 'deni kɔzɔ a tönë ga bilaka këdï kiya rɔ mumë kiya te, “Bï ebe kileki 'böwu aa kitene të'dë 'bënï.” Kina mɔtɔ gbï tëgë, “Ɔdɔ ba'do kurögö rönï pele kɔpɔ ënyï kileki 'böwu kuturö rönï mï mandɔ'dɔ.”

3

Tileki 'Ba Kurïsïtö

1 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye kulöwö ne, waraga ma mï rïyö mo na me 'deni mëdï mugu ziye. Mugu waraga rïyö naga nime 'deni ziye 'dɔ ki'di ye kolomake mï meri 'ba laja laka 'ba Bɔko'ba ame kikalike 'deni mɔlo ne.
2 Mo'dɔkɔ ziye 'dɔ komerike gɔ lende 'ba bɔ kumë lende abo tönë ga mɔlo bine ne gbï ti kö'du ki'di 'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze ame kɔmɔ ze 'deni di mï tölë ne. Bo oja bɔ laja abo ga 'deni kari tiya kö'du ki'di nime ziye.
3 Wa ame rɔ dɔ kiteli ziye 'dɔ tikali mo ne na me. Mï kada ame 'deni rɔ ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime ne bilaka mɔtɔ ga ti kënyï 'deni ŋge to'dɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rönnï ga. Lïjë ti kose dɔye
4 kiya te, “Yësu Kurïsïtö mo ileki dë kako gɔ wa'di? Ne o'ja tëgë bo ëdï kileki kako dɔliŋɔ nime bine 'di? 'Bu ze ga ni ölë 'deni mɔlo, ne wa pili 'ba dɔliŋɔ nime na me ga ŋgï le te gɔ bi mo ga kɔzɔ ma mɔlo kako di bi 'ba tisaki bïcï dɔliŋɔ nime ne tara.”
5 Bɔ dɔ kose naga nima lïjë o'dɔkɔ dë tomeri mo kiya te Bɔko'ba na me ko'ba wa pili naga nime mɔlo tönë ga bine ne. Lende kiya 'ba kpa bo na me ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi nime. Bo i'di yayi 'deni kɔdɔ di mï mini kina bo kileŋo 'deni gbï ti mini 'ba tɔrɔ.
6 Kina tönë gbï mɔlo bine ti tigɔ abo bo i'di mini 'deni koso kote dɔ wa 'ba dɔliŋɔ nime pili yaga.
7 Kina me bo ki'di kö'du mo 'deni gbï 'dɔ bo kako kïyëyï mïtɔrɔ ni ti dɔliŋɔ ma le'jete nime yaga. Bo ogbɔ 'deni 'dɔ bo koja pa'do 'jaa kako koŋma pili yaga mï kada ame bo këdï kodɔ karama 'deni dɔ ya ame ga kilagi bo ne, 'dɔ kupö lïjë pili yaga.
8 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye 'deni kulöwö ne, kinza ki'dike lende nime mëdï miya ziye ne dë kudölu di dɔye. Tö'dö dɔ kɔtɔ ëdï di kɔmɔ ŋere ze Yësu Kurïsïtö kɔzɔ kɔmɔ kɔɔ ma konzi tara kina kɔmɔ kɔɔ ma konzi ëdï gbï di kɔmɔ bo kɔzɔ tö'dö dɔ kɔtɔ tara.
9 Rɔ bo ïrïndï dë rɔ tïrïndï di bi to'dɔ wa ame ga bo ki'di kö'du mo 'deni 'dɔ to'dɔ mo ne kɔzɔ ame bilaka mɔtɔ ga këdï komeri ne tara. Ne tine, mï

bo na këyï rɔ tëyï rɔye. Bo o'dɔkɔ dë gɔ bo kupö bilaka ma kɔtɔ mɔtɔ, bo o'dɔkɔ 'dɔ bilaka pili kotɔ dönnï di mï lende kënyë 'bënnï ga.

10 Rɔ ma laka miya ziye, Yësu Kurïsïtö ti kileki 'deni ŋgï kako dɔliŋɔ nime bine kada mɔtɔ. Ne bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ inza kikali kada ame bo këdï kako yïmo ne, bo ëdï kömö ŋgï tugu'du kɔzɔ tako 'ba bɔ 'bögö naga tara. Mï kada mo nima yayi mïtɔrɔ ni ti kölu 'deni yaga ti birɔ 'ba wuruwuru. Pa'do ti koŋma kada ni ti nyepe ni ti këlu ni 'deni pili yaga kina dɔyayi ti kölu 'deni gbï yaga kpaki ti wa ame ga dönï ne.

11 Kina gɔ lende mo o'dɔkɔ ziye 'dɔ komerike dɔye laka gɔ wa ame ga këddï ko'dɔke ne. Olomake rɔ bɔ koro Bɔko'ba kina gbï rɔ bɔ ko'dɔ lende laka mo.

12 Olomake ti kɔmɔ ki'di gɔ kada 'ba tako 'ba Bɔko'ba ame bo këdï kako tiya burë 'ba bilaka pili ne. Mï kada mo nima yayi mïtɔrɔ ni ti kilaŋma 'deni pili kölu yaga kina kada ni ti nyepe ni ti këlu ni ti kileze 'deni di zi pa'do.

13 Kina me dëdïke 'deni rɔ toda dɔ lende tönë ga Bɔko'ba kiya mɔlo tëgë bo ëdï kako ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔliŋɔ ma la'ja ame rɔ 'ba lende laka ne.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

14 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye kulöwö ne, kɔzɔ ame kpe ti kɔmɔ ki'di 'dɔ Bɔko'ba ko'dɔ wa naga nime ne ogbɔke rɔye ti bi to'dɔ lende laka kinza lende kënyë mɔtɔ yïmo 'dɔ ki'di mï Bɔko'ba këyï rɔye.

15 Kina 'dɔ komerike gbï Yësu Kurïsïtö o'dɔkɔ tɔmɔ bilaka abo ga di mï tölë kina me ki'di kinza bo kileki dë welo ne.

Bɔ löndö ze Pɔlo ame dɔ'ɔke kulöwö ne ugu lende kɔtɔkɔtɔ naga nime 'deni gbï te mï waraga abo ame ga bo kugu ziye ne. Bɔko'ba na ki'di wa kikali nima zi bo,

16 kina me bo kugu lende naga nime 'deni kpaki kɔzɔ a nime te mï waraga ame ga pili bo kugu ne. Mï akugu abo nime akiyandi ma kitigɔ mɔtɔ ga ëdï yayi. Kina me ŋgï ya mɔtɔ ga ame kikali lende dë laka ne ti ya ame ga yïmo këddï dë ne kebe 'bënnï ŋgï bi 'ba tuyï yïmo rɔ bëtï gbï kɔzɔ ma tönë lïjë koloma rɔ tuyï mï lende mɔtɔ ga ame kugu mï buku 'ba Bɔko'ba ne tara. Ne Bɔko'ba ti kupö lïjë 'deni ŋgï yaga gɔ kö'du mo.

17 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye 'deni kulöwö ne, ikalike lende naga nime 'deni mɔlo gba kinza ko'dɔ rönnï. Kina i'dike kɔmɔye kandi laka kinza bɔ kilagi Bɔko'ba naga nima ki'di ye ra kɔcɔke yaga karike gbï bi to'dɔ lende kënyë kɔzɔ 'bënnï.

18 Tine ö'böke ti laka mï kɔri 'ba ŋere ze Yësu Kurïsïtö bɔ tɔmɔ ze di mï tölë. Lende këyï abo këdï tiye rɔ dɔ kiteli ki'di ye kikalike bo laka.

Dïlëluke bo ti kisaki di mï kada nime tɔne kari nduwë rɔ ŋburuŋburu. Amini.

Akugu Ma Dɔgba 'Ba YOWANI

Lende 'Ba Dïdï

1 Dëdï dugu waraga nime ziye gɔ kö'du abo 'ba lende 'ba dïdï. Bɔ nime rɔ lende 'ba Bɔko'ba ne bo ëdï 'deni mɔlo bine di bi tisaki 'ba dɔliŋɔ nime. Tine duwö bo 'deni ti mbili ze do'ja bo ti kɔmɔze közïze kosa rɔ bo gbï.

2 Bo na rɔ dïdï ma laka zi bilaka. Mï tileme bo tönë ze na do'ja bo. Gɔ kö'du mo kina me dëdï diya ziye, bo na rɔ dïdï ma ŋburuŋburu. Bo gbï kɔtɔ ti Bɔko'ba kina me kileme bo 'deni zize.

3 Rɔ ma laka wa nime do'ja 'deni duwö gbï ne na me dëdï diya 'deni gbï ziye, römöyï 'dɔ kpe kodɔ'bɔke rɔye kɔtɔ tize. Ma 'beze dëdï 'deni mï rɔ kodɔ'bɔ ti Yësu Kurïsïtö kole 'ba Bɔko'ba gbï kɔtɔ ti 'bu bo Bɔko'ba.

4 Na ma dëdï dugu ame 'deni ziye gɔ rɔ kodɔ'bɔ 'be tize ki'di ze ti dëdï lɔ ti lɔŋɔ.

5 Ame na rɔ laja ma duwö di zi Yësu kina me dëdï diya ziye. Bɔko'ba na rɔ bi kɔpɔ, ma di zi bo a mɔtɔ rɔ bi kölu inza.

6 Kina ɔdɔ diyake te dëdïke 'deni mï rɔ kodɔ'bɔ ti bo ko'ja loma ze këdï gba mï bi kölu do'dɔke bëtï 'deni, ako'dɔ ze ga inza du te rɔ lende ma kodɔrɔ abo.

7 Ne ɔdɔ loma ze ga këdï mï bi kɔpɔ kɔzɔ ame bo Bɔko'ba këdï mï bi kɔpɔ ne tine, odɔ'bɔ ze 'deni ŋgï rɔ akɔtɔ. Roma Yësu kole 'ba Bɔko'ba urögö ze 'deni yaga kɔpɔ di mï lende kënyë ze ga.

8 Ɔdɔ diyake te dinzake ti lende kënyë, du'böluke rɔze 'deni kina lende ma kodɔrɔ ɔtɔ 'ba Bɔko'ba inza du te mïze.

9 Ne ɔdɔ dodɔke kpeze gɔ lende kënyë ze ga na laka, Bɔko'ba ti ko'dɔ kö'du laka abo ŋgï kɔzɔ ame bo ki'di kö'du mo 'deni mɔlo tara ne. Bo ti kola ze gɔ lende kënyë ze ga pili bo kurögö ze yaga kɔpɔ di yïmo.

10 Ne ɔdɔ diyake te do'dɔke lende kënyë ɔtɔ dë du te, di'dike Bɔko'ba 'deni rɔ bɔ bëtï. Kina a mɔtɔ rɔ lende abo inza du te mïze.

2

Kurïsïtö Bɔ Kpërï Gɔze

1 Mëdï mugu waraga nime ziye kole ma ga kinza kari ko'dɔke lende kënyë ra. Ne ɔdɔ nï mɔtɔ di mï löŋgö ze nime bine ko'dɔ lende kënyë, Yësu Kurïsïtö na kö'bö 'deni rɔ bɔ kpërï ze mï löŋgö ze ti Bɔko'ba 'bu. Römöyï bo na rɔ bɔ ame ko'dɔ lende laka 'ba Bɔko'ba 'deni

2 bo kombi laŋba 'ba lende kënyë ze 'deni ti tölë abo. Dë ŋge rɔze kɔtɔ tine rɔ gɔze bilaka 'ba mï dɔyayi nime pili.

3 Kina me miya ziye, wa ame 'dɔ kileme ze rɔ bɔ tikali Bɔko'ba rɔ ma laka ne na rɔ toro kö'du ki'di abo ga.

4 Ɔdɔ bɔ mo kiya te bo ikali Bɔko'ba 'deni ŋgï tara kinza ma bo koro kö'du ki'di mo ga dë yɔ, bo 'deni rɔ bɔ bëtï, kina lende ma kodɔrɔ ɔtɔ 'ba Bɔko'ba inza du te mï bo.

5 Tine lïjë ame ga pili këdï ko'dɔ lende 'ba Bɔko'ba ne lïjë na rɔ ya ame ga akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba këdï ko'dɔ ndɔbɔ ŋgï rɔ ma laka mïnnï ne. Wa ame 'dɔ kileme ma dëdï 'deni rɔ akɔtɔ ti Bɔko'ba ne na me.

6 Bɔ ame kiya te bo ö'bö 'deni rɔ akɔtɔ ti Bɔko'ba ne bo ki'di loma abo këdï kɔzɔ 'ba Yësu Kurïsïtö.

Kö'du Ki'di

7 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, kö'du ki'di nime mëdï mugu ziye ne wa la'ja
na dë. Kö'du ki'di mɔlo tönë ki'di ziye mɔlo di bi tisaki mo ne na. Kina
kö'du ki'di mɔlo nime bo na rɔ laja ma tönë kuwöke ne.
8 Tine bo na gbï rɔ kö'du ki'di ma la'ja. Loma 'ba Yësu ti loma 'be na
kileme la'ja mo 'deni. Römöyï bi kölu ëdï 'deni kote rönï bi kɔpɔ ma laka
na 'deni këdï kiyɔpɔ gɔ bi.
9 Bɔ ame kiya te bo ëdï 'deni mï bi kɔpɔ tine bo gba rɔ ma ko'ji löndö
ne, bo ëdï abo ka gba mï bi kölu.
10 Lïjë ame ga kɔ'ɔ löndö nnï ga ne na rɔ ya ma këdï 'deni mï bi kɔpɔ.
Kina a mɔtɔ inza kpe rɔ ma kënyë mïnnï ame gɔ ki'di lïjë kɔcɔ yaga di mï
kɔri 'ba Bɔko'ba.
11 Tine bɔ ame ko'ji löndö nï ne bo ëdï abo gba mï bi kölu. Kina bo
ëdï gba kiliŋgere mï bi kölu kinza ma bo kikali bi ma bo këdï kari teyi.
Römöyï bi kölu ïyölu kɔmɔ bo 'deni.

Tɔ'ɔ Dɔliŋɔ

12 Kole ma ga, mëdï mugu wa naga nime ziye römöyï Bɔko'ba ola ye
'deni gɔ lende kënyë 'be ga gɔ kö'du 'ba Yësu.
13 Kpe bulöbu, mëdï mugu wa naga nime ziye römöyï ikalike bɔ ma tönë
koloma mɔlo di bi tisaki mo ne 'deni. Kpe yɔbi, mëdï mugu wa naga nime
ziye römöyï a'dake Satani bɔ ma kënyë ne 'deni.
14 Kpe kole ma ga, mëdï mugu wa naga nime ziye römöyï ikalike 'bu ze
Bɔko'ba 'deni. Kpe bulöbu, mëdï mugu wa naga nime ziye römöyï ikalike
bɔ ma tönë koloma mɔlo di bi tisaki mo ne 'deni. Kpe yɔbi, mëdï mugu
wa naga nime ziye römöyï kpe na rɔ bɔ tigɔ kina lende 'ba Bɔko'ba ö'bö
'deni gbï mïye ka'dake Satani bɔ ma kënyë ne 'deni.

15 Miya ziye pili, kinza kɔ'ɔke dɔliŋɔ nime dë gbï ti wa mo ga. Bɔ ame
kɔ'ɔ dɔliŋɔ nime inza kikali tɔ'ɔ 'bu ze Bɔko'ba.
16 Römöyï wa pili 'ba dɔliŋɔ nime ame ga kɔzɔ ako'dɔkɔ 'ba yida rɔ ni ti
mï kombi ni ti dɔ kombi ni naga nima inza rɔ 'ba Bɔko'ba, lïjë 'ba dɔliŋɔ
nime na.
17 Kina me dɔliŋɔ nime ti kote rönï kɔtɔ yaga ti wa mo naga nima bilaka
këdï ko'dɔ ndörö gɔmo ne. Tine lïjë ame ga ko'dɔ ako'dɔkɔ 'ba Bɔko'ba ne
ti koloma ŋgï kö'bö rɔ ŋburuŋburu.

Ŋburuŋburu 'Ba Dɔliŋɔ

18 Kole ma ga, kada ma ŋburuŋburu 'ba dɔliŋɔ nime na 'deni me. Tönë
mɔlo bine uwöke 'deni tëgë bɔ ndo'ji bɔ ya 'ba Kurïsïtö ti kɔdɔ 'deni. Kina
me le'jete bɔ ndo'ji ma konzi bɔ ya 'ba Kurïsïtö ɔdɔ 'deni. Gɔ kö'du mo na
me ki'di dikali 'deni kada mo tönë ömö 'deni.
19 Bɔ ndo'ji naga nime lïjë ënyï 'deni konye rönnï yaga di mï löŋgö ze.
Tine lïjë inza du te rɔ lëpï ze ga, römöyï ma lïjë këdï ra ŋgï ko rɔ lëpï ze
ga dëne lïjë ëdï kö'bö tize. Tine lïjë ënyï koza rönnï yaga di rɔze kina me
kileme 'deni ŋgï ma kɔtɔ 'bënnï mɔtɔ inza du te rɔ lëpï zize.
20 Ne ma 'beye Kurïsïtö odɔ Nyï Kɔtɔ Laka 'deni dɔye kina me kpe pili
ikalike lende ma laka 'deni.
21 Tine ame mëdï mugu wa nime ziye ne, miya dë te ikalike lende ma
kodɔrɔ dë. Ne mëdï mugu ziye römöyï ikalike lende ma kodɔrɔ 'deni kina
ikalike 'deni gbï a mɔtɔ rɔ bëtï inza mï lende ma kodɔrɔ.
22 Ne tine yë na rɔ bëtï? Bëtï na rɔ bɔ ame kiya te Yësu na dë rɔ Kurïsïtö
ma Bɔko'ba koja ne. Römöyï Bɔko'ba 'bu gbï ti Kurïsïtö kole mo na ma bo
kilagi 'deni. Kina me bɔtɔ mo nima bo 'deni rɔ bɔ ndo'ji bɔ ya 'ba Kurïsïtö.

23 Römöyï lïjë ame ga pili kilagi ti'di dönnï gɔmo Yësu na rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne, lïjë ikali Bɔko'ba 'bu 'ba Yësu dë. Ne lïjë ame ga pili ki'di dönnï gɔmo Yësu na rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne lïjë na kikali Bɔko'ba 'bu 'ba Yësu 'deni gbï.
24 Kina me ziye, ö'böke ti'di dɔye gɔ lende naga nime kuwöke 'deni mɔlo di bi tisaki mo ne. Römöyï ɔdɔ kö'böke ti'di dɔye ŋgï gɔmo ti kö'böke 'deni ŋgï rɔ akɔtɔ ti Yësu kole 'ba Bɔko'ba gbï rɔ akɔtɔ ti 'bu bo Bɔko'ba.
25 Tö'bö rɔ akɔtɔ ti Bɔko'ba nime na rɔ loma ma ŋburuŋburu mo tönë Yësu kiya 'deni mɔlo tëgë 'dɔ bo ki'di zize ne.
26 Kina me mugu lende naga nime 'deni ziye gɔ kö'du 'ba bɔtɔ naga nima ko'dɔkɔ tu'bölu ye ne.
27 Ne kpe 'beye nime Kurïsïtö kodɔ Nyï Kɔtɔ Laka abo 'deni dɔye kö'bö 'deni mïye ne, ëddï ko'dɔkɔke 'böwu 'dɔ bilaka lesi kiyandi ye gɔ wa'di? Nyï Kɔtɔ Laka abo nima na ti kiyandi ye ti wa pili kina akiyandi abo na rɔ ma kodɔrɔ, bëtï inza mï bo. Kina 'dɔ kolomake rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö kɔzɔ ame Nyï Kɔtɔ Laka kiyandi ye ne tara.
28 Kina me mëdï miya gbï ziye kole ma ga, olomake rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö römöyï mï kada 'ba tileki abo bine gɔ dɔze këdï rɔ ma kïtëwu kinza debeke ra tusu dɔze di zi bo ti rɔ kaya.
29 Römöyï ikalike 'deni Kurïsïtö na rɔ bɔ lende laka. Kina 'dɔ kikalike gbï ze ame ga pili do'dɔke lende laka ne öyö ze 'deni yaga rɔ ma la'ja rɔ kole 'ba Bɔko'ba.

3

Kole 'Ba Bɔko'ba

1 Kina me o'jake akɔ'ɔ löbu nime Bɔko'ba ko'dɔ gɔze ki'di kïdëkï ze rɔ kole abo ga ne 'deni. Rɔ ma laka ze kole abo ga na. Ne bilaka 'ba dɔliŋɔ nime ikali Bɔko'ba dë gɔ lende mo na ma ki'di lïjë kikali ze dë rɔ kole 'ba Bɔko'ba.
2 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, ze 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba. Tine tëdï ze ma di dɔgba yayi mo ileme dë gba zize. Ne ma dikalike mo ɔdɔ Yësu kako 'deni kileme rɔ bo ti dëdïke gbï kɔzɔ bo römöyï ti do'jake bo ŋgï ko kɔzɔ ame bo këdï ne tara.
3 Kina me ze ame ga 'deni pili ti kɔmɔ ki'di 'dɔ tëdï kɔzɔ Kurïsïtö ne di'dike lende ze ga ti kö'bö ŋburu rɔ ma laka kɔzɔ 'ba bo 'ba Kurïsïtö tara.
4 Ya ame ga kö'bö 'bënnï to'dɔ lende kënyë ne, lïjë na rɔ ma kilagi kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'deni naga. Römöyï to'dɔ lende kënyë na rɔ tilagi kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba.
5 Ikalike 'deni Kurïsïtö ako dɔliŋɔ bine tombi lende kënyë 'ba bilaka kina a mɔtɔ rɔ lende kënyë inza mï bo.
6 Kina me bɔ ame kö'bö 'deni rɔ akɔtɔ ti Kurïsïtö ne ö'bö dë kpe to'dɔ lende kënyë. Tine 'bënnï 'ba bɔtɔ bɔ ko'dɔ lende kënyë naga nima lïjë ma 'bënnï o'ja Kurïsïtö dë kikali bo dë gbï yɔ.
7 Kpe kole ma ga, kinza ki'dike bɔtɔ mɔtɔ ku'bölu ye dë. Ya ame ga kö'bö to'dɔ lende laka ne lïjë na rɔ ma laka di kɔmɔ Bɔko'ba gbï kɔzɔ Kurïsïtö tara.
8 Ne lïjë ame ga kö'bö to'dɔ lende kënyë ne lïjë 'ba Satani na römöyï Satani isaki to'dɔ lende kënyë 'deni mɔlo kako di bi tisaki mo. Kö'du 'ba 'dɔ tïyëyï mï ndɔbɔ kënyë 'ba Satani nime yaga na me 'dɔ ki'di Bɔko'ba koja kole abo kako gɔmo dɔliŋɔ nime bine ne.
9 Bɔ ame 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba ö'bö dë kpe nduwë to'dɔ lende kënyë römöyï bo 'deni rɔ kupö 'ba Bɔko'ba. Bɔko'ba na rɔ 'bu ze dɔ'bɔke dë kpe to'dɔ lende kënyë.

10 Wa nime na këdï kileme rɔ ma laka yë ga na rɔ kole 'ba Bɔko'ba kina yë ga na 'bënnï rɔ 'ba Satani. Lïjë ame ga pili ko'dɔ lende laka dë kɔ'ɔ löndö nnï ga dë ne inza rɔ kole 'ba Bɔko'ba.
11 Ame na rɔ lende ame kuwöke 'deni mɔlo di bi tisaki mo, zize tɔ'ɔ lëpï ze ga.
12 Tine dë 'dɔ tëdï kɔzɔ 'ba Kayina ma tönë bine kupö bɔ löndö bo ne. Bo 'ba bo nima rɔ 'ba Satani. Ne gɔ wa'di na bo kupö bɔ löndö bo? Römöyï lende abo ga pili rɔ ma kënyë 'ba bɔ löndö bo na rɔ ma laka kɔmɔ Bɔko'ba.
13 Löndö ma ga, kinza ki'dike lende nime dë kïlïkö dɔye ɔdɔ dɔliŋɔ këdï ko'ji ye.
14 Ze 'beze ma ze tiye nime ditelike dɔ tölë 'deni dɔdɔke mï dïdï ma ŋburuŋburu. Akɔ'ɔ ze ame dɔ'ɔke löndö ze ga ne na ki'di ze 'deni dikalike wa nime. Römöyï lïjë ame ga kɔ'ɔ löndö nnï ga dë ne ö'bö 'bënnï 'deni mï tölë.
15 Lïjë ame ga pili ko'ji löndö nnï ga ne lïjë bɔ akupö na. Kina kɔzɔ ma kikalike lïjë ama ga tara ne ti kɔ'bɔ tëdï ti dïdï ma ŋburuŋburu te tondo ga?
16 Dikalike wa nime rɔ akɔ'ɔ ne 'deni römöyï Kurïsïtö ilagi dë di bi ti'di rɔ bo tölë gɔze. Kina gbï tara kinza dilagike dë di bi tölë gɔ löndö ze ga.
17 Ne ɔŋgɔke te, nï mɔtɔ ame këdï ti wa 'ba dɔliŋɔ nime tine kebe kupupu dökï'dï yï ŋgï lipo bërï di bi tokɔnyi löndö mɔtɔ ame rɔ leri mo ne, ti akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba këdï mïyï totondo?

Dɔ Kïtëwu Kɔmɔ Bɔko'ba

18 Kole ma ga, kinza di'dike akɔ'ɔ 'beze kö'bö dë ŋge dɔ kpeze tine zize 'dɔ tokɔnyi lëpï ze ga ŋgï ko rɔ ma laka.
19 Ɔdɔ do'dɔke te na ti dikalike ŋgï lende laka 'ba Bɔko'ba ëdï mïze.
20 Kina ɔdɔ dökï'dï ze këdï pele rɔ ma kombi gɔ kö'du 'ba lende kënyë ze ga ti dëdïke ŋgï ti mï këyï kɔmɔ Bɔko'ba. Römöyï akikali abo 'ba Bɔko'ba na rɔ dɔ kiteli kebe 'beze. Kina bo na kikali wa pili.
21 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, ɔdɔ këdï 'deni tara dökï'dï ze kombi dë kpe gɔ kö'du 'ba lende kënyë ze ga, ti dolomake rɔ dɔ kïtëwu kɔmɔ Bɔko'ba.
22 Kina bo ti ki'di wa pili ame ga dititike ne ŋgï zize römöyï dëdï duwöke dɔ kö'du ki'di abo 'denì dëdï do'dɔke ako'dɔkɔ abo ga.
23 Wa ma bo kose zize na rɔ ti'di dɔze gɔ lende 'ba kole abo Yësu Kurïsïtö kina gbï 'dɔ tɔ'ɔ lëpï ze ga kɔzɔ ame Kurïsïtö ki'di kö'du mo zize ne tara.
24 Ze ame ga pili duwöke dɔ ndose 'ba Bɔko'ba ne ze 'deni rɔ akɔtɔ ti bo Bɔko'ba kina bo 'deni gbï rɔ akɔtɔ tize. Nyï Kɔtɔ Laka abo nime bo ki'di mïze ne na ki'di ze 'deni dikali ma bo Bɔko'ba këdï 'deni rɔ akɔtɔ tize.

4

Bɔ Kumë Lende Dɔ Kïndëndë

1 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, i'dike kɔmɔye kandi laka, bɔ kumë lende dɔ kïndëndë ma konzi ita'ba 'deni kote mï dɔliŋɔ. Kina kinza ki'dike dɔye dë ŋgï welo gɔ lende 'ba bɔtɔ ame ga pili këdï kiya te lïjë ëdï ti Nyï Kɔtɔ Laka 'ba Bɔko'ba mïnnï ne. Tine ziye titi tiyɔzɔ mo 'dɔ kikalike ɔdɔ këdï ŋgï rɔ 'ba Bɔko'ba.
2 Tikali mo na kɔzɔ a nime te, lïjë ame ga këdï kiya te Yësu Kurïsïtö ako 'deni dɔliŋɔ bine rɔ bilaka lesi ne lïjë na rɔ 'ba Bɔko'ba.
3 Ne lïjë mɔtɔ ama ga pili kowasa lende nime kiya te Kurïsïtö ako dë su dɔliŋɔ bine rɔ kïnë bilaka lesi ne lïjë inza rɔ 'ba Bɔko'ba. Lïjë 'bënnï 'ba bɔ ndo'ji bɔ ya 'ba Kurïsïtö tönë na. Uwöke 'deni mɔlo bine iya te bɔ ndo'ji nima ëdï kako mï dɔliŋɔ kina me bo kömö 'deni.

4 Kole ma ga, kpe na rɔ kole 'ba Bɔko'ba kina a'dake bɔ kumë lende dɔ
kïndëndë naga nima 'deni. Römöyï bo Bɔko'ba ame mïye ne bo na mbiri
di dɔ Satani nima mïnnï lïjë bilaka 'ba dɔyayi nime ne.
5 Kina ma bɔ kumë lende dɔ kïndëndë naga nima lïjë 'bënnï rɔ bilaka
'ba mï dɔyayi nime. Kina lende 'bënnï ga pili rɔ 'ba dɔyayi nime gɔ kö'du
mo na ma bilaka 'ba dɔyayi nime këdï kuwö dɔ lende 'bënnï ne.
6 Ne ze 'beze ma ze tiye nime ze 'deni rɔ kole 'ba Bɔko'ba. Kina ame ga
pili kikali Bɔko'ba ne na ti kuwö dɔ lende ma 'beze. Tine lïjë ame ga pili
kinza rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne lïjë uwö dɔ lende ze dë. Kina me bɔ ame ɔdɔ
doŋgɔ bo kuwö dɔ lende ze nima, omba bo na rɔ bɔ ame Nyï Kɔtɔ Laka
'ba lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba këdï mï bo ne. Tine ma kinza kuwö dɔ lende
ze dë naga nima ti dikali lïjë ŋgï rɔ ma laka rɔ 'ba Satani bɔ bëtï.

Akɔ'ɔ

7 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, dö'böke ti nduwë tɔ'ɔ rɔze. Römöyï akɔ'ɔ na
rɔ 'ba Bɔko'ba. Kina me ze ame ga pili ti akɔ'ɔ mïze ne ze na rɔ kole abo
'ba Bɔko'ba kina ze na gbï rɔ bilaka ame ga kikali bo ne.
8 Tine lïjë ame ga 'bënnï kinza akɔ'ɔ mïnnï lïjë kɔ'ɔ lëpï nnï ga dë ne,
lïjë ikali Bɔko'ba dë du te römöyï Bɔko'ba bo na rɔ mï zana 'ba akɔ'ɔ.
9 Bɔko'ba ileme akɔ'ɔ abo 'deni zize ti toja kole kɔtɔ kpökï abo kako mï
dɔliŋɔ ame ti bo na dëdïke 'deni ti dïdï ma ŋburuŋburu ne.
10 Akɔ'ɔ ame rɔ ma laka ne inza rɔ ma dɔ'ɔke bo Bɔko'ba. Akɔ'ɔ ma
laka mo na rɔ ame bo kɔ'ɔ ze bo koja kole kɔtɔ abo kako kombi laŋba 'ba
lende kënyë ze ga ti tölë abo ne.
11 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye ne, kɔzɔ ame Bɔko'ba kɔ'ɔ ze 'deni kulöwö ne
zize gbï 'dɔ tɔ'ɔ lëpï ze ga.
12 Bɔtɔ mɔtɔ inza kɔtɔ te ame ko'ja kïnë Bɔko'ba. Tine ɔdɔ dɔ'ɔke lëpï ze
ga 'deni Bɔko'ba 'deni rɔ akɔtɔ tize, akɔ'ɔ abo ëdï 'deni ŋgï ko'dɔ ndɔbɔ
laka mïze.
13 Dikalike 'deni ze rɔ akɔtɔ ti Bɔko'ba kina bo gbï rɔ akɔtɔ tize gɔ Nyï
Kɔtɔ Laka abo nime bo ki'di 'deni mïze ne.
14 Kina gbï do'ja 'deni Bɔko'ba 'bu 'ba Yësu Kurïsïtö oja kole abo dɔliŋɔ
bine tɔmɔ bilaka di mï tölë na me dëdï duwöwö 'deni ti.
15 Kina me lïjë ame ga pili kutï gɔmo Yësu na ŋgï rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne
lïjë na kö'bö 'deni rɔ akɔtɔ ti Bɔko'ba kina Bɔko'ba gbï rɔ akɔtɔ tïnnï.
16 Dikalike laka 'ba akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba gɔze 'deni. Bo na rɔ mï zana 'ba
akɔ'ɔ. Kina lïjë ame ga pili kö'bö tɔ'ɔ lëpï nnï ga ne lïjë na 'deni rɔ akɔtɔ
ti Bɔko'ba kina bo gbï rɔ akɔtɔ tïnnï.
17 Kina ɔdɔ akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba këdï 'deni ŋgï ko'dɔ ndɔbɔ mïze rɔ ma
laka ti dëdïke ŋgï rɔ dɔ kïtëwu mï kada 'ba burë löbu nima këdï kako ne.
Dɔ kïtëwu ze ti këdï ŋgï gɔ loma ze mï dɔliŋɔ bine ame 'deni gbï ko kɔzɔ
'ba Kurïsïtö tara ne.
18 Tikere ni ti akɔ'ɔ odɔ'bɔ dönnï dë bi kɔtɔ. Kina me ɔdɔ kiya te akɔ'ɔ
'ba Bɔko'ba këdï 'deni ko'dɔ ndɔbɔ rɔ ma laka mïze ti koga tikere ŋgï
ŋbö yaga. Römöyï tikere ëdï koloma mï bilaka gɔ lende 'ba karama nime
Bɔko'ba këdï kodɔ dɔ bilaka ne. Kina me lïjë ame ga rɔ tikere ne akɔ'ɔ 'ba
Bɔko'ba o'dɔ ndɔbɔ dë du te laka mïnnï.
19 Bɔko'ba na kɔ'ɔ ze 'deni dɔgba kina gɔ kö'du mo 'dɔ dɔ'ɔke bilaka gbï.
20 Nï bɔ ame ko'ji löndö yï ne ɔdɔ kiya te ɔ'ɔ Bɔko'ba nï bɔ bëtï na.
Römöyï ɔdɔ kɔ'ɔ löndö yï ame këddï ko'ja kïnë mo ne dë, ti kɔ'ɔ Bɔko'ba
ame kinza ko'ja kïnë mo dë ne totondo ga?
21 Kina gbï kö'du ki'di ame Kurïsïtö ki'di zize na me lïjë ame ga pili kɔ'ɔ
Bɔko'ba ne gɔ lïjë kɔ'ɔ löndö nnï ga gbï.

5

Ta'da Dɔliŋɔ

1 Lïjë ame ga pili ki'di dönnï 'deni ŋgï gɔmo Yësu na rɔ Kurïsïtö ma
Bɔko'ba koja ne lïjë na rɔ kole 'ba Bɔko'ba. Kina me bɔ ame kɔ'ɔ 'bu ne
ɔ'ɔ kole mo 'deni gbï.
2 Gɔ lende mo na me dikalike 'deni ɔdɔ dɔ'ɔke Bɔko'ba doroke kö'du
ki'di mo gbï, omba dɔ'ɔke kole abo 'ba Bɔko'ba 'deni.
3 Tɔ'ɔ bo Bɔko'ba na rɔ to'dɔ kö'du ki'di abo. Kina kö'du ki'di abo inza
rɔ gomɔ zize
4 römöyï lïjë ame ga pili rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne ëdï ta'da wa 'ba dɔliŋɔ
nime ŋgï pili rɔ gɔmo. Tï'di dɔze gɔ lende 'ba Yësu na rɔ aka'da ame
da'dake dɔliŋɔ 'deni timo mï kɔtɔ.
5 Kina me mëdï miya ziye, bɔtɔ mɔtɔ inza ame ka'da dɔliŋɔ tine ŋge
kɔtɔ rɔ bɔ ame ki'di dönï ŋgï gɔmo Yësu na rɔ kole 'ba Bɔko'ba ne.

Lende 'Ba Yësu Kurïsïtö

6 Yësu Kurïsïtö na rɔ bɔ ame kako 'deni dɔliŋɔ bine ti mini 'ba bapatisi
gbï ti roma 'ba tölë abo. Bo ileme rɔ bo dë ŋge ti mini tine bo ileme rɔ
bo ti mini gbï ti roma. Kina Nyï Kɔtɔ Laka odɔrɔ gɔmo 'deni yaga laka.
Römöyï Nyï Kɔtɔ Laka na rɔ bɔ lende kodɔrɔ.
7 Kina me wa ëdï 'deni mɔta ame kileme laka 'ba lende 'ba Yësu.
8 Lïjë wa mɔta naga nima Nyï Kɔtɔ Laka ni ti mini 'ba bapatisi ti roma
'ba tölë abo utï dɔ lende pili bi kɔtɔ.
9 Oŋgɔke te, ze dutïke gɔ wa ma bilaka kileme zize, ne 'ba Bɔko'ba ame
bo kileme na rɔ dɔ kiteli di dɔ 'ba bilaka lesi. Lende 'ba kole abo na me
bo kileme bine.
10 Kina me lïjë ame ga ki'di dönnï 'deni gɔ lende 'ba kole 'ba Bɔko'ba ne
akileme abo nime ëdï 'deni mï dökï'dï mo. Tine lïjë ame ga pili ki'di dönnï
dë gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne lïjë o'dɔ Bɔko'ba 'deni yaga rɔ bɔ bëtï. Römöyï
lende 'ba Bɔko'ba ame bo kileme kole abo timo ne na ma 'deni lïjë kilagi
ti'di dönnï gɔmo.
11 Ame na gbï rɔ akileme abo mo. Bo i'di dïdï ma ŋburuŋburu 'deni zize
ti kole abo.
12 Kina me bɔ ame 'deni rɔ akɔtɔ ti kole 'ba Bɔko'ba ne ëdï 'deni ti dïdï
ma ŋburuŋburu. Tine bɔ ame kinza rɔ akɔtɔ ti kole 'ba Bɔko'ba ne inza
ti dïdï ma ŋburuŋburu.

Dïdï Ma Ŋburuŋburu

13 Wa naga nime mugu 'deni ziye 'dɔ kikalike ëddïke 'deni ti dïdï ma
ŋburuŋburu. Römöyï kpe na rɔ ya ame ga ki'dike dɔye 'deni gɔ lende 'ba
kole 'ba Bɔko'ba.
14 Ze 'beze ma ze tiye nime 'deni rɔ dɔ kïtëwu kɔmɔ Bɔko'ba römöyï gɔ
ako'dɔkɔ abo ɔdɔ dititike bo gɔ wa mɔtɔ bo ëdï nduwë tuwö dëkï 'ba dɔze.
15 Gɔ kö'du mo dikalike ŋgï laka ɔdɔ dititike a mɔtɔ di zi bo dikalike ŋgï
dëdïke 'deni timo.
16 Ɔdɔ nï mɔtɔ ko'ja löndö yï mɔtɔ këdï ko'dɔ lende kënyë ame kinza rɔ
'ba tölë ne, ititi Bɔko'ba gɔ bo. Kina bo ti ko'ja dïdï ma ŋburuŋburu ŋgï
ɔdɔ lende kënyë abo mo nima kinza rɔ 'ba tölë. Römöyï lende kënyë mɔtɔ
ga ëdï bina rɔ 'ba tölë. Kina me lende nime miya te 'dɔ kititi Bɔko'ba gɔ
bɔ lende kënyë ne inza gönnï ya ame ga ko'dɔ lende kënyë ma te ne.
17 Lende kirasi pili rɔ gɔmo rɔ lende kënyë di kɔmɔ Bɔko'ba. Tine lende
kënyë mɔtɔ ga inza rɔ 'ba tölë ma ŋburuŋburu.

18 Dikalike kole ame ga rɔ 'ba Bɔko'ba ne ö'bö dë kpe nduwë to'dɔ lende këny̆ë. Römöyï Yësu kole 'ba Bɔko'ba itata lïjë 'deni. Satani osa rönnï dë kpe.
19 Ze pili dikalike 'deni gbï ze 'ba Bɔko'ba na, ne dɔliŋɔ nime pili ëdï közï Satani.
20 Dikalike 'deni kole 'ba Bɔko'ba ako 'deni dɔliŋɔ bine ti'di wa naga nime këdï njo zize 'dɔ dikalike Bɔko'ba ame ŋge kɔtɔ kpökï mïtɔrɔ ne. Ze 'deni rɔ akɔtɔ ti bo Bɔko'ba römöyï ze 'deni rɔ akɔtɔ ti kole abo Yësu Kurïsïtö. Bo na rɔ Bɔko'ba ame kɔtɔ kpökï mïtɔrɔ ne. Kina bo na rɔ bɔ dɔ dïdï ma ŋburuŋburu.
21 Kina me kole ma ga, kinza kupöke rɔye dë ti lende 'ba akoro.

Akugu Ma Mï Rïyö 'Ba
YOWANI

1 Ma bulöbu mëdï mugu waraga nime zïyï nï lëmï ame Bɔko'ba koweli yi 'deni ne gbï zi kole 'bï ga ma mɔ'ɔ kulöwö rɔ ma laka ne. Tine ma na dë ŋge kɔtɔ mɔ'ɔ ye, ya ame ga pili kikali laka 'ba lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba nime ne ɔ'ɔ ye gbï pili.
2 Römöyï lende kodɔrɔ abo ö'bö 'deni mïze ma ze tiye ni kina ti kö'bö nduwë tize ŋbö rɔ ŋburuŋburu.
3 Dö'böke ti mï lende kodɔrɔ abo gbï mï akɔ'ɔ 'dɔ yëyï ti mï koŋmi ti loma liya 'ba Bɔko'ba 'bu 'ba Yësu Kurïsïtö ni ti 'ba kole abo koloma kɔtɔ tize.

Tiliya Rɔ Lɔŋɔ

4 Mëdï 'deni ŋgï tiliya rɔ lɔŋɔ gɔ ame mo'ja kole 'bï mɔtɔ ga 'deni këdï ko'dɔ lende kodɔrɔ mo tönë ga ko 'bu ze Bɔko'ba kose gɔmo zize ne.
5 Lëmï ma, wa ame 'dɔ miya zïyï ne na me, dɔ'ɔke lëpï ze ga pili. Kö'du ki'di nime mëdï mose zïyï ne ma la'ja na dë tine ma mɔlo tönë ki'di zize mɔlo di bi tisaki mo ne na.
6 Römöyï tɔ'ɔ bo Bɔko'ba na rɔ tinda'ba kö'du ki'di abo. Kina gbï kö'du ki'di ame kuwöke mɔlo di bi tisaki mo ne iya te dolomake ti akɔ'ɔ.

Bɔ 'Bölu

7 Kina me mëdï miya 'deni ziye römöyï bɔ 'bölu ma konzi mɔtɔ ga ita'ba 'deni kote mï dɔliŋɔ, lïjë na rɔ bɔ këdï kiya te Yësu Kurïsïtö ako dë su mï dɔliŋɔ bine rɔ bilaka lesi. Lïjë naga nima këdï kiya te ne, lïjë na rɔ bɔ 'bölu bɔ ndo'ji bɔ ya 'ba Kurïsïtö.
8 Kina i'dike kɔmɔye kandi laka kinza dɔ gomɔ 'ba rɔye nime kïlïkö ra rɔ yawa, tine 'dɔ ko'jake kpa közï 'ba gɔmo pili di zi Bɔko'ba.
9 Kina me mëdï miya ziye, bɔ ame ki'di dɔ bo dë kö'bö gɔ akiyandi 'ba Kurïsïtö tine bo kebe tudölö yïmo ti lende mɔtɔ ga ne, bo bɔtɔ mo nima inza rɔ akɔtɔ ti Bɔko'ba. Ne lïjë ame ga pili kö'bö ti'di dönnï gɔ akiyandi 'ba Kurïsïtö ne, lïjë na rɔ akɔtɔ ti Bɔko'ba 'bu 'ba Kurïsïtö gbï ti bo kole mo.
10 Ɔdɔ bilaka mɔtɔ ga kako liŋɔ 'be ga ti akiyandi ame ga kinza rɔ 'ba Kurïsïtö, kinza kolake lïjë dë koloma. Kina kinza kumötöke lïjë dë gbï
11 römöyï ya ame ga pili këdï kumötö lïjë bilaka naga nime ne, ti konyɔnyɔ rönnï ŋgï mï lende kënyë 'bënnï nima.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

12 Mëdï ti lende mɔtɔ ga gba ŋbaŋi ame mo'dɔkɔ gɔ miya ziye. Tine mo'dɔkɔ dë kpe tugu mo ti galama mï waraga. Miteri 'dɔ ma mo na ŋgï mari ti gbagba ma 'dɔ dilendeke tiye di dɔ kɔmɔ di dɔ kɔmɔ kɔzɔ a nime te 'dɔ dëdïke lɔ ti lɔŋɔ.
13 Lëmï yï ame Bɔko'ba koweli 'deni bine ne kole 'bënï ga umötö yi laka.

Akugu Ma Mï Mota 'Ba
YOWANI

1 Ma bulöbu mugu waraga nime zïyï bɔ pɔri ma Gayo. Nï ame mɔ'ɔ yi
'deni ŋgï kulöwö rɔ ma laka ne.
2 Nï ame mɔ'ɔ yi ne, Bɔko'ba ki'di yi kö'bö ti rɔ këyï, yëyï abo këdï tïyï
kɔzɔ ma këddï laka kɔmɔ bo.
3 Lende ma muwö di zi löndö ma këdï kako di zïyï dayi naga nime i'di ma
'deni ŋgï mëdï miliya ti lɔŋɔ. Ame muwö 'deni kiya te önyö 'deni nduwë
kö'bö gɔ kɔri 'ba lende kodɔrɔ nime kɔzɔ ma töné këddï ko'dɔ mɔlo ne.
4 Tiliya ma, ma rɔ dɔ kiteli na gɔ ame muwö 'deni kole ma ga kinda'ba
kɔri 'ba lende ma kodɔrɔ nime 'deni ne.

Kɔnyi

5 Nï ame mɔ'ɔ yi ne, ma laka mo na rɔ kɔnyi ko'dɔ 'bï zi löndö tine ma
rɔ dɔ kiteli mo zi löndö ame ga rɔ bɔ löwö ne.
6 Lïjë ïyëtï gɔ akɔ'ɔ 'bï 'deni mï kanisa bine. Kina ma laka mo zïyï toja
lïjë rɔ ame kari gɔ kɔmɔ Bɔko'ba ne mï kɔri 'ba liŋgere 'bënnï.
7 Römöyï lïjë ëdï kari mï liŋgere nima mï möyï Kurïsïtö kinza tïdëkï ɔtɔ
di zi bɔ löwö ame ga kikali Yësu Kurïsïtö dë ne.
8 Kina zize ti 'dɔ tokɔnyi lïjë ma te naga nime römöyï gɔ dëdï gbï rɔ bɔ
ndɔbɔ lëpï zïnnï mï lende kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba.
9 Mugu waraga mbowa 'deni zi kanisa. Tine a mo Diwotepa bɔ koyoyo
rɔ bo rɔ löbu mo nima inza kuwö dɔ lende ze.
10 Kina ɔdɔ mako 'deni ti mora gɔ lende abo naga nima yaga zi bilaka,
bëtï abo naga nima bo kunzö kpama gbï ti kore mbëmbë abo naga nima.
Tine a ma kënyë kulöwö rɔ dɔ kiteli mo na rɔ ame bo ko'dɔkɔ ŋba 'ba
kanisa dë ne. Kina lende abo gbï tota gɔmo toga lïjë ame ga këdï kota ŋba
naga nime liŋɔ 'bënnï ga ne yaga di mï kanisa.
11 Nï ame mɔ'ɔ yi ne, kinza kogba görö 'ba lende kënyë dë tine 'ba lende
laka na kogba. Römöyï bɔ ame këdï ko'dɔ lende laka ne na rɔ 'ba Bɔko'ba.
Tine bɔ ame këdï ko'dɔ 'ba bo rɔ lende kënyë ne o'ja Bɔko'ba dë.
12 Bilaka pili ëdï kiya lende 'ba Demetoriyo rɔ ma laka. Kina lende laka
ko'dɔ abo ileme bo 'deni ŋgï rɔ ma laka. Kina dutï 'deni gbï gɔmo lende
abo ëdï rɔ ma laka. Kina ikali 'deni dɔ lende kutï ze ëdï rɔ ma laka.

Akumötö

13 Mëdï ti lende mɔtɔ ga ŋbaŋi 'dɔ tiya mo zïyï. Tine mo'dɔkɔ dë kpe
tugu mo mï waraga ti galama.
14 Miteri ŋgï gɔ mo'ja yi gïrï naga nime gɔ dilende di dɔ kɔmɔ di dɔ kɔmɔ
kɔzɔ a nime te.
15 Yëyï abo këdï tïyï. Pɔri yï ga ame bine ne umötö yi pili. Kina 'dɔ
kumötö pɔri ma ga ama yayi ne me rɔ kɔtɔkɔtɔ.

Akugu 'Ba YUDA

1 Ma Yuda bɔ laja 'ba Yësu Kurïsïtö ame bɔ löndö ma na rɔ Yakoba ne. Mëdï mugu waraga nime ziye kpe ame ga kïdëkï ye, Bɔko'ba 'bu kɔ'ɔ ye 'deni, Yësu Kurïsïtö këdï kitata ye ne.

2 Mï këyï ti lende liya ti akɔ'ɔ mo koloma tiye rɔ dɔ kiteli.

Bɔ Kumë Lende Dɔ Kïndëndë

3 Kpe ame ga mɔ'ɔ ye 'deni kulöwö ne, ma ŋgï ti dökï'dï kombi 'dɔ tugu lende 'ba tɔmɔ ze ma ze tiye di mï tölë nime ziye. Tine momeri ma kulöwö rɔ dɔ kiteli mo gɔ tugu mo ziye tocɔ ye kinza kolake gɔ lende 'ba Bɔko'ba nime bo ki'di 'deni ŋge mï kɔtɔ ŋburu zi bilaka abo ga ne,

4 römöyï ya ma kinza kere Bɔko'ba dë mɔtɔ ga iyaga 'deni liwo kɔdɔ kako mï löŋgö ye. Lïjë na rɔ ma këdï kuyï mï lende këyï 'ba Bɔko'ba za yaga zïnnï rɔ a 'ba to'dɔ lende këngyë timo lïjë kilagi di rɔ Yësu Kurïsïtö mo ma ŋge kɔtɔ kpökï rɔ ŋere bɔ dɔze mo ne. Ugu 'deni mɔlo tönë kiya te 'dɔ Bɔko'ba kodɔ karama dönnï.

5 Kina kɔzɔ ame kikalike 'deni pele pili mɔlo ne, mo'dɔkɔ tïyëtï gɔmo gbï laka ziye ma tönë bo Bɔko'ba kɔmɔ Yisarele di mï dɔyayi 'ba Ezipeto, tine di pötö mo 'böwu yayi bo kileki kote dɔ ma kinza ki'di dönnï dë gɔ lende abo mo ga ŋgï yaga.

6 Omerike gbï malayika ma tönë ga kɔrɔ dë gɔ maga 'ba közï kakpa ma ki'di zïnnï ne ame lïjë kebe kilagi gɔ bi ma ki'di zïnnï mo ne. Bɔko'ba udödu lïjë ŋgï ti nyɔri ma ŋburuŋburu mï bi kölu tönë bërï koda dɔ kada löbu nime këdï kako ne 'dɔ bo kodɔ karama dönnï.

7 Omerike gbï Sodomo ni ti Gomora ti mï tïrï ma ŋgila mo ga. Bilaka mo ga o'dɔ lende gbï kɔzɔ 'ba malayika naga nime. Kina lïjë kombi gomɔ mo 'deni rɔ pa'do ma ŋburuŋburu rɔ akileme zi bɔtɔ pili gɔ ndörö ko'dɔ 'bënnï ma gɔ yërï ti lende kirasi mɔtɔ ga.

8 Kina gbï tara lïjë ya naga nime nyï i'di lïjë 'deni kirasi yida rönnï lïjë kilagi közï kakpa 'ba Bɔko'ba lïjë kiti'ja malayika ame ga rɔ löbu dɔ kiteli ne.

9 Tine Mayikolo ame pele rɔ bɔ dɔ malayika ni ne o'dɔ dë tara mï kada ma lïjë këdï kamo ti Satani mï tilaka rönnï gɔ töku Musa. Bo ilaŋa rɔ bo dë kogbɔki Satani ti ti'ja. Tine bo iya abo ŋge te, “Nï, Bɔko'ba kamo döyï.”

10 Tine ma 'bënnï lïjë ya naga nime wa ma kinza lïjë kikali dë pele naga, lïjë iti'ja aa ŋgï. Tine ma lïjë kikali mo naga nima akikali mo kapi ŋgï gɔ dönï zïnnï kɔzɔ 'ba yërï 'ba yï mökö naga tara ne na ma 'deni këdï kote dönnï.

11 Bu'bu zïnnï, lïjë inda'ba kɔri bi ndï Kayina 'deni. Gɔ lende 'ba gïrïsï na lïjë kusu kpënnï 'deni ŋgï mï lende këngyë ko'dɔ 'ba Balama tönë. Lïjë aya 'deni ŋgï kɔzɔ 'ba bɔ tönë rɔ Kora ne. Kina kɔzɔ ma tönë kupö bo ne, na kupö lïjë 'deni gbï tara.

12 Lïjë ŋgï kɔzɔ akïdïdï ziye mï akonyo 'ba karama 'be ga, rönnï kaya dë yɔ. Lende 'ba gbagba nnï ga na ŋge lïjë komeri. Lïjë ŋgï kɔzɔ pɔli ame lili kombi kari timo tɔrɔ mo ka'di dë yɔ ne. Lïjë ŋgï kɔzɔ ŋgërï ma kinza kana dë naga, pele mï kpa dɔlili. Lïjë ŋgï kɔzɔ ŋgërï ame kotɔ 'deni bërï ti ŋgira'da mo kututu ë'bënnï 'deni ne.

13 Lïjë ŋgï kɔzɔ mini ma kikagba ti surupu 'ba dɔmo mï lende ko'dɔ kinza rɔ kaya 'bënnï nima. Lïjë ŋgï kɔzɔ këlu ma kulë 'ba mïtɔrɔ ame Bɔko'ba kileŋo gɔ bi mo 'deni mï bi kölu 'ba Gehena ne.

14 Enoka kupö ma rɔ mï modɔɔkɔtɔ ma kɔdɔ kako di zi Adama na kumë
lende nime 'deni gɔ kö'du 'bënnï. Ame kiya te, “Oŋgɔ te, ŋere Bɔko'ba ti
kako ti tïndï 'ba malayika kɔtɔ laka abo ga
15 to'dɔ burë 'ba bɔtɔ pili, todɔ karama dɔ bɔ kilagi Bɔko'ba naga nima
gɔ lende kirasi 'bënnï ame ga pili lïjë ko'dɔ ne gbï ti ma dɔnde'de lïjë koja
rɔ Bɔko'ba.”
16 Ya naga nime lende 'bënnï ŋburu rɔ toŋboro rönnï toto kënyë kpa
lëpï nnï ga. Ako'dɔkɔ 'ba lende kënyë 'bënnï ga na lïjë kinda'ba kɔri mo.
Lïjë ëbï rönnï nime te lïjë ko'dɔ kpa koŋmi zï lëpï nnï ga to'ja kɔri timo
zïnnï.

Ndose

17 Tine kpe lëpï ma ga ame mɔ'ɔ ye kulöwö ne, omerike a tönë ga bɔ laja
'ba Yësu Kurïsïtö ŋere ze kiya mɔlo ziye bine ne te.
18 Lïjë iya 'deni ziye te, “Ɔdɔ kada ma ŋburuŋburu kömö 'deni, bilaka
mɔtɔ ga tï kɔdɔ topɔtɔ ye. Lïjë na rɔ ma kösö gɔ ako'dɔkɔ 'bënnï 'ba tilagi
Bɔko'ba naga.”
19 Lïjë na rɔ bɔ këdï ko'de rɔ koza mo tönë ga. Ako'dɔkɔ 'ba yida rönnï
ga na mbiri dönnï, a mɔtɔ rɔ Nyï Kɔtɔ Laka inza mïnnï.
20 Ne kpe 'beye lëpï ma ga, uluke rɔye nduwë kïyöbuke mï lende laka
nime kinda'bake 'deni ne. Ümötuke ti tigɔ 'ba Nyï Kɔtɔ Laka.
21 Kina ogbɔke rɔye ti mï akɔ'ɔ 'ba Bɔko'ba kɔzɔ ame këddï kodake Yësu
Kurïsïtö ŋere ze 'deni 'dɔ ki'di dïdï ma ŋburuŋburu ziye ti mï këyï abo
ne.
22 Ilemeke mï këyï zi ma dɔmo kïlïkö 'deni naga.
23 Ɔmɔke mɔtɔ mo ga tolɔ mo yaga di mï pa'do. Ilemeke mï këyï gbï zi
ya mɔtɔ ga, tine bɔŋgɔ 'ba rönnï mo naga nima kërï kulöwö di zi ndörö
'ba gɔ lende kënyë ne na 'dɔ ko'jike kinza kïyölu rɔye.

Mötu

24-25 Rɔ löbu ti tigɔ dɔ kiteli ti közï kakpa ti tigɔ ma tönë mo mɔlo gba
kinza ɔtɔ kisaki rönï dë kö'bö nduwë ko'ja kabate 'deni rɔ ŋburuŋburu ne
këdï zi Bɔko'ba bɔ togbɔ ye di mï la'ba ko'de ye kinza a ma kënyë mɔtɔ zi
bo ti tiliya, ame bo Bɔko'ba na ŋge kɔtɔ rɔ bɔ tɔmɔ ze ti Yësu Kurïsïtö ne.
Amini.

TILEME RƆ 'BA WA
Zi Yowani

1 Ame na rɔ akileme 'ba Yësu Kurïsïtö ame Bɔko'ba ki'di zi bo 'dɔ kileme
wa ma këdï ko'dɔkɔ 'dɔ to'dɔ rönnï gïrï naga nime zi bɔ laja abo ga ne. Bo
ileme gɔmo 'deni laka yaga ti toja malayika abo zi bɔ laja abo Yowani,
2 ame bo Yowani kïyëtï gɔ wa ame ga pili bo ko'ja ne 'deni yaga. Omba
kina rɔ lende 'ba Bɔko'ba ame Yësu Kurïsïtö kodɔrɔ ndïmo 'deni ne.
3 Lïjë ame ga kïdëkï lende kumë naga nime kugu bine ne ti këdï ŋgï ti
yëyï. Lïjë ame ga kuwö kinda'ba kitigɔ mï dökï'dï nnï ne ti këdï ŋgï gbï ti
yëyï römöyï kada mo ɔwɔ dë kpe.

Kanisa Modɔmorïyö

4 Ma Yowani mugu waraga nime ziye kpe kanisa ma modɔmorïyö mï
dɔyayi 'ba Asiya. Lende këyï ti mï këyï abo 'ba Bɔko'ba ame bo këdï 'deni
mɔlo di bi tisaki mo nduwë kömö gïrï nime ŋbö rɔ ŋburuŋburu ne koloma
tiye gbï ti yëyï 'ba Nyï Kɔtɔ Laka modɔmorïyö ma kɔmɔ kïtï 'ba Bɔko'ba,
5 ti yëyï 'ba Yësu Kurïsïtö koloma gbï tiye. Bo na lende abo ŋburu rɔ ma
kodɔrɔ, kole dɔndende 'ba tɔdɔ di mï tölë, ŋere 'ba dɔ ŋere ni pili.
Bo ame kɔ'ɔ ze 'deni kulöwö kölë gɔze 'dɔ kope ze yaga dï mï lende
kënyë ze ga ti roma bo,
6 ki'di ze 'deni rɔ 'ba ŋere löbu abo rɔ bɔ akumu toja laja zi Bɔko'ba
'bu bo ne. Akïlëlu ti tigɔ dɔ kiteli këdï zi bo nduwë ŋbö rɔ ŋburuŋburu.
Amini.
7 Oŋgɔke te, bo ëdï kako bërï ti pɔli kina bɔ kupö bo tönë ga ti laki pili
ti ko'ja bo ŋgï, dɔ kupö pili 'ba dɔliŋɔ ti kudu bo 'deni ŋgï. Yëë, këdï ŋgï
tara. Amini.
8 Ŋere Bɔko'ba ame këdï 'deni mɔlo di bi tisaki mo nduwë kömö gïrï
nime ŋbö rɔ ŋburuŋburu ne bɔ tigɔ dɔ kiteli iya te, “Ma Bɔko'ba na rɔ
tisaki mo gbï rɔ tote mo.”

Nyï

9 Ma löndö ye Yowani na. Ma gbï rɔ lëpï ye ame rɔ akɔtɔ ti Yësu mï
tombi gomɔ rɔ atiri gɔ ŋere löbu nime liya ti mï këddï. Oga ma 'deni
mëdï mï döötu 'ba Patomosi gɔ kö'du 'ba tïyëlë lende 'ba Bɔko'ba ame
Yësu Kurïsïtö kodɔrɔ ndïmo 'deni ne.
10 Mï kada löbu ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ Nyï Kɔtɔ Laka inda'ba ma ŋgï mbi.
Kina muwö birɔ kudu ŋgï kebe gɔma rɔ ma kembe kɔzɔ birɔ tɔtɔti naga
tara,
11 iya te, “Wa ame ga pili ko'ja ne ugu koja zi kanisa ma modɔmorïyö
ame ga mï gawo 'ba Epeso, mï Semorona, mï Pegamona, mï Towatira, mï
Saradisi, mï Piladapiya ni ti Lodikiya ne.”
12 Kina muyï kɔmɔ ma ŋgï toŋgɔ ɔtɔ nima këdï kilende zö ne. Kina ɔdɔ
muyï kɔmɔ ma 'deni tine mo'ja ndëŋï yamo ma köbököbö modɔmorïyö
'ba tïdëyï lamba 'deni yayi.
13 Kina mï löŋgö ndëŋï naga nima yayi mo'ja bɔ mɔtɔ kɔzɔ kole 'ba
bilaka lesi tara këdï kɔrɔ, kusu jalabiya 'deni ŋbö kilala yayi, kudödu kpa
dɔŋgo'do bo 'deni ti gasi ma köbököbö.
14 Sunë dɔ bo ga aŋmi ŋgï kɔzɔ alato ni ma ti buruku naga tara. Kɔmɔ
bo öbö kɔzɔ pa'do,
15 ndï bo ga aŋmi kɔzɔ yamo ame kuböbö 'deni kileze yaga ne tara, mugu
bo udu kɔzɔ bïturu 'ba mini ma këdï kɔlɔ.

16 Bo inda'ba këlu 'ba mïtərɔ modɔmorïyö közï bo ma dörï, kina mbele ame kikapa kpamo 'deni kapa kpaki rïyö ne kɔdɔ ŋgï di kpa bo. Kɔmɔ bo öbö ŋgï kɔzɔ kada ame 'deni mï zana kada ma kata ne tara.

17 Kina ɔdɔ mo'ja bo 'deni tara tine, mënyï ŋgï mila'ba bërï ndï bo kɔzɔ töku. Tine bo ënyï ki'di közï bo ma dörï rɔma, bo iya te, “Kinza kere dë. Ma na rɔ tisaki mo gbï rɔ tote mo

18 Ma na rɔ bɔ dïdï, mölë 'deni pa ne mïdïdï 'deni yaga rɔ ŋburuŋburu. Kpadörï 'ba tölë ni ti maliti 'deni pili mï közö.

19 Kina ti, wa ame ga pili ko'ja ne ugu ti, ma gïrï naga nime kpaki ti ma këdï ko'dɔkɔ 'dɔ to'dɔ rönnï 'jaa naga nima.

20 Këlu modɔmorïyö naga nima ko'ja minda'ba közö ma dörï ne gbï ti ndëŋï yamo köbököbö modɔmorïyö 'ba tïdëyï lamba naga nima, 'jɔ 'ba lende mo ga na te. Këlu modɔmorïyö naga nima lïjë na rɔ malayika 'ba kanisa ma modɔmorïyö naga nima. Kina ndëŋï modɔmorïyö naga nima na rɔ kanisa ma modɔmorïyö mo tönë ga.”

2

Kanisa Ma Epeso

1 “Ugu kɔzɔ a nime te zi malayika 'ba kanisa ma Epeso.

Ame na rɔ ndose abo 'ba bɔ ame kinda'ba këlu modɔmorïyö közï bo ma dörï, bo këdï kiliŋgere mï löŋgö ndëŋï modɔmorïyö di mï yamo köbököbö 'ba tïdëyï lamba tönë ga ne.

2 Mikali ndɔbɔ ko'dɔ 'be 'deni, közï kitigɔ 'be mï ndɔbɔ ti mï këddï 'be mikali 'deni. Mikali 'deni ma kogake rɔye yaga di rönnï lïjë bɔ lende kënyë naga nima. Ya ma kidewo rönnï tëgë lïjë na rɔ bɔ laja 'ba Bɔko'ba naga iyɔzɔke lïjë 'deni kotake gɔ bëtï 'bënnï yaga ma lïjë kinza rɔ ma laka.

3 Mikali ma kogbɔke rɔye 'deni ti mï këddï tombi gomɔ gɔ lende ma du kinza ma kogake kpeye gɔma.

4 Ne pele mëdï gba ti wa naga nime tiya mo yida rɔye. Moŋgɔ ye idakike 'deni di mï akɔ'ɔ 'be, inzake kpe kɔzɔ ma dɔgba tönë bine ne.

5 Omerike gɔ la'ba 'be ame kileki ye 'deni ŋbö nyati yï'böwu ne te. Otɔke dɔye di yïmo kilekike to'dɔ wa tönë ga kolomake pa rɔ to'dɔ mo dɔgba bine ne. Ɔdɔ kotɔke dɔye dë ti mako ziye mogba ndëŋï 'ba lamba 'be nima yaga di mï gɔ bi mo.

6 Tine ame na rɔ lende laka 'be ame kö'böke ŋburu to'ji akiyandi 'ba bilaka 'ba Nikolawo naga nima ne gbï kɔzɔ 'bama ame mö'bö to'ji akiyandi 'bënnï nima ne tara.

7 Kina ti, bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende naga nime Nyï Kɔtɔ Laka kiya zi kanisa naga nime ne. Bɔ ame ka'da wa 'deni ti mi'di bo tonyo döŋgërï 'ba dïdï ame mï dɔliŋɔ 'ba Bɔko'ba ne.”

Kanisa Ma Semorona

8 “Ugu kɔzɔ a nime te zi malayika 'ba kanisa ma Semorona.

Ame na rɔ ndose abo 'ba bɔ ame bo rɔ tisaki mo gbï rɔ tote mo ne. Bo ame tönë kölë këyï kïdïdï 'deni 'böwu yaga ne.

9 Mikali gomɔ 'be ti lisa 'be 'deni. Ne tine inzake lipo rɔ lisa, kpe rɔ bɔ mɔri. Kore 'ba rɔye muwö 'deni ma lïjë bɔ kiya rönnï rɔ Yudayi naga nima këdï ko'dɔ. Lïjë iya rönnï tëgë lïjë na rɔ Yudayi, dëmba lïjë ka rɔ bɔ laja 'ba Satani ga.

10 Kinza kereke dë kɔtɔ te di zi gomɔ ame ga 'dɔ kombike ne, römöyï rɔ ma laka mëdï miya ziye, Satani ti ku'du ya mɔtɔ ga di mï löŋgö ye bina mï maboso tiyɔzɔ ye timo. Kina ti kombike gomɔ 'ba közï kasi ma këdï ko'dɔ

ziye ŋbö kada dɔ 'butë. Tine önyöke nduwë gɔmo ti mï këddï ŋbö mï tölë kina ti mi'di kpa közïmo ŋgï ziye rɔ dïdï.
11 Kina ti, bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende naga nime Nyï
Kɔtɔ Laka kiya zi kanisa naga nime ne. Bɔ ame ka'da wa 'deni ne inza
kinene tölë ame rɔ mï rïyö ne kpe.”

Kanisa Ma Pegamona

12 “Ugu kɔzɔ a nime te zi malayika 'ba kanisa ma Pegamona.
Ame na rɔ ndose abo 'ba bɔ ame ti mbele kpa rïyö ma kapa kulöwö ne.
13 Mikali bi 'ba loma 'be ame Satani këdï 'deni ti kïtï löbu abo teyi ne.
Ne pele ö'böke nduwë rɔ ma kitigɔ mï möyï ma kinza toga kpeye gɔma.
Ö'böke ti'di dɔye gɔ lende ma pele mï kada 'ba tupö Anitipa bɔ laja laka
ma nime ame kupö mï gawo 'be nima Satani këdï koloma teyi ne.
14 Ne pele tara mëdï ti lende mɔtɔ ga mbowa bine yida rɔye. Ëddïke ti
bilaka 'be mɔtɔ ga yayi ame ki'di dönnï 'deni gɔ akiyandi 'ba Balama ame
tönë koloma mɔlo bine tiyandi Balaka tocɔ bilaka 'ba Yisarele mï lende
kënyë ti tonyo wa ame ga kumu zi akoro ne gbï to'dɔ yërï.
15 Kina me 'deni gbï tara, ëddïke ti bilaka 'be mɔtɔ ga ame ki'di dönnï
'deni gɔ akiyandi 'ba bilaka 'ba Nikolawo ne.
16 Kina me ti otɔke dɔye dëne ti malo dɔye gïrï naga nime moga lïjë
bilaka naga nima ti mbele 'ba kpama.
17 Kina ti, bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende naga nime Nyï
Kɔtɔ Laka kiya zi kanisa naga nime ne. Bɔ ame ka'da wa 'deni ti mi'di
akonyo ame kako di mïtɔrɔ ne zi bo. Kina ti mi'di lele kaŋmi gbï zi bo ti
möyï la'ja kugu 'deni dɔmo ame bo bɔ kogba mo na ŋge kikali 'jɔ mo ne.”

Kanisa Ma Towatira

18 “Ugu kɔzɔ a nime te zi malayika 'ba kanisa ma Towatira.
Ame na rɔ ndose abo 'ba kole 'ba Bɔko'ba, bo ame kɔmɔ bo köbö kɔzɔ
pa'do, ndï bo kaŋmi kɔzɔ yamo ma kuböbö 'deni kileze yaga ne tara.
19 Mikali ndɔbɔ ko'dɔ 'be 'deni, akɔ'ɔ 'be ti ti'di dɔye gɔ lende ma ti laja
koja 'be gbï ti mï këddï 'be ga pili mikali 'deni. Kina gbï mikali 'deni ma
këddï ko'dɔke 'deni le'jete rɔ dɔ kiteli di dɔ ma dɔgba tönë bine ne.
20 Ne pele tara mëdï gba ti wa naga nime tiya mo yida rɔye. Kpe ö'böke
tujë dɔ 'ja nima rɔ Jezebele lɔko kiya rönï rɔ bɔ kumë lende 'ba Bɔko'ba
ne. Kina me lɔko ki'di bɔ laja ma ga 'deni kɔcɔ yaga ti akiyandi 'bënï nima
to'dɔ yërï gbï tonyo wa ame ga kumu zi akoro ne.
21 Mola nï pele mbowa 'dɔ lɔko kotɔ dönï di mï yërï 'bënï nima, tine lɔko
o'dɔkɔ dë.
22 Ne ti mudödu lɔko bërï dɔ laŋba ti rɔkɔ'ɔ dɔ kose. Kina ti modɔ gomɔ
ma kinza kiya gbï dönnï lïjë bɔ ko'dɔ yërï tïnï naga nima ɔdɔ lïjë kotɔ
dönnï dë di mï kɔri 'ba lende 'bënï nima.
23 Ti mupö bɔ kösö gönï ga yaga. Kina bilaka 'ba kanisa pili ti kikali ŋgï
ma na rɔ bɔ koma mï dökï'dï bilaka gbï ti mï meri 'ba dɔ. Kina kpe pili ti
mopi ŋgï tara ziye, 'bëyï 'ba bɔ mɔtɔ ko gɔ ndɔbɔ ko'dɔ 'bï.
24 Kina me mëdï miya 'deni zi kɔsɔ ye ama ga mï Towatira yayi, kpe ma
kinza ki'dike dɔye dë gɔ akiyandi 'bënï naga nima ne, ame gbï kiyandi ye
dë ti ɔtɔ 'bënnï nima lïjë laki ni kïdëkï rɔ dɔ gege 'ba Satani ne. Mi'di
akïrïndï mɔtɔ dë kpe dɔye.
25 Tine wa naga nime këddï ko'dɔke le'jete ne na 'dɔ könyöke nduwë
gɔmo ŋbö mileki mako ziye.
26 Bɔ ame ka'da wa 'deni ko'dɔ ako'dɔkɔ ma ŋbö kömö mï tote mo ti
mi'di közï kakpa 'ba dɔ, dɔ kupö pili 'ba dɔliŋɔ nime teyi.

27 Bo ti këdï ti közï kakpa dönnï pili ti përï yamo. Bo ti kitikɔ dönnï yaga
kɔzɔ kete tara. Ame ti kẽdï gbï kɔzɔ közï kakpa ame mo'ja 'deni di zi 'bu
ma ne.
28 Kina ti mi'di tɔro bi këzë gbï zi bɔ mo nima.
29 Kina ti, bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö wa naga nime Nyï Kɔtɔ
Laka kiya zi kanisa naga nime ne.”

3

Kanisa Ma Saradisi

1 “Ugu kɔzɔ a nime te zi malayika 'ba kanisa ma Saradisi.
Ame na rɔ ndose abo 'ba bɔ ma Nyï Kɔtɔ Laka modɔmorïyö 'ba Bɔko'ba
ti këlu modɔmorïyö tönë ga këdï mï közï bo ne. Ndɔbɔ ko'dɔ 'be ga mikali
'deni. Mikali 'deni ëddï kïdëkïke rɔye iyake te kpe gba ti dïdï mïye dëmba
kpe e'be 'deni ka mɔlo rɔ töku.
2 Ne tine ënyïke kindiŋike yaga kïsïkïke kɔsɔ ye ama këdï ko'dɔkɔ 'deni
gbï tulöku ne. Römöyï moŋgɔ 'deni ako'dɔ 'be ga inza gba njo gɔ kɔmɔ
Bɔko'ba ma.
3 Wa ame ga tönë kiyandi ye timo kuwöke 'deni ne, omerike gɔmo.
Uwöke dɔmo ti 'dɔ kotɔke dɔye di mï lende këny ë 'be ga. Ɔdɔ këny ïke
kindiŋike dë yaga ti mako tugu'du ziye kɔzɔ bɔ 'bögö naga tara. Kina inza
kikalike saa 'ba tako ma.
4 Ne pele tara ëddïke ti bilaka 'be mɔtɔ ga mï Saradisi yayi ame lïjë
kuturö bɔŋgɔ ma 'bënnï ga dë mï mandɔ'dɔ ne. Lïjë ti kiliŋgere kɔtɔ tö ti
bɔŋgɔ kaŋmi rönnï, römöyï lïjë na laka kɔzɔ a nime te.
5 Lïjë ame ga ka'da wa 'deni ne ti musu bɔŋgɔ kaŋmi ŋgï rönnï tara.
Kina minza more möyï lïjë kpe yaga di mï buku 'ba dïdï. Tï mumö möyï
lïjë yaga kɔmɔ 'bu ma ni ti malayika abo ga, miya te, lïjë 'bama na.
6 Kina ti, bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö lende naga nime Nyï
Kɔtɔ Laka kiya zi kanisa naga nime ne.”

Kanisa Ma Piladapiya

7 “Ugu kɔzɔ a nime te zi malayika 'ba kanisa ma Piladapiya.
Ame na rɔ ndose abo 'ba bɔ ame kɔtɔ laka gbï ŋge rɔ bɔ lende kodɔrɔ
ne. Bo na kinda'ba közï kakpa 'ba Dawidi bɔ dɔliŋɔ 'deni. Wa ame bo
kunyë kpamo 'deni yaga, bɔtɔ urögö dë kpe teyi. Kina wa ame bo kurögö
kpamo 'deni teyi bɔtɔ unyë dë kpe yaga.
8 Wa ame ga këddï ko'dɔke ne mikali 'deni, kina mikali 'deni gbï tigɔ
'be inza mbïri. Ne pele inda'bake lende ma 'deni kitigɔ kogake kpeye dë
gɔma. Murögö kpadörï 'deni yaga ziye rɔ gbönö ame bɔtɔ mɔtɔ kɔ'bɔ dë
kpe turögö mo teyi.
9 Ne 'bënnï 'ba bɔtɔ bɔ bëtï dɔtumu 'ba Satani naga nima lïjë këdï kiya
rönnï rɔ Yudayi ne, ti mi'di lïjë kako kolɔdɔ bërï kɔmɔye. Kina ti lïjë kikali
ŋgï mɔ'ɔ ye.
10 Kina gɔ ame kogbɔke kö'du ki'di ma 'deni kö'bö mïye liya ti mï këddï
ne, ti mitata ye ŋgï di zi gomɔ löbu nime këdï kako dɔ dɔliŋɔ pili tiyɔzɔ
bilaka 'ba mï dɔyayi ne.
11 Kina 'deni mëdï mako gïrï nime, önyöke nduwë gɔ wa ame ga këddï
ko'dɔke ne kinza bɔtɔ mɔtɔ kebe ye ra kinda'ba kpa közï 'be.
12 Bɔ ame ka'da wa 'deni ne ti mo'dɔ bo rɔ matïkpërï 'ba mï rö löbu 'ba
Bɔko'ba ma. Kina bo inza kola gɔmo kpe. Ti mugu möyï Bɔko'ba ma rɔ bo
ti möyï gawo la'ja 'ba Bɔko'ba ma ame kina rɔ Yerosalema ma la'ja ame
këdï kako bërï di mïtɔrɔ di zi Bɔko'ba ma ne. Kina ti mugu möyï ma, ma
la'ja gbï rɔ bo.

13 Kina ti, bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö wa naga nime Nyï Kɔtɔ Laka kiya zi kanisa naga nime ne.”

Kanisa Ma Lodikiya

14 “Ugu kɔzɔ a nime te zi malayika 'ba kanisa ma Lodikiya.

Ame na rɔ ndose abo 'ba bɔ ame rɔ Amini lende abo ŋburu rɔ ma kodɔrɔ ne, bo na rɔ bɔ dɔ wa ame ga pili Bɔko'ba ko'ba ne.

15 Mikali ndɔbɔ ko'dɔ 'be ga 'deni, ëyï dë gbï kina ututu dë gbï. Miya te ti këddïke rɔ mini ma kɔtɔ mɔtɔ di bine,

16 dëmba kpe ŋgï rɔ murë dɔ rïyö, ëyï dë gbï kina ututu dë gbï. Ne gɔ kö'du mo ti moto'bi ye yaga di kpama.

17 Ebeke tiya mo te, ‘Ze 'deni rɔ mɔri ti wa ŋbaŋi dileri ɔtɔ dë kpe.’ Dëmba dëne kpe ka ŋgï rɔ bɔ lisa, bɔ sari kɔmɔ kölu rɔ gɔ ŋbululu.

18 Kina me mi'di kɔmɔ kandi mo 'deni ziye, ako kugöke yamo ma köbököbö ame kïlë'dï 'deni yaga rɔ gbagba mo ne di zö 'dɔ këddïke rɔ ma laka rɔ bɔ mɔri. Kina gbï ako kugöke bɔŋgɔ kaŋmi 'dɔ kolɔke rɔye kutu'böke dɔ laŋa 'ba gɔ ŋbululu 'be nima timo yaga. Kina gbï ako kugöke wɔwɔ 'ba kɔmɔ 'dɔ kodɔke kɔmɔye gɔ kɔpɔ yaga.

19 Ya ame ga pili mɔ'ɔ ne mëdï mamo dɔmo modɔ karama dɔmo. Kina ti, i'dike rɔye këdï rɔ ma kindili, kotɔke dɔye di mï lende kënyë.

20 Uwöke te, ma na me mɔrɔ 'deni kpadörï mëdï tukökö mo. Ɔdɔ bɔ mo kuwö dɔma kurögö kpadörï zö ti mɔdɔ ŋgï mï rö abo moloma monyo akonyo bi kɔtɔ ti bo.

21 Bɔ ame ka'da wa 'deni ne ti mi'di bo koloma tö dɔ kïtï ma gbï kɔzɔ 'bama ame ma'da wa moloma 'deni dɔ kïtï abo 'ba 'bu ma ŋgila bo ne tara.

22 Kina ti, bɔ ame këdï ti mbili ne i'dike bo kuwö wa naga nime Nyï Kɔtɔ Laka kiya zi kanisa naga nime ne.”

4

Mïtɔrɔ

1 Di pötö mo na mombi kɔmɔ ma mo'ja kpadörï 'ba mïtɔrɔ kurögö 'deni yaga rɔ gböŋö. Kina birɔ tönë muwö dɔgba kilende zö kapi kɔzɔ tɔtɔti naga tara ne, iya te, “Ako tɔrɔ bine 'dɔ mileme wa ame ga këdï ko'dɔ rönnï di pötö ame ga ne zïyï.”

2 Kina Nyï Kɔtɔ Laka kutu'bö ma ŋgï, na mo'ja kïtï kïdëyï 'deni kɔmɔ ma mïtɔrɔ yayi ti bɔ mɔtɔ koloma 'deni dɔmo.

3 Bɔ mo nima koloma dɔ kïtï yayi ne rɔmo ese ŋgï kɔzɔ kïnë kïlï'dï 'döyï ni ma ti gbëyï ma ŋbɔwɔ naga tara. Kina azumulï ma kuruwö rönï toko yɔki kïtï mo nima öbö ŋgï kese rɔ tese kɔzɔ kïnë biliwa naga tara.

4 Kïtï ma 'butë rïyö dɔmosowɔ mɔtɔ ga ëdï gbï yayi kuru dɔ ama toko teyi. Kina löbu ma 'butë rïyö dɔmosowɔ naga koloma 'deni dɔmo gbï yayi. Bɔŋgɔ 'ba rönnï ga me rɔ ma kaŋmi, lïjë ti agëŋï 'ba löbu ma rɔ yamo köbököbö dönnï.

5 Kina tɔrɔ kunyï ŋgï nyelo di mï kïtï nima këbï ŋgï kapi rɔ ma koriki. Pa'do köbö ëdï bi modɔmorïyö kɔmɔ kïtï yayi ame kina rɔ Nyï Kɔtɔ Laka ma modɔmorïyö 'ba Bɔko'ba ne.

6 Kina gbï bi ma kɔmɔ kïtï nima yayi inda ŋgï kɔzɔ yöpö mandara naga tara rɔ ma kilaka kɔzɔ 'dë'dï.

Mo'ja yërï sowɔ mɔtɔ ga mï zana yayi kuru dɔ kïtï nima. Kɔmɔ mo ga ötu ŋgï kpaki kote yida rɔmo pili kebe gɔmo ga.

7 Yërï ma dɔgba mo kɔzɔ tabïyö. Ma mï rïyö mo kɔzɔ kole sa. Ma mï
mota mo kɔmɔ mo kɔzɔ kɔmɔ bilaka lesi. Kina ma mï sowɔ mo kɔzɔ yagi
yïrï ma këdï köpu tara.
8 Yërï sowɔ naga nima pili ti kakala rɔ modɔɔkɔtɔ ti kɔmɔ kote rɔmo
kpaki kebe bïcï kakala mo ga. Kote kada ti korɔndɔ 'bënï pili lïjë udumö
dë di bi toba mo kiya te, “Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli na kɔtɔ laka, kɔtɔ laka,
kɔtɔ laka, bo na rɔ bɔ ame këdï 'deni mɔlo di bi tisaki mo nduwë kömö
gïrï nime ŋbö rɔ ŋburuŋburu ne.”
9 Kina ɔdɔ yërï sowɔ naga nime këdï koba ŋgala 'ba rɔ löbu ti lende
koro gbï ti yëë'dï mo 'deni zi bɔ dɔ kïtï nima, bo bɔ dïdï ma ŋburuŋburu
kinza kölë dë nima tine,
10 na löbu 'butë rïyö dɔmosowɔ tönë ga kolɔdɔ ŋgï bërï kɔmɔ bɔ dɔ kïtï
nima kïlëlu bo bɔ dïdï ma ŋburuŋburu kinza kölë dë nima. Lïjë u'du agëŋï
'ba löbu 'bënnï ga bërï kɔmɔ kïtï yayi na lïjë kiya te,
11 “Ŋere Bɔko'ba ze, nï na kɔ'bɔ tinda'ba rɔ löbu ti lende koro gbï ti tigɔ.
Römöyï nï na ko'ba wa pili, kina ti ako'dɔkɔ 'bï na me ko'ba lïjë 'dɔ këdï
ne.”

5

Bɔ Dɔ Kïtï

1 Tine mo'ja bɔ dɔ kïtï nima këdï ti buku löbu közï bo ma dörï, kugu
a mo ga 'deni kebe kapa mo ga kpaki rïyö, kina kora kpamo 'deni teyi ti
'boŋa ŋbö mï modɔmorïyö.
2 Kina mo'ja malayika ma ti tigɔ dɔ kiteli kënyï ŋgï tuwöwö mo rɔ ma
kembe, iya te, “Yë na ti kɔ'bɔ tunyë 'boŋa naga nime yaga kobenye mï
buku nime?”
3 Tine bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ te inza ame kɔ'bɔ tunyë 'boŋa naga nima yaga
koŋgɔ mï buku nima, pele di mï bilaka 'ba mïtɔrɔ ala di mï dɔyayi bine
ala di mï maliti.
4 Gɔ kö'du mo na mudu ŋgï rɔ ma kënyë römöyï o'ja bɔtɔ ma kɔtɔ mɔtɔ
dë du te ame kɔ'bɔ tunyë 'boŋa naga nima yaga koŋgɔ mï buku nima.
5 Tine löbu ma kɔtɔ mɔtɔ ënyï kiya zö te, “Kinza kudu dë, tabïyö 'ba e'be
Yuda kupö dɔ kïlëbï 'ba ŋere Dawidi a'da wa 'deni. Bo na ti kunyë 'boŋa
modɔmorïyö naga nima yaga koŋgɔ mï buku nima.”
6 Kina mo'ja kamölö 'bɔ'bi yayi kinda kɔzɔ umu 'deni këdï kɔrɔ mï löŋgö
kïtï nima ti yërï sowɔ naga nima ti löbu 'butë rïyö dɔmosowɔ naga nima.
Kazo mo modɔmorïyö kina kɔmɔ mo gbï modɔmorïyö, ame kina rɔ Nyï
Kɔtɔ Laka modɔmorïyö 'ba Bɔko'ba ame koja 'deni kari mï dɔyayi nime
toko ne.
7 Kina moŋgɔ kamölö 'bɔ'bi tönë kako ŋgï kogba buku tönë di dörï bɔ
nima koloma dɔ kïtï ne.
8 Kina ɔdɔ bo kari kogba 'deni tara tine, na yërï sowɔ tönë ga gbï ti löbu
'butë rïyö dɔmosowɔ tönë ga kënyï kolɔdɔ ŋgï bërï kɔmɔ bo. Löbu naga
nima me ti tɔmo kina lïjë pili inda'ba lebe yamo ma köbököbö teyi kpaki lɔ
ti a ma kato kele yïmo. Omba kina rɔ mötu 'ba bɔ lende laka 'ba Bɔko'ba.
9 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ toba ŋgala la'ja ame kiya te, “Nï na laka kɔ'bɔ
tinda'ba buku nima kunyë 'boŋa mo ga yaga, römöyï umu yi 'deni kina
me kugö bilaka 'deni ti roma yï ko'de zi Bɔko'ba di mï dɔ kupö pili ame
ga kpamo rɔ gege ne pili rɔ gɔ dɔkomali bilaka.
10 O'dɔ lïjë 'deni rɔ 'ba ŋere löbu 'ba Bɔko'ba rɔ bɔ akumu toja laja zi
Bɔko'ba ze nime kina lïjë ti këdï ŋgï ti közï kakpa dɔ dɔyayi.”

11 Kina moŋgɔ, muwö birɔ 'ba malayika ame lïjë ŋgï rɔ tïndï ma kinza kiya konzi ŋgï rɔ dɔ kiteli ne ŋgï. Lïjë ako kɔrɔ kuru dɔ kïtï tönë ti yërï sowɔ tönë ga gbï ti löbu 'butë rïyö dɔmosowɔ tönë ga.

12 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ toba ŋgala rɔ ma kembe, kiya te, “Kamölö 'bɔ'bi ame kumu 'deni ne na laka kɔ'bɔ tinda'ba közï kakpa ti mɔri ti akikali ti tigɔ ti lende koro gbï ti rɔ löbu ti akïlëlu.”

13 Kina muwö dɔkomali wa pili ma mïtɔrɔ ti ma mï dɔyayi kpaki ti ma mï maliti ti ma mï mini löbu ni, pili rɔ gɔ wa ame ga ti dïdï yïmo ne këdï koba kiya te, “Akïlëlu ti lende koro ti rɔ löbu ti tigɔ këdï zi bɔ ame koloma 'deni dɔ kïtï ne gbï zi kamölö 'bɔ'bi nduwë ŋbö rɔ ŋburuŋburu.”

14 Kina yërï sowɔ tönë ga kënyï kutï ŋgï gɔmo, tëgë, “Amini.” Kina löbu ma 'butë rïyö dɔmosowɔ tönë ga kolɔdɔ ŋgï bërï to'dɔ mötu.

6

Kamölö 'Bɔ'bi

1 Kina moŋgɔ te kamölö 'bɔ'bi tönë i'di ŋgï topepe 'boŋa ma dɔgba mo yaga di kpa buku nima ame kora kpamo 'deni timo teyi mï modɔmorïyö ne. Kina ɔdɔ bo kopepe ma dɔgba mo nima 'deni yaga tine, na muwö yërï ma dɔgba di mï löŋgö yërï sowɔ tönë ga kapi ŋgï rɔ ma kembe ti mugu ame kudu kɔzɔ tɔrɔ kapi naga nima tara, iya te, “Ako.”

2 Moŋgɔ, kina mo'ja kosani kaŋmi kɔdɔ ŋgï yayi. Bɔ ma këkï dɔmo ti kanya sagba közï bo, kina ki'di agëŋï 'ba löbu 'deni dɔ bo, bo këkï 'deni këdï kari yaga kɔzɔ bɔ aka'da ame këdï kari 'deni gbï ta'da wa ne.

3 Kina ɔdɔ kamölö 'bɔ'bi kopepe 'boŋa ma mï rïyö mo yaga tine, na muwö yërï ma mï rïyö mo ŋgï kiya te, “Ako.”

4 Kina kosani mɔtɔ rɔ ma kasi liyi kɔdɔ ŋgï. Bɔ ma këkï dɔmo i'di közï kakpa 'deni teyi 'dɔ bo kogba lende këyï yaga di mï dɔyayi, tine 'dɔ bo ko'de rɔ ya na mï dɔyayi gɔ bilaka kënyï tupö rönnï rɔ gɔ rönnï. Kina moŋgɔ te i'di kogba mbele 'deni közï bo.

5 Kina ɔdɔ kamölö 'bɔ'bi kopepe 'boŋa ma mï mota mo 'deni tine, na muwö yërï ma mï mota mo ŋgï kiya te, “Ako.” Moŋgɔ, kina mo'ja kosani kölu kɔdɔ 'deni yayi. Bɔ ma këkï dɔmo inda'ba gbërë 'deni közï bo.

6 Kina muwö a mɔtɔ ŋgï kudu kɔzɔ mugu bilaka tara, di mï löŋgö yërï sowɔ naga nima, kiya te, “Bi gomɔ 'ba mï kada dɔ kɔtɔ ŋge rɔ akugö nyönyu gbërë kɔtɔ. Kina gbï ŋge rɔ akugö mana gbërë mota. Tine kinza kirasi ŋgërï ama ga rɔ 'ba 'bu ti 'ba akuwë ne dë.”

7 Kina ɔdɔ kamölö 'bɔ'bi kopepe 'boŋa ma mï sowɔ mo 'deni yaga tine, na muwö yërï ma mï sowɔ mo tönë ŋgï kiya te, “Ako.”

8 Moŋgɔ, kina mo'ja kosani kaŋmi yɔwa kɔdɔ 'deni yayi. Bɔ ma këkï dɔmo ïdëkï möyï mo rɔ Tölë, kina Maliti këdï kozi 'bënï kebe gɔmo. Kina ki'di közï kakpa 'ba dɔ kapa sowɔ 'ba dɔyayi nime ŋgï zïnnï 'dɔ lïjë kupö bilaka mo ga yaga ti mbele, ti sëyï, ti rɔkɔ'ɔ ma kako kɔzɔ agutupɔwo naga nima tara, kina gbï ti'di mo 'dɔ kuruku 'ba yï mökö na kupö.

9 Kina ɔdɔ kamölö 'bɔ'bi nima kopepe 'boŋa ma mï muyï mo 'deni yaga tine, na moŋgɔ te dïdï 'ba bɔ lende laka ame ga tönë kupö lïjë gɔ kö'du 'ba Bɔko'ba gbï gɔ tuwöwö mo ne ëdï 'deni bïcï bi 'ba akumu 'ba Bɔko'ba yayi.

10 Kina lïjë këdï kulörï rɔ ma kembe, iya te, “Ŋere Bɔko'ba, nï ame kɔtɔ laka gbï rɔ bɔ lende kodɔrɔ ne. Ëddï kola kpa bilaka 'ba mï dɔyayi naga nima kunzï ŋbö nyanya ga kinza ma kodɔ karama dönnï kpa dɔkolo roma ze nime ya?”

11 Kina koza bɔŋgɔ kaŋmi ŋgï me zïnnï rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kina kileki kiya zïnnï 'dɔ lïjë koda tïti mbowa kupö löndö lïjë ti lëpï nnï mɔtɔ ga ame 'dɔ kupö gbï kɔzɔ 'bënnï tara ne titi.
12 Kina moŋgɔ te kamölö 'bɔ'bi nima opepe 'boŋa ma mï modɔɔkɔtɔ mo ŋgï yaga. Kina kïzïkïzï ma kinza kiya kï'di dönï ŋgï. Kada uyï rönï ŋgï yaga rɔ ma kölu kɔzɔ durö 'ba pötö töku. Kina nyepe kuyï rönï ŋgï yaga rɔ ma kasi kɔzɔ roma.
13 Kina këlu ni ki'di ŋgï tilayi bërï di mïtɔrɔ kɔzɔ dɔkukuru 'ba këlu ma kana ame këdï kilayi di zi lili ma kembe ne tara.
14 Kina mïtɔrɔ kuköku rönï ŋgï yaga kɔzɔ kilaka naga tara. Kina döku ma löbu naga ti döötu ni kiyese rönnï ŋgï me yaga di bi mo ga ma mɔlo.
15 Kina rɔ gɔ bilaka pili, bɔ dɔyayi ni ti turu ni ti bɔ dɔ bɔ kanya ni ti bɔ mɔri ni ti bɔ tigɔ ni kpaki ti bilaka ma laki pili ti atɔli ni kusu dönnï ŋgï mï tï'börö, mɔtɔ ga kebe mï löŋgö döku.
16 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ topapa döku löbu ni ti ma titi naga, iya te, “Akoke kila'bake dɔze 'dɔ kutu'böke ze yaga di kɔmɔ bɔ ame koloma 'deni dɔ kïtï dɔ kiteli nime ne. Kina 'dɔ kutu'böke ze gbï yaga di zi ya 'ba kamölö 'bɔ'bi nime.
17 Römöyï kada 'ba ya ma dɔ kiteli 'bënnï ömö 'deni. Tine yë na ti kɔ'bɔ tɔrɔ kpamo?”

7

Kupö Yisarele

1 Di pötö mo na mo'ja malayika sowɔ kɔrɔ 'deni dɔ kumu sowɔ 'ba dɔliŋɔ nime pili. Lïjë ɔrɔ 'deni tirakpa kpa lili yaga kinza kome ra kako di mï dɔ kumu sowɔ naga nima mï dɔyayi ala yöpö ala dɔ ŋgërï ma kɔtɔ mɔtɔ.
2 Kina moŋgɔ te malayika mɔtɔ ömö ŋgï këdï kako di yïbï. Bo na ti wa 'ba tugu möyï Bɔko'ba bɔ dïdï. Kina bo kïdëkï malayika ma sowɔ ma tönë ga ki'di közï kakpa 'ba tirasi dɔyayi ni ti yöpö ni yaga 'deni teyi ne ŋgï rɔ ma kembe,
3 iya te, “Kinza kirasike dɔyayi ala yöpö ala ŋgërï ni dë titi, tine 'jaa ŋbö ɔdɔ dugu möyï Bɔko'ba 'deni kpa dɔ bɔ laja ame ga rɔ 'ba Bɔko'ba ze ne.”
4 Kina muwö tëgë ya ma kugu möyï Bɔko'ba 'deni kpa dɔmo mo ga tïtëtë mo ëdï pili kuluku kpa mota kɔdɔ dɔmo kuluku 'butë bi 'butë mota döömu dɔɔmota (144,000). Lïjë pili di mï dɔ kupö ma 'butë dɔmorïyö 'ba Yisarele mo tönë ga.
5 Ugu kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ (12,000) di mï kupö Yuda, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Rubënï, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Gada,
6 kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Asera, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Napatali, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Manase,
7 kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Simona, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Lëwë, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Yisakara,
8 kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Zebolona, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Yesepa, kuluku 'butë bi 'butë rïyö dɔmosowɔ di mï kupö Benyimona.

Tïndï

9 Di pötö mo na moŋgɔ te tïndï 'ba bilaka ma kinza kiya ame bɔtɔ kɔ'bɔ dë tïtëtë mo ɔrɔ 'deni kɔmɔ kïtï gbï kɔmɔ kamölö 'bɔ'bi tönë. Tïndï naga nima lïjë di mï dɔ kupö bilaka pili 'ba dɔliŋɔ nime ame ga kpamo rɔ gege

ne pili rɔ gɔ dɔkomali bilaka. Lïjë 'deni me ti bɔŋgɔ kaŋmi rönnï ti mbili mbïrö közïnnï.
10 Kina lïjë kulörï ŋgï timo rɔ ma kembe, kiya te, “Tɔmɔ ze di mï tölë nime ako di zi bo Bɔko'ba ze ame bo koloma 'deni dɔ kïtï ne, kina gbï di zi kamölö 'bɔ'bi.”
11 Tine malayika tönë ga yayi ne ɔrɔ 'deni kuru dɔ kïtï nima gbï ti löbu tönë ga ti yërï sowɔ mo tönë ga toko teyi, kina lïjë kënyï ŋgï pili kodi dönnï bërï kotomo kömönnï kɔmɔ kïtï yayi. Kina lïjë kïlëlu Bɔko'ba,
12 iya te, “Amini. Akïlëlu ti rɔ löbu ti akikali ti yëë ma mo ti lende koro ti tigɔ ti tëdï rɔ dɔ kiteli këdï zi bo Bɔko'ba ze nduwë ŋbö rɔ ŋburuŋburu. Amini.”
13 Kina löbu ma kɔtɔ mɔtɔ kënyï kititi ma, iya te, “Bilaka naga nima ti bɔŋgɔ kaŋmi rönnï ne lïjë yë mo ga na? Kina lïjë ako di yala?”
14 Tine mileki dɔmo zi bo miya te, “Ŋere, mikali dë. Nï na kikali.”
Bo iya te, “Ya naga nime lïjë na rɔ ya ame ga kɔdɔ 'deni yaga lowe di mï gomɔ 'ba közï kasi mbëmbë 'ba mï dɔyayi. Kina me lïjë kurögö bɔŋgɔ 'bënnï ga 'deni yaga ko'dɔ kaŋmi ŋböwö ti roma 'ba kamölö 'bɔ'bi.
15 Kina me ki'di lïjë 'deni kömö kɔmɔ kïtï 'ba Bɔko'ba toja laja zi bo mï rö löbu abo yayi kote kada kote korɔndɔ. Kina bɔ mo tönë koloma 'deni dɔ kïtï ne ti kutu'bö rɔ bo ŋgï rɔ mbëlï dönnï.
16 'Bö inza kosa rönnï kpe, kina koda mini inza kosa rönnï gbï kpe. Kada kata inza ko'be dönnï kpe ala pele rɔ amomoti 'ba bi kututu mɔtɔ o'dɔ lïjë dë kpe.
17 Römöyï kamölö 'bɔ'bi ame 'de dɔŋgila kïtï ne na 'deni rɔ bɔ koda lïjë. Bo ti kitata lïjë koto lïjë kpa daa 'ba mini 'ba dïdï. Kina Bɔko'ba ti kidïdi tɔlɔ 'deni ŋgï pili yaga di kömönnï.”

8

Malayika Modɔmorïyö

1 Kina ɔdɔ kamölö 'bɔ'bi kopepe 'boŋa ma mï modɔmorïyö mo tönë yaga tine na bi kudumö ŋgï liwo tïti di mïtɔrɔ, koloma ŋgï yiyi gɔmo kɔwɔ tïti mbowa.
2 Kina mo'ja malayika ma modɔmorïyö ame ga lïjë na këdï kɔrɔ kɔmɔ Bɔko'ba ne ŋgï yayi. Kina kogba tɔtɔti modɔmorïyö ŋgï koza közïnnï.
3 Kina malayika mɔtɔ kömö 'ba bo ŋgï ti kita'ba ma di mï yamo köbököbö 'ba toŋma akato kele yïmo. Kina bo kako kɔrɔ ŋgï ŋgila bi 'ba akumu na kogba akato kele ŋgï mbiri ki'di zi bo 'dɔ bo kodɔ'bɔ ti mötu 'ba bɔ lende laka ni gɔ bo koŋma dɔ bi 'ba akumu ma di mï yamo köbököbö nima kɔmɔ kïtï 'ba Bɔko'ba yayi ne.
4 Kina kötu 'ba akato kele nima kanyo ŋgï kari tɔrɔ kɔtɔ ti mötu 'ba bɔ lende laka ni di közï malayika nima kɔmɔ Bɔko'ba.
5 Kina malayika mo nima kogba kita'ba mo tönë ŋgï na bo kunzö pa'do ŋgï lɔ yïmo di dɔ bi 'ba akumu. Kina bo ku'du ŋgï kako bërï dɔyayi, na tɔrɔ kunyï ŋgï nyelo këbï kapi rɔ ma koriki, kina kïzïkïzï kiyaya dɔyayi ŋgï.

Tɔtɔti

6 Kina malayika ma modɔmorïyö mo tönë ga yayi ti tɔtɔti ne kileŋo ga rönnï ŋgï ndö tome mo.
7 Malayika ma dɔgba mo ome tɔtɔti ma 'ba bo, na 'dë'dï ki'di dönï ŋgï ti pa'do kudölö mïnï ti roma. Kina kodɔ ŋgï kako bërï dɔyayi, na dɔyayi kilaŋma ŋgï gëŋïyï kpaki ti ŋgërï mo ga ti mɔli ma kunzï mo ga pili.

8 Malayika ma mï rïyö mo ome tətəti ma 'ba bo, na a məto kəzə döku löbu tara ame 'deni rə kolɔlɔ pa'do ne na ku'du ŋgï mï mini löbu. Kina kuyï mini löbu ŋgï yaga gëŋïyï rə roma.
9 Kina wa 'ba mï mini löbu ni kölë ŋgï gëŋïyï, sorope löbu ni kitikɔ ŋgï gëŋïyï yaga.
10 Malayika ma mï mota mo ome tətəti ma 'ba bo, na këlu löbu məto ki'di dönï ŋgï rə ma köbö kəzə pa'do də kali naga tara na kila'ba ŋgï di mïtərə kako bërï mï yöpö ni gëŋïyï ti daa ni.
11 Möyï këlu mo nima ïdëkï rə Kulumë. Kina mini 'ba mï yöpö ni ti daa ni kuyï rönnï ŋgï gëŋïyï yaga rə ma kata. Kina bilaka kölë ŋgï rə ma kënyë di zi mini nima kata 'deni yaga ne.
12 Malayika ma mï sowɔ mo ome tətəti ma 'ba bo, na kokəsə kapa 'ba kəmə kada ni ti nyepe ti këlu ni ŋgï gëŋïyï yaga 'də kapa lïjë ama ga kuyï rönnï yaga rə mandölu. Kina bi këzë karï ŋgï gëŋïyï rə mandölu gbï ti korəndə mo tara.
13 Kina ədə mënyï moŋgə tine na muwö yagi yïrï ŋgï kokpe mïnï 'deni këdï köpu kebe mï pəli tərə ti tulörï rə ma kembe, kiya te, “Wuwu, wuwu, kpe bilaka 'ba dəyayi, ti këdï rə gomə ma kënyë rə də kiteli ziye ədə kəsə malayika ma mota naga nime kome mï tətəti ma 'bënnï ga.”

9

Mömï

1 Malayika ma mï muyï mo ome tətəti ma 'ba bo kina mo'ja këlu məto ŋgï kila'ba 'deni bërï mï dəyayi di mïtərə. Kina kogba mapata 'ba tunyë kpa gö kalo kinza kota bïcï mo dë tönë ŋgï ki'di zi bo.
2 Kina ədə bo kari kunyë kpamo 'deni tine na kötu kanyo ŋgï di yïmo kəzə kötu 'ba lïndï naga tara, kiyölu kəmə kada ŋgï kəmə pəli kölu yaga kəzə mandölu.
3 Kina mömï kədə ŋgï di mï kötu nima natï kako mï dəyayi. Kina ki'di tigə ma kəzə 'ba nyï naga nima tara ŋgï zïnnï.
4 Tine ose zïnnï kinza lïjë ko'də ətə dë zi məli ni ti a ma kunzï naga ti ŋgërï ni, bilaka lesi ame ga kinza möyï Bɔko'ba kpa dəmo ne na ŋge 'də lïjë kozi gəmo.
5 I'di tigə 'ba tupö bilaka naga nima dë zïnnï, tine 'də ti'di mo ŋge koŋɔŋi tara ŋbö ko'də nyepe muyï. Tɔ'ɔ mo kəzə 'ba nyï ma ko'be bilaka.
6 Kina mï kada mo naga nima bilaka ti koma gɔ tölë tine inza ko'ja. Bilaka ti kiteri tölë, tine tölë ti kiriŋa ë'bënï gbiriŋgili bitə tɔ ne ga di zïnnï.
7 Mömï mo naga nima ŋgï kəzə kosani ame kiyija 'deni ndö tari kpa ya ne. Lïjë ti a mətə ga dönnï kəzə agëŋï yamo köbököbö tara, kömönnï o'de kəmə bilaka lesi.
8 Sunë 'ba rönnï idakpa kəzə sunë 'ba də 'ja tara, kiliŋba kpënnï kəzə kiliŋba kpa tabïyö.
9 Lïjë ti a mətə kəzə makëtï yamo tara kpa dəŋgo'do lïjë. Birə kakala lïjë ëbï kəzə birə aribiya 'ba ya ma konzi ame kosani mo ga këdï kotə 'deni tari kpa ya ne tara.
10 Lïjë ëdï ti də giliti ti 'dï teyi kəzə 'ba nyï naga nima tara. Də giliti lïjë nima na tigə 'bënnï 'ba ti'di bilaka koŋɔŋi nyepe muyï tönë këdï teyi.
11 Lïjë ëdï gbï ti bɔ dönnï, bo na rə malayika 'ba Satani rə bɔ də gö kalo kinza kota bïcï mo dë tönë. Möyï bo ma rə kpa Yudayi ïdëkï rə Abadono kina ma rə kpa Giriki ïdëkï rə Apolono, ame 'jɔ 'ba lende mo tëgë, “Bɔ tote də.”

12 Gomɔ ma dɔgba oya 'deni tine ola kɔsɔ mo gba rïyö 'dɔ kako.

13 Malayika ma mï modɔɔkɔtɔ mo ome tɔtɔti ma 'ba bo, kina muwö birɔ kudu ŋgï kako di dɔ kumu sowɔ 'ba bi 'ba akumu ko'ba di mï yamo köbököbö tönë kɔmɔ Bɔko'ba yayi ne.

14 Birɔ nima ilende zi malayika ma mï modɔɔkɔtɔ nima ti tɔtɔti ne, iya te, “Ope dɔ malayika sowɔ 'ba Satani tönë ga koboso lïjë 'deni kpa yöpö dɔ kïlêbï 'ba Epurate ne.”

15 Kina kope dɔ malayika tönë ga kikeki lïjë 'deni le ndö yayi toda dɔ saa nima, kada nima ti nyepe nima ti kɔɔ nima ne ŋgï, 'dɔ tupö bilaka yaga gëŋïyï.

16 Kina muwö tëgë worota mo ga ame ki'di 'deni ndö yayi ne ëdï pili kuluku kpa sowɔ bi 'butë mota dɔmorïyö (200,000,000).

17 Kosani naga nima ti bilaka ma këkï dɔmo mo ga ma mo'ja di mï nyï ma nima inda kɔzɔ a nime te. Makëtï yamo 'ba kpa dɔŋgo'do lïjë rɔ ma kasi liyi rɔ ma kese gbï rɔ dömï'bö'bö. Kosani mo ga dɔmo kɔzɔ dɔ tabïyö tara. Kina pa'do ni ti kötu ti kulugbï döku ma këdï kilaŋma kɔdɔ ŋgï di kpënnï.

18 Kina a mota naga nime kɔdɔ di kpënnï ne kote dɔ bilaka ŋgï gëŋïyï.

19 Bi 'ba tigɔ 'ba kosani naga nima na rɔ kpamo ti dɔ giliti mo ga. Römöyï dɔ giliti lïjë ŋgï kɔzɔ murë tara ti dɔ teyi toga bilaka timo.

20 Tine kɔsɔ bilaka lesi ame ga kɔmɔ di kpa gomɔ löbu naga nime kupö lïjë dë ne, otɔ dönnï dë ma kɔtɔ te di mï ndɔbɔ ko'dɔ 'bënnï ga. Lïjë ola gɔ tulömu kpënnï zi akoro 'bënnï ga dë. Kina gbï ti akoro 'bënnï ga ame lïjë kileŋo di mï yamo ma köbököbö, di mï sïtërï, ti mɔtɔ ga ma kose rɔ ŋgërï ni ti döku ni ame ga pili koŋgɔ bi dë, kilende dë, kiliŋgere dë gbï yɔ ne, lïjë ola gɔ tulömu kpënnï teyi dë kɔtɔ te.

21 Lïjë otɔ dönnï dë gbï kɔtɔ te di mï ako'dɔ kënyë 'bënnï naga nima, di mï tëdï rɔ bɔ közï roma, di mï tata, di mï yërï gbï di mï 'bögö.

10

Malayika Ti Buku Titi

1 Kina mo'ja malayika ma dɔ kiteli mɔtɔ ŋgï këdï kako bërï di mïtɔrɔ. Pɔli utu'bö rɔ bo toko teyi ti azumulï kebe bi dɔ bo tɔrɔ. Kɔmɔ bo öbö kɔzɔ kada tara. Ndï bo ga kɔzɔ ŋgoriya naga nima tara tine rɔ pa'do.

2 Bo ëdï ti buku titi mɔtɔ közï bo yïmo rɔ ma kitenye. Kina bo kutë ndï bo ma dörï ŋgï mï mini löbu, tine ma gali mï dɔyayi.

3 Kina bo kënyï kulörï rɔ ma kembe kɔzɔ birɔ mugu tabïyö naga nima tara. Kina ɔdɔ bo kulörï 'deni tara tine na birɔ tɔrɔ kapi ma modɔmorïyö tönë ga kilende ŋgï.

4 Kina ɔdɔ tɔrɔ kapi naga nima kilende 'deni tine miteri tugu mo. Tine na muwö birɔ ŋgï di mïtɔrɔ, iya te, “Utu'bö kpa lende naga nima tɔrɔ kapi naga nima këdï kiya ne bërï, kinza kugu dë.”

5 Kina malayika mo tönë mo'ja këdï kɔrɔ yayi ndïmo ma kɔtɔ mï mini löbu mɔtɔ mï dɔyayi ne kombi közï bo ma dörï ŋgï mïtɔrɔ to'dɔ lömu.

6 Kina bo kulömu rɔ bo ŋgï ti Bɔko'ba bɔ ame kö'bö 'ba bo rɔ ŋburuŋburu ne, bɔ ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ni ti mini löbu ni kpaki ti wa ame ga yïmo ne, bo iya te, “Kola gɔmo dë kpe kigabi.

7 Tine mï kada mo tɔ nima malayika ma mï modɔmorïyö mo këdï kome tɔtɔti ma 'ba bo ne na 'dɔ ko'dɔ wa 'ba Bɔko'ba ame ga mɔlo rɔ ma kusu ne ŋgï ko kɔzɔ ame bo kuwöwö 'deni mɔlo zi bɔ laja abo ga bɔ kumë lende ni ne.”

8 Kina muwö birɔ tönë 'böwu kilende zö di mïtɔrɔ, iya te, “Ari kogba buku nima yïmo rɔ ma kitenye ne di közï malayika nima këdï kɔrɔ ndïmo ma kɔtɔ mï mini löbu mɔtɔ mï dɔyayi ne.”

9 Kina mari ŋgï zi malayika nima mititi 'dɔ bo ki'di buku titi nima zö. Bo iya te, “Me, ogba konyo. Ti kuyï mïyï rɔ ma ko'ba'ba, ne di kpëyï ti kindili kɔzɔ tagi.”

10 Kina mogba buku titi tönë ŋgï di közï malayika nima na monyo ŋgï. Tine di kpama indili ŋgï kɔzɔ tagi tara, kina ɔdɔ monyo 'deni yayi tine na yïmö kuyï rönï ŋgï rɔ ma ko'ba'ba.

11 Kina kilende zö iya te, “Tine ti kumë lende gbï gɔ kö'du 'ba bilaka dɔ kupö ma konzi ame ga kpamo ga rɔ gege ne gbï ti bɔ dɔliŋɔ ni.”

11

Bɔ Laja Ma Rïyö

1 Kina ki'di përï kulöru ŋgï zö kɔzɔ a 'ba tiyari wa naga nima tara. Kina kose gɔmo zö, iya te, “Ari kiyari rö löbu 'ba Bɔko'ba gbï ti bi 'ba akumu mo. Kina 'dɔ kïtëtë bilaka mo ga ame këdï kumötu yïmo yayi ne.

2 Tine kinza kiyari reki ma yaga mo nima dë, ola. Römöyï i'di 'deni zi bɔ löwö. Lïjë ti koloma ŋbö nyepe 'butë sowɔ dɔmorïyö mï gawo kɔtɔ laka nime tirasi mo yaga.

3 Tine ti mi'di tigɔ zi bɔ laja ma rïyö ma ga kina lïjë ti kusu bɔŋgɔ 'ba monɔ rönnï lïjë kari tiya laja 'ba Bɔko'ba ŋbö nyepe 'butë sowɔ dɔmorïyö.”

4 Bɔ laja rïyö naga nima lïjë na rɔ ŋgërï rïyö 'ba 'bu ti lamba rïyö tönë ga këdï kɔrɔ kɔmɔ ŋere Bɔko'ba bɔ dɔyayi yayi ne.

5 Ɔdɔ bɔtɔ ko'dɔkɔ tako rɔ ya tosa rönnï te, na pa'do kɔdɔ ŋgï di kpënnï kote dɔ bɔ ya mo tɔ ne naga nima yaga. Bɔtɔ ame ko'dɔkɔ to'dɔ a ma kënyë zïnnï ne oloma ŋgï nduwë rɔ tölë kɔzɔ a nime te.

6 Ya naga nime ëdï ti tigɔ 'ba 'dɔ tora kɔmɔ pɔli liyɔ teyi kinza tɔrɔ ka'di ra mï dɔyayi mï kada ma lïjë këdï tiya laja nima. Kina lïjë ëdï gbï ti tigɔ 'ba tuyï mini timo rɔ roma kina gbï to'de dɔkomali sëyï ma kënyë naga kako mï dɔyayi kɔzɔ a ma lïjë ko'dɔkɔ tara.

7 Tine ɔdɔ lïjë kote tiya lende 'bënnï nime 'deni, na kuruku mɔtɔ ti kɔdɔ ŋgï di mï gö kalo kinza kota bïcï mo dë tönë ko'dɔ ya tïnnï ka'da lïjë kupö yaga.

8 Töku lïjë ti koloma yaga mï gawo dɔ kïlëbï ame möyï mo ga ma kïdëkï rɔ dɔŋgala rɔ Sodomo ni ti Ezipeto ne. Gawo nime na gbï kutötï ŋere 'bënnï yïmo.

9 Mï tö'dö dɔ mota ti dɔmo teyi bilaka di mï dɔ kupö pili ame ga kpamo rɔ gege ne pili rɔ gɔ dɔkomali bilaka ti kebe tïŋgëŋgë töku lïjë kota gɔmo kinza kusu dë.

10 Bilaka 'ba dɔyayi ti kogora gönnï ko'dɔ ŋbele mo ti toja kpa közï rɔ gɔ rönnï. Römöyï ya rïyö naga nime i'di bilaka 'ba dɔliŋɔ nime 'deni koŋɔŋi kënyë.

11 Tine di pötö tö'dö dɔ mota ti dɔmo teyi na lili 'ba dïdï kako ŋgï di zi Bɔko'ba kɔdɔ mï ya rïyö tönë ga. Kina lïjë kënyï ŋgï kɔrɔ tɔrɔ na tikere ma kinza kiya kinda'ba ya ame ga pili ko'ja lïjë ne ŋgï.

12 Kina lïjë kuwö birɔ kudu ŋgï rɔ ma kembe di mïtɔrɔ kilende zïnnï, iya te, “Akoke tɔrɔ bine.” Na lïjë kari ŋgï ti pɔli mïtɔrɔ bɔ ya 'bënnï tönë ga këdï koŋgɔ gönnï ŋgï nyaŋowo.

13 Mï saa mo nima na kïzïkïzï ma kembe ki'di dönï ŋgï. Kina kapa ma 'butë 'ba gawo nima kulöru ŋgï yaga. Kina kïzïkïzï nima kupö bilaka ma

kuluku 'butë bi 'butë dɔmosowɔ (7,000) ŋgï, na kodɔ tikere ŋgï mï kɔsɔ ma kɔmɔ mo ga kebe tubï gɔ löbu 'ba Bɔko'ba 'ba mïtɔrɔ.
14 Gomɔ ma rïyö mo oya 'deni, tine ola 'deni 'bato rɔ ma mï mota mo nati 'dɔ kako gïrï naga nime.

Tɔrɔ Kapi

15 Malayika ma mï modɔmorïyö mo ome tɔtɔti ma 'ba bo, na birɔ 'ba ya mɔtɔ ga kudu ŋgï rɔ ma kembe di mïtɔrɔ, iya te, "Dɔliŋɔ nime ëdï 'deni mï kɔmɔ közï ŋere Bɔko'ba ze lïjë ti Kurïsïtö abo. Kina bo ti koloma ŋgï kö'bö ti közï kakpa 'ba dɔmo nduwë rɔ ŋburuŋburu."
16 Kina löbu 'butë rïyö dɔmosowɔ mo tönë ga koloma dɔ kïtï 'bënnï ga kɔmɔ Bɔko'ba yayi ne këny ga ŋgï kodi dönnï bërï kotomo kömönnï tïlëlu Bɔko'ba,
17 iya te, "Dïlëlu yï nï ŋere Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli nï ame këdï 'deni mɔlo di bi tisaki mo nduwë kömö gïrï nime ne. Römöyï inda'ba tigɔ dɔ kiteli 'bï 'deni kisaki 'deni tëdï rɔ ŋere 'ba dɔmo.
18 Dɔ kupö ame ga kikali yi Bɔko'ba dë ne yïmo ti kata röyï römöyï kada 'ba ya 'bï ömö 'deni, kada 'ba to'dɔ burë 'ba töku ni. Kada 'ba 'dɔ ti'di kpa közï zi bɔ laja 'bï ga bɔ kumë lende ni na 'deni kina gbï zi bɔ lende laka ni ti ya ame ga koro möyï yï ne, ma titi kpaki ti ma löbu. Kada mo ömö 'deni 'dɔ tote dɔ bɔ kirasi mï dɔyayi tönë ga yaga."
19 Kina kpa rö löbu 'ba Bɔko'ba ame mïtɔrɔ ne kurögö rönï ŋgï yaga rɔ gböŋö, kina ko'ja sandu 'ba lömu 'ba Bɔko'ba ŋgï këdï mï rö löbu nima yayi. Kina tɔrɔ këbï ŋgï kunyï kapi rɔ ma koriki, kina kïzïkïzï ti 'dë'dï ma kinza kiya ki'di dönï ŋgï.

12

Maroŋgo Ni Ti 'Ja Mɔtɔ

1 Kina sëgë 'ba wa ma kinza kiya kɔdɔ ŋgï mïtɔrɔ. 'Ja mɔtɔ bɔŋgɔ 'ba rɔmo rɔ kada ti nyepe ndïnï bërï. Agëŋï 'ba dönï këlu 'ba dɔmo ŋbö 'butë dɔmorïyö.
2 Lɔko rɔ ma kɔmɔ kindasi 'deni ŋgï ŋgɔsi 'dɔ köyö. Kina lɔko këny ŋgï tome kuwu di zi tɔ'ɔ 'ba kole.
3 Kina sëgë mɔtɔ kɔdɔ ŋgï gbï mïtɔrɔ, kogba maroŋgo kasi mɔtɔ dɔmo modɔmorïyö kpaki ti agëŋï teyi, kazo dɔmo ŋbö 'butë.
4 Kina bo kona këlu ŋgï gëŋïyï di mïtɔrɔ ti dɔ giliti bo ku'du bërï mï dɔyayi. Bo ari kɔrɔ kɔmɔ 'ja tönë këdï ko'dɔ töyö ne, römöyï 'dɔ ɔdɔ lɔko köyö yɔ gɔ bo kindiyɔ kole mo ŋgï.
5 Lɔko öyö rɔ kole bɔtɔni rɔ ŋere bɔ dɔ bilaka pili ame 'dɔ bo koloma rɔ bɔ dɔmo pili ti përï yamo ne. Kina kolɔ kole 'bënï tönë ŋgï kari mïtɔrɔ zi Bɔko'ba kɔmɔ kïtï abo.
6 Kina 'ja tönë kiriŋa ŋgï kari yï mökö gɔ bi ame Bɔko'ba kileŋo 'deni zïnï 'dɔ koŋgɔ gönï di teyi ŋbö nyepe 'butë sowɔ dɔmorïyö ne.
7 Kina ya kila'ba ŋgï mïtɔrɔ. Mayikolo ame rɔ löbu 'ba dɔ malayika 'ba Bɔko'ba ne ti malayika ma 'ba bo ga ota kpënnï ŋgï rɔ ya ti maroŋgo tönë gbï ti malayika ma 'ba bo ga.
8 Tine maroŋgo nima itigɔ dë laka, kina ka'da bo ŋgï ti malayika ma 'ba bo ga, koga lïjë ŋgï gɔ lïjë koloma dë kpe mïtɔrɔ.
9 Kina kïtïŋï kogba maroŋgo bulöbu murë Satani bɔ susu tönë ŋgï bërï mï dɔyayi kpaki ti malayika mo ga. Bɔ susu tönë këdï ki'di bilaka 'ba dɔyayi pili kɔcɔ yaga di mï kɔri 'ba Bɔko'ba ne, bo na.
10 Kina muwö birɔ kudu ŋgï rɔ ma kembe di mïtɔrɔ, iya te, "Kɔny ömö 'deni di zi Bɔko'ba ze. Kina tigɔ ti ŋere löbu abo ömö 'deni gbï ti közï

kakpa 'ba Kurïsïtö abo. Römöyï bɔ susu tönë kö'bö tususu lëpï ze ga kote kada kote korɔndɔ zi Bɔko'ba ne, bo inza kpe ïtïŋï bo 'deni bërï.
11 Lïjë a'da bo 'deni ti roma kamölö 'bɔ'bi gbï ti lende kodɔrɔ ame lïjë kuwöwö 'deni ne. Lïjë ilaŋa gɔ dïdï nnï 'deni 'dɔ tölë.
12 Kina ti, kpe mïtɔrɔ ni iliyake ti, ti ya ame ga pili yïmo ne. Ne bu'bu ma löbu ziye dɔyayi ni kpe ti mini löbu römöyï bɔ susu tönë ari 'deni bërï ziye yayi. Bo ëdï kö'bö ŋgï lɔ ti mï kata römöyï bo ikali kada abo gɔmo ɔwɔ dë.”
13 Kina ɔdɔ maroŋgo tönë bo koŋgɔ kïtïŋï bo 'deni mï dɔyayi tara tine, na bo ki'di ŋgï toga gɔ 'ja tönë köyö kole bɔtɔni nima ne.
14 Tine onzo kakala 'ja nima ŋgï kɔzɔ 'ba yagi yïrï naga nima tara 'dɔ lɔko köpu timo kari mï gɔ bi 'bënï tönë kileŋo 'deni zïnï yï mökö ne. Kina 'dɔ koŋgɔ gönï di yayi nduwë ŋbö nyepe 'butë sowɔ dɔmorïyö kitata lɔko di zi maroŋgo nima.
15 Kina ɔdɔ maroŋgo koŋgɔ 'ja nima 'deni köpu tara tine, na bo kïtë'dë mini ŋgï di kpa bo 'dɔ koso dɔ 'ja nima yaga.
16 Tine yayi okɔnyi 'ja nima ŋgï. Yayi obe kpënï ŋgï na kindiyɔ mini tönë maroŋgo nima këdï kïtë'dë ne ŋgï pili.
17 Kina mï maroŋgo tönë kata ŋgï kɔzɔ ɔtɔ tɔ ne rɔ 'ja nima. Kina bo kapo ŋgï kari to'dɔ ya ti kɔsɔ dɔ kupö 'ja nima ame ga rɔ bɔ ki'di dönnï gɔ kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba ne, kina gbï ti ame ga pili kinda'ba laja laka kodɔrɔ 'ba Yësu nime.
18 Kina bo kari kɔrɔ ŋgï dɔ yayi lida 'ba kpa mini löbu.

13

Kuruku Di Mï Mini Löbu

1 Kina moŋgɔ te kuruku mɔtɔ ɔdɔ ŋgï di mï mini löbu, dɔmo modɔmorïyö kazo dɔmo 'butë 'do kpaki ti agëŋï teyi. Dɔmo ga pili rɔ gɔmo ti akugu teyi rɔ möyï ti'ja 'ba rɔ Bɔko'ba.
2 Kuruku mo nima mo'ja ne o'de rönï ti kagba tine ndïmo ga kɔzɔ ndï aŋburuku tara, kina kpamo kɔzɔ kpa tabïyö. Kina maroŋgo ki'di tigɔ abo ti kïtï ti közï kakpa ma dɔ kiteli ŋgï zi kuruku nima.
3 Dɔmo ma kɔtɔ inda kɔzɔ kogba wëtö ame 'dɔ kupö ŋgï yaga ne ëdï teyi, tine wëtö mo andi 'deni. Lende abo igayi bilaka 'ba mï dɔliŋɔ nime ŋgï pili kina kösö ŋgï gɔ bo.
4 Kina bilaka koloma ŋgï tülëlu maroŋgo römöyï bo na ki'di közï kakpa zi kuruku nima. Kina lïjë koloma gbï tülëlu kuruku nima, iya te, “Yë na ti këdï kɔzɔ kuruku nime? Yë na ti kɔ'bɔ to'dɔ ya ti bo?”
5 I'di lende mɔtɔ ga ŋgï kpa kuruku nima tiya mo ame rɔ 'ba dɔ kombi ni ti ti'ja 'ba rɔ Bɔko'ba 'dɔ to'dɔ mo ŋbö nyepe 'butë sowɔ dɔmorïyö.
6 Kina bo kebe ŋgï titi'ja Bɔko'ba toŋgɔŋgɔ möyï mo ti bi 'ba loma mo ga kpaki ti ya ame ga këdï koloma mïtɔrɔ ne.
7 I'di közï kakpa 'deni zi bo 'dɔ bo ko'dɔ ya ti bɔ lende laka ni gɔ bo ka'da lïjë. Kina ki'di közï kakpa ŋgï zi bo dɔ, dɔ kupö bilaka pili 'ba dɔliŋɔ nime ame ga kpamo rɔ gege ne rɔ gɔ dɔkomali bilaka pili.
8 Rɔ gɔ dɔ kupö bilaka lesi pili 'ba mï dɔliŋɔ nime ti kënyï tülëlu kuruku nime. Tine ya ame ga ŋge kugu möyï mo 'deni mɔlo gba kinza ko'ba dɔliŋɔ nime dë mï buku 'ba dïdï ne na ti kïlëlu bo dë. Ame na rɔ buku 'ba dïdï 'ba kamölö 'bɔ'bi ame kumu 'deni ne.
9 Bɔ ame këdï ti mbili i'dike bo kuwö lende nime.
10 Bɔ mɔtɔ ɔdɔ ki'di 'bëyï 'deni 'dɔ kinda'ba yi mï ya, ti kinda'ba yi ŋgï. Bɔ mɔtɔ ɔdɔ ki'di 'bëyï 'deni 'dɔ kupö yi ti mbele, ti kupö yi ŋgï.

Lende nime uwöwö 'deni 'dɔ bɔ lende laka ni kö'bö ti'di dönnï gɔ lende 'ba Bɔko'ba ti mï këddï.

Kuruku Di Mï Yayi

11 Di pötö mo 'deni tine na mo'ja kuruku mɔtɔ kɔdɔ ŋgï yaga di mï yayi, kazo dɔmo rïyö kɔzɔ 'ba kamölö tara. Tine bo ilende za 'böwu kɔzɔ maroŋgo.

12 Kina bo ki'di ŋgï to'dɔ wa ame ga pili rɔ 'ba közï kakpa 'ba kuruku ma dɔgba tönë. Kina bo ki'di dɔyayi nime ti bilaka mo ga pili ŋgï kebe tïlëlu kuruku ma dɔgba mo tönë kogba wëtö mo kandi 'deni ne.

13 Kina bo kebe ŋgï to'dɔ gɔ kotɔ ma kinza kiya naga, mɔtɔ ga bo i'di pa'do kako bërï di mïtɔrɔ di kɔmɔ bilaka pili te ko'ja.

14 Kina bo kïndëndë bilaka 'ba dɔyayi ŋgï ti lende löbu naga nime bo ko'dɔ ti közï kakpa 'ba kuruku ma dɔgba mo tönë ne. Bo i'di lïjë ko'ba akoro 'dɔ toro kuruku mo tönë koga wëtö pa dɔmo ti mbele tine kënyï kɔmɔ 'biri ne.

15 I'di tigɔ mo ŋgï zi bo 'dɔ bo ki'di tawo mï akoro nima gɔ kënyï tilende 'dɔ ki'di kupö ya ame ga pili ko'dɔkɔ tïlëlu mo dë ne yaga.

16 Kina bo kutörï bilaka pili ŋgï gbï 'dɔ kugu möyï bo dɔ kɔnyɔ mo ga ma dörï mɔtɔ ga kpa dɔmo. Bo utörï löbu ni ti ya ma laki ni, bɔ lisa ni ti bɔ mɔri, bɔ liŋɔ ni ti atɔli ni ŋgï pili 'dɔ ko'dɔ a nime.

17 Tëgë bilaka ame kinza kugu möyï bo ala akïtëtë abo rɔmo ne gɔ kugö ndögö dë.

18 Ame i'di 'deni toma akikali timo. Bɔ ame rɔ bɔ akikali ne bo kokɔkɔ 'jɔ 'ba akïtëtë nime. Römöyï akïtëtë nima kuluku 'butë dɔɔmota kɔdɔ dɔmo 'butë döömu dɔɔkɔtɔ (666) teyi nima tëgë möyï kuruku nima rɔ möyï bilaka lesi.

14

Kamölö 'Bɔ'bi Dɔ Döku 'Ba Ziyona

1 Kina ɔdɔ moŋgɔ tine mo'ja kamölö 'bɔ'bi 'deni ŋgï këdï kɔrɔ kɔmɔ ma yayi dɔ döku 'ba Ziyona, ya ma kuluku kpa mota kɔdɔ dɔmo kuluku 'butë bi 'butë mota döömu dɔɔmota (144,000) tönë ga këdï ti möyï bo gbï ti möyï 'bu bo rɔ ma kugu kpa dönnï ne na ti bo yayi.

2 Kina muwö birɔ kudu ŋgï di mïtɔrɔ kɔzɔ birɔ mini kɔlɔ naga tara, kɔzɔ birɔ tɔrɔ kapi ame rɔ ma kembe rɔ ma koriki ne. Birɔ nima muwö ne udu kɔzɔ birɔ tɔmo ma konzi ame bɔ komba mo ga këdï tomba mo ne tara.

3 Lïjë ya ma ti kamölö 'bɔ'bi naga nima na këdï koba ŋgala la'ja kɔmɔ kïtï 'ba Bɔko'ba yayi kɔmɔ yërï sowɔ tönë ga ti löbu mo tönë ga. Bɔtɔ mɔtɔ ɔ'bɔ dë tikali ŋgala nime tine ŋge rɔ lïjë ya ma kuluku kpa mota kɔdɔ dɔmo kuluku 'butë bi 'butë mota döömu dɔɔmota (144,000) ame ga kutë gönnï 'deni di mï dɔyayi ne.

4 Lïjë nime na rɔ ya ame ga konyɔnyɔ rönnï dë mï yërï ti 'ja ne, kina me lïjë kogbɔ rönnï 'deni kö'bö rɔ ma kɔpɔ. Lïjë ösö 'deni nduwë gɔ kamölö 'bɔ'bi mï bi ame ga pili bo kari teyi. Lïjë na rɔ ame ga kutë gönnï 'deni di mï löŋgö bilaka lesi 'ba dɔliŋɔ nime ki'di lïjë 'deni rɔ kpa közï ma laka zi Bɔko'ba ni ti kamölö 'bɔ'bi ne.

5 O'ja a mɔtɔ rɔ bëtï dë di kpënnï, lïjë 'bënnï ŋgï lipo kinza bi ŋgɔrɔ rönnï.

Malayika Mota

6 Kina mo'ja malayika mɔtɔ kokpe mïnï 'deni ŋgï këdï köpu kebe mï pɔli tɔrɔ. Bo ëdï ti laja laka 'ba Bɔko'ba ma ŋburuŋburu tuwöwö mo zi bilaka

pili ame ga këdï koloma mï dɔyayi ne, rɔ gɔ dɔ kupö bilaka pili ame ga kpamo rɔ gege ne pili rɔ gɔ dɔkomali bilaka.
7 Bo iya rɔ ma kembe, tëgë, “Ereke Bɔko'ba, i'dike rɔ löbu këdï zi bo römöyï kada 'ba burë abo ömö 'deni. Umötuke bo bɔ ko'ba mïtɔrɔ ni ti dɔyayi ti mini löbu gbï ti daa ni.”
8 Malayika ma mï rïyö mo ozi gbï gɔ ma dɔgba nima, kiya te, “Gawo 'ba Babele dɔ kïlëbï tönë ki'di dɔ kupö pili kuwë layi kata 'ba yërï 'bënï tönë ne, inza kpe, lɔko ulöru 'deni.”
9 Malayika ma mï mota mo ozi gbï gɔ ya ama ga, kuwöwö rɔ ma kembe, iya te, “Bɔ ame kïlëlu kuruku nima ti akoro mo kugu möyï mo kpa dönï ala dɔ kɔnyɔ nï ne,
10 bo ti kinene ya kututu 'ba Bɔko'ba nime koti 'deni rɔ ma kata löwö mï kösu 'ba ya abo ne ŋgï. Ti ki'di bɔ mo ŋgï toŋɔŋi mï pa'do ti kulugbï döku ma këdï kilaŋma di kɔmɔ malayika kɔtɔ laka ni te ti kamölö 'bɔ'bi.
11 Ti kötu 'ba aŋɔŋi 'bënnï nima kanyo ŋgï nduwë ŋbö rɔ ŋburuŋburu. Bɔ kumötu kuruku ni ti akoro mo, ti ma ti möyï mo rɔ bo nima, lïjë 'bënnï rɔ kindawo inza zïnnï kote kada kote korɔndɔ.”
12 Ame uwöwö rönï 'deni 'dɔ ki'di bɔ lende laka ni kö'bö ti mï këddï, lïjë ame ga kuwö dɔ kö'du ki'di 'ba Bɔko'ba 'deni lïjë kö'bö ti'di dönnï gɔ lende 'ba Yësu ne.
13 Kina muwö birɔ kudu di mïtɔrɔ, iya te, “Ugu kɔzɔ a nime te. Ya ame ga kisaki di mï kada nime tɔne këdï kölë mï laja 'ba Kurïsïtö ne na laka.”
Nyï Kɔtɔ Laka iya te, “Yëë, rɔ ma laka lïjë ti kindawo rönnï 'deni ŋgï di mï ndɔbɔ löbu 'bënnï naga nime. Römöyï kpa közï 'ba ndɔbɔ laka 'bënnï ti kozi nduwë gönnï.”

Tumu A 'Ba Mï Dɔyayi

14 Tine moŋgɔ, kina mo'ja pɔli kaŋmi ŋgï dɔgba kɔmɔ ma yayi. Bɔ ma koloma dɔ pɔli mo nima kɔzɔ kole 'ba bilaka lesi. Bo ti agëŋï yamo köbököbö ti yibo ma kapa közï bo.
15 Kina malayika mɔtɔ kɔdɔ ŋgï di mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kiya zi bɔ ma koloma dɔ pɔli tönë rɔ ma kembe, tëgë. “Ogba yibo 'bï kumu ti, römöyï kada 'ba tumu mo ömö 'deni. A 'ba mï dɔyayi andi 'deni.”
16 Kina bɔ ma koloma dɔ pɔli mo tönë kuwïrï yibo abo ŋgï kari mï dɔyayi kina kumu wa 'ba mï dɔyayi ŋgï.
17 Kina malayika mɔtɔ kɔdɔ ŋgï gbï di mï rö löbu 'ba Bɔko'ba mo nima mïtɔrɔ yayi ne. Bo gbï ti yibo ma kapa.
18 Kina malayika ame rɔ bɔ toŋgɔ gɔ pa'do ne kako ŋgï di bi 'ba akumu kiya rɔ ma kembe zi bɔ ama ti yibo kapa ne, tëgë, “Ogba yibo kapa 'bï nima kari koke dɔsulu 'ba döŋgërï kindili timo di dɔyayi römöyï lïjë asi 'deni.”
19 Malayika nima uwïrï yibo abo mï dɔyayi kina kokpekpe döŋgërï ma kana kindili mo ŋgï kodɔ mï bi 'ba tuzï mo ame kileme ya löbu 'ba Bɔko'ba ne.
20 Uzï döŋgërï tönë ga ŋgï mï bi 'ba tuzï mo ame yaga caki di rɔ gawo ne. Kina roma ku'bulï ŋgï di yïmo kɔzɔ mini 'ba yöpö ma koso tara. Gɔmo ma kakpa ari ŋbö kɔzɔ mayile kuluku mota kɔdɔ dɔmo 'butë mota (180) tara. Kina ma kalo mo ŋbö kɔzɔ dɔkɔmɔ kumögu rïyö.

15

Sëyï Ma Ŋburuŋburu

1 Kina mo'ja sëgë 'ba wa ma kinza kiya ŋgï di mïtɔrɔ. Malayika mɔtɔ ga modɔmorïyö ti sëyï modɔmorïyö ame ga rɔ 'ba ŋburuŋburu 'ba ya 'ba Bɔko'ba ne.
2 Kina mo'ja a mɔtɔ ŋgï 'deni yayi kɔzɔ yöpö mandara naga tara kudölö mïnï ti pa'do. Tine ya ma ka'da kuruku tönë ga na këdï kɔrɔ kpa yöpö nima yayi. Lïjë na rɔ ya ame ga ka'da kuruku nima 'deni ti akoro abo mo tönë gbï ti akïtëtë 'ba möyï bo mo tönë ne. Lïjë pili ti tɔmo közïnnï, Bɔko'ba na ki'di 'deni zïnnï.
3 Kina lïjë koloma ŋgï rɔ toba ŋgala 'ba Musa bɔ laja 'ba Bɔko'ba, ame gbï rɔ ŋgala 'ba kamölö 'bɔ'bi. Ame koba kiya te, “Ŋere Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli, ndɔbɔ ko'dɔ 'bï ga na kulöwö rɔ mbëmbë rɔ dɔ kiteli. Ŋere 'ba dɔ bilaka nime pili, kɔri 'bï na njo rɔ ma kodɔrɔ.
4 Yö ŋere, bɔtɔ mɔtɔ inza ame gɔ kö'bö kinza kere yi dë, kïlëlu möyï yï dë gbï ne. Römöyï nï na ŋge kɔtɔ laka. Dɔ kupö bilaka nime pili ti kako kolɔdɔ bërï kömöyï tïlëlu yi. Römöyï lende laka ko'dɔ 'bï kïnë mo ileme rönï 'deni.”
5 Di pötö mo 'deni tine na mo'ja kpadörï 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba ame rɔ bi loma 'ba lende abo ne kurögö rönï 'deni yaga.
6 Kina malayika ma modɔmorïyö mo tönë ga ti sëyï mo tönë ga ne kɔdɔ ga ŋgï yaga di yïmo. Bɔŋgɔ kaŋmi ame kɔpɔ ŋgï köbö rɔ töbö ne na lïjë kolɔ 'deni me rönnï, lïjë kudödu kpa dɔŋgo'do nnï 'deni ti gasi ma köbököbö.
7 Kina yërï ma kɔtɔ di mï löŋgö yërï sowɔ tönë ga koza kita'ba yamo köbököbö ŋgï pili közïnnï modɔmorïyö me lɔ ti ya 'ba Bɔko'ba bɔ tö'bö rɔ ŋburuŋburu yïmo.
8 Kina kötu 'ba löbu abo 'ba Bɔko'ba ti tigɔ dɔ kiteli abo kanyo ŋgï koso mï rö löbu abo mo nima. Tine bɔtɔ inza kɔdɔ kpe titi yïmo tine 'jaa ŋbö ɔdɔ sëyï 'ba mï kita'ba 'ba malayika modɔmorïyö naga nima kote rönnï 'deni.

16

Kita'ba Modɔmorïyö

1 Kina muwö birɔ kudu ŋgï rɔ ma kembe di mï rö löbu 'ba Bɔko'ba kilende zi malayika ma modɔmorïyö naga nima, iya te, “Arike todɔ ya 'ba Bɔko'ba di mï kita'ba naga nima mï dɔliŋɔ.”
2 Kina malayika ma dɔgba mo kari ŋgï kodɔ wa 'ba mï kita'ba ma 'ba bo mï dɔyayi. Kina 'bönö ma kënyë ame tɔ'ɔ mo ŋgï rɔ mbëmbë ne kodowe ŋgï tonyo ya ma ti möyï kuruku tönë ga rönnï kïlëlu akoro mo ne.
3 Kina malayika ma mï rïyö mo kari kodɔ wa 'ba mï kita'ba ma 'ba bo ŋgï mï mini lóbu. Kina mini kuyï rönï ŋgï rɔ roma kɔzɔ roma 'ba di rɔ töku tara, kina wa pili 'ba mï mini kölë ŋgï kote dönnï yaga.
4 Kina malayika ma mï mota mo kari kodɔ wa 'ba mï kita'ba ma 'ba bo ŋgï mï yöpö ni ti daa kina kuyï rönnï ŋgï me rɔ roma.
5 Kina muwö malayika ame rɔ bɔ toŋgɔ gɔ mini ne ŋgï koloma rɔ tiya mo tëgë, “Nï bɔ ame këdï gïrï nime, gbï mɔlo tönë di bi tisaki mo ne, odɔ karama 'bï nime 'deni ŋgï njo rɔ ma kodɔrɔ dönnï.
6 Odɔ 'deni ŋgï ko tara dönnï römöyï lïjë na koja roma bɔ lende laka 'bï ga ti bɔ kumë lende mo ga. Kina me ki'di roma 'deni zïnnï tuwë mo.”
7 Kina muwö birɔ kudu di mï bi 'ba akumu iya te, “Ŋere Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli, burë ko'dɔ 'bï na ŋgï pili rɔ ma kodɔrɔ.”
8 Kina malayika ma mï sowɔ mo kari kodɔ wa 'ba mï kita'ba ma 'ba bo ŋgï kɔmɔ kada. Kina ki'di tigɔ ŋgï zi kada torɔ bilaka ti pa'do ma kututu.

9 Orɔ bilaka naga nima ti pa'do kututu nima, kina lïjë kebe ŋgï togbɔki möyï Bɔko'ba bɔ dɔ sëyï naga nima. Tine pele lïjë ilagi nduwë 'biri totɔ dönnï di mï lende këngë gbï tïlëlu bo gɔ löbu abo nime.

10 Kina malayika ma mï muyï mo kari kodɔ wa 'ba mï kita'ba ma 'ba bo ŋgï dɔ kïtï 'ba kuruku tönë, kina mandölu kutu'bö dɔliŋɔ 'bënï ŋgï. Kina bilaka koloma ŋgï rɔ tunyï kpënnï di zi wa ma këdï kɔ'ɔ mï yida rönnï.

11 Kina lïjë kebe ŋgï togbɔki Bɔko'ba ame mïtɔrɔ ne, römöyï gɔ tɔ'ɔ 'ba yida rönnï gbï ti 'bö̱ŋö mo ga. Tine pele lïjë ilagi nduwë 'biri totɔ dönnï di mï lende këngë ko'dɔ 'bënnï ga.

12 Kina malayika ma mï modɔɔkɔtɔ mo kari kodɔ wa 'ba mï kita'ba ma 'ba bo ŋgï mï yöpö dɔ kïlëbï 'ba Epurate. Kina mini mo kulöku ŋgï 'doyi 'dɔ kileŋo kɔri ndö zi bɔ dɔliŋɔ ni ma këdï kako di yïbï.

13 Kina mo'ja bikoro mota ko'de rönnï ti nyɔ'dɔ kɔdɔ ŋgï di mï kpa maroŋgo tönë, gbï di mï kpa kuruku tönë kina gbï di mï kpa bɔ kumë lende ma dɔ kïndëndë mo.

14 Bikoro naga nime na rɔ bɔ laja 'ba Satani ga ame këdï ko'dɔ gɔ kotɔ ne. Kina lïjë kari ŋgï zi bɔ dɔliŋɔ pili 'ba mï dɔyayi nime to'de lïjë pili kako bi kɔtɔ kpa ya ti Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli mï kada ma ŋburuŋburu abo.

15 “Ne uwöke ti, mëdï mako ŋgï tugu'du kɔzɔ bɔ 'bögö naga tara. Bɔ ame kö'bö rɔ ma koŋgɔ bi ndö ti bɔŋgɔ abo ga ne kina laka, römöyï kinza bo kari ra yaga kɔmɔ bilaka rɔ gɔ ŋbululu rɔ, rɔ kaya.”

16 Kina bikoro mota tönë ga kotɔtɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba dɔyayi nime ŋgï pili mï gɔ bi mɔtɔ kïdëkï möyï mo rɔ kpa Yudayi rɔ Aramegido.

17 Kina malayika ma mï modɔmorïyö mo kodɔ wa 'ba mï kita'ba ma 'ba bo ŋgï mï lili. Kina birɔ kudu ŋgï rɔ ma kembe di mï rö löbu 'ba Bɔko'ba di mï kïtï mo, iya te, “O'dɔ 'deni kote.”

18 Kina tɔrɔ këbï ŋgï kunyï kapi rɔ ma koriki gbï ti kïzïkïzï ma kinza kiya. Kïnë kïzïkïzï ma te ako dë gba bilaka ko'ja di mï dɔyayi nime. Akiyaya mo ŋgï rɔ ma kënyë rɔ dɔ kiteli.

19 Kina gawo dɔ kïlëbï tönë konye mïnï ŋgï bi mota, kina kurö gawo löbu 'ba mï dɔyayi nime ŋgï pili yaga. Lende 'ba Babele dɔ kïlëbï tönë udölu dë di dɔ Bɔko'ba, kina bo ki'di Babele ŋgï ko kinene ya kata kɔzɔ wɔwɔ abo tönë.

20 Kina döötu ni kote rönnï ŋgï kölu yaga, kuruŋgu ni ti döku ni pili kinda dë kpe.

21 Kina 'dë'dï gbögburögbö ki'di tila'ba ŋgï kako bërï dɔ bilaka di mïtɔrɔ. 'Jɔ 'dë'dï mo naga nima kɔtɔ tïrïndï mo kilo kuluku kɔtɔ. Bilaka naga nime lïjë oloma ŋgï rɔ togbɔki Bɔko'ba gɔ gomɔ 'ba 'dë'dï nima, römöyï gomɔ mo ënyë 'deni ŋgï rɔ dɔ kiteli.

17

'Ja Yërï Mbëmbë

1 Kina malayika ma kɔtɔ di mï lö̱ŋgö ya ma modɔmorïyö ti kita'ba tönë ga kako kilende zö, iya te, “Ako 'dɔ mileme karama ma këdï kodɔ dɔ 'ja yërï mbëmbë, gawo dɔ kïlëbï tönë kpa mini löbu ne zïyï.

2 Lɔko na bɔ dɔliŋɔ 'ba mï dɔyayi nime ko'dɔ yërï 'deni me tïnï. Kina me layi 'ba yërï mbëmbë 'bënï ga komɔnɔ dɔ kupö bilaka 'ba mï dɔyayi nime 'deni ŋgï pili rɔ gɔmo.”

3 Kina Nyï Kɔtɔ Laka kinda'ba ma ŋgï mbi na malayika tönë kombi ma ŋgï koto ma kari yï mökö. Di yayi na mo'ja 'ja mɔtɔ ŋgï koloma 'deni gɔ kuruku kasi mɔtɔ tɔrɔ. Kuruku mo möyï ti'ja 'ba rɔ Bɔko'ba na kugu ŋgï pili kote yida rɔmo ga. Dɔmo ŋbö modɔmorïyö, kazo mo 'butë.

4 'Ja mo nima usu rɔ kïnë bɔŋgɔ kasi ma kele kɔzɔ ɔtɔ 'ba ŋere naga na rönï. Kina lɔko kiyada rönï 'deni ŋgï ti a 'ba tele ma ko'dɔ di mï yamo köbököbö naga ti lele ma ndögö kitigɔ naga ti nyileki ni. Tine kösu yamo köbököbö na lɔko kinda'ba közïnï lɔ ti a ma kënyë 'ba ndoro 'ba yërï 'bënï ga.

5 Kina ugu möyï mulugu 'deni kpa dönï yayi kɔzɔ a nime te, “Babele dɔ kïlëbï, ma 'ba yërï ni ti a ma kënyë 'ba mï dɔyayi nime.”

6 Tine moŋgɔ 'ja mo tönë, roma bɔ lende laka ni ti roma ya ma kölë mï kɔri 'ba lende 'ba Yësu naga omɔnɔ lɔko 'deni ŋgï ko'dɔ lɔko kɔzɔ layi tara.

Kina ɔdɔ mo'ja lɔko 'deni tara tine, lende 'bënï igayi ma ŋgï.

7 Tine malayika nima ënyï kititi ma, iya te, “I'di lende mo kigayi yi gɔ wa'di? Ti mïyëtï mï 'jɔ 'ba lende mulugu 'ba 'ja nima ti kuruku nima kombi nï ne 'basi zïyï, kuruku nima dɔmo modɔmorïyö kazo dɔmo 'butë ne.

8 Kuruku nima ko'ja ne bo oloma pa bine tine le'jete bo inza kpe. Kina bo ti kɔdɔ 'jaa 'böwu yaga di mï gö kalo kinza kota bïcï mo dë tönë gɔ bo kari ŋgï mï gɔ bi ame 'dɔ kïyölu bo teyi ne. Bilaka lesi 'ba mï dɔyayi nime ame ga kugu möyï mo dë mï buku 'ba dïdï mɔlo di bi tisaki 'ba dɔliŋɔ nime ne, ti kotɔ ŋgï rɔ gönnï ɔdɔ lïjë ko'ja kuruku nime. Römöyï bo oloma tönë pa bine, kina me bo inza kpe tine gɔ bo kɔdɔ 'böwu.

9 Ame i'di 'deni toma akikali timo di mï dɔ bilaka. Dɔ modɔmorïyö naga nima kina rɔ kuruŋgu modɔmorïyö ame ga 'ja nima koloma dɔmo.

10 Kina lïjë na gbï rɔ bɔ dɔliŋɔ ma modɔmorïyö. Tine ma muyï mo ga inza kpe, ma kɔtɔ na ŋge këdï. Ma kɔtɔ mo ako dë gba. Ne ɔdɔ bo kako bo ti koloma ŋge mbowa.

11 Kuruku mo tönë koloma pa bine kinza kpe le'jete ne bo na rɔ bɔ dɔliŋɔ ma mï modɔɔmota mo. Bo rɔ ma kɔtɔ di mï löŋgö ma modɔmorïyö naga nima tine bo ari 'deni mï bi ma 'dɔ kïyölu bo teyi.

12 Kazo 'butë naga nima ko'ja ne, bɔ dɔliŋɔ ma 'butë ame ga gba kinda'ba kïtï dë ne na. Tine kïtï 'bënnï lïjë ti kinda'ba ŋge ko'dɔ saa kɔtɔ ti kuruku nima.

13 Lïjë ti kodɔ'bɔ rönnï kɔtɔ tutï ti'di tigɔ ti közï kakpa 'bënnï ga zi kuruku nima.

14 Lïjë ti ko'dɔ ya ti kamölö 'bɔ'bi, tine kamölö 'bɔ'bi ti ka'da lïjë römöyï bo na rɔ ŋere 'ba dɔ ŋere ni, bɔ dɔliŋɔ 'ba dɔ bɔ dɔliŋɔ ni. Kina bɔ kösö gɔ bo ga ame ga bo kigeli 'deni kö'bö ti mï këddï ne na ti këdï gbï ti bo mï aka'da nima.”

15 Kina malayika nima kënyï kiya zö, iya te, “Mini löbu nima ko'ja 'ja yërï nima koloma kpamo ne na rɔ dɔ kupö bilaka pili 'ba dɔliŋɔ nime ame ga kpamo rɔ gege ne rɔ gɔ dɔkomali bilaka lesi pïli.

16 Kazo 'butë nima ko'ja ne gbï ti kuruku mo nima ti kënyï to'ji 'ja yërï nima. Lïjë ti kolɔ a 'ba rönï ga me yaga kola lɔko rɔ gɔ ŋbululu. Lïjë ti konyo yida nï koŋma lɔko yaga ti pa'do.

17 Römöyï Bɔko'ba na ki'di 'deni mɔlo mï dökï'dï lïjë 'dɔ to'dɔ ako'dɔkɔ abo tara ti todɔ'bɔ rönnï tutï ti'di tigɔ 'bënnï zi kuruku nima tinda'ba kïtï ŋbö kote lende 'ba Bɔko'ba kömö dɔ 'bö mo.

18 'Ja nima ko'ja ne lɔko na rɔ gawo dɔ kïlëbï ame kinda'ba közï kakpa 'ba dɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba mï dɔyayi nime pili ne.”

18

Tulöru 'Ba Babele

1 Di pötö mo na mo'ja malayika mɔtɔ këdï kako bërï di mïtɔrɔ. Bo na rɔ
bɔ közï kakpa ma dɔ kiteli. Kina rɔ löbu abo töbö mo kiyɔpɔ mï dɔyayi
nime ŋgï pili ŋbeŋbileŋbe yaga.
2 Kina bo kënyï kapi ŋgï rɔ ma kembe, iya te, “Inza kpe, Babele dɔ kïlëbï
tönë lɔko ulöru 'deni. Ola lɔko 'deni ŋgï le'jete rɔ tï'börö 'ba dɔkomali
nökï pili, ti dɔkomali wa ma kënyë naga ti yali ma kënyë ame ga bilaka
ko'ji kïnë mo ne.
3 Römöyï dɔ kupö bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili uwë layi kata mbëmbë 'ba
yërï 'bënï nima 'deni. Bɔ dɔliŋɔ 'ba mï dɔyayi pili ö'dö 'deni tïnï. Bɔ ndögö
ma löbu naga 'deni pili rɔ mɔri di zi wa konya 'bënï ga.”
4 Kina muwö birɔ mɔtɔ 'böwu di mïtɔrɔ, iya te, “Kpe bilaka ma ga, ɔdɔke
yaga di mïnï, kinza kebe konyɔnyɔke rɔye ra gbï mï lende këngë 'bënï naga
nima. Römöyï kinza gomɔ mbëmbë nime këdï kodɔ dönï ne mɔtɔ mo ga
kari ko'ja ye ra gbï.
5 Lende këngë 'bënï ulu dönï 'deni ŋbö kota mïtɔrɔ. Akënyë ame ga lɔko
ko'dɔ ne lende mo udölu dë du kɔtɔ te di dɔ Bɔko'ba.
6 Kina ti kpe malayika, ilekike gbï kopike zïnï kɔzɔ ame lɔko ki'di ne tara.
Opike zïnï korake dɔmo teyi kpa wa ame lɔko ko'dɔ ne. Orosoke wɔwɔ ma
kata rɔ dɔ kiteli zïnï mï kösu 'bënï kebe ma lɔko koloma ti'di mo.
7 Odɔke gomɔ rɔ mbëmbë dönï ti tileri kɔzɔ rɔ löbu ti wa konya tönë ga
lɔko koloma ti'di mo bine ne tara. Lɔko oloma tönë bine tubötő rönï tiya
mo ti dökï'dï nï tëgë, ‘Ma na rɔ bɔ dɔliŋɔ. Ma makuru'bë na dë. A mɔtɔ
rɔ monɔ 'ba tölë minza mudu.’
8 Gɔ kö'du mo na gomɔ naga nime ti kota kpënï 'deni pili mï kada kɔtɔ,
gomɔ 'ba tölë ni ti monɔ ti 'bö sëyï. Kina ti koŋma lɔko kulötö yaga ti pa'do.
Römöyï ŋere Bɔko'ba ame ko'dɔ burë 'bënï ne bo na ti tigɔ dɔ kiteli.”
9 Kina ɔdɔ bɔ dɔliŋɔ 'ba mï dɔyayi tönë ga kö'dö tïnï lïjë konyɔnyɔ rönnï
gbï tïnï tonyo wa mbëmbë 'bënï tönë ga ne ko'ja kötu 'ba dönï 'deni lɔko
këdï kilaŋma tine, lïjë ti kudu ŋgï konyo kökö gönï.
10 Tikere 'ba gomɔ löbu nime kodɔ 'deni dönï ne ti kinda'ba lïjë 'deni
ŋgï lïjë kɔrɔ ŋbő caki rɔ ma kɔwɔ kudu kiya te, “Bu'bu, bu'bu, yö Babele
gawo dɔ kïlëbï gawo 'ba tigɔ tönë, ora kpëyï 'deni ŋgï mï saa kɔtɔ.”
11 Bɔ ndögö ma löbu 'ba mï dɔyayi ni ti kudu nï römöyï bɔtɔ mɔtɔ inza
kpe ame 'dɔ kugö wa 'ba ndögö 'bënnï ga,
12 ma kɔzɔ yamo köbököbö ni sïtërï ni lele ma kele ndögö mo kitigɔ
kulöwö naga ti tiyi nyileki ni ti bɔŋgɔ kumöru ma kele kulöwö naga ti ma
kïnë 'beri'beri naga, ti ŋgërï ma kato kele naga ti dɔkomali wa ame ga pili
kileŋo di mï kpa kë'dë ni ti ŋgërï ma ndögö kitigɔ naga ti 'bïlëŋï ni ti yamo
ni ti kulugbï döku ni
13 ti dɔkomali wa ma kato kele naga ti layi ni ti 'bu ti ruzu ni ti nyönyu
ti sa ni ti kamölö ti kosani ni ti aribiya 'ba gɔmo ga, gbï ti atɔli ni.
14 Kina lïjë bɔ ndögö löbu mo naga tönë ti kënyï 'böwu gbï kiya zïnï te,
“Wa tönë kombi dökï'dï yï gɔmo ne inza kpe olɔlɔ yi 'deni. Wa 'ba mɔri
'bï ti a köbököbö 'bï tönë ga inza kpe nati olɔlɔ yi 'deni, inza ko'ja kɔmɔ
mo kpe.”
15 Bɔ ndögö mo tönë ga kugö wa naga nime mökö ko'ja mɔri di zïnï ne,
ti kɔrɔ ŋbö mökö di zi tikere 'ba gomɔ nime ko'ja nï 'deni ne. Lïjë ti kudu
kulörï konyo kökö,
16 kiya te, “Bu'bu, bu'bu, yö gawo dɔ kïlëbï, nï tönë kö'bö tusu bɔŋgɔ ma
kele kulöwö kïnë kumöru naga röyï kö'bö tilaka di zi yamo ma köbököbö
ni ti lele ma ndögö kitigɔ naga ti tiyi nyileki ni ne.
17 Mɔri mbëmbë ma kɔzɔ a nime te kote dɔmo ŋgï yaga mï saa kɔtɔ?”

Bɔ kugë sorope 'ba dɔ mini löbu ni ti ya ame ga pili yïmo këdï kiliŋgere kebe dɔ mini löbu kö'bö rɔ bi 'ba tonyo kpënnï ne ti kɔrɔ caki rɔ ma kɔwɔ,
18 toŋgɔ kötu 'ba dönï lɔko këdï rɔ tilaŋma. Lïjë ti kopapa kiya te, “Gawo mətɔ inza mɔlo di bi tisaki mo kɔzɔ gawo dɔ kïlëbï nime.”
19 Kina lïjë ti kunzö buruku kodɔ dönnï ti monɔ konyo kökö kulörï kiya te, “Bu'bu, bu'bu, nï gawo dɔ kïlëbï tönë bɔ kugë sorope löbu ni kö'bö to'ja a 'ba mɔri di mïyï to'dɔ rönnï timo rɔ bɔ mɔrï ne, nï na kitikɔ yi ŋgï yaga mï saa kɔtɔ te?”
20 Kina iliyake ti kogorake gönï kpe mïtɔrɔ ni. Kina iliyake ti kogorake gönï kpe bɔ lende laka ni, bɔ laja 'ba Kurïsïtö ni ti bɔ kumë lende ni. Bɔko'ba odɔ karama 'deni ko dönï kɔzɔ kɔri ma tönë lɔko koloma to'dɔ ye timo ne.
21 Di pötö mo na malayika tigɔ dɔ kiteli mətɔ kombi toto löbu mətɔ mbiri kɔzɔ toto kuwu ndöwu ma löbu naga nima tara ŋgï ku'du mï mini löbu. Kina bo kiya te, “Ti kinda'ba Babele gawo dɔ kïlëbï nima ti mï kata ma kɔzɔ a nime ku'du kila'ba bërï kïnë mo kinda dë kpe.
22 Inza kuwö birɔ ŋgala 'ba lɔŋɔ ni ti birɔ tɔmo ti more ti tɔtɔti kpe di mïyï. Inza ko'ja bɔ miri 'ba a mətɔ kpe di mïyï. Inza kuwö birɔ ndöwu kpe di mïyï.
23 Pa'do 'ba lamba inza köbö kpe mïyï. A mətɔ rɔ birɔ 'jɔkɔ ni ti 'ja la'ja inza kuwö kpe di mïyï. Bɔ ndögɔ 'bï ga na 'deni rɔ abï'dë mï dɔliŋɔ nime pili. 'Bɔsi 'bï na me kïyölu bilaka 'deni me yaga di mï kɔri ma laka.
24 Lɔko gawo nime na ko'ja roma bɔ kumë lende ni ti bɔ lende laka ni di mïnï, roma bilaka ame ga pili kupö mï dɔliŋɔ bine ne.”

19

Kada Löbu 'Ba Kamölö 'Bɔ'bi

1 Di pötö mo na muwö birɔ kudu ŋgï mïtɔrɔ kɔzɔ birɔ mugu tïndï 'ba bilaka ma konzi naga tara këdï kulörï kiya te, “Alëluya! Kɔnyi ti rɔ löbu ti tigɔ na pili rɔ 'ba Bɔko'ba ze.
2 Burë ko'dɔ abo na laka rɔ ma kodɔrɔ. Bo odɔ karama 'deni dɔ 'ja yërï mbëmbë dɔ kïlëbï tönë koloma tirasi mï dɔliŋɔ ti yërï 'bënï ne. Bo opi dɔkolo bɔ laja abo ga ame lɔko kupö ne 'deni ko di rönï.”
3 Kina lïjë kulörï 'böwu timo, kiya te, “Alëluya! Kötu 'ba pa'do ame koŋma nï ne anyo 'deni nduwë kari tɔrɔ rɔ ŋburuŋburu.”
4 Kina löbu 'butë rïyö dɔmosowɔ tönë ga ti yërï sowɔ mo tönë ga kolɔdɔ ŋgï bërï tïlëlu Bɔko'ba, bo ame koloma 'deni dɔ kïtï ne. Lïjë kulörï timo iya te, “Amini! Alëluya!”
5 Kina birɔ kudu ŋgï di kɔmɔ kïtï tönë, iya te, “Rɔ gɔye kpe bɔ laja abo ga pili ma titi ti ma löbu ame kereke bo Bɔko'ba ze nime 'deni ne, ïlëluke bo.”
6 Kina muwö birɔ mətɔ ŋgï kudu gbï 'böwu kɔzɔ birɔ mugu tïndï ma kinza kiya naga tara, kɔzɔ bïturu 'ba mini ma kembe kɔzɔ birɔ tɔrɔ kapi rɔ ma koriki ame rɔ ma kembe ne tara kulörï kiya te, “Alëluya! Ŋere Bɔko'ba ze tigɔ dɔ kiteli na kinda'ba kïtï 'deni.
7 Kina diliyake ti, ti mï këyï dubïke gɔ löbu dɔ kiteli abo. Römöyï kada 'ba gbe 'ba kamölö 'bɔ'bi ömö 'deni. Kina 'ja la'ja mo ileŋo rönï 'deni ndö.
8 I'di bɔŋgɔ kele ma kɔpɔ 'deni zïnï tolɔ mo rönï.” (Bɔŋgɔ kele nime ileme lende laka ko'dɔ 'ba bilaka 'ba Bɔko'ba.)
9 Kina malayika nima këŋyï kiya zö, iya te, “Ugu lende nime, lïjë ame ga kïdëkï lïjë 'deni tonyo gbe 'ba kamölö 'bɔ'bi nime ne lïjë na laka.” Kina bo kileki gɔmo gbï kiya te, “Ame na rɔ lende ma kodɔrɔ 'ba Bɔko'ba.”

10 Gɔ kö'du mo na molɔdɔ ŋgï bi ndï bo bërï tülëlu bo. Tine bo iya zö te, “Kinza ko'dɔ dë, ma gbï rɔ bɔ laja lëpï yï gbï kɔzɔ löndö yï mɔtɔ ga ama kinda'ba lende laka 'ba Yësu nime 'deni ne. Bɔko'ba na külëlu, römöyï Nyï Kɔtɔ Laka na me ki'di lïjë 'deni kinda'ba lende laka 'ba Yësu nime kina bo na gbï ma ki'di yi tumë lende nime.”

Mï Këddï Tï Lende Laka

11 Mo'ja mïtɔrɔ kurögö rönï 'deni rɔ gböŋö kosani kaŋmi kɔdɔ 'deni kɔmɔ ma yayi. Bɔ këkï dɔmo möyï mo rɔ Mï Këddï ti Lende Laka. Burë ko'dɔ abo ti ya abo pili ti lende kodɔrɔ mo.

12 Kɔmɔ bo öbö kɔzɔ pa'do. Bo ti agëŋï 'ba löbu ŋbaŋi dɔ bo. Bo ëdï ti möyï mɔtɔ kugu yida rɔ bo ame bɔtɔ mɔtɔ kikali dë tine bo na ŋge kikali abo.

13 Bɔŋgɔ abo ma bo kolɔ rɔ bo usu 'deni mï roma kosa rönï ŋgï kote rɔmo. Möyï bo na rɔ Lende 'ba Bɔko'ba.

14 Bo omɔmi bɔ ya 'ba mïtɔrɔ 'deni gɔ bo këkï 'deni me dɔ kosani kaŋmi ti bɔŋgɔ kaŋmi ma kɔpɔ rönnï.

15 Kina mbele ma kapa kɔdɔ ŋgï di kpa bo toga dɔ kupö bilaka 'ba dɔliŋɔ nime pili timo bërï. Bo ti kinda'ba kïtï koloma rɔ bɔ dönnï ti përï yamo. Bo ti kuzï layi 'ba ya löbu 'ba Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli.

16 Ugu möyï 'deni rɔ bɔŋgɔ abo gbï ti gölö bo kɔzɔ a nime te, “Bɔ dɔliŋɔ 'ba dɔ bɔ dɔliŋɔ ni, ŋere 'ba dɔ ŋere ni.”

17 Kina mo'ja malayika mɔtɔ ŋgï këdï kɔrɔ kɔmɔ kada. Kina bo kulörï ŋgï rɔ ma kembe kilende zi yali pili ame ga këdï köpu kebe tɔrɔ ne. Bo iya te, “Akoke, otɔtɔke rɔye rɔ akonyo löbu 'ba Bɔko'ba nime.

18 Römöyï 'dɔ konyoke yida bɔ dɔliŋɔ ni ti yida bɔ dɔ bɔ kanya ni, yida kosani ni ti bɔ këkï dɔmo mo ga ti yida bilaka pili, yida kole 'ba bɔ liŋɔ ni ti atɔli ni kpaki, ma löbu kpaki ti ma titi.”

19 Kina moŋgɔ te, mo'ja kuruku tönë ŋgï ti bɔ dɔliŋɔ 'ba mï dɔyayi ni ti bɔ kanya 'bënnï ga kotɔtɔ ga rönnï 'deni tari to'dɔ ya ti bɔ këkï dɔ kosani tönë ti bɔ kanya ma 'ba bo ga.

20 Tine na kinda'ba kuruku tönë ŋgï di mï ya nima, lïjë ti bɔ kumë lende ma dɔ kïndëndë mo. Bɔ kumë lende nime bo na rɔ bɔ koloma to'dɔ gɔ kotɔ 'ba kuruku nima. Gɔ kotɔ naga nima na bo ku'bölu bilaka pili ame ga ti möyï kuruku nima rönnï koloma tülëlu akoro mo ne timo. Kina ku'du kuruku tönë ŋgï ti bɔ kumë lende dɔ kïndëndë abo nima rɔ ma kïdïdï mï pöpö 'ba pa'do köbö ame di mï kulugbï döku ma këdï kilaŋma ne.

21 Bilaka 'bënnï mo ga ote dɔmo 'deni pili yaga ti mbele tönë kɔdɔ di kpa bɔ këkï dɔ kosani nima ne. Kina yali kako ŋgï koloma titiri rönnï ti yida lïjë.

20

Nyɔri Kudödu Satani

1 Kina mo'ja malayika mɔtɔ ŋgï këdï kako bërï di mïtɔrɔ. Bo ti mapata 'ba kpa gö kalo kinza kota bïcï mo dë tönë közï bo ti kogba nyɔri kïrïndï mɔtɔ.

2 Kina bo kinda'ba maroŋgo bulöbu murë Satani bɔ susu tönë ŋgï bo kudödu ti nyɔri tönë 'dɔ koloma rɔ ma kudödu ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë rïyö (1,000).

3 Kina bo ku'du Satani ŋgï mï gö kalo kinza kota bïcï mo dë tönë kulölï kpamo ndiŋi teyi, kinza bo kebe ra gbï tu'bölu bilaka 'ba mï dɔliŋɔ nime. Tine 'dɔ kope bo 'jaa koloma ŋge mbowa rɔ dɔ ŋgölö di pötö kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë rïyö (1,000) nima.

4 Mo'ja kïtï kiyija 'deni yayi kina ki'di közï kakpa 'ba to'dɔ burë ŋgï zi
ya ame mo ga koloma 'deni dɔmo ne. Lïjë na rɔ ya ame ga kupö lïjë gɔ
lende 'ba tïyëtï kpa Yësu nime gbï gɔ lende 'ba Bɔko'ba ne, gbï ti ya ame
ga kïlëlu kuruku nima ala akoro mo dë kilagi tugu möyï mo kpa dönnï ala
dɔ kɔnyɔ nnï ne. Lïjë na kindiŋi 'deni kɔdɔ yaga di mï tölë tinda'ba kïtï
nime kɔtɔ ti Kurïsïtö 'dɔ toloma ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë rïyö (1,000).
5 Kɔsɔ töku ma laki naga nima indiŋi dë kɔdɔ yaga di mï tölë tine 'jaa
ŋbö di pötö kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë rïyö nima ɔdɔ kote rönï 'deni. Ame na
rɔ tɔdɔ 'ba töku ma dɔgba yaga di mï tölë.
6 Lïjë ame ga kɔdɔ mï tɔdɔ 'ba töku ma dɔgba nime ne lïjë na ti yëyï kɔtɔ
laka. Tölë ma mï rïyö inza kpe ti közï kakpa dönnï. Tine lïjë ti koloma rɔ
bɔ akumu 'ba Bɔko'ba gbï rɔ 'ba Kurïsïtö. Kina lïjë ti kinda'ba kïtï ŋgï
koloma kɔtɔ ti bo ŋbö kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë rïyö (1,000).

Ta'da Satani

7 Kina ɔdɔ kɔmɔ kɔɔ kuluku 'butë rïyö nima kote rönï 'deni na këdï kope
Satani ŋgï yaga di mï maboso 'bënï tönë.
8 Kina bo ti kari ŋgï tu'bölu bilaka 'ba mï dɔ kumu sowɔ 'ba dɔliŋɔ nime
pili. Dɔ kupö naga nima bo këdï kari tu'bölu mo ne na rɔ bilaka 'ba Gogo
ni ti Magogo, 'dɔ bo kotɔtɔ lïjë ko'de kpa ya. Lïjë onzi kɔzɔ 'jɔ yayi lida 'ba
kpa mini löbu.
9 Lïjë ɔlɔ kari kogba mï dɔyayi pili lïjë kuru dɔ taya 'ba bɔ kanya 'ba
Bɔko'ba toko teyi gbï ti gawo löbu mo tönë bo kɔ'ɔ kulöwö ne. Tine pa'do
olɔdɔ ŋgï kako bërï dönnï di mïtɔrɔ kina kote dönnï ŋgï pili yaga.
10 Kina kinda'ba Satani mo tönë ku'bölu lïjë ne ŋgï ku'du mï pöpö 'ba
pa'do ame këdï köbö ti kulugbï döku ma këdï kilaŋma ne. Pa'do tönë ku'du
kuruku tönë ti bɔ kumë lende dɔ kïndëndë mo yïmo ne na. Ti ki'di lïjë
nduwë koloma toŋɔŋi yayi kote kada kote korɔndɔ ŋbö rɔ ŋburuŋburu.

Kïtï 'Ba Burë

11 Kina mo'ja kogba kïtï löbu kaŋmi mɔtɔ ŋgï yayi ti bɔ mo dɔmo. Kina
dɔyayi ni ti mïtɔrɔ kiriŋa kuturu ŋgï bitɔ tɔ ne ga di zi kɔmɔ bo, ko'ja kïnë
mo ga dë kpe.
12 Kina mo'ja töku ni kɔrɔ 'deni kɔmɔ kïtï yayi, ma titi kpaki ti ma löbu.
Buku ni iteŋe yïmo 'deni yayi. Kina kiteŋe mï buku mɔtɔ ame rɔ 'ba dïdï
ne ŋgï. Töku pili odɔ karama dɔmo 'bëyï 'ba bɔ mɔtɔ ko gɔ ako'dɔ 'bï ame
koloma tönë to'dɔ mo kugu 'deni mï buku nima ne.
13 Kina ki'di koja töku pili ŋgï, mini löbu oja töku ma 'ba bo ga ame mï
bo ne ŋgï yaga, kina tölë ni ti maliti koja töku ma 'bënnï ga ame lïjë kupö
këdï mïnnï ne ŋgï gbï yaga. Kina koloma ŋgï todɔ karama dönnï 'bëyï 'ba
bɔ mɔtɔ gɔ ako'dɔ 'bï ame koloma tönë to'dɔ mo bine ne.
14 Kina ku'du tölë ni ti maliti ŋgï mï pöpö 'ba pa'do. Pöpö 'ba pa'do nime
na rɔ tölë ma mï rïyö.
15 Ɔdɔ nï mɔtɔ ko'ja möyï yï dë kugu 'deni mï buku 'ba dïdï nima, u'du
yï ŋgï mï pöpö 'ba pa'do nima.

21

Mïtɔrɔ Ti Dɔyayi Ma La'ja

1 Kina mo'ja mïtɔrɔ ma la'ja ni ti dɔyayi ma la'ja ŋgï. Mïtɔrɔ ma dɔgba
ti dɔyayi ma dɔgba tönë ga iteli 'deni. Mini löbu ni inza kpe.
2 Kina mo'ja gawo Yerosalema kɔtɔ laka ma la'ja ŋgï këdï kako bërï di
mïtɔrɔ di zi Bɔko'ba, kiyada 'deni kele kɔzɔ 'ja la'ja ame kiyada rönï 'deni
ti bɔŋgɔ ma kele toda dɔ më'dë ne tara.

3 Muwö birɔ kudu rɔ ma kembe di kɔmɔ kïtï 'ba Bɔko'ba, iya te, “Bi loma
'ba Bɔko'ba na 'deni ti bilaka lesi, bo ti koloma tïnnï. Kina lïjë ti këdï ŋgï
rɔ bilaka abo ga. Bo Bɔko'ba ti këdï ŋgï tïnnï ti gbagba bo. Kina bo ti këdï
ŋgï rɔ Bɔko'ba 'bënnï.
4 Bo ti kididi tɔlɔ 'doyi yaga di kömönnï. A mɔtɔ rɔ tölë ni ti monɔ ti
tileri di kpa a ma kɔ'ɔ inza kpe nati. Römöyï lïjë wa ma mɔlo naga nima
iteli 'deni.”
5 Kina bɔ koloma dɔ kïtï mo tönë kënyï kiya te, “Mëdï mo'dɔ wa me rɔ
ma la'ja.”
Kina bo kileki 'böwu kiya zö tëgë, “Ugu wa nime bërï. Römöyï lende
naga nime na rɔ ma kodɔrɔ 'dɔ ki'di dɔ gɔmo.”
6 Bo iya zö te, “O'dɔ 'deni kote. Ma na rɔ tisaki mo ti tote mo. Bɔ ame
ti koda mini ne ti mi'di mini zi bo di mï mini 'ba dïdï bo kuwë rɔ ma sari
kinza topi ɔtɔ gɔmo.
7 Bɔ ame ka'da wa 'deni ne bo ti kinda'ba wa la'ja naga nime ŋgï pili. Ti
mëdï ŋgï rɔ Bɔko'ba abo kina bo ti këdï ŋgï rɔ kole ma.
8 Ne bɔ tikere ni ti bɔ kilagi lende ma ni ti bɔ dɔ gege ni ti bɔ közï roma
ni ti bɔ yërï ni ti bɔ kata ni ti bɔ akoro ni ti bɔ bëti ni pili, gɔ bi 'bënnï na
ti këdï mï pöpö 'ba pa'do köbö ti kulugbï döku ma këdï kilaŋma nime 'dë.
Ame na rɔ tölë ma mï rïyö.”

Yerosalema Kɔtɔ Laka

9 Malayika ma kɔtɔ di mï löŋgö ya ma modɔmorïyö tönë ga pa ti kita'ba
közïnnï pili lɔ ti sëyï ma ŋburuŋburu ne, ako kiya zö te, “Ako mileme 'ja
la'ja 'ba kamölö 'bɔ'bi zïyï.”
10 Kina Nyï Kɔtɔ Laka kinda'ba ma ŋgï mbi na malayika nima kombi ma
ŋgï dɔ döku löbu kakpa tɔ ne. Kina bo koloma ŋgï tileme gawo Yerosalema
kɔtɔ laka ame këdï kako bërï di mïtɔrɔ di zi Bɔko'ba ne zö.
11 Rɔmo ilaka ŋgï rɔ tilaka di zi bi kɔpɔ 'ba löbu 'ba Bɔko'ba. Töbö mo
ŋgï rɔ dɔ kiteli kɔzɔ 'ba ŋbëlë ma köbô naga tara kɔzɔ kinë kïlï'dï 'döyï
köbö kɔzɔ 'dë'dï tara,
12 ti kogba reki kakpa toko rɔmo kpadörï mo ga 'butë dɔmorïyö, kina gbï
ti malayika 'butë dɔmorïyö rɔ bɔ dɔmo ga pili rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kpadörï naga
nima pili 'butë dɔmorïyö ugu möyï dɔ kupö 'butë dɔmorïyö 'ba Yisarele
tönë ga 'deni pili teyi.
13 Kpadörï naga nima rɔ mota mota pili gɔ dɔ kumu sowɔ naga nima.
Mota kapa kari yïbï, mota kapa dɔ tugbu, mota kapa dɔ ro'ɔ, mota kapa
dɔ tɔrɔ.
14 Reki nima o'ba rɔ to'ba ti döku kina döku ame ga ko'ba gbɔndɔ mo
dɔmo ëdï 'butë dɔmorïyö ame kugu möyï bɔ laja ma 'butë dɔmorïyö 'ba
kamölö 'bɔ'bi tönë ga 'deni dɔmo.
15 Malayika nima kilende zö ne bo ëdï ti përï yamo ma köbököbö kɔzɔ
a 'ba tiyari wa. Bo o'dɔkɔ tiyari gawo nima ti reki mo ti kpadörï mo ga
timo.
16 Gawo nima rɔ dɔ 'baga rɔ ma koriya gɔ ma kakpa mo gbï kɔzɔ gɔmo
ma kö'bö. Malayika nima iyari gawo tönë ŋgï ti përï 'ba tiyari wa timo
abo nima. Gɔ ma kakpa mo ti ma kö'bö mo ëdï mayile kuluku 'butë mota
(1,500) kina takpa mo gbï tara.
17 Malayika nima iyari reki mo gbï, tine takpa mo ma kari tɔrɔ ëdï
dɔkɔmɔ kumögu kuluku kɔtɔ kɔdɔ dɔmo 'butë gɔ akiyari 'ba bilaka.
18 Reki nima o'ba di mï döku kïnë kïlï'dï 'döyï. Tine gawo mo o'ba di mï
yamo ma köbököbö ame mo ŋgï ko rɔ gbagba mo ne, köbö kɔzɔ mandara
tara.

19 Gbɔndɔ reki 'ba rɔ gawo nima ïyöru ti kïnë döku ma kele naga. Gbɔndɔ ma dɔgba mo di mï döku kïnë kïlï'dï 'döyï. Ma mï rïyö mo di mï döku kïnë kese. Ma mï mota mo di mï döku kïnë kumöru. Ma mï sowɔ mo di mï döku mɔtɔ kïnë mo rɔ ma kese kɔzɔ biliwa.
20 Ma mï muyï mo di mï döku mɔtɔ kïnë mo rɔ ma kumöru kilin-dekilinde, ma mï modɔɔkɔtɔ mo di mï döku mɔtɔ kïnë mo kɔzɔ gbëyï ma ŋbɔwɔ naga. Ma mï modɔmorïyö mo di mï döku mɔtɔ kïnë mo rɔ dömï'bö'bö. Ma mï modɔɔmota mo di mï döku mɔtɔ kïnë mo rɔ ma kese 'dïkï'dïkï. Ma mï modɔmosowɔ mo di mï döku mɔtɔ kïnë mo kɔzɔ döwöru dɔŋɔte tara. Ma mï 'butë mo di mï döku mɔtɔ kïnë mo rɔ ma kïdïdï. Ma mï 'butë dɔɔkɔtɔ mo kïnë mo di mï döku mɔtɔ rɔ ma kese tïyötïyö. Ma mï 'butë dɔmorïyö mo kïnë döku mo rɔ ma kasi liyi.
21 Kpadörï 'butë dɔmorïyö naga nima ose di mï nyileki pili rɔ gɔmo rɔ kɔtɔkɔtɔ. Kɔri mïrï 'ba mï gawo mo nima o'ba ti yamo kôbököbö kilaka ŋgï kɔzɔ mandara tara.
22 Mo'ja rö löbu 'ba Bɔko'ba dë kinda mï gawo mo nima. Römöyï ŋere Bɔko'ba tigɔ dɔ kiteli ni ti kamölö 'bɔ'bi na 'deni yayi.
23 Gawo nima ititi lende 'ba kada ni ti nyepe ni dë kpe 'dɔ koyi gɔ bi yïmo. Römöyï rɔ löbu 'ba Bɔko'ba iyɔpɔ yïmo 'deni ŋgï ŋbeŋbileŋbe yaga. Kina kamölö 'bɔ'bi na rɔ lamba mo.
24 Dɔ kupö bilaka pili ti kiliŋgere gɔ bi kɔpɔ mo. Kina bɔ dɔliŋɔ 'ba mï dɔyayi ni ti ko'de wa 'ba mɔri 'bënnï ga yïmo.
25 Kpadörï 'ba rɔ gawo nima ö'bö ŋgï ŋburu rɔ gböŋö kote kada römöyï korɔndɔ inza yayi.
26 Rɔ löbu 'ba bilaka pili ti mɔri mo ga ti ko'de mï gawo nima.
27 Tine wa ame ga rɔ ti'da ne inza kɔdɔ du kɔtɔ te mï gawo nima. Kina gbï bɔ bëtï ni ti bɔ lende kënyë ni inza kɔdɔ du kɔtɔ te yayi. Tine ya ame ga ŋge kugu möyï mo 'deni mï buku 'ba dïdï 'ba kamölö 'bɔ'bi ne na ti kɔdɔ.

22

1 Kina malayika nima kileme yöpö 'ba mini 'ba dïdï ŋgï zö. Yöpö mo nima ŋgï rɔ ma köbö kilaka kɔzɔ mandara tara këdï kɔlɔ di ndï kïtï 'ba Bɔko'ba ni ti kamölö 'bɔ'bi
2 kari mï kɔri mïrï ma löbu 'ba mï gawo tönë. Ŋgërï 'ba dïdï ɔrɔ kebe kapa dɔ kulöŋgö yöpö nima kpaki rïyö. Ame kö'bö tana ŋgï nduwë rɔ kɔmɔ nyepe. Mbili mo ga na rɔ a 'ba tileŋo dɔ kupö bilaka 'ba dɔliŋɔ nime.
3 A mɔtɔ ma ti sönö inza kpe nati.
Kïtï 'ba Bɔko'ba ni ti kamölö 'bɔ'bi ti këdï ŋgï mï gawo nima. Kina bɔ laja abo ga ti kumötu bo ŋgï.
4 Lïjë ti koŋgɔ kɔmɔ bo kina möyï bo ti këdï ŋgï kpa dönnï.
5 A mɔtɔ rɔ korɔndɔ inza kpe. Lïjë inza kpe kititi gɔ a mɔtɔ rɔ pa'do 'ba lamba ni ala bi kɔpɔ 'ba kada. Römöyï ŋere Bɔko'ba ti kiyɔpɔ bi zïnnï. Kina lïjë ti kinda'ba kïtï ŋgï lïjë koloma rɔ ŋburuŋburu.

Tako 'Ba Yësu

6 Malayika nima iya zö te, “Lende naga nime rɔ ma laka 'dɔ ki'di dɔ gɔmo. Ŋere Bɔko'ba bɔ ki'di Nyï Kɔtɔ Laka zi bɔ kumë lende abo ga bo na me koja malayika abo 'deni 'dɔ kileme wa ma këdï ko'dɔ rönï gïrï naga nime zi bɔ laja abo ga.”
7 Yësu iya te, “Uwöke, mëdï mako gïrï nime. Lïjë ame ga kinda'ba lende kumë nime kugu mï buku nime bine ne na laka.”

8 Ma Yowani, ma na muwö wa naga nime mo'ja gbï pili. Kina ɔdɔ muwö
'deni mo'ja gbï tara tine molɔdɔ ŋgï bërï bi ndï malayika nima kileme wa
naga nime zö ne tïlëlu bo.
9 Tine bo ileki kiya zö te, “Kinza ko'dɔ dë. Ma gbï rɔ bɔ laja lëpï yï mɔtɔ,
gbï kɔtɔ ti löndö yï ama ga bɔ kumë lende ni ti ya ame ga pili kinda'ba
lende 'ba mï buku nime ne. Bɔko'ba na kïlëlu.”
10 Kina bo kënyï kiya zö tëgë, “Kinza kusu dɔ lende kumë naga nime mï
buku nime ne dë, römöyï kada mo ɔwɔ dë kpe.
11 Bɔ ame këdï ko'dɔ wa ma kënyë ne i'dike bo ko'dɔ abo nduwë. Bɔ
ame rɔ ti'da ne i'dike bo kö'bö nduwë tara. Bɔ ame këdï ko'dɔ lende laka
ne i'dike bo kö'bö nduwë to'dɔ mo. Bɔ ame kɔtɔ laka ne i'dike bo kö'bö
nduwë kɔtɔ laka.”
12 Yësu iya te, “Uwöke, mëdï mako gïrï nime. Mëdï mo'de kpa közï ma
ga tö ti'di mo zïyï bɔ kɔtɔ kɔzɔ wa ame nï bɔ mo ko'dɔ ne tara.
13 Ma na rɔ tisaki mo ti tote mo, dɔgba mo ti ŋburuŋburu mo.”
14 Ya ame ga kurögö bɔŋgɔ 'bënnï ga 'deni kɔpɔ ne na laka. Lïjë na ti
këdï ŋgï ti közï kakpa tonyo döŋgërï 'ba dïdï nime gɔ lïjë kɔdɔ di kpadörï
kari mï gawo nime.
15 Tine bɔ lende kënyë ni na ti këdï 'bënnï kebe gönyï gawo nima yaga
yayi. Lïjë bɔ kata ni ti bɔ yërï ni ti bɔ közï roma ni ti bɔ akoro ni ti ya ame
ga rɔ bɔ kɔ'ɔ to'dɔ bëtï ne, lïjë na 'bënnï yaga yayi.
16 “Ma Yësu, moja malayika ma 'deni tuwöwö lende naga nime ziye mï
kanisa. Ma na rɔ kupö Dawidi. Ma na rɔ tɔro bi këzë ame köbö kilaka
kulöwö ne.”
17 Nyï Kɔtɔ Laka ni ti 'ja laja tönë iya te, “Ako.”
Kina i'dike bɔtɔ ame pili kuwö lende nime ne kiya te, “Ako.”
Bɔ ame ti koda mini ne i'dike bo kako. Bɔ ame ko'dɔkɔ ne i'dike bo kako
kogba kpa közï ki'di rɔ ma sari nime ame rɔ mini 'ba dïdï ne.

Ndose Ma Ŋburuŋburu

18 Ma Yowani, mi'di kɔmɔ kandi mo zi bɔtɔ ame ga pili këdï kuwö lende
kumë naga nime kugu mï buku nime ne. Ɔdɔ bɔ mo konzo lende mɔtɔ
dɔmo, Bɔko'ba ti konzo dɔ gomɔ ma 'ba bo gbï teyi kɔzɔ sëyï ame kugu mï
buku nime bine ne.
19 Ne ɔdɔ bɔ mɔtɔ kogba 'ba bo a mɔtɔ yaga di kɔmɔ lende kumë naga
nime kugu mï buku nime bine ne, Bɔko'ba ti kogba közï kakpa 'ba tonyo
döŋgërï 'ba dïdï 'ba bo ti közï kakpa 'ba toloma mï gawo kɔtɔ laka nime
gbï yaga di zi bo kɔzɔ ame kugu mï buku nime ne tara.
20 Bo bɔ ma kodɔ kpa bo kutï gɔmo mo iya te, “Yëë, mëdï mako gïrï
nime.”
Kina miya te, “Amini! Ako ti ŋere Yësu.”
21 Lende këyï 'ba ŋere Yësu koloma ti bilaka 'ba Bɔko'ba ga pili. Amini!